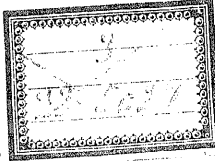

100
7
7/12

25.2.15.

7 400 40 MADE IN SPAIN

100__EPauPe= Anghiera, Pietro Martire d'
245__TiSbRsp= [Opus Epistolarū Petri Martyris Anglerij ... Apl'ici atq[ue] a cōsilijs rerū Indicarū.
250__Edición=- Nūc p[ri]mū et natū & mediocri cura excusum...].
260a_LugEdic= Cōpluti : in celeberrima ... Academia Complutensi : in aedibus Michaelis de Eguia...,
260c_AñoEdic= 1530
300__DescFís: [12], excix (i.e. ccv) h. ; Fol.
597__SignTig: +--+6, A-Z8, &8, [-]6, [-]8
500__Notas-G= Ej. mútilo de port. -- Tít. tomado de Martín Abad y de CCSXVI. -- Impresor de colofón. -- Erratas en fol.: vj por vij, lxxij por lxxvij, lxxvj por lxxix, xcix por c, xli por cxlij, cccxlj por clvij, cxliij por clxij, clxxxvij por clxxxviiij, cxiiij-cxcix por excix-ccv). -- Inic. grab.
510__CitasBib= CCSXVI M-1489 * Martín Abad, 239
561__ExLibris= Del Convento de Belén de Granada
852a_Olim_s_ = 25a-2-15 * 3-33-5027
852b_Encuad=- Perg.
852c_NRgLoc= 10284
090__SignLoc= A-029-172
700a_ESau-Pe= Anglería, Pedro Mártir de, v. Anghiera, Pietro Martire d' * Anglerius, Petrus Martyr, v. Anghiera, Pietro Martire d'
700b_ImpEdit= Universidad Complutense * Eguía, Miguel de

ta donā, Iudei ex vniuersis castelle regnis elmi
nat, Abulēsis ep̄ fit Archiep̄ Granatēsis, f. eo.
Eplā. Hæc quarto nonas. Quantū valeat apud
Reges vnus vit̄ sanctus, de fratre Frācisco Xime
riez qualis esse dicatur. fo. xxvi.
Eplā. Quib⁹ verbis. De morte Laurentii medices
qualis & quāto fuerit, q̄ diffidia ex ei⁹ morte & in
cōmoda expeſtet Italia. fo. xxvii.
Eplā. Significauit. Proceribus Hispanis ludum
aperit autor litterarum, argumenta futuri diffi
dii, Aſcani⁹ cōmendat autori suo familiares Hi
spanos. fo. xxviii.
Eplā. En Comes. Alfonso regni heres Neapoli
tani patrem Fernandū Regem concitat in Lu
douicum Sfortiam ducatus Mediolani guber
natorem, Francorum etiā Rex excitatur contra
Ludouicum. fo. eodem.
Eplā. Sublatum. De Regiñe studio vt proceres
lteris incumbant, agitur de habendo Perpinia
no, Carolo Rex cōcitat cōtra Ludouicū. fo. eo.
Eplā. Venit ad me. Corripit Aſcani⁹ q̄ suffragia
dederit Pape, p̄ sagia cōtra domū Aſcani⁹. f. xxix.
Eplā. Quod Innocenti⁹. Papa moritur, quē vi
ta quē mors illius. fo. eodē.
Eplā. Patronum tuum, creatur Pontifex Bor
gia qd ei⁹ ingeniu qd ab eo speretur fore. fo. eo.
Eplā. Vita functum fuisse. Præſagia de Ponti
ficatu, De ſtatatione ſitorum. Quid Rex & Re
gina ſenerint. fo. eodē.
Eplā. In Cæſar auguſta. De conuentibus Arago
nicis, de Perpiniano, conueniunt Anglus & Ger
manus cū noſtris Regib⁹ in Gallum, Italia ſibi
gladiū q̄ iuguleſ cudit, Ludouic⁹ Sfortia, Caro
lū cōcitat in Regē Neapolitanum. fo. eodē.
Eplā. Nouis. Prognosticō de Italia ruina, quid
a Gallis speretur. fo. eodem.
Eplā. Cum ſit Hispania. Controuerſa & perni
cies Italia, occasio habendi Perpinianum, etas
& mores Caroli Regis. fo. eodem.
Eplā. Ad noſtrum. Proteſtatio de nō ſcribendo,
ſt ad Carolum pro Ludouico, Anglus rex Bo
noniam obſidet Gallicam, qd Cæſar quid Vene
ti, de Bruco & Locuſta. fo. xxx.
Eplā. Ridetis. Aſſentitur aduentum Gallorum
Papa, Exhortatio vt Aſcanius obſet aduentus,
Prognosticon ſi non fiet. fo. eodem.
Eplā. Excutite. De vulnere Regis nſi. fo. eo.
Eplā. De illato. Quid ſyderales dies Regi attule
rint, quo in vitē diſcrimine Rex. fo. eodē.
Eplā. quē ad Simeonē. Quid vn decim⁹ dies, qd
ceteri ſunt opati i Rege, qñ ſe obſedit Rex. fo. eo.

LIBER. VI.

Eplā. Cupis. Multa de Perpiniano, Cæſar, An
glus, proclamatio in Italia. fo. xxxi.
Eplā. Genitor. Exhortatio ad ſtudia litterarum &
laus exercitū. fo. eodē.

Eplā. Si forte. Epilogus de caſu Regis & multa
præterea, quid ab Indis Colonis, prædicatur
nam Italię. fo. eodem.
Eplā. Proh miſeri. Exemplo percuffi Regis de
contemptu mundi, de percuffore, Perpinianum
deditur, proxima pernicies Italię. fo. eodem.
Epiſtola. Attollite. Miſa de nouis terris & nudis
gentibus. fo. xxxii.
Eplā. tāta ē. Multa de Intinere ad idos, de Carolo
Regis cogitatu, poſt p̄bitū Perpiniani. fo. eo.
Eplā. Conſueui. De inuentis a Caſtellanis & Por
tugalleniſibus in occiduo, p̄tra Caroli cū Regi
bus nſis ſit pax dato Perpiniano. fo. eodē.
Eplā. Altas Baudillum. Baudillus Granatē Rex
ex Hispania dimittitur. fo. xxxiii.
Eplā. vēit ad nos. De morte Regis Portugallię,
Colonis cū ingenti claſſe remittit. fo. eodē.
Eplā. Miſereat. Quartana Italiam raptat, Fernā
dus Neapolitanus Rex moritur Gallus iam trā
ſit, deſcribit futura calamitas, de Cæſare, de An
glo, de Venetis, de Turco, ſt Fonſeca ad Carol
lum quid noſtri Reges. fo. eodem.

LIBER. VII.

Eplā. Quē de bellico. De Indicis rebus, Almi
rantus vocatur Colonis. fo. eodem.
Eplā. Decembri. Epilogus præteritorum & ne
gociatio duplicis matrimonii inter Cæſarem &
noſtros Reges, de Indis. fo. xxxiiii.
Eplā. Patruſ ille. Aggrotat Cardinalis Hispania
rum Petrus Gonçalez, quo exercitu Rex Gall
eat, viſit Rex Ducē nepotem inſirmum, proce
dit Carolus, Ludouic⁹ eum comittatur, moritur
dux nepos, Ludouicus regreditur. fo. eodē.
Eplā. Quē in Italia. Quid cum Carolo Fontes
ca, quid Carolus, mittuntur Neapolim auxilia,
de matrimonio, de orbe nouo. fo. eodē.
Eplā. Mirari. De Secūdanauigatione ad Indos
de Cānibalibus, recitat ſecundas nuptias vidua
Regiā filia, quid extollat, quid prematur, Ema
nuel rex Portugallię. fo. xxxv.
Eplā. Te ratiōres. Ludouicus mortuo nepote
ſe ducem facit, nō mortuū veneno nepotē quod
multi ſuſpicantur, Carolus Romam proficiſcit
tur, Fernandus inuenis Regni hæres Romam
deſerit, quid fugiſ pontifex, quid Carolus cū
eo, Alfonso regno ſe abdicat ac fugit in Sicilia,
proteſtatio in Carolū, Carolus, abducit Turchi
fratrē, Italia & Hispanis minat Carolo. f. xxxvi.
Eplā. Præletia De orbe nouo multa. fo. eo.
Eplā. nup ab vrbe. de carauatali galero. f. xxxvii.

LIBER. VIII.

Eplā. Inſperata. Diſcurſus Caroli, quid Galli de
Neapolitanis quid & quanto quicq; ſepore Nea
poli imperauerit, quid Fernandus inuenis, quid
Veneti, quid Ludouicus. fo. eodē.
Eplā. Vis Pomponi. De oradi⁹ Hispaniole, de

Illarum terrarū & cœli natura, de modo vitæ, de regule & domibus, sunt nudæ. fo. xxxviii.
 Ep̃la. Quid hoc, Ep̃slogi rerū gestarum, nri Reges Catholici a Pontifice appellatur. fo. eodẽ.
 Ep̃la. Nolui. Mors & laus Cardinalis Petri Gõsa li, cedit Helisabetha vidua voto parētū, affinitas cū Cæsare, de Antipodibus pauca. fo. eodem.
 Ep̃la. In dies magis. De morte Gomitis Ioannis Borroei, vide qd̃ ferat lōga etas, q̃s sit Italiæ stat, oratores a Venetis & Ludouico veniūt. fo. eo.
 Ep̃la. Rubro te. Bernardinus Carabaius fit Cardinalis, de Petro Gonfalo Cardinali, de Francisco Ximenez confessore, de Indis, de oratorib⁹ de Gallis. fo. xxxix.
 Ep̃la. Longo te. Cõspiratio in Carolū, redit Carol⁹, mors Zizimi, de Pisis, de Eluetis. fo. eo.
 Ep̃la. Paucis ante. Consiat⁹ apud Fornouum, Carolum Ludouicus seruat. fo. eodẽ.
 Ep̃la. Conqueris. Quā mutatur Ascant⁹, p̃testatio de nō scribēdo, de fratrib⁹ vacatib⁹. fo. eo.
 Ep̃la. facturum. Mira de orbe nouo. fo. xl.

LIBER. I. X.

Ep̃la. Raras. De Fernadī iuuenis regressu, de Galis, de obfesso Duce Aurelianiensi intra nouaria, de Carolo, de proffigatis Fernando Rege ac Gõfalo Fernadō Hispano Duce, quid Veneti a Fernando quid Carolus in Gallia. fo. eodẽ.
 Ep̃la. Breui compendio. De orbe nouo, cõclusa cum Cæsare affinitas, qd̃ Regina Nauarre, quo Rex eat & ad qd̃, Nos Laureto magna classe mitimus Ioanam ad Philippū virū. fo. xli.
 Ep̃la. Nature lex. Quomodo ex hoib⁹ hoies in beluas mutetur, q̃s stat⁹ vr̃bis Romę, Salfea trucidatio, ecclesie procellas flet autor. fo. eo.
 Ep̃la. Si q̃ optaueris. De nostra vidua & Rege nouo Portugallie. fo. eodem.
 Ep̃la. Vndecimo. Quid acciderit nauiganti Ioāni Regie filie, qd̃ Regia, qd̃ hoēs amātes reabsente, de morte Regine misit nre Regine in Arenas lo, de expectatiōe Margarite Cæsare. fo. xlii.

LIBER. X.

Ep̃la. Accessisse. De Pontificis curis, de primogeniti eius Gandie Ducis truculenta morte, de filio secundo, quid Papa cū nris Regib⁹, cõspuit autor in mores etatis nostre. fo. eodem.
 Ep̃la. Scripsi ad te. De interitu eorum militum qui ad Belgas Ionnem Vexerūt, de aduētū Margarite, de lapsu ab equo Alfonso Cardinens & præfagium. fo. eodem.
 Ep̃la. Elegantissima. Ludouicus & Veneti vocant Cæsarem in Florentinos. fo. eodẽ.
 Ep̃la. Superiorib⁹. Describitur Margarita, præuisa principis mors, cõtatio inter medicos & Regina de Principis hebetudine. fo. eodem.
 Ep̃la. Erige. Quid de homine, quid de sole ac luna garriant insulares. fo. xliii.

Ep̃la. Nuper alate. Qualiter in vr̃be viuat Petrus & qualiter Simon. fo. eodem.
 Ep̃la. Et si me nō. De foelicitate Ioāne in Philippo, de Philippi natura, de foelicitate regū i sobole, de mutata nre vidue sententia. fo. eodẽ.
 Ep̃la. Garfias Lupus. De mari & cucurbita insularum facecia. fo. eodem.
 Ep̃la. Aequa lance. Quod ad equinoctiū Portu galenses, quid ad Occidentem Castellani reperiunt, de Callecteo Rege. fo. eodem.
 Ep̃la. Scripsi ad te non. Mors Principis Ioannis, quibus solennibus susceptum fuerat a Salmantinis, lachrymāda parentum colloquia, Margarita linquitur p̃regnans. fo. xliiii.
 Ep̃la. Non defuisse. Quomodo ferant tantū filii mortem Reges, de Gallis percutibus de pace cum eis. fo. eodẽ.
 Ep̃la. Paucula. Cæsare Venetorum exercitum & Ludouici ducit contra Lurum, destinaturus tor ad Regem Vngarie. fo. eodem.
 Ep̃la. Vtrumq̃. Que bella inter Portugalesem & Callecteū Reges, vtrūq̃ tropicū. fo. eodẽ.
 Ep̃la. Beatrix. quid petat Vngarie Regia. fo. xlii.
 Ep̃la. Que ab Italia. Quid Cæsar, quid aliqua do fuerint Pise, fluxu ṽtris moritur Fernando iuuenis, qualis fuerit, Instant bos & vitulus velle conspuere in Cardineum gradum. fo. eo.
 Ep̃la. Scribis Pomponi, solis regibus & Bonitis insularum, medicis & sacerdotibus licet archana sacra scrutari. fo. eodem.

LIBER. XI.

Ep̃la. Nō minus. Regine Vngarie causa deperditā, restat autor, de insularum latrā & cemisibus. fo. xlii.
 Ep̃la. Vnde sint. Quare reuocatur autor ex legatione Vngarie, Mors & laus Caroli Regis, de fratre Ieronimo concionatore in Alexandriam seculente. fo. eodem.
 Ep̃stola. Hei nobis. Margarite abortus, vocatur filia & gener ex Portugallia, de rebus Italia quædam. fo. eodem.
 Ep̃la. Paulo post. Quid Rex Gallus, p̃gnosticō argumentale in Sfortiam familiam, cõtentio de iure vtriusq̃ Ludouici. fo. eodem.
 Ep̃la. Superiorib⁹. Gener & filia ex Portugallia venerūt, in dubio qd̃ velint Aragonici. fo. xliiii.
 Ep̃la. Audiuiste te. Iura vtriusq̃ Ludouici super ducatu Mediolani, armis discutitur ius. fo. eo.
 Ep̃stola. Pugno tibi. Rex Gallus & Veneti conueniunt in Ludouicum Ducem, Federicus creatur Rex Neapolis Cæsar, Borgia Galerum abicit. fo. eodẽ.
 Ep̃la. Reges esse. Moritur partu Portugallia Regina, restat mas filius, alia tria recitantur aduersus Regibus, notat fragilitatem rerum humanarum. fo. eodem.

Ep̃la. Tuas mihi. Nō est sui iuris Ascant⁹, quid futurū cū Gallis, Ludouici ruina ob Duces q̃s habet molles & fortes abiecerit. fo. eodem.
 Ep̃la. Ex nostris. In fantulus princeps Michael de bilis, Regina egrotat ob dolore filie, Emāuel archana qd̃a spe depasit dimittitur. fo. xlviii.
 Ep̃la. Complutum. Tollit Ascantio spem habentorum auxiliorum ex Hispania, quid speret nisi conueniant Itali. fo. eodem.

LIBER. XII.

Ep̃la. Tempore. Historialia moraliaq̃, de Pontifice Venetis & Duce Mediolani & Turchis, & quomodo Gallus abicit vxorem, & Britaniam ducit, Borgia Galerum excutit. fo. eodem.
 Ep̃la. Agimus. Noua de vtriusq̃ antipodibus occiduis scilicet et antartidis. fo. eodem.
 Ep̃la. Accipe. De Venetis & Gallo contra Ludouicum, Pronosticon, Borgia in Galliam cum bullis de dissolueno matrimonio, de Turcharum apparatibus. fo. eodem.
 Ep̃la. Scribis Pomponi. Quid portendere soleat Tibridis vasa inundatio, de Regulis & Bonitis insularibus, q̃ sint medicis prærogatiue, qui Reges medicam coluerint artem. fo. xlix.
 Ep̃la. Proh cœli. Proclamatio in Venetos, de illorū pxima p̃tite post Ludouici tragē. fo. eo.
 Ep̃la. Superioribus. Lam Galli Mediolani fines impetunt, Galeacius Sanseuerinus Parideus Alexandriam deserit, Ludouicus Dux diffusus fugit, sequitur cum Ascantus frater, Veneti Cremonam captunt. fo. l.
 Ep̃la. collegat⁹. de classib⁹ turcharū & venetorū, quam occasione Veneta classis amiserit. fo. eo.
 Ep̃la. Turcharum. Quid Turcha ceperit, quid minetur, quid trahat Christianorum dissidia, it Mediolanum Gallus. fo. eodem.
 Ep̃la. Nullas. Granatā venit Regina Neapolitana Regis soror, quid petat, Archane cõcurfationes ex Gallia in Hispaniam. fo. eodem.

LIBER. XIII.

Ep̃la. Ex vr̃be. Albatzinenfes deficiunt in vr̃be Granate, quid inde. fo. li.
 Ep̃la. Nuper. Galli Mediolano cõficiuntur, Ludouicus suscipitur. fo. eodem.
 Ep̃la. Officio. Venditur Ludouicus, ab Eluetis capit Ascantus, Gallis traditur a Venetis, quid errauerint in hoc Veneti. fo. eodem.
 Ep̃la. Scripsi ad te. Quæ poena Granatensibus, quid Alpuxatenses, it ad eos Rex quo exercitu & quibus Ducibus, quid actum, quid Ogigiar oppidulum. fo. eodem.
 Ep̃la. Sedatis. Moritur Princeps Michael, queritur dispensatio pro altera filia danda Emanuelli viduo, Catherina quarta filia datur Anglo Principi, Philippus gener & Ioanna filia accersuntur ad hereditatem. fo. eodem.

Ep̃la. Generoso. Quod inaudito casu Modonū Veneta captat i Græcia a Turchis capiturq̃ Coronum municipium, quid pariant Christiana dissidia. fo. lii.

LIBER. XIII.

Ep̃la. Ad Emanuelem. Altera e filia Emanue li despondet, Catherinę dotalia paratur diuidit inter se Regnum Gallus & Hispanus, spicatum mittitur Federicus Rex in foelix, quare hoc fecerint Rex & Regina. fo. eodem.
 Ep̃la. Solēt. Diuisio regni Federici i Gallia Fernadus eius filius adolesces Tarētum sustinet, Rex vterq̃ coronat Gallo & Hispano. fo. eodẽ.
 Ep̃la. Tenes. Recursarunt Classem Hispanā Veneti in re Modonensē, capitur Cefalonis, Mitilene insula frustra oppugnatur, classis Gallica naufragatur. fo. liii.
 Ep̃la. Philippum. Oratores pro Philippo, quid agitur, Catherina mittitur ad virū in Britaniā Serra bermegia rebellat, Alfonso Aquilaris priamas trucidatur cum multis, Mauri tandem cedunt. fo. eodem.
 Ep̃la. Rubro. Fitt Cardinalis Didacus Furtatus Mendoc⁹, Philipp⁹ gener expectat, mones autor vte apparet ad Soldanū orator. fo. eodẽ.
 Ep̃stola. Heri. Dissident Hispani & Galli & quibus causis, iterum collachriatur Italia rusinā, de Leguleis, de Sophio, de autore ipso. fo. eodem.
 Ep̃la. Circiter. It autor ad Venetos de hic ad Soldanum orator. fo. liiii.
 Ep̃la. Quod mihi. Quid autori acciderit intra Hispaniam. fo. eodem.
 Ep̃la. Nō dubito. De arce noua Salfea, de ira Galorum, quid suspicetur futurum. fo. eodem.
 Ep̃la. Ex quo. Quid in reliquo itinere acciderit, Dux Venetiarū obit, Galli & Hispani se iucem rodunt in regno, Veneti lucrum sperant ex discordia. fo. eodem.
 Ep̃la. Vt latine. De interregno Venetorū, quid cū eis egerit autor, quid Galli fremat. fo. eodẽ.
 Ep̃la. Vbi vbi. Vniuerse legationis discursus, q̃s sit optandum honorificum moti. fo. lv.
 LIBER. XV.
 Ep̃la. Meas vos. Fera describit tēpestas, qd̃ Galeacis acciderit, ex pola maiori tēpestas, qua Aegiptiorum expectatione portum captauerit Alexandrinum. fo. eodem.
 Ep̃la. Mare. Quo die ingressus Alexandriam, quo susceptus sit, quid expectet. fo. eodem.
 Ep̃la. Litterarū. De portub⁹ duob⁹ Alexandriensis decq̃ tēplis & climatis natura. fo. eodem.
 Ep̃la. iure merito. Quid egerit autor cū Soldāo qd̃ regressus Alexandriā, cur lras mittat & cur ipse nō venit, quid detrimat galleazeas. fo. lvi.
 Ep̃la. Coelorum. Sancta Venetorum lex quam

mudam appellat instringitur eodem.
 Ep̄la. Quae ad Cosmographa quaedam de So-
 phit origine agens. fo. lvi.
 Ep̄la. felicioribus. Quomodo principē repererit
 Venetas rediens, quid cum Venetis egerit re-
 gio ac suo nomine. eodem.
 Ep̄la. Quo in statu. Profigati & inclusi Hispani,
 autor intercepto mari ac terris nescit q̄ tendat,
 qui capti viatores a Gallis. fo. lviij.
 Ep̄la. Mittus. In Barleta Hispani septi, q̄s Canu-
 sum tenent, quid cū Venetis Galli, quid ab ho-
 minibus vellet Deus. eodem.
 Ep̄la. Aduenisse. De vrbe Venetiarū, quid Gal-
 lipreconentur, Hispani dispersi & strati. eodē.
 Ep̄la. nolui. Quid de Causio, de Apullia, de Gal-
 lis, de Hispanis, qd̄ p̄cipies Itali, q̄modo autor
 euadite Galloꝝ m̄ibꝝ, itobus regi Galloꝝ. eo.
 Ep̄la. Nō semel, Rex Gallꝝ in Hispanos, diffidet
 Galli duces, qd̄ vterqꝝ dux, qd̄ speret. fo. lviij.
 Ep̄la. Scisse te. Suspectū habuerūt Galli autorē
 te eēt explorator p̄ Catholicis regibꝝ. fo. eodē.
 Ep̄la. Cum tuas. De aduentu Philippꝝ generi &
 Ioāne filie, qd̄ Mediolanēses, qd̄ rex cū eis. fo. eo.
 Ep̄la. Quinto. Habuit autor saluū conductū & q̄
 medio iuit ad Regē Gallꝝ, de icuria oratoris nō
 missi & de ineptis mittendi. eodem.
 Ep̄la. Impulisti. Quomodo e Gallorū manibꝝ
 enaserit, q̄ transferit in Italiam Rex Gallus, quid
 legatus Rotomagēsis, de regibus, q̄ strenue Pe-
 trus Nauarrus in Canuio. fo. eodem.
 Ep̄la. Aufpicato. De origine gētis Anglerie, vbi
 natus autor, descriptio Aronē oppidi, de verba-
 ni lacus excellentia. fo. lix.
 Ep̄la. Veni vent. Suscipit autor a Regina, cuius
 virtutes recenset, q̄ p̄si fame pesteqꝝ in Barleta
 Hispani, Portucarrerius mittitur. fo. eodē.
 Ep̄la. Te accepisse. Venēs reperit Philippꝝ disce-
 dendū in patriā cupidū, de argumētis focerorū,
 moritur Bisontinus archiepiscopus. fo. eodē.
 Ep̄la. Quid suo. Successus Borgie abiecto gale-
 ro, laudatur eius persona, fors conspuitur, affe-
 quitur magna. fo. lx.
 Ep̄la. Placuisse. Quid Veneti cogitent, quid nri
 patiantur, venit Ferdinandus Calabrie Dux, quae
 affinitatis series cum Rege. fo. eodem.
 Ep̄la. Scripsi ad te. Quales Philippus discedens
 vxore ac foceris reliquit. De Portucarrerio, mo-
 ritur Cardinalis Mendotius, de bello Gallorum
 cum Salsas. fo. eodem.
LIBER. XVI.
 Ep̄la. Habuisse. Rubi oppidū i Apulia & Paliza
 Dux capiuntur, Hispani reuolunt, triformes
 Galliae capiuntur, Portucarrerius acceritur,
 Ioanna filium peperit. fo. lxi.
 Ep̄la. Heu purpurata. Moriantur duo primarū
 aulici cōmendator maior & Ioannes chiaconus

Adelantatꝝ Murcie, de Reginae patientia, q̄ in se-
 lix suae genitrici filia sit Ioanna. fo. eodē.
 Ep̄la. Van q̄ multa. Moris Portucarrerꝝ in Ca-
 labria, Germani adterunt Neapolim, quid Obe-
 gninꝝ Gallorū duكتور, quid Andrada loco Por-
 tucarrerꝝ, p̄figatio Galloꝝ in Calabria. fo. eo.
 Ep̄la. Falso. Dux Melfius resistit, Neapolis capti-
 tur, Careta obsiderur, Gallorū & Hispanorū col-
 loquia de isto foedere a Philippo. fo. lxi.
 Ep̄stola. Catholica. Quid a Pirineis in Gallos
 & Hispanos, fo. eodem.
 Ep̄stola. Quas du flet. De artibꝝ Neapolitanis,
 de Iscla, de Caieta. fo. eodem.
 Ep̄la. Galli. Obsidio Salsa & quid vltra. fo. eo.
 Ep̄la. Que feruntur. Quid de arce dolo Quo, quid
 de Vgone a Gardōa, de obsidione Caieta, de ma-
 gno capitaneo, de Galloꝝ exercitu. fo. lxiij.
 Ep̄la. Repetis. De Salsa oppugnatione, de fuga
 Gallorum, de nostrorum inertia. fo. eodem.
 Ep̄stola. Que acta. Quid Regina oraret feruentē
 te pugne discrimine. fo. eodem.
 Ep̄la. Gallos. Gallos duces Hispani ferantur,
 quid actum, quid de pace, de Alexandro & Pio
 Pontifice. fo. lxiij.
 Ep̄la. Magna. Qua morte moris Alexander Pa-
 pa, q̄ autore, qd̄ autor, q̄s Alexandro sufficit. fo. eo.
 Ep̄stola. Quid actum. Quid acciderit Gallos
 infrequentibus. fo. eodem.
 Ep̄la. De Alexandri. Moris Pius Pontifex, qua-
 tū vixerit, quid Rotomagēsis, qd̄ Aiscanꝝ, quid
 Iulꝝ Papa electus, de Gallorū infortunio, de sus-
 pendio feccialis, mutant Galli castra. eodem.
 Ep̄la. A nobis. Cōtētio de pturbatiōe Ioāne Re-
 gine cū Ioāne Fonseca antistite Cordubēsi, de
 discessu Philippꝝ, quid in Gallia egerit. fo. lxv.
 Ep̄la. In preceps ire. De pōte ad Lyrin struō a
 Gallis, de Hispanorū audentia. fo. eodē.
 Ep̄la. Breui. Clades ad Lyrin accepta deferūt re-
 gnū Galli, Caietam dedunt, q̄ federa. eodem.
LIBER. XVII.
 Ep̄la. Satis. Qualis sit Iulius papa, quāti faciens
 da sint regna exemplo Ioāne regine. fo. lxvi.
 Ep̄la. Proh superi. Infelicissima Ioanna Regina
 post accessum ad Belgas, de cōtēptu mīdi. fo. eo.
 Ep̄la. Paucis. Rex & Regina agrotant simul,
 spoliatis Gallis oia geta, de natura Galloꝝ. fo. eo.
 Ep̄stola. Veh Hispaniae. Febrī exardescit Regi-
 na, de conuentibus procer. fo. eodem.
 Ep̄la. Ruit. De Regina nulla spes, quid agitent p̄-
 ceres, quid testetur de genero. fo. lxvij.
 Ep̄la. Accipite. De obitu & vita regine, Rex titu-
 lo se spoliat regis. fo. eodem.
 Ep̄la. Discedentibus. Horrīda sterneris descriptio
 cum Regine funere Granatā. fo. eodem.
LIBER. XIX.
 Ep̄la. Iam tandē. Quid a Venetis Pontifex, quid

inter focerum & generū, quid Ioānes Emanuel,
 quid secretarius Conchillus. fo. lxvij.
 Ep̄la. Vi posthac. Capit autor curā rerū gerendaꝝ
 rum in curia p̄ suo p̄elato & capitulo Granatē-
 si vbi Prior ipse est, oratores a Caesare ac Philippꝝ
 po ventunt, de torre Thestiphoneo, multa de
 Regibus. fo. eodem.
 Ep̄la. Nil est quod. Borgie galeri contemptoris
 ruina & carcer, pulchre moralia. fo. eodē.
 Ep̄la. Sētio. Quid Philippꝝ cū Gallo, de Philip-
 pi natura, qd̄ p̄ceres, qd̄ Galloꝝ moralia. fo. eodē.
 Ep̄la. Duo vte. De literis Regine Ioāne proditis
 viro, de secretario Conchillo, quid Rex Philippꝝ
 pus, quid Gallus, negotiatiua pro ecclesia Gra-
 natensi. fo. lxiix.
 Ep̄la. Philippꝝ Rex. Contra Ducem Gueldriae
 Philippꝝ, quid Hispani, quid Galli, quae rerum
 mutatio. fo. eodem.
 Ep̄la. Ex Belgis nuper. Vicit Geldresē Duce
 Philippꝝ, se parat ad Hispaniam, spes data Phi-
 lippꝝ, quid focer. fo. eodem.
 Ep̄la. Idem venti. Parata classis Philippꝝ, quid
 perturbatores Philippꝝ sperent Ferdinandus in-
 tum Gallo affinitatem. fo. eodē.
 Ep̄la. Salmaticę. Pacta Philippꝝ cū Gallo, consi-
 lia focerū genero, quid Gallo offerat. fo. lxx.
 Ep̄la. Quid actū. Pacta dotalia cū Gallo p̄ Ger-
 mana etus affine Regi danda, pacta ignominiosa
 damnosag, de redditibꝝ mēsarū Granatensū ar-
 chiepiscopi dico & capituli. fo. eodē.
 Ep̄la. Ab Andrea. Luditur a Gallis Philippus,
 quid focer & gener, alterne se arguunt. fo. eo.
LIBER. XIX.
 Ep̄la. Ex quo literas. Pacis editum inter focerū
 & generum. fo. eodem.
 Ep̄la. Auditi. Laus sacre inquisitionis sed de Lu-
 luzerio non laus. fo. eodem.
 Ep̄la. Nuper allatū. De Philippꝝ discessu ex Fla-
 dria & eius naufragio, euasit Dux Geldrie quem
 captum traherat. fo. eodem.
 Ep̄la. Ab vrbe. Quid Iulius Pontifex cogitet,
 quid Venetis protestetur, quid respōdeant, mul-
 ta contradictoria. fo. lxxi.
 Ep̄la. Exa fiores. Quid Fernāndus de naufragio
 Philippꝝ senserit, quid Philippus de Germana,
 q̄ amarum panem comedit Granatēsis ecclesia
 computatorum manu. fo. eodē.
 Ep̄la. Computatores. Que ratio absentium que
 nulla est. fo. eodem.
 Ep̄la. Mirat. Cum fortuna mutantur animi, est
 in Anglia Philippꝝ, vt nō liber dat Regi Anglo
 Duce de Suffulch Philippꝝ q̄n sub fide tenebat
 in suo statu Regis Angli affine suspectum, quid
 Ioanna Regina dilgat. fo. eodem.
 Ep̄la. Quāntus est. Quid vntuerfus faciat orbis,
 quid sentiat Gallis spoliatis. fo. lxxiij.

Ep̄la. Optatiā. Appulsiū ē Philippꝝ Rex, suspi-
 tio an sit seruaturus pacta cū focerō. fo. eodē.
 Ep̄la. Vos duo. Dissident focer & gener, quid Re-
 gina, it autor Philippꝝ offensurꝝ malefānum est
 se dissentire a focerō. fo. eodem.
 Ep̄la. Ingemuisse. Nō statur foederibus, quid p̄-
 ceres, quid autor cū Philippo. fo. eodē.
 Ep̄la. Agebamꝝ. Cur nil grāde in humanis, cur
 nos occupet rerum fatietas. fo. lxxiij.
 Ep̄la. Heu heu. Conueniunt focer & gener Re-
 ges, discordes abeūt per diuersa, foeda de quibus
 dam proceribus. fo. eodem.
 Ep̄la. Vt aliquāto. Secūdo cōuentū & dissentitū
 quid Regina p̄sit, multa horreda. fo. eodē.
 Ep̄la. Scripsi ad vos. Male conclusum inter Re-
 ges, de nouo comete. fo. lxxv.
 Ep̄la. Mirabimini. Autoris collachrimatio fua
 per Castella ob discessum Fernandꝝ Regis, mul-
 ta moralia. fo. eodem.
 Ep̄la. Tūmidi. Quid Philippus, quid fautores,
 auferūt Galli Claudiā a principe Carolo quid des-
 spōderant, de arcum p̄fectis, de nocte acta per
 reginā in agro Muzientes. fo. eodem.
 Ep̄la. De his q̄. Discedit ex Hispania Fernāndus
 Rex, febricula Philippꝝ occupat poentēti est anti-
 mo Philippus q̄ focerū amiserit. fo. eodē.
 Ep̄la. Eia agite. Moritur Rex Philippus, pro cla-
 matio autoris de forte humana cum Philippꝝ,
 laudibus. fo. lxxv.
 Ep̄la. Diffult. Quid statuat focer generi audita
 morte, de Gibraltarō municipio cū Duce Sta-
 donio, de regni regimine, quid proceres, Valen-
 tinus euadit e carceribus. fo. eodem.
 Ep̄la. Scio. Ioāne Regine vita, quid de antiseis
 vacantibus, quid de Rege Fernādo. fo. eodē.
 Ep̄la. Statuerā. Significatiua de statu rerū. fo. eo.
 Ep̄la. Res nostre. Quid respondeat interrogata
 Regina, quid Pōtiffex, quid Galloꝝ pro Bononia,
 prognosticon de Bentiuolis. fo. lxxvi.
 Ep̄la. Ex vrbe. In discrimini Gallꝝ exercitus in
 agro Bononiensꝝ, de promissis cardinalis Ara-
 gonis. fo. eodem.
 Ep̄la. Vix bene. Quid Rex cum Anglouitis in
 regno, de Regina, de Principe, quid proceres ad-
 uerſi Regi, de Caesare. fo. eodem.
 Ep̄la. Nugis agimur. Exhumat Regina maritū
 corpꝝ, quomodo itur cū feretro & quo. fo. eo.
 Ep̄la. Ex duobus. Vanus frater Reginae fustitū-
 rā aliq̄ndo Philippꝝ. fo. lxxvij. quod. lxxvij.
 Ep̄la. Ex trūstratꝝ. Duos Ep̄os & se vocat au-
 tor trūstratꝝ, neqꝝ Regiā dūell a loco tabido
 de graui peste. fo. lxxi. quod. lxxvij.
 Ep̄la. Si forte. De diffidis procerum Ognez
 & Gamboa in curia, de spe aduentus Regis, de
 Rege Nauarꝝ & Comite Lerint. fo. eodē.
 Ep̄la. Salomonem. Quomodo vefat Philippꝝ

corpus, dispersi familiares, quid prauis consulto-
res, imitatio p status. fo. lxxvii. quod. lxxvii.
Epla. Qualis erga. Luzerij iustor Cordubensis
archiepiscopi familiam taxat hereficos, quid au-
tor pro eo. fo. lxxviii.
Epla. Sep. Qualis sit archiepiscopo Granatensis
q̄ male sit cōtra tales viros moliri q̄q̄ aduersi,
de Luzerio tenebrenio. fo. eodem.
Epla. Quinto nonas. Quā graui peste curia vr̄
geatur, qd operat̄ autor pro Granatensibus, qd
alportent a Regina qui eā aduēnt. fo. eodē.
Epla. Corolariū. descriptio moralis de loco, mo-
do & tempore mortis Valentini Ducis, de Pon-
tificē, de Cesare, de Comestabili, de Duce Nara-
re, de Rege Nauarre & Lerino Comite. fo. eo.
Epla. Ancoras. Mouet Regima, de pheretro, aper-
to Philippi, vbi sistatur, qd senatoribus cū Re-
gina, qd de progressu. fo. lxxvi. quod. lxxix.
Epla. Salutiferum. Simulatas Methine Campi,
Genuenses subiciuntur a Gallo, de gallo Toletano,
fo. lxxvi. quod. lxxix.
Epla. In Berna. vide suppositōne exortā. fo. eo.
Epla. Decanū. Soluti e Luzeri manibus affines
Archiepiscopi, Philosophica pleraq̄. fo. eo.
Epla. que ad Reuerēdissimū. De arcē segouie, de
Pōferrata, de Bononia & Bentiuolis, de magno
capitano, de Toletano. fo. lxxx.
Epla. Proh deus. Archiep̄i Granatensis mors &
collaudatio & vita. fo. eodem.
Epla. Quod Vbede. Qualis sit vbiq̄ rerum sta-
tus, & de Archiep̄ico quodā. fo. eodē.
Epla. Eadē vespera. Rogat̄ autor a Duce Infata
ti dat causas q̄ ne q̄at a curia discedere. fo. lxxx.
Epla. Scribis Comes. Quod cōtractū filici reddi-
tus & de literis Regis. fo. eodem.
Epla. Iā tranquilla. Que spes de aduētū Regis,
Regine affectus, de sacello cōbusto. fo. eodem.
Epistola. Fœlix. De discessu Regis ex Neapoli-
cum Gallo Rege conueniet, Pontifex ad hostiā
Tibertinam proficiscitur, profligatur in Africa
Damicellorum p̄fectus. fo. eodem.
Epla. A Rege. Quare Pōtifice Rex nō adicit, in
Saona Rex, qd de magno capiteo. fo. eodē.
Epla. Quod nobis. Esti littorib⁹ Hispanis Rex,
quid de Ponferrata. fo. eodem.
Epla. Si rare. P̄dones Mauri cū nauibus nau-
fragantur, de hospitiis autoris morte. fo. eodē.
Epla. Quo propius. Quid imperator in conuē-
tu, de margarita Cesare, ex Valetia Rex scribit
Fagiar dus ad Regē q̄ pompa. fo. lxxxii.
Epla. Audito. It obuiam genitori Regina, Cæ-
sar in Gallos, de Geldrelib⁹, de negociis. fo. eo.
Epla. Iā tādē. Cōuēnt̄ rex & filia, pulchra cōgra-
tulatio, de Duce Narae & Emanuele. fo. eo.
Epla. Sc̄e sunt. Datur in Mahamut Galenus To-
letano, cur non in curia. fo. lxxxiii.

Epla. vix domo. De arce Burgēsi, de discessu. Ant
dree Cesarei oratoris. fo. eodem.
Epla. Quādo crebris. De mutatiōe curie. f. eo.
Epla. Vbi sedeamus. De aduētū Regine Germa-
ne, de nouerca, de priuigna. fo. eodē.
Epla. Sacrosanctē. Quid Luzerius super proces-
sibus, quid ceteri arguant. fo. eodē.
Epla. Solet. Cedit Regi Dux Narae. fo. eodē.
Epla. Capitalares q̄ petūt affequitur. fo. eodē.
Epla. Aduerte. De Cesare i Gallos, de Tūnez in
Africa, de Sophio, de Flandria. fo. eodem.
Epla. Paucis. De Cesare & Gallis, quis Impera-
tor sit Galli & Veneti exercit⁹, Triuulci patriā
vendidit Gallis. fo. lxxxiiii.
Epla. Maximilianum. Cæsar a Pontifice Impera-
tor electus appellatur, quo modo Germanis
succedat, de Sophio, de Afris infestantibus Gra-
natam. fo. lxxxv.
Epla. Cesari. Impator Goricā trigēti & exere-
tū aut̄ amissis, de Gallis q̄dam. fo. eodem.
Epla. Cardinalis. Luzerij vt rationē det de pro-
cessibus accersitur. fo. eodem.
Epla. Sit qualis fortūa. De morte Ducis Medio-
lani, qd Marchio Plegi in p̄torem curie, quid
petus Gerio contra Regem. fo. lxxxvii.
Epla. Paulati. Luzerij capis, diuinitio deplorat̄
testes Luzerij, solū Rex it ad Marchionē Ple-
gii, capitur in Africa pegnum. fo. eodem.
Epla. Anno. In Berna vrbē Germaniē confusio
inter fratres de conceptione v̄rginis, qui & vbi
combusti. fo. lxxxix.
Epla. Vidisse. Petri Agillar̄ Plegi Marchionis
executio in curie p̄torem, quo die Cordubē
fuimus. fo. eodem.
Epla. Mcerens. Qua multa Rex in Marchio-
nem Plegi p̄cessit ob p̄tore violatū. fo. eo.
Epla. Venimus. Petrus Giron abducit in Portu-
galia Ducē Methine Sidonē. fo. eodē.
Epla. Portugaltæ. Obsidet a Mauris Arzilla,
Niebla oppidū dā i p̄dā cōuenit̄ Papa, Gall⁹
& Hispan⁹ Reges in Venetos & Cesar. fo. eo.
LIBER. XXII.
Epla. Ex q̄dic. De cōuētū Camaracēsi cōtra Vē-
tos & Turchas, qd q̄ca petat ab eis. fo. xc.
Epla. Mce a te. Mutat̄ Regima, apta i Venetos ad
iuratio, q̄re Mediolanētes oderit Venetos. fo. eo.
Epla. Si licet. pars Venetiæ cōburit̄, Romē sul-
gur, Alexandrinus Cardinalis iustus moritur,
Regina ducitur Tordefillas. fo. eodem.
Epla. Ioannem. Cabanyllas Valentini orator
pro Albiono. fo. eodem.
Epla. Crepidatus. Apparatus Cardinalis Toletano
ad rem Oranensem. fo. eodem.
Epla. Iactā cē. Ruptura cū Gallis, de Turchis, de
Sophio, it Gall⁹ i Italia qd Angl⁹, Regina Ger-
mana filij peperit, de Cesare. fo. xci.

Epla. Varias. Mors regis Anglicē, Gall⁹ in Vene-
tos exercitū tripartito, quid Mediolanētes, qd
Cesar, quid Turcha. fo. eodem.
Epla. Matus ex. Venetor⁹ horrēda strages. fo. eo.
Epla. Tabellaritū. Orana expugnatio. fo. xcii.
Epla. Dies pridie. Quae Venetorū internicies,
Papa & Cesar sua recuperant, quod Galli Regis
periculum in pugna. fo. eodem.
Epla. Vix e manu. Tumultus exortus Venetis,
que spes Venetorū, quid cū Gallo, Rex Hispani-
e nondum sua recepit in regno, Toletanus ex
Orano redit, quare. fo. eodem.
Epla. Aperi. Nuptie Galli Regis, quid Cesar &
Gall⁹, in Orāo familiarit̄ se tractat̄ Christiani &
Afr̄i, recuperant a Venetis oppida regni. fo. eo.
Epla. Nup allatū. Pisas occupat Florentia, qd Gal-
lus & Hispanus Reges cū Florentinis. fo. xciii.
Epla. Superioribus. Cur non cōueniant Cesar
& Gallus in pactis. fo. eodem.
Epla. Litteras. Recuperant Veneti Paduam, de
Germanis quēdam. fo. eodem.
Epla. Quod Veneti. Iter in Venetos it, capitur
a Venetis Lignagum oppidū, capis & Mantue
Marchio, Gallus liberat Mediolanenses a vestig-
alib⁹, qd ciues reuertit in Gallia Rex. fo. eodē.
Epla. E curia. Mille morbis laborat Rex Gallus,
Cesar obsidet Paduā, q obfessi, qd speret. fo. eo.
Epistola. Nouum audi. De quadam beatula &
e⁹ causa discordant conuentiones fratres, quid
Rex & reliquēntiant. fo. eodem.
Epla. Maximilianus. Soluitur obsidio Patavis-
na, Christiane tritemes a Turchis fœde captun-
tur, de misera Vicencia. fo. eodem.
Epla. Per tabellaritū. Ingens terre motus Constā-
tinopoli, de Sophio, de Papa cum Albigeni ep̄i
scopo, de Legato & Gallis. fo. xciiii.
Epla. De externis. De Regina Ioāna, de Polonis,
de Turchis, de Beaticula. fo. eodem.
Epla. Ioānes. De Regis debito ad fabricas eccle-
siarum Alpuxarentium. fo. eodem.
Epla. Fama est. Rex ad Affros, captū tritemes
Venetē in Pado, quid Veneti retineant, amici
Rex Hispanus & Cesar. fo. eodem.
LIBER. XXIII.
Epla. Accipe. Que fiūt i vniuerso, quid i pugna
cōtra Mauros Comes Altemiræ Gallec⁹. fo. eo.
Epla. Alger. Dedit in Africa vrbs Alger, Gall⁹
Veronā recipit pro impessis pro Cesare, Comes
Petilian moritur, de rebus Africanis. fo. xcvi.
Epla. Tertio nonas. Iterum in Venetos, quid Vc-
neti, quid Papa & Roma fecerint ob captā Bur-
gam, Dux Termenēsis in Venetos mittit, phi-
losophica quēdam, Monzonum imus, Regina
Anglie partura. fo. eodem.
Epla. Fœlicioribus. Rex Bugie p̄stiga. fo. eo.
Epla. Distamus. De conuentibus & extortoria

bus Aragonicis. fo. eodē.
Epla. Georgius. Mors & vita cardinalis Legati
Galliar, de Gallis & Venetis, moris Cesareus
Cardinalis, Vicētia & Lignagū captū. fo. eo.
Epla. Ex quo a nobis. Opinio de Tripoli vrbe
in Africa & Petro Nauarro, Gallus exercitum
dimittit, Pontifex cogitat liberare Genuā, Car-
dinalis Narbonensis capitur. fo. xcvi.
Epla. Diuersi ad te. De inuestitura regni, orato-
res a Cesare & Carolo Principe. fo. eodē.
Epla. Superiores. Quid Ferraric⁹ Dux Miranda
Tripolis vrbs i Africa expugnatio, de Hispano
rū fortitudine in ea expugnatio. fo. eodem.
Epla. Ab vrbe. Anathema in Ferraric⁹ Ducē &
Thenor anathematis, qd Gall⁹ qd Elueti. f. eo.
Epla. Peractis. De truculentia tyrānicē in Ari-
a in viatores, quid Papa, quid Gallus quid Elueti
quid Hispanē lancee tercentum. fo. xcvi.
Epla. Infelix. Strages inaudita i insula Gelues,
internicies lachrymāda nullo p̄fēnte. fo. eodē.
Epla. Cur vetera. Ratio cur nouis magis q̄ vetera
b⁹ vta noib⁹ licet alias dixerit. fo. eodem.
LIBER. XXIII.
Epla. Veneti Vicētia recipiunt. Veronā quatū,
Papa in Bettiolos, Bononiā it Chamonus, Car-
dinales a Papa secedūt, Cesar & Gall⁹ eis fauēt,
Papa fere moritur, Chamonus ad mēcia Bononi-
e, Fabricius succurrit, quid populi quid Gal-
li. fo. xcvi.
Epla. Variis. Miserāda descriptio de reliquis Ger-
uenibus, classis Soldanica prostrata a Rodis,
de strage Mauros in Bugia. fo. eodem.
Epla. Ab idibus. De huiusanni varia calamitate,
q̄ spes de Afris, moralia q̄dā de Gallo, de Papa,
de rerū euētū, de Duce Ferraric⁹. fo. eodē.
Epla. Ex vrbe. De obsidione Mirandule a Papa,
de Imola & Cardinalib⁹ priuadis de Duce Vr-
bini, de Papiēsi Cardinali, & alia diuersa. f. xcix.
Epla. Habuisti. Papa capit Mirādulā Papa com-
purgat Venetos, quid in hoc Cesar, qd Gallus,
moritur Chiamonus Gallus Mediolani guber-
nator. fo. eodem.
Epla. Chiamono, triuulci⁹ gubernat loco Chia-
moni, cōuenit̄ Mātuan⁹, qd proponat Cesar, qd
respondeat Papa, qd conclusum. fo. eodē.
Epla. Vix bene. De concilio & cōciliabulo, stant
Gallorū castra opposita Pontificis & Hispanis
castris, quid velint alterne. fo. eodem.
Epla. Vāh q̄. Quid Pōtiffex quid Gall⁹ qd His-
pan⁹, qd Fabrici⁹, colūna cum tercetum lanceis
Hispanis, magna contromeria. fo. eodem.
Epla. Vbi primū. Pōtifficē hēntū a Triuulcio
Bononiā capit Triuulci⁹ classis hispana soluit̄ qd
agitēt Gall⁹ & Hispanus Reges, p̄sēdicia mittū-
tur Neapolim. fo. xc. quod. c.
Epla. Externa. Rex Tremēsētus Maur⁹ subdit

se Hispano Regi, de angelis & portento Fructo-
lano. fo. eodem.
Epla. Alium. Dux Urbinas Papiensem Cardina-
lem trucidat, quid Papa Urbini patruus, quid
Cardinales, quid interfecto, quid Gallus, progn-
osticon de concilio & conciliabulo. fo. ci.
Epla. Clausa domi, Florentinis Gallus fauet in
Senenses, vbi sit Gallus & cur ibi. fo. eodē.
Epla. Quid in contentu. Curie cōgregatē Bur-
gis ex vniuersa Castella & locorum nomina in
curiis habentia suffragia. fo. eodem.
Epla. Noftrū it. Quid de cōciliabulariis, de mō-
te Pulchiano oppido Florentinorū, de Gallis,
Hispanis, Papa, Cesare, Bononia. fo. eodē.
Epla. A vobis nūti. De Abbate Arōe homici-
da, de vi soli natalis, de amore, de re Belcastrensi,
de Gallo & Hispano Regibus fo. eodē.
Epla. Aduerte. Quid Pape familiares co laborā-
te, quid conciliabulariū, qd Urbinas. fo. ci.
Epla. Altero. Papa renūxit, quomodo se habe-
at cum conciliabulariis & Florentinis & Pifa-
nis, quid Cardinalis Sanctæ Crucis, quid fims
Rex cum eo. fo. eodem.
Epsitola. Prodigis, Inauditum hætenus prodig-
ium in agro Cremenſi, de frusto vniū saxi de-
lapſi ab aere fo. eodem.
Epla. Petis ex, prognosticō ex presentibus disti-
ctis qd cōuersatio inter Gallū & Hispanū Reges,
qd Scot, qd Anglus & alia multa. fo. eodem.
Epla. Solet. Paſſa fœderis int Hispanos & Vene-
tos cū Papa, qb? qſq? militibus agat. fo. ciii.
Epla. Pſtis qui. Quid pſſis conciliabulum, quid
Pōtifex qd Florentia, qb? cōſtitū? Papa in plo-
ret auxilium & Gallo maledicat. fo. eodem.
Epla. Tres aduentarūt. Galli produnt in imictu-
as, capiunt Gallū viatores Hispanos, Anglus cū
Hispanis, qd super hoc Gallus, quid Cardinalis
Sanctæ crucis cum Rege suo. fo. eodem.
Epla. Sat cōmodis. Priuatur Cardinales Cusen-
tinus, priuatus moritur, quid Mediolanum in
cōciliabularios, quid Gallus in eos, de Cille pā-
doneac Turchæ filio. fo. eodem.
Epla. Quā aper tas. Quā Pontifex dicat in Gal-
lū, quomodo nos impetat Gallū, qd qſia quātaq?
sint Affroz regulorū munerā. fo. ciiii.
Epla. Quod variū. De tēporum varietate, de El-
uetis & Cardinali Sedunenſi. fo. eo.
LIBER. XXXV.
Epla. Proh q̄. Affrorum læticia ī rīpa fluminis
Burgēſis, verba regis de rerū vicib? pulchra, de
Eluetis multa, & q̄ ſint Italiæ gemitū. fo. eodē.
Epla. Eodem die. Supplicio Gallū afficiūt orato-
re Eluetioz, quid Elueti, quid Mediolanū, quid
Hispani, tēplū Hispanense corrūt. fo. eodē.
Epla. Tabellarium ex. Hispani contra Gallos,
moritur Dux Termenensis, quid Conciliabula

rii, de Gallia, de Flandria. fo. eodem.
Epla. Es Regi. Suasura in Gallū, de Gallia aperta
cupiditate, qd principes fuerint aduersari ecclesie,
quid lucri pariat appetitus. fo. cv.
Epla. Non memini. De abbata Marmorata &
morte filii Galleacti nepotis Ludouici, de spe
Gallorum pgnosticō, Elueti cives Mediolani,
Dux de Nemurs de rege gallo de Hispano. fo. eo.
Epla. Non multo. Capitur Bastida Ferrarie op-
pidum, obsidetur Bononia, quid Bentiuoli, de
vi Gallorum, quid Regina Francie, oritur filius
moritur statim. fo. eodem.
Epla. Magnitudo. Amittitur Bastida, Rex An-
glus Gallo insensius, qre Veneti nō steterint p-
missis, quid Rex cum eis, Flandria, de morte re-
pentina Comestabilis Castellæ. fo. eodem.
Epla. Eadem hac. Suspecti inuicem reges Gallo
& Hispanus, Bononia quatitur, Sanſeruinus
Cardinalis priuatur, labores Hispanorum sub-
dito, de Strigonio Cardinali. fo. cvi.
Epla. Cæno. Hispani soluunt obsidionē Bonon-
iæ, Dux de Nemurs in Bononiam intrat, de in-
felici Brixia qd datur in pda, de Venetiis, de the-
odor? Trinitatē in Gallū Ducē petulātē. fo. eodē.
Epla. Mauri. Discedūt Mauri Tremesinū. f. eo.
Epla. Nubila. Rauenæ clades. fo. eodē.
Epla. Qualis. Gallia lena pluſtur. fo. cvii.
Epla. Tabellarium. Octodecim oratores Helue-
tiū, Oratorū oratio ad Regē Gallum exprobra-
tio cruda, quid respondeat Rex Gallus, rationes
qre abstulerit heluetis stipēdia, repetitio oratorū
minā? Regi Gallo, de oratore Florentino. fo. eo.
Epla. Ab vrbe. Veneti nobis amici, de Sedunē-
ſi trahente Eluetios, quis fuerit Sedunenſis, Bri-
tāni classem Gallicam p̄hendunt, quid sit Sco-
tia, de Britāniæ prerogatiuis, de Turcharum ap-
paratu, Papa hortatur ad vnionem, orator An-
glus petitur, de Gallorum impatentia, magnus
capitaneus ad Italiam. fo. cviii.
Epla. Dies agitur. De concilio Lateranēſi, oratio
in concilio p̄r Aegidii Cardinalē, orationibus
non armis agendū, qui Reges delecti ob inobser-
uantiam, Turch? fugat patrem & omnes fratres
& minatur Christianis, desideratur in Italia ma-
gnus capitaneus, & laudes eius. fo. eodem.
Epla. Quanto id. Classis Anglica nouē nauū,
Lipuzca quōdam Bardulia, nobiles Anglici &
Regis affines sunt, pacta de diuisione Gallie qd
cum Rege Nauarrę agatur, inter flāmam & pru-
nas hic Rex, quis orator pro suo Rege, Dux Al-
be? p̄tor, quō tendat Dux Albe?, Elueti descē-
dunt contra Gallos. fo. eodem.
Epla. Superioribus ad. Gallū turbati in Italia co-
gitāt eā deserere, cōciliabulariū aufugerūt, de vi-
ta & morib? Beatę Appidi de Piedrahita. fo. eo.
Epla. Desuere. Gallorum fuga & strages, tenent

arces, Gemma Lanternam quatit, aufugit cives
Mediolanenses, insana factio nūm pestis, damna
patrię ob factionarios, deplorada de populatio,
de Nauarrę negociatione fo. cxix.
Epla. Ad Rege. Oratores ad Regem Nauarrę,
littere reperte de foedere cum Gallo, sacerdos Mi-
chaël portauit litteras, capita foederum cū Gallo
quos status polliceatur in premium Gallus, vsq?
Burgos p̄mittit Gallus Nauarro, p̄statio Regi
Nauarrę & qd respōdeat Nauarrę Rex, Dux Al-
ue? mouit exercitū, aufugit Regia cū filiis. fo. eo.
Epla. Audi quid. Dux Alue? Pompelonē venit,
occurrunt Roncalenses, Ducis edictum de seruā-
dis bonis, Comes Lermicexul p̄cedit, Viamō-
tēſi ad comitē veterē dominū, aufugit Rex Na-
uarrę, p̄statio ciuiū, p̄statio de deditioe,
octauo Kalendas Augusti vr Dem capit Dux, de
Turci Selipsachi animo, de astu Selipsachi pari-
tude contra patris volūtātē it Cōstantinopolim,
fra? Selimpfachi, pccūtiās dat ei pater, fugat pa-
trem perfidus & fies & capit imperium, obrū-
cat quotquot assequitur. fo. eodem.
Epla. Crebros. De curiis Mōzonēſib?, qd Medio-
lanū gubernēt, Bononiā recuperauit Papa, Par-
mam vult & Placentiam. fo. eodem.
Epla. Proh miseros. Collachrymatio de suis cō-
ciuiibus, de Barbara Heluetorū natura, extorsio-
nes amiferis ciuib?, pulchrū prouerbiū, deplo-
ratio populū & propinquoꝝ. fo. cx.
Epla. Cœlorū. Angl? Rex ipse traiecit in Gallia
de animo Regis Anglię, oppidani Baiōnē recess-
serunt, mouetur noſter exercitus, ex Sangueſſa
Rex infelix nūcios mittit ad ducem, vt discedat
e regno dux ait, obſectio literarū, Rex discessit a
regno, Tudella & Stella non deduntur, Maia &
Sact? Ioānes Pedeportus dant se, quos locauerit
in p̄ſidiis Dux. fo. eodem.
Epla. Hispano. Conqueſtus Proegis de abla-
tis, Dux Ferrarie Romæ, animus Pape contra
Ducem Ferrarie, aufugit Dux, Mediolanum cō-
queritur de suo Duce nō dato a foederatis, quid
Elueti cōtra Venetos, Hasta vrbs in nostra ma-
nu, Salucis Marchio nobiscū, conuentus Man-
tue, Barbari principes pacifici, deridēt nos Bar-
bari, ibimus Lucroniū & cur. fo. eodem.
Epla. Paucis. In Tudella discordes de deditioe
Zamorenſis episcopus capitur, quare ius viola-
uerit oratorium, Bearnum occupatum a Gallis
Rex Nauarrę excōmunicat, & quare, Baduarū,
Venet? orator, Veneti scribūt Orientalia, Epi-
scop? Burgenſis obiit in vrbe, moritur pauper
licet diues, Pape liberalitas in episcopum, comi-
tis Miſochi mors, incurſarūt Gallū Roſſionū,
vult Papa ducatu Ferrarie, la? Pape Iulii. f. eo.
Epla. Superioribus. Reuocatur Magnus Gonſa-
lus Fernandus, Loxiam se recipit, mram eius

laudem, Marſchallus Nauarrę ad Regem, p̄ſ-
tant homagium Nauarri, tres Galli Duces con-
tra nos, Perioannes pyrata i Oceanū. fo. eo.
Epla. Apud me. noſtri ſunt in Sancto Ioanne de
Baiōnē munimentis, monet Rex nō Anglos vt
veniant ad noſtros, reculant Britāni Baiōnē vos
lunt, diſcrimina p̄ponit ſi Baiōna petatur, Ren-
teriam Britāni vaſtarunt, in regno Granate p̄æ-
dones multi, Pyrate Turcæ ac Mauri, periculū
deſectiois conuerſorū, Dux Archenſis & Mar-
chio Zenetenſis ad gladios venerunt, Marchio
Villē formoſq? obſtitit ne vulnerarēt, de Archie-
piſcopo Cęſaraguſtano. fo. cxii.
Epla. Non audio. Rex Portugallię fauet Gallis,
Lizcanus in Perioanē, Selimpfachi ferocia, Tu-
della & Stella dedunt se, Angli peruitaces, quid
conuentu Mantue ſtatutū contra Florentinos
vt mutetur ſtatus, eiciuntur Soderini a Floren-
tia, familia Medica it̄ omittitur, p̄ſidiarij Pra-
tenſes capti. fo. eodem.
Epla. Multos. Ducem dabunt Mediolano, de re-
b? Ferrarie, Regiū & Mutina tollitur duci, exer-
citus Gallicus contra nos, Delphin? p̄tor exer-
citus, ad Stellę arcis p̄fectum littere, deſecit Ia-
cobus Velcz ante tepus, Angli Marſchalli, vnus
Comes Anglus ad curiā, diſceſſerunt Angli per-
uitaces, obiit Turcus decrepitus, quid promit-
tat Selimpfachi, Gallus exercitus venit, deſicit
multa in regno, Fonſecca mittit a Rege, offert se
Fonſecca, ſequitur Fōſeccā Curiales. fo. eodē.
Epla. Formidolosa. Paliza p̄tor exercitus in re-
gno, trucidatur Valdeſius, Fonſecæ fratagemā,
arx Tafalla dedit, excuſationes Marſchalli,
ſterum aufugit Marſchall?, de caſu Mongeloſi
loci, Deſſinus pronocat Ducē, quid Dux respō-
derit, Dux Alue? noctu diſcedit. fo. cxiii.
Epla. Dū Rex. Imperiū Regis Angliad ſuos vt
Catholico Regi pareāt, fruſtra imperauit qua di-
ſceſſerant, mors Valdeſi profuit, Aragonia ab
Aragonia ſumme, diuiſio Hispaniæ, qre non
Luſitanus Rex Portugalliæ. fo. eodem.
Epla. Detinuit. Gallidū Fōſecce ſtratagemā, Fō-
ſecce puidētia, Galli t̄muerūt, qd publicet, Fō-
ſecce, Dux Alue? negat fuiſſe monitum ſed deſe-
ctū ciborū properaſſe Stelle arx deditur, Copu-
la ſeducit Calabriam. fo. eodem.
Epla. Fera bella. Obſeſſio Pōpelloniſ, copæ
obſidentū, hoſtes, ſuſcit̄ tor mētis nſi non Du-
cis Calabriæ laudes, Galli non ignoſcunt miſe-
ris, qd aſtrueret Copula, que pena luerit comiſ-
ſa, pater Copulę iugulatur, p̄clarū faciortis
ſacm? nouum ſtratagemā, trucidātur maior ex
parte Galli. fo. cxiiii.
Epla. Curſores. Reſeſt̄ ſunt Galli a noſtris, que
dam oppida Guipuzcę vaſtarunt Galli, qui ſer-
uauerunt Sanctum Sebastianum, fugunt Galli

& eorum dux & exercitus in periculo fo. eodē.
 Ep̄la. Hodie q. Nūcius ab oſeſſis, vetant prouocaciones hoſtū. Dux Naſarē ſit p̄tor apparat⁹ ex Caſtella, obſeſſi nihili faciunt hoſtes, fo. eodē.
 Ep̄la. Auditur. Regis Ioannis & Palizē colloqa, eiuſdem Regis p̄poſitio & poſtulatu, reſpōdet Paliza cruda verba i aſſeſſū, quid ſtatut Paliza, laus Hiſpanorū hoſtili voce, fo. eodē.
 Ep̄la. Stella. Arcis Stellē deditio & cōmendatita Aluari Gometti, fo. cxliii.
 Ep̄la. Magna. Trib⁹ dieb⁹ obſeſſi q̄ tūc tormētis & munit⁹ ſe, ſeculū admonitio, trucidat⁹ q̄ ſcalas aſcēderāt, deſerit oppugnatio, fo. eodē.
 Ep̄la. Ridiculū. Incolari vicinē Pāpelonis curpiſſitas, qd ſperabāt exules, periculū noſtorū a cluſibus, quid diſſecerit & expulerit hoſtes, varia conſilia de inſequendo, fo. eodē.
 Ep̄la. Nūcius. Montant veniunt ad fugientes, Germanorum ſtrages in montibus, tormenta capta ſunt, deſidia p̄toris euaserunt multi, Naſarra ſam caſtellana, fo. eodē.
 Ep̄la. Frequenter. Rediit Fonſecca ad curiā, pro rex Nauarre Damicellorum p̄ſeſtus & Marchio appellatur, de Comēſtabilis & Benauentanus Comitibus, fo. cxv.
 LIBER. XXVI.
 Ep̄la. Sic vniūſ. Fœdera impatoris & alioꝝ, Dux Mediolāi dat ſuo populo, ſuēt duci Papa. fo. eo.
 Ep̄la. Que annus. Significatiua futurę p̄bitatis in Carolo duodecēſe n̄ſo Principe, fo. eodē.
 Ep̄la. Hiſtoria. Quæ ſit exēplo Regine Ioannæ ſumma ſeclitatis, q̄ nihil curat de regnis, Mediolani Dux dat Heluetiis ſtipendia, fo. cxvi.
 Ep̄la. Methimnā. Mors Iulii Papę, q̄ acq̄ſuerit eccl̄ie Parmā & placētū dat eccl̄ie & q̄re de fabri ca Sancti Petri, quātū vixit, q̄ die coronat⁹, quo die mort⁹, ſciſmatici vbi, tram ugliā cū Heluetiis, qd reſpōderint, Rex ægrotat, fo. eo.
 Ad Regem. Laus Regine Gallicę & oratores ei⁹ paratur exercit⁹ Gallicus, Triuulci⁹ magna moſtitur, Dux Guimaranī peremit vxorem, de Petro Gironē, fo. eodē.
 Ep̄la. Martii. Leo Papa annorū octo & triginta, de aſſeſſib⁹ Cardinaliū, ignota febrī laborat rex Medices eſt Papa, de eius moribus, quādo in cōclauī, de Sophio & Selimpſachi Veneti cōueniūt cum Gallo, fo. eodē.
 Ep̄la. Ab vrbe. Papa dicitur Leo decimus, Leo nū tēpora turbulēta de Lāterna caſtello, fo. eo.
 Ep̄la. Recētes. Tres curſores habem⁹, Papa miſtis, adiurauit in Gallū Anglus, de veditis principib⁹, Turci obſidet Caſtellū ſancti Petri, inq̄t⁹ Turcarū Princeps, fo. cxvii.
 Ep̄la. Senatus. Turcus in Aſiam reſtō filio gubernatore, varię Selimpſachi perturbationes, Larentinus Filicus Genuę interficitur, ciuitas maxime fluctuat, fo. eodē.
 Ep̄la. Parua manu. De Miranda Gallorum ſtrage ad Nouariam, fo. eodē.
 Ep̄la. Si memor es. Exigit a Philippo Rege Regis Angli cōſobrini, iugulā Suphulc⁹, ſequit⁹ victoriā Helueti, Haſta capitur, fo. eodē.
 Ep̄la. Ex Italia. Piſcarie Marchioni Genua deſditur, Albanus Venetorū Dux Veroniam obſidet, eſcitur Papa Cardinales Iulio eſcetos reſtituit in priſtinum gradū, quid Cardinales ob id ſtrat⁹, Dux Guimaranī in Africā cū magna manu, Anglus obſidet Teruanā, fo. cxviii.
 Ep̄la. Scythias. rutiē cōtra Polonū, Dux Mediolani laborat febrī, collachymatio ſup Mediolano, Cæſar in Angloꝝ caſtris, p̄ſtrant Gallia Cęſare. Duces & vexilla capiunt, fo. eodē.
 Ep̄la. Habemus. Captorum in bello qualitates & numer⁹, deditur Teruanā, que Anglorum copie, Cæſaris literę ad Regem, tremuit tota Gallia, Scotus in Gallia, laus Regine Anglię, regine oratio ad p̄ceres, in Scotum Angli, non reperitur Rex Scotus peremptus, fo. eodē.
 Ep̄la. Proh t̄pa. Hiſpani cōtra Venetos, mūimēta Patauina, cū ſta deſunt Hiſpanis, Venetorū prudentia, qua merce, Tornacēſes redemerunt ſe Delphinus p̄tor exercitus, in Turchas Rex Vngarus, in vrbe ſigna ſc̄ititæ, fo. cxix.
 Ep̄la. Non ceſſat. Strages Claſſis Scoti Regis, hiſ bernie princeps ſubditur, Rutent inſultant itex, quatuor Cardinales erecti, Veneti ſolum tuenē Patauū, mutata oia in n̄ſo Rege, q̄ obſtat ne cōſualeſcat, quottennis Rex ſit, fo. eodē.
 Ep̄la. Vates. Quæ Ducis Mediolani ſocletas, de ſc̄t Mediolāi aſſeſſio, pacta q̄ petūt Helueti, Ioānes Curſus Orator Florentinus laudatur, ager Toletanus fortunatus, fo. eodē.
 Ep̄ſtola. Audiuiffe. Rex noſter q̄rit habere ſiſos & cur, fo. eodē.
 Ep̄la. Petis. De rebus Indicis & p̄cep̄ue de ſu minis Maragnoni latitudine, linguarum q̄drū pedum & volucrū varietas, fo. cxx.
 Ep̄la. Ex variis. Pacta Galli cū Anglo, Galli hū militas eſt vulpina, q̄dā notā da de Venetis, Dux Mediolani expilat, Turc⁹ inhiat Italicę, fo. eo.
 Ep̄la. Inter Hiſpanoꝝ. Liuian⁹ Dux Venetoꝝ, reſeſtus Liuian⁹ a n̄ſis, q̄ opp̄da dedant n̄ſis, Liuian⁹ inhiat Patauū tormēta ſaculā Venetias, loca data in p̄dā, ſternit Liuian⁹, fo. eodē.
 LIBER. XXVII.
 Ep̄la. Heſterna. Papa ſuſcepit a Duce Oratores, quid Gallus contra ducē, de Rege Anglię in Scotia, exauctoratur Scota Regina, paratē Anglus ad Gallos, paci ſtudet Papa, Petrus Arias ad Indos, Papa vellet aſſinitate cū n̄ſo Rege, fo. cxxi.
 Ep̄la. Accipe. quatuor mille Turci ſtrat⁹, de portentis Mediolani, p̄ſidens ſenat⁹ ſit Granatenſis, Meſa

ſis, Meſa orator i Gallia, Rex Anglus fruſtrabit ſuo voto in Gallos ob n̄ſi Regis morbu. fo. eo.
 Ep̄la. Memor es. Ioannes Emanuel cap⁹ a Margarita, Rex Anglus variolis laborauit, inducte vnus annus cum Gallo, fo. eodē.
 Ep̄la. Ioannem. Que dixerit Anglus contra ſocerum ob pacem cū Gallo, de Teruanā capta, captura ducum, fo. eodē.
 Ep̄la. Aprilis. Mors Almazani & eius la⁹, de pyratīs mauris, Veneti volunt pacem, inſtat Anglus q̄ nubat Carolus, fo. cxxii.
 Ep̄la. Ab orbe. De reb⁹ Dariennis, de mari Auſtrali, nupit Gallo ſponſa Caroli, Turcius implicitus cum Sophio, fo. eodē.
 Ep̄la. Quata ſit. De Selimpſachi ferocia, magno exercitū trāſiuit Selipſach⁹ ſupra Frōtes Eufratis, Gallus nubit & moriet, fo. eodē.
 Ep̄la. Teſtes. Quæ ſit etas Regis n̄ſi, de nuptiis Galli, Triuulcius ſuę patrię ſicio, fo. eodē.
 Ep̄la. Audi bellorū. Auſugit Prorex, Veneti p̄ualēt, labiſ Rex in petus fugit negocia, ſtantia Turci de Sophio, magna vtriuſq̄ ſtrages, proſigatur Sophius, fo. eodē.
 Ep̄la. De Chriſtianiſ. Iacet leſto Gallo, Rex n̄ſi nō eo validior, Angli excuſatio cur gallo ſe ſiue rit, varię opiniones de Turci reditu, fo. cxxiii.
 Ep̄la. E variis. Hereticū Boemii cōtra ſuū Regē ter certarūt, Anglię Regina peperit abortiuum & q̄re, ſrat Papę duxit a Sabaudia vxorē cū uoluiſſet a nobis, q̄re Darienis aer iualid⁹, fo. eo.
 LIBER. XXVIII.
 Ep̄la. Audi. Moritur Rex Gallus & quando, de Turci ducib⁹ qui diſſiderunt multa, amiſit omnia impediſmenta, fo. eodē.
 Ep̄la. de antiquo. Rex n̄ſi Vmetū, Papa vult Parmā, de Heluetioꝝ culmine, ludibriū fortunę q̄ ſoror Angli Regis inuſperit ſamulo, de Orbe nouo, de Inſula dite vntomibus, fo. eodē.
 Ep̄la. Locū. Decōſilio quid agiteſ, ſentētia vt taceant Dominici & Franciſci de cōceptione, Galii pragmatica ſc̄nditur, ſocdus contra Gallum, ſigna de dubio Papę animo, fo. cxxiiii.
 Ep̄la. Neq̄ horrendis. De variis Italię conſiſtibus antimorū, Veneti vt Gallus tranſcat inſtant, diſſidet Helueti maxime diuerſi, de noſtro Prorege ac Liuteno p̄tore Venetorū timetur, de ſi de Laurētii Medices iuuenis, de Cęſare, de pyratīs, breues dītes Regis, fo. eodē.
 Ep̄la. Patrē. Cōſolatoria de morte Comitū Ten dille, de Regis repētino caſu in leſto, quomodo fuerit adiuu⁹ cū ſam ſpiraret, excuſatio quare nō prouideat Rex pyratarū p̄cedis, fo. eodē.
 Ep̄la. Audi q̄. Auguſto menſe gelu, de li bellis miſſis ad Papā, de Orbe nouo de ſignis q̄ Papa nos fraudet, Helueti agniſſitas alpū occupāt, qd Galli cōtra ſuū Regē ne i Italiācat, qd exules Me

diolanenſes dicant Gallo vt tranſeat, Italiam Italia lacerant, Vicecancellariū captura, Regis deteriorato, fo. eodē.
 Ep̄la. Repētino de ſtatuto Regis i Calatuito cōtra procerum priuilegia, de captis Turcharū nauib⁹, trāſitus Gallii per Argētariā, Proſperi colūne captura in Villa Franca, fo. cxxv.
 Ep̄la. Paucis. Cōſuſio Heluetiorū in diuerſa tēdētū poſt captū Proſperū, Albert⁹ Bernēſis reſtrocedit, Dux Barri obuus reductit eos ex cōiē Heluetiorū ſantione, q̄ ſtatuit pri⁹ eſſe mortē dum omnibus, de noſtro Prorege, de ſuſpectis Papę litteris, de Cardinali Sedunenſi laborante vt concordent Helueti, fo. eodē.
 Ep̄la. Sūt horū. De varia ſederatorū cōſiſtatione qd ſperet autor, vbi dux q̄re pugnatū nō ſit, eſt p̄ſens Rex Gallo & Helueti diſcordes, Genua cōtra nos, de Ramiro ſin Gedna, oratoria de Die co Aquila Mediolani apud ducē, Quid ſuadeat Ducī, fo. eodē.
 Ep̄la. A fluctuante. Dux Geldric⁹ Germanorum p̄tor cū Gallo remittit, cū Triuulcio ad Mediolani portas incurſitarūt ſed reſeſti, de Heluetiis Sedunenſis ad Heluetios cōciones egegre, fo. eo.
 Ep̄la. Proh facinus. De crudeli pugna Heroicū poema quodan repentino aſſatu Platonico deſcriptum ex tempore, fo. cxxvi.
 Ep̄la. Prope. Quo die fuit illa ſtrages, ſolus Rex ſui cauſa victorie, q̄ planicie fuit pugna, fo. eo.
 Ep̄la. Rex neſcit. Venat⁹ cauſa Buitragū, q̄ modo pro iuſticia exercēda cōſregerit p̄ceribus priuilegia, percuffus i pugna Gallo Rex, fo. cxxvii.
 Ep̄la. Matritū. Regis deterioratio, fo. eodē.
 Ep̄la. Veh tibi. de morte ac vita Gonſali Fernādi Magni capitanei, legit Papa libellū de Orbe nouo, multa de aere Darienis ſa ſalubri, fo. eo.
 Ep̄la. per illu. Putat rex locoꝝ mutationē p̄ futura ide ex P. Iacēcia p̄ Villas cę. Venit Adrian⁹ lo uanie decan⁹ orator a Priſcipe Carolo, de Heluetiis, de Cęſare, de Gallis multa, dux Barbariē pepulit Venetos, quæ ſtemata Rex dederit Darienſibus, fo. eodē.
 Ep̄la. Quæ hēant. Papa Bonontē ſuſcepit Gallo regē, Angli & n̄ſi cōueniūt cōtra Gallū, de ap paratu ſelipſachi turce, qd dicat ſup hūda roma & oib⁹ Chriſtianiſ, breues noſtri regis dies, fo. cxxviii.
 LIBER. XXIX.
 Ep̄la. Scripſit ad te. De Adriano Priſcipis oratore cū rege de pactis noie caroli priſcipis pueri, ſeo. Ep̄ſtola. Occaſio. Catholici Regis obitus & vita, fo. cxxix.
 Ep̄la. Scripſit. Qua pompa Corduba & Granata ſunus receperūt, don Petrus Giron moret bellum, Fonſeca in eum, fo. eodē.
 Ep̄la. Caroli. Quod Regē velint appellare Priſcipē abſentē varias dat ſententias, fo. eodē.

Ep̄la. Primicias. De principiis dotib⁹, de Adriano & Cardinali, de repulsa Venetorum a Brixia cum Gallis, de Xeuress & Cancellario, de Cæsare de Anglo. fo. cxxx.

Ep̄la. Vno cōtextu. Gallus capit Principis nuncios & scindit itinera, Rex Nauarræ excitat, sancti Ioannis oppidum deditur, arx feruatur, captura Mariscalchi Nauarræ, Papa est Florentiæ, soluitur sancti Ioannis obsequio. fo. eodem.

Ep̄la. Aprilis. Quid Cæsar Mediolani, quid Galli de suburbis cōbustis, de reditu Cæsaris quid Helueti diceret, de Papæ natura & moribus, de morte Regis Vngariæ, de promissis Principis, Dux Nariæ sit Imperator confinium, de Barbaroxa. fo. eodem.

Ep̄la. Cæsaris est. Princeps sit Rex, de funere Fatio Regi auro, de pōpa Hefestionis, de Cæsare, de Gallo, de Anglo, de Venetis. fo. eodē.

Ep̄la. Ni properaueritis. De malis exorientibus ni Rex uenerit, de fratre gubernatore de Genuensibus Carthagini cōcūctibus. fo. cxxxii.

Ep̄la. Audio rem. Marilianus sit Episcopus, de Barbaroxa. fo. eodem.

Ep̄la. Nonne. De pernicatia ut instruat milites, de inobseruantia erga fratrem gubernatorem, quod fecerit Valdoletū, quod alii. fo. eodem.

Ep̄la. Differtur. De Xeuress reitore p̄ncipis, Gemeneses trudunt in carceres ob concussam Carthagini, de sustis Turcharū captis. fo. eodem.

Ep̄la. Tabellarium. De pugna & morte Soldani Turcis, de pactis cum Gallo per Xeuress & magnum Cancellarium, de Leone & Iulio Pontifice, spoliat Dux Urbinas. fo. cxxxiii.

Ep̄la. A summo. Quæ mors Soldani, quid illis exercitus reliquit, quid Turchus dicit de Christianis. fo. eodem.

Ep̄la. Barbaroxa. Quo genere Barbaroxa, quod aufugit a Selmphacho, litteræ magni Turci ad Rhodiū magistrum. fo. eodem.

Ep̄la. Ab vrbe. De Cæsare, de Papa, de Rege quo modo Turchus in Soldanum, de pactis Sophiæ & Soldani dilatis. fo. eodē.

LIBER. XXXI.

Ep̄la. Adriani. Sublata stipendia petit autor restitui & herōica sunt mixta carmina, de morte fratris. fo. cxxxiiii.

Ep̄la. Ex Flādris. Est apud Regē Cæsar, quid ei suadeat, quod nutritores, amissæ Verona. fo. eo.

Ep̄la. tabellarjos. Nouus Soldan⁹, quomodo prius Manialuchi fugauerat Turchas, de proditiōne contra Soldanū, Laurentinus Papæ nepos Urbinas creatur, de morte Petri Medices, quo iussit exul Urbinas. fo. eodē.

Ep̄la. Pergit. De Villa frades & vi senati Valdoletano illata ab Vruenit Comitis familia, de perturbatione regni, Urbinas exul colligit mis

iste dimissos ex Verona. fo. eodem.

Ep̄la. De Urbinate. Veniā impetrarū Genuenses, de Carthagini concussis, perierunt naufragio, cū sit percussores Carthagini, Urbinas electus magna peragit. fo. eodem.

Ep̄la. Quo palpabili. De fortūe ludis, Locomaxim⁹ auxilia implorat aliena in Castellū hebetē, de stragibus factis a Catello in Leonē, de uenēdo Pōtifice, de captis Cardinalibus. fo. cxxxv.

Ep̄la. ad eg. Admiratiue hic mīsa narrat de muna diuinitatis, de Iulio & Leonis differētia. fo. eo.

Ep̄la. Crebros. Multa de vtroq; Urbinate electo & electo. fo. eodē.

Ep̄la. Pontifex. Quot cruciatibus affligat Papa, vulnerat lauretū, Modolū oppidū exurit & dissipat, Urbinas elect⁹ in vindictā cōtra morē Borochiū eandē exercuit crudelitātē. fo. eo.

Ep̄la. A Belgis. Parat aduē Regis, Aragonis & Laletani nolūt Regem appellare, de Magno Cancellario, de damnis illatis ab Urbinate, utributū exigitur a Perusinis, litteræ detestē de ditione exercitus electi. fo. cxxxv.

Ep̄la. Quātū. De vindicta Villafra diuinitate ministri susceperūt nominā, de Presidēte Valdoletano, Regina Portugallæ obiit, octo natos reliquit. fo. eodē.

Ep̄la. Ad somnia. Dux urbinas effrenis i Papæ, Hefestionis it i p̄dā, quod Anthonitani dederit Urbinate, de federibus pacis cū Gallo. fo. eodē.

Ep̄la. Spes ē. De sterge Oladi, de artibus Gallis cōtra Regē, de Siciliæ grauib⁹ motibus. fo. eo.

Ep̄la. Particulari⁹. De Vgonie & senatu inquisitionis interfectis populari tumultu, quomodo causerit vtriq; trucidat Regi⁹ senat⁹, de prege Ramono & dno de Xeuress petete tremētū ipsū. fo. eo.

Ep̄la. ad pacis. Prorex Vgo ad Hispanos Urbinate, desierūt Urbinate hispā sed iure. fo. cxxxvi.

Ep̄la. Intelligere. De cōuētū clerici cōtra decimā postulatā. xxxii. cardales creati simul fuerūt multi, mulctatur Sancti Georgii Cardinalis, proditio Rhodia per fratres. fo. eodem.

Ep̄la. Tabellarium. Rex in mari, Cardinalis gubernator & senat⁹ Arandē expectabūt, Diecus Aquila in Siciliam missus, Siculos ducit Rex, Aegrotata autor. fo. eodem.

Ep̄la. Cardinalis. Cardinalis gubernator egrotat grauius, Regē optat. fo. eodem.

Ep̄la. Regem. Quo sit appulsus Rex, de Regis & sororis constanti pectore in tēpstate, de Gallico pulchro enetu. fo. eodem.

Ep̄la. Nouā. Petrus Nunus & ep̄s Asturcensis pellū se curia, de Comite Altamiræ mira. fo. cxxxvii.

Ep̄la. a Rege. Itinera regis horrida, nauis quod uehebā equi cōburit in mari medio, Comestabilis liberalitas, nemo sit ad Regē cōmūdentē propter hospitiorū & cōmeatū penuriā. fo. eodē.

Ep̄la. Intelligim⁹. Male succediti Africa, Enobarbus Tremeseniū Regē de bellauit, de cōuētū Regine cū filiis Rege ac Leonora in Turdeffilas, de morte Cardinalis, quid cum Archiepiscopo Cæsaraugustano. fo. eodem.

Ep̄la. Vno cōtextu. De ingressu Regis in Valdoletū, Adriano latus est Galer⁹ Ruber, de Papa, de oratore Veneto, Urbinas elect⁹ iterū in exiliū, Aragonis oratores non ut Regem sed solū Principem salutarunt. fo. eodem.

Ep̄la. Int fortunæ. It Urbini elect⁹ & magnas opes Duxit Mantuam, de Barbaroxa Catello alitero contra nos, Regis Tremeseniū nepotem iugulat. fo. eodem.

Ep̄la. Cupis. De Selmphachi habitudine, de aio & uerbis, nris delectat diffidit, cogit milites i Enobarbus, Gall⁹ orator petit Nauarrā, quod andasiter Aragoēs negarūt madata regis. fo. cxxxviii.

LIBER. XXXVII.

Ep̄la. Ab vrbe. De apparatibus Turcharum in Valiona, conuētus principum Christianorū in Turchas, quod Gall⁹, quod Angl⁹, quod Papa, quod nos, negatiua clerici de decima, cōuēt⁹ Castellani vocat, cōp̄te in Barbaroxā, thesauri ex Alcala. fo. eo.

Ep̄la. Castellæ. Rex Turcharum potentior effectus in solefuit, nouum Soldanū & sectatores mastrat more carnisicis. fo. eodem.

Ep̄la. Naturæ. Regē Rex creatur in curiis, de Mota & don Garfia, de Belgarum desiderio abeundi ex Hispania, parufaciunt Hispanos, labramordet in illos Hispani. fo. cxxxix.

Ep̄la. Post exacta. De torneamento sanguinario deq; hastiludio Regis. fo. eodem.

Ep̄la. Naturæ. De mōstris apud Berdellū in Bergomēti agro uisus ut scribitur. fo. eodem.

Ep̄la. Tetrastrico. De culicibus cū lōgis tibus de quibus uideri Hispani uaticinati. fo. eodem.

Ep̄la. Germanā. Germana uictua ducit a Rege, de Ortiola reuocada, la⁹ Regis. fo. cxi.

Ep̄la. Re audite. Hispani loq; Rex quod pceptores, Xeuress & Beurre inimici, quod iurgia i eos quod Capper Xeuress Regē male regat, quod ab Hispanis caueant Belgæ de astu Mote. fo. eodem.

Ep̄la. Catherinā. De Catherina Regia abducta & reducta ad matrē, quod mater egerit filia priuata, quod pceres Regi dixerint, quod Aragonis, de Inafate abducendo de chitographo affixo sup hocde Capro & Magno Cancellario uoracibus de apparatibus Turci, quod de Christianis dicat. fo. eo.

Ep̄la. Pedē. Infas abducit Beurre sub specie honoris it cū eo, de uasta Inglunie Belgæ & desiderio redendi ad sua firgora, de processione Papæ, quid de Turcho orauerit. fo. eodem.

Ep̄la. Fernand⁹. Reuocatio Ortiolæ, de Scādaro Mauro & nris i Africa, de quinquenali Principū federe cōtra Turchas uisio apparatu, de oratione.

Sodaleu habita in Mterua sup crudelitate Turcharū, regi Gallo nari⁹ mas, de p̄tu mulc. fo. eo.

Ep̄la. Ea quod. Pōpa Cæsaraugustana i susceptu Regis, Leonora despondēbitur Portugallo, de nris peremptis ab Enobarbo & ipso obfesso, quōdo Rex ascēdit tribunal auditur⁹ curias. fo. cxli.

Ep̄la. Pridie quod. De oratione habita in curiis, quod responderit Archiepiscopus Cæsaraugustanus curiarum nomine. fo. eodem.

Ep̄la. Ab Oceano. De discessu Infantis, de q̄te aior⁹ Xeuressū ob eip discessū, de p̄ce⁹ submissio nei Caprū, paratē p Gallū Anglo isidic, oiavena lia, de Cācellario, de charitate i Aragonia. fo. eo.

Ep̄la. Vix c. De morte Cācellarij, quātū expecliat Inquisitioni quod non surgat, de uēditione Leonore Portugallo. fo. eodem.

Ep̄la. Illustrissim⁹. Appuls⁹ in fas, de uarietate postulatori curiis, quod ægid⁹ Cardinalis legat⁹ Regi suadeat & mīnē, fuga enobarbi & trucidatio, de crudeli Christianorū captiuorū iternitate, caupt eip allatū est Tremeseniū. fo. eodē.

Ep̄la. Prim⁹. Mors Cācellarij. fo. cxli. p. cxlii.

Ep̄la. Iā Res. Leonora ē iā Regina Portugallie, de Indis politice uicūctibus cū gēditis lapideis & stratis uis, de Xeuress ac ceteris corruptoribus, de uisionibus raptatis. fo. eodem.

Ep̄la. Tu ad nos. Proffigatio Manro⁹ & ingēs p̄da p Marchionē Comarēsem, de Aragoni i obferuātia erga Regē sup iustitia, Vicecācellarij p̄ticultū a sicario, de petitis a Perafano supplemētis, iurat⁹ rex ut corregnas, de p̄ce⁹ sp̄lucis. fo. eo.

Ep̄la. Turcharū. De nece filii Ludouici Borro mei Comitis, quid Leutrecus in Triuicliū fauorem homicidæ, Caper egrotat, classis paratur, seditio exorta per Garcelium doctorem, quod postul⁹ petat, quid proceres negent. fo. eo.

Ep̄la. Nonos. Oratores Gemeneses, Vgonis Mōchadē prefeci classis, concio & uictoria contra multitudinē de hinc de naufragio, de Turcha & Sophio multa. fo. cxliii.

Ep̄la. Audito. Designatur orator ad Turchum, inuitatur autor ad id renuit ob senectam, de uarietate quorundam, tempora mutabuntur, de citatione cupidinis ad hastiludium, pulchra super hoc vtrinq; fo. eodem.

Ep̄la. Ab externis. Vbi sit Selmphachi vbi pater eius obiit, de cogitatibus & cōmentis eius, obiit sponsa nostri regis, iterum inuitatur autor ad Turchas, de discessu & pollicitis Archiepiscopi Dtrachentis. fo. eodem.

Ep̄la. Christiani. Vastant Vngariā Turch⁹ sub dissimulatione pacis, de magis deprehensis & combustis. fo. eodem.

Ep̄la. Egregia nympha Leonora. Iti Portu Galliam Leonora Regina, de comitibus eius & uetula Xeuressica, supplicatio ne tantum profund⁹

dat in suos Belgas, qd petat regna, Mercurius a Gattinara venit Magni Cancellarij, fo. cxliiii.
 Ep̄la. Raras mitti. De Gutturibus infatigabilibus, de dilatione curiarum, de nulla iusticia, de variis postulatis curias impediētibus, q̄ parat, q̄ nihil habeat Rex, q̄ dicitur nobiscū. fo. eodē.
 Ep̄la. De Ioāne. De morte trium scilicet exulis, cōuētiō Angli & Galli, tornacū reddidit Gallo qd offerat Gallus in Turchas, nra classis parat, quis eat ad Turcū legatū, nō vtetur facultatibus, de scenera tore Mediolani cōparatio. fo. eodem.

LIBER. XXXII.

Ep̄la. Catholico. De lassitudine Regis i curiis, cōsultatio sup Nauarra a Gallis petita, de casu regis i Cortinis, de Philippo rege patre, q̄ Belgæ nitatur p̄suadere Regi venenum p̄bitum quo seminat odia, audit nuncios de nuptiis Regina vltima, petit Papa Tripaldam. fo. eodem.
 Ep̄la. Ab Indis. De reb⁹ ab Indis venientibus, & prius q̄ rex illas videat raptatis spuū tā i ducatos simplices, pacis curis nil Rex habuit ab Aragoniā, de pecuniis ex Castella ditata ē Aragonia, ditabit Catalonia, de morte Imperatoris, de reliquis naufragiis Hispanorum. fo. cxlv.
 Ep̄la. Februarii. Instat legatorum de classe, obiit Aragoniā Cardinalis de pullis vestibus, de p̄pa funerali Cesaris, de animo Papæ dubio, minas legatus, Gall⁹ q̄rit coronæ suffragia. fo. eodem.
 Ep̄la. Duas habuit. Durachenis ad urbē legat⁹ ne classis parata mittat effragitat, de Spinola roge audire, iudice & procuratore, de causa mortis Cesaris & quando. fo. eodem.
 Ep̄la. Auditū. Quid reptū in Cesaris Gazophylatio, q̄b⁹ legauerit testamēto, q̄ mot⁹ eo mortuo de electoribus, vellet Papa coronā p̄ Laurentio, dedit Rex Tūsonē p̄scribus. fo. eodē.
 Ep̄la. Dixi. De solēni pompa funerali Truultii, Germana Regina transformata, vmbra tili nupsit Marchioni. fo. eodem.
 Ep̄la. Vorago. De variis artibus questis ad pecuniarum emūctationem. fo. cxlvi.
 Ep̄la. In Frāfordia. De cōuētū n̄orū in Gallia sup Nauarra, moris magn⁹ magister Gall⁹, redierit nisi re iesta, Narbonēsis erat Hispana q̄ modo pdita p̄ Papā Gallū, iurat⁹ Rex sed cōdiciona liter, mors Laurentii, quid Papa. fo. eodē.
 Ep̄la. A Selimpacho. Quid iquat Loaisa orator a Turco, q̄ modo tractatus fuerit, descriptio magni Turci, cōparatio Peribassai & Capri, de strage p̄pinq̄uorū Selimpachi, de moribus ei⁹. fo. eo.
 Ep̄la. Prosper. Prosper ad Regē, de Vesca Ducis Albe restituta, Pyrate Rege insperante percurrunt & littoralia loca vastant, de clerici conuentu contra decimam. fo. eodem.
 Ep̄la. Fauste. Est electus Impator Rex, de illius genio & ingento multa, litera electorum & no-

mina, de classe & militibus. fo. cxlvii.
 Ep̄la. Quid agat. Derisus Laletanor⁹ de futuris curiis & expilatione futura, q̄ male tractet & Regē & curia & verbis & re ipsa seueri. fo. eodem.
 Ep̄la. Non magis. De grauius exactionibus a viatoribus, de respōsis, de variis & oppositis affectibus Belgarū & Laletanorū. fo. eodem.
 Ep̄la. A Castellanis. Ad quid venerit Prosper cōlūna, de magnis & paruis Lupis multa quantū excoriēt & corrodāt Regē. fo. eodem.
 Ep̄la. Eat classis. Recessit classis nō it Comes Garpre, de illius cōquestibus. fo. eodem.
 Ep̄la. Peste. Aufugim⁹ pestē, oratores multi, Parlatin⁹ Comes tulit electionē, de crudelibus animis familiaritū contra Regē. fo. eodē.
 Ep̄la. Ex Affra vrbe. De Calamitosa esurie Burgianorū militū, it autor Valetia. fo. cxlviii.
 Ep̄la. Scripsi. De Orbe nouo & Cortesio. fo. eo.
 Ep̄la. Per horridos. de Valetinis multa recusāt iurare absentē aut absentē quicq̄ præbere, populū eticit nobiles & consilium. fo. eodē.
 Ep̄la. Dertosenem. Quid Cardinalis petita Valetinis, quid Valetinis, de vulgi motibus & iobseruantia, de Marchione Zeneli. fo. eodem.
 Ep̄la. Tuo. Urbiniū dā ecclesie, de Pōntificū affinitibus euanescentibus vt fumū, recedens Rex nihil habuit a Laletanis. fo. eodē.
 Ep̄la. Licet. Discedit Rex, quid de Valentinis, quid de Imperio q̄ sit vmbra, de Germanis facile deserentibus. fo. cxlix.
 Ep̄la. Tua me. De nouo Magno Cancellario & Marliano pbatis viris, de rabidis arpiis Regis honorem & facultatibus regnorū vorantibus, de Rege graui & perspicaci. fo. eodem.

LIBER. XXXIII.

Ep̄la. Meas vos. De recessu maris Valetie & prognosticāte ciuitate, iolestit popul⁹ Valetin⁹, nō parēt magistratibus, nobiles aufugerūt. fo. eo.
 Ep̄la. Ex Illerda. Quid autor alleget Valentinis turbatis q̄ Rex eos deserat, nūciū Castelle nō fuerunt auditū super legibus seruadis. fo. eodē.
 Ep̄la. Cardinalis. Quid Cardinalis egerit cum Euangelis super quibus Rex manu posita iurauit se statuta Valetina seruatur, de tumultu exortop̄pter dō Rodericū Gioffredū de Figerola dōctore sedatore tumultus. fo. eodem.
 Ep̄la. Crebros. Quid de Cardinali, de Vice Cancellario, de Garcesso, de carpintario & cerdone oratoribus. fo. cl.
 Ep̄la. Inter fortunę. De insania Valentinis adaustra ob concessionem Regiam, de duabus alis perniciosis, de pompa cōtra Valentinos, popul⁹ suscepit cerdone & lignarum, opifices oratores appellando. fo. eodem.
 Ep̄la. Vix abierat. Quæ autor egerit cū Valetinis qd illi adducāt in mediū, vnde multa. fo. eo.

Ep̄la. Inuidia. Multa de adulatoribus, dicit autor nolle adulari, de gratitudine erga Castellā. fo. eo.
 Ep̄la. Habui ab. De vocadis Cōpostella curiis & mandato limitato ne qd aliud procuratores afferant a suis terris nisi vt exequantur quæcūq̄ impedia & de petitione donatiū, quādo Rex in Valdoletō. fo. clt.
 Ep̄la. Præsentes. Quod Castella debeat & possit acriter gubernari ex opinione adulatorum, rex ex Cōpostella discedit. fo. eodē.
 Ep̄la. Nudius. De tumultu exorto cōtra Regē exitur ad Tordeillas, classis ē appulsa in Sicilia, de Turcis, de Orbe nouo & donis allatis. fo. eodē.
 Ep̄la. Diuersis. De discordia i curiis, de donatiuo varia, qd Salmatica, qd Toletū, quid aliq̄ vrbes super hoc donatiuo, quid Petr⁹ Giro, quid Lasius, quid Rex responderit. fo. eodem.
 Ep̄la. Vnus post. De motu Gallicæ super suffragiis Zamorensibus, quid Archiepiscopus Cōpostellanus quid Comes Beneuenti, quid Comes Andradā. fo. eodem.
 Ep̄la. Ex Cōpostella. la⁹ port⁹ Clūti, de turri & p̄stap̄ hō, de motu toleti, de regina Maura, f. clt.
 Ep̄la. curiores. Regis Angli oblata & regis Dacarū, de cōuētū futuro Galli & Angli, quid Galus perat ab Anglo, de Heluetis, de Pontifice, de miro comete. fo. eodem.
 Ep̄la. Ex Castella. Discessit Regis & Castellano rū cōquest⁹, de vedita parte redditū ob magnas impensas, Cardinalis gubernator, de motu Zamore & Segouie suspectu. fo. eodem.
 Ep̄la. Donec audiero. Tordeillas Segouæ procurator in curiis discipulo a plebe. fo. eodē.
 Ep̄la. Ex malo. De nouis rebellionibus, de rabie Toletanor⁹, qd de alcaualis, qd de antistea, qd de donatiuis, de obfisione arcis Segouie. fo. eo.
 Ep̄la. Oceani. De accessu Regis & quo pacto in Anglia suscepit, de causantibus tot mala. fo. clt.
 Ep̄la. Placidis. Burgos amittit suū candore, defecit, mors Gioffredi crudelissima, q̄rit Moræ frater trucidād⁹, dom⁹ eius spoliat⁹ & facultates oēs vna cū Castelle totis priuilegiis cōburūt. fo. eo.
 Ep̄la. Intellexisse. De pdigiosis comētis. fo. eo.
 Ep̄la. Canicula. De cieto ex Valentia Prorege, de caranellis contra Proregis iussu, de motibus Valdoletū. fo. eodem.
 Ep̄la. Relatum est. De beneficētia in Valdoletū, de Segouia discordē, Tolletū dō Petrū Lassum suscepit honorifice quod negauerit, de Mota p̄moto in Palentinum. fo. clt.
 Ep̄la. Per egressū. De carminibus filii Ioānis vazquez rectoris Murcienfis. fo. eodem.
 Ep̄la. Fame. Ronchill⁹ Segouia, Segouia illum pellit, e Segouianis quidā perimuntur & alii capiuntur Tolletū mittit Segouia suppētas & vrbes perturbant, Dux Infantat⁹ sedauit vno iur-

gulato Guadalafarā, de Comitibus Saldançe saltū in fratē & inobseruātia in patrē, Comes Salmaticæ pro Burgētib⁹ nec impetravit. fo. eodē.
 Ep̄la. Iuita. De facultate corrigendi clericos, de motu Salmaticæ, de Petro Pignietello, de motu Abulcæ Methimne Campi & Valdoletū & aliarū vrbiū multarū, de donatiuo nō exigendo, Gerues insula dedita est. fo. eodem.
 Ep̄la. A vobis. De conuentibus Cesaris & Angli, de aduent⁹ Cesaris spe, cōuentus Comunitatis in Abula, Fonlecca vetatur cogere milites, de insolenti vulgo, vetatur extrahi tormēta, cōburitur Methimna capti. fo. eodem.
 Ep̄la. Distulit. De gelu Augusto mente, prognostico de casu populariū motuū, de motu Gallicæ, ac seruato per Cōpostellanū archiepiscopū Prorege, quid Valdoletū ob Methimne incendium, de inobseruātia erga Cardinale & senatū, & de exustione & ruina dom⁹ Fonleccæ ac ceteris plebeis insolentibus, de fuga Burgētis & Fonleccæ fratris eius ac Ronchilli prætoris, Montani populū stanti fidelē. fo. clv.
 Ep̄la. Nouas. Cur tm̄ vaget ista labe & quorū cā qd annuerit tremētes Cardinalis & senat⁹ i solētū vulgo, de varietate magna suffragiorū, vocat⁹ quid Abule sunt procuratores, detrahāt mādāta Cardinalis & senat⁹, Valdoletū illis fauet. fo. eo.
 Ep̄la. Sepe. Quid Chocēsis ep̄⁹ qd Atora historico in cōuētū plebeio, qd cū Regis vocati ep̄⁹ & quidā senatores, quid Burgētis popul⁹ in episcopum, qd Palentini. fo. eodem.
 Ep̄la. Multiplicato. Bouadilla plebeus fecit se Methimne dñm, de crudeli nece rector⁹ Methimnæ, de supbissimo Bouadille dñatu, qd faciat Valdoletū, de Hinestrofe repulsa, de motu Martini, p̄sides & senat⁹ multi et aufugerūt, i Turde sillis iurcepta cōmunitas, qd Padilla Regina dixerit, qd Regina responderit, qd nihil sit factura, Torreglonū oppidū i p̄dā dā, capti arx Martini, qd dicant plebet de proceribus. fo. clvi.
 Ep̄la. Habui a te. De trāitu cōuēt⁹ Abulēsis ad Turdeillas, de Marchione Denic expulso, de Padille sanctu & p̄pa, de Ep̄o Zamorensi eieto, de Petro Girone, de fidi frago vulgo qd denu cogitantū cōtra p̄sides de ip̄o secūda fuga, qd de rege magnanimo, qd petat regna pturbata. fo. eo.
 Ep̄la. A nobis. De sermone dō Petrī Guitare facto Regi sup tumultibus a suis lateralibus causatis de ciuitate data stabulario in regno, de Valdoletinis cogitantibus i p̄nicie nobilitū, de reb⁹ Valetinis, de Burgētib⁹ & Meridate, de Comestabilibus agustis & exilio, de gladiario opifice de cōte saluaterre, de Aragonicis, Laletais, Siculis, f. clviii.
 Ep̄la. Nimiū. Consultationes de tollendo regno nomine matre viuentē, de Naira & multis alijs locis deficientibus a dominis, Valdoletū auferret

sciptrum correctori, Gallus rupit itinera. iuramentum Regis contra Gallum. fo. eodem.
 Ep̄la. Que in regnis. De Luthero hæretico, qd euomat ip̄urcus Luther? contra ecclesiã & quomodo in saniat cõtra Theologos & Aristotelem ceterosq; philosophos. fo. eodẽ.
 Ep̄stola. Tabellarium. Prodigus est Papa, De suis mutabilitatibus, Turchus dissoluit classem & quare. fo. eodem.
 Ep̄la. Ad hos vsq; Adagii de Castellẽ morbis, senatus & cardinali tollunt tautoritatẽ, quid de p̄cerib; dicant plebei, de Caprovorace, de nouis, gubernatoribus, de Iũctis nunciis cõ Cardinali & Senatu, fera multa & horrẽda, de ep̄scopis reiectis, de Regiã responsis ad Iun̄terorũ dicta & ludo Troico, electi omnes a regia, quid egerit Padilla & Duces, Iũcteri tres alii cõ Cardinali fra tre infano prãponente, senatores veteres fugerunt, noui capti, de seductione Geruensium a dõ Petro Gironẽ fo. clviii.
 Ep̄la. Quæ a diuersis. Oceanũ Turcõ, Soldanus, & Sophis, nos fluctuam; Papa laborat corpore, viget animo in dandis & tollẽdis cõsuri, de designatis vt venirent & reuocatis Regis excusationes alis proceribus q; ip̄os non creauerit gubernatores. fo. clxix.
 Ep̄la. Iam prata. Quid protestet Burgos Iũcteris & Valdoletto, qd Comestabilis pmittat Burgenisibus, tentant mutare Regiã, Geruenses diuidunt, Petrus Giron fit Imperator Iun̄ctẽ, de cõsultione Iun̄terorũ & secessu ab eis multos; duo legisse ad Iũctam, qd Cardinalis eis dixerit, dicta Iun̄ctẽ ad Cardinalem, Alabegii obfessio, Cardinalis fuga. fo. clx.
 Ep̄la. Exq; Moralis de felicitate nõ nota. fo. eo.
 Ep̄la. Paucos. De suspẽsis Barbitõtorio ac birretario, de trib; nunciis ad Iũctã, postulata burgensiu de recidiua Valdoletanor; Comestabilis de abaco suo fecit monetã, de paupertate fisci, de Toletanis cõ Gallo Rege, de Arpis de Andaluzia, de duobus Ducib; in Hispali, de motu & Paccatu Bazẽ, de corona capiẽda, visa sua p̄nicie p̄ceres excitantur cõtra Iũcteros. fo. eodem.
 Ep̄la. Marliã. Marliã dat rationes quare debeat Rex excusari & liberari a q̄rellis, respondeatur et non esse q̄s ip̄se adducit querellarum causas & Regem etiã ip̄se autor liberat non eius collaterales. fo. clxi.
 Ep̄la. Tabellarium. Coronatus est Rex, de Gregorio & Othone, quo tẽpore mutata ẽ Imperii successio, de conflatu ad Iun̄cteros, de Comestabilis Iũctep̄to Burgis. fo. eodem.
 Ep̄stola. Habui. Amisit oblatam fortẽ, dat causas autor cur nolite sequi fugientes & vbi resset, de Autor Cõmendatoris Riberẽ & ip̄o Cõmendatore. fo. eodem.

Ep̄la. Audite. De coronatione in Aq;grania die Vigesimo Octobris. fo. clxii.
 Ep̄la. Fortuna. De Vicecomite Valdorna & licciato Spinosa missis ad Cardinalem, de Sarauia perturbatore recidiua Valdoletti, adagia incepta sicutiorum cum Sarauia, consuunt ad Iun̄cteros multi. fo. eodem.
 Ep̄stola. Præstantissime, vt soluatur nunciis auctoris captus sub suspitione iudicium de motibus populi. fo. clxiiii.
 Ep̄la. Ventens. Male responsum Comiti Beneuentano & Admiranti. fo. eodem.
 Ep̄la. Habui. Responsua ad Marlanum de excusatione regis, multa notanda quomodo Rex culpam caret, quæ etiã causã fuerint tantorũ motu non ille quas putat ip̄se. fo. eodem.
 Ep̄la. Variis. Pro coronatiõne supplicatio sed nõ lecta, aduent; Admirantis, quid cum Gironẽ Admirantis, quid cum Iun̄cteris, damnatur publicca sententia Iun̄cteri. fo. eodem.
 Ep̄la. Raros. Iũcteri in Villabraxima infestant agrũ Riuisi, de angustis Cardinalis & senatorum, de p̄ceribus q; tulerit suppetias, quid egerit senatus præfidens. fo. clxiiii.
 Ep̄la. Quæ ab. De morte Selimpachi & q̄ndo, de laudib; Peribassani, de metu Põtifis & suis reuocationibus, de Cardinalibus Georgii & sancte Crucis. fo. eodem.
 Ep̄la. de tuo. de ap̄licẽ camere negotiis de zamo r̄si Ep̄o iaculãte globos in Riuum siccum, de Oufetensi Ep̄o p̄territo vi globi tococa. fo. eo.
 Ep̄la. Pigmeo. Lusius ioculq; i Ep̄scopum, dat autor rationem dese. fo. eodem.
 Ep̄la. Cito. De motu Burgenisium & Comestabilis custodiõ, de inobseruantia Toletanorũ, de Vandalia, de Gironẽ & Comitissa Admirantis vxore, iuncta ad Villalpandũ, proceres capiunt Turdesillas, de procuratoribus Iun̄ctẽ, quid autor cum Iun̄cteris primariis, offert autor Papæ auctoritatẽ. fo. eodem.

LIBER. XXXIII.

Ep̄la. Proh qb;. Quod insane fuerit suscept; Padilla, qd vulgus ignar; cur iã cõtra Gironem & Lassum popul; seuiat, p̄gnosticõ de Padillẽ lapsu, de apostolico nũcio. fo. clxv.
 Ep̄la. Pauca. Grauis i Valdoletanos setetia, tollitur Cancellaria, de Cæsaris ep̄stola ad fororem, de nouo caduco morbo Romẽ, de oratiõne apud Germanos excusatoria cur eos relinquat ob Hispaniam, excusationes Regis, de obitu Toletani, de dona Maria Pachteca, fo. eodem.
 Ep̄la. Regressum. De varietate postulator; a Iun̄ctã, tractat; de cõferetia in p̄ceres & Iũctã, de captura nunciũ & eius leuitate, quomodo strauerit pacem iã paratam, quomodo male tractet generalem Iun̄ctam, protestatio gubernatorũ per se

cialem, quid Valdoletũ, de Zamorẽsi & Saluatora, Burgos arma capit dehinc abticit. fo. eodem.
 Ep̄la. Casus. Admonitio Cardinalis ad Cæsare q; viam gubernandi mutet & preclarã consilia, de Iũcteris & procerib; multa, qui sint in Turdesillis p̄ceres, de comestabili afflicto, de fortia ludibris in Lassum & Gironem & Padillam, de direptione locorũ est summa cõsultio. fo. clxvii.
 Ep̄stola. En dium. De direptione Turris Louas toni. fo. clxviii.
 Ep̄la. Nec satis. De confictis tributis imponendis immisissã Toletã ad populos cõctãdos, de Orbe nouo & gente politica. fo. eodem.
 Ep̄la. Paucis. Super ep̄stola Cardinalis & Admirantis ad Valdoletanos exhortatiua & ominatiua, responsum est hoc pacto. fo. eodem.
 Ep̄la. Ab Indis. De Lacuna Salã cõtinenti seip̄tem leucas, de ciuitate Tenusitan & eius domi no, de ordine ciuitatis & de moneta illius prouincie & eorũ dñs. fo. clxix.
 Ep̄la. In q̄ tur b̄ne. Iubent Iũcteri q; autor recepat a Valdoletto, qd ip̄se cõ eis, qui conuenerunt ad pacem tractandã, fuit conclusum nihil, nisi cõ Iun̄cteros; nõ fuerit auditi a Rege. fo. eo.
 Ep̄la. Multas. Querunt pacẽ gubernatores, Iun̄cteri nolunt, Comes Saluatorẽ capit tormenta Turris Louatoni diruntur, tabulatu cõtra proceres, cõuent; Rambla in Vandalia, Hispali Ducis factonarios elecit, Prior ep̄m p̄ligauit, more oppidi ruina, Bezerrilli p̄cedã. fo. clxx.
 Ep̄la. Post Prioris. De dispersonẽ cõmunitatũ & bello habito in Villalar oppido. fo. eodem.
 Ep̄la. Quandoquidẽ. Galli vocati a Iũcteris veniunt & capiunt Pompelonẽ, petuntur a ciuitatib; auxilia cõtra Gallos & mittit, filius Marischa li Navarrẽ fugit, capitur ep̄us Zamorẽsis, quantiunt Lucronium Galli. fo. clxxi.
 Ep̄la. Mult; . Tumult; Italia, pestis in Flãdria obit Xeures & alii, Luther; venit ad Cæsarem & quid a stum cum eo, sentetia cõtra eũ, Leonis nomẽ in põtifis anũ infelix. fo. eodem.
 Ep̄la. Lutheran;. De examinatione Lutheri, eiusq; doctrina. fo. clxxii.
 Ep̄la. Proh dolor. Consolatoria pro Marliãno, Galli obsidẽt Lucroniũ, eiecitã Toletõ Marchio Villenẽ & gens a Silua & Adelantatus Granate, eunt gubernatores contra Gallos, deserunt obidionem Galli. fo. eodem.
 Ep̄la. A nobis. Litteræ a Rodis, de Gazello i Siria, paratẽ Gallus, Papa contra Gallum Papæ placuit contra h̄reticum Cæsaris sentetia, oblatã Regis Dacie. fo. clxxiii.
 Ep̄la. Multa. Familiars & amica laudatio. fo. eo.
 Ep̄la. Scio. De p̄elio & Victoria contra Gallos in Nauarra. fo. eodem.
 Ep̄la. Scio. Regnum Navarræ redimitur, de do-

na Maria Pachteca, de don Antonio de cuniga stimulante Toletum. fo. clxxiiii.
 Ep̄la. Donec. Conqueritur autor q; solus abstrahitur curia. fo. clxxv.
 Ep̄stola. Habui. Expugnatio sancti Ioannis Pe de portus. fo. eodem.
 Ep̄stola. Venerande. Conquestus Cardinalis de curis. fo. eodem.
 Ep̄la. Ex Flandria. De duobus magnis exercitibus coactis a Cæsare & Gallo & qd causã in suis in eis parandis. fo. eodem.
 Ep̄la. Vix domo. Mediolani fulgur, de portento & inra ruina. fo. clxxvi.
 Ep̄la. Ab exteris. De foedere cum Gallo, qd peccat vterq; scilicet Cæsar & Gallus & de vtriusq; querellis. fo. eodem.
 Ep̄la. Licet. Subornat Gall; elle flores imperii, oratio Galli oratoris, oratio Cæsaris, Maguntini Archiep̄scopi oratio, laus infantis, laus Cæsaris, Papa cõtra Gallũ p̄gnosticõ cõtra Gallos, cõpia bellatorũ & tormetorũ. fo. eodem.
 Ep̄la. Mariac. Cõquest; Cæsaris, Legiẽtis Ep̄scopus fit Cardinalis, mors Cardinalis Sancti Georgii, de Venetis & Gallis, Grimã fit Dux Venetorum, Turchus in Vngarum Gallus, spoliat mercatores, & idẽ Papa fecit, litteræ Cæsaris ad gubernatores. fo. clxxvii.
 Ep̄la. Paucis. Toletum egrotat, Burgenfes auari, de rabie Gallorũ, de rebus Valentis & miseranda strage. fo. eodem.
 Ep̄stola. Est magnus. De ep̄stola, Magni Cancellari ad autorem. fo. eodem.
 Ep̄la. m̄si ad vos. Momina orator; Calet, de oratiõne magni Cancellari, de oratione Galli oratoris de Galli cogitatibus, re infecta discesserunt oratores. fo. clxxviii.
 Ep̄la. De reb;. Male succedit Gallis Laude, ciuitas in prædam, & de tribus exercitibus contra Gallos. fo. clxxix.
 Ep̄la. A nobis. Quattur Fons Rabia, quomodo exierunt ea nostri, quid p̄fectus in ciuitates quid ciuitates in præfessũ, dedunt se Valentini, corpora Catholicorũ, de pluuis anni vigesimi quartũ. fo. eodem.
 Ep̄la. Per plures. Cupido eũdẽ ad Cardialẽ. fo. eo.
 Ep̄la. Optime. Quẽdam ep̄stola ad autorem in qua de rebus Italia. fo. eodem.
 Ep̄stola. Habui, de amissa Fonte Rabia, quẽdam vaticinatio. fo. clxxx.
 Ep̄la. Quẽ apud. Vbi moret autor. fo. eo.
 Ep̄la. Te meas. Quanta sit vis patrie, inuestiua in Ferrerios. fo. eodem.
 Ep̄la. Quẽ a Belgis. Masera nõ capit, vertit terga Cæsar, occasiõne amissit Rex Gall; Tornacũ capit, Mediolão pellit Gall; de suppetis cõtra Gallos, q; capti Mediolani & q; perẽpti. fo. eo.

Index.

Ep̄la. Ex oppid̄io. De fratr̄is Iũct̄eris, fausta Cęsar̄is ausp̄icia, semp̄ Hispani sterunt Gallos, gub̄ernatorę edictũ, p̄gnosticũ in Gallos. fo. eo.

LIBER. XXXV.

Ep̄la. Leo Pontifex. Moritur Leo Papa, de con- claū & quid in eo actum, Dertolensis Cardinalis creatur Pontifex. fo. clxxxii.

Ep̄la. Dedi ad te, cõquestua faceta. fo. eodẽ.

Ep̄la. Ostendit, Cõgratulatiua q̄ tam sit Pontifi- ci contumtus. fo. eodem.

Ep̄la. A Cęsarẽ. De l̄is cęsar̄is ad senatũ, arx Tor- nati cap̄it, de morte Regis Portugallię. fo. eo.

Ep̄la. Ecce que vos, De literis collegiũ Cardina- lium missis ad electum Pontificem & ab eodem electo ad autorem. fo. clxxxii.

Ep̄la. Quod Spiritus sanctus. Adagia in Cardi- nales, de Archiep̄scopo Barri & don̄a Maria Pachica, spoliatio tẽpli Toletani, de pugna in Tolet̄o, fuga sceminarũ fororũ, Cęsar̄ scribit vt eat Papa, de morte don̄ Ramoni, luit pœnas sc̄cti- tiosus Valentinus. fo. eodem.

Ep̄la. Hęc ad vos, Occupata Xatiua & de Rege in ea electo, magna strages bonorum, quid Pro- rex fecerit, strages sc̄ariorum Xatiua, Florenti- n̄ p̄rata cępit nauim, Bouadilla cum sua clas- se perit. fo. eodem.

Ep̄la. Areditu. Familiaris & faceta. fo. clxxxiii.

Ep̄la. Post Põtificis. Vet̄ amicitia autoris cũ Pa- pa descriptio mũdi, pulchra moralia, verba Pa- pę ad autorem & autoris ad eum, confusa Italia de Gallis & Cęsar̄is. fo. eodem.

Ep̄la. Memorię. Quomodo susceptus Papa in Cęsar̄ragusta, de aduẽtu Cęsar̄is, de Prorege Nea- politano, de crudo bello Italiae, de sorore Cęsar̄- ris vidua, de Rege nouo. fo. eodem.

Ep̄la. Paulopost. Quædã ep̄la Magni Cancellarij ad autore vbi de Gallis & Turcis. fo. eodẽ.

Ep̄la. Hęc n̄sa. Susceptus in Anglia Cęsar̄, dis- cordes Cardinales, de Senis obiectis liberat Sen- tia Medices, de Luthero hæretico, q̄modo ciet̄i Mediolano Galli, modus pugne, strages Helue- tiorum. fo. eodem.

Ep̄la. Ais te. De ruina Valentie, de occupata Xa- tiua, captus Marchio Zeneti de Duce Calabriae loca data in prædã, direptio Gandiæ, calamitas bonorę, trucidat̄ Pup̄ & q̄modo. fo. clxxxv.

Ep̄la. Ob Pontificẽ. Discedunt omnes Galli ab Italia, obfessio Genue, Petr̄ Nauarrę p̄tor exer- citus Genuensium & eorũ Dux capiuntur & du- cunt Neapolim due naues onuste a collegio Car- dinaliũ ad Papã, & Papa Dertosiã, irat̄ Papa cõ- tra q̄tores, Cęsar̄ & Angl̄ cõtra Gallũ. fo. eo.

Ep̄la. Vno halitu. Beouia cap̄it, ingens iactura Germanorum, præda vini nostri, vastatio sancti

Ioannis Luci, popugnatio arcis Mat̄e a Comite Mirandã & eius deditio, potetia Muteccumę, Cęsar̄ea classis visa. fo. eodem.

Ep̄la. Beatos. Appulũ Cęsar̄, munera ad Căcel- larium. fo. clxxxvi.

Ep̄la. Ante q̄ huc. Litterę Magni Căcellarij ad autorem. fo. eodem.

Ep̄la. Accipite. Rex in portu & quo die, de comi- tatu Cęsar̄is, de Gironẽ & Lasso, de dānis Gallo- rum, de oratore Veneto. fo. eodem.

Ep̄la. Forte. Rhodã it Turchus, Papa versus Ro- mam, i Genua Papa, iugulati Iunctę procurato- res & don Petrus Pigmentellus, Vĩctoria nauis rediit post ambitũ totũ orbẽ. fo. clxxxvii.

Ep̄la. Ex Vĩctoria. Mat̄e aduũt Cęsar̄, Dux Me- diolani & multi ad Papam, coronatio Papę, de Rege Vngarię, timor de Rhodo, mors Palenti- ni Ep̄scopi. fo. eodem.

Ep̄la. Dimidiã. De terre motu Almerię, obruti Sacerdotes, miseranda ruina, octo loca collapsa, Granata cõtremuit, Bacja passã e m̄otũ cõcur- sũ, qd miser a Vera, mira de Azor̄ isulis, de mul- tis alijs partib̄ Romana, pestis, obfessio Rhodũ, cõfessio de Maluchis. fo. eodem.

Ep̄stola. Varias. Papa inclusus decq̄ varijs Ro- mæ rebus. fo. eodem.

Ep̄la. Hęc tria. Edictũ Cęsar̄is de Iũct̄eris, quĩ & q̄t dānatũ, tres naues a Cortesio, raptata nauis a Floreno pyrata qd afferbat. fo. clxxxviii.

Ep̄la. De archiducis. Salinas negociator p̄ insar- te, Cęsar̄is fides in frat̄e, quos reddidit illi dedit, cogit cõuentus in Germania, causa periculi Cę- sar̄is, strauit Thurchas Archidux & quid fecit cõ- tra Lutheranos. fo. eodem.

Ep̄la. Crebra. Molestia Fõtis Rabię, reiecti Gal- li, parat̄ exercit̄ in Gallia, de Bethicę penuria, fames extrema nũc vb̄ertas, oratores ad Helueticos & Venetos, Dux Calabriae liberat. fo. eo.

LIBER. XXXVI.

Ep̄la. Que fata. Romana pestis, de adagis satyri- cis in Pasquino, Germanus Dux Venetiarum obiit suffectus Andreas Gritus, de Venetorum moribus. fo. clxxxix.

Ep̄la. A nobis q̄. Mutatio senatorę, classis Gallica strata, Pescari claus & accessus. fo. eodem.

Ep̄la. Sinõ. Rhodus laborat, Pannonie infestatio de nouo Turcho, Dux Calabriae in curia, Cęsar̄ iuit ad eũ, oratores Florentinorũ. fo. eodem.

Ep̄la. Ab amaro. Succurrit obfessis Gallis Palis- za, nũcius Cabanyllas ad Papã orator ab Imp̄a- tore Rutheni & eiusdẽ Imp̄atoris literę. fo. cxc.

Ep̄la. Quid op̄e. deditio Rhodiorę, q̄ magister Rhodius, pacta Turchi ad Rhodon, magna stra- ges Turcharę, portentum Nouarię, Borbonus turbat̄ in Gallia, Vrbinas ad vrbe, Volateran̄ Cardinalis in carcerẽ. fo. eodem.

Historialium.

Ep̄la. Scribis. Terõim̄ Adorn̄ morit̄, de fulgu- rib̄ rapidis, de tumultu i curia veteranis militi- bus, rapit̄ thesaur̄, venis ab Indis. fo. eodẽ.

Ep̄la. A Serenissimo. Vbiq̄ atra pestis bellorũ, de Valachię Regis crudelitate, de Venetis cum Cęsarẽ. cxc.

Ep̄la. Sero. Cõuẽt̄ regni, verba Cęsar̄is i curiis, oratio curiarę ad Rege, causę tumultuũ. fo. eo.

Ep̄la. Non minore. Responso Cęsar̄is ad curias & postulata regni. fo. cxcii.

Ep̄la. Vno halitu. Occante Archip̄resbiteratus est prebitus auctori, de Orbe nouo. fo. eo.

Ep̄la. E Germania. De mõstris, de Luthero hæ- retico, Florẽtini Ducẽ fecerũt, male sentit̄ Bor- bon̄, de p̄ditore Bonifacio, Germani ad Sãctũ Sebastiani, copie in Gallũ. fo. cxciii.

Ep̄la. Audiuisti. Cõuẽt̄ fiet Põpelone, machinã ne ex castello Burgenũ, curruũ & armorũ copia verba Galli iactabunda. fo. eodem.

Ep̄la. Rabidus. Miserũ prognosticũ, copie An- gli Regis in Gallũ & Flãdrię & Burgũde, in Ita- lia magnus exercit̄, Borboni seductio detecta, Rex Daccię medicat, Rhodũ magister Neapoli ingredi vetat, Papa eger, portetã Romæ, formix capelle cecidit trãseũte Papa. fo. eodẽ.

Ep̄la. Paulo post. De cõiuratione i Ducẽ Medio- lani, nepos patruũ trucidat, quoties Galli strati, de thsara Leonis, nũciũ de morte Põtificis Adria- ni, de Turcharũ apparatu, Vngar̄ in extremis, trucidatio Turcharum, discessus Marchionis Pechariæ. fo. cxciiii.

Ep̄stola. Hęc ad te. De saccharo & castassula, de stratagemate Comestabilis, tetat̄ Baiona Galli- ca & cur nõ capta, p̄da i gallia, vaticinatio. fo. eo.

Ep̄la. A magnis. De Adriani morte & eius laude, de cõiuratione Sicilię, Cęsar̄ Põpelonẽ. fo. eo.

Ep̄la. Idib̄. Sequẽdo aprũ Cęsar̄ viã amissit, no- ster exercit̄ in Sancti Ioanis Pedepor̄, ordo p̄- fectorũ & militũ, laus Rocãdoli, generalis p̄tor Comestabilis, grandia verba Cęsar̄is, discessus Comestabilis, trucidant Germanos, vindicta in in hospites. fo. eodem.

Ep̄la. Quod adeo. Quid de Pontificatu, de Duce Borboni, de exercitu Burgundo, Galli reiecti a suburbio, Mediolani vagantur, de exercitu ve- neto, de Ducsa Sese. fo. cxcv.

LIBER. XXXVII.

Ep̄la. Vno face. Mõleõ oppidũ cap̄it & sanctus Pellaũ, dedit̄ Saluatera, suffragia p̄fectorũ an- esset eundũ in Gallicã Tollosam, præda cõmea- tum, Vĩctoria iuit Cęsar̄. fo. eodẽ.

Ep̄la. Iam Tandem. Electus est Papa Medices, Clemens septimo appellatur, de don Fernando a Tolet̄o. fo. cxcvi.

Ep̄la. Quod ab idib̄. Cap̄it Fõs rabiã, de eius oppugnatione, p̄fessio ad Gallos, qd filij Mari

schali Nauarrae, inturnuit mare anno. 1534. pa- sta Gallorũ in deditioe Fõtis rabię. fo. eodẽ.

Ep̄la. Circiter. Vbi sunt in Italia castra Gallorę, oppugnatio Aronæ, obruta cartaca qua multũ Hispani vehabantur. fo. cxcvii.

Ep̄la. Tabellarũ. Loco exercitũ in Italia, quare non fiet pax inter Reges duos, de Gallorum fua- ga, fratr̄i Helueticũ, motus in Siria, strages insule Palizæ. fo. eodẽ.

Ep̄la. De reb̄. Ep̄la Cęsar̄is ad Helueticos. fo. eo.

Ep̄la. Ab Indis. Quẽdã de reb̄ Indicis, parat̄ classis Malucha, controuersia Badaiozũ, in bit Zeneta, de Allunte Burgenũ, Gallecia infestatur a Gallis. fo. cxcviii.

Ep̄la. Habem̄. Almstrãt̄ Gallus percussus, Hel- ueticũ pereptũ, mors Cardinalis Soderini, mors Ostantani fragosũ, discursus Capuanũ, fo. eodẽ.

Ep̄stola. A Sophio. Litteræ a Sophio ad Cęsar̄ rem. fo. cxcix. quod. fo. cxcix.

Ep̄la. Quartana. Quartana Cęsar̄is, de Stepha- no Gomez, de classe Malucha, de morte Licen- ciat̄ Vargas, Germani Rossilonẽ, de petitis a Cę- sare, Comes potentia captus, renouatur senat̄- tus Indus, præda Florini Pyratæ, Catherina In- fanta nubit. fo. eodẽ.

Ep̄la. Accipite. Classes in cõspectu in portu mo- naco, Rex Gallũ odiosus suis, horrida pestis Me- diolani, legati postulata. cxcix. quod fo. cc.

Ep̄la. Catherinã. Controuersia inter matrẽ & fi- liã turam ad maritum regẽ Portugallię, de ina- quiete Hispanorum i Indis, fama de Cortesio & Olito. fo. eodem.

Ep̄la. A Clemente. Deseritur obsidio Marsiliae, it vterq̄ exercitus prope i Insuubriam, anim̄ papæ dubius apud Cęsarẽ. fo. cxcv. qd cci.

LIBER. XXXVIII.

Ep̄la. Noua. Rex Gallus intrauit Mediolanũ & iuit postea Papiam versus vbi posuit obsidio- nem, quid in ea acciderit, oratio Ducis Germa- norum. fo. eodẽ.

Ep̄stola. Ab argumenti. Dux Leutrecus angie reuocatur, ab Indis tres naues, de libertate Indo- rum. fo. cxcvi. quod ccii.

Ep̄la. Interea dũ. Dux Albanę cũ copiis Galli it Neapolim, de Fernãdo Castriote incursionẽ in Gallũ a Papię inclusis, de obsidione Casale ma- r̄ Gallus munuit se fossis & vallo, castellũ san- ctũ Angeli cap̄it, Regis Galli litteræ ad Marchionẽ Pecharię puocatiue ad bellũ. fo. eo.

Ep̄la. Vix. Dux Ferrarię fert suppetias Gallo cõtra Cęsarẽ, cap̄it Vgo Moncada, princeps Ore- ge i dubio, Geufes vacillat. fo. cxcvii. qd ccii.

Ep̄stola. De reb̄. Ab Indis due naues onuste thesauris. fo. eodem.

Ep̄la. Marti dies. Nũciũ ab Italia de crudo bello cũ Rege Gallo Comẽdatarũ Spinosã fo. eo.

Index.

Ep̄la. A nobis. Magna classis ad Indos, de disces-
su Cortesii cōtra Oltū, oratores Galli & Angli,
mors Marchionis Bradanburch. fo. eodē.
Ep̄la. Optatis. Pugna & bellū in obsidione Pas-
piē & captura Regis Galli. fo. cxviii. p. ccciii.
Ep̄la. Post sup̄iore. Orator Ducis Mediolani ad
Cesarē, rex galli dūcē i Hispaniā captiū. fo. eo.
CFINIS Historialium.

Index Moralium.

Ep̄stola. Nō mediocri. Philosophica cōgrat-
ulatiua & gratiā actiua. fo. I.
Ep̄la. Comiti Tedillē. Arguita profusa lau-
de qui sint amoris termini. fo. ii.
Ep̄la. Te nullas habuisse. Diversis diuersa de suo
Italia restita. fo. eodē.
Ep̄la. Iam tandē. Redargutio de adulatore, lau-
dant duo amici, sequit̄ autor militā. fo. eo.
Ep̄la. Comes Tedillē. Raro virtus & fortuna coe-
unt, quanti sit facienda populū laus, de Terste ac
Salomone. fo. eodem.
Ep̄la. Cornicaris. Morale prognosticū ab appa-
rentibus, quid suffocet homines, de cruenti fortu-
ne arcu & sagittis. fo. iiii.
Ep̄la. Quo nomine. Inuitat ad stipēditū militare
autor, q̄ Martiā q̄ Saturna etas. fo. eo.
Ep̄la. Fatū quoq; tuū. Cōgratulatio de aduētū
mici, de antro Iridis & laus vrbis Rheate vbi fa-
xum crescit qd ferēdum amicis. fo. eodē.
Ep̄la. Patroni tui. Congratulatiua filialis de securi-
tate Hispana. fo. eodem.
Ep̄la. Risisse aiūt. Quomodo sint consona littere
ac militā, q̄ sapientes militā securi sint qua etate
autor venerit in Hispaniā. fo. eodē.
Ep̄la. Cur me flagellis. Ad praeiores curie p̄ fa-
mulo iocosa ropatiua. fo. iiii.
Ep̄la. Soluistis ochoā. Ad praeiores gratiarum
actiua. fo. eodem.
Ep̄la. Cave ne q̄ndo. Reprehēsiua i reprehēditē
q̄ in Hispaniā venerit, qd sit viuere vlt̄ exordi-
tur ab Hispano proverbio. fo. eodē.
Ep̄la. Quid a me petis. Quanta sit amoris hone-
sti vis. fo. eodem.
Ep̄la. Didacus murr̄. Gratiarū actiua, laudatiua,
quis sit Rex tertius. fo. eodem.
Ep̄la. Apud te vt cras. Quae generalis hominū
solicitudo de tractādīs nouis hominib; . fo. eo.
Ep̄la. Habuisti te meas. Quomodo erit q̄ Por-
tugallē appellat Lusitanos. fo. v.
Ep̄la. In Gallia. Diuersa moralla, quid sit prebe-
re non furripere materiam. fo. eodem.
Ep̄la. Germanum habere. Veteres aulici poten-
rum egent patrociniō, inuidia est perpetua regia-
rum habitatrix. fo. eodem.
Ep̄la. Noui sepe. In cursū tantū petenda est vera

vrbs, restat autor cū Regina. fo. eodem.
Ep̄la. Scribis te. Quid obstat vobis, recusat Sal-
manticam, q̄ sit harmonia poesis. fo. vi.
Ep̄la. Vt i amicitia. De amoris vinculo. fo. eo.
Ep̄la. Quod ignomina. Forti nil mali, delicato
cū cūta, q̄ tutū sit scire tolerare. fo. eodē.
Ep̄stola. Talem te non. Sero ellige amicū serū
si dimitte. fo. eodem.
Ep̄la. Amicorū. Qui patris cōtēt delitiis in pa-
tria marcescūt ignaui & pusillanimes. fo. eo.
Ep̄la. Peto a te. Nullam viuit horam qui leuiter
credit, est honor displicere malis, quomodo do-
minabimur astris. fo. vi. quod vii.
Ep̄la. Martyrem. Excusatiua, cōgratulatiua, lau-
datiua. fo. eodem.
Ep̄la. Arguis me. Quare virum non saluauerit
causē morales. fo. viii.
Ep̄la. Arbitror. Quod nequeat praeceptor non
amare discipulū & pater filium & quid inuicem
sibi debeant. fo. eodē.
Ep̄la. Desurgete. Quae Pricipi cōueniāt, & quo-
modo debeat excoli. fo. eodem.
Ep̄la. Heraclitū. Quod inane sit ipleri vacuo, q̄
turpe rite intelligere & male operari, q̄ se decē-
pīant homines. fo. eodem.
Ep̄la. Solet. Quae sint grandia, qui foelices qui ce-
ci, a quibus cauendū. fo. ix.
Ep̄la. Nudius. Quae spes de principe Ioāne, q̄
tuta sit possessio virtus, qd instrumentū sit in Prin-
cipe sapientia, quomodo q̄reda. fo. eo.
Ep̄la. Ais te. Cui debeant reuerentiā eruditū, pa-
rum prodest alto sanguine natum esset, quae sit
hominū vertigo. fo. eodē.
Ep̄la. Placere tibi. Quātū sit faciēdo Salustis. fo. x.
Ep̄la. Vt ad vos eā vocat autor Salmantica. fo. eo.
Ep̄la. Guadalaglara. Semtobrutus Salmantica
appulsus est autor. fo. xi.
Ep̄la. Heri noctu. Non semper operam esse ab a-
micis exigendam. fo. eodem.
Ep̄la. Hoc Marineu. Quis sit miserim; , q̄ ratio-
ne iudicāt hoies de hominib; , discrimē perit
ab imperito, q̄ crimē p̄cā secū ferat. fo. eodē.
Ep̄la. Eo libentius. Quanti sit ponderis affectū
amici, eruditū praeipue. fo. eodē.
Ep̄la. Dies agitur. Professus ē autor Salmantice
multa & iocosa & moralla. fo. eodē.
Ep̄la. Altilia. Panegiricus sub specie gratiarum
actionis. fo. xii.
Ep̄la. Viuere. Quomodo nō viuat viuēdo, quo-
modo se querere debeant homines. fo. eo.
Ep̄stola. Apud te. De viuere sitate Salmantice
mtra. fo. eo.
Ep̄la. Longa mihi. Quomodo sibi ipsi vitam
acerbam querant homines. fo. eodē.
Ep̄la. Tu Grece. Discit adulationē. fo. xiiii.
Ep̄la. Quod mihi. Quid sit lex, quis fructus le-

Moralium.

gis vbi formata lex. fo. xiiii.
Ep̄la. Amoris tui. De amore qdam sapida hone-
sta, se parat autor ad bellum, pulchre Mars & lit-
terae commentariū. fo. eodem.
Ep̄la. In peculiare. Amici egritudine collachry-
matur, & cōsolatoriā philosophica qua probat
exemplo Platonis necessariū esse corporis flagel-
lū ad acumē ingenii exercēdū. fo. xv.
Ep̄la. Tabellario. Quid pariat benignitas. fo. eo.
LIBER. II.
Ep̄la. Promere vix. Quā lenis viro Martiali vt
drare hasta q̄ sulcare papirū. fo. xvii.
Ep̄la. Eadem ambos. Quae vita militib; q̄ sub
vmbra, q̄ variū sint hominū gust; , q̄ tutū am-
icos q̄ nūmos thesaurizare. fo. eodem.
Ep̄la. Exiit veste. Quae & quāta vtilitas p̄deat
ex necessitate, q̄ sit ad superos via. fo. eodē.
Ep̄la. Fratris mei. Salus & vita sunt leges in bo-
no viro, pernices in prauo. fo. xviii.
Ep̄la. Cupis h̄re. Offert fratri lras regias. fo. eo.
Ep̄la. Meo rogatu. Quid gubernatori aut iudi-
ci seruare conueniat. fo. eodem.
Ep̄stola. Inuitas. Qui homines sint viri & qui
animalia bruta. fo. xix.
Ep̄la. Philosophic. Quis artis phisice fruct; , qd
sit officii phisici, quis adulter phisice, quid tra-
hat hominib; animi gerē. fo. eodē.
Ep̄la. Mecū sepe. Quare discōnatur appetat ho-
mines, quare trias alienas multi querunt suare
lita, quid pulchrum cuiq;. fo. xx.
Ep̄la. Quid mihi. Quis tranqui sit stat; , q̄ in se-
lices, quib; curis acquirūtur opes, q̄b; reseruā
quo dolore amittūtur. fo. eodē.
Ep̄la. Cadere. Quid sit orationis solute carmē
immittere. fo. xxi.
Ep̄stola. Ad Ascaniū. Cōsolatoriā de morte pri-
cipis portugaliē. fo. xxiii.
Ep̄la. Litteras. Quare ad vrbem sepe tabellarū,
rari Mediolanū, qd a Roma exhauritur cū cum
ep̄logo de reb; Granatēsis. fo. eodē.
Ep̄la. Erat mihi. Arguit Granatā vrbē p̄cellere
cum dīs vrbib; si cūta metimur. fo. eodē.
Ep̄la. Quis patronum. Quae preciosior sit homi-
num q̄ auri thesaurus. fo. xxiiii.
Ep̄la. Saturauit. Quāta sit vis custodi in erudic-
do principe. fo. eodē.
Ep̄la. Mirāde. La; & exhortatio ad rectū & vtili-
tas recti, de Principis Ioānis vita. fo. eodem.
Ep̄la. Breuē. Quod longē sit foelicitatem in hu-
manis querere. fo. eodem.
Ep̄la. Quid nūc. Trāsit autor a p̄textā Martia ad
mitralē togā, q̄ sint curie cure. fo. xxv.
Ep̄stola. O quam. Cōsolatoriā de morte Cardis-
nalis Arcimboldi. fo. eodē.
Ep̄la. Nitimur. Quomodo fallim; nos ipos, i
uitat autor a Regina ad eruditionē p̄ce; . fo. eo.

Ep̄la. Serpunt. Quae spes de iuuenibus proceri-
bus, quid suis optimatibus & populis exem-
plum principis. fo. xxvi.
Ep̄stola. Testes. Se suat; nihil bebere fieri au-
tor arguit. fo. eodem.
Ep̄la. apud Petri. Quātē sit p̄stātē vn; aliquā
do vtr apud Reges, de Granatēsi Archiepo qdā,
frat Frācis; Ximenez cōfessor Regine. fo. eo.
Ep̄la. discedēt. It autor ad curiā fo. eodē.
Ep̄stola. Incolomis. Quae durum sit nouas quere-
re amicitias. fo. eodē.
Ep̄la. Quid noui. Ebullit bello; suspicio cum
Gallis, laus amicitie philosophica. fo. xxvii.
Ep̄la. Quid ad te. Diuersis referta philosophis
cis disceris, inu itat ad cretamē amic; . fo. eo.
Ep̄la. Ex q̄. Dediscēt i Aragoniā. fo. xxviii.
Ep̄la. Qui magis. La; Ioā. Ruffi ep̄. fo. xxxii.
Ep̄la. Quo. Laudatiua i q̄ moralla multa. fo. eo.
Ep̄la. In Hispania. De Gallorum futura strage p
comparationes, quid Pōtifer quid Ludouicus
qd Venet; quid nostri reges. fo. xxxiii.
Ep̄la. A teneris. De Salustio, de Catonis & Cesa-
ris institutis ac morib; & eruditione. fo. xxxiiii.
Ep̄la. Cum apud. Moralis persuasiua vt propriis
quib; virtutibus inhiēt nō cōtētus factis alie-
nis, historica quēdam. fo. xxxv.
Ep̄la. Laborantem. De morte comitenda, de
fastu & opibus, pulchra quid trahant, de anti-
mē origine ac fine. fo. eodem.
Ep̄la. Quid causē. Quare in potentia cruciatūs
animi, quae sint vera bona de trib; atende lector
huic Paradoxae inuigila. fo. xxxvi.
Ep̄stola. Neq; minis. Subtilia Theologicē vete-
ris ac nouē dicta. fo. eodem.
Ep̄la. Te angī. Paradoxa Platonica. fo. xxxvii.
Ep̄stola. Pridie kalendas. Cōmēdatiua ac nego-
tiatiua dūerforū. fo. xl.
Ep̄la. Quātū dūm̄. Negociatiua moralis. fo. eo.
Ep̄la. Redditē. Quā impū sit onere immortā-
li premere beneficia. fo. xli.
Ep̄la. Habui a te. Quare autor nesciat i secessu vi-
uere, qd est finis qd studū multa Platōica. fo. xlv.
Ep̄la. Vidi. Quae sit Imago gloriae, q̄ vera glo-
ria, quid virtutis fruct; . fo. xlix.
Ep̄la. Eodē tēpore. Quate viuāt hoēs cecis mēt;
b; , q̄ male maior pars hominū eligit. fo. eo.
Ep̄stola. Petastav. Significatiua de discessu ad les-
gationem. fo. liiii.
Ep̄stola. Quibus. Significatiua de perturbatione
nibus & de oratione. fo. eodem.
Ep̄la. Si q̄ties. Comēdatiua moralis. fo. lxxvi.
Ep̄la. Quid ego. De Regine dotib; . fo. eo.
Ep̄la. Brizegno. Moralis cōmēdatiua. fo. lxxvii.
LIBER. XVIII.
Ep̄la. Nud; . De curis regū, amici Alzacam la;
quis autoris gustus in orbis olla. fo. lxxviii.

Epla. Quid facta Comedatitia moralis. fo. lxxix.
Epla. Statuerat. Comedatitia moralis. fo. lxxix.
Epla. Animi est. Comedatitia moralis. fo. eo.
Epla. Cupisti. Quid agendum ut nos honoret homines. fo. lxxix.
Epla. Laborare. Quid medicus cum egrotis de beatobseruare. fo. lxxv.
Epla. Alfonso Troya. Gratia actua. lxxvi.

LIBER. XX.

Epla. Accngis te. Amica suaso, de tristi ministe rio funerali. fo. lxxii. pro lxxvii.
Epla. Malacensis. Suasua de Aduentu & pposi to oblectationu honesta. fo. eodem.
Epistola. Dianā. Iocosa de musis & furatis per dicitibus. fo. eodem.
Epla. Nullū vnq̄. De lepore ab aquila interem pto & a pastore capto, iocosa & allusua ad Papā pastorem. fo. eodē.
Epla. Profit. Negociatua veneficialis. fo. lxxvi. quod. lxxix.
Epla. Desunt. Cōgratulatiua & suasiua. fo. eo.
Epla. Vite ducē. cōsolatoriā laudatiua. fo. lxxx.
Epla. Alfonso. Negociatiua. fo. eodē.
Epla. Sum recenti. fo. eodē.
Epla. Infas. Significatiua moralis. fo. lxxxi.
Epla. Sero. Negotiatiua. fo. lxxxii.
Epla. Vinere vitā. Quid sit vitare & quis viuat & quomodo viuatur. fo. eodem.
Epla. Velim. Petitiua. fo. eodem.
Epla. Non tibi. Accusatiua. fo. eodem.
Epla. Gometi nūc. Negotiatiua. fo. lxxxiii.
Epla. De fortune. Moralis. fo. eodē.
Epla. furtat. negociatiua. & oblatiua. fo. lxxxiiii.
Epistola. Duplici me. Mira consolatoriā, exem plum Platonis. fo. eodem.

LIBER. XXI.

Epistola. Ioannis. Super comitatu Belcastri ne gociatiua. fo. eodem.
Epla. Furtat. Suasua ne qs inani v̄to crucief, ne mutato loco mutetur animus. fo. eodem.
Epla. Qualis mihi. Negociatiua. fo. eodem.
Epla. In Belcastrensi. Triuulci & Frācauillē me rita super causā Belcastri. fo. lxxxv.
Epla. Calesti. Cōsultiua & cōgratulatiua. fo. eo.
Epla. Petitis. Negociatiua. fo. eodem.
Epla. Sororia. Negociatiua. fo. eodē.
Epistola. Mathēus. Narratiua & laudatiua & sua sua. fo. lxxxvi.
Epla. Qanta sit. Qua le spatrie desiderium, quibz causis cogamur amare illā inter Reges ne gociatiua, remuneratio de studio. fo. eodem.
Epistola. Solent homines. Congratulatiua suaz sua & donatiua. fo. eodem.
Epla. Ioānes. Instruatiua & suasiua. fo. eodē.
Epla. Habes. Raciocinatiua & rogatiua. fo. eo.
Epla. Tu scribis. Duplex p̄gmatica i regno, qd

de vtroq; litigāte sup Belcastrensi lite. fo. lxxxvii.
Epla. Proficente. Autoris contentio cū Rege super Belcastrensi negotio, quid Regi ferat de vtroq; litigante, quid de ip̄is aduocati dicant in iudicio. fo. eodē.
Epla. Paucos. Ratio quare pauci frugur posses sis, & quomodo vita viuatur. fo. eodē.
Epla. Sequens. Significatiua. fo. lxxxviii.
Epla. Verū se. Paradoxa q̄ colligit q̄ fit verax ve rum primarium & qd succesiū. fo. eodē.
Epla. Qui fiat. Quid virilem quid femineum appetitum vrgeat. fo. eodem.
Epistola. Artes aliq̄. Philosophia ostēdit ad supe ros iter. fo. eodē.
Epla. Albensem. De duobus rationis aurigis & de bonis perfectis. fo. eodē.
Epla. Nismū. De teporū angustis. fo. lxxxix.
Epistola. En habes. Congratulatiua & exhorta tiua moralis. fo. xc.
Epistola. Tranquillo. Cōsultiua & significatiua moralis. fo. xci.
Epla. ex q̄. cōgratulatiua & negociatiua. fo. xcii.
Epla. Domū. Laudatiua. fo. xc. quod .c.
Epla. Quom icidissent. De lectura libelli de Or be nouo per ipsum met Papam coram Cardina libus & sorore inuitatis. fo. lxxxviii.
Epistola. Solet grandium. Cardinalis Gursensis non bene gratus. fo. ci.
Epistola. Inuidiam. Multa de adulatoribus, di cit autor nolle adulari, de gratitudine erga Cas stellam. fo. cx.
Epla. Ex q̄. Moralit de felicitate nō nota. fo. eo.
Epla. Pigmeo. Lusus iocuscq; in episcopū, dat autor rationem de se. fo. clxxxiiii.
Epla. Multa. Laudatiua. fo. clxxxiii.
Epistola. Donec. Negociatiua cum Cardinali Dertoseni. fo. clxxxv.
Epla. habui per. Negatiua de accessu ad Cardia dinalem Dertosenem. fo. eodē.
Epla. Qua fuerim. Responsiua ad Cardinalem Dertosenem. fo. clxxxv.
Epistola. Datum est. Suasua ad alterne se v̄sen do. fo. eodē.
Epla. Manus. Littere ad Papam. fo. eodē.
Epla. Dedi. Conquestiua faceta. fo. clxxxvi.
Epla. Ostendet. Littere ad Theodoricum electi, Pontificis a secretis. fo. eodem.
Epistola. Datas. Respōsiua Philosophica ad Mar gnium Cancellarium. fo. clxxxvii

Finis Tabule.

PETRVS MARTIR ABANGLERIA MEDIOLANENSI ASGANIO SFORTIAE VICECOMITI GARDI NALI VICECANCELLARIO PATRONO SVO. S.

Olemtem ab vrbe, ut ad hispaniam proficiscerer, illustrissime Princeps Prima. discedere, i ab dito tui cubiculi penetrati, ni decidit e memoria, his me verbis, amotis arbitris allocutus es. Que te causa Martyr mouet, vi Ro ma caput orbis, & quod durius est Italia, q̄ tibi patria est, postergare mediteris? Vereris ne, me viuente presertim, cōsonū tuē cōditioni gradū defuturum? Quis sane mentis ab immēso pelago, & amplissimis lacu bus, piscatū sese ad ignotos rituos, & semota littora conserit? Quis rura colit, nisi degener, cui ciuitatem in habitare liceat? Insignis profecto na ture dotibus prouintia est hispania, & ob coeli clementiā, soli benigni tatem, ac virorum magnanimitate, multaq; id genus illustris. Sed si Italię cōparetur, vltimū esse Hispaniā immēsi palatū angulum, Italiā vero mediā ipsam adū aulam, & totius orbis emporiū, negat nemo. Et age quot Italos preter mercatores, aut peregrinos, illico redituros, in Hispaniā vnq̄ fuisse profectos intellexisti? Italiā autem fuisse Hispanis semper referissimā, viros probos ommissa alterū Ascaniū, alterū ve Arcimboldū mediolanensem antistitū mihi collegam, qui te nō mediocriter diligitur, inuenies? qui ve in familiaritate te nostrā ita admisi mus vt nostrę fores die tibi noctęq; semper pateat? Mutato igitur dum licet cōsiliū Martyr, mutato, nec certa pro incertis derelinquēs, te ipsum nullo impellente ad extremas orbis oras, veluti a frequenti hominū coetud vastā solitudine, relegato. Quid ad hęc atq; alia multa prin cept illustrissime, quibus me diuertere conabaris, responderim, tute ipse testis es. Italian extra se octosam esse, intra vero ad sui perniciē negotiosam. Hispaniā vero cōtra, Italiam in diuersa disceptā, Hispaniā in vnum reductā, Italię principes discordes, Hispanos vnanimes intellige bam. Inde quid presagire, suspicarerq; futurum breuibus aperit. q̄ esset cupidus animus domi mans, eo raptare seruū suum, hoc inutile corpus, vbi sese pre clara gesta inspiciedo, suis pasceret alimētis, enarrauit. Rediit preterea mihi fore liberum, si descēdisse penitus essatū suū, Sicq; Italia aliquādo respiceret, quod me nostrā dubitare tepestate pre dixi, quā eius nauim monti colē siluani v̄torū expertes gubernāt. His itaq; discussis, cū me frenū, vt aiūt, dētibus captasse, atq; ita se dere animo cognouisti, bona a te venia dimissus sum, addito i mandatis, vt que accide rēt tibi significare, sui id pollicitus. Dixi ante sacros pedes prostratus lachrymosum vale, quar to Kalendas Septembris. M. cccc. lxxxvii. Eneco lopez mendotō Tendillę comite duce & pa trono ab obsequio profuis Rege & Regina innocētiō pontifici prestito in patriam redeunte, iter capio. Pauca hęc ex Cesarauigūsa vbi Reges inuenimus accipio. Kalendis Ianuarii, M. cccc. lxxxviii. Neq; enim prius inopta tabellarū. licuit ista tibi significare. Vale.

P. M. A. M. Io. Boiromeo aurato equiti mediola nensi Aronę ac verbani lacus comiti.

CVt ex Italia, vbi honestus nō deerat locus, discesserim. Quodue fatum in Hispaniam me coegerit benignissime comes interrogas, accipio breuibus. Neq; Italia vnde pascere in genium possem prebebat. in deterius naq; indies magis ac magis ruereres italas, ob po tētatum discordiam & similitates, sed in precipuo discrimine vestras, cernebā. In hispania cōtra, magna genū aduersus nostrę religionis hostes quotidie referebatur. Bellicus igitur iste bonus (ac si tubarū clāgore vera ac viua voce ad arma inimica vocātem auribus hauissim) p̄cogita uit. Nec pœnitet quidem, vnicā enim arbitror hac nostra tepestate felicē esse Hispaniā, cui sō r̄ te obtigēt (quod nunq̄ haftenus) habere sibi religionis cultores, iustitię tenacissimos & summa pollentes prudentia principes: virum & vxorē, qui eam vnanimes veluti collapsa celo duo nu mina, ita seruāt, illustrāt, ad augēt, vt diuino quodam afflati spiritu, & ipsius altitonātis dextra dirigi videātur. Nemo est qui vtriusq; vultus serenitate, animi cum humanitate magnanimita tem nō admiretur. Sub eodem sidere natos ambos, quicūq; eos nouerit arbitrabitur. In mau

ros nota arma parant, que gerentur per me habebis. Vale ex cesara Augusta quarto Kalendas Martii. M. cccclxxxviii.

iii

P. M. A. Mediolanensis Theodoro papienis Galli Regis medico & consiliario Amico in vrbe.

Correctio i corrigetur ad hispania venerit. De gallis et hispanis regibus qdam.

M Iraris theodore, & (vt inquis) non leuiter, q patronos, amicos, fratres, propinquos, patriam deniq; ipsam, vt ad extrema mundi littora, & grauidas vento equas me cōferre, ita dereliquerim. vbi tanq; exul ignotus & neglectus forte vitā litteraria exercitacione experte procul ab omni eruditorū cōmercio asturus sim. Debuisset hoc alius theodore proclat masse, quam perfricata fronte incidis in accusatōnem tu, qui eodem (vt asunt) morbo laboras, & eadem te ipsum securi percussisti: si securum & vuln? patriā querere, vbi magna geratur, licet appellare. nōne tu patria derelicta galliā inhabitas? ex gallia inquis in magnos sepe viros itali plures euasere. Is apud gallos principes (vt ais) veneratur, qui siue sit incolā, siue peregrinus preclarum aliquid (vel litteris, vel armis) sub eorum vmbra gesserit. Rem, nō personā galli (vt resfers) extollunt. apud hispanos vero nullus vnq; nō hispanus emeruisse reperitur. non minus sibi de se ipsis hispani, q; greci persuadet, omnia scilicet, neq; extra se ire vlla aut cuiusq; opera indigere se arbitrantur. sibi sapere quod satis est itant. Satin theodore expectorasti? tuos tu gallos colito, meos ego hispanos sequar. Non enim quid in famelicā crumenā inglutiam, sed quid noui dicam querito. Hispanos regem & Regiā vniuitates, quos cœlestia sapere numina cōstat, tāq; cœlestes venerabor. Extra homines sunt, que hi cogitant, loquuntur, operantur. Nil vnq; nisi de iusticia, de cōcordia inter christianos principes, de bello nostro legis hostibus inferendo coram ipsis discutitur. in religiois obicibus de medio tollēdis, in suppressis viciis, extollēdis virtutibus omnis operā impēditur. ampliora in dies liberalis ingenij ciuaria ab eorum manibus profutura expectamus. Ego igitur, qui mentis epulas, magis q; saluta fortuna blādinēta conquirō, horum ornamenta contēplabor. tu gallicas diuitias cū tuis galieno, atq; hypocrate (quantum) libet infector. Vale quarto Kalendas Martii. M. cccclxxxviii.

iiii

P. M. A. M. Io. Amethinna asturicēsi Antistiti oratori in vrbe pro Ferdinando & Helisabeth Regibus hispaniarum.

Quis siue p autor in hispania/autor s regibus pleraq.

Q Vid tibi aliquid antistes optime, & clare orator per celere hūc tabellarium significē, vt tua exsequar imperata, non occurrit, preter q nos, qui ex vrbe quarto Kalēdas Septembris Hispaniā versus, tibi solum natale, discessimus, ad Regum tuorū conspectū incoluimus, & bonis autibus circiter idus Nouēbris aduenisse comite Tendillē duccem meum. ob res bene gestas honorifice Rex & Regiā susceperūt. Me autem benignissime sim tallocuti. Amice namq; de me, veluti solet de amato nullo mitis imperator, metas meorū meritorū longe transiens, quēdam comes predicauerat, me preterea nulla vr gente necessitate, sed fama tātum nominis eorum ductum, vt ipsorum gesta cōspicerē, aduentasse patriā relicta illis persuaserat. Adhāc vix horam nil est quod malim, q; esse in hac tua Hispaniā, esto tu (versā vice mortalium) in ista mea Italia vt libet. Nescio quid supra homines, vt Hispanica cœtera omittā, in his tuis Regibus sentire videor, non dubito, quin aliquid cœlestis numē illos comitetur, ex Aragoniā (vt aiunt) exercitum in Granatenfes mauros moturū, in Castellam adueniente vere proficiscuntur, Vale xiiii. Kalendas Aprilis. M. cccclxxxviii.

P. M. A. M. Gabrieli Mendotto generoso viro literis & bonis moribus insigni comitis Tendillē consanguineo.

philosophica congratulatio r q stia actua.

N On mediocri me oppleuit delectatione epistola tua vt generose, qua te comiti cōsanguineo tuo, q; incoluimus redierit, meq; in Hispaniā duxerit, gratulatum fuisse scribis. hoc libuit gratis, illud ex merito dicere debuisti, quem nāq; fructū (quomodo me duxit) tulisti in Hispaniā letari autem & gaudere de tanti propinqui ab exteris regionibus felici aduētū ferre pium. quid est igitur (dices) quo ego sum delectatus? Duo in te, que minime de hispanis mihi quisq; predixerat, aperte cognoui. eruditionē scilicet extimiam in viro nobilitate ac diuitiis ornato, & ingenio erga peregrinū nūc primū accedentē beniuolentiā. Horum nāq; timor ita anihimū aliquid, cum ad iter me accingerē, deteruerat, vt quasi auentēdi proposito me deturbarent. Referebatur nāq; mihi, sed falso vti nūc colligo, hispanos preter se ipsos nullum genus hominū amare, aut alcius facere, literasq; non modo non colere, sed etiā eos minores, qui literis incumberent, esse. Mihi igitur ipsi summopere ita plenis (vt aiunt) velis gaudeo, q; Italia discessurus hanc patriam sortitus sim. in qua & spero bonos (qui mihi peregrino sint fautori) non de futuro mundo enim vna, que sola non facit ver, in spe cta multas ad

uentare est argumento, & preclara in dies gesta magis ac magis, que alibi minime, sub tātorum principū ductu, qui lacera hec sua regna tanta prudentia instaurarūt, me in specturu cōfido. Valetudinem lacertis dabitur personā tuam, quam mente conceptā intueor, posse complecti, quod prope diem futurum arbitror, ex cesarea enim augustā tam nos vt Guadalaiariā vestram petamus colligere sarcinas incipimus, decimo Kalendas Aprilis. M. cccclxxxviii.

P. M. A. M. Pomponio leto viro insigni amico.

vi

Q Vid in ipsa Hispaniā de hispania sentiam cupis amie (vt inquis) obseruande Pomponii cognoscere. De populo quem semper floccifaciedū censui, nihil ad me, de Rege autem & regina quid duo cōsortes Hispaniē vtriq; equa lance quibusdam (angulis ornatis) impēperitāt, hoc tibi possim ex bimeltri experimēto referre, si vnq; vno spiritu inter mortales duocorpora fuisse affata licuit disputare, hec duo sunt corpora, que vnica mente, vnico spiritu, gubernantur. nihil vnq; ita vnum, in natura philosophi comperere, quod horū vnitatē superet. De viro Pomponii nil mirū, q; mirandum sit, viros enim innumeros iustos, fortes, ceterisq; virtutibus ornatos, sapientes deniq; fuisse legimus. scēminā autem, quam mihi antiquarum (in regio loquor sceptro, & summa licentia) monstraueris, cui in magnis aut animus in agrediedo, aut constantia in persiciendo, aut pudicitie decor nō defuerit? Habeto pro Sybille folio Pomponii quod nūc referam. est hec femina forti viro fortior, omni anima humana cōstantior, mirum pudicitie & honestatis exemplar, nullā vnq; natura scēminā huic similem effinxit. Nōne hoc admirabile Pomponii, q; que semper fuerint a feminis, non minus q; opposita oppositis, altera, in hac quasi natura ampliffimāq; reperiantur? Hispanos etiam nobiles romanā quādā sapere magnanimitatē comperi. hinc ego ex ignauo passere in prudente ciconiā, & future hūmis prefciam hūrudinē, vt ille in pauonem versus, tutam ab imminente vobis tēpestate regionem captauit, captatam tenere est animus. Vale, is tibi sum obseruande Pōponi, quem semper fuisse nosti ex Cesareaugusta octauo Kalendis Aprilis. M. cccclxxxviii.

Quid autem tot sentia & hispania regis miranda conuinitate cum viro.

Regine do

P. M. A. M. Petro pontesi amogiera toletana Salamantino vice scholastico.

vii

C Omitt tendillē ductori meo in Hispaniā, qui talem mihi virum dederit in patronum, cuius est humanitas tanta quantā in hominē cadere, erga peregrinū, precipue, vix putandū est, non minores ago gratias, q; si nouo me aliquo beneficio cumulasset, sed quāquidē quoniam iunimū voluisti locutus es, audi que nolles vice scholastice. quis te (pressis per illa calcaribus) ita stimulauit vt adeo solutis habens de me tanta polliceris, quanta pollicitū Salamātinis te fuisse, relatum est si pigmeū in mātica pro Gigeo vel Poliphemeo gigante vendidisti, iure cōsultus est, fraudem soluto, non me profecto ista lege Salamāticę deprehendes, vbi cunctarū artium liberalium, fontem esse vberrimū omnium vna voce referunt. malo te solum, quia me isthuc iterum promiseris, erubescere, q; tecum ego in preceps de celsi mōtis culmine, vbi me insidere famantibus sapientibus vltro preconatus es, derotare. tibi habeto patrone mi, si gutturis fores nūmū aperuisti. freno posthac viere nō stimulis, amoris terminos, quos nūc ignorasse videris, edice, & temperatus laudabis. stare promissis non ita cautum est legibus, quin liceat aliquando a promissio discedere, ergo vale. ex Guadalfagiara, in Kalendas Aprilis. M. cccclxxxviii.

Arguta p fusa laude q sint amoris termini.

non est proprie in ypania abler scelerasti

P. M. A. M. Peto marso viro doctissimo amico.

viii

C Ocli tēperie pro sua quacūq; natura volucres queritare didicimus ad Strimonas ripas Siluestres anates, grueq; quando apud nos rituorū glacies liquefuerunt, transire videmus. multę diuersi generis trano mare, cū frigora fugiūt veniētia. quid miraris igitur, quō ista per belle calceas, si qui sint homines, qui tranquillam & ipsi vitam cœlorū minis super hac vel illa provincia territi, perquirat quacūq; causa similes effectus pronuntre certum est, quoniam cūq; arborem viros fructus ab alterius generis arbore diffonos emittere consentaneū. si nūc scilicet fureq; domorum vetustate putridarū, hospitibus, vt eas deferant, atq; au fugiant ne ruitam inminente expectent, monere videntur. scrutator igitur tu Marse mi obseruandissime, quo nā in loco sit res itale sint qui fluctus ebulliant, que se ditiones pullulent, quidue ista parere soleant vestigato, & mihi magis imudebis, q; q in Hispaniā me contulerim, misereberis, sihic vos procellis inter varios scopulos agitati, vix ne elidamini tuti viuatis, atq; vtiā ventis rapta hec mea folia per aera volitent, dictaq; sint hec omnia in cassum. nos autē felicitibus ventis, placidifq; zephyris in pupim flantibus mare tranquillū ductibus his nostris Regibus nauigamus, portusq; in manu habemus quādoquē illos captare vluerim? tutissimos. hoc idē multis ad vrbē scripsi, ne me quisq; exilimet errore aliq; deceptū patrię terga dedisse. Venisse nō poenitet, moras

Inuidia nō miseratione opus esse q uenerit i hispania, quis itale qo hispanie itaq; per natura le coparationem.

hor quoad in melius mutari res Italas sensero. Ergo vale tertio nonas Aprilis. M. cccc. lxxxviii.

ix
Diversis de
nris de suo
Italia reli-
cta.

P. M. A. M. Alfonso carrillo hispano pōpelonēsi Antistiti.
TE nullas habuisset meas literas antistes meritisime, ex quo in Hispaniam tibi patriam me contuli, cōquereris, vellesq; (vt ais) quem meo palato gustū Hispania prebeat, intelligere, inuenis quasi nullam posse aliam viro italo prouintiā satisficere. habeto paucis, nollem alcubi terrarum videri, si extra Hispaniam viuendum, placent maiorem in modum tui reges, placet Hispania nobilitas. De populo, nil mihi curę, video impresentiarū, ab his tuis Regē & Regiā, virtutū omnium ingētes, suauelq; succos emanare quotidie, suauioresq; & ampliores, ac summis regibus dignos, me in dies visurum expecto. dispersa nāq; & horrendis luporū hiatibus deuorata huius auitę hereditatis amborū membra, ad finem redigunt quotidie corpus. vna de Bello granatensibus inferendo curiosissime cogitatur, nec, vt arbutror, demorabūtur, sequar quocūq; ierint, locorum distātia facit, q; raros tabellarios habeam, quibus cum possem ad te literas dare, pauci enim ad vos, & ex his pleriq; me inficio proficiscuntur. Vale tertio nonas Aprilis. M. cccc. lxxxviii.

x
Redargutio de adulatione laudatur duo amici sequitur auoz missis.

P. M. A. M. Archiepiscopo Bracharensi.
Am tandem non cum mediocri sollicitudine expectatus nunciatus ad me venit, qui te, sacca roq; suauiorempompellonensem cōterraneum tuum, & animę tuę dimidium bene vale re significauit, si vos, qui fortunę illecebris amplissime fruimini, discessum a vobis exiguū veruis moleste tulisse fatemini, quid sentire me pusillum homūtionem tantorū optimatum absentia arbutramini: tales mihi discipulos non defuturos, vobis autem (qualis ego eram) preceptorem nūq; occursum, propterea vos, egre me leuiter distūtionē hanc tulisse, conquere rimini. O q; eximii estis, & q; aperti adulatorēs, non hęc ame profecto, quom am bobus Iuuenalis aliquando diuinam illam, quę proxima est a fecūda, fatiram aperire, sed adulatione nihil esse ingenuo fecūdis, didicistis. Quid me ineptius, quida vero magis alienū, q; precepto res supra mille, nil minus Martire clariōres, q; pulchra venus stellarum minimā superet, Komę defuturos, qui preterea vobis nobiliores non te ex claro portugalesium genere procreatū, tanti viri (quantus is est) quem Romę Cardinalem portugalesem vocitamus, fratre esse cogno uimus! Non ille ex antiqua carrillorum progenie patrum, sibi Alfonso carrillum Toletanum presule, pluresq; altos illustres optimates sibi propinquos habet in Hispanię corpore castella: sed maiorum vestrorum merita, quib; inherere miserimum est, omittamus, vestrum ne alteruti deest quicq; a bonis ne parentibus degeneratis: per alienas ne portas mendicatis: quom tu Bracharę magnifice portugale vrbis Archiepiscopus, ille pompelloñ. in cantabrico regno, quod Nauarra dicitur, vnice ciuitatis, Antistites estis. Absit igitur posthac omnis, si me in clientelam, & amicitiam velle seruare est consilium, adulatio. Prope diem mouebitur exercitus in granatenses. Arma capere in tam iusto ac pio bello dum sufficit etas, est animus. si Mars, qui mihi carior est vestro saturno, ita vt ad splēdidas vel ad orchias fores impulerit, aduerfabitur, oratum facietis nostrum altitonantem, vt nostri misereatur. quando ad te scripsero, si non idem ad pompellonēsem, meo tamen nomine salutatus intelligatur. & valete Ambo mei nominis, tanq; grati discipuli amatores. Vale tertio idus Aprilis. M. cccc. lxxxviii.

xi
Baro virtus & fortia cocunt quā sit faciēda ppit laus de ter- stie ac salo = motie.

P. M. A. M. Fernando a Taluera Abulenſi antistiti confessori & consiliario regio.
Comes te disſe pater amplissime, cuius ego ductu in Hispaniam me contuli, tuo me nomine salutauit, idemq; mihi retulit quant per te ipsum faciēdu sis, parum enim me ad tu obſeruantiam mouebat, q; innumera te (vt ad regiam pedem ferres) domo egredietem ca terua comfaretur, alto nāq; te negotiorum ingens moles diuertere non sinit, nec stimulat q; populus de te mira loqueretur, nescit enim ignauis populus, cum ratione laudare. nec, quando illi fortunę bona tantum cordi sint, boni quicq; esse autumat in natura, q; sit extra fortunā, auram sequitur volatilis, regibus gratos adorat, fauore ventoso carētes negligit, sint vtiq; Thersites vel Salomones, quō igitur vir tanta laude dignus plenis faucibus te prudentem, doctum, multo intus, q; foris appareas, meliorem eorum, qui scire cuperent, & qui didicerūt fauorem, bonorum deniq; omnium in hac regia curia, cuius gubernaculum tuo nutu cōuoluitur, esse refugium p̄dicet, mutauit, veluti emueneſcens anguis, aut fontanę driades, corruptā pelluculam, ac, vetera mente colligens posse aliquando (quamuis raro) fortunā cum virtute consistere, venit in memoriam. Vale igitur sapientissime p̄sul, & me tibi post hac dum videro dediſt. ſunum fore polliceor. Idibus Aprilis. M. cccc. lxxxviii.

P. M. A. M. Petro Cobarrunias Abbati Ceruatensī Hispano viro.

Cornicaris ex opaca ilice Ceruatensis, sub sanareq; videris cōsiliū meum, q; incolentib; vobis Hispanis vrbe, Hispaniā ego mūdi calcar inhabitē, tua tibi p̄ſia Ceruatē. p̄ laude, de te bene merita plurimū debet, nutriū (vt vulgo dicit) coruū qui ei oculū effodiat. Si te Auaritię laque; indissolubilibus manib; pedibusq; ita vitū tenet, vt tibi in tua p̄ſia, quia grandiores nō possit redituū cum ulos, qui te suffocēt exhibere, nō bene sapiat, qd in me culpę nil magis quę a sapientibus me legēte, & bonorū mortalitū fragilitate cum Bracharenſi, & Pompelonensī p̄sulibus audiuisti, tibi p̄ fuerunt: Fortunā, vt sentio, cruentum in Italia arcum tendente, nondū in p̄ſi, cœlorumq; fauorē sup tua Hispania, Mercurio duce, prudētē non intelligis. Exolve te q; primū (mihi crede) Ceruatēſis, nec, vt ex arcu globulus emittatur, expecta. Recipe te dū licet in tutū, sero sibi volu crī cōsulit, q; vt ex venatoris ballista soluat, artū dūneo ramo isidet. Vale, & Q; uiricēsem meo noie salutata. xv. Kalendas Maii. M. cccc. lxxxviii.

monale pa
nosticon ab
parentib;
quid iusto
cer hoies de
cruti fo mu
ne arcu r fa
glus.

P. M. A. M. Fernando a Taluera, Abulenſi antistiti Confessori, & consiliario Regio.

XII.

Vo nomine stipendiū in inuictissimorū Regis & Regię domo eligam p̄sul optimę, p̄ tuum Chirographum interrogas, vis ne quod gratis habebas emere precior: Tua te mihi virtus patronum effecerat, facit hęc beneficetia dominum, nec ego tāti me esse sentio, vt iura sponte ad id motos Reges existimem, quibus meritis hoc factū, aut qua in re ego possim in ista celebrē regia domo esse vtilis, nequeo intelligere, tua ergo Suasio, refugium affictorū, & Dux errantium ad hunc Brundusino & Carthaginēſi tutorē portum, limre meā p̄ diuersa vagantē, quo te ferret, aut vbi consisteret, in sciam appulit, obsequet animus, si vires de fuerint, fide tantum polliceor, milita in pio, quod parat, hoc bello placebit, velm igit milita rī sacramēto acciri dum sufficit etas, saturno tunc in herēbimus, quādo saturnia venerit grauedo, Martē nunc sequamur, quandoquidē tam iusta arma vocant, Vale ex meo cōtubernio. XII Kalendas Maii. M. cccc. lxxxviii.

Inuitatur ad stipendiū militare auoz.
Iuc mar
tia q; satur
na etas.

P. M. A. M. Helisabethę Hispanarum Regiņe.

XIII.

Romę inter Sacros ego nra legis cardines suprema Regiņa Verſabar, quando p̄ omnium Italorū ora mirandam ac cœlo fecundam hac nra tempeſtate fuisse demissam ferebat, quę auita grandia regna, maiorum incurſa domesticis p̄donibus dicerpta, in vnum corpus incolume, ac iam potētissimum redegisset, tremētē recutitorum perſida Christianam in tota Hispania religione, vna cum Rege viro stabile effecisset, fortunatas insulas (si Canarię fortunatę sunt) latētes suo impio subiecit, nec his contentam aiebant, Sed nouam q̄uis duram pronra religione punitiam in Granatenses, qui eam Hispanię partē, q; mari adiacet Herculeo, Iā octigētis annis occuparunt, sumpturam ferebat, quid hoc esset noui, an semiramidē alteram, an lesbidarum aliquam natura peperisset, q; non contētus esset animus audiedo ista cōcepisse, statū oculis vidēdo contēplari, accessi ppitus, quanta sis intelligo, Te ego ipse vidi, vias tui oris voces de promptas exhausti, sub humano isto tegmine tuo, diuinas latere virtutes conspicuum est. Hoc est suprema Regiņa, quid ego de te sine adulatione sentio, qui te intus & incute familiaris versando norunt, si maiora senserint, maiora p̄dicent. Ego me ita serenitate vultus tui vinctum esse cōfiteor, q; necq; patrię, quę Italia est, iam teneat desiderio, neq; hinc ferre pedē libere sit, Per Abulenſem antistite tuo nomine suprema Regiņa sua ad regiū stipendiū, nouū viculum, inuitatus, elegi, militare donec laudabile istud, qd altruū, bellū ebullierit, id intra paucos annos felicibus tuis, & fortissimū viri Regis auspiciis, sinē habiturū optatū speramus, tunc ego quęcunq; impaueris habitū sumā, voluisses fortasse suprema Regiņa, qn sis s̄larum cultrix, vt retulit Abulenſis, tuis ego survenib; aulicis optimatib; ludū s̄larum aperire, ignosce q; so, cedat parump toga armis. Qn togę tēpū aduenit, Si nobis p̄ marē licerit, togę, quę sciem? officia p̄tractabimus, tua interea mira Regiņa deus incepta secundet. Ex meo cōtubernio, Prīdie nonas Maii. M. cccc. lxxxviii.

Regiņe do
tes / r illu
siria gesta
cū viro res
ge.
Iūq; reg =
na subiece
runt. Quid
auoz.

P. M. A. M. Bartholomeo Scandiano venientē ab Vrbe, ad Curiam p̄ Innocencio Pontifice Maximo Nuncio.

XIIII
Eōgratula
to de adu
tu amich.
De s̄ro vti
die r lau
vrbis rhea
are vbi sa
rū crescit.
Quid ferē
dū amicitis.

FAtū quoq; tuū Scādiane, i Hispaniā te, veluti martyre, forte q̄uis diuersa, quom ego li ber venerim, tu Pōtificis omniū negotiis, cōpulisse accipi, vt primū id mihi relatu fuit, subit in mētē tricomercū illud reathinū, Viter biēſis scilicet antistitis, & nrm, vbi csta tem egim?, lapidē quadragēsimū a Romanis calorib; atq; aeris cōtagione (q; vr be infestabat)

securi, q̄ amena est ea ciuitas scandiane, q̄ merito filius noster pulchrū esse rheate coelicolū
matrī dicitū, dec̄ atūit, quē nemora, quē flumina, qui lac⁹, q̄ vasta, & q̄ fortunata planicies, q̄
horredus ille velini saltus, vbi saxum (plinio auctore) nobis testibus crescit, per cuius voraginē
tri semper coronata Aleſion ad inferos descendisse, māuanus ille circūdūitur, quē p̄ cetera
Antistitis illius in secessu benignitas, quē arguta in disputando, in iudicando auctoritas, quō
esset eius vrbis pro sexto pōtifice gubernator, in elegātī corpore quē oris facundia: quam pau
ci theologi illū p̄cipue crepidalis ordīnis assequuntur. Es ne memor scādiane, vt certatim om
nes animi gratia ludendis carminibus operam fere quottidie daremus, tunc ego primū sensi,
quantū sit momētī eruditorū frequētia inuolui, quātūq; Iuuenilis animus grauiū viorum io
cosa sodalitate erigatur, didici tunc primū audere credere me esse hominē, & in vitum aliquādo
me curaturū sperare. Debeo igitur tibi plurimū scādiane, vltraq; debebo, si nō inique hāc meā
tuleris narrationē, hęc vt mihi ipsi talia iactando plauderē debachatus sum, ferendā sunt etiam,
aliquādo amicorū, si amicos volum⁹, ambitioſę garritiones. Egro animo cōgressus nostri tar
ditatem fero, quare si me amas, vt solebas, an cito venturus sis, mihi significato. Si nāq; aduētū
distuleris, ad te properabo. nihil enim hoc tēpore magis cupio, q̄ te senem egregiū, mei aman
tissimū videre, alloqui, audire, amplecti deniq; si tironi militi veteranū amplecti tribunalium fas
fuerit, vale ex curia in nonis Maii. M. cccc. lxxxviii.

xv
Cōgratula
tua filialis
de se curia
& hisdana.

P. M. A. M. Paulo oliuero nūciū pōtifficū secretario.
Patroni tui Pauli aduentu in Hispaniam (quā mihi sedem, tanq̄ ex alta specula in tuto
positus, quid fortuna, quē magna molitur, facere intendat inſpecturus, elegi) maiorem in
modum delectatus sum, virtum nāq; istum, ex quoq; isti quarti pōtifficis tēpore Theate co
gnoui, semper vti genitorē obseruauī, primū enim, & vigessimū annū me vix agentē, fere sexa
genarius ipse, amore paterno proſequabatur. te autē ego (vti nostri) nō min⁹ vnq; amaui, q̄ pa
ter filii soleat. Duplīcē igitur mihi oblectationē afferis, quare vt in columes ad nos, & prope
uentatis vehemētē opto, an lēto, an celerī gressu proficiscamini, facito me certiorē. Si nāq;
vobis aliquod forte acciderit, quod vos detardaturū sit, ad vos cōuolabo, est mihi quip̄ p̄iā mō
leſta iſthęc expectatio, Vale nonis Maii. M. cccc. lxxxviii.

xvi
Quomodo
sunt conſona
ſte ac militi
tia.
Quā sapie
tes militiā
ſecuti ſunt.
Qua gratie
auctor vene
rit in hispa
niam.

P. M. A. M. Fernando a Talauera Abulenſi An
tiſtiti confessorī, & conſultario Regio.
Iſſe atum bone p̄ſeſſū, te quādo, mea tibi Epistola de militari, nō autē literali habitu ſu
mendo mētione fecit, quis p̄terea tibi me esse literatū falso retulit: deceptus fortasse nō
minis inuersione literatū quō dicere voluit, literatū dixit. Si duarū & viginti literarū me
nō ignorasse cara ceteris, dixisse voluit, nō inficior, sed si longius p̄cessit aberrat. At tamē licet te
tua compellat humanitas, vt de me, q̄ literarū aliquātulum, ſim affecutus sentire velis, nōne Ta
nagressi corinthiacoue bello Plato militauit: quid mirū si excitat ad tubę sonū: sunt ne inuicē
opposita literarū, & militiē studia: ſim mo ob id solū, q̄ ignarus ſim, strenuū me fore militē mi
hi ipsi minime perſuadeo, oportet eū qui se militiē dedit, veterū (meo iudicio) exēplis, bene
inſtrūctum ad bellū proficisci, non minus enim res militaris virtute animi, q̄ viribus corporis
gubernatur, exerceturq;. Quis negauit historiarū p̄ſertim affidua leſione, fieri hoies indies
prudētiores: prudētia vero rerū oim rectam esse gubernatricē, nemo est qui dubitet, correlatiua
ſunt igitur, nō opposita ferriacies, & literarū disciplina. Ebuliat ergo p̄ſul egregie, emicetq;
pet illius regni Granatēſis regiones, hic meus nonus, & vigessimus annus bello habiliſ, ocioſę
tūc officia vite induem⁹, quādo negocia includētur. Sic enim didici acurioſis Peripateticis, nec
tū quom te riſiſſe deriſiſſe retulerūt. Ergo vale ex meo cōtubernio. vii. Id⁹ Maii. M. cccc. lxxxviii.

xvii
Deſerēda ē
p̄ria p̄ glia
quibus acti
b⁹ fama pa
retur.

P. M. A. M. Ioāni baptiſtę anglerio ſub Veneta rep. militatī.
Laudo frater amātissime, q̄ animū virilē, nō angustū patrimoniū dīnēſus, ſoli natalis blā
dimēta, delittatq; reliqueris, ne tibi ocio pelle q̄ marcido (vti pleriq; coetanei tui) torpeſce
res. ignauissimū nāq; semper ego illū esse iudicauī, qui fama fortuniq; maiorū (& ſi ingē
tes) cōſertus, domi vitā ducit inglorius. Georgio iſta (qui medi⁹ frater est) ſem inualitudo natio ani
bo cōcedam⁹. Is nāq; tanq̄ eneruis, & imbellis pater nos lares, ne collabatur, cuſtodiat, p̄ſidio
la colat, ſobolē procreet, nos proprio ſudore fortes imitati, quibus omne ſolū patria est, per alie
nas terras fati experiamur. Ad venetos te traſſiſſe, ſub vmbra Nicolai vſini comitis Petriſiani,
duſtoris exercitū, n̄a tēpeſtate illuſtris, te militare relatū est, neutriū diſplicet. Venetorū nanq;
ceteris his tēporibus tuſtorē ſtatū fore arbitror, & quāquidē literis, qm̄ illis nūq; fuiſti deſer⁹, nō
mē tibi cōparare nō potes, nō ineptū viuēdi modū elegiſti. Duabus enim his artibus fama per

quisitur. Dū modo in iusto bello, iusta de causa sumpto, nulli te. Impatoris etiā tui preclare ge
ſta, ſi oculos aperueris, te ad virtutē excitabūt. Si inuicissimorū Regis & Regine, qui mei ſam
liam ſua admiserit, cōmendatiffas ad Illuſtriſſimū Principē Venetorū, vel ad Patronū tuum,
litteras p̄ſuturas ſenſeris, mihi ſignificato, exiſtimo nō negaturos. Aliquātulū em̄ me faciūt: Va
le ex Hispana curia, Idibus Maii. M. cccc. lxxxviii.

xviii.
Ad p̄ores
curie p̄ fa
mulo loco
ſa rogatus

P. M. A. M. Iure conſultis Galleco & Mercato curiæ pretoribus.
Vt me flagellis p̄cutere pretores cogitaſtis: Iſthic ne fructus n̄e est amicitie? Quid hoc
ſit, iūcē vti video, diſcutiſtis. Ochioa iſte curiæ pinſor cātaber, quē vitiū tenetis duro car
cere, qm̄ de panis pōdere, quē hodie curiē dandū domo aſportauit, aliquātulū deſuſſe
reperit, familiaris mei cuiusdā pater est. Audiuit filius, vos oēs iſſe pedib⁹, manibusq; in ſen
tentia, vt aſino p̄ vras publicas eductus pater, centū verberibus a liſtoribus ignominioſe con
ficiat, concutit ſe filius, macerat, lacerat, ſe eſſe Hidalgo, idēſt Nobile inter Cantabros proclā
mat, ituros patrē & filiū, ſeſe ex aliqua rupe vel turri precipitatū, non aſturos vltra faciē oſten
dere, talē ſi ignominia pater pertulerit. Hęc ergo in me vera pretores conuertant, qui talib⁹
perturbor conqueſtibus, & ſum familiarē fidū amiſſurus. Detur igit̄ Ochioe, meo rogatu, ve
niā p̄ſeſſis, per n̄am amicitia. Hoc ſit corū, quē de meis hortis vos exceperit fatemini p̄mi
um. nec em̄ eſt ita atrocē crimē, quā atrociora aliquando remiſeris, in multa cōuertatur hęc
pœna corporalis ignominioſa pecuniaria. Si remitti pœnitū nō poteſt, quandoquidē vt cru
menē tumorē auget, id factū eſt, crumenale, nō corporale crimen appellabit. Sed immunis
vt emittat rogo, hac lege tū vt pater & filius ambo verberent, ſi vterius pater in ſimile quicq;
inciderit, nec abnuat hoc fecer⁹ filio. Valet ex meo cōtubernio, Idibus Maii. M. cccc. lxxxviii.

xix.
Ad p̄ores
gratiarū ac
tua.

P. M. A. M. Iure conſultis Galleco & Mercato curiæ p̄ſidibus.
Solusſtis Ochiam cantabri pinſorē rogatu meo p̄ſides optimi, familiarēq; perditū, a
rupe & cœla turri mihi ad obſequiū reddidit. Quā alienū fuiſſe ab humanitate vna
Hidalguā, tali macula ſcedare, ſufflat, mori oportet Hidalgo, moriq; preclari eſt p̄ vno
etiam nō honorifico audito verbo. Sed p̄ liſtores ignominia pati, minime, quē vobis riſum
incuterent pretores, ſi q̄ nunc hic meus ambubatus obloquit̄ audiretis. Qui nec lingua cal
let, nec loqui vnq; deſinit. Piſtaciū e cauea detorto gutture verba extorquere conantē, vos audire
arbitrarem̄ini. habeo gr̄as ingentes tū ego, cuius cauſa collatū eſt in eos beneficiū, atq; vna
iſticandido v̄ro erga me animo reſpondere poſſe aliqñ p̄ſetur. Valet ex cōtubernio meo,
xvi. Kalendas Iunii. M. cccc. lxxxviii.

xx.
Reſp̄ſus
in reſp̄de
ſe q̄ hispa
niā venerit.
Quid ſit vi
uere vitam
crodiē ab
hispano p̄
nerbio.

P. M. A. M. Theodoro Papienſi, Regis Galli medico Conſilla
rio, & Oratori in vrbe.
Cauc ne qm̄ te ſigno crucis armare intēdas, oculū digito dextrū tibi ernas. Iterū accuſas, &
repetis, quo te Martyr cōtulit: Vbi p̄cul ab omni eruditorū cōmerio vitā duces. Mero
re ne hoc ſit, an inuidia deploratū, nō intelligo, potius nāq; mihi inuidendum exiſtimo, q̄
dolendū, vna me ſollicitate vocas inſolice: Fabri famulū, q̄ Faber effectus ſit, rep̄hēdis: Quid
ſollicitū q̄ viuere vitā, vbi p̄ bonas artes in te ſolū oculi hoim cōuertantur? Deſige oculos hu
mi Theodore, ac ſubride tacitus tecū ipſe. Funt alicui vmbraſiles illi verſus mei, quos Romē
Aſcanio, & Arcimbolito Cardinalib⁹, teq; Oratore impellentibus, animi cauſa cudebā Ime
nis. Scire me iſas Hispani arbitrantur. Quid igit̄ Romē Paſerculus inter accipitres, Pigmeo
llus inter gigantes faciam: Sit aliqñ ſatis, q̄ te viciniaceca nō cecū exiſmet. Inter catellos Me
a mpo decus, ſed inter Leones qd̄ Catello periculū: Ne nōs ipſos de fraudemus Theodore, qd̄
martyri vnq; nomē inter mille Phebeos Vates, qui ſydera ſerūt elato vertice, ſurrexiſſet: Vt
dicam qd̄ inter Phificos Theodore. O. parit odiū veritas, ne mihi ſuccenſas Theodore, nec
Pileū deicias, licet aliqñ Iocari. Sed hoc de me ſerjo dūcum volo. Vale ex curia Hispana. xliii.
Kalendas Iunii. M. cccc. lxxxviii.

xxi.
Quā n̄a ſit a
mociſ ho
neſtiſ.

P. M. A. M. Antonio Nebriffenſi Hispano viro Rhetorico.
Vid a me petis vtr, (ut per tua ſcripta colligo) peritiffime, vt te amem inq; ſ, inſuria me
affectuſi nō modica, vidēris nāq; me eſſe iniquū, aut improbū exiſtimare. Si vetus illd̄
puerbiū, pares parib⁹, & ſimilib⁹ ſimiles facile cōueniūt, verū eſt. Vt primū dubitas,
an ego ſim te nō modo amaturus, verum etiā obſeruatorus, male de me ſentiſ. Ex his em̄ q̄ ex
officina tua p̄diſſe cōſector, doctū te eſſe ego ipſe ſentio. Bonū autē te quicq; norunt eſſe p̄ſe
dicant, nec bonū igitur, nec doctū me eſſe iudicas, & merito quidē, neutriū em̄ mihi p̄ſuadeo.
A iiii

si ergo me non tibi simile esse credis, frustra petis amicitiam, est quippe inter dispares animorum...

P. M. A. M. Io. Borromeo aurato equiti mediolanensi Arone & verbani lacus comiti nostrae familiae benefactori.

Successus nostros, quos velis optime patrone intelligere, non modo non mihi molestum, verum etiam gratissimum est...

P. M. A. M. Petro Gdealo medotio hispaniarum magno cardinali & primati.

Idacus murus vir doctus & prudens, tibi familiaris a secretis, obtulit mihi tuo nomine, hispaniarum primas, auxilium & favorem tuum in hoc dissono ab Italia orbe...

P. M. A. M. Didaco Muro magni Cardinalis Hispaniarum secretario.

Apud te ut cras praedea Mure subes. Apud te praedea mure! quid sibi vult nova ista munificencia tu nullius opera...

ma presentia, circumstantiam hoiem, rumpemur, si de nris manibus bene sanus evaserit, quin multa detegam...

P. M. A. M. Afcanio marie Sfortie vice comiti Cardinali dignissimo.

Tenebar iam summo de te preceps illustrissime desiderio, quando ex insperato nactus ad me...

P. M. A. M. Bracharensi Archiepiscopo.

Abuisse te meas literas, & cur Portugalem, non autem Lusitanum te appellaverim, miraturum fuisse scribis...

P. M. A. M. Theodoro Papiensi galli Regis physico & consiliario.

In Galliam Theodore, ut primum te redisse per tuas literas accepit, vix me potui a risu continere...

xxxi

Quid super Italia quid super hispania celi astruatur.

xxxi

Stratium actus laudatus quis sit rex terrarum.

Handwritten signature or mark.

xxxi

Quae generis hominum sollicitudo tractationis huiusmodi.

Handwritten note: Insuper...

xxv

Res adit vrbam.

xxvi

Quomodo errat Portugaleses appellat Lusitanos.

xxvii

Quis rursus ralia quae sit pueri vati ripiens mactiam.

& scribēdī materiā posteris prēbitura, nō subreptura, ob res a meis regib⁹ preclare gestas, per manebūt. Vale igitur, & me vti soles, ama si vis amari. ex curia. iiii. Kls Iunij. M. cccclxxxviii.

xxviii

Et ceteros au-
lici potentis
egēt paroci-
no inuidia
p ppenare
giarū habi-
tari.

Germanū habere Tendillē comitē cuius ego virtute aduocatus, in Hispaniā me contuli, quia maioribus haud magis q̄ frater degeneraret, priusq̄ ab vrbe discedere audiuī, cre- uit accedēti propitiū opinio, fratri, q̄ vis animi cedat, virtutib⁹ tū cedere, nemo fatetur. literas in Italia didicisse munificū esse, magnanimitate, qua principē decet generosum, pollere cun cū predicat. A patruo magno cardinali, qui tertiu tenet in im perio locū, & potētia & aucto- ritate primū, esse aiūt. equū igitur est, atq; inde equius, q̄ italicū adolefcēs cōliū hauseris, vt me, qui tuo fratri comiti amborū virtutib⁹ cōmotus, comes aduenerim nō minus q̄ ipse frater, pe- regrinū errātē in tutelam suscipias. Domo q̄uis regia fruar, ne credar propterea vestro priuāt⁹ patrocinio. Non sum ita hebes, quin intelligā, in regia domo mille quotidiē, veterib⁹ etiā ipsi- antiscis, pericula ob inuidiā regiarum perpetuā habitatricē imminere, q̄ haud facile vitabit, qui patronos, ad quos, si vbi in ferre quis studuerit, querulus cōfugiat, nō habuerit. Ad reginā te p- pe die vntū comes tibi german⁹ spē dedit, tū babat animus prē gaudio, angitur desiderio, quod, vt aliquādo expleatur votis, posco. Vale interea felix reuerēdissime nostre religionis pri- cept, ex curia Reginali pridie Kalendas Iunij. M. cccclxxxviii.

P. M. A. M. Ioāni borromeo ciui mediol. Arone ac verbani lac⁹ comiti.

xxix

Incursum
in pēndas
vra vobisc
nat auozc
regula.

Non sepe casus, etiā sapiētes mutare cōsiliū cogūt, si p pterea & ego qui sapētiē, ne for bil- lum quidē delibauī, futuri nescius, si quid aliquādo, quod nō euenerit, pmiserim, nō ita me torq̄bo, vt viuere nō liceat. Superiorib⁹ ad te diebus in urū ad hostes Mauros cū his- pano me exercitū exarauī. Rex ad eos, qua mari adiacet Hiberico noua Carthago, p Tarracōne sem puintiā (qua peste grauissima vādalia delectū militū & comatibus cōmodior, laborat) Verē vrbis agros, villas, cōteraq; vastaturus, exercitū duxit. Regina vero, q̄ cōteris solet aliqū- do bellis adesse, in hostiū similib⁹ Murtiē regni carthaginēsis emporio, ac primaria sede marito, si opus fuerit, auxilia prēbitura, permāsit. quom igitur, Nullubi castrametatur Rex fuisse, to- ta curia cū Regina sūstēte, ne frustra fatigaret, pmāsi. Vale pridie Kls Iunij. M. cccclxxxviii.

P. M. A. M. Ascantio vicecomiti magni ludouici ffrī cardinali patrono singulari.

xxx

quare regi-
na tū fiat.
nō succē-
sit i regnis.
quid vir-
tutes pepe-
rerint regi-
regine.

Interea dū sese offert, quid de bellis rebus scribere possimus. Scite cupis (vt inquis) illustrissī me p pterea, cur tāta de Regina (quod raro de foeminis accidit) mēto fiat, quo nā iure ad illā corona deuenerit, quibus postmodū auxiliis hostē eiecerit, quomodo perditā restituerit. Lō- gas ambages amplissime Princeps q̄ritas, at tū quādoquidē sic imperas, horū q̄ nosco, & q̄ re- lata sunt, q̄ breuibus potero, serie psequar. est hęc mulier nulli sceptratē, de quot quot laudauit antiq̄uitas meo iudicio cōparāda, vigeat animo, in aggrediēdo magna laudādaq; Solēt plerq; a- crimini⁹ fumere pernicatiā inuiciā, est ipsa cōstātia cōstātor, quod in femina, fragili, atq; im- perfecto animali pēnitens oppositū, honestatis & pudicitie mirū est exēplar, quod in summa li- cetā rarissimū, consilio, supraq; sit fas credere, pollet. In dotē pterea Regine, multo plura q̄ vir habeat regna, multoq; potētior a dotali iure cesserūt, in quib⁹ ea sunt, q̄ ipsa imperat, sed ita im- perat, vt cū viro simul imperare videat. Amborū nāq; manib⁹ signata edicta, reliqua etiā diplo- mata emittūt. Quē vero regna, vt pūta aragoniū, valētiniū, baleare, siculū, sardū, hereditario sibi iure Rex possidet, solus ipse gubernat. Sed neruis belli (pecuniā dico) virtis, equis, & armis haud quāq; regnis Castellē cōparāda, propterea castellā ambo semper inhabitant, & ex castella bellorū omnes apparatus, & impēse exhaustūt. faciūt igitur & inaudite in femina virtutes, ac summa in magnanimo corde potētia, vt merito id sibi nomē cōparauerit. Nec ipsi displicet regi, imo ab innumeris illū sollicitudinib⁹, & curis suo cōsilio liberat. Vnde autē ad illā venerit hereditas, accipito. Ioānes rex pater ei⁹ duos habuit mares filios Hērricū, & Alfonso, femi- nā ipsam vnica, ex mortuis fratrib⁹ nulla soboles, probatū nāq; fuit, hērricū, qui vxorē habē- bat, fuisse ad vxoris cōgressum inermē. ecce igitur illā heredē, Portugaliē rex nescio quā nācō- occasione, Hērrico mortuo, pcerib⁹ plerisq; castellanis rerū nouarū studiosis adiuuātib⁹, castel- lam armatus ingreditur. Auxilia vtrinq; colligūt, multi, qui rē norāt, Reginā sequūtur, acies in agro Zamorei, quē pleriq; sed nō recte Numātinū putāt, ac Taurino cōcurrūt. Duobus igitur ductorib⁹ regib⁹ Ferdinādo. Saragonico tūc Siciliē tū rege, q̄ Io. pater ei⁹ adhuc viueret, & Al- fonso portugaliē signis collatis res decernit, pstatūtur, eiciturq; portugaliēsis. Ita fer dinādus, & Hēlīabēth, sine vilo obice, reges legitimi adiuādicantur, & regnāt. Ab optimatibus deinde

Prutiles
Digini

qui Henrico annuente maiorem regnorum Castellę partem vsurpauerant, innumeras vrbes summa cū prudentiā ita copulati ambo, paulatim, veluti a luporū faucibus eruerunt, discepta ita vnū redegerūt. Inauditā ha stemus in vtraq; Hispania pacem, & cōcordiā, ita ambo exerēt mortuā, vt nulla vnq; per se tuta regio, tutiore se fuisse iactare possit, ciuiles, que in omni passim oppido, nō modo ciuitate, similitates, & seditiones feruebant, de medio tulerunt, a latronū insi- diis, & crastatorū violentiā, vias liberarūt. Iustitiā expulsam reuocarunt, religionē trementem solidis postib⁹ suppositis, atq; sublati putridis, stabilem effecerūt. En habes illustrissimē prin- cept, quod petisti. Ergo vale ex curia in Kalendas Augusti. M. cccclxxxviii.

xxxii

De Sara et
Zilham.

P. M. A. M. Io. Arcimbolde archiepo Medolanēsi Cardinali.

Que ad illustrissimū Ascantiū per me scribuntur, ad vtrūq; scripta intelligo, sicuti nāq; cōmunia vobis multa sunt, inter que patria, & ruber galerus, ita non bene alteri sapere, quod alterū fugiat, in his precipue que ad Barbarorū debellatores reges attinent, existimō. arbitror etiā alterius vestrum imperata de amborū pectore duci, propterea est consilium, que ad alterutrum, de his que ambo petitis scripsero, minime repetere, vnum nāq; me crederem eidem sepe q̄ nauseam inducit recitare, quom nō ita aliter quicq; referri possit, quin idem intra sapientiū aures, si fuerit idem tinniat dictum satis. Inter multa que cupere de rebus hispanis ve- stre literę vidētur, caput hoc adne ctis. Vnde nā sibi catholici Reges, hufusmodi pti, quod nūc geritur belli, sumptū occasione, & vos nostrę religionis solidi postes pie interrogatis, & ego ista que pia sunt, libenti animo recensebo. Domesticis reb⁹ vix bene compositis, vt Aragoniā, & reliqua hereditaria Regis inter hispanias regna, quietis animis percurrere quirēt, ac vifere, pa- cem cum finitimis omnibus Regibus inuent. cū Regibus vt potē Portugaliē, Nauarę, & quā- uis barbaro Granatēsi. Barchinone octabātur, quādo Mauros Zaram oppidum, illis finitimū, noctu inparatū, ac fidens, fuisse ingressos, cepisseq; per coelares nuntios, maiorāq; damna para- re defertur. In Castellam redeūt. Methymnē capti castellē veteris, Emporio nūdinario morabā- tur, quando post menses aliquot, in huius rei vindictam, intra regni Granatēsis viscera fuisse cap- tam Albanā vrbe nūctatur. hinc ceptum est noua arma parare, lanceas tergere, quomodo id factum, quid etiā inde succēserit, alias longius. Ex superbo tamen Mulei Muillanc, regis Granatēsis responso dato regio nomine pactum tribuūt petēb⁹, tributaris nāq; erat, captā fuisse belli causam aiunt nō nulli, de responso nō inficior, fuerunt nāq; hęc barbari Regis verba, solebamus Reges zaienes duplas quasdam Castellę regibus in tributū pendere, sed ea, officina qua monete illę cudebātur, hastarum nūc ferreę cuspidēs hęc (lanceę nāq; ferrum ma- nu corripuit) fab restūt, hinc agendum est posthac non auro. Fuisse hoc nūcio perturbatos Regē & Reginā fatemur, sed inde sumptū belli inuitū fabulosum est. Non licet per tabellariū vterius ergo vale. Ex curia. iiii. Idus Augusti. M. cccclxxxviii.

tomadeatha
ma

P. M. A. M. Petro pontensi moghera Toletana Vicecholaastico Salmantino iure consulto.

xxxiii

Scribis te sapiētibus Salmantinis solum, q̄ sim vates persuasisse, nihilq; vltra museos mo- dulos, si accellero que situros, & id quidē dēxti vt libuit, adplenuq; iterum illos, ac telpsim sefellitū, omnia nāq; mihi desunt ad eam ardeam capiedam, ad sidera demptis pennis accē- pitre volitasse repetisti, egressū tu vatē pollicitū cum, qui per alienas terras anxius peragrāt, cui cuncta ad animi quietem desunt. que duo, etiā si furor ille cōlestis, qui (teste Platone) in po- tis insunditur, pectus mihi totum irrorasset, sterlem, & infecūdā tamen mihi linguam face- rent, ac hebetarēt ingeniu. Haud quāq; enim potest ille, cui nulla sedes volūtatis Pegasi lorum gubernare, aut efficacē illā harmonię cōlestis imitaticē poesim, que diuine Ambrosiē alimē- tum est simulimū, exercere, non ap te ad diuinos sentus exprimēdos, quod poetę propriū est, ra- pietur a musis, qui terrena fece grauat ab eruditorum, & librorū comertio semotus, peregrī- nus oberat. Nictūgnē igit pro Iunonis aue vendidisti vicecholastice, vafer es mercator, illu- stris comitis honorū tuo consulētis, ne vterius suadeas, vt ad vos eam, est sententia. capito efus monitus id si feceris & vates ego, & veridicus pontensis iurecōsultus, quem mentit non decet, a Salmātinis ita persuasē existimabitur. Guadalagare aginus oculi causā aliquid, dum rex verēnes Agros percurrūt. Vale guadalgare pridie idus Augusti. M. cccclxxxviii.

quid ob-
stet vmbus
recusat sal-
manticā q̄ sit
armōia poe-
sis.

P. M. A. M. Gabrēli mēdotio viro claris morib⁹ & genere insigni.

xxxiiii

Vt in amicitia te Gabriele Mendotium mei comitis consanguineū recipiam, tua peti- epistola. Nobis genus, diuinitarū honesta, & vet⁹ copia, proprie multo magis virtutes, me cogunt, vn non mediocriter gaudeā, si me in tui clientelam admissis quid beatius q̄

De amois
vinculo.

Gabriellem.

vetustam, aut inermē casulam tales habere postes: quibus ne commere possit adhæreat. obseruabo igitur (vt equum est) Gabriellem Mendotium, bonorū omnium optimatū Hispanorum cōsanguineum. Si licet in paruis vti grandibus exemplis, tali me hodie sibi vinculo Gabrielis humanitas deuinxit, vt adamantina nihil possit cathena fortius astringi. Gabriel autem quādoquidē fide in bet amorē, utelam pollicetur. amor enim solo amore queritur. quare, qui amari exoptat, labor raret in cassum nisi prior certaret, ante caperetq; amorē, qui vero amat, nunq; deserit. Ego igitur tot fretus insignibus patronis, per hoc ingenis Hispanū pelagus erecta fronte, ac sine vilius scopolis formidicā, iam tutus nauigabo. As te Bononię literis operam dedisse, tuę ita indicant epti stole, q; Italę prestantiā degustaueris, vberiore me inde spe replebis. Ergo vale pridie Idus Augusti. M. ccccxxxviii.

xxxviii

P. M. A. M. Lucto marino Siculo poetico amico.

Fonti nulli malū dicitur cuncta q; nisi sit scire tollerare.

Quod ignominia te iurgiosa quadam Nebrisenfis gramaticus insigne affecerit, conquestus es. infantes quādo vicinus aliquis coeuis nucem illis, aut castaneā, vel huiusmodi se daturū negauit, ad nutrice igitur ista censo deferenda, nō ad Martyrem, qui nomine duriores habet cutem, & blanditijs fores occlusit. Didici ego non solum iurgia, & ignominias, sed & iniurias esse ferendas. Didici mali nihil esse in huiusce fermento, nisi q; quis malum esse iudicauerit. adolescentulus memini, vel leuibus aliquādo verbis, feruidus ex candeliscebā, ad vindictam protinus mihi christę insurgebant. Ita sepe accidit, quom in coeui petulantem flammis irruerem, vt in verba verba verterentur, & qui me verbis coeuitus irruerant, pugnis coeuium domū mitteret. Vici etiam aliquando, & tunc quid vindicta ferret exoptus, maiore me oppressum iniuria, q; iniuriā intulerim, reperi, q; qui fuerā ipse perpeffus. De vindicta igitur si cōsiliū vis bone viri, minime cogitator, ne apem, que lacessentem subito mordēs seipsum interimit, imiteris. Periculosum est vāi vitreo cum matmoreo globo cōfligē reille itaq; procerior, & plurib; amicis fultus, q; citis ipse, tu peregrinus. Vis paucis Marineu scule, quid sibi reportet, quid vindictā querit, cognoscere: experto crede, fe ipsum torquet, cruciat, macerat heautōtimorumenō tandem. ledenti autem vt iterum, ac tertio ledat, materiam præbet, ac risum. Igitur ne credas iniuriā tibi posse fieri, & ita in iniuriantis caput iniuriā recidēt. Si leo, vel equus me calce percussit aut dēte, iniurię id ad scriptorero: non equidē. sit satis, vbi sis cogita, tutius vitam agit sopita vulpecula, q; visus hās. vale. Idibus Augusti. M. ccccxxxviii.

xxxv

P. M. A. M. Alfonso Asilua viro generoso.

Sero esse ge eius in se p; dimittit.

Talem te nō reperisse Franciscum lupum, qualem, cum in amicitia illum admitteres, fore, existimabas, perturbari te autē si Pithagore dicto paruisses, minime vnde angereris accidisset. vult is diuturnā esse de amico eligendo deliberationē. postea vero q; adinueris, qua liscūq; emergat, ne leuiter elegisse videaris, seredus est. aut si forsitan, postq; venit in amicitia, mores mutauit, dato operā, vt omnes intelligant, ab illius cōmercio te inuitū discedere, nec per te stetit, quin seruaretur. in seculumū predicat is idem, & periculosum amittere, quem semel adinueris, & quem semel amasti, turpissimū est odisse. Fer igitur equo animo illius, si insolēs effectus est, totis viribus insolentia, aut mature, prudēterq; paulatim ab illius te cōmercio eximito. Sed quid sint homines de te locuturi, semper habeto ante oculos. si me noueris posse meis morittis, aut increpatione in illum proficere, significato, ex curia Idibus Augusti. M. ccccxxxviii.

xxxvi

P. M. A. M. Antonio geraldino amerino protonotario primogenitę Regię preceptorii.

Qui pñs cōtē dicitis in pñā mar cōtē signa ni et puilla nimes.

Amicorū, optimatūq; in vrbe degētū dissuasiones me ab Hispania deterrere conabātur. Fere pedem resse fere, vertereq; ad Italia gressum adegerunt. præter cœtera nāq; virum italium, cui pensali quātūlū esset, in Hispania descendisse, nullum multū ferebant. Nesciebant arbitror, quid esset Hispania, quot etiā ex regionib; vartis ad Hispania itinera diuersis pateant hominibus, pusillantes ipsi, aut fortune cathenis impliciti, que sibi difficilia fore credit, aliis minime possibilia, vel salte incōposita esse diiudicāt, omniaq; quom neminē ad Hispania pfectū fuisse vnq; inquit) se scire arbitrant. Iaceāt illi clari Geraldine vates egregie iter amœna vieta, fortunęq; blādo sinu viua morte gaudētes octosi peregrini terre, clauā crecto iā ad istum graue lacerto ropā quātūlū bet expefēt, animū mihi præbuiti, & ab ingenti me cura lenasti. in sanosq; ego post hac exopto tui cūctos vocabo, qui me insane elegisse videris improberunt. vitamus igitur nos a forpulo tui mi Geraldine, & suā illis stitūatē Italia relierunt. Alexandro fratru tuo iuniori dicit veli meo noie salutes. vale. xiiii. Kls. Septēbris. M. ccccxxxviii.

P. M. A. M. Alexandro beraldino Amerino.

Peto a te mi Alexander, ne ita facilis incredendo sis, Martiamq; naturam tuam, que te semper trahit in preceps, benigno aliquando Ioue, aut iocosa Venere temperare mediteris. possumus, modo velimus, astris dominari, quia minime cogunt. Ea est mi Alexander virtutū maxima frenare motus proprios, id perniciosum leuiter credere facit, vt leuiter iudicemus, loquamurq; nō grauitē, que minime sunt sapientū preceptis consentanea. Volunt enim vt hominibus tarde credamus, tardius iudicem, tardissime loquamur. Sit tibi exemplo frater tuus Antonius protonotarius, cuius modestiā, grauitatēq; tota hec curia admirat. Scrutatus sum ego ipse, & vestigant diligēter, quid animi haberet amicus ille erga te, dissimulanter tamē ne videremur illum facere tantū, vt metueremus, minime corruptū reperit. Sed dato corruptum. Dato etiam vt millenis te vulneribus a tergo despumās transegerit, vt ad cubitū vsq; (vt atunt) in nostri nominis sanguinem suis verbis lacertos immiserit, quid inde, quid mali potest. Inuideant, esto, dum non misereantur. Velim igitur amantissime Alexander, vt his, qui tranquillitatem animi tui delationibus huiusce perturbant, fores occluderes. si nāq; tali pesti presertim aures, ne vnā quidem horam in vita bonam te habiturū expefato. Ignosce tibi ipsi queso, nec ad omnes catellorum latratū terga vertēda esse putato, inuidiorū oblocutiones (postergales presertim) salutes ego existimo, maximum nāq; est bonitatis argumentum, malis, ignauisq; hominibus displicere. Vale quarto decimo Kalendis Septēbris. M. ccccxxxviii.

xxxvii

Illam vt ut hozas dicit credit malis astis est honoris splices quo modo dñas binur.

P. M. A. M. Fernādo atalauera epō ab ulēsi, Regio cōfessori, & cōsiliario.

xxxviii

Martyre, q; ad te rariis proficitur, q; debeat, in ingratitude, & negligentē crimē incidere insinuasti prudētissime Antistes, per patronum, & ductorem meum comitem accusas, letor non mediocriter, quia me ab huiusmodi culpe nota purgatissimum esse cognosco, amoris nāq; accusationis genus istud est argumentū, si vt suspicari videris, beneficiorum erga me tuorū obliuione id accideret, vt trūq; posses iuremerito redarguere. Sed cū se pias ad tuas presul optime fores accedam, continuusq; negotiis te implicatum reperiam, quia Hispani orbis tota moles, tuis humeris veluti cœlum Athlētis inhaeret, demissū capite, qua veniam redeo, minime igitur q; me reprehendas doleo. immo ab ea que me angebat sollicitudine, q; tanto viro frui non liceret, quom non stare per animi tui humanitate, quā sacrum ad cōspētum tuum admittat, leuatum me esse sento. Vale igitur, & me (vt i facis) sapientissime presul continua erga me tua benignitate beato. in Kalendis Septēbris. M. ccccxxxviii.

Excusana cōgratulari tua laudatiua.

xxxix

P. M. A. M. Ioāni arcimboldo Cardinali Archiepō Mediol.

Lasculam sale & aceto perfusam, que appetitum excitaret, non que famem excuteret, in patellam me tibi coniecisse conqueris, quando captam vrbe Alhamam, indeq; bellū Granatēsis rixam exortam, nec vltra processerim, enarraui, si te Milonem habere pestis credidissim, magno te boue donassim. Sed cum bene vestros calcā stomachos, qui vltra passū lam naueāt, ac vos Rhynocerotēs rugis, & graui supercilio ad omnes, que paginę decimā partem superant epistolās, oculos tuos inuicere sciam, prinor dio tantum vos esse contentos arbitratu sum. Scribam post hac longioribus, sed ne expectetis ad saturitatem, volo vos continue suspēnos, potiusq; famelicos, q; turgentes. Quascūq; ad vos mitto literas stans pede in vno, vt Lucillus ille centum carminā, exaro, nec pergo tātūllum fesso pede. Ad rem tam Alhamēsem, quam subes, vt ab ovo ad volatū vsq; referam, deuenio, cape vt relatu est. Rodericus legio, qui Marchio tunc erat Gaditanus, mense Februario anni a nostra redemptione secūdi & octua gesimi supra quadrigētesimū a millesimo, capte Zarę vltionem querente fortuna, Alhamam ab vrbe Granata passuum millia viginti distātem exploratam prius noctū, cum delectis militibus in petiit, hostes id minime timentes, quā in regni vtero multis vrbibus, ac munitis oppidīs circūsepti facebāt, adoritur, furtim capit, aptos ad arma ciues trucidat, foeminas cum pueris seruat, spolia colligit, vrbe inuicta. Granatenses, qui Regem habebant Mulleum bullacētū, ita senio confectum, q; esset tam cecus, & inualidus, vbi se intra viscera christianos habere senserunt, pernitium, nisi protinus inde christianos expellant, presentaneā animaduertunt, collectis igitur circiter quadraginta (vt aiūt) hominū millibus, Zagallo Regis germano ducente, moriturū potius, q; inde re infecta rediturū, Alhamā abidi proficiscunt. Vrbē obsidet, tormētis quatit, acerbe oppugnant, multi occiduntur, laboratur vtrinq; vehementer. Marchio interea periculum cernens, q; die noctūq; nunq; eum, suosq; milites quiescere a pugna Mauri sinerēt, per hostium excubias, nūctos arabicum calentes scdima, qui duci Methymē Sidonię haftenus inimico referant, quo in statu sit, e menib; demittit, præter itē oblitiscatur inimicitie, illiq; suppetias ferat per literas orat, illico sumens bellū gloriam ante oculos, que se offerebat, nō quas cū

Alhama capitur et quādo rex alhama munit.

Alhama

Marchione simulatas ab incunabulis exercuerat, suos dux conuocat centuriones, quid sese offerat ostendit. Se ad bellum accingant, milites aggregent, imperat, de proprio cranio stipendia per preones cuiusque volent edicere, exercitum comparat. Ex batica pretere interiori multi equites, pediteque ducentibus illos cordubensis, hispalensis, coeterisque ipsius Beticę gubernatoribus, cocurrunt, ferunt petias sup petias, obsidione milites inclusi liberantur. neque enim ausi sunt nouum exercitum quod ingens esset expectare Mauri. Exiit Marchio ducem complectitur haftenus hostes, cocillantur, liberatoribus gratias agit. Auri, & argenti, & supellestiliam, mancipiorumque preedam sic volentibus, qui succurrerant ducibus, Marchio & sui milites reportat ac redeunt incolumes. Vrbem Regi, qui re nunciata ex methymna campi longis venerat itineribus, relinquit. Rex pressio tria hominum milia duce primum aurato equite didaco mcrulo, dehinc clauerio calatraue, Aloisio postmodum Olorio belli peritissimis ducibus collocat, obsidentur & ipsi, oppugnantur, sese viriliter tuerunt, annum istu Alhamam tutantur. Exercitu regio, bis eo tempore summo cum periculo & impensa ad eos eunte. Anno altero creditur hec prouintia amico vtriusque vestrum comiti Tendille, quo duce me contuli in Hispaniam. Mauri quoties illum adeunt, toties male fauci plangendo sese redeunt, coetera que inde euenerunt, ne solus hoc pabulo fruare, ne etiam in fastidie te caule laetitia conuertat, ad illustrissimum & Reuerendissimum Alicantem xaro. Ergo vale ex Guad dalatara quo secessi e curia animi causa cum meo comite, tertio nonas Septembris. M. ccccxxxviii.

P. M. A. M. Ascanio fortie vicecomiti Cardis nali magni ludouici germani.

Singulari doctrina, precipuisque virtutibus egregius conterraneus noster Ioanes Arcimbol dus rubro & ipse galero insignitus, quoniam ad eum veluti ad amplitudinem tuam haftenus de meis successibus, hispanisque rebus non scripserim, minutim similis conqueritur. si hec mihi grata est Zelotypia, lucrum est, hec emulatio mihi paritura. Si naque vestrum alter me aliquando deseruerit, ad alterum confugiam, vult & ipse a me literas, cupio illi satisfacere, nam si in me seuerit, sabam cudet in fronte mihi, nec tueri tu me (quis eo potest) valebis, quia prudens est, ense nec dum nudo vulnera incutit, que donec medullas deseruit non sentiuntur, est igitur animus alterne scribere. si tua id bona ventia facere licebit. O que lincois oculis hodie sum assecutus, Romę agentem Ascanium, ut Arcimboldum eius, sacrum collegam scribere possim, annuentem ex Hispania video, alterutri ergo posthac negocia significabo, ut vna tantum pupilla contentus vnam potius extorquebitis, que ut de re eadem singulas ad vos litteras exarem. Sum namque pigerrimus in scribendo. Prosequar illustrissime princeps, que facta sunt, de Alhama, retroactis que nihil aliud preterque duo belli pericula, que comiti contigerunt amicissimo tuo, anno quo Alhamam tutabatur, repetitur, pars moentium, qua facilior erat Mauris ingressus, noctu vitro corruit, quia fuerat antea concussa, defueruntque illi differente Rege ob maurorum potentiam commeatu ad stipendia militibus persoluenda, pecunie, moenia dum vera rescirentur ex tela, incensum ipsorum colorem ita sudibus intexuit, & crexit vno die, ut nihilo differre viderentur a veris moenibus, Mauri de casu moentium certiores effecti accurrunt, stratagemam non sentiuunt, mentitos qui id retulerunt arbitrati redeunt, pecuniam vero cofringit ex charte frustulis, suis que budam signis inscriptis, suam quodque monetam denotantibus, edixitque reuerti magis id pecunie simulacrum, que si ex auro & argento decussum esset, fore capitale, iuraturando tantum promittens adueniente exercitu pro sua cuiusque moneta fidem habiturum. ita & a militari se tumultu, & ciuitatem a rabie maurorum liberauit, his ita stantibus, magnam reges comparat exercitum. restat (vbi conuenit) auxilia comeatusque immisura regina. Ducit exercitum Rex, ex itinere. Tarta ram oppidum bene munitum, continuus quatuor diebus, & noctibus, castris positus, arrietibus coeterisque tormentis bellicis quatit, calis vineisque expugnat, funditus euertit, procedit, septos Alhamenses, ac famelicos reficit, fessos educit, recentes sufficit. agrum Granatensibus depopulatur, nec, nisi sunt Mauri concurrere, exercitus magnitudine confusus Loxiam urbem motanum, natura & moenibus tutissimam obsidet. Duce zagallo mauri ad nostros erumpunt, per collium latera cingunt, ex altis rupibus ferunt, prostrant, in fugam vertunt, cum ingenti damno, & ignominia discedere cogunt, multos interimunt. Petrus Gerio preter coeteros, cuius erat annua iustitias quinqueaginta milia ducatorum vestigalia, calatraue magister, interficitur. Anno altero qui fuit quintus & octuagesimus, comparato ingenti exercitu stur ad hostes. Coimū oppidum Rex cepit, obsidet, adiacet coimo in conspectu ad passus tercentum oppidulum ab ipso coimo dimissum nomine coinegitum, vna obsidetur coinum, & oppugnatur coinegitum. hoc vbi captum illud metu percussum sese dedit, nam ante coimorum oculos ex coinegitensibus centum viginti vni, que obsiderent, patibulis suspensi, coimone autem eorum cum pueris, & omni supellecti

Iti in predam tracte. Dum hec gereretur, cum exercitus parte mittit Rex magnum ensiferorum magistrum obfessum, oppugnatumque carthamam, vicinumque illis cazarabonellam oppidum aliud, captur vtrumque. Carthamam itaque Rex proficiscitur, inde versus Malacham colleto exercitu toto mouet, ad suburbia illius simulat castra locat, nec enim ad tantę vrbis obsidione bellis cos aduexerat aptos apparatus. Mauri milites, qui per aliorum erant oppidorum prefidia diuisi, stratagemate decepti, Malacham omnes relictis oppidis & vestigio concurrunt. Rondam versus, oppidum preter coetera motanum, inaccessum, & in expugnabile, que fit natura & arte munissimum, Gaditanum Marchionem cum tribus equitum milibus, pedibusque ad rei exigentiam, qui vias, copendiaque occupent omnia, ne presidia vlla Rondam petant, aduolare iussit, alio se sturum simulat Marchio. Mauri de ronda nihil solliciti decipiuntur. Vbi vbi per marchionem omnes aditus esse oclusos, compendiaque occupata, certior efficitur Rex, ex insperato cum toto exercitu Rondam imparatam adorsitur, impruit, militari reperit presidio desertam, oppidum quatuor hominibus Bello minime aptis licet sese tuerentur, machinis tormentisque multiplicibus quatuntur, oppugnantur, insuetis construis & cocussionibus territi foedus ineunt, ut saluis capitibus, & fortunis, oppidum relinquunt. Per sequentis anni mensem mactum Alloram ad montana Regni vestibulum, & ipsius scutum validissimum, Setenillumque per autumnum oppida munissimam capiuntur. Sed vti sui iuris est eterni fortuna nouercales rugas paulisper contraxit. Inter hec foelicia, suauisque blanditas funestum munus immiscuit. nam compositellanus ille idem, qui Carthamam, & Cazarabonellam ceperat, magnus magister, Calatrauense potestis, vna cum magnanimo Marchione trophis onusto cum equitibus tribus milibus, pedibusque autē (vbi creditur) viginti, incurfione Malachenem agrum vastaturi, montem qui lombas dicitur in nonis Aprilis alterius ab Alora & Setenillo anni transgreditur, in eius profunda valle Zagallo duce Mauri nostros circumsepunt, rotatisque per rupium decliua saxa ingentibus, nostros dispergunt di, sturbant, profugant, sterunt, sit miserada clades, pauci euadunt, quim aut trucidentur, aut capti ducuntur. multi aurati equites, inter quos & comes cisfonteus interioris Beticę prorex, qui cum auxiliis venerat Hispalensibus, capiuntur. Duces autem ambo primarij vngulis aduti equorum, suisque speculatoribus, qui locorum naturam, & angustas callium semitas callebant, per montium anfractus, & opaca memorij illos ducentibus, vix euadunt, suos inter luporum fauces lacerados deserunt. Iam sentio vobis tam longa scena calce tragico perunsta delicatos stomachos perturbari, mensa igitur attollatur, & vale. Idem velim Arcimboldo dici, Ex curia in nonis Septembris. M. ccccxxxviii.

P. M. A. M. Francisco nigro protonotario apostolico vrbis pro Innocentio octauo gubernatori cuius mediol.

Regis me que ad multos quotidie ad vrbem literas destine, nullas autem ad te, in ipsa vrbem mihi quondam patrono quomodo tui magistratus fuerim (ut vulgus inquit) secretarius, tibi pro Innocentio octauo pontifice maximo vrbem moderanti. Annum etiam que tecum egit eodem loco Perusini memorans, in me videris incuriam aut negligetiam improbare. Nisi tu in superbie suspensionem apud me incidisses, faterer ego ingenue vtriusque. Sed quomodo naturam tu meam perbelle noueris, qui nisi calcaribus adigat acutissimis, calamum fumere ad scribendum nequeo, sagitta in te, qui me literis tuis nunquam excidisti, reuertitur, amorem veluti meum, ego nemini presso, preter que eodem a me comparant, ita & epistolas ad eos tantum exaro, qui suis a me meas exigunt. Si scrutatus diligenter fueris Ascanium eundem tibi principem & patonum ac mihi, ad me non pauciores literas dedisse reperis, quibus meas extorfit, que ad illum ego, quas te in manibus habuisse dicis. Ab arcimboldo meo, & ciue, & archiepiscopo, cardineque insignito galero totidem, quot ab Ascanio, accepi. Preposuisse etiam forte me tibi Bracharensem ac Pamplonensem antistites hispanos, que literas a me & ipsi habuerunt exprobrabis, malleis me illis scopulisque ac securibus concusserunt, qui a me veluti ex duro silice decudunt igris, literas habere nati sunt. tu autem que vix necesse in vrbem tus habeas te ipsum fallis, quia tanta turgidus potestate sub pedibus etiam te habere occidetem arbitraris. In tuto sumus bone vir, liberum est vitare vltibet. Sia me quicquam volueris, non leuius que a te vitam miseram istam, quos vinculis, catenis, compedibus, dirisque supplicis crucias, exorabis. rerum est omnium vicissitudo, tum erat haftenus imperare, nunc autem meum est si liberitio bedre. Ioco dictum puta te ipsa scribam ad te quadocumque per tuas meas te cupere testibus angelis, ut verbo vtar tuo, afferueris, gesta meorum Regum, nostreque religionis per eorum sollicita auspita argumentum Ascaniane arcimboldo que litterę indicabit. Scio naque te ab vtroque amatum tri ob tuas virtutes & dulcissimę patrię comunitate, Vale igitur ex curia hispana in nonis Septembris. M. ccccxxxviii.

Quare vrbem non saluauerit causa que morales.

P. M. A. M. Pompelonenſi epiſcopo Bracharenſiſq; Archiepiſcopo.

Quod neq; ar preceptor no amare of ſcipulis a pſ filii et quid inuice ſibi ſeant.

Arbitror vti ſa ſcripſi, haud aliter veſtras eſſe quas ad Reuerendiſſimos purpuratos Aſca- nium & Arcimboldum exaro de rebus Hiſpaniſ, q̄ ſi ad vos illas deſtinarem, eſt eorum humanitas mirabilis, ſunt veſtra ob fortunam genus & auctoritatem tanta merita, vt neſſe faſſe crederem, ſi aliud quis exiſtimare auderet. ſolet nanq; vterq; omne genus hominũ ex in nata nature benignitate magnificere, ſum moq; amore quos in familiaritate admiſerint profe- qui. vos igitur ambo ab illis non modo diligi, ſed & fere obſeruari merito putandum eſt. qua propter ſi nō tot miſero ad vos veſtro nomine epiſtolas, quot forte cuperetis, id eſſe cauſe q̄ illas ad vos miſſas credam exiſtimate, colo nanq; vos vti decet, multoq; nũc maioris facto, ex quo pa- triam hanc veſtrã in qua tanta memoratu digna geruntur, deguſtaui, q̄ tunc faciebam quando preſens vobis ſcum corpore verſabar, maior nanq; mei pars q̄ eſt anima vobis ſcum continue vi- uit, & eo efficacius vobis ſcum quã de illius fruſtibus comedidiſtis, de his que intra ipſam genera- tur habitibus vobis pleroſq; exhauſiſtis. Vos autem date operam vt Martyris ſepe nome in ore habeatis, in peſtore ſemper inſclum ſeruetis, niſi in eam qua ſepe filii, et ga parentes labe tãgũ- tur, incidere parufacitiſ. reſpondent nanq; raro paternis aſſe ſtibus, ſcitiſ ſapientum eſſe teſtimo- nio comprobatum, non minus preceptoribus ab arte diſcipulos q̄ filios paritibus iure natus re debere. & valete ex curia in nonis Septembris. M. ccccxxxviii.

P. M. A. M. Ioãni velazquez vni de p̄cipis catholicis cuſtodib;.

Quae p̄cipi- pt uentat a quò debeat excoli.

De ſurgete ſereniſſimo p̄ncipe tot regnorum herede primario, quid ſentiam, qualem ve- regem (ſi vixerit) futurũ arbitror eques cãdiſſime interrogaſ. aduertiti enim (vt aiſ) & recte quidem, oculos in illum fixo me intuitu aliquando direxiſſe. phyſionomiã eus anti- mo colligens, verborũ tinitũ, qui an ſidelia integra ſit iudicium aſſert, a ſtus deniq; omnes con- templans, clarum iudico, triã nanq; nature dona que per ſe ſtos faciunt & cõſumatos viros, ſi cõ- ſentanea illis educatione excolantur, ingeniũ vt pote acumen, memoria & magnanimitate igni- culos ſolidiſſima fundamenta poſſidere illum animaduerto. Sed excolere opus eſt Io. velazquez nature iſtam que paucis impenditur benignitate. Si torpeſcere aut ad ludos, aliãq; ſutilia diuer- tere ingenium eius deſueritiſ, memoria corrum petur, magnanimitas in audaciam, prodigalita- tem, aut petulantiam, in ſeritatem tãdem cõmutabitur. ille enim qui ad rerum humilitã exercita- tionem his dotibus vtetur, veluti ſaber argẽtarius lignonem aut ruſticarum aliquod inſtrume- tũ huiusmodi in ſua ex argento cudens officina p̄cioſa abutitur materia. ipſa enim in egreſſi- opificiſ manibus formata cõpoſitior exiit, atq; formioſior, q̄ exiit in ſe ipſa. quam igitur in exi- miorũ opificum manibus parentum ſcilicet ac veſtris p̄cioſiſſimam eſſe materiam, aperte cognoſcam, qualem euafurum exiſtimabo talem arbitror, vt cum noſtro ſulmonẽſe cantare meri- to quod ille de ſolis regia, de noſtro nos ſituro Rege materiam ſuperabat opus, aliquãdo valea- mus, q̄ diſto parentis, parum peruiãx blanditiis mollitur, nec frangitur, valitudine ſi aliquan- do laborat. O q̄ mihi ipſi in dies magis ac magis placeo q̄ tali me tempeſtate, quam ſcelices hi- reges ſcelicem faciunt, in Hiſpaniã contulerim. bona eſt res ſpes non inferior. Ergo vale, ex meo contubernio tertio Idus Septembris. M. ccccxxxviii.

P. M. A. M. Didaco muro magnifici Cardinalis hiſpaniarum Secretario decano compoſtelano viro valde p̄rito.

Quae inane ſt ipleri va- cuo: q̄ m̄p̄e- rite intellige et male ope- rari q̄ ſe de- cipiat homi- nes.

Heractum aliquando interdum & Democritum ambo etiam vna hora plerũq; vtr op- time Mure mihi videor induiſſe. hircos q̄ plures ex his veſtris centurionibus, venoſo quodã ſolle nobilitatis turgidi, me quotidie inopinatum, etiã quãdoq; ſermonibus hu- ſuſcemodi aggrediſſur. quid tibi de hoc mũdo martyr videtur, quantum in eo decipiamur, quã- tũq; ſit oppletus miſerũs, curiſ, ſollicitudinibus, anxietate, labore, fallax eſt profeſſo mũdus, ſal- latia martyr ſunt eius blandimenta. hec atq; alia mure, nec in ſulſe quidem, polleat omnes inge- nio, ſed cuperem vt illorum buceſclopos capitiſ inuerſiones mure, & q̄ ore rotundo iſta p̄o- ferant contemplereris, ſcripta, ſono carent ac geſtibus. Ita ſentire (vti predicant) putares. acced- unt alii reboãtes virtutem eam eſſe vnicã, que colũ deb eat ab hominibus, ſocraticos exiſti- mares & ſtoicos, velle aliquando (ſi per neceſſitatem qua ſe angĩ conqueruntur) aliũ, aliũ ſi per ar- dentes ac fatuos amores licuerit, ad ſtudia literarum ſe conferre. Tuncq; id iurando aſſerunt, ſed in craſtinum ſe id diſſerre aiunt: ac ſi craſtinum aliquod aliquãdo veniſſet ita ireriti craſtinum expectantes mundum qui pulcherimus eſt & optimũ a pulcherrima & optima cauſa diſpoſi- tus tanq; malũ ac turpem, quã in ipſo turpiter viuunt temerarie inculant, opinionẽq; ſuã. i. inſaciabile rerum viſibiliũ & corruptibiliũ deſiderium, neceſſitate qua implicatur appellant.

hos quò

Hos quò vtdcam inſanabili morbo, valitudine, qua vrgentur oppreſſos, cognoſcere, nec me- dicum, vt medelam ſumant, Sed tantum, vt egritudinem detegant, adire, craſtinumq; expecta- re proſiteantur, in Heracteam aliquando miſerationem, interdum in Democriteum cachinũ erumpo. Dixi tamen aliquibus proſuturum credens, eſſe iter ad virtutem aperitiſſimũ, niſi ilq; eſſe hominũ turpius, q̄ recte cognoſcere, & oblique operari, Nil inanis, q̄ impleri vacio que- rere. Nil leuius q̄ ventum pugno ſtringere velle. q̄ facile ſit ſuperfluarum rerum contempũ ardentem, que homines maciat, ſitum extingueret. q̄ miſerum, quò cuiq; liberum ſit a cenſo- ſo luxu, quo immerſi viuunt, ſe non liberare. Sed quid Mure contra torrentem, ſine am pluſtre in caſſum omnia longioribus, ſed fruſtra p̄dicauĩ. Annunt, laudant, admiranter de virtute ſermones, vitam ſe mutatuos inquitunt. at tamen cras. Tu igitur Mure, qui incolaeſ, de hiſpa- niſ ſapientibus vnus, horum hydropiſimũ curato, & Apollinem te, aut cum Podalirio & Ma- chaone Eſculapium eorum genitore, quorum enigmata Hypochrates enodauit acutiorem eſſe iudicabo. Et bene vale ex meo contubernio Idibus Septembris. M. ccccxxxviii.

P. M. A. M. Eneco lupo Mendotio teni dilige Comiti, duci & patrono ſuo.

Solet fortes tibi ſororũ illuſtris comes inter ignaros mortales ſatis gnarus, nos, q̄ literas ſe ſeris, ego prebeam increpare, homines iniquiſ literis deditos, ad humana minus ap- tos eſſe negotia, ac ſi humana ea eſſent, que ſcelices homines faceret. vult, & conatur hic ter- re filius aliquid egurgitare. Sed optato neſcit ſcõpo ſagittam figere. In genere nanq; de his, qui ſeſe bonis artibus dedicat, inſcius quid ferat, obloquitur. literas, ac bonas artes eas eſſe, que mũ- di pulchritudinem, & concordia forment, regant, ac ſuſtineant, quis nō videt? nec reſti quicq; ex hominum (vt aiunt) manibus cadere poteſt, niſi alicuius ſapientis conſilio dirigatur. Ex lite- rarum igitur ſtudũs, & bonis artibus mũdo claritas, atq; omne, quod bonum eſt, aſſurgit. Iſ- autem, vt errorem ſuum tueatur, exemplis quibuſdam manibus ſe complicat. Multos ſe videtiſ ſe literatos (inquit) ad negotia penitẽ hebetes, & inutiſes, ſine literis autem plures ad quecumq; grandia peragenda, mira quadam dexteritate aptiſſimos. Ac ſi litturatos inter, quid ſit, ac litera- tos diſcriminis calleat. primum humana falſo vocat grandia. Sed fac eſſe grandia, ignorat va- riam eſſe erga homines nature beneficentiam. Qui natus eſt ingenio hebeti, ac terriſco, ad rura- proutor colenda, q̄ ad grandia negotia pertraſtanda, quid culpe eſt in diſciplina, ſi ſemper he- bes vixerit? Ex inertiſ per ſefforiſ laborem poterit aſinus, q̄ minus iners euadat, am buletq; ſua- uius, inſtrui. ſed qui ex aſino, vt equus efficiatur, inſtruit, operam perdit, atq; impenſam. Eſt p̄terea genus hominum aliud, rebus humanis inutile, ſed ſceliciſſimum ſibi, ac beatum. Eo- rum ſe, qui mortalia reſpũdo, longo tempore a negotiũs ad ſolitudinem ſeceſſerunt. Hi ſi ad- orbis habenas reuocentur, veluti a ſolis radũs, ad deſuetas tenebras tanq; allucinati tranſeunt- cecĩ pererrant. Incluſi autem hi ſunt, qui vmbraſilia hec deferentes, ſurẽ mentis perſpicacia no- bis ad ſupremi boni fruitionem (ſi aſcultare illis voluerimus) iter aperitiſ, hoſ iſte tuus mi- pa- trone ſororũs inutiſes eſſe homines, blaterat aſinos, heroiſibus permiscens idem. Siſte diſſinãto- ne, que ſit inter vtroſq; diſſerentia, haud quaſq; intelligit. Improbãdus iſ igitur eſt, & ab eo ca- uendum. En dic ſapientiſſime comes, ſi tuo genere, paternãq; reditate (q̄ iſtis opima) contentus ſine literis domi, ſicut ille, torpuiſſes, volitares ne per ora ſtalorum omnium glorioſus, ſuſtine- minus aptus ad negotia diuſſima, q̄ literas colueris. Reſſidenda ſunt igitur illius verba, atq; a- talibus hominibus, tanq; a pernicioſo monſtro fugiendum eſt. Vale ex meo contubernio. xv. Kalendas Octobris. M. ccccxxxviii.

Quae ſim- grãdia: q̄ ſe- liceſ/q̄ cecĩ a quòs ca- uendum.

P. M. A. M. Ioanni ſereniſſimo Principi Hiſpaniarum.

Nvdius tercius catholice Princeps, quom ante optatum conſpectum tuum admiſſus ſtarẽ, inieſta in me celeſti tua, que me beauiſ dextera, q̄ ad eos, qui diuiniorem parentum tuorũ rum iuſſit, tibi ſunt ex equiſtri ordine perpetui comites, epiſtolas exararem, ad te autem nullas, increpaſti. Sereno atq; hilari vultu inquiring, ſum ne ego Martyr deterior iſtis? vt miſeris nullas facias? tu hec idiomate patrio, ſcelix, tot regnorum heres, ac talibus parentibus ſceli- cior ioco protuliſti. Ego autem ſerio ſumãtam iſtam benignitatem tuã, pro maximo iam col- lato beneficio ſuſcepi. ſed ignoſce queſo, ad amicos hoſ cuſtodes tuos, qui iã etate maturi literas dederunt, ſerio vel iocofe, vti liberuſ, ſcribere fas eſt. Tu autem, qui vice deus nobis eſ in terris (ſic enim reges philoſop hi appellant) diuina quadam ſummiſſione queſendus eſ. Retinẽdõ

Quae ſpes de p̄ncipe Ioanne ſit poſſeſſio virtus. Quae inſtru- mentũ ſit in p̄ncipe ſa- pientia. Quomõ q̄- renda.

B

sunt tecum potius habere, in temeritatis crimen ne incidatur, q̄ solucide. Copiosius, quid dā cere vellem sentio, q̄ dicam. Admiror in etate tam tenera ingenii tale acumen, in tam insigni principē eam humanitatem eolo. O qualem te Regem fore sperandum est, qui nihil fere vniq̄ exerceat puerile. Vltra q̄ sufficit etas (vti mihi retulit preceptor tuus) cupis, apprehendis, reitines. De magnanimitate nihil ausim dicere, in cessu, vultu, sermone, omnibus demum tuis actibus, maximos nature igniculos inesse tibi ostendis. Quid dicam de te: qui a parentibus de rebus arduis consultaturis aliquando in consilium admissus, seniles plerumq̄ sententias aduersum, & equum tendentes protulisti. Nil igitur est, quod ad te scribi possit, vltra gratulationem quapropter tibi gratulor, q̄ in tanto fortune gradu, teneraq̄ etate ita deum timeas. Vt quantum sit ille, & quo modo timendus, inspexisse in ipso deo videatis. Disciplinamq̄ bonarum artium hereditatem, non grandines, non fulgura, non vim hominum extimescetem, ac si per literas tibi viuis esset queritandus, amplecteris. Gaudeo vero gentilibus regnis tuis, rebusq̄ publicis, que satis euntibus ordine suo regem, sunt habitura, qualem sapientes optare solent, sapientem. I. Neq̄ enim Regi minus necessariam esse volunt sapientiam, q̄ animam corpori. Ea res morum habet, & bellorum vim. Ea felicissimos homines facit, felicissimam igitur se fore sentit Hispania (modo vixeris) veluti nancq̄ sub ignaro principe omnia corrumpit, ita emergunt, & prospero statu nauigant, quæ sub sapiente. Vale magnanime princeps, & vti cepisti proficere. Ex meo contubernio. xlii. Kalendas Octobris. M. ccccxxxviii.

P. M. A. M. Alfonso carrillo Episcopo Pompelonenis.

xlvii

Cui debeat reuerentiam eruditi.

Quasi prodest alto sanguine nasci esse.

Quæ sit hominis virtus

AIs te plerasq̄ ex meis literis, quas ad Ascantium & Arcimbouldum reuerentissimos caridinales Exaro, presul optime, vidisse. Mirariq̄ te dicis animi mei libertatem, in ferrē uolens q̄ non voce tremula, non summissa facie, sed iocose interdum, interdum etiam moradicus agam, sine illa que tatis principibus nostre legis cardinalibus, vah atq̄ alto sanguine progenitis, debetur reuerentia, aliquid uelle effodere uideatis, quod te inuenisse pœniteat Pompelonenis. Nisiq̄ legi, didici munq̄ fortunam, nisi a fortune seruis, debere adorari. I. Iste hęc tu pingis reuerentia, tremulus iste quidam pauor, degenerem arguens, sacro debetur incorrupta bilisq̄, cui nihil cum orbis fece, cum morte tandem cuncta humana æqua lance claudenti, si nō sum ego presentaneus dmonachis, aut cecropius, nec de tua plebe, a maioribus autem ipsi norunt, que taceo, quia parum prodest. Ex archadico quis pastore natus erit, an ex romano dictatore nil refert, cicero uero quis sit, an statilius plurimum. Ah dicēs ad Gratianum Aufonū, ad Traianum Plinius, ad Augustū Vngulius, multiq̄ ad multos huiuscemodi principes, tanq̄ ad sacra numina scriptitabant, panegiricis aliis, aliis concinentibus hymnis, & carminibus, illorum laudes heroes summo cum vultus rubore, colli inflexione, totius deniq̄ corporis profustratu prosequerantur. Equare autem sese iocando, quicq̄ eorum minime audebat. Adhuc nesciebam pompelonenis, unde ista quam tu mihi exprobras, emerferit libertas. beasti me hodie. Ex tuismet sermonibus me liberum esse, iure merito fateris, qui consulum non expecto, ferri sexta ceruice perucinus vapores nō datum est. Mantuana extortis prediola, optimorēq̄ gradum nullum accepi. Antistēas dignitates non affecto, quandoquidem igitur que homines in vertiginem ita rapiunt, vt se natos esse liberos oblitiscantur, animum mihi minime perturbant. Vnde hęc mea libertas proficiscatur, desinito querere. Indenanq̄ est. At tamen amboz rum ego virtutes, que sunt extra fortunam, admittor, sed ita vt non formidem potētiam. Quis nancq̄ Ascantio magnanimitior? est ipsa magnanimitas. Quis humanior Arcimbouldo? quis doctior? quis elegantior? quis deniq̄ cardineos inter proceres his duobus prestantior? decus Italicę sunt. Hoc unum abste peto tamen, per animi gratitudinem discipularem, & generis tui excellentiam, vt an ioco id scripseris, an serio, & an illis hęc mea scribendi libertas, in grata sit, aperiās. Aut enim (quis durum sit veterem exuere pellisculam) mutabo naturā, aut scribere ad illos desinam. Que uero hic aguntur alter ipsorum, quibus es familiarissimus, significabit. Vale idem Bracharensi ducti uelim. Ex curia. xi. Kalendas Octobris. M. ccccxxxviii.

P. M. A. M. Ascantio sfortie vicecomiti Cardinali.

xlviii.

Baudillus muliebri buccinatore psem retro/ claudit carcere/ a se regem facit. Conficitur a capturabauit.

Per questorem regnum, qui se destinatum ad urbem celerem, ob regis negotia tabellarium aiebat, monitus, q̄ uis necdum bene frigidus in uestris manibus plerasq̄ deditiones, Loxeamq̄, ac Lombeam erinosas ignominias existimem, calamū sumpsi Gemina illa

Vi storia, Loxea, sac Lombea elati Mauri, Zagallo duce, quem vt bene fortunatum adorabant, ad quindecimū vicq̄ lapidem ab vrbe Corduba, Castrū riuu incurfionibus perturbāt, infestat, depopulantur, ingentes p̄das abducunt. Maiores moluntur. Sed fati necessitas diuina protudentia, cuius nutu cuncta reguntur, cadunt, vel emergunt, aliud consilium astruxit. Mulletus Baudillus Regis primogenitus, confectum sento patrem, oculis captū, qui Rex christianis formidolosus fuerat, regno abdicatum, in tetrum mittit locum, vbi post paucos dies tedio vite confectus moritur. Regnum capit. Regem se nominat. Is patrii successibus inuidens ad capientiam cum suis incolis (si quid preclare gesserit) beniuolentiam, exercitum com parat. Sequitur illum tota Granatenis nobilitas, sequitur & inuites multi saccis, & cistis sparteis ingentibus fumenta onusti, in quibus se christianorum p̄das coniecturos (de vi storia in laudibgentes) aiebant. Lucenam, eius qui damicellorum Alcaidus (idest presētus) appellatur, oppidum adit, agrum vastat, quecūq̄ se offerunt depopulat. It fama per vicinas, Mauros cum ingenti exercitu peruagari. Comes caprensis, qui damicellorum presētus patruus, victor coeteris erat proceribus, cum equitibus quadrigentis aduolat, asitum reperit nepotem. qui adolecens erat ad hostium conspectum cum non pluribus, q̄ quingentis equitibus, peditibus autem mille sexcentis, vtrinq̄ colle ctis aduenit, in septem acies, suas diuisisse copias, hostes reperit. Presagienti quodam Titillo, pugnare comes optabat. Oculos in hostes fixo intuitu attollens, de consingendo loquitur, nullo pacto tanti exercitus tentandam esse fortunam, cum tam parua manu nepos aiebat. ad quem patruus. Dominus exercituum, in cuius manu cum ita sunt posita, maiores alie quando permisisse reperitur, nec attonitus, ac nescio quo spiritu flammans inspicit quemq̄. Hęc ita dum bellico furore percitus obloquitur, ecce a maurosum latere per declinem collem christianas quasdam clangere tubas, tympanaq̄ reboare mauri in obscura nebula percipiunt. Erat enim is dies Aprilis primus & vigesimus nebula obuolutus, aduentabat nancq̄, sic hesitantibus nostris, cum sex decim tantum equitibus ab ea parte decurio quidam comitis, qui feliciter arma a puericia exercuerat. atunt enim hunc singulari certamine, & in acie pluries collatis signis se strenue gessisse. mauri totam adesse Beticam arbitrati, diuisas acies in vnum globum reducunt. Ad illos, ad illos (tanq̄ infans) elatissima voce, fugitum nancq̄, fugitū, comes in clamant, conserunt manum, percipites nostri ruunt, hostes fugiunt, insequuntur, multos trucidant, plures capiunt. Quas mauri sparteas attulerant sportas, christianis de maurosum p̄da complent. Regem, & vniuersam fere Granatensem nobilitatem, in fossis, ac fluminis ripis corlapsumprehendunt, nam sese in occurrentibus fluuiis, ac de celis rupibus vtarum ignari, fugientes precipitabant. Rex ipse in peditum lucenensium manus vltra ripam fluuii Rianzur, idest fluuii testi vi storia, nomen incidit. En habes illustrissime princeps, quātum sit rebus humanis fidendum. alienis exemplis breui tempore mutari (volente deo) fortunam edoceamur, a paruis & quandoq̄ catellis leones posse domari, datum cognoscamus, & vale. ex curia Idibus Septembris. M. ccccxxxviii.

P. M. A. M. Didaco a corduba Capre comiti.

xlix

Placere tibi salustum clare comes, & illius fortunatissimi regum raptoris heres bene merito scribis. cupereq̄ te inquis, vt aliquando Baenam tuum oppidum insigne (vti relatū est) casu aliquo adductus me conferrem. vt passus aliquos tibi minime periculosos enodem, fateris tibi esse duriusculum, quoniam a teneris prima literarū erudimenta, peritorum inopia minime fueris adeptus, nec reperire, te qui eius nodos aperiat, retulisti. q̄ tibi placere Sallustium generose comes, tu mihi significasti, tam mihi tuas placuisse literas pro Sybille folio habeto. Indies magis ac magis quanta sit ingeniorum hispanorum vis, quanta sit ad virtutes nobilitū mens erecta, consilio. quantum proniores ad virtutem cognouero, tanto mihi spem maiorem apprehendam, me si pedem in Hispania fixero amatum iri a bonis omnibus, proclius nancq̄ ad virtutem neminem oderunt, & eos qui ipsorum iudicio literas amplectuntur, amant, amando tument, & fouent, q̄ auctorem istum secteris, totis viribus suadeo. in manibus semper illum (vti cicero Terentium) habeas, & colas hortor. Is enim est imperatoribus, & bellorum ducibus dignissimus Achates. necq̄ philosophantibus inutilis. is tersus, & succo plenus, is breuis, & dilucidus, is deniq̄ ita decorus, & compositus, vt de illo demere quicq̄, aut addere, vel mutare nemo possit, quin totus, veluti a suo subiecto substantia corrumpatur. Audi quid desillo Bildeus vates Hispano vno Carmine referat, & quāti faciens sit existimaueris. Aut enim crispus romana primū in historia. Ad castra prope die cū regibus me conferā. Quia militarium in eorum stipendio sacramento astrictus, acibus & tu maiores tuos imitatus, te conueniā, tibi obsequar libentis

Quanti facilius sit salustius.

Ime, affer pro uthoneo speculo inter sarcinas tu militares salustium, & vale. Ex Guadalarata que genitricis patria. Idibus Septembris. M. cccclxxxviii.

P. M. A. M. Io. Arcimboldo civi & Archiepiscopo mediolanensi Cardinali, S. P.

Qualiter suscepti fuerint capiteo mes & alcaid d'omnicellorum. De comes profligatur ad modum Lombardi & Alabari opida capit Rex capius soluitur ob fide dato filio. In festino se bello fatigant patris et nepos in granata.

Pomponensis episcopus vobis ob eius virtutes, & generis nobilitatem familiaris de mea nefcio, quid inscribendo ad vos, libertate conicatus est. claudo ab hac die bellorum portus, nec a me literas preter has, vllas expectetis, quoad, an vestra id mente scripserit, certior rem feceritis, vt meas ad illum literas ostendat cogite, & quid scripserit, quo etiam, vt ad vestros nauigem por tus, vento opus sit intelligetis. ad rem deueniamus. Illustrissimo ac reuerendissimo Afcario scripti Mullerium Baudillum Muller bullaceni christianis formidolosi quondam Regis, filium, per comitem Capresem patrum & damicellorum profectum nepotem, captum: longe aberat eo tempore Rex & Regina gallicis acti negotiis. Vistorie nanq oppido gallis inter Pyreneos finitimo tenebatur, Baudillo i fida custodia relicto. Tam insignis delphini capti ra, non patum alacres piscatores, Reges aduent honorifice, quales tante rei auctores decebat, a Regibus suscipiuntur, equu esse inquit Reges, vt qui reges videntur apud reges sedent, in eorumq mensa comedant. neminem Hispani reges reuerendissime purpurate mensa regia dignu preter eum qui aut Regem ceperit aut seruauerit, efficiunt. Sederunt igitur & in mensa cum fctis spectantibus de lance regia cenauerunt. Post hec magnis donatos muneribus, & insigni preceptipue ssemate dimidio vt pote coronati regis corpore cattenato duob; & viginti qui ceperat vexillis circum septo, decoratos remittunt. Reges post paucos dies illos Cordubam in Betica sequitur. Cordubenses naq; & ab his qui Cordubam in christianoru manus coniecerunt, orisum dlambo Baudilli captores erant, aduentib;. Rex baudillum per captores ob signatur. Interea du Baudillum ita detinent, cum ingenti exercitu Moclinum oppidum inter nubila erectum ab vbe Granata millia passuum nouem, obfessurus Rex mouet. Priusq; Rex cum exercitu aduentaret, Comes idem capre qui Baudillum cum nepote ceperat, precurrit se castrametaturu, vterocq; exercitui stationes pro cuiusq; gradu assignaturum existimans. Delecti Granateses qui benefortunati exerceant in Regē Zagallum eo duce Moclini partim, partim per uicina memora in insulis latitabant. Exeunt tanq; & speluncis, vbi filios lactant rabidissime tigres. impetunt, no stros profligant, in fugā vertunt, trucidat circiter duo millia. re infecta vix comes grauitur vulneratus euadit. His auditis, Rex aliud iter capit, duob; inde distantia adoritur oppidula Cambilum. f. & Alabarum, ea quauis natura munitissima q; essent in excelsis quibusdam rupibus edificata, vt tormentorum concussa, capit tamen. Cordubam ad reginam redit, proceres an retinendus, an dimittendus, vt per eum discordie semina inter mauros faciantur, Baudillus Rex sit; ad consiliu vocat. Varię feruntur sententie in diuersa diuersis tendentibus. ex ipsius tadem comitis Caprensis consilio relicto in obside filio, ac fide prestata de aduersando patruo nostrisq; rebus fauendo dimittitur. Granatum pergit Baudillus inuiso patruo ciuitatis partem que dicitur Albaiznum (ciuib; eius aduocantibus) occupat. Alcazauam partem aliam Zagallus retinet, mutuis sese inuicem, & plusq; ciuilibus die noctuq; preliis conficiunt. Patruus tandem a nepote cui centuriones duos Grundisaluum fernandum de Corduba. & Martinu Alarconum cum sua queq; centuria nostri reges in auxilium dederant victus fugatur. Malacham se electum recipit Zagallus. Vrb; Granata regni caput Baudillo nepoti libera restat, Sol inclinat, curfor ad discesum se apparat, regius questor vt dem literas infasce includedas instat. ergo valete. Sat prata bibere ex curia decimo octauo Kalendas Octobris. M. cccclxxxviii.

P. M. A. M. Guterrio a Toletu Regis Consobrino scolastico Salamantica.

Socaturauoz salmanticam.

Ad vos eam illustri Guterri rogado impetas. Constitueram profecto passerulus ad accipitrem minime proficisci. Sed quod tu aquila, regulum sub alas allaturu defen suruq; pollicearis, ab instituto discedere est consilium, quia presertim donec belli tempus ad aliam quam obsidionem adueniat, otiosus ago. Iusta enim hec arma dum sufficit etas & corpus non inualidum, ne frustra in Hispaniam hac tempestate me cotulerim, sequar. Ibo ad vos in terea, & quadoquid tu qui es Regis consobrino, eiusq; preclare academice scholasticus, nec min; ob animi magnanimitatem & mansuetudinem, q; ob genus ac diuitias moderator sapientissimus, ita tubes. Hoc vnū tamē scias velim, Petru ponteu iuris consultum, qui vices tuas gerit, labia de me nimiu protendisse. Moguerā eius patriam, cum superioribus diebus in oppido Moleiar illi propinq; apud comite duce meū otiarer antmi causa illū adui, tetrafitico ibi, iocās excussit. Inde

com mot; nec aliud vltra queritas talia esse omnia & quecuq; latebant existimauit. Iudicium quale voluit, aut arbitratus est fecit, maiora vobis de me vti video q; ego sentiam perstasit, abibo tamen inter tertium diem istam omnium bonaru artium officina, vt vos iam tandem ab hac Pōtea fraude exoluatis, petitur; Vale data Guadalagiarie decimo Klis Octobris. M. cccclxxxviii.

P. M. A. M. Eneco lupo mendotio comiti tendille du floristio.

Guadalagiarā (vt meministi) quarto decimo Kalendas Aprilis, a te comes illustris. Salmantianam tuo iussu petiturus discessi. Ausurum habui toto itinere ita comitem, q; no magis tu sis Tendille comes ospitabar quota vespera madidus ad usq; viscera, exorto mane vestib; nec bene siccatis absibam, obrutus ceno ad vterum equorum tota die pergebā. Cedro nes, riuulos, in nulos, padosq; reperiebam verfos. Pergere per viam no valebam; nec via exire fas erat. in via ceno impediabamur, in agris q; diuturna pluuia molle facti essent summergebamur. existimas forte Gasparem tuum, cui cognomen a te impositum est bona grā, q; me comitaretur, quicq; profuisse; nec Gaspar de magis viarum ductoribus qui tantillo me labore leuaret, nec bona vnq; fuit grā. Appulsus tandem fui quinq; cotinuis actis diebus, sine solis aut stelle vllius aspectu decimo Kalendas Octobris imbribus excussis, & siccatis vestib; vrbem perambulo. Guterrium scholasticum, Petrumq; ponteu tibi amicissimum, meūq; raucū precomem adibo. Tuo nomine (vt iussisti) salutato, quid inde eueniet significabo. Salmaticę nono Kalendas Octobris. M. cccclxxxviii.

P. M. A. M. Lucio Marineo siculo viro poetico Salmaticę proficetti.

Heri noctu Marineo sicule, vbi me aduenisse intellexisti, ad me subito profectus es. Nulli certe gratior (mihi crede) fuit salutatio, quos nanq; literaru eadem disciplina animis conpulsauit, aspectu corporeo (nisi adsit inuidia) conuoluerit amor desiderat. accedebat eade esse mihi que tibi patriam. Exiguo q; quis ditimamur freto. no potuerit tamen, infames ille nazunum atq; hominum voratrices sylla & caribdis, quin pars Italicę semper Sicilia vocaretur efficeret. vt que ab autorib; q; vna fuerit, eadq; tellus referuntur, omittamus. Quo igitur animo ista sentirem, quia tunc verbis (vt verbis verba redderetur) saluatorib; altis erat satisfactum dū, tibi vero cor de, re, ac totis viribus, volui prius illis q; tibi ne succenterent satisficere. Ignosce igitur mi sicule. si suscipiendis altis qui me salutabant implicitus, oculos ser monēq; a te quem perpetuum fore addixi aliquantulum conuerti, succincte tamen ad aurem, quo modo se tecum haberent Salamantini quō interrogassem, non deesse qui te mordente respondisti. voluiffesq; (vt animaduerti) longioribus expectorare. sed noui turbauerunt, quos vicescholasticus adduxit, salutatores, sensu tamen quo tenderes. itaq; paulū comoratus vt te accitrem circūspexi, me inficō discessisse te retulerunt. ne fratus abieris opto, nec debes quidem. non enim ab amico semper est opera exigenda. nisi tu me adieris q; primum domo extero te ipsum ego perquiram. hec pauca que strato sur gens exarau in animi mei argumētum accipito. Vale ex meo contubernio nono Kalendas Octobris. M. cccclxxxviii.

P. M. A. M. Lucio marineo siculo Salmaticę proficetti.

Hoc marineo sicule dum cena paratur, quod mihi nocturni temporis superest amico tibi est animus condonare. Nequiuui voce vna heri tuo conquestui, vt te solaret respondere. In uidere tibi plerofq; de hinc mordere anxius inquis. q; diuerso nati sumus fato, vnicum ego in terris eum esse inferrimum iudico de quo sletur. De hominibus igitur cogitur homines loqui. Inuites prorsus mortui viuunt, quia non sunt digni vt de ipsis mentio fiat. mentio de hominibus non secundum hominis de quo sermo est bona vel mala merita, fit. sed iuxta de homine loquentis affectum. Hi soli sapientes sunt, qui pro cuiusq; meriti ratione preuia verba proferunt. De salamantinis sapientibus, q; vni numero pauci sunt vb; iq; sapientes, scriptatus ego ipse sum, ab his qui me venerunt salutatum, quid de te sentiant. q; mittissimus, q; etiam sis huic vtilis vnuer sitati fatentur, carpsisse autem neminem testor, de coeteris quid tibi est curę. An necis oppositis opposita semper aduersa fuisse; peritus ab imperito non minus distat, q; validus ab inualido. imo & q; medicus ab inobedenti egrotō. validis inuidetur. Inualidis autem misere remur. aut igitur inuideant necesse est, aut misereantur. Elige quid velis, obre fator res in fernis canibus comparatur qui suo fe latratu cruciant, fortes vero minime exterrēt. morsus tu inuidorum lacratu appellas, vindictam ego peccati vocito, nullum est naq; peccatum quod vindictam secum ferat, isto plenius. ceteri errores censoria nota pleuntur, hunc nascentem presentanea pena cumatur. Memini me tibi ni fallor idem consiliū prebuisse ferendo, fac laudicio in alienis precipue terris esse vincendum. ergo. Vale. viii. Kalendas Octobris. M. cccclxxxviii.

Quantum sit
poderis af-
fectu amici
eruditio pre-
cipue.

J

Eo libentius me Salmanticam aduocatus conferebam, quo meum Nebrisenem qui se in Italia decemum inter odoras, lauros, & vires hederarum corymbos, consumpsisse letatur, repertum arbitrabar, veluti nancq; sitiens ager oportunos imbres affeclat, ita qui amat, presertim (virtute trahente) virum amatum toto peccatore complectitur, in eoq; seipsum reperit. Non enim nos ibi esse vbi nostrum est corpus vere dicemus, vmbra quidem hominis corpus est, animus autem homo. Itaq; vbi maior pars hominis extet ac melior (que est animus) ibi homine esse iure merito dicemus. Cum igitur animum ob tuas tibi virtutes dediderim, maiorem mei partem condonavi, qua propter qd molestum mihi fuerit qd te hic non repererim, tu ipse conlecta tor. Delectantur me tamē non mediocriter, quedam tui simulacra tui non inuis, scilicet exuscita tores iuvenes eloquentia pollentes, discipuli tibi haud aliter grati, qd suo Socrati diuinus Plato, se mel tantum ad me postq; ad hanc tibi patriam me contuli vti insignis literas dedisti, velim sepissi me tui sit molestum. Vale ex meo cōubernio Salmantice, vi. K. l. s. O. ctobris. M. ccccxxxviii.

P. M. A. M. Eneco lupo tēdille comiti
Ductori suo in Hispaniam.

Profectus
est auctor sal-
manticę, mul-
ta & iocosa &
moralia.

Dies agitur terdecimus, ex quo per terrarum atq; imbrum graues labores, vti per altam Epistolam tibi significavi, Salmanticam adueni, in cluſi domibus propter inauditas nives, quas oppositus austro rigidus Boreas demisit, continuoq; egimus tam aduerso tempo- re quatuor dies, scholarum ac vicini templi foris in huius vniuersitatis laudem affixi, decem tantum carminum epygrāma, propterea in me totius vniuersitatis amor cōuertitur. cogor aliquid profiteri. Ponticus igitur ad me veniens, vt me includam, ac diligenter que lecturus sim percurrā, rimer, perfricem, me esse Salmanticę meminerim, hortatur, monet, ac sollicito rogat. Me esse Martire, de quo tanta promiserit, petiturq; dum suggestum ascēdero, quid velint pro fitear respondeo. Ille verba hęc temeritatē ascribens subtritus recessit. Ego autē quādo illa protuli tumida, que dicerem nō ignorabam, sciebam nāq; de Iuuenali qui mihi est familiaris dū- cturos vt profiterer, imo & fueram arcane monitus, vt iocī causa hīs verbis Pōteum deterrerē, itaq; post meridiem hora secunda, crastina die, peregrinum hominem de Iuuenali professurum per preceos edictur. Erat is dies iouis, quo vacatur a publicis lectionibus, tāta priorū ac currit multitudo vt scholas ingredi minime potuerim. Doctores pleriq; vt scholastico militi (quem bidellum vocant) ad iter aperiendum fauerent, lanceis ac fustibus se accingunt, in clam- tando, mīnando, percutiendo sit via, captor ego hominum ceruicibus & ad suggestum pensis feror cuculatus vnus, Gometius a Toletō tibi a comitissa coriana ipsius matre cōsanguineus, Alfonsoq; acueus Archiepiscopi compostellani filius, & inferiores alii plures, e multitudine ne semisuffocati efferuntur, crepidę innumere, pilei non pauci, amittuntur, pallia lacerantur, purpuream inter ceteros amittit, bidellus que illi deciderat lacernam, an me cuius causa illam amiserat, ad eius solutionē compellere possit, doctores consulit, irridetur, sed ad nos redeam. Quom noster sit iste dies, ex suggestu quid velint in terrogo, secundam Iuuenalis satyram Maritineus scilicet, qui poeſim hic profitetur pro cūctis assignat. Ultra Sauromatas, nives colle ctū, illos misit, ante horam destinatam quam secundam diximus ascēderam, ad tertiam vsq; sine tu multo vilo, sine strepitu, sine motu expector, arreclis auribus audior, hora tertia iam me argue- te qd prolixus essem, duo iuvenes, vt moris est, pedib; terram perficiant, improbantur a senio- ribus, prosequar orant, perfecto quod inceperam capite, veniam petes descendo. Domū tanq; ex olimpo victorem primariū me committantur, est opere precium adhuc trementem Ponticum illustris comes tuum quous gaudeat intueri. Qui arcani sunt participes illum veluti noctuam ioco insectantur, adhuc sedare perturbatas aristas nequit. Sed tu patrone me alium scito qd a te disceſſerim rediturum, hominem sacrifices oportet, si meo volueris posthac colloquio frui, qua- lem sis ad trūmphantum, quo a tam celebri victoria redeuntem, ad te Martirem suscipias curru quadrūgemū struatur, curiose meditator. Per viatorem quendam qui se Guadalſagartā Cō- cham iter factur; rettulit ampulosa hęc multa habeto. Quam creatum hodie palponē me esse cognouices, nemini (ne te ipsum ledas qui me adduxisti) enarrabis. Tridū adhuc aut forte qua- tridū hic me dum in itinere conceptum frigus humidum e medullis eruiam continebo, Va- le interea Salmanticę quarto Kalendas Octobris. M. ccccxxxviii.

P. M. A. M. Gutterrio a toletō scolastico
Salamantino Regis consobrino.

Manegiri-
cus sub spe-
cie gratiarū
actionis.

Altilia, ortigias etiā volucres ad me generose Gutterri scholastice misisti, amoris erga me tui, vt lator inquit monumentū, ad hoc quom nihil parū esse possit quod a magno p- ficatur tuo nomine, munusculū appellauit, te preterea resq; tuas qd mihi debeas ob- tulit. a Gutterrio genere, fortunis, honoribus, qd uis nō ad merita, virtutibus deniq; omnibus ornato per internunciu hęc prodierūt. Obmuti ego hesitauq; dū, nec vilo pacto quid illi res- ponderem occurrebat, gratias agere nec ne aliquantulum pēſitau. vmbra nāq; tenuem pro arbore maxima, stantibus honuſta fructibus, pendere velle videbar. Referre autem nec pote- ram nec debebam si potuiffem. quia neq; id amplitudo tua expetit, neq; mea sufficit fortuna. Istęq; relatio inter priuatos, aut equales potest ac debet accidere. Quid nāq; beneficio potest cuniculus prestare leonitanta igitur occurrebant, vt nullo pacto vel ad minūm eorum que sentiebam partem sermo suppetere. Familiarem igitur tuum me respondentem inquitens remi- ſi, non vt ingratus, sed vt mole beneficii, nō muneris externi, sed interne humanitatis oppres- sus, qd te illi debere, qui tibi omnia debet retulerit. Sit ne humane vires vllę, que precium huic mihi exhibito honori suggerere queant; honorasti me supra qd mea exposcant merita, nec de- ſinis honorare, atq; adhuc te debere qd vnico iussu tuo Salmaticam venerim publice profiteris. Multo magis qd ego ipse vnq; optauerim mihi prestiffi, vt tanti fierem a tanto viro, quia pro- meruiffi me nō sentio, nunq; desiderauit. Magnanimitate igitur beneficentiamq; tuam ad alie- na refers merita. Dato, te mihi aliquando debuiffi, qd accitus venerim, nome talentum. Atticū pro exiliū nō persolueras; Quid opus erat vt iterum debere te diceris, donaq; impēderes ex- tera? Ah ah, scio quid feceris, mentem illam auream Gratiani impendens, qui debere se conti- nue predicabat quous debita persolueret, qui etiam conferendis vllum cui semel debuiffet be- neficiis finem, imponere nescibat, imitari voluiffi. Imperatorem igitur illum vt virtute ac pre- clara regum consanguinitate emularis, ita fortuna superes, ad triplicem aliquid tyram, quā- do quidem sacris iniiciatus es a tonante nostro supplicibus votis orabimur vale, ex meo contuber- nio tertio Kalendas Octobris. M. ccccxxxviii.

P. M. A. M. Tendille comiti patrone suo armorū ductori.

Vuerē mihi sine te (in Hispania presertim) candidissime comes, nō est viuere. Ex hīs quos aut literarū aut nobilitatis ornamentis bonos vulgo appellatis, nullus mihi occurit, cuius humanitas animiq; magnitudo nō placeat. An sine te sine nutrice infans sine patre filius sine ductore miles; pererro, quid hoc sit nescio, arbitror longam id effecisse cōsuetudinē, que tenacem forte ob virtutes tuas contraxit amorem. Si nāq; dormio matutino etiam somno (qui minus inanis esse dicitur) sum tecum. Si per viam gradior, impressam animo figuram tuā semper gero, siue comedam, siue bibam, siue aliquid quicquam operer, in meo te corde veluti me ipsum in speculo, aut in tidi fontis margine, continue intueor. Nō sum igitur mei iuris quia mecum non habito. Itaq; vt me queram ne a me ipso tanto tempore me alienum fuisse vteriq; conquerar, iam compellor. Nonne hoc magnum? vt breuius fuisse menses, quibus vna fuit- mus, qd totidem quibus ab fuis dies optinatus sum; abho igitur cras deos dante, sine quo nec solū vertitur, liqueſcitę sunt iam nives, que ne prius discederem impediabant. itinera erunt non ita inuia, neq; ad meam curidicem (veluti quādo illi terga vertebam) retroſpicere cogar, quom eā a fronte sim habiturus, concitatore propterea gressu ad te redibo qd venerim salmanticam, & vale. Salmanticę pridie Kalendas Octobris. M. ccccxxxviii.

P. M. A. M. Ferdinando a taluera Episcopo abu-
lenti confessori consilarioq; Regio.

Apud te presul optime, post reditu meum ab vrbe salmantica nudus tertius prædeba, quom vt vrbem illam eluſq; vniuersitatem tibi ego depingere, qualem esse compre- henderam, imperaſti. Sermonē ordiebar, quando veniens qui te vocauit ad regiam nū- eius, intercepti. Accipito calamo quod lingua non licuit. Nouas Athenas, nouumq; senatum, me vidiffi, opinatus sum. Vrbe vidi, seueris Catonibus, ac licurgis, integerimiq; solonib; referiffimam. Apollinis educationem. Esculapiiq; progeniem, eminentiffimā inueni, eorum qui diuina scrutant, fricat, ac terunt, penetralia, copia ingētē ibi (diuersis in coronis) opere pre- ctū est audire, vt podalirā, alti enigmata, cū Trimegiffis arcantibus, nodos vt alti legū exoluāt, par- te alia miris quodammodo modis certatim, qd sit supraceſſitū cura spiritūū, quo etiam statu iussu humana dirigant, & gubernet, neq; ab atomo ad excelsos mōtes, quicq; in tactum relinquit, a summa rerū oim intelligēta celestes orbis versant, ad minūm elementale vel ſtile exactiffi me discuffi, qd precio qd emere deū possit eo. & qd nos ipse cōparauit, hoc est charitate, enucleat.

qua efficiuntur, si eam exercebimus, super omnes homines, imo & super coelestes angelos, dicitur...

P. M. A. M. Joanni Borromeo aurato equiti Aronę & verbanii lacę comiti.

Longa mihi epistola dignissime comes de contortis moribus, & pernicitate junioris fratris tui ergate significasti, expektorare te inquam...

Quomodo sibi ipsi viderentur...

P. M. A. M. Ascanto fortie vice comiti magno ludovici fratri Cardinali.

Veniens a vobis placidus curus, condensa nubila que in orbe nostro Pompeloneis antistes glomeraverat...

Quanti libenter estimetur...

res auxilia p'suis quisq; fortunis, ac regiones per se oēs tulerunt. Vni solitam esse diximus, Regina, comestus coeteraq; tato exercitui necessaria summissura...

P. M. A. M. Joanni Arcimboldo Civit & Archiepiscopo Mediolanensi Cardinali.

Thureo fumo purpurate nostrae fidei princeps, odoras mihi naves oppletis. Fumo quidem sed salubri, capitis namq; tenebar grauedine...

exercitus extra castrorum agerem cum acie domestica, comes Caprensis, Baudilli victor, in castris nostri milites audito clamore hostium perturbari incipiunt, confusi perambulant, dissoluntur ordines, signa deseruntur, de fuga cogitatur. Rex per castra mestus equitans, omnes percurrit acies, letissimam simulat. Duces militesque hortatur, bono animo sint, faciem hostibus vertant, se adesse qui exlegunt illos clamores nihil faciat, se istos sepe vicisse, eosdem esse ac debiliores multo quam quos vicerit quibus urbes oppidaque multa munitissima ademerit, nec ob id minus trepidi parebant. Hostes interea de nostrorum formidine ignari (nescio quo fato) in radice collis pedem sustinent, neque manus conferunt, nox superuenit, post nonstem in tempestam Zagallo Regi qui in nostris exercitus conspectu castrametatus fuerat, per coeles nuncios Granatam (a Benzar ragenibus primoribus equitibus id molientibus) in Baudillum nepotem arma sumpsisse, tamquam ciuilibus dissensionibus exardescere ciuitatem deseritur. Primo igitur diluculo copias educit, Granatam versus redit, sumptam in nostros prouincia deserit, letis animis nostri illos tanquam fugientes insequuntur, spolia quedam reportant, paucos interficiunt. Ita neque victoria Zagallus quam in manibus habuisse visus est neque Granata potitur, eo namque aduente, coorta seditione stant sedata Baudillum confirmant, neque Malacham regredi ausus est ulterius. sed ad urbem se contulit Guadixium, Locat igitur exercitum Rex, obsidionem componit, reliqua aduentum cum tormentis & conuictibus copie oppidani (rebus desperatis) qui in Zagallum spem sitam habebant, de discordia inter patruum & nepotem certiores effecti, diebus tam non tribus, septem & triginta, concussi, se dedunt, oppidum deserere iubentur liberi tamen & suppellectilibus saluis abeunt, postea vero quam oppidum hoc validis munitur presidis, circiter Kalendas Iunias Malacem in qua fertur Crassus delituisse, quam etiam Siluius noster Italicus (Malace vocat superabam) exercitum mouet, maritima est urbs, hec populo refertissima, inges, diuersarum gentium commercio pollens, & mercatorum frequentia opulentissima, pomeriis ac perpetuo amena autumno, muris duplicibus ac fossis ingentibus circumdatis, arcibusque pluribus munita, preerant arcibus primariis duabus Zagalli Regis nomine, Gibralfaro prerupto super saxo edificato, Zagallus eques bello a teneris exercitus, vir magnanimus, interior alteri dorduxus, diues, potes, magne apud malacenses auctoritatis, sed magis (vt fama est) pertractandis mercibus, quam armorum disciplina clarus. Accedens igitur Rex turrita tentat suburbia, desideratis vtriusque non paucis, tandem armorum & suburbis intra urbis membra concluduntur hostes, castra locantur, tormenta figuntur, munitiones stationesque fundantur, lorica circumducitur, cuniculi effodiuntur multi, quibus per subterraneos meatus iter ad hostes sit inclusi qui pro natis, pro vxoribus, pro foribus, pro vita denique ac religione, certabant, accerrime propugnant, sepius erumpunt, munitiones presidiaque disturbant, ad id angustie tandem deuenere, vt arborum corticibus (ceteris famelicis deficientibus alimentis) vescerentur, ad primorum fores multi fame cadebant exangues, coram parentibus filii spiritum exalabant, multa sibi accidere memoranda, que pretermittere ne vestri gustus metas transissimam est consilium. Sed vnum hoc quod Scenole Romanis factum emulatur, minime censo reticendum. Mauri circiter tercentum veluti se diris deuotus hostibus (vt referunt) noctu e magnibus tentoria inuasuri regia prosiliunt, Magno illis conatu e munitioibus resistitur, vltro ex eis vnus capi voluit ad pretorium (rege iam dormiente) perducitur, Regina que nondum procubuerat exercitari Regem non sinit, custodiatur ad mane imperat, ad Marchionem esse Moseli rectorum de Regine comitibus fenine primarie, ducitur interea. Hic auro intexto vestitam Regiam arbitrat. Aluarum portugalensem Regine affine cum Marchionissa loquentem familiariter Regem exsultat, trucis vultu, ac totius oculis circumspiciens, veluti aper (melapsis circumseptus) secum tacitus immur muras despumat, a labia mordet, sitibundum Marchionissam credens, aquam subter affert (nephias enim est mame theys vinum bibere) ille circumuolens parum per ignitos oculos (phanatico infantenti similis) gladium cubitalem quem tecum ferebat, educit, Aluarum ense vibratio lethali fere vulnere ferit, irrumpit inde coeliter veto in Marchionissam cuspidem gladii percussit accerrime intra vestes. strauit namque se in lectum, cui ad herbat atergo, vestes aureas quas gestabat illam obduritiem, ne transigeretur, tutate sunt, ruunt in furoris tem ministris, lacertis circumligant, gladium e manibus raptum, quadrupartitum in vrbem factum, sanctum in huc vsque diem manum thei appellat. Iam satis euagatum, vnde digressi sumus redeundum est. Fame vrgentur hostes, per oratores prepositis conditionibus deditionem offerunt, equum esse vt victi capiant non prebeant conditiones, respondetur veluti decernitur erumpens obrupta flamma (que cito est mortura) in imperato incendio vastat aliquid vicinum, ita obfedi diebus noctibusque rabidi nouis aliquibus inuentis procedunt, Rebus tandem desperatis sese ad Regum arbitrium dorduxo negociate libere dedunt. In seruitutem omnes prepter dorduxo pro-

pinquos veniunt. Bona amittunt, Zagallus Gibralfarum arcem sibi creditam tenuit aperte, nec pretio flebit, nec minis, cum iam solus in arce relictus fuisset capis & ipse. Carmonam dicitur seruis spolia mancipiaque percutibus qui auxilio venerant ac militibus, Reges diuidit. Ad Innocentium Pontificem Maximum quos ambo vidistis, tanquam deo primitio, xxx. mittantur ex his viri. Quintodecimo Kalendas Septembris eiusdem anni, vexilla crucis in arcis emittuntur re turre, cum summa omnium letitia erigunt. Malas & Offunna, oppida non vulgaria potentiorum ruina edocla, portarum clauas afferunt, Captiuorum christicolarum quingenti amplius reperiant. Sed spiritum vix dentibus (fame ita pallidi ac debiles vt e sepulchris viderent resurgere) retinebant. Soluunt igitur exercitum Reges victorem, ac benefortunata victoria signa reportat. Solutio & ego ligatos calamo digitos ampla materia que parua non potuit includi tabella iam fatigatos, Ergo vale quarto Kalendas Nouembris, M. cccc. lxxxviii.

P. M. A. M. Ascanio Marie Sfortie Vicecomiti magni Ludouici fratri, S. Reuerendissime Cardinali.

Stripsum Illustrissime Princeps, & nostre fidei non infirmum robur Veram vrbem (id est vrbem Nomen) per Carthaginensem agrum, cum delectu minore, quam solebat, Regem ad hostes (Regina Murtia illius Regni emporio relictis) tetendisse. Nunc quid expeditio lucrifecerit habeto. An telatus Murcienis premitit, qui Mauros sollicitet, spem salutis, si perucaces esse deserint. Pollicetur rusnam, si vim operant, enunciet. Malacem exemplo deterreat, imperata facit. Verenses alloquit. Veniunt perterriti cum finitimis in deditionem, vt in autis laribus degere, vel quocumque libuerit, pifici liceat, pacificum. In ora maritima portas aperit, & regem per eas admittunt, Muta oppida nouerit, quorum nomina, si prius pauca, que in mentem veniunt, enarrauero, est consilium recensere. Maiores nostros res gestas precipue scribere aggredientes, de indagandis antiquioribus locorum appellationibus minime sollicitos, sed presentibus suae tempestatis cuiusque nominibus fuisse contentos, intelligere videor. Tarantum vrbem, qui Pyrrhi auxilia suis annalibus traducunt, Aspuris lacedemonus, ita nuncupatum Tarantum appellant. Neque video illis curae fuisse, quo alio nomine prius indigens locum appellarent, inuestigare, quid namque opus est historiam quarentibus huiusmodi bagibus ingenium implicare? Multa namque videmus aut bello diruta, aut vetustate. Collapsa (effundis) ad cluus & e collibus ad plana aquarum, aut liberioris agrum colendi potestatis habende, gra transpota, nomina cum fundo mutasse, alia peregrinis colonis superuenientibus nouam appellationem in eodem solo suscepisse. Ne igitur ego vagus me ipsum hac inani diligentia inuoluam, & rem non abstrusa nomina quaerentium caput superfluitationibus obtundam, qualia apud incolas locorum occurrentium nomina reperero, ea suo ipsorum nomine est animus appellare, nec horum momentum in testimonis Plinii, Strabonis, Ptholemei, aliorumque clarissimorum autorum disquirendis, an hoc sit, an illud de quo ipse mentionem faciunt, terere constituo. Veram igitur, quae praemanibus est, ego nuncupabo, variam quicunque volent appellent Almeriam, non Abdaram, Granatam, non Illiberim, Gennium, non Mentelam, quae nuncupata reperio. De his iam satis. Nouem que cum vera capita sunt oppida munita, Biznalu, Moxcar, Capreria, Teresa, Xorba, Nixar, Huebruz, Trabales, Albos in internis autem non vulgaria tria & triginta, Gueiral, Silice, Zuguna, Huercalueria, Lubresmum, Bidar, Xeranna, Lulla, Torrillas, Lucanina, Alborax, Cantoria, Finix, Liglar, Codbar, Benitalas, Belifich, Caxor, Benexano, Paraloba. Inde Febris, Xarcal, Lullade, Caxar, Tarba, Xercom, Tahaliol, Benimitta, Benitarafa, Haminoda, Aximizid, Oria, Albos, pluraque alia turritis & ipsa munitibus septa, quae pretermittere, quae nobilita non sunt, decreuimus. His ita felicibus aurbus actitatis Almeriam versus vrbem maritimam, oram illam speculatum tendit. Inde Bacam pificis, vrbem multis equitibus, & populo ferentem numerofo. Ibi non leuiter fuit Rex ab hostibus laesitissus. Erumpentes namque Bacant milites exercitum a tergo acriter infestant. Vulneribus ex his plures contulere. Impetu tandem nforum compressi, pluribusque ex eis interemptis retrocesserunt. Montese ordinis Equestris magister Valentinus nobilis, sagitta ex moenibus transmissa percussus interit. In hoc Bacientis tractu habuit in potestatem octo cum benemunitis arcibus e regia oppida, Bellezalu, scilicet, ac Bellez rubcum, Hofcam in sine munitis, Horcem, Galearam, Azullam, Cular, in his pre presidis impositis, intra diem quantum & trigessimum ad vxorem latus reuertitur. Itaque bellis anni verfaris concessit hebetantur Barbararum ex legibus vix paulatim, & regium Imperium non sine nostre fidei, cuius tu postis es firmisimo gloriaria, tantorum Principum auspiciis ppagatur. Vale cum p tabellarum licuit ex curia, quarto nonas Nouembris, M. cccc. lxxxviii.

Isid. Quare statuat nonis noibus lo- ca appellare nil curas de veteribus. Quis vera vrbis mta pica dedat. Ddgt more se sagitta p- luntur.

Batio are no curat au- toz de anti- ds noibus.

P. M. A. M. Arcimboldo Cardinali, Civitatis & Archiepiscopo Mediolanensi.

lxviii. Discussit adulationem.

TV græcè q̄ mihi gratis aduleris, ego latine agam, qui blanditiis tuis satisfaciã. Tu me tuis epistolis laudas. Ego per belle verbis tuis respondere intendo. Sit igitur in precium tibi hæc epistola, q̄ nullam tibi epistolam dare velim. Vale ex curia, quarto nonas Novembriis. M. cccc. lxxxviii.

P. M. A. M. Doctori Villa Sandino Primario Juris Pontificii Salmantice professori.

lxv. quid sit lex/ q̄ fructus legis/ ubi formpata lex.

QVod mihi bene cupias Sandine, nec miror quidem, respondes namq̄ non vocas. Nec tui esset officii non amare, ne illum modo, qui te observat, verum & hominum quæcumq̄ tibi nunq̄ fuisse aduersatum senseris. Imo & altius iubemur a Christo rerum autore etiam eos, qui nos oderint, diligere, si necum igitur post hac scire per epistolas colloquium desideras, aliam tibi sumito materiam. Vacua namq̄ tibi est de amore crumena, meam autem de laudibus tuis adeo referam sentio, mihi suaissime Sandine, sacrarum legum diuine interpretis, & p̄fessor, vt quæ emitte incipiã vix occurrat. Ita igitur frustra erit, vel citius laborare. Si quis satis posse te laudare suis verbis existimauerit. Ne etiã quæ inuidiã, si forte ad eorū manus epistola mea deuenerit, adulatiõis nota me dignum fuisse, cum hæc scriberem, diuidicet, qui bus motus rationibus ista protulerim aduertat. Legem esse in ciuili corpore non minus animam q̄ in singulis hominum corporibus additam suam nullus negat sapientum. Multe sunt in qualibet ciuitate leges, variãq̄ statuta, ac varii mores. Ad vnam tamen legem omnia dirigant, quæ sub recte viuendi regula ad communem omnium diuinum felicitatem tendere videt. Veluti namq̄ variæ sunt vnius animæ operationes, & potentia, ita & sub vna lege non diuersè dicuntur Iure merito possunt leges. Sed legis vnius, membra diuersa, quæ a suo toto sine sui corruptione separari minime possunt. Lege cælos gubernari, elementa regi, inferos etiam inter se, ac latrones lege conuenire, haud quaquæ est dubitandum. Si ergo vicinia te tua ita Salamantina laudat, ita venerat & observat, vt quæ a Prometheo id est ab humana prudentia (vt in Pythagora Plato noster ait) quæ ad victum inuenta sunt, quæ ve per angelos diuina prudentia ad beate viuendum nobis allata sunt, ita calleas, q̄ omnium oculi in te vertant, omnium ora summo pere p̄sentantur, quis me arguet? Quis accusabit? Illorum ergo testimonio fretus, qui ex tua quotidie officina noua ad regnorum regimen instrumenta reportant, p̄ferre ista ausus sum. Alis as plura. nunc Vale, ex Guadalagiarâ quo regressus sum, & ad bellum me apparat Idibus Decembriis. M. cccc. lxxxviii.

P. M. A. M. Petro pontensi Vicecholaſtico Salamantino.

lxvi.

AMoris tui erga me vinculo ita me irretitum sentio humanissime vicecholaſtice, vt quibus me quæam pignoris ab hoc extrinseco debito non intelligam. Partius vt exhibeas obsecro, ne maiore me q̄ iam preſeris pondere aggrauas. Non est mihi pensi tantum, vt satisfacere possim, durumq̄ est, & graue debere cuiq̄, magisq̄ per solui queat, vt decoquam (vt video) mercatoris more quæritas, aut vt ingratus euadam. Deus qui verus est amor, veri tibi amoris precium, quod est immortale, impartiat. Vbi terrarum sum, quid uere agam, percontaris. Vah si Martyrem nunc tuum aliqua daretur ex stimula inspicere posse, maiorem tibi res hæc risum incuteret, q̄ cytharedi cauda magistri. Martyr ille, quem tu trepidus ex amore vehementi, tanq̄ in duro agone certantem suggesta Salmantino concionantem togatū intuebaris quondam, nunc p̄textatus lanceam ensemq̄ tergit, apparat, vibrat, galeam expetit. Thoracem induere meditat. Giennii sum in curia hæc rebus intentus, nempe sibi delectus omnis militum ad hostes transportandorum p̄pediem ex edicto regio conueniet. Vah qd̄ Marti nulliq̄ rei est! Dices quis nimo sine Marte contracta vniuui fronte charites, omnium q̄ rerum est appetitus respondens Mars, condimentum. Quid melle, quid saccharo fastidiosius! Nisi aliqua interdum acrimonia commisceatur! Legisti ne vnq̄ in fabulis risisse deos, semiq̄ cenetes inspicere famulariter dea gratiarum? nempe nulli bi. Marti vero admixta, quom̄ primum iter mariti laqueos deprehensam viderunt, deglutire saluam, & inuidia rumpi cœpere omnes. Vt res martias igitur, venus ipsa venustate sua comit, fucat exornat, itares ceteras omnes ardor martius (si sicut modo susceptus ac maiestate) horrore etiam quodam venerabili, ac grauitate irrorat. Iustum igitur laudabilem q̄, imo & p̄sum hac nostra tempestate Martem complexus sum. Solones tu, licurgosq̄ tuos, siue malis Egerie maritos, cū nostro Villafandino insigni viro seruat. Conuoluiso, traſtato, securus, quos sis imbres, quos etiam soles sub diuo perpeſſis

us. Illuſtri nostro Scholaſtico Regis confobrino meo nomine ſalutem impartitor. Qui ſi literas dediffet, literas accepiffet. In caſtra venturum pleriq̄ illum miſi retulerunt? Peto a te vt mihi ſan ita ſit ſignifices, & Vale Giennii. Idibus Decembriis. M. cccc. lxxxix.

P. M. A. M. Arrio luſitano græcas literas Salmantice profiſtenti valitudinario.

lxvii.

INpecularem te noſtre tempeſtatis morbum, qui appellatione Hiſpana Bubarum dicit, ab Italis, morbus Gallicus, medicorum Elephantum alii, alii aliter appellant, incidiffe precipitem, libero ad me ſcribis pede. Lugubri autem elego calamitatem, erumnaſq̄ gemis tuas, articulorum impedimentum, inter nodiorum hebetudinem iuncturarum omnium dolores intenſos eſſe proclamas, vlcere & oris foeditatem ſuperadditam miſeranda promis eloquentia, conquereris, lamentaris, deploras. Miſereor quidem Ari amiciffime tui, cupierimq̄ te beneualere, ſed minime q̄ te proſternas ignoſco. Angi namq̄ nimium aduerſis, aut extollis p̄ſperis, ſapientia minime licet, imo & ferendos eſſe quocunq̄ fortunæ iſtus, coherenter ac in deſſeſſo ſpiritu predicatur. Ad animiq̄ fortitudinem, omnium lenimem malorum conſuſgendum cenſetur. Quum igitur tu ſis græcis & latinis literis eruditus, ſiſq̄ dicendi peritus, quæ laboranti amico ſtaderes colligito. Illaq̄ tibi in remedium ſumito, & ſapienter eris. Male namq̄ ſapit & contumeliõe, qui ſibi non ſapit. Sed nouum hoc accipito tantorum ſolamen malorum. Si plus auti condonatum tibi repereris, q̄ ferri, aut eris ſublaturum & glebe putris, nonne maior res debetis ſuperis gr̄as ex munere, q̄ conqueſtus ex incommodo? Nonne illos de te bene meritos fateberis? Audi ergo, & hanc tuis erumnis medellam adhibeto. Auro gemiſq̄ p̄ſcios ſtores eſſe animi dotes, nemo eſt qui neget. Corporis autem grauedinem amurca & fece, quas cumq̄ viliores eſſe, non modo audimus paſſim, verum etiam videmus, ac ſcimus aperte. Hoc mortale, tenebroſum, ille æternus, lucidus. Seruum igit tibi rerum autor macerat, ne in te inſiliat, ſeniãq̄, ac demum te poſſideat. Eius frenat petulantiam, ne te p̄ceps raptare nitat, ne contra dominum arma ſumat. Summo namq̄ ſemper in diſcrimine iuuenilis etas, qua viges, verſatur. Itaq̄ grati erit vtri officium, magis q̄ foecundo polleas ingenio, q̄ etiam tibi non alteri hominum, cuiq̄ datum ſi inſignem illam vibem bonorum genitricem, græcis quas ex Italo muſarum fonte attuliſti, literis illuſtrare, q̄ q̄ corpore langueas. Inſalubrem ſibi locum ad robur corporis domandum, ne calcibus dominum impeteret, Plato dicit elegiſſe, tutius eſſe ducens ad animi libertatem, ingeniumq̄ altius eleuandum, langoris alicuius neceſſitate includi virum eruditum, q̄ nimis pipera valetitudine ſidentem peruagari. Si ergo multo magis tibi ſit reſiſtum, q̄ ſublaturum, in deum rerum principium, ac finem tuos ſaſtato cogitatus. id ſi feceris, non minus te foelicem eſſe intelliges, q̄ nunc te Saturnus opprimat, a quo morbus iſte, q̄ ſi Mercurialibus volitare per aera talaribus daretur. Vale Giennio in Nonis Aprilis. M. cccc. lxxxix.

Zia ggritua dices colla-chymaſ et cõſolatoria philoſophica q̄ pbat expleo platonis necet ſariũ eẽ cor-pois flagel ſi ad acu- me ingenti excedũm.

EPITOMATVM PHILOSOPHORVM ET HISTORIALIVM NO-STRI TEMPORIS PER EPISTOLAS AD AMICOS LIBER SECVNDVS.

P. M. A. M. Gutterio a Toletto Scholaſtico, Salamantino Regis confobrino.

lxviii. Quid pa-riat benignitas.

Abellario ſiſi Salamantino, cui ad viceſcholaſticum tuum, ad quosdam etiam alios inſignes viros literas dedi, diſcedere paranti, literas ad te, nullas dare conſtitueram, quia nullas ad me miſeras. Interea dum aliquod plus eſſet pollicitus, immoraretur: ſuit penitenti locus. Quemadmodum namq̄ cum etã tempore mutantur humana, ita & plerumq̄ animi hominum, quamq̄ ex cœleſti maſſa procreati, noua tui reſumunt conſilia. Subſiſt in me te magnanimitas ſiſta tua, ſubſiſt & humanitas, quorũ alterum facit, vt nũq̄ ſatis quos honore aliquid dignos exiſtmes, a te diſmitti honoratos putes, alterũ, vt oim ad te cõſugientũ ab exteris p̄cipue regiõibus ad iſta bonorũ officinã, cauſas ita ſuſcipias, cogit,

non audire cupit Crassus, non ampliore gutture Midas auris possessores am dicit. Tamen hominum in tuum conticis, his artibus, ararium, illi terre fecem, mortalesq; diuitias in suum glutinabant. Quapropter est animus ab omni patronum alea te in hoc fecerere, scribereq; ad te, ac salutare, vel in salutem vt saluus, sis diu & incolomis vehementer exopto. Te ad castra ppe diem venturum relatum est. Id ne ita sit, mihi significes, ne spe depascas inani. Et vale interea patrone mi Candidissime Giemnio in nonis Aprilis, Millesimo Quadringentesimo octuagesimo nono.

Lxxix

P. M. A. M. A. Scanio, M. Sortie vicecomiti magni Ludouici fratri, R. eccl. Cardinali.

Progressus ad rem benevolentiam: gilar: freyra Bachor: oppida capitulatur it autor armatus ad bellum.

HAec ad te missi princeps illustrissime, que mihi per eburnea portu gesta bellica emissa sunt, id est que aliorum relatu auribus exhausti. Post hac vero corneq; tibi fores, que tuo palato sapida dicitur edulia, ministrabunt. Ad exleges namq; in castra miles cum Rege profectus sum, propterea que videro iam, no que audiero habebis. Si memor es illustrissime Princeps, Zagallum Regem virtute bellica insignem, ac benefortunatum, ita vt eius ductu, nostri exercitus multa fuerint perpeffi in comoda, Granata pulsum anepote, seq; Malacham contulisse, inde Guadixum significauit. Virtutem igitur Zagalli, aframq; Baudilli, qui se retenturum, in fide Granatam fuerat pollicitus, perfidiam veru Reges, grandes bellorum apparatus instaurant. Giemnium proficitur milites, omnibus vrribus, proceribusq; imperant, vt in agru qui Sotogordus dicitur, statuto die conueniant. Is est locus in Guadiane fluminis Bethicam a Lusitania diuidetis, ripa situs ager herbicidus, arboriferis collibus circumseptus. Is annus, qui nonus fuit & octogessimus annoe caritatem coeli inclemetia prebuu. figit propterea pedem Giemni Regina, Rex pridie Kalendas Iunii exercitum adit, lustrat, instruit. Tertio ab eius accessu die, compositis ac si per hostium arma profecturus esset, ordinibus, gradientur acies edicit. In fronte magnum ordinis diu Iacobi magistrum cum equitibus mille quingentis, pedibus vero quinq; millibus locat, reliquis, septuaginta quinq; pedum milium, equitum autem, millium tredecim & quingenorum exercitus subsecutus. Is namq; censetur militu numerus in agro qui dicitur Torrilus, admilare a Sotogordo decimum, eo die perno statum est. Postero vbi eluxit, Guadalentinum traicitur fluium, ad vesperam Zugiar nobis sese offert, hostium oppidum ingens, ac munitissimum. Preit ex Regis mandato magnus ipse compostellanus magister, hostes in colloquiu vocat, ad regiam inuitat clementiam. mandata detrectant, se potius mortuos fort animo inquitunt. Iuuenum couenticulis accitis seniores, ad patrie propugnationem adhortantur, ne amarioribus quisq; degeneret, suadere nituntur, quos numerosioribus aliquando copis restitisse, patriamq; ab acrioribus hostibus seruasse, predicabant, non contenti moenia tutari, in hortos, fossas, ac repagulis cinctos, extra sub urbia (ea quatuor erant) prodire audent, sagittis ac plumbatis globulis tormentis ex aggeribus nostros excipiunt. Ex hortis tamen, atq; inde ex suburbis, sed non sine factura nostrorum fugantur. mœnibus igitur sese includunt illi, nos tentoria ad obsidionem figimus, machinis instruntur primis, ac propugnacula illico minoribus tormentis diruuntur ad moenia secunda fossore, caloribusq; omnes admouentur, infra erat muroru duricies, accitur propterea maiorum cernaru bastarum impedimentu, quod per Gaditanum Marchionem adducitur. Nunciatur interea loci Freyram oppidum, & Bachor arcem, ad militare ab exercitu tertium ad comneatus nostros interceptiendos (nisi de medio tollantur) fore nobis insensas. Rex igitur, amicissimum tibi, dum oratore ageret in vrbe, comitem Tendille, cum equitibus sexcentis, pedibus duobus millibus, Freyram primum (q; maioris esset momenti) speculatum mittit, adit, illum ego sequor, tertant per transiuga Zugarianum senem, qui ad nos suis incisis pernitic eorum sentiens noctu exierat, prefectum arcis alloquit, pollicet, minat, ad oppidi moenia prefecto arcis nil auscultate pugnam inuit, perimunt ex nostris plerofq; ex rupe quadam arci propinqua, per eundem in terpetrem Zugarianum prefectum, secundo in colloquiu vocat, securos Freyreses, Zugarianorum fortunam dicit. Ita re in fecta in castra reuertimur. Zugariani Balistis acriorib; quas Marchio dicitant concussit terrentur, vt in autis laribus (velut haecenus) viuere liceat, ceteru se venturos in regiam potestatem per oratores petunt, reuocantur, sese inclusi iteru fortiter propugnant, redit interea ad Freyrensem prouintiam cum maioribus copis comes, secus quot quot muliones, agafones etiam in castris erant, cum suis queq; iumentis, tanq; herbatum ducit, militibus armatis muliones, equis iumenta commiscet. ita facto grandi cuncto, qua ex arce concipici poterat, multitudine traducit, vt ad Freyrensem descendant vberimam conuallera. Sed

Copie militum.

Discursus gradientis exercitus.

autum prius fegetes, pugnamq; deinde commissum statuit, territi Freyrenses multitudinem, quod omnes milites esse arbitrantur, suppellectilibus saluis, pro libertate tantum paciscunt. Freyram igitur eo die, quo accessit, capit, munit. in castris tanq; rei benegere de auspittia ferentem, Rex honorifice comitem suscepit. De arce Bachoruna idem imperatum assumptum prefectu Zugariani quoq; vitam & fortunam vix impetrarunt, oppidum relinquunt, quocumq; velint proficisci libertas impenditur. Baciam vicinam vrbe cuius legibus parebant, q; illum filios, vxoresq; euentum belli, quem fortiti sunt, timentes, premisissent, sese cõserunt. Hem q; lapsus iam ardente iunio calamu agito. Ergo vale ex castris Bacienfibus Idibus Iunii, M. cccc. lxxxix.

P. M. A. M. Ioanni Arcimboldo Cardinali cni & Archiepiscopo Mediolanensi.

Lxxx.

Oppidum Ascario, tibi autem, vrbis (oppidi domine) obsidionem Reneredissime preber (scuta i sul, ne mihi post hac succensas, destinare intendo. Zugiar habito in potestatem, cu par houis bacie dem circiter quartum Rex adit. Ab occidente colles illi adiacet eminentes, steriles, inculti. Ab his vrbe despiciunt. Per earum collum accliuata latera ad nos, pedites hostiles ascendunt. Ex eorumq; supercilicis nos acriter sagittis & plumbatis exagitant. Scutari ad eos impetu facto mittuntur. Per collium latera hostes deiciuntur. Datur inde nobis libera speculandi vrbe potestas. Ea est in eorum occidentalium collium radice sita, super edito leuiter & ipsa colle. Habens a septentrione, editulos amigdaletis plenos cliuos, ab oriente, vastam planiciem. Meridie ad stadia circiter nouem iterum mites tumulos, quos inter vrbeq; Bacianamq; sedent pradia, que hortos vocant Fruetis vineis, ad paululas. Ex siccandas ad vnum namq; vsum eos perhibet Maumethana superstitio, domibusq; æstus perpetuo tractu, atq; ita continuis textis, vt vna cum vrbe sua, vrbs esse videantur. Ab ea parte, qua meridientem planities spectat, leuibus quibusdam prellis, parthico more, cum hostibus a nostris antesignanis commissis receptui Rex, post speculatum vrbis situm, canere iubet. Et in castra reuertitur. Verum enim alitero die qui fuit Iunii pridie Idus, tentoria Papilionesq; attoluntur, Baciam graditur, per eosdem colles ad occidentem vrbis vergentes, hortos ingredimur, ingressos fuisse pronuntiat, intra irriguas namq; fossas, macerisq; multiplices, ac riuorum innumeros giros, atq; arboru densitate, ita nos irretitos reperimus, vt magis septi videremur q; sepiremus. Mira fuit hostium eo die ferocitas, mirus impetus, acris insurgit pugna, cadunt vtrinq; no pauci. Duce Raduan casargal quondam christiano. Mauri sua tutari nitentur, nostri sumptam persequi, p uintiam studebant, illi p fortunis, p libertate, p laribus patris, p vita deniq; certabant. Nros gloria, quam Hispanis, insitum est a natura, animæ preponere, stare contra cogebat, Raduan casargal strenue pugnant, peremptio die quatuor equi fuerunt. Reprimuntur tamē hostes, sole cadente, ac vallum in hortis, vallo opponitur, vbi non sine magno discrimine peractum est. Quom primum eluxit, ex omniu, pcerum consilio periculum sentiens Rex, tolli sensim vexilla, tentoriaq; & castra retrocedere imperat. Validiores instruntur a tergo acies. Cornu dexterum magno compostellano Magistro, Sinistrum Gaditano marchioni creditur. Paulatim nos explicamus, & nisi callido stratagemate Rex hostes sefellisset, Ingentem, omnium suditio, iacturam vniuersus exercitus peperisset fuisset. Iussit namq; vt eorum ducum tentoria, qui in conspectu moentium statione haberent, erecta hostibus diripienda derelinquerent. Ita prius compositis ordinibus exercitus rex educebat, q; consilium hostes intelligeret. Regredimur ergo sed versis in hostes vestigiis, ad eosq; meridionales leues tumulos, quos supra memorauit traducit exercitus. Quæ deinceps tempus mihi porrexerit tibi ministrabo. Vale ex castris Bacienfibus Idibus Iunii, Anno. M. cccc. lxxxix.

per scuta i houis bacie dicitur bacsa ritis et.

P. M. A. M. A. Scanio Marie Sortie Vicecomiti Mag. Ludo. fratri. S. R. eccl. Cardinali.

Lxxxii

Permeas ad te Idibus Iunii destinatas factus certior, vt i per tuas colligo, Zugiar ingens oppidum Freyraq; & Bachor sub iugum missa, non mediocri dehinc discrimine Bacianus nos hortos fuisse ingresses, Ibinaq; fere nobis contigit, quod funtores historici, christiani inter Damascenos hortos implicatis, quondam referunt in Syria contigisse, internitum S. Compertum quidem habemus quicquid presidii militaris Zagallo Regi superceit, intra Baciam inclusum, bellatorum. xx. amplius nullia obsideri. Itaq; positus tuto Rex perere accessit, ferat quisq; qui d sentiat iubet, periculosa esse puintiam, que sumpta est, omnes conueniunt, quare sternenda Baciana cuncta circiucina, quo facilius anno sequeti mact.

Estuario de obsidione cti regina. Sone & castella, circi ducatur raduan casargal hostium. dux strenuus punit strages batantur da-

inopia preffis capis possent, soluendâq; obfidionem censent. Multi Zagallu virtutem animiq; inuictum ac felicitatem, qui nobis a tergo ad lapidem tantum vigessimum quadixit est futurus, preponunt alii non esse Baudillo eius nepoti, qui Granatam tenet, fidendum, addebant. Qui Baudillus dato in obside filio (vti iâ dicimus) retenturum in fide Granatâ pollicebatur. Si namq; ex vrbe Granata Baudillus, ex Guadixio vero Zagallus totis viribus in nos eruperint, quid fore putandû esse aiebant, quom a fronte præcipue obfessorum tot millia desperatis animis sumis habiturî; neq; deerant qui comæatum penariam, qua vniuersa Bethica virget, esse non parui facendam commemorarent. Non desuere tamen etiam, qui nullo pacto terga esse verterida cõsulerent. Variè procerum hæ sententiæ ex mandato Regis, ad Reginam per celeres tabellarios Gienium, vbi ad immittenda necessaria commorabatur, deferuntur, a Regina literè in hanc illa co sententiam reportantur. Capessendam animo preteritorum exemplo felicitatem, cui coelestia affuisse numina constat. eosdem esse, atq; iam infirmiores, hostes, quibus cum actum est ad hunc vsq; diem, eam esse bellum summam, eosdem qui prius sauerint coelites affuturos, illis distudere periculosum est, ne nobis ex fautoribus, in sensu efficiatur, prouintiam nullo pacto descedam, se autem a mortalibus, belli neruos (pecuniam vt pote) atq; alimeta, auxiliaq; potiora, si opus fuerit, exhausturam. Superos vero votis precibusq; perpetuis, suo Virginali nympha rû choro admixtam, se in euandem animum retenturam summa fide rescribit. gratos esse superos, atq; p̄is eorum postulatibus audietes, repetebat. Figitur ergo pes, a tergo nobis resca ad miridie ad lapidem sextum, oppidum extat Canillas ingens, arte ac natura munimum. Id si pro hostibus feruaretur nil minus obfessi nos, qui medii eramus, q̄ hostes fuissemus. mittitur idem comes qui Freyra, deferunt trepidi hostes oppidû, domibus prius exuisti. Comitis semper ego tanq; Aeneæ mei latus seruo. Imus, oppidû capimus, præsidis munimus, bonis autibus in castra reuertimur. Delocanda igitur obfidione ne quicquã ad obfesos alimeti importetur, ne etiã Zagallo de rerum successu, significatum egredi cuiq; liceat, cogitatus omnis, omne cõsultum, omnis tandem opera atteritur, ad spem salutis hostibus demendam. A septentrionalibus (quos diximus) collibus per orientalem planitiem, ad meridionales vsq; tumulos, vbi exercitus insidebat, fossa ingens, ab vrbe tamen ad stadia circiter quinq; circumducitur. In fosse ad nos margitibus, Castella duodecim per suos tractus erigantur, singuleq; in singulis ceturie defectorum militû constituntur. Latus occidentale duces, alternatim suis noctib; inuigilant. Mille interim rerum visu dignarum, inter vtraq; copias singulatum turmatinq; quotidie acciderunt, que ne grandibus elephanti bus minutas escas ad veclendum porrigere videar, esse confilium preterire diales isti nostri si aliquando prodibunt ostendent, hoc vnum minime conticebo, ad huc vsq; diem qui Augusti est pridie idus, nullum vnq; preterisse quin illata vtrinq; vulnera, quin iam quis effusus. perimuntur is qui veluti troyanus Hector baccentibus vnica spes erat Raduam castigial, ex nostris Ioannes luna aragonus eques primarius Regi charissimus, ac vniuersis castrisibus annum nondum natus primum & vigessimum. Castra diuisa Princeps illustrissime habemus hodie in collibus, quos diximus ad meridiem, Rex ad septentrionem impedimenta missa. His præest Gaditanus non iam Marchio sed dux, vtrinq; infestatur hostes, arbores illis, hortorum macerles, ac segetes in dies magis ac magis abscondim; Guadixtum hinc etiam per tres egregios belli duces, comitem videlicet ipsum Fedille, Alfonso aquilarum, Ludouicu Portucarrerum, multorum per se quisq; oppidorû dominus incurssione per turbari Rex imperat, adeunt eius conspectum. Quartana Zagallus laborat, Exist tamè cum ducentis, quos ad sui corporis custodiam equitibus habebat, pedibus innumeris, certatum est leuiter, exuritur eo inspicite sicce quedam nondum messe segetes triticee secatur, & nonulle redit ille febris sua operis in vrbe suam, nos victoria comitante ad castra regredimur. Tu autè vale candidissime patrone. Ex castris Baciensibus, Pridie idus Augusti Anno. M.ccccxxxviii.

P.M.A.M. Io. Arcimboldo Cardinali ciui & Archiepiscopo Mediol.

lxvii
Que gerã
tur i castris
mira iterdi
uerfaru na
tionu militi
tes pcozdia
de hospita
lib; castris
b; dom; cri
gũ ad hyc
mẽtrãda.

Q Vis tibi guntur purpurate presul, tritici granulo quondam aut ficu exigua contentum, ita deduxit, vt caribdea voragine protensus istud modo habeas, tu breuius me scribere inquis. Ego autem qui paruo labore iners estuo, & epistolam non leguleiorum inextricabile volumen exaro, haud quaq; id fatebor, at si forte ad eam que tibi proxime ascaniang alligata missa est, alludis, ego eam, nullam, non breuem appellam. Sed ad nostrum inceptum redeamus. Ex castellis & repagulis, de quibus ad Alcanitum, hostes exangustantur, veluti coluber qui fracta ceruice cauda minatur, erumpit obfessi quotidie, opera munitionum disturbatur,

feriit, vulnerant venenatis semper aliquos sagittis, plumbeisq; globulis transfigunt, sed nunq; alacres, nunq; ad libitum vlti redeunt, clacibus semper ipso forum nostra pensam vulnere, ex duodecim Castellis tamè, vnû super rupe quadam, occidentem versus structum, ad viuum illis fontem, quo per vrbe fluentem passim pistrinabantur, auferendum, areas etiam quas sub pedibus castellum ipsum habere fonti proximas videbatur, quatièdas, ne per eas liberi (vti prius) vagaretur, miro robore impudent, in sperato tumultu adiunt, atrox pugna committitur, priusq; auxilia in trega e castris aduentant, quingenti e nostris vulnerati, relictuntur tamè votorum inanes. De circumducendis etiam per arduos occidentales colles obfidibus muris, quos alterna ti duces perpetuis custodiebant excubiis, sermo inter proceres coram Rege mouetur, vt hostes acris animo frangantur. De domibus quoq; sibi quisq; construendis cogitat. Duo interea, dũ aliquid noui emergat, meo iudicio memoratu digna, tibi optime presul narrare intendo. Incredibile dictu est, inter tot diffimilia variarum regionum Idiomata, diuersos mores, varias pedatum octoginta nullum equitum quindecim, disciplinas, summam esse inter castrenses concordiam. Regis maiestatis est tanta reuerentia, vt nullus ad hanc vsq; diem tumultus exortus, quicq; perturbaret, nulla hic latrocinita, nulli in itineribus crassatores, singulares rixæ nulla. At, si quæ forte emergunt, subitis in autores seueris animaduersionibus coeteri deterrantur. Quis vnq; crederet, Astures, Gallecos, Byscaynos, Lipuzcanosq; Cantabrorum montium in tra Pyrreos incolas homines, vento leuiores, seditiosos, indomitos, perucaces. Inter eos ipsos diffidus perpetuo studet, ac veluti rabidas feras sese inuicem in propriis domibus, qua tuus leui causa, trucidantes, potuisse, cuneo, effectos conuenire! Quis Orreanos toletani regni incolas, vastis ac Zelotypis vandalis connecti, vnq; potuisse putaret! Vnantimes tamen omnes, ita militiam in vna castra conclusi exercent, ita presidium preceptorumq; distis parent, vt vna domo, vna lingua, eadem disciplina educatos vniuersos arbitreris. Vrbem platonica republica institutam, nostra castra crederes, hospitalia post hæc tentoria quatuor ingetia, prouidum Reginq; pietatis inuentum, est opere precium videre, ad remedium hæc & medelam non fautorum modo, sed quouis morbo laborantium erecta. Medicorum pharmacopolarum chirurgorumq; & reliquorum ad ministeria additorum, is est numerus, is est ordo, ea diligentia, rerum ea copia, vt neq; suburbano vestro sancto spiritui, neq; vasto illi tuo Mediol. cedant hospitalibus. Regia in pensa quicquid langoris, quicquid accidentis emergit, ni status cuiq; a natura dies affit, absconditur. Dum geminas has epistolas aduos curforaturus de discessu mētūtur, tricerentorum amplius hostium suage, nostrorum sanguini parentatum est, ab impedimentorū quidem parte accessit hostes, in insidias nostras a Rege positas intra fossas inciderunt, neq; enim vnq; prouocati certamen detrectabant, fractos post hæc illos animo sensimus, ab ea namq; die partus euagati sunt, interrogati postmodum quid spei haberet, cur ita pertinaces extrema operi velint, hiberna frigora, ac niues, quæ horrentes solent in ea regione decidere, auxilio sibi fore. Interim nil defuturum, nullis nullo pacto equosq; sub dio noctes perpestiros aiebant. Itinera preterea, si pluat, ceno, si non, concretagelu, per aspectos montes qua importanda sunt alimeta in via futura. His Reginq; nunciatis, sierni vias, super fluminibus mediis sublicitos fieri pontes, montium compendia aperiri, ascensus arduos equari imperat. in castra de hinc se venturam ad laborum & periculorum partem pollicetur. Vbedamq; propius euestigio pergit. Regina hæc aiebant, nos demos nobis, vt inanem obfessorum spem illudamus, edificare cepimus. Curforem, ex sui generis instituto, mendacem, petasatum iam, vt post noctem concubiam discedat, esse scio. Claudio igitur Epistolam & vale. Ex castris Baciensibus pridie Idus Augusti Anno. M.ccccxxxix.

P.M.A.M. F. Condulmaro Protonotario Apostolico viro italo Docto.

lxviii

P Romere vix possum Condulmari optime, quanta oppletus sim lætitia, quom te virum italium ingenio a natura polentem, ab arte vero laboribus & vigiliis, eximia doctrina ornatum, in Hispania esse intellexi. Rubore suffultus ob amicorum acculationes, recte ne fecerim, q̄ in Hispaniam me cõtulerim, necne, solum me fuisse qui ex vris italis Italiam deseruerim, existimans, in deliberatione sepe statuebam, postea vero q̄ te Antoniumq; Geraldium amerinum nigro & ipsum insignitum galero, viros, qui me non minus omni virtute & meritorum genere, q̄ luna reliqua sidera minora superatis, hæc vobis patriam elegisse cognouit, erubescere penitus desii, animum captauit. Mihi ipsi placuit, imo & me felicem arbitratu

Quã lenis
viro maria
li vbraf ha
stã q̄ nica
re papirum.

sum, quid enim vobis sefe clarum offerebat in Italia? quem ingenti vel infimi cibum prebeat...

P.M.A.M. Gabrieli ciminio viro italo erudito.

lxxviii

Quae vita militis, Quae sub umbra, Quae vari sint hominum gustus...

Adem ambobus siderum vis impulit, ut patriam possideremus. Sed non fisdem regimur...

P.M.A.M. Alexandro Geraldino preceptorum filiarum Regiarum demorte Antonii fratris eius protonotarii.

lxxv

Quae et quae vitas, Quae vilitas, Quae deat, Quae necesse, Quae sit ad supposita via.

Extum veste mortali fratrem tuum Antonium Geraldinum protonotarium significas, Mi alexader, te propterea vitam fore post hac acerbam/amaramque...

Quis preterea divini cultu illo curiosior? quis sui creatoris amantior? cui itaque extra patriam, id est in hac peregrinatione...

P.M.A.M. Joanni Martiae sardo condiscipulo a teneris.

lxxvi

Patris mei Io. baptistae angleris, literas annexas tuas habui amice charissime. Quae raro meas vos habeatis, ego autem vestras, neque ascribendum est incuriae...

Salus et vita sit leges in bono viro: pnties in pauo.

P.M.A.M. Joanni Baptistae anglerio fratri amantissimo.

lxxvii

Vpis habere commedatitas a meis Regibus literas, ad principem senatumque Venetos, quorum stipendio militas. Eas propediem mittemus, imperatum namque est in signi viro...

Offert fratris literas re gias.

P.M.A.M. Georgio proximo a se fratri.

lxxviii

Meo rogatu ludovicus pro nepote moderator Mediolanensium, gubernaculum tibi Motiae oppidi celeberrimi est impartitus, uti fateris. Si operam dederis, uti eque iusteq...

Quid gubernatoant iudici servare couentat.

P.M.A.M. Ascantio Cardinali.

lxxix

Arlius ad te literas mitti, quae tua sitis exigat illustrissime Princeps insinuas. Accusatione ista superbum efficit Martyrem, & ambitiosum. Grande namque quid est, argentis officii...

Regina ve nit ad canae non desiderari, quod minime putandum est, fra/quid a peti tamen, & quis succensere mihi aliquatumper videaris, serio dicitur arbitror. Scis enim apud nos, neque columbas epistolarum gerulas enutriti, neque Dedaleos esse curiosos, qui ab hac extre...

Quādo re-
gula venit.

Nforū aios sã lōgo labore, grauibꝫ vigiliis, estu, algore, esurie fatigatos, aduentus eius crexit. Firmavit, induruit, hostibus oēm spē arripuit. Septimo Idus Nouembris Castra salutat. In tertium inde diem lustrare urbem, vt eam ipsamet speculetur, constituit. Acies, ac si cum hostibus collatis signis conferendum foret, instruntur. Restā per occidentales cliuos, qua vit exercitum traduxerat ad septentrionale vsqꝫ latus, Regē illam & Petro Gonfaluio mendotio Cardina li comitante, perrexit. Obsessi sese nobis perbelle instructi, intra aggeres ostendunt. Gaditanus interea dux cum paucis propius accedens, per interpretem, copiarum hostilium preseētū in colloquium vocat. Lustrant cum proceribus reliquis urbem Reges. Hic animos hostium mollire contendit, imminens ipsi Baciensibus qꝫ consilium aperit. Grauiora ipsis qꝫ Malacenis sibus Reges minatos fuisse nūciat, sibi creditisqꝫ illi a Zagallo ciuibꝫ, consulat, hortatur. monet, vt ad reges suplex veniat. Se apud eos patronum illi futurum. Regiā malit clementiam qꝫ severitatem experiri, suadere nititur. Vanam esse illorum spem in aduentantis iam hyemis horrore, possitam, cum ad hiberna frigora sustinenda domos sibi miles quisqꝫ construxerit, ostendit, visurum se compositam urbem, si ad castra gradiatur. Reginam preterea ad confirmandos militum animos esse in castris, quæ in autis regnis reliquit in mandatis, vt recentes milites, qui fessiorum loco, si opus fuerit, reficiantur prelio sint. vitam potius qꝫ assumptam prouinciā deserendam affirmat. Hec atqꝫ huiusmodi multa, regio nomine dux Gaditanus. Baciensis vero prefectus, rem Baciensem non eo esse statu, quem arbitramur, necqꝫ tanta rerum adigti obsessos penuria, vt nos putamus inquit. Si tamen tridui dentur indutiæ, se ad prorogem, a quo ipse se vna cum vrbe dependet, ac coeteros plerosqꝫ aliarum arcium prefectos, sine quorum consilio superuacaneum esset quicqꝫ tractare, rem per nuncios delaturum, vnaqꝫ omnes se missuros oratores pollicetur, indutiæ annuuntur. De offensis vtrinqꝫ tollendis, fœdus facitur sese hoc tri duo milites mutuo vtrinqꝫ ita commiscant in campo, qꝫ vtri essent hostes, vtri amici, minime liceret e collibus discernere. Statuto die oratores mittunt. Innaens petunt ad confirmandos sibi Rex & Regina exercitum soluant. In sextum se mensem daturus urbem, si prorogem prefestumqꝫ ipsium quorūdam oppidorum dominos veteri statu relinquerint si pecuniarum sumā quam ipsi petierint fuerint impartiti. Irati Rex & Regina, tanqꝫ delusi, fronte minaci oratores dimittunt. Diem protrahunt ex die. Venitiā tandem Prorex ipse. Se duros urbem intra diem quindecimum, nisi Zagallus Rex ex Guadixio ipsos obsidione liberauerit, si libertatem, si fortunas inlustrorum, si in patris laribus posse manere exorauerint, pacificuntur, reuertentibus hęc Regibus, tacito illis murmure ad aurem, quicquid Zagallus possidet, Prorex pollicetur. Que petitū affequitur, ad obsessos regr editur, letos vidimus eo fœdere Reges, sexdecim primorum vr bis sibi mittuntur obsides. Per prefestum militum, pro Rex, quo in statu res sint Zagallum monet, pacta confirmat miser Zagallus. In nonis ergo Decembris nos Baciā urbem ingredimur, vexillo crucis appposito, vos in vestra vrbe quæ caput est religiois, cuius estis adamantini cardines, psallite & plaudite, ac valete, ex ipsa vrbe Baciā septimo Idus Decembris. M. cccc. xc.

cus vester, medium Rex tenet. A tergo cum reliqua parte copiarum, Regina, ne quis retrocedat, subsequitur. Ex itinere, agente pro Rege, Purcena insigne oppidum portas nobis aperit, multa cum eo montana oppida illius statuti parentia, vna sese dedunt. Filabrum inde montem celo equalē, aggredimur, cū summo discrimine eum superamus. In terniues ac gelu cōcretos riuos, subdrio pernoctauimus. Iumenta pleraqꝫ, pediteqꝫ nō pauci, ea nocte frigore riguerunt, atqꝫ animam exhalauerunt. Erat ventorū fera rabies, tanta vi vix equis stare liceret. Fuit dispersis summo adiumento, mirus ille dux Gaditanus, qui in montis cacumine castrametatus est, ignescqꝫ passim incendi maximos iussit, vt illis ducibus per inuita nemorum acrupium anfractus deuī regerentur. Postero nos die tabernas, Porcenna manus oppidum, excepit. In eius planticie castrametatur, vt postergate exercitus reliquæ colligantur, vnum ibi diem commoramur integrum, nocteqꝫ geminas. Albam, Calahoram, Figuranam, Sergam, & Laurocennam, oppida, cum suis quodqꝫ vicinis oppidulis in Guadixensis agri giro sitis, proroge quem omnis ea regio mire obseruabat, persuadente, per comitem in Regiā potestatem venisse nūciatur. Eademqꝫ hora ab Guadixio, Regi egregius mittitur a Zagallo ionpes, quem illico victū Regem ad victorem suum venire supplicem, qui nūciat subsequitur. Vt breuius igitur fiat, aduentanti Zagallo, iter, vtrqꝫ institutum, Rex prosequatur, mouet exagro tabernarum, decimo Kalendas Ianuarii. Ad tertium inde lapidem extranverso a longe prodeuntem, vidimus Zagallum Regem. Obuiam illi proceres quidam, quibus & ego me addidi vix comitem, mittitur, aduentem, nos ex Regis nostri mandato, Regem salutamus. Ductus ad victorem victus, ex equo suplex humilissqꝫ euestigio descendit, manum regi osculandam, in seruitutis argumētum, instanter petit. Fortunam, purpurate Presul animo dimetiens, illi fere condolui, exlex erat, ac barbarus, fateor. Rex tamen, atqꝫ idem egregius virtute bellica. Demissionem eius Ferdinandus improbauit, eiusqꝫ rei consultores accusauit rusticitatis, non decessit Regem, quibus regno spoliatum, Regi, licet victori, ita defectum assurrexisset, in equum, vt statim reponatur, imperat. Vnde ex equo victor, victum complexus est, atqꝫ ita passibus equis, ad tentoria nostra quæ in Almeriaco littore, ad lapidem a tabernis vndecimum, ad ipsius Almeriæ profectum positaerant, vna proficiscantur, ista per prorogem prefestumqꝫ militum Baciensem ipsius nomine fœdera, firmant. Postero vero die, ex imperio Zagalli sese nobis Almeria dedit. Almeria, domus veneris, autumnus perpetuus, stridentibus albi horrentis frigore cunctis, decantatos hic hortos hesperidum reperimus. In eius arce summa, dominicæ natalis diem, nostro ritu festis solennibus per Regem quæ & ipsa presens erat) inciatos celebramus. Almeria prefidis ad rem munita per angustā a montium compendia, per ignotas homini rupes, per valles teteras rimas, ex quarum fundis vix oculis celum patebat, Guadixium ducimur. Ah victorum temerarios ausus, mille in locis, nisi attrita formidine pectora hostibus fuissent, interceptos Regem & Reginam, & quicquid erat Hispanicæ nobilitatis, adeo habuerunt, vt si nobis, insano aliquo ex citatore duce, triginta tantū armati angusta vallium occlussissent, ad vnum licuissent vñ cīs post terga manibus, captiuos abducere. Guadixium tandem longis itineribus (& ne penitentia locis detur) celerrimo passu gradimur, in eius plantie castrametatur. Popularis tumultus in vrbe exoritur, eademqꝫ hora, venti adeo atrox vis insurgit, vt tentoria euertent. Popularis per Zagallum tumultus, & ventorum furor, per auroram sedantur. Guadixium ergo capimus, & prefidis munimus. Zagallus Rex profectiqꝫ arcium omnes, pro sua quisqꝫ dignitate donati, isto fœdere vt in Africam trafricant, ne vici quicqꝫ sub eorum spe molantur. Exhaustum erat regium erarium, pecuniæqꝫ deerant, propter ea ad persoluenda quæ Zagallo promiserāt, quicquid argenti coelati, quicquid toreumatum apud preceres repertum est, mutuo sumpserunt. Ita iam tadem, longa belli molestia fatigati, Giensium pridie nonas Ianuarii alterius anni, quo die Reuerendissime Presul, ad te hanc epistolam destino, regredior. Vale Gianni, post felicem de truculentis hostibus victoriam, pridie nonas Ianuarias anno. M. cccc. xc.

LIBER TERTIVS

EPISTOLARVM. PETRI MARTI
R. IS. A. M. Anno. M. CCCC. XC.

P. M. A. M. Arcimboldo Car-
dinali mediolanensi.

hoo

Deunt Al-
meria aqua
dix et qꝫ
Zagallo pa-
rebāt venit
Zagallꝫ de
Regis nūsi
scriptu de re-
gū exerci-
tus discrimi-
ne.

Am vereor ne sibi Ascanio suspectus, qꝫ plura tibi aliquādo matoraqꝫ si-
gnificæ, vnā enim illi ciuitate Baciā scilicet sum impartitus. Tibi ve-
ro est animus integrā cū duabus vr bibꝫ & municipiis innumeris (si mei
reges patietur) regionē, victūqꝫ Regē, dū fortuna fuit insignem cōdona-
re. Baciensibus compositis rebus septimo Idus Decembris, vt altimēta
sibi quisqꝫ in decimum apparet diem, signaqꝫ quociqꝫ terint, sequatur
per precones edicitur. Mouemus versis (qua milites fessi minime crede-
bant) vestigiis. Ad maritima montanas premittitur cum pro rege Ba-
ciens & prefestis arcium quę superant, no tissimus Tendille comes am-

P. M. A. M. Protonotario
condulmario.

hoo

Inuistas Martyrē, vt, si aliquando incolumis e castris euaserit, ad te Concham proficiscatur. Vbi domum te dicis habere opulentam, lautāqꝫ promittis conuiuia. nec me opulentatua domus tangit, nec tua mouent conuiuia. Ibo, quia te virum egregium virtute, conterraneum mihi, propter te ipsum, non propter tua te cupio videre, alloqui, complecti. Solos nanqꝫ illos esse homines, te ipsa iudico, qui virtutibus pollent, ceteros nomine tantum, re autem animalia bruta, vt quisqꝫ appetitu regitur vario, diuersa censeo. Feros homines a leonibus, timidos

Qui hoies
sint viri / q
alia bruta

a Leporibus, rapaces a lupis, a vulpibus dolosos ac fallaces distare, parum animaduerto, quia neutrum ratione vlla, virtutibus dominante appetitu regitur. Mortalia igitur ista tua quae possides, mortalibus impartitor, mihi animum tantum seruato amicum, Gienni porta victoria sexto Idus Ianuarii. M. cccc. xc.

P. M. A. M. Baptista sardo condiscipulo in patria a teneris.

lxxxix

Quis artif phisice fructus: ad sit of fructu phisice qd adulter phisice/ ad trahat homini? amini detem.

Philosophiae ac physicae, postquam iam grandior effectus, Catonem imitatus, operam dare coepisse, ut fratrem tuum legibus, alias audieram inquis, perseueres necne, exopto cognoscere, hoc namque virtutis est ac rationis, illud autem voluntatis, nam neque probandus ille, qui prouidentiam aliquam, & si laudabilem, sum pisse videtur, nisi ad finem usque perseuerauerit, neque prudens erit ab iniuriis rerum, iudicium de rebus ipsis temere facere, caue ne te difficultas terreat, neue ab incepto desistas, quanto namque durius quid assequimur, eo dulcius illo fructum acquirito, Habeto semper ante oculos, ignominiosum esse decidere a bono proposito. Bene eligere, fortiter apprehendere, vigilias, laboresque otiose vite proponere, tranquillitatem animi, bona etiam cuncta pollicentur. Perseuerantia vero, quae illi promittunt virtutes, sola impartitur. Sed praeter caetera, hoc vnum animaduertito, ne te prius phisicum esse foris profiteri, quam verum te phisicum boni omnes amici iudicauerint, ne te (ut Plato inquit) phisice adulerum non maritum, merito quis possit appellare, quandoque tandem per dura peritorum examina, & coronas, per igneas atque arduas officinas, ad artis exercitationem proderis, ita pecuniarum auditatem fugias, ut phisiphum te esse memineris. Ita pecunias ad necessaria comparanda exoptes, conquiras etiam, ut hominem oportet, neque enim illas nisi iustum affectare decet sapientem, neque sine illis, honesta habere fas est cuique. Tenebis igitur medium in Baptista, si aliquando ad concursationes egrotantium deuenieris, & summe laudaberis, tibi que cuncta numina fauebunt. Et vale. Fratris tuis Philippo & Petro, Marię, dicit velim, meo nomine salutes Gienni poststratos, a meis Regibus fero nostrę religionis hostes. viii. Idus Ianuarii. M. cccc. xc.

lxxxix

P. M. A. M. Ascario, &c.

Quid acsi anno sequenti de mauris eiecit? pmo genita regis in portugalia/ Lucani origo/ Alendini amittit regia febricitat/ guadi pizalmerices ciscitur / q acta sit cu bau dillo Rege Granate.

Quas vltimos Christianae vite, quas etiam columnas apostolicae thyræ, felicibus meorum regum auspitiis nonus & octogessimus annus supposuerit, habuisti hactenus illustrissime Princeps, quom tibi coenam bacensem, mauris minime sapidam exposui, in cuius margine ad Arcimboldum alias insignes vrbes iniques vrbes duas Almeriam & Guadixum, vnique regem supplicem vobis prebui. Nunc autem quid nonagesimus attulerit, est animus (ut tibi quem vnice obseruo, satisfactam) recensere. Giennio nos Ezigiam, ea est conuentus affigitanus, contulimus, paucos ibi dies commorati, Hispalim, que dicitur Senlla, proficiscimur. Primo gentiam, ex quattuor quas habent filias, vnico Portugalię Regis filio despondent, est Portugalia, partem habens in Lusitania, partem in Bęthica interiore, extremi orbis in Hispaniana gulus. Sponsalia ludis troicis, hastiludisq, in quibus Rex hastas & ipse ad metam per fregit, coeterisq, solemnibus huiusce, qualia tantos decuit, celebrata, virginalibus choreis noctes Regina cyercebat, Per oratores paulo post nuptiis peractis ducitur illa in Portugalam, nos Cordubam, maurorum inde reliquias, reuocato exercitu, Salutaturi regredimur. Dies aliquot Reges ibi pedem sistunt, premittitur. Ad hostes interea dum ipsi sese apparat, comes vester Tenedilla, cui ego, veluti fidus Achates, addo me socium, habita a Regina venia, simul & militem. Per spęgium, prefecti domicellorum oppidum, vbi galleam, enses & pugionem Baudilli Regis quondam capti, manu ego ipse per tractauit. Vaena, auitum capre Comitiss domicilium, vbi vexilla duo & viginti, cum eodem Rege capta, cernere licuit, perreximus. Inde oppidum Luchem, a quo oppidani Lucani genus originem habuisse iactant. Ad alcala Regale super mibila in conspectu Granate erectum, ad statuas, Comitii per Reges destinatas, proficiscimur. Dapna hostibus inferre intendimus. Cum tribus, in eo municipio, centuriis Comes figit pedem, coeteri per vicina loca Centuriones diuiduntur. Illorum vt puta Gundifalium Fernandez Aguilariis, Alfonso aquilarii iunior frater, comitis amicissimus, & ipse bello aptus. Martinus Alarcomus, Moctimum cum sua quique centuria secedunt. Crebris incurisionibus ager Granatenis quatitur. Captiu agricolę multi, multa peccora, abducuntur. Rabidi hostes Alendini, in conspectu Granate, oppiduli arcem obsident, Oppugnant. Vocatus Rex ipse cum auxiliis, Giennio, Vbeda, Baezia, proximus vrribus imperatis aduentabat. Seroadest, capiunt hostes Alendinum, nostra tamen remittunt presidia. Redit Cordubam Rex ad Regi-

nam, que febris laborabat. Digacus pachecus Villenę marchio, cui sororius Comes est, consensum mittitur pro Rex, collegis illi comitibus additis, Alfonso aquilario, & Ludonico Portucarrerio, palme domno, egregiis bello ducibus. Hostilis bellice discipline, preter coeteros, peritissimis, q nati, educatis, & exerciti a teneris in armis mauris finitimi fuerint. Prodeuntes sepius tanquam scintillas sopitas, excusso cinere, hostes frenamus. Cum iactura remittimus. Nostra tutamur. Eorum fines inuadimus damna inferimus. Sed, ne restituti spiritum iam fractis locus detur, Rex aduenit cum exercitu. In planitie Granateni castrametatur, monetur Baudillus, vt vrbem dedat. Si filium ob sedit, si coetera que pauci fuerant, dum solueretur, seruari velit, non esse se sui turis respondet. daturum se arcem Alhambra, quam ipse possidet pollicetur, coetera sine Granatenium consensu haud quaqu possit, Vereri se, ne ab eis truci dentur, si de deditioe illis sermone fecerit, per internuncios hec, & his similia a fia sunt vtrinq, nec se statutum promissis, cum ipse promissa non seruet, Rex illi nunciat. Simul & rura diruit, segetes, vinea fru ctuq, admiliare tamē ab vrbe quartum, neq enim ausi propius, diripi imparat. Hostiliter tadem agitur, vt decebat, intra diem quinquagesimū, vt sese milites reficiat, apparentq, in sequentem estatem, exercitum dimittit. Ad Regiam ipse, que nondum coalescerat, Cordubam reuertitur, nos Guadixenses, Baciensesq, ac Almerienses (q quotidie defensionem studerent, nouisq, rebus inhieret) eiectum ex vrribus mauros, qui in eis relictis erant a rege mittimur, contentos esse patentibus campis, & villis dirutis iubemus. Illis eiectis ad hiberna Granatenibus oppositi reuertimur ne illustissime princeps que vna estate peracta sunt. Vnicca hec conclusi tabella fero fabricata, quia non occurrit, qui ad nos concederet. Vale ex Alcala. lx. Kalendas Septembris. M. cccc. xc.

P. M. A. M. Arcimboldo Cardinali.

lxxxix

Ne te factes opimiora semper ad te mitti, libet, que hyemantes tantum egerimus tibi, nec vltra queq, significare. Statua hyberna, vt anno superiore fecisse diximus, in regali Alcala oppido, circūvicina, velut ex alto ethere, despectanti nobis religimus. Eadem finitima loca centurionibus isdem obueniunt. Inde quisq, suos exercet regionis peritos, speculatores. Priuatim quisq, glorie studio incensus, tacture hostium inferendę, intendit. Per transfugamaurum, egressos vrbe de Granata cetum viginti equites, qua nostros minus cautos repererunt, longe a nobis damna laturos didicimus. Arma capiunt cum comite egregio duo centuriones Goncaluis fernandus, ex illora, Martinus alarcomus ex moctino, coeteriq, per finitima statos nati, Qua iter facturi hostes erant, latent in insidiis. Nocte concubia in paratos in angulo nes mortum compendio, sublati a fronte & a tergo. Vocibus, adoriam tur. Intercipiunt, sternunt, capiunt, vinctos ad Regale Alcala statua Comitiss sub iugum missos trahunt. Non multos post dies Marchio ipse Villenę prorex, ad fororium comitem & sororem, que nuper ad vrbum venerat, ex oppido Turximeno a tergo nobis in interuis, vbi hyemabat, accessit. Maioribz cum eo copias comparatis, crebris hostes incurisionibus ad pomoeria fere, hostes consternamus. In areis vna noctum autumnno tempore collectas ex motantis & suburbanis prediis, messes, ipsi met Granatenibus, ex fenestris ignem despicientibus, exurimus. Proh q fractis clamoribus vlulatusq, foemineis, in clui vrbe eo casu, nobis audientibus, replebant. Milites vero vt per auditos lictuorum clangores, timpanorūq, reboatus, coniectari fas fuit, comocati sunt. Sed insidias veriti, intra vrbem se continuerunt, ad nos & ipsi veluti predones interdum acie ordinatrabidi, ac frementes, presentanea pernicie desperati, percurrunt. Sed, vt parum fideliter extinguitus ignis flammam insperatam euomit aliquando, euestigio tamen moriturus, votis frustrantur circiter vero Idus Ianuarii anni tam primi & nonagesimi, duobus leuis armaturę militum milibus, quinq, autem peditum, clam per oppidū montem frigidum, fines hostium noctu ingessit, caprarum outumq, & boum, circiter tria capitum millia amplius, vna incurisione illis ex suburbanis raptaimus. ea fuit incuris, hoc ordine fructa. Gondifalium fernandus, & Martinus alarcomus eius amicissimus, cum expeditis duabus ceturiis ducibus peritis, speculatoribus ante Luciano inter elatos paruper duos tumulos, sese abdunt, densa cohors a tergo cum marchio ne, comite, Alfonso aquilario, & Ludonico Portucarrerio, de quibus supra mentionem fecimus inter alendini nuper ab hostibus diruti oppidi ruinas, latitat. Speculatores duo, remsutores, fultas frondibus singulas arbores surrepunt, ad solis ab horizonte horam, pastores cum pecoribus, aratoresq, in aperto esse dant ex arboribus speculatores signum. Transiliunt ex insidiis latentes. His & ego socius, qui per tetram noctem errabundus, a cohorte pretoria diuerteram, Illico sese nobis in proximorum collium vertice, circiter centū quinquaginta equi-

Ex statuis centis edies hostes capiunt/ vltim noctu sege tein areis/ ad granate menta fit in curio.

Arum Capite

tes hostiles, preſto in armis offerunt. Pugnam cum eis primis ante alios Gundifalvus fernandus certamen inuit, sequimur & nos. Ecce dum sic pari Marte leuibus pugnis non conferto prelio certatur, pretoria cohors a loge vtriusque spectantibus, veluti mobilis simple Gradum aliqua maturo passu ad nos graditur, trepidi fugiunt hostes, ad munera repagulis duo adhuc in accessu nobis oppidula turrita, que germanas appellant, sese recipiunt. Nos libere agrum percurrimus. Collectaque preda priusque vrbis monita nos adoriatur, ad statua reuertimur. His atque aliis huiusmodi blandimentis, hostes, donec Reges veniant, extragem salcem hunc messi impositus ri, salutamus. Tu autem vale ex Regali Alcala in statuis. xii. K. Is Februarii. M. cccc. xc.

P. M. A. M. Pomponio leto antiquitatis magistro doctissimo.

hooxvii.

Adere in poeticos modos epistolarum saepe mearum narrationes, pedibusque ingredi ac numeris compositis aliquando, te aduertisse inquis. Quid dicas non intelligo. Neutro enim me valere potest, neque enim ea in me nature benignitas, ut poetico pollere ingenio, aut per delibero posse continere doctrina superpetit. Ingenue semper fassus sum, me vix phoebeo lumine nis fores contigisse. Peritis ista relinquo, illis & quorum animus a mundi fluctibus secessit ad dictus solam hanc actionem complexi sunt, in eaque vitam exercere. Mihi vero sit satis, qualis queque sermone amicis patronisque de re non de furo satisficere. Detur tamen obseruandum de Pomponio, ita ut inquis, accidere, velim a te scire vitio id des nec ne? Decorem id, non turpiditatem in locutione allationum multorum sapientum exemplo arbitrabar, qui non modo in modulos aliquando, orationes casusque terminare ac formare studebant, sed integros orationi solute versus sui tractus immiscebant. Quid de Platonis stilo prolam inter & carmen surgenti, Aristoteles, Quintilianus, ac Cicero retulerit, te non latet. Audio & apud Hebreros a lingua peritis, Dantes de multisque prophetas alios, carminibus solutam contexuisse orationem. Idioma etiam egyptium armonia poeticisque numeris Mercurius dicitur exornasse. Sed hec missa faciamus, generalis rerum natura quadam contentus esto, quaeque sunt, siue apud superos inter coelestes orbes, siue inter semina rerum a deo creata, suos habent concentus explicandisque metis affectum, modos queque videntia varios sunt affecuta. Diuerso inter se vocis strepitu, diuersa concinnitate, coeuit, & discordant animalia. Diuerso animos cantu concitant, placant, & demulcent volucres. Varii & sunt hominum affectus, ex variis nature studiis pullulantes. Viguit heroico Virgilius numero. Sulmomenis vates, cui Propertius alii, alii Tibullum praefereunt, elego valuit. Soluti pedis palmam Ciceroni communis tribuit sententia. Venusinus autem ille moratus Philosophus Liricos sibi vendicauit. Ego quoque inter volucres graculus informis, natio, qui mihi praestitus est, sono cornicando, que a me Patroni atque amici Peti egurgito, quoquo modo quid sita me mortis meae officina ad intellectum per phantasia decussum, linguae porrigitur aut calamo, ut ad vos quaecumque est proficicant. Si raucam mihi prebuit natura Sambucis, haud quaeque delictis auribus vris Orpheis possim sibi gratas epulas ministrare. Ergo vale ex Regali Alcala. xii. K. Is Februarii, M. cccc. xc.

Quid sit oratio soluta carmine ministrare.

hooxv.

P. M. A. M. Alfonso carrillo Episcopo Pompelonenfi.

Quare diuina natura appetat homines / que prius alias multi querent sua restia. Quid plebeo cuique

Familiari lacrimicis.

Pluribus coparacio.

Meum sepe cogito Presul, genere & virtutibus egregie, quid hoc sit in natura, ut tam diuerso gustu homines appetat diuersa, nauseaque multis incitet quod multos delectat. Vnde ego ut puta homines, qui solo gustu mellis ita perturbentur, ut se helleborum aut cicute vasculum sumpsisse existiment. Hoc ipso tempore, quo hanc epistolam scribo, epoto lacte familiari cuidam meo hispalensi, adeo viscera commouetur, ut euomere ad sanguinem usque cogatur. Melle autem & lacte quanta hominum multitudo nutritur, quae sint amica haec, & huiusmodi cibaria nature, notum est hominibus. Eandem in cunctis rebus esse varietatem animaduerto. Quam dulce sit, & quam suauis omni hominum generi, in nullo & omnium animatum patrium solum, patriisque coelastatus, nemo ignorat. Multos tamen videmus propria relicta patria, alienas queritare. Quod si negare tu & ego voluerimus, multaque alii, res ipsa arguet. Sed quid caute nos adigit dices? quod hoc sit archanum scire vellemus omnes, quid ego sentiam habeto. Formosa pulchraque se clamur omnes a natura, formosum est cuique, quod maxime placet, id si cum patria minime quis se sperat habiturum, tanta est huiusce rei vis, ut extra patriam querit, patrie ipsius oblitus. Exempli gratia. Galerius iste tuus viridis, lineaque super togam candida texta, qua tu ceterisque tui ordinis homines tegimini, ambrosium est cuique, quae lactis haustum non minus mihi risum incutit, ac Democrito cocitaret. Nec minus ea fastidio, quae lactis haustum mens familiaris, mellis que multi, galea tercia, fulgidoque torace ac lucide lanceae cuspidis gestio. Vos propterea vestra relicta patria, eam, ubi ista appetitui vestro consentanea assequeremini, queristis. Ego quam vos deseruistis adiu, quia quod mihi pulchrum suauem videbatur, in ea inuenire speraui. Mediolani latius reperisses, ubi ista cudentur inquis, & me deridebis, in Hispania dico, ubi ista iuste, honeste, pie, decoreque exercentur, & risum in vos excito, tanquam in terentianos milites gloriosos, rhinocerotisque nasum excutio. Valete, & discite quid sit viuentem ex statuis in Regalia Alcala. xii. Kalendas Februarii Anno. M. cccc. xc.

hooxvi.

P. M. A. M. Archiepiscopo Bracharensi viro Portugalesi.

Quis tranqillus sit status. Quis infelices. Quibus curis adquirentur opes. Quibus seruantur. Quis dolo re amittit.

Quid mihi fortuna praestiterit in Hispania percontaris. Multo magis respondeo, quam siui sit dare. dedit semel quod amplius auferre minime potest. ut scilicet venerim, coetera per se tempus tulit. satiffecianimo in Hispania, desiderium saturauit meum. Multa audiui, vidi, sensi, que necubi potuissim terrarum, de coetero, neque de est quicquam ad animi quietem, neque ea est rerum copia, que impedire mentem queat. Eam teneo mediocritatem in hac curia, que ad musas alendas suppetit, non affecto maiora, quia iucundiores tutioremque hunc humane vite statum, qui nec inopia premitur, neque opulenta turgescit, existimo. Quid aliud ferunt que curas ingentes, actissimaque seruitutem isti fortune (si fortunam licet christiano dicere) tumidi ventosique hatus non intelligo, quid aliud de se Crassus midasque reliquerint, quae ingentes auri atque argentum cumulos coegerint, propter que perditorum hominum & iniquorum nomen non sentio. Virtutum igitur, meo iudicio, desiderandi sunt nerui, qui beatos homines reddant, quod liberos iocundos, tutos, heroasque tandem faciant, non magna pecuniarum pondera, que seruos homines tristisque, ac sollicitos reddunt, appetenda. Hec summo cum labore & vigiliis acquiruntur, ingenti cum sollicitudine seruantur, immenso cum dolore relinquuntur. Ille vero parantur facilliter, suauissime retinentur, supremo etiam cum gaudio possessorem suum in morte comitantur. Itaque cum ista semper pre oculis habeam, minime qui bus artibus maiores mihi diuitias comparem, que peregrinationis meae requirat commoditas, inuigilo. Id si & vos feceritis, quae sit tranquillae vite felicitas experiemini. Et valete Distum idem velim Pompeionensi, ad quem scribo quae videbis. Ex statuis In Regali Alcala, duodecimo Kalendas Februarii. M. cccc. xc.

P. M. A. M. Cardinali Ascanio.

hooxviii.

Veluti substantiis ita & numeris vicissitudinem deberi rebus promissam animaduerto. Impari gaudere superos bona procerum pars praedicat. Parem ego ad illis minime neglegentium pluribus exemplis annotaui, ut caeteros omittam, quid decennalis parere soleat numerus, Troianum decennio confectum bellum, a Cesare Gallicum, indicabunt tertio nostrum hoc Granatense, quod radicitus propellit ex Europa exlegum mala germina, ostendit. Ab anno quippe quo captam ab hostibus Zaram a nostris, in vltionem Alhamam, scripsimus, si bene dinumeres, hunc esse decimum, qui primus est & nonagesimus comperies. Cuius anni vere primo octoginta bellatorum milium exercitu coacto, ad urbem Granatam iam trementem, tanti regni truncum manibus pedibusque caput, deuenitum est. Sparsa per municipia vnaeinaque arces praesidia paucis ad eorum custodiam relictis, accesserunt. Corpus efficitur vnum militare, tentoria papilionisque ubi, ubi castra posita locantur, quibus minor erat facultas, tamis sibi frondentibus, Scenas & Mapalia, ut se ab estu tueantur, extruunt. Ad militare ab vrbe citrae quatum castrametantur, nec ausi propius, ob bellatorum multitudinem. bello namque, si etas spectetur, aptorum hominum vrbis huic inesse nullia centum quinquaginta putantur. hi, si forte ut martis exigit regula, eruperint, si nos vicinos imparatos adorirentur ac palates facile profligaret. Castris igitur, fossis, repagulisque vti decuit circū septis, cuique duca intra castris ageres loca pro conditione per metas assignantur. Vigile, excubiis, & castrenses custoditae per centuriones constituantur. Non solum exploratores, qui locorum gnari propius urbem, si quis in vrbe motus militaris insurgat, rimaturi, noctes agant alternas eligunt. Onibus iuxta militarem disciplinam, ita dispositis, vocati proceres in hanc omnes sententiam conueniunt. Vrbem turritis atque idem misro robore saxorum extructis moenibus septam, quam genuentes mercatores, qui in ea versantur, totius orbis hospites, vrbem sub sole moenibus circumstantum esse maximam vno ore omnes affirmant, virorum vi, aut industria vltisue machinis hanc quaeque posse debellari, abscondenda illi paulatim membra, si que super sint, plumas, pennas iam ablatas, demendas, ut sua sponte impotens viribus, oppressa egestate, ad regios prolapsa pedes cor

Quis sit decennii substantia vltima ob sidio granate.

Dieb anit... guerradige.

+

ruat, sanctum est. Tertio itaq; quoquo die, ordinibus non secus ac si collatis signis cum hostibus esset conferendum, instructis, ducente Rege, itur ad segetes in pabulum nostris fumentis, & hostium perneciam diripiendas. Presto in armis semper hostes reperimus. Leuibus nos pugnis semper inuitant, totis namq; viribus concurrunt. Paulatim semper illos per ante signanos, reliquis sequentibus copis, retrocedere cogimus. Nos, quæ tentamus, assequimur, sed sine vulneribus, sine aliquorū nece nunq; ad vesperam in castra reuertimur. Ita modo a dextra, a leua modo cuncta vastamus rura, villas, prædia, quæq; obuia euerimus. Propius in dies accedimus, hie betantur illi magis ac magis. In spem habende vrbis, maxime nos erigimur. Hec breuiaria ex Castris nobis excerpta dialibus habeto. cætera tempus dabit. Vale ex castris Granatis octauo Kalendas Iulii. M. ccccxc.

EPISTOLARVM. PETRI MARTIRIS.

A. M. LIBER QVARTVS.

Anno. M. CCCCXCI.

P. M. A. M. Arcimboldo Cardinali.

hoc est

Regia Granata illustrata orator galli ad est q; leua dies et q; vespera trinitis.

On nec coenæ tempus adueniat, prandiu accepit Ascarius Granatense, pradio tu quo melius sapiat cōdimentū apponito, & torquūm aliquādo perpendiculi, maioris q̄ ipsimet torques emi solent coenatiq; margines q̄ ipse coenæ sepe chariores. Ex multis que in te tali solent accidere, singularia tibi pleraq; est animus referre. turrib; ad lapidem ab vrbe sua secundum, ingirum structis, fossiq; ac præsidis munitis intra se, tanq; in sinum, segetes ac fructeta quedam subur bana, hostes cinxerunt. heribatūm quicūq; ad tormentū vel sagitte istum turrib; appropinquarebant, transixi reuertebantur, vel cadebant illico. Incredibile memoratu hoc vnum habeto, vt que solo nutu caelesti cuncta perficiantur, vt summa plerūq; ab insis prosterantur, vt fortibus infirma interdum resistant, coniectari queas. Ex turrib; adit vnā driturus Franciscus Boadilla cū auxiliis cordubensibus, Cordubę namq; Gubernator erat. dum nos in aperto segetes secamus, pauci ex turri non vulnerati decedunt. pleriq; interempti, per cōmissiones reportantur. Re infecta, ductor eorum moestus retrocedit. Ad duo inde iacta, (tantum namq; interese turres distabant) aliam gregariū quidam soluti pedites inuadunt, impetunt, per pugiones infixos parieti ad turris hostium, quod in ipsius erat vmbilico, solus pedes serpsit. Ex hostis limine dari sibi ignem a cōmissionibus petiit. Incēdit, vrit hostis valuas, ingreditur, tres intus mauriterant, hos tum fumo obcecatos, tum formidine stupidos, ita reperit attonitos, vt solus de vitis vnum per pinnas nobis inspicentibus, qui rei miraculo permoti ac curreramus, delecerit, alios confoderit, prius legio nobilitatis pedes hic & digno factis stema te, turri vt pote apparentibus in eius vertice tribus hominum capitibus, donatus, honoratur. diruitur igitur hec turris. Cæteræ quoq; per statos caelo dies, licet non sine iactura, delectæ tamē. his amotis, propius ad vrbe[m] patet accessus. Præcordia hostibus magis corrodimus cititer KIs Iulias, vt ordine vtar prepostero, cōstituit Regina velle vrbe[m], que laboris, pecuniarum, & sanguinis tantum consistit, & ipsa inuerta cortice, dum a nucleo liceat. Instruuntur igitur acies. Karoli francorum Regis nuntium, qui in castris erat, secum ducit. Is erat, quem galli magnum vocant panetarium. Procerum educit acies quiscq; suas, compositis per Regem ordinibus, a septentrionali occidente, vbi Castrametabamur, ad cliuos qui in radicibus facerit montium, re & nomine nitalium, gradimur, hii montes vrbis adiacent ab vrbis oriente solstitiali. equinoctiq; vrbis; ab his vrbis exoritur. Imminentes vrbis hos nitalies montes nure vbertatis regituncula, quas Alpuxarras vocant incolæ, intertexunt. Ad vicinos ergo montib; colles, Reges esse conferunt, ordinum vero ductoribus, in fronte ad hostes iam apparentes, assignantur loca. Gaditano vt pote ducti, villenę Marchioni, tendille Comiti, Comitiue caprensi, Comiti vrbis, Alfonso aquirario sapientissimo optimatum, qui titulos a Regibus vltro sepius oblatos renuit. Alterq; ab eo Ludouicus Portucarrerius palme dominus, simul & Regis Centuriones, quibus omnibus accitis, Reges imperant. ne signa deserere, ne manum cum hostibus etiam laceffentibus, ne ordines disturbentur, conferere quemq; patiantur. Venisse tantū se vt ciuitatem lustrent, regisq; Galli nuncio ostendant, Regina monet. Fame cogendos non hominam vt exleges hos capi oportere inquit. Ita stationib; quiscq; suis captis, multi quo iam

grauis vigente sole meridies adesset anhelantes fame sitiq; discumbunt, prouocant hostes & la cessunt, ac stimulant nostros ante signanos centuriones, contumeliis ab ea parte quam Coma postellanus quidam Comendatarius ribera carioris Regine cubiculari Marie methinne martus, seruabat. Lacerant, simulq; irruunt, ac disturbant. Ribera iam concitus ilorum insoletia sese cum acie in tegra illi credita, præcepit in hostes fundit, per colles vmbrosos nostris hæten; ignotos, laceffentes hostes fugat. Insequitur in insidias eadit hostiles, inter fructeta latentes, trucidati ad vnum fuissent, nisi euestigio relictis meritis, a sua quiscq; ducum statione transissent. Seruantur nostri, intercepti p̄ fructeta tuti vagantes, quia id minime suspicabant mauri. Capti, trucidatiq; mille quingenti amplius, vt aiunt. Libere iam colles vrbis p̄pinguos, quos nūq; se amiffuros hostes crederant, ascendimus. Vt libet vrbe[m] despeffamur dolabris, & securib; per calones cliueta & vineta per eos colles sparsa, absconduntur. Sole vergete ad occasum, ad castra vesperam non minus moestam habituri q̄ lætum diem, fenerint, regreduntur, nam Vruenę Gomes, Alfonso is aquirarius, de quo sepius, & Gonfaluus Fernandus eius frater iunior, cum suis quiscq; manu strenuis familiaribus, & centuriis, ita q; quingenti essent equites, non contenti facto, ad noctem expectant in insidiis, vt mauros ad colligenda suorum cadavera exturos, imparatos capiant. In laqueum cadit, quem posterunt. Senferunt hostes cōsiliū, insidias illis parant, laceffunt. Intra fossas quasdam nouas exploratoribus eorum non intellectas, per atram noctem, per ignota nostris loca, inter Sagittarios & Sclopetranos pedites, trahunt, stimulant, & disturbant, functunt p̄stigant, multi inactantur, ducibus ipsis oibus equi vulnerati Gonfaluus fernando, is quo vehebatur interemptus est. Ipse autem per strigam quādam fossam cœno, gutture tenus obrutus, vix pedes euasit. Vbi primum fossam Gundifaluus superauit, frater eius Alfonso is familiaris Chronomus, equum cuius ipse sessor erat, Gundifaluo tradidit, hæc inquit, esto memor vxoris & filiorum meorum, & vale. Vix in equum Gūndifaluus insilierat, quom ecce hostes aduentant, miserumq; fidum familiarem, ante illi oculos lanceis transfodunt. Vide igitur purpurate præsul, q̄ parum secundis rebus fidendum sit. Et vale ex castris Granatensis. iii. no. Augusti anno, M. ccccxc.

P. M. A. M. Ascario Marie Sfortie vice Comiti Cardinali.

Facta stringitur Illustrissime Princeps, truncata Granatensium in latera coarctant fame. Vigeri hoies per transugas nunciantur. Pertinaces tamen & ipsi, vt Baciensis hyemē expectat. Sed frustantur spe sua, domos iam nobis, vt in castris Baciensibus factū esse dī regū equo ximus, firuere sibi quiscq; apparamus. De conficienda in ipsius Granatę conspectu, noua vrbe lapsus p̄t. cogitatur. Sed priusq; ista exactius discutiā, non absouum mihi fore videbitur, sic casum qui consiliū conficiendarum domorum maturandi causa fuit, apertam. Inter regia in castris tentoria tabulatorum, vt arbor, tritum qua tota poterat despici planities, lignea turris, regium habitaculum erecta est. Turrim tentoriaq; scenis, has vocant Hispani ramatas, circum seferant, vna noctum, Rege iam dormiente, cœlitum supplicis Regina intenta, inuigilabat. Proh, cū sit cœlo statutum, haud qua q̄ potuit euitari, e Reginae manibus, in sericeam lecti Cortinā, accensa facula decidens, Regiam incendit. Arida erant atq; exusta sole omnia, ignis vires capit. Semifopit omnes, ad multum noctem, quid hoc malū sit ignorantes, debachatur, arrepto super lineam, qua sola tegebatur, textam, scuto Rex & ipse inscius, vnde ignis tam atrox emerget, prodit in publicum. Oh visu miserandum fere tota castra, quō aura non leuis affaret, exurunt. Regina, chirographorum archanonum arrepto inter vlnas Scrintolo, de viro tū ac filio sollicita, per seipsa vagatur. Paruulus princeps Fernandus, ab incendio raptim, asportatur humeris de thorace suisq; libellis angitur, de cetero nil curans. Ita confusi omnes attonitiq;, quid cōsiliū capiant inscii, mustant aliquam diu. Rex tandem, quō saluam esse Regiam, e cuius cubiculo ignis emissus fuerat, Regina quō saluum esse virum, vterq; filium senserūt. Conueniunt, sese inuicem solantur, subpositum ab hostibus sub aliquo stratagemate incendium arbitrat proceres, turbati vagabantur, errabundi. Euestigio sese ad arma accingebant. Canere ad pugna omnes, signaq; tolli, acciri milites, imperant. Tanta stupent nouitate, rem vbi intellexerunt, sedatis animis reges aduent, quid inperent sciscitantur. Verum enim vero, paucos post dies triplex regibus triste nuntium affertur. Generum, quem vnicum habebant, atq; eum charissimum Portugalię Regis vnicum, lapsu equi, ifelicis casu, morte immatura, perisse. Cordube filiarū vnam febri correptam extremū vitæ diem fere attingisse. Methinne campi nūdinario Castellę insigni emporio, quadringentas amplius domos, vt ipsa castra, in cinerem versa. Nec frastrā animo prouitiam ob id deserunt. Sereno vultu sese exercitū ostendunt. Fortem animū sumūt,

Castra cre- mæ gener equo lapsus p̄t. ista labo- rat febre. Dedina cū p̄gnit de vrbis scie si dei carini nūq; ca scul p̄t.

pretorium sibi, ac si perpetuo foret duraturum, extruunt itidem & reliqui, pro suis quisque for- tunis, facimus, domos edificamus, non sub diuo, non sub pellibus Illustrissime. Si ad nos ve- nires, tantarum rerum desiderio tactus, sed sub crepitatu tegula suscipieris. Sulco interea vrbs signatur, vr bem naq; & si paruo capacem, in bent appellari. Quadringentorum passuum in lo- gitudine, tricentorum vero duodecim in latitudine, extruitur, moenibus pinnis, propugnacu- lis, fossisque ac validis turribus munitis, quadrata ortogonia fere, signatur platea i medio sinitur. Ab illa quatuor in singulis lateribus portae reliq; circumspicuntur, tanta fuit dirigendae cura rubricae. Domus struete, vt in eis equi stabulentur mille, sessores vero in ipsarum tabulato vni co hibernet. Erigendae autem vrbiculae cosilium fuit, vt si forte re infecta discedendum foret, praesidus sibi relictus, que noctibus hostes quaterent, quiescere neminem, aut ferere quicq; illos paterentur. tata feruist operis diligentia, vt intra octogesimo diem cepta, persta- cerentur. Castrorum a tergo extruebatur, propterea & nos qui quotidie surgens opus, viseba- mus, Gifontel comitis rogatu, cui erat lateris occidentalis cum auxiliis hispalensibus, quorum & prorex & ductor erat, cura demandata (per provincias namq; erat opus distributum) tetrafit con edicti, quo & conditoru nomina, & condendae vrbis causa, nominq; ipsius, ac nominis ra- tio includitur. Propterea ineptum, quia prebita astrictum materia, nimis coarctatur marmo- re id scriptum est, in occidentalis portae limine, cuius exemplar accipito, ex castris Granatensibus pridie Kalendas Nouembris. M. cccc. xci.

Rex Ferdinandus, Reginaq; helisabet, vr bem: Quam cernis, minima constituere die. Aduersos fides ere sta est, vt conterat hostes, Hinc censent dicit, nomine Sancta fides.

EPISTOLARVM PETRI MARTIRIS.

A. M. LIBER QVINTVS.

Anno. M. CCCC. XCII.

P. M. A. M. Ioanni arcimboldo Cardinali Archiepiscopo Mediolanensi.

xcii

Granata de- dit q; q; gra- natisibus se- dera iudeo- rum domus christianis in Granata donantur. Iudei ex- v- niversis ca- stelle regni- eliminantur. A bulensis episcopo fit Granatensis archiepiscopus.

IC finis Hispanie calamitatis, hic exitus fatorum felicitum huius barba- ra gentis, quae octingentos circiter (vt aiunt) annos Iuliano ducete cepte comite ex mauritania, vnde maurae semper nomen retinuit, transporta- ta, superbe vrbem Hispaniam, crudeliterq; oppressit. Proh dolor, quata fuit, haec horum erga captiuos Christianos, feritas, in humanitas, truculentia. In preceps tandem sequam eorum tiranidem mei reges deo grati, annuere factis fractam erunis detrudunt. Aduerte ad superiora cal- lidum stratagemata. Paruulam eam vr bem quam ad ascantum sub sancte fidei nomine ere ctam scripsi, vt a longe appareret, candido dealbari glo- pio imperant, eam ex vrbe sua conspicati hostes, quid sibi velit illa strues, sciscitantur, Quam primum quomodo sit, curue condita intellexerunt, ad sepulchra parentum mesti flumit, illoru manes vocibus laceffunt. Mahometes sui auxiliium supplices implorant, alii, q; eos deserat, exe- crantur. Matres complexae filios gemitibus atq; vllulatibus fidera ferunt. Primores in arcem Alhambra regiam antiquam, ad Baudillum Regem eunt, reduntq; frequentes. Sui impo- tes quid velint ignorant, concursationibus crebris continuisq; contionibus deliberado dies protrahunt ex diebus, conuenticulis vrbs tota repletur. Dolore animi cruciantur. Sese mace- rant. Cadunt tandem, & colloquium petunt, auduntur. Pacis foedera huiusmodi factuntur, vt Baudillus Rex vr bem, arcesq; dedat quasq; in fide ad eam vsq; horam retinuit. Ipse andara- xo insigni inter ntuales montes municipio, cum Alpuxarensibus quibusdam regniculis con- tentus viuat, ex primoribus, qui ductare soliti sunt ordines, ne populum seducat, neminem in vrbe relinquit. Populo, vt in autis lartibus legibusq; viuere liceat, nouis quibusdam tributis impositis permittitur. Venit igitur priusq; decimus ab exordio belli annus expleatur, per Bau- dilium, qui & ipse suppl ex, vt patruus, ad reges venit, tanta vrbs in regiam potestatem. Iudeis ex composito cietis, eoru m domos christicolis sibi figere pedem volentibus, assignatur. Abu- lensis Episcopus in Granatensem Archiepiscopu transmutatur, templum diue marie erigitur. Sacerdotum ordo numerusq; vt par fuit, addicitur. Canonici & ego, cessante marie, ad fatum

num esse stus confugio. Vbi christi nomen ignominis, haecenus ac iniuriis lacerabatur, ibi nunc colitur. Alhambra, proh diu immortales, qualem Regiam Romane purpurate (vnica in orbe terrarum crede) Tendille Comiti vrbisq; Regimen credunt. Praesidia prebent milita- ria. Grande aliam cuestigio prouinciam aggreffuntur, cum namq; viderint, Iudeorum tabido commertio, qui hac hora sunt in Hispania innumeris, Christianis dittores, plurimoru animos christianorum corrumpitac seduci. Diem illis certum, post quartum ab edicto, mensum ad, p- fectionem statuunt. Quicunq; vltimo Sancti termini die non remigrauerit, ad reperientis libi- tum aut captiuus educatur, aut trucidetur. Per precones per omnia eorum distioni regna pare- tia, enunciat. It preceps in exilium tandem gens hec, extorquendarum pecuniaru vdicunq; illas latere fenserint sagacissima. Subdola aurum animo, deum ex lege veteri, ore colens, Gra- natenis igitur mole duobus his senibus Archiepiscopo, & Comiti longa rerum experientia prudentibus, relicta, ex vtraq; Baetica in veterem Castellam, pedem referunt. Summis populo- rum applausibus, Summa cum laetitia, veluti foelices de tam truculentis hostibus tritum phae- tores, passim suscipiunt. Aege archanorum ipsius participem, pontemq; illi ad deum, si quu- pro lapsa fuerat, facientem Archiepiscopum Regina reliquit. Ex itinere, quacunq; iter est, quem illius loco sufficit anxia, cuculatos omnium ordinum accersit, quem fama ferat inter san ctos viros, absentia, rerumq; contemptu, precellere ceteris, solcite vestigat. De moribus, de fidei deuore, exactissime scrutatur vnica haec illam impre sentiarum, vt i relatum est, cura solice- rat. Ego autem per aliquot menses, vt apud sanctum hunc virum, habitum ex Romulo in Po- pilianum vertam, vitamq; nouam, veterem pelliculam excundo, complectar, in hac vrbe, ad- culus perniciem pars vna sui pedem fixi, vos vero a me rarius lras habituri q; haecenus, Be- ne valete, ex vrbe Granata. v. Idus Martii. M. cccc. xci.

Conde de Jan- gilla

P. M. A. M. Alfonso Carrillo Pampilonensi episcopo de morte principis Portugaliae.

xciii

AD Ascanium vtriusq; patronum scripsi, Portugalli Regis filium vniciu regni heredem, mcorumq; Regum generum, currentis equi lapsum morte in sperata perisse. Ad Bracha- rensem id minime volui, ne subito pressus dolore nimium se torqueret. Tibi autem, quia non tam interest, rem apperio, solutus habentis, vt nobilium moris est adolescentium, in vniuersa Hispania, equum miser adolescens Regius, ex legitimo thalamo vnicus, calcatis bus in stadio agitabat. Ex aduerso, puer ignotus forte fortuna stadium traiecit. Incidit in tras- euntem, sonipes, in caput rotat. Superq; pectus adolescentis conuoluitur. Costulas illi teneras in stomaci arculam confingit, infra tertiam (vt ferunt) horam mutus moritur. Voce tu illum vna, cuius maior est vis q; epistolae, quae sono carens ac mortua videt, solaberis. Ambibus ho- minem circumloquus, prius de humanis erroribus & fluctibus, de mortalium corporum fra- gilitate, de animorum e corpore exeunium libertate, de fati necessitate, quae nos ad mortem compellit, Quando generat, tum struere nobis infelicitatem parat, quando prosperitate de- mulcet, sermone prius cum illo imbis, q; ad molestum illi deuenias casum, prouident, ne quorsum tendas intelligat, homines esse stellas in terris a caelo mutatas, quae solute vinculis mortalibus, ad superos, tanq; ad patriam a qua profectae sunt, ab exilio & somnis, ad bona ve- ra peruolant praedicabis. Longe de hinc etatis quae sint fastidita dinumerabis. Satis esse homi- ni florentibus annis, dum futurae in illo probitatis spe populi depauctur de medio tolli, q; grauante senecta, generibus morborum omnibus circum septa, in vite tedium ac gentiu odium ob imbecillitatem decidere. Ostendes qm hinc rite per suatum videris, praesentis fortunae ludi- rubilaq; patriae eius, & alternas vices significabis, ob eam forte causam, q; vnicus esset, regni heres, torquebitur, patrieq; ob id metuens, ingemiscet. Reges qui nobis imperent nunquam defuturos respondeo. Sapientisq; esse diuine se accommodare voluntati, fortitudinemq; ex ne- cessitate extorquere. Hic adolescens mori nunq; felicitus potuisset. Reliquit namq; de se ora homi- num vt atunt lapida. Si vero vixisset, alium forte Regem q; heres Regis polliceretur, induisset. Vidimus namq; ex optimis adolescentibus, in ineptos sepe viros, sed reges praecipue euassisse. Gloriosus igitur abiit qui forte longioribus annis discisset in gloriosum. Scit Bracharensis p- pterea heredes patriae non defuturos, Emanuelem naq; virum iam probatum, etate maturu, vis ei duccem duccem Gamarani, & Bregantiae, Tamen, claris moribus & doctrina pro aetate ornatum adolescentem, principem fore eorum. Ad Dionisium iuniorum Iaimis fratrem, ipsius Regis omnes consanguineos, qui ad regnum aspirant, optime nouit. Regis filii sunt vel ne, quid ad patriae salutem? Vt regno dignus sit quicumq; nobis sit imperaturus, exoptandum est, lapies

Epistolaria d' morte p- cipis Portu- galiae.

est ac fortis animi Bracharenfis noster, facile tibi aufcultabit amiciffimo. Ergo iam valcte ambo ex vrbe Granata. xv. Kalendas Aprilis. M. cccc. xcii.

xciii

P. M. A. M. Iohanni Borromeo equiti aurato Comiti Alona.

Quare ad vrbē cepē bellarū rari mediolanū / qd a roma expaui tur cū epilo go d reb Granatenf bus.

L iteras q̄ raro ad te miserim, cōquereris. Si quāta tibi debeam libraueris, si ex desiderio id tuo dīmentis fueris, q̄ gesta meorum regum vehemens te scire voluiffis offendis, merito iure accusabis. At si quali locorum intercaepidine distemus penitaueris, a culpa me liberabis, cum tu mediolani agas ab itinere ad vrbem semoto, velut in abdito, lates. Qui nāq; mediolanum sūt profecturi, pauci ad modum occurrunt. Mercatores pleriq; mediolanenses cōmeritū causā in Hispania versantur, sed hi, mundinalia querunt tempora, ad curiam minime sepe diuertunt, si qui forte fortuna acceperunt, literas ad te fratres q; meos continuo dedi. Mediolanensibus nostris purpuratis principibus, qui Romam incolunt, me crebro litteras destinasse ais, nec falleris quidem, nescis in vrbe Romaligones, marrafcq; & sarcula, reliqua etiam instrumenta, quibus saxosum spiniscq; implicatum & vepribus asperum, ad cōelos iter, lene, apertū, ac peruium efficitur, fabrefieri: nescis auaritiā prepetibus pennis per aera volitare: nescis auri cupiditatem demogorgonei gurgitis voraginem superare: ea, raptatos halitu suo tabellarios, vno spiritu, ab extremo Zephyro, dispositis equis, ad Romanos euros iaculatur. Nihil est q̄ ex vestra vrbe mediolano, in Hispaniam vilitatis censuralis possit afferri. Ex vrbe Roma pontificas si sola membranula, ingentia quotannis auri pondera, per tabellarios importantur Canonica tum hic, gradum ille altitorem queritat. Episcopatus alius inhiat, litibus alter exagitur. Ita pecuniarum hęc immanis sitis, hęc animarum procellosa tempestas, per vastam locorum distantiā aspera queq; dirumpit, montes inuios aperit, alas quibus ad illos volitāt, hominibus in ponti. Accessite ad vos pōtifficem, ex cuius sūni maior auri copia quā ex arabicis auri fodinis exhauritur. Ex cuiusue potestate itur ad superos. Tartareq; portæ claudūtur, & crebras a nobis literas habebitis. Accipe igitur per Franciscum Adam concium nostrum ad vos pgentē, de bellis gestis nostra tempestas, hoc tenue breuiarium. Strauere greci decētio Troyam, decētio tantia transportatam, bellis decētio mei reges anniuersalis hebetarūt, vicerunt, habitiscq; in potestate duobus eorum regibus, tandem radicitus euerterūt. Iudeos gentem fallacem, q̄ christi norum animos suis fœderant superstitionibus, q̄uis innumeros, christianiscq; opulentiores, ecerunt. Comiti tendisse, qui a vobis mediolani, quō in patriam ab innocentio octauo. P. M. rediret honorifice susceptus est, Granatenfis regni relictis habentis, cœtera ipsa vita regna triumphantis percurrunt, in hac ergo vrbe per aliquot menses canonicus immorabor. late aliquando tibi, si per vite datorem licuerit, nostris idiales castrenses, que intelligere cupies aperient. Vale interea ex vrbe Granata. xiii. Kalendas Aprilis. M. cccc. xciii.

PREROGATIVE GRANATE VRBIS.

P. M. A. M. Petro Goncalo mendocio Hispaniarum Primate Cardinali Archiepiscopo Toletano.

xciiii

Arguit granatā vrbē p cellere / chictis vrbib; si cicta me tūmur.

Rat mihi onerosa profecto a vobis purpurate princeps, alterq; a regibus in Hispania Rex, absentia mea, tum q̄ in curiis educatus a teneris, in secessu viuere nesciebam. tum, quoniam maior est vitorum semper in regis, veluti magnorum in vasto mari piscium copia, q̄ in vna, & si ampla, ciuitate. Omnibus que sole ambiantur, quas ego viderim vrbibus, est meo iudicio Granata preferenda. Aeris quippe temperie, que ad alicuius patriæ felicitatem imprimis querēda est, precellit. Aduertit nāq; graues minime hic esse calores estiuo tēpore, minime acre frigus hiberno, nives in montium cacumibus adiacentium, vrbis perpetue, vix admittit sextum ex vrbe conspiciuntur. ad vrbem vero, rarissime descendunt. Ex nubiis illis, que facile afferuntur, si forte ardente Iulio intensi aliquando vigeant, calores, ad vna diluenda ita frigiditū aque, vt nives ipsas exuperent. Si vero, quod in concretis satura alpeccibus ad solem plerumq; per frigidas domos, euenit, per paucos aliquot dies in sicutum frigus ingēs emerferit, per vicinas in montibus ipsas densas siluas facile illi occurrunt. De ambulatoria vero, ad animi aut laboribus aut curis sessi leuamen, que his similia regio vlla per naturæ benignitatem consecuta est: stringuntur

Hand vrbē Grate

tur solo mari miraculose Venetię. Plantię trā gaudet opulētum Mediolanum. Florentia montibus solis contenta, hyberna omnia horrentia perpetuntur. Roma continuis agitata flatibus austrinis, qui ex Africa morbosos afferunt halitus, & palustribus tibridis vaporibus oppressa, paucos ad sene stam ducit. Vrgēt estiuus calorib; q̄ lassos reddūt, & fastidio replēt habitatores. Granate saluberrimēst Adarro flumio, q̄ vrbē iter labif aer Granata montib; gaudet ac lata plantie. Granata ppetuo letat autūno. Cedris arborib; aureiscq; malis oigeneris, & amœnis viri daris gaudet. Hortos esperidū emulat, ex vicinis montib; insurgūt vberunt passim colles, ac lenes tumult, vineis mūtiscq; passim referit nemoribus, odoratiscq; arbutis, omnia circūuici na suauiter compta, elissos sapiunt, irrigantur hęc vniuersa (vti nosti) Purpuree primiceps. Quos generēt nouos spiritus. Quatumue sessos recreent risorū per vmbrosa hęc oliue ta fructetac; decursus, ego ipse sentio. Hem satis euagatum dices Patrone mi clarissime, satis quidem, sed dixisse volui hęc, vt scias quanti vos curiamq; vestram faciam, vilescunt omnia, nāscam inducunt mihi vniuersa, stomachum pariunt hęc blandimenta nature. Felicitas hęc deliciasiosā predicant, magnorum me vitorum sola commertia beant. De nepotis ex fratris tui, comitis Archiepiscopi q; consuetudine nescio; quid dicere videris, placēt quidē, obseruoq; vtrūq; sed cum sint numero pauci, nature mee haud quāq; satisfactum iri sentio. Quapropter onerosam mihi prius vitam, onerosiorem tuis literis, quibus me reuocas, effecisti, excussisti, si nō dormientem, sopitum tamen currere cupientem, calcari bus agitasti. Dabo igitur operā, vt me hic quanto citius exoluam. Vale ex vrbe Granata. tertio Kalendas Aprilis. anno Millefimo quadringentesimo nonagesimo secundo.

P. M. A. M. Didaco Muro, Decano Compostellano vtro probo.

xcv. Quā pcedit for sit hōib; q̄ auri thesaurus.

Q Vis patronum illum tuum Mure vir sapiens sefellit? Aut quid in me sentis tu, qui nāscis res habes odore cane acutiores? cur a tanto principe tanti fieri debeam? Ad curiam me mittitur suis literis, suprema humanitate referissimis, reuocare, id mihi gratissimū, ast illi, quid cum Martyre? Hominis ne cuiuscq; obsequio tanta pollens autoritate inter Cardineos proceres potest indigere? Qui tertiam in regnorum habentis dexteram tenet, te res meas apud illum, vti per coniecturas colligo, commendasse animaduerto. Cognitus ipse erant fateor, sed minime familiaris consuetudine deuitatus. Conciliatum igitur, si tu mihi reddidisti, vti bonū decet virum, operatus es. Bonis nāq; a nature benignitate insitum est, homines diligere. Omnibus pro virili sua, bene cupere, & quō possit benefacere. Sed si forte prætergressus es in laudando metas, vtrum mentiri liceat, consule iuris peritos. Quorum scripta examussim calles, virum, quacumq; ratione suscipere causas amicorum, natureq; sue igniculis, quamuis bene cōsulentibus, vti fas sit, diligenter inquirito. Ah scio quid te atrahat mure, vt semper inhies ad fauorem auxiliumq; hominibus, pro cuiuscq; ingenio, aucupandum. Fenerator es callidissim; nosti aios hoim, hūcificis cuiq; cōsentaneis, deuicere. Sētis multo tutiores esse preciosioresq; hominum, q̄ pecuniarum thesauros. Propterea tibi, non horrea tritico, nō erarium auro fulcire conaris, sed prudenti nexu, quod sit animal deo proximum, hominem ex hominē studes irretire. Vt de te honorifice sentiam, sola me cogit optinō. Quid putas, fore, si re ipsa te ad priscū patroni tui erga me inchoatum haftenus amorem, additum aliquid te autore persenserō? Grati quippe me animi, nec degeneris quidem natura formauit. Ad saturnum, cessante Marte, sub huius sancti viri Archiepiscopi vmbra, tento transfigere a thorace, iam ad togam me transfuli. Dragmatis, cantica canonica in collegariū cœtu exerceo. Durum esse hoc laboriosum otium natureq; mee, quā semper idem, aduersum, sentio, variis nāq; delector actibus, variorumq; hominum cōmercio per se libentius. Ibo igitur ad vos quandoquidem vocatus, vt arbitror prope diem. Ex vrbe Granata. iiii. Kls Aprilis. M. cccc. xcvi.

P. M. A. M. Ludouico Torres de quatuor principis custodibus aurato equiti literis ornato.

xcvi. Quā nā sit vis custodi in crudiōo p̄ncipe.

S Aturauit epistola tua Ludouice vir omni laude digne, appetitum meum, non q̄ meum ad curiam accessum desideraria pleriscq; primatibus, significes, neq; enim qua in re vtilis esse illis possim intelligo. Sed quā sicut iudex eius erga me tui animi, quem ego cupiebam. Elegans ipsa fuit epistola quidem, & sublepidā, quadam grauitate perspicue contexture. Scribis inter cœtera puerum adhuc principem, nec diu pubescentem grauissima indices magis (mirādi ingenii argumentum) verba, tenero formare palato, quibus in summam spem erigitur, omnes qui apud eum versantur, velut ex subterraneis radicibus herbarum, varios flores, ita ex

obruo etate illius animo, maiora indies future magnanimitatis & prudentie signa, pullulas re predicatis. Isthec de principe laus, apud me iam senuerat, quoties ego ipse. predixerim, sub eius corculo ferentes exima virtutis igniculos, veluti fauilla etate contegit vos testes estis. vixit modo, felicem cum Hispania christianum orbem videbitis. Vt propterea me actoribus ad curiam calcaribus concites, diligit me ab ipso, de me q; sepius cum interrogasse (superis etia te sibus) asseueras. His haud quaq; stimulis indigeo, cupio nihil magis, insiliuit tamen prelettia cor, oblectationemq; mihi verba hec tua par turierint, nec quia puer est muteturq; in pueris ad horam voluntas, letari desino. De humilib; id dictum puto, quibus deest ad pythagoree litere dexterum cornu, dux, eruditio, callidi ve morum Magistri, custodes. in regia vero sobole, multo fecus. Hec namq; rite fundata a natura, cum per egregios opifices gubernata increuerit, cum etate magis ac magis coalescit. Iure igitur merito gratulor mihi, ipsiq; gaudeo vehementer. Agellum istum oppulcentissimu, glebulamq; preciosam, mei nominis semina cocepisse, ac tenerum istud arbutum aureu, in quo semina inter se crepitant bractea, tanq; inserti in ipsum rami spinei, mentionem de me aliquando fecisse, celestia precor cuncta numina, vt surgentem istum Regem futurum, quacuq; iter fecerit, comittentur, voiq; ipsius custodes vna tueatur. Et vale ex vrbe Granata tertio Kalendas Aprilis Anno. M. cccc. xcii.

P. M. A. M. Dito Iohanni vtriusq; Hispanie insularumq; nostri maris heredi Regio.

Mirande in pueritia senex salue. Quotquot tecum versantur homines, siue genere polleant, siue ad obsequium fortunae humilioris, destinati ministri, te laudant, extollunt, admirantur. Sublimis hec est ac tutissima possessio rerum omnium thesauros exuperans, amari, colli, obseruari, virtute media, memor esto fortunata Puer, arborem te esse surgentem in immensum, sub patula cuius umbra recreatui iri oportet, multorum labores populorum ex cuius etiam ramis veluti a parentibus hyrundinu pulli, fructus ad vendendum innumeris colligere necesse est. Memineris tot tibi credendas, ad pascua illis prebenda oves, quot hominum capita tua dittoni subiacent. Fructus prestabis vberrimos mirande puer, si vti cepisti, arborum tuam literarum disciplina clarisq; moribus coherenter, ab omni vicioru nota semotis, irrigaueris, vmbraq; porriges recubentibus ad leuamen ditestam, si te ipsum dixeris prius. Nec aliter quidem sperare de te fas est, indolis eximie Princeps. Sint namq; tui cogitatus, omnes vt parentes, qui nulli Regum sunt in orbe secundi, emuleris, a quorum semper labiis aperto (vt aiunt) ore dependes, apprehendere que dixerint paratus. Tibi maior est in tenera etate cura, vt in Regem bene merentem euadas, maiorq; vt regno dignus sis, qua vt regnum affectuarius sollicitudo. Ex tui ingeniu instituto facile coiectatu est, optima te habuisse dum formareris obfetricem. Itaq; si a bonis tuis incitis meliores produci cupis euentus, bonum illud a quo bona proueniunt, clausum in pectore semper habebis. Ille Rex Regum, ille dominus exercituum, ille amans se maxime diligit, regit, tutatur, his bona impartitur omnia. Hec pauca, nu vt te meis monitis indigere clarissime Princeps existime, qui tali sis ingenio preeditus, talesq; apud te habeas vitae magistros, sed vt mei sint erga te amoris monumentu, sereno ista vultu quo soles alio num dona benignus accipito. Et vale ex vrbe Granata tertio Kls. Aprilis Anno. M. cccc. xcii.

P. M. A. M. Petro Nuntio gusfinanno de Principis Custodibus.

Benem sed ingentiam gratitudine sententisq; refertissimam, accepi Petre nunti, vir non minus virtutibus quam genere ornate, epistolam tuam. Ea multa mihi haecenus cognita confirmauit, te scilicet absentem eodem erga me esse animo, quo presens fuisti. quom ex officina mea (vt inquis) cum Tendille comite Didacoq; hurtato mendotio Hispanensi Archiepiscopo eius fratre, in castris, tollendi oculi causa, aliquid semper exhauriebas. Ex sapientiu namq; sententis, quos me profitente audiebas, mens illa sana que imprimis ad beandos homines in sano corpore requiritur, facile ebibitur, neq; enim in sana hac corporis sanitate, neq; in fallacibus fortunae bonis, que bona tamen essent, si bene illis vteremur, illa consistit felicitas. Sed in his que ad eum qui est summu bonum nos eleuat medijs summa reperitur. Te igitur meo pollice ita confictum predicatis, vt in meliorem te, hominem coeterum esse fatearis, te iam qui fueris nocere inquis, q; inutiles quae sibi mortui sint, qui literas penitus ignorat, in desefo spiri tu proclamas. Misere ri te inquis magis huiuscemodi hominibus, q; regibus inuidere. A beuis parum distare homines, literaru ignaros cotendis. Torpore oppressos, cecosq; ac mutos, inimo & viuendo mortuos appellas, de quorum vita nulla cum virtute mentio quadoquidem igitur

xcvii
Luce et horatio ad rectu/villtas recte de principis loania vita.

xcviii
Qua loce sit feliciter in hianis q; rere.

igitur ita ferax est hic tuus agellus, vt fata perbelle conceperit, optandum tibi est, vt longo tempore valeas. Quanto namq; bene valendo longius vixeris, tanto eris nostro futuro regi, apud quem diebus noctibusq; versaris, vtilior. q; autem tu reliqui etiam collegae tui, te ditum meum ad curiam cupiatis, vt si qua mihi plumula est, eam expictis, id cupitis quod ego maxime desiderio. Sed cum verear, ne curia tanto viro priuata, quantus hic est noster Granatensis Antistes, sub cuius ductu, sacris initiari velim, auspita sortemq; mutauerit, refrigerit animus aliquid quantisper. Dabo tamen operam, vt vobis mihiq; aliquando satisfiat. Vtq; ego vestra amicitia fruens, gaudio vere fruam amicitiae, quod vnicum est ac verum in seculo gaudium, ex ipsorum numinum gaudio & armonia celesti, quae solius amoris instrumento cunctos versat orbes, proficiscens, veram namq; esse religionem, sine qua non datur amicitia vestrum istud proborum apud amplissimum principem collegium, cogor iudicare, cum nulli vnq; inter vos preter q; de virtutibus sermones, colloquia q; agitentur. Vale ex vrbe Granata, tertio Kalendas Aprilis. M. cccc. xcii.

P. M. A. M. Guterrio a Tolet regio consors brino scholastico Salamantino.

xcix

Quid nunc Granatae faciam interrogas: pro thorace, Quem me in castris gestasse vidisti, lineam (quam dicitis superpelliceam) porto. Pro crebris, talarem vestem, pro lancea peltaq; in manibus est horarium. Si quid temporis superest, ad assuetas musas confugio, non, vt cuiq; propterea placeam, non vt me oblectem solum, sed vt me fallam, donec namq; vatis alicuius aut philosophi scripta conuoluo, aut aliquid in mea, quamuis argenti, aut rubi ginosa, cudo officina, ab externis, quae sollicitos, anxios, ac miserimos homines faciunt, discedo, malo equidem ego illa meq; ipsum fallere, q; falli ab ipsis. Quid tamen hoc malisti, non intelligo, secessus, animi solet tranquillitatem parare, me autem affligit. Scio & longo didici experimento, regum domos curis ingetibus oppletissimas, agi velint tempestatibus crebrisq; procellis, curiales omnes agnosco, momento quolibet cuncta mutari, in eodem statu velut in fortunae rota poete fabulantur, nichil diu permanere, regum fauores, quos imprimis homines sectantur, vento mobiliores, inanescere esse video, futilia simul & lubrica quocumq; ex laboriosis in curiales agros sementibus iactis colligi possunt, meismet oculis in aliorum multis capitibus contemplatus sum. proh, & quod miserabilis, apta magis, vt nos ab eo seingant, sine quo ipsa non sunt, cuiusue manu nobis cum facta sunt, q; vt gradus nobis ad illud astruat, felicitatem vnicam in huiusmodi amore consistere, qui vnus est amor. Verum bonum a quo bona cuncta proueniunt, aperte intelligo, curiam tamen affecto licet curarum aream bonorum (quae bona sunt) aridam, quam facto agmine noxia cuncta circumfiliunt, cui sunt ob inuidiam timor & dolor perpetui comites, si quod appareat inter curiales gaudium, breue id, ac si mulatum, feliceq; mixtum ebibitur. Cum a veritate vno temporis momento discedere sit insollicitissimum, in humanum, obscenum, quot ora veritatem proferant, aut quae verba sine doolo furo prodeunt. Qui corda hominum scrutatur, nouit. Et hinc multa, sed me miserum, prior tamen ad curiam, vocor ab amicis, fateor, ne credas tanti esse communem hominum amicitiam, vt in manifestam se quis voraginem immergat. Vrgemur omnes fati quadam occultata necessitate, vt video. Furor, stupor, sollicitas, vertigo, nos circumuolunt. Velut a uiculae bus bonum noctuaruq; simplices se fatricas, deludimur, irretimur, perimus. Edocetor igitur exemplo nostri, tu mi scholastice, ne illaqueatus decidas in nostrum aucupium. Et vale. Hic patronus noster Archiepiscopus te saluere iubet. Ex vrbe Granata in Kalendas Aprilis. Anno. M. cccc. xcii.

Transit autem a pietate tamaria ad nihilis rogus. Ne sint curie cure.

de carnis morte pauca de consilio

P. M. A. M. Ascantio vicecomiti Cardinali de Arcimboldi Cardinalis morte.

c

Quam merito fallacem esse humanam prosperitatem, sapientes omnes, vno ore iudicant. Christiano namq; factus est in hoc nomine, quam fati aut fortunae vices appellare. Hei nobis, dimidium animae tuae, alterumq; a te patronum mihi Io. Arcimboldum conciuem Cardinalem, vita sumctum relatum est, neq; enim mihi pra dolore significasti arbor. Ex humanae felicitatis melle, felistud solet passim scaturire. Hinc nosces q; parum sit temporum applausibus stidendum. Qui non aliter mendaces esse perpetuo reperitur experimento, quam malis demon, qui tot astruit ex suo instituto mendacia, quot temporis momenta uoluntur, momenta vero quae fuerunt, quae futura sunt, arithmetici numerent. Vere

Consolatoria de morte Cardinalis Arcimboldi.

felicitati infestissimam hostem ac semper aduersantem felicitatem humanam philosophi non iniuria censuerunt, huius quippe rebus impliciti, minus ad illam tendere iter possimus. O fugacem ac volatilem delectationem humanam, quae tanto longius peruolat quanto firmiter proximiorque esse arbitramur. Quare permittas huius illecebras & pollicitationes, fallacias potius ac ueneficia quam felicitatem iudicabimus. Quid illi sanguinis nobilitatis? Quid diuitiae? Quid ingentes tituli profuerunt, spiritum illius ne euaderet: cum iam simul horae momentum producere illi vitam potuerunt: tu uideris, Inde iam tibi exorsam esse opulentiam, tibi genus illustre nauisam incitare, tibi cardines inter proceres primatum, non ultra bene sapere, tali dempto collega, proclamas. Zizantiam tibi in eas, & potum coniectum quereris. Hec tu, ut mihi significatum est, quid autem me soletur, qui iacturae huius sum particeps, aduertito illum, nos quoque, omnes homines denique, uelut bruta ex quatuor corruptibilibus compositos scio. Elementorum partem quodque suam a generali massa se mouere, trahereque ad se, perpetuo inhiat, generare ex corruptis, generata rursus corrumpere illorum studium, quo igitur animaduertito, vitari nullo modo potuisse quin aliquando solueret, quod in eo, ueluti in ceteris tam varie compactum erat, necessitatem in solatum uerto, quia non eum, sed eius umbram perisse, migrasseque ipsum a ceno ad fontem nitidum, non interisse existimo. Umbram namque hominis corpus esse, animam uero hominem, quo a digniori nomine sumatur, merito sapientes statuerunt. uiuit ergo uinculis solutus, liberiorque est, non perit. beator est, non in felicitate. Si acutusque peregrinatione transitus est iudicandus, ad caelestem ille patriam, a terrena sece profiliuit. Amabas ne tu in illo quod iam peristi, non profecto. Sed quid, animi dotes, uirtutem eximiam, bonitatem inmensam, animam igitur in corpore & non corpus ipsum admirabile. Quare si cadidissimam illius animam nunc ex tui peccatoris secessu contempleris, illo tanquam puriore materia beatus frueris, quo tui peccatoris amaritudinem alio possim melle temperare, non occurrit. Ergo uale ex urbe Granata in Kalendas Aprilis Anno, M, cccc, xcii.

P. M. A. M. Petro Gonzalo Mendotio Cardinali Hispaniarum ac primati Toletano Archianisti.

cf

Quomodo fallimus nos ipsos iustitiae auctor aequitatis eruditione proceris.

Itimur errores nostros honestis uelaminibus, uirtutumque appellatione aliqua, depasce re, nolle in ameno secessu decem lacertarum dominatu esse contentum, quom uisus esse aliquis noster aquinas moduleretur, errore trahit manifestum est. Cimbata si quis inter grauidas fluminum ripas tantum sibi piscium quantum ad saturitatem suppetat, suis rethi culis uel hamatis harundinibus sedens captare securis potuerit, cur se vasto mari ad presentaneae mortis periculum, maiore nauis exposuerit: ut se hominibus uisilem, rumbos nullorumque iubar queritando praesert, piscator inquiet, Neque enim homines dicet esse sibi soli natum putare, cum nostri partem tum patris, tum omnibus, ordine suo, mortalibus, debeamus, cumque pluris iure merito fieri, qui maiorem affert generi hominum commoditatem, disputabit. Hoc tu me habeo, hac esca, Reuerendissime purpurate, uis apprehendere. ais enim fore ut optimatibus quicuriam secuntur, uilis sim futurus, si ad curiam uenero, qui procul ab omni uirtutum cultu uanis amoribus impliciti cum summa Regine molestia ingloriam vitam assignunt. Daturamque mihi Regiam laborum premia, qualia debeat, in sinuas. Eo ad uos, tum lubens, tum quae ita condicere dicatis. Tunc mihi factum satis fuisse profitebor, Reuerendissime purpurate, quando me aliquantulum in excolendis talium adolescentium ingenijs, uos me profectis indicaueritis durum quippe est suggestum exercere, ac molestum, quia difficile est effrenas ebullientis etatis annos moderari, eorum in praesentim, qui laute libereque educati grauitate quae minime affuerunt, auscultare mutareque institutum patiuntur. Alcibiadem pluresque cum eo procerum filios, socrates cuncti impares ad uirtutes direxit. Alexandrum macedonem Aristoteles multos, & diuinus Plato (ut ais) erudierunt, parentumque loco magistros illi habere. Ingens latumque chaos in ter praeteritos presentemque magistros fateor, sed non strictius inter auditores sentio in te esse. Illi namque ab aetate illiteratum hominem a bellua nil distare crediderunt, eamque sibi in maternis ueteris opinionem induebant, Hispanie contra iuuenes, ab a uis, pro auctis, ad nostram uis, tempestatem, eum minoris esse faciendum, qui literas se detur falso albitrati sunt, quia militiae, cui soli singulare honorificum putant, literas esse impedimento haecenus crediderunt. Sed cum ingenio polleant Hispani, sintque a natura magno dotata animo, forte leuissimum quae suscipemur, ad literarum amorem, quarum est gustus suauissimus, inducentur, scis namque Platonis dicto, uirtutis esse mirabile, si conspici possit, delectatione. Eo igitur, quinquid Regina uirtutum.

namque perna quae dicitur de hys hys de hys. ff in laerte

omnium fauoribus, tuque ita uultis. experiar quid concedatur in illos. Absibo, deo dante, ut ad uos proficiscar postridie. Vale interea Patrone omnium eorum, quos bonos esse putas candidissime. Ex urbe Granata in nonis Aprilis, Anno, M, cccc, xcii.

P. M. A. M. Didaco Muro decano composstellano Magni Cardinalis Hispaniarum Secretario.

cii

Serpunt aliorum uerba in mentes hominum paulatim, sensimque in agentis inducant sententiam, tui autem patroni, Mure uis sapiens, scripta, uisico me stimulo, unica ut pote suasionem concitarum. Sine id fati necessitate cogente accidit, sine quae tanti principis mandato referre pedem hesitareque minime liceat. Sit ut cumque id ita est. Inani me gloria oppletis, futurum in curia hospicium meum honorum academiam, in contubernio meo habiturum quotquot iuuenes habet hac tempestate Hispania proceres, enucleatis allicitis quidem animi tui, & ad spem uerae gloriae quam nemo bonus reitcere debet, erigitis. Uelut namque gloria illa quae ex animi perturbationibus, ex auris scilicet popularibus, ex opulentia, ex titulorum honoribus, uerae gloriae formam, pulchritudineque corrumpit, adumbrataque est gloriae imago. I taque a uirtutis excitatione prouenit, solida reperietur, ac stabilis. Ad aliam dehinc, quae aeterna est, hec iter aperiet, illa uero ex aspero accessibilem reddet, deprauatus hic in Hispania mos (ut ais) eradicabitur. opinio de literarum studiis falsa haec, obliterabitur, existimabat namque nobilitas, atque ab sum de arbitrabatur, militari discipline literas aduersari. Inde ab illis, tanquam ab hoste infensissimo, tergit uersata est haecenus, ex instituto maiorum. Speras ut inquis facile futurum, ut sese literis iuuetus nobilis accomodet, quia nil magis uisatum ab aeterno fuit, quam ut principum sibi mores ceteri sitaque natura & uisio imbibant, induantque, literis ex parentum precepto regnorum heres, qui habet in se uersos omnium oculos, sese exercet ut ais, ergo & ceteri sui principis exemplo, ad literas confugiant. Illi est honor arti cui reges fauerint, non inepte arguis Mure, facilisque solutionis est controuersa. Id ita fieri solet. ad uos igitur eo. Hospitium mihi patronus tuus per metatos Regios, quandoquidem tertius est in occiduo Rex, tuo Rogatu Mure bonorum fautor, in molestum est parari subeat. Et uale ex urbe Granata, in nonis Aprilis Anno, M, cccc, xcii.

Quae spes deueniens proceribus, quid uis optimatibus, quae ex- plis ex- plis picipit.

P. M. A. M. Ioanni Velazques nobili uiro de Principis custodibus unum.

ciii

Testas adhibeo superos Io. Velazques, me nescire quibus meritis uos tatorere, ut ad uos eam cupiatis, quid ue possitis ex meis uos hortis, unde famem qua uirgini explere ualeatis, colligere non intelligo, non ita me deprimo tamen. ut me frustra natum esse cofitear. Iterum namque aliquantulum degustauit, uatum & philosophorum scripta plerumque conuoluit, uidisseque a me ipso interdum aliqua haud inficior. Quare nec penitus hebes sum, aut protinus inuitis. Sed profecto de me loque alia sentitis, quam ego ipse cognoscam. uereor ne assentiamini, aut imbecillitatem aut vires meas non intelligatis. Ast si utrumque deest, summa laboratis egestate. Oculorum orbibus caretis, qui Ethneum cyclopem tanti facitis. In comparisonem aliquando veteres trahitis optimatum magistros. Valde fallimini, summaque illos afficitis inuitia. Quoties quoque iuniores terram pedibus terunt, exiles sunt, ad elephantiem, culices, utrumque sit or deaccum hunc panem nostrum, quem pro tritico uobis comparare ad uescendum optatis, ad uos importabimus, ad uos sibo quaecumque est uirtutum, ego uobis meum aperiam. Ex eius arboribus, quoscumque fructus repereritis, decerpere fas erit. Et si ramos amputare, radicumue sibras euellere, animus surrexerit, per me licebit. Serenissimo Principi, tot regnorum uisico heredit, in quo christianae quietis futurae sita omnis spes est, meo nomine dices manuum ofcula reliquis etiam apud illum collegis, salutes impartire, postridie deo dante discedam, ut mihi hospitium per regios metatos paretur, operam date. Et ualete ex urbe Granata in nonis Aprilis, M, cccc, xcii.

Se suae nihil obcf/ fieri auctor arguit.

P. M. A. M. Fernando Aluarez regio a secretis primario.

ciiii

Pud petrum Nunium de principis custodibus unum, reperisse te meam Epistolam in qua, in qua animaduertisse scribis, dubitasse me Granatenis antistitis carentia, ne curia fortem fortunamque mutauerit. Serio ne id dixerim, an iocose interrogas. Innuere quae si uolens iniuriam fuisse his uerbis sapientibus illatam (quos apud se habent reges innumeros) consultiuibus. Tu illique ad regnorum habenas, ad negotia petra tanta subditorum, ad cetera huiusmodi, apti estis, regibusque commodissimi, sed quid haec? Satisne uos illis ostendete iter ad superos calletis? Gressus eorum dirigere ad praecium quo preciosa summi boni merita

Quae sit pffiac vniuf aliqnd vir apud reges, de Granate si archiepiscopo qui da frae fra cificus uime nez cofessor Regine.

D ii

res comparatur, Vestris ne consiliis tranquillitatem vnq̄ animi consequuntur? vos videritis. Tu igitur inter vtrumq̄, mea tene dicta, & tutus euades. Si veterum scripta percurreris, vnus sepe sancti viri, sancti dico non callidi, non vafri, non ea, quam vos falso putatis sapientia humana pollentis, ingenio, paruas vrbes ignotasq̄ regiones nomina sibi comparasse, eximo res multas creuisse ad summum, foelicibus auspicijs adnauigasse, emerissequ supra sidera reperies, illoq̄ deficiente, illico lapsa corruisse. Idem consultioribus & reges foelicibus ausibus sua regna gubernasse. diuersis autem profutuisse didicimus. Ah dices, summa est in nostris regibus rerum experientia, supremum ingenij acumen, quibus dotibus mundi pulchritudo armoniaq̄ parantur, gubernatur, & coalescunt, fateor & ego idem Fernandez aluarez, sed minime absurdum est credere profutura & illis eorum quos diximus consilia. Preterea, nonne tu sanctissimum quendam virum a sollicitudine, ab struissiq̄ siluis, inacie ob abstinentiam confectum, reliqui Granatensis loco fuisse fuffectum, scriptitasti: in istius hominis facie obdusa, nonne hylarionis te imaginem, aut primi Pauli vultum conspexisse fateris? Ad vos eo Patrone mi, vt vestra fruatur & ego, bonitate, fructuq̄ amoris vestri erga me, quem non paruifacio. Vale te fufficij tui omnes, quos vnice diligo, non modo q̄ tui sint, sed q̄ literarum studijs deditos esse audierim. Valete iam omnes regij curiales, qui me vestris literis, vt ab ocio ad sollicitudinum & curarum aream profiliam concitastis, dexteram sentio tot epistolis ad vos exaratis vno die, confracam. Ex vrbe Granata in nonis Aprilis, M. ccccxcii.

P. M. A. M. Eneco lupo mendocio Comiti Tendillae regni Granatensis protegi.

cv
Ad auctor ad curiam.

Difcedenti mihi abste, comes illustri, nec sine vtriusq̄ animi molestia, vt passim tibi quae mihi accideret significarem, imperasti, libens tibi ego assensu, tum q̄ in brutum animal me conuersum ex homine cogere fateri, si mandatorum tuorum vel minatio detreclatur. Tum q̄ lenire mihi moerorem, quo angor, absens a te dextere agitatio inscribendo videtur. Tudentiam omnem iam Oretancosq̄ motes & Carpetanos populos sum pretergressus. Non longe a Segouia fuit mihi obuius hic tuus apedibus, qui ex curia ad te veniebat. Prosequor iter meum, vt ex verbis tui huius tabellarij colligo, affeclar in Valleleto huius prouincie oppido celebri, reges, quos oppidant, vt idem inquit, triumphatum similes suscipere apparant. Si spectaculo (vt fore ar bitror) adero, quae sient tibi sanctissimoq̄ isti Simeoni nostrae tempstatis Archiepiscopo, significabo. Interea vale ex vrbe Segouia quo retrocedere tabellarum feci vt ad te epistolium hoc scriberem. vi. Kalendas Maii Anno. M. ccccxcii.

P. M. A. M. Archiepiscopo Granatensi.

cv
Qua duris sit nouas q̄ te amicitias

Incoluntis ad Segouiae vsq̄ finitima vbi fuit mihi obuius iste mei comitis familiaris perueni. Egerrime fero q̄ absum a vobis, nec ex hilarari possum. Quare peto ab vtroq̄ vestrum, ad me (veluti difcedenti fuffis polliciti) literas sepe detis vir sanctissime. Sub vmbra alarum vestrarum viuebam sine cura & sollicitudine, tutus ab omnibus hominum spirituumq̄ prauorum insidijs. Erunt mihi tuae Comitisq̄ tibi in regendis Regni Granatensis habentis collegae li tere, non leui solatio, Bonos quidem scio me plures in curia reperiturum, sed durum est nouas sine amicitias, nouos patronos induere, quid haberem pre manibus video. Quid habiturus sim incertum adhuc est, conduturum mihi sit, nec ne indubio est. Et valete foelicis ambo vriturum omnium habitacula, ex vrbe Segouia. vi. Kalendas Maii. M. ccccxcii.

P. M. A. M. Comiti Tendillae Duciori suo in Hispania protegi Granatensi.

cvii
Qua nati va lcat apud re ges vno vir sanc? si sic fructu? si inciez qua lis esse dica tur.

Hec quarto. nonas Iunii ad te scribo Comes illustri, neq̄ prius licuit, ob nuntiorum ino plam, circiter Kalendas malas ad curiam veni. Hastiludis, tantisq̄ Hispano more solue tis, troico, reliquisue ludis festiuis, a Valleletanis reges suscipiuntur. Laudantis populi voces ad sidera sublatae, cantibus puellaribus, hymnisq̄ choreis multiplicibus, toto die fin ditur aer. Nil deniq̄, quod ad resoluendos in letitia animos faciat, pretermittitur, Reges, tuncq̄ patruus ab eis ad gubernaculum tertius, Hispaniarum primas, & Cardinalis, sine citius comi lio nil graue decernitur, optime valent. Vt ad aragones proficiscantur prope diem, iuxta omni niu opinionone mouebunt. Regina (quia dei sit iun da obseruatric) quod ad vota vsq̄ optauerat, viru si licet, cui possit sui peccatoris archana, si quando forte in incuria prolabatur aliqua, tuto cre dere cosecuta esse putatur, lectaq̄ est ob ea causam non medio criter, quandoquidē in hunc finc diuus si qualem esse referant homines Enarrauero, haud absurdum, mihi fore videbitur.

Fracti Ximenez appellari viru, sub dnu Francisci norma habitusq̄, inquit. Huc aut fuisse quodam Sigutina cathedrali ecclesiae pollente dignitate honorifica, reditus amplis & auctori tate inter Petri sacerdotis, atq̄ honorib? ornatu, humana hec omnia negligens, mudo fluctus, & insidias demonum tremulens, ne perniciosi seculi oblectamētis, & illecebris, inretiretur, cu sta reliquit, non ergo rerum indigetia, vt multi, non animi pusillanimitate parum de se fidens, vt pleriq̄, non vt ociosus marcesceret, vt alij, non ob scelera, pretorum timens iudicia, vt non nulli. Ad arctissimam vitam & semotam solitudinem, ab amplissima libertate, secesserit. Indu strum hunc hominem & bonitate pollentem, ac doctrina singulari oppletum, predicant, Ine genij acuminē, Augustinum, abstinentia Hieronimum, fidei erga discipulos feruore, Ambrosi um, vt aiunt, emulatur, nemora hic abstrusa, concursus hominum fugeris, adamabat. Silen tes nudis pedibus querebat siluas, sacco indutus, paruo contentus stramine dormitabat. Vigili is verberibusq̄, ne in dominatrice animam seruus petulans seiret, in abdito corpus mace rabat, ne corporea fece oppressus, torpesceret, diuinis tantum intentus contem plationibus, vi si ium ciborum, & eorum exigua quantitate, vitam vt aiunt agebat. Raptum preterea in spiritu, veluti de apostolo legitur, hunc sepe ex illius cofratribus pleriq̄ attestati sunt. Hae & huius modi, de hoc homine predicantur, si regit forte curiales mores eius aliquando mutas uerint, vt mutare solent, si fauoribus turgescet, in vertiginem raptus ambitiofam, veh homis ni, in presentiaru beata est eius fama. Nimirum igitur, cum tales sibi comites ac vite magistros Reges habere nitantur, si aduota omnia, si celestium spirituum, quocunq̄ pedem ferant, vel res ferant, perpetuo illos Caterua committatur. Hinc inaudita insolitq̄, haecenus in Hispania pax. Hinc mira cocordia, hinc astrea, quae reliquas videtur prouincias deseruisse, passim beate lancis ostentatrix, hec regna per ambulat. Inde hic fauor, inde tot parti detruculentis hostibus coele bres trium pti. Nullus sub eorum ditione tumultus, nulla tepestas, queta omnia, omnia tu ta, plura sentio quae gestire videtur animus, promereq̄ desiderat, sed palato verba deficiit. cce tera tu qui viuacissimi es ingenij, gloriq̄ hui? particeps, confessor, tuaq̄ disertissima promi to eloquentia. Et vale ex Valleleto quarto nonas Iunii, M. cccc. xcii.

P. M. A. M. Comiti Tendillae Duciori suo in Hispaniam.

cviii

Quibus verbis triste nuntium referam, non succurrat, referam tamen oportet, tibi pre cipue, qui vtrum nosti, & admiratus es aliquando. Egregius ille Laurentius medicus, Laurentius ille, sub cuius toga trabentis regibus non inferior. Quia suis non modo ci uibus, sed ab Italia vniversa pacis auctor & patriae pater fuit merito poterat appellari. reddidit animam superis. Annum agentem vix terrium & quadragesimum, Aprilis illum abstulit me sis. Proh q̄ vereor comes illustri, ne calamitatem aliquam Aprilis hic aperiat Itale, veluti teluris poros, ad flores ac fructus quotannis generandos, solet aperire. Inter perturbatos Italoru principum stomachos Iuliam illam pompeiam, interq̄ rabidas vndas, ne inuicem collidantur (mutuum scopulum, natura in Laurentio formasse videbatur, Florentina respublica, illius foelici ductu angustata & tranquilla pace frues, mortem eius immaturam, vt generalis omnium parentis) gemit, suspirat! collachrymatur. Plangendo sese, hic viri recitat beneficentiam, Ille sapientiam extollit, protentis ad caelum manibus, charitatem in eo per fuisse alius proclamat. In genium & animi fortitudine eius effuscitant alij enarrando. Qualem se gesserit Anno. M. cccc. lxxviii. Quo tempore frater eius Iulianus per aduersae factionis contumaciam, interemptus, ipse vero grauer vulneratus fuit. Quibus autem vocibus pietatem eius erga patriam profes rant alij coniectator aliquando ad Fernadum Regem proficiscens, vel pacem reletaturum, vel propriam (ve sui causa pateretur) vitam ammissurus, a suis ciuibus egrediens cum etis audentibus differuit, odio nans in ipsum (q̄ esset principibus eius virtus formidolosa) non in eius patriam, ista fieri credebantur. Iuit, Fernando Regi affuit. Non modo comesta pace vt quata fue rit eius prudentia iudicemus sed ita charus in patriam gloriosus rediit, vt admissus in amittitia, vt nihil vnquam vltius graue eo in consilio peregerit. Quibus autem illis eruditi omnes portum suum acre fugium & spem vnicaam prosequantur, in quo nulli mecerates, Docto rum omne genus, reperiebat, existimato. Quis mirandulas vltra? quis ficinos aut Pollicianos, ac Landinos? & reliquos id genus fouebit suo sinu si alerint? Quis magnos legum enodatos res amplexabitur? linguarum omnium Bibliotecas (magno libris per vnuerium coparatis) erigere quis iam curabit? In hoc vno tan de multas itales columnas corruisse pro Sibillae folio habeto, oh filios reliquit dices, veluti auum ipse Cosmam, generis eorum suscitatore, & Per

De morte Laurentii medicus / q̄lis z quae fuerit q̄ desidia ex q̄ morte et in comoda expectet ita lia.

trum genitorem Laurentius est immittatus. Ita & filios eius non degeneratos sperandum est Deus faxit Bone comes, multis quippe conduceret, At ambigo, Propaginem earum vitium maiorem natu Petrum (ab vrbe in Hispaniam iter Florentia facientes) ambo vidimus. Non ea mihi visa est iuuenis phisonomia, vt eam spem preberet. De incuria preterea & lasciuia moribus eius nescio quid in murmurabatur. Non desunt qui reliquos eius fratres magis parentum virtutes emulatos arbitrentur. At quid nisi ad eos qui minores sunt habere deuenerint? De adolescentis nunc Cardinalis indole, studioque ad Bonas artes, preclaros audiuimus sermones. Sed quid hec ad presentem temporum necessitatem? si precipue vepres aliquae in Italas segetes no ue pullulaerint. Dentibus namque frendere ac labra mordere in Ludouicum Sfortiam, ducatus mediolani pro nepote moderatorem, Alfonso, inquit, Aragonum Galabrie ducem Regni (si ordine suo fata cucurrerint) successorem, Quia solvere ducatus gubernaculum Galeatio iu ueni tam maturo, Alfonso genero recuset Ludouicus. Vt in Ludouicum arma capiantur, vt etia exteraduoceatur auxilia, si domestica non suffecerint, genitorem Regem stimulare no desint. Qualis ergo sit ignis emeritrus extinto extintore Laurentio, nec alius super sit, tu iudicatio. Pio est Italia orbata Parente, vt nam euadam mendax. Hosco Alfonso per vicatiam esse a dama tinam. Scio dulcedine imperii Rombum. Quem manu tenet, Ludouicum non facile soluturum, tu vale, & vtue, ex Valleoieto Idibus Maii. M. ccccxcii.

cix

Et bullit bel loz suspicio cum galle, Aus amicitie philologica.

P. M. A. M. Archiepiscopo Granatensi. Vid noim de curia habeatur longo satis sermone ad illustrem comitem pro Regem, tecum que Regni moderatorem, diuitem meum in Hispania, exarant. Scribebam haec nus de Castrensisibus, caeterisque rebus, que in Hispania gerebantur, ad Cardinales duos, Ascanium Sfortiam vicecomitem Ludouici ducis fratrem, Io. que arcimboldum Archiepiscopi Mediolanensem, quibus etiam contrariis alternatque illis Epistolas dirigens, quod vni signifi cabam, inuicem alteri repetere cura erat. Ad vtrumque scriptum intelligebatur, quod ad alterum. Identidem est antimus, vobiscum agere, non enim existimo minus tenacem, intimaque esse inter vos ambos senes omni virtutu genere pollentes, illum sub equestri te sub sacro habitu amittam, quam illi duo inter te nec duo hanc nostre tempestatis amicorum paria letanque reliquis etia de quibus sepe legitimus veterum amittis (si res venerit in controuersiam, cedere velle videbit) vestram scilicet, duorumque, illorum in vrbe purpuratorum. Vidi namque dum apud vos hoc qua drimestri versatus sum, tanta esse inter vos animorum vnionem & vinculum, vt alter ab altero diem integrum neciat abesse, neque graue quicquam accidat alteri, quin alter, siue id iucundum siue sollicitum sit, efficiatur particeps. A colecturis ebullire ex Gallia colligo nescio quid. Quare ituros prope diem Aragoniam & Laletania versus; regiones vti nohis, Gallis finitimas, ab Herculeo freto reges arbitror. Que sient, que ve ab exteris regionibus ad curiam deferrentur, ambobus, sed lege Ascaniana significabo. Valete interea ambo mihi equa lance patroni. Ex Valleoleti quarto nonas Iunii. M. ccccxcii.

P. M. A. M. Didaco Villascuse Theologorum Gandidissimo decano Granatensi Prouisorii Grenniensi.

Drego de villa ex pua Diuersa re feria philo sophia bice ris. Inuitat ad certamen a nicias.

Q Vid ad te potissimum scribam, cum potissimum velim, quia debeam, no occurrat. Ne gotia inter vtrumque nulla de literis, si tecum egero, sonpede in studio segnis agitabo. tacere nephas arbitror. Nec licet, quia vt scribam iubes, tua vero iussa (quia iudex es) tremisco, ob honores quia metropolitanus tu de canus, tuus ego Canonicus, colo, ob sapientiam obseruo, quo igitur me veram ignoro, scio quo tendam Villascusa. Vah teneo te patrone mi sapientissimo. Subiit aliquid in quo superari a te minime posse putem. Prodi armatus in campum, Galleatus ad bellum te expecto, pedibus velim aut equo martyrem ferratum a vertice capitis ad pedum planatam inuenies, exercuit me Hispania tua. Quantum & conuulsi valeas expertus sum, quo me gient, quod mentessam creditis, vbi prouisor, vt aium vulgo, pro stitit vt bis antistite iura dicit, & in choro iter facientem me Canonicum septem tantum ferculis inuistasti. Cocum habeo qui struere eduliorum lauta octo cibaria per belle callet. Mittores & tibi de Bachii prelis, qua tu mihi dederis, licores pueri ministrabunt me. Peto a te vt an mecum certare intendas, significes. In suffiaut ex aduerso in horoscopus nascenti mars mihi. In portu meo uere, nescio, quibus cum hoc aut illo modo pugnas inuiam, cogar perquirere. Ad alium me co uertam, nec deerit quippe, si tu, aut negligentia, vel animantis tubae tremore, vel forte tanta tur gidus potentia, detretraueris. Vale ex Valleoleti quarto nonas Iunii. M. ccccxcii.

P. M. A. M. Ad archiepiscopum Granatensem. Et comitem Tendille regni proregem. EX quo singulas ad vos epistolas ex Valleoieto destinavi, neque nutus occurrat, qui ad vos proficisceretur, neque accidit quicquam, quod scribi oportere ad tantos viros arbitrarer. Hoc imprenliarum epistolium accipite. Indiem quartum, aut quod ferius quintum, reges vt i rumor viget discedent, vt ad Aragonem, inde ad Laletanos, quos Catalanes dicitis, se conferat. Valete Kalendas Augusti. M. ccccxcii.

cxl

De biscessa i aragonia.

P. M. A. M. Ad Ascanium vice comitem Cancellarium.

cxli

S Ignificauit, vt existimo, tibi Princeps illustrissime, discessisse reges meos ex vrbe Granata, post victoriam de exegibus partam, triumphantibus similes auita Castellae regna percurrisse, neque vt sacris, sub sancti huius viri Granatensis antistitis iugo, imitaret, Granate permansisse, scriptum puto. Insuperunt multi & ex his potentes nonnulli, vt me iuberet Regina ad curiam accersiri imperata, reflectere non licuit. In curia igitur sum, Regine, que bonarum artium cultrix est, imperio Hispanis optimatibus ludum aperui literarium, vt Atheniensibus Socrates, vt multis Plato, diuersi longe preceptores, diuersi sed etiam discipuli. Illi namque literarum amatores, obseruatores, cultores huius literis abhorret. Putant quidem literas militie, cui soli fide re gloriosum dicunt esse, impedimento. Agri semina hec nostratia recusant. Sem e est quale nostri princeps illustrissime, tenue silicet atque aridum. Coniectator inde quas menses sit Agricultura hec partura. De caetero Hispanorum concursationibus ad gallos, gallorumque ad Hispanos cre bras sentire videor. Quid portedat necdum scio, ad iter vt ad Aragoniam indeque ad Laletania gallis finitimas regiones, qua pyrenei montes vtrancque disterminant prouintiam, pergant mei reges sese accingunt. Que eueniet per me habebis. Vt hispanis familiaribus tuis nauet, si quid opere indigerint, apud meos Reges pro viribus, illosque habeam comendatos, scribis. Iste sapientissime Princeps ad pares quibus solet scriptitare. Ego autem, qui me de illorum numero intui obseruantia vnus, vt i domus tue comembrum esse glorior, vel catellos est me uenientes, complectar, hospicio suscipiam, & cibabo. Apud reges vero, si quid mihi est auctoritatis, animo id impartiar libentissimo. Vale ex Valleoleti tertio Kalendas Augusti. M. ccccxcii.

cxlii

P. M. A. M. Tendille comiti.

H Em comes illustris. Vi get rumor Alfonso fernando Regi partenopeo futurum successorem, patrem induxisse, vt de efficiendo egubernaculo ducatus mediolani Ludouico Sfortia cum Carolo Rege francorum agatur, quia ducatus habenas Ioanni Galeatio iu ueni, Alfonso genero, prini Galeatii Ludouici fratres vti nohis, filio, soluere recuset, cu sit Iam Galeatius etate bona, & ad imperii regimen aptus tenet namque nepotem & vxorem eius Alfonso filiam oppressos Ludouicus, ne in surgant ad eum detrudendum. Iam vtrancque foedera soluebat. Iste foederis tabelle a fernando Rege atque Alfonso primogenito ad Carolum ferebantur, vt scilicet vtrancque, Carolum ex Gallia, Alfonso cum regni viribus ex hetruria, Ludouicum armis impeterent. Tabellarius qui literas ad Carolum Regem gestabat, Alexandrie dicitur interceptus. Conquerenti de fraude ludouici, fernandus fraudem negat. Suppositas fuisse, simulataque literas perhibet. Excusationem Ludouicus minime admittit, quia fernandi Regis dextera signata se reperisse chirographa conqueritur. Alfonso heres patre concitator, sese macerat. fernandus Rex, tum etate maturior, tum rerum experientia sapientior, & t Ludouici prudentiam timens. frenare filium & studet, & nititur, illi suadere, vt aptorem expectet occasionem. hec feruntur hec accipite. In Kalendas Septembris. M. ccccxcii.

Alfonsus regni heres. Napolitani parvum regem con dicit in ludouici foedia ducatur mediolani gubernatore. Fraconum etia rex exci rat corra ludouicum.

P. M. A. M. Ad Bracharensem archi presulem, & Pompelonensem Episcopum.

cxv

S Vblatum e medio Ioanem Arcimboldum Cardinalem virum elegantia morum egregium, literarumque prestantia insignem, vehementer condolu, vt ad ascanium scripsi. Sed quid me de illius morte soletur longioribus ad eundem, refat vt vobis superstitibus gratulemur, vobisque ob id dum rerum uolet auctor gaudeamus. Non multos namque post solis amibitus, aut de me vos, aut de vobis ego lugubres emittentur voces. tristia mibi minus colloquia, misera hominum forte lugebimus. Preocupemus igitur quod est tepus sua sponte laturum. merore si licet excuciamus, de his satis. Bellis, foelicibus aufibus Ia de mauro Rege peractis, quid nunc agite scire vos velle dicitis. Domum habeo tota die ebullitibus procerum iumentibus repleta. Ab inanis vobis quibus (vt optime calletis, a teneris male affueffiebat) a moribus ad lras ia paulatim se conuertit.

De regine studio vt p cecessio in cumbat agi tur de habedo ppiniaco Carolo rex concitator contra ludouicum.

D IIII

Literas non esse impedimento militie, ut falso illis fuerat a maioribus imbutum, discere iam incipiunt. Immo & grandi esse adiumento fatentur. Persuadere illis nitor, nemine posse vel pace vel bello clarum aliter euadere. Palestra hec nostra, Regine viuenti incepto Regio omnium virtutum exemplari, adeo placet, ut Gimaraneum ducem ipsi confobrinum iusserit domum ut frequenter meam, itidem villa formose duci Regis ex fratre nepoti est imperatum, ab eaq; nunq; per diem, nisi causa ingruerit vrgens, discedant, hos, quotquot Hispania vtraq; iuvenes habet potentatum heredes, secuntur. Singulos ducunt audituros vna pedagogos, quibus cum domi grammatice precepta ex meo instituto pertrahent. Et que audiunt vna repetant, hec ego. Vos autem quibus artibus, ut ad altiores fortunae gradus in vrbe emergatis, in nitamini, mihi significare. Barchinonam proficiscimur, cum gallis de Redimento cum Perpinniano comitatu Rosillonis, res habenda est. que sicut intelligetis. Intelligamus & nos per vestras literas, qui motus feruente taciti in Italia. Seminaria namq; simulatum sparsisse inter Ferdinandum Parthenopem & Ludouicum fortiam ducatus mediolani moderatore pro nepote Ioanne Galeaceo, Carolus Rex francorum dicitur, qui Ferdinandi literas, si ita est, voluit Alexandrie intercepta Ludouici ministris, quibus inisse foedus constat Ferdinandum cum Carolo, de nuptuendo in Ludouicum exercitu, ut e gubernaculo Ludouicus deiciatur. Et valet ex vrbe Cesar augusta in Kalendas Septembris. M. ccccxcii.

P. M. A. M. Bartholomeo Scandiano Innocentii octauis pontificis Maximi in Hispania nuncio de morte patroni ipsius.

cxvii

papa moritur q; vita q; mors illi

Quod innocenti octauis Pontifex maximus, cuius tu vicem haftenus in Hispania gessisti, Christum viderit, quem in terris referebat, duplici functus est fidentis officio. Vocatus namq; illico respondit, ac dominum, ut propius illi obsequeretur, adiuuit. Mors tuus, ut aiunt, suos ad se familiares quoscunq; cum ipso cuexerat Cardinales, iussit accersiri, ex iplo sui, quid mortalitatis tandem pareret ineptia, quid humana fragilitas secum trahat, q; paruo facienda sunt hec momentanea terre blandimenta, perdiscerent, fertur predicasse. Oculis esse ad superna dirigendos admonebat. Belle quidem Patronus tuus scandiane, quamuis expers literarum, differuit. Sed famelicis memini depastus & ego scandiane suadeo sepe, ne commedat, turgentiq; mihi, si nitido sim fonte prolutus, aut Lyeo, bibaces nauis irritant. Dapibus potuq; ob validitatem amisso gustu, minime opus esse proclamo. si pontificatum, quo illi offerretur, recusasset in se, si diuitias quas Pontifex assecutus est, quo illis frui licebat, neglexisset, si non fratris ipsius nepotem, neptemq; ad viros insignes virtute, conatus fuisset. Erigere, reriq; in horum manibus habenas possuisset, ad astra ego patronum tuum hunc Scandiane tollerem, sed que mortenti laus, si de rerum contemptu disputauerit: Vixit tamen satis compe, satisq; comode, si non perfectit, ut tyaram vsurpata redirent, tentauit tamen. non licuit per tiranorum infidiam, a maioribus perditam recuperare. Bono vixit animo, inter Bonos igitur ad astra virum voluisse putandum est. Quam ob causam dolendum minus, tu si prudentem esse te vis predictem, ser equo animo incommodum tuum, quod non est, si ad fortune bona respexeris, medios cre, fateor. Si autem ad te ipsum, nec lene quidem, sapientis namq; est in terna solum bona, quibus tu es non mediocriter ornatus, magnificare. Vale ex meo contubernio in Cesare augusta in Kalendas Septembris. M. ccccxcii.

P. M. A. M. Ad Franciscum Pratensem oriolanum Alexandri iam Pontificis familiarem.

cxviii

erat pontifex borgia ad e; inge nisi qd ab eo spectat fo r.

Patronum tuum ad triplex dyadema, post innocenti octauis mortem, euectum, Alexandrici sexti nomine voluisse appellari, relatum est, tibi quippe, cui sum amicus, gratulor, si naq; ex illis exilitis furfure dapes, quibus vescereris, haftenus collegisti, libet credere nuc triticea ex cis farina meliorem te panem deprompturum. Verum enim vero nobis christianeq; religioni gaudeam, nec ne, adhuc veratur in deliberatione. Hinc naq; spes lenit, inde timor vrget pollet ingenio vir iste, magniq; animi argumenta pre se tulit multa. Quae duo salutem, aut veluti gladius in manu furentis, turbines parere solent. Si esse cupidus desiderit, si ambitiosus, si filiorum, quos sine rubore ostentat, oblitus, ad ecclesiam augustam se conuerterit, foelicem fore sedem apostolicam iudico. assi si, cum maiore poteta, filialem cecitatem adauxerit, in preceps omnia ruent, concutietur Italia. Christianus orbis tremisect, multa subuertentur, nouimus namq;

hominem alta semper agitantem, vesanoq; a more, ut filios ad fumum euocat, rapi dubius igitur inter spem & metum viuo. nec quid velim intelligo. Sicuti vocabimur, ita & respoddebimus. Ad aures fururo quidam insonuit mihi, nescio quae turpia, sacrilega, nefanda, gradus ut pote sibi patronum tuum a id rerum culmen, non literis, non continentia, non charitatis feriore. Sed auro & argento pollicitiq; grandibus, scalam sibi construxisse. Id si ita est, paradisi muris scala haec, ut christus deiciatur apposta est, non ut colatur, ad gloriam capeffendam. Nil credo donec mihi tempus ista latius aperiat. De te autem audit, q; in Bartholomeo Scandiano, pro innocentio, locum suffectus sis in Hispania. Nolim assentatione mixta dictum putes. Si non infirmus sedem suam patronus tuus solidauerit, q; spero te nunciatum acturum, bene ut arbitror omnia succedent. Et vale. Ex meo contubernio Cesare augusta decimo quarto Kalas. Octobris, M. ccccxcii.

P. M. A. M. Eneco lupo Mendotto, Tendille Comiti regni Granatenfis pro Regi.

cxix. p; sagia d; namra p; ficia d; facta uide filioz qd rep a regia sentent.

Vita functum fuisse Innocentium octauum Pontificem maximum, cui tu, pro tuis Regibus inuenti pontificatum, cum ita illis subiecta regna, obtulisti, illiusq; in sedem Rodricum Borgiam, Valentinum Cardinalem, Vicecancelarium, Calixti Pontificis nepote, fuisse suffectum, nuper ad nos tabellari ab vrbe detulerunt. Quid hoc portendat vir Illustris, nequeo intelligere, nullus est ob hanc rem, in Regibus animi motus ad leticiam. Nulla frontis serenitas, tempestatem potius in orbe christiano quam tranquillos portus, praefagite videntur, magisq; q; sacrilegos se habere filios turpiter gloriantur, angicognoscitur, q; q; dictionarij illorum sit. Directionem petre q; thyaere affore suspicantur. Arguunt namq; veluti exerciti losgici, remq; sumunt a fortiori. Cardinalis ille tantum, patrimonial filis, ingenteq; titulos omninixu queritabat, quid fore sperandum est in summa licentia? Maiorem natu, cum summa pecuniarum largitione, Gandie ducem Cardinalis effecit, Regem (si poterit) Pontifex, verum petur per ista, efficit, e conuero inquit. Si forte paternam naturae vim, christiana charitas superauerit, pontie christianis omnibus, sublito aut lapideo fortioem, ad superos stabiliet. Hi sunt veriti de Alexandro, cui tu in vrbe familiaris fuisti, nuper euecto sermones, Alexandri namq; nomen sumpsit. Deus faxit, ut ad meliorem eum partem direxisset ingenium, quo maxime pollet, audiamus. Tu vale ex Cesare augusta, nono Kalendas Octobris. Millesimo quadringentesimo nonagesimo secundo.

P. M. A. M. Afcanio Sfortte Vicecomiti Cardinali, Vice cancellario.

cxix. Corripit as cano q; sus fragia dede rit pape: p; sagia contra domum afcany.

Venit ad me Petrus Morillus familiaris tuus, nomineq; tuo petiit a me, ut Ioanni Cabalgne chironomonti pontificio fauam totis viribus, ne mei Reges illi, in habenda Diagonatus Tudellani in Cantabria, quem ei Pontifex impartitus est. Possessione aduersentur. Scito Princeps Illustrissime Regem Nauarre, que partim Cantabria, partim Vafconia est, tanti facere rem hanc, ut simplex a meis Regibus, eorum apud Pontificem auctoritatem implorauerit, inmittitq; vehementer, ne de manibus cuiusdam sui familiaris primarij, sedes illa euadat. Momenti quippe plurimum est, necessarius ne sit, an alienigena Diaconatus eius possessor, est enim de Pontificis in eo Regno potestatibus altera a Pompilonensis antistea. Sunt incolae Regi suspecti, q; sint intra Iberum in Aragonia, ut supplici ergo illi mei Reges gratum faciant, se inter cessuros apud Pontificem Regis Nauarre nomine sunt polliciti. Duriuscule igitur hoc tractabitur. Experiemur tamen, ut obtemperemus tibi. Sed hoc habeto, Princeps Illustrissime, nec placuisse meis Regibus Innocentij Pontificis mortem, neq; Pontificatum ad Alexandrum, quamuis eorum dictionarium, peruenisse verentur namq; ne illius cupiditas, ne ambitio, ne (quod grauius) mollities filialis, Christianam Religionem in preceps trahat: Nec tu nota cares, qui suffragis illum pluribus hominem, ut euheretur, diceris adiuuisse. Atq; ut deus bene vertat. Faxitq; ut gratum erga te familiarisq; tuam, seruet animum. Vulnura, calcesq; ab eo magis q; gratitudinem, aut linguq; lambentis medicamina, suspicamur proditura. Tempus erit Rerum index. Vale ex Cesare augusta, quinto Kalendas Octobris. Millesimo quadringentesimo Nonagesimo secundo.

P. M. A. M. Comiti Tendilla, & Archiepisco po Granatenfi patronis.

Dv

cxxi De conuētiōe aragonis & perpiniano. Conuenisse angli & germani regibus in galliā ita sibi gloriā dū quo lūguet cudit. Ludouici sfortia caroli concitat in regē nea politanum.

IN cesar Augusta diu morati Reges, comissa tandem peragunt, sese ad iter, vt Barchinonam proficiscantur accingunt. Cum carolo francorū Rege de redimendo Perpiniāno, galliē Narbonensis ingenti municipio, dato pignori quondam Aloisio Caroli genitorū, a Rege Ioanne Aragono, Ferdinandi mei Regis parente, negotia sunt cepturi. Recusat Carolus, vt referūt, instat mei Reges totis viribus. Sumos pecuniarū acruos exhibitos, tū mutuo datos tū in munedotū dōq; municipio, inquit gallus. Se quicquid debet exposituū, mei Reges offerunt. Diē ex die gallus protrahit. Arma parant mei Reges, vt vi extorqueat, nisi verba suffecerint. Legati, qui vtrum malit, Bellum an pacem, gallo edicant, missi iam sunt. In foedus amittitā q; adducere, Romanorum & Britanīe maioris Reges, admittit, qui vno tempore Galli fines impetant, si reddere perpinianum recusauerit. Vertunt vices in suam ruinam Itali principes (vti sentio) Ira concitus in Ludouicum sfortiam, quia ducatus mediolani habenas linquere Alfonso filii genero Ludouico nepoti nolit Ferdinandus Rex, vt referunt, Carolum francorum Regem in Ludouicum concitabat. Ludouicus fertur, vbi hęc presentit, oratores ad Carolū missos se, vtambo in Ferdinandū moueant. Ita gladium, quo se iugulet Italia, cudit paulatim, valet. Quę succedent intelligētis. ex Cesare Augusta quarto Kalendas Octobris. M. ccccxcii.

P. M. A. M. Afcasio Sfortię vice comiti Cardinali vicecancellario.

cxixi Pronostico de italię ruina quid agali, sic.

NOuos armorū parari sentio crepitus, illustrissime Princeps, nouaq; ac perniciofa, de vōcandis in Italiam gallis, consilia versari exhaurio. Vch, vch vobis, si vera sunt quę predictantur. Alfonso regni Neapolitani heredem, de adimendo Ludouico ducatus mediolanigubernaculo, vt Alfonso genero Io. Galeatio, vobis nepoti, Barbato iam, remittatur. Veluti par esse videtur fuisse miuitatum, inquit. Ludouicum vero fratrem tuum, de incitādo in Alfonso Carolo gallorum Rege, sub pretextu iuris antiqui angionie domus, deliberare perhibetur. Quid hoc mali sit, quę ab inferis sit raptata thespione, vt obeccat, pernitentem vestrā non sentiat, missio. Proh, durum est a sceptro ad feruitutem descendere. Dicit Ludouicus, pro nullum violentum durabit, inquit sapiens. Ego vero, qui patrię doleo, cui semper fuerūt Galli hostes infestissimi, non esse scorpionem aut viperam in lectum suum immittendam, vt veno vicinum inficiant. Proh diu mortales. Quis furor hic! abstinebit ab imminis oris morfus coluber bene depastus, & leonino calore superbus. Vos videritis. Karolus si sapiens est occasionem tantam amplectetur. Quę sunt ex Hispania sapite, mei Regis Barchinonę agunt. Agallo & ipsi Rosilionis comitatū repetunt. Vale ex vrbe Barchinona in laetania quinto Idus Octobris. M. ccccxcii.

P. M. A. M. Comiti Tendille & Archiepiscopo Granatenfi.

cxlii Courrouer fia r pnicet. Italię occasio habēdi perpinianitas et mores Caroli regis.

CVm sit Hispania mundi angulus, vos q; in Hispaniē angulo degatis, succurrā in anguli angulo habitantibus, petitis, ad vos si licet, vt crebras mittam, de his quę per orbem accidunt christianum, literas. Quotienscūq; nuncius aliquis ad vos iturus sese offert, quę alia distantiam, habentur nuncii, distamus nanq; multa passuum septingēta amplius, cum vos Granatę, nos Barchinonę, pyrenneis finitimę agamus, de repetēdo Perpiniāno, missos fuisse oratores, scripsi alias, ab Italia fertur Ludouicum Sfortiam ducatus mediolanī pro nepote Io. Galeatio moderatōrē, ab Alfonso partenopeo Galeatiū socero, dissentire, instat Alfonso, vt nepotē ex fratre, genero suo iam Barbato, Ludouicus habenas soluat, ducatus procuratōnē Ludouicus deponere recusat. Mitatur Alfonso, patre dissuadente armis impetitum nescerit. Ludouicus, cum Karolo Rege francorum, annum nōdum nato secundum & vigesimum, rerum nostrarum studio, agit, vt prouinciam summat de bellandī Alfonso. Se ad rem laturum suppetas promittit. Auscultat mandata Karolus, accenditur, orditur sibi ex hac controuersia pernitentem Italia, nostris Regibus assequendī quę petunt, optata prebetur occasio. Vt nanq; se Karolus ad transportandum in Italiam exercitum, explicet (ne si rem capesset) vnde cogatur vertere faciem, a tergo exoriat, pacem queritare incipit, Quam assequi minime potest, nisi quod ipsi postulant Perpiniānum scilicet eiusq; comitatū Rosilionis restituat, hęc in presentiarum. Et valet Barchinonę, xiiii, Kalendas Nouembris. M. ccccxcii.

P. M. A. M. Enecolopez Mendotio Tendille comiti Granatenfis Regni protegi.

AD nostrum Simeonem raras destinare litteras volo. Quia nihil nunc accidit, quod ad viros contem plationibus deditos scribi debeat. Emergit nanq; nihil præter similitates pullulat nihil, præter q; miserandi tumultus inter christianos. Ad te omnia qui auratus eques militiam profiteris, qui etiam regiones, in quibus tot mala exoriantur, & earum Principes nosti, Afcasio Sfortia Vicecomes, nunc sedis Apostolicę Vicecancellarius tibi, quom Romę ageres, amicus, a fratre ipso Ludouico, pronepote, vt presens nosti, Ducatus Mediolani moderatore, vocari Gallos in Ferdinandum Regem, quia possulet Alfonso eius filius, vt habenas genero suo remittat, ad quem attinent, mihi significauit. Galeatius Sanseuerinus; quem Mediolani in cubiculo Ludouici, in lecto laborantis, quom redires in patriam vidisti, ad Carolum Regem a Ludouico ad rem pertrahendam, orator missus est. Iam perfecisse dicitur cum Carolo. Vt in Alfonso & Ferdinandum prouinciam sumat. Aduersantur regi suo Parisiensis senatus, qui Parlamentum dicitur, procerumq; & sapientum bona pars. Iuuentum autem pars maior regem, stimulat. Duram esse prouinciam, senatus preponit. Ab itolorum prudentia cauendum esse Carolo nituntur persuadere. Carolus tamen, cui etate ac patrię natura, sanguis ebullit, Ludouici mandata per Galeatium Sanseuerinum, exhaurit, auscultat, studio rerum nostrarum accenditur, rei magnitudine erigitur, Perpiniānum Rosilionisq; comitatū, nostris regibus se redditurum, vel gratis promittit. Si libere ad Neapolitanam prouinciam, illum ire patiantur, nec Parthenopeis suppētas ferant. Rex maioris Britanīę traiecit in Galliam, Bononiā obsidet Gallicam. Maximilianus & ipse Rex Romanorum, arma iam sumit. Nostris Reges, vt arbitror, si steterit promissis Carolus, cum eo foedus iuribunt. Ita Italię turbo ingens Hispanię lucrum pariat, christianus orbis laborat. Sua mole pressi Principes Itali, sibi ipsi ruinā astrunt. Veneti, qui prudentissimi ex aliorum incōmodis sua semper augent commoda, veluti et turta specula, quid feruat, taciti inspestant. Galli, veluti brucus verno tempore arborum folia, q; rittant. Sed & cum foliis brucus interibit. Gallus, fictum sapore, vuarumq; dulcedine pellectus, gestit iam, sed pellem, vti soles Galle miles relinques. Folia corrodere dabitur, ficus, vnaq; deglutire licebit. Ast sanguine tandem tuo damna quę in feres pensabuntur, perimeris Galle ex maiori parte, nec in patriam redibis. Iacebis insepultus, sed tua non restituetur strages Italia. Nimirum pre dolore sum enagatus, Comes illustris. Ignosce iure merito stupenti. Et vale Barchinonę, tertio nonas Nouembris. M. ccccxcii.

cxliiii Proiecta no s no scribedo iteru ad caroli, p Ludouico. Angluser bononiā obsiderat galliā. Videt ce/ far/ qd veneti obruco clucuba.

prudencia vencioum.

P. M. A. M. Pompilonensi & Bracharenfi Antistitibus.

cxlv. Alentis ad nauū gallo rum papa. Exortatio vt alcianus obfct ad nauū, pnofti co si nō fiet.

RIDetis vt arbitror Hispani qui Romam incolitis, ridetis Itolorum principum cęca consilia, qui etiam, Alexandro Pontifice consentiente, similitatibus dissident, ita vt ex Leonibus, effecti lanigerum pecus, lupos ad sui salutem vocare nitantur. Proh sensus perditos, proh miseram conditionem. Gallos in Italiam Ludouicus, potius q; Alfonso conciliari, maie multo immittit. Putant Veneti, qui taciti rerum euentum expectare velle predicantur, putat Pontifex (qui rei assentitur) se lucrifacituros. Dum res serbuerit, forsam de miserorum visceribus, opus mentum aliquod Veneti abripiant, sed caueant ne forte nauim simul & nauum pyrhatā lupue nens. Si vltor euaserit, abducat. Afcasio dicetis vestro meoq; nomine, vt scrutetur diligenter, quid grecis philippum macedonem in eorum discitis ad se vocantibus, acciderit. Quid vt ppiora exempla petamus, Capadocib; dehinc Tracibus, qui Gothmainum magni Turci proataunum, in aduerse factionis vires, e montibus Scythicis, accerferunt, euenerit. Quid demum cęteris huiusce perturbationibus laborantibus, fors tulerit. In quas deciderint caribibus (si nescit interroget) scillas putantes euitare, alieno vt damno doceatur, monete fratri Ludouico persuadeat, vt sibi, nepoti, propinquis, patrię, Italię deniq; vniuersę cōsulere velit, orate. Cogitare incipiat q; graue, q; molestum, q; mortiferum tunc poenituisse, quando nullus poenitentię reliquus est locus. Si minus vestra mea; dicta profuerint, Ludouicq; perueritiam, si videritis iurperasse prudentiam, qua pollere illum fama est, si domo, auara iracundiā rationem expulerit, in tuto vos recipite: Non expectetis fortunę seueritatis nouercales calces. Redite in patriā. hic em veluti conicliari licet, cum neq; ab ea quicquam petatur, neq; habito Rosilionis aucto Comitatu illi restet, quod ab aliquo velle exigere videatur, summa pace, inter communes aliorum tumultus, fruemini. Valebitis, si mea non asperaueritis consilia Barchinonę, quarto nonas Nouembris. Millesimo quadringentesimo nonagesimo secundo.

P. M. A. M. Ad Comitem Tendille, & Archiepiscopum Granatensem.

ccxvi De vulnere regis nri.

Excute fopitum ingenium viri celebres. Quae legis quondam, de rerum mortalium volatu nequissimo, nunc palpat. manus hoc quippe manus antiquis omnibus exemplum. Alexander macedo, veneno in sua felicitatis vertice, precepit est, fateor. Sed a suis, qui apud eum familiarissime verfabantur necessarii. Pompeium fortius, obtruncandum Ptolomeo persuasit, sed hospes astruxit scelus. Sed Cesareum veritus victorem. Cesar in senatu tribus & viginti vulneribus confossus sptrauit, sed a potentibus illiusq; laudis emulis. Ferdinandum vero plenum triumphis, homo inglorius, ignotus, egens, solo ductus furore, Regem quem quam viderat impetit. Is natus ruri a Barchinona milia passum novem, nomine Gagnanazes, ubi aduentante Regem sensit, clam se contulit in urbem Barchinonam. Intra diuam Martiae sacellum, in regiae veteris vestibulo, ad dextram introeuntibus erecto, exiturum Regem, qui tura sibi dicebat, deam bulans expectat. Efficitur obutus exeunti, transire Regem aliquatis per sunt, descendente a primo marmoreo scalae gradu ad secundum, ex alto, vibrato dicto citius ente, a tergo percussit in collum, qua caput illi annectitur. Aureus torquis perpetuum Regis gestamē, ne caput amputaretur eo istu, tutatus est. I sumq; sustinuit. lethale tamē vulnus intulit, nec bene fidunt medici, euasit us, ne sit rex, nec ne. Percussor tribus silico vulneribus confossus, imperio Regis, vt quo consilio id egerit, intelligi possit, seruatur. Fuit hic insaufus dies decembris septimus, circiter meridiem, sub sole nubilo. Regina, tristi accepto nūtio, ad atriu ubi morabantur posticum, ad litus apertum, triremes quasdam iubet adducti, nescia unde malū emergeret, vt paruulum imponeret principem, si quid ultra ingrueret, ipsa ad maritū conuolat. Medicorum chirurgorumq; cumeus accitus est. Dies syderei annotantur. Inter spem, metumq; laboramus, Valet Barchinonae sexto Idus Decembris, M. ccccxcii.

ccxvii

Quid fide rales dies regis annulerint. Anno i vite dicitur minerep.

P. M. A. M. Archiepiscopo Granatenſi prelato suo. De illato Regi vulnere, Pater optime, per alios vobis nūtos significatum fuisse existimo. Ad comitem collegam tuum pauca ego, que scripsi, minime repetere est cōsilium. Quaedam alia que ex casu emerſerunt audite. Paganus ille pecuarius percussor Regis fateri coactus, quid illum vt tale facinus pataret situmulerit, spe sola ductum, vt si Regem perimeret fore vt Rex ipse crearetur, publice priuatimq; protulit. Nec extorqueri ab eo potuit vel tormētis aliud vnquam, consilio cuiusquam motum se fuisse, negauit semper. Id testes, id tortores, id iudices referunt. Regina quae principem nobilibus Castellans omnibus circūſpēserat, vt cum eo biremes ingrederetur. Et abducerent si forte laetanorum insidia id actum fuisset, ne illum, ad tollendam de tam ſædo facinore vindictae occasionem, raperent. Vbi nullam conſiurationē interceſſiſſe intellexit, redire paruulum in atrium facit. Ipsa vero ad maritū, in veterem Regiam, quae in urbis fere medio super tumulo parum edito erecta est, ubi laquidus iacebat Rex aduolauit. Hic dies, quo literē scribuntur, est ab illato vulnere nonus, septimus, luſtu curiam repleuit, expiraturum Regem, neq; viſurum etus dies vespeream, rumor vagabatur. Illas tamē cœli minas euasit, hesternus qui octauus fuit, spem attulit, in melius nanq; surgere res viſa est. Hodie iterum timor est: ex debilitate exortus, ex animis effectus Rex, linguam emiſit turgida. Rubor ingens igneus sparſus per genas, oculi aduerſi. Contuſis geminis, cor nebula recreatur cōfufum. In se verſus est, ac cibum Reginae manu porrectum, ſumpſit. Hec ad nonum & Valet Barchinonae, xix, Kalendas Ianuarii, M. ccccxcii.

ccxviii

Quid vnde decim dies quod ceteri sint operati in rego. Quado se ostendit rex.

P. M. A. M. Comiti Tendillae. Ve ad simeonem nostrum senem, vel sanctum Iosephum collegam tuum Antifitem rescripserim, legito. A nono laborauimus vehemeter, terruit nos vndecimus maximo pere. Duodecimus iam letitiam tulit, quia salutis spem, in melius a duodecimo res cessit, in dies magis ac magis. Liber est iam tandem ab omni suspitione periculi. Videndum se prebuit, sed ex atrii fenestra. Domo nondum ad hanc usq; diem, quae Decembris est tertia & vigesima, ex medicorum consilio, profectus est. Montes, valles, littora, & interna, quacumq; diuorsu sita sunt facella, genus omne hominum lustrat. Serratum motem (sic vulgo dicitur) progenies omnis Regia pedibus conterit. Genibus & nonnullis nudis per huius montis aspera pergunt. Deo sic ex voto pro Regis incolumitate polliciti. Metitor ex his comes illustis, reru que sub caelo sunt volubilitatem. Et an Sublimium rerum supremi cardines obstant, quoniam ab exili etiam culice, post celebres triumphos verberemur, meditator. Quis hac nostra tempestate. Ferdinandus dolesitor: Quis potentior? Intra natales tui lares, in caput eius, visis Bubulcus insidias struit, apparat, perſect. Istucq; vno tui trisphatorē obrucasset, ni ex diuinae puidentie cōsilio, torque sibi aurea, vt erat solus, collo implicuisset. Tali ergo Mi Patrone exemplo parū fidere mortalibus edocemur. Et vale Barchinonae, x, K. S. Ianuarii, M. ccccxcii.

EPISTOLARVM PETRI MARTIRIS. A. M. LIER SEXTVS. ANNO. M. CCCCXCIII.

P. M. A. M. Afcanio Sfortie Vicecomiti Cardinali Vice Cancellario.

ccxix.

Vpis (vti per tuas literas video) intelligere. Quid hoc sit, quod a Carolo Gallorum Rege repetant mei Reges, quo etiam instatres inter eos sint. Hec habeto Ioannes rex Aragonum, iunior frater, Alfonso regis Neapolitani primi, cui Philippus auus tibi maternus non modo libertate (cui eum in potestatem haberet) verum etiam pecuniarum ingentes cumulos condonauit, quibus regnum Neapolitanum adeptus est, vt pecunias quibus, deficientes ab se Laetanus frenare possent, assequeretur. Perpetuam ingens in Gallia Narbonensi ad pirenecorum radices situm municipium. Cum eius comitatu qui dicitur Rossillonis, octoginta milibus auri dragmis, ducatus dicitur populus, pignori dedit Gallo regi, quia in ipsa Galliae Narbonensis planitie Perpetuam iaceat. Durum est tale municipium soluere de manibus, causas tunc sit innumeratas, diem protrahit ex die Gallus rex, tanti momenti rem complectitur tenacissime, recusat pro viribus restituere Britannie maioris, quam dicitur Ingleterram Rex meorum regum suatur traicit in Galliam, Bononiam obsidet gallicam (vt aiunt) Maximilianus rex Romanorum galli fines armatus iam parat impetere, Imminens periculum Gallus timens, pacem & Perpetuam offert, modo, ceteris relictis, foedus in eam amicitiae cum eo, ne pſicet ad Neapolitaniam prouintiam volenti, sint impedimento, ne ferant suppetias Neapolitanis. Hec vt inq; agitantur, concurſationes fornicarum agmina superant, Res stringitur deliberatio hanc inchoare videtur. Veh tibi Italia, veh vobis huius nauis duſtoribus, si optata vestra conſequimini. Oh insolens est Alfonso inquis regni heres Neapolitani, intolerabilis est illius superbia, turbiacq; & contumellas in me conſicit, proclamas se ab raturum mihi verticem, Cardineq; mihi in Galerum combusturum in caput blaſterat inquis. Rose sunt he, Princeps Illustrissime, veritq; sunt flores sapidi, muliebria hec, siquae autoribus Gallis perpeti soleant victi pensaueritis. In victos hostes nostros quacumq; velint crudelitatem exerceant galli dicit. Putaine temperaturos, quin vos sint sub ito impetitur? Quom se vestroru hostium victores esse senserint. Nū bene calles, cum magno imperio famem augeri imperii? Caute, caute miseri, quoduis malū potius q̄ Gallorum leuitam experiri velitis, tollerate, ab sorbebimini, veluti a bibula harena cadens aq̄ guttula, ab sorbebimini vobis, dum licet, consulite. Et valebitis Barchinonae in nonis Ianuarii, M. ccccxciii.

P. M. A. M. G. G. Billberto adolescenti. Io. Borromei Comitis filio.

ccxx.

Exhortatio ad studia literarum et laus exercitij.

Genitor tuus, qui plerumq; ad me scribit, tuo in nomine iussit aliquando saluere, literas autem a te misit nullas. Quid igitur respondebo non vocatus? Hoc tamen vnum habeto; adolescentibus pulchrum esse litteris, maturiores etate excitare, vt rase ipsi tabule, ex antiquorum picturis quid ipsi valeant inscribere effurentur. Id si rubore ducti, quamuis erubescere sit ingenii, facere recusauerint, minus culti minusq; utiles viri euadent. Non hoc ratioe me dictum velim existimes, parum nanq; tibi, aut cuiq; prodesse mei possunt sermones. Sed vt te exerceas sedulo, ad multos ex tot virorum numero, quot nostra patet Italia, scribendo, teq; excolas exerceo. Istae quidem exercitatio ingenium acuit, memoria ampliat, & confirmat, copiamq; ad pertractanda negotia postmodum & vocabulorum prebet & sententiarum. Hortar te propter eum, quem generi tuo debeo amorem, ad assiduum dum teneres, librorum lectionem, a quibus omnia bona animi (veluti ex hortis hesperidum aurea poma) colliguntur, si opus esse putarem, sed quom procliuem te vtro ad virtutes surgere genitor mihi tuis significationerit, non opus esse, ad eam rem calcaribus video. Propterea, vt te exerceas tantū moneo, parum enim, vult noster Cicero, eruditione posse sine exercitiatione, prodesse hesitareq; videtur, vtrum malit, si de duobus alterum esset eligendum, immo & in exercitiationem se pedibus se re cognoscitur. L. literas igitur tuas G. G. Billberte mihi, crebras videantur. Et vale Barchinonae in Nonis Ianuarii, M. ccccxciii.

ccxxi.

P. M. A. M. Io. Borromeo aurato equiti.

Epilogus de casu regis & multa p̄ca q̄d ab idico bono p̄dicet ruina italie.

SI forte quisquam ad vos fama de percusso Rege meo detulerit, ne fallamini. Scitote non maliuolentia, non inuidia potentis cuiuspiam, non ut se quisq̄ ab iniuria, regibus peculari nota, excoleret facinus accidisse, iniuriam namq̄ nulli uiuentium inquam mei reges p̄ter q̄ iudeis aut sarracenis in tulisse reperiuntur. Sunt quippe iustissimi, integerrimi, religiosissimi, reſtores, non tyranni, futore dicitur tartareo, uelanus quidam, humilis opilio, id patrauit. Viuit tamen Rex, euasit apud infernos manes extructum scelus illud. Post paucos inde dies rediit ab antipodibus occiduis Christophorus quidam Colonus uir ligur, qui a meis Regibus ad hanc probitatem tria uix impetrauerat nauigia, quia fabulosa que dicebat arbitrabantur, rediit, preciosarum multarum rerum, sed auri precipue, que siapte natura regiones ille generant, argumenta tulit, sed aliena omittamus, Comes egregie, omittamus. In Italiam uocantur Galli, quibus colubris agitantur miselli homines. Sentio te domumq̄ tuam a Ludouico distentire, sed prodesse parum. Stupet namq̄ iam Ludouicus fines armati irruerunt, eadem ratione queritant. Veh tibi Italia bonarum artium genitrix, & discipline militaris magistra. si uires tuas cum Gallo commiscueris, si Gallum in tua viscera admiseris, peribis misera, uiuere iam dabunt in predam. Proclamate omnes, rumpite uocibus ista in immissores. Quoduis malum potius inter uos sustinet infelices, q̄ in errorem tantu precipites cadere uelitis. In gallia qui Perpinianum & Rossionis comitatum dedit oratores, iam parantur, assentiri uidentur mei Reges. ceteri collega, in Galli potentiam conſurati, meorum Regum (ut arbitror) iudicium sequetur, sed usq̄ una cum Gallo iacturos esse arbitramur. Hec omnia ut uos liberius a lupis rapibus, quos misere oues in caulam, ut uos a catellis tueantur immittitis, deglutiamini. Vestra res agitur. Eo minore ego dolore conficiar, quo minus angit aurium sonus, q̄ oculorum porſpectus. Vale. Cleofe vxori tue & uiriusq̄ natis meo nomine salutes impartitor. Barchinoe pridie Idus Iunij. M. cccc. xciiij.

ccxxii.

P. M. A. M. Afcanio Sfortia Vicecomiti Cardinali Vicecancellario.

Epilogus de casu Regis q̄d contempnitatē p̄cipue p̄p̄niam uelidit prima p̄ntice p̄tialig.

PROH miser mortales. Proh uos miserimos, qui fluctibus agitati interis, in uos metipſos & uestrum sanguinem rabidi insultatis. Ab innani uulgo beati falso credimini, quia purpuratos uos longo cernunt hominum ordine uias implere. Ediscite miseri, ediscite, qua fragili loro gubernemini. Maiori cognoscite i discrimine ueſtre uitae habenas, q̄ cerdonis aut piscatoris, qua uobis magis inuidetur, uelari. Magistri hoc exemplo, quod uobis referam, si uiuistis integro sensu, efficiemini. In summo rerum culmine sedentem inuictumq̄ bellatorem Ferdinandum Regem, uilis quidam sine nomine ruricola, idibus Decembris septimis, circiter meridie, sub coelo nubilo, grauissimo percussit in collum, qua caput illi conuectitur, uulnere, ad necem ducto. Cecidissetq̄ in terram caput obructu, ni partem istius torquis aureus magni poderis collo implicatus suscepisset. Ad eum paganus hic statum perduxit Regem, ut septimo, nono, undecimo ab illato uulnere diebus faciem uiderit immature mortis. Plena iustu curie, horrore uesano referata, terdecim egit continuos dies, spe de Regis salute amissa, publica & priuata uota nature deficientis uim exererunt. Euasit Rex, tribus cofossus uulneribus, Rege ita iubente, ut res detegeretur, an conſuratio interceſſerit, percussor seruatur. Capitur, in uincula conſicitur, per listores preterofq̄ cogitur causam fateri. Nihil propter furorem ediscunt affuisse, uidet ego hominem in uinculis atq̄ allocutus sum, sexagenario sentor uisus est, cano capite, acuto, productoq̄ meto statura gracili, alta, oculis porcinis, nigris, tenuibus, obductis, genis effosfis, sermone rarissimo, Saturno plenum esse aperte cognoscitur. Se fore regem ia fiat, si Regem peremisset, ut facti poeniteret extorqueri ab eo nunquam potuit. Ignosci electo illi Rex imperauit, sed patria id iura minime sunt passa. Extructa igitur ex more quadriga, per uicos & completa frustatim strangulatus tamen prius, ne desperaret, ductus, secatur, de hoc satis. Iam proxima est, q̄ tota mente petitis, ueſtra calamitas. Fatales uobis galli, ut se liberis in uos accingant, que cumq̄ uolunt, meis Regibus per oratores condonant. Perpinianum inſigne opidum, Rossionisq̄ comitatus, per Episcopum Albigensem atq̄ etiam gratis est receptum. Valete si potueritis Barchinonae. Idus Iunij. M. cccc. xciiij.

P. M. A. M. Protonotario Condulmario uiro Italo Concha de genti.

ccxxiii. Laus Io. ruffi epi qd sint carites.

VI magis inuideam hodie, q̄ tibi condulmaris obseruande, uiuit nemo, lucidissimam in tra ueſtra isthuc moenia margaritam decidisse relatum est, hac si non uides occutis, Sinon olfacis saxum es, si non sentis stupidus. Io. Ruffium foro luteum pro san cti Georgii cardinali eius antistite domini, concham aduentasse fama est. Qualem pre manibus uirum habebatis, ne tanto bono oblato fruendi occasione omittas, prebeto aures. In vrbe uersat ego sum decennio, quem homini preferem nullus eo tempore occurrebat. Sedem in homine tibi tres orpheas gratias, si hominem tractaueris, delegisse comperies, integre mentis scilicet splendore, corporis elegantia, & animi hilaritate. His nascentem illum dotibus natura conſinxit, ast si q̄ bus eas artibus per labores & uigilias excolerit ueligeris, ut maiori notari merem tibi studeas comparare, que sibi heroes uiri singula conſequi curauerunt, omnia iste complexus est. Omnia & affectus, ad hominem condulmaris, illius explora naturam, ingenium scrutare, hu mansissimum reperies, Mercurio acutiorem. Si de literis, quas tu profiteris, periculum feceris, uatem inuenies nullum cuius hunc uel unicum lateat carmen, & quod manus est memorie non teneat. Oratores habet historicosq̄ non minus familiares sibi, q̄ sue precepta gramatice simplex gramatice, nata formataq̄ in eius officina, cuncta hec existimabis. Quid ultra, neq̄ magis platonium dices platonis hospitem, Marſilium sicinum, neq̄ magis Aristotelicum Miradulanum, nostri tempestatis Philosophie clara lumina. Ah uereor iam ne, si hos p̄cessero limes, adulator iudicet, potius q̄ ueridicus. Dicam tamen que auduit, que oculis meis met ipſe uidi. Cum egregius de medicina medicis differentem uirum aliquando deprehendi, admiratione inſtuebar detineri medicos, qui solam artem illam profitebantur. Unde sibi de ipſorum fluentis uir occupatissimus alieno, ut ita dixerim, pane depastus, tot tantaq̄ potuerit ebibere. Comis est iste uir aclepidus, gauritate quadam admixta, que uirtutes ceteras condit. Si post hec de negotiis egeris, in negotiis dexter, agilis, expeditus, resolutus, integer. Habes igit oem apud te in uro homine hoem. In amplectere condulmaris, istum obserua, quoad usq̄ licebit. Et uale Barchinonae, Idibus Iunij. M. cccc. xciiij.

P. M. A. M. Comiti Tendille & Archiepiscopo Granatenſi.

ccxxiiii.

ATOLLITE mentem sapientissimi duo senescentes, audite noui inuentum. Meministis Cololum ligurum, inſtitisse in castris apud Reges, de percurrendo per occiduos antipodes, nouo terrarum Hemispherio, meminisse oportet. Quia de re uobis aliquando actum est. Nec sine ueſtro, ut arbitror, conſilio rem hic aggressus est. Is rediit incolumis, mira se repisse predicat: aurum, aurifodinarum in eis regionibus argumentum ostentat. Gosamum aromataq̄, tu oblonga, tun teretia, cauceo pipere acutiore, detulit. Que, simul & coccineas arbores siapte natura tellus parit, occidentem secutus, a gadibus milia passuum, uti predicat, quinq̄ milia, in plures incidit insulas. Inter eas unam captauit, qua maioris esse ambitus, q̄ Hispania uis uerſa, affererat. Homines reperit natura contentos, nudos, cibus depastos natiuis, & pane radice ali, ex Spitalibus quibusdam fructibus internodiis plenis, que ipſi terra suis contegunt temporibus, ex quorum internodiis singulis, singuli turgescunt globi, in patri, aut cucurbitule similitudinem. Hos maturos, uti nos rapas, & rafanos eruiunt, ad solem sicant, scindunt, terunt in farinam, pinſunt, coquunt, comedunt, uocant hos globos agies. Cetera ex arboribus, ut plurimum edulta, a nostratibus diuerſa. Quadrupes nullum insula gignit, preter immensos laceratos, minime tamen noxios, & cuniculi quoddam paruuli genus, quod nostros mures emulat. Reges habet gens hec, & alios alios maiores, sudibus, arundinibusq̄ aduſtis preacutis, & arcibus, intra se ceterant. Viget inter eos, quamuis nudus sint, imperi cupidus, uxores ducunt. Quid colant preter numen coeli, nodum didicit. Tria colono dederat nauigia, in eius insula litore, illius super rupe aquis cooperta, plana, grandius amiffit, cum duobus reliquis minoribus regressus est, octo & triginta uiros, qui interea dum ipse reuertatur ad eos, locorum natura seru teritur, in insula reliquit, commendauitq̄ regulo eius puinitie, qua truit, noie Guadcanarillo, nudo & illi, maior paratur classis, redibit. Que succedent per me, si uixerio, sciatis, Valete. Barchinonae, Idibus Septembris. M. cccc. xciiij.

P. M. A. M. Afcanio Sfortia Vicecomiti Cardinali Vicecancellario.

ccxxv. Mha s ita incread idof de caroli re gis cogitatu post p̄ntice p̄ntianum

TANTA est obsequedi tibi, Princeps illustrissime, mea cupidus, ut etiam summis reru stibus implicito, gratum facturum putem, si que accidunt apud nos tibi significauero. Mira res ex eo terrarum orbe, quem sol horarum quatuor & uiginti spatio circuit, ad noſtra usq̄ tempora, quod minime te later, trita cognitaq̄ dimidia tantum pars, ab aurea ut pote

cherfoneso, ad gades nostras Hispanas, reliqua vero a cosmographis pro incognita relicta est. Et si que mentio facta, ea tenuis & incerta. nunc autem. O beatum facinus. meorum regum auspiciis: quod latuit haecenus a rerum primordio, intelligi ceptum est. Res sic se habet, aduertit Princeps illustrissime, secutus occidentem solem a Gadibus, Christophorus quidam Colonus, vir ligur, praebitis illi meis Regibus tribus nauigijs, perrexit ad antipodes, miliana supra quinque milia. Tres & triginta continuos dies, caelo tantum contentus & aqua, adnauigant. Terram post hoc, eareua grandioris nauis, qua Colonus ipse uehebatur, speculatores proclamant, Insulas percurret ab equore sex. In ipsarum una, quam Hispania maiorem esse cuncti, qui sunt illum fecerunt, rei nouitate pellecti, praedicant. In terram descendit. ibi dies aliquot immoratus, aurum, golampium, aromata, ob longa, in cinamiforma, & in pipere teretia, arbores coccineas, succinum, colorem glaucum, multarumq; rerum apud nos preclararum, copiam, terram illam suapte natura gignere comperit, ex quactiq; re, in argumentum tulit tantillum. Reges habet insularum plures, sed nudos, & cum eis omnes vtriusq; sexus, quibus natura contenta, ut potest, solisq; arborum cibis, & radicali quodam pane gens illa vescitur. Imperitamen est ambitiosa, seseq; inuicem arcibus & praecutis adultis sudibus, mutuis bellis ea cupiditate conficiunt, cogiturq; ut sius regulus, victori parere, ac si meum ac tuum, veluti inter nos, inter eos yerfaretur, lautiq; apparatus ac pecuniarum cumuli desiderarentur, qua nancq; re indigere nudos homines, putabis, coetera que succedent, si optare ista galli permittent significabo, fertur Karolum Regem datam Perpetiano per Episcopum Albigeum de illustri Ambasie familie genere, accingere se ut ad vos cat. Dis bene veniat. Valeatq; vtrina bene. Barchinone Idibus Septebtris. M. cccc. xciii.

P. M. A. M. Archiepiscopo Bracharensi.

ccxxvi

De inuicis a castellanis & portugali sibi in occiduo pacta caroli csi regibus nris sit par dano perpinia no.

Conuenit haecenus de vna tantu re scribere, tria tibi nunc est animus significare. Colonus quidam, occiduos adnauigauit, ad litus vsq; indicum (ut ipse credit) antipodes. Insulas reperit plures, has esse, de quibus sit apud cosmographos mentio, extra oceanum oriente, adiacentes indie arbitrantur. Nec inficior ego penitus, quamuis ipheret magnitudo aliter sentiri videatur, neq; enim desunt qui paruo tractu a sinibus Hispanis distare litus indicum, putent, ut cumq; sit, magna se reperisse praedicant. De his que dicit, signa tulit, maiora se inuenturum pollicetur. Nobis satis, quod latens dimidia orbis pars, in luce veniat, & Portugaleses indies magis ac magis equinoctiali se circulo subiciunt. Ita ignota haecenus littora, per uia cuncta, efficiuntur propediem, alter nancq; alterius emulatione, sese laboribus ac periculis exponit ingenitibus ad coetera veniamus. Karolus fratorum Rex, quom primum vulneratum fuisse Regem meum, intellexit, oblatum misit per pinianum rossonisq; comitatum, quem Rex petebat, aut si quondam iuris Aragonici, distulit tamen in Septembrem mensem. Quo tempore oratores destinauit plures, primum inter eos tenet Episcopus Albienfis de illustri familia de Ambasia, qui sui Regis nomine Perpinianum reddant, dummodo libere prouintiam in Alonsium Neapolitanum Regem sumere liceat. Hinc atq; hinc multa agitantur, pacis tamen foedera in finituntur, ut amici sint vtriusq; alterutri amicis, inimiciq; inimicis. De neapolitano vero Rege ut Karolo Regnum petere Neapolitanum armis liceat, si iura ipsius potiora esse consulerit. Perpinianum his compositis receperunt. Meis Regibus id adnitenibus, Cesar & Rex anglus, coeteri collegae, ab armis in Gallum discedunt. Resat tertium. Carolus militibus iam instructis, ad Italiam vocatus a miseris obsecatis armets, ut lupus a catellorum latratibus inermibus, ipsa tneatur, iter cepit. Vos mihi credite, Caucaesas rupes in Italia casuras, & acrocerannia fulgur in imminencia, fugite, nec vobis ignoscetur Hispanis, quom vagari solutis habentis Galli incipient. Roma illis iter est. Romam deserite, si minus auscultaueritis poenitebit, quando poenituisse nil proderit. Vale Barchinone Kalendas Octobris. M. cccc. xciii.

P. M. A. M. Io. Ruffo forlitanensi.

ccxxvii

Laudantia in qua moralia mta.

Quom primum, te vit insignis in Hispania esse senti, insuluit animus pre gaudio. Spero fore ut aliquando ad curiam te coferas, a qua discedere minime licet mihi, assiduo quippe magnorum procerum commertio, qui me audituri, quamuis cornicantem, contubernium a mane ad vesperam implent meum, sum implicatus. Nec premittere ceptu opus qui rem, quin ingens illis ex interceptione incommodum eueniret. Qui nancq; haecenus a literis erant auerfi, ab eisq; abhorrebant, illarum iam nunc gustu pellecti, neminem posse, qui literas ignoret, rite hominem appellari, praedicare ipsi met incipiunt. Ignosce igitur queso, nisi protinus me accinxit ut ad te (ubi vbi applicuisset te Concha sens) proficere. Scio te naturam ad prestandam hominibus utilitatem, non ad eam cuiq; auferendam. Sed die, que fuit coeli erga te benignitas tanta, ut hac tempestate, qua Italię coelestes omnes potetie ruinam minitari videntur, Ex illis te fluctibus exemeris. In hispaniamq; tranquillo, portu sedente, cotuleris. Nunc aper te video apud superos esse, de sapientibus tutandis (ne labantur) curam ingentem, ex coelesti consilio factum arbitror, ut patronus ille tuus, crista insignitus rubra, te vnum ad huius Antistite, que illi paret, gubernaculum, ipsiusq; negotia cum meis Regibus pertractanda hodie delegerit. Sed miser ille, quid sine te, qui gratiarum solus apud eum hospes eras iucundissimus, faciet, quis ea corporis praesentia, Quam tu pre te fers, nulli equa illius atria replebit. In troetelq; primarios viros ut moris est, in procerum palacis, prior occurrens suscipiet quem tibi simile retinuit cum sit in te is mentis splendor. In nata ista cordis hilaritas: misereret me hominis profecto, qui se tata foelicitate abdicauit, nisi illum, quanti boni possessor esset, ignorasse putarem. Ignorauit qui ppe gallie filius albæ, quanti precii pillum manibus teneret. Pati propterea potuit, a se ipso, ad res exteras suas tantu precii faciendū, dimittere virtū. Ipse viderit. Tu vale sapientia misri exelar. Beabis me, si ad me feceris. Barchinone nonis Octobris. M. cccc. xciii.

P. M. A. M. Ascanio.

ccxxviii

Alas Baudillum Granate quondam Regem iuuenem, regno spoliatum, per me intellexit. Nunc is Andaraxium oppidum, reliquas etiam terras, a meis Regibus in motibus, quos Nituales appellat vicinia, illi concessas, precio soluit. Sine inuitu, siue libens, id fecerit, rerum alienarum curiosiores perquirant, mihi sat est. Hispaniam deserit. In aphyricam se transfert, ex libris regibus futurus incolae, qui magnus quondam Hispanisq; omnibus formidolosus. Ita sub lata iam est omnis de defectione ex legum, suspicio. raro naq; populus tumultu aut defectioni studet, vbi duces desunt, a quibus sperent gubernari. Vale Barchinone pridie Idus Nouembris. M. cccc. xciii.

Baudillus granate rex ex hispania dimittitur.

cf. Ray. de Granada

P. M. A. M. Ascanio Cardinali Vicecomiti Vicecellario.

ccxxix

Venit ad nos Garfias cagnas, Alfonso cagnas familiaris tui cubicularis germanus, cum tuis ad me literis. Ut regium habeat chyrographum petit, quo possessores temporu Marci chienne, ac teardale, extra urbem Hispanensem in eius diocesi, & sancti Romani intra passus urbis menia sita parrochiales, & vnius de sex praesimonia libus Antecher de veterib; possessionibus eiciantur, quorum titulos pontifex Alexander ad te transtulit, quo eos ipse Cardinalis haberet, quia sic per pretorium, quod rota dicitur pontificum, datis exequutorialibus decretum est. Multi veniunt de re hac conuestus, graues agitur querellae, suspitria gemitibus accertim, tunc ardales re flor sese torquet, qui annum octauum & vigesimum sese reddidit illos nullo perturbante possedisse ait. Quid hoc nunc mali emergat, se non intelligere proclamat. In re ipso se liberatum ab onere regressus, quo ab Alexandro praemebatur Cardinali, quom primum pontifex effectus est, minimeq; fieri solitum, ut per accessum ad pontificatum idem res fieret super beneficis pondus, vocibus curiam obtundit. Supremam esse dicens feritatem, si de loco, vbi tot annos sacra ministravit, deiciatur, se non audito praesertim. Et si legibus forte contra se decernentibus de regressu, iustam soluerit, ut a sunt, pensionem, tolli minime debere probat. Hic acrius torquetur, quam coeteri, qui optimiori fruebatur sacculo. Post naq; stratos Gra natenfes, qui regitunculam illam incurfionibus sacere incultam cogebant, adeo coaluit, ut redditus ipsius dragmas attingeret ducatos, dicit vulgus, septingentas. Hoc si homini tollatur, in desperationem incidat oportet. Supplicabo tamen tuo nomine, tu autem qui petis & illi qui concessuri sunt, si concesserint, literas humanum ne sit an immane, equum an araneę tela viderit. Eadem est alioiur quarella, licet no precio par. Bracharenfi Archiepiscopo significetur Ioan nem Portugalię Regem, qui illum & patrum eius Cardinalem erexit, interisse, magni quippe animi Rex erat. Colonus ille noui orbis repertor, Architalassus (quem Hispani admirandu vocant) maris indici, ab occidente a meis Regibus effectus, cum decem & octo nauium classe milleq; armatis, & opificibus omnifarum, ad nouam urbem condendam remissus est, animas itaq; ac sementes omnis generis, secum affert. Vale te si per gallos ad vos cuntes licuerit in Kalendas Nouebtris ex curia. M. cccc. xciii.

De morte regis portugalię Coloni in gati classorumpit tuur.

P. M. A. M. Comiti suo Tendille

ccxl

Miserere Italię trepidantis proxima febrile, comes illustris, misereat, quadoquidẽ patriam illam tibi super omnes, quas sol ambit prouintias, nec Hispania possibita, placuisse semper praedicasti. Endromedem, qua illam dentibus frementem cõtegamus, presto paremus, atq; eo apertus quia, Ferdinandum Parthenopeum Regem prudensissimū, vbi vbi Ludouicum Sfortiam cum Gallo Rege conuenisse ad finem exitum sentit, vident edo confectum perisse fama est. Heu, quam Furibunda Italię quartana fimbrias rodit. Alpes naturę

Quartana Italiã rapta: Scnan d'ist capoli tanprex mo rē Gall' iã trāst' oclerit bitur futura

E

calamitas d
cifarce/ d an
gio/ de ven
tis/ de turco
it / Fonteca
ad Caroli
quid nostri
Reges.

aggeres, gallis oppositas, Galli transiunt, maior exercitus pars transportata, strata est machina-
mentis multiplicibus via, sequitur premiffum Carolus ipse exercitum insulans. Lambunt
iam sibi labia spe predepeulantes Galli. Saluam deglutunt, victoriam in manu vt vulgo di-
ctur se habere putant, nec aliter ego quia ab ipsismet italis & his fortioribus immittuntur,
facile nanq; arietibus Lupos in caulam vocantibus, Lupis in caulam patet aditus. Sed nec arie-
tibus cornu impetere iugulatis ouibus, nec terram pedibus spatgere, nec balatus misericor-
diam imploras proderit quicquam, quin ipsorum sanguis exugatur a lupis. Quis ob stare iam
quibus sublati obticiunt: sublati: ymmo & in vicinos armatis. fuerunt nanq; Mediolanens-
es haecenus, veluti tuta propugnacula, ne in Italiam Galli, ne germani finitimi alpiibus, trans-
frent, transiuntq; tentantes eluetios, mea etiam memoria, sepe non modo sustinuerunt, sed pro-
stigaerunt. Non penitus tamen Mediolanenses accuso im prudentia. Sentio nanq; maiori ex
parte concitus meos extorqueri, cernereq; a longe futuram preteritorum exemplo calamitas
tem, sed illorum fessor est Ludouicus. Et si non legitimus, manibus tenet habenas, calcaribus
illa ferit eorum, inde rem perfectam putato. Alfonso prior dissipabitur, qui mortuo patre re-
gni sum pssit habenas, sed in nostros postmodum faba cuditur. Veneti quia sic cum Ludouico
conuenit, rem inspetant, dissimulant, quid astruant nescitur. In armis & ipsi sunt mari, ter-
raq; Maximiliano Regi romanorum cuncta displicent, nec Britano placent, patiuntur tamen
animo quamuis iniquo. Tur chus nostris gaudet factionibus, arma & ipse suscitatur. Hec a tabel-
laris, qui voluntate reduntq; creberrimi perferuntur. Nostros Reges isti cum Gallo foederis, vt
coniectari possum, poenitet. Oratorem mittunt Antonium Fonseca tibi amicum, armoru
& ipsum, quom bella in Granatenes gererentur, ductorem, qui Carolo ferat, meminerit eius
capituli, vt Alfonso impetere illi tunc liceat, quado potiora esse Carolo quam Alfonso iura de-
cretum fuerit. Rem remittatur, adhuc in deliberatione versari, hic est eorum que geruntur
Epilogus. Ex curia quarto Kalendas Decembris. M. cccc. xciiij.

EPISTOLARVM PETRI MARTI
RIS. A.M. LIBER SEPTIMVS.
Anno. M.CCCC.XCIII.

P.M.A.M. Archiepiscopo Granatenfi.

Ve de bellico tumultu accidunt ad illustrem nostrum comitem scribo,
perturbari nanq; huiusce cruentis narrationibus sanctum animum tuum
per supernos orbis continue incedentem, nequaquam licere arbitror. Co-
lonum ex ea prouincia honorifica redeuntem, admirandum oceanum ma-
ris Rex & Regina Barchinone exerunt, sedereq; illi coram ipsis quod
est (vt nosti) supremum apud Reges nostros beniuolentie & honoris, ob-
res preclare gestas, tributi argumentum fecerunt. De hinc classem illi dex-
cem & octo nauium munitam, qua regressus est, sunt impartiti. Magna
pollicetur se detesturum, ad occiduos antarcticosq; antipodes. Nil aliud est
quod nuc referri possit, propediem complutum, quod Alcala de henares dicitur, proficisce-
mur. Inde recentiores habebitis literas meas, qui propiores eritis nobis. Ex Valleoleti pridie
Kalendas Februarii. M. cccc. xciiij.

P.M.A.M. Theodoro Papiensi Regis Galli Medico & consiliario.

In hispania prouintias oretaniam, vt pote atq; carpetaniam, esse duas, in regno quod Tolet-
tanum dicitur, velim scias. Has inuadunt aliquando volitantium locustarum agmina, velu-
ti callidi tonsores segetes ab rassis ita abmittant, vt nil preter gemitus, agrorum dominos
ex calamitate reliquant. Vnum tamen dominis assurgit solatium, quous tenue atq; inane, quos
custarum maior pars ibidem corpuscula deponant, vbi segetes corroserunt, nec in alterum, ab
illato damno, superstities viuant annum. Intellige parabolam, tu, qui locustas in victorum se-
getes comitaris. Italiam, mortuo pre dolore animi vti nobis relatum est, Ferdinando Rege Nea-
politano, Gallia Ludouico Sfortia vocati, in Alfonso, Fernandi successorem, perueniantur,
deperituru Alfonso stimuli & in predam futurum regnum Neapolitanu, tali fautori putadu est,
quom presertim veneti rerum cunctum tacite expectent, ex copposito & isto federe cu Ludouico.
Pontifex vero assentiat, neq; enim poterit Alfonso Rex, suis populis iniusus, vtramq; potes-
tiam sustinere. Sed neq; Ludouicus tandem ab locustarum genuinis enadit, nec locustis dabi-
tur post segetes depastas diu superuivere, Expergiscuntur nanq; multi, qui nunc dormitare vult

dentur, ex proximi Vcaleonis incendio, ne in suas domos at dens scintilla proflit verebun-
tur. Verum enim vero Theodore, quando te in castris esse contra patriam intellexi, maiorem
immodum sui admiratus, pergis, quo te cuiq; herus ducit tuus, inquis. Nec posse te obistere,
quin ista eueniant, dices, vocatur ad nouum regnum, quod illi, vt suadent, exire angustie do-
mus attinet. In manibus illi, quod animum esse videtur, conicitur, quid faciet, talem ne occa-
sionem amittet? Non amittat, annuo & ego illius proposito, laudoq; animosi Regis fortitudi-
nem. voticompos arbitror, tali ductore presertim, efficietur. Sed quin patrie doleam, quam
preceps video ne labatur, vis nature integra non valebit efficere. Miserator & tu mecum Theo-
dore saltem, paulisperq; defuturam lachrimator, quando quidem alio non licet nobis clispeo il-
lam protegere in presentiarum. Nil aliud preterquam susuiros quosdam de suppetis Alfonso
contra herum tuum ferendis, quod Regis mei affinis sit, scribere ad te possum. Obuiare ne des-
siperetur Alfonso, pro viribus intendunt, profuturum sit an non viderit altitonans. parū ego,
aut nihil existimo, quia ferro excitantur. Nunc enim ipsi cogitant, quod Carolus iam fere perferat.
Alpes nanq; iam preter gressum, e ticino ethuriam versus mouisse, ad nos nunciū detulerunt,
Vale ex Valleoleto tertio Kalendas Februarii. M. cccc. xciiij.

P.M.A.M. Io. Borromeo aurato equiti cō-
tū mediol. Comitū lacus verbanū,

cxliij

Decembris mense anti fecundi & nonagesimo a quadringentesimo supra millesimum,
benegnitissime comes, triumphatorem Regem in eum, fuisse ab infano percussum tur-
cula, orator esq; destinatus a Gallis fuisse, qui nostrum Rosilionis comitatum, in Gallia
narbonensis visceribus situm, dederet, & Gallos de armis in Italiam ferendis cogitare, per me-
sem tibi vt arbitror februarium sequentem scripsit tui. Nec minus tibi (ni fallor) latentes hacte-
nus Antipodes per Christophorum Cololum ligurem fuisse repertos significauit, ab eo die,
qui ad te profecturus esset nuncijs, ad hunc vsq; qui alterius anni Decembris est vicesimus,
nullus occurrit, accipio igitur breuibus, que apud nos eo temporis intervallo gesta sunt, Per-
pinianum adueteres dominos reges meos, per Septembrem anni tertii cum suo comitatu re-
ductum est, sed cum Carolo Rege initum est. De re autem Neapolitana conuictum est, vt aucti,
tunc liceat Carolo armis Neapolim repetere, quando potiora consulerit sua esse q; Alfonso Re-
gis iura. Sumpsit nihilominus Ludouico Sfortia stimulante, prouintiam in Alfonso Caro-
lus. Icti foederis iam meos Reges poenitet, nec vt Alfonso Rex eorum discerpat, patie-
tur, si poterit, per oratorem, Carolum monent, vt abstineat, donec quid iuris decernatur. per-
git tamen Carolus, apertius ista, q; nos cernitis, a vobis igitur ista nos expectamus. Nos autem
in presentiarum duplices excitamus hymeneos. Vnicum habet Maximilianus Romanorum
Rex, marem filium Philippum. vnicum & mei Reges Ioannem, nobiles vterq; filias alterne
filijs despondent, Ita vinculo adnectuntur inuicem duplici, mira in dies magis ac magis ab or-
be nouo, per cololum eum ligurem profectum maritimum, ob res bene gestas a meis Regi-
bus effectum, afferuntur. Auri copia ingens, in terre superstitie reperitur, per currille inquit se,
ab Hispaniola rotati orbis ad occidentem tantum terre, vt auream fere chersonesum ab oriente
te cogniti orbis terminu vltimu attigerit, duas tantum horas de quattuor & viginti, quibus sol
ambiens perlabitur. vniuersum se putat reliquisse, homines reperit humana carne depastos.
Cantabales vocat vicinia eorum, & hos nudos veluti vniuersa est gens illa, liberos cepti de tante
rei inuento per scribere. Si dabitur viuere, nil memoratu dignum pretermittam, qualecunq;
decessi euadent, illorum ad te mittetur exemplar. Prebebo saltem viris doctis, magna scribere
agredietibus, ingens ac nouum materiq; pelagus. Valete. Ex oppido copluto in oretania quod
dicitur Alcala. xiiij. Kalendas Nouembris. M. cccc. xciiij.

P.M.A.M. Eneco Lopez Men-
dotio Tendille Comiti.

cxliij

Patris ille tuus, Comes illustis, in regendis tot Regnoru habentis tertius a regib; egro-
tat. Guadalfagarię, nos autem agimus compluti, ab eo nulla passuum sexdecim. quantum
id molestie in animis Regis & Regine attulerit, non facile scribetur. Ad eum visendum
vtrumq; prope diem sturum arbitramur. Magnam sui partem se putant amissuros, si tantum
virum, cuius sepe consilio regebantur, amiserint. Ex Italia fertur Etorum Gallorum Re-
gem cum quattuor & viginti milibus armatorum, Florentiam vsq; in Curiam penetrasse scri-
bitur. Exercitum visum fuisse nostra tempestate nullum vnq; mitiorem. Et qui futuri sunt
calamitatis participes, Carolum aciesq; illius ac peditem turmas miris laudibus extollunt.
E ij

Egrotat
card. hispa-
naru pc. go-
sales. Quo
exercitu rex
gallu cat. vi
sit rex ducē
nepotē in fr-
mū. pcedit
Carolus. Lu-
douicus cū
coltaf. Ad-
riē dux ne-
posl. aduci
regredit.

cxli
De indicis
reb; illi
ratis vocat
colonus.
Coton

Sed Italorum impensa instructas, ducenta namq; dragmarum auri milia, quas ducatos ap- pellant, a Ludouico sfortia duce prebita, pro certo habetur, Impartiti sunt & ceteri po- tentatus omnes, venetis exceptis, suam quisq; portionem. his itaq; bellosum neruis, his mis- serorum met admitticulis, fretus, vbi alpes transiit, in hasta oppido insigni ad radices al- pium sito sissit pedem, datum quondam a Ioanne Galeatio primo duce mediolani in dotem, id oppidum valentinæ silæ noui ducis Aurilianensis auita fuit. Ludouicum Sfortiam, vbi vbi hastam aduenit, accersit ad se Carolus subet. Ludouicus, & si iam penitentia tactus, vt sus- pitionem tolleret, ad Carolum concessit. Proceru, qui apud Carolum erant, maior pars, vt Lu- douicus caperetur consulebant. Vetust Carolus, non decere magnanimu Regem dolo aut inisi- diis, fidentem precipue, quenquam circiuenerit. Hospitiis suis reliquit illesum. Papiam igitur, que tunc inuicium est, vna proficiscuntur. Comitum & secum habuit Ludouici uxorem, Herculis ferrariæ ducis filiam, suis decenter nuphis comitatum, e quibus vnam forma egregiam ada- mare in eiusq; pulchritudine fractos oculos facere, Carolus cepit, vbi papiæ Carolus petiuit, lecto egrotantem Ioannem Galeatium Ludouici nepotem, cuius causa hæc bella surgebant, vifit, in quartum inde diem longis itineribus Ludouico comite suum iter arripuit. Placentiæ paulum commorantibus, mortuum esse Ioannem Galeatium, quem reliquerat egrotantem, affertur. Ludouicus a Carolo veniam petiit, ne quis Mediolani tumultus exoriantur. Mediola- num se iterum inquit, compositis rebus se prope diem rediturum pollicetur, detinendum pro- ceres secundo Ludouicum Carolo persuadere nitentur. obstitit iterum eius fatum. Mediola- num igitur regressus est, quid nepote mortuo molatur, non bene intelligimus. Carolus ergo, missio ianuam Ludouico Aurelianensi duce coronæ Gallicæ, si Carolo proles mascula defuerit, herede, ad parandam classem, vt terra mariq; Neapolim impetat, iter inceptum profecutus est, habitis in deditioem per Petrum medicem magni Laurentii filium petra sancta, sergiana, ser- gianella, pissisq; florentiam petiit. Ibia tabellario, per quem hæc ab amicorum literis habuit- mus relicta est. Vale compluti sexto Kalendas Nouembris. M. cccc. xxiij.

P. M. A. M. Bracharensi & Pam- pilonenfi antistibus.

cxlv

Quid cum Carolo fon- seca / qd Ca- rolas. Mit- tunc nepo- li aurilia de- mifimonio / 8 oio nono. fonseca. 3o manucl

QVe in Italia gerantur, vos aptius (quia factis propiores) assequimini. A nobis hæc habe- tote. Antonius Fonseca vir equestris ordinis, & armis clarus ad Carolum destinatus est orator, qui cum moneat, ne priusq; de iure inter ipsum & Alfonso Regem Neapolit- tanum decernatur, vltorius procedat. Fert in mandatis Antonius Fonseca, vt Carolo capitulum id sonans ostendat, anteq; ipsius oculos (si detrauerit) parti veteris Chirographum lace- ret, atq; indicat inimicitias. Instruitur & in statione malacensi classis, qua militum quidam nu- merus, Goncalo Fernando aquilario Cordubensi duce, Neapolim transportetur. Parte alia, quod forte nondum attigit vestras aures, nostri Reges per Ioannem Emanuelem, Tannen- ses, per Alfonso a Silua Ludouicum Sfortiam in Carolum in prouintiam deserat, concitare nit- untur. Periculum imminens vtriusq; opponunt. si Carolus Neapolitanum regnum possede- rit, reliquum se vsurpaturum facile ostendunt, Venetis quoq; vt suis & ipsi rebus cõsulant sua- dere faciunt. Quid a vltoribus Gallis possint expectare animaduertant, iidem & Alexandro pontifici summo Hispano viro, dici imperant, dum ista, mars ventilat, ex germania per tabel- larios allatum est, prope conclusum esse, vt margaritam vnicam Maximilianii filiam, Ioanni nostro principi, tot regnorum heredi, Maximilianus ipse despondeat, dedentq; illi mei Reges in nurum Ioannam, & quattuor quas habent filias, secundam, de nuper autem ab occidente hemispheri antipodum rebus repertis hæc audite. Idem Colonus presertus maritimus cum de- cem & octo nauium classe, vt in ea insula, Hispaniola, ab ipso vocitata, vbi pedem fixerat, ciui- tatem condere studeat, missus est, coeteraq; vt vltiora litora percurreret, classis partem ma- iorem remisit. Mira referuntur. hæc vt conscribam nunci celsitatis non patitur, nec iam sapi- da fore arbitror, quia non recentia, Methymne namq; agebamus, cum ea classis aduecta est, quid noui aliud referam, non occurrit. Ascantio meo nomine si diutere a Gallis, qui eius ad Italicæ pernittem imPLICANT animum, aliquando licuerit, ista dicetis, quandoquidem estis illi fa- miliaris. Et valete compluti pridie Kalendas Nouembris. M. cccc. xxiij.

P. M. A. M. Comiti Caprensi.

cxlvi De salustio de caronia r cesari i situ s ac moib9 et cruditiõ.

A Teneris tibi gratum semper fuisse salustium, comes ornatissime, & tu secundo predi- cas, atq; id ego ex tuarum imitatione ac stilo literarum colligo, sed duplicatas tibi- tunc cruisse genii vires inquis, quando propositum istud tuum laudasse me per episto-

lam ad te missam sensisti. qua vt Salustium tu, velut cicero Terentium die noctiq; in sinu ha- beres, & domi familiarem, & via comitem consului, sed vnde id euentat, Quod de Catone ac Cesare clarissimis vitis, tam diuersa sentientibus, autor ille referat, summam sibi glo- riam assecutus vtrumq; fuisse cupere te ostendis. St atente vtriusq; orationis perlegisti, quæ vtriusq; fuerat natura, doctissimaq; cognosces. Vt honesti tamen isti tuæ satisfactio cupidita- ti, pauca ego, vnde sibi quisq; sub diuersa natura diuersas induerit opiniones, superaddam. Catonem, veluti prædicant, qui eum intus norunt & in cute, clari senatores, natura formos- uit honestum, grauem, temperantem, magnanimum, iustum, excelsum, deniq; ad omnia vit- tutum genera. His fuit epithetis non semel in frequenti senatu, omnium consensu decoratus, Cesari paulominus his additis tamen clemetia & liberalitate, alienis a Catone, tribuitur, a ma- gistris vero, stoicos secutus, Zenonis sectatores, Cato, sapientem gratia moueri non debere, pec- cata esse paria, vitiuerat sentire, delinquenti nullo pacto ignoscere, oportere, mutare sententiam, esseq; misericordem non decere, non exorabilem deniq; non placabilem, viuere debere, longe aliter Cesar, a Peripateticis atq; Academicis didici apud sapientem gratia aliquado valere, pec- catorum varia genera, varias exposcere poenas, viti etia boni esse misereri, ignoscere, exorari, placari, sententiam pro tempore mutare, atq; irasci interdum fas esse. Preceptorum igitur ista varietas, diuersa vtriq; prebuit instituta, nec abfuit ab vtroq; (vt vides) summe laudis insigne, quia vterq; diuersis quamuis itineribus ad bonum tendere, videbatur. Vale compluti quarto nonas Decembris. M. cccc. xxiij.

P. M. A. M. Pomponio Le- to viro insigni amico.

cxlvij

M Irari te dicis Pomponi, q in tanta Italiæ perturbatione, neminem videas, quem Italiæ pro Italia, tanquæ patria cadente misereat. Quo tempore bonis ac fortib; viris quoni- dam imperii dignitate, & rerum rei publicæ gloriam Roma defendebat, haud quaquã- fatis multi ciues boni ac fortes reperiebantur, qui vero didicis studerent, ad reipublicæ perni- tiam tenderent, illamq; vexarent, violarent, perturbarent, euertereq; conarentur, innumeris. Quid miraberis igitur hac nostra, sirio cane infecta, qua nullus non tiramus itales regat habenas? si rabidis videas affectibus, spumas ad interitum mandere rabidos homines, alios in damas excitando molosos, alios dissimulando formidine percussos, vertere terga, alios sibi, non rei publicæ Italæ consulendo, nulla vis animi iam, nulla maiorum ad libertatem tue- dam, Italiamq; ab exteris conseruandam cura, nulla fortitudo, ceci omnes, nemine excepto, suu- dedecus, suam ruinam, non vident, aut si conspiciunt, suum tamen patiuntur incommodum equo animo, dum vicinorum pri9 animas perturbet, profrent, suffocent. Inter has Italæ pro- cellas magis indies ac magis, alas protendit Hispania, im peritum auget, gloriam nomenq; suu- ad antipodes porriget, a Bracharensi & Pampilonensi presulibus querito, quæ ad illos de nu- per altero ab occidente hemispherio reperto, scripserim, tuq; illis hæc super addita refero, quom- eos habeas (quia sunt amatores bonarum artium) in amicorum numero. Ex nauibus decem & octo, quas a meis Regibus ipsi Colono almirante (vt aiunt Hispani) preserto maritimo da- tas, ad secundam nauigationem ad eos memini me scripsisse, duodecim rediere, sitapte natura referunt, qui ab eo hætenus orbe latet rediunt, tellurem illam, cocineas, ingentes siluas, gos- sampium, atq; alia multa apud nos preciosa, enutrire. Sed præter cetera nõ paruiam auri cor- piam. Proh mirum Pomponi. In terræ superficie globos reperiunt aureos, rudes, natuos, tan- ti ponderis, vt pudeat fateri. Vnciarum ducentarum quinquaginta nonnullos reperere, mul- to maiores se reperiuros sperant, vti nostris insinuant nutibus incolæ, quom nouerint nostros aurum magnificare. Nec fuisse Lestrigones, vel Poliphemos, humanis carnibus depastos, du- bites, aduerte, & caue ne horrore tibi insurgant ariste. Quom ex fortunatis (quas volunt ali- qui canarias) mouetur ad Hispaniolam, hoc namq; nomine insulam, in qua pedem figunt, appellant, proas aliquantulum si verterint ad me meridiem, in insulas inciditur innume- ras, ferorum hominum, quos vocant canibales siue caribes, hi, quamuis nudi, bellatores sunt egregii. Arcibus & claua maxime valent, lintres habent vniligneos, multicapaces, canos vocant, quibus ad vicinas insulas mitum hominum, traiciuntur turmatim. Pagos in- colarum adorantur, quos capiunt homines, comedunt recentes. Pueros castrant, vti nos pul- los. Grandiores pungioresq; effectos sugulant, comeduntq; argumentum nostris id fuit, q ap- plicanti bus se nauigis, in solita mole nauium territi, domos Canibales deserere, ad mons- tanaq; ac densa nemora profugere. Ingressi domos caniballum nostri, quas habent extrahis

De secunda nauigatione ad indos / 8 caibalibus. Accusat se- cundas nau- tias vna Regia filia. Quid ex- tollat / qd p- matur cma nueltrpor- tugalie.

Laus Hispaniæ.

bus erectis constructas, sphericas, appensas trabibus sale concoctas hominum pernas, vt nos stultas solemus. & nuper occisii iuuenis caput, adhuc sanguine aspersum, atq; in ollis elixandas, anferinis & psittacinis permixtas, eius iuuenis partes, & venibus assandas, igni appositas, alias reperere, vna nauis canibalicam Reginam comitatam filio, sexq; aliis viris deprehentiam, venatu redemptam, apprehenderunt. Ex incolis neminem consequi potuerunt. Triginta vtriusq; sexus tamen ex his, quos veluti in stabulis comedandas vitulas, seruabant, ad nostros profugere, quos ex vicinis insulis raptauerant, ab his multa didicere, que aliquando habebis. Die precesibus istis meo nomine salutes, Ascantioq; ipsi, si a lachryman do gallorum comertio intraverint aliquando, explicitum, easdem si velint impartiantur. Nescio an Bracharefis, qui Portugallus est, ignoret Ioannem Regem portugalicę obisset, coronatumq; fuisse non Georgium, quem Rex voluisset, regis Spurtium, sed Emanuelem Regis sororium, & eundem alias affine, Bisei ducem, meis Regibus illi, quia recta ad eum attinebat, fauentibus. huic mei Reges Elisabetham primogenitam & Ioanis Portugalicę Regis vnicę filio, qui equi lapsus dum in castris Granatenis sederem us, interit, viduam despondere vellent, atq; id magis cupit Emanuel, sed ipsa vitum se velle alium, recusat cognoscere, renuit secundas nuptias, ad hanc vsq; diem, vinci nequaquam potest. Que solebam ad Ascantium, dum liber viueret, ad vos nunc alterne scribam. Vale iam, caue ne quibus inter istas procellosas cautes istibus concutiare. Compluti in oretania, nonis Decembris. M. cccc. xciiii.

P. M. A. M. Io. Portugalico Brigantie & Gimarans illustri Duci discipulo.

cxlviii

Moralis p
sua sua vt p
pulis q; q;
turbis p; hntet
non cotraus
facti alienis.
p; istozia q;
dam.

CVm apud me versareris, vna cum ceteris Hispanis optimatibus in curia Castellę adolescens, nihil magis tibi ceterisq; tuis condiscipulis persuadere conabar, q̄ vt a vobis ipsis per virtutes, fumosis maiorum imaginibus parum fidentes, famam & gloria quereretis, multisq; id vobis probare argumentis auctoritatibusq; pluribus & exemplis innumeris adnitebar, suorum operum premium vnusquisq; secum, quocumq; terit, afferat. Ab atavis illis scribis, & opulenta paterna, nil preter lumen vobis in heret, quo qui sumus inspiciamur ab hominibus. Si mites igitur, si liberales, si prouides fuerimus, si virtutibus deniq; ceteris pre diti, quicunq; nos noverint prosequantur. Ora hominum bonis erga nos sermonibus implebimur, corda exhilarabimur, verum enim vero si lasciuie, si in heretie, si superbie, & imperitie dabitur operam, si pecuniarum, non hominum thesauris inhiabimus, duo illa tanto amplius quam maiora nocebunt, animosq; vicinorum in odium grauius & linguas in acriorem obtreccationem conuertent, vultu hec pauca absentem tibi ad paternamq; potentiam, post Ioannis Regis interitum, euecto, repetere, non vt ingenio tuo aut memorie diffidam, sed vt eandem esse tui apud me rationem absentis, que fuerat presentis agnoscas. Almirantus Aragonius Cardone Ducatus heres, & Ville formosę dux Regis ex fratre nepos, condiscipuli tui, te saluere iubent. Posthac vt ad te exercitationis gratia scribant, operam dabo, non licuit ipsis in presentiarum per tabellarium tuum, Quia ad vos, iam accitus ad iter, venit. Hos tuo nomine salutauimus. Dionisio fratri tuo iuniori, dicit cupimus salutes, nostro nomine. Et vale compluti septimo Idibus Decembris. M. cccc. xciiii.

P. M. A. M. Alfonso a filia Cifontei comitatus heredi discipulo egrotanti.

cxlix

De morte p
teneda / s fa
ustu r opib;
p; istozia q;
trahat / Baic
origine ac fi
ne.

LABorantem aliquantula febris te, nudius tertius in Alfonso, quom adissem, timore te vidi mortis percussum, non desii, hinc admirari, atq; hinc misereri, dolebam, q̄ tenellas istas carnes tuas adolescentulas ardor ille febricitans vrgeret, videbarq; ego ipse capitis illa grauedine premiti, qua torquebaris. Sed excidisse tibi de memoria, que nobis legentibus, a philosophis de contentenda morte didiceras aliquantulum tui tibi subiratus. Euaasisti, vt censent medicis, omne discrimine, sublatam penitus febris, propterea succensere nunc tibi absens parum per intendo, legisti ne crebrius quicq; a philosophis repetitum, aut efficacioribus probatum argumentis, q̄ ex nature insigni munere datum esse hominibus, vt aliquando moriantur, vna ne id ratione, vno ne argumento, vna auctoritate confirmatum aduertisti? Oh nollem tam cito Martyr, nollem adolescens, acerbus, etate florida, nollem dices, durum est mundi huius blandicio las, ephebum non inuitum postergare, nimium est graue delictas, quibus nos opulenti procerum filii, fruimur, relinquere. Hec tibi nature vis, que resolutioni manibus pedibusq; aduersatur, persuadere nititur, ast si recte contemneris, neq; opulentiam illam, que maiora fecum fert incommoda q̄ oblectamenta, tanti facies, quoniam summo cum labore merces ista

comparatur, cum ingenti cura custoditur, vehementi cum dolore relinquatur, quoue magis ea homines implicatur, eo atrocius cruciantur, tanto minus illis, cibis, potusq; somnibusq; sapiunt, tanto leuius iter ad inferos panditur, quotquot auarus quisq; auri pondus conuictus in thesaurum, tot sibi faxa congerit ad struendos aggeres, quibus illi ocludatur via, que ducit ad superos. Mundi vero carnisq; illecebras, cœnoias esse, factidiasq; massas, vasti poderis, ac dira rethia, scito, que animam, ex celesti habitu formatam, pessundant, aggrauatq; ita, vt e corpore tandem carcere exoluta, attoli in altum, vt ad ethera reuertatur, nullo modo queat. Vnde fit, vt terrena fece compressa, ex pura, simplici, subtiliq; ac preciosa materia, mixta crassa viliusq; effecta, ad tartareas cauernas ire precepta adigatur. Quia propter si te vltra senseris aliquid quado grauari, ad nature beneficium fortiter amplexandum, animum disponito. Nec adulescentem posse mori quenquam, aut puerum, putato. statutus namq; animalium cuius nascenti, vltimi finis suus est dies. Quem quandoq; attingerit, senex moritur. scito etiam hominibus in longiori etate grauiora surgere in dies incommoda, que sepe faciunt vt fuisse natos peniteat. Vale compluti quinto Idibus Decembris. M. cccc. xciiii.

P. M. A. M. Eneco Lopez Mentis dotio Tendille comiti.

cl

TERriores a me superioribus diebus habuisse literas meas, quam haecentis solebas, scripsisti, pro h comes. Quis sumere potest calamum viritalis, quin collachrimetur: quin liquefiat, quin stupeat pre mœnore? Ludouicus, audita nepotis morte, mediolanum rediit, ducatus titulum vsurpauit, putat alii interceptum veneno nepotem. Ego minime id arborator, sed preceptum assidua febris, qua ex nimio coitu vigebar, neq; enim ab vxore etiam egrotos ablucebat, sit vt cunq; dux est creatus Ludouicus. Karolus Rex processit. Romam inuito potestice armatus ingressus est. Ferdinadus Alfonso Regis filius, regni (si fata volent) heres, qui Rome cum quadam militum copia agebat, adueniente Karolo, prope terga dedit, vis, prede, rapineq; etia Karolo vetante, sunt, quales a vagantibus Gallis solent expectari. In hispanos quoque cunq; reperit irati seuiunt, multos trucidant, pontifex Alexander, in Adrianti molem, que sancti angeli Castellum est, inclusus latuit aliquandiu. Fide tandem accepta a Karolo, in palatium se contulit, pedem illi Carolus est osculatus. Car dinalis, Ioannem materonem Caroli scribam, pecuniarum gagacem extortorem, Alexander creauit, minuta pretermitto reliqua. Ex Ludouici & Ascantii Cardinalis eius fratris consilio, regno se abdicat Alfonso Rex. Ferdinando filio regni habenas credit. In siciliam profugit miser, Ferdinandum (qua virtutisq; ex forore nepos erat) Ludouicus & Ascantius tutari intendunt. Carolum, ne Ferdinandum iam regem lacefiat, protestantur. Fœdus eorum cum Karolo, in Alfonso hostem, nō in Ferdinadum nepotem, istum dicunt, nepotem se non deseruros inquitunt. Ita in meos Reges prius, in Ludouicum & Ascantium secundo, iratus Carolus, vindictarum fremens minatur. Hispanos simul & italos rabidus, infidos vocat, suae incitiae immemor, processit tamen Roma, regnum versus secumq; Zizimum magniturarum principis fratrem, quem Innocentio octauo potestici, datum meminit dicit. Hoc instatu res itale sunt, de ceteris que in Hispania & cu nostris Regibus extra Hispaniam geruntur, tui te familiares, quos hic habes assiduos, certiore faciet. Vale compluti Idibus Decembris. M. cccc. xciiii.

P. M. A. M. Petro Fagiarde nouę Carthaginis Domino discipulo.

cll

VID cause insit humano generi, Fagiarde charissime, vt nullum vnquam in curia (vbi natus es & continuis passibus educatus) ad hanc vsq; vix iuuenilem etatem, que te versat contentum videris, admiratus es aliquando, maiora ex tui genitoris, & gutterii Cardus nensis, qui duo proceres opulentissimi, primos obtinent fauores regios, q̄ ex ipsorum seruorum pectoribus produisse suspiria, sepe te sensisse retulisti. In archanis & Reginam, quam totus orbis partim obleruat, partim tremiscit, & admiratum, mœstā, vt inquis, quom ad eam liber tibi sit aditus, aliquando reperisti, Quid cogitent, quid sibi velint, quid cupiant, cur nō bonis que possident contenti viuant, cur non fruuntur fronte serena, percum stantis es, audi amantissime & a natura bene insitute, iuuenis, ex tribus, que in hominibus bona esse dicuntur, fortunæ vt pote, corporis, & ingenii, sola que sunt ingenii, vera esse bona e reperuntur, que namq; fortunæ sunt, opes scilicet, honores, dominatio, benevolentia, ea, fragilia, corruptioni subiecta, opes, quia non propter se amaturum (nullius namq; potestatis per se sunt aurum & argentum) honor & benevolentia labuntur, quia ex alterius nascuntur arbitrio, cogere namq; posse

E iiii

sumus neminem, ut nos amet, ut honoret, dominatio vero, cuius cupiditas raptat homines, in preceps, malis venenis subnata, quo altior tanto grauior, quanto nanq; pluribus dominatur hominibus, tanto atrocioribus angimur sollicitudinibus, pluribus subiacemus periculis, pluribus implicamur negotiorum rethibus, plures nobis hostes ob inuidiam, potentie comitem si distissimam, constamus. Robur autem, bona valitudo, & forma, que bona sunt corporis amittuntur, deciduntq; breui tempore, non aliter subiacet iniurie, q; ardentis soli verna flores, dotibus igitur ingenii dilecte filii, si de felicitate, qua in humanis consuevit licet (si qua est) partem cupis ebibere, infudato. Sed ita infudato, ut ingenium tibi profuisse, quod & nocere aliquando solet, si eo aduersè utemur, gloriarì nos possumus qui ad dextrum Pithagoree littere cornu totis viribus & omni conatu iustedimus, dirigere, Et vale ex curia decimo quarto Kalendas Ianuarii. M. cccc. xciiii.

P. M. A. M. Didaco Villascusa Decano Granatensi Prouisorio Gies nesci diu Ioanne Archiducis Austriae capellano maiori.

NEq; minus neq; Blanditias elicere a te potui vel epistolium, Villascusa solent, qui Antistes gradibus proximos se esse putant, veluti ex alto pusillos homines despiciere, solent quidem, sed inepti, sed qui humanas potentias tantifaciunt, vt eas pro diis habeant. Tu vero qui coelestia calles, penetralia, non minus q; quisq; hominum suae domus cubicalia, iure merito sub pedibus ista, veluti momentanea tenebris, nec insulare te ita vt hominum quenquam parui facias, hec mortalium pro diis simulacra valebunt. O intelligo Villascusa cur forte turgeas, theologos iniquis etatis nostre, qui iam veri luminis splendore irrorantur, non decet, tanquam coelestes viros, mortalium commercio admisceri, familiareq; se ceterarum scientiarum cultoribus reddere, nequaquam conuenit. Vellem a te scire Villascusa, putes ne illos tantum esse theologos, qui clamorosis pulpitaris orationibus, populares sibi aures conciliant: arbitraris ne & nos ignorare vnum esse quid eternum, perfectum, super omnia se detem, quod creauit vniuersa, fouetq; creata: Inuisibile, cuncta videns: cui a dextris sapientia cui a sinistris amor insideant? Quorum armonia cuncta suauissimo ducuntur ordine? Virtutem hanc prouolentem, & mentem illam viuificam, que ratione cuncta producit, hominem, quem in ydea ab eterno formatam asumpsisse, iam pueri credunt, quia id non modo credi iubetur, sed apertis iam fere rationibus probari posse videtur, si latentem hunc intelligentiarum spiritum, qui superius nudus, inferioribus contentus, incommutabilis sedet, appellauit iouem antiquitas, cui in leua sceptrum, in dextra vero aquilam imponebat, si trunca parte aliqua, que de illius potestate perfectione nunc agitatur, veteres theologo relinquerit, si vniere essentialiter, si distinguere personaliter nostro more nescierit, eterno id consilio statutum est. Seruauit ad hec tempora velle apertius intelligi, quid culpe priscis impartiaris: cur eos ipsorumq; sectatores floccifeceris: vtere maluis mollibus mihi crede Villascusa, vt turgidum ventrem euacues, nec te regius iste fauor, q; Regine filie proximus sis, intumescat, si poeticos vis aculeos euitare. Et valebis. xii. K. ls. Ianuarii. M. cccc. xciiii.

P. M. A. M. Pöponio leto viro insigni doctrina amico.

RE letitia profluisse te, vixq; alachrymis pregaudio temperasse, quando literas aspectisti meas, quibus de antipodum orbe latentis hactenus, te certiores feci, mi suauissime Pomoni, insinuasti. Ex tuis ipse literis colligo, quid senseris, sensisti autem, tantiq; rem fecisti, quanti virum summa doctrina. Insignitum decuit, quis nanq; cibis sublimibus presari potest ingenio isto suauiori: quod condimentum gratius a me fatio coniecturam. Beati sentio spiritus meos, quando accitos alloquor prudentes alii quos, ex his quibus ea redeunt prouincia, implicant animos pecuniarum cum nullis auctis miseris auari. Libidinis obscoent, nostras nos mentes, postquam deo plenam aliquandiu fuerim, contempnando, huiuscemodi rerum notitia demulceamus. Habebis ista igitur Pöponi, modo liceat per Bracharensem Pampilonensemq; meos presules, ad quos scribere ista soleo, postquam desit ad Ascantium, quem procellis vndiq; circumseptum variis, animum curis grauibus habere pessumdatum video. Ad rem ventam, prima navigatione Colonus maris indici presectus (dicitur Hispanice almirantis) in Hispaniola octo & triginta viros in Guadcanarilli Regis & ipsi nudo, prouinciam reliquerat, qui telluris illius naturam, dum ipse rediret, explorarent. Hos reperit omnes, quom redit, trucidatos: & aggeres, quos ad habitaculum illis & tutelam condiderat, equatis solo fossis, disceptos, combustosq; Guadcanarillus, qui nostris aduentantibus, profugerat, tandem repertus coactusq; de viuis, in eius custodia relictis, rationem reddere, Cannaboaam Regem montium, eundemq; potentissimum, ipsius Regnum armis inuasisse, q; nostros suscepisset, nostrosq; eo inuito, la-

chrymis etiam obortis, & de Cannaboa conquirens (vti per signa colligere fas fuerat) tructu dante inuebat. Rem dissimulare Colonus ipse Almirantis sanctus duxit, ne infularum ammos perturbaret, in alia tempora, huius admitti sceleris vindictam, statuit differre. Qui redierit cum duodecim illis nauibus, quas supra memorauit, mira de regionis illius vbertate, de spe reperendarum operum, de aeris temperie, quamuis sint proximi tropico cancri, nam equa est illis fere diei toto anno nox, de aurea illorum incolarum aetate, de moribus referunt. Vrbem condere Colonus, vti ad me nuper scripsit, nostras sementes iacere, animalia nutrire nostratia, incipit. Quid iam mirabimur, Saturnos, Cereres, & Triptolemos, noua inuenta hominibus prebuisse? Quid fœnice vt Sidona, vt Tyrū, conderent, quid tyrios ipsos, vt alias regiones inhabitarent, ad alienas terras migrasse, nouaq; vrbes erexisse, nouos populos formasse. Miratur gens illa barbarum tympanorumq; sonitus, Machinarum supet tonitrus, equorum gressu, cursu, ornatu mustitat, heret ab omnium nostratū aspectu. Antonita pendet ore aperto. Ex celo missam gentem hanc putant, sed tunc pro diis colere nostros ceperunt, quando captos extimeret septem canibales cum eorum Regina, qui eos comedunt, truculentos ostendunt, vinctos etiam horrore summo cum pauore videbant. Aueria illos facie spectabant. Hispaniola hec insula, solii castaneae formam emulatur, a iustis septentrione artium eleuati polium gradibus sex & viginti, a meridie vero vnum & viginti, ab oriente ad occidentem produci inquitunt, & elongari spherice longitudinis gradus decem nouem. A gradibus pro occidentum distat gradus, vt aiunt, qui accurate rem dimetiuntur, nouem & quadraginta. Hec paucanunc habito, habiturus aliquando plura. Et vale scribo ista non quando accidunt, sed quando a te de mea euocantur officina. iiii. K. ls. Ianuarii. M. cccc. xciiii.

P. M. A. M. Garfiae a Toledo, Ducatus Albensis heredi discipulo.

TE angustiarum animo inquis, q; a tuis condiscipulis, & meo contubernio tamdiu absis, tum quonia, ceutorum equalitq; q; est nature amicissimum, ita comertio delectabare, vt nulla re magis, tum qua suspicaris veluti rota posterior a tergo illos quibus cum parigressu in nostro olimpo certabas, subsequi postmodum cogaris neutrum te fallit, & stiaui cares ephelus, nature gustu, tetrico patri in herens, longe ab ephelis. Et tui iam condiscipuli, ex quo te a nobis genitor abduxit, multa ex officiis tullii, & eiusdem orationibus non pauca, fixerunt. Noue rethorices secundum fere librum exegimus. Solutę nanq; orationi annum huic impendere est animus, quom duos egerimus preteritos vatum enigmatibus enucleandis. Quare si genitorem tuum reditum ad curiam dilaturum senseris, suplex ab eo petito, vt te remittat, preciosiora esse multoq; meliora, que ex sapientum libris colliguntur, q; que ex opinis auorum patrimonis, expectantur, proclamato. Eterna illa, dulcia, coelestia, incorruptibilia, genitoris esse arguito. Ita vero mortalia, veniens malis imbuta, terrena, corruptibilia esse illi dicit. Cum sit expers literarum penitus hec ignorat, quid tibi auferat non intelligit, conqueritor apd eum, tantam decoctionem, ne tibi filio charissimo pater imudeat proponito. Hec si tu feceris, pater nam forte auaritiam vinctes, neq; enim alia (vt arditror) de causa te extra curiam tenet, nisi vt curiales impelas fugiat, interea vero ne desuetudine, rubigine, ac situ, ingenium torpescat, crebras ad me tuosq; condiscipulos, etiam non lacestus, literas scribito. Si nanq; priores literas nostras expectaueris, iam ex debito scribes, nec erit cur tibi debeamus, amoris nanq; signum est illud, hoc mercatorum, qui sua sponte aliquid impartitur amans est. Qui vero prouocatus fœnerator quia, ni accipat, dare recusat. Et si nihil sese offerat, q; scribi dignum putes, id tamen nihil sese tibi offerre quod scribas, scribito. Hoc erit in lucro saltem, de nostra alterne valitudine certiores inuicem fiemus, quod non est parui faciendum, vicissim nostras recipiendo, quantum in stadio, quo tu versabar, tui curant condiscipuli, vt valeant, quatum te oportet intelliges. Iterū, vt genitorem calcari bus adigas, repeto, ne te perdat, prostratus orato, acrimoniam aliquando admisceto, conqueritor. Genitorem saltem delectabis, quom te senserit animum habere proum ad virtutes, sub acrimonia (mihi crede) putabit mentis affectum latere, saccharo dulciorem, matorisq; te faciet, & sibi eleganter placebit, q; talem filium genuerit. Coetanei se tibi comendant tui. Vale Compluti. iiii. K. ls. Ianuarii. M. cccc. xciiii.

P. M. A. M. Gartiae Lupo Caruallo a Placeta Hispana equiti.

NV per ab vrbe allate sunt ad nos iste quibus significatum est Bernardinum Carualle fratrem tuum, nouem chartaginis antistitem, virum optimis virtutibus ornatum, theologum, ad ordinem cardineum, atq; id omnibus Cardinalibus cum Alexandro summo Pontifice assentientibus, fuisse assumptum. Id nostri Reges, ob vestre familie in se fida obsequia, E v

clii
Subtitia
theologie
veteris ac
noue dicta.

Regina

cliii
Deo bene
no multa.

cliii.
Parados
platonica.

clv.
De carua
sali galero.

Alexandro, sacroq; Cardinalium fenatu, per Didacum Lupum de Haro, Regium oratorem supplicauerunt. At tamen non paruo fuit adimento, ad eum gradum attingendum, quod ea vis geat disciplina, eas calleat literas, quibus homines superas cedes ingenio transfilit, & nostrae fidei, si quid in ca perisda gens aliqua suis pseudo rationibus in oliri tentauerint, veritas enucleatur. In eum ordinem admissum collegam existimamus, bene meritum, idq; sentium vnuerfi, Non dubito, quin ad te quoq; literas hic idem tulerit tabellarius, sed volui ego tanti honoris in domum hodie vestram confecti nuntium mittere priorem, vt noscas me non minori referentum esse letitia, qm te ipsum, cura tanta interest, nunc, si recto res ordine procefferint, supremum alie quando thiare triplicis gradum videbitus (modo vixerimus) eum ascendisse. Nullus namq; in eo fenatu, fratre tuo doctor, nullus vnuerfi decoris, nullus ecclesiastice libertatis, amantior. Aptus quippe seffor huius sonipedis habenas per belle gubernabit. Peto autem a te, vt quado ad illum scripseris, tuis me illi literis commendes, desq; operam, vt in eo, quem fuit aliquando pollicitus, erga me amore perflet, tuq; dum a nobis abfueris, quid per me fieri velis in curia, iubeto, quod tibi tantoq; fratri conducatur, id ego libentissime complectar. Vale compluti quartu nonas Ianuarii. M.cccc.xciii.

EPISTOLARVM PETRIMARTI RIS. A. M. LIBER OCTAVVS. Anno. M. CCCC. XCV.

P. M. A. M. Eneco Lopez Mendotto Comiti Tedillę:

clvi
Discursus/ Caroli. Quid gal- li de neapo litans. Quid et q; to q; tpo re neapoli perauerit. Quid fer- mandus iu- uenis. Quid ve- ncti/ qd Lu douicus.

Nesperata strages subitacq; direptio, Italiam inuaserat. Quacumq; perre xit Carolus Rex, in predam versa omnia, q;uis vrbis, municipioruq; porte, nullo obstante patuerint, a vi tamen & iniuriis minime cotinue runt. Esse namq; mites iniustos, italos presertim quos amatorum insti tuto capitali semper odio sunt persecuti, alieni est a victoribus Gallis, ab eorumq; natura abhorret. Imperat Carolus eorum rex, ne cuiq; in commodum inferatur. Sed quis victorum dexteris euinciet? capua illis petulant comes, eius propinquus, presidio seruabant. Hi fortunam ca- trahit vinctos. Neapolim profectus, a ciuibus eieeto Fernando iuene, suscipitur. Haud minus libere iam hoc tempore qui est anni quinti & nonagesimi mensis Ianuarius, Neapolim Gal- si perambulans, ac si ab auitis eorum sceptris nunquam discessisset, ac si lugduni agerent, nisi etiam capitis apposita, vt abstineant, aut incassum. Audunt milites edicta, faciunt assueta, a se cla- tellam veteri eiecerunt Neapolitani, vt moris est eorum, noua sumferunt. His Roma. cxxxv. Annos imperitauit. Germania. lxxvi. Gallia. clxxviii. Aragonia. lxxix. Fernando Rex eiectus, in Isclam insulam secessit, que neapolitano portui proxima est. ibi dies paucos, rerum enen- tum expectans, quod omnia ire impreceps cognouit, ne classe Gallica obsideretur, messana in Siciliam (vti relatum est) quo pater prius profugerat traiecit. Reliquę regni vrbes oblati clau- bus certatim concurrunt, nil relictu est Aragonis regibus, prepter paucas arces in Calabria, Veneti simul & Ludouicus sfortia dux mediolani, nostris Regibus id suadentibus, cum Gene- ralem videant perniciem, nisi surgente igne protinus extinxerint, in Carolum consurant, impo- nere iam leges omnibus Carolus cogitabat. Classem, qua se in turchas traicere velle aiebat, a Venetis, eoru impensa instructam, polcebat. Veneti se dare leges esse solitos, non accipere a quo- quam, respondent. Excedat lubens ex Italia Carolum exhortantur, si detrectauerit arma expe- ctet veneta, cum ceteris, ad quorum natus est incommoda. Dum hec a nostris in Carolum ge- runtur, Ludouicus dux Aurilianensis, Carolo, si discesserit sine maribus, successor, qui genue ad comparandam classem, qua mari etiam gereretur bellum in Neapolitanos, relictus fuerat, nouariam vrbe, Ianuensi prouincia relicta, cepit, per ciuium conditionem. Hi erant Ludou- uico sfortie in sensissim propter graua tributa. Se eiecturum Ludouicnm Sfortiam, e ducatu Mediolani gubernaculo, Aurilianensis, quia ad se pertinere dicat, minatur. Ludouicus Sfortia nil vltra dubitans, apertas in Carolum qui talia concesserit, inimicitias prouulgat, quoscunq; potest in Carolum conicitat. nouum exercitum instruit. Nouariam, in eaq; Aurilianensem ducę, q; fidet. Veneti, Ludouico suppettas ferunt, Mantue marchionem generalem eorum impera-

tozem cum suis copis, ad obsidionem nouariensem mittunt. Carolus de discessu suo vt in Gal- liam, relictis in regno aptis presidis, redeat, cogitare dicit. Hec per tabellarium, qui nuper ab vrbe ad nos venit, ab amicis relata sunt. patrius hic tuus rubro insignitus galero, lux nobilitum Hispanorum, grauius egrotat Guadalfagarię. Nos compluti agimus, ad lapidem (vti nosti) quantum decimum. eius euentum expectamus. Medici parum sperant, moesti viuunt tanti vtri va- litudine reges. Vale Compluti. Pridie nonas Ianuarii. M.ccccxcv.

P. M. A. M. Pomponio L eto viro singulari doctri- na amico dilecto.

V Is Pomponi mi charissime, vt latius, vt capitoribus tibi tabellis minuta queq; de nouo orbe recitem, non detrecto mandata tua, vir insignis, sed eo pedibus in iussa tua. Vis loco rum tractus, vis longitudinis & latitudinis gradus, vis terrarum & getum naturam. De his omnibus non multis ante diebus ad te scripsi, sed cum (vti video) intercepta fuerit episto- la, aut forte, si portum attigit, cum hec tua a te dimitteretur, non dum tibi fuerat in portu porre- cta, breuib; pauca repetam. Scripsi longitudinem eius esse graduum polarium, decimumo- num, latitudinem. qnto distare aiunt a gadib; p longitudinem orientalem, gradus quadraginta nouę, non recta tñ poenitus ad occidentem, eleuatur enim gaditanis polus gradus nondum sex & triginta insularibus vero illis vnum & viginti a meridie, a septentrione vero sex & viginti, variu tamen de gradibus varia sentiunt, stelle pollaris motum errorem istum arbitror enutrire, sunt namq; qui tollant, quicq; augeant rationem vtranq; terrę illi natura fortunatur vberrime, Quantum preciosis rebus abundet scripsi alias, Radicali patrię illius pane vesci maluit nostri, q; tritico, q; sapidi sit gustus, faciliusq; stomacho concoquat. Vtrunq; sunt experti, aiunt a no- ste toto anno parum discrepare diem, nec sperere ratio aduersatur, nec vigere ibi calores immen- sos, nec vlla frigora inquirunt. Id arbitror accidere propter im bres, quos aiunt cadere creberri- mos, aliter enim cum sunt equatori proximi, estuarent acriter, arbores esse aiunt proceras, altis- simas, herbas in pratis ita densas altasq; enutriti, vt pedibus aut equo nequa q; ad iter illas finde- re possint, armentaq; ibi nostrata nasci corpulentiora, maioraq; multo cuadere, propter pins- guiora pasua referuntur. Hortensia fataq; reliqua, ad illos allata, mira temporis breuitate, coa- lescent, cucurbite, melones, cucumeres, coeteraq; huiuscemodi a iacto semine, intra quindecim & trigesimalum, comeduntur, lactuce, rasanı, boragine coeteraq; id genus olera, intra quindecim- mum. Ex vitium satione, secundo anno se aiunt suaves vvas collegisse, Cannas, ex quibus sacca- rum extorquetur, intra diem vigesimalum prodire cubitales predicant, vterq; sexus vnuerfa in insula nudus agit, preter corruptas mulieres, que femoralibus quibusdam gosampinis puden- da tantum contegit, suos habet queq; prouincia Reges. Domos habent sphericas, ex diuersis trabibus constructas, palmarum foliis, aut quarundam herbarum textura, contextas, a pluuia tutissimas, trabum fixarum terre, ita coeunt cuspides, vt castrenses emulentur papilionis, ferro carent. Ex fluminalibus quibusdam lapidibus, fabrilis formant instrumenta, lectos habet pen- files, gosampinis quibusdam lodicibus, ad trabes deductis funibus, lodici alligatis, Funes ex go- sampio vel herbis quibusdam sparto tenatioribus cotorquet. Vocor ad curia, disceditq; tabel- larius. Ignosce si sum breuis, & propterea obscurus. Vale Cöpluti in Oretania. quarto Idus Ia- nuarius. M.ccccxcv.

P. M. A. M. Fernando a Talauera Archie- piscopo Granatenfi.

Q Vid hoc sit presul mi sanctissime, vt ad Comitem Tendillę collegam tuum in istis res- gni habentis gubernandis, sepiusimas dederim lras, ad te autem raras per cunctaris, acci- pitribus, que sunt aspersa cruore cibaria, porrigunt, mitibus autem columbis, triticea, catholici a pontifice ap- pellantur

clvii.
De gracie hispaniole de illaz ter rariu z ceti natura de mo viuendi a de regis donib; snt nudi.

clviii.
Epilogi re- ra gestariu nri Reges/ catholici a pontifice ap- pellantur

mandus secundus, huius Alfonsi filius heres, regno nuper spoliatus, nullo in Carolum arma ca...

Los Reyes... Catholicos Rex et Regina.

clix

P. M. A. M. Archiepiscopo Granatenfi.

Mors et la... card. Petri gonfali.

Nolui ad comitem ista, que nunc referam, scribere, ne subitus illum dolor conficeret. Acci...

clx

P. M. A. M. Tendillæ comiti.

De morte comitis Jo... nis Boromei.

Indies magis ac magis, quid sumus alienis casibus edocemur, Ioannes Borromeus, vir ille...

Nota.

Mediolanensis, & Baptista Sfondratus ipsius Ludouici consiliarius, literis vtriusque turis clarus...

P. M. A. M. Bernardino Carnajalo Cardinali ex Placentia Hispana.

clxi. Bernardino Carnajalo...

Rubro te galero Alexander sextus Pontifex maximus insigniuit (vt scribis) equum nobis...

P. M. A. M. Inaco lupo Mendotto Tendillæ Comiti.

Longo te noui Comes illustris experimento pollere memoria. Propterea prosequar de re...

clxii. Spirado...

urbem nostri maris & multorum regnorum quondam dominam, octo & octuaginta iam annos Florentini oppresserat. Ne tale factum admitteretur, obstitit militibus elueti, qui Gallico stipendio militabant. De se fuisse pisanos, quom illo iter facerent, ad regnum Neapolitanum, optime meritis inclamitant, se nullo pacto passuros, ut prodantur, hobilibus suis infensissimis diripiendi prebeantur, nec desisset quippe vltimum interitum, tantum viget inter ipsos odium. Materonem Cardinalem, ipsius Regis quondam scribam, salacem numerorum olfactorem, rem huiusmodi tractantem, digladiare turmatim tractarunt, cunctaq; in eum elucta murmurata surrlexerunt. & vix euasit. Elueti, sui stipendii solutionem expefacturos, in aliud tempus offerunt, ne Pisani in luporum fauces efficiantur, hec habemus. vale. Ex Cesarea gustia idibus Iunii, M. ccccxcv.

clxiii

P. M. A. M. Inaicho Lupo Medotio Tedille comiti.

Confictus apud forum in Caroli Ludouicius scriuit.

Paucis antediebus ex augusta Cesarea scripsi ad te, Pisani esse Carolum redeuntem in Gallia, conuentu Aragonico peracto Tortosiam nos contulimus. Hic percursores intelligimus, re pisana, quam tetauerat infecta, Carolum apeninum transiisse, ubi ad radices apenini in liguriam ad forum nouum ventum est, Ludouici Sfortie, vna & Vnctoru exercitus, duce Marchione Mantuano, Carolo occurrunt. Relictis in obsidione nouariensi, quantum suppetet copis instrunt actus vtrinq; collatis signis configunt, impedimenta premittit, vili stratagemate ex triuultu consilio, Carolus, Ianiceri (hi sunt equites leuis armature) sese impedimentorum prede implicant, pugnam deserunt, tormenta multiplicita Gallisupposito igni solunt, primarios in acie veneta perimunt multos, atrox pugna committitur, luctuosus mars insurgit vtrinq; multi trucidantur, numerosa nostrorum multitudo Gallozum tandem superauit paritatem. profugatur Carolus. Inuitis tamen hostibus profugit, trasitit Tarrum flumem. Nolens Ludouicus Sfortia Galliam in se concitare, intercipere Carolum (cum potuisset vti creditur) veritus est. Imo & alimenta preberi euasis, per sue ditionis terminos, imperauit. Carolus in hastam oppidum tandem ad alpium radices profugit. Cuncta amisit, fustiq; atergo maior ex parte relictis, cruentissimam hostibus reliquit victoriam. Hec in presentiarum. Et vale Tortosie Kalendas Iulii, M. ccccxcv.

clxiiii

P. M. A. M. Ascantio Sfortie Vicecomiti Cardinali Vicecancellario.

Quod mutatus ascantio prelatio non scribens de/bc fratribus bacantibus.

Conquereris Quod scribere ad te deserim, Princeps illustrissime. Putaui superuacuum fore, truculentis bellis implicito, lucrosa pacis munera destinare. Scio te esse alienum, exule, eliminatumq; penitus a te ipso, ex quo te ad Italię perniciem, & tue domus ruinam propter fratrem Ludouici accinxisti. Non es tui iuris, minime tibi cure esse possunt, que scribes te qui rem ex Hispania, cum non didicerim aere viua voce frustra percutere, neq; dare dextera charta peritura. Diuiterunt ad liberos epistole mee, quam obrem si de nostris nuper inuentis antipodibus octofus aliquando, velles intelligere, vt Bracharenfis & Pampilonensis antistites tibi familiares, suas & ad Pomponium directas epistolas ostendant, iubeto. Tibi vero si quisquam iufferis respondebo tantum. Nolle enim importune dari meas, ne & ego importunus earum causa iudicarer. Laurentium vaccam sancti spiritus Segouienfis commendatarium Hispanum virum, tibi familiarem, vt meis regibus commende imperas. Qui e cathenis & carcere quibus iussu regum vincus tenebatur, elapsus, ad te confugit, vt in gratiam redeat, vt illi ablata domus, & detenti redditis, restituarur, petis, loge sunt ambages, vnaque cause cur haud quaquam debeas conqueri. Plures latent. Isle rem suam, vt sibi putat conducere, enarrauit, sed si reges audires, supplicio dignum iudicabis. Intendunt mei Reges lasciuam flammam Fraciscorum conuentualium, qui haud secus contrarius, fasq; contra iusturandum, in opprobrium nostrę religionis, debachabatur, vt solutissimi petulantes, restringere, frenare atq; in ordinem institute professionis ipsorum, redigere, tuus autem iste vacca Laurentius, sub pretextu cuiusdam pontificie concessionis, qua se posse inquit cuiuscumq; habitus religiosos, ad solutum sancti spiritus habitum suscipere, prosternebat omnes cogitatus eorum. Nemo erat qui non refugeret sui institutoris iugum subire, cum in hoc homine libertatis medelam reperirent. Soluebat omni vinculo quos vincere suo promisso reges nitebantur. que pena posset huius incurie digna repedituo tamen ego iussu Franciscum Ximeres Toletanum archiepiscopum, virum sanctimoniam probatissimum (vt aiunt) eius regule Franciscę Principalem, vt fama est, integerimum, Regine (vt vulgo dicitur) confessorum penitentiarum, tate rei motore, adiui. Veniam tuo nomine Laurentio vacce deprecatus sum. Is ad me fronte rugosa conuersus, inquit. Homine istum Petre martyr, qui tam sancta regum decreta fuerit ausus commaculare, ueris iurminatusq; mihi

est regine odium, si verbum vllum pro eo fecero. Hic vir princeps illustrissime, hic est cuius consilio cuncta nunc in Hispania gubernantur. Is est, quia vtuacis ingenti, quia grauis & sapiens, quia sanctitate cœnobitas heremicolas annacortasq; omnes superet, apud meos reges tante autoritatis est, vt nullus vnq; apud eos tantam fuerit consecutus. Nefas esse putarent huius consilii contraire, non ab homine putant, que hic loquitur emanare, finis tamen est rerum iudex, nec aliter tu princeps illustrissime, si tecum versatur, de viro sentires, spero tamen me aliquando illi placaturum. Si hec de vianium fratrum reformatio deserit ebulliere. In presentiarum, quo acriter instarem, eo grauis in me concitaretur reges autem alloqui, hoc viro, qui princeps est huius rei gerende non prius peccato, superuacane foret, lauaremus laterem. Ergo vale Tortosie. Nohis Augusti, M. ccccxcv.

P. M. A. M. Bernardino cardinali Hispano generoso.

clxv. Mira dicitur bc nouo.

Facturum te participare eorum que scripsero meum Heroem pomponium letum, & Bracharensem ac Pampilonensem antistites, auditores quondam meos, e quorum faucibus tu, quia potentior es, cibum arripis, fusti pollicitus, vidisse te scribis, que ad illos missa sunt de orbe nouo, alias igitur oras, atq; alia littora percurramus. Ex hispaniola quam admittantus, ipse colonus, tanti autor inuenti, offiram Salomonis aurifodnam putat, in aliam ad occidentem prouintiam traiecit, cuius initium ab vltimo hispaniole angulo, tractu distat exiguu, septuaginta namq; milia passuum inquit, cuneata est hec regio, quam vocant incolę cubam, latus meridionale huius terre colonus arripit, ad occidentem septuaginta se continuos dies naturales, per eius terre littora nauigasse: ad me scripsit, reuersus namq; est ad hispaniolam, ibiq; pedem fixit, & nuntios ad reges de suo regressu destinauit. curuari ad meridiem eius littora terre plurimum scripsit, ita vt se proximum aliquando reperiret equinoctio. A leua, innumeras se vidisse insulas narrata, b huius magne telluris littoribus in mare, aduertit cadere flumina multiformia, frigida hec, illa calidissima, dulcia pleraq; alia saporis alterius. In plerisq; piscium ingentem copiam, alibi nulla conchilia, ex quibus vniones abraduntur, inuenit. per maria se transisse inquit, te studimibus scuta maioribus fere condensata. Per vadosa, laeteq; albitoria alia, perq; torrentes inter insularum angustias gurgites, iter se fecisset dicit. Per etiam turbida cenosaq; alia pdicar, Per inferiorem nobis terre ambitum maiorem se ignoti orbis partem percurrisse putat. Nec exiffimare te duas integras ad auream chersonesum orientalis termini metam horas solares, perquisisse. Nosti enim Reuerendissime purpurate, cum doctrinę omne genus optime calleas, pro incognito hactenus fuisse relictum, quicquid a gadibus nostris ad auream Chersonesum, per inferius Hemispherium trahitur. Hanc ergo terram ad habitatus iste, se humano generi prebuisset, quia latentem inuenerit sua industria, suocq; labore gloriat. Indię gangetidis continentem, eam esse plagam contendit, nec Aristoteles, qui in libro de celo & mundo non longo intervallo distare a littoribus Hispanie indiam, Senecaq; ac nonnulli vt admirer patiuntur. Falcatis portibus regionem hanc esse fultissimam dicit, & internis grandibus animalibus plenam esse, illorum vestigia que descenditibus cernere erat, indicabant, in mari vero stantibus, horrendi per noctem auditi mugitus, magnam esse plagam testabantur, per suos interpretes insulares, quorum idio ma proximum erat huius terre idiomatibus, nullo in loco desinere terram didicit, p certo igitur habet esse continentem. Nuntios tamen & reperit eos incolas, veluti insulares diximus. Paucis in locis ne morares discaris tui ex pcepto regni, contentus, redit in hispaniolam, vnde se ppe diem ad reges venturum, vt late rationem de inuentis reddat, pollicet, cu amicis ista meis conferatur. Et vale Tortosie. v. Idus Augusti, M. ccccxcv.

P. M. A. M. Ascantio Sfortie Vicecomiti Vicecancellario.

clxvi. Inuentionis negotioz resposina comedantia

Ridie Calendas Iunii huius anni quinti & nonagesimi, exaratas Romę attulit ad me que dam ignotus homo binas ab amplitudine tua lras, p quarum alteram, Iohannem de Medrano familiarem tuum mihi comendas, vt in ipsius negotis illi adsum, & faueam, ad hanc vsq; diem talis mihi vniq; occurrit, quando venerit fungar officio fide clientis. Altera, vt literas meis regibus portitgam tuas, quarum exemplar ad me apertum mittis, quibus Petrum Ransanum panormitanum virum, tuum (vt vulgo dicitur) confessorum, sacre Theologie magistrum, facis sum mope apud illos comendatum, petisq; vt tantarum virtutum memores, in incola suo preferim, ad episcopatum, cuius paucis ante diebus antistes interit, Cathinensem illum velint pmouere. Seru aduenerunt literę tue, princeps illustrissime. Multo namq; prius Fraciscum pratenis, viro orionalo, nuntio apostolico apud eos, antistitem istam sunt impartiti. Imo & chirographa iam membranea pontificia plumbata, hic habuerat, quom tuas ad me ignotus

Ist litteras Regi tamen placuit audire de hominis virtutibus, protendit ego naq; sermonem, de hominis eruditione, ceterisq; virtutibus quantum licuit. Pollicitus est mihi Rex, se pro tali viro pontifici supplicaturum, si vobis certior fuerit in Sicilia antistitem aliquam carere pastore, ar rigat igitur aures Petrus ipse ransanus affines, propinquos, amicos, quoscunq; excitet, eugila laie faciat, nos moneat, & voti compos efficitur prope diem. Decanatus vero tudelanus cantaber, de quo alias tibi significauit, meos reges facturos regi Nauarre que partim est Cantabria, partim Vasconia, ad ipsum Ioannem Cabagnas cui tu cupis, deueniet, solunt namq; manum mei reges (vti vulgo dicitur) & prouintiam deseruerunt, tum rogatu tuo, tum quia pontificem Alexandrum nullo pacto deduci posse a Ioanne Cabagnas senserunt, cetera ad ociosos. Et vale Tortosie. xii. Kalendas Septembris. M. cccc. xcv.

clxvii

Regociatiua moralis.

Quantum dnuis valeas legibus testatur de te ascantus herus noster, & panormitana respublica. Quantum eloquentia, tuq; literę indicant, cogunt ista ad amittitiam, animumq; vincuaculum, sed tibi succenseo vir insignis, tuamq; accuso negligentia. In re tanti momenti, post quartum ab inscriptione mensem adiunt littere, post vindemias (vti est in Hispano pro uerbo) coffinos attulisti. Iam senescunt pontificia, de illius antistite electione, chirographa plubata, In scrinio Francisci pretenis Oriolan, apostolici in Hispania nunci, meis Regibus supelcantibus. Legit tamen Rex, cuius interest, rebus siculis providere, ascantias, panormitanaq; literas, quantum valeas, genere, doctrina, moribus, & vite sanctimonia, ex vtriusq; didicit literis, se tuis rebus consulturum. Rex motus tantorum testimonioru relatu, de tuis meritis, se promisit, modo mane surrexeris, euigila igitur, vt prior significes, bono est erga te animo Rex, me autem habes, quia sic iubet Ascantus, tuaq; virtus cogit, obnoxium. Desit ascantus herus noster, cum se bellis atrocibus, gallos in patriam cum fratre ducere implicauerit, esse liber. Propterea nulla est mihi cura vterior, scribendi ad istum, de his que solebam, ociosis ista, libertiq; animum a fluctibus habentibus destinanda sunt. Tu mi Ransane, si mentem cupis explorare rebus, que nuper euenerunt, de altero hemispherio, ad Pomponium letum, virum eruditum, aut veteres discipulos meos Bracharensem & Pompilonensem antistites Hispanos, ad quos ista latius scriptitauit, Et vale Tortosie. xii. Kalendas Septembris. M. cccc. xcv.

EPISTOLARVM PETRI MARTI
RIS. A. M. LIBER NONVS.
Anno. M. CCCC. XCVI.

P. M. A. M. Eneco Lupo Mendotio comiti Tendille.

clxviii

De fernandi iunioris re- gressu d gal- lis de obse- fo duce au- relianensi in- tra nouaria de Carolo, de profliga- tos fernan- do rege ac Sosalto ser- uando d'is- pano duce. Quid uene- ti a fernan- do. Quid a Carolo in gallia.

Raras ire meas ad te litteras, iam sepe conquestus es. ac si camelos egyptio sirioq; more curatores, nos habere ad hoc tantu dispositos, cerneres ista, inquis. Solum tunc ad te dare litteras soleo, quom ex Italia noui aliquid affertur. Id q; sepe fieri possit coiectator. Pauci veniunt, & ex his pleriq; taciti, non nulli etiam litei as tantum ex oratorum, qui rebus italis incu- bunt, precepto, regias portant, nullius cuiusq; alias, desine igitur intrat- ri, si ad te non crebras mittimus, cum ad nos, vel amicos nostros, raro perferantur. Que nunc allata sunt, accipe, Fernandum iuniorum Regem, cui pater Alfonsus, ex Ludouici & Ascantii consilio, regni habendas & no- me regis reliquerat, in Isclam, deinde in Siciliam profugisse, supra me- moratum est. Is, constatis quibusdam auxiliis, ex nostra Sicilia, calabrisq; paucis, ad huc in si- panis equitibus iam diximus, Obegninum gallicorum presidiorum ducem, conuenit. Certa- men est inter eos commissum, pugnatumq; est (nondu tamen) equo marte, profligati sunt no- stri, vix ambo fernandi euaserunt. Strages a gallis in reliquos facta miseranda, dum ista, in re- gni Italie geruntur calce, in ipsius initio, ab Alpibus graui premitur obfisione, Ludouicus au- relianensis, Caroli heres (si moriatur sine masculis) intra nouariam urbem, ex oppidis hasta & vercellis nouarie proximis, Carolus Rex se aduenturum, cum ingenti eluetorum exercitu, nisi obfisione propinquu suum Aurelianensem liberauerint, acriter minatur. Ludouicus Sfor- tia dux Mediolani, in consulo Martie Marchione, qui aderat cum suppetis Venetorum belli euentum timens, hosti pontem fecit abire permittit, fame iam moribundum. Cines maiori ex parte

parte interiori egestate. Vna Carolus in gallia Narbonensi collocauerat presidia contra Perps- niamum Rosistonisq; comitatu, paucos post inde dies iunioris Fernadus Rex, Neapolitanum portum cum quattuor irremisibus ingressus est, fere solus Neapolitanorum amori erga se, & odio ipsorum in Gallos confusus. Decedit in terram. territus Bonipenserius prorex, cum coetes ris omnibus Gallis, in eas tellum nouum profugit, urbem deseruit. In regem, nouo delectu Fer- nandus suscipit. In fide multas vrbes recipit, laboratur vtrinq; vehementer. Veneti Fernan- do ad expellendos e regno Gallos suppetias ferunt, pecunias mutant. Acceptis pignori Bru- duso, Ydrunto, ac quibusdam aliis maritimis viribus, tendunt ad imperium veneti. nisi eo- rum cogitatus abscondantur. Fernadus Gonfalus, collectis quos ponit Hispanis ac siculis, Fer- nandum regem, nunq; deserit. consilio & auxilio illi semper affuit. Ita Carolus Italiam reliquit irretitam, vt se exoluere non possit. Ipse vero Carolus nuc in Gallia, ludis & contuosis intentus, ociatur, meis regibus ad animu infensus, q; eius cogitata detur banerint nil de ferendis auxiliis curans, illis quos in regno reliquerat, multa simul conexat, quia multorum mensum nunciū penuria, reclusit nobis algentem officinam. Vale ex Alfaro. ix. Kalendas Maii. M. cccc. xvi.

P. M. A. M. Bernardino Caruiallo Cardinali.

clxix

Beut compendio multa complecti, angustoq; tibi fasciculo caliditas stringere siluas, in- tendo. Que haftenus scripsi, colligito, que impresentiaru emergut, habeto. Ex orbe no- uo attulit Admirantus noster colonus, ab oris quibusdam, quas percurrit, ad meridiem, ad gradum ab equinoctio sextum, vniouum orientalium ferta pleraq; putat regiones has esse cubę continguas, & adherentes. Ita q; vtręq; sint indie gangetidis cotines ipsum, dies, & per hec littora, nauigauit plures, nec finem aut terminu, vllum se vidisse argumentum fatetur, Pariam ipse tractum hunc appellat ab incolis dicit, populis refertissimam, habitatores caribus Cō- chilitum, e quibus vniones abradunt, cum reliquis cibis vescuntur. Plerisq; in locis gosampinis femoralibus, pudibunda contegunt, alibi cucurbitula includunt, alibi funiculo preputiu, reducto neruo, ligant, ad mictum tantum, aut coitum solunt, ceterum & ipsi nudi, Fuit ma- gno nostris argumento, terram eam esse continentem, q; animalibus passim nostratibus eoru plena sint nemora, ceruis, vt pote apris, & id genus reliquis, & ex aulibus, anseribus, anatibus, pa- nonibus, sed non versicoloribus. A feminis parum discrepare mares atunt, sagaces sunt inco- le venatores, quoduis animal sagittis facile transigut, spinteribus, tintinabulis, calculis vitreis, & huiuscemodi artis institorie mercibus, vnctenes alacres permutant. Quorum se copiam in- gentem collecturos, si reuerfuros se promiserint innuebant. Hec latius in libris, quos de his ta- tum inuentis, scribo, ad alia nuc deueniamus. Superioribus diebus Dertosię agebamus, quom a Maximiliano Romanorum rege, & Philippo eius filio Burgundo, flandrie comite, venerunt oratores, ab vtroq; in mandatis ferentes, vt Ioannam secundo genitam, ad Philippum mitia- mus vxorem, accipiamusq; Margaritam, vnicam Maximiliani filiam, & Philippo forerem, Ioanni vnico nostrorum regum mari filio, tot regnorum heredi, copulandam, fecder a cōtuga- lia facta sunt, discesserunt oratores, reges autem comitia que Dertosię pro laletania, hec est Cata- lonia, & alterne in sancto Mattheo, a Dertosiā parum distanti, oppido, pro Regno Valeno, ce- lebrabantur, dissolunt. Alfaram oppidum, in Castellę sinibus situm, Nauarre, que partim Vasconia, partim Cantabria est, finitimum, adeunt. Ibi qualiter decuit, Nauarre Regiam, ad reges nostros aduentantem, suscipiunt. In huius regine dotem, Nauarre regnum cedit, paucos sibi dies comorata, magnis donata muneribus, remittitur, inde nos Almazanum oppidum pe- timus, vnde in laletania, Gitudam urbem, Gallis finitimam, vt Caroli regis, qui in Gallia nar- bonensi inagnum contra Perpintanū parabat exercitu, cogitatus rex obuiaret, proficiscit, regina vero lauretū cantabriū ad oceanū portuosum oppidum. Ioannā filiam, ad spōsum mi- sura, subtristis, ob mariti a se discessum, graditur. Classis ingens, qua due erant onerarie naues genues (quas appellant Carracas) octoq; supra centum alie caueate instruit, vt aiunt hominu decem milia ar matorum, quia per Gallica littora, facturi erant iter, ex cantabris & vasconibus montanis deliguntur, duas cum filia noctes in mari regina exegit. Vndecimo tandem Kalen- das Septembris, Anni. M. cccc. xvi. Vela dant. Filiam aliquantulum collachrimata, quam se nu- quam vltra visuram existimat, Burgos urbem ditissimam (quia mercatoria sit) graditur in ins- terna, sibi nunc agimus. Rex, in Gallorum fronte presidis locatis, ad vxorem, vti pollicetur, prope diem reuertetur, expectatur summo cum Desiderio. Tu vale data Burgis tertio nonas Octobris. M. cccc. xvi.

P. M. A. M. Pōponio leto viro insignis doctrię.

F

P. M. A. M. Cardinali sanctę Crucis.

clxxxij

clxxx
Quomodo ex
hoib? hotei
i belna? mu
tent. Quis
statu? vobis
Romę Sal
sea trucidat
tio Ecclęlig
peccat? flet
auoz.

Naturę lex est, vt aduentantibus per maris inuisa, maioribus, minores pisces ab eis deglu
tiantur, ni inceserint illico. Imiecit sese mediũ, tactus arbitror emulatione, vir clarus iste,
Bernardinus Carauatalus Hispanus, cardinea crista coronatus, suisq; literis a me petiit, vt
que ad vos amicos habemus scriptitabam, ad eum mitterem. Non licuit vni potentis madata
deire care, se tamen cum ceta que ad illum scripsero, tibi nostrisq; amicissimis Bracharę & Põ
pilonę, ostensurũ fuispollicito. Doctus est, summisq; virtutibus ornatus, nõ metiet, effectus est
mendacis fortune filius, inquis, haud infortior, ergo mendax vt coeteri illius filii. minime sequit
distinguedum arbitror, id esse puto ascribendum, his tantum, quos ipsa extollit, quando locari
petulantur intendit, vt in eo reperies ordine plerisq; solent nanq; iste prosperitatis humane bla
ditie, solent isti honores trabeati, ex hominib; ctitellatos sepe a fellos formare. fateor, sed ex his,
quos natura hebetes, quos consuetudo genosos, porcos, aut efferos leones, vel fraudulentas vul
peculas, effecit, intelligendum existimo. Hi virtutum expertes, appetitu regente, sine literis, vi
tam exigunt ingloria, ob scena p̄bentes coeteris mortalibus exempla, hic vero, nunc euctus
est ad id culmę, virtute media atq; vtiã sup̄remum, qui restat excellēte maiestatis thronũ, iam
nobis videntibus implet, t̄p̄him haberemus huius nauis gubernadę peritum, cinosire lus
ciferic; non ignarum. Portum aliquando, hęc misera nostra christiana respub̄lica, se visurã spe
raret, que tam horředis propinqua scopulis, illisionem tremisic. Quid sentire putas illam, cũ
se oppressam videat, sup̄atq; perditorum hom̄. fordib; implicitõrũ, ac vento turgidorũ sen
tina, qui turbines ingruũt q̄ vigeat violētia; q̄ hora est in vrbe tuta cuiq; bono: quis locus est vili
hominũ p̄terq; sceleratis nullũ atunt, qui ad nos ab vrbe veniũt, nullũ, qui ad nos scribunt,
proclamat, sed quorsum hęc, Quid hoc? ad super tota: nil quidē sit satis. q̄ ad Caruatalũ de ora
be nouo scriptũ exigito. Tuq; illi dicto, gallos, qui erãt in p̄sidis Gallię narbonensis, fuisse ador
tos oppidum n̄m, ex insperato, in comitatu Rossionis, in frõte eorũ, noie Salsas. Illud diruĩt
se, ac trucidasse, propugnatores, qui inerat, p̄ter paucos, quos ad exigedas ab eis pecunias ser
uarunt, seuerũt inuictos more gallico. Vale Burgis pridie Kalendas Decēbris. M. ccccxcvi.

clxxx

Quã ip̄si
st ottere im
mortalĩ pri
ma dñicia.

Reddite sunt mihi literę tuę. Vt chirographa impetrem regia, contra Bartholomeũ Ri
zium Bethicũ hominem, petis, quibus a possessione quorũdam vulgato verbo benefi
tiorum, que ad te dicis attinere, quia creatus pontifex Alexander, eorum tibi regressũ
fuerit im par titus, eticiãtũ, cum illa, te inuito, Ruizius, vsurpauerit. Si quid sibi iuris dicitur Bar
tholomeus Ruizius putat inesse, ad camerã dicis apostolicam cõfugiat, vbi equa lance ius p̄
statũ vnũuersis, tua sum executus im perata, ad cõsiliarios me suos, reges remiserunt, ab eis, cau
sa tua p̄põsita, sum literas regias assecutus, e possessione dicitur possessor eticief Petrus Burgę
sis Alfonso de Cannis cubiculari tui, germanus, cum literis in bethicam se contulit, a qua nos
nullia passũ distans circiter quingenta, equũ sit an non, tu videris, pleriq; nõ leuiter immur
murãt, super huiuscemodi p̄tifficia cõcessione, de confirmandis regressibus, qui solent per ac
cessum vel decessum extingui, ne perpetuo p̄emãtur onere beneficia, oh dices. Dominus est
pontifex vnũuersalis omnium benefitorũ, ex decreto veteri, nõ negamus, sed solidam consuetu
dinem in aduer sum in multorũ p̄iudicũ infringere, longe esse a re dco, & equo disputari, que
petisti tamen assecutus es, tu videris, Et vale Burgis quarto nonas Decēbris. M. ccccxcvi.

clxxx

De nra v̄
dua et rege
nouo portu
galig.

SI que optaueris a nobis intelligere, Põponũ letum, quem ego vt virtutis nõ fortune alũ
muni obseruo, aut Bernardinũ Caruatalum purpuratũ & ipsum doct̄ina ornatissimũ,
actib; ad illum nanq; postq; nobis Arcimbaldum fata ab stulerunt, Afcaniũq; ab animi
quiete, ad procellosos Gallorũ scopulos, diuerterũt, destinauĩ ha ctenus meas epistolas, tu vero,
quia hęc ad te attinent, accipito. Helisabetha meorũ regum primogenita, ex v̄o principe por
tugalico, qui lapsu equi curretis in stadio Iuuenilem animã exalauit, vidua, se velle virũ aliũ
ad hanc v̄q; diem recusauit, sobolem procreet, nepotes ipsi debitos p̄stet, parētes suadent,
orãt, obsecrãt, mira fuit huius fœmine, in abliciedis secũdis nuptiis, cõstantia, tãta est eius mo
destia, tanta vidualis castitas, vt nec mēla post mariti mortē comederit, nec lauti quicquã degu
stauerit. Iesum̄s sese vigilisq; ita maceravit, vt sicco st̄p̄te st̄ctor sit esse cta. Suffusa rubore p̄
turbatur, quãdoctq; de iugali thalamo sermo intextitur. Parēti t̄i aliquãdo p̄cib; veluti ol
factũ, in fle c̄et, vige et fama futurã v̄i regis Emanuelis vxorē. Ita & vos ab extorũ, quacũq;
emeritura rable, tuti v̄netis, & mei reges, quã bono regi, viro miti, & placidissimo, aliatq; p̄p̄q;
copulata sentit, quã vnice amãt filiã delectabunt. Vale Burgis nonis Decēbris. M. ccccxcvi.

P. M. A. M. Archiep̄scopo Bracharensi.

Vndecimo Kalēdas Septēbris, Romane purpurate Ioãna e quattuor vna, quas habent
nri reges filias secũdam ad Philippum Burgũdum, vnicũ Maximilianũ Romanorũ rez
gis filium, nauim in occiduo cõcedisse, velaq; cum ingeti classe dedisse, scriptitauĩ, Burgis
adhuc agimus, anxia Regiã se matre, nõ minus hoc tempore quo nũcios expe stat, q; abien
te viro vxorem, ostēdit, ymo de viro minus sollicita, quia fixo pede Girũde in Laletania, illum
esse incolumē, octauo aut nono quoq; die, per p̄rios, qui dispositis equis peruolat hoc iter me
ditum, tabellarios, cognoscit, de filia vero cruciabat vehementer, qm̄ incerta, quid inbelli puel
le, rabidi v̄ti, quid p̄celoffi equoris immēsi scopuli, quid demũ varia maris pericula, nate at
tulerint, carib; deas illas Britani gurgitis voragine, eualerit, an belgicas, in artoo oceano sirtes,
libicis nihilo m̄tiores, traiecerit, incerta torquebat, non modo illa, q̄ acciderē solēt, hoc Hispan
num mare percurrētib; animo ver̄abat, sed suspiriis agitata, quecũq; possunt euenire time
bat nautas, huius immēsi oceani peritos, die noctuq; apud se habebat, qui ventũ flaret, q̄ causa
more, quid arbitrarētur, incũtãter sciscitabat, sortem suam cõquesta, q̄ hac tempestate mittere
filiam ad extremos belgas fuerit coacta, qua inuitum est fere pelagus, ob vicinam hiemem, ter
ris vero ob inimicitias gallicas oculisam habeat habendorum nũtiorum copã, addit & malo
malum, ecce, dum his curis animum fatigat, matrē quam adhuc in oppido Areualo habebat,
vita sanctam audiuĩt. Reg, licet effctam, & extenuatã senio, collachrimata est t̄i. Iussitq; ad ma
ritũ Ioãnis regis ossã, qualem decuit Reginã, & matrē, honorifice, ab hac ciuitate Burgęsi,
stadia circiter decem, distãt in cenobium de Miraflores, in peredito instrutum colle, asportari,
cum his ita st̄mũs quateret variis, adisse filiam sospitem, classēq; vnũuersam afferē, p̄ter
ex carrachis Genuẽsi bus vnã, q̄ intra sirtes illas (quas bãcos vocãt) harentis implicita perit, & e
Carauellis vnã, q̄ illia huic Carrachę genuẽsi scissa p̄tus, obruta est in oim cõspectũ, restat
alia nũc sollicitudo, q̄, si nõ pari lãce illam cruciat, fatigat t̄i, Margaritã nurum designatã, q̄ ea
dem classe in portũã est videre iã, atq; alloqui, & cõplecti, exoptat. Vrgēt hiems, Maria hęc,
freqũtũ iam borã tumescũt, q̄ fiet intelliges. Vale Burgis, iiii. Idus Decēbris, M. ccccxcvi.

Quid occi
dent nauis
gãũ Ioãne
regis filie.
Quid regĩ
na, quid ho
mies amã
tẽrẽ abien
tẽrẽ morte
regis mis
nre regis i.
Areualo de
expectatio
Margarię
Lelareg.

EPISTOLARVM. PETRI MARTI
RIS. AM. LIBER DECIMVS.
Anno. M. CCCCXCVII.

P. M. A. M. Comiti Tendillę.

clxxxiii

Accessisse Ioãnam n̄orum regum filiam ad extremos Belgas, expectã
ri Margaritã nurum, tui quos hic habes familiares, significabũt, ab
Italia hęc habeto. Alexander ille n̄, p̄tem vt nobis ad superos faceret
ele ctus, p̄tem facere filias, quos sine rubore ostētat, vt ad grãdiores opũ
aceruos, emergãt, intēdit, Cęsarem quem, vt Cardinalem crearet, pba
re n̄xus est ex legitimo fuisse natum matrimonio, quia matris illius vi
rum, domi fuisse suppositi testes, quum genit̄ creditur, natalis eius Ho
rosopico cõputato deierãtũ, nunc, vt e Cardinalem migret ad secularis ti
tulos, nitit, filiumq; sibi esse nũc asserit, p̄pterea, se nolle inquit, vt statu
tum infringat illud, ne quis spurcius purpura dignus habeat, ex trib; quos habere se iactat ma
rib; filijs, Gãd se duceni, qui prior erat, scitãt arbitror (licet ego id tibi minime significauerim)
fuisse noctu sedissime trucidatũ, p̄iectũq; in tiberim. Nauē cuiusdam ductũ de hinc, in ea par
te ripe p̄noctãte, fuisse repertum, profuituisse se Alexandrum, nec temperasse alachrimis, &
plãtib; te nõ lateredebet. Vige opinio q̄ frater ipse Cęsar hic Cardinalis, tãti facinoris, p̄
inuidia, aut alit p̄ Zelotũpã, fuerit autor, quom igit Alexandro ille desit in seculo, quãnis ex no
stri regis amãtina vxore, reliq̄rit sobolem, hũc tamē Cęsarem, in aliquem fraterno similem titu
lum, sufficere est animus, reges n̄os de re ista cõsultũ, cui se christianos p̄ncipes in eum cõci
tatturos, si tam sedum in fide n̄ra exemplum patrare t̄tauerit, minati sunt, quid successurum sit
ignoram; si mores eius dimetetur, per se sturum que cogitat, in summam ordinis Cardine
dedecus, arbitramur. Significare ista tibi ha ctenus non fuit cura, quia non modo fortune cas
chinos istos, ac fectãdas sub sanationis paruffatio, sed stormachum mihi ac nauisam in citãt, au
fugio percussio cane velotus, quando in hufuscemodi sermone me astante quisquam incidit,
tu ista exigis, tu habeto. Et vale Burgis quinto idus Aprilis. M. ccccxcvii.

De pontifi
cis curis de
primogeni
ti c̄i p̄ hãdig
ducis trucu
lãta morte
f̄s̄to sc̄chido
qd̄ papa c̄i
n̄s̄ia regib;
conspuit au
to: i mores
etatis n̄g.

P.M.A.M. Cardinali sanctę Crucis.

cbxxv
De mterit
coru militi
q ad belgal
Joanavece
runt de ad
aduenu mar
garitę lap
ti ab eqno
Alfonu car
dineis r p
sagium.

Scrisi ad te paucis ante diebꝫ, Regę esse gr̄ndę in laetania. Ioanã regum filiã fuisse ad belgas cũ ingenti classe asportatã, Margaritãqꝫ regiã nurũ summo cũ desiderio expectari, de his q̄ in presentiarũ habentur accipio, Girũda Rex ad dilectã cõsorte reuerfus est. Ex his, qui Ioanã comitati sunt, boreali frigore cõcreti, & fame maiori ex parte cõsumpti sunt, interclusi nãqꝫ patre, illius septentrionalis, horribꝫ, affueri siccitati Hispanię, atqꝫ aeris clemetię hibernę, ferre desitãtẽ illã minime potuerũt, appulsa est tãde optata Margarita, ad portũ, qui eam ad foceros & pubescẽtę spõsum cõmittent, multi pceres destmant. Ii prior magnus comesta bilis. Is est apud Romanos magister equitũ, qm̄ per eius dictionẽ subiectos iter ate factura, tres desiderate nurũ dies obitus Rex pdit. Burgos ducit, tempore tũ minus apto ad nuptias celebrãdas, quadragesima nãqꝫ, christiano qua vetitũ est incubere cõnubiis. Regina intra Regiam nurũ expectat, ad aperta exitũ regię tabulata, q̄ corredores Hispanię, atqꝫ aeris clemetię hibernę, ardẽs amore nũqꝫ ephēbꝫ, parari sibi geniale thorũ a parētibꝫ, impetrat, ad optatos tandẽ cõplexus deuenit. Indus triocis cõteraqꝫ solẽntia qualia decuit in pompa regiã, instruitur. Sed ad uerte, q̄ in faustu felis poculũ, tãtę letitię fortuna more suo cõmiscuit, solutis habenis, per vrbis vias, aulicũ iuuenẽ, certatim curiebãt, Alfonso Cardenas primariũ illius enũ ferorũ maioris cõmedatariũ, cariori filio, fontipes erigit in pedes. In ebullieẽtate acerrũ opulẽtia iuuenẽ, a vertice egꝫ pcidit, pectꝫ illi cõdit, & costas p̄fregit, quarta vix hora spũ retinuit, nec p̄tulisse verũ inquit, hũũ interitũ, nuptialia hęc nã solẽntia, p̄saleritqꝫ n̄fos hymeneos, p̄turbauit, ex auro intexto, ad pullas, p̄ceres vt genitorẽ adolefcẽtis solarent, trãserũt, ad icipos tũ ap̄plausus deuẽtũ est, sed minime lectos. Inopino nãqꝫ tã adolefcẽtis casũ, stupẽt oēs, nec soluerẽtã quisqꝫ habenas audet, haud fore dũ felices nuptias merore oppressi p̄lagire vident, de dicef su ab hac vrbe ẽ sermo, q̄ aut sim? p̄fcturi nõ dũ cõstitutũ est, vale. iiii. Kls. Maii. M. ccccxcvii.

P.M.A.M. Comiti suo Tendille.

Ludonicũ
venetivocãt
Lefariũ flo
reminos.

Legatissima illa rerũ ceca, perturbatrix, rhanusa, flagra recẽta comes illustris in Italiam ordit. Florẽtĩnt rabido percitũ dolore, q̄ p̄sas amiserint, Gallis sunt astricũ federe. Amittitã se velle Gallicã feruare, requisiti a principibꝫ italis afferũt, Ludonicus Sfortia dux Mediolani, simul & veneta respública, Florẽtĩnorũ vires extenuare velle vident, ne qd possint, si velint. Maximilianũ Romanorũ Regẽ Imperatorẽ designatũ, vtraqꝫ potestas vocat, vtriusqꝫ capiat exercitiũ suadet, pecunias cõteraqꝫ ad bellũ necessãria se p̄bituros pollicent, re p̄sanã tutãt velle vident. Est illis animus vt referũt qui ab Italia scribũt vt q̄cũqꝫ iuris antiqui p̄fanorũ fuerãt, p̄sanis restituant, nõ desunt, qui putẽt Maximilianũ suũ oblitũ puitã sumpturũ, ne ociofius viuat, q̄ fiet intelliges. Burgos septimo idus Maii. M. ccccxcvii.

P.M.A.M. Cardinali Sanctę crucis.

cbxxvi
p̄scribit
Margarita
p̄sensã prin
cipis moas/
cõstãtio inter
medicos et
regiam de
p̄cipis hęc
beudinc.

Superioribꝫ diebus ad te scripsi, purpurate princeps, q̄ Burgos acta sunt, Margarita regia nurũ aduẽtã. Sed qualẽ esse intelligere, quã nõ dũ bñ notã, silentio p̄terierã. Eã, si videris, venere sp̄lam te intueri ar bitraberis, qualẽ forma, motibꝫ, atqꝫ etate, potuit mars desiderãtẽ cithereã, talẽ ad nos illã belge miserũt, nullo succo illitã, arte nulla cõptã. Orithiã e Boreã r̄ getis manibꝫ elapsã dicef, sed, ne istã infelicitate nobis & Hispanię permittẽ aliquãdo pariat, trepidam, palletã nimis, hũũ puellã amore pellectus, hic nẽ ephēbꝫ princeps. Hortant me dicit regiã, hortat & Rex, vt a principis latere Margaritã aliquãdo femoueat, Interpellet indutias p̄cãtur, p̄stant periculũ ex freqũtã copula ephēbo imminere. qualiter eũ fuxerit, quãue subritus incedat, cõsideret, iterũ atqꝫ iterũ monent, medullas ledi, stomachũ hebetari, selentire reginẽ renũciãt. Intercidat, dũ licet, obstetqꝫ principis, inñãt, nil pficitũ. Respõdet regiã, homines nõ oportere, quos deus iugalĩ vinculo iunxit, it, separare, principis ab infantia nature debilitate arguat, qui pullũculis gallicis, rebũqꝫ huĩscemodi molibꝫ, tãqꝫ inualidus semper fuerit educatus, nõ cõfidat mariti exẽplo clamãt, quẽ natura mĩro corpus in robore ab vtero formauit, magãũ esse inter genitorẽ, & genitũ discrimẽ, repetit, nil tũ auscultat regiã. p̄stãt in femineo p̄posito, muliere quã nõq̄ induisse hætenus visa est, nũc assum p̄st. cõstãtẽ illã esse semper ego p̄dicauĩ, nolĩn peritacẽ, nĩmũ cõfidit. Satis euagatũ sum. Deus bñ vertat. Methinẽ capĩ Castellę veteris emporio, agĩmus, in alis tũ, hĩnc nãqꝫ p̄pe die di cedemus, vt Hẽlisabethã regũ primo genitã, q̄ secũdas nuptias hætenũ recũsuũt, iã vĩ flã, ad Emanuelẽ portugalię regẽ, cui eã despo derũt, adducamus. Vale Methinẽ Capĩ idibus Iunii. M. ccccxcviii.

P.M.A.M. Põponio suo de superstitionibꝫ insularũ.

cbxxvii
Quid dho
mine qd de
sole ac luna
garrant in
sularẽ.

Rigeaures Pomponi mi suauissime. legisti, vt arbitror, quẽcũqꝫ ab initio orbis ad nã vĩqꝫ tẽpora, de diffõntis & veris cõimonis celestium scripta sunt, ne te vltã tacẽtes, cũ fia vidisse auscultato, q̄ nĩ insulares Hispaniolę, nudĩ hoies, referant, apud eos diũ nĩ versãti sunt, priusqꝫ an aliud colerent, quã celi numen potuerint intelligere, nunc autẽ, cũ familiarius apud primoros, ex p̄fecti maritimi colonĩ p̄cepto, Remonũ quidã heremitianus (vt vulgũ inquit) cõuersũ fuerit, vt n̄o ritũ regulos erudiret, nostrosqꝫ mores illos edoceret, mire, apud pigrosqꝫ obseruariãtra duo cognouit, e quorũ pfundis specubꝫ solẽ ac lunã pdũtẽ p̄uerãcuti, veroqꝫ verũs id esse autimãt, apud alios cucurbitulã summo esse in p̄cõio quãdã, qm̄ ex ea scaturiuĩsse mare cũ sua pisciũ multitudĩne fabulant. Ex cuius p̄fluxu terrã illã, q̄ cõtĩnes erat, innumeras aũt, quas videre fas est esse c̄tas esse insulas, cũ ex illã p̄deũtũ aquarũ alluĩte, valles implerent, locaqꝫ obruerent, cũ suis genĩbus, & aialibus passim, Magnificãtũ aliĩ monũtia q̄ clam, ex auricalco, q̄ affũunt p̄ctori reges, quia data quõdã referunt insulari p̄ncipi primario, a formosa femina, ad quã p̄ncipẽ eũ in p̄fundo maris vifãni inquitũ, vt cũ ea cõfret descedisse, de hoim aũt origine, pulchrũ est audire, quid balbutiat. E duobus nãqꝫ aliĩs specubꝫ, ortos p̄dicãt. Multa p̄termitto, ne me in veteribꝫ his aũs implicẽ, ex libris quos de his tãtum inuẽtis sermo, aliquãdo cognofces. Nũc vale Methinẽ Capĩ idibus Iunii. M. ccccxcviii.

P.M.A.M. Comiti Tendille.

cbxxviii
Qualiter I
vbe vinar
Petriũ qũ
ter simon.

NVper allate sunt ad me literę ab vrbe. Astreã ferũt, v̄eto velotius, ab ea discessisse, aufugisseqꝫ ad superos, nec reuerfũã putãt, boue sceptrã tenente. nefariũ factũ morosĩsqꝫ hoĩbus, locũ esse in vrbe, viderẽ fas est esse c̄tas esse insulas, cũ ex illã p̄deũtũ aquarũ alluĩte, valles implerent, locaqꝫ obruerent, cũ suis genĩbus, & aialibus passim, Magnificãtũ aliĩ monũtia q̄ clam, ex auricalco, q̄ affũunt p̄ctori reges, quia data quõdã referunt insulari p̄ncipi primario, a formosa femina, ad quã p̄ncipẽ eũ in p̄fundo maris vifãni inquitũ, vt cũ ea cõfret descedisse, de hoim aũt origine, pulchrũ est audire, quid balbutiat. E duobus nãqꝫ aliĩs specubꝫ, ortos p̄dicãt. Multa p̄termitto, ne me in veteribꝫ his aũs implicẽ, ex libris quos de his tãtum inuẽtis sermo, aliquãdo cognofces. Nũc vale Methinẽ Capĩ idibus Iunii. M. ccccxcviii.

P.M.A.M. Archiepiscopo Granatenũ.

cbxxix
De silicitã
te Joãne in
filippo de
filippo de
ma. de scil
citate regũ
in bobolũ
mutata nẽ
vidue scifiã.
De filippo.
De filippi.
De aũ.
De aũ gñc.

Etmẽ nõ lateat nihil ad illustre illũ collegã tuũ, optime p̄sul, a me scribi, quã silico tẽ participẽ faciãt, ne minoris tũ putes a me fieri tuorũ sanctãtatem morũ, q̄ illius equiestria merita, hoc accipio, q̄ illi referas. Ioanã regiã natã, quã tu nõ minus q̄ p̄rri p̄aretẽs educãsti, scito, vt delesteris, inter belgas in amenã incedisse, vltimũqꝫ in humanis desiderabile fuisse sortitã, aũt nãqꝫ tũuẽculã ab illis p̄pulis magnĩ fieri, q̄ soboli aptissimã iudicãt, dicunt Philippo ipũs marito nihil deesse, quod mulieri optãdũ in vtro sit, etatis flos eximĩ, corporis habitudo mira, forma egrãgia, mores mites, natura lenis, aiosũsqꝫ esse dicẽ. Aũt in p̄lerĩqꝫ maternũ emulari p̄dicãt, est ergo tali vtro copulata feliciter, qui tot ac tãtis nature corporisqꝫ dotibꝫ ornatus fer, q̄ p̄fẽrũt nec fortunẽ bonis fores occluserit. Genere nãqꝫ qui sit, ab inũs meris vt pote Romanorũ imperatoribꝫ, magnĩsqꝫ aliãs heroibꝫ p̄genitũ, nemo est qui nesciat, quibꝫ vero vestrũ ex vtero indũtũ pdierit, q̄ ab aũo, matreqꝫ iã fũlceperit, q̄ ve a Maximiliano Romanorũ imp̄sentiarũ rege, genitore sit fũlceperit? (si fata suo p̄cesserint ordine) tu nosũ, vi uũt igit lacres nĩ reges, talĩ genero, vifũũt & p̄ciosa nurũ, nõ p̄ncipi filio nõ noceat, eĩẽ elegantia, quod fore dubitãmus, posteritatis ab vtroqꝫ expectãnt egregia nepotũ monumẽta, nature paternẽ maximũ ac insatiãbile desiderũ, triplicabitur illis (ni fallor) prope diẽ letitia, tertiam nanqꝫ propãgĩnẽ ad spem sobolis plantabunt, quã vidue nate, durũ ad secundos hymeneos animũ, flexerit, ad Emanuelẽ Portugalĩę Regẽ, prope diẽm eã adducemus. Vĩũ, si nõ

Laus Ema
nuelis.

corpore præstantē, morū tamen begninitate insignem, hæc fas est tibi significare, quia pietate, tibi peculiarī, munere referat, nullum poenitę infundum sermone cōtingentia, cœtera si volēs horreum tui college quęntabis. Vale methinę Campi idibus Iulii, M. ccccxcvii.

P. M. A. M. Cardinali sanctę crucis.

cbxxx
De mari et
cucurbitain
sularū face
tia.

GArfas lupus frater tuus, ad nos in curia nuper venit, vir est egregius, clarus ingenio, si las tinas is literas fuisse affecutus, maroni forte palma de manibus eruiisset, Rithmos cōponit idiomate patrio sapidissimos, graui succo, sen tētarięq; podere prægnātes, Placuit no uisse hominē, non minoris illum facio ob suemet naturę dotes, q̄ q̄ tibi frater est, nec me ipse abicit, tum quia videt me tibi deditissimū esse, tum etiam quia quęcūq; prodeunt ex eius officina, sui ingenij viribus decussa, mihi ostendit, id sibi nec offuisse sentit. Ad hæc scripsi quędam ad Pomponiū, ob eius virtutes herocę meū, de ridiculis insularū super stitionib; scio tibi ea rela tiurū, aut quid maris illa creatrix cucurbitula importet, accipito pductus. Naiba regulus insu laris, quodā adamati filij, quę immaturā mors præcipuit, cineres cucurbitula inclussit, mirabo lano arbori, ne terra macularent, appedit. Is fertur, post aliquot mēses, filij desiderio motus, cuc urbitulā affixā apperuisse, vt filij cineres cōspiceret. Abfcede purpurate princeps, ne te deglu tiant equorea mōstra, exit illi lico, cū magno aquarū gurgite, Balenarū & ingētū pisciū magna copia, qua data sunt mari, pisciū semina, quattuor dein iuuenes puerascūt ex eodē partu fratres gemellos, cupiditate pisciū, & rei fama cōmotos, cucurbitulā, absente naiba regulo, deprōpiff se, vt eius porticulā ad emittēdos pisces apperirēt, sed extēpore superueniente naiba, præstupo re cucurbitulā soluiffe de manib; & cōfregisse, caue ne te obruāt. Exquillas cōfcede si Romę es, ne suffocēris aduetate diluuij, ex cucurbitulę scissuris, Maria scaturiūt illa, q̄ cōtinentes hæ stenus eos tractus omnes, aquarū per ima mōtū profuxu, insulas effecerāt, quas cernere licet innumeras. Ita & hortū habuisse e cucurbitula mare, & ex cōtinētū diuisam in partes varias par triā, nostri per polie narrāt insulares. Intic & tibi persuade de cun cta hæstenus sciuisse deerat aut quid (vti video) Vale methinę Campi, vi. Kalendas Augusti, M. ccccxcvii.

P. M. A. M. Pomponio leto.

cbxxxii
Quid ad
equinoctiū
Portugale
ses / qd ad
occidēte ca
stellant re
perit / & co
loquio rege.
Laus ydox
tugalium.

EQua lance est animus, clare Pōponi, eruditionē tuā cum nri purpurati Carualli forte, mettri. Vnā ad eū nuper epistolā scripsi, de vero maris ortu & genere pisciū pducto in im mēsiem e cucurbitulā naibe, alā accipito (quia de Zona torrida circuloq; equinoctiali) ca lidiorē. Quid Castellana gēs, coloni liguris ductu, ab occidēte repererit, fati ample lateq; scrip sisse existimo, meridie tibi ceterisq; viris sapientib; Portugalēses, maximi littorū nouorū inuestigatores impartunt, hi tātum scrutati tātiq; cū ingenti discrimine perugati sunt, vt nō minus tā vltra equinoctiū, amissō arctico, ad antarcticū pcesserint, q̄ distet ab artico nri maris fretū exiguū, quod calpe dirimit ab abla. Hoc omnes vno ore asseruerāt, praxū isti pmonitorij omniāq; magni Atlātis latera, oēs in mare pdeutes ab Atlate cubitos, paulatim, singulis annis pcedentes, superarūt, sed ipsius tamē nūq; littora deserere ausi, donec ad vltimū tā quoddā cor nu, quod ipsi bone speratię caput vocāt, appulsi sunt, tunc ab incolis eorū tractū peritissimis nauis drecti, relinqre terrā, atq; altū capere, ausi sunt per medias quasdā, paucis bene notas str tes, vadossas prorās ad orientē inde vertētes, ast in leuā a septētrione paulisper. In eas tādē regio nes deuenerūt, e quib; ad nos hæcten; ar omata allata sunt omnia. Callequūtū intra equinoctiū ad nos gradus veluti mercēti, per incolas nauū gubernatores tandē ducunt. Est callequūt; ci uitas, lapideis domib; cōstructa, ingēs earū regionū gradū emporiū, ad quā, ex Alexandria & vniuersa egip̄to, damascoq; & reliqua sirta, mercatores semp cōfluxerūt, vt ad nos inde odoras merceraso mataq; nias lactinas pecunias, nō oīq; puētus habituri, importēt. Leti portugalēses tāte rei iuēto, cū Callecuteo rege percutiūt fœdus. In terrā descēdūt, domos locāt, vt comertia & ipsi cū Callecuteis inēat ast inuidia, cōe hūant generis venenū, cito scidit amititā, damasceni naq; & Alexandrini mercatores, incomodū ingēs sibi affuturū ex Portugalēsi cōmercio, oīa citū, sollicitāt in Portugalēses Callequūtēi populū, qui, exorto tumultu, etiam inuito Rege, domum, quam inhabitabant, ex insperato adorantur. Expugnant ad vnum. Quin quaginta viros, quos in terra reperere trucidant, non poenitus inulti, quia ex nauibus nostris, tormentis plērasq; naues sporum concussas, obruerunt, ne metam Fpisolarem transgrediar, paucis his te volo esse contentum Pomponi, cœteraq; acta sunt, atq; ea non pauca, significabo alias. Mira intelliges, quia noua, nolo te vna coena saturare. Satis sibi tibi fuisse lautissimam, nollis & yberrimam, quid nanq; lautus tibi prestare possim mi Pomponi, q̄ id significare, quod nau tura ad nostram hanc vsq; tempestatem, qua nos eramus nascitur, seruauit incognitum. Suauit

Caput bo
ne speratię.

bus nos his cibis, dulcibus nos dapibus depascit, quibus, si non ieiuna penitus, famelica tamē antiquitas, dies exegit suos, vtroq; post hac antipodes, occiduos scilicet atq; antarcticos, vt suam quiscq; domum cognoscemus. Inhient alij diuitis, inhient & titulorum sollicitudinibus alij, mi Pomponi, nos autem stotius ingenis has escas prebeamus. Et vale Methinę campī Ka lendas Septembris, M. ccccxcvii.

P. M. A. M. Cardinali sanctę crucis.

cbxxxiii

SCripis ad te nō multis ante diebus, nos esse in alis, vt Methinna cāpi dīscederemus, ita, vt i statuerat, actum est. Circiter nanq; idus Septembris aduersantibus fati, atq; infaustus auibus, Methinna curiam eruiimus, diuersa parentes a filio & nuru, iter capiunt. Ip̄i nanq; Heliabethā filiam, per legatos Emanuēli regi Portugalē deponsatam, ad virum dū sturū teni dunt, Princeps vero, ip̄sūq; thori confors infelix. Margarita, Salmanticam, quā vna esset ex vrbibus, quas e regia corona ademerant, quan do principi signare patrimonij, quo frueretur, vti nubentibus fieri solet, constituerant, proficiscūt. Quarto igitur Kalendas Octobris Sal manticam princeps ingressurus, a ciuib; eo tibarum ac timpanorum applausu fuscipitur, vt præ letitia funderetur aer. O quales modulos cithararum, o q̄ multiplices illi cātus, quosue hi tucneos clerus affrixit, non latius redeūtū ex india victori Bacho suo, non ex Hispania Herculi fabulo! Thebe occurrit. Sed opere præstū fuit videre, insu fias acies leuis armaturę equi tum, in agro concurrere, sonipedum phaleras, virorum ornamenta intueri, non pulcrum mo do, sed admirabile, vniuerse opes Hispanię fuisse ibi eo die congestas existimasse, puerorum, puellarūq; de consuetudine per compita tabulatis, atq; e domorum fenestris, cœlestis harmonię imitatores cantus, prætercuntū animos ad fumū demulcebant. Vltis palustribus, odoris thim is, reliquis & bene olentibus herbis, qua iter erat facturi strāt; vic. viridātibus ramis, cum sti postes cooperit. Auleis mira Belgarum ar te laboratis, domorum parietes contēti. Quid vlt ra: cœlum p̄alentium vocibus aperitur tellus, velluti noua nupta vestita, compta, & ornata, ri det. Lautius, atq; copiosius hæc insu fta sunt principi solētia, quā, cum sit hæc vrbis in qua tu purpurate princeps, operam literis ab adolescentia dedisti, totius Hispanię fons literarius, ipes rabanta futuro Rege, quā literas amaret, & coleret, grande præter cœteras vt bes, patrociniū. Heu heu, sed quid tēstio die præcipiti febre corripit. O seu nouerca, quid crudelēsis in eos quos filios ellegisti? celeres equi pertractus frequentes disponuntur, ab vrbe Salmantica Valentiam; quę diti Joannis dicitur oppidum, Portugalē finitimum. Vbi parentes eius nri reges, cum Emanuele genero Rege, quā ad vxorem fuscipiēdam manu parentum ad eos venerat, nuptiis incumbant, nunci periolant creberrimi, qui de febris successibus parentes moneant. Inde tertius indies res processit. Lōgissimis accurrit rex iteneribus, natum reperit, quamuis in fama mo discrimine, sensu tamen integro. Hortabatur filium bono sit animo, ne deficiat, spem sepe numero grauitē laborātibus salutem adduxisse, cōmemorat, sentire se mortem presentē, filiū inquit, patremq; viriliter ipse orat, obsecratq; ferat equo animo, quę deus ex alto statuer rit, cum præser tim illa mīnime possint euitari, se non angī, q̄ e medio immaturus tollatur, pa tri collachrimanti arguit, maiorum exēplo, vitę tedia mīnime desiderāda enarrat, etatem, quę ferebat, superabant, nec mirum tamen. Perlegerat nanq; diuini Aristotelis pleraq; volumina, præter alia qdam diuersarū facultatū, miro metis seruore patri admiranti ephebi filij semilē for titudinē, cōclonabat, aderam & ego, qui reges vt illum cōmitarer relquerā, neq; sine lachry mis ista recensere. Quid plura nri fidei cardo? tertius decimus illū nobis dies absulit, infaustus ille dies pridie nonarū Octobris, vniuersam Hispaniā, vnico quē habebat oculo amisso, gra uissimo repleuit merore. Miser genitor, ne ista reginę p̄nūcios referant, imperat, mittit solitos, qui eā fallant tabellarios, vt paulatim immēsis hic dolor ebibat, ne subitus vitā reginę scinz dat, inansibus illa lris depascit. Nūc in melius, nūc in deterius re principis procedere, ad illā scri bēdo. Id ipsemet interea, cōueniūt, q̄ melius possunt sese inuicē alterne solantur. O q̄ miserum fuisse id spectaculū, qui adērāt reulērū t. rubebant præ dolore astantes, nō minus infelicitū parē tū, qui tale filij atq; cum vnici amiserūt, q̄ suemet calamitatis, q̄ ex eius morte expectabāt. Su mūt igit animū qualescūq; dolor sinit, & filā, vna cū genero mittūt i Portugalā. Inde ad nos, tāto filio orbat, redeūt. Abulā fun; deserit, pōpa funebri more patrię peractā, tota curiafacco in duta vilissimū, ibi facit totū Hispanię spes, leta tibi ac dulcia referre maluiffem, q̄ amara q̄ tri sta, sed q̄ nobis crudelis illa nouerca (quā fortunā appellāt quidā) prestūit, illa exhibeo, lex est cū natura ipsa generata, vt nemo det nisi q̄ possideat. Hoc vnū tātū habeto, tātū naufragij reliquū amplūstre, grauidā reliquit moris margaritā, si filij peperit, aliqua (quāuis lōgā) spē quā exiā quā nobis afferet. Data i villafandio ex itinere cōplutū cūtib; . xv. K̄is Nouēbris, M. ccccxcvii.

Dois pici
pie 3 oānis
quibus solē
nibus iuce
p̄ fuerat a
Salmantię
lachryman
da parēmū
colloquia
Margarita
linquē pre
gnans.

clxxxiii
Quomodo ferat tati filij mortem reges d gal lis percussit bus/de pace cum eis.

P. M. A. M. Archiepiscopo Granatensi.
Non defuisse qui tibi generalem hanc nostram calamitate totiusq; Hispanie vinculum nexum, significauerint, haud quaquam dubito. Pergrina que scribam, pauca occurrunt, nuntius hic nullo pacto se iturum ad te sine meis literis contendit, hec igitur habeto paucis. Reges tantam dissimulare erumam nituntur, ast nos prostratum in internis ipsorum animum cernimus, oculos alter in facie alterius crebro coniciunt, in propatulo sedentes. Vnde quid lateat proditur, nimirum tamen, desinerent, humana carne vestiti, esse homines, essentq; adamante duriores, nisi quid amiserint sentirent. Habent oratores in Gallia apud Carolum Regem, de pace spes est, quamvis dana illi non leuia intulerint, in re Neapolitana, cum eo relicto, vt suo sanguini, Neapolitano regi, ferrent suppetias, omnibus se principibus italiam admiscuerint. Itam imperator omnibus Gallia paulatim, que prede cupiditate transiit alpes, Locustarum more, post fegetes depastas, desciunt. Gilbertus Bompeferius, quem, discedente Carolo, regni gubernatorem relicto, alias commemoravi, foedus petiit, castella deserit, vt in Galliam redire liceat, im perant, neq; enim est carolo cura de mittendis auxiliis, vt namq; prouintiam hac sumeret quocq; eraria potuit, qualescumq; sue dittonis prouincias, explicauit, nec viros habet Bello aptos, nec pecunie suppetunt (vt fama est) qui ergo ab eo, terga date in regno relicti sunt, tum gladio, tum fame confecti fere omnes, interierunt, & si qui super sunt, interibunt, tu vale interea, qui in tuto positus es, & ab his fortune fluctibus liber. Compluti. iiii. Kalendas Nouembriis. M. ccccxcvii.

clxxxiiii
Egar vene toiu exerciti i i Ludouici dicitur bestinat aut ad regem vngarie.

P. M. A. M. Comiti suo Tendille.
Pauca que scripsi ad sacrum istum collegam tuum, habebis ex eo epistollo, nec dum bene a nostris oculis eius nuncius sublatu erat, quando nouas habui ex Mediolano literas. Maximilianum Romanorum Regem descendisse inquit ex germania, in Italiam vt oblitus sue dignitatis, exercitum capiat, qualescumq; Ludouicus, ac veneta res publica preparare illi voluerint, in Florentinorum vires, quas hebetare Ludouicus & veneti intendunt, quonia gallorum foedere, diuertere illos minime possunt, nisi miseram pisarum urbem intra fauces eorum conficiant dilacerandam, nil namq; magis cupiunt hodie Florentini, propter ingentem eorum qui pisas incolebant stragem, quos veluti insensissimos hostes, in libertatem pisani vendicari prosecuti sunt. Pisas igitur in libertate retinere, Florentinis non modo inuisitas, sed ea re fidentius volunt, oppidaq; & arces antiqui Pisani iuris auferre Florentinis student. prouinciam hanc sumpturus Maximilianus aduenit. Rei successus habebis, quando cuenerint. Interea scito, imperatum mihi esse, vt me accingam ad iter in panoniam (que Vngaria dicitur) orator, repudiat desponsatam per oratores, beatricem Mattheie inuisti quondam regis vxorem reginam relictam regnum gubernatricem, Boemius Rex, quia soboli procreandae inextremum esse sentiat, promissa fatetur conubia bonus vir, concubium negat secutum, quod ipsa adducit in mediu, fatenturq; duo religiosi & episcopales viri, a beatrice missi ad nostros Reges oratores, quales audua prudenti honestaq; decuit, qui reges inducant, ne iniuriam hanc abiectione affinis sue patiantur, est namq; Aragonici sanguinis consanguinea regi Beatrix, quia Fernandi primi Regis Neapolitani filia, nil aliud expecto preterq; nuncium, qui ab vrbe quo in statu res sint est relaturus, pendet namq; res hec coram summo pontifice. Hec tibi volui significare, ne mihi postea succenseas, si ad te crebro literas non dedero. Hoc namq; fuor privilegio, quo ab sum a curia, vt nunquam ex curia ad amicorum quenquam aut patronum literas exar. Vale igitur compluti quarto nonas Nouembriis. M. ccccxcvii.

clxxxv
Quae bella inter portugalici & calliceneum reges vtrius tropicum.

P. M. A. M. Pomponio leto viro in signi.
Vtriusq; tropicum torridam ve Zona, & equino stialem circulum, Portugaleses (nobis clausos haecenus) ymmo & multorum iudicio inaccessos aperuerunt, vt superioribus diebus ad te scripsi. Conquiro ista diligentissime mi pomponi, atq; examinis, neq; mihi deest ad ea enucleanda copia satis commoda, sum namq; portugallico, qui hic affidet, oratori familiaris amicus, veniuntq; pleriq; non pauci ex his, qui tractus illos adnauigant. breui copendio hec habeto. Texere longam historiam ociofis relinquo viris, atq; his eloquentibus, perturbatus animo Emanuel Rex Portugallie, de suorum interintie, tria & viginti nauigia acerbis munita tormentis, vtriusq; bello aptissimis instructa, vbi vbi talia sensu accidisse, destinavit. Carauelas appellant. Id genus nauium, nota iam atra littora, sui atlantis ingentes costas, vasta illa tot maria, innumeras insulas preter labuntur, rubri maris hostia, sinus perfici patetes portas, exurperant, regionem captant tandem, ast prius q; callectum adeant, cocini & canenori, duos in eis littoribus reges, callectu infensissimos, quos sibi prima nauigatione, stricto foedere in amicitiam

stam sumperant, conquirunt. de inferendis Callectu regi, quacuq; daret incommodis, conueniunt, sese rescunt, ad arma parant. Ex cocini & canenori nauibus, plerisque sumperu Portugaleses, vt aliquato maior classis fieret. Callectu classem apparatū, nisi portu aditu Callectu, sese illi, non modo tueri intendit, sed Portugallie impetit cum summo furore, classe, ea pœntus deleturi, si quierint. cōcurrunt igitur durū inēt certamē, miseranda clades exortur vincitur tandem, quamuis amplius ducentarum nauium, Callectu classis, quoniam eorum tormentis parum Portugallie nauibus oberant, quia lentis, & nullo furore emissis, sunt Callectu parū armati, siue quia nequeunt ob ingentes calores id armorum pondus sustinere, siue q; a maiori non assequantur. Capituli eorum in pretoria nauis capiuntur, & aliq; pleriq; classis reliqua dispersa, vnanq; tormentorum vicinis insipientibus multas ex eorum nauibus in pfundum miserant, in Assyriorum & Alexandrinorum mercatorias nauis indidere stragem in audiam. Non his contenti Portugaleses, ex aduerso in terram descenderunt, duasq; callucite dittonis vrbes magnas combussisse, ingentescq; Calluciteorum copias, manu exigua proffigasse ferunt, direptio facta parentatum est, interemptorum sanguinis satis abunde est hec gens mi pomponi (vt aiunt) semina da, fere inualida, quia intra cancri tropicum faceat, duodecim habens vti alias ne significasse arbitror, artici nostri poli gradus eleuatos, vti meroe, nro tamen more domos habent lapideibus constructas, pecunias amant, voluntq; p pperere ceterisq; aromatibus, que ipsi afferuntur, a se ipsi & a finitimis, veluti ad murinas concurrentibus, auri ducatos, & si queit, venetes, merces alias abiciunt, scribo ista ad te mi Pomponi, qn cadunt in mentē, non qn eneniant, p pte rea tu illa capito, qm mittunt, & esto his cōtentus, quia paruo labore fatigor. Compluti. vii. Idus Nouembriis. M. ccccxcvii.

P. M. A. M. Bracharensi & Pampilonensi antistibus.
Beatrix Ferdinandi regis Parthinopei filia, ex Mathia rege Vngarie vobis vicine, vidua, per oratores petita meis regibus, ne tantam ignominiam sibi affini inferri patiatur, a rege Boemio, vti em noscere debetis (quia vitiosiores) ipsius beatrix manu regni adeptus est, q arces municipiaq; in ipso potestate, in oriente Mathia reperitur. Is bonus rex pmississe conubia fatetur (vt inquit) copulam negat, quam beatrix assuerat. Coram Pontifice legitur, vti scire vos oportet veretur beatrix, ne pecunia oppugnetur, postulat igitur, vt oratores hanc destinaret, qui reget ipsum, regniq; proceres rei testes, & aures moueant, & hortentur, nisi opus fuerit, deterreant, ne repudiare Beatricem semel assumptam, velit. Arguit Boemio se & statem, nolle se vilo pacto inepte ad procreandam sobolem mulieri, cōiungere iure iugali, cōrendit, cur hec, dicetis? Ad hanc ego prouintiani orator destinatus sum ab oratoribus, qui isthac tendent regis apud Pontificem in dies nuncius expectatur, q referat quo in statu res sit. Interea affe accingi ad iter imperant Roma; vt iter factam volunt. nil mihi iocundius euenire potuisset, numerare iam incipio dies. Longior anno est iam mihi queq; hora, dū illam expecto, qua veneres vos amicos videre fas sit, colloqui, cōplecti, noui aliud nil emergeit. Valete Compluti. vii. Idus Nouembriis. M. ccccxcvii.

clxxxvi
Quid perat Vngarie Regina.

P. M. A. M. Comiti Tendille.
Vt ab Italia nuper habuimus hec sunt. Ioannes Ruffus Forolinensis, literis & grauitate clarus vir, nobis amicissimus, pisas agit, Archiantistee illius gubernatur. Is ad me scripsit hos fortune insultantis cachinos, has rugas eius meretricis infantiles. Maximilianum inquit Genuam, dein Pisas, cum exercitu, qualem Ludouicus & Veneti prebuerunt perrexisse, vt Pisanam restauraret remp. que haecenus adeo potens fuit, vt idumeam vix suas vires penderit, fueritq; octauum & octogesimum annum fere maris domina. Liguini ergo, Pisani quondam vires, Thireni maris portum, Florentine nunc dittonis, classe impetit Maximilianus propugnat, rem facta intra quartum diem Pisas redisse, dehinc duodecimo Kalendas Decembris Pisas, vt in Germaniam rediret inglorius, excessisse dicitur, obtulit autem dominatus Venetus se Pisas a Florentinorum ingluuie tutaturu. Quid sentis bone comes, sed audi aliud horribilius. Maximiliano Pisas agente, fluxu ventris interisse Ferdinandum iuuenem regem Neapolitanum, allatum est. Ea conside mortalibus. o cecos hominum intellectus. Quid uis in hancus, tam paruo tempore duraturis? Nil ei pfuerunt huius animi dotes, quibus erat ornatissimus. O que corporis eius prestantia, que agilitas, sed quid ego hec tibi, qui eum optime noueris: qn ex vrbe te ad auum eius Ferdinandum tempore innocenti contulisti. Perit flos agri Neapolitanus, ex vrbe vero scribitur, fixum animo sedere genitori, ac genito, velle in cardineum decorem conspuere, purpureum galereum, ac si barbara esset mitra, aliquando deiciet nuptias, ne quid

clxxxvii
Quid exar ad aliquid fuerit vtriusq; vtriusq; fernando iuuenis fuerit in hanc beatrix velle cōspicere i cardine gradum.

desit ad ignominia, & principum aliquorum consensum sagaci naso querit, nos Cöpluti agimus, tuo natali finitimi. Expectamus indies quid margarita, quam excedens a nobis ephibus Princeps, pregnantem reliquit, sit aliquando paritura. Compluti Kalendas Decembris, Mille simo quadragesimo nonagesimo septimo.

P. M. A. M. Archiepiscopo Granatensi.

HAbuit te nudius quartus literas, bone presul, quas honoratius tibi fuisset, sopitas in fantasia rerum origine, illas, aut in ingenii officina, vel in arcula memorię relinquere, neque illas vitę vocis aut calamo, vt prodirent, credidisse. Duo inuicem opposita optare te inquis, delectari nanque summopere scribis, mearum epistolarum lectione, quas ad comitem collegam tuum exaro, subdisque illico optare te, vt tuo lateri inheream, suo prelato Canonicus. Possint ne duo hec vno sacco cöcludi, aut coherere, tu videris, qui mirus es dialecticus. Vobis cum scilicet esse Granate, atque vna literas vobis ex curia, de his que per vniuersum ebullit de stinare. Vtrum malis eligito presul optime. Ego extra animum ab habitis tuis literis quadragesimum, an tibi morem gerere, parereque intendam, si angulum elegeris respondebo, tamen male mecum actum a superis existimas, vt vlla terrę parte contentus viuere queam? quãdo mihi totam aperata manu condonauerint angulus ne mihi placebit vllus vbi marcescam, cum mihi liceat percurrere, quando velim, vniuersum, & si cotyrnos pheacum autnumos superet, paruo me facis bone vir. Angusti debes esse peccatoris in terra, quia te spiritus ad ethera semper verius, ac deo plenus, e terra iam diu raptum tenet. Quis iam cölestes illas auras exhaust, paruo huius nostre que cis indiget ad miniculo. Sed qui terrenus adhuc est, & mercurium intra peccatoris fibras absortu tenet, nulla orbis parte contentus viuunt. Exurit animo, si spatio, licet ingenti, licet ameno, includatur, se ipsum macerat, si quid sub celo acciderit, quod eum pretereat. Cum igitur ad vestram hanc curiam, quã tu, quia senio consecutus, vt vberius deo fruere in secessu, reliquisti. Ab omnibus terrarum regionibus, homines, negotiaque confluant, atque horum regum auspicijs, ab omni christiana potentia legati, in curiam concurrant, percurrere totum orbem videat, totiusque telluris habitatore, me ipsum in curia cöfingo, quoniam hinc, quecumque vniuersa tellus parat, disco. En habes qui sim, que hætenus ignorasti. Vale cöpluti idibus Decembris, M. ccccxcvii.

P. M. A. M. Pomponio lecto.

Scribis Pomponi amatissime, vidisse te, que de superstitiõibus insulariū exarauerim, cöqueris de breuitate, quæ obscuras reddit narratiões, quid de cucurbitula quadã, velim, te nõ intelligere inquis, cupereque te scribis, quid illi de hominum origine lepidissime senserunt. Quo pacto ex cucurbitule, in terram collapsę rimulis, mare velint scaturisse, succeseo nostro Garuaallo, ad quem ista scripsi productus. Is referet, habes vltionẽ præ manibus, modo velis, eadem illa mensura metitor, qua tibi demensus est. Que de homine garriant, ne feceris participem. Duo esse ingentia in eorum montibus antra fabulantur, præter illa e quibus solem & lunam prodixisse puerascunt, in quibus, ab initio rerum, genus omne hominum latitauit. In vitruisq; antri foribus, alternos semper insidisse duces, ne quisq; egrederetur insaniuit. Idque pro archano habent sacro, sed annorum tandem prolapsis curriculis, ipsi ducibus nõ solum insulam peruagare audentibus, querendarum dapum causa, sole deprehenso, nunc hos, nunc illos, intueri, nãque solem illis minime licebat, in diuersa mutatos, in mirabolanos arbores, vt puta, in saxaq; pleraque in res alias, efficit tamen longa dies, que obducta fröte, grauiusque, tanque sacrum obloquuntur, vt multi, licet sole deprehenso, sese seruarent, ne verterentur. Sed hos aiunt, relictis matribus eduxisse paruulos infantes, vniisque illos cum per diuersa portaret, in cuiusdam fluminis ripa, inspe statim aquis, toa, toa emisso vagitu, infantes proclamasse, quod ipsorum lingua significare, mama mama voluit, & in ranas mutatos assuerant. Inde vocem illam ranis fuisse hereditariam, quo modo deinde procederent hi homines, sine vxorum conertio interrogati, antimalia quedam per mirabolanos serpentina, foeminas emulantia se vidisse balbutiunt a longe, pleraque illorum insectando, licet durisculis, quã lubrica, anguillẽ more, apprehenderit, tunc, & cum muliebri natura carerent, admota inguinibus aue pico, vt per femora, manibus quorundam, callosas habentium palmas, foemineam illis fossore pico naturam effecisse. Ita, eia Pomponieia, ceruicem excute. In vxores sibi foeminas has susceperunt boni viri, atque inde genus hominum prodixisse voluit, predicant, insant, contendunt id dirum ac nephariũ tante rei sacramenta nuntque, præter que regibus aut bouitis, quos habent pro medicis & sacerdotibus, patefacere, solum id inuentum apud Romanos, de sacro antli, atque matute archanis existimabasi sunt & alii magnarum rerum inuẽtores Põpõni, licet tamẽ omnia populo diebus festis per rithmos ista concinere, alias minime. Compluti, xv. Kalendas Ianuarii, M. ccccxcviii.

cbcccviii

Quare autem necesse est in secessu viuere quid eius finis quid sit dium/milla platonica.

cbcccix

Solis regibus et bouis insulariū me dicitur facer dotibus licet archana sacra scrutari.

EPISTOLARVM PETRI MARTI RIS. A. M. LIBER VNDECIMVS. ANNO. M. CCCCXCVIII.

P. M. A. M. Bracharensi & Pampilonensi presulibus.

Non minus mihi que in seclit Beatrix, in faustus aduenit nuctus. Is ab oratoribus nris, qui isthic assident apud summũ Pontificẽ, retulit fore e supuacaneũ, ad iuanc rem oratores in Pannonia desinare, detre staturu nãque Regẽ, Beatrixis spõsum, quecumque pponat scribit oratores, quia illi fixũ animo est, nolle fugalĩ thalamo Beatrixe reginã adicere, inclinari etiam ad regis postula Pontificẽ Alexandrũ inquit, malunt ppterea met reges alteri e duobus, que vitruque perpeti. Durum illis est, sanguinem suũ repudiatum iri, est nanque regi pproqua Beatrix, quia Fernandi primi filia, ast durius post naufragium perdere & nauulum, demptum nanque de ipsorum auctoritate plurimum putarent, si eorum petita negligenter, ne igitur ignomiã aliã perferant, satius esse dicunt, rem dissimulare. Quare sublatum est mihi iter laboriosum, sed in quo id animo fero, quia sumam mihi erat delectationem pariturum. me autem accitum reges serena fronte gratulabundi fere, quod tantis mihi labor sublati fuisset, graue mihi fore putantes, compellarunt, sed falluntur. nil nanque maluissimẽ egre quidem hec fero, quia dempta mihi spes, que surrexerat, vos veteres amicos, visendi sed ne frustra sumptus videar, hæc pauca de nostris insularibus habetote, que nostro pomponio referatis, si vobis ille aperit, quæ ad eum scribo. Nouum genus est apud eos latrẽ repertum, vidistis aliquando parietibus deprectos leuiore, comutos, dentatos, caudatosque manibus aduncis, atque ore aperto, ad deterrandos homines? Ex gosampio in texto, gosampioque fũlta construit simulacrã, huiuscemodi lemures ad vnguem imitantia, nõ tui nanque ipsi apparent, in illosque quibus aguntur, errores inducunt. Zemes appellat hec simulacrã, a quibus se pluuas, si pluuia indigent, dies lucidos, si solẽ volunt, impetrare fabulantur, azemibus iratis, tonitrua mitti ac fulgura, & grandines putant. Inducunturque a bouitis, quos pro sacerdotibus habent ac sanctis viris, meritis zemes placare muneribus, masculos habent ex his, ac feminas. Coire masculos aliquando cum regum vxoribus credunt, nascique infantes ex his, vario regum filijs quodam per curicem spatio tumore, insensam mihi estis, & molesti, qui vno vellitis spiritu, quecumque hoc nostro orbe nouo emicant, cognoscere stringite aliquantulum guttur. Et valete Cöpluti nonas Aprilis, M. ccccxcviii.

P. M. A. M. S. suo Comiti.

Vnde sint istę interrogabis, ex curia inquit, hui tam cito ex pannonia dices. Bellorophõ teo me forte vsium pegaso suspicaberis. Ymo & contra hos mi aggeres, ne pirenneos transilitem conqueror. Ex vrbe monti nostri sunt Reges, rem Beatrixe reginę esse adeo contra fractam, quõ nullo modo resarciri queat, se potius regnum amissurum rex inquit animo peruicaci, que sterilem sibi foeminam iugali vinculo du xurum, non negat bonus rex, omni laude dignã esse beatrixe, pollere, inquit, prudentia, castitate, omni denique virtute, qualem decet insignem foeminam sed abnuit, desiderio sobolis, eius commercium inclinatus præterea potifex (vt aiunt) in regem qui rei iudex est futurus. Perito igitur quod parum mihi non fuit molestum. Sperabã: nanque hanc noctus occasione, posse patriã (ac veteres amicos) quos in vrbe multos reliquimus inspicere, colloqui, complecti, seramus equo antimo, & accipe tu quibus nugis fortia res verter humanas. Carolus ille, ille Carolus rex pigmeo breuior, animo tipheo, vel poliphemoe grandior. Ille qui totam concussit vno discursu Italiam, qui tremere christianum orbem paulo ante fecit, qui ex legibus terror erat, repentina, subita, inopinata morte interit. Alii pileudo fessum, alii in humilis portę limine, cũ exire vellet ex cubiculo, vt ad iufors descenderet in ambasia, vbi porticus est ingens pale lufibus apta; caput ita percussisse aiunt, vt cerebro concussio, decidit illico. Vt cumque sit animam illam quam totus orbis vix capiebat non fluminibus non apenini antra cubus, non vilo periculo territam, cum Italiam sicco pede contereret, orbe ipso insalutato Tertio Idus Aprilis exalauit immaturam. Annum quippe septimum & vigesimum agebat. Confide, confide rebus humanis, duraturasque sperato, si quibus Audi: audi aliud, non indignum relatu. Audistim Hieronymum quendam Ferrariensem cucullatum ordinis (vt aiunt) cöcomatorum Florentię longo tempore per vrbis pulpita audaci

CXC. Regine vni gari causa de patria re stat autoris insulari la tria 7 semibus.

CXCI. Quare reuocatur auctoritate vingerie Doro claus Carcl reg de ffe hiero nymo cõcio natorci ale xandrii se uicm.

CXCII. Quomodo reuocatur auctoritate Caroli.

fronte. In pontificis & purpuratorum mores & vitam sacula contorquentem. Florēt inuicemq; pot pulum seducere in pontifice toto nixu fuisse conatum. Is bonus vir in pontificis delapsus ex candescētia, per iudices apostolicos ab Alexandro missos igni, velut hereticus traditus est, ad uertito quas fabellas ordatur, quando iocari intendit, hęc petulans rerum mortalium domina, & expergiscere aliorum exemplo. Non desunt tamen, qui fratris illius doctrinam, & mores miris laudibus extollant, inuidiaq; in eum fuisse, non meritis, inquit, seuitum. nos quæ acceptimus ab vrbē prebemus. Tu vale compluti pridie Kalendas Iunij. M. ccccxcviii.

cxci

P. M. A. M. Bracharenfi Archiepiscopo.

Margaritę abozus/vo canē filia et genit ex por tugalia d re bus italis q dant.

Hei nobis, cum sentire incipit tetra illa nouerca, quales rugas congerit. Peperit abortiuū, pro desiderata sobole Margarita. Pro esurito puerperio, offam nobis prestittit collachri mandam. Reuocantur ergo, deficiente a principe optata prole, ad ingentem hanc tot regnorum molem, futuri possessores (ni deus aliter statuerit) nūus Emanuel Rex, & eius vxor Helisabetha, primogeniturā sumpturi veniant, per cursores moneantur. Venturos prope diem existimamus. Adeant fausto, secundūq; sidere, finem suę truculentię fors imponat, sinatq; iam tandem Hispana suo progredi ordine scepra oramus. Eunt hęc aliquando fertus q̄ eueniat, quia raro cursores ab hac vltima terrarum meta, proficiscuntur ad vos. Discedit pleriq; ex his, me incio, quia prohibentur interdum, ne vllas capiant p̄uatorum literas, ad vrbem ferēdas, v̄riti ne forte aliquid, quod regibus minime placeat, hoc tempore significetur. Quid futurum sit, mortuo iam Carolo, rerum italarum, ob sui animi magnitudinem perturbatore, & ob Ludouici sortie cocam incuriam, qui vt galli gustarent italicam felicitatem astruxit, hesitamus, quid vos sentiat, nobis significate. Id si ita est, vt gallicum iure sceprum, ad Ludouicum Aurelianensem hereditario deueniat, vereor Ludouico sorte, sed patrię doleo me, quę, ne aliquā doeat in p̄dam, extremisco, non q̄ gallica potentia me deterreat, sed scio meis non esse cuius gratum Ludouicum. Dissidere inter se primarios Mediolanenses, distrahinq; in diuersa cognosco, deus bene veritat. Tu vale compluti nonis Iunij. M. ccccxcviii.

cxcll

P. M. A. M. Suo comiti.

Quid rex Gallus/p nosficon argumetate in Sfortia familia/co tacio de iure vritusq; Ludouici.

Paulo post dimissam ad te epistolam de Caroli regis morte, fuisse etum eius loco Ludouicū Aurelianensem allatum est, ex Gallia. Vt apertius quales sint rerum humanarū vices, cognoscas, p̄munt elatos, oppressos erigunt, iuuenes perimunt, graues etate ad vitę tedā, ad continuas erumnas seruant. In regno Parthenopeo Fernandū Iuenculum, Ferdinādū primū nepotem, necdum bene fixum in Regno fata peremerunt. Federicum patrum eius, iam senescentem euexerunt, nunc eadem in Gallia (vti vides) euenerunt. Vnico ictu eum, qui sese rerū dominum fore somniabat, vix hominem induentem ad necem percusserunt, vt Aurelianensis dux pauper atq; senescens, carcere quondam & cathenis, vt iugularetur ab eodem Carolo vinctus, in regem crearetur, creatus vñ fuitq; est. Ludouico sortie vltim pauca percunāri, veh tibi Mediolanum, si ex p̄missis & p̄sentibus licet augurari, arguat Ludouicus, si callidus est dialecticus, & sillogisticos formet. Dux Aurelianensis, vix pane satur, vt ita dixerimus, potentissimō tibi nouariam ademit, atq; illam vix ab eius manibus confractis Caroli viribus, cum venete respu. Suppetis, extorquere potuisti, tutariq; res tuas, ne e ducatu Mediolani te eliceret, totis viribus vix potis fuisse. Quid facturum putabis galliarum regem esse dū? scire vltim Ludouice, quid torctor animi tui conscientia, distet: quo ve te flagro concuciat, nepotem ego tuū Ioānem Galeatium, ad quem iure paterno ducatus sceprum attinebat, sublatū veneno a te (vti est vulgi fabula) minime existimo, perit nanq; incontinens ab vxore, quam ardebat, attamen veniet, veniet illa dies, qua, Galeatio nepote tuo moriente, superstiti filio ipsius, aut hermeti fratri propinquiori, te reliquisse ducatus habētas, q̄ tibi ducatus titulum sumere, maluisses. Innocēti patrię doleo vehementer, ah p̄uilegio inquis sum ego imperatorio armat, quid tibi furis habet Aurelianensis: natum se inquit ex Valentina, legitimo creata Matrimonio, a Galeatio primo duce contentidit ille. Te autem ex tranuerso genita blanca Maria ortum arguit, tua isthec admittet, si conducere sibi cognouerit. Hęc arbitrōr patrone mi, in Ludouice sortie delibatio ne vtilari, grauibuscq; illum curis arbitror agitari. Accedit & aliud illi perniciosum, strenuos, belloq; aptos Mediolanenses, oppressos tenet, mollibus autem & imbellibus suas acies credidit ductandas. Nec minori puto illi cessurum in commodo, q̄ Ioannes Iacobus triuultius egregius, exercituum ductor, sit exercitus Gallici p̄fectus, hic nanq;, quoniam est Ludouico insensissimus, suę factōnis ciues in Ludouicum sollicitabit. Vnam aliter eueniant, ego ista vereor. Tu vale compluti quarto idus Iunij. M. ccccxcviii.

P. M. A. M. Archiepiscopo Bracharenfi.

cxcliii.

Superioribus ad te dēbus scripsi emanuelem regem tuum ad primogenituram totregno sum fuisse accitum, vna cum vxore a foceris. Toletū eos suscepimus, nec mēsem integrum sibi cōmorati, Aragoniam versus, vt paterno iuri regis hereditaria regna reges recognoscant mouimus. Comitā contentusq; euocantur comenient. Sed veremur nō defuturas animi molestias, sunt in Tarraconēses, Aragonici, vt pote, Valentini, & Laletani, pertinaces. ne ipsorum iura infringant, pedibus, manibusq; nitunt. Ex vetusta nanq; patrię cōstitutione, & auitis legibus, Sancitum seruatur, ne formāna, regio digna scepro apud eos habeat, voluit masculina sobole deficiente legitima, p̄pinq̄iore. n regi morienti masculinum, cuiuscūq; sit filius, in regem suscipi debere. Spe tamē depascimur incerta, pregnatem duxit Emanuel Helisabetam vxorē, ea, si marem pepererit, sublatam tibi polliceor omnem de hac re cōtentionem. nullus nanq; regierit p̄pinq̄ior (quandoquidē filio caret) q̄ ex filia nepos. Si vero femellam parturierit, habituros tamē ipsos p̄ regnorum hereditibus, sed non leuiter pedibus ibunt, in hac sententiā. Tu vale interea quę sient intelliges, nō multos post hos dies. Est nanq; partui p̄pinq̄ua. Datum in Cęsarea augusta, decimo Klās Iulij. M. ccccxcviii.

Gener r filia ex Idor ngalia vca uerit in du bio d d velti Aragonici.

P. M. A. M. Archiepiscopo Granatenfi.

cxcliiii.

Adiuisse te inquis a me ipso, Ludouicum aurelianensem, nūc Gallorum regem, ex legitima vicecomitum forminea stirpe genitum, Ludouicum autem Sfortiam, qui Mediolano nūc imperat, reliquosq; illi fratris, galeatium, S. Philippum, & Ascanium & Octavianum, ex tranuerso in familiam decessidisse. rei seriem vis apertius, en accipe. Anno a nostra redemptione. M. cccc. vi. vita excessit galeatius, qui primus ab Imperatore ducatus titulum p̄uilegio affectus fuerat, lege addita, vt masculina ple deficiente legitima, ducatu ad Imperatoriam rediret coronam. Is tres mares filios reliquit, e quib; duo Ioannes & Philippus legitimo erant orti matrimonio, tertius vero (licet ex pellice) admissus tamē equa sorte in legitima, Imperatore annuente, vnicam autem filiam habuit, sed eam ex vxore, Valentianam nomine, hanc auo hui; Ludouici autilianensis, cum quadringentorum multum ducatorum, & hasta oppido celeberrimo, dote dedit vxorem (accidit ita volente deo) q̄ obierint quotquot habuit filios galeatius ille primus, sine ple vltima mare vel formāna. Philippus autem galeatii secundo genitus, qui Alfonso habuit regem in potestate, vnicam reliquit ex tranuerso natam, blancam Mariam, ex qua & Francisco Sfortia genero, cōtunolę orundo, insigni bellatore, Ludouicum aliof; nepotes suscepit. En habes, vnde de exorta cōtentio, quę Italiam iterum concuciet. Ludouicus Sfortia, mortuo nepote Io. galeatio, galeatii, quem Andreas lam pognanus pugione transfuerat, rauit, filioa Maximiliano noui impetravit p̄uilegiū, referetq; nec Francisū genitorē, nec galeatium maiorē fratrem, legitimos fuisse Mediolani duces, quia id sibi p̄uilegiū nō fuerat affectū, cū in Philippo impatoria grā expirauerit, se vero legitimum esse ducē arguit q̄ nup fuerit inducē electus, hęc Ludouicus Sfortia, aurelianensis vero, Sfortiadæ ex tranuerso, se ex legitima cōtendit. Eorum quę Ludouicus adducit in medium, nihil admittit. Inquit p̄terea aurelianensis, morietem galeacium primū e; maternum animi, testamēto reliquisse, vt Valentine soboles, inter legitimam hereditariam cōcluderet. Quod etiam prius dum dotis acta distaret, pacto statutum fuisse iactat. Quamuis id p̄uilegio minime liceret. solue tu hęc enigmata bonę p̄suli, si vales. Armis quippe soluenda (vti video) nō silogisticis. Tu vale. xi. Kalendas Augusti, ex Cęsarea augusta. M. ccccxcviii.

Jura vritusq; ludouici sup duca ni mediolani armis dicitur ius.

P. M. A. M. Suo comiti Tendille.

xcv

Pvgnō tibi cōcludere atlantem intendo, omnesq; ap̄imini costas, vna crumena colligare laboro. Aduerte quot quantaq; vno spiritu. promo. ex Gallia fert Ludouicum aurelianensem galliarum regem creatum, arma parare in Ludouicum Sfortiam, p̄missumq; iam dū. Io. Iacobum triuultium ducem copiarum, ciuē Mediolanensem, Ludouico in sensum. ex in subribus & Mediolano, noiam pullulare astit inter Ludouicum & Venetos discordiam, quę ruinā trahet insperatam. Cum nāq; duce Maximiliano Romanorum rege, Florentinorum vñ ex tenuare minime potuerint, vt ceteris Italicę principib; Florentini cōcessant, ne si vis hęc ex tera iterum irruat, distulam Italiam intrā se periat, Ludouic; Sfortia, cui maus immittet periculum, p̄ponit restitui debere Pisas Florentinis, aliter enim a gallorum vinculo deducti minime possunt. est & in Ludouici animo coronato aurelianese ipsius hoste insensissimo, terror multiplicatus, instat p̄terea, vt omis Italia cōueniat, Venetis manum iniecisse super pisas bene sapit, Ludouicus suum cernēs periculum, ni Florentini aduocentur in fidem Italiam, nō erit, veneti

Rex galli r venci cōduc nisti ludo uich vlcem Fredericus tream reg rreapoli e sar boagia galerti abij cit galli re pudiat vros tem.

labra lambunt super pisces. Tutelę occasionem nasciscuntur. Ecce nouam calamitatem exorta...

cxvii

Non est futurus hic. Quid futurum est gallis...

Reges esse in Cesareaugusta, vbi coactus Aragonicus inherens conuentibus, iam dudum tibi...

cxviii

Non est futurus hic. Quid futurum est gallis...

Vas mihi Petrus Morillus in sardina Archipresbiter tui libienfis familiaris porrexit. Duo sunt...

contenti viuant, qđ vt redire, nostre telluris sapore pelle sti, pertentent, ne velint, orandum est. Si...

P. M. A. M. Cardinali sanctę Crucis.

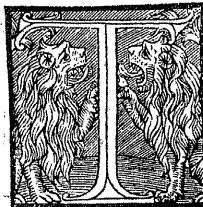
Ex nostri Bracharenfis epistola, quas glomeretalapas in filios, quos mutare in pretigios...

P. M. A. M. Ascantio.

Complutum regressi celeberrimum in Oretania, ex Cesare augusta: mel reges Hiero...

EPISTOLARVM PETRI MARTI RIS. A. M. LIBER DVODECIMVS. ANNO. M. CCCXCIX.

P. M. A. M. S. suo Comiti Tendille.

Tempore sitiq; oppressum martyrem tuum iure merito tuis sacrificiis lites...

cxviii

Instituta princeps micheael de...

cxviii

Ex illis alca moise heb...

cius: qui sagax est, quo veneti tendat intelligit, despumans estuat. Se daturum operam: vt eos pœniteat, pteclatur. Genuinos hic acuit, illi fetas excutit, Pisani pstrati: ne deserant gemunt. Rugit vterq; arma intra se parat vterq;. Rex vero gallus: pre gaudio gessit, in terea deglunt saluam mercuriam. Ex illa simulata: se futurum sui voti com potem: de facili absorpturum vtrunq; sperat. Quid ex huiusmodi reb; solet euenire: tu te ipse coniectator, doctus es, & quia labrachea summa rigosior, longa experientia sapiens: futuram presagire licet perniciem. Ast ni fallor, ex pilabitur Ludouicus Sfortia, res nanc; illi est cum vasis mercatoribus, qui semper astu viuunt, multipliceq; sibi struere cuniculos didicerunt, quibus in se tentur fugientes, & vbi fuga op; sit, euadant. Audi & aliud Gallicum in eisdem diebus stratagemata, nostris reges, pio acti animo, Alexandrum pontificem, ne id ordinis cardinei opprobrium patraet, vt Cesar Borgia Cardinalis, trabeam abiceret purpuream, de terrene cogitarunt. Ludouici Regem hortatur, vt vna secum per oratores, Alexandrum ab eo proposito, per concilii protestationem deducere velit. Is pollicetur modo per eius autoritatem liceat Ioanam annum circiter vigesimum illi vxorem; quia sterilis sit, ac de formis, dimittere, Annam vero Britaniam Carolo relictam ducere. Conueniunt ergo vt Ludouico Rege fautore, nostris Regibus labra mordentibus, ob iniuriam fedate religionis, rubrum Cesar galerum abiciat. Pontifice vero, thesaurus ecclesie dispate, Ludouicus hanc repudiet, illam ducat vxorem, ymmo & promississe ferunt Regem, se daturu Cesar Cardinali, de stirpe sua regia coniugem, ne quid desit. En habes quid tempora portent. Sit ne stabile quicq; inter mortales intellige atra bulciam fatigor, cum ista recensco, quia displicet. Vale Occani; tertio nonas Ianuaris, M. ccccxcix.

ribus, duos in se a fronte & a tergo sit tatos torretes habituros: cocitate presertim Alexandro potestice maximo, stimulatq; in Ludouici vtroq;. Audi audiat aliud ab his distonum. Cesar Borgia potesticus sanguis, reiecit ia purpureo galero, in nre religionis ignominia, in Gallia dicit fuisse profectus, spe in eudi coniugii, tituliq; secularis (vt vulgo dicit) Ludouici regis manu vota suscepit. Chirographa secum mbranea, plubo firmata potestico, de Anna Caroli relicta fuisse pceda, Ioanaq; priore vxore dimitteda, ad Ludouici Regem secum fert attulisse. Ex vrbis vero Venetiari allatum est, i Bizatio portu thrao (qui est Costantinopolis) parari classem igete, terrestreq; per vniuersam Græcia exercitu cogi. Quid ista porteda, tu censeto. Et vale Madrito sexto Kalendas Maii, M. ccccxcix.

P. M. A. M. Petro Fagiardo No. ue Carthaginis Domino.

ccxii

Vidi epistola tua latine descripta, pre gaudio mihi cor sensu pssire. Quatu naq; sub vmbra nra, tu elegatia motu & doctina claroru atq; oru crebra lectione, tu romana lingua pfereris, ea ipsa indicat, succo plena phisico, nec male culta missi, magistru prope die, si dextra inscribendo exercueris, superabis, sed tu callidus, q; Perdiccas a suo Dedalo, cauebis, Dolor naq; summus ex inuidia, cu precipue in inglorie nre iacturam cedat, solet exortri. Nec quicq; nascit in humanis, quod vehemens illa excutiat, te Murtie esse scribis, cu noua nupta, solo auito, vbi ex cocepto erga maternu aut, tuo nomine appellatu, amore, vix adhuc tuenens populus ille te summa beniuolentia psequit, obseruat, colit. In te vnu spem esse illoru sita, de aut ta virtute suscitada, q illos ornat, tutabat, extollebat, sentimus. Sed boni vni pculdubio saluta tu, tato naq; (vti spero) clarior illo futurus es, quato illo tu doctior, tu sapientior. Soluti ille magna nra in cines istos, ac liberalis. neutra illi nature dote cedis, addito igitur ad naturu, quod nro ductu tuis vigilis addidisti, quid fore putadu est imago ille, tu sustatia. Ille animos eoru alliciebat, tu nutries. In illo cupiebat, in te, qui nosti quatu ab insomnis vera bona discedant, fatura bunt. Futur; es illis no modo patronus, veluti maiores tui, sed animoru excultor. Quis naq; tibi lingua frenabit, ne, cu medius inter eius vris primarios federis, mille tibi excidat, sapientissima dista, q illos cogat, vt apertis faucibus, in os tui loqntis ptes cociciat, pcedatq; solliciti, atq; mirabundi. Orp heu inter crepantia saxa, fricosalq; arbores, cithara emula beris. Sed ne populares cas auras, ita absorbebis, vt bona ipsa vera esse existimes, didicisti naq; me tibi sapientu fores aperiete, humana hec bonoru esse eternoru simulachra, no vera bona. Quod ex anime nre affectib; cognitu est facillimu, q his mortalibus no modo no faciat vnq;, sed ipsis trettita, coiohuit, vagatur, egrotat, cruciat. Quicq; ex huius vite bonis, egritudinis sue medicina se sperat habituru, venenum suscipit p medicina. Sed quid ego hec repeto, que tibi sunt propria vxore notiora: valebis igitur. Madrito tertio Kalendas Maii, M. ccccxcix.

Quis sit v. mago glic/ q vera glic/ qd virtus fructus.

P. M. A. M. Alfonso a Silua Cifonei comitis heredi discipulo.

ccxiii

Eodem tempore allate mihi fuerunt gemine a discipulis epistola, hec ate. A petro Fagiardo noue Carthaginis dno tibi cocdiscipulo, altera, defertis ad me qda ambo de hoim genera li sollicitudine, curaq; & perturbatione animi, circa hec mortalia, nec pssificada iure merito, diuersis vtmim; rationationib;, ad eudem tu teditis fine, diuersas regiones incolitis, ille naq; murtia in tarrachoness, tu hispalim, in Bethica tenetis, vno tu animo viuitis, eade vos se cit disciplina morib; cocu stos, distantes licet natales sortiti sitis, pximos sese inuice semper vt intelletus, & cocleplatio esse sentiut, me vero Beatis ambo, qui tantu facere, quos ex meis pomariis fruct; delegistis, osedere videmini, cu naq; rarissimu sit, in vsa fortuna, latinas literas, egre glosq; mores, vofq; vtrac; dote magnificare aperte cognoscamus, no est ab sonu ab huanitate, vt ego auctor, opificio tato delecter, cu presertim in hac vsa patria Hispania, e vfo culmine, qsi uisse quisq; ha ctenus literas nufq; reperiat, ob futuras naq; militari disciplinæ, cui oes inhatis, falso vestri maiores autumabat. de his satis. Pauca hec ad ea q percucitatis, accipito, puros hoies in orbe paucos reperies, soli qui cadidus viuunt, ac nitidis metibus, possunt a bono malu discere nere, cecis igit sensib;, i mala potius maior pars hoim prerupit, q; in bona, quia, q bona sunt, intelligere nequeunt, bonaq; illa esse credunt, que sestant, mortalia vt pote, veri boni expertes. Quare cum vepres tribulosq; serant, tribulos vt colligat, vepresq; necesse est. Cum inter saxa scopulosq; venentur, crebro illidantur oportet, tu vero hec me habeto. bona que vnica vax gus esse existimat, nec bona per se sunt, nec mala, si ad manus ista boni aliquid vni deueniant, in bona conuertuntur, ad bonosq; actus sunt instrumenta, sin vero in mala atq; ignaui potesta

Quare vbi uat ipsoe cc cio. m. d. b. 7. q male maior pars ho minū eligit.

G

P. M. A. M. Pomponio leto viro eruditissimo.

cc

Agimus Occante, Pomponi charissime, insignia Toieto milia passuum viginti, munici pio, aquarum defluxibus pene submergimur, sciamus quid nam apud vos humectata opeuntur sidera, que ne sit sapientum sententia, & vultu opinio de iterum surgente murmur, ac strepitu transalpinorum armorum in Italia, fibre mihi gelascunt absenti, ob amorem patrie. quid vos facietis, qui scintillant iam, igni proximiores effisidiffidum istud, in hiantis imperio rei publice. Venete, & Ludouici Sfortie, sui hostis potentiam trepidantis, vos trahent omnes in preceptis ni fallor omne deus auertat. Ab orbe autem nouo quid habeatur, petis. Solem secuti nostri Castellani ad occidentem magis ac magis indices progreduntur. nudos omnes sola plerisq; in locis cucur bitula in modum Bracule, qua mbrum, ac gens alta includuntur, contentos reperunt incolas, alii prepartum, deducto neruo, alligant funiculo, quem nisi mictus, aut coitus gratta soluunt. integra tamen & alii gosampina femoralia gestant, aurum gemmasq; sed precipue vniones, multis in locis reperunt. Portugaleses vero, suum secuti tras equinoctium, aliamq; arcton, aromatum comertia prosequuntur. Gallectensem regem, Alexandrinofq; ac damascenos mercatores, ad medullas extenuant. Quotquot illor tum nauigia ab alto prospiciant, impetunt, capiuntq; aut vi tormentorum submergunt. Soldano Babilonico, magnum ex hac re incomodum pronentorum putamus, nec venetis lucrum pariet, vt multu opinantur. Ex soldani naq; emporiis, & nili hostiis, sunt a venetorum abaus prouentus, quibus ad eam opum deuenere potentiam, qua nunc pollent, quibusue brachia protedere (vti no sit) maioribus ipsorum licuit, vt plurimu asportati. Siderum cursus emulatur hec nostra curia Pomponi perpetuo naq; in motu est, alias prope diem terras (vti fertur) visemus, Vale Occanti; pridie nonas Februaris, M. ccccxcix.

Bona de vrisq; antipodib; occiduis, & antarticiis.

Inter portu galensium.

P. M. A. M. Suo Comiti Tendille.

ccii

Accipe que noua ebulliant. Quid ferueat in vaga fortune olla, coueniunt (vt fama est) cu Ludouico gallorum Rege veneti, de prostrando Ludouico Sfortia duce. vch vtriq; tra sitat alpes Gallica gens, duce Iacobo trultio egregio bellorum magistro, cum reliquis belli ductoribus gallis. Ludouico Sfortie in sensus est trultius, quia Sauerinos alienigenas viros, ipi Mediolanensi primario pfererit, q illos honorifice tractauerit, ipsum autem deprimere visus est velle. Fren det Trultius, inuigilatq; Ludouici Sfortie perniciem. Potentia incitat Gallorum in illum, Mediolani varia insurgunt murmura, diuersis fluctuant animis, magis venemur q; speramus. Cum presertim & veneta sit respública Ludouici regis partes secutura, Id sita est (vt fertur) actum est de vrisq;. Obcecauit tetra cupiditas hiantes ad imperiu nimis prope, venetos, in presentiarum sternetur Ludouicus Sfortia. Quid naq; speradum est illi, qui alienis ciuiu animis, cu legitime illis non imperet, ducibusq; aduerse partis suimet vteri visceribus,

De venetis & Gallo contra Ludouici / p nostris / co / borgia / gallia cum / bullis & / dis / soluedo ma / trimonio / s / turchari a / parantibus.

tem deciderint, mala esse diximus, quia illis ministrantibus, supra, incendia, oppressio, perturbatio, direptio, vicinorum cedet, atque alia omnis generis flagitia, facinoraeque ex cogitantur. Nec est quicquam alterius modi, quam sunt ab eo emanantes effectus. Tu igitur quando, si te fata seruabunt (patre concedente ad superiores) eam fueris fortunae amplitudinem, quae tibi relinquenda est, cōsecutus, horam memor esto preceptorum, atque operam dato, ut his titulis quos expectas, eaque fortuna, ad obsequium tui, non ut illis tu seruias, aut illis impellentibus quicquam admittas in decorum, varis. Et vale Madrito pridie nonas Maii. M. ccccxcix.

CCV

P. M. A. M. Pomponio leto.

Quid potest edicti solcat tribidia iusta in vinda to 8 regibz & bouis in fularibus q sine medicis ne progati ne q reges medica co-luerint arte.

Scribis Pomponi tibi iam alueos suos adeo superasse, ut inueneris iam fere urbem inundatam, rit, metasque in maioribus haecenus, ad eius incrementum signatas, cubito amplius transiisse, future alicuius calamitatis proximae praesagio, antiqui ascribebant. Id nos hoc facere subhemur, deus tamen bene verat, ut sedent animos inter se, concordemque sint itali principes, optatum est. De insularibus nostris oceanis noui aliquid velles. accipe quod nuper mihi de illis relatum est. Non arbitror decidisse tibi e memoria, quae ad te scripsi superioribus diebus de Bonuitis, qui & medici sunt, & sacerdotes, didicerunt nostri post hoc, regibus illis esse curae, ut Bonuitis in arte medica insistantur, veluti legitimus quondam priscos Reges & sapientes, exoptasse, scis namque, nec te id perferre putandum est, egyptios, perisios, medicos simul & sacerdotes fuisse, reges plures, ac duces egregios, Saborem ut puta, Medorum, Mitridateque duarum & viginti linguarum dominum reges, medicinam, pluresque alios exercuisse, nec inuria quidem, hominis namque (cum eius gratia Peripatetici velint ac Stoici cuncta sub orbe lunae fuisse creata) res est huiusmodi pertractare, quibus id assequamur, sine quo nihil in vita succedunt, quid namque prodest cuique mitem, sine sanitate insaniant, uti lubet, plerique, parum distare incolumis sic quis viuat, an eger, garrientes, quid orpheus hinc decantauerit, de sanitate repetito, vult is inuita esse homini bus cuncta sine sanitate. Non absonum igitur in natura videtur, ut viri, tum sapientia, tum fortibus praecellentes, eam scire velint, eam exerceant artem, ut homines viuam incolumes efficiat. Nostros igitur nudos insulares regulos, ne mireris mihi Pomponi, medicinam artem velle cognoscere, potest & nudis natura distare ut ingenium ad bonas artes inducant, qua doquidem velibus induntur, neminem creauerit unquam, quod mihi sit curae plerumque ad te scribere, nescio quas agis gratias, verba simul, & tempus incassum teris Pomponi suauissime, eo tibi emisso praesio quos nondum assecutus es, me autem, qui iure merito tuum sum, ne istis vultus ambagibus circumto. Et vale Madrito quarto idus Maii. M. ccccxcix.

CCVI

P. M. A. M. Prudenti viro iam senescenti Dominico tritufano quondam oratori pro sua republica in Hispania.

Prodoma tio in veneto rbi proxima pnicie post Ludouici stragem.

Proh coeli, proh terra, vbi vester sensus vbi vestra prudentia Veneti quis vos, Argo haecenus multo magis occulatos, obsecrauit infelices cupiditas forte, aiant namque ex composita vos ducatus Mediolani partem, si Rex gallus ducatu Ludouicum Sfortiam spoliauerit, habituros. Bergamo, Brixiaque ducatus membris, a vobis arreptis non contentos. O amarum sortitionem, iocatica puto futuram vobis perniciosiorem, ossa, que vos aliquando stragulam cupitis inglutire, Mediolano putatis contentos fore gallos, vobisque partem ducatus, licet nunc soluant, relictuos? fallimini, cuncta, quae nunc possidetis, & urbem ipsam quam incolitis aquis circūseptam, in summo locatis discrimine, nescitis impatiētes esse quietis gallos, quid fore putandum de vobis, reliquaue Italia, si Mediolani ducatus, potentia gallice suppet raddetur? quid facitis vos senescentes? quid obdormitis? vestro vos Leone tutos esse arbitramini? aquaticum estote memores Leonem esse istum, tenerosque vngues ad tantae rei pondus enutrisse, cum vestre religionis hominibus sanguinisque itali ut intra hominum venas seruetur, non uti terram pinguefaciat, aut flumina inficiat, amatores, res fuit haecenus, propterea non solum vobis ex quo pugnatum est, sed rapidas porrexit, excepto nemine, intra finitimum omnium viscera palmas, leo iste, quem minaci similem, toruis oculis, parietibus vbi que locorum insigntis, Diuerso haecenus fato rem ageris. Ludouicum Sfortiam eicere studetis? Ludouicum gallo rum regem vstrum ab ineunte etate rerum nouarum studiofium, in Italiam adducitis? terga dabit, quia Mediolanensibus non gratus, quod est vestro consilio maximum administratum, Ludouicus Sfortia, nec enim poterit tanto furori obfistere, sed barbā (ut vulgo dicitur) vestram, cum ducatu spoliatum Ludouicum seneritis, madefacite, Acutior in vos nouacula preparabitur, prandebit (ut iusto) apud Ludouicum Ludouicus, apud vos, si vixerit, aliquando cenaturus. Vale Madrito Kalendas Iunii. M. ccccxcix.

P. M. A. M. Svo comiti Tendille.

ccvii

SUPERIORIBUS diebus scripsi ad te, si memores, traicisse alpes gentem Gallicam in Ludouicum Sfortiam, cepit Iacobus trinitius familiaris Ludouici hostis, Gallici exercitus, de quattuor imperatoribus vnius, oppida duo, vnum quod nuncupatur, nonum, alterum rocham, in alpium radicibus, ducatus initium, A dortus, deinde finitima sternit, vastatque vsque Alexandriam, hanc obsidet, fluit ex insperato, tantus aquarum turbo, ut se magis obiectos, quae obsidere galli sentirent, medios namque sese, flumine Bipartito non vadoso repererunt. Ita, veluti conclusi in insula, dubitantes agebant, actum de gallis aiunt, si Mediolanenses miserit leones, ducem sibi Leonem sortiti, & non peccadem fuissent. Praesidio tenebat Alexandriam Galeatius Sanseuerinus, cuius causa trinitius a Ludouico discesserat, illicque bellum gerebat. Hic Galeatius magis parideus quam hectorius, magis elegans quam fortis animi, strenuus equorum agitator tamen, sed quid hoc, ad ductandos ordines, veruecem secuti ducem in felices milites, nullo vi gente, nullo muros adhuc quatientem, in mo & semi obrutis hostibus, fugam rapiunt. urbem deserunt, sicco illam pede Galli capiunt. In predam, pro hac facinus horrendum, datur. Galeatius profiteri dicitur in mandatis se habuisse a Ludouico domino, ne vilo pacto confugeret, ne manus cum hostibus confereret, has sine sedissime fugae causas inueit Galeatius, asseruitque sepiissime, propterea secreto discessisse, ut Ludouico consulto, pedem illico referret ad milites, priusquam abesse sentirent, aut opinio sefellit, neque, quoniam in improvidum fuerit, ordine non relicto Centurionibus, admittenda eie eius excusatio. Ludouicus vero audita suorum calamitate perterritus, quicquid auri, quicquid argenti, ac gemmarum assequabatur, diffusus ciuibus, quibus minime gratus erat, in germaniam praemittit, ipse subsecutus est, Africano fratre Cardinali Vicecancelario committente. Ioannes Iacobus trinitius, reliquiae gentis Gallice duces, quae is erat Mediolanensis primarius, urbem ingreditur, Veneti autem, venditi vicini principis, qua is erat Cremonam urbem insignem, & quicquid iacet ab duobus inclusum flumine, ducatis Mediolani dextrum oculum, fortunatissimam urbem que tellurem, ex foedere capiunt, recusat totis viribus illorum iugum miseranda ciuitas, cogitur vel inuita, spe recuperandae vniuersae libertatis amissa (si veneti deciderint) colla subdere. Quod turchas in Venetos conuenerit Ludouicus, non vassum de retinenda piscarum urbe hiatum suum, occasionem se veneti fuisse nactus in Ludouici pernitium factant, sed deum supplices Veneti praecentur, ne qua illis, per aper tum guttur edulum dulce demissum est, eadem quod illos perimat acconitum ingreditur, satis euagatus sum, discas tu, qui partem habes in fortunae gremio, quibus calcibus concutit eos, quibus longo tempore est blandita, quando contrahere rugas, frontemque obducere incipiat. Domus illa, illa vice comitum, que finitimos, cum sese excuteret formidine replebat, praesirabat, euertebat, cui quascumque acies profligare facillimum erat, nunc sine hostium aptis viribus, ligatis manibus, in gallorum venit seruitute, miseret, quia nescit ab iniuriis teperare victor Gallus, italo nomini semper inferens. Vale Madrito sexto Kalendas Septembris. M. ccccxcix.

P. M. A. M. Archiepiscopo Granateni.

ccviii

COLLEGA tuus habuita me paucis ante diebus, flebilem Mediolanensem calamitatem, tu vero, que inter Venetos ac Turchas nostra legis hostes, dum illa in Italia gererentur acciderint, legito. Comitibus nostro referto, tricentarum amplius nauium classem Turcharum, helleponto freto, cicladibusque, mense Iulio exiisse refertur, Ingentes onerarias naues duas, quas Barchas appellant, cupparum capaces singulas quattuor millium, maritimas arces, vsu horrendas. Comitatibus pecuniisque ad stipendia nauis exercitus persoluenda onustas in relique classem praesidium ad ducunt, tres quoque ferunt in esse galeatas, cupparum trium milium, quae singule ianiceris nomine eorum milites octingentos, gestare dicuntur, subtiles autem, quas appellant galeas, trememes duas sunt & octoginta commixtas, relique naues ad ministeria, pedibusque addite, peranderiae oblongaeque ut pote, sine pupibus, ad equos etiam importandos, ut solute illos in terram dimittere queant, aduehuntur, nauigiorum multiplicitum, alimentis bellicisque apparatibus, que grandiores circūsepeiebant, reliqua erat multitudo, sed vbi vbi classis illa petiit altum, tempestate dispergitur, plerumque obruuntur naues, ex breuioribus, collectis dumnum que supererant, coronum insignie ingenisque in peloponneso municipium, princeps ipse Turcharum, terra, cum ingenti exercitu, mari classe proficiscuntur, nullam sibi moram traxit, ingreditur, qui locus dicitur, atque alias sapientia. Turcharum classem veneta classis ingens, duce Antonio Grimano primario viro, alias bene fortunato subsequi semper, cōferre manu Turcharumque sunt ausi, terrae vicina semper tenent, litu assidue terrae proximi abradunt, administrare duodecim

De classibus turcharum et venetorum qua occasio necti veneta classis amissa scit.

ab oppido modono, Gionziū portū classis Turcharū ingredit̄. Ibi q̄ dū p̄ timore Venet̄ classis, quē semper aderat immorata, dicitur tandē pridie Kalendas Augusti Gionzio exiisse, eā impetere Venet̄e naues plerq̄q̄ incipiūt. Fugere Turcha videtur clauis, pauci primos bellatores Venetos sequūtur ad pugnam. Andreas Loredan⁹ bello maritimo vir egregius, classē reliquā auxilio adiūtū, si grandiores naues impeteret, existimans, grandiori nauī, qua sup̄p̄dia militaria portabantur admixus, nauim ipsam seq̄ ac duas Galeras, quibuscum manum conferrerat, se seq̄ Turche Naui connexerat, igne supposito combusit, neq̄ ex ceteris tota classe quisquam vii q̄ accurrit, vt saltem eos, qui se ab igne in mare deiciebant, in suas naues tollerēt. Ita lauredanus, viriq̄ quicumq̄ fortes illum secuti sunt, interire, non tamen inulti, multo nanq̄ maius damnū hostibus intulit, q̄ patrie, grandioris nauis casu perculli Turche, in terram descendunt, minores naues deserunt, nec illos tamen Veneti infecuntur. Ita per inertiam ducunt, & sortem quē sese obtulerat, veneti amiserat, & reliqua Turcharum classis exitum inueniens, euasit. Ad naues igitur redeunt Turche derelictas, iterq̄ suum capiunt, eorum principē terra ducente centum viginti milium Bellatorum exercitum. Hęc habeto, quē nuper ad curiam allata sunt. Et vale Madrito tertio nonas Septembris. M. ccccxcix.

EPISTOLARVM. PETRI MARTI R.F.S. A.M. LIBER TREDECIMVS. Anno. M.CCCCC.

P.M.A.M. Cardinali Sanctę Crucis,

ccxi

Ex vrbe Granata superioribus diebus breue ad te scripsi Epistolium, quia maioris mihi tabellę implendę, materia non occurrebat, mense Nouembri reges curiã vniuersam, Hispanim deportauerunt. Ibiagebanus quando in Albaizino Granatę parte montana, quę supereminet vrbi, bellatorum hominū populosissima sedtio, talis coortē est, vt p̄torium militem, deficientibus telis, securi impacta, Albaizinentes peremerint. Sceptrumq̄ magistratus insignē, quod manu gestabat, in eum profregerint. His auditis, ex vniuersa Bethica, p̄sidia iuuent accitumilitaria. Illi patriati facinoris conscii, vt malo malum adderent, turmatim crassati sunt, per dies aliquot, quosuecūq̄ obusos trucidabant, christicolę, qui partem vrbs in feriore incolebant, in summo discrimine versabantur, in duorum senescitum, Archiepiscopi & Tendille comitis, quibus reges vrbs gubernaculum tradiderant, prudentia obstitisset, in ferrum, flamaq̄ omnes fuisse. Albaizini fecerunt mensibus a ciuitate, menia illa comes ita custodibus muniti, vt deficientium conatus represserit. Antistes vero, quia ob sanctitatis opinionem omnibus gratulose medium inter sedtiosos coniecit, primorumq̄ animos, tum spe, tum metu proposito, pacant, penitentia igitur ducti, veniam implorant. Res hoc in statu est, quę succedent intelliges. Vale Hispani Kalendas Martii. M.D.

Albaizines fecerunt in vrbe granata/quid i de.

P.M.A.M. Suo comiti Tendillę.

ccxii

Nuper ad nos celeres tabellarum attulerunt, Ludouicum Sfortiam, heluetiorum quinq̄ milium comparata manu, ex Germania in ducatu Mediolani profulisse, a ciuibus vocati, qui gallos tum ferre nequeunt insolentias. Iacobum triultium rex gubernatorem reliquerat, in Galliam regrediens, hunc pati nequiuit aduersa factio, eiecius vrbe, vix euasit, fugantur & Galli omnes. In castellum se recipiunt multi. Ludouicus vrbem ingreditur, letis animis vterq̄ frater a ciuibus suscipitur, vulgus fortunam sequitur. Qui paulo ante terga vertētem lacessabat opprobriis, modo tollit ad astra, nouariam vrbem adhuc galli retinet, arceq̄ omnes. Veneti a federe Gallorum non discedunt, propterea non viuimus integra spe, nostri tamen reges, qui nolent gallos fieri potentiores, nequeunt temperare a letitia, Huius rei euentū expectamus. Vale Hispani tertio nonas Martii. M.D.

Ballimediolano est dicitur/Ludouicus suscipitur.

P.M.A.M. Suo comiti.

ccxiii

Officio funguntur suo, res humane veratilis hec rota mutare naturā non intendit, ostendit fortuna Ludouico duci, Mediolanum, ostendit tantum, ad maiorem ipsius calamitatem, venditur miser ab eluetis, quos conduxerat. In galliam vinctus infelix ductus est. Sed audi quonam pacto res euenerit, vt q̄ incerti sint belli exitus intelligas. Stabant signis opposita signa, vt in agro nouariensi, Ludouici & gallorum acies instructę, confingerent, quando perfida eluetiorum phalanx, quę Ludouici stipendio militabat, e turba militum, ad pugnam paratorum, impudens crudeliscq̄ animo secessit. nolle se in quens, gladii aciem in patria, quę ex aduerso vexilla cernebat dirigere. Heluetios nanq̄, & Galli conductos habebat. Ita impotens effusus Ludouici globus, pugne cessit. Ludouicum gallis tradidere. hec circiter idus aprilis allata sunt. In quantum inde diem, malo malum additum accepimus. Afcanium vt pote fratrem eius Cardinalem Vicecancellarium, fugam, Romam versus, audita strage, captantem, quamuis Alexandro pontifici, qui & ipse gallos excitauerat, parum fideret, in venetorum manus cecidisse assertur. Et quod grauius est, gallorum metu percultos venetos, gallis Afcanium, tanq̄ ouem ad victimam, tradidisse, inuitatos fuisse gallos, se bellum ipsi induros assenerant veneti. In galliam & miser Afcanium sub rura Custodia trahitur. Obsecant in dies magis ac magis, vt video, veneti. Quis nau, liberatos ab omni metu gallos, o Veneti frenabit ne vos impetāt, quamcumq̄ causam nati sit liberos iam illos, tradito Afcanio, esse quem si euadere incolumem, vel dissimulanter permissetis, obicem habebatis egreium, quo intra limites suspensiois

Tendill Ludouicus ab eluetis/capit Afcanium gallis traditur/veneti/ qd errauerit in hoc veneti.

ccix

Quid turcha cepit. Quid mitemur. Quid trahat christiana nox officia. Et mediolanum gallo.

P.M.A.M. Archiepiscopo Granateni. Vrcharum principem cum centum viginti milibus armatorum exercitu terrestri, mari vero classe ingenti gręca littora, q̄ Venetę patrię et publice. Infaste alias scriptimus. Nuper autem a diuersis Italię partibus, epistolę sunt allatę, quibus a portu Gionzo & nautico illo leui certamine, quo Turcha nauis grandior, e nostris duę Galeaceę interierunt incendio, in Achaia Turchas ad nauigasse mari terriscq̄ leuantum, ac patras impetunt, septimum quantunt, expugnantq̄ illico, quia imparatas reperere. Demisso de hinc exercitu Bizancium referunt, eum rediisse. Ast irato animo, inquitunt, insequentem statem ad inceptam in venetos prouintiam non minores copias paraturum. Vide quid nostra pariant diffidia. Barbaris datur his artib⁹ nostrę iacturę copia. Venetorum Ingluuię, & Ludouicus Sfortia, qui Turchas in venetos stimulauit tracunda versuta, totum orbem exagitant. Penas iuit iam concitatę barbarę gentis in sanguinem christianorum Ludouicus, aperiant, si quibunt, nunc oculos veneti, erigantq̄ aures aduenturum gallicarum tubarum clangorem, quando illos sibi finitimos habent. Vt nouos sibi mores galli induant oportet exoptent, ipsi viderint. Per eosdem nuncios tabellarios scribitur Ludouicum Aurelianensem Gallorum Regem Mediolanum vt vrbem tantam nuper habitam pacet, sedetq̄, fuisse profectum, more triumphantis susceptum fuisse inquitunt. Ex animo ne, an factis vulgi clamoribus, non est nostri querere, abstinere vero quin doleamus, nisi galli, galli esse defierint, minime nostri est arbitri. Forte aliter se gerent, in tantos ciues, q̄ sit in sum illis in vi ficos exercere. De his haftenus longioribus. hoc alid habeto. Curia mouebitur prope diem, ne nos ex nimia sessione torpor fatiget. Granatę ad vos sumus profecturi. Ergo vale interea Madrito. xii. Kalendas Octobris. M. ccccxcix.

ccx

Granatę venit Regina Neapolitana naregis foror. Quid peiat/archa ne concurrites ex gal t in hispaniam.

Venerat granatę Rex 9.

P.M.A.M. Bernardino Carnatalo Cardinali Sanctę Crucis. Villas a me literas iam dū te habuisse conquereris, fateor, id quidem. Canabem ad conuertenda stamina defuisse cognoscito, relatu dignum nihil occurrit, quę vero popularia sunt, tuis popularibus scribenda relinquo, quę scribere nunc queam, accipito, in aduerso, quod vulgus vocat madrit, in noua Castella, a Toletio milia passuum triginta sex nostri Rex & Regina Granatam Septembri mēse profecti, Parthenopęam Reginam Catholici Regis nostri ex utroq̄ parente fororem, cumq̄ illa Cardinalem Aragonum, vt decessit susceperunt. Seis huius Regine filiam, ex Fernando primo Rege illius nominis. Neapolitano, Fernandū suuēnis alterius nepotis relictam, agere viduam. Nostin & Federicum Fernandū primi filium, qui nunc regno potitur habito, q̄ nullos reliquerit Fernandus iuuenis ex fratre illi nepos heredes. Filium habere, qui & ipse Fernandus nuncupatur Calabrię ducem more familie illius, quę successores in regnum primo genitos, ipsi viuētib⁹, ducatu Calabrię, quę quondam magna Gręcia dicebatur, insigniunt, vt viduę filię detur hic Fernandus adolescens Calabrię dux in maritum, nostrorum regum assensu, Regina mater exoptat, querit, insat, nostri Rex & Regina rem differunt, latere aliquid magnum, suspicamur, non desunt qui cogitent versari animo Ludouici Aurelianensis Gallorum regis, velle Neapolim a Caroli regis manibus erepta, repetere, nescit nanq̄ stare loco gallus, quietis impatiens, cōcurfationes quasdam archanas sentimus. Amanti filię Regine de cunubio verba dantur. Expectat sollicita, quid fata ferant, Cur Rex hęc in diem ducat, non intelligit. Tu vale Granatę idibus Nouembri. M. ccccxcix.

G. iii

ac timidos immo & yobiseb sequentes Gallos efficiebatis. Eluctios vero astunt ex foedere Ludouici venditi, septuaginta milium numerum aureorum praetium posulare. Hoc inquit palam & aperte fieri. Nec illos tantum facinus ea petitione fateri erubescere, sed perficata fronte, ni praemium Galli promissum praebuerint, illis se vindicatos minatur. Vale Hispani decimoquarto Kalendas Aprilis. M.D.

P.M.A.M. Suo Cardinali san cte Crucis.

ccxlii

Scrisps ad te alias purpurate presul, quid Albatzinenfes emponentioris Granatae vr bis paratis incolae, patrarunt ob admiffum facinus lex est illis proponita, vtrum supplatum ma- lunt, an baptismum. Ad christum conuersi sunt omnes, regibus id suadente Archiepisco- po Toletano, ne perirent. Tu vero inquis hisdem in suum mahometem viuunt animis, atq; id iure merito suspicandum est. Durum namq; maiorum instituta relinquere, attamen ego existimo consultum optime fuisse, ipforum admittere postulata, paulatim namq; noua super venefete dis- ciplina, iuuenum saltem & infantum, atq; eo tutius nepotum, inanimibus illis superstitioibus abrais, nouis imbuentur ritibus, de senescentibus, qui callosis animis induruerunt, haud ego quidem id futurum infitor. Hec in presentiaru com moditas assurgit, vbi fatuus ille sedu for Mahometes colebat, christi nomen, dulcibus illustrabitur cantibus. vbi exosum haftenus & stomachosum erat christi legem velle audire, ibi posthac per pulparios oratores, sublatris vocibus licebit tuto illam discutere, verum enim vero audi quid ista pepererint, prima facie tres me bunda. Montani Alpuxarrenses, qui rituales montes incolunt, q; primum christi precepta subisse Granatae vr bem, eius regni caput acceperunt, ne idem ipis accideret veritatis, turbatis animis, & montium etiam, qui paucis in locis sunt perusi, natura freti, deficiunt. De francoisco Xie- meno Archiepiscopo Toletano, qui suaserat, vtea Granatensibus lex proponetur, cum sti mur- murabant, eius defentionis fuisse causam iurgiose blaterabat. It ad eos Rex, coactis ex vniuersa Bethica ostroginta milibus peditem, equitum autem quindecim millium, belli strenuos du- ces, per diuersa praemittit, rex ipse frontem hostium, montiumq; fauces, qua planti tem specta- bant Granatenfem, aggreditur. a tergo illos, qua facit in sine oppidum Andaraxiu, Lertini cos- mes, Nauarre, que in cantabris est, Comestabilis (is est magister equitum) adoritur, vincit, pro- strat, sternit, trucidat innumeros. oppidum vniuersum disturbat. Almeria, ciuitas est munitissi- ma, quam simul & Baciam cum Guadixto ceperant, maritima educta q; est in Herculei maris littore. in horum ritualium montium radicibus sita, ea in summo fuit discrimine, tum quia im- paratos reperit, sine vilo militari presidio, ciues ista sedito, tum quia Marchena, Alhamillaq; duo montana oppida, vrbi vicina, iam defectores ceperant, ad Almeriamq; impetendam, iam se accingebat. Ast ex Murta, quae regni nouae Carthaginis caput est, cum auxiliis accurrat Car- thaginensibus, Petrus Fagardus ipsius nouae Carthaginis dominus, qui ibi iuuenulus ad- huc agebat cum noua nupta. Is non contentus Almeriam ab impetu hostium posse defende- re, ad hostes venientes proficiscitur. Quatter vna die illos profigat, oppidaq; ambo Marche- nam Alhamillamq; de iporum manibus eripuit. Rex vero, quia ipse fuerat castrametatus, vni- de minime hostes suspicabantur, exercitum per callidos speculatores, per quosdam anfractus in vios, ad culmina montium ducti, transfilit in hesitantes, discurrens quaedam nostrorum iune- num aulicorum copia, constructos eorum aggres dirumpunt, obuio quosq; trucidat. Lan- giaroq; eius plaga & natura ac arte munitu oppidu, & si arx aliquatisper obliterit, sese dedidit, ba- ptisimū & ipi, ne pereant, paciscuntur. Ita foelicibus auibus Rex Hispanim ad nos nudius quiri- tus rediit. Est ogigjar ab vrbe Granata oppidum, tria tantum miliaria distans, mira sunt rabies oppidanorum, fere omnes intertere gladiis pugnado accerrime. Ex illis pleriq; inermes, cum nostris armatis, & Cathaphratis, conseruere, ac multos e nostris militibus confodere, pruisq; succubuerint qui fuere superstitis, & ipi vicinorum exemplo baptizari optauerunt, ne meri- tas penas luerent, succinte ista volantiq; dextra, quia petasatum sentio esse tabellaru, ubi signis- fico, atq; eadem sero. Vale Hispani. xvii. Kalendas Augusti. M.D.

P.M.A.M. Suo Cardinali Sancte Crucis.

ccxv

Edatis rebz Granatensibus. Catholici Rex & Regina nostri, proficisci Granatam consti- tuerunt, vt a laboribus & assiduis itineribus mensis aliquot ibi pede starent. Circiter idus iulias, co aduenerunt, sed inauso fidere, peritit inter iporum manus. xvi. Kalendas Augu- sti omnis eorum spes posteritatis masculinae. Infantulus inquit princeps Michael, ex Emanue- le Portugaliq; Rege & eoru filia nepos, q in Augusta caesarea, ipsum Michaelē paries, naturiq; co-

Worff prin- cept micha- el qrit dūpē- sano p alia filia vada e- manueli vi- duo ceteri- na qrit filia

cessit. Scis namq; post Ioannē principē vnigenitū, Margaritęq; abortiuū nullum restitū fuisse, illis alium, preter filias, heredem, atq; exprimo genita, infantulum hunc exortum. Expectant etiam a pontifice, vt eadem Emanuēl ducere Mariam ex natabus tertiam, p riscalē ipius vxoris forem liceat, nostris namq; legibus nosti, cautum esse ne duas quisq; sorores sibi vxores ha- bere queat, incōsulto pontifice. Vt variis tibi canistrum floribus impleam, aduerito & aliud, Catherinam de filiabus quattuor vltimam, Britannī Regis filio primario despoderunt. Atq; iterum aliud, ne de mensura conqueraris, accipito, Ioannam filiam Philippo Burgundo Aus- triae Archiduci, Flandriae in Belgia comiti, vxorem datam, cum viro, ad regnorum tanto- rum successum, accersunt, missi sunt ad hoc celeres tabellarij. Huc namq; sus regum obuenit hereditarium, ceteris qui sperant vita finē. Huius infantuli Michaelis mors, acriter pro- strauit, vtrumq; auum. Iam non satis equo animo tot fortunę alapas sentiunt. Vnde perturbat- trix hęc rerum mortalium, inter tot applausus, tot rugas contrahat, inter tot fataleta, tot tribu- los, ipinasq; conserat, obstupidi mirantur, dissimulant, tamen tenebras mentis pro vtribus, & sese lucidos ac fronte serena populus ostendunt, quid autem lateat non difficile coniectari est. Vale Granate. iiii. Kalendas Augusti. M. ccccc.

P.M.A.M. Petro Fagardo nouae Car- thaginis dominus discipulo.

ccxvi

Generoso te fortisq; animo maiorum conatus cum presidis Carthaginensibus, repressit se, per Almeriesium literas, qui se in supremo fuisse discrimine semi adhuc tremuli bal- butientesq; fatetur, didicimus, perniciem suam pallantes ad horam expectabat. His scri- bunt eodem te die hostes quater aperto Marte profligasse, Marchenag atq; Alhamillam, iuris Almeriesis oppida munita, te referunt restituisse. Captum namq; preter Marchenam solam at- cem vtrumq; aiunt, res hęc tibi summo decori dat, mihi vero, qui te in situ, non paruo est or- namento. Cedere inquit, qui bene interpretant, huic tuo facinori preclaro, ducum aliorum gesta, tum quia non minus clarum, tum quia tu adolefcēs, martiq; nuper natus, e cuius pene ex- liens te te ita gesseris, ipsi vero veterani sint, dūq; exercitati. Faxit deus, vt tūc magis ac ma- gis huiusmodi de te, ac maiora sentiamus. Petisti a me aliquando, vt te meis literis ad scriben- dum impellam, ne sermo latinus, quem nō inculte complexus es, ex diffuetudine in te preat, obsequar tibi, morem q; geram posthac animo libenti. Tibi egregio duci, quę ab oratoribus exteris, in curia versantibus, de principum alegenarum gestis, ex eorum comertio, in dies ma- gis intelligo, significare intendo. Dum in terrea precipue Granatae apud comitem meum Ten- dilla, & Archiepiscopum senes, & ipsos eruditos, ago, ad quos absens scripsitaba. Ad presens igitur, licet auditu nō bene sapidum, hoc habeto. Turcharum princeps helespoto classem edit- it ingente. Ipse vero, exercitu cocto terrestri numerosissimo, mari terraq; Modonum vene- torum Coloniam in Grecis littoribus impetit, diu obsidet, capit tandem. Sed infelicem audi- casum miseradumq; in fatorem nuper penetratis astructum, minime notum haftenus in re- bellica Modonensē obsessi, tormētatio carebant puluere, quoniam in hostes innumeros pro- tegerant eneas, saxeos, ferreosq; globos, per obsidentem Turcharum classem, nauigiosa, quę indigentiam venetis asperiant, dimittuntur, euadunt. O inauditum calamitatis genus, qua salus expectabatur afflitis, ea internities oborta, petita per obsessos ad vnguem importantur. Tur- charū sindūt classem misse triremes, vto in pupin expectato, portū captū. Illis ad menta ve- stis intra portum, publico statutu edito, vt quicumq; pulueris eius cadum e trireribus de- traxerit, auream assequatur dragmam, quę est ducatus, superueniebat namq; Turcha classis, vt triremes subsidarias, aut caperet aut adureret, illas insequabatur, turcharum imperator classa- ris ducibus necem fuerat inuitatus, ni triremes illas raptaret, quas per tot nauium multitudi- nem transuolasse, permississent, ducum incuria atq; inertiae trahentium trirerum a scribens. edit- to precepto milites, lucri causa, murales deserunt stationes. E muris qua turcharum exercitus despici poterat, presidis vacuas esse stationes quidam proditores innuunt, excussis manib; cla- midibusq; rotatis, vt facto impetu accedat turchę parietib; scalas admoueat, signadant. Mu- ros turcharū impetunt, deserat reperunt stationes, scalis innituntur, ingreditur multitudo in- gens opidum capitur, fit miseranda cedes, nullus, quin trucidatus aut captus fuerit, ductus iue- seruus, euasit. Letus ea victoria tumidus atq; insolens Turcharum princeps, redit Bizantium. Ex itinere, coronum illustre in corinthiaca Grece prouincia, oppidum, vicinorum calamita- te, ac Turcharum minis preteritum, sese dedidit. Ita hostium, nostra desidia, vires coalescunt nostrę vero hebetantur. Vale Granate quinto Kalendas Octobris. M. ccccc.

Qua iaudi- to casu mo- doni vene- ta captur- pna Greca a turcis ca- pit q; cor- ni muniti- pif. Quia parant chri- stiana dist- dia.

Liber quattuordecimus.

EPISTOLARVM. PETRI MARTIRIS.
A.M. LIBER QVATVORDEGI.
MVS. Anno.M.CCCC.CI.

P.M.A.M. Cardinali Sancte Crucis.

ccxvii

Altera e filia
habus em
nuci desp
deur. Car
rine dotalia
parat / diu
dit inter se
Regni gal
Hispan
spicatu mit
itur Feder
icus rex in
felix.
quare hoc
fecerint rex
& regina.

Ad emanuelem Portugalię Regem, ductam fuisse vxorem, tertio regnum gentiam, Mariam nomine, quam hinc pridie Kalendas Octobris abduxerunt, Medicus tuus tirafonenfis doctor Carrasconus, que hic apud Reges habebas, eo tempore rerum tuarum procuratorem, ad te scripsit se mihi retulit. Propterea mihi cura non fuit, de illis tunc mentionem facere, nunc autem, quia nemine hic video ex tuis familiaribus, que ferueant a me accipito. Catherine de filiabus quattuor, que matris vterum, vltima clausit, dotalia paratur, ad sponsum in Britannia ducetur prope diem, qualem tantorum filiam regum decebit, vt ex regis audio penes tralibus, dimittent. Hoc eodem tempore, vt intelligas quantum sit rerum culmini, dum, etiam, expersicimini fortune filii expersicimini, argumentum vestre fragilitatis ab hoc exemplo colligite. Hinc misere Regine, regis ex sorore neptis, nuptie disturbabant. Hinc mater infelix, se frustrata voto reperit, concursationes ille quas ad te scripsi alias (ni fallor) hoc portendebant, diuiserunt sibi partibus adiunt equis Neapolitanum regnum, Gallus & Hispanus, spicatum (vt est in Hispano prouerbio) federicus eat, cotumq; & cucurbitam querit, ambo isto foedere constituerunt, vt ciuitatem ipsam regni caput Neapolim, cum vniuersa campania, Gallus, vt apuliam calabriamq; Hispanus capiat, pacti sunt. Facile factu puto, vt in felix Federicus regno spoliatur. Catellus namq; solus, duobus famelicis leonibus, haud quaquā potis erit obistere. Hic forsam purpurate presul mirabere, cur affinem Federicum ita iri perditum patiant, regis namq; est, ex Fernado primo ipsi patrueli, minor nepos, sed que referat, ne culpe illis ascribatur, habeto. Inquirit in interrogati Rex & Regina, sese totis viribus, per nuntios, per celeres tabellarios, per religiosos viros fuisse conatos acuitare, ne Ludouicus Aurelianensis Gallorum rex, impetere regnum Neapolitanum, pararet. Inquirit, nixus eorum frustratos omnes, neq; id ab euis animo diuelliere vnquam potuisse, proposito etiam tributo, quod se pro Federico, tanq; vades per soluturos, nisi federicus annuerit, pollicitos fuisse dicunt. Cum igitur prudentes Neapolitanum regnum ad Gallorum manus prope diem esse venturum prospicerent, quia ipsi ne queant, quales optarent ferre suppetias, q; maxime distet. E duobus incommodis alterum adiunt se minus graue delegisse, vt scilicet dimidiam ipsius regni partem assequatur, ne in Gallorum potestate vniterium cadat, factus namq; se sperat, eam partem, quam sibi Galli fortitū sunt, habituros aliquando, q; si vniuersum regnum occupant, vt cumq; sit, arma paratur, quibus, nisi monitus cesset Federicus, illata vi, cogatur abire, ex proximo tui, qui vrbem, regno vicinam, inhabitas, aliquando videbis, & infelicis regis optūmi quidem vtri, misereberis, Vale datū Granate, xiiii. Kalendas Martii. M. cccc. ci.

ccxviii

Diuisio regni Federici
in galiam
fernado est
filius adole
scens taren
ti sustinet.
Rex vterq;
coronatur
Gal & His
panus.

Solent veteres molossi de catellorum faucibus iuuenulorum escas abripere, non autē anmiculus grauecenti. Quorsum isthec inques, com paratio donec veterem nouaq; Castellam, curia, cuius ego perpetuus incolā sum, tenebat, cupidum Tendille comitis, cui ego ductu in Hispania me cotulit, ingenium, crebris implebam significationib; alterutiq; senectutis Archiepiscopi Granatenfis, vna demulcebam, viuunt namq; duo hec comitis & antistitis corpora, sub vno spiritu, tanta est, itaq; efficax inter ambos amicitia. Nunc vero, cum illos habeā singulis horis ante oculos, vnaq; occurrat voce, coram pertraclamus, ad te propterea inuicem lum, a se se decepit, sermo nisi posthac conuertetur, hac tui lege, si te nouero, rerū exterarū esse nō minus cupidum, q; sis animosus fortisq; animi. Magnanimus namq; materum auum, tui nominis egregiū bellatorē referens, fuisse semper, capito igitur, que nuper allata sunt ex Italia, Gonfalus Fernandus aquilaris Gordubensis, tibi amicus, qui vna cū venetis Fernado iuueni regio nomine suppetias in regnum Neapolitanū quōdam tulerat, quib; auxiliatus Carolus francorū rex, regno terga dedit, cum presidiis militariibus iterato missus in Italiam, eam regni partem, quā nostrū reges cum Ludouico Aurelianēsi Gallorum rege pacti sunt, amplexus est, apuliam vt pote Calabriamq;, Siciliaē citra farum finitimas prouincias, vrbes autem ipsa Neapolis, cum vniuersa Campania, Gallis obuenit, restitit aliquantisper Federicus, cessit tamen

P. M. Cardinali sancte crucis Fo. liii.

In galliam profectus est. Fernandus vero ipsius Federici primogenitus, qui post patris obitū, regni habenas expectabat, licet vix adolefcat, tarentū ad huc sese tutatur, at cū nec de auxilia vettura cernat, vt sese dedat oportet. Alexander vero Pontifex maximus: ad quem regni: fendum at tinere inquit: ex insperato requisitus ab vtroq; scilicet Gallo & Hispano regib; regem: tali nouitate surgente pperere, stupidus vtrūq; coronat: vel inuitus, veritus amborum potentia. Hec habeo que tibi referam in presentiarum de rebus exteris, nostratia vero genitor tuus, qui regis nāe lateri semper inheret, genitorisq; ipsius familiares: tui amantissimus: qui te colūt & obseruat, ad te crebro: me interdum nescio scribūt. Hanc ego cū iam illis relinquo. Vale Granate, tertio Kalendas Maii. M. cccc. ci.

Tu enim, vt arbitror, que tibi de capta Venetorum colonia modono, significauit, amissam fuisse venetorum partem incuria, partem superbia: plerq; inuermurāt. Aium nāq; oblatam classem nram, que sub Gonçalo fernado ad regni tutelā vagabatur semioctio, recuti fallē, ne quicq; eius glorie: quam in manu se habere putabāt: particeps efficeretur. At Venetos auditi, cōquērentes de nrorum inertia, qui accessum distulerint, vtrūq; sit: in predā data est misera vrbs: vt iam scripsi, nūc vero aduerito que deinde gesta sunt. In Adria magni maris Ionis sinu, multe jacet insule: ciclades appellatę. His maiore ex parte, quia maritimo studio principes omnes superat veneti, impertant. Samē insulam, Vlixis quōdam patriam, dulichio proximā, que nunc est Cefalonia, & ad Helespōti pōne fauces: Rodus vicinā mithilenem: Turche possidebant, vtrāq; armis veneti sepe classis impetit. At sepius Cefaloniam. Quare Gonçalus noster Fernadus, cum presidiis Hispanis: que per ea Maria post regni diuisionem ociosus distabat, Cefaloniam vna cum exercitu veneto: impetit, oppugnauit, cepit, nō tamē sine graui nrorum incōmodo: ferro nāq; oppugnando multi, alimētorum penuria, & aeris cotagione plures: interierūt. Venetis, ex regum madato, insulam reliquit. Veneti vero Gosalum fernandū preclaris, qualib; decuit insignē bellorum ducem, donauere munerib; paucos post dies eandem sumpler e galli, cum venetis contra mithilenem, pūntiam. Multa, magnaq; vtrūq; nauis gra coeunt, numerosa classis instruit, mithilenem ad nauigāt, oppugnāt oppidum, fauciatur multi, rem deserūt, re infecta galli reuertunt, redeuntis maris iram experti sunt. Qui sanguine honorifice apud mithilenem effundere recularūt, freto absorti, vitam ptecere in gloriā intra ceteras nāq; rupes, vniuersa ipsorum classis redies: illisa est. Cum fortunis omnibus nauis fragolacerata, obruta, atq; submersa interūt, ex omnib; pauci scopulus innixi, euasere, hec ad te interdum destino, quando ad curiam ista per tabellarios portantur, plurimq; etiam ea differo quia nunciū desunt, quā ad te proficiantur, cum seclusus lateas, inter Carthaginensia promotoria, scombro, cum noua nupta: vorando, vbi te vitam agere cum libris, & quādo librorum te sacietas cepit venatū indulgere te predicas, que vtrāq; laude digna iudicamus. Vale Granate nonis Iunii. M. cccc. ci.

ccxix.
Recularūt
classe his
panā veneti
re modo
nensi capis
cefalonia
mitilēnē in
sila frustra
oppugnāt
classe galli
ca fide nau
fragatur.

P. M. A. M. Suo Cardinali sancte Crucis.

Philippum Burgundum post Michaelis principis obitum, fuisse cum vxore Ioanna per celeres tabellarios accersitum, superiori b; ad te diebus scripsi, nāe religionis Cardo nō infirme, belge illi, heulicq; bituriges, ac celtę: relique gētes qb; imperitat Philippus, vt eos deserat in fine pati iūtur. At oratores ab eo Ioannaq; missi sunt, Archiepiscopus Bisuntinus, quia teneris Philippum preceptor instituit, ac Filibertus de vere hos hic habem; cum eis agit, vt Philippo accessum persuadeat, filiam nāq; nōn cessuram: quin maritum sit secutur: non dubitat, te daturos operam Rex & Regina pollicent, vt ab vniuersis amborum ditioi subditis populis, p futuris regibus: si priores ipsi nature concesserint, adiuuent, monere oratores reges videtur, ne Philippus aduetum differat. Difficile factu pponunt, posse pacato vnq; Hispanos gubernari: nisi apud eos prius dū rex futurus versetur, bono esse animo Bisuntinū videntur. Hominem reb; cōsulturum credimus, que prudens est & sui principis amātissimus. se prope diem discessurum, ipse mihi retulit, de his factis, ad alia veniam us. Catherineam vltimo notam: in Britanniam ad spōlium Britanię regem, seruato fatorum ordine, futurum, ex Halhambra arceregia quinto nonas Maii dimiserūt. In portuclunio in Galezia: adhuc est in anchoris, psperos expectant status, timet a longe maris occidui minas tenera puella: regis delitit: intra regias aulas, educata. Pollet tamē animo: p viribus femineis, viget ingenio: & prudētia. Marem preter ceteras sorores emulatur. aliud tertium accipito: demōtanis Serre vermegie: qui veritē ne vetera Mahumeticę legis instituta deserere cogercntur, defecerunt, & ipsi velut alipxarētes. Hi sese

ccxx.
Ioannes
p philippo
quid agit
ter caterina
mittit ad vi
rum in bal
tariam.
Serre vera
megia re
bellat.
Istos ad
laris pmas
trudat est
mittit/mau
ri tandē ce
dunt.

fortiter, strenueq; diu tutati sunt, locorum aspera natura illis maximo fuit adiumento. Magnis nostris exercitiis, non modo obstitit, sed & struatas acies nostras profinguerit, fereruntq; ac trucidauerunt ex nobilibus plurimos. Alfonso aularium Gonsali Fernandi, qui res gerit Parthenopeas imperator egregius, fratrem natu maiorem, potetem, cordatumq; inter Hispanos optimates equitum auratum, primarium ducem, rei gerende, secuerunt hostes in frustra. Ita vt vix postea, cedentibus illis inter mortuos digno soci potuerit familiarium, clientu, ac fidorum amicorum apud eum ingens copia trucidata, nulli obuito pepercit, captiuum ducere nequam aut seruare, haud quaes passus sunt, renouatis copiis mauros nostri astinxerunt, colloquium petunt, sed usq; inuit. Vt in africanam eos traicere reges sinerent, eis nauigia, quibus tu to quirent transfretare, preberent. Ita natale solum, auitasq; domos, linquere maluerunt, q; nostros sibi mores induere, tata est ab ataus & maiorib; institutionis assumpte vis, regib; haud ingratus fuit discensus. Sic expurgari, malo gramine terram, paulatim inquit, nil vltra restat quod impresentiaru tibi scribere possim significare. Et sero interdum ista tibi porrigitur, quia raro a nostris his terrarum finibus ad vos tabellarij volitant, & mihi de manibus pleriq; euadunt, quos me latet fore discensus. Vale atq; animum contemplator meum, quando res desit interdum Granate quinto Idus Iunii. M.D.I.

P. M. A. M. Suo Cardinali Sancte Crucis.

ccxxi

R vbro decorauimus galero, beneficentia summi pontificis, tibiq; dedimus collegia, Iacobu, qui Hispaniae dicitur Diecus, Furtatu Mendotium, magni illius Cardinalis Mendoti Petri Gonsali ex fratre nepotem, Hispanensem Archianistite, ac in ciu comitis Tensidillae, ex vtroq; parente, germanium. Is eleganter sese sub purpurea ista traeba, condit, vt non minus illam ornet, q; ornatur ab ea, pollet namq; prestantia corporis, ac vultus dignitate, genemores, literarum peritiam, atq; animi dotes illius tu nosti, qui familiam hanc de te optime meritam fatearis, fuit namq; tibi Petrus Gonsalus huius patruus, ad Cardineu gradum tuum assequendum, non paruo adiumento (vt aiunt) hunc iam riuu claudamus. Altum aperiamus, me minis in me tibi significasse Biontinum Archiepiscopum Filibertumq; de vere Philippo os oratores, de suo in patriam discessu me fuisse alloquos: dimissi sunt, nec leuiter donatus inuenibus vterq; est. De philippu aduentu spe reliquit biontinus. De ioanna ipsius vxore, nihil ambigitur, si maritus aduenerit, est namq; mariti amantissima, licet tantorum regnoru vtriusq; parentis & aliorum, quib; cum fuit enutrita, cupiditas minime moueret, solum viri desiderium, quem ardentissime dicitur amare, illam atraheret, de me autem hoc habeo q; tibi per hunc tabellarium breuis significem. a regibus moneor, vt me ad iter orator futurum accingam, prepareq; nec dum quid velint, quo ve me sint destinaturi, aparuerunt. Vale Granate pridie Kalendas Iulij, M.D.I.

ccxxii

P. M. A. M. Petro Fagiaro discipulo nouae Carthagini dominio.

H eri forte fortuna apud genitorem tuum praedebam, quando sermonem ad vxorem tibi noueram, dirigens, te missurum ad te nuncium aperuit, sumpsit calanum illico, pauca, que mihi ab oratoribus pontificio ac veneto, quibus summa benignolentia deuini sum, recitata enenerint, tibi referam. In neapolitano regno lis cohorta est, inter gallos & hispanos, fouetur nunc, veluti sub Galline alis Pullus exiguus, detegitur (vt arbitror) prope diem latens ignis aliquis, qui totam denno Italia perturbabit, hinc emergit eorum dissidiu, duq; sunt in regno prouintolae harum altera vulgo Basilicata, altera Capitanata nuncupatur. Am bas hispani, quia intra fines ipsi fortitudo esse inquit, amplexi sunt, tenetq; galli intra suos esse, sibiq; conducere, maximeq; sibi opus esse in clamittant. Vrbem neapolim rei frumentariae penuria, his duabus prouintolis amotis, semper laboraturam coquerunt. Inde namq; prisca reges neapolis regiam saturabant, res in dubio est, vetera regni statuta excutuntur, consuetudines querantur, intra campanae fines, an apulle fuisse intelligantur haftenus, refecatur, legum enigmata cudunt, dissoluntur, libri vtrinq; a leguleis couoluntur. Sed quid tri perditum labores suos boni vtri patiuntur, vbi agendum est armis? quid toga aut codicibus opus est: non est vestrum legulei de tanta re iudicare, non stabitur vestris promulgationibus, non vos magnarum rerum gestores tantifaciant, nollet hispanus tante rei possesset manum aperire. Egre gallus quod sibi expedire putat, deseret sese conuiciis inuicem vtrinq; duces incipiunt, ventur os ad arma credimus. Hec de nostris rebus, que in alienis terris geruntur, longius tendo. Ab oriente referunt iuuenes ignotum quendam in persas arma sum pisse, vniuersaq; iam persia, parthianiq;

Missida hie panu galli quib; canis/hericol lachrymat/italie rufina/ de legu leio/ de aurore ip fo.

ac mediam debellasse, cum cis orbis principibus: inde inquit illum minitari. Sophum apellari iuuenem dicunt, generoso magnanimoq; animo pollentem, hec pauca in nube allata sunt. Quid sit hoc paritum nescitur. Si res crebret: tibi significabitur. Alud accipite perpendiculum, vt legadus ad longum iter capiendum me apparem: Reges imperant, quo, quid ue causae iussit, nondum intelligo. Vale Granate, iiii. nonas Iulij. M.D.I.

P. M. A. M. Cardinali sancte Crucis.

C irciter Kalendas Iulias arbitror scripsisse ad te, me fuisse monitum a nostris Rege & Regina Chatolicis, vt me ad iter accigerem, nudius tantum tertius, quid velint, quo ve desinent aperuerunt. Venetas primum cum archanis quibusdam madatis, ad tam insignem rem publicam, mittunt ad Soldanum deinde Babilonium, Egypti, Sirie: atq; vniuersae Palaestinae, idumeeq; dominum: vt transfretum imperant. Is se coacturum christianos omnes: vt christi legem abnegent, Mahometemq; complectantur, minitari dicit, occasionem nactus, q; Granatenes populi, Mahometem suum deseruerint. Vm illis illatam fuisse putas. Id naq; illi: Iudei, mauriq; atq; heretici eliminati a nostris regibus: persuaserunt, quid vltra datum sit agendum, longum esset recensere, tem prius aggrediemur, successus postmodum intelliges. Cras qui est dies veneri assignatus, Idum Auguli dimittor. Vtinam bonis auius, per maris, ac terraru graues labores, & ingentia pericula, sin vniuersam percursum: Europam, Asiamq; atq; Africam, no intactas, si duces mihi celites habuero, relicturus. Fido coelestibus assummo libens punitiam, Sapidum naq; mihi semper fuit, alienigenas regiones peragrarare saturat multo plenius humana mens, videndo, q; aut legendo, vel audiendo: hestitat naq; semper, vera ne sint, an fida, que legit, aut auribus percipit nosse intellectus, que vero corporis inspicit luminibus: lucida illi certaq; sese offerunt. Vale Granate, pridie Idus Augusti. M.D.I.

ccxxiii. Si autor ad venetos de hinc ad soldanum orator

Id est vniuersa

P. M. A. M. Petro Fagiaro.

P etateatus (vt vulgo dicitur) pedem habens in antipode, quem vos sibi appellatis: hec pauca exaro, ad Venetam remp. ad Babilonium inde Soldanum, orator destinatus a Catholicis nostris regibus iam discedo. Hec est dies Idus Augusti, quadeo Duce quicquid christiano licet pedibus terere peragraturus sum. Eua de pro martyre tuo institutore: vota, preceseq; vt incolumem illum seruent, referantq; incolumem, Et vale Granate Idibus Augusti. M.D.I.

ccxxiiii. Significatiua de vicesu ad legationem.

P. M. A. M. Comiti Suo Tendille ex itinere.

Q uod mihi premium expeditionis huius, ad rei exitum coelstruant nescio. In ista naq; laboriosa, formidolosa, discrimibusq; plena omnia, Sanctus, Rodericus, & adolefcentulus Fernandus veteres mei tres, quos optime nosti, familiares, in itinere graui morbo decidere, capitis grauedine tanta pmunt, admixtis vrgentibus februm ardoribus, vt viuunt, aut mortui ipsimet no intelligant, pestiferas, aut medici, eorum febres esse. In frenesim incidit iam Fernandus, quid sentire debeam vt homo tu ipse videto, augit non minor anxietas ex aeris contagione, nusq; applico me, vbi no peste coedant. Prohibemur & multis in locis, vrbes aut villas, tanq; morbofi, intrare Barchinona vrbs, pre caeteris pessundat, semi desertae esse inquit fixi ego pedem propterea in eius quodam suburbano rure, arecto itinere semoto. Hec pauca per hunc celerem tabellarium quia ab vrbe ad vos volitat, accipito. Vale ex itinere nonas Septembris. M.D.I.

ccxxv. Quod aurori acciderit intra hispaniam.

P. M. A. M. Archiepiscopo Granateni.

Q uibus afflicter perturbationibus ex nri comitis Epistolo vtr sanctissime, cognosces. Illa vt homo, sentio, iuxta illud terentianum, ad hec tamen pferenda mihi pdest, non medicocriter nre veterumq; Theologie pceptio, qua viro forti nihil esse debere sub caelo durum edocemur, equo nobis viuendum animo in mari medio, fluctuantibus ventis atq; in turto portu, sepe legimus, is in tam dure punitie prima fronte ista pueniunt, quid fore putandum est in ipsius rei vtero calceq; Hec si euasero, secundum sibi locum, ab Vlixois erroribus mea hec peregrinatio consequet, tu qui deum tibi celsitq; omnes, ob morum ac vite sanctitatem familiares habere putaris, vt nos tueantur orato. Et vale ex rure Barchinonio quarto nonas Septembris. M.D.I.

ccxxvi. Significatiua de perturbationibus & de orone.

P. M. A. M. Suo comiti ex oppidulo Salfas Gallis finitimo.

N on dubito quin meas habueris ex suburbano rare Barchinonio apud Salfas a Gallis quodam dirutum oppidulum, forte fortuna prandebam, Narbonam versus pgressurus eo ad suspicite, ecce Salfas tabellarius cursor, qui dispositus equis milia passuum cetum & interdum futurum.

ccxxvii. De arce no ua Salfas d ira Barchinonia ad suspicite futurum.

amplius voltare vno die, quando destinatur, reperitus est, aduenit. Interea dum ad vos precipita...

ccxxxvii

Quid in re... ceciderit... venerarum...

EX quo in celtis, qui garumna flumine & pirameis montibus includuntur, oppidulo Sal...

ccxxxix

De interre- gno veneto... riu quid cu...

VT latine, que memoratu digna conspexero, retro scribam vestrum alter Catholicis princi...

polle portu Istrie octo alie galeatie, que ibi hanc vltimam expectant, demorentur, accri me...

P. M. A. M. Petro Fagiardo noue Carthaginis Domino.

Vbi ubi sese nobis mane crastinum ostenderit, vela dabimus. Is dies erit nonarū octobris...

ccxxx. Animeris le gatiois dis...

EPISTOLA RVM. PETRI MARTI RIST. A. M. LIBER QVINDE...

P. M. A. M. Comiti Tendille & Archiepiscopo Granatenfi.

Eas vos habuisse literas ex vrbe mari septa venetiarum, existimo, que deinde acciderit...

ccxxxii. Sera deseri bitie pestas...

insulam fauces, a motibus alpinis, qui Panonia dirimunt ab Italia, defluentis, nos recepimus. Ecce ad vesperam tanta ventorum vis affurgit, vt intra horam conspersum cinere diceretis ma-

ccccxi

Quo die ingressus est Alexandria a susceptis sit ad expectet

Mare consensurus Venetis retrospecti, non dubito quin meas catholici principes habueritis. Cathalanorum quippe coniuui, cui literas credidi, erigere cristas preletitia videretur.

ccccxii

De pomus duobus illis in archiis capillis ciliis natura.

Litterarum quas ad catholicos Reges quasque ad archiantistitem Granatensem, & Tendillae comitem senescentes, duos magni meriti viros, desino, exemplaria ad te mitto, ne mihi sit toties id repetendum.

In aegypto sum octofus. Soldanicum Chirographum exspectans quo tuto possim ad eum con-

ccccxi

Unde egit autor est soldano, qd qd regredi Alexandria cur litteras minuat e cur ipse no velt. Unde octi nunt galca-

Vre merito potandum est meas vos ex vrbe Venetarum & Alexandria litteras habuisse: qua nihil eorum, que iam scriptis est animus hac epistola velle reperere.

P. M. A. M. Catholicis Regi & Regine.

P. M. A. M. Petro Fagiardo.

P.M.A.M. Suo Archiepiscopo & comiti.

ccxxxv

Sancita ve
netorum lex
quā mudas
appellant in-
fringitur.

Colorum mīnas, pelagi rabiem, terrarum pericula, laboreſq; atq; hominum arrogantia barbarorum ſuperavi tādem, rediit Alexandriam incolumis. Hic, quā nulla ſefe offerit in Europam renaugatura nauis, qua tuto traficere queā, Galeaceas ipſas, que me attulerūt, in portu adhuc ſtantes in anchoris, expecto, neq; Prouinciales, illas diſcedere patiūtur, & ipſe, quia gīngiberis, cinami, pīperis, & aliorum, que ſolite ſunt aſportare, aromatum, copiam non repererūt, qua poſſint Galeaceas onerare, ſtatuto tempore minime remeabunt. In qua re quid accidat attendite. Cum ſuo portui patrio Galeaceę terga verterunt, a ſenatu illis dies aſſignatur, quo vela dent, ab Alexandria, mercimonia peregerint, necne, nec vitra, diem audeāt vel vnū ibi pernoſtare, ni cadere velint in poenam ſancitę legis inter eos, legem illam vocant mudam, cum ergo vt cumq; ſit detineantur, ſiue ſponte ſua, ſiue per vicinalium vi, nauigiolum ex his, quos veluti nos terra diſpoſitis equis paratos curſores habemus, ipſi mari mittendos inſtituit, vt Venetias volitare ſubeant, inſtruitur, hoc nauigioli genus Grippus appellatur, tempore illam vllam haud quaſq; pertineſcens, quā pugno paulo maius, cuiusq; ſcopulo paſſim in hereat, Grippum igitur ad ſuum principem ſenatumq; veneti mercatores, qui adſunt, cum literis mittunt, quibus ſe comertis Egiptorum ita ſimpliciter eſſe ſcribunt, vt nullo queant pacto intra ſancitę legis terminum, ex Alexandrino portu ſoluere, dies producant triginta, legemq; ſupēdiant, deprecantur. Eo propterea nauigiolo, cui meam credere perſonam nō ſuit conſilium, has literas ad vos, ad regemq; alias dedi, ad Catalanorum conſilem Venetias porrigēdas, vt inde ad vos eant. Interea loci, ne octo marceſcam, ſumam forte calamum, & que mihi a mei digreſſus a vobis initio, ſingulis diebus euenerint, quidue de his regionibus ſentiam, longiſſime repetā, hec ſi aliquando videritis, perlegētis, ſin minus ſomno diſta putabitis, ac de me iudicium quale libuerit, facietis, ſatis vobis ſit egregiis ſenibus, vt aliquando ſtem promiſſis, nō ſas eſt ſemper ſi ad vnguem excutere puluerem volueritis, e tegmine pilos abradētis. Valet neſtoſei duo Salomones, Alexandria egiptia tertio nonas Martii. M.D.ii.

ccxxxvi

Coſmogra
pha qdā ac
de ſoſij ori-
gine ac ge-
ſiſis.

Que ad potentiores te ſenioresq; deſtinauerim, per eorum exemplaria videto. Ad te autē duo tātum rerum capita ſcriptabo, regiones eas omnes, quas me abraſurum traieciturumq; nauē preſiderant, peragraui. Hiemis & rupium omnium, ac ſcopulorum pericula euasi. Vaſti maris ſoniū, egiptiūq; & aliarum partium ſeuientis pelagi rugoſam fronte minus exhorreſco rediturus, quā minus rugiant, perturbentq; maria violenti ventorum ſtatus, eſtate, que nunc aſſurgit, q̄ hieme, que nos hoſtiliter vexauit. Aliud emergit, quod tibi ſcio futurum non ingraturum, quā iuuenis es ebullientis animi, ad res grandes elati, meminiſſim de ſophio me tibi queſdam alias ſignificaffe: Is ex ephēbis vix prociēs, arma in perſas excitauit, vni uerſamq; dicitur perſiam ſam debellaſſe, ad eam illum referunt potentiam deueniſſe, vt Soldano huic, turc harūq; principi formidoloſus inſurgat, quis nam hic ſit, qui tāta molitur, quoue ſatus ſanguine, ſciſcitatus ſum. Ex ſon caſſan, i. e. perſarum regis nomine Caſimbech, ſiſta, ortum inquit ſophiū, tantū animi eſſe ſerunt iuuenem, vt vniuerſi orbis principibus audeat minitari, totumq; orbem animo abſorbeat nouas putatur eum leges, ſi vtiſcompos efficit, conditurum, neq; enim vllam ex tribus legibus chriſtianam vt pote, Moſeam, aut Mahometicam, illum dicitur proſiteri, quid velit, adhuc latet. Soldanus eſus fortuna perterritus publico per ipſius ampla regna imperauit edicto, ne quis, poena capitis inſtructa, de illo mētonē vllam aut eum nominare, reſq; ipſius cuiq; recitare audeat, mira nanq; & inter eoſdem Mamellucos Soldanicos milites, murmura, inter populos maiorā, ſam rodebatur, rerum nouarum ſtudioſi erigebantur. Scrutator iſta diligentiſſus, nec locus deerit, quo iſta queam ad vnguē perfricare. Sum nanq; hic, vt videri videor dies aliquot moraturus. Vale igitur interea, Alexandria egiptia tertio nonas Martii. M.D.ii.

ccxxxvii

Quo prin-
cipē reperit
venetiis re-
dies / ad cū
venetiis ege-
rit regio ac
ſuo nomine.

Felicitioribus auſpitiis in Europam regreſſus ſum, Explicarunt ſe iam tandem ab egiptio rum cauillationibus Galeacee. Decimo Kalendas Maii, ex Alexandrino portu vela dedi mus, Venetias autem pridie Kalendas Iunii aduenimus. Elegerunt in principē ſibi (quo me pretereunte carebant) veneti, Leonardum genere Loreolanum, virum quippe grauem, & lo ga rerum experientia prudentem. Conuenimus cum vniuerſo ipſorum ſenatu, q̄ haſtenus illis ſine principē recenſeram, repeti, que mihi ad eos in mandatis dederitis remiſiſſimini, eorū niſi obſticuti, quid addiderim ſcietis aliquando, puto fore nō inutilia veſtre maieſtati, q̄ illis &

veſtro nomine preponens & meo, tanq̄ Italus eorum vicinus, ſuadēs edixi, hoc tempore preſertim quo Rex Gallus veſtro Bethi quando ripas ſuperat torrentior, ab illis exigat, vt arma in mant in veſtra preſidia, que Neapoli habetis, vt foedera cum eo iſta Veneti ſeruent, per repeti tos oratores inclinat, apertam hoſtilitatem in quocumq; Gallorum hoſtes ſe pactos fuiſſe vociferatur, vt Veneti exercitus in Campum prodeat, vt Gallo exercitui adiungatur, in veſtros, pctunt, inſtant, proteſtantur, ymmo, ne ſta fiet minari videntur, pernittem ego veneti prepoſui, aſſore, ſi veſtra copia ceſſerint, quid rebus eorum conducat diligenter librent, ſuaſi. At proh memiferum, quid expectatis: quid ſopiti eſtis: mea duo numina: nullum hic habetis hac tempeſtate oratore ad hunc impetum reſcindendum: hunc vel volitando mittite, vel quid in tanto rerum turbine velitis, mihi datē in mandatis, que mihi haſtenus imperaſtis, & ſi arbi trer profutura, ad tantam veſtrorum ruīnam tamen, facere parum videntur, proſtigatos naq; ac ex Tripalda, capitinata, & Baſilicata, vt ſuis eas nouis nominibus appellem, eiectos ſentio. In deteruſq; reſ veſtras precipitari magis ac magis indices, Veneti autem ſi vel aduerſabātur, aut deſeruerint tantum, veſtrum exercitum, cum ſumma ignominia, iacturaq; non ceteriorum ſor te ſolum Stollam amittetis, Conſulite igitur accuratim rebus veſtris, & mihi temere iſta ſcribēti ignoſcite, Valet Venetiſ tertio nonas Iunii. M.D.ii.

P.M.A.M. Petro Fagiardo.

ccxxxviii

Quo inſtatu res Hiſpanę ſint, atq; vbi nam terrarum ego ſim ex incluſis regis & Granateſibus colligito. Deus ſaxit, vt a Gallorum manibus (quin veluti ceteri qui intra Gal licam diſionem vniuerſam reperti ſunt, captiuus ducar) enadam, nullum naq; relique runt liberum. Ludus hic taxillaris ſeſe nobis oſtendit infortunatus. Caniculam (vt video) ſorti ti ſumus, dextrumq; Galli ſibi vniōnem apprehenderunt. Quid velim iſthac vmbraſi ſigura, per cuius abſeris. Preſertim grauiſter, vt per exemplaria colliges, noſtra preſidia, ego autem interceptus mari ac terris occluſus ſaceo, nec qua poſſim iter tuto captare, intelligo, quid de me cœli aſtruant, tentare compellor, Mediolanum proſiciſci intendo. Aſſinium forte autoritas me tuebitur. Sunt namq; Borromei comites, noſtro generi amiſſiſſimi, ex primariis rerum Mediolanenſium gubernatoribus. Eſt & Io. Iacobus triuultius, gallicarum ductor copiarum, noſtre familie de Angleria, triuultia antiquioris, vt ipſemet inquit, ſanguine coniuſtus, his fretus, ſortem experiat. Horrent pre dolore vifera, quando in inſociles, inſontes, deprehe ſos, ſiue negociatores hi, ſiue viatores, quid Galli facerent intelligo. Incidit preter ceteros iter faciens in regnum, vt ſe noſtris coniungeret, egregius ille iuuenis eques auratus, Bello ſtrenuus, Antonius de Cardona in Gallorum vngues. Hunc ſub tuta ſeruant cuſtodia, huius, & reli quorum, quos audio cathemis grauiſus coarctari, me terrent exempla, attamen experiat, con funduntur namq; eſtuantq; precordia mihi, ſpirituſq; vitales, cum veter pedibus calcare ter ram, & circumſeptum aquis eſſe me ſentiam, neq; dedaleas mihi pennas coaptare monſtrant quicq; vt bene cedat ſuperos precator. Vale Venetiſ tertio nonas Iunii. M.D.ii.

noſtigant
reſuſi hif
pani auoz
intercepſus
mari ac ter
ris / meſcit q̄
tendat / d ca
pi viatores
a Gallis.

P.M.A.M. Archiepiscopo & comiti.

ccxxxix

Mitius me fatum reuexit in Italiam, q̄ eduxerit. Paulo namq; pluribus q̄ triginta die bus, ex Alexandrino portu Venetias vſq; renaugamus, nūmrum tamen. Oſtober, Nouēber & Decēber, in ſenſi pelago mēſes, nos aduehebāt, cū Aprilis calce, Maius in teger, grati nauigantibus, reuocarunt, Venetiſ ago, hic mihi ſignificatum eſt, Res Hiſpanorū procedere in pernittem, in regno Neapolitano. Ex Tripalda naq; ſannitum oppido, qui ſunt Bene ventani, eiectos fuiſſe noſtros a Gallis, Baſilicatamq; vniuerſam & capitinatam, diſſidiū cauſam, noſtros ſama eſt amiſſiſſe. Canuſſum, Romana clade oppidum inſigne, in Apulia, Gal li adortuntur. Id, ſi ceperint, quid ſit futurum de noſtris ambigo, puto non bene. Oppidum preſidio tenet cum deſecta manu Petrus quidam Nauarrus, vir mari ac terris Bello aptiſſi mus. Is, ſi tutari ſe nequiverit, vniuerſam deſerere noſtri Apuliam cogentur, magna ſuperum ope, ad res noſtras ſuſtinentas, indigemus, Veneti (vt arbitror) qui Gallorum mores optime callent, ruina ſibi aſſuturam ſuſpicantur, ſi ex Italia, noſtros Galli eiecerint, propterea, licet Galli totis viribus minitentur, vt arma in noſtros capient, in aliſ ſeſe tenent. Galli, fuiſſe pactos, cum de Ludouico Sfortia ſpoliando conuenerant: ſe Gallis auxilio, in quocumq; aſſu tuos arguunt. Hinc igitur foedus ſcūm, inde Gallica tum in conſtantia, tum in patientia pacis, H

In baricta
hiſpani ſepti.
Quoſcanu
ſiſi tenent.
Quid cum
venetiſ Gal
li / quid ab
hoſib; veſt
deus.

Venetos deffidentes quatium. Qua se vertant non intelligunt, adhuc versantur in ambiguo. nullum hic habent nostri Reges oratorem, qui dubios Venetorum animos confirmet, quid ego, aduocato apud eorum principem senatu, coram & voce vna egerim, superi sunt testes, pu- to non mediocriter rebus Hispanis cōduciturum, q̄ in tanta ego perturbatione rerum, hac fue- rit, ex mea legatione, regressus attamen incuria id ascribo maximæ, nimium confidunt supe- ris nostri reges. Vt sese homines adiuuent volunt superi, licet ipsorum nutu omnia regantur, vtrumq̄ meo iudicio querendum, Vos valete ex vrbē aquis circumseptā tertio nonas Iunii, M. D. ii.

P. M. A. M. Catholicis Regi & Regine.

ccxi

De vrbē ve- neta/ qd Galli p̄ce- nent/ Hispani d̄persi- strati.

Aduenisse me Venetas, arbitror hac ora vos accepisse, celerem namq̄ scdmq̄ fuisse tas bellarium, cui ad vos literas tertio nonas Iunii dedi Catalanorum, qui dicitur consul, mihi affirmavit, tutumq̄ inquit a Gallorum cura, quoniam sub Venetorum nomine, per equos dispositos curabat, egi Venetis diem tertium decimū, quoto autem die noui ali- quid percurrerem. Mira dici possunt de hac vrbē, Miraculum orbis appellari iure ac merito quibit, nullibi terrarum domos, nullibi templa, vel plateas, ac vias licet, vti arbitror, conspi- cere magnificentiores, cōmertia frequentissima, regimē proculdubio inauditum hactenus. Leges municipales cōmodissime. Sed haud quamq̄, vt his narrandis intendamus, tempora patiuntur. Galli furunt, seutunt, interitiam nostris minantur, putantq̄ id sibi fore facilissimū. Regem eorum esse in itinere, inquit, vt ipse cum duplicato exercitū Alpes traiciat in Ita- liam, vestro nomini insurgit, cristas erigunt in vos superbissime, provinciam hanc, veluti rem humilem, parūq̄ momentū se aggressuros preconantur, nihil esse negotii eradicare, externi nareq̄ vestra p̄sidia ex vtracq̄ Sicilia, blaſterant. Insolenter nimis, expuendo insultant, Qui sint vestri apparatus bellici non intelligo. Atunt hebetes, hęc mihi fuit curę vobis significare, vt, cum videam oculis esse itinera omnia, nec terra quaq̄ pateat ad vos aditus, mari forte per vestrum oratorem, qui Romę apud pontificem agit, ista sciatis. Romam namq̄ ad illum hęc destinant, hęc, si ab eo forsam habetis, in nube scripta, necessario erūt, & are forte diuersa, quia ab officina vbi ista cuduntur distat plurimum, nec potest quicq̄, p̄ter concepta vario rumo- re, percipere, ego autem, qui inter Gallos Mediolani verſor, sentio ista medulitus, & vos de his certiores reddo, vt setas aerius excuciat, vt sanguine, p̄concepta ira, sparſo per genas, fortio- ri dextera viretis hastas. Succurrite vestris totis viribus, sin minus, cum ingenti damno atq̄ ignominia, cedent. Et valete datum Mediolani quinto Kalendas Iulii, M. D. ii.

P. M. A. M. Comiti & Archiepiscopo.

ccxii

Quid & ca- nullo/ d̄apu- lia/ de Gal- lis/ d̄ Hispani- as/ qd prin- cipes Itali/ quomō au- tor euadit e- Gallor ma- nib⁹ it obui- us Regi gal- lozini.

Nouit, que Mediolani perceperim, ad plenum aut futura lance, quia molesta regibus, signi- ficare. Galli se pepulisse nostros ex oppido Canusso gloriantur. Inde q̄ ac tota fere apulia cum parua parte copiarum retrocessisse Gonſalum Fernandum aquilatum, nostrorum militum in regno Neapolitano ducem, nec partem dimidiam eorum, que Galli referunt scri- bo, quia res suas extollunt, nimis. Attamen que dixi, vera esse, ita omnes p̄dicant. Inauso igitur fidere, nostri militant, putatis Gallos honorifice aliquid vnq̄ de nostris protulisse, haud secus, ac de famelicis scabioliscq̄ catellis, feri Leones, tubas concutendo, de Hispanis obloqu- untur. Nullum vnq̄ vidit genus hominū minoris facere reliquos homines, qui Galli non sint, infantulo, vos vix ablatato, modestius occurretis, q̄ isti se putant ituros in Hispanos. Solo se aspectu per territuros, in fugamq̄ illos versuros, autumant, vereor tamen & ego sum opere, se- rus namq̄ primus Gallorum impetus est, qualem sepe legistis, est & multitudo ingens. Est po- tentia mira, principes habent italos omnes, vel fautores, vel non aduersos, vni id sit, an amo- re, neq̄ est nostrum querere, neq̄ hac tendatur, vel illac referat quicq̄, nostrę autem vires exi- gę, quia parua est iam manus nostrorum, eaq̄ in fugam versa, quod in re bellica aduersissimū est, nostrorum namq̄ animos p̄mit, hostium erigit, fortunę bellicę frons aduersa, de me au- tem hoc scitote, Mediolani sum. Giliertus & Philippus fratres Borromeę domus, que p̄- maria est & potens in hac vrbē, comites ambo, me susceperunt hospitem, hi & duo fratres ip- sorum alii, mihi semper astant. Galli gubernatores quattuor, vt me apprehenderent consilium iniere, horum assintumq̄ aliorum ope, adhuc sum liber. Taleranus ex gubernatoribus quat- tuor vnus, qui paternam habet in Gallia Narbonensi, nostro roſitioni fuitissimam, rursum & oppidulorum sat commodam hereditatem, ad me venit. Is in Hispania aliquando fuit orator

missus, & mihi profuit panem Hispanum illum comedisse. Fauti nostre parti cum Gilierto ipſo Borromeo comite, ex gubernatoribus vno. Reliqui duo Galli cesserunt, vt ad Regem ta- men, iam alpiibus proximam, ad vos redeundi veniam petitem, recta proficiscar, legem im- ponunt, mecumq̄ paciscuntur, ego vero, cui neq̄ mari neq̄ terris, patet iter vllum, floſcederi, dextram do. Regi obuius ibo, quid de me futurum sit est in superis. Vos me illis vestris oratio- nibus commendatum facite. Ac valete Mediolani quinto Kalendas Iulii, M. D. ii.

P. M. A. M. Petro Fagiardo.

ccxlii

Non sentel inter Gallos incontentione de me capiēdo, incidit in deliberationem, assintum & amicorum suafu relinquunt liberum. Obuius eo Regi Gallo, qui iam vel tenet Alpes vel est proximus illis, vt in Italiam ex vrbē Mediolano copias in Hispanos multiplicat- urus, traiciat, se habere in potestate sua victoriam, velut in dextera panem comederim, cre- dunt, q̄ incerti sint bellorum exitus, nihil cogitant, aut verentur, in Mesaniam vltra Pharon si- culum, & vtracq̄ Garibdeam, Silileamq̄ rabiem, non cogitatus modo, sed & publicos sermo- nes iaciunt, grandis sunt ampulosaq̄ illorum verba, sed maior multo est nostrorum regum in- curia, nihil aliter prouideatur. Forte lotis manibus fretum forbeunt Galli trinacrium, nam de re Neapolitana nil ipsi dubitant, minoris rem hanc faciunt, q̄ tu faceres, si cum viris fortibus centum, necdum bene totidem cum capellis, tibi esset congregiendum, est tamen vnus adiu- mento nostris futurum, diffidere inter se duces Gallos fama est. Partem exercitus in Calabriam dicitur Obegnius duxisse. Cum reliquis aiunt copiis, ducem de Nemus Regis affine in Apr- lia permanisse. Ex composito me, id pacti sint, an ex impatetia sociali, non bene compertum est. Coetera ex regis Granatensibus q̄ exemplaribus intelliges. Vale Mediolani quinto Ka- lendas Iulii, M. D. ii.

P. M. A. M. Gartie Lasso oratori Hispano apud Alexandrum summum Pontificem.

ccxliii

Scisse te arbitror Gartie Lasse, vir nobilis, fuisse me ad Venetas, ad Soldanum inde Babilo- niam, a tuis meisq̄ catholicis regibus, dum tu in vrbē manes, destinatum oratorem, Ven- etias renauigavi, nunc ago Mediolani, inter affines & amicos, quid aliud ate velim non est, p̄ter q̄, vt has literas quantum potes (mari quandoquidem terra non licet) ad catholice- cos Regem & Regnam dirigas, his, que Mediolani presens senserim, significo, tibi nota forte, sed per incerta vulgi murmur a, quia maxime distes. Magna sunt Gallorum verba, ingentes que reſe, quia se percussim a Rege Hispano Rex Gallus fateatur, frenitus horrendi. Se ruita- rum cœlum ac terras, vel delaturum ad vnus Hispanos minatur, de me autem, si noscere cu- pis, in ter spinas ne, aut Rosas conuoluar, accipito, Interunt sepe Galli diuersa consilia, caperet ne an dimitterent, exploratorem putabant, missumq̄ nuper, non autem aregis redire manda- tis, putabant. Et nisi fuissent magnę autoritatis viri profectiōnem meam, ab anno superiore, testati fuissent, & mihi magno iuxta fauissent, actum erat de me. Iam compedibus premerer, & cæthenis veluti coeteri, qui intra fines Gallicos Hispani deprehensi sunt, tu me superis cōmen- dato. Et vale Mediolani quinto Kalendas Iulii, M. D. ii.

P. M. A. M. Gartie Lasso apud pontifi- cem maximum oratori regio.

ccxliiii

Cum tuis literas inspexi ex vrbē, firmoperę sum admiratus, vix namq̄ meas ad te venisse putabam. Multa scribis non inuicunda, te daturum scilicet operam, vt ad Reges tuto lite- re ineq̄ perueniant, dicis namq̄ disposita te habere per mare volitantia nauigia, quibus in tanto rerum turbine, quecumq̄ accidunt, crebro significas, per belle quidem consultum est. Ex isthac egregia prouidentia, sedauit animum aliquantisper, haud ingratum etiam fuit se- cundum tue Epistolę caput, quo ad soceros nostros reges, scribis venisse Philippum generum ad parentescq̄ Ioannam filiam, futuram tot regnorum heredem. Illa igitur cura liberi vident, nihil namq̄ priusq̄ ab eis Granata discederem magis optare videbantur, de Mediolanensibus interrogas, quo nam stomacho iugum ferant Gallorum. Dico non ita turbide, vt existima- bam, quietis viuunt animis, Atunt missus agit a Gallis, q̄ fuerit hactenus Gallorum mos, su- perbe namq̄ nimis imperioſeq̄ solebant sentire in subiectos, ex regis ipsorum, quem aiunt esse se valde moratum, & sincero animo virum, id prouenire credunt, neq̄ enim patitur vt quisq̄ impunitus euadat, qui fecerit iniuriam, prodest non leuiter, ad tollendam vim & iniurias repræ- H ii

Res gallus in hispanof didicit gal li duces qd vterq̄ dui/ qd speret.

Suspensum habuerunt galli autorē ne esset ex- plorator p̄ catholicis re- gibus.

De aduen- tu philip- pi generi et Joannę filie qd Medio- lanensibus/ qd Res cū eis.

mendas, q̄ sit magnus (vt Gallice loquar) Mariscallus, cuius est ex magistratus ipsius munere, violentos punire ac frenare superbos Io. Iacobus Trinitius Mediolanensis meus cōcūis, vī- ciorum amator, nec male sentio de quattuor gubernatoribus, quorū numero est Comes Gī- liberus Botromensis vīr sagax prudensq; ac, vti vidisti forte, potens primarius vrbis. Vectis galsa quoq; dempta sunt a Rege multa. Ita Mediolanensium animos iam tenet emolitos, & se dato pectore. Ego vero Regi ipsi Gallo iam Alpes transeuntī, vel proximo Alpibus, obuiam ibo. Tutelares literas, quibus ad Catholicos nostros, per eius regna, penetrare queam, petiturus. Impetraturus ne sim an non in dubio est. Quid nostra fors velit experiemur. Deus bene verat. Tu vale & viue letus cum intuto sis Mediolani quarto idus Iulii. M.D.ii.

ccxlv

P. M. A. M. Catholicę Regine absentia a viro.

Q Vinto idus augusti, hic est alter Augustus, ab eo qui me a vobis abduxit, ab vrbe Grana- ta, catholicam Regem tue maiestatis virum, in augusta Cesarea comitis Aragonis, vt exercitum paret in Gallos, Perpimanum vrbe vestram ipsiusq; comitatu Rosilio- neum aggredi volentes, in herentem, adiui. Incoluntis accessi. Vbi parumper a laboribus ite- neris quieuerō, tuam sublimem maiestatem pronus ibo salutari, hic denuo, ignoscat tua ma- iestas, vestram incusant, nescio an audeam dicere, neg ligentiam, incuriam appellent. Nondū vos misisse Venetas oratorem reperi, designatum namq; Laurentium Xarez Garſie lasi, qui vos refert apud pontificem Romę, fratrem sum allocutus, parat se ad discessum, fateor at mul- tis ante diebus misse oportuisset, nec placet q̄ hūc elegeritis hac tempestate, maluissem namq; virum, qui latnam callere, vel saltem intelligeret linguam, hic tantum suam patriam vernacu- lam nouit, prudentem esse alias, atq; inter ignaros literarum, satis esse gnarum, rex ipse mihi tes- tatus est. Cupissem ego tamen, que dixi, neq; enim potest quisq; sermone non percepto ab au- ditoribus, aperte intelligi, latent, veluti sub enigmate, colorum per suadere nitentium, vtres. Nisi lucida fess & bene intelligibilis oratio. At explebit (vt arbitror) vestri oratoris notam vene- torum necessitas, qui permittem suam affore cognoscunt, vti existimo, si nostri pellantur, scitū nāq; Gallos minime posse viuere ociosos. Pulsis Hispanis ab Italia, odoris naribus olfacium, conuersuros arma in ipsos. Nec desuturam occasionem. Quonā pacto Gallorum terras pene- trauerim tuto, forte vobis catholica Regina dignoscere. Fauente Io. Iacobō trinitio Fran- tię magno (vt ipsi aiunt) Mariscallo, nostro ciue primario Mediolanensi, vobis deditissimo, literas habui regias tutelares, quibus euasi, se percussam a vobis in regno Neapolitano, Rex conque- ritur, vlturum putat ad vnguem, quam dicit illatam in iuriam, in iuriam Alpes traſcit, cę- tera coram, interea scilicet. Valeat tua maiestas catholica. Ex cesare angusta quarto idus Augu- sti. M.D. II.

ccxlv

P. M. A. M. Archiepiscopo & comiti.

Impulsis ab vrbe vestra Granata, me absente, Reges, propterea rariores ame literas habet- tis, neq; enim aduos frequentes occurrent tabellarij. Maiora scitote mihi discrimina ex Gal- lorum coactō cōmerto accidisse, q̄ vel mari aut terris cum Barbaris ex legibus vniuersis. totis viribus, omni conatu, tribus in locis deprehendere me, atq; in vincula conficere, cum om- ni meo comitatu, Galli tentarunt. At affinium & amicorum auxilio Chitographa mihi Tute- larā ad Regem vsq; suum, qui Mediolani preerat im paritū fuerunt, cum vero per oppidum Asiam, datum in dotem quondam Valentine primigaleatū vicecomitis ducis Mediolani sta- lise, huius regis Gallorum ausē paternę, quo iure sibi ducatum tenere inquit Rex, iter facerē, Io. Iacobum trinitium, de quo alias, habentem sibi Gallica reperit presidia. Is ad regem iam non per motem Genebrum & oppidum Susam, cōmune iter, sed per vrbes Salutiam, & col- lem qui dicitur Agener, Alpes tenentem se iturum dixit. Carnagnole convenimus. Cardinali Ambasso Rothomagensi Episcopo, totius Franctę Legato, qui me audiat cura demandatur. Iratum reperi, comitis non modicis nostrorum Regum nomina laceravit. sapiens est ac satis grauis & doctus, latine namq; semper egimus, attamen parum temperauit genuinis. Mordis- cus seuitit, suasu & rogatu trinitū, vt mihi tutelaria dētur Chitographa, per famulos a manu regios, imperauit. Quęnancunq; is Ambastus legatus, in rebus Gallicis tam Bellicis q̄ alte- rius modi decernit, peragitur. Ita Gallis inuitis, Gallis in me Comitescq; meos tortos oculos passim conficenti bus, & saluam spe lucri Mercuriale deglutiēti bus, eorum regna pene- trauit, veluti a leonum faucibus agnus euasi. Sed vbi vbi ad Regem huc me contuli, pertur- bant mihi animum, quę de rebus Neapolitanis audui. Canussum namq; simul & vniuersam

fere Apuliam Gallos oppressisse allatum est. Mira de Petro Nauarro, qui Canussum cum prest- dio tenebat, reliquifit ipsius focis referuntur, q̄ vim & tormentorum & virosum oppugnan- tium, forti animo, q̄ pauci multos sustinuerunt, q̄ simul atrocem famem, sitimq; passi sunt, ne se se dederent, q̄ propugnando, multos Gallos trucidarint, attamen, quandoquidem oppidum ad Gallorum potestatem deuenit, successus deploratur. Ex Gonſali Fernandi totius exerci- tus ducis consensu, dedidere oppidum, ne perirent, minus namq; dānum fore ratus, oppidum q̄ tales tamq; strenuos milites amittere, quare habita ab ipsorum imperatore venia, cum illis auxilio esse non posset, cum Gallis pacifuntur, vt tuto vris omnibus, per ipsorum acies arma- tis, signisq; protentis exire liceret. Ita fœdus feritur, sese veluti ad pugnam instrunt, exituri, qui super erant e tanta obsidione. Per Gallorum ordines Hispaniam, Hispaniam, viuat Hispa- nia sublati vobis proclamando, transisse feruntur ad suos. En quid ad suos ad Gallorum captiuos certius est dicere, si namq; Galli, veluti primo impetu, ita & constantia bellica valerēt, ad vnum Hispanos omnes consumpſissent, neq; enim sunt pares numero. Integras habet Gal- licas vires. Italiam fere vniuersam sibi tenent, aut sauricem, aut saltem nullubi ad versam, no- stri autem necunde, preter q̄ ex Sicilia suppetias expectant, longo namq; traſtu distat Hispa- nia, neq; in Regno nostris quicq; restat, in apulie parte preſertim, preter Barletam oppidum, vbi obſessum tenent Gonſalum Fernandum, cum paruis quę supersunt copiis. Illic fame, pesteq; premuntur, nec affluunt pecunię, quibus neruis bella geruntur. Ex germania tamen mihi Rex narrauit, sed nostra in pensa, cogi peditum duo milia, qui affictis auxilio veniant, expectari. missos namq; ait, qui eos conducant. Valete ex Cesare angusta decimotertio Kalens- das Septembris. M.D.ii.

P. M. A. M. Petro Fagiardo.

ccxv

A Vſpicato meas ex vrbe Mediolano ad te literas discessisse credo, genealogice nunc, cos- metricę tecum agere parumper est animus, & inflatis buccis gloriari. Stirps hec ab anglia nostra, ab auis, atauisq; Mediolanensis est, vbi vates ille noster auſonius mira esse omnia sapido cantat Epigramate, quale genus hoc ab origine fuerit, ex libello trinum qua- ternionum ad me cum Matrili, tu ceterisq; optimates, quotidie mihi domum implebatts, au- dituri, misso, potuisset colligere legisset namq; circiter quadraginta ex hac familia reges recta se- rie prodidisse, vastatamq; vt moris est rerum humanarum, que virtutē fortune vices, a Germa- nis, in subriam vniuersam, gentemq; istam radicibus fere deletam, semilachrimas percurrer- ſi, nonnulli tamen per varias tremuli latebras, donec furibundus ille Germanicus torrens, ad al- ueum ripasq; suas rediret, euaserit. Ab his domus vice cōmitum a qua se genitum iactat ex Va- lentina auia rex iste Ludouicus Gallorum Rex, emanauit. Germanorum igitur faciata rabie, in patriam, elatibus, qui super erant redere, solt vbertas, est namq; fortunatissima tellus, vt ad priscum decorem cito rediret effectit. Hinc sanguis noster anglieus, hinc mea progenies, atq; men, cum me vtero mater gestaret, sic volente patre, Aronam, vbi pleraq; illis erant predia, do- musq; concessit. Est autem Aronā oppidum insigne, in verban lacus, quem iuniores lacum maiorem appellant, ripa situm, minutissimum & bene fortunatum, moenibus in alca forma dif- positus, numerosis turribus, atq; eminenti arce comuexa moenibus, ab impetu hostium tutissi- mum, si qua hostes ingruant, Sunitāq; Aronēs, Eluetis Germanisq; proximi, neq; a Gallis & Hasta oppido maxime distant, ad ipsius etiam oppidi mundinas sepe cōcurrunt, nundinariū nāq; est & frequens mercatorum cōmerto, equorum huc Eluetiorum Germanorumq; multū tudo ingens, venum confluunt. Lacus vero is maior cētum vt aiunt amplius milium passuum, duo ex alpis decurrentia flumina conficiunt lacum. Fontesq; innumeri, a reliquis montib; descendentes. Ticinus vero nauigabilis fluitus, qui Padum amplificat, ipsius lacus aquas om- nes ehibit, perq; vastas eas planities raptat, quibus & prouintia multis montanis prouentib; trahibus vt pote, lignis comburendis, & calce ac marmoribus fortunatur, instruiturq; nec la- cus opulentiam tacere intendo, ditissimus est accolis, turtures flumiales nutriti eximii faporis, & magnitudinis tantę, vt sexaginta amplius librarum duo ducialium fuerit aliquis reperitus tur- tur. Vulgo librarum .xxx. xxx. q; aiunt captum sepe fuisse, mirę inquitum esse profunditatis la- cum piscatores, tempestatiuq; veluti pelagus ingens, agitari, pollet etiam piscibus, aliis multiformibus, sed rarissimis quibusdam. Sub aurato quodam colore, precipitiss; quos vocant Persacos, lucis ingentibus, ipsorum appellatione Cauedinis, Anguillis, Bottistryis, scationibus, piotis, agonibus, tenchis, chepis, atq; aliis, quorum nomina mihi deciderunt, nec latina habere cognosco, est copia tanta, vt vicinia omnia, tempore piscium Mediolanumq;

H iii

Habuit an- tos saluū cō- ducto quo medio iuit ad regē gal- lum v̄ incu- ria oratoris nō missi et̄ incipit̄ m̄it- tendi.

Quomō c- Gallox ma- nib; euase- rit q̄ trāſce- rit in Italia- rex gall; qd- lega; roto- magēſte/oc- Regib; q̄- strenue pc- Nauarro in Canusso.

De origine- gēſis angle- ric/ vbi nau- arto/ & ſci- pitio Throg- oppidū & v- bani lacus- excellētia.

ipsum saturent, vis breuibus... dultium aquarum edulia sapidiora nullubi, nullibi plura. Huc igitur ego ex itinere, quia ibi me mater dederat orbi, ad veteres amicos affineq; diuerti, quotquot in hoc facient corpufculo spiritus, quotquot animantes fibrae, mitro in tra sese titillo garrientes praegratia, vires conduplicarunt. Ex natalis ergo terre complexu, ex veterum amicorum & affinium repetita vndecim dierum consuetudine, tam longae peregrinationis meae fastidia, excussit omnis lassitudo, laboreq; omnes cesserunt illico, cetera per exemplaria, haec autem ex itinere ad Reginam, nuntio ad te mihi sese offerente volui ad animi mei oblectamentum describere. Grata ne tibi futura sint, an non parum curae est. Equum fuit ut mihi semel, cum tibi aliquid sepiissime, satisfacerem. Vale. Ex Cesareaugusta, quarto Idus Augusti, M.D.ii.

ccxlvi

P. M. A. M. Archiepiscopo & comiti.

Suscipitur autem a regi natiui vite recedente qua pnt fame pestis q; barletta hspani/poz tuarrierius mittitur.

Regina

Veni tandem vent, terrarum pelagicq; minas Gallosq; furores, quasi incolumis. Ieci anchoras in portu, Brudusino Carthaginiensiq; tutiore. Apud catholicam ut pote Reginam, que femineum uti noslis sexum superat vniuersum, que non modo virum emulat, sed animo, prudentia, constantiaq; que est in femina donum incontingens, quoscumq; illustres & claros equat heroas, & me redeunte benigne suscepit, quater placidissimo serenoq; vultu, multa percunctata est, sublimes eius aures, rerum nouarum recitatione, demulsi, sum et gratior solito, quod vniq; vestrum, haud ingrati puto fore, quia me vterq; diligitis. satis multa de nobis. Que autem digna memoratu, licet non bene sapida, veniens repererim, audite. Iam non dubio vulgi murmure, sed per certos tabellarios, & literas a nostrismet ducib; habetur, Hispanos, qui bella gerunt in Regno Neapolitano, laborare vehementer, vniuersaq; apulia relictis, Barlette, sic enim appellant oppidum iuniores, inchlussos fame pesteq; virgeri grauiter atunt. Vicina ipsorum omnia Galli, per duce de Nemurs, sui Regis affinem, & prouidem occupat, nostros quotidie magis ac magis premunt. Ita obsessi vndiq; de relinquenda etiam Barletta, sepius inire consilium. Ut mari terga dent hostibus, ne fame pesteq; pereant, sepe cadit in deliberationem, persant tamen adhuc, suppetiasq; germanicas expectant in dies, sepe cadit in delibris regibus duces, conducant, iam dicitur Maximilianus Romanorum rex admisisse. Audiuius iam esse aggregatos, est nostris magno solatio, prospera aliorum etiam Colontensium equitum nobilitum Romanoru, magnanimitas, qui se includit cum nostris & obsidit, ut ante mun, presentem passi sunt. Ita mars in apulia nostros agitat. in Calabria vero Obegninus dux alter, non parua nostris damna intulit. Incurfionibus loca agroq; infestat omnia, quia non sunt nostris copiae, quibus ap te queant aperto Marte concurrere, licet vicinam habeant Siciliam, auxiliatq; ab ea etiam parentur. Ludouicus Portuacrerius Palmes dominus, sagax (vti nos) belalorum ductor, est monitus, ut se ad eam apparet professionem. Is, afflatus in Calabria cum nouis, que illi assignatur, copis, & auxiliis siculis, contra Obegninum succurret. Gonsalus Fernandez vero huius militie princeps, & Colontenses, cum germanis, duci de Nemurs respondebunt. De philippo vero & Ioanna principibus hereditariis, rebusq; aliis nostratibus, vestri vobis significabunt. Ergo valete Toletii tertio idus Septembris. M.D.ii.

ccxlv

P. M. A. M. Cardinali Sancte Crucis.

Seniens reperit q; h; lippit/ discedendi in patria cupidit; de argumetis soceror; mox d; h; tino; Archiepiscopo.

Te accepisse percursorum, qui sese mihi obtulit in itinere, ad urbem volitans q; incolumis ex laboriosa mea legatione redierim scribis, & vna significas pati extrema nostros qui militant in regno, prope diem discedet cum nouis copis Portuacrerius Palmes domitibus Granatensibus, accidit quidem id sepiissime, totiens vicit. strauit, trucidauitq; hostium copias. Is prouintie preerit Calabriae in Obegninum. De germanis vero, quid rei sit, tu certus nosces, quia proprior. De philippo autem Burgundo genero & Ioanna filia nostrorum regum, haec accipito. Pruriunt philippo pedum venie omnes, ebulliuntq; sanguinis meatus, nequit stare loco, discessurum se illico dicit. Inmittitur Regina, ne id cogitet hoc tempore, quo exercent cum Gallis capitales inimicitias, oportere etiam inquit, futuros Reges apud hos priucipes emitti versariq; ditius, si imperare illis voluerint, Ioannam addit, eius vxorem sibi filiam, parui propinquam, praedolore factum eiecuram, & forte ipsam interituram, quia maritum ardentem amet, si eam relinqueret, seq; dimissuram pregnantem filiam Regina abnuuit. Hoc praesertim Hyemali tempore, per hostium terras, aliq; huiusmodi multa, sapientissima focus proponit. Ille tamen immobilis extat, respondetq; prius q; a patria discederet, se suis incolis comitibusq; belgis, quos secum duxit, regressuru intra annum (si sureturando praesato)

fuisse possitum, nolle se illis, qui auita sint hereditatis, vilo pacto deesse, aut, ut in sidum appellent. Durum est Reginae haec audire, durius multo ardenti vxori, que simplex est femina, licet a tanta muliere progenita, gemit, collachrimatur. Neq; his philippus emollitur, est adamante adamantior, discessum parat, adduct etiam philippus in medium, suorum familiarium interitum, maior namq; pars eorum, ex aeris a septentrione ad meridiem mutatione, atq; ex vini & ciborum varia sultanata, febris consumpta est. Ast illum accerrime Bisontini Archiepiscopi, sui ab vnguis nutritoris, mors perterruit. Intra quatuordecim dies, ab initio morbi, cessit naturae. Vni igitur attonitus philippus, idem, ne sibi accidat, exhorrescit, his nos vnguis bus natura peccit, hos carduos, tribulosq; miscet inter fataleta, messesq; vberrimas. Tu vale in terea Toleti duodecimus Kalendas Octobris. M.D.ii.

P. M. A. M. Comiti Tendillae.

ccli

Quid suo excussit cribro, quidue pinxerit fortuna in rebus Alexandri pontificis, Ceterisq; Borgiae, qui est ipsius pontificis dexter oculus, scire te velle, in hac rerum turbulenta scribis, longas petis ambages, ac veteres nimium nodos, reliquissim ego isthuc pro loco, ludosq; infantili, puto namq; salicis arbores emulaturum, que cito coalescunt, & cito in tereunt, aliorum qui nostra tempestate, a pontificibus (quia sanguis eorum) crecti sunt, exempli, quodam alpino, ignoto cuiqua Italio, a Ludouico Galloru Rege fuisse affectu. Ventosoue titulo, an potenti viderint, amans & amatus, non est meum querere, est hic inuenis tamen coru fuditio, qui apud illum familiariter versati sunt, natura magnanimus, in strenuos milites liberalis, erga gratos munificus, habitudinis decore, amari digne, nec literarum ignarus. Ex priu maris est Gallicarum copiarum duces, militariaq; Gallica recipit triginta milium ducatorum stipendia, a pontifice non minus exhaurit, q; pontifex ipse affequitur, neq; audet pontifex illi obuiam ire villa in re, Forlinum quod forum Iulii & Imolam, quam forum liuii quondam volunt appellatas vrbes, ariminumq; & fauentiam simul & Verbinum, veteribus domitnis omnibus spoliatis, fauente pontifice, sibi vsurpauit. Ducemq; totius Romandiole pontifex cum multorum Cardinalium suffragiis, plumbato membraneo Chirographo, illum appellari imperat. Bononia tentauit impetere, atq; subigere, obstitit tamen ventuolus, fortunatus adeo, ut nihil vnq; cogitare ausus fuerit, quod non ad vnguem perfecterit, praeter hoc Bononiense negotium, laboris, inediaq; atq; Algoris serunt esse, vbi opus sit, patientissimum, cum his omnibus, crudelem atunt, & sanguine gaudentem, in eos de quorum fide dubitauerit, vel tantillum, immurmuratur. Veneno plerosq; pecuniosos Cardinales, sub conuiuii specie, intercepisse, ut illorum pecunias ad fiscum deducas ipse dehinc tolleret. Is in presentiarum in culmine rotas rotantis, pauone gloriosior, sedet, clauum aut vacerram habeat, aut suffragmen satis apertum, ad retinendam, nescio, an a superis duraturu ditutus applausus, q; in aliis sui generis vademonia habeat, tempus rerum iudex sapientissimus aperiet. Tu vale Toletinonis Nouembbris. M.D.ii.

P. M. A. M. Archiepiscopo & Comiti.

cclii

Placuisse vobis, q; sospes aduenierim, q; ve catholicae Reginae post legatione charior sum, scribitis, cur id tempus in cassum traueritis, cur perituras chartas, sepiam sulcaueritis, non intelligo, nulli namq; est aut nidificanti notior, in qua pulli iaceant arbor q; mihi vester animus erga me, si bene & vos valetis, nil quippe iocundus mihi, velletis quid habeatur ex Italia, sunt in angustiis Hispani intra Barletam oppidum in apulia portuosum, ad sinum adriaticum. Veneta respublica, veluti specularia turre, quid futurum sit tuta despectat, neq; in nostros, uti Galli postulant, arma capiunt, neq; sunt nobis auxilio, pedent dubii, quo se talis emissus in dextrum me vnionem an incaniculam vertat expectant, victoribus applausuros putant. Ita est mos, emergit aliud, quod vobis, licet vestris ista procuratoribus semper scribenda relinquerim, quia nostratia referre vobis ego constituo q; ab exteris emanet. Nono Kalendas Ianuarii, curia est ingressus Ferdinandus Aragonus, Federici Regis in foellicis eie q; e filius, primarius, Calabriae dux, heres regni, ni fata obstitissent, futurus, miseram & infelicem de huius adolescentis ac genitoris ruinam. Adolescens namq; est & Regno, & Regio sanguine dignus, mire indolis, forma egregius. Egre ferre videntur Rex & Regina illorum pernitentem, attamen, ne in Gallorum potestatem vniuersum caderet Regnum, satis esse duxerunt, dimisi

diam ipsi partem pacisci ex composito cum Gallis. Neq; enim erant Gallo Regi, quin illos regno spoliaret, obistere potentes, neq; Rex & Regina satis aptas quibant, quia maxime distant, atq; septi vndiq; a Gallis, terra marisq; ferre suppeditas. Vos minime profecto latet Hispaniam esse vndiq; terra Pireneis, qui a gallia illam determinant circumuallatam, & mari ambitam includunt. Adolefcens igitur hic Fernandus, ad patrum venire quam in Galliam proficisci, licet pater eius in Gallia lacrimandum exitium elegerit, vtilius esse ratus, ad Reges venit catholicos, didicisse vos arbitror esse Fernado adolescenti, Regem nostrum patrum maiorem, quom Fernandus primus Neapolitanus, huius adolescentis auus, ex Federico genitore, & Fernandus noster catholicus, ex duobus fratribus Alfonso & Ioanne geniti sunt, patruales. Adolefcens rem benignissime honorificeq;, qualem Regis filium & affinem Regem nostrum, corda nuncq; pro etate. Amorem sibi patruorum cociliaturum, ex optima natura putamus vos, quid humana felicitas qua ceci viuunt, atq; ebrima maior pars hominum parat, huius exemplo considerate. Ac valete. Madriti duodecimo Kalendas Ianuarii. M.D.ii.

P. M. A. M. Cardinali Sancte crucis.

Qualis Philippus discedens vxor ac socros reliquit de pomucario mox card. Mendotius de bello Gallorum cu Gallis.

Scrupis ad te superioribus diebus, fuisse antmo fixum Philippo Archiduci, genero catholicorum, velle redire ad Belgas, natale solum, autumq; domiciliu. Quod animo concedere aduentibus, discessit. Non profuit, q parū sit gallis fidendum, rebz presertim sic stantibus, in mediu illi adduxisse. Ni velis presentes inimicitias capitales, que vigent rabidissimę inter eos, pensitare petunt, vti per sororis iue Margaritę ignominiosum repudiu, per vxore ipsius patri Maximiliano raptam, Britanę ducissam, per Burgundiam, Picardiamq; orbata nuper suę matri ademptam, atq; alias maximi momenti iniurias, quanti debeat facere commertium Gallorum cocideret, quoue nam pacto, sit illis fidendum existimet, hortantur frustra omnia in cassum, & discessit, ac se iturum recta via in Galliam, ad Regem Gallorum protestatus est, corruptos credunt multi pecuniis & largitionibus gallicis, familiares eius, consultores, qui post Bisontiu Archiepscopu primas apud Philippum sedes consiliarias retinere, nec vti apud eos diem dominici natalis imminetent moraretur ipse trare vxor grauida, cum socris potuerunt, quales vxorem socrosq; reliquerit, considerate. Huius tantę rei archanum que sitare mihi non licet concretam, frigore boreali, peruicaciam fuisse, hi murmurant, illi causas inesse ingentes, cur ita fieri iure merito debuisset, arguunt, nolo ego acutius ista scrutari, ergo satis iam cogi germanos, qui sunt in apulia futuri auxilio nostris, maxime cofra tis, inquis, ego tibi significo, Portu carcerium in portu Carthaginensi suas couocare copias. Prope diem proficiscetur, traicitq; futurus auxilio cum Sculis, laborantibus in Calabria, cõtra obegnum Gallorum ducem, illos acriter infestantem sperare te inquis mutaturam se fortunam nostram in melius, dicitur nanq;, vti ais, Gallos esse stros nigridos ob res secundas, atq; inde ob insolentiam torpescere, minore etiam cura bellum gerere. Nollem & hec addere, quia futurum tibi scio molestissimum, q huic stirpi Mendotię te plurimum fatearis debere. At quid facies mus ita superis stantibus? perit Didacus Furtatus Mendotius rubro & ipse galero insignitgnitus, perit huius familiaris lux. Sanguine ferunt exudanti suffocatum, q medici rem non intellexerunt. Defuit in tempore slobotonia, nec quando, quid opus esset intellexerunt, remedio lecto procubuit. Arbitror etiam tibi esse cognitum, vti nouius ad furors gallorum reprimendos, qui se totam Hispaniam ab stirpatorios mutantur, exercitus comparatur. Arx salsea, quę primos eorum impetus est receptura, muris amplissimis dicitur esse tormentisq; multiplicibus munitissima, presidiaq; aiunt delectissimorum sibi esse, ad propugnandum locata, vt eam prius obfideant oportet, non sicc illam pede expugnabunt. Rex cito se Perpinianam a Salsea arce milia passuum sex, vt hostibus terrorem, nostris autem animum pręstet. Regina, que mensa, viro absente, intra belli angustias viuunt, est molestissima Ioanna filia, que post vtrum a se discessum, neq; animum exhilarauit vnq;, neq; a tellure oculos vnq; eleuauit. De diuitiis, de potentia, de regnis, de parentibus deniq; ipsis, nulla est illi cura. In viro solum obducta fronte cogitat. De solo viro cura, studiumq; & sollicitudo. Vbi exonerata partu fuerit, dimissuram promittit genitrix, se inani spe depasci filia putat, quia maritum ardet, seroq; id venturum animaduertit. Emittendo fetui proxima est. Leuabit forte hec mulier noua prole dolorem, si rectum pariet, nec turbue mentis obibit. Tu vale interea. Madriti pridie nonas Ianuarii. M.D.ii.

EPISTOLARVM PETRI MARTI R. S. A. M. LIBER SEXTVSDE CIMVS. ANNO. M. D. III.

P. M. A. M. Archiepiscopo & Comiti.

Abuisse meas duodecimo Kalendas Ianuarii exaratas, atq; vna, qz rati. ro scribendam cõqueritur comes. Equę scribere ad vos, aut ego velim, aut scribi debeant: raro accidunt. Nunc autem rugosam fortunę frontę scitote, in Hispanos emolitam aliquantisper. Cum nanq; se nostri peste aut fame interempturos sentirent, ferro satius tentare fortunam duxerunt, suas instrumit qualescunq; habebant acies, tormentaq; apparant. Rubos oppidum ad miliaria nouent ab oppido Barleta, impetuit tormentis (inter que quatuor erant generis eius, quod appellatur cationes) menia quatunt, diruunt, scilas apponunt, ascendunt. Cum ingenti galorum satira vi capti, nec vn̄ euasit: capitur & dux eorum Paliza: cũ nobilibus Neapolitanis Carazolis: qui & ipsi cum Paliza ineran. In prædam oppidum datur optima inde spolia Hispani referunt. Sele aliquantisper, a tanta seruitute: liberant, suffocatos, nanq; nros ista rubea presidia tenebant: quia pximiora, duraq; centum viginti quinq; nanq; grauis armaturę equites: quos appellant Galli lanceas grossas, cum suis ppendiculis: & peditibus non paucis: ibi locatos aut Hispani se reperisse inclusos. Barletam igit rubis captis: copias cũ capitius & ingenti præda reducit magnus hic noster Gonsalus fernandus. Quid galli amiserunt cõsectemini, nrorum strata corda, & sopita expersiscunt. Gallos hec strages deterruit, additū est, & altud secūdo secūdo: & cõmodo cõmodum Hispanis, quędam gallorum trirremes papula littora vagabant, nec mari ad nros ex Sicilia quicq; importari dabat, multasq; iam sculorum naues re frumetaria onustas: intereperant has, intra portum Brunidissimum: in anchoris stantes, Hispani & fregerūt & combuserūt. Ita liberum iam habent mare, imo & ferunt portū castelle Barletanum, onustas naues sculas nouę: quare videt iam vndiq; fortuna velle hispanis aridere, frontemq; mutare rugosam. Portu carcerius ductor earum copiarum: quas in portu Carthaginensi vobis pximo, Neapolim ducendarum in naues cocieci, in Siciliam concessisse fertur. Fessos ibi, ex pelagi molestias: nullites & equos paucis dieb; reficiet, traiciet, vti referunt ppediem & cum nō parua manu sculorum suo nãq; regi se ostendūt obsequiosissimos, neq; pecuniis defunt, neq; vris, aut commeatib; res tam eorum agif: ne ad gallorum man; tracti, veterem gallorum cõdem, atq; interni tiem auorum nepotes ebibant, nolo longiorib;, aut apertus. Vos me intelligite, natum vobis esse hodie: q est decima, siue idus sexta martii hora paulisp premeridiana filium ex Ioanna philippo viro grauida tot regnorum hęrede scriptum vobis fuisse per vros arbitror pcuratores. Ergo valete ex Alcalade Henares que dicit esse Cõplutum sit vel ne nil mihi curę, vi. idus martii. M.D. III.

P. M. A. M. Cardinali sanctę Crucis.

Heu purpurate, confide rerum humanarum applausibus, vbi vbi Didacus furtat Mendotius, Madriti interit, veluti fugiens ab insauro loco; regina curiam mouit, diligebat nanq; vtrum Alcalade Henares, ad lequas inde sex, curiam transportauit, addita sunt te diis tedia, minime te latet fidissimos illi a fuisse primarios duos, magnos Castellę cõputatores. Ioanem. s. chiaconum nouę Carthaginis dominum, & Murte antellatum, ac Gutterium de cardenas: quem ipsa ab imo erexerat ad sublimē reru culmē: adeo q; quadraginta amplis dragmarum aurii silliam censum assequeres, neq; ingetes illis diuitie, neq; longa titulori atq; honorum pagina, vel tantorum regum vmbra, puit ad salutem. Ambo hic intra paucos dies interiere sentit: licet cõstantissima sit, & supra foeminam prudens, has alapas fortunę sensētis, Regina ita cõcussa fluctibus vndiq;, veluti vasa rupe, maris in medio, vitam agit: viro foris bellica gerente, gallis vndiq; in eorum potentiam dentes acuentib;. Generu incõsulte, pperanterq; vxore grauida relicta ipsius filia, discessum elegisse, neq; dum natalem imminetent expectare voluisse, tribus, qui eam & quęq; comitabatur honorifice: & a curis ingentib; leuabatur, quia de magnis rebz illos consulebat: vita functis superat tamē molestias omnes filie turbulentia, cui nil cure est de regnis, aut potētia: peritura ne sint post parentum obitum, an sese erectura: nil sentire videtur, de viro tantum sollicita, desperato viuunt animo, viuunt obducta fronte, diu noctuq; cogitabunda nec verbum emittit vnq;, nisi stimulata, atq; id: si quando est, molestum vbi primū

cllii. Subi oppidum in apulia 3a dux capti vnt hispani reuiscuntj triscimes gallice ca= piut/ pouti carceris ac cessit 30a= na filia pe= perit.

cllii. Moriamur duo pmaris aulici/ com mēdator: ma ior 2 Ioan. chiaconus Adclatā? mureq; dre ging patien tia/ q; ifcliz suę genitrici filia sit Ioanna.

pepererit, & diffidere cum Gallis deserint, discedendi ad maritum copiam pollicetur, aliter namque, minime id fieri potest se ostendit, quia mari ac terris sit Hispania vincta; a Gallis circumvallata. Id non longe abesse insinuat, quin sint sedes inritur, quiescat animo in te rea filiam hortatur, rogatur, nec maternis pellecta blanditiis, nec auri gemmarum cumulis exhilaratur, in felix arbori suae fructus. Infortunata seges suae telluri, est haec filia, genitrici, durissimi est pectoris, nil vitale, nil regium, ab ea proficit, qua pericax Saturnus humor trahit ea tendit. Ibi pedem figit. Vrit suis moribus (vt te iam soluam) haec filia materna viscera, de Ioanne principis dolor Regine quotidie suscitatur, de futuro tot regnorum gubernaculo sollicita angitur, foelices putat esse illos, quibus ista negari cernit, & in regnis quae sit mensura malorum grandior, in cessu, vultu verborum fatetur, nimum suum euagatus, vale siste pedem praesul sapiens, ignosce parum per, hora nona Hispano more diurna, haec scriptitaueram, quia & parari tabellarium feram ad vos. Interea loci famulum ad Regiam destinaueram, hic retulit laborare Ioanna paritum angustis nec discessurum donec illa pepererit, tabellarium expectas igitur, peperisse filium marem allatum est, hora paulisper ante meridianam, sexto iduum Martii, claudio epistolam, ne se pia cartae pereat. Tu vale ex Alcalae de Henares sexto idus Martii, M.D. llii.

Carmina.

cclv

P.M.A.M. Archiepiscopo & comiti.

Adiis portucarreri i Calabria. Germant a dicitur. Nea possi qd obc guin? gallo rum ductor qd adrada loco portu carreri? p filigatio gal lozi in cala bria. Ah quae multa vobis est animus o duo magna Hispani orbis lumina, quia sapientes estis, vno saepe prebere, canistros protedite, diuersis illos vobis floribus, & rosis, ac violis implebo, & susciam, Portucarrerius Calabriam apprehedit, & germanorum illa manus, quae indies expectabatur, adriaticum, venetis non prohibentibus, cum possent, transfretauit sinum, incolumis. Portucarrerius vix Calabriam vidit, Febris namque illico pressus perit, duces vero qui Portucarreriu submisitabant, minime deiecit in animo, conueniunt vnanimes, ne spei occasionem hostibus prebeant. Fernandum Andradam Gallecum equitem primarium, ex eius prouidit procibus, qui parandae sibi militaris saepe gratia, ne domi torpesceret inglorius, eam fuerat secutus militiam, licet iuuenem quia coeteris potentior, deliquit imperatorem Regi gerenda, optimi quoque subblata omni inuidia, postergata superbia, non inconsultus studet, ac si de re propria familiari, vitae ipsa, non de communi comodo, esset agendum, consilium sinagulis inuenit horis, Obegninus dux gallorum, qui Calabriam infestabat, more impatens, vbi vbi mortium esse Portucarrerium sensit, dissenfuros inter se duces existimans, per scialem tu bicenem, isforum more, nostros ad prelium inuitat, nostri minime detestant pugnam, at in hostium sepe conspectu tumultus militaris inter Hispanos cooritur, nolle se perfricata fronte pugnare, nisi stipendia persoluantur in clamitant. Iuuenis Andrada, naturae sapidissime, ac mitis animi, conuocat milites, blande illos alloquitur, Iure merito solum debere, stipendia ipse met edisse ferit, venturas prope diem pecunias pollicetur, se interea velle de suis met bonis, quia pecunias non habeat, viritim illis, ne conquerantur, pro facultate succurrere, de coetero, patiantur equo animo rogat, per se perque vgonem de Cardona vtrum generosum, siculorum auxiliorum, atque omnium pedum ducem, & per prudentes alios, tumultus sedatur, torques aureos, argenteaque vasa omnia, quae secum e patria tulerat Andrada, ad sui ornatum, perfrusta viritim militibus diuidit, ex seminaria, vbi sederant in hibernis, exercitum in rus, palmam nomine, distans milia duo, transportant. Vt mutare locum seseque exercere discant nullas aliquatulum. Inde fortanimo se parat ad pugnam Obegninus, vbi paratis esse animis ad certamen Hispanos didicit, per Philippum Burgundum catholicorum Regum generum, pacis esse ista foedera nostris emunciat. Idque in vrbe lugduno per precones edictum fuisse significat, nostri nil horum se habere in mandatis a suis Regibus respondent, sero agi de pace, sero pacem istam non fallacis queritandam, his diuersis per suos quoque actores ductores instruuntur, ad hostes eunt non pectore, manus conferunt, at non, qua Obegninus putabat, a fronte scilicet, vbi tormenta frondibus cooperta bellico stratagemate locata, & in insidiis inter arbores latentes habebat copias, sed lateris eius, qua nullis erat Obegninus armatus insidiis, nostri capti, conflagunt, vbi quondam obegninius ipse Caroli Regis tempore Fernandum Regem, & Gonfalum hunc Fernandum nostrum, proffigauerat, ibidem, vel fere, ipse sternitur & fugatur, trucidantur, aut capiuntur ad vnu Galii, Obegninus euadit, fugam arripit, nostri vestigia illius querunt. Intra arcem de angitia, milia passuum triginta a pugna loco, sepium. Vbi recoditas autum illum habuisse pecunias, quas possidebat, obfident, capti in deditonem, sed paciscitur vt coeteri homines, qui cum eo erant liberi dimittantur. Haec in Calabria duodecimo Kalendas Maii in die signato veneri foelicibus ausibus a sta. Quarto vero Kalendas eiusdem altero veneris die, ne quid desit, Gonfalus noster

Fernandus: qui rem gerebat in apulia, minime gnarus eorum quae in Calabria gesta sunt: idem duci de Nemurs principi Gallorum de pace loquitur: respondet se nescire: quid dicat de coepta pace per Philippum principem & generum Regum Catholicorum, armis agendum esse non verbis, se imparatum fuisse ab eis oppressum haecenus & hostiliter ad pernitie usque tractatum fert. Vltionem prius quaesiturum, si quaerit: enunciat vnaque instruit actes germanorum duomilia ad dicitur exercitui. Iter capit, quo tendere vellet minime aperit, sequantur tantum imperat. Per campi equora in aquosa: inscios quo eant ducti, nulli aquae potui occurrebant, ex illa siti multi, quia erat feruida dies: animam exhalauerunt. Ipse atem semper a tergo sequebatur. festos subleuabat. E quorum clumibus portari iussit plurimos, qui iam praesenti peribant, equites auxilio esse pedibus lassos iubebat, hos solabatur: illis succurrebat: quae melius poterat, & strenui militis & egregii ducis officium implebat. In continuo praespectu hostium qui apud canusum castrametabantur, cerentiam milia passuum a Barletta (vt aiunt) magna sexdecim, vno spiritu, duru opo: cum toto exercitu, struatis semper ordinibus, deuenit, parati sequuntur illi in hostes. ad nostros recta cocurrunt tormenta igni supposito excutiunt, ferrei globi in nostros iaciuntur creberrimi, paucos perimunt, alto namque volitabant. Impedimenta nostros puluere incenso tormentario coburuntur. Lanças galli tormentis excussis demittunt, forte fortuna vineam nostram quae aderat fossiculis valloque vineali septa, satis hebeti: apprehendunt. Ibi se communiunt catrafractis: qui post exonerata tormenta praecunt lanceis, in nostros directis: non licuit per vallum & fossas introire. Vertere latus in retrocedendo cogunt, & turmas disturbant. Vique eorum suas in gallos germani plumbas excutiunt Hispani ballistas, missiliaque reliqua iaciunt. Multi cadunt, cadit & dux ipse de Nemurs infelix Iuuenis. At magnanimus, hic sese gessit in pugna fortissime. Hec tere autum nostri non potuisse gloriosius pugnasse, abiecto equo sese mediu pedes inter pedes coiecisse: vt suis animos ad vallos hebetes disrumpedos, fossamque transiliendam praestaret, nostris met fatent, plumbata putant fuisse transfurberatum. Corpus eius honorifice (qualem decuit regio sanguine ortum, tantique exercitus ducem, & p regem) humatum voluit noster magnus Gonfalus fernandus nri, sic iubente Gonfalo duce: victoria vtuntur, Gallorum castra occupant, spoliant, inuertunt, sese Gallis dapsibus, & vino reficiunt. Aut tria milia gallorum interisse, fugientes posthac insequunt, nox superueniens, ne maior fieret strages oblitit. Ita mutatus est in istu oculi rerum modus, mutata est fortuna: quibus se blandam ostenderat genitricem, in struam est conuersa nouerca: quibus vero nouercam, parentem beneficam, demonstrauit, haec curper allata sunt. haec longioribus quibus for te posthac expectare quicquid valeatis: habetote las Carmena, sa labore cadit nora haec manus. Ergo valete ex Alcalae de Henares Idibus maii, M.D. llii.

P.M.A.M. Archiepiscopo & comiti.

Falso inconstantem vulgus ramnusiamp appellat, ac mendacem, nil ea verius inuenio: constantiusque Gallis: vt Hispanos opprimere liceret fuisse quondam pollicita, visa est, vt fide seruauerit, vt du disperfos sub pedibus calcari pmiserit a Gallis, Hispanos, vt plagis: vt calgibus, vt dente rabido illos cocufferit: relatum vobis. Vertens deinde vices: Hispanos iacentes: dextra se subleuaturam pmisit. Quia Galli sibi ipsi viribusque suis fauores illos non coelitus ascribebant: & dissidius studerant inter se duces eorum, quid haecenus ad necem usque per gis ducis de Nemurs: & castra spoliata, superi statuerint: audistis. Succensus alios habetote. seque victoria magnus noster Gonfalus fernandus, recta tendit ad urbem Neapolim. Meliensiis princeps Gallicarum rerum studiosissimus: illum dies aliquot disturbauit, deditit se tandem, & regno excessit ex foedere, caetera omnia, veluti torrens hiberinus, obuia sternit reliqui optimates omnes: qui Gallorum partibus inharebant, aut vertunt regno terga: vel sese dedunt, & subdunt colla iugo, praeter paucos in secessibus agentes, ad quos diuertere cura non fuit. Letis animis ciuitas ipsa Neapolis, quae toto Gallorum tempore: fame semper laborauit, sedus inuit. Vetera vrbis statuta seruari peti. Illis firmatis: portas aperit, Gallorum fugat praesidia. exit obuiam viatoribus, suscepit honorifice. Intra arces quae tres stant in vrbis ambitu: noua vt puta, sancti Vincentii, quae dicitur alia, tertia cui ab ouo nomen est inditum, sese galli recipiunt. Capua na vrbis ipstus anti qua tutela, munita menibus, ampla domus: sese cum vrbis deditit. Ibi sunt Galli: ceu pecudes in cluissis septis, circum eunt affidue: veluti famelici leones, obfessos nostri, qua possit ad illos iter patere die noctaque vigilibus oculis queritant. Ni succurratur a mari, actu est de Gallis omnibus, eifnanque multitudine numerosior, quae angustiae castellorum patiantur quando caetera nostris non suppetant, fames prope diem Gallos comimet, aut vt sese dedat, per suadebit, his ita stantibus, Galli se fuisse a nostris oppressos, sub pacis vmbra, quam dicitit fecisse regio noie

ccxli. dux meli? restitit? e? obfidiatur / gallo rum z colloquia d? icio serede a philippo.

Philippum generum regium, & Archiducem, Lugduni, cum rege Gallorum, & voce precorum edicto, per Lugdunenses plateas prolato, conquerunt. Nostri, sermones eorum dirident, futilla namque nulliusque momenti esse ad rem, quod Lugduni per Philippum de pace fuerit actum, & tunc precipue, quando Hispanos esse in armis, ad propulandas veteres Gallorum iniurias paratos cerneret. Infantilia esse predicat. Imperatos autem Galli se fuisse ab Hispanis interceptos, paratissimos autem nostros exiisse, ac manus commiseruisse collatis signis. Nec quocumque quod ad insensibilissimos hostes attineat, propter misisse Gallos, nostros probat, sub indutiarum aut pacis vmbra, an viro Marte id acciderit, ipsi viderint. Exitus, qui iudex est rerum eternus, loquatur. nostros regno potiturum maiori ex parte. Caieta vrbs maritima, natura & arte munatissima, adhuc est in fide Gallorum, sunt & alia oppida quedam. & nostros obsidionem parant Caietanam, & Galli velle se Perpinianum impetere, belloque intra proprias domos, nostros reges laceffere, intendunt. Segouiam Regina curiam mutauit, vti vos a vestris habuisse arbitror. Ex Segouia igitur valete tertio nonas Iunii. M. D. lii.

cclyii

Quidam dicitur inter gallos & hispanos.

Catholica Regina filie molestitis exagitata, ut optati discessus illi spem prebeat, ex Alcalá Segouiam, montanam urbem, deduxit curiam, est namque iter ad mare Cantabricum, quae se putat ad Belgas, maritima patriam, traiecituram, nisi terra licuerit per gallicas inimicitias, de quibus filie nulla est cura. Regina vero subire discrimen id, ut primariam tot Regnorum heredem filiam Gallorum fidei credat, minime capit equa mente, hac presertim tempestate, quae Gallos equum est viuere spumosa rabie in Hispanos, ob recentem totius Gallici exercitus & multorum nobilium stragem, ac internitiam, agi de pace cito futurum, ut transire tuto queat, anxia mater filie quotidie pollicetur, neque ob filium quem nuper peperit letata est magis, aut animi turbulentiam sedat. Inter ea, Rex est in Cathalonia, Gallis finitima. Exercitum cogit, Galli duplicato furore, veluti percussus coluber, ad pireneorum radices oppida sita, sub Hispana ditione, venturos se inquitunt. Vt munatissimam validis muris arcem Salsas, prius aggreddiantur, oportet, neque enim aliunde iter est. Ea est in faucibus angustis quibusdam ab oriente, hierno, stagnis maritimis, ab occidente vero montibus inuisis, exercitui clucendo posita, Salsas igitur obsidere coguntur Galli, priusque progrediantur. Ibi reperiuntur obices iure merito putandum est, quia delecta manum mille amplius virorum fortium, est ibi locata praesidio. Vale Segouia quinto Kalendas Iulii. M. D. lii.

cclyiii

De arcibus Neapolitanis de sicca de castra.

Quas ductet fortuna choreas, quibusue sonis & concitibus agat inter Hispanos, & quantum supercillo Gallos, excussio sago iactet, legere per meas fas fuit, addit vtriusque decepta liberalitate sat grandes cumulos, his ignominie, illis glorie. Iacture Gallis, Hispanis lucrit. Et sancti Vicentii maritima turrim, & amplissimum illud Castellum quod sedes est regia, nouum appellatum, ut armorum capta, nec enasit quocumque. Id quo nunc pacto sit actum, quomodo modo Hispani per nouum Castellum mentia obrepserint ex insperato, & quimet rem gesserint, ea, facilem reperere. In praedam suppellestilia omnia data sunt, gallicque praesidiarii in seruitute, quibus hoc verbis enarrari queat, nemini succurrat. In re, Castella illa duo tenet Hispanus, quae posse capi in cuiusque prudentis animo minime cadit, tertium restat quod dicitur del ouo. Id est super scopulo ambeo situm, qua despiciere, calligari oculos hominibus, & horrere praecordia despectantibus, inquitunt. Magnus hic noster Gonsalus Petrum Nauarum, qui Bithoneum Marchionem parua manu fudit, ac cepit, quique Canussum contra vniuersam Gallorum potentiam diu sustinuit, multaque alia preclara gessit facinora, cum satis aptis ad rem coeptis, in huius Castellum obsidione reliquit. ipse vero Caietam cum exercitu reliquo, proficiscitur. Circiter nonas Iulii sepeit, & quater tormentis incipit. Iscla & ipsa, in Baiono litore comodissima insula, per Constantiam de Aualos Hispano sanguine, virilis animi foeminam, committissimam accerrantem, cui Fcedericus Rex, regno discedes, insulam crediderat. In hispanorum venit potestatem. Ita cadunt indies magis ac magis res Gallice Paulo ante felices. Hispani vero quondam obrute, res surgunt, emerguntque. Vale Segouie quarto nonas Augusti. M. D. lii.

cclix
Obsidio salica et quid vira.

Galli Salsas arcem, sicutum Hispanie tutatricem dittons, totis viribus obsident. fauces angustas, quas se tenuisse pedibus arbitror, si aliquando ex Hispania iter ad vrbe terra captasti, cum vniuerso exercitu transierunt, castra ibi metati sunt, valloque ac fossa munita dicuntur.

habere inro robore castra, nostris primo congressu damna Gallis intulere non parua, sunt plures batis & tormetis ex pinnis & transpropugnaculis, tum incurfionibus, valida namque sunt caelestorum virorum mille amplius salsea praesidia. Nunc vero, neque dignum impune exere licet e mentibus pinnae dirute sunt vi tormetorum vniuersae sagittarieque fenestellae omnes, machinas mentis, ita Gallis excussis, quassataeque sunt omnes, vt, ne qua ulterius loca relicta sit ad vllum Gallis damnum inferendum. Includi, arcem ex transmuralibus tantum seruant, defensuri per vtriusque, arcis interna si Galli tentauerint ingressum. Vi corporis tunc agendum quantum quisque viribus & animo valeat experendum, ibi strenuissimus quisque optato dimicabat, aduerte bellum cum quod accidit, Gallis minime lapidum, stratagemae expugnatores per grues turre scilicet signas manufactas, castellum ante murale quoddam, dicunt Hispani Balluartern, concenderunt. Minter na, vt inde transeant, tormentarij pulueris cados castelli ante murali obfessi supponunt. Qua Gallos tentaturos senserunt, vbi vbi Gallorum manus ingressa est Castellum, signi subiecit, Caedi increpuere, ac vi pulueris ante murale concussum, frustatum per aera Gallos omnes: qui ascenderant, cum excussis diuisim dispersimque muri lapidibus disiciunt, voltare hominum lecta mēbra: simul & saxa miserado spectaculo, tam obfessis que obsidentibus: cernere fas erat. Ab hora in fausta Gallis, hac, tentare ulterius aditu quominus pugnatum minime sunt ausi machinis tantum, fossoribus & calombus, agitur arcis fossas libere Galli perambulant, muros quotidie effodiunt. Contumētibz subiciuntur, vt scissi postmodum contis combustis muri dent ruina & collabantur. Ita patentibus aditibus, Galli multitudinem freti, putant se nos obruturos. Hoc insitatu esse res Salsas, ex vrbe Perpiniano scribit Rex, Ipse vero, donec auxilia conueniant, quae Regina ex vniuersis Castellis dotalibus regnis suis accitri, & ad regem virum ppnrare iussit, Perpiniani erit. Lucidissima ferunt a principlibus agmina & composita consistere vndique ea, si obfessisse nos: ne expugnentur a Gallis repererint, dabunt operam, ne vltra capiatur. At explorator, qui demissus e mensibus per hostium excubias, quia linguam calleat Gallicam, summo esse obfessos in discrimine, retulit fore vt ppe diem intereant omnes, nisi succurratur oculus. Santia & Castella, genere insignis vir, ac bello egregius qui praesidet arcis: militibusque inclusis omnibus, mori paratos scribit ad vnum, priusque dedant arcem. Vt Rex tamen pensitet, quantum rebus incōmodum afferret, si galli ea victoria elati, vltra pcesserint, enunciat. Mille amplius viros nobiles, bello egregios: se Rex amissurum cognoscit, si galli arcem expugnauerint. Est anxio ppter ea, vt per eius lras ad reginam destinatas, colligi potest quas famuli a secretis, quibus credite sunt nobis ostenderunt sin donec ad sint auxilia se sustinuerint, aut re infecta galli terga dabunt aut venisse poterit. Vale Segouie pridie Idus Octobris. M. D. lii.

P. M. A. M. comiti & Archiepiscopo.

Que ferunt ab Italia Galliaque, ex quo nullas a me habuistis: accipite. Castellum illud super edito situm scopulo Ambeo, inter vndas del ouo Petri Nauarum, cui pinniam, discedens Gonsalus fernandus, reliquerat, expugnauit. Arte noua illam struxit oppugnationem, qua minus hostes putabant, cuniculos in tra viui saxi cauernales per fossores & calones effecit. Cadisq; tormentario puluere sulphureo repletis, veluti etiam Salsas accidit, vti a vestris vos audiuisset arbitror, cuniculos insulit. Res mira, tanta fuit accensi pulueris rabies, quae saxum motem ipsum perfrerit, ac diruerit. Cum scopuli latere deciderit & Castellum pars, cum plexisque praesidiariis. Tanta fragor ille formidine obfessos percussit, vt illico capti sint qui supstites fuerent per ruinas namque ab imo serpere nisi ceperunt. Rebus Neapolitanis ita compositis, cum copis quas ductitabat, ad castra Caietana Petrus Nauarum pfectus est. Interea loci, dum ista Neapoli gererentur: Caiete latus tormetis excussit Gonsalus fernandus noster magnus Capitaneus, & sexaginta murales alnas iam diruerat, vt inde oppugnationem in crastinum diem aggrederetur, sese parabat, cum transfuga noctu ad eum veniens, structas esse horrendas pulueris defossas: & nouorum aggerum ac fossarum & cuniculorum insidias: enunciat. In quas cassuri sunt, quicunq; accesserint, & hac vel illac interturi, nouum igitur coepit consilium, tum ob ea, quae ab ipso transfuga exploratore didicerat, tunc quia per Carracas oneratas Genuensis, & Galeacea vnam: & quaedam tritemes recentes, habuerant obfessi, mille armatos: & re frumctarique copiam ingentem. Exercitum igitur inde tollit: ducitque in Castellum nomine Castellonum Caieta misilla passum tria vnde non minus Caietam obsidebat, que si apud ipsius muros tentoria teneret, quia terra illis in de omne genus alimentorum adimebat. Vrgonem a Cardona pedtatis quosdam egregium ducem: priusque discederent, fidum vtilemque belli comitem: casu miserado ibi amissit. Dum namque ambeo per castra animi causa deambularent, ferre ab obfessis in illos baliste

cclix
Quid dicitur de del ouo. Quid dicitur de gona cara dona & obsidione Caiete & magno Capitaneo de Ballonico exercitu.

globus emittitur. Is furore tanto saxum vtriusque proximum percussit, ut in mille frusta saxum disrupperit...

cclxi

P. M. A. M. Cardinali Sancte Crucis.

De saltea oppugnatione de fuga Gallorum...

Repetis ad te meas raro portari. Iterum atque iterum dico, succosa ad hanc usque diem defuisse...

Nota enigmata.

cclxii

P. M. A. M. Archiepiscopo Granatensi.

Quid Regina ozaret feruente pugne distantiam.

Quae aetia sunt in Salteis rebus, tui tibi familiares significat, hoc vnum vellem a me scias...

Margina

uer sa cum muneribus imperavit, ut se tellure pstererent omnes, ut precibus lachrymisque super os fatigaret...

P. M. A. M. Cardinali sancte Crucis.

Gallos terga dedisse ad te scripsi, Gallicos fines Rex ipse cum exercitu altero ab eorum discessit...

P. M. A. M. comiti & Archiepiscopo.

Magna cogitantem animam exhalasse Alexandrum sextum Pontificem maximum: supplexibus ad nos diebus allatum est...

cclxiii. Gallos dicitur celsi spani sectantur...

cclxiiii. Quia mox ante mox ale xader papa...

q̄ talem ecclesie pastorem prebuerit, optime namq; de viro Regina semper fenserat. Regē, per se ita iam re Gallia, exercitū dimisso, ad nos propediem reuersurum atū, allatum est etiam no uas Gallorum acies Roma, Neapolim uersus, in nostros Hispanos, iter minitabundas, fecisse, duce quodam Mario, qui dicitur a Gallis Tramullia, quid hec uelintā superis postulate. Vos ua lete Segouie quarto idus Nouembris. M.D.iii.

cclxv

P.M.A.M. Iacobo Ghtmaraneo duci. Portugallie

Quid acci derit Gallor insequētib

Quid actum sit in re Gallia & obsidione Saltea, puto per litteras ad Emanuelem Regem tibi consobrinum, a catholicis Rege & Regina illius foceris, missas intellexisse, consue lit namq; te sepe numero in magni momenti rebus Rex ipse. Quare illa ego pretermi tam, & singularia quedam ad te magis attinentia recitabo. Gallos eluscece iam die sexto Kalen das Nouembris, cum terga uerterent, a nostris copiis distasse circiter milia passuum duo didicis si, atq; ita seruatis prudenter ordinibus, processisse, q̄ nostris, nisi acies solueretur nullus illos assequendi locus erat relictus, quantum namq; terre sequendo nostre acies captabant, tantundē ipsi gradatim procelebant in discedendo, soluere autem acies, ut dispersi milites, Gallorū terga impeterent, periculosum erat, fuit igitur cōsiliū, ut globus seruaretur. Rex autē aberat Per peniani, id, cum ebulliens inuenum generosorum qui aderat sanguis audret, ueluti inueniē te neri, quibus cornuum trunci pullulantium prurium concitant, & impetere tauros luce assue tos, exoptant, inuitis duobus ex acie soluunt laxis habentis circiter viginti. Ad hostium terga procurrit, ac sublati uocibus in Gallorum aciem uitam, tela coniciunt, ueluti catelli rapidi, molossorum calcaria viatorum, mordicus infestant. Galli autē, quibus a tergo erat de glo bo seruanda cura demandata, cum distare maxime Hispanas acies cernerent, colla flectūt in iu uenes numero paucos, & incompósitos, regrediuntur ad eos, sternunt, uertūq; in fugam. Ibi de noctis, quia tibi sub mea disciplina fuere condiscipuli, fato infelici primicias suo sanguine prebuisse dicuntur, Alfonso filia cōfōnti comitis primogenitus heres, & Ludonicus sanctius generalis Regius thesaurarius, tui ambo coctanei, mille referunt cōsiliū uulneribus uirtūq; ac pro mortuis relictos a Gallis ambos uiuos, tamē ad castra fuisse scutos portatos astant, an sinē euasuri ambigunt. Cetera iure merito putandum est tibi Regem aperuisse. Ergo uale Segouie idibus Nouembris. M.D.iii.

cclxvi

P.M.A.M. Archiepiscopo & Comiti.

Mors p̄bi us p̄biti uicrit / qd Rothomagē sis / qd alca nius / qd Ju lip papa cle clec? / gal lox in foru nio / si suspe dio serialis munit̄ Bal li castra.

De alexandrisummi pontificis obitu, multisq; rebus aliis Rome actis, arbitror me vos circiter idus quartas Nouembris fecisse certiores, heri uero qui fuit pridie idus eiusdem, per celerem tabellarium hec habentur. Cardinalis ille senescis, qui sub pii tertii nomine, ut patris pii secundi nomē suscitaret, pontifex fuerat designatus, uicerato cruore laborabat, ac citis ferunt chirurgis, tāta cura, ut uicus illi paucos intra dies ocluserint, quare astrictus humor ille, qui, ueluti e fonticulo, saniem assidue de internis detrudebat, ueteri uia intercepta dicitur pontificem necasse, ut cumq; sit interit, diem tantum uixit quintum & uigessimum, atq; id tē pus lecto stratus, & inutilis pontificatus. Eo mortuo noua resurgit inter Cardinales sollicitudo cupidus quisq; animos exagitat, suffragia quisq; aucupatur, nemo est ex ipsis, qui cedere se alte ri uelle inquit. Cardinalis ambasius rothomagēsis Episcopus, Ludonico regi suo charissimū, ad urbem per dispositos equos, ueluti celer tabellarius, audita Alexandri morte uoltauērat, se cumq; Ascanium Sfortiam, patria extorrem, quem Galli sub fida custodia, ueluti captiuum, seruabant ex regis consensu, Rothomagensis duxit sub spe habendorum ex illius industria, sus fragiorum, ad pontificatum, quia fuerat Ascanus, dum ipse, fratriq; Ludouici ducis, sortu na maneret, Cardinalibus cum cōs gratissimus, quia prudens, liberalisq; ac magnanimus. Mul tis magnifice fecerat, ut dimitteretur a rege suo Rothomagensis impetrauit, si, quod ad induen dum sibi diadema triplex faciat, Rothomagensis preter misit. Venturo tempore dicitur, ab his qui ex urbe scriptitant, at in cassum, tunc namq; senescis ille Pius, nūc uero Iulianus ligur, san cti Petri ad uincula Cardinalis poenitentiaris, de stomacho illi pontificatum arripuerunt, hic Iulius uult appellari. Est igitur in Kalendis Nouēbris pontifex maximus creatus Iulianus ille Cardinalis sancti Petri ad uicula, Sixti pontificis maximi nepos, qui, ut ecclesiastica libertas op̄ primeretur impatiens, exalium ab ipso Sixto patro, innocentiōq; & Alexandro pontificibus, maluit per peti. Afus aliorum scidit omnes, ut uideo, callidior coeteris, in ea fuit turbulenta cō tentione. Crasso ne intercusante, an Pōpōlo, ab aliis scrutabimini. sanus est recta credere actū, qualis euadet, talem predicabimus. Magni esse animi, constantisq; esse uirum ferunt, longaq; rerum

rerum experientia, licet sine literis, sapientē, cōmendatum forte gregem cōmode gubernabit, de pontifice satis. Galli autem, qui ut pax intra fines, Gallos scilicet & Hispanos, seruari etur, tā tum pacti fuerant, de cetero liberum utriq; in re Neapolitana preteritū, nouas uiuente Pio tertio pontifice maximo copias ingentes, in regnum transportarunt, harum primarios duces habent, Marchiones Māuanum, Saluzemq; Italos ambos, licet Saluzeus et sanguine regio Gallico, se ducere gen? iactet, fertur Gallos oppidum nomine Rocca seccam totis copiis impe tuisse, atq; obsidionem tentasse, aiunt Hispanos prefidiarios, Gallis inuitantibus illos, ad dede tionem, magnaq; minitantibus, ni sese dederent, iurgiosa multa respondisse, immo & fuisse nū cianti feicali protestatos, iureiurando patibulum, si redire ulterius auderet, non terri uerbis Hispanos, respondetur, rediisse feicalis dicitur, tunc, ut de dettione Galli desperarent, ab arbor re in oculis hostium fecalem suspēderunt laqueo, ne sacrum iuris iurandi misterium lederent, se fecalem immolasse Marti uictimam, garriebant, deseruere Galli obsidionem illam, quia sen ferunt aduentare nostras copias, ad Gallos namq; nostri ueniebant, ad flumem Lyrim qui Garf glianus castra mutauere, hoc in statu res sunt, non uidentur Galli prouinciam assumptam secū dis cōpisse auspicis. Quādoquidem a primo, quem impetiere oppido, re in sefa dicefferunt. Vos interea ualete, & uiuite, maiora in dies audiri. Segouie idibus Nouembris. M.D.iii.

P. M. A. M. Cardinali Sancte crucis.

cclxvii

A Nobis quid possis impresentiarum habere, preter leuia quedam, nihil est, ea tamen ha beto. Ad methinam campi, Castellę veteris mundinarum emporium, catholica regie na Ioannam filiam miserat ex Segouia, se q; secururā, ut ad maritum inde illam dimi teret fuerat pollicita. Ibi, a Philippo viro, Regina adhuc tenente Segoutam, literas habuit, qui bus ut ad se quacumq; uellet, mari aut terris, proficeretur, edicebat, se nāq; ut telares a Gallis, de isto transitu literas, impetrasse scribebat, literis per lectis, suppellectilia colligi, sarcinas aptari, ut sui se familiares accingant, se q; sequantur in consilio nemine imperat, atq; una pro dte e ci biculo nil expectatura. Ioannes Ponica Burgensis Antistes, qui parentum imperio fuerat Ioannę gubernator destinatus, in tanta perturbatione angitur, si uetat, futuram sibi Regnam in se concitat, si dimittit, utriq; illius parenti fore molestum, nec se boni gubernatoris officū impleturum, intelligit. Hoc primum egit, per uoluitantes tabellarios rem aperit, emergentē rei feriem enunciat. Interea Ioannam adit, suplici, qualem decessit fidum incolam, uoce hortatur, uti futuram sibi reginam orat, ne ita repente, ne impetu percita, discessum agrediat. Venturā illico reginam re cognita promittit, atq; uoti compotem ipsam effecturam, distat namq; die rum iter duorum tantum, uti tua maestas nouit. Irrita omnia, ad arcis portas egressura tendit, obsecrat Cordubensis, ut desinat. Ioanna instat se futuram, prohibeturum protestatur Cordube sis, fortem animum sumit, licet illi necem fuerit minitata, portas arcis (in arce namq; sedem ha bebat) claudii iur bet. Illa uero, tanq; punica Leena, in Rabiam accensa, sub diuo noctem eam, in arcis pomertio, egit, nec bene scio an reliquas, donec Regina aduēret, que de re facta certor properanter uenit, solari nititur, se illico paraturam classem, qua traiccat pollicentur, sedatur parumper, diem protrahit ex die Regina, more causas innectens varias, ob distidum Gallicū, si uero, quid Philippus Burgundus Archidux eius maritus, a foceris properāter discedens eger rit cupis intelligere, sacri natalis diem Segontie tenuit. Quam tu, quia eius uerbis Episcopus, quos Gallicis putant largitionibus esse corruptos, vis, ut sui iuris esse non uideatur, est namq; ipse mitissimus, & natura facilis suis necessariis, nec profuit illi per oratores inter eū dum repe tuisse Margaritę repudium, nouerę Britanicę raptum, ab eius genitore, Burgundiam, Pica rē diāq; ac reliqua ab eius matre orba sub lata, atq; aliā, que a Gallis contumeliosa passā fuerat eius familia, processit, tutelaria impetrauit, at uix a Gallis Chirographa, ad curiam Gallicam recta profectus est, dies multos sibi egit. Ibi quecumq; in Regno Neapolitano accidebant, illi nuncia bantur. Bisontini Archiepiscopi mors, huic maxime offuit. Is namq; magni consilii uir, & natura proni ad bonum & equum, tante autoritatis erat apud Philippum, ut nullus maioris, sed hie est (ut uideo) factorū ordo, ut si qua foelices aliquos adextis uel a fronte faciant, a sinistris & a tergo, ne superbiant, crebris eisdem istibus turbulentis, concuteri stuant. Tu uale Me thinnę campi decimo quarto Kalendas Ianuarii. M.D.iii.

P. M. A. M. Archiepiscopo & Comiti.

I

comatio de perturbatio ne Ioannę Regine cur 30. fōlica antistie Bur gensis / d' d' d' celi / p̄bi lippi / quid i Gallia ege rit. Burgensis.

Laus p̄bi lippi.

cclxviii
De pote ad
lyri structo
a Gallis/de
Hispanorū
audentia.

IN preceps ire res Gallicas indies magis, ac magis, Hispanorū audentia, nuper ab vrbe allas-
tum est, ad Garigliani, qui Liris est, fluminis ripam, Gallorum castris, erat opposita Hispano-
rum castra, fluuio tantum interfecante. Ibi, cum summo ita comodo & erūna, quia hiber-
no iam tempore, vtriq; castramentabantur, sed grauius, cerno obuoluit & paludibus septi, age-
bant Hispani, qui non elegerant exercitū sedem, sed sortiti fuerant, quom ad Gallorum semina
per olfatum tederē ipsos oporteat, Galli peditum inter ruinas quasdam veteres, tutum ab ima-
bribus tamen, tenebāt, equitatum vero per vicina loca, traiecit, ac Fondang ditionis
oppida, rebus ita stantibus, ecce Galli potē ex insperato iaciūt, ad nostros, Lirim traiecit,
& ab ipsorum ripa pontis vtrumq; latus, ad eius tutelam frequentibus variisq; machinamen-
tis muniunt, in ripam vltiorem, ad nostros si disturbaturi transitū aduenerint dicitis, & tra-
ficere incipiunt. Salazarium quendam excubiarum exercitus nostri ducem, profligant & in su-
gam vertunt, spoliantq; tormetorum vasīs duobus, quibus intellectus magnus hic nosser Gō-
salus Fernandus, belli ducibus conuocatis, periculum imminens, si vniuersum transiret Gal-
lorū exercitus, preponit. Excubias distētas enūciat, quid fieri velint interrogat, vt disperim,
non acie stricta, inquit, ne tormentis ledantur, vt solutis, non seruatis ordinibus, eos, qui iam
traiecerant, quos paucos esse, ne terreantur ab exploratoribus se in tellexisse predicat. Adoria-
tur, animis ad interitum paratis, dentibus frendens, Hispanorum, atq; Italorum partes Hispan-
nas cum Colonesibus sequentium, manus quēdam, soluit. Ad pontem, irrupit. In illos igne
supposito Gallica tormenta, fremitu assueti, agitantur, crus vni, lacerum alteri, paucis capita
Ferret globi e tormentis emitti, per aera volitando raptabant, per focorum strata corpora, qui-
bus super esse dabatur, properanti cursu nil respicendo, pontem apprehendunt, eos qui tran-
sierant disturbant, & maiori ex parte trucidant. Salazario tormenta ere ēta redimunt, plerq; si-
mul & alia, Gallica vltra pontem veta, cum suis queq; in pedimentis abducuntur, sternuntur,
quicquid erat transmissum, prostrant animos Galli, ac superent ausus infuetos nostrorum, si ca-
sum hic singularem, qui relatu omnium percurrēdo, in hostes accidit preterire, nefas esse pu-
tarem, solutorū horum ordinum vexillifer, erat iuuenis quidam Alfonso Parra Pastranę op-
pidi, Toletanę ditionis municipi palis. Lacertus huic dexter, quo vexillū ferebat, ferreus raptatū
globus, stratum tellure signum, e collegis vnus, illico iussit. In quem mancus signifer incla-
mitās, ait, nōne lacertus alter mihi superesse, quo vix dīcto, leua manu, de college dextera, signū
arripit, dextro lacerto tantum inuoluto ad sanguinis profuuium detinendum, ita ad stationes
signo semper ornatus honorifice, re perfecta reductus est. Scribitur ex vrbe Mantuanum Mar-
chionem prouintiam exercitūq; deseruisse, ac fertur in patriam retrocessisse, ferunt aliqui va-
litudinarium, alii Gallorum mores se nequisse pati, qui de principatu facile dissentunt, quot
capita Gallorum, preterim nobilitum, constat merere in castris, tot duces dicit adesse, nec esse
illorum queq; qui alteri parere patatur. Ob Gallorum igitur dissidia discessisse Marchionem,
ferunt multi, cum ex discordia ducum sepe soleat exercitus interire. Hispani dixisse Mantuanū
ita stant, nolle se cum spiri tibus rem habere, qui haud secus in tormetorum agmina, q̄ si essent
incorporet, sese coniciunt, veluti aper inter vepres cutis duritia consilium ambulant, quine
ad interitum letioribus animis percurrant, q̄ si ad conuulsa nuptialia ducerentur. Post hęc ve-
ro magnus Gonfalus, ad Gallos mississe dicitur sepe numero, liberum illis fore pontis transitū,
quem antea veterat, nuncium recusarunt Galli, quare, ne intra paludes, & continuos imbres
milites periret, ad Sueffana rura retrocessisse dicitur, a flumine parum distāta, hęc a diuersis di-
uersa feruntur. In re autem est, sunt iterum castris opposita castra, flumine tātum separata, alter-
nis se mordent conuulsi. In aduersorum interitū die noctūq; inuigilatur vtrinq;, neque
diutius morari ob temporis & locorum horrorem, atq; alimentorum penuriam, quin sese in-
uicem conficiant, genuinis acunt quotidie, pugnandum est necessario, vel cedendum alteri-
tri, interea valete. Ex Methinna campi nono Kalendas Ianuarii, M. D. iiii.

Illiferes de
Pastrana.

cclxix
Clades ad
lyrimac cep-
ta/derunt
regni Gal-
li/ Caeterā s-
dit que se-
dera.

P. M. A. M. Archiepiscopo & Comiti.
BReui caeterā cōclusum Elephātem sieneū, intēdo prestare, struxit n̄ magn⁹ Gōsalus pon-
tē apud Castellatū & honoratū, a Gallico ponte mīlla quinq;, in superiore fluminis ripa
ad hostes. Pugnā optat, ad se veniāt hostes, inuitat, priusq; Tramuglia dux nouarū copia-
rum aduēret que propēta esse presenferat, recusant, & pugnā detreāt. Quinto Kalendas Ia-
nuarij, quo die innocentes celebrat christiana religio, transit ad illos. Italos & Hispanos premit-
tit, ipse cum germanis acie strūcta, subsequit. Bartholomeus Iuianus, maximo fuit nostris, in
hac pugna adiumento. Is, de recenti, cum equitum & peditum copia ingenti, dimissus a Vene-
tis, quorum stipendiis militabat, paulo ante certamen, accesserat, postea igitur q̄ traiecitum est,

hostes impetunt, sternunt. In fugam vertunt, maētant insecuntur, intra Caletam superstitēs
cum veteribus eorum presidis obsident, cetera ex itinere cūcta secedēt oppida, his ita actis,
intra Caletam Galli, quibus Salutę Marchio imperabat. In agro, nostri partē erūna fame la-
borabant acri, neq; erat ipsorum cuiq; vnde vel panem vnū asequi se posse speraret, cogun-
tur igitur obsessi colloquium petere, & obsefores aures prebere patentes. Per internuncios cō-
curtatur vtrinq;, negotiationem ineunt, pacis conditiones preponuntur, agitantur, stringuntur,
conueniunt tandem, foedus faciunt, & paciscuntur, vt regno Galli cedant vniuerso, vt Car-
racas Genueses, que aderant in obsessorum auxiliū conscendere tuto liceat Gallis. Vtq; His-
pani, Captiuos Obegnum vt puta, qui in Calabria Palizam, qui intra rubos capti fuerāt, re-
liquosq; omnes Gallos dedant, soluantq;. Cetera percucuntur foedera, de Canusio vero, quod
presidio tenebat pro Gallo Aloysius asteris, aliis ve arcibus quibusdam, que adhuc stabant
in fide Gallorum, disperim per regni varias prouintias, inquit Marchio Salluceus, se non pos-
se quemq; illorum cogere, cum ipse sit tantū exercitus, nouus imperator. Illi vero, nec sua ma-
nu loca teneant, ab initio bellicę perurbationis, se tamē illis, vt omnia decant, ac se in Galliam
conferant, per literas imperatorum paciscitur. En habes quanti sit rerum humanarū applaus-
sus faciēdi, quam parum rebus letis sit fidendum, que sint rerum vices in tuere, de Gallis, qui
ad bellum ducti fuerant, pauci, quin aut ferro, aut fame, vel aduersa validudine, interierint, euase-
runt, e populo fete nullus. Regina hęc nostra catholica, nullo vnq; tempore ex huic seculi
dis, visa est letitiam implesse, immo & frontem obducebat, quādocumq; christianumq; fuisse
sparsum cruorem, quacumq; acciderit referēbatur, ficto vultu hęc an ex pectore, scruetur, qui
in internis habitat hominum. In nostrę legis hostes seruatū iri sanguinem illum se maluisse
se cum suspirijs inquit. Rex vero non continēt a serena facie, hostes, quicumq; illi sint, vt hos-
tes excuti debere aperta & placida fronte, proficitur. Vos valete, ex Methinna campi pridie
idus Ianuarii, M. D. iiii.

EPISTOLARVM. PETRI MARTI-
RIS. A. M. LIBER DECIMVS
SEPTIMVS. ANNO.
M. D. I I I I.

P. M. A. M. Pomponio leto.

cclox

Satis ample lateq; per tabellarios cursores, qui dispositis equis crebre ad
nos volitat, habuimus que superioribus Paulo ante diebus, ad me scri-
psisti de Gallorū internitię, q̄ Aloysius hastensis Canusium adhuc tnea-
tur, parui sitētus aliorumq; loca plerq; retinentium temeritas, quando
quidem sunt ita strate Gallorū vires, in maturis posthac de armis in His-
panios sumendis, cogitatos Gallos putant. De summo vero pontifice
nouo, spē inquis emergere futuri pastoris optimi, iustitię predicas ob-
seruatorē, quietā iam omniā in vrbe, tuta omnia scribis, faxit omni-
potē, in melius procedat indies. A nobis autem, quandoquidem pa-
ce fruimur aurea, nil salit, preter q̄ de Philippo & Ioanne principū, futurorū tot regnorū here-
dum, neutri est cura hęc, de regnis tanta, vt somnum cuiq; dīrum pat ipsorum. Ioāna vero in
arideri desideratis iam tandem mariti sacet amplexibus, clasē namq; illam ex Lareto cantā-
brico dimiserunt parentes. In hoc ipsi oppido Methinnę campī morantur. De regnis nulla cu-
ra Ioannę, sapientem ego iudico, si de regnis est minime sollicita, cum nihil sit, q̄ magis huma-
nos animos fatiget, q̄ ipsa regna, quo namq; potentior quis, eo maioribus subiacet discrimi-
nibus, curis & laboribus, hanc tu igitur emulator, si vitam trahere quietam exoptas. Reueren-
dissimo purpurato nostro Sanctę crucis, ad quem ista soleo scripsitare, dices meo nomine oscu-
la manuum, atq; ipsorum que ad te scripsi vt epistolę tue responderem, facito participem, igno-
scat, nisi ad eum nunc scribo, quā pedem habet in nūspode (vt vulgo dicitur) ad discessum ta-
bellariis. Ergo vale Methinnę campī quarto idus Aprilis, M. D. iiii.

Qualis sit
Julius pa-
pa q̄i facie
da sim reg-
na exēpio
Ioannę pa-
ging.

P. M. A. M. Archiepiscopo Granatę & Comiti Tendilla.

cbxci
Inuestissi-
ma Joāna
Regia post
accessum ad
Belgāa/ve
pau mudi.

PRoh superi, nil beatum in terris, nil quietum, liquoritam nemini, aut dulcia mella
fugere fas est, quin Zitanie tantundem vel horridi fellis, cumulatorē haustum
deglutire cogatur. Quo mentis fluctu Ioanna tot regnorum hereditaria princeps,
Philippi Burgundi Austrię Archiducis, & Flandrię comitis, viri sui amplexus arderet

arbitror vos audiuisse. Iust, marito affuit, nil incoelitus illa, vbi namq; in Fladrfa addu sta est; mariti animum sensit ob suspitionem pellicis, a se alienum. Vti moris est foeminarum omnium, maritos presertim caste amantium, estiuo angue turbulentus excanduit, pellicem suspectam (ea erat de nobilibus ipsius nimp his vna) corde rabido vti fertur, vultu flamas euomentis, dentibus frendens, percussisse dicitur flauam, Philippo gratam, Cesarium, ad cutem abraadi illi precepit, hec vbi ad Philippum allata, impatiens iste preceptis in vxorem dicitur, eam cotumelis iurgisq; affectit, atq; ab ea in maiorem misere dolorem, abstinuisse aiunt, Ioanna vero puella molliter, laute, ac regis emtrita blandimentis, animo a natura peruicaci aliquantulum, immoderato cordis angore quassata, male valere dicitur, vterq; pares, his percursores & fidos nate famulos, auditis, in cer ore affecti sunt non mediocri, at Regina, que illam vtero gestauit, grauiore id animo tulit, & iram admirata Borealem, cruciatur vehementer. Valet ex Methinna Campi sexto Kalendas Iulii, M.D. iiii.

cclxix

Res Regi na egrotant ff. spoliatis Gallis omnia qeta de na Galloz

Paucis paulo ante diebus, quid acciderit in Flandria, inter virum & vxorem Philippum & Ioannam, nostrorum regum natam, habuistis, quid inde successerit, accipite. Rex in febrim incidit tertiam, Regina tamen animi moerore, q non intelligat resarcitos generi modos in fliam, tuin ex obferuati mariti Regis superaddito pauore, incidit in quotidianam. Ita vterq; letis facit ex phisicorum cõsilio semotis, anxii viuunt alter de salute alterius. Vterq; se acris vrgeri, alterius languore q suo, & fatetur, & aperte ofsedit affectu, at Regina durius torquetur, quia Rex ad eam visendam non veniat, vti crebro solebat, etiam incolumem, grauis illum putans egrotare. Maceratur, nec medicorum stat iuramentis, neq; fids nunciatorum fa miliarium credit rēponfis, que cura febris illi magis in dies ardorem exasperat, atq; in peius labitur, memoratu dignu nil occurrat aliud, domitis ac spoliatis Gallis sopita sunt omnia, straz tiz; sunt bellorū fremitus illis etenim armatis nulli finitimo datur otio frui, perturbant vicia na omnia, neq; id ipsi abnuunt. At ex animi magnitudine enenire id predicat. Coeteri autem ex innata illis am bitione atq; auaritia, aasserat accidere. Valet ex Methinna capi decimo quarto Kalēdas Augusti, M.D. iiii.

ccclxx

Febri exar defcit Regi na de conē ticulis pce rum.

Veh Hispanie vnuerse, diffidit medici de Regine salute, sparsus est illi humor per venas, paulatim labitur in Hydropsim, nec deserit illam febris intra medulas iam delapsa, die noctnq; perpetuum est potus immoderatum desiderium, cibi vero nausea. Serpit cutē inter & carnem tumor lethalis. Nubilos videmus Regis & interiorū familiarū, vultus, quid futurum sit ea deficiente, iam immurmuratur. Regem alii tantē esse momenti aiunt, tāteq; ob longam rerum experientiam, prudentiā, vt fore nō dubitent, quin partam longo tempore pacem ex vtriusq; virtute, solus ip se potēs sit sustinere, alii arguunt a verisimili, atq; aiunt hesitā tes. Regibus legitime, ac iuste coronatis quia patris, durum fuit semper hactenus regni princips domuisse, ac tuto habenas gubernasse qui fieri poterit, vt alienigenē, non vltra spofum regi parere subiciz; patiantur, trahuntur igitur in diuersa, magister rerum tempus, index erit. Valet ex Methinna campī quinto nonas Octobris. M.D. iiii.

ccclxxi

Comendatitia Mora lie.

Si quotiens peccant homines, de sede superna iratus veniat, nos deus vt perimat, veh cunctis, opus est vt peccetur, misericordia ne deus habundaret nec ne, minime aliter intellige remus, quorum audi sanctē presul. Iacobus chiroa, qui te inscio, ob reuerendum timo rem, a te discessit, se peccasse fatetur, peccatum fateri, spes salutis est, peccauit ergo eger, egrotō non succurrere, contra charitatem est, que nobis ad superos iter aperit, medelam petit, cum sibi possit ignosci, non est tui moris, aut nature, indigentem deserere quem q, immo & illi debes, q peccauerit, nisi namq; deliquisset, materiam in hoc qua pro mereris non haberes. Ignosce igitur illi, suscipe te deum ne otus errans extra gregem, in lupos incidat. Et vale ex Methinna campi idibus Octobris. M.D. iiii.

ccclxxii

De Regine otibus.

Quid ego de regia sentia deficiete, percussas fuisse heri, quā vna i regia moesti federem, ne vtrū ne religio, cū ea nos deserat, extremisco, q ipa tetiderit, eo, vt nos euocati e trā

P. M. A. M. Archiepiscopo Gra natenſi & Comitū Tendilla.

P. M. A. M. Archiepiscopo Gra natenſi & Comitū Tendilla.

P. M. A. M. Archiepiscopo Granatenſi.

P. M. A. M. Licenciato Polan co Regio cofillario.

proficiscamur, optandum est. Vixit illa, omne humanum pretergressa fastigium. Ita vt mori non possit, mortalitatem cum morte finiet, non morietur, est igitur nobis dolendum, at illi in uidedum, que duplici fruatur vita. Orbem namq; per petua fama relinquet ornatum, ipsa vero per petuo viuet erio apud deum in coelis, pauca nūc hec accipe, inter spem & metum, cum adhuc spret, trahatq; animā, licet anhelam. plura visurus aliquādo. Valet ex meo cōtubernio idibus Octobris. M.D. iiii.

P. M. A. M. Archiepiscopo & Comiti.

ccclxxiii

Rit in deterius Regine moribus, se miseri torquent aulici omnes, nil spes relictum est, va ria sunt optatum murmura, diuerse factiones, diuersa moluntur, vocandum Philippum principem post Regine obitum, Fernandūq; ad patria regna mittendum censent, at alii qui meo iudicio saniores viuunt consilio Fernandum Regem retinendum, & si onus gu bernaculi recusauerit, precibus arcendum iudicant, ne Regina concedente ad superos hec re gna deferat, que dilacerata, ipse vna cum vxore diuturnis grauibuzq; laboribus resistuerat, nec desunt, qui iam ad Philippum funem concitandum familiares miserint, licet eos non lateat Regnam testamento relinquere, vt Fernandus vir dotalibus regnis affideat, filia herede, aut gu bernandi laborem recusante, aut si forte reperiat inualida, donec ex ea & Philippo natus in sans Carolus annum attingat vigessimum, nullam inquit Regnam de Philippo mentione fecisse, sine q non fuerit eius distis parens, & filiam concitus tra trauerit, siue q Belgicis mo ribus enutritus, qui ab Hispanis maxime dissonant, Gallicisq; magis affectus studis q Hispanis, his tot regnis gubernandis minime aptus putetur. Quare optimates has nacti occasiones rugiunt, dentes acuiunt, veluti spumantes aprī, rerum ingentem mutationem & expectantes & desiderantes, aperte hac via, maiores suos, patrimonja coegisse auxiliez; fermocinatur. Vbi enim plures de imperto dissident, ibi lucrum inesse aiunt. Fautoribus tunc quicq; suis magna prestat, maiora pollicetur, res in hoc statu sunt. Vos valet ex Methinna campī decimoter tio Kalēdas Decembris. M.D. iiii.

P. M. A. M. Archiepiscopo Comendatitia.

ccclxxiiii

Rizegnus, quem tu sacris iniitasti, paneq; tuo domi plures annos enutristi, ad me, tūq; ad eum, cuius preces in sacro tuo conspectu gratas esse meditat, confugit, decidisse de gra tia tua, ob fragilitatem quandam humanam, que incontinentiam tangit, quam tu suspica tus es sanctissime pater, se inquit. Veniam petit, corrigi vult, nil optat aliud, nisi ne sis illi itat, pluris namq; se facere predicat, q ab eo faciem veritas, q dissolui e vita, se honore corrodī quodam, fatetur, quando animum tuum lesisse reminiscitur. Sanctissimas igitur manus aperito, le profum, a langore liberato, exemplum gentibus misericordie prestat, qua ex hominibus in coelites homines conuertuntur, bonitate tua meisq; literis confusus, ad te duplex reuertitur, decimam recuperato Margaritam. Et vale ex Methinna campī decimoter tio Kalēdas Decembris. M.D. iiii.

P. M. A. M. Archiepiscopo Gra natenſi & Comitū de Tendilla.

ccclxxv

Accipite duo sapientes, vestro gustui dapes minime sapidas, cadit mihi pre dolore dex tera, cogor tamen scribere, vt vobis pareā, qui quotidianis me literis fatigatis, ne quid de successibus pretermittam, animam illam ingetem, insignem, preclare gestis opimā, Regina exalauit. Orbata est terra facies mirabili ornamento, inaudito hactenus. In sexu namq; foemineo, & potenti uentia, nullam memini me legisse, quam huic natura deusq; formauerit comparari dignam, quas namq; septro pollentes, ab animi magnitudine, & egregijs factiori bus laudant antiquitas. Semiramidem vt puta, reliquasq; huiusmodi. Has aut morum intē perātia, vel neglectus religionis cultus, auere laudis gloria deturbauit, huius vero Regina, qua lis, dum vixerit, fuerit animus in aggrediendo, constantia in perficiendo, ignorat nemo, qua lem, vna cum viro se gesserit ad extirpandas hereses, purgandam religionem, eliminandos ex omnibus suis regnis iudeos, qui sup cōmercio cuncta sedabunt, nullus ambigit, qualis fuerit eius anxietas de Mahumetis, exterminandis, que bella in eos ad internitium vsq; cum rege vi ro gesserit, pre oculis habemus. Quo intentu vitia deturbauerit, virtutes erexerit, apertius q ego haud quicq; alius, vos, qui sacrorū participes fuistis, intelligetis. Inter foeminas, vna post habita, quas nostra religio diuorum in numerum pro summos pontifices iussit ascribi, quam in cathalogo monstrabitis, cui religionis, castitatis moralis, & pudoris feruidus tenor, maiori

ccclxxvi

De obitu e vita Regie/ Rex nro se spoliat Ro gis.

De morte regine

care fuerit? Ipsius non modo castitatis Matronis omnibus vixit exemplar, sed ipsa castitas iure merito poterat appellari, propheticum illud mirum fecit domitium super terram, & femina cum dedit virum, hec sibi post illam intemeratam Virginem desparam, cuius causa vaticinatum voluit, promeruisse visa est, sub femineo namque tegmine, id est sub corpore muliebris, vtilem semper animum gessit. Hec igitur, si accurate insperimus, nobis ipsi, horum regnum populis, christiane etiam religioni vniuersae, dolendum iudicabimus, quod virtutis speculum, bonorum refugium, malorum gladium, qui hec regna per tot annorum curricula vniuersam Hispaniam impetebant, a miseris, illi vero gaudendum iure est, cuius animus, cuius verba, cuius opera, qualla nouimus, existerunt, pro certo namque putandum est, animam illam ad superna caelorum, cedentibus nouem caelorum ordinibus, euocatam, altisonanti proximam affideret. Quare, si memorem vestrum, cum illius non ultra corripibili gloria, temperaueritis, ipsius obitum, equitorem animo patiemini, ita faciedum horror, ad vos illius examine corpus feremus, Granatam namque sibi testamento in tumulum elegit, hoc eodem, quo regina e terris ablata est die, strueto in huius oppidi nudimalis platea ingenti tabulato, publice Rex sepelitur, regis Castellae nomine spolauit, filiamque & generum sua sponte absentes, in reges per procones & tibis cines habendos, edixit, gubernatori quoque sibi tantum nomen, iuxta uxoris reginae legatum, retinuit, sapientiae alii & summe bonitati ascribunt, alii, rem nouam admirati, regem inculant, remque arguunt, non debuisse fieri. Vos valete ex Methinna Campi decimo Kalendas Decembris, M. D. iiii.

P. M. A. M. Fernando Aragonio, futuro si fata deusque permiserint Regi Parthenopeo.

ccclxxvi

Horrida iniuria & seruo est regi nem fauer Granata.

Haydada Reyna.

Discedentibus nobis nono Kalendas Decembris ex Methinna camp, ubi te cum Rege tibi patrio reliquimus, ut Regine corpus exangue, suo impositum feretro, Granatam, ipsius legato electam in sepulchrum, deferemus, petisti ame dux illustrissime, ut que nobis accideret, interea, dum ego ad vos in curiam reuertor, exararem, quod vastus caelorum hiatus, quod torrens pluuiarum delapsus, nos tunc a vobis discedentes emisit, tuteis qui nos extra moenia istius oppidi comitatus es. Tanta fuit in nos elementorum insolentia, ut neque solem, aut vlla sidera hoc tempore cuius nostrum cernere licuerit, putas nos terra iter fecisse: maris videbamur procellis acti. In collibus & tumulis tantum tum eramus, per vales fere natando, & planities traiecebamus, flagra lacusque perpetuos, habebamus obuios, luto, coenoque passim obruebamus. Iam tumens, ad euellendos & bulis globis pedes vestres non suppetebant, quando per fata prohibita, per publica itinera proficiscebamur, inter foemora nobis inule festae passim ingerebant, hic larcine cadebant, illic precipites in fossas ruebant, alibi deficientibus iam onerariis iumentis, relinquiebantur, nullus fuerat haecenus tam exiguus rivulus, qui non Tago similiis campos impleret, qua nunc hominum memoria, a qua spatima defluerat, sagitta velosior, cum tremendo mugitu, rapidissimus torrens decurrebat, hec quot miserorum corpora, quot furmenta, torrentes illi absoruerunt. Iniere sepe consilium, qui a rege in mandatis habebant, ne villo pacto sisterent, donec fumus in statuto loco recondideretur, de corpore Toleti aut alibi, in itinere relinquendo, donec caelorum illa rabies in audita decideret, at vicerunt eorum, qui procedendum esse consulerunt suffragia. Accessimus tandem, per ea, que retuli discrimina, quibus neque malora, neque villo pacto paria, ego ipse in vniuerso illo itinere legationis mee Babiloniae, perpeffus sum. In quo, ab vrbe Granata, orbis angulo discedes, per Egeos, Iniosque rugitus, in Africam, Asiamque deinde, ad maximam vrbium Cairum que quondam Egiptia Babilon Soldani regiam transiens, nil horridius vnquam accidit mihi, placidissima illa omnia fuisse cofessor, quando ista succurrunt. Nonne hoc tremendum quod nec militare vnquam progredebamur, in quo a facie mortis tuti effemus: sit satis euagatum, caelestis huius Regine corpus, orationibus, uti decuit, pulpitarum collaudatu tumulatumus, prope diem in curiam ad vos reuertar, si per salutem dabitur. Ex vrbe Granata octavo Kalendas Ianuarii, M. D. iiii.

EPISTOLARVM. PETRI MARTIRIS. A. M. LI. BER DECIMVS OCTAVVS. ANNO. M. D. v.

P. M. A. M. Michaeli Perez Almazano no magnifico Regis Secretario.

ccclxxx

Vidus tertius habuit abste literas. Inquis non mihi esse vtile quod ab sim a Rege, quia regibus institutum est, & negotiorum mole coguntur, habere aures hebetes, oculos autem acutos, eorum tantummodo memores sunt, qui eis assant, oblitio de absentibus, regum animos occupat, suades igitur ut ad vos regrediar, quid ego Regi possim obsequi aut prestare; quid tibi vtilitatis, non intelligo. Cur me reuocetis ignoro, reuocatis tamen, redeundi cupidum, nec me fata deusque ex Italia, rerum magistra, vrbeque Roma, ubi honestus non deerit locus, in hanc vestram Hispaniam adeggerunt, ut in secessu aut ocioso vitam. Duplex me causa detinuit haecenus, ne ad vos redierim, nosti, me, Regis & Regine (nostro incommodo defuncte) beneficentia priorem huius esse metropolitane, equum fuit morari aliquantisper, apud sanctum hunc vrbium Archantistitem, ut eius ductu sacris initiarer, a quo onere sumendo, pedem redixi ad huc usque plusquam vrbis tempora, grauius mihi fore iugum hoc, quod in re sit, existimans, lenius quidem multo est quod arbitrabar. Ibo igitur ad vos quantoties poterit, quia nihil est ingenio meo insensius, quam viuere ubi sileat ether, ubi sit idem in quo verser, naturae inimicum, quae varietate delectatur, ubi non ferueat mundi olla, ubi me pretereant que per orbis ambitum emergunt, literae tunc, quod me ames ostendunt. Id ego maxime facio, quia non ignoro, quantus sis Amecenate namque qui Augusti cor erat, neminem legatum qui te sapientia, probitate, aut rerum experientia superauerit, neminem enim audiu, cui non fuerit pecuniarum raptus, quacumque salerit, apud reges tantum cure, aut rei domestica augmentum, quod de harmonia, ordineque seruadis in magnis negotiis. Hec integritas in te vt liber viuas operatur, hec vt ingenium habeas & memoriam, in rebus maximis perstandis, minime irritum facit. Ita, nec dispersos in partes varias cogitationis spiritus possideas oportet. Iure igitur tuo, tibi potes nomen principis eorum, qui vicegera regum a secretis interna perambulant, aperte vendicare. Vale & me vti profiteris dilige saltem, ex vrbe Granata idibus Aprilis, M. D. v.

P. M. A. M. Svo Comiti.

Iam tandem pridie idus Maii incolumis Segouiam adueni, ubi regem reperi, qui vxore Regina defuncta, Taurum ingens Portugali Regno finitimum oppidum se contulerat, que gesta diuersis in locis inuenerim, vno spiritu accipite. Sumus pontifex nosse Iulius secundus, a Venetorum manibus quedam parui momenti loca, in celenate foroluiensisque diocesis, ipsi met prebentibus, habuit. Per Ioannem Rufum Foroluiensem virum, Britonori Episcopum. Vrbes autem facultia, arminum, & coetera magnifica oppida iuris ecclesiastici, moriente Alexandro pontifice, rapta, ipsi retinent, Iulio pontifice inuito, & instante, Rex Fernadus, quo Tauri moxaretur, sensit in Belgis apud Philippum generum, omnia perturbata, Ioannem Emanuelem, qui orator erat pro ipso & vxore Regina apud Maximilianum Cesarem, audiu, Regina moriente, ad Philippum, animo corrupto, Rege in consilio, conuolasse. Ibi, ne focer & gener conueniant laborare pro vrbibus Emanuelleis & familiarium a proceribus missorum consilio, Philippus gener Fernando focero scribit, vt in Aragoniam, & hereditaria sua regna se conferat. Castellam sibi vxorique Ioanne, ad quam illa pertinet, liberam relinquat. Fernandus vero focer, qui vna cum vxore regna hec disturbata, dispersa, dilacerata, e luporum faucibus arripuerat, generum monet, vt se iuuenem esse consideret, regnis his gubernandis minime exercitatum, que aliter regi oportet, quod ipse inter Belgas, ab Hispanis moribus diffonos, potuit didicisse, se non negare quin gener ipse Castellae sit Rex, quando quidem Ioanne eius & Helisabeth filie maritus, ac se ipsum sua sponte regis Castellae titulo spoliassse, neque aliud se velle nomen in Castella, quam gubernatori, licet ius, nullum regium ei nomen semel acquisitum, tollat, propterea, vt ad se veniat, per legatos genero suadet, vxoremque Regnam secum ducat, ne delatoribus, futuris inter vtrumque supitibus accensis, aures presset, hortatur, misit vna ad filiam qui et a secretis obsequatur, Lopem de Conchillos, iuuenem Aragonum bonitate pollentem, & industrium, ac fide in Regium sanguinem probatissimum, deperditatis cum ea reperit. Que succedent habebitis, Valete ex vrbe Segouia Montana Kalendas Iunij, M. D. v.

P. M. A. M. Archiepiscopo Granatenfi.

I iiii

De curia regum / Almazani laus. Almazani laus.

La. 3an.

ccclxxx

Quid a veneti pontifex fecerit & generum. Quid Jo. Emanuel. Quid secreta rius conchillos.

ccxxxix
capit au-
tor curā re-
si gerēdaz
in curia pro
suo plato et
caplo Gra-
natis vbi p-
oz ipse e oza
tores ac gra-
re ac philip-
po veniit d-
toze Thes-
phono mil-
ta d regibz

decedit
Sci maly

VT post hac de tuis tuorumq; capitularium negotiis, curam geram, tuæ mihi literæ in-
perant. Nequeo a mandatis tuis retrocedere. fore mihi celtis in senos omnes, putarem,
si tibi displicerem, est & mihi vtilis futura ista negociatio, ex prioratu istius tui Collegii,
membro nō humili, quem regio tuozq; munere possideo, durum est, ab his computatoribus
dragmarum auri milia decem, quæ vobis ex regia beneficentia, & pontificio assensu quotannis
debentur, exigere, istius namq; Archiantistes tuæ decimales redditus, exigui sunt, quid tamen
tempora partitura sunt experiemur, de Regis autem negotiis, nec habeto, que vna tu Comelq;
mens illustris, tuę dimidiam annuę, conferatis, hic sunt a Maximiliano Cesare Andreas Bur-
gensis vir Italus cremonensis, non ineruditus, & a novo Rege Philippo Philibert cognomi-
ne de vere, Burgundus, missi ad negotia inter vtrumq; focerum & generum pertractanda ora-
tores, Ioannes Emanuel, spe prede, Thesiphoneum torrem, in has legetes dicitur contempsisse, fo-
uet apud Philippum missos ad res perturbationas a proceribus, nuncios, & Philippi familiares
necessarios inter nos hortatur, monet, stimulat, vt cum eo conueniant, vt vna Regi Philippo
persuadeant, ne vilo pacto pacem aut foedus vllum cum focero ineat, neq; illi locum in Castella
regnis affentiat, ni malit focero esse subiectus, q̄ solus imperare, grandia illis lucra prepa-
nit, futurum ostendit, vt maximas sibi quisq; opes sit congesturus, si Fernandus focer, ad regna
patria cogatur abire, verior ego aliquando apud hos oratores Andream & Philibertum, ab
eis in aliquid extorqueatur, nisi vt Fernandus Philippo cedat. Ita infectum, irerthitumq; magna
nimū & benignum Philippi ingenium tenent, qui apud eum versantur, vt nullo modo suam
& horum regnorum pernitent futuram, si Fernandus cesserit, intelligere queat, pullus indo-
mitus eximii moderatōris habenas velle pati recussat, ruent igitur omnia, si Fernandus cesse-
rit, cuius amor in hec regna, que ad ipsum hereditario iure sit ei vxor sine prole defecisset, quia
sanguine propior est maximus, cuius prudentia potens vnica omnium iudicio sub orbe lunæ
regni proceres domare, populos regere, pacem, haftenus in Hispaniam non cognitam, sustine-
re, finitimos Reges, ne pinguis hec impetant ouilia, quod septus alias attentarunt deterere, hi
sunt fluctus, he procellę, qua sit in ges oneraria nauis itura, portum ne, aut letheos scopulos pe-
titura, expectamus. Vos interea valete Segouię quarto nonas Iunii, M. D. v.

P. M. A. M. Archiepiscopo Granatensi & Comitū Tendilla.

ccxxxix
Borgia ga-
teri contem-
ptoz ruina
& carcer pul-
chre moza-
lia.

Non est quod patētus extet, q̄ deum esse memorem iusti & iniusti, qui & alicui Regi & Ve-
netis fuit aliquando formidolosus, qui apostolico rectori lege imponebat, qui Gallum
sue petulantis ambitionis fautorem habebat, qui vtroq; iunante, totam armis perturbas-
bat Italiam; Cesar Borgia, pōtificus, vt ipse fatetur, sanguis, abiecor honoris Cardine, dum
mularum viscera in habitaret venent tabem temperans, fuit omnibus, que vi rapuerat, spolia-
tus, Artimino vt puta Fauetia, Cesena, Imola, Forlauto, & reliquis insignibus oppidis a nouo
pontifice partim, partim a Veneto dominatu, exercitusq; illius sparsus in diuersa. Vbi primū
valuit, Neapolim aufugit, hunc, ne vltra discerperet, ne vltra discordie in Italia seminaria spar-
geret, magnum noster capitaneus Gonsalus Fernandus cepit, missiq; in Hispaniam vinctum.
In arce Medine campi sub fida seruatur custodia, e qua lance ministratur hominibus, ea est ho-
minibus moneta in operum mercedem parata, in futurum, qualia sunt opera presentia. Vos va-
lete Segouię vndecimo Kalendas Iulii, M. D. v.

P. M. A. M. Archiepiscopo Granatensi.

ccxxxix
uid phil-
ippus cum
Sallo d phi-
lippi natu-
ra quid pro-
ceres / quid
Sallus / mo-
ralia.
2. aus phi-
lippi
Mira laus
philippi.

Sentio Philippum Regem cupiditate regnandi actum, cum Rege Gallorū Ludouico Au-
relanensi, foedus inisse, vt suppetias ei ferat in Fernandum focerum ni sponte cesserit Re-
gno Castelle. Proh deus, si verum est, que cecitas iuuenē inuasit, q̄ male regnum patitur
duos. Noui ego Philippū, & mores eius examiniūm scrutatus sum, quādo in Hispaniam Mi-
chaele paruulo hereditario principe defuncto, se cōtulit principatum assumpturus, eram nāq;
illi familiarissimus, nil benignius, Philippo in terris, nullus inter orbis principes animosior,
inter iuuenes pulchrior, inter viros virtutum omnium amantior, mira est in Philippo cor-
poris habitudo, forma gratissima, sapidissima lenitas, at secepti fames an hela rationis hebetat
pre rogatus, non sentit in foelix quo in discrimine verfabitur, si se regta rabidis Emanuele,
& reliquis, ad eum ignem exaggerandum stipitibus missis, ingens malum emerget, quia si ar-
matu venerit, vti ministratur, non deerunt, qui ad eum volitent ex proceribus rerum nouarum
studiosis: sub occasione praesertim sumpta q̄ rex sit, sed eorum intentus ad propriam ten-
dunt vtilitatem, sperant a Philippo noua: si opem illi tulerint: patrimoniam. Rex Gallus saluam

deglutit: ex hac discordia. Fructum se sperat cōsecuturum, si a mbos in cōfutum coniecerit, ex
aduerso ipsi ambobus inter se cōtractis, dirigit oculos in formosam Parthenopem, Fernandū
regnum miseret: que videt dilaceranda a lupis, in Philippum ipse edoceat: quo pacto ab istis
sit cauendum, nec regium sibi Castellę nomē vltra sumpturum pmittit, quod semel deposuerit,
& discessum pollicetur, si Philippus ad se venerit filius, non hostis: vbi sua manu genero
in dexteram regni porrexit habenas, nolle se pati vt gener: veluti Pheton perucax, regendi
phebei currus inscius: precipitetur. Quid ex his expectetur vos videbitis, Segouię tertio idē
Iulii, M. D. v.

P. M. A. M. Archiepiscopo Granatensi.

Dvo vte Regio Fisco priuilegia tibi exigere imperasti: secundi decimam, quę dicitis ex
cusatum, antiqua in his terris cōsuetudine, cuiusq; templi Cathedralis fabricę, additum
ex vnuerfa decimale massa, ex quaq; tribu, quam appellatis parrochiam: educatum vnū,
alterum detollis Fisco redditibus a sectanis quondam Mahometeis, suis templis assignatis: in
quem domitis & stratis ipsis Barbaris: auari quętores illos contecerant, id primum per hūc ta-
bellarium accipito, duris fuscule hoc secundum extorquebimus, multi nobis in hoc aduerfam.
Fiscalis pcutatores debent Fisco quicquid ab hostibz aliene legis lucrifit, nos autē a sacro mi-
nime tolli posse arguimus. Quod sacro semel dicatum est, licet ex legum Mahometeorū do-
na grata deo minime putanda sunt, munera tñ eorum sacro dicata vident, que ad sacerdotum,
quos Alachi, & preconum quos vocat lex Mahomethana almuhedanos, suis lithuis populū
ad sacra vocantium: alimenta atq; vna ad fouendas oleo templares lampades: aut cereas fascas
emendas: legata sunt, contendimus, disceptamus. Regis animus in argumenta nra, licet in fure-
crumene dispendium, pendit, videt nāq; non decere in pphanum vsum cōuertī, que oberran-
tes in lege: se deo prestare arbitrabantur, de tuis factis. Quid de regis habeatur audito. Ioanna
Regina: licet sui nō bene compos, sentiens maritum a focero & sibi genitore dissidere, suavior
huiq; vtoerum, & Castellę regnis eitccre conetur: aures prestare, lras ad genitorem per Lopē
de Conchillos a secretis, fide pbatissimum iuuenem, cuiādam antiquo familiari Aragonio cre-
didit, qui bus, ne e Regnis: que ipse vna cum matre eius vxore tāto labore sedauer at: vilo pacto
discedat, ne se filiam dederat hortat orat, Aragonius autem ille Ferrera nomine, sue timore cor-
reptus, ne si deprehenderet poenas lueret, siue dolo id fecerit, ad captandam cum Rege Philipo
benivolentiam, incertum, rem detegit, lras ad Philippum deserit. Is ita cōcitus, miserū Lo-
pem de Conchillos a secretis: dandarum lfarum autorem, in tetrum carcerem, ac si nefandum
aliquot facinꝝ patrasset, trudi iubet, horrore carceris afunt infelicituener capillos omnes decē
diffe, capitūq; ferūtē virtutem intabuiffie: reliquos vxoris familiares a parentibz: vt natę obse-
querentur traditos: remisit partim, paucos lege preposita: ne quid in Hispaniam eo insicio scri-
bant retineri passus est, stat vero rupe immobilior Philippus, vt cedat Fernandus focer vxore
tacente. Iam stringit cum Gallis artius, atq; artus indices foedꝝ in se ipsum: forte aliquando in-
telliget, quantum interstit: a tali focero dirigit ad portum, aut a rerum nouarum cupidis in ma-
le fidas trahit stationes hi sunt fortunę sclopi, his fruamini si bene sapient. Segouię pridie nonas
Augusti, M. D. v.

P. N. A. M. Archiepiscopo & Comitū.

Philippus Rex bello Gueldrico implicatus est, ex auito nāq; titulo quodā parto, per trans-
uersum ius habere se in ducatum illum arguit, hi sunt sicambri. strictis illos vrget ob sidio
nibus, durisq; oppugnationibz eorum quatit mœnia. At non sentimus mutatum esse a
pposito amplexandū regis Galli suppetias in focerum, nisi dēns cedat. Rex vero Fernandꝝ disc-
crimen cernens ex pcerum regni Castellę simultatibus & studiis rerum nouandarum, veritus
non modo ne in filia suarūq; pernitent Castellę regnum desere cogatur, sed & Neapolitanum
ceteraq; auita patrimoniam vna positurum ad precipitum si Philippus gener armatus Gallica
potentia aditus: accesserit, filiaq; presertim loqui nō audente, cum rege Gallo p nuptias foedꝝ
intre velle videtur si Philippum generum Gallus deseruerit, ita foceri generiq; regum dissidia
potentiam Hispanam turpiter minuunt, Gallicam vero pauloante per itrages Neapolitanas ia-
centem, super sidera erigunt. Gallis ex eorum discordia criste insurgunt, proceres Hispani tūl-
lo pruriet animos fouent, corrupti apud Philippum consultores: quæ toto peccore cupierūt,
perficere sperant, bonorum corda sternunt, miseranda rerum immutatio pertinetur, qui
pacem cuperent, formidine quatiantur, & gemunt cupidi & ambitiosi psallunt, noua expectā-
tes, aut vetera, vt augeantur hac turbulentia, patrimoniam, vt e cenofo fluuio piscatores, hic est re-
rum status, Salmaticæ rex inquit se prope diem profecturū, Segouię idibus Augusti, M. D. v.

ccxxxix
De his Re-
ging Joan-
ng, pdis vi-
to be sece-
tario Con-
chillo / quid
rez philip-
pꝝ / qd Sal-
lus & nego-
ciatua pro
ccclia Gra-
natensi.

ccxxxix
Contra du-
cē Beldrig
philippꝝ /
qd Hispani
qd Galli q-
reruz muta-
tio.

P. M. A. M. Archiepiscopo Granatenfi.

ccxxxvii

Comenda-
tina Dorat-
lis.

Q Vid faciam nescio, an vtile fuerit Chiroam & Brizenum per meas literas bonitati tuae comendasse, vt illis ignosceret, mea forte apud te auctoritate fratris minori cura tuis ouibus erit inuigilare, ne labantur, decidit in laqueum sathanę per fragilitatem Fraciscus Ramirus petiit & ipse opem ac medelam, per nuncios & literas ad me datas, nequeo medicum, pro Hidropico aut leproso, si se mihi comendauerit non follicitare. Vt animum places tantum in cum peto, no vt poena delicti quadrans remittatur, ad aliorum exemplum effragito, id & ipse libenti se animo subiturum pollicetur, modo in pascua ouis famelica restituatur, ciathum porrigere scienti, & da misero collapso dextram, vehementioribus vterer precibus, si mihi rem fore cum saxo mole, non cum agno mitissimo, si cum suluo leone, non cum innocenti edulo arbitrater, sit igitur satis, coetera per Epistolam coem habebis. Vale Segouie. Idi. Augusti. M.D.v.

P. M. A. M. Archiepiscopo & Comit.

ccxxxviii

viii

Sicut holo
dracem ou-
ca philipp-
p se parat
ad hispa-
niam q ipse
dara philip-
ippo qd so-
cer,

EX belgis nuper allatum est, Philippum regem esse iam exolutum & explicitum e bello, quod in Sicambros, quos nostra etas vocat Geldrenses, gerebat, duris confectos pugnis & obsidionibus iam tadem habuit in deditionem, vna cum eorum duce, quem secum ait se ducturum, in Hispaniam, sub fide, aliter liberum, & cum ducatus parte illi relicta, sub nomine tamen subiectionis & quasi feudis, ferturq; classem parari ingentem, qua in Hispaniam armatum sese traferetur, stimulatoribus Theiphoneis, addito iuraturando pollicitus est. Procerum et auxilia magna ex parte offerunt. Populos, illi suadent, quacumq; proceres eos direxerint, ituros, quia mobilior marino fluctu populus. Quacumq; stat aura conuoluitur. Sed Hispanos precipue arguit esse a natura sui, pronos ad motus, & res nouas concitandas, propterea factu facile fore repetunt. Andreas interea Burgensis, a Maximiliano Cesare ac Filiberto de vere a Philippo legati, vt fover disceret, insistant, primates subornant, & seducunt pollicitis. Rex Ferdinandus, quicumq; versant atq; orditur sentit, dissimulat & animos omnium tacitus scrutatur, spe rans fore vt gener Philippus aliquando sapiat, atq; intelligat, quanto felicis veniet, si, vt filius erudiendus a patre, q; vt hostis certaturus, accesserit, quantoq; tutius tante regnorum molis habenas sit gubernaturus eo duce, q; talibus se credere suasoribus, qui ad propriam vtilitate, acerbe hiantes, ipsius astruunt perniciem. Ita fortuna videtur, lucetuos aliquos ludos velle coterere, quid futurum sit nouit omnipotens Segouie tertio Kalendas Octobris. M.D.v.

P. M. A. M. Archiepiscopo Granatenfi & Comiti Tendille.

ccxxxix

parata
classis phi-
lippi qd p-
turbatores
spere fer-
nandus iust-
ci Ballo af-
finitatem.

Idem venti res Hispanas Belgicacq; agitant. Scillam inter & Caribidem fluctuant. Philippus inquit Tabelliariorum literę, de fluuialibus patrie aggeribus, per schusam sui continentis fauces, in oceanam insulam nomine Gelandria a schusae Regione milia duodecim, classem armatam eduxisse, stareq; in anchoris apud villam littoradiacentem Ranuam, oppido Medelburch suburbanam, inde vella in Hispaniam daturum, vt quid fortuna infocetum statuatur, armis adiutus incolarum, experiat saturaturos se suos sperant appetitus rerum perturbatores. Philippus quidem rex, vt alias vobis aperui, sincere, mitis, atq; optime nature est, sed in felicis triticum, lolis, tribulis, sterilibusq; auenis, circumseptum, vim suam amittit. Per rupes scoposq; preceps trahitur. Intercielades & maris Ionis mugit; oberrat, Carthaginensem tutissimum in focero portum, qui sese protentis auide lacertis, offert, captare recusat, Gallicis etiam confisus auxiliis, quia precipue Claudia ipsius Gallie regis Filiolam vnigenitam, Carolo Philippi & Ioanne Regum primario heredi, despondere se Gallis inquit velle. Fernandus vero Rex, potentiam formidans in tato turbine Gallicam, quia presertim audierat Gallum regem a suis incolis iam scutorum salarium, qui sunt fere ducati aurei, miradas, quas Hispani dicitis qetos, ad Neapolitanam denuo prouintiam assumendam, quinq; dubitans etiam de fide ducum, qui Castellani regnum Neapolitanum Castellanis non Aragonicis armis de Gallorum manibus eripuerant, oratores in Galliam mittere decernit, ad id Ioannem a Silva Comitem de Cifuertes, atq; illi collegam Thomam malfelium, vtrum quem notis balearem, Aragonici senatus principem, iuris vtriusq; professorem, destinat, vt pacis auctorem Regem ipsum Gallum efflagitent, ne alterutri suppetias ferat in alterum, vt ius matrimonii, foedera stringant, a prouintia sumenda in regnum Neapolitanum Gallus desistat. In mandatis hec afferunt. Valete Segouie octauo Kalendas Octobris. M.D.v.

P. M. A. M. Archiepiscopo & Comit.

S Almantice agimus, nondum in melius mutari res videmus, conuenitque Philippum regem cum rege Gallorum fertur, vt ipse Castelle regna impetat, Gallus autem regnum Neapolitanum, & eas vna partes que Cataloniam comitantur, Rosilionis spectant, adoratur. Hinc si ita est quatum sit maxorem consiliorum vis, colligere potestas. In sua met viscera cruciam intendit Philippus dexteram amittere. In suasinet segetes optimas ignem statuit inicere. Res arduo in loco sitae sunt, Fernandus vero fover, ia quid consiliu capiat nescire videtur, si namq; hinc gener cu regni armiseorū, qui ad res nouas intendunt, illinc vero potentia Gallica ipsium oppreserint, imparem se sentit ad rem armis aggrediendam, neq; hoc quidem cupere dignoscitur, etiam si se vt futurum sciret. Coqueritur, dolet, gemit, generi peruicaciam admiratur, cui nil profuit grandia lucra fuisse cum summa laude preposita. Conatus namq; Fernandus Rex est, genero illiusq; genitori Maximiliano persuadere, vt vna Burgundie ducatum, coeteraq; aucti ipsius Philippi patrimonii iura repereret a Gallis, facile factu ostendens, vt accepta a Gallis danti referantur, si tres conuenierint de bello Gallis vna inferedo, ni ablata reddiderint, eademq; via fore vt inuicem in vtrumq; ex diuisa vxore Margarita, & ablata a Maximiliano Cesare Britannie ducissa, Gallos aliquid per vni di stam peniteat, obtusas habet, atq; hebetes ad so ceteri monita Philippi aures, pronas autem ad aliorum permittos suasiones, Gallus vero Rex vt rem suam conficiat his gaudet simultatibus, sonet inter vtrumq; discordiam, vtriq; verba dat, videtur tamen, vt per oratorū literas comittis vt pote Cifontei & Malfili balcaris colligitur, Fernandus cupere amittit, si neptem ex fore suam nomine germanam Fernandus Rex ducere voluerit vxorem, atq; vna in regnum Neapolitanu angustios principes electos, Galorum causa, suscipere, patri monis in iunguū cuiq; ipsorum redditis, damnoia ac turpia que Gallia a Fernando Rege foedera conantur extorquere, vt fertur, pactum sedus, adhuc nullum est, sunt in controuersia res, agitur vtrumq; eo in statu res sunt, vt necessario prope dtem hac vel illac illudendum sit. Vos interea valete duodecimo Kalendas Nouembriis. M.D.v.

P. M. A. M. Archiepiscopo Granatenfi.

ccxci

Q Vid actum sit in re pecuniaria, & in exigendis ab his computatoribus vestris decem millibus annis dragmis, que tibi capitularibus tuis e fisco annua ratione, debentur, nauacius referet, qui tuus est. En computatorum tabellas signatas, vos e questoribus, & ex actoribus illas, si quibus, extorqueat. Et satis de rerum autem statu, e Gallia nuncii attulerunt, Cifontei comitem & Malfelium oratores corruptissimas reperisse Ferdinandi partes, & ad bellum Neapolitanum resumendum, quinq; fere ducatorum miradas a populis Gallos extorxisse, cogitareq; mortua regina, cuius dotalium regnorum armis, pecuniis, & viris, firat profugati detrusiq; nuper fuerant, de bello instaurando, regio propterea Ferdinandi nomine, a quo missi sunt, eruiolas ac sedas pacis conditiones cum Gallis subiere, esse namq; actum de regno animaduertent, aduersantibus Philippo genero, etusq; genitore Maximiliano Cesare inter ipsius met regni similitates, & Castelle regnorum dissidia. Accepit Ferdinandus Rex sibi vxorem, Gallie regis ex fore neptem Germana nomine, duo deingit annos vt creditur natam, dotalia pacta, vt Rex Gallorum iuri cedat Neapolitano, ac capite addito, vt germana desicte sine liberis, eam regni partem, quam electo Federico Rege sortiti fuerat, Galli ciuitatem, vt puta, ipsam regni caput, reliquis vrbibus atq; locis regni vnuerfis, preter Apaliam & Calabriam Gallica resumat corona, grauis aliud audit, vt ab his ducibus, quoru sparso sanguine regnum deusum est, & e fancibus Gallorum cum ingentia stura ereptum, vrbes opida statusq; tollantur, quos in laborum vigilarum, discriminum & vulneru mercedem fuerant affeguti, ad Angustios Aragonu hostes insensissimos, atq; inde ipsius met Ferdinandi Regis inimicos, cum ea illis ob defectiones ablata iure belli, reuertantur. Angustinuq; ipsi principes omnes, in regnum & principatus, aucta patrimonio, recipiantur. Ita duo sibi ignominiosa damnosaq; contra stus capita in hoc vno coactus est annuere, ex fids namq; & obsequiis insensos facit Hispanos, & vt in caulam rabidissimos admittat lipos, qui quacumq; occasionem nascantur, naturam sequentur, atq; animi sui affectus sunt namq; Angiouni e Galloru sanguine creati, neq; in ipsorum arbitrio est aliam induere opinionem, aut mutare sententiam, addo aliud. Pactus est etiam Fernandus se Gallo regi quingeta ducatorum milia decenio se prebiturum, annua vt pote quinquaginta milia, donec decennium expleatur, pacis permittos conditiones has: gener tuenit, senem socerum coegit inire, hec afferuntur, hec habetote forte aliter, Salmantice tertio nonas Nouembriis. M.D.v.

P. M. A. M. Comit Tendille.

facta do-
talia cu Gal-
lo p germa-
na eius affi-
ne regnan-
da pacta ig-
nominiosa/
danoia q-
d eredi-
mefaru gra-
natium ar-
chiepiscopi
dico capiti.

ccxcii
Ludius a
Gallia
lupp? quid
focer et ge-
ner alterne
se arguunt.

A Bandrea Burgenſi & Filiberto de vere oratoribus, accepti Philippum Regem confuſo eſſe ſpiritu, q̄ ſe aperte illuſum a Gallis vidcat, ac focerum cum Gallis, contra eius cogitata, cōueniſſe. Conquerētī de focero reſpondet focer, filiali amore emollitus, nil eſt quod mihi ſuccenſas fili, qui pacem cum amico tuo atq; confocero inſerim, quandoquidem cum te rex, aper tus mihi hoſtis eſſet, atq; idem occulte, pernicioſor tibi, amittitē vinculo, in te ipſum atq; in me illius opem auide queritabas, nullam tibi ego fili attuli iniuriā, tu vero tibi mihiq; & ignominiam maximam, & iacturam non mediocrem ex Galli Regis ſimulata vaſtraq; vti nunc conſtat, amiſiſſia conſtruxiſti, ex ſuo namq; cōmodo non ratione tuſ tecum contrahebat, vt inuitus ſecundas inire m nuptias, ius vt mihi armis queſitum in regno Neapolitano hebeterem, hoſtes meos Angioutnos eiectos recipere, ſtatus eorum, iure belli ablato, eis in maximū & mei & meorum in cōmodum redderem, vt quingenta milia ducatorum me ſoluturum iure ſurando promitterem, tu me fili coegitſti, ſit ſatis fili peruagatum, redi in te, ſi filius non hoſtis acceſſeris, his non obſtantibus, vti filius amplexabere, magna eſt paternę viſ naturę, ſi me conſulueris, qui proceres populorq; hos optime calleo, bonis auibus accedes, ſi vero cum eadem pertinacia, illis te crederis, qui ſuo intenti cōmodo te in preceps trahere ſtudent, in apertas calamitates deturbaberis. Hęc bonus Fernandus triumphator de hoſtibus ſidei maximus, rerum experientia ornatiffimus, per literas, per nūcios, per amicos nititur ſuadere, ſi auſcultauerit nec ne, aliquando ſcietis. Valet Salmantice idibus nouembriſ. M.D.v.

EPISTOLARVM PETRI MARTI
RIS. AM. LIBER DECIMVS
NONVS. ANNO. M.D. VI.

P. M. A. M. Archiepiscopo Grana
renſi & Comiti Tendilla.

ccxciii

Hadis edi-
cū inter fo-
cerū & gene-
rum.

EX quo literas a me non habuisti, rerum facies inter focerum & generū reges, aliquatulum videtur immutata, de concordia nunciū habemus, pacti sunt vt non alterne ſed vna gubernent, ſignetq; rerum gerendarū in Caſtella tabellas, vterq; propria manu, nec Regna excluditur, cuius hereditaria ſunt regna, modo ipſa velt, veterum igitur, Philippū, vt focerī cōſiliis inheret, poſitis armis inquit, proſilire pſalereq; pacis amatores, talis nuntio ceperunt, ſeditioſis autem cupidi diſſimulantes cōteros ſequuntur. Ludis multiplicibus harūdines, vt pote ac tauris in ſepta productis, primus Ianuarii dies inſtructus eſt. Ceſareum oratō rem equeſtria rex tanq; huius pacis auctorem, inſignit, donſq; pluribus ornauit, poſtea q̄ Philippum aliquot annos hęc regna moderari rex inſtruxerit, ſe diſceſſurū in auita regna pre- dicat aſſidue, deus faxit vt dextro pede pax iſta optatiſſima coaleſcat. Salmantice tercio Nonas Ianuarii. M.D. vi.

P. M. A. M. Suo Comiti de Tendilla.

ccxcv
Luce ſacre
inſtitūſis ſ
de Luzerio
non laus.

non ſalvare
Archiepi.

A Vdūt eſſe Gordubę ſacre inquisitionis hęc ſeos aſſeſſorem iudicem quendam nomine Luzerum, ſeuerum atunt & iracundum a natura, iudaico nomini & neophitis inſenſiſſimum, preclarum quidem inuentum, & omni laude dignum opus, vt omnis e religio- ne labes tollatur, ſed quid ſentio comes illuſtris. Comentum fuiſſe crimē illud in Archiepiſcopo pum noſtrum, tu diſimulatum, virum ſanctiſſimum, fama eſt, totaq; domum eius tum aſtu, tum ſupplicis, ad actis teſtibus, cōmaculaſſe. Quo me veram non inuelligo, ſanctiorem iſto antiſti te puto neminem poſſe reperiri, qui talia conſingat creditu eſt diſſicile, quid tu, cui eſt iſte Antis- ſtes noſter intus atq; incute ex longo cōmercio notiffimus, de hac re ſentias cupio dignoſcere. Vale interea Salmantica tercio nonas Ianuarii. M.D. vi.

P. M. A. M. Archiepiscopo Granatenſi ac Comiti.

ccxcv
De philip-
pi diſceſſu
ex Gadria
et nauſtra
gio euasit
bur gelidre
que capuz
traherbat.

N Vper allatū eſt claſſem Philippeā, que ſtabat in anchoris in inſula Gelandria, ſcluſe opo- poſta, prope oppidum Medelburh & Ramnam villam, ſoluſſe e portu quarto idus Ianuarii, paccatoq; animo Philippum ad focerū venire, licet ad ſu tutelam, ſi quid in ma- ri exoriat. piraticum, & ad regium ornatum (vt ipſe ait) mille ſecum habeat ac ducentos arma- tos. Reginam ducit Ioannam vxorem grauidam, ea libens maritum ſequitur, quacumq; ſcri- aiunt & Geldrie ducem ventre preſtito ſidei ſuramēto, ne quid de fuga moliat, aperite aures

Sapientes viri, attollite mētem, au diſtis aliquando & ſepe au diſtis arenofas in ea Regione Belgica litas eſſe intra fluētus Borealis Oceani Sirtes quaſdā, nauigantibus pernicioſas, Quas vicinia totiuſq; chriſtianus orbis vocat Banchos flandrie, earum periculoſos tractus & fretum iā Caleſium, qui Galliam dirimit a maiore Britania, que eſt Anglia quōdam Albion inſula, euas- ſerant Mare, quod nauē appellant Hiſpanum, iam ſe illis offerrebat, quando volētibus vt ſe re- ſicerent, captae terram, placidi ſefe diſtictioſq; venti, ac lenes in pupim ob tulerunt, ſuēdum eſt ſe ventus vitro oblati, vicit ſententia. Vela in altum tendunt gaudentes, a tergo vniuerſam fere Angliam ſam relinquebāt, nec longo inde tractu blanda illos aura deſeruit, & Malacia ſuccēde- te, quietum illico ſine vilo proſius murmure ſtetit aer, ac mare paccatiſſimum. Ex ſuccēſibz, in claſſem, ventos omnes coniuſtaſſe, inſito conſilio, didicerunt experimento, tantam enim auunt, ex ea tranquillitate tempeſtatem exortam repente, vt maiore nullus aētus fuerit, vnq; aut ſimili, quin interierit, ſub atra nocte claſſis vniuerſa diſperſa eſt illico, plerq; naues ſum merſe ceterę ſi ne ſpe vitę, aut ſe inuicem plangebant, aut ſolabantur, Regia nauis, mauiſ ubi diſcrimen, a pu- pi namq; ignis accenditur, tota nauis piſceo fumo, ſuffocata, conſtraga bat, venti ſuētes flāma- rum vim agitabant, parte alia verſo latere nauis eadem ſpondanor alteram vidit obrutam, vna- diſ horride in latius quaſſabatur, fundi a ſummo in ſintinam ſentiebatur, de vita, nulla ſam col- loquia, attoniti ac miſitātes, quādo nauis aut obrueretur, aut verteretur in cineres, expeſtabāt, ne cuiq; dabatur eſſe de altero ſollicitum, de ſe quiſq; ſemianimis cogitabat. Quando iuuenis quidam ſtaturę procerę, grauior oburgando vniuerſos, proſiluit in medium, manibus, non lacrimis opus eſſe proclamans, e nauē ſe deſicit in mare, vela, que ruptis retinaculis, in mare lapſa, nauim ſuo pondere inuertebant, complectitur ſemiobruta, huius exemplum ſecuti nata- tores reliqui, proſilunt in aquas & ipſi, vela trahēta nauim impreceps, amplexatur, ſtringit, in voluit. Ita e mari nantes egregii, ceteris e nauē adiuuantibus velorum partem abſorbam, reſtituerunt, nauis in faciem erigitur, atq; vna hominum induſtria nuſq; ſperata, ignis extin- guitur. Inter hęc diſcrimēna, triduum ſemper ab alto, verſiti ne faxis illi deſerent, verſati ſunt, de vita nunq; ſecuri. Regreſſos tādem vi ventorū aētos in Angliam ad Porlani caput, inſta quod Ceſariana quondam claſſis quaſſata pene legitur interuiſſe. Fernandus Rex, nobis obortis pre- ſentia lacrimis, q; euasirint enarrauit. Ipſe vero Rex, vbi ſenſit Geladria claſſem fuiſſe ſolutā, mouerit & ipſe Vallemoleti verſus, vt venientibus proprior eſſet, vbi nunc agimus, quid ſitru- rum ſit apertis faucibus, tanq; famelicū operimur. Interea vos valet, ex Valleoleti quarto idus Februarii. M.D. vi.

P. M. A. M. Archiepiscopo & Comiti.

ccxcvi

A B vrbe Roma, ceterisq; orbis extra vos partibus, quid habeatur cupitis intelligere, ra- ro q; ſcribere me de his, que ad alienos ab Hiſpania tanguunt, dicitis, ſcribo que occur- runt, veniuntq; ad nos, ab vrbe nil fertur aliud, niſi ſublatam eſſe vim omnem, boues, vitulos, & vacas iſſe in preceps. Valentis & valetinos in carceres & vincla ſurores ſuos depor- taſſe. Ex Iuſſi vero noſtri Maximi pontificis ingenio, & probitate, ad iuſſum prona, quietā eſſe aiunt omnia, omnia tuta. Itinerum rupturę, prede, rapine, homicida obdormiunt. Is neq; aſ- ſinibus, aut amicis, de patrimonio pontificio, non modo quicq; non impartitur, at in ſeum eum verſare, intendereq; totis viribus, ad premedos patrimoniū viurpatores, tyrannos, vtq; ad po- tiſſicam tiram de perdita redueantur. Venetiſ (vt fama eſt) multiplicibus nunciis proteſtatur, vt amice, arimatum fauentiam, ceteraq; ſuris eccleſiaſtici municipia, que rapuerant Alexandro pontifice moriente, ſub occaſione ſumpta, q; Valentini ducis eſſent, non eccleſie reddāt, inſtat, grauibuſq; illos verbis vtget, ac miſatur niſi vna Rauenam & Ceruiam ablatoſ vrbes ſam du- dum, remittant. Veneti autem, in Ceſaris Borgie Valentini ducis Alexandrini ſanguinis tirā- ni, ſortuſ cedentis, poteſtate, iſt hęc noua loca reperitſſe ex cōpoſitoc; a populis ea, nō ab vilo pontifice, ſuſcepta inuaſiſſe, aiunt. Propterea iniuriam arguunt ſe nullam inuuliſſe pontifici, ac abradendam a ſe tamē tirānidis notam Veneti, ſenatus ſuſtragis, eſſe ſtatutum, vt in ſeudi ratio- nem tributum perſoluatur eccleſie, quale decuerit. Pontifex, rem ſe habere velle cum eorū po- tentia recuſat, nolle ſibi vicinos, aut feudatarios homines aperte ad orbis imperium inſtantes, cedant iterum, atq; iterum agit, hęc inter eos. Pontificem vero aiunt virum eſſe iuſtum, equi amatorem, atq; ita cōſtāntem, vt dimoneri aſſumpta vlla cauſa metu vel amore queat nullo pa- cto. Venetiſ autem, ab innata illis ambitione, & cupiditate, inſitum eſt, nunq; ſoluere, quod ſe mel apprehenderint, dentes habent Crocodillares, habent etiam inſenſiſſimum Ceſarem Ma- ximilianum, ob pleraſq; vrbes & regimiculas, nec eſt illis Rex Gallus amicus, ob Britāiam & Borgomum, Cremonaq; ac cetera ducatus Mediolanēſis loca, calumniis, aſubz, & dolis viur

Quid Iu-
lius pōti.co
gitet / quid
Genetiſ p
reſte / quid
reſpōdeant
multa con-
tradictoria.

pata, quid illis debeat Rex noster Fernandus, ex Brundisio, Hidronto, Trane, multaq; preterea regni Neapolitani loca, sub nomine pignoris, a Fernando iuvene, cum premeretur a Gallis, habita colligentes, caueant sibi Veneti, caueant, nimis onerosa est hec tantorum regum molis, si co uenerint, forte succumbent. Ex Valeoleti, xvi. Kalendas Martii. M.D. vi.

ccxcvii

Quid ser nado nau fragio pbi lippi scribit quid pbi lippi d ger mana q a marum pa ne comedis Granatensis ecclesia co putarorum manu.

P.M.A.M. Archiepiscopo Granatenis.

Exactores tui scriperunt ad me tuo nomine, se nequiuisse a questoribus regis, istius regni Granatenis, pecuniarum quandam sumam, que mille ducentos excedit aureos numos, exigere. Ex eis, arguere hunc autem, portuario & reliqua tributa, ob annorum inclemenciam, quia penuria populis urgentur acerrima, colligere non potuisse illum, quia Iudeus, pecuniarum tenax, pauperie fingere, milleq; supplicia prius expectare, q; obolum soluat e manibus, alium ex re, ficto, alium decoxisse, recepisse vero se in tutum, ad cœnobita, sacra ue templa pleurosq; ne suditia subeant, conqueruntur. Ad quid hec lamenta reuerendissime. In casum luger, mittant ad me testimonia, quibus iuridice ostendant questores a vobis suo fuisse ordine requisitos, neq; in eorum domibus rem vllam familiarem fuisse repertam, tuc apud Fificales compiratores, agemus, vt aliunde vobis e fisco, vestra merces perfoluatur, mercedem appello, quando quide d uerso a ceteris incitiatis & sacrosanctis sacerdotibus, ordine panis iste prebetur. En quid vir sanctissime! En quid tibi tuncq; pascue ouibus tati causa mali fuisse, soli in vniuerso, altera manu cibum sumitis, quem & liberum & vberissimum, si tu, quado regum lateri cum auctoritate summa perpetuis affidebas, id voluisses, voluisti & victum tenuem, & eum ex fisco animum, quando & amplum & intra urbem ipsam, quam incolitis, assignatum habere potuisti, id tibi ipsi succenseas, poentebit indices magis ac magis, nil namq; hodie insolitum. In casum luger, ceteri misistant, satis desumptum sit, ad alia que nos minus cruciant deueniamus. Germana Galii regis ex sorore neptis, ducitur in vxorem regi Ferdinando. Id Philippum eius generum leat ad in tima. Videt enim accidere posse, vt ex ea sobolem focer procreet masculinam, cuius causa, licet non Regna Castellana vxoria possit, si profatus vixerit, amittere poterit, de Aragonico Neapolitanoq; desperare, que ab hac regnorum massa tollentur, ex patrie Aragonie institutis, si Rex mare filium habuerit, Philippus in Angli adhuc regis est potestate interceptus, necdum, que superstites a tempestate nauis suere in integrum restituit. Rex vero Fernandus, eius focer, vbi de illius & filie factura certior factus est, nouam silico ad eos classem, que contractarum lococo amiffiarumq; nauium e naufragio sufficiatur, generoq; per nuncios dicit, bono sit animo, res sarcitum se prope diem incōmoda, que passus est, modo ventat incolumis, se nāq; illi regna hec relicturnm Castellana promittit, vt patriam Neapolitanūq; regnum reuifat, hec & multa preterea, que longum esset referre. Valete ex Valleoleti quinto Kalendas Martii. M.D. vi.

ccxcviii

Quæ ratio abisti que nulla est.

P.M.A.M. Archiepiscopo Granatenis.

Computatores hi vestri Regis mirantur, q; miremini, incertos esse redditus vobis in questores regios assignatos, gemunt, suspirantq; ob famem pestemq; deuastatos populos, exactores omnes vestigalium decoxisse conqueruntur, hinc bene agi vobiscum, ex aliorum peiore damno arguunt, q; male possitis diuinis, vt decet, attente incumbere pane deficiete, q; parare vobis aliunde victui necessaria nequeatis, q; tecum agatur, vt i moris est, cum ab sentibus, omniaq; tempore mutari lameteris, decies repetitum est, q; nulla vel saltem parua, de absentibus, in regis pceptis ne domibus mentio fiat, certo certius est, est in natura statutum, vt no ua presentiaq; placeant, distantia vero, vel inuidia corrodantur, vel obliuioni comedentur. At in sera duraq; solutione, testis & ego quanta sit rerū hoc tempore angustia. Laboramus & nos, qui curiam nunq; deserimus, annua nobis male stipendia perfoluuntur, dabitur tamē aliquādo solutioni modus. Vale, ex Valleoleti in Kalendas Martii. M.D. vi.

ccxcix

Quæ forni na mutatur animi est i angustia pbi lippi vt nō liber dat re gi a to dace de suffulch

P.M.A.M. Comiti Tendillæ.

Miratur iste noster Antistes, tibi cor alterum, mutatos esse in eum absentem, animos hominum, laborareq; se, gregemq; istum sacer dotalem inedia, nec sacris aut choro atten te quenq; incubere famelicum. Hec illi meo nomine recitabis, tenuis est portio, si alie na manu pusillum id sumendum, si sero exigitur, atq; truncatum, eius ascribunt incurte, quō namq; in summo rerum cardine apud reges agebat, qui nec digitum ab etus consiliis discedebant, potuisset amplissima sibi super eminentiq; emina redditus istos constituere, ex angustiauit se ipsum, gregemq; suum. Vellet nunc, vt relaxaretur error hoc tempore, differt ab illo in iun

mensuram, alie sunt rerū vices, de illo, aut alio quoq; absente, mentio nulla est. Non audeo ita aperte ad eum ista scribere, si aliquando viderit ab his, quos putat amicos, literas blandientes, cum demq; aerem afflantes, quo presentis aures demulcebant, credat esse aerem, qui, quacūq; vētus vigeat vllus, vt puluis, euanescit, temporibus se accomodet, vel ratione cōsistente, vel necessitate vigeat oportet. De reliquis scitote ambo, Germanam Regis sponfam aduētassee, tantam rerū mutationem cuncti admiranter, aurum omnibus videtur nouas cernere tam repetē nuptias, in Castella presertim, eius dotalia regna, que vixit nulli par, cuius ossa gens omnis non minus veneratur, q; colebat viuentem. Philippus Ioanniq; Reges adhuc Angliam tenet, tanta fuit eorum direptio in tempestate, q; reficit vix queat. Rex Angliæ, honorifice eos suscepit, at in hospitii munus pettit, a Philippo Rege, ducem de Sufulch ipsius regis ex quarta Duarti Regis filia cōsobrinum, quem inter Geldrenses fugitiuum deprehenderat, nomine Emon dela Pula, pettit, atq; impetrauit. Fama est, deditum esse, habebat eum Philippus in potestate, Catharina, Ioanne Regine soror, ex primo genito Angli Regis vidua, forori semper astat, fororē amplectitur, solatur, comitatur. Ioanna vero Regina, blanditias ab nunt vniuersas, tenebris gaudet, ac solitudine, fugit omne cōmertium, varia sunt de successibus murmura. Ex Valleoleti pridie nontias Aprilis. M.D. vi.

P.M.A.M. Comiti Tendillæ.

ccc

Quantus est appetitus iste tuus. Irratiabile iam tibi comes illustris imbibisti desiderium. Vis vt scribam que non aguntur. Vt scilicet quid habeatur extra res Hispanas per terrarum orbem, ex Hispania, quid intra lares quicq; suos agant, minime datur intelligere, extra fores autem, nullus est rotantis fortune alumnus, qui hac tempestate rebulliat, aut fulgura detegat, ense nudato, summus tamen potifex Iulius secundus, auidus repetendarū rerum ad pontificiam thiarum pertinentiū indices magis ac magis, in Venetos accenditur, & dentes acuit. Rex Gallus labra in eos vna contorquet. Ipsi vero vniuersam videntur principum potentiam negligere. Maximilianus Cæsar, caprearum venatu per montium anfractus inuigilat. Rex Anglus vir sagax, qui pacatissimū in vberi regno inter maris Oceani fluxus & refluxus ociosus degit, thesauris cogendis sine vlla iam sollicitudine, posthabitu a Philippo Rege, ducem de Sufulch incumbit. Thurcharum Princeps, confectus graui senio, atq; inualidus sortem suam lecto iacens transigit, Sophius iam Persarū, Medorum, Parthorumq; regnis habitus, inter Philophos receptus, nouas velle cedere leges dicitur, adstantibus regionibus, loq; ambages. Soldanus babilonius, ad quem ego quondam orator, contentus possessis intra suos limites, veneri. Bachoq; (ex Mahometica lege) non inimicus, se continet, de futuro minime sollicitus, de regno Neapolitano ducatur Mediolani, prouentus celeberrimus, quid vis referam, feruiunt qui quondam domini ac potētes, nil vltra, sponte ne, an iniuncti, vos colligite. Valete ex Valleoleti sexto Kalēdas Martii. M.D. vi.

P.M.A.M. Idem Archiepiscopo.

ccci

Statueram nolle vterius aures tuas optime presul, effundendo preces pro labentibus, fatigare. At noua me ratio mouit, vt veram sententiam in supplices, delictum sensi nō esse graue. Romerius in abbate Albazini tue Granate vrbis tribus maioris parrochia, verba soluit non decentia. Minus illum reuerenter ac debuit, allocutus est, scio abbatem ipsum licentiam de Frias, non esse ita hircanum, vt carere velit fructu, qui ex benigna solet clementia colligi. In secundo est Romerius gradu salutis, qui erubuit, & veniam sibi porrigi exoptat. Aerea fuit a vētis illico rapta, huiusmodi temeritas. Ignoscatur igitur illi, benignissime presul, & in pristinū sacri tui peccatoris amorem recipiatur, ipsciq; ab bati reconcilietur. Vale sanctissime antistes mi legioni, quam dicitis Hispani Leon, nonis Martii. M.D. vi.

P.M.A.M. Licenciato Frias Abbati Albazini Montane Granate regionis.

Comenda uita Adoza

Animi est non crucis aut immittis a lapu surgere cupiente, serena fronte suscipere dextrāq; illi porrigere maior nāq; vti, professio tua theologica fatetur, inter Angelos resurgētes a casu anisq; cenfetur esse letitia, q; de nunq; corruptis mille. Romerium igitur ad te cum rubore metūq; reuerenti venietem (licet inania superbaq; verba in te protulerit) suscipio tum meo rogatu, tum vt ignoscendo fructum a misericordia benignitateq; inerearis, a nobis autem, vt haec nunc a literatura, ita nunc ab humanitate laudaberis. Vale legioni nonis Martii. M.D. vi.

P.M.A.M. Comiti de Tendilla.

Comenda uita Adoza

Hand. de san. J. cccii

ccciii
Philippus
Rei suspicio
an sit scru
uarius pa
cta cu socero.

Optati iam tandem gener & filia Ferdinadi Regis ad Hispana littora, Cluniu Galetie portum amplissimu, aduenerunt. Rex ubi portum attigisse intellexit, repente mouit ex Valdeleolet, Palatiamq; urbem petit, Carriono inde post Sahagonio, & Manilla oppidis insignibus, legionem, regni caput Castellę veteris, proficiscitur, per diuersa diuersi proceres ad Philippum Ioannaq; reges venientes, relicto Ferdinando conuolantur, pleriq; astant Ferdinando Regi, nescio quid hodie noui iminurmuratur. Philippum fama est pacta non seruatutum, si armis procerum, ac suis, superiorem se fenderit, magnus fouetur ignis, quid futurum sit ignoramus. Inter vtrumq; tabellarij cursitant frequentes, vt deus bene vertat orate. Valet legioni in nonis Maii. M.D.vi.

ccciiii
Dissentio
cer & gener
qd Regina/
si autor phi
lippo obse
sur? malefa
nt esse dicit
sire a socero
Hortatius.

P.M.A.M. Archiepiscopo & Comiti.
Vos duo viri optimi, vasto hiatu pacis amatores, vobis consulite, sunt versa in obscurum omnia. Iam Zephirus, Boreasq; truces stimulantibus vnum torribus accensis, cõfingere velle videntur, prauis consilios nouarumq; rerum studiosi proceres, Philippum Regem ducunt persuasum, ne vilo pacto socero credat, ne auscultet, ne illum audiatur, ne Ioannam Reginam filiam genitorum tantum offendat, ne socii iugum patiat, solus regnet. Istis assentitur, & non intelligit, quibus veniat irretitus laqueis, iuuenis est licet mitis, bonę & magnę mentis nature, non est rerum experientia pollens, presentes illum fururi astringit, ac precipitat. Absentium sana consilia excutit, velut aper acuto genuino despumans, stare se nolle fœderibus istis, aperte iam professus est, ex Asturica ubi nunc agimus, illum cras adibo, libere illi padam quid ei conducatur, quidue sit nociturum, quid ab albedo nigrum differat, quid a portu placido male fida statio, aperiam, credet arbitrator meis dictis, quandoquidem sese mihi offendit mittissimum, quando Regina eius socru viuentem, princeps hereditarius ob vxorem, se contulit in Hispaniam. Magno me amore prosequabatur. Interq; familiares inermis, admittēbat, & audire plerumq; ame delectabatur. Nullum ei queo, in tanti muneris benignitate, cõgruentius obsequium prestare. Meo fungar officio, deus faxit, vt proficiam. Ioani Fonseche, Palentino Episcopo, qui regis Ferdinandi latus nunq; deserit, consilium hoc meum aperui. Me sum opere apud regem laudauit a proposito, Regi, vt hoc exequatur, sum opere placet, huius ad bonu prona est voluntas. Arma sumere nullo pacto statuit. Quamcuq; sortem mauiit experiri, q̄ armis in filios agere, gemit, luget, dolet, generi cecitatem, q̄ se adire nullo pacto vellit, nisi armatus, & tanq; capis suo rap tatus. Ioana vero vxor, vt inualida, pregnans ducitur. Vt elinguis tacet, cõfusa sunt omnia. Nemini datur intelligere, vnde tan grande malum scateat, licet vnde scateat intelligatur, ex impacientia namq; societatis in sceptro. Scribo que serueant, si aliud cupitis, aliunde queat. Ex Asturica idus Maii. M.D.vi.

cccv
Hic statuit
q̄ dicitur qd
proceres qd
autor cum
Philippo.
Hanc phi
lippu.

P.M.A.M. Archiepiscopo & Comiti.
Ingenuisse vos, q̄ socer & gener non conueniant, scribitis, timentesq; ne si forte socer succubuerit, omnia ruant in preceps, nõ quia Philippi diffidatis ingenio, ac bonitati, sed quia nõ bene queat dignoscere, ex parua rerum experientia, quibus frenis, quibus frenis, quibus frenis, sit hos proceres in domitos gubernatur, qui regibus inter eos natis & enutritis, rabidas sepe verterint, eueris calcibus, clunes, atq; ab eis vel in multis regios aliquando cesus, extorserint. Arguente vt vultis. Nil video desiderabile, superioribus literis, me iturum ad Philippum regem sui pollicitus, ex Asturica Ponserrata in Galitię faucibus situm oppidum insigne, me contuli triduum ibi, an aliqua emergeret in melius immutatio expectas, commemoratus sum. Labi rem inde tertius sensi, ad Philippum igitur per Villafiancam, Zebrieriumq; motem, transito Minto distissimo flumine, Compostellam profectus sum. Inde Clunium, vbi Philippus Rex, cum formacibus accensis Emanuele, ac reliquis diffida cupietibus, pedem fixerat. Adiuu, Philippus Regem, salutauit. Is putauit, me ad se fuisse, eadē labe infectum, qua ceteros, hinc sese mecum (preteriti amoris in me non in memor) in cessu abdito, amotis testibus, reclusit, fores custodiēte Claudio de Sillis, quem cõsili mei fecerant participem, quia re et erat iudicis, ne quis mihi sermone ingrediens discinderet, tunc sic exorsus sum, Philippe Rex. Vtinam bonis ausibus te deus, ex tot maris ac terrarum discriminibus ereptum, ad hec dotalia regna perduxerit, esto memor, quanto me fauore, a legatione mea Babilonica redeuntem, anno quo tu princeps hereditarius hic eras, suscepisti, qua me benignitate sepe numero compellaueris. Necas esse me obliuioni tradidisse, quanti & scripta, & res meas alias feceris sculptum corde habeo, que mihi fueris pollicitus, modo viuetes, animo fixum sedet. Debeo hinc quantum nec facultatibus, aut vita ipsa, minime rependi queat, persoluere cupio, precium tibi mi Rex, vt ilis futurum, si mihi ausulta veris, oblaturus aduenio. Loquenti que vellem copiam dedit, foreq; sibi grata quecumq; dixero professus

professus est. Tunc ego, vniuersum terre ambitum mi Rex, sub tuis sentire videor pedibus flucturum, si foci tui consiliis in heresis, ab eoq; te regi patiaris, si namq; tua magnitudo animi, cum istis & ingenij dotibus, & iuuenilibus corporis viribus, illius immiscebitur prudentia, nil erit sub orbe lune, quod vobis obstat. Quom tot precipue iam regna vterq; possideatis. At si ab his raptari malueris, qui tibi nunc diffidum hoc persuadere nituntur, rebus suis, non tue salutis consulendo. Non intelligo qualis ab eorum famelicis faucibus, sis euasurus cruentum, & in mille frustra lacerandum, puto regnum, quod vxorio tibi iure habiturus es. Consule tibi mi Rex, dum licet, quales in istorum manibus prisci reges vixerint, qui se ab eis passi sunt gubernari, in quas illos erinas coniecerint, seiscitator. Aliorum exemplo aperto oculos, hec ego, & multa preterea. Audiuit attentis auribus, auscultauit, mihi gratias egit, plura q̄ ego dicere constitueram, percunctatus est. Modo peritet, non in cassum laborasse, me arbitrator. Interea valet ex oppido Clunio pridie Kalendas Iunii. M.D.vi.

So. ante
ad philippu.

P.M.A.M. Ludouico Santio Regio generali Thesaurario distipulo.

cccvi

A Gebamus paucis ante diebus ex itinere in Galecta, in vrbe Pallantia, meridie, fere octo si, quando in sermone incidimus, de varietate desideriorum in rebus humanis, a te ipso coniecturam fecisti, qui omni studio, nixu, opera, rem aliquando quesitasti, que partu nauis tibi postmodum non minorem excitasse, q̄ puliculorum elixorum epulum, febre laborantibus solet afferre, quando sub magni genitoris tui ductu, adhuc adolesceres, grandia posse, qualia genitor, per tractare negotia, te in temperanter optasse, fateris. Nunc autem paucorum annorum inter capedine patris interit, quibus quicquid magni est, per te agitur, ab ea te cupiditate non minus distare inquis, q̄ distet ab albedo nigrum. Vnde in mortalibus, tanta casta animorum varietas, percunctatus es. Accipito que sentiam, & hoc primum, in humanis nil grande, quia nil immortale. Nil toto conatu optandum, quia nil in corruptibile, seua breui, qualecumq; sit, interiturum, nil tam dulce, quin in eo lateat cumulator acrimonię mensura. Res rum in cõmoda, primum ista, que optabilia videntur, assequamur, minime discerimus, latentes inter Florentia prata colubras, non intuemur, vepribus circum septas esse rolas, nõ intelligimus. Quare primo rerum aspectu pellecti, apertis faucibus, hiatu vasto, ad illas procurrimus. Quando vero allata gustamus, ad interna ipsorum per cognitionem descendentes, ab exiguo cõmodo, magni pōderis in cõmodum, ex suau amaram, ex tranquillo laboriosum, & ermino sum, ex letitia moerorem, ex bono deniq; quod querimus, malum prodire, ad nos insilire, impetere, perterere, perturbare mentis quietem, sentimus. Ex illis namq; inuidia, terrores, ambitio, quo magis crescit, maior auaritia, fluctus, procellę, quassationes animi, pullulant indies magis ac magis. Quare illarum cõmentio lassu, oscitamus, ructamus, euomimus, fastidium, veluti repletis crapula, aduehūt. Hinc rugosa nobis ipsi fronte senescentes irascimur. Hinc animus, qui se derelictum, sui mancipij causa, cognoscat, suspiris agit, gemit, conqueritur, se hac mole corporea circumseptum dolet, tetra se videt, ac cenoso inclusum carcere, nec spes vlla ex vternata iam, dure factaq; vitorum consuetudine, libertatis si namq; palustribus, sese illis sinibus, exolucere conabitur, veluti cathenis & compedibus arctatus, si rumperet vincula contenderit, in deterius, ex concepta labe, corruet multo grauius premetur. Tu ergo dum per iuuenile licet etatem, mentem ita fluctuosus istis negotiationibus, quibus iam te satuum esse predicas, implicator, ne te mergant in profundum, ne te corporea belua pessudent, ne immergant, vt ceppisti a teneris procedito, suis assiduis dapibus animi cibato, & vitam protahes nitidam, succundam, nulla oppressam molestia, vt mortis est tui, libris inter negotia, doctorumq; familiaritibus inhereto. Quicquid tibi temporis a latere Regis, qui te diligit, honorat, de rebus grauibus consultit, superest, Id omne, de vir tute sermocinatio, discipando, illius foelicem gustum exorbendo, conterito, vt te facere mihi professus es. Mihi inde gratulabor, qui talem sum distipulum, & amicum affectus, tibi gaudebo, qui, si beata hic frueris tranquillitate, multo beatio rem futuram expectas. Hec pauca nunc a semi otioso me, quom iam apud Philippum Regem deliberata peregerim, accipias. Plura, si vixerimus, ad ingenij tui elegantis ornatum habiturus. Vale ex oppido Clunio pridie Kalendas Iunii. M.D.vi.

Cur nil gra
de in huma
nis/curnos
occupet re
ru fatias.

Nota.

P.M.A.M. Archiepiscopo & Comiti.

cccvii
Conueniunt
socer et ge
ner Reges/
discordes a
bestia per
uerfa / feda
q̄ dicitur
proceribus.

Heu heu quid vltra speradi? ex Ferdinadi Regis benignitate erga filia, generuq; tanta in Philippes immanitas, ac petulatia emanauit, vt Regem socerum inermem, senem, trisuphis onustum, ventre semisupplicē ad generu armatu iuuenem coggerint. Hec est res sum

ma. Ipsi nunc seriem habetote, Philippus, ex vastarum voraginum consilio, focero in Villa Franca Galletie expectanti fieri obuius obuiumq; vitro venientē focerum suscipere neglexit. Ut foceri congressum vitaret, alio diuertit. Ex Cōpostella nāq; diui Iacobi tumulo, per Riua dauiam lemōiq; & montium, pene inuitorum, anfractus, iter coepit. Fernādus vero, Pōferratā regreditur. Id vbi Asturica Marchio, & Beneūtanus comes, per quorum ditiones venturū se putabat, intelligunt, redeuntī Asturica, ac Beneūti portas occludunt. O q̄ foede fortunam fecuti sunt, aperto sua per oppida edixere p̄conio, ne quis ex incolis Fernādū quēpiam suscipere peret, nec alimentis inuaret. Horrendum dictū, atrox vīsu, per villulas Fernandus Rex, heri (vt ita dixerim) fere omnipotens in terris, cum paucis hodie vīsus est errabundus incedere, nil p̄ter filia, generiq; congressum ex postulans post multas tabellariorum cōcuraciones, oratorū varios contra ctus, multiplices itinērum dīuersiones, conuētum est tandem, vt in aduersis Galletiae faucibus, qua Philippus & vxor veniebant, inter Senabria rura cōgrediebātur. Ex popu la Senabrigē munito oppido Philippus, ex villa cāpestrī nomine Rio negro latine riuus niger Fernādus inouent. In infelici ruris exigui Agello, nomine Remesāl conueniunt, p̄cedunt Philippum in conspectu foceri, compolitū ordinibus, armatū Belgē circiter mille. Fernādū focerum, ac si capere illū, abducereq; vīctumq; velle, circūspiciunt, apparet tādē Philippus, mouent alterne, it obuius genero at mato, ipse inermis, colloctur. Aspere, hostiliterq; vīsus est a longe focerum genero compellasse, ex generi motib; id colligebam. In populam Senabrigē, gener, ad Rium nigrum, & Asturianū oppidulum focer, corruptis animis regreduntur, pacti sunt, vt regnis Castellae Fernandus abeat, nec datū est filiam videre. Ita ita stabundī redeūt Philippenses, q̄ sui vultu compotes sunt esse cti, lugentes autē & semianimes in tanto factore Ferdinandinū, vt malum malo addatur, eadem vīpera nunciū ad Fernādū mittitur, qui per tat ab eo ne impediatur loca per que venturus est Philippus gener, cedatq; ipsi venienti. Ita Phi lippus Beneuentū, Fernādus ad Villafafila digreduntur. Quid vltra petitis? Hispana quies videt vos velle deserere. Nescit hic inuenis, nesciet quo se vertat, hinc auaris, illinc ambitiosis, atq; vtrinq; vasis hominibus circumseptis alienigena, bone nature, aperitiq; animi, trahet in diuersa, perturbabitur ipse, & obtundetur, omnia confundentur. Vtinam vana p̄dicē. Ex his arboribus nescio fructus alios colligere. Vos valete. Ex Villafafila diui Iacobi comendata ria. xlii. Kalendas Iulii. M.D. vi.

cccviii

P.M.A.M. Archiepiscopo & Comiti.

Secūdo cō uenisse & vī sūisse / qd Regina pro fit mīta hor rendo.

Vega lau datur.

Dux Belg.

VT aliquanto minutius vobis hec fercula regia scindam imperatis, quo fatillus digere re illa possitis. Quid petitis nisi Ioāna, licet inutilis, quia inualida, vineret, media, vel Phi lippo genero redeundum ad Belgas fuisset, vel Pharfalica strage cruentior esset, ista con tentio. Certarunt Cēsār & Pompeius, quia non vltra focer & gener subblata Iulia, hic ab armis temperatum est a Fernando, quia paternus amor tot opprobria ferre cogit, sperauit semper, Philippum intelleturum quantum distaret ab eo regi, aut ab autoribus stigitis precipitari. Fernandum a Vega Galletie proregem, vita, moribus, & doctrina, clarum vterq; vestrum no uis. Is orator, atq; vna Ramon a Cardona Fernandi Regis affinis, ad Philippum missi, Philip po salutis fores aperirent, & nisi, vt ea Philippo referrem que ad vos me relaturum scripsi, cō suluerunt. Ipsi namq; in oppido Clunio, priusq; Philippū adirem, pectus aperui, que me cau sa traheret, edixi, neq; Fernandū a Vega profuit sapientia, neq; vtrinq; prudentia potuerunt, vt Philippus suam velle pernittem intelligere, ita ducūt irretitum ex Belgis Theſiphoneus Emanuel. Et ceteri ipsius interni necessarii cum negotiatoribus optimatum, ad res perturban das missis, capistratū trahunt infelicem. Aliud audite truculētius, en statutum, vt a regno Fer dinandus discedat, quod ipse maluit, q̄ armis agere in filios. Datur Emanueli mādaturum, vt pa cicatur inter vtrumq;. Is non venturum se ad Fernādum, nisi dux Albenſis loco sui obses ad Philippum mittatur, qui dux Fernandū p̄ne solus detot affinis, & de ipso bene meritis, nunq; deserere decreuerat. Mittitur dux pro eo obses ad generum, venit ipse ad focerum, plura illi ex concordia Fernandus Rex, maiorq; pollicetur cōmoda, q̄ ex discordia sperare queat. Vt eam perturbationem omittat, vt vtrumq; reconciliet, quadoquidem ita est, vt eius apud ge nerum sit auſtoritatis, & hortatur, & monet, omnia in cassum, nil agit, p̄ter q̄ de discessit. Fernando a Vega eius amico veteri, vt de operam, ne Philippus gener eat contra ista foedera, consulenti, & ex reconciliatōne vberiore vtilitatem amico ostendentī, respondit, nolle se be neficium vltimū, aut gratiam ab Aragonico Rege recipere. Ita perfricata fronte, re inſecta, nullo se pacto assensurum, inquit, vt in Castella moretur. Discessit. Immanē eius animum ratione

vlla frangere non poterunt. His ita stantibus, Rex vterq; Vallemoleti versus, pedem mouit. Tudellam oppidulum a Valleoleti octo milia passuum distans, ad Meridiem, Fernandus habi tat, in villa Muzientes, admittit tertium a Valleoleti ad Septemtrionem Philippus pedem fi xit. Quia Ioanna Regina & vxor progredi recusauit. Sic statur, successus habebitis. Valete ex Valleoleti pridie Kalendas Iulii. M.D. vi.

P.M.A.M. Archiepiscopo & Comiti.

SCRIPSI ad vos, in villa Muzientes Philippum & Ioannam, Fernandum vero in oppidulo Tudella cōsedisse, a Septemtrione alter, alter a Meridie habent vallemoleti, pactum est, vt se inuicem reuisant, focer & gener. Est ab Oriente ipsi municipio Vallis oleti villula nomine Renedo, ad miliaria tria, innumeratq; vtriusq; Regis familiarium multitudinē, foris, reuētum ex peſtantibus circiter horē dimiditum collocati sunt, generum reperit a cōsultoribus ita instru ctum, q̄ neq; ab eo saltem potuit extorqueri filie (priusq; discederet) cōspectum. Durior cauca sea rupe, paternum nihil aufcultauit, minus benigne vt multis vīsum est egit cum eo, qui ei tot regna cum summo diurnoq; labore vna cum vxore parauerat, nil egit, nisi vt iter iam capiat ad hereditaria regna, pacti tamen prius fuerant per internūcios, ne illi Philippus diui Iacobi, Calatrāe, & Alcantare Magistram, dimidiamq; auri insularis partem perturbet, nihilq; cōtra eum in Neapolitano regno moliat. Quando, ne ista foedera rumpat, nec se obiciat focer ro, qui eum eque amat vt filium. Quando tutiores esse paternos amplexus, q̄ ignominiosam istam oleſectionem, sub promissē p̄sentim concordie nomine diserebat. Quando libenti ani mo se discessurum a Castellē regnis pollicebatur, modo filiam, ipsumq; bene instructos cum regni proceribus relinquat prius. Apud illi, surdas, obtusasq; aures p̄bebat. Itarebus ma le conclusis ad vxores ambo, Tudellam Ferdinādus, Muzientes Philippus, regreditur. Fer dinandus Rex se propediem abiturum dicit, apud Ioannam eius filiam ex ipsius mandato ma nebo. Quibus agitanda sit fluctibus ista nauis, non intelligimus, & hoc vnum accipite. Eunt bus ex Tudella Muzientes versus, continuis tribus diebus, primo noctis crepusculo a frōte cri nita sese offerebat noua stella, que simul cum reliquis Stellarum orbibus fixarum, rotante celo immobilis occidere cognoscebatur. Fere sub Artico est, ad Zephīrum tamē apparebat pri ma vespera, de hinc occidens in dexteram aspectantibus vergebat, ex oppido Tudella stellam prospiciētibus perpēdicularis velle Muzientes videbatur imminere. Cometes est, non capra saltans. Quid portendat nouit altitonans. Valete. Ex Valleoleti inter vtrumq; Regem nonis Iulii. M.D. vi.

cccix

Male con dūsum iter reges d̄ no uo comct.

P.M.A.M. Archiepiscopo & Comiti.

MIRABIMINI forsam, cur ita crebras ad vos iam literas dem, exigit regula temporum, vt modo raras, modo frequētes, scribamus. Est ne torpori locus hac tempestate liceat ves tre huius Castellē imminentem calamitatem collachrymarī cui non tantum debeo, quia non mihi natalis terra, vt vel vnicū verbum eius causa cogar a vero detorquere, vixi libes in tuo gremio Castella, dum illa terrarum lucidissima lampas Regina Helisabeth, huius vxor, dumq; is tibi Rexit habenas, nunc inuitus, mcestus, ac de abscessu cogitans. Fernandus tibi cū vxore, ignotam haſtenus pacē pepererat. Is partam seruare potens erat solus, pace aurium Phi lippinum dictum velim, non benignitas, non ingenium, non animi magnitudo, Philippo deest, rerum caret experientia. Redibis o mīsera Castella, redibis ad pristinam cōfusionem tuā. Quandoquidē tuam abſtinētia abieciſti, tanto turbine cōſiſtaberis, vt quo te veritas igno res. Proherum humanarū fallax possessio, triginta atq; amplius annorū cōmercio, ex his qui Fernandū Regis causa, cum eius coniuge, tum auxere patrimoniam, theſauros confesere cumus latissimos, tum sanguine propinquis, nullus illum nō deseruit, p̄ter Federicum Albe ducem ipsius consobrini, & Bernardū Rotes denīe Marchionē. Ceteri partim metu, partim cupiditate, permisere Fernādū incomitatū discedere. Huius discordie ſatores, in Sillam puto casuros, qua se Carib deā voragine vitaturos putarūt. Iusti nāq; atq; iniusti deum memorem esse scim; qua lucrum expeſtarunt, iacturam forte consequētur. Ducem hunc Albe, ac Marchionē nul lus est qui nō extollat mris laudibus. Qui fortune malūt se, suaq; omnia comittere, q̄ fortunā sequi. Marchio vero se, quacumq; Fernādus eat iturum pollicitus est: in Aragoniā Fernandum comitat. Ingenius oēs, qui sentimus quid parere queat ista rerū mutatio, in Valleoleti firmus. Ex Muzientes nāq; Villula, huc se Philippus & Ioāna Reges, post Ferdinādū abcessum (sed Ioāna de genitore ignara) contulerunt. Vos valete. Ex Valleoleti septimo idus Iulii. M.D. vi.

cccix

Autozisof lachryma tio ſuper Ca ſtella ob vi ſceſſū & crā nādū Regis multa mo ralia.

Laus Phi lippi.

Dux albe laudatur.

Laus.

P. M. A. M. Archiepiscopo & Comitibus.

ccccxi
Quid pht-
lippus/qui
fauore/aut
ferit Salu-
claudiam a
pncipe La-
rolo qua d
poderat de
arcu pfecti
de nocte ac
ta per Regi-
nam i agro
musicas.

TVmidit, tanq̄ ex alto, ceteros homines inspectantes regnū Philippēses perabulant, q̄ tā Fernādus eorū cesserit cōsiliis gloriabundū. At in Philippo nescio quid turbinis videor inspicere. Is cōqueritur, q̄ ex tot regnorū mole, celsus nō dens, vnde suis, quos ex Belgis aduexit persoluerē stipēdia queat. Quicquid haberi pecuniariū potest, inter se cōsultores parū tur, nec minus vndiq̄ tūditur, quatū, expugnat, vt manū abalēnauit, vxore in cōsulta, cuius dotalia sunt bona, nihil minus sibi regis cōsultores captū q̄ possint, Segouia nā, Gienēsefque, ac Placētia arces Emanuēli iussit Philippo obfignari. Ceteras eodē ordine a veteribz pfectis erptas, suis prebuit. At cū in Valleoleti moraremur, a Rege Gallorū missus orator, Philippo Regi publice nūciauit, claudia ipsius Regis filiam, quā Carolo vtro principi hereditario desponsatā, aliquādo vobis memorauimz, fuisse a Carolo Principe oblatā, occatio nē sumpta q̄ dominus de Angulemā sit futurus Rex Gallorū, nisi filius Ludouico Regi masculus aliquis nascat, pp terea fore equus, vt Claudia is habeat vxorē, ne Gallica potētia per mino rē Britaniā in ad Claudiā matre deficiere peritēs, minuat. Hoc nūtio de diuortio suscepto, ex Valleoleti Segouia proficiscemur, vt ex Marchionis Moise, & ex vxoris Boadilla manibz, illa tolleret arx, quādo in Villule nomine coxezes, agro aperto, Regina Ioāna perstitit equo in fides, suspicata ne in ei9 Villule Arce, quā habebat munitā, relinqueret. Sibi nāq̄ id siue ex ingenio suo, siue ex delatoris alicui9 verbis, persuaserat, vt scilices vir, & cōsultores, quos oderat, arce aliqua essent cā inclusuri. Integrā in agro egit nocte equitās, nec precipubus aut minis adduci potuit, vt Villulā ingrederetur. Postero die placuit, vt Burgos vrbem peteremus, Ciuitatem hanc celebrem septimo idus Septembris ingressi sumus. M.D.vi.

P. M. A. M. Archiepiscopo.

ccccxii

Discedit ex
Ispānia
Fernandus
Rex/seruicū
la pphillip-
pū occupat
penitenti est
sio pphillip
p9 q̄ fecerit
amiserit.

DE his que attinet ad calamitosum panē istū a questorū manibus quotānis extorquendū, Hieronymo matritēsi, quē tu capitularefque tuisituisfque Yconomū, scribā. Posthac, quā doquidē ipse tuo capitulariq̄ noie, quid factū sit opus mihi significat, & sapidior est inter dū, ac molesta minus vna vox, q̄ epistola. De statu rerū vultis, vos qui duo vnus estis (ne cadat a cultura dextera) certiores faciā, vt i soleo. Fernādus Rex suū iter Neapolim versus psequit. Bar chinonē cū valida classe mare cōscēdit. Onerariis pluribz, & multiformibz, aliis nauibz, fluctu nauigat. Ipse tñ sibi, familiaribzq̄ internis, tritremes sub tiles elegit, vt captare terrā, pernoctā re9 in terra sit arbitriū. Philippo vero Rex laborat febricula, ex ludo pilę, quo delectat, exorta putat, ad sudorē nāq̄ ac rē, midius quartz lufit, nec, donec pori recluderetur, & imbiberet sudor accurate sibi, p̄pexit, intēperāter & ad sedā ex labore coepit sumū, potasse aut p̄liariq̄. Animi etiā ferūt nōnulli dolore pressum, q̄ stipēdia persoluerē nō queat suis Belgis, quos per varia rerū discrimina secū aduexit, hęc a Loyfius Marilianus Philippi & fidus medic9, & prudēs cōsiliarius, addiditq̄ se vidisse in penetrātibz Philippi, oculos cum his verbis in cœlū tēte disse. Veh misero mihi, quis in hac me cōiecterūnā, vt sub magni Regis noie meis desint ad vitū necessāria quibz Plādris solū Comes, diuitias, opesq̄ ad cultū, ad copā, ad elegātiā impartebar. Nec desunt qui putēt, actorū cū socero penituisse. Nescit nāq̄ se de molosorū faucibus cernis mitis exoluere, vt cūq̄ sit eger est. Ceteri medici parū faciūt eius egritudinē, at eximio hic Marilian9, qui est inter Philosophos, & Medicos lucida lāpas, qui & Philippi arcana nouit radicatus, se vereri ne curē Philippo noceat, mihi p̄fessus est. Sum nāq̄ illi (quia & ipse Medico lanēsis) amicitia deuinctus. Interea dū quid hic morbulus pariat videamus. Valet Burgis, xl. Kalēdas Octobris. M.D.vi.

Marlian9

Marlian9
laus Mar-

P. M. A. M. Ludouico Medotio sui comitis Tēdillē hęredi erudito.

ccccxiii
Quid agē-
dum vt nos
honorat ho-
mines.

CVpisti semp vt hoies te honore psequant, huic & bñ vitere credāt, q̄ si vixeris vt letis, & cōsulis, si nature igniculū habueris vite ducē, si te ipsum audieris, vt ab aliis tua vis aufcultari, q̄cūq̄ optas alleqrīs, & de te bñ sentiet hoies. Et a cunctis honoraberis. Sin aliter, Sabucā emulaberis, q̄ alio9 aures suo sono demulcet, ipā vero cōcētis ignorat suos. Nō mor demur mō sed etiā a tergo cōspūimur ab auditoribz, qñ nos aliter p̄dicare, vitere aliter, aiad uertūt. Memini, cū adhuc puer essem, audiuisse a parētibz, accidisse Mediolani rem huiusmodi memorādā, feneratorē fere bāt quāda pulpitariorū corrupisse sermocinatores, qui pplo p̄traderēt, nequis, vicinos vsuris premeret, ne pecunias magnificeret, ne se vinci a pecuniis paterent, pauperibz, orbis, viduis, succurrerēt, auxilio essent deī ministris indigentibus, pecunias pfunde ret. Quom vero ad vnguē radicatusq̄ refecata res est, dilacerator ille, duo nephāda scellera, sub eo testorio honestatis pietatisq̄ cogitasse, repertus est. Ex aliorum ipse liberalitate, callido olfa tu, quia pecunię p̄bebantur intelligens, astu, dolo, fraude, ab innocētibus illas hac vel illac ex

torquebat. De hinc cum ceteri pulpitariorum, minis, eterni damni, pœna p̄posita, ab vsuris deterrerentur, solus ipse per vsuras quicquid auri, quicquidue argenti, in tota vrbe reperiebatur (sed in glorios, sed ab omnibz fama dilaceratus) absorbebat. Erimus & nos infames, & per hominum ora odiosi volitabimus, nisi orationi nostrę consonę operationes responderent. Sic igitur operator vt sentis, vt aliis consulis, & gloriosus vnus. Vale Burgis vndecimo Kalēdas Octobris. M.D.vi.

P. M. A. M. Petro Fagiardo Marchioni Belecensī.

ccccxiiii

Laborare te febribus, & capitis anxia grauedine renunciatum est. Nihil est quod magis displiceat, angit me quidem langor tuus, at cum esse apud te intelligo Loaysiam medicū eximium, leior omni cruciatu animi, spero fore vt cito ab vtroq̄ morbo liber euadas, quia p̄ditum scimus ornamenti omnibus, quibus eximius constare potest medicus. Ingenio vt pote, literis, & experētia, grauem etiam ac diligentem audito, deliberare mature, equiq̄ non p̄cipitanter, quod agendum sit in p̄bendis remediis, periculosum namq̄ est obuiare illico nature operanti. Interroganti etiam mihi de ordine ipsius, per pharmacā ne, an ciborum accommodata obseruantia, morbos regat, abstinere illum a p̄bendis pharmacs, quoad fieri potest allatum est. Laudatissimus est in medico modus iste. Cōsiliū prosequatur illi suadet, & agēti credito, & liber eris prope diem. Vale Burgis, xi. Kalēdas Octobris. M.D.vi.

Quid me-
dico est egro
si sbeat ob
seruare.

P. M. A. M. Archiepiscopo & Comitibus.

ccccxv

Eya agite sapientes duo, cōfidite blanditiis, & magnis rerum humanarum pollicitis, eya referam ne? an conticebo? periit Philippus Rex. Philippus ille, qui tam sibi animo totū orbem absorbere videbatur, materium emulans auum, Octauo Kalēdas Octobris animā emisit, ille, iuuenis, for mosus, pulcher, elegās, animo pollens, & ingenio, procer, validq̄ nature, vt flos vernus enauit. Nil profuit genitorem, auumq̄ Romanorum imperatores habuisse, tantorū regis ac Regine generum sustulit e medio, tenuis febricula, ex insperato in istu oculi obiit. Regina illi laborātū semper affuit, siue immoderato dolore p̄pedita, siue q̄ iam nō sentiat quid sit dolor, lachrymam vel vnam emisit nunq̄. Mortuum familiares eius more Belgico noctem integram super structo in ingētī aula tabulato, p̄ciosis vestibus ornatum, & aureis circumseptum, ac si viuus in reglo throno saceret, seruauerunt. His & nos Regine familiares affuimus, Innumera religiosorum diuersi habitus, asante caterua, que sacra per noctis vigilias flebilis decantaret, sole aduente, abfulerunt e tabulato cadauer, vt illud euiscerarent, & cōdicerent aromatis. Ita duobus accitis chirurgis, ab immo ad summū aperuerūt vnterium, furas, femorasq̄, & quicquid erat in eo carnis, vulneratū, vt emuncto sanguine sentus putresceret, execuerunt. Cor euulsū, ferunt se in patriam ad ossā maiorum eius, aurea pixide inclusum, allaturos, dissolutis compaginibus capitis, educto cerebro, & scisso vtero, ereptis intestinis, cadauer postea (sed calce prius, & aromatisbus fucatum, deficiente balsamo) conseruerunt, vitisq̄ lineis ceratis, membratū astrictū, per singulas comissuras, in Pheretrum locarūt plumbeū, lignea cassā superaddita. Id exangue corpus, in cenobio de Miraflores, ab ipsa vrbe Burgensī stadia circiter quattuor Cartusienfis professionis, nunc est sub nomine depositū reconditum, sed testamento legauit, vt istic apud vos Granatę cum Regina Helisabeth socru tumuletur. Va lete Burgis quarto Kalēdas Octobris, M.D.vi.

Mortū Rex
phillip9 /
proclama-
tio auro9 /
forte huma-
na cū phili-
ppi laudat-
bus.

P. M. A. M. Archiepiscopo & Comitibus.

ccccxvi

Distulad vos scribere, quia desuit nunctus, qui post Philippi Regis obtum ad vos proficisceretur. Nunc quid curę habeam9, accipite, est in mari Liguistia a Genua vrbe circiter viginti milia passū, portus, qui dilacerato nomine ab incolis portusi dicitur, latine portus delisini. Ibi in anchoris stanti Fernando Regi, pridie nonas Octobris, nunctus de Philippi generi morte, allatus est, percursorem missum ab Aloysio Ferrerio viro Valentino equite grādeno a Fernando, cum discederet, relicto, apud generum oratore. Indoluit nō parum, aut in doluisse visus est, gener erat, amatē filię maritus, ceptum iter tamē profecutus, Neapolitanum in Kalēdas Nouēbris captauit portū, cum ingētī applausu populi susceptus est. Scribit, se illic ad regni statum cōponendū, creādoq̄q̄ novos magistratus, ac regni leges reformandas, dies aliquot moraturum, se tamen de reditu in Castellam, esse sollicitū. Nobis autem, nona vox exorta est, audito Philippi obitu, Meding Sidonię dux, Gibraltarū in coronę Regię dedecus, armat9 obfidet, quaterq̄ tormentis parat, a Regina, chirographa petuntur signata, quibus vicinis inperetur vt laboratibus Gibraltarensibus succurrant, ducemq̄ illum soluere obfidionē cogāt, regiam iniuriam propulsent, ab ea, neq̄ chirographū, neq̄ verbum vllum extorqueatur. Ex fe

Quid sta-
tuat socer
generi audi-
ta morte de
Sibaltaro
municipio est
duce sidonio
de regni re-
gūte/quid
p̄cra/vale
tinuadit e
carceribus.

nestella, Toletanum Archiepiscopum, ceterosq; principes remedia poscentes audist, at non illis auscultat, nulli adhuc tabellae manum imposuit, preterq; de soluendo catoribus belgicis stipendios, quos solos admittit ex P hilipibus in familiam, missis namq; modulis delectatur, qua artem a teneris ipsa didicerat. His ita consideratis, sumptere regimem uniuersum in se cum Tolitano Archiepiscopo, magno Comesabilis, alteri vestrum amittit, & Nasarq; dux, factionum Hispanarum, Oñez, & Gamboa, primaria capita, uti apud Italos insane, detestabiles, ac tanta ree appellationes Ghelorum, & Ghebellinorum. Hanc vrbem, vna pari gressu percurrerunt ambo, Toletano domi relicto ob auctoritate sacra, ne quis tumultus orietur, studuerunt. In nantia hi quaedam statuta cōsingunt, neq; enim de proceribus quispiam est, qui alii parere, subici q; patiatur. Sic viuunt, beneficium expectamus diuine prouidentie, Fernandus aperis visceribus a bonis desideratur. Is, nisi redierit, ruent omnia, est aliud quod vobis significem, licet extra aleam sit hanc, Cesar Borgia dux ille Valentinus fratrum Alexandri pontificis nepos, qui uniuersam aliquando Italia suis armis, & petulatia deturbabat, ex arce Methynne campi, vbi captus tenebatur, euasit. Solutum presens illum seruabat, a moenibus arcis, per funes se demisit ad Beneuentanū primo comite confugit, inde transiit in eam Cantabrig partem que Nauarra dicitur, ad Regem ipsius Nauarre, cuius sororem, viuentem proproque eius Alexandro pontifice, cum titulo ducatus Valentin, abiecta rubra tiara, in Cardine honoris dedecus, vxorem fuerat affectus, nil aliud seruet in hac olla, Valet Burgis, Decimo Kalendas decēbris, M.D.vi.

cccvii

Bo. Regine vita, quid d' antiscie va cantib? quid d' Rege Ferdnado.

P. M. A. M. Michaeli Perez de Almacā magno Ferdinandi Regis Secretario. Scio innumeros esse, qui tum adulandi, tum alio tendendi gratia, scribunt quotidie ad Regē, que libeat, propterea fuit consilium, ad omnem assentionem suspensionē tollendam, hec ad te pauca, non ad Regem, exarare. Haud aliter Ferdnandi Regis aduentus ab Hispanis (paucis exceptis seditionū amatoribus) desideratur, ac sicca tellus dicitur a Philosophis, imbres appetere. In preceps eunt omnia, nisi properatis ad nos venire. Misere filie Regine, que gravis vtero vidua relicta, minime negotiis, ut ipse pater nouit, exercitata, vitā ducit infelicem, tenebris & secessu gaudens, dextra mento infixa, atq; ore clauso, ac si esset eluguis, nullius cōmercio delectatur, omne preferim femineū genus, & odit, & abicit, ase, vt viro solebat viuente, vt Chirographo, tabellae vili, ad rerum gubernationem, dextram imponat, nullo modo potest ad duci. De sede vacuis antiscie, placentina vt puta, Segouienis, Onetana, pluribusq; aliis non parui momenti rebus, quando vrbetur, vt summo pontifici supplicet, quos velit assumi, Respondeat se genitorē expectare, qui merita nouit ac mores hominum, repetentibus, vt coniectet, exorsu solutos mille errores, multaq; animas deperire, nisi cuiq; gregi pastor ascribat, inquit grauius fore arbitror, si pastores gregibus regēdis minime aptos elegero. Nil vitra potest ab ea ex torqueri. De solo patre mentio, hunc cupit, hunc viduatis, & inualitudinis, suū futurum sola meū, expectat. Vt ad patrem scribat inuitata, nolle se tātum laborem genitori preponere dicit, vt ter rarum marisq; tam vasta discrimina sui causa subeat. Huiusmodi sunt eius colloquia rara. Venite, & regna hec de luporum faucibus, qui iam rabiosis dētibz dilacerare cum cta ceperunt, eripietis, Valet interea Burgis tertio Kalendas Decembris, M.D.vi.

cccviii

Significatiua de statu rerum.

P. M. A. M. Catholico Regi Ferdinando. Statueram tuas aures Catholice Princeps meis literis non fatigare, quia tantarum rerū pondere pressum Regem, lecturam attente que scriberem minime posse putabā. At aliquorū ambitio, aliorum ad aucupandā gratiam aduatio, varisq; in hoc tanto rerum turbine operationes, in quo alii fabellas innectunt, alii sub specie recti venena conspargunt, pleriq; non que rei conducunt, sed que sapient operatur, vel negotia inuertentes aut de necessāris aliqua prete reunt, mutare consilium, me coegerunt. Quare mea erga tuam maiestatem integritas, et notissima, illam a longe hortatur, vt tāq; a rabida peste, a plerisq; caueat, qui preter ceteros errores in quos cadunt, hoc pestiferum immiscerit, vte rei proficere arbitrentur quando argumētis se velle ostendere inquit, horū regnorū regimē ad maiestatem tuā attinere. In ambigū hisce cauillationibus locat, id quod est sole clarius, & aere patētius. Quid opus est in cōtrouersia statuere debeat ne Fernandus Rex, an Maximilianus Cesar hoc sibi sumere gubernaculum? quis tā iners est? Quis tā hebes ingenio? qui nō intelligat quātū distet, a patre, an a socero, pupilli patrimoniū debere gubernari? nō modo hisce motoribus nō agat, aut referat gratias, inamo imperet (si bene cōsultū in rebus exoptat) vt hec agitare desinat. Est ius tribuere, est arguēdi causam prebere malitiosis, est i dubio ponere qd dubio caret, si (vti sepe retuli huic Ludouico Ferrerio viro pbato, qui tunc hic apud filia maiestatem referent) inanes horū dissidiū cogitat, derideret, Si catel

lorum latratus hoc facerent, conatus omnes eorum infringent, & a semetipsis a cecitate quamerguntur, rubore suffusi deciderēt. Scio quid me moueat, cur hec audeam non inuitatus scribitare, audio, video, sentio quāta sit aliquorum temeritas. Vidi tuq; catholice maiestatis literas, quas ofendant gratiarum actūs. Pauci sunt ad quos ista scribi mereantur. Arbitror enim quāta hec tua maiestati fore non obscura. Patentibus valuis fores omnes aduentanti tuā maiestati aperientur, non portæ, non mētia, non ianua, non ostium obstabit, quia nullum est aliud dare medium, quia solum in tuq; maiestatis aduentu remedium, a bonis qui pacem exoptant, a malis quos necessitas dissidiorum cogit esse statum, q; libere semper tuam sum allocutus vna voce maiestatem, tam libere nunc statui absens calamum soluere. Pleraq; scripsi ad eum, qui tuq; maiestatis nouit archana, Almazanum dico, ille maiestati tuā recitasse arbitror. Propterea nō ero longior, ne felicissimas istas aures longiore fastidiam oratione. Ergo valeat tua Maiestas Burgis septimo idus Decembris, M.D.vi.

P. M. A. M. S.uo Comiti Tendillæ.

cccclx

Res nostrę in vrbibus habitant, nil mutantur in melius, Regina pregnans relicta, & vltima, & inualida, Solitudinis amica, domum semotam ab hominum cōmercio campestrem dela Vega dictam adiit. Quā ad stadia circiter decem ab hac vrbē Burgensi pater huius Comesabilis amittit tui ad estiuas sibi delicias, inter fata nemora construxerat, ibi moratur, vt prouideat, ne regna hec hereditaria ruant, monetur, rogatur, oratur, ab optimatibus quietem optantibus. Iri perditum omnia, perturbari, accendi protestantur, ipsa vero arguit se ex viri amissione, ex pōdere ventris, ex vltitudine, ex patris absentia nequiuisse haftenus negotiis incumbere, at operam daturam, in posterum, vt rebus vna cum ipsis, consulatur. Inquit propterea, patrem venturū, qui & sciet, & volet cum cta dirigere, ad hęc vrbē, integro videtur esse sensu, at, qd ad genitorem scribat, qd dextram vili Chirographo insigat, absurdum est, ac super vacaneum iustare. Se non auidere ad patrem scribere, vt propria regna deserat, aliena gubernaturus, vta quietis pacatissq; veniat ad perturbata, & ira distrepta, vt nullo pacto sine magno labore iam queant resarciri, se nolle inquit cum reuerenti pudore genitorem fatigare, vt proceres tamen, senatusq; a se ipsis id scribant ad regem, supplicentq; illi vt veniat suadere videtur. In his versamur, longa pacis consuetudo, atq; hinc spes, inde timor, efficiūt, ne vndiq; constitemur, a Rege autem, crebro literas recipimus per tabellarios, qui dispositis equis frequentes eunt, redeuntq;, propediem se venturum pollicetur. De summo Pontifice Iulio secūdo, fertur nescio quid, de repetēda Bononia, Bentiuolisq; eiciendis, qd iam non sint dicto partes, pontificiaq; abutatur auctoritate, Gallorum Rex suppetas pontifici se laturum in Bentiuolos fertur promississe, moueriq; iam vtriusq; exercitum, ad prouintiam capefendam fama est. Causuram domum illam Bētuiolorum florentissimam, peregrisq; iam cursum fortunę suę aridentis, multi suspicantur. Interea dum que succedent, aut iam apud eos Successerūt habemus. Vos valet Burgis Decimo quarto Kalendas Ianuarii, M.D.vi.

P. M. A. M. Alfonso Troye Prōtonotario & Subdiacano Apostolico amico.

cccclxi

Ex vrbē Bononia scribis parum defuisse quin Gallorum exercitus fundit interiret, solus tō per Bononienses Rheno fluuiō, qui Bononiā interluit, per planitiem vrbē adiacentem, vbi castramentabantur, data fuit illis gratiosa discedendi vena, scripsisti vna Ludouicum Aragonum Cardinalem mihi, dum in Hispania versat, discipulum, omnē operam suam si quid rei acciderit, qd mihi sit conduturum fuisse pollicitum, tunc generosi Principis officio functum predicabimus. Quando dictis suis, meisq; in eum obsequis facta responderint, quod haud aliter fore existimo. Vale ex Burgis, xi. Kalendas Ianuarii, M.D.vi.

P. M. A. M. Ludouico Aragonio Cardinali.

cccclxii

Alfonso troya subdiacano apostolicus, scripsit ad me sublimitatum tuā antmo esse et ga me, qualem decet erga fidos affectas, regio sanguine ortum potentemq; principem, nil non meditatū, aut noui retuli, qd summus noster Pontifex Iulius secundus de quatuor oblati supplicationib; pro beneficio Renes Toletanę diocesis, eaq; meo nomine suę fuit sanctitati porrecta, ferri ad datariū iusserit, ceteris relictis, gratie sunt eius sanctitati agendę. Obnoxium ab hac die perpetuoq; dicatum dum vixero ex ea de me opinione sua sanctitas comparauit, Burgis, xi. Kalendas Ianuarii, M.D.vi.

P. M. A. M. Suis Archiepiscopo & Comiti.

K III

Quid res pōdeat iter rogata regi na / qd pōt / qd Ballus p Bononia / Bononia / co ac Bentiuolis.

Inferunt ne Ballus exercitū a gro Bononiensi d' pmissis Carati, Aragoni.

Stratiarum actua.

ccxxii
Quid Rex
est Angli-
nis i regno
de Regia &
picipere/qui
pcceras ad-
uerſi regi &
Cefare.

Vix bene terga verterat cum meis literis ad vos tabellarius, quando a Rege accessit alter, per quem Rex se veturū denuo pollicetur. Plures ad eum Itali principes iuere, ceteri per oratores illum reuerenter salutarunt. Seruat, que cum Gallis egerat fœdera, de recipien- dis in regno Angliouinis eiectis. Licet fieri id non queat, sine suorum, qui de Gallorum man- bus regnum eripuerunt, ingenti faetura. Res hæc illum vehementer implicat. Filie vero Ioan- ne Regine tenor est idem. Non desunt qui persuadere illi nitantur, vt vel Maximilianum socer- rum vocet. Aut Carolum filium regnorum heredem duci debere ad regnorum regimen, vt eā a regendi leuente sollicitudine, quādoquidem vidualem velle seruare secessum, est animo fixum, his acute, breuiterque verba huiusmodi respōdit. Carolus heres meus, quia e maribus primo genitus in fans est, nec dum regno aptus. Maximilianus vero Cefar fœcer, suo implicatus, impe- rii nequit molem deserere. Super addito præcipue regendi patrimonii mariti mei eius filii pon- dere. At si venire per alia negotia liceret, regnorum tamen meorum regimen, haud quaquam calle- ret, que genitori sunt notissima. Quia ea mihi cum summis laboribus & vigiliis comparauit par- tem, partim deperdita restituit. Nil diceretis esse hac foemina sapientius, si eius ex tēporanea res- pōda audire daretur. Sed si ad signandam vllam pro rerum statu- ta bellam, abortis etiam las- chrymis suplices deueneritis, frustra laborabitis, de ceteris autem rebus hæc habetote, Hic de- fere diebus, quibus Rex Neapolim ingressus est, Bononiā summus potifex Bentiuolis eiectis habuit in dedicatione, verūtamē cum Gallorum suppetiis, quia potifex in auxilium præstitit, mer- cadem dura quedam vt aiunt, pacta efflagitarunt, sex vt puta rubros galeros, Gallis Antistibus prebendos. Nouam in rebus Medtolanenſibus pragmaticam, qualem alias in Gallia vniuersa præteritis Reges fuerunt affecuti, q legatio rerum Gallicarum Cardinali Rethomagensi assigne- tur, dum ille vixerit. Sicut pontifice cuncta hæc habituri nec ne, nō est nostrum querere, sit satis. Bononiam pontificie tunc reddidit. Bononientes vt se a Gallis (qui iam tormentis a planitie vt heri quatiebant) exsoluerent, pontificē illico portis apertis susceperunt. Hac tamē lege ne Gal- lorum in vrbe quissiam admitteretur. Bentiuolis iam confectus senio, a dulci patria, cui tot an- nos imperitauerit (vltimū miserādum) cum omni familia in exilium missus est. Domus eius dirēpta diruta, euersa, ita vituitur in infelici Italia. Bellis modo a prora per Gallos, modo a pupi per eosdem, & Hispanos ab vtero, modo per suosmet alumnos confisitata. Vos valete Burgis duo- decimo Kalendas Ianuarii, M.D.vi.

P. M. A. M. Suo Archiepiscopo & Comitū.

ccxxiii

Exhumat
regina ma-
riti corp⁹ q
mō iur cuſ
ferero r q.

Nvgis agimur, rodite nugas, scripsi alias ad vos, Philippi Regis corpus exanime, in ceno- bio Cartusienſis de Miraflores, sub nomine depositū, fuisse reconditum. Id Regina relicta vidua, inquit velle se maritum ad statutum ab eo moriete, sepulchrum ad vos Granatā, adducere. Itad mariti tumulum, vt a tumulo pheretrum extrahatur imperat, obstant cuculati Cartusienſes. Inſtat Regina velle se mariti corpus tollere. Superuenit Burgenſis Antistes. Veti- tum esse legibus, & Philippi testamento, quod ipsa velit, Regine preponit. Intra semestre, ca- dauer vllum moueri a deposito nō licere arguit. In furias illa concitatur, per uicacissimęq; suis familiaribus, nec sine minis, vt sepulchri fornecem aperiant, pheretrum educat, imperat. Vlli proceres, aut Antistes, ab eo inſtituto diuellerē illam nequuerunt. Non vltra obſtandū, ne for- te præ rable, quem gestat vtero fetum, abortum eiciat, fuit sentētia. xiiii. Kalendas igitur Ianua- rii, maritum exhumauit. Intra plumbeam capsam, lignea super addita, locatum vidimus, ora- tores qui aderat, a Potifce, Io. Russo Episcopo Britonoriēsi, a Maximiliano Cefare, Andreas Burgenſis, & a Catholico Fernando Aloysius ferretus. Et ego cum antistibus quattuor, Bur- genſi, Giennensī, Malacensi, & Mindoniensī, quos, aperta vtrique capsā, vocauit, vt mariti cor- pus recognoscereemus, nil vidimus præter hominis quandam formam iacentem, nec an facies hominis eſſet, bene dignoscebatur, vltis namq; ceratis, inuoluta erat, & ipsa calce confisitata, ex proprio caput cōfēctum inſpicere nos putabamus. Ita illitum aromatibus, & calce, familiares eius ipsū hūmauerant reconditum. In curru quadrifugi (quem quattuor equi sospedes e fri- gia ducti, vehunt) asportamus. Auro & ferico Regio cultu ornatum, eminens pheretrum co- mitatur, in Turri cremata oppido behetriali insigni in itinere medio ad Vallem Oleti, pede si- ximus. Proceſſura sit priusq; pariat, nec ne, ambigimus. In tēplo munitipali, ac si hostes adese- sent, incenia concussit, satellitibus armatis, cadauer custoditur. Ne qua mulier in troeat a cura- tissime seruatur, vritur namq; misera Zelotipta eadem, qua, cum maritus viueret, cruciabat̄ur solemnia sacra, quotidie cum funerali pompa non inferius exercebat, q̄ si nuper interfisset. Itis- dem qualibet vespera fiebat, quādo viatores eramus, no sumneq; custodie locubantur. Hęc nos versant negotia. Vos valete. Ex turri cremata nono Kalendas Ianuarii, M.D.vi.

EPISTOLARVM. PETRI MARTI-
RIS. A. M. LIBER VIGESI-
MVS. ANNO. M. D. VII.

P. M. A. M. Io. Russo Episcopo Brito-
noriensī Apostolico Legato.

ccxxiiii

Congingis te, inquis, vt ad nos venias. Institutum tuum tres tibi deditissimi laudam. Sunt interea nobis epistolę tue, licet macerissime, refugium nostrum, ad triste sio be tristi pheretri Philippi ministerium, cui armatis satellitibus commixti, per dispositas ministerio / vigilas, vicissim excubamus, perpetuo fumo funeralium ardentium colorem nos- bis ethiopem coaptauimus, seuret in omnes Regina, si a dato nobis ordine septen- di maritum discederemus. Vale, & veni, ex Turri cremata sexto idus Ianuarii, M.D.vii.

Amica sua
ministrio /
funerali.

P. M. A. M. Eidem Io. Russo Legato.

ccxxv

Malacensis ac Mindoniensis Antistes, & ego, qui Regine astamus, videmur nobis sine spiritu, animaq; viuere, quia hic oppidamur sine te. Quid Burgis incomitat⁹ agis? cui nihil otio, solitudinēq; horribilius. Aeris forte, qua vigemur, imperiem exhor- res. Non opprimis hec, tantę dignitatis viros, contagio. Plebem tabes hec, sicco pede perabu- lat, hospitium tibi habeo per metatos præbitum, oppido vbi agimus consorium, non neg ligē- dum tamen. Sub oppidanum præterea rus tue meęq; familie ad supplementum, lectorem affi- gnatum, habemus, huic est nomen Cordubilla, non distans ab oppido decem stadiis. De am- bulatorium, amenum, inter amnes duos situm, Arlacam & Alarconum, Proh q̄ sapidas flu- uiorum ripas, q̄ vmbrosa dele stabilia lica, nemora, & venatu apta, & quo lignatum nostri proficiscuntur muliones, eo animi gratia, diuertemus aliquādo, cōstans namq; fama est. Regina hic pedem fixuram, quoad partum emittit, & se a partus angustis resciat. Virētia hic etiam ti- bi prata, benignis irrigata fluminibus, offerimus. Coeunt namq; paulo infra Cordubillam, prædicta flumina, & Turrim crematam vno alueo, perlambūt, vltis, præteriq; aliis diuersis flo- ribus inter duos passum iam hoc Ianuario mense colligimus, veni ergo & nos tuo cōmercio beabis. Vale interea ex Turri cremata secundo idus Ianuarii, M.D.vii.

Suasua &
aduēu r p-
postio oble-
ctationi ho-
nestari.

P. M. A. M. Eidem Io. Russo Legato.

ccxxvi

Dianam auxilio, magis q̄ fauore Mimeruā, tibi affuisse inquis, quia perdices ex tuo captu ad nos miseris saginatas, epistolam autem dederis incomptam, Sphingem enigma nō capio, Aedippo esse opus, coelestū penetrantium indagator Malacensis, Mercurio Mindoniensis acutior, atq; vna Martyr tuus, obtuso plumbo hebetior, adiudicamus. Volucres nāq; dianeas quas polliceri videris, nullas, epistolam vero cultissimam, sed equo Gallatū Alcantare- sis magistrū, viridem apicem somnantis, strigiosorem habuimus, nil est illo equo macilētus, nil tuo epistolo breuius. Quid autem palato nostro gustādum præbeas, non intelligimus, ni- forte Mindoniensis ingluuies immoderata, illas fuerit suffuratus, rapto namq; vituit. Suspe- ctū nobis illum, quidam subte cti risus faciunt. Valete, te ipsum iam non dianeas volucres nobis preſtrato. Ex Turri cremata idibus Ianuarii, M.D.vii.

Jocosa de
muis r fu-
ratis perdi-
cibus.

P. M. A. M. Eidem Io. Russo Legato.

ccxxvii

Ex duobus cuculatis fratribus Miraflorens Cartusienſibus, qui Regine iussu, nobiscum exanime Philippi corpus comitantur. Alter a priore est leui sicco folio leuior, liceta quaz- liculo sexquipedate matone corpulentior, & terentiano milite gloriosior. Is Regine, vt gra- tiam eius aucuparetur, propositum de celebrando perpetuo mariti funere laudauit. Is se legisse inquit, post quartum decimum ab interitu annum, Regem quandam a tumulo surrexisse Spe- rat Regina huius vani hominis verbis inſantilibus persuasa, reditūrum ad superos vitum Re- gē, ita blateronis cucullati sermo, illius infedit pectori. His agimur nugis, & vna vigilanter bu- ſto (quod extra nugarum est aleam) astamus. Vale ex Turri cremata, idus Ianuarii, M.D.vii.

Man⁹ fraſ
Regine su-
ſtitaturum
aliqui vbi
lippi.

P. M. A. M. Eidem Io. Russo Legato.

ccxxviii

Ex trium viratus tui mutata sententia, nullo pacto ad nos venias, aut siste. Aut si propior nobis esse cupis, Palantiam te confer. vel ad castrum Cefaris vicinius. Pestilentia falcem in nos iam tendit iracundiorē. accenditur indies magis, nec mendacis cucullati, qui mor- tuos Reges suscitāt, sarcimēta, nec nostri Malacensis, cuius est apud eam autoritas blanditię, vel

Duos epōs
et se vocat
autor trifi-
urati neq;
Regina ois

uelli a loco
sabido & g
ui petic.

Ludouici ferretii, qui Fernandum Regem refert orator, & rector consilii, quicq̃ ope
rantur. Hinc et uelli haud quaerit potest. Illatq; nobis vna timentus. Toletanum Archidiaconum,
Comestabilemque ceterosq; proceres discessum et abido loco suadetes, nihil pendit, nullius vi
uentis verba auscultat. Quid fors futura sit expectamus. Latrone tuarum volucrum deprehen
dimus, has Mondonensis vastus hiatus inglutit. Iocofum se fuisse, lepidiusq; q̃ nos tuo mune
re spoliauerit gloriatur, nos latrocinio arguit. Ex Turri cremata. xv. Kls Februarii. M.D. vii.

ccccxix

P. M. A. M. Eidem. Io. Russo Legato.

De scopore
ab adia in
terempto r
a pastore ca
pro iocofar
alufius ad
papam pa
fioem.

N Villum vniq; domum hoc tuo fuisse lepidius scribis, quia per multas excitauerit turbulas,
non ortibus volucris tuis, que ad nostrum, vt inquis, oblectamentum, capi putarunt,
sed Mondonienfium ingurgitationi omnes gratie debentur, qui sibi natus, nunq; partitur
amicos. Tu vero a me pro verbis, palato sapidam quadrupedum, Bilbitano vate iudice, glo
riam, accipito. Hanc Iouis ales etherea plaga delapsa, vno alarū verberet strauit, necdum discer
ptam ex vnicis vnguib; , semiantem oblatu Opilio, rapuit, tibi ergo qui mortalis Iouis,
pastorum Principis, refert potestatem, iure merito seruatum, pastoris auspicio gloriosum pes
cus habeto, vt spatio dierum septem, licet ille Marcus Marcialius non sis, formosior efficiare,
q̃ te Pallatium, vbi agunt & regit, & inquisitionis hereseos senatores, sturum putes, laudamus
consilium. Proficiscar & ego illuc prope diem, quia maiori indies obruimur discrimine, ob le
thalein pestem, que coalescit, Vale ex Turri cremata. xii. Kalendas Februarii. M.D. vii.

ccccxx

P. M. A. M. Archiepiscopo Granatenfium, & comiti Tendille.

De distig
pferum og
neie et Sa
boa in cusa
de spe adue
tus Regis
& Regesta
uare et co
mune scribi.

S I forte aliquos armorū strepitus audiuisset, ne periret amicum sedata sunt omnia. V triusq; fa
stionis scilicet Ogniezine, & Gabonae principes dux Nagiar, magnusq; Comestabilis,
tumultum excitauerant, verba inter vtrūq; graua intercederant, arma capere incipiebāt,
confligere inuicem in hoc, vbi Regina moratur, oppido, parabant. Ita precipites ira trahebā
tur. Missi a Regina pleriq; senatores, qui forte aderant, Marchioq; Villena, Vruenq; etiam co
mes, sese medios iniecer. Vtrumq; adierunt priusq; certarent, paccarunt eorum animos. De ne
gotiis autem nulla mentio. Regina digiti eodem concreti sunt torpore, signare quicq; recusat.
Arguit nolle incepte, vnde cogatur prosequi, ad genitoris aduentum cuncta remittit. Rex vero
spe nos inani replet. Scribit namq; se venturum quotidie, salutiferi aduentum medici desiderat
mus. Venturum tamen vt Regine laborant, regniq; his propernentibus subueniat, in quib;
est cautritus, multi arbitrantur. Alii magna suorum veterum, & Neapolitani recentis regnō
mole pressum, implicari putant, nec recituum vltra credunt. Ipse tamen, post filie partum,
que decimo nono Kalendas Februarii natam peperit, inter gratulandum in hec verba de ad
uentu suo scriptitavit idioma vestro. Quando nō meditabimini, vobiscū erit tabellarius, qui
vos de meo discessu certiores faciet. Accipimus que dedit, nequimus aliud. Extra hec, scitote
Regem Nauarre, que pars est Cantabrie, constituisse funditus euertere Lerini comitem, vt regni
perturbatorem, arma iam in eum mouit. Incurfionibus se inuicem prostrant, que inde referē
tur habebitis, allatum est etiam genuales nobilibus electis a Gallo Rege decessisse. Sibi ipsi rui
nam astruit misera illa ciuitas, hic laboram; aeris intemperie, pestis horrida nos vrget, nec vilo
potest hinc pacto Regina dimoueri. Deus bene vertat, eius dextra, que nos tueatur, indigemus.
Vos valete ex Turri cremata. xii. Kalendas Februarii. M.D. vii.

ccccxxi

P. M. A. M. Archiepiscopo Granatenfium.

De no vcha
tur p hili
pi ceip d
perfi fami
liares quid
piani colu
tores imita
tio statur.

S Alomonem, qui sibi antonomastice sapientis nomen vendicauit, sua se sellit opinio. Inter
rogatus namq; quid est quod presens est, quodq; futurum. Respondit, idem esse, quod fuisse
hactenus, fuisse hactenus, quod nunc ipsi pertraamus, habemusq; ante oculos, nuscq; le
gi, nuscq; me audiuisse memini. Cadaver de tumulo raptū, quadriga circūiectum quadringi
fimerali pompa septum, cum iniciatorum turba lugubre cōcinnentium, nulla etas meo iudic
cio vidit. Triumphatū pene similem, duximus ab vrbe Burgensī, quattuor sonipedum ordine
quadrigam trahentium, nocturnis sterneribus, & huc asportamus, & huc asportamus. Hoc igitur
meum nisi solueris prepositum, aliaq; rem huic similem contigisse ostenderis, tu qui Salomo
ni sapientia propior es, in tum istum Salomonem os aperiam. Ad cetera Philippo, e luce fos
lis ablato, familiares eius, Sortes de villa, fulanus de Ates, Filibertus de vere, ac reliqui hufus
bone farine, inter socerum & generum sparq; pistores, subimet cōfeci, per Galliam in Belgas
iter fecisse aiunt. Comendatitias a Rege Gallo ad Regem Fernandum, vt sibi magistratus reddi
tuscq; a Philippo prebiti reintegrentur, petuisse feruntur. Regē autem illis respondisse. Apud Fer

mandum Regem, se iuxta eorum futura obsequia in eum, in recessurum, Reginales autem res,
eundem seruant tenorem, de his, quos falso grandes vulgus (cum sint mille feruorum scrui) ap
pellat, meretricis fortunę filius, hec habeto, que Comiti nostro, multorum ex eis affini, referas,
circūsepti satellitibus armatis, frendentes inuicem, vt se conficeret, perambularum hactenus.
Nunc vero, preter Palatinos milites circiter centum, qui dispositi per noctis diesq; vigilias, &
Philippo semper ad reum cadaueri, & presto sunt, si forte tumultu aliquis exortatur, nullos ha
bemus satellites. De regnis, labantur ne, an coalescant, Regine nulla cura, peste premimur atro
ci, statim mobilis tamen, est Saturno adco pessundata, q̃ aut mutare se, aut si semel sederit surge
re loco, nesciat, aut velit. Do quod habeo, si aliud cupis aliunde quere, Vale meum iurten. Ex
Turri peste cremata. Quarto Kalendas Martii. M.D. vii.

P. M. A. M. Archiepiscopo.

ccccxxii

Q Valis erga te sim, resq; tuas omnes, & fororē, atq; eius sobolem in carcere cōiecos Cor
dubę, tuus alumnus a teneris, Canonicus Gonfalus Cabezas, quem hic habes ad hec
tantum negotia, tibi significabit. Is mihi testis est qui me fuit, & quanti de tua bonita
te, sapientia, & sanctitate, sermones. Quam falso putem te, tuosq; Luceriu (quē iustus Tenebre
riū appellari censerem) in simulaſſe, quibus artibus, vt figmentum probaret, testes fuerit au
cupatus, & singulis domi forisq; & cōcionatim aliquando, iudicibus edissero. Interdum & cū
stis celi tibus euocatis, prestitas fuisse ad tam grande facinus aures, ira concitus conclamo, in cui
so, redarguo, non dubito, quin hec tibi late significantur, per aliorum literas. Ergo satis, ne tibi
videar si que sit ergate opera mea, recensendo, exprobare. Vale ex Turri cremata nonis Mar
tii. M.D. vii.

P. M. A. M. Ad suum Comitem Tendille.

ccccxxiii

S Aepius illustri Comes iā ad me scripsisti, vt summa cura & diligentia nauem operam isti
nostro sapienti, alteri Salomoni sanctissimo, alteri Hilarioni Archiepiscopo nostro, ne pa
tiar quo ad satis mihi autoritatis, ac virium fuerit, vt in tanti viri famam, quis frangat ge
mutatus ille conatur. Quid retulerim in re, referaq; sepissime, mihi testis altissimus. Vifus sum
aliquando iudices sensisse (apud quos agitur causa) peruiasos, quando precipue sic arguebam ab
experientia, que mater rerum esse perhibetur. En agite sacro sancti iudices, huic tante rei addi
riū ne agnoscitis esse iam Archiepiscopum Granatenfem? nouimus inquit, sanctos ne ap
pellamus alios preter eos, quorum doctrina, moribusq; cum si mortales elucidatur. Quorum
opera sunt charitate referissima. Ex saluatoris quippe sentētia, nullos quidem alios, q̃ eos, qui
sanctę fecerint, & docuerint, sanctos licet appellare, si hoc annuitis, negare nāq; nephas est, cui
ius vniq; doctrina sanctorū. Cuius opera sanctorū. Cuius vita modestior: temperatior: aut conti
nentior: quem Antistitum integritate morum, charitate in pauperes, feruore in veteribus chri
stianis erudiendis, nouis allcicendis, huic antefeceritis. Ego ego acerima accusatione in eos in
surrexistemi, si ex multorum annorum cōmerto, quibus apud eum, & genus ipsum ac familia
res versatus sum, quicq; alienum a fide operatos, aut locutos fuisse antinaduertissem. Cum his
assenterentur, non desuere aliquando, qui taxare cordis archana fuerint aggressi. Ad hoc ego, ne
minem arbitror deum sibi tanta consanguinitate astrinxisse, vt scrutari corda hominum ei cō
cesserit, quia sibi propriam hanc seruauit prerogatiuam, id hominum quicq; audet velle profa
teri, quo nec Angelorum viliū participem ad huc effectum fuisse inteelligimus, in hominum
penetrabilia descendere nemini datur. Estote igitur sacrosancti iudices saluatoris christi mandato
contenti, qui a verbis, & ab operibus debere homines iudicari nobis legem dedit, quisquis vlt
tra tenderit, eundem in laqueum nimum trahendo ius incidit, in quem & ignaui iudices inci
dunt, nimum iura remittēdo. Legatus apostolicus, cui est a pontifice cum ceteris ad sacrosan
ctam hanc inquisitionem electis, hoc omnis demandatum, hec optime capit. Multi preterea sane
mentis viri, propterea elucinatū sri aliquando, atq; ob tenebratum tenebrerium istum qui
lucidissimam istam lucem libico leone in manior extingueret aggressus est iureputamus. Sit fa
tis iam nimum, prerumpo preantimi turbatione. Noli ad eum ista scribere, ne vel aduullos
nis, vel exprobaationis notam subuisse iudicaret. Vale iam ex Turri cremata in nonis Martii.
M.D. vii.

P. M. A. M. Archiepiscopo Granatenfium.

ccccxxiiii

Qualis sit
archiepiſco
pus Grana
tense, quana
male sit cō
tra tales vi
ros moliri
dēq; aduer
ſio de Use
rio tenebric

21319 in
dubis ar
chiepiſcopi
familia ta
rathrefcof
qd auto: p
co.

freedom

cccxix
iiii
Quaeritur
peste curia
vigat / qd
opatur au-
tor pro Bra-
nate. qd as-
ponit a Re-
gina qui ea
adcurit.

Quinto nonas Martii manu tua exaratas habui literas, bine ad te meę proficiscerantur, quando has mihi nuncius a vobis porrexit, harum alterę vix bene domo exierant, De pecuniariis negotiis nulla est in presentiarum spes, expectandum est, vt tempora mutetur, interea ferte vestram & vos equo animo cum ceteris turbulentiam, suę civis quibus agitur, donec redemptor Fernandus Rex adveniat. Nullus expectatur ordo rerum, vt valeamus in terrogas, dextera sua nos servat creator, sine qua nemo iam nostrum viveret. Pestilentia degit mus circumvallati, intra Regine atrium iam flagrat, puellam servitio additam ipsius oppressit. A fronte, & a lateribus leuo dextroq; mei hospitii, tres sunt iam infestę domus, intra hospitii despolatę puellę intumuit, subalaris fonscula, at sine febrī, malacęsi Antifitu (tuos aprime redolenti mores) o cto iā rapuit familiares, quo in discrimine versemur colligito, pre pudore nemę nostrum audet Regina manente discedere. Speramus aliquando suadentibus, vt hinc abeat credituram. Tu vero sanctę presul istas a legato apostolico literas accipito, quibus intelliges, quid de te sentiat, qualisq; sit erga te animi persuasum illum habemus, in re tua qualiter expedit, & quales egeris o cloginta annos latissime tenet. Idem vt summus pontifex intelligat, per eius literas laborabimus, magni erunt momęti, quia non parvę est apud sanctitatem suam auctoritatis. De statu rerum iam satis ample certiore te feci. Regnam multum adeunt. It namq; ad martium crebro, ibi datur fandi copia publica, hos depascit letis verbis, illos tristibus alloquitur. Abeunt hi frōte obducta, solo fixis oculis, & crispo supercilio, illi alacres, & letitia imbuti, fructę equa lis, Andreas Burgęsis a Maximiliano Cęsare, & infante Carolo principe regnorum hęrede orator, spe nutriti inani multos mortales, venturum Cęsarem his, illis Carolum blasterat, magna pollicetur, fouet seditionum cōuenticula. Literas a Flandria a principe et Germania a Cęsare spargit, is mihi est notissimus, & amicitiam proficitur, interrogatus a me, speret ne non ita perditum hęc regna, si alia qđ Fernandi Regis manu gubernentur, fatetur non alia, curigitur tribulos, cur infelix solium iaciat in has segetes percunctatus, imperata se exequi oportere respondet, ait sese in mandatis habere, vt quoquo modo possit, siue id iure, siue iniuria fiat, aduentu obset Fernandi Regis. Et a Cęsare, atq; vna ab his qui principem Carolum infantem circumuenti, qualia sint horu peccata iudicatu facile est. Vale ex Turri cremata, quarto idę Martii, M. D. vii.

P. M. A. M. Suo Comiti.

cccxix
Descriptio
monialis de
loco, modo
et tempore
salutis
deponit
sive de
sare / de
mestabili
duce Hage
re / de Rege
Hauarę /
Lerino comi
te.

Corolarum accipito, quo extra Castellana reru aleam palatu nouo gustu demulceatis. Nauarre Regę in Lerini, comitę, Regni eius Comestabile arma cepisse, iā ad vos scriptis, is habebat exercitus prefectum sibi sororium Cęsarem Borgiam rubri galeri contemptore. Valenti num ducem, qui ad eum ex arce Medinne campi, quo post obitu Alexandri pontificis, cuius ipse fratris nepos isse dicebatur. Ex vrbe Neapoli vincitus fuerat asportatus, corruptis quondam custodibus e muro demissus profugerat. Dum exercitus, dum belli munia pararentur, leuibus preliis intra vtroq; certatum est. Lerinenses cōsulito, terga verterunt, nimium effuse dux illos Valentinus adoritur. Primus ex acie hostes Valentinus cōsequitur. Ex insidiis profiliunt Lerinenses, telis Valentinum conficiunt, ex aliis paucos affecuti sunt, insidiis naq; intellectis, priusq; in eas incidere, receperunt se in tutum. Ita perturbatricem illam animam cū ita obuia (quondam pontificia Gallicęq; potentia armatam) sternentem, casus inopitę rapuit, neq; enim nouerant interfectores, quem confoderent. Quam sint diuine archana providentię animaduertite. Quem solutis habenis, in nudo e effrenem tanto tempore vagari dedit omnipotens, huic abiecta morte satellitum dextera, quo anni die tanq; ignominiosum aliquid in Cardineum decorem dicitur conspuisse, reddere spiritum ardentem ex alto deus imperauit. Sed quo in loco percunctamini. Intra Pamplonęsis Episcopatus ditionem, quem & primu fuerat in fauo titulum assecutus, & profanus futurus primum abdicauerat, ista dicuntur accidisse, hęc de Valentino extrema feruntur. Quem quondam populus (dum fortuna fuit ad astra ferebat, nūc fortuna cadente, probrius laceratur, vltori deo factorum poenas dicitur repēdisse. De Valentino satis superq; Rex autem Nauarre Lerinum vigeri intendit comitę, eficiet e regno, fert Regi suppetias Magnus Castellę comestabilis tibi amittimus. Comes autem Lerinus, quia ducis sit Nasare ex ducis filia sui filii vixore affinitate deuinctus, hostem habet tuum amittimus, Nasare duci inuentum. Cessit pretere dux impotens obistere aduersario. Ex Turri cremata, abiit cum Ioanne Emanuele, vltimus iam quieti. De Maximiliano Cęsare dixerit diuersa sentiunt, alii Flandriam versus moturum putant, alii ad Italiam, vt coronetur a pontifice, summus autem pontifex, ex recepta Bononia Romam tendit, palmarum diem in vrbe ferunt celebratum. Valet ex Turri cremata, Quarto nonas Aprilis, M. D. vii.

cccxvii
Negotia
na beneficia
lis.

P. M. A. M. Bernardino Mendotio Illu-
strissimi Infantaci ducis filio.

Profit mihi illustri genere orbe Bernardine, vt parrochiam Renere quam mihi (si non re-
seruata) Toletanus Archiepiscopus ordinatus prebuit. Si reseruata legatus apostolicus,
liberam linquens, sensisse quati venetis dixerim te esse momenti, quando ex legatione Bar-
bilonica me redeuntem Venetiis reperisti. Domuq; tibi, mea opera, in qua ego te biduo habui
conuuium, a Veneto senatu mihi oratori prelitam. Idem senatus permiserit, Alexandri ponti-
ficis exelis, iam eius ossibus vis tu spestruam alicuius esse momęti vel efficacitę. Quia fretus re
occupasti nil tibi iuris est in hac causa, quia precipue de quattuor supplicationibus nois, vt
optime nosti, inter quas & tuo nomine vnam Pontifex summus. Iulius secundus, iam tertius a
tuo Alexandro meo nomine porrestam solam voluit ferri addatarum expediendam. Cur igitur
tur hominem tibi deditum, tu amice studes ammittere: sperans me litigando fatigaturu, quod
es aliquando periducum edicta facturus id tua sponte prestes. Disceda a mea possessione tua ar-
mati satellites, qui te m plura irato in te vehementer Archiepiscopo Toletano prophanant, pro-
curatorem familiarę meum armis abiecerunt, quid opus est vi quid castellare (vt vulgo loquar)
prodest legibus non armis agendū est. Sis igitur memor tui ipsius, ne te trahant in preceps pra
i consultores sui. Moueat etiam te Comestabilis patru tui litere, quibus tantopere te rogas
tum facit, ne me perturbes, in te presertim, que tibi magnanimo locupletis generoso tenuis est.
Vix namq; annuas sexaginta auri dragmas, id est ducatos census eius exuperat. Paru tibi est re
auctura familiarem. Vale ex Turri cremata quarto nonas Aprilis, M. D. vii.

P. M. A. M. Theologo fratri Mauro Hispano.

Desunt mihi verba, quibus scribere queam, qua nam sim letitia affectus, quando Ludou-
cus montalunus cōterraneus tuus mihi restitit, paternitatem tuam ex vrbe initali nostra
Hierusalem vbi aliquot, annos Guardianus cum vice pontificis summi in orientali pla-
ga fuisse, rediisse in Castellam tibi patriam, & natale solum, hoc tuum Conchenie oppidum in
signe iam tandem peruenisse, at tamen qđ ad me non dederis literas (quandoquidem lese talis in-
cuis obtulerat) iniquo tui animo. Iucunde quidem mihi fuissent litere tue, at multo iucundio
rem spero futurū aliquando congressum, si te ad nos contuleris, vt per huius nunci verba pol-
ligeris. Proh quales amplexus, que colloquia, quantum nobis gaudii afferet illorum tempo-
rum secuta recordatio, quibus vna mecum vastam illam vrbe Egypti, Sirięq; & Idumę caput
Cairum dies aliquot incoluisti. Nil beatius qđ extra omne discrimē, atq; in tuto portu amicis,
quibus cum intra vastas procellas, & summa pericula fueris aliquando iactatus, occurrere, ce-
tera coram. Vale ex Turri cremata quarto nonas Aprilis, M. D. vii.

P. M. A. M. Suo Comiti.

Ancoras e pestifero Turris cremata fundo, velut a statione malefida tandem erimus. At
e Silla nos hęc nostra Regina in Caribdim, vt est in puerbio summersit, in Villulā nos
duxit ad miliaria inde duo nomine fornillos, Magalium est, Fortē octo & viginti, ibi
est condita cōmoda satis domuncula quedam, hac ipsa contenta est, quia sui tantum capax, pro-
ceres qualia possunt domicilia incolunt. Toletanus Archiepiscopus, & Amittimus tibi Comesta-
bilis primas vices gerunt. Fernandum & cupiunt, & expectant. Pleriq; aliter optarent, n. e. re
diret, nos patitur solos Malacensem, Mundonensem, & me, sibi adesse sedendo. Martium vult
eodem quo diximus modo seruari, honorari, comitatum facere. Extat lapideus insignis pons
traficiendus Furnellos e Turri cremata tendentibus, vbi pontem transimus, monacharum oc-
currit illico cenobium. Ibi deponi feretrum, repete imperat, atq; in nudo campo, iussit, fra trū
existimans, at vbi sensist esse seminarum domum, raptari feretrum repente imperat, atq; in nu-
do campo sub diuo (sacculus vix lumę seruantibus, pre ventorum vi) no ste namq; attolli corp-
iussit, per fabros ad id accitos aperiri capsam vtramq; scilicet plumbeam, ac ligneam, vtri ca-
dauer aspectat, primariisq; accitis i testes, iteru claudi iubet, attolliq; humeris, & fornellos aspor-
tari. Iam post primum Gallicinum nouam stationem captamus, post paucos vero dies, quō si-
gere pedem illam animaduertet et proceres, vt Pallatiam, aliam ve vr bem aliquam curię capa-
cem adeat, hortantibus, respondet. Viduam non decere per ornatas vr bes, aut oppida magnifi-
ca proficisci. Magnus quidem est in ea castitatis seruandę vigor, propterea sibi persuasit, villas
tanq; secessus, esse queritandas. Ex Pallatia vbi maior curię pares inhabitat, iussit accesseri se-
natores, quos a parentibus nouit quondam electos retinuit, ceteros a viro conscriptos dimisit,
eat quisq; aliam sibi sedem que situm imperat, vt quenq; ex nouis admittet precib; monitio

cccxix
vii
Congratu-
latiua sua
sua.

cccxix
viii
Donec Re-
gina & phe-
reco apto
pbbilippi /
vbi iussit /
quid & sena-
toribus eius
Regina / qd
de progref-
su.

nibus ve, potuit haud quaes dimoueri. Ele estis, vt gubernent donec pater veniat edixit. Ita sub vrbalibus tehis, & senis a nobis ipsis construtis castris fere more pedes cum ea fiximus, coeteri Pallantiam urbem redire. De sacrosancta inquisitione hereseos hoc habeto, quod nostro refraas alteri Salomoi, qui capti testes a Tenebreris (vti fama est corrupti) solui sunt iussi, Tenebrerium putant aliquando inuenti facinoris inauditi, poenas luiturum. Vale ex villa Fornillos in Kalendas Maii. M.D. vii.

ccccxxix

P.M.A.M. Archiepiscopo Granatensi & Comiti.

Similitates Det hinc capi Genueses subiectura a Ballo de Ballero Tolentani.

Alutiferu sit nec me, qd Fernandus Rex veniat, ex emergentibus colligit. In Methinna campti emporio Castellae, tanta est inter oppidanos exorta contentio, & simultas vt seipos in tuo furore coficiant. Perempti iam sunt in ipsa oppidi platea pleriq; ab vtraq; factione dimicando, oppidi Abbacia: qua sua morte Segouienensis episcopus Io. Doctor de Methinna alteri vestri collega Romae in oratorio munere de hinc successior, vacuam relinquerat moriens, in Hac oppidanos traxit ruina. Per ipsi naq; Abbatie discordes iniciatos, electores, ad quos eligere Abbatem pertinet, dire eta in diuersos suffragia, in hoc discrimine oppidum aduxerunt, hi naq; fortem, illi Platonem optabant, neutrum dignoscitis, propterea neutru nomino, nec dignos calamo iudico eos, quorum ambitiosa causa, noue in vrbibus factioes exoritur, immo & tollendos penitus e medio malle. De his satis, superq; quia sunt occidit. A longe trahamus quid vltra feratur, Genueses, qui nobiles paucis ante mensibus pepulerant ex vrbe, Rex Gallus magno exercitu comparato, ducibus ipsis nobilibus adoritur, non magno fuit opus certamine, Imperatore miseris carebant, tanq; oues sine canibus tutoribus, sine consulatoribus sanis, sine ordine dissident, illi sicco se pede Regi dederunt. Ita iugo Gallico subdiderunt colla Genueses, non min9 iam corone Gallice subiecti, q; Parisius, aut Lugdunum. De Rege vero se in dies striditum pollicetur, rebus Neapolitanis compositis, Negotiatur interea cum summo Pontifice Iulio secundo de Galero rubro mittendo Archiepiscopo Toletano. Valet ex Villa Furnillos nonis Maii. M.D. vii.

ccccxi

P.M.A.M. Archiepiscopo.

Uide supstitione expona

INberna vrbe Germanie, nouas quasdam pullulare superstitiones, inter Genobitas concionatores allatum est. Et de illorum numero elegerunt Ioannem cognomine Ietzer, is cerdo quodam innocens, correptum se fatetur, quodam expiato spiritu antiqui eius Genobiti sub prioris, Parisius actis iam annis centum sesaginta, a nocturnis petulantibus iuuenibus occisi, qui extra gregem (obedientie impatiens) errabat, quom iam sub prioris spiritus a torquentium ipsum demonum potestate fuisset ereptus, quia recti, iustiq; preter impatientie crimen, cultor esset. Ioannis Ietzer sibi peccatus habitandum elegit, ex huius purgati spiritus iussu, Ioannes Ietzer fertur, populo protulisse, virginem deparam Mariam sine macula originali conceptam fuisse, quod vbi fererunt Genobite primarij, sunt veriti pernitentem, si tot annis pertractata materia, tot sillogismorum argutijs in Franciscos sustentata dilueretur. Ioanni Ietzer innocentij persua dere prestigijs conati sunt, eum aduerse a certo intellexisse, ne id populo patefaceret, vt facin9 id optatum astringerent. Ex consilio fratris Magistrj Stephani concionatoris, duorumq; aliorum, sub prior cognomento Franciscus vifst simulata virgine nocturnis Ietzer colloquijs ex fenestra fallebat, originali macule virginem fuisse obnoxia, preponens, ac suadens, vtq; placidius innocentem ad votum traheret, prestigijs, & arte magica sine autore accendi faces in templo, lampadesq; ac pulsari campanas, & sudore repleri, quoddam virginis simulacru, & pleraq; alia, & tonitruis etiam repleri domum horrendis, ad extremam vique Genobitaru omnium formidinem per magicas artes, vt e caelo ad fratrem innocentem descendere cum maiestate virgo dei para putaretur, de se ipsa notam originalem professura. Hec nuper allata sunt, vna cum literis ad Andream Burgensem Cesarem oratorem que sequentur habebitis. Ex Furniellis. Pridie idus Maii. M.D. vii.

ccccxi

P.M.A.M. Archiepiscopo.

Soluti e luszert manib9 athenis archiepiscopi philosophi ca pleraq;

Decanum & germanas eius cum genitrice tibi forore, reliquosq; tuos familiares innocentes, quos pessera pectoris contagione resperis sub religionis specie Tenebreris tetra carcere concluserat, esse iam tadem solutos, & letor, & gaudeo, heresis illos, teq; arguerit Tenebreris nequo pati equo animo, huiuscemodi facinus, nusq; meminim legisse, vt quis legem, & doctrina, & opere studiose profiteatur, isse contra legem arguatur. Proh scelus, tantum ne potuit acostum e tartareis exhaurire speluncis, immanis iste Cerberis, vt summum etiam pontificem, & sacrum Cardinalium senatum fere inferret, spero equidem fore, vt ego aliquando in

Desolatione carum

Tenebrerium iratos coelites omnes, ac terrestres comotofq; ad vindictam tanti sceleris videam. Sed quid dices rependet ne passerulus impudens tot tantarumq; aquilarum etiam simile animas effunderet, inuicias, non quippe, at quid fiet: proverbium inoleuit. Dei non esse, quin fuerit quod iam euenerit obflare, solum est ad haec procellas remedium patientia, altera de Philosophopniq; columnis, est sapientis equanimiter aduersa ferre, prosperaq;. Vale ex Villula Fornillos duodecimo Kalendas Iunii. M.D. vii.

P.M.A.M. suo Comiti Tendille.

ccccxlii

Que ad Reuerendissimu Antistite meum pertinent, ad eum scripsi. Coetera que vna conferatis, tu habeto. Marchionissa Moyses viro valitudinario, virili animo foemina, vbi prius mui Philipp9 Rex excessit e vita, Segouiana arcem ab ea ablatam, que Ioanis Emanueles nomine seruabatur, armatis militib9 circuseperat cuniculis, tormentisq; aliquibus illa precepsit. Aliqua die illam vi armorum, que hominum iudicio in expugnabilis videbatur, idibus Maii cepit, tenetq;, saluis tamen eorum, qui inierant facultatib9, pullulanti indies magis ac magis Hidae capita. Comes (qui dicitur delemus) Gallecus princeps, Poferrata insigne oppidum in Gallecie situ faucibus aggressus est, occupauit tenetq;. Ita paulatim, ignis protenditur, qui totam exuret Castellam, nisi malorum extinctor prope Ferdinadus succurrerit. Ex Italia fertur miserum Bentiuolum Bononiam natale solum armis tentasse, at a prefidis pontificis profugatu re infecta miserum rediisse Mediolanum, vbi exul degit, cum vxore ac filijs, vno & vni, tum ex legitimo natis matrimonio, tum ex tranfitero habitis. Magnum tibi amicis Gofalium Fernandum capitaneum nostrum pontifex, & Veneti captiunt, & ludent Imperatorem sibi habere exercitu. Ab vrbe Roma fertur, ad Cardineum erectum honorem, Toletani Archiepiscopi, inquisitionis vna hereseos illi prouincia demandatur. Valle ex Villula Fornillos duodecimo Kalendas Iunii. M.D. vii.

P.M.A.M. Comiti consolatoria pro morte Archiepiscopi college.

ccccxliii

Proh deus, in senfos iam nobis esse arbitror superos, qui tantum ab orbe terre vstrum substulerunt, obiit Fernadus a Talauera primus Granatensis Archiepiscopus, ex quo, de Maurorum potestate Granata regnum sublatum est: obit vas istud preciosum, con fractu est, ignoscit, qui super sunt Antistites, Difsum eorum pace velim, obiit, aut saltem est diminitus sub orbe Lunae in pontificibus dexter charitatis oculus. Prudentie clarum lumē extinctū est, & prius eum excessisse, qd aduerse valere audiuimus, repentinus fuit eius interitus inquis: quid in octogenario dici potest repetitum, ad eum ego putans bene valere, paulo ante scripseram, actum est, Piget, poenitet, eruitur, tantum nobis virum sublatum e medio, cuius virtus, cuius ardor, fidei omne humanu ingenium superabant. Hic erat meo iudicio qualem deus desiderare videtur, sine macula, sine auri cupiditate, sine thesauri aceruo. Hic ita profusus in pauperes vixit, vt nec sibi quidem seruasse vniq; reperiatur, vnde vel mensera, si necessitas vigeret, parare sibi quiret epulas, & quales, quantaq; epulas: vno tantum ferculo arietino, diluto leni vino, pa neq; cotentus comuni, affini cuiq; nihil vnq; preter victum im partitus est. Nolle se pauperi9 portionem tollere inueniens. Veh igitur miseris. Veh viduis, & parietibus orbatis, quid refugit delolatis restat: que spes auxiliij video ex illius obitu, abscissum tibi esse dimidium anime. Eritis anima (si fieri potest) in duobus corporibus vnica. Inter amicoru rara in terris paria comme moradi, noui non in firmā tui te corporis partem amississe. At si tuum incommodum cum eius comodo pensitaueris, equo animo feres iacturam tuam. Ego autem, si ad te consolatoriam dare voluero, si ad id natum vt moreretur arguere intedero, si tunc mori cepisse, cum nasceretur, si massam illam ex diuersis compactam, necessario ad sui primordia redituram disputare intendero, egrotula incoluim Sculapio codire medicinā presumpsero. Memini naq; ex officina tua fabrefactas quondam, licet sermone patrio de tui fratris Iacobi Furtati Cardinalis obitu, qui vestre familie spes integra videbatur, consolatorias geminas. Sed tunc precipue, quā do tu cuius magis intererat maiore indigebas consolatione, collegisti ad forem vtriusq; germanam Menziam, que nec Apollo ipse, aut quicq; e iunioribus ab eo cumulatus potuisset. Sit di sum satis ne noua recordatione dormiens forte sensus excitetur. Valle ex Villa Furnillos pridie Kalendas Iunii. M.D. vii.

Archiepiscopi Granatensis meos & collaudatio & vna.

De morte Archiepiscopi

P.M.A.M. Doctori Francisco Ferrera Decano Granatensi.

ccccxlii
E consolato-
ria & lauda-
tius.

Alfonso de
Castilla
del Rey
de Castilla

Vite ducem auticulum istum tuum Archiepiscopi fateor amissisti. At solare illius solatio, laborum iam merce de ipse fruitur. Nephas arbitrator aliter quenuquam iudicare, si quales egerit annos octoginta scrutari oblocutores voluerint, boni omnes hoc idem sentiunt de viro vobiscum illius profapia, quod & nos sentimus. Quia vna dierum Licenciati Vargas Tellusque plerique etiam alii fectores regii vna federemus, de illius obitu eduxit in mediū negociator qui dicitur, quod ab eo de reddita validudinaris incolumitate miracula prodissent, respondit sublata voce, Tellus sentit non de tali viro dubitare. Vargas addidit, mihi ego miror quod a tali heroe miracula prodeant, si telenone diceretur, aut fenerator, negitarem. E tali fonte, tales latices expectandi sunt. Quid hic vnicuique debuit Hilariom heremite, quid diuo Hieronymo vita, moribusque, his atque alii preterea sermones, de auticulo tuo. Hi debent animū tuum ad eius mores imitandos, quoad fieri potest excitare. Digito monstraberis post hac mīdecane. En illius sacrosancti viri pro pago est, en sanguis dicent homines, literarum quibus mihi Hieronymus matritensis quondam iconomus auticuli tranquillum, atque felicem eius obitum pulchre diserebat exemplaria, Romam ad summum Pontificem, variosque Cardinales legatus apostolicus direxit, ut ex eorum pectoribus a tenebrerio seminatum virus abradatur, totis viribus inmittitur. Longioribus ad comitem scribo cum hoc eodem tabellario. Tu vale. Ex villula Fornillos pridie Kalendas Iunii. vii.

ccccxlv

Qualis sit
vbiq; rerū
status & de
Archiepiscopi
copo qdā.

P. M. A. M. Ad suum Comitem.
Vod Vbede cum sit perturbata, quod se invicem dūeris factiones Molinensis. S. & de la Cueva, mutuis cedibus conficiant, ac deleant, quod hic arcem occupent, illi civitatem, hi Principem infantem Carolum, suis stomachi captatam occasione, se expectare inquant, illi Fernandum vincium salutis remedium fore proclamant. Quibus appellationibus plusquam civiliter inter se contentione disceptent, noui refers, communis est tempestas nostrae contagio, generale malum, nil lenius alicubi. Si namque scires, quibus furis agatur Toletum, quibus Abula, coetereque vrbes, de Vbede fluctibus minime mirareris. Veniet aliquando qui cum sita sedabit. Col legam tuam vita functum nemo bonus est qui non miris extollat laudibus. Ego profecto illius famę defensor accerrimus sum, sicuti prius fueram. Salutis cuius, aut familiarium, aut propinquorum. Si ego mentem corruptam aliquando sensissem, si a doctrina, & operibus dissonare animum intellexissem aliquando, aduersatus ego ipse tunc in terris vulpes profecto fuisset. Integro in christum spiritu arbitrator ipsum genuisq; illius omne perpetuo vixisse. Vale ex villula Fornillos, Sexto idus Iunii. M. D. vii.

ccccxvii

Negotiatoria.

P. M. A. M. Didaco de Mendoca illustri duci infantati.
Alfonfus Carrillus per literas me certiores fecit, transisse te cum Prothonotario Bernardino, tibi ex utroque parente germano, ne mihi fructus usurpet parochialis de Renera, quandoquidem nullum tus Bernardino sibi questum habeat, ex iam consumpta eius Alexandrina spectatua, mihi vero fuerint parochialem impartiti Archiepiscopus Toletanus, si non sit referuata, si vero referuata, Legatus apostolicus. Ad firmiore titulum pro utroque summus pontifex, qui de quatuor porrectis supplicationibus. Inter quas & Bernardino nomine vna, iussit post haberi coeteris preter eam, quae meo nomine supplicabat, quam iussit ore proprio ad datarium deportari, pericacis esse ingenii, scribis fratrem istum tuum, nec tuis parentem distis, tibi tamen deo licet nihil peregeris. Ipse vero aliquando cedit, quia debilibus hebetibusque armis rem aggressus est, suo iuri iam ale cruraque deciderunt. Tu autem illustri dux vale cui me commendo. Ex villula Fornillos, Sexto idus Iunii. M. D. vii.

ccccxviii

P. M. A. M. Didaco Furtato a Mendocia infantati duci.
Vni recenti ex causa ista tuae familie deditus ob amicitiam cum Ioanne Fernadez, tuo procuratore, in hac nostra labefacta curia quod vrbano sit alepicus & omnium qui curia pro optimatibus sequitur sagacissimus quod genitorem habuerit doctorem Alfonso Fernadez Matritensem. Qui vos Hispanos nobiles ab errore quo caeci viuunt putantes literas obesse armis, desecit, si oculos in lectis aperueritis, potuit. Audisti quippe doctore ipsum literis eximium fuisse nec eo minus armis clarum, quis namque eo tempore quo Alfonso Carrillus Archiepiscopus Toletanus, & plerique alii proceres regum fere vniuersum Toletanum in sine Portugalesium sustinebat, se magnanimum ostentauit nonne is primus pro regibus Fernando & Elisabeth in villa vridi vna tantum munita domo & fidei familiaribus fretus patetia in prospectu praesidi vniuersi Matritensis, quod Portugalesium partibus sub Marchione Villene favebat, vexilla erexit nonne contra vniuersam procerum potentiam fortis animose tenuit, donec primusque

tue gētis, dux atus tuus eodē noīe quod tu furtat Medocū nūcupatū cū magnis copiis aduētavit, & doctore liberato madritū obfedit cepitque tadē, vnde robur sum pferūt Rex & Regina regnūque vniuersum. Toletanū cōfracta aduersariorū virib; receperūt. quō sit ergo Io. Fernadez a tali viro pgenitū qui vobis ofēdit armis istas non obesse quod sit suauissimū eius cōmērciū & prudentia polleat innata, virū amo nō mediocriter tibi gaudeo quod talē sis tibi cōsecū familiarē ab cui; ore suspesti pēdet vbiq; cōcione; auditores, ex villula Fornillos. vi. id. Iunii. M. D. vii.

P. M. A. M. Eadem Duci infantati.

Eadem vespera Qua die mihi porrecte fuerunt littere ab Alfonso carillo Petrus Beles tuus in curia procurator, alias mihi tuas dedit cupere tete inquis dux illustris, ut interea dum rebus ordo aliquis exoritur, dum obdormiunt negocia, proficiscar ad te, Simque tecum interea ut otio fruamur liberali, & Martinū quē pre filius (quos habes plurimos) amas, in istas delicias ifigere detes, & p̄gustare his diebus ostēdā. neutrum ego recusare, si mihi eēt sopita negotia, nullo vnicuique tempore negotiosiorē me reperi, tum quia preter tres Malacensem, Mīndontensemque, Episcopos, & me Regina patris nemine sibi obsequi in cerimonis, tū quia meis humeris incubito quicquid panis, quicquid reliqui victus est habitus, Granatensis clerus, qui a regis pēdet cōputatoribus. In istatū regina vult adesse, nemine pter Belgas, quod a viro elegit vocinatos. Horū armonia demulcet. Horū cōceteri lenit vidualē, Saturisq; turbulētias, nec possū Archiepo Granatēsi vita functo, suoque generi vniuerso deesse, quibus Luzerū quē ego tenebrerū equius appellaueri, istatū est, eos hereseos crimine argues. Si forte me aliquando ab his curis exoluero, tibi, mihiq; ipsi satisfaciā, nunc vale Dux illustris. Ex villula Fornillos. xv. Kls Iulii. M. D. vii.

P. M. A. M. Suo Comiti.

Scribis Comes illustris, ut perditū cū ita Granatēsis regni littora, hostiliter ab Afris in festam diurnos nocturnosq; latrones itinera cū ita intercipere, nemine domo tuto egredi, tpa reddisse cōfracta priscorum regni ignauia, quia nullū quib; tibi pregi datū est, ad regni regimen imperare suspēdia nō soluāt. nō stare illos ita famelicos distis imperatoris conquiretis, & desperatis animis discessisse multos sine imperatorio cōmēatu inquis, te fere solū cū tua familia penuria rerū pesteq; circūallatum (talis nāq; est huius annus, & calamitosus alimortis, & gestate) ingemis, qualis esse debeas a nobis ipsi cōsecutū factinus, & ab his que quod die ab vniuersis Hispanie vrbibus scribunt, prepositū tuas querellas cōputatoribus regis corā Toletano Archiepo, magnoque Comestabili amittino tuo in quorū nūc manibus est, summa rerū, respondent et ipsi istde de causis prouincis oppressis vestigalia, portuariaq; regia depedita exactores, questoresq; oīs decouisse, adtecit tamē comestabilis simulis a me actus, ut aperte quod tibi vellet respondeā. Scribito inquit Comiti, ut ipsemet regi eius reddat exigere iubeat, neq; cōputatorū expectet remediū, pvideat ne regnū istud quod detrimētū quicquid patiat. Intereuenturū, qui rebus ordinē statuāt. recētes namque istas a rege habuerunt, quibus denuo se ppe die veturū pollicet. tu vale interea ex villa Fornillos. iiii. Kalendas Iulii. M. D. vii.

P. M. A. M. Suo Comiti.

Iam trāglla dies laxis aduētat habentis, letate comes illustris. Iā se exoluisse a regni negotiis Rex scribit. Die assignauit p istas nobis quod sit mare cōcensurus, septimū Kalēdarū Iulii. Immoderatum pene fuit corū qui sano viuūt pēctore gaudiū. ne istas vltra expectem? priusque e classē inquit. Regina vero quod vt vllad regnorū regimē chirographo manum imponat inducū nūq; potuit, ab Ludouico Ferrerio (quod apud eā gēitore Regē orator & gubernator refert.) suasa vt p incolumit p̄ris aduētū supplicatōes, sacraque fieri cū debitis cerimonis, rēdit itegro sensu. id iperaturā. Ast rē eē tāti p se ipsa meriti gēitore, quod paccata ppria regna delerere cōstituat, vt aliena p̄turbata cōfractaq; gubernatur; assumat; paruis idigei quod tāta charitate rē ita arduā aggredit, hominū apud deū precib;. De; eū reget ac tutabit. Ingeio pollet & mēoria hęc nra regina. Quęcūq; nō ad formā mō, sed ad magnū attinet virū, acute sentiat. caret disticta, executiua abicit, qualē nobis Belgę remiserūt, talē habemus, modo spe nos pximę incolumitatis replet modo enerat sic viuūt. Incomēde delem; & Ponferratā mittit exercitū. Duces eūt dux Albe & benedētā; Comes. Quod hoc portēdat iudicate. Huius villule teplū incēsum, & cōbustum est. Vix Philippēse p heretrū est igne liberatū. Hęc fuit vnicā regine eo tpe cura, multi p̄trea se vīdiffe comete errantē facti sunt. Vale ex Furnillos tertio nonas Iulii. M. D. vii.

P. M. A. M. Suo Comiti.

Foelix & quod tibi foelix Hispania dies illa, lapillo tibi candidissimo numerāda. Ex recētibus regis literis habemus, Regē e portu Neapolitano flantibus in pupim ventis ad nos vela dedisse. Nullū si inquis moraturū, preter quod vincium Sauonæ (in Iugustici maris littore

ccccxlviii
Rogant; au-
torā dūce i-
fantati dat
causas ire
neq; a cu-
ria discede-
re.

ccccxlii
Quod con-
fractis re-
dit; erbe-
litis regis.

cccl.
Quod spes
de aduentu
regis regi-
ne afficitus

cccl.
De discessu
regis ex
pollicū Sal-
io rege pue

nie/pontif... ad hostia... Pontificem autem ex vrbe ad hostiam se contulisse tiberina. Sperat Regem eo descensurum e nauibus...

ccclii

Quare po... tificem Rex... non adierit... in Saona...

Rege & internis eius familiaribus literas habemus. Romae stationis male fide periculū sibi, classiq; timēs, est namq; procellosa ab hostia Tiberina abstinuit. Nō desunt qui ex industria preterisse putent...

cccliii

est in littori... his pāis... rex/ā d' pō... ferrata.

Vam nobis serenat frontem diuinus amor: beatiores nos indies magis ac magis facit. Curiores de aduētū suo secutus, Rex sã ad Hispana littora dicitur peruenisse. In portu quē de Cadaches i Laletania dicitur incolē...

cccliiii

Prædones mauri cum nauibus naufragantur/ob hospitio auozis moit.

SI rare intendū, aliquid crebre ad te meq; literę perferunt, rari aut frequētes ad te monētes sunt in causa tabellarū. Proiecta tepestatū in littus Berramedæ, ac sanctę Marię portuēsis infra Malachã vniū & viginti piratarū aforū nauigia nuper nobis significasti...

ccclv

Significati... na ci/Doza... tis.

Nstas vt tibi significem, quid de te sentia, in fortunę rota, rotabis propediem, creaberis Episcopus, hinc arguo. Affini tuo Albenſi duci, animo fixum sedet, ne quandoquidem placenūm Episcopū fratrem Guterriū amisit, Episcopatus vna exeat e familia, Is, licet quinq;

legittimos habeat filios, pluresq; fratres, nemine tamen sacris iniciatum fr̄ inēdit. In te vnum oculos conticit, quia proximior ei ab illis. Inſidebit istis humeris episcopalis ab colla vertici Galerius. Nil tibi apud Toletanum iam electum ad purpuream cristam, defuit, ceterosue, quib; erit, Regiam proximū, suadere, quibus antistite impresentiarum vacuę debeat impleri virtus. Preter coeteras inte ingentes virtutes, vtilem eis peruaſi te fore concionibus pulpitaris exercēdis. Quod maxime in pastore desiderandum est. Quod est inter generosos, alba cornice rarus. Vale Furnillos pridie Kalendas Augusti. M.D. vii.

P. M. A. M. Hieronymo Matritēsi Canonico.

Sto cum Phrigib; sapuisti, fere fuerunt literę tuę, quibus velles Magistram Alfonso apostolica per legatum. Id munus Archidiacono vestro Granatenſi legatus ipse, iam prebuerat. Si manus, noſter comes prorex, ad stipendia, militibus soluenda, impoſuit, redditiſus archiantistite vacantis, prouidebim; ne tollat quicq;. Sunt namq; pontificia bona. Nec ipse aspernabitur legatū literas, quibus cum rogat, ne se in pontificis vctigalibus implicet. Vale Furnillos pridie Kalendas Augusti. M.D. vii.

P. M. A. M. Svo Comitū.

Vo proprius accedit Rex, eo suauis auras vitales exorbem; obſtūm; & recreamur. Eualentia Tarraconenſi, regno ipsius hereditario auito, tertio idus Augusti orſum iter cepit. Temperatis ad nos proficiscitur itinērib; quia multis proceribus obuis impeditus. Velle ipse, ob filię desiderū, longis. Noſter Petrus Fagiar dux Murte preſectus, vt viulgo dicitur Adelatus, vbi Regem senſit Valentiam attingiſſe, ipsius dominatū proximā, quingentorum amplius equitum caterua comitatus, ad Regem preuolauit. De illius ornatu, elegātia, & copia, comitūq; mira referuntur. Largos illius sumptus Valentini oriolanq; ciues, iuuent. Nil predicant aliud, qd de iuuenis benigna, liberaliq; beneficentia. Quib; lachrymis pre gaudio flentibus, quibusq; ludis, himnis, & cantibus, apparatibus etiam, Regem suum, ab exteris redeūtem terris, Valentini nobiles, & populus, vti ac feminę, succiperint, calamo nimine licet aperire, de noſtris hęc. Ab exteris, Maximilianū Cęsarem ferunt in constantia vrbe commentus germanos coegisse. Ibiq; pro contione orationem luculentam habuisse, qua cōtumelias, iniurias, damnaq; a Gallis Regibus duobus, Carolo, & Ludouico Aurelianenſi, tum dolo, tum vi, receptas, percenſiſſe. De Britanę minoris duciſſa, coniuge rapta, De Margarita filia repudiata, Burgundia filio viſrupta, & multis id genus, postulans, vt sibi ad vindictam auxilia ferant, quādoquidem imperii membra sunt, Indeterius labi res germanas indies, nisi preteritis prouideatur, congemit. Sue fame glorięq; multiplici nota commaculate, reiq; familiaritum ſue, tum filii, siue Caroli reſiſi ab eo Archiducis deperditę miſereatur, magis rogare, qd imperare nunciatur. Siue ita fieri ſoleat in imperio, siue qd ipse Cęsar benignus ſit. Est proſecto benigniſſimus, hac via cum germanis, & proceribus, & vrbānis, egit, auxiliatiros arbitratu multo. Margarita Cęsarea, futura (ſi fata deusq; dediffent) veſtra Regina, quā p̄ inogeniti veſtri quōdã conuix, Carolū inſamē curādū ex Flādrę cōſilio ſumpſit. Magni eſt ingenii foemina, ſubiacet nō inuiti eius Belgę imperio. Vale Furnillos ſexto idus Augusti. M.D. xxvii.

P. M. A. M. Svo Comitū.

Adito patris aduentu, Regina ad ſimites vſq; Aragoniã a ſua hereditaria Caſtella dirimētes, properaſſet, ni genitor, per literas obſteſſet, paterno imperio benigne parēs, vt locū vicinū eligat, vtriuſq; curię capitiore, nocte fere media, nono Kl̄s Septēbris, poſt oppidū noie Tortoſes, ad miliaria quidecim. Exoriete Sole, pedē fixim; nō ſu ſem per gradit. Nō decere viduas (ſole maritalli amiſſo) Solis vltra lucē, in itinērib; præcipue (ne conſpiciant) ſu tueri. Hic Regē expeſtaturã arbitramur. Ex Germania Andreas Burgēſis mihi retulit. Cęsarē in Italiã in Gallos deſcēſurū, vt eos Mediolano eiciat, cū ingēti exercitu, nec addidit, ſi quibit. Gemēſes mercatores, augere dicunt & ipſi numerū armatorū, vt ſe, deſcēdētē Maximiliano, i libertate vēdicēt. Margarita, rei familiaris Flādrice, Caroliq; infantis gubernatrix, in Gheldrie ducē (ea eſt Sicābria) cogit exercitū. Is nāq; dux poſtq; ex Britanica Philippi Regis reſeſtate, cōtra iſtū ſcedus, euasi, duro inſeſtat Flādrēſes bello, crebris impetibus, vaſtat obuiã cūcta, im mo & expugnare iã velle videt aperto marte oppida, propicius tuus, inſantati Dux dicitur iſſe. Regi obuiam. Almazanū vſq; munitiſq;, & vrbem Oſontam. Mei capitularea cōqueſti ſunt, quod aliquid de decimalibus eorum redditiſus ſumpſeris, ad multum ſtipendia. Ex his præci

ccclvi

Margotian... Instam nigr... Ram...

ccclvii

Quid imp... perator... nūm; d' Dar... garia... rea ex... ua Rex... bit Fagiar... dux ad... gē; qua p... pa... p̄c. fagiar... dux.

ccclviii

Et obuiam... genitor... Re... gina... gar... in Gallos... Scldrib;... d' negotiis.

puē, que ad sedem pertinent vacantem, id legatus apostolicus se non passurum inquit. Abstinet propter ea (licet te necessitas vigeat) pecuniarū. Ex regio queratur. Non licet polluere sacri. Vale ex oppido Tortoles septimo Kalendas Septembris, M.D.vii.

ccclix

Definitiva

Velim vt Collegam, qui meq̄ sit erga vos mentis, meorūq̄ laborum, & opere testis, mitt teretis, non erit mihi gratum veitris rebus secus intendere. Malle m̄ sarcula, vel ligones exercere, q̄ pecuniaria rem vllam cum his computatorib; regis tractare, his precipue corruptis, & annorum egestate, ac peste, deficiēteq̄ moderatore, temporibus. Pro viribus interea studebo, vt vobis quoad fieri poterit satisfiat. Valet ex oppido Tortoles septimo Kalēdas Septembris, M.D.vii.

Accusati

ua.

Non tibi fuit satis Marliane, & conterrane, & amicissime, ex Turri cremata nobis infaluta tis discessisse, quin etiam ad hanc curiam ad quosdā litteras dedisti, ad me vero nullas. In te, an in istam Philosophiam tuam, que te arripit a mortalib; stupidumq̄ reddit, aliquā do, culpam conficiam, non intelligo. Vale ex oppido Tortoles septimo Kalēdas Septembris, M.D.vii.

ccclxi

Quid sit vitæ, quæ quis vivat / quo modum sit.

Vivere vitam velles, q̄ pauci assequuntur. De grege te populi, ac stultorum excolue, & vitā vitues. Sapiens namq̄ solus est, cui datur vitā vivere. Sapienter pauci, in paucorū te numerum vendica, & vitam vitues. Qui assequit id possis, percuti stans, ne te ipsum fallas, ne tibi mentiaris oportet. Mentimur nobis, quā nos esse sapientes, nobis persuademus ipsis, & fallimur. A best namq̄ tantum a sapiente, qui se vincit, peritur baricq̄ a cupiditatibus finit, quantum distat ortus ab occasu. Sapiens incerta non complectitur pro certis. Incerta, ac fragilia, sunt peracaneas opes, titulos, ac honores esse cognoscimus. Illis tamen semper maior pars hominū inhiat, licet vana esse intelligat. Omni tamē nixu illa queritur, quibus obuoluta, vel ut pulchriculus inter stupas semper exestuat, gemit sub pondere semper. O vos miseros, qui felicitate, in summa locatis in felicitate opulenti. Nil aliud vos esse cōperio, q̄ nūdinarios fortunæ afellos, qui anxii per cruciatus & tormenta, quod ociosi sectatores vestri comedant, vestiant, luxuriantur, coaceruare queritatis. Mulos vos esse lignorum portatores inuenio diuites, quos ad nemo ra, silualq̄, lignatum vos (vt ipsi calescant) vestri sectatores impellunt, Vos autem, leti sub sarcina ceteris in multis grandiores, sub onere tādē, quo maiori premimini, aut obruti ceno per pluuiofam hyemen, aut puluere suffocati estu, procumbitis. Animāq̄ miseram, que nec horā vixit, dum videret ab ipsismet, in Quorum causam miseri vixistis, derelicti exhalatis. Tu autē, qui consilium vis exemplo aliorum deterritus edocetor. Desine sperare, faciar, tuum posse appetitum rebus, que faciare minime possunt. Quicquid namq̄ sub orbefacet lunę, sub vna cōgestum crumena faciare haud quāq̄ animā vnam sufficit. Quia ipsa vniuerso preciosior orbe. Humanis igitur his bonis vtē, vt feruis, ad necessitatem nō adasruentiam. Illa tibi habeto, nō illa tibi, vt molestos seffores, dorso conficito. Bonis autem animi cōfidito, atq̄ in hereto in deū, & vitam vitues. Et vale Quinto Kalendas Septembris, M.D.vii.

ccclxii

Conuenit Rex & filia / pulchra cōgratatio / & duce Harsare & Emanuele.

Iam tandem venit optata dies, lux tibi tua rediit. Quam amiferas Castella, qua latēte in ob scuro prope diem ruitura facebas, e fletu, & mœre ore, ob dicitur, quod iam imminēbat, in gaudium proflito. Paternos complexus, Quarto Kalendas Septēbris in oppido Tortoles oblectatrix filia Regina tua Ioanna subiit. Rex pre letitia nō tem perauit a lachrimis. Regē na vero licet immobilis extiterit, quia nescita deprehensa pellice Belgica ob doloris atrocitate, quid sint lachrimę, non leuiter tamen animum aperuit in letitiam. Institerūt ad multam noctē alterne, contēderuntq̄ vter locum eligeret, ad quem cōmodius curia duceretur. Tu regni domina, licet filia pater inquit, tuū est deligere quid aut quo malis proficiscamur. Regina vero perpetuo genitores a natis obseruatū iri debere arguit. Paterna vicit reuerentia. Est ab vrbe Burgē si oppidum ingēs annona omnīs generis vberissimum, ad sex lequas nomine sancta Maria del campo, eo ab Rege appellato, quo solem9 more, Rex vbi eluxit, Regina noctu viri Busto comitata tetendimus. Lethæam Rex quadrigam tollere, licet monstrifica res inaudita, non audeat, ne illam perturbet. Hinc igitur cum presidis ab Emanuele discordiarum inter fœcerum & generum ratore, in arce Burgenſi locatis, quam Emanuēli Philippus Rex tradiderat, ne iracundiam malint Regis experiri, quam Arcem dedere. Emanuelem in Tutelam dux Narsarę assumpsit.

De Emanuele, quāuis tantorum fuerit causa malorum, ea est ratio, que generoso leoni de mur re exigno. Arcem tantum soluta presidis imperatur. Comes Petrus Nauarrus, cuius peditatu delecto, & bellicis ad muros quatiendos machinamētis subetur accingi, vt nisi steterint in peia tis inclusi arce peruicacitę penas luan, se namq̄ arcem deduros incōiulto Emanuelem reculant. Dux Narsarę receptor Emanuēlis, ab Rege vocatur ad curiam, saluum petit conductum, tute lares de regressu pro libito litteras, quędam sibi pacta fieri. Irrisit Rex viri audaciā, iussit per nuncium ab eo interrogari, an soleant proceres leges a regibus exigere, qui licet Regio se nomi ne libens Castellę spoliauerit, us tamen integrum Regis habeat. Veremur ne ducis magnanimitas eum in preceps trahat, superat vires animus. Vale ex sancta Maria campi in nonis Septēbris, M.D.vii.

ccclxiii

P. M. A. M. S. Comiti.

Sere sunt hę litterę, sero nuncius occurrit. Quę sunt accepto. Idem busti regis custodes in huius oppidi templo, hę cęde iniciatorū cerimonie, ac si nuper conclamatium esset. Vetus tibi Regina rubrum Toletano Archiepiscopo Galerum imponi, qui cum Rege allat9 est, aulea fuisse, ceteraq̄ ornamenta deportari. Non oportere lectum quicq̄, aut iucundum exerceri, vbi ipsa lugēdum mariti corpus habeat in chusum. Ad stadia igitur duodecim, distat oppidum aliud nomine Mahamut. In eius oppiduli Sacello Rege presente, ex summi pontificis Iulii fecundi mādato, Cardineo ornatus est Toletanus Galero decimo nono Kalēdas Octobris. Actis rite solemnibus sacris, eodem die Comes Petrus Nauarrus ex ob fidione arcis Burgēsis scripsit, se habere tormenta machinamenta; omnia stata iam, & deposita, sexdecim horarum spatio se diruturum e mœnibus quantum sat sit ad immittēdos expugnatores, nisi aliud impetretur, coepturum se vbi primum eluxerit, soluere tormenta in ob fessos. Includi nisi sese illico de derint edixit internitien. Ciuitas, que sese obtulit in pertinaces, iussa est quiescere. Vale ex sancta Maria campi quinto nonas Octobris, M.D.vii.

De af in 22 a hamut Balerus Toletano / cur nō incuria.

P. M. A. M. S. Comiti.

Vix domo superiores litteras emiserā, quando allatum est. Obsessum in arce Burgenſi presidium pro Emanuele sese, cū necunde auxilia speraret dedidisse. Vim tormentorū iraq̄ Regiam veritum. Andreas Burgenſis, ne vltra dissidentium animos vanis concionibus foueret, dimissus est ex Hispania, donatum tamen & honoratum renussit Rex. Ita iam nullę vepres, nulli tribuli, purgata omnia. Regina patrem mira colit reuerentia. Ex Germania fama est constans. Maximilianus, qui Paulo ante armatus dicebatur, iam deposuisse arma. Pacemq̄ in iurum cum Rege Gallo, vt vna omnes in turchas sese expediant, Ab Rege tamen Catholico nostro suasi cuius animus fuit semper in nostre fidei hostes pronus. Vale quarto nonas Octobris, M.D.vii.

ccclxiv

De Arce Burgenſi / de dissidentibus / de Regia / de oratione.

P. M. A. M. Gometio a Tolet.

Gometi nunc frater, quia tu eiusdem metropolis canonicus cuius ego prior, future prope diem patrone saluē, quod hiatu optas vasto assequeris, fies Episcopus, nescio an Placentinus, an Segouensis, an Ouetanus. Hic tunc affinis dux Albę tibi soli fluidet. Scribis, vt canonicatus tuus Hieronymo detur matritēsa Rege cuius sunt. patrimoniu omnia istius regni beneficia. Vtq̄ illius portio Vianę quōdam Archiepiscopi a secretis, vtrūq̄ placet, quia vterq̄ vir bonus, supplicabimus, dicito cōcapitularib; nostris. Tria & viginti ea beneficia que petierunt, ad vnguem a Rege illis in iustis concessā, quos ipsi preposuerunt. Vale ex sancta Maria cā pi quarto nonas Octobris, M.D.vii.

ccclxv

Regociatiua.

P. M. A. M. S. Comiti.

Qvando crebros habeo nuncios, frequentes ad te litteras do. Si raro, raras. Paccatis reb9 Burgenſibus. Rex natam compellauit, vt ex sancta Maria campi in amplam vā bem alī quam curia duceretur. Annuis patris mādato, discessimus quicq̄ suo more, matutinis Rex, nocturnis Regina itineribus. Suocq̄ ferali curru, & duobus filiis, mare Fernando, Catharina femina in sanibus in Hispania natis comitata. Arcos villa est itinere recto ad vrbem Burgenſem ad stadia quidecim, ea iter faciebamus, quom Regina ignara prius quo duceretur, progredi recusat. Nolle se Burgos vrbē vltra visere, dum iuxerit. Quia ibi marito sit priuata inquit. Fiximus ergo pedem cum ea nos eius comites. Aloisius ferrerius pro Rege, vir iam senio confectus prudensq̄ Malacensis, Mindoniensisq̄ Episcopi, & ego cum Eranciscorum, Cartuf stenſūq̄ de Miraflores iniciatorum multitudine. Rex Burgos cum reliquis tetendit. Sic diuer si agimus. Septimo iduum Octobris in hanc nos villam coniecit. Vale ex villa Arcos quarto idus Octobris, M.D.vii.

ccclxvi

Demunitione curie.

ccclxvii
De aduētu
Regine ger
manie & no
uerca & pri
uigna.

P.M.A.M. suo Comiti.

Vbi sedeamus, iam alias ad te scripsi, nunc que volent accipio, Rex Germanam, vxorē, Reginani, Valentie ad nos veniens, vt expeditior proficereetur reliquar, eam iussit acceriri. Tuama Regina a genitore petiit, vt vxorem, sibi inuocaram ad se duceret vidēdā. Duxit, conuenerunt, vt i proprię genitrici assurrexit, manūq; petiit osculandam, quali decuit filiam reuerentiā suscepit. Ipsi vberem incolunt, nos ruramur. Valle ex villa Arcos nonis Nouēbris. M.D. vii.

ccclxviii
Dionis.

P.M.A.M. Gomietio a Toledo.

De fortune gremio, in quo sedere anxio optas, nil noui. Rex nemine ad huc elegit, tu emerges, ne verearis. Scio quibus agam fundamentis. At, ne tibi cupido maius onus, q; honor pareat, studere incipio, dorsum sepe grauāt hę sarcinę, trahunt in preceps animos, nisi euigiletur. Spero te futurum loco dignum, caueto presertim ab adulatorum aucupio. Valle ex villa Arcos in nonis Nouēbris. M.D. vii.

ccclxix

P.M.A.M. Suo Comiti Tendilla.

Sacro sanctę inquisitionis hereseos senatores quibus precesdet Toletanus noster sã rubro insignitus galero, Fraudem dolūq; in Luzerianis promulgationib; intercessisse suspicatur, astu partim, partim cruciati bus creditur a testibus in damnatos accusationes extorsisse. Alii neophtas ipso ista confixisse, vt quo latius crimen pateret, eo euaderet impunitus, quia prouerbiū inoleuit, Multum dimitti, quicquid a multis peccatur. Et sub occasione potentum (potentes namq; iam cōmaculabant) qui hęc astruxerint, ventam se cōsecutoros sperarūt. Neq; hi Luzerium in manifestę liberant, qui apertis & patentibus signis in tātam prodierūt fertitatem, vt christiani voce publica, operibusq; profitentes, errorēq; quibus taxabatur, se admisisse negātes, ignē tamen trāderēt. Luzerius autem ipse hęc collegē, iuxta legum precepta se processisse aiunt, allegata scilicet & probata. Quibus argumentis vita hominum agitetur, ac fama (quod est ipsa morte deterius intellige) prope diem ista deteguntur que nunc latent. Vch in terea miseris ademptis. Tu vale Arcos pridie idus Nouēbris. M.D. vii.

ccclxx

P.M.A.M. Suo Comiti.

Solet magnanimitas ege regis bellorum ducibus gloriam (nec iniuria) parere. Ducī autem Natare pernitenti videbatur astruere. Pertinax erat. Rex in perat, vt omnes sui patrimonii dedat arces. Ibat exercitus interim deleturus fundit; omne patrimonium eius, nisi esset dicitō parens. Subiecit collum iugo, Natarensem illi arcem tantum Rex reliquit, nec abtulit redēditus, nouis arces eius regio nomine precesdit in uniuersū. Hęc pauca, quia noui amicū tibi semp ducem hunc bellorum trophęis insignē fuisse. Vale Arcos. x. Kalendas Decēbris. M.D. vii.

ccclxxi

P.M.A.M. Decano Granatenfi.

Captulares habui vestras literas, quibus petiit, vt vobis liceat trimesis otio frui, vt ceteris cathedralium ecclesiarum iniciatis, vtq; liceat matutinas horas primo noctis crepusculo propter male salubrem nocturnum rorem ob imminentes vrbī nituales montes, & nocturnos crassatores nuper ad legem christi tractos, quorum est maior in ea vrbe, quam veterū christianorū numerus. Velleis etiam, vt iniciatorū numerus ad duodeceniū in singulos ordines (quod redditus nō suppetit ad ampliore) reducat. Vt sint, vt puta canonici duodecim, duodecimq; portionarii. Idem in ceteris. En que petiitis omnia cōsequimini. Litera habeo regias ad summū pontificem, cuius est hęc omnia condonare, nil reginegabitur. A luzerio de ignominis, iniuris, damnis, internitionibus illatis in miseris innumeros mortales postulat. Feritatem inmanem intercessisse iam suspicantur iudices, reuoluent manu expectamus. Vos in terea valete ex villa Arcos duodecimo Kalendas Decēbris. M.D. vii.

ccclxxii

P.M.A.M. Suo Comiti.

Aduerte quā cūcta rotent, q; voluitur orbis. Summus pōtēfex, noua dicitur fecisse cum Cesare fœdera. Cesar autē ipse nouū exercitū in Galli Regis potētā cōparare. Mediolanū se velle inquit Gallorū seruitute liberare. Ex Europa nil aliud habet. Ex Africa vero tenetis Regul9 per oratores Regi nro se, suaq; offert omnia, ab hęc datū se inquit a Rege tremefentio, electūq; ab illo, ab vberi Mauritanię regno ad maritimā, legationē huius nō magnificare videt Rex. Sophiū autē Veneti cū Turcharū principis exercitu manu cōseruisse. Duobusq; certam in b; ingētē ex eorū copiā trucidasse. E si adria Gallos q̄da q venerāt in Geldreses dncis auxiliū, fuisse perēptos allatū est, nil noui aliū. Vale ex villa Arcos pridie Kl. Decēbris. M.D. vii.

De Cesare
in Baltos /
de tenes in
Siphica / v
Sophio / v
Slandria.

De processu
Archi
epi

Utas son
a la zglebia.

P.M.A.M. Magistro Alfonso Capos eximio Theologo.

ccclxxiii

Frtatus Mendotius A batie Sanctę fidei Granatēsis oppidi mihi est amicus. Is mihi pollicitus est, me infcio cum nemine contra sturū. Moretus Canonicus noster que dam in terfecit argumenta, surripere nobis negotium dissimulanter conatus est, cauet a me, scit obstiturum ratione tui, quem maioris facio, quia sanioribus vitiis intestinis, distatis in immensum, & literis & morib;. Propterea dabitur omnis opera, vt eam tibi sedem paremus, tu vide vnde sis redditus, quos impensites habiturus, coetera nobis erūt cure. Queris vbi sistamus vbi nullum, aut vnquam est sistere, sistimus, in curia scilicet, nunc apud Reginam in villa Arcos, nunc apud Regem Burgis ad militare sextum. Vbi negotiis intenditur, vtrq; in curia contuberniū habemus, te satis laute, si ad nos aliquando venires, vtrobiq; hospitabitur. Vale tertio nonas Decēbris. M.D. vii.

Negotiati
ua et oblati
ua.

Abad de sanise
Alonso de lobos
y Marano de no
rigo

P.M.A.M. Dionisio Professori Poetis & oratorie Toleti gutture capto & linguam ob elephantiam.

ccclxxiiii

Dvplix me cōficiat iste morbus tuus mēstilla, doleo amici dolorib;, angor, q; vas liquore plenū precioso, ita fortuna conclusit, vt latere in tenebris cogatur, neq; prodire queat ad cōmunē hominū vtilitatem in publicum, eras namq; cōmodissimus isti vrbī, dum licuit instrumento vti, tristior, atq; iterū angor, quando ista considero, interclusum tibi guttur, linguam corrosam, foeditate vultus ex Elephantia maceratum. At quando sapientum mecum ipse sententias euoluo, permitti ab altitonante ista, vt in clientes cadant suos, reperio. Vult nāq; per ignem, & aquā, per terrores, & poenas, per angustias & calamitates parari ad superos iter. Macerari, torqueri, cruciari debere seruum, ne seuiat in domnū, sanxit. Ex incoluntate nāq; otio ac ceteris fortunę illucebris, ad animę atunt pernitentia impedimenta pullulare. Vt igitur te ipsum fortitudinē amplectandū soleris, & hortor & rogo, te ipsum, id est animi providentiā, complectitor. Et videbis te ad idem natum, ad quod & nos, vt scilicet aliquando hic discedamus, quo venimus. Et vale Burgis tertio nonas Decēbris. M.D. vii.

Mira cōso
lanotia/exe
ptū platio
nis.

EPISTOLARVM. PETRI MARTI
RIS. A. M. LIBER VIGESI
MVS PRIMVS. AN
NO. M. D. V. I. I. I.

P.M.A.M. Ioanni Iacobo Trinitate equiti Mediolanensi primario Marchioni Vigleua ni Franciæ magno Mariscallo.

ccclxxv

Mannes Antonius Anglerensis nepos meus, qui stipendio sub tuis vexillis militat Gallico, ad me venit decimo Kalendas Ianuaris, tuas mihi literas porrexit. De comitatu Belcastri causam tuā Regi preposui catholico Domino meo, qua fraude Frācanillę Ducissā Comitissā Accerrariū Constantia de aualos, tibi comitatum illum vsurpet, aperui. Quantū sis faciendus & bello & pace, quāuis sis, Regi significauī, talem statuivirū, qui du standis regendisq; exercitiis, nemini par sis, non esse abiciendū, quia presertim tus sibi seruatū iri petat, nec aliquid quicq;, quod nec hostibus solet negari. Que tu in Marchionatu salutē in Alpib; sita, Garmagnolę redēti mihi legatione Babilonica, dixeris, repetiit, te scilicet nullo pacto arma in Aragonum quenquam Regem sumpturū, quia sis apud eos fere enutritus Neapoli, honoribus auctus & auctoritate. Propterea de te, domum illam benemeritam asseuerabas, addidit preterea te quō apud Carolum Regem de militari ab eo ducato sumendo ageres) primum cum eo fœdus fecisse, ne tua vteretur opera in eam domū, licet magno te Mariscalatu (vt aiunt) Galili, ornauerit. Comitatum vero istum Belcastri, tunc a Rege Fernando primo, ex Aragonico ducato Neapoli regnante, assecutum propositū, quom ab Innocentio octavo pōtēfice maximo, belolo vrgebatur, proceribus regni, paucis exceptis, deficientibus, vt e regno Fernando efficeretur te nāq; cum duabus & viginti cathastra torū turmis, nō infirmis auxiliis, a Ludouico Sortia missis, Fernando suppetis, iussit in regnū, Regi nūciaui. Tuis laborib;, tua vigilantiā, diligentia, opera, cum ea parte exercitus, Fernando fuisse robur non paruis faciendum disserui. Tua igitur virtute bellica comitatum fuisse istum tibi a Fernando condonatum, non aliunde partum.

Super co
mitatu Bel
castri nego
ciatua.

Quis fortis & prudentis imperatoris officio, sum ctus no fuisses, deturbat e regno, forte Fer nandus Rex fuisset, tanti obsequii premium, ne tibi tollatur, regem orauit, Senatoribus iugif re grisdemadatu est, vt virtusq; partis iura scrutetur diliget cura. Sui cuiq; tribuat, imperauit, q sequetur intelliges. Vale interea. Burgis quarto nonas Ianuarii. M.D. viii.

ccclxxvi.

De cesare/ r. Gallis/ q; impator sit Galli/ r. E. ncti exerci- tuu. Triuul- cius p. iam reddidit Sal- tis.

P.M.A.M. Suo Comiti.

Paucis ante diebus, venit ad me nuntius a Ioanne Iacobo triuultio nostro cocine magno Francie Mariscallo. Is preter patroni negotia, Maximilianu refert Cesarem, ex Alpib; tridentum vsq; in perii vrbem Episcopalem, descendisse in Italiae fines, cum magna im pedimeturu & machinarum copia. Sed addidit, paruam eum & peditum, & equitum habere coactam manum, q; desint facultates ad amplioem comparandam. Formidat ipsius accessum tamen Rex Gallus. Formidant & Veneti, qui ne in Italiam ingrediatur armatus, vna cu Gallis obflare parant. Sunt ex Germania in Italiam Cesari tria itinera, ab Eluetis per comeseu lacu, vnum & qua benacus, Garde ntic, lacus alterum que ambo ex Alpibus iugis deriuant. Tertius ex rethicis montibus per vallem Cadobresem, in prouintiam que forum est Iuliu, nunc friuo lum appellatur a Venetis. Cuius prouintie caput vrbs est Vtinum, a foro Iulii Venet; agit in Cesarem exercitus, ab vtroq; lacu radices occupat Alpium, copie Gallico merentes stipendio quadripartite, Vasconu fama est, inesse milia decem, totidem Itolorum, duo Eluetoru, quos Sutzios dicit nostra etas. Hispanoru milia tria. Diuersi, diuersis obiecti angustiis alpium. Cata frastoru mile octingentoru habet exercitus Gallus numerum. Catafrastrum vocat Gallus lan ceam grossam. Amiboru est electus exercituum imperator, coterraneus meus, Ioannes Iacob; idem Triuultius, qui, nisi propria raptatus rabie in Ludouicu Sfortia, patriam Gallis reddidisset, cunctis mortalibus gloria belli precelleret, quem nosti quando Mediolano in Hispaniam ster faciebamus. Hi sunt noui belli apparatus, que succedent intelliges. De sophio autem persa, inquit Veneti, no minoris se facere illius prosperos successus in incommodum christianoru, q; si Turche illum sternerent, magni esse animi aiunt viru, magniq; ingenii, atq; vna philoso phie se ctorem, amator eq; cuius illi puero. Pater mories erudimenta reliquerat, natur e amicus, que nature sunt cofona fouet. Libertatem populoru, vt animos alliciat, se queritare predi cat. De turcharum principis sobole filium aiunt, ad sop hii cofugisse, stimulisq; sop hium vr gere, vt in patrem progrediatur, qui iam senio marcidus, eger facit, vni deditus e filiis, quos ha bet plurimos, cui omnia regna relinquere, coeterosq; exheredare cogitat. Vale ex vrbe Burgen si quarto idus Ianuarii. M.D. viii.

ccclxxvii

P.M.A.M. Magistro Alonso Campos Exi mio Theologo Canonico Granateni.

Sua iustia/ neqs inani vno cruce. E/ ne muta- to loco mi- ser animus.

re ita de sum primus la nomy cammy Madra

Vrtatus Medotius nostrae Granatensis Sancte fidei abbas, nostro se rogatu annuit abbati tibi prebituru. Sed redditus petit equantes abbate censum. Tu none Canonicus: none mercede fructus annua quadraginta numerorum milium: vt quid irretire te cupis cum in comodo: si, quid iste velit pellantis, de tuis quadraginta, potius aliquid est tollendum, loci te anxietas mouet, video. Prior me sedebit fortis: prior plato, en vir bone, misero sunt ista Popel lo queritada, qui aliter faceret, nisi talibus adnunculis, attomo leuioribus, imiteretur. Viro autem egregio, secus. Is locum honorat, adornat, no locus ipsum, quid tibi, hic an illic sedeat: quido strina mortalem equas queq; qui sapientia sidera vincis: futilis est igitur hec ratio, & si contenderis, aliena tibi manu, rete querito. Nolo ego talem mea dextera viti gratuito cuiq; su bitcere, & implicare. Matritensem Canonici amicum vtriusq; procuratore meum, per Lega tum apostolicum Bachalaru creauimus, & Licenciatum, ab illo iustrenam exgito gratulabu dam. Non scribo ad eum, ne videar collatum velle beneficium exprobare, quod probro par est. Nunc apud Regē sum Burgis, quo veluti Castor & Pollux dimidiu tempus diueto, reliqui in villa Arcos ad stadia forte. xv. apud Reginam. Vale ex vrbe Burgenfi quarto idus Ianuarii. M.D. viii.

ccclxxviii

Regociati- ua.

P.M.A.M. Capitularibus Granatenibus.

Valis mihi fuerit, cum regii fisci copulatoribus, super taxatione frumentaria pestilentis anni sexti & quinqueagesimi contentio, referre nequeo pertinaciter, quo precio fenerato res redactum in costum panem triticum famelicę vendunt plebi misere, eo intetarunt pretio nos in eadem decima vnde decima que nos tangit onerare. Dilatus est in aliu diem conuentus eorum, quid statuatur intelligetis, pedibus, manibusq; (vt vulgo dicitur) enitar, ne nos op primat. Valet Burgis quarto idus Ianuarii. M.D. viii.

P.M.A.M. Io. Iacobo triuultio medico. Mar chioni Magno Frantię Mariscallo.

ccclxxx

In belcastrensi re tua in senos habes curiales omnes, non q; tibi sint qui te no norunt inimic ci, sed quia sint aduersarie com pettrici, & vxoris tuę forori ducisse Francaulle, quam Nea poli nouerunt amici, mulierem a literis, ab elegantia, a forma comendant, at virtute bellica tollit ad sidera. Nisi hec mulier Hispano sanguine progenita Hispanis Isclam insulam, quam ditone tenebat, que fere in faucib; facit Neapolitani portus dedisset, quo tempore bellum atrox inter Gallos & Hispanos ingrebat, quid de Hispanis interrogat, salutem Hispanis, Gallis ve ro permittit hanc foemina peperisse contendunt. Ex ea insula ferunt Hispanos vires in regnu collegisse. Duras preterea fuisse passum obsidiones propugnado, trucidatos coram, vidisse stre nuos nepotes duos. Hec & multa preterea vna voce arguit, omni propterea grata, omni fauo re dignam dicunt. Quid premii tante fidei, fortitudinis, constantie tribui potest in clamitant, his ego, tantę mulieri, quam Herculem superasse vultis tam bene de vobis merite dimidiat sal tem regni partem deberetis iure merito impartiri. Sed de vestris, non de alienis facultatibus illi satisfacite. Quid, si hic qui Gallicam in nostrum exercitu imperaturu recusauit, in regnu Nea politanu, in quo ab annis teneris arma exercuit, vias, passus, plana, montes, angustias, patetes campos, flumina, mores deniq; hominu callet, tantum inermis domi maneris promeruisse vo bis probetur, quatum illa totis viribus innixa, Galli duces in vos missi furore boreali percit, magnanimitatq; iure merito magni Gonfali Fernandi imperatoris nostri facile celerunt. Testem vobis magnum eundem habetote, quanti reliquos illius exercitus aduersi fecerit, qua do Triuultium no venturu intellexit in eum, opimiora inquit, spolia ex hoste referemus, quo plures in nos venerint. Solut hic Triuultius animum illi in diuersa tr ahebat, cu pari rem se ha biturum argumetabatur. Sed quid ego hec sua petit integra fide, immenso labore que sita, nos lite igitur tantum vtrum a Regis obsequis tollere, nequeunt molleseri, conceptam seruat per uicauam. Rex tamē literas tibi Saoune quom vna duo maximi catholicus & christianissimus conuenerunt, prebitas, iubet corroborari, affirmatq; prope diem ad te Ioanem Antoniu cu his literis remittam. Si quid vltra emerget, integro tibi animo, vt patrię principii obsequar. Va le Burgis tertio Kalendas Februarti. M.D. viii.

Triuultius et fraca vllge merita/ sup causa Bel- castri.

P.M.A.M. suo Comiti.

ccclxxx

Maximilianum Cesarem inter tridentum & munitam Venetoru arcem nomine Rouo redum castrametante nouo summus pontifex titulo insigniuit, loco naq; aureę securi de coronę Imperatorē electu potiffito chirographo nuncupauit. Rouoredi expugna tionē tentasse dicitur, ac re infecta discessisse. Validis namq; reperit illam presidis & machina mentis munita. Post hec relatum est ciriter idus Matas per Venetos milites, germanos coplu res, qui forte pabulatum & firmetatum ab exercitu serant, fuisse trucidatos darma potius reci ptunt germani q; inferant. Io. Iacobus triuultius vtriusq; ductor exercitus, castra habet oppo sita hostium castris. Cito tarantara clanget, nec loci natura, nec alimeturu penuria stare diu pa tientur, quin cocurrant, ad vos illico mittam qui referant rei exitum. Sop hium persam ferunt in hiberna secessisse, nec laceffere quenq;. Proxima inquit proditurum estate. Coeteri princi pes dormitant. De nobis quid pace fruimur aurea, sub Fernandi Clipeo Regis te tti, quod vero Aphri piratę Granate littora perturbet, christianosq; abducant captiuos, pemittebit illos, no post multo luent poenas, vnaat Fernadus, indecuplu soluent. Mos est vti nosti bellicus, vt hinc rapiamus, inde spoliemur. Vtriusq; agit mars Burgis. xii. Kalendas Martii. M.D. viii.

Cesar apo tifice impa- tor elect; a= pella/ quo no Berma ni succedat & Sofio/ de Alris itesta tibi; Braua tam.

P.M.A.M. Aloffio Maritano Philoso pho vatic; egregio conuiu. S.

ccclxxxii

Calesti te freti procellosas rupes & Belgicas quas vocat Bacos, Sirtes Flandre euassisse scri bis. Margaritam rerum Caroli principis Infantis administratice, adusse inquis. Letamur qui tibi bene cupimus, quia presertim dicis eudem te locum apud eam Carolumq; prin cipem reteturum, quem Philippo viiente fueras assecutus. At te iterum armatum inquis & mi litaturum Maximiliano electo imperatore in Italia, que ais ex ducatu Mediolani vtriusq; nostru patria Gallos electurum, quid sentiam intellige, q; incolumis euaseris, fisci; in tuto, no aliter mi hi gratum q; si nec dimidium anime fluctuantis seruatum renuncietur. De bello autem, si co silium amici vis, bella gerant bellatores, Philosophis in hreat lectiois, & cotemplationis stu dium, qui fieri potest vt bello aptus, vr gete senio reperiat, qui a teneris vnguculis perpetuo

Consultua r. cogratula tua.

libros, arma nunq̄ exercuerit si electus imperator votico pos efficietur, liberum tibi erit in patriam redire. At si duos repererit obices, duplici Gallos iracundia in te liberorq̄ tuos, & familiariam concitabis, qui toto Sfortianus es peccatore. Expectato igitur sub tecto, no sub pellibus rerum euentus. Et vale Burgis in Kalendas Martii. M.D. viii.

ccclxxxix

P. M. A. M. Decano & capitularibus Granatensibus.

Regociatiua.

Et ita ut vestre mensis capitularis portio ab Episcopali, nunc vacua fecernatur Rege incognito. Id haud quaerit fieri est equum. Regi rem prepositi. Simus nostra forte contenti respondit, donec pastorem nobis dedit. De pecuniis que nobis in Salinis assignatae in exactore fiscalis decoctum inciderunt Chirographum accipite. De coeteris creditoribus, neque volunt neque ab equo iustociq̄ discedit, ne ordinem peruertant, citentur, inquiratur in eorum prius facultates iuridice, & iuxta legum sanctionem, tunc mutabitur in aliud Fiscole membrum, quod deest. Abfces redditus quondam a mauris suo Mahomete dicatos includere in ordinaria, vestra stipendia tentarunt, obstiti. Computatorum discei persternacem contentionem. De coeteris que petitis, in ordine in iudicium ruralium, & parochialium tribunalium, ne cui amplior q̄ duodecim numerum vestrorum, quos marcedinos milium superet, ne ve addatur quis assignato iam numero, fiet ut censuistis, quod vestro privilegio additum censu precedat cuiuscumq̄ alterius privilegii solutionem. Respondetur multorum esse particularia, vestrum generale, nec tolli posse quod alicui in loco signato conscriptum sit, vt generalit tribuatur. Valet. In Kalendas Martii. M.D. viii.

ccclxxxix

P. M. A. M. Suo Comiti.

Imperator gurriceis/ trigestis exercitiis animam misisse/ gallico queda.

Cesari electo Imperatori fatius fuisset, vt video, pace media vixisse, q̄ bellum queritasse, quado quidem impar duobus tantis hostibus, multu putant prouintiam sumptisse consiliu republica Veneta, que iam egre ferebat Gallorum viciniam. At fero sapuit. Ita multis ante diebus conuenerat, sed electi mora prebuit Veneto necessitatem, vt cum Gallo foedus re integraret, ne in se Gallicum furorem conuerteret, solusq̄ sarcinam leuaret cunctante Cesare. Si tunc e Germanis descendisset motibus in Italiam, quando a Venetis accerbebatur in Gallos, forte fortuna Galloru cantus rauco sonasset gutture. In hac animi fluctu imperator electus Gurriceis comitatu amissit, & urbem illustrem trigestum cum omnibus trigestino freto oppidis adiacentibus. De ipius autem exercitu quid, per exploratores Hispani generis milites castrenses factus certior, Triumvltio Imperator aduersus partis facere Germanos in castris, no ea cura, vt gillis dispositis, quam exigit regula martis, prosiluit noctu, ad eos co postis ordinibus, qua nocte, dominicam obseruamus resurrectione, germanorum adortur castra, Pallantes oppressit. Subita formidine dispersit, vicit, prostrigauit, atq̄ in fugam vertit. Sauci qui cedi super fuerunt Germaniam redieret. Effet Cesarea maiestas in castris necne, nondum intelligimus. Vale Burgis, in Kalendas Martii. M.D. viii.

ccclxxxix

P. M. A. M. Decano Graegatenfi.

liti Luzerius vt ratione det de pccisib/ accersitur.

Expo/ casu/ Ar/ hugi/

Cardinalis hic noster Hispanus Toletanus Archianctistes a quo sacre inquisitionis hereseos summa depedet, vna cum eius senatu, ad se Luzerium, vel quod rei aptius, Tenebreriu accersunt, testesq̄ adducit subent, quos iste creditur, tum astu, tum cruciatibus, circueuentos, vt inficeret religionem falsis dilationibus, immo & fatuis, ineptis namq̄ cofingi quicq̄ potest, q̄ virgines que a vicinis probantur, paterna domo nunq̄ exisse, ibiq̄ vixisse perpetuo, dicantur Hispaniam vniversam peragrassse, vt recitatum legem veterem predicaret, christi autem dogmata sterneret. Quid doctri ne speratur in reclusis virginibus: quid animi ad maternas delicias deferendas: vt per orbem in compositis proficiscerent. Et vt pachanales astruxit, pro equis hircorum tergorib/ vias & temulentas. Huiuscemodi multa, quis potuit iudicum hifcesabellis no tam infantilibus, sed tartareis aures prestare: vt hinc fundamentum caperet, ad damnationem & infamiam totius Hispanie. Senatus igitur hic, vnde tanta contagio scrutatur: processus formatos celsitant. Iudicia tot crematorum, totq̄ taxatorum quotidianis inspectem co silis. Vale Burgis tertio Idus Martii. M.D. viii.

ccclxxxix

P. M. A. M. Io. Iacobo Triumvltio delite Belcastri.

Regociatiua.

Sororia ista tua & aduersaria Francanille, ducissa coram senatu Neapolitano, tuae litis iudici preposuit literas, tibi Sauonae prebitas, nullius fuisse vigoris, atq̄ hinc surreptitias quia secretarii Almazani dextera minime fuerint referedate (vt aiunt) ego autem, Regem denno adiu, hortando, monendo, orando, a Rege petii, ne tantum virum, qualis tu es, velis a se abalienare, qui comitatum illum, non tantu facias quanti ducissa ipsius verba incompofita, quibus

gloria tuam, que inges est taxare comaculareq̄ videtur. Quia te aduersasse arguit Regi, quod in eius auxilium in regnum non veneris contra Gallos, qua fraude illi ate fororio comitatu creditum, a Federico Rege iam spoliato sub data Castellii noui cu discedente Ysicle Federico conscriptum sit privilegium impetraverit. Immo a misero Rege hospite qui exul in Galliam diuertebat, extorsit, quando ipsa in fami te forio quo fraudem suam velat, te no venisse in regnum inquis. Regi ego non minus te fuisse Regi obsecutum q̄ no veneris q̄ ipsa foemina (licet Hierculeo eam multi vigore insigniant) potuerit promereri, nec quia ipsa bene se gesserit ad negamus, addidi Regi ne patiat, q̄ in eius curia, tanto viro quicq̄ aduersetur, quem si amiserim, quid lucri conicere possimus in crumenam, non intelligo, iussit propterea Rex (illis inuitis literas propria dextera sub signatas, expediri. En illas tato pere desideratas, vti nam voti compos efficiaris, quado quidem tanta te vrget anxietate huius Belcastrensis comitatus possessio, q̄ prium fuerit tue bellice virtutis premium. Vale Burgis pridie nonas Maii. M.D. viii.

ccclxxxix

P. M. A. M. Triumvltio Episcopo Comensi scaramusic magni triumvltii nepoti.

Matheus malfelitus vir Balearicus Aragonici senatus vice Cancellarius, qualis quantuq̄ sis mihi rediens ex Gallia orator pro catholico Rege meo retulit, qualem genere talem te literis predicat, & ingenio pollere, nulla tibi natura dote ex his desse, quas (quod se beneficium in quequa offendit) solet impartiri. Io. Antonius Angliensis nepos meus, qui sub tui patris vexillis meret, secundo ad me missus cum literis regis a patruo petitis, super lite Belcastrensi reuertitur, velim profuturas, officit patruo tuo Francanillam e nobili genere Hispano esse ortam, & affines, & amicos, hic habet quotquot Regis adherent lateri. Tuus autem patruus neminem, me excepto, quia illam omnes, patruum nemo nouerunt, nomine tantum notus est, illa & sanguine Hispano cara, & meritis grata, de illius formice morum elegatia, forma, literis, & eloquentia, quicq̄ Neapolim Regi catholico fuere comites, mira predicat. At de sortitudine (suffa) Nezarinam quidem sacerum, aut Hippolitem Amazonem bellacissimas clariora belli factiora gessisse ratiocinatur. Semiramidem tantum excipiunt, quia in sulam Isclam Hispana mulier, Hispanis no Callis dederit, obfideriq̄ se atq̄ oppugnari passa fuerit, egregie quide se gessit, sed nil supra homines, vt isti volunt, his agimur procellis in primarios omnes, nitemur tamen contra rotantium spherarum impetum, de rebus autem meis, per eundem intelleges, quid velim officio fungere nobilis & magnanimiti viri, si qui d' erit, in quo apud istos Gallos, quorum senatus princeps esse diceris, opus fuerit opera tua. Cardinali Rotomagenfi Legato meas impartitor literas. Burgis pridie nonas Maii. M.D. viii.

Marratua laudatua/ et succellua.

P. M. A. M. Georgio de Ambasia Cardinali generali totius Gallie Legato.

ccclxxxix

Quanta sit soli natalis vis in natura, nemo est, qui ambigat. Dulcis amor patrie, dulce solum patria est, attritum est proverbium. Degenerem igitur ab vnuerfo, non modo humano, sed ab omnium animantium genere, nisi & ego mihi beneuolentiam in patria, nisi mutata ab ea elementorum particulam corporalem hanc, substantiam redditurum credituribus aliquando statueret, en & qualis anxietas spiritus est. Qui per illos celsi meatus, in hanc molem pestundata infulsus, cupit illo trahere materiam istam, qua reclusus est, ac si nulla speraret alla, via hinc prodens, q̄ illa cognita ad superos posse remeare. Magno me purpurate affectu beneficio quo redeunt mihi ex legatione Babilonica, Carmagnole Marchionatu salutis, vobis Alpes traesitibus, cum christianissimo Rege ad rem Neapolitanam, tutelares a Regis a manu imperasti literas, quas dicitis saluum conductum, atq̄ etiam gratis impartiri, quibus ducibus, ego & vnuerfus meus comitatus, tam fractis bellorum temporibus, prouintias omnes Gallicas traeci securus, & honoratis ab incolis quacq̄ pedem tuli, acta placuit recedere presul optime, vt in memoriam tibi reuocem magnanimiti esse, quem semel in patrocinium sumperit, eundem cumulatoribus Indies augere beneficiis. Beatoru Gratiani philini carpophari, & fidelis, ossa in Abbatia aronq̄ Borremeoru ab vrbe Mediolano milia circiter quadriginta facta, ex abbati crudeli incuria, contecta, in angulum abiectum cum suis quodq̄ capillis profecta iacet, & miserando prospectu Abbatie ipsius templum dirutum in id me oppidum genitrix vtero porta nit, & peperit tantam impietatem, inde transfens, vt locum natalis viferem, fu collachrimatus. Voui, me totis viribus daturum operam, vt quacq̄ daretur Abbatiam assequeretur. Voto addidit, reddidit illos vel maiorem illorum partem, si voti compos efficeret, me in illius templi ressitutionem, & corporum illorum, qualem deceret tumulaturam exhibituru. Hinc, vbi iam

vii vale sit patrie officium, quibus causis cogamur amare illam/ inter reges negociatua/ remuneratione/ de studio.

ter Hispanos & vos Gallos arma cessisse cōcordiam q̄ intercessisse vidi, meis apud quos multo iam annos versatus sum, Regi & Regine, rem preposui. Vt a vobis abbatiam impetrare conarentur supplicanti, annuerunt meę pietati. Ad Christianissimū, teq̄, aliosq̄ omnes quos apud vos aliquis esse momenti senserunt, literas precarias dedere. Ad oratores suos, Imperatias, ex oratorum incuria, nil actum est ad hanc vsq̄ diem. Rex autem catholicus, qui nunc vobiscum est affinitate adfuit, fretus amicitia, & sanguinis vinculo, fretus & amore tuo vir illustris, erga catholicam suam maiestatem, per literas non modo signatas sed propria manu scriptas, ad oratorem suum Io. de Albion, christianissimū Regem Regine vxoris eius aucticulum, & te legatum, cū ampla pontificali potestate, rogatos facit, vt Rex subbeat, tu Presul amplissime prebeas illius Abbatie possessori tantundem alicubi reddituū aliorum. Abbatiam istam soli natalis mei dirutam, nobis relinquat erigendam. Id tibi clarissime legatē, modo velis, facillimum erit. Hac tibi opera deum propitium, cœlestes illos, quorū corpora honoratū exposcunt sepulchri, patronos, Regem catholicum amicum, me obsequentissimū comparabis. Benignis igitur auribus Reuerendissimū Comēsem Episcopum conciuem meum, & familiarem quem ad id negotiū misi cum literis regis audito, manumq̄ beneficam aperito. Et vale Burgis vbi curia est Hispana, pridie nonas Maii. M. D. viii.

ccccxxxviii.

Congratulatio/ua/et donatio.

P. M. A. M. Comiti Misochi Magni Trinitatis filio heredi.

Solent homines, a notis patribus, in ignotos filios amorem dirigere. Paterna causa te magnifice comes obseruauit hæcenus, post hac autem, quia delatum est te omni ornatum vitute, atq̄ inniti vt preclare gestis & bellicis trophis onustū genitorē, emuleris, te ipsum vt illum obseruabimus. Hęc pauca redeunt Io. Antonio nepoti meo, licet ex tranverso nato, sub tui genitoris Marchallati stipendio Gallico militati, ad te dare cōstitui. Duos is ad te meo nomine canes Gallicos ex Hispania ducit, & equestria Hispano more calcaria totidem, pignus nostri amoris erga te, etati tue munera non disona, equo etiam illum donauimus Hispano curfore, militari. Cōmēdatū habeto inuenem. De patris negotiis ad patrem satis late. De his ad te nulla sit cura, licet ista tibi omnia parentur. Vale Burgis pridie nonas Maii. M. D. viii.

ccccxxxix.

Instructio/ua/et suastio.

P. M. A. M. Fernando Hispanensi familiari suo in Gallia.

Io. Antonius noster Angleriensis, que velim referet. Puto legatum istum Rothomagensem Cardinalem catholici Regis nostri, literas (manu propria preteritū) exaratas, non neglecturum, daturum operam arbitramur, vt voti compotes efficiamur. Andreas Burgenis Imperatorius, in ista Gallica curia orator, duram inaccessamq̄ rem istam facit, quia cum Gallis res sit. Quos ipse aut extra te ipsos, neminem putare augendum esse beneficis. Dic isti meo nomine, Gallos esse hoies, qui & ipsi ratione vinciqueant. Ita barbaros aut inhumanos haud quaquā fore arbitror, vt rem sint huiusmodi tanto Regi affini negaturi. Res hec, nec statū, nec auctoritatem, aut gloriam, vel, quod illi durius esse credunt, crumenā tangit. Ecclesiastica hec, ignominis hominibus, atq̄ isdem inertibus, ipsos videmus quotquot horis plena manu effundere, de seditibusq̄ aqualiculos, istis dapibus farcire. Preterea Rex noster catholicus, morem Gallis gestis sit sepiissime. Ipsi autē vices non reddiderunt vilas. Dic ei meo nomine, vigilet, labore, studeat qua capiendi sunt Galli. Scio eum nouisse, modo expurgatur, maiorem me in eo spem habere q̄ in isto oratore Regio albionē, ignaro literarum, & a natura sibi nato. Daturum, ostensurumq̄ literas regias Albionem credo, sed secuturum Leporē fugacem diffido. Valete ambo Burgis pridie nonas Maii. M. D. viii.

ccccxc.

Exhortatio/ua/et rogatio.

P. M. A. M. Iacobo Albiono viro Latino Regis oratori in Gallia.

Hæbes orator amice, quod petisti. Literas. S. catholici Regis tui, propria manu cōscriptas, in amotis fidei erga me ad Rothomagensem istum, vniuersę Gallie legatum, gratiarum a ctuas q̄ tibi benigne responderit. Secq̄ Regis nostri postulata impleturum promiserit, quia precipue nō nobis, sed ipsius met Abbatie dirute restitutioni, redditus eius optam, vbi facere multa sanctorum corpora tibi alias significant. Fungere amicitio offitio, & tui Regis mans data exequi curato. Hęc est nostro pectori vnica rerum humanarum cupido, ex multiplicibus namq̄ ambitionis titulis, cumulatoris molestiarum prodeunt acerui, q̄ delictarum, has vinciatim ex tumido fastu excepimus. Illas omni modiorum & eminarum mensura nobis fortuna ministrat. Habebis me tibi perpetuo deditum, si enixe huic meę rei studueris. Scio quā sit muneris oratori vis. Vale Burgis pridie nonas Maii. M. D. viii.

P. M. A. M. Svo Comiti.

ccccxi.

It qualis fortuna vide Comes inace, magnus dux ille, ac sapiēs, poterit tibi dicere, quid sit nouerque rabies, spumas vbi mandere cordi est. Princeps ille, ab orbis principibus vniuersis prudens habitus. Quem finitūq̄ potentie formidabant, turcharum Princeps magno faciebat, qui reges Neapolitanos detur bauit, Gallos in Italiam, Maximilianūq̄ Imperatore affinem adduxit, Venetos, quacūq̄ federet animo, aliquando trahebat. Is exul, in angusto, sub Gallica seruatus custodia, perit. Quali dolore animam illam exalauerit, tu iudicatio, ab illo vitatus, captus, in vincula coniectus, qui & ipse Ludouicus, pauper quondā, & carcere clausus, captus reus est habitus, ab eo, quem ipse met nouarie septimū durissima fregit obfidiōne, deditūq̄ cepisset, nisi obfidiōnem inuitis etiam foederatis Venetis, soluere propter affect, veritus Gallicam potentiam in se concitare, en fatorum ordo. En fortune constantia, vt celsa ruant, vt strata resurgant. Tu vero scribis Petrum Aquilarium Plegi Marchionē mihi discipulum, ne iudex a Rege missus, seditiosos quosdam Cordubę, debitis afficeret supplitus, obfuisse. Et quod inconstitius, iudicem ipsum curie preterem, ad oppidum autum suum Montillam vincitum, satellitibus septimū, dum itum iri iussisse. Maiorem mihi immodum id displicet. Penitēte Marchionem, reiq̄ participes omnes. Proderit fortasse vxorem habere Regis amitam, Magniq̄ Gōfali Fernandū patri auctoritas, que maxima est apud Regē. At vereor, ne Regi nuper ad Regni habenas redeunt, expediat, nullo pacto tale factū impunitū, relinquere, ne a ceteris postmodum contemptū, & risui habeatur, vereor, ne in eius caput faba cudatur talis, vt eius exemplo ceteri deterreantur. Preterea video Regem flamas euocentē, nil hinc boni speratur. Petrus autem tem Gerio, comitis vrenie, primum genitus, qui & ipse literaria mea fixit vbera, tem preteritū se habuisse predicatur, licet & ipse Regem aliquantulum perturbauerit, quō namq̄ Rex illi iusserit edici, vt Medinesidonē ducis tutelam, quam ei ducis pater moriens reliquerat, respondisse dicitur, se affectum ingentis molestia, q̄ nequeat dicto esse Regio parens, sine graui deserti pilli nota. At se suaq̄ omnia Regi esse obnoxia, Creditam retinuit inuito Rege tutelā. Sed nullam soluit ex ore labem, nulla in regium quemq̄, sparsit conuicta, ne modo iniuriam ingentē, Me miseret Marchionis, ne in calamitatem aliquam trahatur dubito. Ludouico heredi tuo cōsule, ne in regia insurgat coronā vnq̄. Et valebit, Ex villa Arcos quinto nonas Iunii. M. D. viii.

Larie desle
hoc exoz
dit de mo
te ducis me
diol. Quid
marchio ple
gi in pteoz
curie qd pe
trus Gerio
cōtra Reg.

P. M. A. M. Svo Comiti.

ccccxii.

Paulatim enatat auctoritatem innocentia. Archiepiscopi, qui fuit quōdam anmę tue dimittens, accusationē tartarea desputam rabie, patet latissime. Soluti sunt vinculis omnes testes, quorum dictis, tum inanibus & fatuis, tum iniuris & pernitiosis, tenebrerius inherens, occasiones raptauit, quibus tot corpora confingeret, animas perturbaret, familias innumeras infamia repletet. O miseram Hispaniam, tot virorum fortunam genitricem, tam nephandia labe, contra sua fasq̄ cōmaculatā. Ductus est Tenebrerius in Burgem vinctus arcem. Preterea q̄ arcis imperatum vt sub fida seruetur custodia. Sed quid? morte ne tua Tercesis, mille pēsa bit Hectorum erūnas? leuabit miserorum curas? cordis anxii pressurę medebitur aliquantulum, se iniuria damnatos, se sub iniquo iudice causam habuisse, patefieri. Sit satis de hac tempestate tractatum comes Illustris. Rex Cordubam versus, filia in villa Arcos relicta, in male cōsultū Marchionē de Pliego, mouit. Deus bene vcrat. Timeo Marchionē discipulo meo quōdam. Veh preteritibus equalibus exemplum. In valle agimus oleti. Ex itinere, fama est Petri Nauarum comitem, bellorum magistrum, impetuisse, expugnasse, cepisseq̄ promōtorū in faucibus Vcles dela Gomera in Africa, vnde Hispana littora piratę aphri sepe spoliant, fauent illis regulo bellectens, quem aurit vno venereq̄ sepultum viuere. Commodissimā fore stationem nostris post hac rupem illam inquirunt. Vocant promontorium qd pegnonum. Vale ex Valleoleti in nonis Augusti. M. D. viii.

Luzcrio ca
pit/oluiua
tio dplonā
teses Luz
riū solun
tur / Ex
ad marchio
nā plegi ca
pit in s
capegnonū

P. M. A. M. Trinitio Magno Marchioni.

ccccxiii.

Trinitio regias tibi literas in lite Belcastri parum profuisse. Ducissa vero Francaulle, tibi fororia, atq̄ eadem aduer saria, contumitū ingētibz curiam repleuit. Affines autem & gmatica i regno, quid d vrogliq̄ te super bel castri lue.

Tu autem quid petis? ut pragmatice Regis tua causa infringantur? sustineri leges conditas minime iniquum est. At, si latente in re fraudem, persistauerimus, nil est in quo ducisse fiat iniuria. Primum namque pragmatice Regis caput, hunc habet sensum. Si qua inter possessores rerum ab Alfonso primo Fernandoque illius filio habitatum, his exoritur, nobis inconsultis, nostre sancte clare in regno senatus, questionem discutiat, deliberet, decernat. Alterum si de rebus ab Alfonso Fernandoque secundis & Federico Regibus elargitis, quid emerferit, sanxit Rex catholicus, ad se rem deducit, ut meritis & qualitate personarum inspicitis, suo regio nutu res procedat. Hec est vtriusque pragmatice medula, primum tibi caput expedit, quia tuis meritis Fernando primus comitatum in partem est. Secundum vero, causam implicat tuam, quia federicus rex, licet regno discedens, ducissam tuo donauit comitatu, precium hospitii, quia illum in Iscla exortorem, in Galliam spoliatum proficiscetem, suscepit. Te vero, non modo aiunt, fautores ducisse, non assuisse nobis indigentibus, verum etiam & cum hostibus fuisse. Tibi, ut ceteris, qui affuerunt, abstulimus. Quid querearis? annuit tamen Rex, te magni esse faciendum, cupereque se, ut tibi mos geratur. Sed nescit qua tendat. Omnis opera impenditur. Non dormitem? Interea vale Burgis sexto idus Augusti. M. D. viii.

P. M. A. M. Scaramutiae Trinitatis Magni Trinitatis nepoti Episcopo Comensi.

ccccxlii

Autoris ratio est Reges sup bel castrensi negotio qd regi ferat de vtroque litiga te qd de ip sis aduoca ti, dicat iudicio

Proficiscete nuntio ad patrum tuum, qui labentis Italice solum est lumen, & spes solatii, fuit consilium, ad te quoque pauca dare. De te Belcastrensi, ad illum late scribo. Tu vero, hec accipito, que illi ociose referas. Quatum publico debetur laudem preconii, tantum vos Francanille cupiditati, dolosisque rectoris debere cognosco. Coacti namque sumus, patri tui merita, virtutumque acervos ingentes, & bellorum illustria gesta, Regi, vniuersisque Hispanie patefacere, que apud eos sopita iacebant. Quantum sit iste tuus pater merito faciendus, iam ducere, qui haecenus eum ignorabant. Ipsi vero, si laudi sue consulisset, eam, qua fororiturum falso commaculare est conata, hostilitatis notam contexisset. Sororiturum in sinem, clamide (ut aiunt) cooperisset. Se ipsam, horrida securi percussit. Competitorum exultat ad astra. Opportuit namque ad infringenda ducisse prepositiones, vtriusque opera, quid vterque valeat, quid promereat educere in medium. Qui defecimina illa illustri, honoratissime sentiebant, re intellecta mutantur, quando presertim aduocatum allegationes, quarum hic exemplar habemus, inspicant. Horum, hic raris pacissimam in publico suggestu, & contione, coram regio senatu Neapoli, vocat. Ille nil in tanta raris relinquitur, alius, manus habituram promptas ad omne nephas, proclamat. Quandoquidem perfricata fronte in tantum fororiturum ausa est id facinus. Iudicibus, omnes publice suadet, ne isti fecimne aures presertim. Nec desunt, qui se probaturos profiteantur, diu illam hesitasse, Galliam ne, an Hispaniam Isclam esset deditura. Sed maiore spe lucri compulsa, Hispanos dicitur admisisse. Immo & in proditoris notam, precipitem aiunt decidisse, quom namque in Galliam, exul iam ex totius regno miser Federicus Rex, in Iscla ipsi, ducisse homagio credita in prefecturam, se accingeret ad iter, ut Galliam non Hispaniam insulam traderet, quo minus grauer se Galli visores premerent. Pinguis dicitur, fame oblita, pignus elegisse, quom ista Regi refero, nec datur ista conticere, obmutescit. Trinitatum fuisse maximo Hispaniam comodo, quom in eos exercitum non ducatur Gallicum, negat nemo. Hec & multa preterea, que longa essent narratu, speramus tamen rem aliquando consuecturos. Nunc vale ex Hispania curia sexto idus Augusti. M. D. viii.

P. M. A. M. Ludonico sancto Regio Generali Thesaurario.

ccccxv

Ratio quare pauci fru ant posses sis, quom vita viuas.

Paucos esse homines, qui presentibus fruuntur, & si per facultates liceat, sepe numero te auduisse, sensisseque experimento, inquit. Velles preterea cur id mali accidat, intelligere. Non leue namque malum est, quia dum animus ad futura distenditur, obliuione sui, velut vermivulus inter vepres, deperditur, ita vitam quisquis de futuro sollicitam trasigit, infelix vituit. Nec vniuersi dicit potest, quia semper, ut vita labatur, optare videtur, qui enim ad crastinum oculis intellectus protendit, ut cras iam tandem veniat anxie cupit. Dum vero mentem implicita, atque irritam habemus, viuere hodie, desinimus. Ita diem ex die protrahens maior pars hominum miserime vitam perdit. Nec vita fruatur vnquam. Vnde eautem tanta calamitas mortalibus exoritur, aduertito. Ex insanis rerum cupiditatibus, ista proueniunt. Si contenti presentibus essemus, nil ultra expectantes viueremus, ex absentium igitur & futurorum cupiditate, vitam hominum fit misera. Si sapiens igitur fueris, sinem impones cupiditati, & vita frueris. Quia sibi semper presens sapiens esse reperitur. Stultus vero, cupidus semper a se esse alienus, & alteri ad

ditus. Eius namque rei seruus est quisque, quam toto animo concupiscit, & querit. Inutilem nitimur de pascere beluam, corpus ut pote, coelestem autem dominum intellectum, fame conficimus, curis, suspiriis, sollicitudinibus, exagritamus. Ambitione animi Sortes cruciat, diuitiarum cupiditate perturbat Marcus, luxu marefcit inuolutu ceno lutiis, gaudet vicinorum incomodo luridus Antonius, similitatibus assidue studet publicus. De animi tranquillitate nulla cura. Vituit ergo miser, qui sub huiusce perturbationum pedibus strati, iacent. Nec vita fruunt. Veh infelicibus, que futuram expectant? qui talem transigunt tu vero, quandoquidem doctrina polles & ingenio, ita huiusce studibus te implicat, ut fluctibus obsitas, illi que ad tranquillitatis portum, pro placidis vetis vtare. Id euenerit, si tu illis dominaberis, presens tibi, si hoc obseruaueris, semper reperieris. Futuris ergo ita prouideto, ne te, quin pascas animum studiosis operibus, distrahere valeant. Apresentibus, & vita frueris. Quod coelestem munus paucis est hominibus asuperis in partitum. Vale ex Hispania curia sexto idus Augusti. M. D. viii.

P. M. A. M. Eide generali thesaurario.

Sequens ab ea qua Regem, teque in eius cubiculo salutauit dies, illibus, remibusque, maceratu presentem dedit Martyrem tuum, diebus, noctibusque septem, quales sint tartareo poene didici. Ignotum mihi tormenti genus haecenus. Audi preterea pauca que familiaris meus refert. Ne irrita facias rogo. Vale ex Hispania curia quarto idus Augusti. M. D. viii.

P. M. A. M. Fernando a Vega Ciceroniano viro Consiliario a Secretis Regio Comendatario maiori Castellae.

Verum se toto nexu quere amicus ille noster de primatibus Hispaniam vnus, quom tecum ille egoque vna domi tue meridiaremur, obloquitur. Quia verum excuti queat, ea se tendere ingenium, die noctibusque predicat, et repetit, nil sibi ultra sedere animo, ac placere, que vnus cum id quod est verum. Quid sibi hac rationatione velit, non intelligo. Nostentim tu, qui oratores omnes, ac vates egregios effuxisti ad vnguem, philosophiam percussisti, doctores nostros religionis exanimum complexus es, solum id esse verax verum, quod est deus. Nullus hominum, quorum nos sanctiones, & auctoritatem obseruamus, posse deum aliter queri que inuentus iam diu sit, monumentis reliquit, posse queri: balbutiui, immo & igne cremari eos videmus, quotiesque qui sibi voluit aliter queri posse periuadere. Lex statuta nobis est, a qua diuertere nephas est, atque impium. Verum igitur hoc, iam repertum est. Quo sedimus ultra: ab hoc autem vero, quod veri totius semen est, coetera manant vera, veluti a bono semine, bonae fegetes prodeunt, dispergunt per vniuersum. In his, tanque segetibus, licet hominibus sese inuoluerent, in his versari, hec pertractare. Icaree nobis alas cremabunt, & pelago meri deglutiemur, si altius tetabimus euolare. Si vero, ut ex peridentibus veris, que veriora sunt elicere queat, libris solum se in heret e proferre diuerit, philosophia: Qui Adamante vel Piropo iam effoso, quid querat effodiendo inter rogantibus, se Piropum vel Adamante querere respondet, Draconem forte in subterraneo speluncula latet, qui eum absorbebit, pro Adamante vel Piropo reperiet. Contenti ergo tu & ego, vi uamus his que super terra ab antiquis effossa videmus. Et tui Adamante fruemur, eius tu peridentium verorum genitricis lacte nutritus, vitam hominibus vtillem. Regibus sano consilio distanciam, tibi tranquillam eglomeras, quia finem sequeris qui solus est finis optandus, virtute. Que vnico tramite graditur, veluti ad vnicu sagitta signum dirigitur. Hinc est que vitis imbuitur stuppeant vagantes, quia extra finem procedunt, cum vitis pateant lata equora campi, quibus inuis vagi per erent. Propterea semper fluctuant, animis nunque contenti, cupiditatum sectatores. Vale iam ne te nimis longa oratione, tibi nota fatigem, pridie idus Augusti. M. D. viii.

P. M. A. M. Petro Fagiaro Marchioni Bellecensi discipulo.

Quis fiat, ut foeminas viri, magis que foemine viros appetere videantur, cum & experientia, & Aristotilis sententia, qui dicit non infirmus foeminam appetere virum, que sicca telis desiderat imbres, e coeureo accidere coheret, velles intelligere. Nemini dubium est, quin ardentior, insatiabiliorque sit foemine appetitus in venerem, que viri, quom foemina ex vtri foemine pinguescat, exhilaretur, valeat, vtr autem, ex foemine coemertio, hebetatur, langnet, desiccat: Vnde igitur tam diuerfa tendat, auscultat. Eia age si tibi exciderit ex anulo preciosus lapis, licet affueto careat lapis ornatu, minime ad te redire curabit, tu autem pretiosum lapillum, omni studio amissum queritabis. Sentatu accipe exemplum. En, dicit. Si stabulis saginatus equus

ccccxvi

Significatiua. Quando ce perat antoz pati rensi et illorū passio nem.

ccccxvii

Paradoxa qua colligatur qd sit verum/ primariū et quid succes suum.

ccccxviii

Quid vriti le qd signi nedi apclliti vigeat.

rupto evasit capistris, liber ad pascua, cui nam acrior erit cura? equo ne redeundi ad affretas strā guloꝝ ordei niti distanti, ac foeni purgatissimi, & scalpentis strigilis delicias, aut equi dño de re ducendo: Dominio profecto maxima, equo vel nulla, vel nõ eadem, ne redigatur in servitutem. Quorsum hæc inquis? ex Adæ costa foemina excidisse, vult nostra religio, liberam se foemina sentita vitro separata, vitro autem contuncta mancipium sese aliquando, ex naturæ institutione clusam fuisse viri illo cosse dñuam. Vnde, ne in eam iterum regrediat, semper suspensa videtur, quod maxime appetit non queritare, virũq; vt ad se proficiatur, expectare. Licet regula sæpe numero patatur exceptionem. Videmus nãq; gustato vitro plures foeminas sese dedisse præcipites viri amore, q̃ econverso, tu credito que volēs et vale. Idibus Augusti. M. D. viii.

lis intra virtutis amplexũ. nec plura his. Vale ex Valleoleti. in. viii. Kal. Septēbris. M. D. viii.

cccci.

P. M. A. M. S. Comiti.

Anno superiore scripsi pullulam in Berna vrbe Germaniæ, superstitiõne inter cõsona cõsonatores, tem hæc de cõceptiõne beatę virginis, fore ipsi perniciosam, Si eorum argumentatio, tot annos pedibusq; sustentata, infringeret, cogitasse feruntur. De veneno in cibo semel, in potu, secundo: in eucharistia tertio, fratri illi Ioanni Letzer innocenti, præbendo: Is nulla fuisse tactam originali macula beatã virginẽ persuasione sani spiritus, edicebat. Id, quõ minus processisset, frustrati ad magicas artes cõfugunt. E cõnobia, viri quattuor, quorũ vñ clarus fuisse dicitur cõsonator, magister frater Stephanus Subprior. Alter nomine Frãcis̃ Viseh, chirographa prior ipsorũ quattuor sanguine inscripta, feruntur demũ sub specie æthio pis porrexisse. Demõnis: ad eorum postulata, cũ sociorũ coetu, aderat eorum opera, nemine accedente, in tẽplis accensę faces reperire sunt, pulsariq; audite sunt cãpane, trahente restes nemi ne, cõnobiũ ipsũ ingentibus fremitibus noctu semper cõcutiebãt. Sed tunc præcipue, quãdo fallere innocenti Letzer statuerant, cõcussis namq; celle ipsius foribus, frater virgĩ nis habitus foemineo, per fenestellã Subprior ap̃parebat, fratre Stephano inspectante, Gabriele q; archangelum dissimulante, vt fratri innocenti persuaderent, ne sine originali nota gentiam beatam virginem, putaret. ne id vltra populo ediceret. Innocentis dehinc opera vlti, in manus illi acri quodã pulvere infecto stigmatũ Christi plagas emulantiã, figebant, & præbito sopifera ro poculo ad effusã distrahebãt. per aliud poculo in se rediens experrectus, populo mirante, quæ fratres astruxerant, veluti fanaticus enarrabat. Ita decepti Bernenses aliquot menses, fraudem cõtextam patefecere. per iudices pontificios deprehensi quattuor huius facinoris structores, damnati pridie Kal. Iunii anni huius. M. D. viii. publico incedio absumpti, in Araris fluminis ripa, fuisse dicuntur. Hęc habuisti habes que ad curiã veniunt ex Germaniã oratores, ab incito Cæsare Maximiliano electo imperatore. hęc habeto & vale. Idibus. Kal. Septēbris. M. D. viii.

in Berna vrbe germaniã cõfuso iter fratres de cõceptiõne beatę virginis cõcussit.

[ccccxcix.

P. M. A. M. Fernando a Vega consiliario a secretis regio aurato equiti.

Philosophia ostendit ad superos sic.

Artes alię vir magnifice, possunt ab humanorum ingeniorũ officinis, dici excussæ atq; inuenite. Genitrix autẽ illa foelicitatis humanæ, si qua foelicitas reperitur, de qua tibi paucis antediebus discipulis philosophia, nullam sibi originẽ aliam, q̃ excelsa fide tonatis, habere proficitur. Si ex deo igitur recto venit tramite philosophia: vbi sperant homines extra huius prædia, possessiones, ac fundos, sic peregrinatiois vaticum ad promissa virtutum præmia, posse reperire. cum cetera sint omnia ad bene recteq; viuẽdum sub deo iacenta: huic veluti fortunatis agris, vberime fegetes obnoxia. Ea enim est, per q̃ deus verus instituit religionẽ, qua tranquillitas animi, qua iter ad superos patet, qua deo coniungimur. Est inter deum et homines fidissima interpres. Dux amanissima. Ea nobis per elementorum ad mirandam, vtilemq; discordiam, per siderum cursus, per eorum in terras afflatus, a quibus variarum rerum generatio prodit, quanta sit rerum autoris vis, quanta sapientia, quantum amor, ostendit. ea in terris animã dicitur esse ciuitatũ, quia ex diuinis, superisq; legibus, humanas, quibus ite gubernamur, elicit. Ea nũltarem disciplinam, vrbium, domorumq; structuram, ciuium coetus, agriculturam ad vltimum, medicinam ad salutem docuit. Hęc tandem ab hominibus, qui eam complectuntur miseriam detrudunt, animi perturbationes expellens, foelicitatem parit, quia scire vti rebus, quas possidemus, ita vt ipsarum nos dominũ esse sciamus, non illarum nos serui, ac si porrecto digito indicaret, ostendit. Iam satis. Vale. xii. Kalendas Septēbris. M. D. viii.

cccc.

P. M. A. M. Fernando a Vega equiti aurato a secretis consiliario Regio.

De vobis ronis auris & de bonis pfectis.

Albensẽm ducem istum tuum, cui te inquis annorum triginta cõmercio deuictum, maiorum heri bonorum esse possessorem, q̃ tu possideas ratiocinatus es, oportere propterea te illi familiarem esse fateri, non equa lance inuicem intima familiaritate cõiunctos. Si possessionẽ tibi maiorẽ satis apte consultauero, nil detractum de illius amplitudine ac fortuna de core aperta fronte profiteri licebit, q̃ vos intima esse deuictos familiaritate, immo et necessitudine recensuerim, maiorum inquis esse bonorũ possessorem. pedibus, manibusq; qui vtrũq; non infirme cognouit, negandum id fere merito probabo. Is nãq; maiorum est possessor bonorum, qui deo propior per virtutem eleuatur. Ille beator inter homines vocatur, qui animæ vires ad diuina sepius erigit. Duas animæ beluas immanes, irascibilem et concupiscibilem (inter sacra dei penetralia ratione fabricata) prostermit, calcat, lacerat, depellit e pcorũ cordis ac fecoris vires rationi, veluti equi duo aurigę: vt illi pareant, quacũq; illa velit proficiat, ad dista sunt. hos quicũq; bene domitos reget, res humanas tantũ faciet, quanti oportet fieri. Is hõ suũ interiorũ viãtoria assequitur, quod est, q̃ totum orbem vincere, gloriosus, & recta patebit huic iter ad superos. Is fragilia que adeptus est, liber possidet. Illis vel vt instrumentis vitur, non vt fessibus parat, ad necessitatem seruat, ad exigentiã diffundit. Is petulanti bestię appetitũ, l corporeo, quæ conueniunt feræ bestię impartitur, ad animũ vitæ causam tribuens, & vitam ratione ducẽ componẽs. Qui per hęc vasti maris equora sitam nauim ita gubernabit, raro vltus ægebit, raro (vt maior pars hominũ semper) dolebit. De re satis multa Adaptum iam tandẽ iste tuus, quia seipsum non possidet, nihil possidere dici potest, quia seruis hominũ datis in seruos, subiacet & dicitur quæ velint patitur. tu vero, licet i fortunę gremio sedes, que fortunę sũt, De fortunę acervo sumpta intelligis. tantq; illa facis, quanti debent. nec pateris vt te relegent, a teipso, aut disturbent. De virtute nãq; maior tibi cura est, q̃ de diuitiis, aut veneratione, & bachĩ consuetudine. Quantum igitur ad noctuaga phebe distat crinitus Apollo, tantum a diuite longa titularum pagina circũuoluto, distat animi bonis ornatus. Quare tibi factam (Si qua intercessit) inquiram existimo, non illi. Quia, si te fortunę superat blandi mentis, illi tu præcelis intra

P. M. A. M. Capitulari bº Granatensibus sede vacante.

ccccii.

Nimium vobis e blandimini. In statis anxie, vt vobis alia, sint tempora, ac reliquis istis regi ecclesiasticis. Almerienses, Malacensesq; initiati, vix anni præteriti chirographum, quod dicitis declaratoriam, exigendorũ reddituum ipsorũ sunt assecuti. Vos autẽ illa & presentis anni alterã habuistis, necq; adhuc sedatis animos, obolum vos dilati deploꝝatis: nullũ aut aureum ablatũ patiunt. nonne animaduertitis q̃ calamitosa, peste, fameq; tẽpora fuerint: putatis vos esse solos quibus reditus implicentur: nec vobiscũ agitur vt fiscalũ redditũ decocto exigeret, ne sitis adeo teneri, vt liquefiamini, durũ vobis videt pedũ plantã maffacere, vbi viciu vestri mergunt. De re autẽ frumentaria, quam anno sexto & quingentesimo ad pragmatice precũ habuistis, satis cõtrouersum est, panẽ illũ datũ fuisse pauperib; ab Archiep̃o, p̃pterea fore impũ rẽ hanc vltimus in mediũ trahere, vt maiore precio, post illũ obitũ vobis cõputet. In os tamẽ Colchici draconis aureos pulueres cõfecti, qui res huiusmodi subterranis meatibus effodit, poculo dissimulatum iri, silentioq; prætereundum, Valete Cordubæ pridie Idus Septēbris. M. D. viii.

De tẽpori angustis.

P. M. A. M. Petto Fagiardo Marchioni Antelato.

cccciii.

Vidisse perpetuos in curia negociatores tuos fecit, ne ad te literas hæcẽ dederim, existimaui nãq; Pachicũ præcipue tuũ, qui maxime a strerũ indagator, nil prætermisisset de quõ te certiorẽ non fecerit. nũc autẽ quia neminẽ hic tuo noie video, noua præsertim ea si per ad dita, q̃ Tendille Comes du ditor meo in Hispaniã ad nos in Curia venit, quã me ista extigebat que apud Regẽ accidit a curi latere nunq; discedo, ad te scribã. hoc primũ tibi minime dilice futurũ habeto, Rex vbi in tellexit cõdiscipulũ, et tanẽq; tuũ Petrũ aquilare Marchionem Plegiensẽ, curi prætorẽ sub tua custodia captũ, misisse Montillam, obfusseq; nereos plesster, percussis ira (longis ex vrbe Burgenũ itineribus) per insensos est, huic cõsultũ Cordubã. vii. Idus Septēbris ingressus est, per Senatores Regios leges, ac intra citant quotidianis cõsiliis, esse Marchionis vxorẽ Regis amantã, quã Enrrici auticuli Regis filia sit, forte a multa te perabitur. Sed vereor, ne durior, q̃ tu egoq; vellemus, saba in illũ cudas. Regi conducit, si velle imperare ceteros proceres huius exeplo deterere, nosi quales aios in reges ignauos ac desides, vos regni principes habere soliti sitis. timeo p̃pterea vehemẽter Marchionẽ nro. Que statuet in eum intelliges, Vale Cordubæ pridie Idus Septēbris, M. D. viii.

Petri ad la nis plegi Marchionẽ curi prætorẽ q̃ dic Cordubę sum?

3 dº sept. Corduba.

M

Liber vigesimus secundus.

cccclii.

P.M.A.M. Petro Fagiardo Marchioni Antelato Murcienfi.

Qua multa Rex in marchione plegi procel fit ob pioze violatum.

Mcerens gemenfque sumpsi calamum, Proh que vultus fuisset Marchioni nostro Plegisti febribus eo die laborasse, qua pre nimia benignitate in concives suos, & amicos Cordubenses, presidem illum misit Montilianam sub custodia, multoque ebor...

ccccv.

P.M.A.M. Petro Fagiardo Marchioni Belecenfi.

De Giron abducit in Bounga illa ducet ad ting sidio.

Venimus Hispalim acciti, pupillus Methine Sidonie Dux, & tutor illius Petro Giron, tibi sub nostro ductu codiscipulus, Vrense Comitiss heres primarius, Alterne tutor & pupillus, licet non coeui fororibus conjugati, suis vxoribus contenti viuunt, que per etatem nondum sit Duci nota copula, ducet Rex tibi ex nepte Cesarangustani Archiepiscopi filia, capta...

ccccvi.

P.M.A.M. Petro Fagiardo Marchioni Belecenfi.

Obsidetur a Mauris Arzillam in Mauris in Africa vrbes, ut nouis, viar vocabulis, Tangiar, Arzillam & loca plerazq; alia, que dittonis fuere quondam regni Fezenfis in Mauritania.

Portugalie Regem habere in Africa vrbes, ut nouis, viar vocabulis, Tangiar, Arzillam & loca plerazq; alia, que dittonis fuere quondam regni Fezenfis in Mauritania. Arzillam tu multuario bellatoru cetu miliu amplius exercitu coparato, Rex ipse Fezenfis, ceteris Africe regibus potentior, adortus est, vrbem illico cepit, obuios mastrauit, Portugaleses cedi superstites, in arce sese receperunt. Ad id angustiae deuentu est: vt triduum tantu ad deditionem pacti fuerint, genero Regi Portugalie implorati opem, pperere misit auxilia focer Rex nosser, curiales oes Duce Antonio Fonseca egregio equite amico tibi, accingunt. Lam traicere in miseroru laborantiu auxilium parabat, quando illoru calamitati, comite Petrum Nauaru classis maritima, quam per ca littora ducebat, allatum est succurrisse. E nauibus naq; vi tormetoru hostiu castra aperto in littore sedetta, ita cocusserrat, vt ex obsidione discedere coegerit. Mira est eius viri fortuna in re bellica. Mauris igitur indefugatis, seruatifq; arcis presidis, vrbem tamem a Mauris diruta, non sibi redire. Hic fere diebus, quibus ista in Aphrica gerebant, ad prescios arcu Methine Sidonie Ducis, nunciata Rege mittuntur, dedentur arces, oppidaq; de iure regni edificif. Veh oppido Nieble egregio, ditutu, Mandata regis detrectant oppidani, expugnatur oppidu, precontis voce monitu, ne vim expectaret, dat in preda, nec uiris parcutur, nec mulieribus, Primarios oppidi viros octo curie preses noie Mercator, qui aderat cu exercitu, p pennis moentiu sublimioribus, laqueo suspenditu, defectiois suafores, formidabili exeplo perterriti caeteri dedunt omnes. Regis arcibus locatis presidis, discessum paramus in veteri castella. Audio de conuentu Pontificis, electi imperatoris, Galli, & nostri Regum, in Venetos nescio quidimur murari, nil ap te habetur. Vale Hispalim, xii. Kalendas Ianuarii. M.D. viii.

P. M. A. M. Petro Fagiardo Marchioni Belecenfi. Fo. xc.

EPISTOLARVM PETRI MARTYRIS. A. M. L. LIBER VIGESIMVS. ANNO. M. D. IX.

P. M. A. M. Petro Fagiardo Marchioni Belecenfi.

ccccvii.

X quo die Iduum Decembris quinta Hispalim ad veterem castella stuti, terga dedimus, quo cum ad te scribere quierim, ad hac usque pridie nonarum Februarii, nullus occurrat, qua Regina ibi degente vidua eius salutaturs, in villa Arcos, se Rex contulit, quom in itinere natale Christi celebraturus dice, Rex in insigni municipio noie Caceres pede fixisset, p celesere e Gallia missum tabellaru habuit. In vrbem Germanie pferoris nomine Cabral, per oratores queq; suos, Pontifice Iulium secudu, Maximilianu Cesaris electu, Ludouicu Christianissimu Galloru Rege, & catholicu nostru, de bello in Turchas vna gerendo, qui potissimu Christiano nomini militatur, conuenisse. Addito capite in foedere, vt e Venetoru potestate sua quisq; prius extorqueat. Pontifex vt puta Rauena, Ceruam, Ariminu, Fauentia, & multa prateca iuris ecclesiastici loca. Maximilianus Verona, Padua, Vicentia, Trisulsum, Friuloli Promontia, Trigesu ciuitate, & maritimu sinu vniuersum: Gorricieq; comitatu, diuerlis vsurpata temporibus, Rex autem Gallus, Brixia, Bergamu, Cremona, & recenter habitata, in venditi vicini Ludouici Sfortie Mediolani ducis, precu Cremona cu adiacetibus, Rex vero nosser in Neapolitano regno, portuosas vrbes Bradusiu, Trane, Iodromu, vt iunioribus vto vocabulis, & multa prateca, sub occasione pignoris a Fernado secudo rege, ad se trahta oppida, cum suis queq; pedetibus in Apulia, Magnu, si tepus tulerit, occupadi Regni totius momentu. Istu est in foedere, ne quisq; collegio se queat exoluer, suis etiam receptis in foederatorum quisq; partibus ad eum attineat assequat. Veh potentie Venete, si vna oes in eos se couerterint, male restituros suspicandus est. Altit nunc artibus agendu est, que cu res eoru, qui sunt Itali, cum Italis gerebantur. Vale ex villa Arcos pridie nonas Februarii. M.D. ix.

P. M. A. M. Gometio Toletu Ducis Albenfis Consobrino.

ccccviii.

En habes, quod te haftenus macerabat, torquebat, cruciabat Episcopus es Placitinus designatus, tecum habita, quoniam quide literas calles, theologicasq; es imbutus doctrinis, quibus homines iter ad astra questant, curato, ne te fortuna ista frons lata, ab instituto primo diuertat. Vere ista potentia, que annuas duodecies aurum dragmas superat millies, tanquam instrumentum ad temperatius viuendu, & beatam viues vitam, trium tibi iam ferorū animalium imminent discrimina, a quibus haftenus liber eras. Ambitiosus vtputa, auaritie, atq; octi illiberalis, ab his. Si tu cauere bene tibi consulti fatebor. In illa si decideris e fortunato fides infortunatissimus, & e Granatensi canonico, in pinguem antistitem emeris aliquando penitebit. Vale ex villa Arcos pridie nonas Februarii. M.D. ix.

Comgratulatione a exhortatione morali.

P. M. A. M. Eneco Lopez tendille Comiti Regni Granatensis proregi.

ccccix.

Mea te litera (quia corporibus presentes eramus in curia) discesserant. Iubes vt reuertantur, hoc est iniuriam Fagiardo meo inferre, ad que ista coepere absentem dirigere, tibi pnt esse illo seniorē exemplaribus ille contentus erit, modestus est, non succensebit nobis quanta senibus reuerentia de beat non ignorat, ergo ad te renouari redeam. Regina Ioana iam tandem, tu artificii patientia, tu blanditiis, minis etiam comixtis, ac si pceram vniu, ad cetru usque radicata, comulisset, ex villa eruit arcos, infortunata coeli temperie Rex, Regina in itinere in villula Renedo, a Valleoleto ab oriente tres distanti lapides morate, cu quadrungi maritimi busto solito, Rex ad vallemoletu cocessit, en aperit aures. Ibi, iiii. nonas Martii Antistite Palestino celebrante, inter diuina sacra, ad moti altaribus in populi conspectu, affuerunt oratores p Iulio secudo pontifice Maximo, Ioannes Rufus Britonorus Episcopus apostolice legatus, p Cesare duo illi oratores quos Monzonu venisse pro imperatore, Germanus alter, alter Italus, Mercurius, tibi notus, qua diu versatus est, cipe Carolo. Cuius illis aderat Claudius de Cylis vir Burgundus, tibi notus, quia diu versatus est, in hac curia Regia orator, Regis autem Galli nomine, Monsieur dela Guixa, vna cum Rege ipso, qui aderat pro se Rex, suisq; regnis, & filia, pro dominis caeteri, altaribus & sacro sanctae...

Mutat Regina apud venetos, quare Medio-lanenses ode rint Venetos.

Caecellarius mercurianus

encharistice dextris impositis addito iureiurando polliciti sunt, nemine e foederatis deserturos donec quisq; antiqui sui iuris facultates, ex alati leonis marini faucibus adunguem assequantur. Mediolanenses hac deliberata sanctione gaudebunt. nil namq; magis verentur quam Venetorum iugum, nobilibus intolleradum, quos omnes paulatim abolere, aut de medio tollere. De quacunq; ciuitate nituntur. propterea, nobilibus exossi Rabidi viuunt in illos Mediolanenses, qui preter Brixiam, Bergamum, Creman, & Vicentiam Ducatus crura & lacertos ablatos quondam: per nuper in precium sui Ducis venditi, Cremonam cum Abduglarea, vltima & secur ipsius vrbis Mediolani, abreptam terrarum fortunatissimam glebā, Dextrā Ducatus oculum, ad mentia fere vasse illius ciuitatis applicati Veneti, iam labra lambere & diglutiūre saluam super ea videntur. Vidit, vidit miserando intuitu Venetorum orator, quæ agerentur aderat & ipse. Qualem ei stomachū hæc fercula præbuerint, tu colligito, et Vale ex Valle oleo. In nonis Martii. M. D. ix.

ccccx.

P. M. A. M. S. Uo Comiti.

Si licet prodigijs aures adhibere Venetis prodigia minari videntur rusnam nono Kalendas Aprilis ab vrbe relatum est, inaudito casu, Venetorum naualia, tormentario puluere succensio, combusta. Sed audi nouum inopinūq; euentum. Scripsit ad tealas esse Venetorum naualia muniam vrberum, per septem, ab vrbis eorum corpore semotam, in quibus, nauigata fabricantur omnia, & fabrilia cūduntur, ad rem maritimam cūcta, vniuersis sibi tormētarijs puluis conficitur, tam ad terrestrem, quam ad maritimam rem bellicam, ex pulueris artificibus: capiam refartiens vnus, malleo clauum in ea suffigēs, ignem et clauo excussit. In pulueris aceruum trānsiliens fauilla, illico succendit cameram, atq; ex ea in aliam, in qua erat puluis, sic coæruata magna moles. Fit strages horrenda, tantus fuit etus incendij furor, tanta vis accensio pulueris, vt arsanale vniuersum labefactarit, columnas plures marmoreas, quæ tabulatū sustinebant, eruit, & per aera volitando deportauit in diuersa, multi cremantur, vniuersa vrbs concussa est, vicinis domibus, extra nauale ruerunt nonnullæ fenestrarum vitrearum valuæ, quibus ad decorem, & arcendos algores, caloresq; vrbs Veneta pollet, ad rupturam vsq; quas tiebantur, terremotum, qui rem ignorabat, vrberum sumeritum arbitratū sunt. In vrbe Roma isdem fere diebus, cuiusdam Cardinalis atrium fulguræ ictum exarxit, paulo inde post, obiit Cardinalis ille Alexandrinus, Christianorum principum pro ecclesiastica libertate accerrimū propugnator. Is in Rotæ senatu seuerus semper habitus, a recto pontificē quēq; vltius primis cipis causa frena soluere, nunq; quo ad potuit passus est, a nobis hæc habeto, Regnam Ionnā filiam, in oppidum Tordefillas in Doræ fluminis ripa situm, emineti. Iam tandem Rex genitor perduxit, ibi a futuram putamus, quicquid ei superest vitæ saturnia solitudine contentā. Vale ex Tordefillas, tertio Kalendas Aprilis. M. D. ix.

ccccxi.

P. M. A. M. Io. Baptiste Anglerio fratri.

Ioannem Albionum Catholicus Rex herus meus, e Gallia reuocat, quem, in rebus nostris, imitine operosum reperistis, nouum mittit oratorem. Is Hieronymus Cabanillas nomine, eques Valentinus & generosus, nihil est amicus. Speramus alio studio in rebus nostris mandata sui regis executurum. Vna nāq; illi Rex Catholicus voce imperauit, vt Christianissimo Francorum Rege suo nomine regio, abbatiam quam (quia natale nobis solum) tantopere cupimus, postulet cūctis sibi dari, non alteri, Rex efflagitat, p̄sātū in alibi Rex pollicet. Fernādū familiarem a teneris meum, ad id cum oratore ipso remitto. Illi famulabit & obsequetur, vt auditis orator nostris rebus intēdat, nil prætermittimus quod ad hominem attineat. Superi statuat in meli, vos autē inuigilate, vt a vobis, si quid emergerit, fiat orator illico certior, puto non defuturū, tū quia nobilis, tū quia i curia sum ego ipse ab sentis rationē in eius negocijs habiturus Vale ex Hispana curia. vii. Idus Aprilis. M. D. ix.

ccccxii.

P. M. A. M. S. Uo Comiti.

Repidatus hic noster Cardinalis Hispanus, cuius animus in nostræ legis auersos promissus semper fuit, stinulis Regē agitauit, licet eius rei cupidum, vt in Oranū vrbe, quādoquidē arcē eius Mazalchibit, & magnū portū possidemus, prouincia caperetur, ad id se pecunias mutuaturū obtulit, est nāq; vti nostri Crasso Romano pecuniosior, quia thesauris cogendis inhiauerit, res statuta est, cū sit rex grauiorib; nūc implicis negotijs, ipsemet exercitū sequatur, assignauit illi Rex e fisco regio, vñ sit quoscūq; numos ad bellū p̄bēdos, exactur. Iā cōpata est militū manu. Carthaginē nouā sūt cōuertū, vt ide traiciāt. Duces habet egregios magistros a lōga rerū expētia, primarijs est ei ductor, Petrus ille nauarū Comes, mari, & terris bellicę glie

Apparatus Cardinalis Tolosā ad reoranā.

sama illustris, Accessos, vt pro pretores, Rodericū Moscosū virū Gallicum, Comitē alto mirē, mirum & animi dotibus & corporis agilitate iuuenem, in hostes nostræ fidei feruentem turmarum Ducē pro Centurionibus, strenuū & bello exercitū, Sequitur Ioan. Spinosa multis vulneribus pugnano acceptis insignis animo, integerrimus, in Mahometanos precipue. Duo preterea inter amicorum paria numerandi, Petrus Artes Segouensis cognomine Iustator, & Gonfalus Aiora, non minus armis quam literis clarus, egregij ambo, & morum præstantia, & corporis habitudine, multi deinde, quibus integritas exercitus cura credit libere posset. Quorum mihi nomina, nec forte tibi, nota. His circumseptus crepidalis frater Franciscus decore Cardineo insignitus, cartaginem pctiturus est, quę sequentur habebis, Vale ex Valle oleti tertio Kalendas Maii. M. D. ix.

ccccxiii.

P. M. A. M. S. Uo Comiti.

Actam esse aleam intra fines Venetorum intelligimus. Intra terminos eorum, hostili acie Gallia Franciam Franciam inclamitantes, Abdiam flumini traiecerunt, fugaci cursu. In regressu sunt, quia furtim parua manu, vt belli tantum indiciores, fuerant ingressi. Propterea Venetorum præsidia Gallos in secuta, terminos & ipsa Gallos ingressa, vt Mediolanenses audito nomine libertatis incitant, libertatem, libertatem ingeminabant. Ita iam ignis excitatur nouus, cum miserima Italię calamitate. Sero extinguetur. Iam Laguxia Gallus orator discessit ad Herum. Venetis dimittetur propediem, ne illius mora foederatis in suspitionē inducat. Is miser: qua profecturus sit, quā mari, terrisq; conclusus est ignorat. Quot quot petit a Rege tutelares literas, impetrat se tamen minime tuto euasurum credit. Claudius de Sili, qui pro electo Imperatore ac nostro principe, hic affidet, Caesarem magna parare in Venetos mihi reulit. Ex Flandria inquit, ad eum missa in auxilium armatorum decem milia turcharum principes in Sophium Persiam, grandes mittit copias. Formidolosus ei est, populos Turche ditioratos cum exercitu infestat ingenti. Rex Gallus, ipse ipse, vt militibus animum augeat, copias in Venetos dūctabit. Iam iter cepit in Italiam Rex Anglus confugiū differt promissum eius filii, & Catherine nostræ regis filie, iam dudum illi post alterius viri mortem desponsate. Remittit pecunias dotales. Est opinio sponsum primū, qui noui fater erat, intactā: (quia esset inualidus etate, non matura) reliquisse. Regna vero germana, ex Rege nostro viro, quinto nonas Maii aëro meridie, circiter horę dimidium, quo p̄cto Saturnus filiorum deorum rator cum signo Virginis Orientalem spectabat Horizontem, marem filium peperit. Is non integram vixit horam, Spem tantum nouę sobolis Regi præstitit: Miraberis tam diuersas, tāq; multiplices vna me tibi arca segetes contulisse, habebis aut nulla, vel pauca altas, vt nostra munera pensitentur, Vale ex oppido Tordefillas pridie Idus Maii. M. D. ix.

ccccxiiii.

P. M. A. M. S. Uo Comiti.

Varias tibi messes, paucis ante diebus, vno aceruo præbuit, non minores, tibi nunc in horreum intendo comicere. Rex Anglus regum omnium auro ditissimus, concessit ad superos (si ad superos concedere diuitibus datum est) perit inquit, Rex Gallus in Maii Kalendas Mediolanū ingressus est trunphantis, festiuis susceptus est cantibus a meis ciuibus. Quia in Venetos exercitum dūcturus, Ducatus Mediolani paulatim voratores, meis ciuibus formidabiles iam intra viscera recepti, ob Cremonam, atq; Abdueglarea, Tripartito iussit Venetorum fines infestari. Alacud Gardæ vulgo, per Marchionem Mantuanum stipendiarū sibi, per Chiamonum Ducatus gubernatorem, a Cassano oppido in Abduę ripa eminenti sito, per Palzā veteranū ducem alibi incurstatum est, quo die certabatur signis collatis, Mediolanenses in primam sese offerunt aciem prodituros tantum esse Venetis conceptum odium, magnaq; formidine premuntur, ne sub eorū iugo aliquando corruant, qui alienę sunt nobilitatis hostes acerrimi, sibi suisq; mercatoris nobilibus nati. Veneti magnificis apparatus exercitum habent in Gallum instructum, miro tormentorum numero munitum, Comite Petiliano Duce Nicolao Vrsino, a teneris in armis educato, partem dūctat copiarum Bartholomeus Lintianus animo & viribus pollens, atq; in multis preliis insignis, tenes habent in Pontificem Veneti copias, propterea pontifici milites, vallem, quę dicitur De Lamom, prostrigatis Venetorum copias, & eorum duce capto in ditione Fauentie, receperunt. Summus vero Pontifex aqua & igni, & oī hominū cōmercio Venetis interdixit. Deditq; p̄ conio publico in p̄dam ipsos eorūq; facultates, & anathemate, ab ecclesia sumouit, tanq; putridi, & victis oib; inuictorū mēbrū. Imperator electū fertur venturū, at sero, amota, scilicet mensa, ceterisve conuictis iā cœna repletis, thoros cūstantibus, Turcharū princeps, ne ista xpianorū inundatio i ipsū

Mors regi Anglie galus in Venetos exercitū tripartito, illud Mediola = nescit, quid Cesar, qd Turcha.

comuertatur, timet. Licet sentio confectus, & inualidus, lecto semper muribundo similis faciat. Dat tamen operam, vt preesto sint eius milites in armis, si qua opus sit facto. Hæc curiam a Gallo rege nouus orator ingressus est, dictus Monsur de Mirapona, Gallie Narbonensis, sub Carcaffone Mariscalii nomine, gubernator. Sit satis vna pugna comprehensum. Vale ex Valleoleti. M.D. ix.

ccccxvi, Venetozii horrenda strages.

P. M. A. M. Svo comiti.

Maius ex benigno & placido a natura in tetricum, furibundum & precipitem, hoc anno conuertus est, ex solita serenitate gradus, solisque commercio (qui vigesimo tauri gradu in ipsius Kalendas coire, iuribuletiam par turis obsecram, Casianum in Abduc- tripa situm est eminens municipium. ibi exercitus uterq; Gallus, scilicet Venetus, fluuio intersecate (ad balistæ istum tormentarie, castramentabatur. Imperatori Petiliano & Ducis Bartholomeo Luitiano, & prouidetoribus (vt ipsorum vtar vocabulo) ab inclito senatu Veneto, ex suffragiis vniuersæ nobilitatis imperatum est, ne villo pacto manum consererent, victoriam se in cunctatione in manu habituros Veneti arbitrabantur, atq; ita omnium iudicio cessisset, stare naq; diu Galli illic nequissent, at superni regis sententia, que mutari raro solet, occasionem ruine quesuit. Pontem instruit Gallus inspectantibus hostibus, partem exercitus infirmior rem premititit structa cataphractorum acies, nemine turbate transitum subsequitur. A tergo, agmen agens Rex ipse, traiecit, en habes in agro fortunatissimo Cremonensi, gemina castris opposita castra, pernitentem sibi alternæ militantiâ. Spectaculum horrendum, atrox & tormentorum ferali mugitu, & cristatorum militum armorum numero, & magnitudine fere paria. Ducitabat Gallus cataphractorum, grossas, Dicunt Galli, lanceas duo milia, leuis armaturæ requisitum, Duo milia quingenta, pedum tria & viginti milia. Venetis vero, cataphractorum, Duo milia merebant leuium armorum equites tria milia, pedum tria & triginta milia. Veneti mutandi locum, vt Ritoultam proficiscantur, que venturi Gallis iam transmisissis erant commeatu, Consilium capiunt. Siue per exploratores id Rex Gallus intellexerit, siue perniciem suam sentiens, ni ritoultam prius ipse occuparet, idem constituit, qua hora exercitum Veneti mouent, eadem fere & Galli, gressum eadem dirigit via. Antesignana Gallorum acies, quæ Mediolanensium Maiori ex parte fuerat, in Bartholomeum Luitianum, qui a tergo; cum equitibus septingentorum, & pedibus duo milia agebat agmen, ex imperato incidit. siue bellandi cupidus, siue, quod ita cogeret occasio oblata, Bartholomeus Petilianum Imperatorē, Consultoresq; qui prebāt agmen incedēs, De rei statu per celeres nuncios, certos res facit, eunt redeuntq; ter nunciat. Imperatorē, & hortatur & monet Luitianus pso sit. Illi succurrit, necessario esse pugnandum, neq; vitari, neq; differri vltra certamen posse, nunciat. Distabant in immensum, quia progrediebantur medii, cum machinamentis multiplicibus, commeatibusq; plaustorum & redarum ordines, tractum in mensum occupantes. Impetit, stringitq; prima Gallica manus, desertum a suis vitimum venete globum. Luitianus certare cogitur. It preceps in primam hostium aciem, ruunt & ipsius milites animo forti, tanto in hostes furore prorumpit, vt cedere illos cogerit, multosq; trucidauerit. Sed cum parua copia, nequid miser, inmensæ multitudinis impetum, sustinere. Rex namq; ipse, qui non longe aberat, primam videns aciem suorum deturbat, ac flebit, sese ipsum cum vasso cataphractorum cuneo, in paucos coniecit, detrusit, confregit, disiecitq; Luitianus strenuorum aciem. Horum numero euasit, quin aut equorum incurfu calcatus fuerit, & cõtritus, aut trucidatus. Bartholomeus ipse multis vulneribus confossus, sed vno præcipue haste istu in faciem, vitium capitur, Incertum an victurus sit, petilianus autem Comes audita Bartholomei Ducis antesignanæ exercitus strage, vna cum Venetis consultoribus, in fugam (relictis impedimentis omnibus, se conuertit, terga dantes Galli insequuntur. Sexdecim, inquit, milia hominum illo certamine perisse. In agro Venetis fatali, de Carauagio, vbi quondam Franciscus Sfortia, Ludouici nuper capti, & Acanthi Cardinalis genitor, illos ad interniciem profugant, in sanis vero de cims sexta dies, pridie fuit Masi Iduum quo a Venetis defecturas, vicinas cõstituit, ciuitates, audita exercitus Veneti strage, suspicatur. Interea, dum quid tanta formido pariat intelligam, Vale. Ex Valleoleti. v. Kalendas Iunii. M.D. ix.

P. M. A. M. Hieronymo Matritensi Granatenfi Canonico.

Raquillo viue aio, cupiditatis iam sine impone. Quod tota mente desiderabas, affectus Pontificia plumbata chirographa, vasso a te hiatu expectata, tandem aduentarunt, ex

annus ccccxvi, Consultina et significatiua moza = tio.

canonteo, Abbas sancte fidel, vrbicula Granatensis diocesis, esse et, & honore & locum mutabis, caue ne tempus mutes, vixisti hætenus: qualiter virum decuit laude dignum, Solent homines pinguiori passu torpescere, honoratorisq; sede insolescere. Quod te facturum minime credendum est, Consummati namq; viri iam mores non bibisti. Volui ego ista: non vt dissida, sed vt amice me semp tecu egisse cogitocas. Vale ex Valleoleti. v. Kal. Iunii. M.D. ix.

P. M. A. M. Svo Comiti.

Abellariū habuimus ab exercitu cui preest in Africa, crepidatus hic noster Cardinalis e Carthaginensi portu, Decimo septimo Kal. Iunii, Christiana classis vela dedit, Angus sum tractum illi biduo pregere. Magnū portū, sine obice inolumis est igressa. Arx Mazalchebit Christianis munita presidis, descensum e nauibus tutum nostris prebuit. Cardinalis post cõpositos ordines, Moysem orando immitaturus arcem ingreditur. Duces exercitus in litore, nil cunctati acies instruunt. Diuersa: montē qui portum sepit ascendere incipiunt, obuia tutaturū motē Mauri, equo pedibusq; numero ingenti occurrunt. tormeta nisi balistasq; progredientes paulatim in hostes soluunt, atq; vna irrumpunt. Vertitur Maura manus in fugam, nostri profugatos properato cursu (ne vires resumāt ne seiterum conglobent) insecunt. Deturbant mastant permixti hostibus ad vrbis moenia trucidando aduenit. Nulli hostium, data est copia recipiendi se in vrbem, portas Oppidani claudunt. Qui hostium cedi superstere, per colles dispersi pallantes fugiunt. Martis afflatum scelicem nostri secuti, & prædæ cupiditate accens, per scalas ad motas, perq; lanceas oblongas, quas picas vocat militaris ordo, oppugnare incipiunt, deficientibus bello aptis propugnatoribus, aut paucis astantibus, muros occupant nostri. E muris in testa prosiliunt, Interea dum pauci rem peragunt, ceteri ingreduntur. Duarum horarum spatio vniuersa vrbis capitur, captiuorum fuit & suppellectilium præda optima. Mercatorū namq; mundinale emporium Aphricæ fuisse Oranum longæ annorum curricula, ob portum antonomastice magnum, fuisse audiuim. Hæc impresentiarum Vale. Ex Valleoleti in nonis Iunii. M.D. ix.

ccccxvii, Diana expugnatio.

P. M. A. M. Svo Comiti.

Dies pridie Iduum Masi, Venetis infortunatus, qualis fatorum sit ordo, quid prouideat altitonans, ostendit, rem publicam mari terraq; cunctis gentibus formidolosam, annis mille amplius coalescentem, quamuis a Turcharum exercitiibus præterq; damna sustulerint, breuis hora, fere radicitus, contriuit. Audita strage Petiliano comiti ceterisq; terga vertentibus hosti, clausæ fuerunt vrbium porte. Sequitur victoriam Gallus Rex, Cremona, Brixia, Bergamum, Crema, vniuersaq; Mediolani quondam iuris oppida, & pendices Gallo sese dedunt. Misit & portarum clausas Venetis dimissis Padua miserunt & Verona, ac vincenia, pro cedit Gallus exercitus. Pesquera oppidum est in Gardæ lacus faucibus, qua Mintius fluuius qui Mantuam interluit, lacus ipsius aquas suscipit. Veneta Pescharte præsidia furori Gallico resisterunt. Ex arce atq; ipsius aggeribus tormentorum istibus pauco se Gallis peremerunt. Sed præcipue nobiles, & rei bellicæ consiliarios, qui conuenerant in oppidi templo, De rebus diliberatur. Duarum machinarum in templi muros coniectarum istibus ipsius templi muros testaq; inconsultantium caput diruerunt, atq; ita vni, contra morem nostre tempestatis, sepulti, in sacro iacuerunt, ea istura iratus Rex admotis machinamentis omnibus, tum suis, tum in castris reperitis, hostium arcem quatit, atq; vna scalas et omne genus machinamentorum iussit apparari, muri diruuntur, cõcedit Eluetia phalanx, qua muri patebant. Subsequitur vniuersi exercitus peditatus. Capitur Arx quingenti milites, qui præsidio aderant, ad vnum trucidantur. Nec præfesto arcis qui vitam multo auro redimisset, quia e nobilibus Venetis opulentiussisset, nomine vir clarus ignouerunt. Nobiles ceteros tum in pugna, tum in deditis vrbibus captos, Mediolanum Rex misit captiuos. Ipse adhuc est in castris Paduanæ, Veronam, Vicentiam Imperatori electo. (quia iuris eius essent) assignat. Oratores, Cesareos, qui erant in castris ad ea misit loca vt Imperatorio nomine leges caperent, & præsidia. Summus Pontifex & ipse Ravenam, Ceruam, Fauentiam, Ariminum, Arce excepta recuperavit, Cæsar ipse, medietridento, & his Pruch cum parua manu sicco pede sua sumpsit, Petilianus Comes, cum relictis exercitus, Trussum se recepit. Id solum extat in Italia, in Veneta fide municipium, scribitur a rerum bellicarum peritis, Gallum Regem, vna cum exercitu vniuerso, in discrimine bis versatum vitium, stat sententia, in pontis facta Gallis transitu, Gallos implicatos, & turmatim, non agmine denso, traucientes, colla in Venetorum potestatem, Si concurrissent, subiecisse, transmissam namq; exercitus partem, facile disturbassent, Negaltera transportatis, M iiii

ccccxviii, Dux de = nator inter = nices = pa = e = sua recusat = quod Gallo = regis pericu = lu = pugna.

auxilio esse potuisset. Si preterea comes Petilianus illorum imperator, Lufano succurrisset: eo impetu quo suis laborantibus Rex Gallus subuenit. De Gallis & eorum rege omnium iudicio, qui rem intelligunt, ab una reductum prohibente: aeternum fuisset. Hec est rerum humanarum fors. Petilianus Comes in prouedores sibi datos, ut pupillo tutores, culpam conficit, neque aliter credendum est. Gregius namque bellorum ductor est, & Venetis, ab eorum veteri instituto, insitum est detestare pugnam. Artibus, quam viribus fortunam malunt gubernare. Tu Vale ex Valleoleti. iiii. Kalendas Iunii. M. D. ix.

P. M. A. M. S.uo Comiti.

Vix ex manu priorem solueram epistolam, cum ex Italia nactus alter, et tabellarius ad te intrus occurrit: qui frontem vertere aut offedere rugosam filis, inimica quietis fortuna: do nec ad ossa illos trahat, nunc desistit, fama est ad augendam calamitate. Venetis tumultuatum inter ciues, auditas aut fuisse voces, Galli hostis nomine perferentes geminato. Alii populum in patres & nobiles iurgis agere, de secessuque a nobilibus, locutos populares nonnullos. Fere preterea senatum ipsum, oratores ad regem Gallum misisse, qui de concordia tractaret. Regem ad hec non licere sibi, nec velle ipsos audire, sine confederatorum omnium consensu, atque ita mestos dimisisse. Proh Comes illustrius quod sentis iam tace: Quid deuoluti rerum humanarum statu: Quis putasset unquam, tam perceram arboris ista vno spiritu potuisse interire: Non interit tamen. Radices adhuc habet validas, vnde ipsam natalem, & Truistum in Italia: forte aliquando reuiscet, quia precipue Creta illi, Corcyra, Cyprusque resistent in columes, scilicet quondam regna, vires resumere inde quibunt. Sed inges fuit hac ruina, res Neapolitanas, Rex noster nondum recepit. Paratur exercitus qui manu postulat, nisi fiat erit petere: Ex Africa vero crepidatus noster Cardinalis, capta vrbe Orano, Carthaginem dicitur illico redisse in Hispaniam. Sunt qui ferant tumultu perterriti militari, quia non preberent stipendia, que promiserat, licet ex regio fisco habenda. Alii ferunt vtilitatis in Africa nouis succurratur auxilium cum Rege acturum redisse. Varia sunt hominum dicta. Tu Vale & cape que sentias. Ex Valleoleti. In Kalendas Iulii. M. D. ix.

P. M. A. M. S.uo Comiti.

Aperi crimenam, & collige, nec raras ire meas conqueraris, Rex Anglus patre mortuo Chatarinam Regis nostri filiam, illico sibi iugali vinculo copulauit, quo die Io. baptisate natalem colimus. e Gallia Regi nostro scribitur, Imperator electum & Gallum Regem Christianissimum, Verone conuenturos. ex Africa fertur Arabes (quos Hispanum ydionia vocat Alaratus vocabulo corrupto) que gens est vaga exlex, sub diuo agens: aut castrensibus tentoriis, que sua suosque camelis gestant, quacumque proficiscuntur, ita frequentia cum nostris qui Oranum presidio tenent, commercia exercere, vt a centeno videantur anno fuisse famulantes inuicem. Armenta, gregeque venum ad nostros important, altiliaque ac ceteras res veni, haud secus ac rurales ad fora solent vrba. Allatum vna est ex Italia, Venetos tum strage hebetatos Gallica, tum nostri exercitus iam gradientis formidine, Brudusium, Tranem, Otrontem, & reliquas pendices, quas in regno possidebant, soluisse, nostrisque regis ductibus dedisse, sero repululabunt in regno. crepidatus noster Cardinalis, inuictos sibi labores bellicos temperatus rus, & resumpturus vires, in Alcali, oppido iuris Toletane antistite, quod putatis coplutum esse, regressus est. Ibi moratur Academicus, quam construit, intentus, fore rem insignem arbitramur, si vti ceperit in eius fabrica redditusque illi adnectendos prosequetur. Vale. Ex Valleoleti. quarto nonas Iulii. M. D. ix.

P. M. A. M. S.uo fratri Io. baptiste de Angleria.

Ex quo profugatum fuisse Venetum exercitum (in quo tu aderat) necessario quia sub Petiliano Comite Nicolao Vrsino Veneto stipendio militabas decurio animo vixi semper anxio, veritus ne in gladiu incidisses. Ab hac me sollicitudine Io. An. noster. Anglia. exemit, Scripsit namque te incolumem euasisse. Meaque gratia Io. Iacobum Truistum magni Fraciae Mariscalum dedisse operam, vt tibi vxori, natique tuis, quos Bridae habebas, Saluis etiam facultatibus ignosceretur, gratie isti patrono debentur, nitar & ego totis viribus, ne illum beneficiis poeniteat. Rex catholicus heres meus denuo ad oratores suos, qui Romae agunt, & in curia Gallica, vt a Pontifice et a Rege christianissimo exigam literas, quibus ne vltra differatur possessori Abbatis tam opere a nobis desiderate, quia nostri natalis locus est) qua recopentatio prebeatur, literas mittit. Deus faxit, vt iam tandem nauis ista portum optatum assequatur, vos me cogitis (ymo verius patria) vt in tantam in huius rei petitione viuere equo tranquilloque animo,

quia nil deest, meque Rex tantus amore non mediocri prosequatur, ut vos in patria auerentis. Vale, & meo nomine illustri, magno Truistio, affinitibus omnibus, & propinquis salutem in partitor, ex Hispana curia, quarto nonas Iulii. M. D. ix.

P. M. A. M. S.uo Comiti.

Nuper allatum est Florentinos fuisse affecutos a regibus, Gallo, & nostro, vt Pisanos desistant, moueantque ne Florentinorum detrectent iugum, vterque Rex a Florentinis diuidenda in partes equas) ducatorum milia centum recepere. Ita miseri Pisani ciues deserti, qui annuas agrorum populaciones, qui obsequios horredas, qui & oppugnationes hostiles fuerat aio iuuuuo ob libertate ppeffo, fecerunt etiam virilitate pugnatibus ceruice iperto Florentinorum subsistere cogunt. hoc Florentinis laudat scribit afflictorum miserati calamitates, quas Pisani met pacis conditiones voluerunt, eas Florentini sanxere, ne vris fortibus ciuitas desereretur. Tum etiam vt tanto bello iam tandem finem imponerent, quo & ipsi exhausti iam ex diuturnitate. Imprimis, lege statutum est, ne Florentino cuique liceat villo tempore iniurias, aut illata damna, que fauente Karolo Rege Christianissimo transeunte Neapolim. cum Pisani rebellassent a Florentinis repetere. vtroque sapientes iudico, vt Pisanos ciuis ta fractis reb) fortune iam tandem cedat, Florentinovero, ne vltra fortunam experiat. Tu vale ex Valleoleti Idibus Iulii. M. D. ix.

P. M. A. M. S.uo Comiti.

Superioribus ad te scriptis diebus conuenturos Verone Maximilianum Cesarem, & Regem Gallorum. Liquefacta est illa pactio, causas innectunt varias. Desuisse Cesari comenatum imperatoris marchiam cononum inquit aliqui, plerique non consilium putant. Sit vt cunctis neuter alterum adibit vltra, vale ex Valleoleti. xv. Kalendas Augusti. M. D. ix.

P. M. A. M. S.uo Comiti.

Literas habuimus circiter Kalendas Augusti ex Italia, quibus allatum est, Petilianum Comitem: Truistum ceteris exercitus Veneti receptum, Paduanum recuperasse, trucidatis imperatoris Germanorum presidis (ostingentorum amplius hominum) sese in vrbe ipsas obliuionem omnem, quecumque emergerit, cum duodecim militum delectorum milibus expectaturum inclusisse, Atunt Barbaros Germanorum mores ab Italis longe distonos, Paduanos ciues nequiuisse pati, propterea defecisse, dedisseque secreto hanc operam. Sed Miselli, a Charibidi vorabunt, qui Silic scopulos putauerunt euadere. Non passuros namque confederatos, paduanam a Cesare tolli arbitramur, que hic eueniet habebis, Vale ex Valleoleti. In nonis Augusti. M. D. ix.

P. M. A. M. S.uo Comiti.

Quod Veneti Paduanam receperint, summus Pontifex labra mordet. Cesar, & Gallus rabidi rem sentiunt, grades parat exercitus ad eius obliuionem. Additur & aliud fortunatum Venetis. Marchio Mantuanus Venetis insensibilis, ob lacus Benaci, Gardia distus oppida, municipiaque a Venetis maioribus abrepta ipsius, Lignagum oppidum presidio tenebat, quia stipendio Gallico merebat. Veneti leuis armature, quos vocant stradiotes equites, ter tia vigilia ex imperato adoriunt oppidum. Marchio Gallos esse, quos expectabat, vt vna in Venetas copias crassarent, est arbitrat, quoniam copias aduolare significatum est nouas. Sit necne, videat alii, in re, oppidum stradiote ingrediuntur. Pallates Marchionem, & milites ipsos repererunt. Ex ea in curia, siue ex Oppidanorum pditione capite Marchio, ex ipsius militibus, qui resistere, trucidati sunt, coeteri cum eo vincunt. Venetias ipse ductus est, est & aliud referendum Rex Gallus septimo nonas Augusti, ex Abiagrasso Ducali oppido, egrotus in Gallia profectus, discessisse dicit. pfitur et patriu aerem medici pollicent. Mediolanenses ex Brixia Bergaino, Cremona, & Cremona, cuius pedicibus, primariis Ducatu membris restitutis, reliquit letabidos, quia se videt a ventorum ingluuie tutos, qui paulatim ex principum discordia, illos exedebant, vt populi etiam animos discedens captaret, e portuariis, & vestigalibus, affortiadis impositis, partem non exiguam deduxit, liberes reliquit. Primariis vero, pensiones annuas optimas assignauit. Christianissimi Regis in ciues suos & subiectos, (quia maternus eorum sanguinis) animus integer est, & mitis cupidus, vt cum eis benigne agatur, modo ceteri, quibus de gubernando Ducatu Prouintia relinquatur, a iurgis contumelias, & iniuriis abstineat. Ambitio illa borealis, & in quodcumque genus hominum superbia innata Gallis, suspicari me cogunt, non laturos diu Mediolanenses Gallorum iugum, nisi forte nativos mutauerint se temperando mores. Vale. Ex Valleoleti decimo quinto Kalendas Septembris. M. D. ix.

P. M. A. M. S.uo Comiti.

ccccix. Tu multis exor? Genetis que spes Genetoz? Iulid cum Sallo? rex Ispia. nodi sua recit in regno? Toletano? ex Orano redit? quare.

ccccx. Mupis galii Regis ad Cesar? Balus in Oria no familia? riter se tractant? Chuliani et Iffri recu? rant? a Genetis oppida regni.

ccccxi. Congratulatio a negociatua.

ccccxli. Pisas recti perat? Florentia, Iulid Balus et Ispianus? Reges ch? Florentinis.

ccccxlii. Cur no conueniat? Cesar et Balus in pacis.

ccccxliii. Reuiperat? Veneti? Paduanam? duam de Germanis? qd?

ccccxlv. Strerit? Venetos? tur capis? a Genetis? ligna? gis? oppidum? caput? ad? tur? Mar? chio? Ballo? liberat? De diolanenses? uectigalibus? Iulidius? reucriit? in? Ballia? Rex?

ccccxvi. Mille morbis laborat Rex/ Salo/ Cesar obfide/ det/ adu/ qui. obfessi quid speret

E Curia Gallica fertur, Christianissimū elephantia, podagraq; laborare. ex Italia inquisit, Cesarē electū Imperatorem, obfisione graui Paduanā premere, cōfederatis omnib; suas copias in exercitu eius habentibus, quadraginta hominum milia coacta, est opinio, At si forti animo, rem obfessi cōplectentur, durā se prouinciam obfidentes amplectatos fuisse cognoscent, est namq; triplicibus septa muris vrbs illa, difficilis est ad eius moenia accessus ob fossas vallos, & ante muralia munitissima. Magno p̄terea cedit ad iumento Petiliano Comiti, propugnatoris Ducī, ciues omnes armis in neptos, fideiq; Venetę suspectos emississe. In cluorū, nullus est iam, qui pati extrema non mallit omnia, q̄ sese dedere, quia p̄ferim vñ fama est, primariorum Venetorū filii centum amplius insunt cum singulis quicq; decem fidis clientibus, ad necem potius sustinendum paratis, qui animū firmanē stipendariis, ambiguis igitur est huius rei euentus tu Vale ex Valleoleti pridie Idus Septēbris. M. D. ix.

P. M. A. M. S.uo Comiti.

ccccxvii. De quadā beatūca r eius causa dīscordāt cō dionatores frances. qd Rex r reliquis sentiat.

Nouum audī genus latricę, quod nunc pullulat. Fanati cuiusdam rustici Abulen. diocesis filia, ab vnguliculis primis in oppido quod vulgo dicitur Piedra hita salmātica enutrita ex genitoris instituto, in tēta cōteplationi, corpus fertur cibis adeo tenuib; assuescisse, vt stomachus eius iam vix etiam ferat. habitum hęc grandiscula concionatorum sumpsit, nūc vatinatricem Sibillam se facit. Deum se habere familiarem nutibus gestib; & colloquis. Seq; deum corpore his videre luminibus stringere cōplexibus, & in amore eius liquefieri p̄fitetur, quando se Deo plēnā esse p̄dicat rapta in extasim veluti mortua protentis in crucifixi Iesu formam lacertis, iacet, cōcretos illi nodos dirguisse, oranes in Sicci batilli spectem, multi spectando publico fasti sunt, excitata, mīra de dūmīs proloquēs, ignara literarum sermīna, sapientes æquare theologos dicitur. Sacerdotem sacra trāstantem interdum emulata, veluti de sapientia Salomon, amatoria in Christum verba audientū corda frangētia promit. Se Christum nunc habere Comitem, nunc se ipsam Christū esse dicit. Interdum se Christi sponsam profert palam. Attonita plerunq; Desiparam cōfingit virginem adesse, cum ipsa de honore ac dextera, veluti cum sui nati sponsa contendente, in propatulo illam aduerterunt. Quando per angustium sit p̄cipue prodeundum, ac si corporaliter p̄sentem socrum inspiciat, vt p̄terat repetens alioquitur, veluti dicenti socruī, Decet tantū filii sponsam p̄cedere, nemie quicq; aliud audiente, aut vidente, respondet, nisi tu virgo Christum peperisses, Christū ego sponsam non assequer, sponsi mei genitricem, oportet omni honore dignā iudicari. his veluti fanatico spiritu oppressa, inuoluitur. Nuge ne sint an coelice affata mente ista proferat, in dubio est, ex ipsis met cōcionatoribus fratribus, Dominicis, hi rem derident, abscondendam sit p̄fessione exorientē inanem arguunt, cōtendunt, instant, alii tuentur beatūcam, hoc nāq; nomine Hispanus sermo vester moniales vagas appellat. Ex deoq; prodire quecūq; illa promat conantur sustinere. Altercatio inter eos orta est non mediocris, que non facile abluetur. ad sum muni pontificem res delata est. Legato ipsius Ioanni Russo Forolūniensī viro, Ep̄o Britonoriensi, & Burgenfī, ac Vichenfī antistitibus theologis egregijs ambobus eiusdem regulę cononatus vris, vt vna tres ipsi rem scrutenf, demandatum est a summo pontifice, scindatq; surgetem leuitatem, ne scādalum pariat, si sermīnam leuitatem esse repererint. Rex, Qui sanī est animi sano pectore ista fieri putat, vt rem sanctā suo accessu ad beatūcam fouet, crepidatus nosfer Cardinalis, beatūcam laudat. Insulam in ea diuinam sapientiam, arguit. Ita in diuersa trahuntur. tēpus rerū iudex sagacissimus, que sim egocrediturus mihi aperiet. tu vale. ex Valleoleti pridie nonas octobris. M. D. ix.

P. M. A. M. S.uo Comiti.

ccccxviii. Solut obfatio p̄data nina Chri- stianerirc mes a Zur chisged ca p̄stur. De miseria Et centia.

Maximilianus Cesar electus Imperator, Paduanam frustra oppugnationem tētauit, propugnatores, intravrbem triplicibus turrifis moenibus, vallo fossis, & machinas mentis munitissima, se viros strenuos ostendere. longe a best, vt vi capi queat, nisi cōfessus animus defuerit. longa forsā poterit obfisione deficientibus alimentis capi. Retrocessit ergo hyematum, ad milliaquinq; loci aquosi, & argentis iniquitate coactus. In statuis Vre ex peaturum aiunt, vt assentiente anni tempore, regrediatur Vicentiam, gleba fortunatam vr bem, amoenam, & opuletam, moenibus nudauit, eius vrbs primarij cum familiaris & suppellectile Venetias cōfugerunt, prius q̄ Germanorū inundatio aduentaret. Ex vrbe Roma fertur, i mari Adriatico, qua spectat Apulia montes Epiros, Galliarum Tritremium Pontificis, & nostrarū classē, cum Camalio p̄done pyrata, Magni Turchi stipendiario, p̄fecto maritimo eius artis perito duce, cōcurrisse, & nostros pugna nauali cōmissa, tres triremes cum vniuersis

qui interant amississe ferunt. Ex nostrarum galearum p̄fectis in Turcharum classē vnū te merarie, non vti regula Martis exigit, incurrisse, nostra classē a longe reliqua subsequēte, vnde copia fuit Camalio, qui cōlobatam classē integram trahebat adoriri, capere, sternere p̄cūtem, nostra classē hebetat, regressum est. Hac elati vñctōtia Turche, ad vic; Syracusas, siculū infestasse dicuntur litus, vniuersamq; insulam formidine repleuisse. Ita in hac alea Venerali quando, inrer dum & caniculam reperimus. Vale ex Valleoleti Idibus Octobris. M. D. ix.

P. M. A. M. S.uo Comiti.

Per tabellarum ab vrbe habemus, terremoti Constantinopolim fere mediā cōstruisse, Pōtiffex vero, ad Regem a magno magistro Rodio ad se datas misit literas, quibus significabat, fophtum de christi lege sumēda cogitare. Is adhuc verfat in Ambiguo, neq; Mahometes legem colit, neq; moesis adheret institutis, neq; christianam adhuc religionem complexus est. Summus pōtiffex agit Viterbi, ab vrbe dicitur distans. Ibi galerum rubrum Albigenfī Ep̄iscopo alias promissum, te cusauit p̄bere, quia sit Rothomagenfī Cardinalis legati ex fratre nepos, cui est pontifex fratrus; ex suspitione Mali animi aduersus se. Obfcurō vultu fr̄o teq; ob ducta fuisse p̄ Albigenfem, quia p̄cipue nuper legatus ipse vaccantes quasdam in Mediolani ducatu abbatiarū & Ep̄is copatū deturbauerit, nec pontificio Chitographo plumato, adsignatos admitti passus fuerit. Eadem volunt Galli frui pragmatica in insubria (quam occupant) qua in Gallia, non cogitates, an ipsi, vt maiores eorum, periclitanti ruentiq; ecclesie succurrerint, Quibus auxiliis p̄stitis & christianissimorum nomen sunt affectū. Vale ex Valleoleti duodecimo Kalendas Nouembris. M. D. ix.

P. M. A. M. S.uo Comiti.

De externis hactenus, de vtrifq; nunc sermo resurgat. Turdesillas oppidum, eternam Regine Ioannę sedem futuram, Rex eius genitor, adiuu, vt ingruente hyeme in hac vasta Castellę veteris planitie, que a pirencis montibus non longe distans, frigida est, ab estusis filiam cubiculis, dorio fluuio immimentibus, ad apricas in eodem atrio, & blandimento regalistructas, ab ducat cameras. Est Saturno adeo plena, motū inūmica adeo, vt a lethali, ad vitales ab aeris, & ventosis ab omni in temperie tutas stationes concedere recusat, neq; profuerunt paternę blanditię, neq; minis (quas inmiscuit interdum) cōmota, genitori paruit. Quę alias obseruat, veneratur, colit. Patentes tamen aulas, quas inhabitat, steris contratts & auleis, parietibus contectis ea semel inuita fecit habitaculum filię componi, satis apte, ne frigore torpescat, his actis, ad vallem doleti regressus est. Ibi per tabellarios audiuimus, Polonię Regē Turcharumq; copias terrestri certamine cōfississe. In quo aiunt Turcharū quinquaginta milia, Polonorum triginta trucidata. De beatūca Absilensī, est etiam quid referam. Apostolicus legatus bytonoriensis Ep̄iscopus, & reliqui duo Ep̄iscopi Burgenfī & Vichēfī, impunitam solui de bere sanxerunt. Siue q̄ simplici mente agitari sermīnā fenserint, siue q̄ res eius probauerint, aut de huius infantilibus actis curandum mīnime putent. Vt cumq; sit liberandam censuerit. Ex Valleoleti nono Kalendas Nouembris. M. D. ix.

P. M. A. M. Decano & capitulo Granatenfibus.

Ioannes Lopez Regine vita functę testamenti examen, & cura, me allocutus est. Statutū esse inquit in regio senatu, cui est onus insūctum, de exequendis Regine legatis, ne vltra differatur illorum quinq; & viginti milium ducatorum assignatio, qui inualum montū fabricis ecclesiarum debeantur, ex pontificis decreto, qui redditus eos decimales, hac lege Regibus addidit, vt vbi nouis opus est ecclesiis illas erigant. Vbi vero, ex Meschitis Mahomethanis, ecclesie mutantur, quicquid dirutum male compositum reperiat, resarcendum fore Reges obligantur, neq; nouas erigere, neq; collabentes reficere hactenus curant. Decimales autem redditis, ad vnguem ficitis exegit. Satisfiet igitur prope diem, Vos vero tum dabitur operam, ne tēplo rum structure defraudentur. Que ad religionem attinent, diligenter, accurateq; amplectemini, ne, diuino incompositē cultu exercitato, noui christicolę nuper in fidem recepti malo exēplo perturbentur studete, & valebitis. Ex Valleoleti nono Kalendas Nouēbris. M. D. ix.

P. M. A. M. S.uo Comiti.

Fama est Madritum nos prope diem ituros, vt ad vestram vestro vocabulo Andaluziā proficiamur. Sed etanimo Regi, classē ingēte, qua traiciat ipse ipse iaphros Mahomethanos parare, isdem diebus allatum est, Venetos, e classē, quam in Pado fluuio ad Ferraria

ccccxix

ccccxx

ccccxxi

ccccxxii

ccccxxiii

De Regina Jo. de p̄o lonis/ b/ tur chis/ de bea ticula.

De regis b bito ad fa bicas eccle siarū Alpu xarrāsum.

De regis b bito ad fa bicas eccle siarū Alpu xarrāsum.

artium, & primariis eius Regie Aulicis, trucidarunt. castris spoliatis, quadringentorum boum, camellorum autem ducentorum, armenta in praedam abduxerunt multa boum, camellorum etiam capita, tubarum & tympanorum strepitu, ac militum clamoribus perterrita, in diuersa evaserunt, quae non fuit consilium ultra perquirere, quia sciebant superuenturas illico Maurorum turmas, audita incursione illa insperata, tum quia longo itinere & labore, noctis qua duxerant insonnem festa nostrorum phalanx esset, in cuiusdam fluminis ripa vicina, turba hostium quae confluxerat nostros stringit, tentavitq; bello pro viribus. Sed ubi immobiles fortibusq; animis consistere nostros animaduerit, ea multitudine quae ingens erat, transitum facile passa est, plumbatis naq; ac sagittis, accedentes transfuerberabantur. Quia semi sunt inermes. Cum praedam igitur ad vrbes nostrae regressi sunt incolumes. Tu vale ex Monzono. v. Idus Maii. M.D.x.

P.M.A.Suo Comiti.

Disamus a vobis & septimus, ac si Alpini aggeribus secluderemur. Quia nemini licet ab his regnis semel ingresse referre pedem, quin in cuiusq; regni finibus, labra rabidus conficere cogatur, ob auaros, crudos, & truculentos exauctores portuariorum: & vestigalium, qui ad textam vsq; interiorem, viatores exeuntes denudant, vt scrutentur an pecunias exportent, nulla ratione habita, an illas ad viaticum reditus importauerint, si quae superas sint. Iumentorum clitellas, equorum & mularum epiphias, & phaleras, vt si latentes in eis pecunias repererint, abripiant illas, reuq; auctorem mille conficiant molestis. reperti sunt aliquando scidisse, nec licet viatori vestem villam aut lineam textam efferre, non indutam, quindecim a eius valoris partem eorum arbitrio taxatam, relinquat. putas fore horum ingluuiem immoderatam, regis parcere suppellectilibus: nouis presertim: quin eius a cubicularis, quando hinc exitur, exigatur portuarium: regnicolarum naq; sunt haec, no Regis intoleranda tributa. Quorsum haec dicis: ob has efferas necubi terrarum assuetas extorsiones, pauci ad nos veniunt, rariores ad vos rediunt. Ab hac frequentia, nisi cogat summa necessitas, abstinetur, habes hinc non crebras a me literas. Quae autem nunc agantur, accipito. A quinta Kalendas Maii, qua huc sumus ingressi, ad diem vsq; Iduum quartam, variis inter Catalanos & Aragonenses questionibus, tempus consumptum est, propositio tandem ex composito, lingua dictata est Catalana. Responsum vero Aragonica, contentiones inanes re ipsa bonorum sunt vsu officio incolarum. Petiit Rex ab eis vt facultatibus publicis subueniatur ad parandum in Christi hostes bellum: Responsum est, laudari propositum, libentiq; animo impartitur os, at quaedam prius et republi ca proposituros. Haec sunt horum ambages, qui liberi patris legibus nil imperio Regis gubernantur. Tu vale ex Monzono per eundem tabellarium per quem superiores dedi, qui triduum post eas prebitas, moratus est. Pridae Idus Maii. M.D.x.

P.M.A.M.Suo Comiti.

Georgius Ambositus Cardinalis Rothomagensis, vulgo Ruanus Gallie legatus vnuerse se cuius nutu, Rex Gallus gubernabatur, vasto hiatu pontificatus cupitor, quam ob causam & pontifici semper aduersatus est, & Cardinales seducem unq; destitit, e Gallia scribitur, ad eterna premia euolasse qualia sint ipse referat. caste vixisse hominem fama est, at non sobrie, vino namq; minime parce fruebatur, licet medicorum consilio auersum, quia podagra laborabat crebro: podagraq; interit tandem, quae illi ad cerebrum protenta est. Ita corporis arce occupata, reliquum mors habuit in deditioe, laudanda erant de pontificatu hominis colloquia, aiebat enim se optare pontificatum, vt ecclesie mores, vt clericorum vitam, reformaret & exactiones moderaret. Loquebatur optime reuerendus pater, quid autem sentiret, scrutator animorum patebat, neq; ambitione, neq; avaritia, moueri putandum est, scrutator ipse de se ferebat, De caduere satis ex Italia dicitur in ea prouincia, quam Poleseum appellatam, in Padis fluminis ripa iacentem, aquosam, hominum industria vberem, Veneti quondam a duce Ferrarie rapuerat, belli causas in eum queritando, Gallorum simul & Venetorum actus, se inuicem perturbare incurfionibus. Alterne se (seuis tamen plebis) conficiit. Integro agmine concurrere neutri statuit, Ab vrbe Roma Cardinalem Cesarinum inopinata morte raptatum inquit. A nobis scito proximos esse ab imperatore vnium, a Margaria Flandrie principis ipsius Caroli moderatrice, alterum, oratores. Quid ferat nescimus. Habetur aliud ex Italia, Galli Vicentiam a Venetis abriperunt, at fere desertam, & peste vexatam, capti est & Ligagnagum oppidum, quod ad huc in fide Venetorum, ex quo sibi Mantuanum Marchionem apprehenderant, Seruabatur. Monzoni pridie nonas Iunii. M.D.x.

P.M.A.M.Suo Comiti.

Ex quo a nobis literas habuisti: ex Africarelatu est Comitem Petrum Nauarium velificando nunc hac nunc illac, tanq; errabundum per aera milium, suorum militum classem Siciliam inter & Libiam, dissimulante peruehere. nescio quid, clausis immurmuratur la bellis, impetitur ex tempore Tripolim Barbaricam vrbe, vrbium maritimarum tu ar te, tum natura munitissimam, quid verset animo vir iste intramur vehementer, omnia putat se facilia reperiturum, ex quo ita sicco pede Auratum, & Bugiam validas turritis munitibus vrbes, depopulati sunt, & bellica virtute ceperunt, ex Italia ferit, Gallos maiorem sui peditatus partem dimississe. Paduanamq; prouinciam deseruisse, nolle, se pro aliena inquit, vires suas hebetare. satis Cesari factu videre debere, quando semel in eius manus Paduam, ceteraq; coniecerunt. Rex tamen catholicus noster, tercentum cataphractorum lanceas, cum duce Termerensi ad Cesaream mittit maiestatem. At ipsum in itinere stitisse pedem ferunt, audita galli peditatus dimissione, nouum expeata Rege mandatum. De pontifice pullulat nouus cogitatus, vellet de Gallorum potestate Genua Saonamq; sibi natale solum, abriperere, durum fore putatum est de tanti leonis faucibus praedam illam iri ablatum, pontificia solum costa atur vna Pontificem conticisse vinum in Adriani molem, sancti Angelica castellum, Cardinalem Narbonensem, Legati Rothomagensis ex fratre nepotem, patru mores in Pontificem redolentem, quia insalutato pontifice ad Regem Gallum profugere tentauit, De nostris conuenibus nil est quod referam, conueniunt quotidi, concluditur nihil. Vale ex Monzono decimo sexto Kalendas Augusti. M.D.x.

P.M.A.M.Suo Comiti.

Diuersis ad te literis habuisti, quantum certaminis, quidue disceptationis de Neapolitano regno, eius vt vulgo loquar, inuestituram, nunq; est a Pontifice, cuius interest Neapolitanum Regem coronare, consecutus Rex noster ad hanc vsq; diem, nuper allata scito, fuit nostro Regi letitiae non mediocri, neq; enim legitimus illius regni Rex aliter poterat appellari, Gallo fuisse autem infestissimum. Cur hoc ipse referant. De summa potentia, prius vita, q; inuidia tollitur. In ea presertim re, a qua semel gustata, quis fuerit electus, ipsi viderint, nos, iuncos in imo iacentes malum emulari, q; cacumina montium incolendo, a rapidis per aera raptari Tiphonibus, a Cesare, diebus idem Ioanes Schad germanus iuuenis, nobili fortuna prospatia Matthei Lange magni Cesari, Aegretis & Gursensis episcopi Sororis, Papienutritus a teneris, orator accessit, a Margarita vero vna Mercurinus de Gatina vir Italus meo natali vicinus, Distat namq; passuum milia tantum duodecim, a Verbanolacu Gatina, qui lacus maior appellatur Antonomase, is est literis & rerum experientia clarus, p Carolo principe Burgundi senatus princeps magni nominis vir. Quid vterq; afferat in mandatis non dum intellegimus. Allatum est, & Aliud magnanimum dictu quidem, sed omni iudicio arduum, durum & impossibile factu. Quoniam pacto non par viribus, de fortis leonis faucibus agnum catellu abripiet: Minatur summus pontifex noster Iulius, de Galli Regis seruitute liberatum Genuam, & Saonam, Ligusticam vrbes, sibi patriam. Nec passurum ciues suos gallico pmi fugo, qui ad haec vsq; tempora liberi vixerunt, corrodit, cruciatuq; animo, p ptea dentibus si dens, trirremes, partim p prias, Venetorum partim, cum armatis militibus, vndecim ad portum misit, ignaro Gallo Rege. Genensem terraq; turmas peditum pleracq; vt vna vrbe terra, marisq; impetrent, ad defectionemq; in libertatem protrouocarent. Vtbs autem Galli Regis potentiam verita, quia praesentis ob castellum nuper in ipso portu stratum, grauiter oppressa tumultu cauit, nemo ad defectionem in clamare ausus est. Itare infecta, excitato concitatuq; in fram, dormiente Gallo, terrestres maritimesq; suppetic discefferunt. Deprehensum habuit tamen intra vrbes Balicopum quendam et primoribus Genuesibus habitu militari, qui ad defectionem ciues inuaditurus aduenerat. Missus a Pontifice. Ita sero misera quiescet Italia, tu vale quies in tuto Monzoni Idibus Augusti. M.D.x.

P.M.A.M.Suo Comiti.

Superiores claseram ad te literas, quando differente discessum tabellato, accessit alter ab Italia. Summus Pontifex grandia versat animo. Alfonso hensessem Ferrariae Ducem e statu, aucto ab annis circiter terrarum, abdicaturum minatur. Cardinalis Rothomagensis Legati qui Gallicam vnuerfam ad se potentiam vnies trahebat pellicitatisq; & fauore fretum, inquit Pontifex Ducem ipsum irreuerenter, temerarieq; & locutum, & operatum in eum, decidisse propterea e iure se iudicari, est naq; Ferraria (vti nostra) Pontificie Thiare feudataria. Salinas praeterea nouas in pontificis ignominiam ipso inuito, monenteq; ne ius pontificis filici labefat.

CCCCXXXVII. De conuentibus & castris traconicis.

CCCCXXXVIII. De oratoribus principis.

CCCCXXXIX. Opinio de Tripoli vrbe Africae p Petro nauro Gallo exercitu dimittit. p dicitur coguat liberare genua. Cardinalem Narbonensis capitur.

CCCCXL. De inuestitura regni oratores a Cesare & Carolo p pice

De Mercurio de Gatina ra orator.

CCCCXLI. Quid Ferrariae Ducis. Miranda tri polis vrbis Africae expugnatio. De Hispania noui fontis die in cae expugnatio.

caret, ne facturam eius in sui comodum quereret, construxisse conuersus, per terminos cita...

P.M.A.M. Svo Comiti.

ccccxlii.

Anathema in Ferrarie ducet tenor anathematis. qd Balisus. qd elius.

Ab vrbe Roma nuper allatum est, summum Pontificem Iulium velle constanti pectore, Ferrarie ducem, familiamq; illam hestensem antiquam, radicibus eruere, Bononiam se...

vehementur christianam. Ex vrbe vero Roma scribitur, Pontificem, sanctumq; senatum Cardina...

P. M. A. M. Svo Comiti.

Peractis ad Regis nutum trium conuentuum comitis, terras mutauimus. In tuto iam fir...

P. M. A. M. Svo Comiti.

In felix habuimus adeoque triste nuntium, vt Regis curieq; totius animos acriter perturbarit...

ccccxliii.

De truce la ppanide i Ariza i via toze. De tranni de vccaga lium. De ppanide i Ariza.

ccccxliiii.

Stragein andia i lita la Serues. In nerticel lachyman da nullo p se quente. Laus Bar sic a Tole to.

accedit. Etusnamq; vadofsa littora iam pridem explorauerat, eunt, in terram saluunt, acies in-

Insula de

Siragel de

ccccxlv

25 cur no-

Ut vetera in vibium, locorum, & prouinciarum appellatione nomina pretermittā, que-

habemus, ex turbulenta putrida torrida fortunę olla, quando quid serbuerit stomachum tibi

EPISTOLARVM PETRI MARTY- RIS. A. M. LIBER VIGESI- MVSQ; VARTVS. AN NO. M. D. XI.

P. M. A. M. Suo Comitū.

ccccxvi

Eneti resurgunt. Vicentiā urbē, urbū & vber et amicitate gemā rece-

be tamē vt suū Pōtifice sequeret, mouit grauiora in Pōtifice, p̄ ceteris incussere murmura,

Eneti vicē... uā recipit... aponā q̄... bāuoloz... Bononiā te... Chiamon... Cardinalis... a p̄papa se... cedunt: &... far cr Ball... cis fauēt pa... pa se re mo... rit Chiamo... nus ad me... nia Bonon... nio; Fabri... cius succur... rit/ quid po... pulus/ quid... Balli.

P. M. A. M. Suo Comitū.

Artis cōditū ferulis cenā accipito. In sirage n̄ or̄ in insula giernēsi, qui cū Navarro Co-

ccccxlvij
Miseranda
descriptio &
reliquis ger-
uibus clas-
sis soldāica
p̄strat a ro-
dus de fra-
ge maioroz
in Bugia.

nullo cladem exercente. fuga super omne dedecus ignominiosa, nemine insequente. Et quo in-
feri irruerunt: Si qui euasere: ad naues, in quibus nullus vnus erat:aque nullus hantus, freti naq;
terre. qua impetebant alimentis, sed aque precipue, vacuos aduexerant cados omnes, & penu
vacuu. Vis paucis coisupta est tandem fere vnuerfa dece milia viroru fortu gloriofa tropheis
& spolis opimis multitudine: cui nec valide potuerunt resistere turres ha ctenus, nec multarum
fere adamantina vrbiu, moenia, de tam in felici atq; atroci euentu, satis superq; ad altera curra
mus. L. iteras rex hebuist ab oriente, quibus intellexit, inter insulas cicladis: quaru cotexturam
nostra etas vocat Arctipelagum, circiter mare Cilicie magni Magistri Rhodi classem ingentem
alia Magni Soldani Babilonici pfligasse, coepisseq; vnuerfam, cu ingenti hominu emptariuq;
meritu pcosaru copia, q vna cu classe ipsa Soldanica, e Siria Damasco, & Alexandria aegyptia,
duob; emporiis egyptiis, vehebant, E Bugia vero fert. Sub vafro stratagemate fuisse Afros, a
nris pfidiis magna strage cofectos. Audire narratu digna, est apud Aphros genus hominu fan
naticu, vocat ipsi Morabitos. his fide prestat, astatofq; diuino spu arbitrant. Amorabitus per
suasi couincim oes, quia suis se oratioib; tormetoru oim nforu, vim coprefuros daturofq; ope
ra, ne solui queat a tormetis globuli, vires etiã Christianoru hebetaturos coactio ingenti cuneo
Mauroru Bugia impetuit nri, per exploratores re intellecta, taciti re expectarut, subterraneos
manu factos ad id cuniculos extra moenia, lichnis e cuniculis ad iterna deducis, nri pulueris
farcuerut cadis, Mauri, vbi silere oia tenerut, vera esse q Morabitifacerdos eoru differuerat
arbitrati ad moenia, oppugnaturi, tumias applicat. nostri vna balista & vnuerfa tormetorum
genera, suffixo per lichnos latetes igne, in applicatos hostes ad moenia dscutuit. hinc per aera,
cu excussa tellure, cadifq; cunicularib; & horrido fragore, Mauroru multa corpora volitarut
Illinc frustatim dscendi, reliqua, & per capos patetes a ferreis lapideisq; alportari globis cerne
bat. Ab I. alia scribis, Venetos adhuc sustinere Gallicu, Germanicuq; furores. Viciã retinet.
Verona cofequi nequiere, quia pfidiis ea repererint, preter Cesarea munita Gallicis, sitq;
vrbs ipsa pre arte summa expugnata difficilis, Simum etiã Pontifice, reuixisse atunt, nulla
vite spe dies quattuor laborauit extremu, nulli sunt eius firmiores, q; de recuperanda Ferraria,
Bellog; in Gallos gerendo, sermones eferunt se Gallos ex Italia minas, palasq; hoc sepe dicere
inquit. q fiet habebis. re omniu iudicio ardua coplectit. tu vale & vite magna audiat. Hispa
lim sumus prope die profecturi, ne Scitharu mobilitatem, quos hec nostra curia emulatur, de
dicamus Madriti. Idus Ianuarii, M. D. xl.

P. M. A. M. Suo Comiti.

Ab idib; Ianuarii septimis, quib; Madrito discessimus, ad vsq; fere meenia huius vr bis
gelatu niuib; perpetuis albicã iter, peregrim; .ix, aut Kals Februarii, sumus Hispali
ingressi, insueta nulli q; hois memoria inquisit incolę mediã horridã hyemẽ se fuisse
perpeffos. raro niuib; gelu rari; regiones medie vexant. hoc aut anno visu miserandũ, greges
maiores ex parte coisupti, balates circũ exhausta matrũ vera, catulos fames & frigus vna cu ma
tribus perimebant passim. nulla dumeta, arbuscula nulla, nõ circũ septa edis, agnisq; mortuis,
vel iam exhalatib; animulam. Hyrdines tamẽ ex Apricis terris trasuolasse reperimus. Solita
hic aeris teperie inuēturas putates & pperasse poenituit. Ex hac vrbe valido exercitu coparato
Rex in Africã se transieturum inquit. Iure merito credendum est: licet euent; belli sint incerti:
vti per Gieritanã strage liquet colligere, collũ Hispano iugo Africã, formidine trepidantẽ sub
missurã. Varię sunt rerũ vices strauere quodã Hispaniã subieceret; traducti (Duce Comite Iu
liano, Mauri. nostra vero tepestate vobis Hispanis, ad vnuerfam Aphricam, domadã facilis via
pãditur, captis iam per vestros duces, nec multitudine mira Orano Bugia & Tripoli distissimis
Emporiis & munitissimis vrbib; mutari nõ potest rerũ ordo: quũ eterno motui sit obnox;
ad veterone nostri Regis conatib; vasa. Galli Regis ingluuias occurrat, Scripsit namq; ad me
Hieronymus Cabanillas Regius noster apud Gallum Regem orator, mihi amicissimus sedere
antmo Gallo ipsi velle in Italiam proficisci, vt exercitu coacto in Pontificem, sub pretextu tu
tandi Alfonso Hestensem, gerat bellum. hac si prouincia Gallus amplexabit nro Regi mi
nime cõducit alienis se terris bello implicare. Si naq; Gallus aut detruet e sede Põtifice, vt mi
natur: aut vicerit vel ad votũ traxerit Neapolitanã sumpturũ ilico expeditionẽ nullus est qui
nõ suspicet, nil naq; versat aio magis vti, p appertas colligit coiecturas, q; vt suscepiãt in spõ so
gno cõtumelias, iniurias, damna, iacturas, cedas, strages, & internitias aliquado refartat. Pontif
ex autẽ, in cõcepto stat pposito, vt priuatuã noie Ducis Alfonso Hestensem, famistrãq; illam
veterem irreuerentem extinguat, quas rosas ex his spinetis expetemus: tu videris. Vale ex vr

ccccxl

viii.
De huius an
ni varia ca
lamitate q
spes & sibi
Dozalia q
dã. Gallo
de Dapa &
reſu cuetu
& duce Ser
rarie.
Ihorida
hyema.

De pecudi
interitu.

Tractat in
Aphricam.

de Sibilla dicat Hispaliu curiosus nrmũ, pridie Kals. Februarii. M. D. xl.

P. M. A. M. Suo Comiti.

ccccxli.

EX vrbe Roma paulopost missas ad te priores literas, habuimus, q Summ; Põtifex, ipse
ipse, licet ea exagitet horrida hiems. Apenino proxima Regione, ad Boreã versam, exerci
tum ductit. Mirandulã oppidũ inſigne, qã sit foedere possessor, eũ Alfonso Hestensi aſtri
ctus, obſidet. tormentis quatit. fossas oppidales aut gelu cõcretas, oppidani sese tuentur. e muris
in castra ferret globi extormentis iaciuntur. De pontificis tentoriis, ab eius latere raptatos fuisse
se frustratim ferunt familiares aliquot, a dscussis tormentis ipsum tamen flare imperterritũ, se
cum habet ex fratre nepote Vrbinũ Ducẽ, sub imperatore exercitus. Bononiã vero Cardinali
credidit Papiensi p̄ſido, vtro ab ipso Põtifice ad summũ erecto fastigium. Is se iactat ab anti
quis Ymolę dnis ortũ, atq; inde nobili p̄genie, nec defunt qui putent ad eius vrbis sceptrũ ten
dere, quod mutationi crebre est obnoxii. Veteres naq; dnos, comes quodã Hieronym; Sixti
quartũ Pontificis Maximi nepos, vntis Cardinalis sancti Georgii frater, abſulerat eius filiis
orbis genitore, vntente matre, Cesar Borgia, Valentinus Dux. Alexandri sexti semen Valenti
no, Iulius secũdus Alexandro sexto vita suncto. Rex Gallus Lugdunũ agit. De transitu ad Italia
cõtra Pontificem cogitat. Magna tepestas exoritur. Pontifex autẽ animo fixum tenet, velle ho
nore Cardineo, & reliquis fortunæ ornãmētis priuare Bernardinũ Carualallũ Hispanũ, Rena
tum de Prie, & Gillelmũ de Brifone Gallos, atq; vna Federicũ Sansuevinum Neapolitanũ,
Scismatis eos auſtores, & scismaticos suis scriptis appellat. Rex vero nř alio tendẽs animũ edis
cit quecũq; nauigia in Hispanis reperantur litorib; sese apparent ad fuscipiendas exercitus in
Africam traicendi, copias. Latinas & ego ipse literas plures, habita vulgari materia, a summo
Secretariorum Almazano, conscripsi ad omnes singulatim Christianos principes, ad Suetio
rum etiam duodecim, respublicas, quas ipsi Cantones appellant: quia in Saboia Ducẽ arma
capere intendunt, veterem quandam tracti occasione, q; pleraq; florenoru milia testamto iam
priedẽ moriens Dux quidã reliquerit. Pontifice orat, Gallũ Regem rogat, ceteros hortat, vt cõ
ueniant arma inter se deponant, ne sint et ad Aphram prouinciam in nostre religionis augmen
tum, impedimento. Sed precipue Regi Gallo affini, & foedere aſtricto suadet instanter, vt ab in
cepto in Pontificem desistat, non decre filios in vnuerſi Christiani generis parentem, arma
capere. Liceat Pontifici ditionarios suos effrenes, domare. In heres calcatibus agitare, vt libue
rit ne obſtet iuste agentũ suadet, hortatur, monet, rogat, vnitatem in ecclesia queritat, ac foueat
dissenſionem, sub conciliũ particularis pretextu abdicet, tollat, quã præſertim gnale cõcilium
Põtifex se habiturũ ordine recto pollicet. Ita diuerſi Christiani principes diuerſa dscutunt. q
succedet habebis. Interea vale. ex vrbe Sibilla dicat Hispaliu curiosus. v. No. Februa. M. D. xl.

P. M. A. M. Petro Fagiardo Marchioni Bellecensi.

Abuisti haec literarũ, quas ad meũ tedille Comitem Exarabam, exemplaria. habes
bis primaria post hac, præsentem naq; illũ habemus in curia. per exemplaria proxima
Pontificẽ Iuliu, ex pacifico Martiale esse etũ, duſtasse acies intellexisti, horrida frigo
ra perpeffus est, Mirandola tamen sese dedit, nec passus est dari militibus in p̄dam. per muro
rum rupturas, qua tormetis via patebat, perq; gelatas fossas, pedibus nõ per patetes aut equo
portas ingressus est. pre ita in turbatore Gallum, nutrire barbã cingulotenus dicitur, quid sit
Põtifcis ardor iste pectoris partiturus, non intelligimus, grandia sunt que versat animo Chri
stianũ, cuius se causam suscepisse proclamat, vtiã inuenturum, qua & Hestensem familiã dispa
dat, & Gallum scismaticis, & Hestensis fautorem, puniat, sermõne roborato affirmat, Coelites in
quit proprias causas, modo qui eis patrocinetur assurgat, nunq; deseruisse Venetos in amicit
iam & foedus admisit, Cesari hoc Galloq; Regi moleſtissimũ. Gallo, quia Venetos purgatos &
expiatos anathemate resurrecturos suspicatur, Cesari, quia ex Gabrenis cõuentus pacifione, sua
se non possidere arguit. Pontifex latis putat factũ ad eius partis rationem, quãdo Paduam Ve
ronã, videntiam, & multa preterea, in eius potestatem consecerunt, ceteris que supererant ad
ad eum atinentibus capti facilibus, extenuatis Venetorum viribus, in strage Carauasẽ. Nil
esse ait Pontifex, cur illi debeant succedere. Si pacta per confederatos tueri Cesar nequuerit,
cupere se p̄dicat, Italiam tandem placare, ne perpetuis bellorum iacturis consistetur.
Rex noster animo cruciatur, pacem inter eos totis viribus queritat. Ad Aphricanam tamen
expeditionem sese accingit. Est aliud quo claudam epistolam. Chiamonus ille Mediolan
ni gubernator, & Gallici ductor exercitus, febrĩ correptus Mediolani perit. Descendisse illam
animam ad coelos autumat homines, & tartareas vifitasse cauernas, quia pontificem quondam

ccccli.

Dapa ca
pit Dnãdu
la. Dapa cõ
purgat. Ce
netos. dd in
hoc Cesar.
qd Ballus.
Dont Ghy
amon? Bal
lus Dedio
lani guber
nator.

Bononię, Alcharoetas iam iam perambulatem fabulosas ripas, non pingui miferia leferit, & quo tempore spiritum nature reddidit pontificem haberet iratum. Barbatum Petrum piscatorum hominum, paradisi clauis ea die abscondisse, Romę, inter locosa disterta, curiales obloquuntur. Tu vale. data Sibilla, nolo vltra Hispalmi hanc urbem, nolo reliquas veteribus appellare nominibus, ne te aut ceteros ad quos scripsero, se non ionu queretes, vocabuli curiosa hesitacione confundam. Idibus Martii, M.D. xi.

ccccli.

P.M.A.M. Svo Fagiardo

Trinitatis gubernat a loco Epianoni Lonuata nra qd pponat Cesar da rfidat p papa, qd conclusum.

Chiamono Gallo vita functo, curam exercitus, quam ille gerebat, & ducatu Mediolanogubernaculum, magno nostro Triulio Rex Gallus credidit. Is nisi Ludouici Fortię inimicus Gallis patriam veditisset, primum inter egregios Heroas, locu assequeretur. Pontifex, equo inuectus candido, Sed Barbatus Bononiam regressus est. De pace agi placet. Mantue conuentus habetur. Matheus Langa Cesar a secretis, & Charo Gurienfis episcopus, prohero suo, pro Rege nostro Catanienfis episcopus, genere Aragonis, & Hieronymus Vicus Valentinus, hic apud Pontificem, ille apud imperatorem electum agetes, oratorum munere comuenerunt. Assuit & Parisiensis antistes Gallici senatus Princeps. Ibi statutum est inter eos, vt Gurienfis nostrisq; ambo, Pontificem adeant, que acta sint relaturi, Parisiensis reiuentum expectata Pontifice, Langa Gurienfis postulat, vt Venetos non modo deferat, sed Cambrariensia pacta reintegret, se nullo pacto deserturum Venetos pontifex edicit. Si quid inobseruanter admiserint, poenas luisse Venetos, non absonas criminu arguit. De federibus autem Cambraensibus, nil esse causę cur vltra debeant nouari, quandoquidem ad vnguem expleta, nec confederatorum quempiam esse, cui non satisfactum fuerit. Si autem de manibus sibi decidit miserit Imperator, in manus illi comecta, que sui iuris quondam fuisse arguebat, preter Triulium, confederatorum neminem dignum accusatione pontifex Gurienfi placide preponit, nolle se perpetuo fluctu Italiam, Christianumq; nomen in preceps trahere. Gurienfis autem Langa, frustra de pace sermones fieri aliter, ita concitus Germanica dicit. Dataq; terga Pontifici, nec suasionibus, nec precibus, moueri potuit, vt consultus ageretur, vt herus ipse Cesar vt Catholicus Rex noster, de prepositionibus consulatur, vt expectet, quid ad hec ipsi respondeant, vt res in deliberatione sistatur, vt vtrinq; rationibus agatur, minime potuit detineri. Insecta discessit, nullum posse mediu reperiri, quo Cesar i satisfaciatur, hac dempta de deferendis Venetis ratione, turbatiora, qd venes repererit, reliquit omnia, no desunt qui sedu futi a Gallo Rege venisse suspicentur, cuiu videtur, ne pax ista fortiatu esse tunc, interesse. Sub naq; rupti federis Cambracensis occasione, belli causas nascitur in Pontificem, proq; scismaticis agit & Hestensi familia. Ita procellosis agitur Petri nauicula fluctibus. Tu Vale data Sibille quarto Kalendas Martii, M.D. xi.

cccclii.

P.M.A.M. Petro Fagiardo Marchioni

De pello r cociliabulo stant Gallo rum castra opposta pontificis et Hispanis castris, qd vclint alterne

Vix bene superiore epalam emiseram, quando alius ad nos curfor ex vrbe Roma peruenit. Is affer turbata esse omnia. Cesar & Gallus de particulari concilio agentes per Cardinales a suo Pontifice alienatos, in cociliu Pfas, in Septebri Ks Pontifice citauere. At Pontifex e couerso, publico edixit pconio, gñale cociliu in Lateranensi palatio, Pontificia sede, ad dñi ce resurrectionis pxime die celebradu. Armis agere Gallu statuit, si ratioib; nequerit, Stat naq; ia castris opposta castra, Gallis Triulio, pontificis Urbini dux, & bello egregio ductor Fabricy columna, tricetoru catafractoru, quos Pontifici Rex nř ex coposito debet, Impator, p sunt. In Padri ripa castrametatur, vterq; Ferraria petitur pontificius, ne Ferraria petat Gallus obstiturus. quid hinc queat scaturire colligito. I teru Vale & geminas accipito, aliquando nullas habiturus, Ex vrbe Sibilla tertio Kals Martii, M.D. xi.

ccccliii.

P.M.A.M. Svo Fagiardo.

Quid qd tifer, qd gal lus, qd hispan? qd fa bicit? colu na cetero est lanceis Hispanis, magna pro uerfa.

Ah qd importuna est hec ges Gallica. A prouincia in Pontifice Rex nř nullo pacto potest Rege Gallu diuertere. p amicitia inita, p affinitate, p & mille coelites, an o Rege Rex Gallus efflagitat, vt ad in fringeda Pontificis iracundia, Pontifice aliquantulu linquat coquerit naq; Gallu, ex nri Regis favore, Pontifice eu sibi animum induisse, vbi peccatu senserit, se futuru illi obsequente filiu pollicet. Id facile factu dicit, si se desertu senserit. Rex igit nř vrba Gallo tollat omne dissoluede amicitie occasione, peracto quadrimese, quo in Pontificio tenetur exercitu tercentum lanceas sua pecunia sustinere, fabricu iussit, cu cathastra tıs ipis, redire Neapollim, ex regni naq; feudo, ita pactu est, vt quotannis ad rerum ecclie tutelam, Rex noster ad Pontificem, si exercitum cogat per quadrimese mittat, non contentus his Gallus vt classem in

Africam traseturam, soluat, rogando precandoq; efflagitat. In aliudq; tempus rem differat, per litteras, per oratores, per Regiam Germana sibi ex sorore neptem, nostri Regis vxore orat, vt sibi more gerat, se hoc pro supremo habituru beneficio, quia pontificem arbitretur credere ad sui auxilium in ipsum classem parari eam, non contra Mauros, & Africam vniuersam, propterea super bire ad eo pontificem, Gallus immurmurat. hec & multa preterea in hanc sententiam. Rex autem noster dentibus pre rabie frendens, qd tanto incepto distrahatur, persuadere Gallo Regi nititur, ne talem sibi perucaciam subibat: ne contra summu nostrę religionis pontificem omnium animarum patrem, cui coelorum claudere atq; apperire portas datu est. leues nactus occasioes, arma sumat preponenti Gallo pontifice studere, vt e Mediolani ducatu possit eos Hestenses e Ferraria, ipsum detrudat, idq; minatu fuisse, Rex noster Vadimoniu offert, se tutaturu eum, in auxiliumq; venturum, si Pontifex huiusmodi rem tentauerit, quia se pontificali debere in ecclie tutelam, non in affinum & amicorum incommodum suorum pollicetur. Iterum instante Gallo, nec vili rationi cedenti, repetit Rex, vt exemplo sui edoceatur, quo stonacho possit pontifex, quoue animo ferre, si quisquam ei obistet, ne ditionarios inobseruantes ecclie domare queat, per suum oratorem Hieronymum Cabanillas imperat Rex inter rogari, quid ipse Gallus sentiret, si dextram, quis illi minace in Borboni peccantem Ducę, aut alium quempiam procerum: ipsius apprehenderet, vel suppetas defeciti ferret, addidit insuper repetito Rex noster, meminerit Gallus Christianissimum se nomine insignitum, qd eius maiores eccliam complexi sunt fluctuantem, peccauerunt, & sedauerunt exorientia scilicet discriminosam absonamq; tanto nomini fore talem ostendit prouinciam. a suo pontifice Cardineos viros ecclie postes seducere, in diuersa tendentes succipere, vt dissidium in ecclia ferat fouere, turpe graue, atq; obscenū esse, hec ante oculos mentis ratione aduocata Rex noster Gallo Regi obicit, hortatur, monet, rogatq; patiatu vires explorare Hispanas, in hostes nostre religionis, & Africa vniuersam, que ia formidine trepidas, ob absctos per Hispanos Duces laertos, collum videtur Christiano iugo subicere. Ad hec omnia Gallus aures plumbeas porrigit, obtusas calce lapidibusq; obseratas, velut fanaticus fabulososq; Tioneo tirsio verberatus, cruciatu animo, repetit argumenta priora, iure iurando asserti, se nil aliud petere, nisi vt ira pontificis infringat, conduceret hoc honori gloriae q; coronę Gallice, ne parue pontificie vires se se la tent, immensas ipsius repressit. Hęc referens Granoblum urbem, sitam in Alpibus, siturus in Italiam processit. Ibi pedę sicut, stant tamen castris opposita castra in Padri ripa, quid sit futurum ignoramus. Vale Sibille tertio nonas Martii, M.D. xi.

ccccliiii

P.M.A.M. Svo Fagiardo.

Vbi primum Fabricy columna cum lanceis Hispano stipendio merentibus tricētis terga vertit, ad tollendam Gallorum pendit federis omnē occasionem, quā nō inuiti Galli querant, quando conducere vilitatē arbitrantur, pontifici vires exercitus hebetatę sūt. Pontifex turbatus, Rauennam concessit. Triulius concius meus, chiamono suffectus, in Palantes pontificios, cum exercitu Gallo irruit, profugit. Im pedimentis omnibus spoliat. Sparfi pontifici, fugientes, per diuersa tendunt. obstitit namq; Triulius trucidationi pro viribus, quia Italus Italo sanguini parere studuit, quo pinguefacere campos Galli oblectantur. Rauennam ad pontificem effugientibus pleriq; tetenderunt, Urbinatem secuti Ducent, alii Urbinum, multi, Florentiam versus, Marchio Antonio columna duce iter ceperunt. Bononia, belli euentu secuta, portas victis pontificis clausit. Triulio victori apperuit. Gallo Rege imperati bentuolos Triulius immittit, in patrios autosq; lares locat. Cardinalis ille Papsensis pontificum vimen, pingui solo emutrum euictum ad immensum rerum culmen, cui Bononia credita, similitates pre inuidia cum Urbinate Duce pontificis nepote exercebat. Solet hoc parere potentum Regia. Is apud homines suspectus, eam putatur dedisse operam, ne Urbinas pontifici exercitus ductor admitteretur, adauxit suspitionem, quod ille sum magnisq; opibus onustum Galli abire Cardinalem permiserint. Bononia vetuolus relata: Triulius vistoriam secutus oppidum, Mirandula conuictum, cum Gallis copis petiit, cepitq;. Idem propediem de Mirandula futurum arbitramur. Ad eam quippe reddituram, a quo illam pontifex abfulerat, quia pcpue Triulius gener sit. Licet potiora esse alteri; illi; fratris iura multu dicent, Gallu Regę pre gaudio fronte lenisse, auditis huiusmodi successib; auit. nec teperasē se a motibus pre spe futuroru verat naq; aio, vti colligit, iperiu Italicę, Rex vero nř videt Gallu alas pretere, atq; insulare nimum soluere, arguit a fortiori, qn in Christi vicarium, cōtra ius, phasq; Gallus seuit, qn facultatib; eccliam Christi spōsam nitit spoliare, aperto constat argu

Pontifici exercitus sternitur a Triulio Bononia. Triulius classe Hispana soluitur. qd agit Hallus Reges, pę fidia amittitur. Ita polim.

mentio, nemini vilitatem ignotum. Classem igitur exercitumque trahentem in Africam dimisit, ne se reperiat in pacem alienis terris. Gallo nudante viterius enses. Vna iterum per oratore suum Cabanillas Gallum monet, ut sibi satisfactum fuisse cogitet, pontificis ecclesieque rem, ita labefactam, Bononiam reddat. E tyrannorum potestate liberet, sitque pontifici liberum ius suum, cum helenibus exercere. Inste pontificis querere Rex futurum se participem preponit, quod pontifici tunc tempore dimissis tricentum lanceis ad ipsius Galli Regis postulata deservit. Hec repetito agitantur, quid sit Gallus responsum tempus loquatur, ne tamen insperato queat Gallus, si qua vitra molitur, Neapolitanum adoriri regnum, et delectis militibus, ad regnum mittit tria milia, qui sese Gallis obiciant, primosque illorum impetus sustineant, donec fortiores advenit copie, si opus fuerit, atque vna litera destinata ad Regem Anglie, generum suum, ut illico virum mittat, cui magna credi queant tractanda, signatque ac petit Joannem quemdam astilem, generum manuxerum (ut eorum utar vocabulo) regis cubi culi custos, quod ab catholica Regina viterne, pro ipso Rege Anglie venerit Hispaniam, sitque preterea ceteris Britannis prestantior, et iam nostro Regi notus, ut suo Regi fidus. Aliquid grande pariturus has literas arbitrator. Harum ego exemplar assecutus sum. Ex Sibilla sexto idus Iunii, M. D. xli.

P. M. A. M. Suo Fagiardo.

cccclv

Rex tremefactus senius manu subdit se Hispano regis de angelis et potentio frivolo.

Extrema tibi ab hominibus duo, et coelo tertium est animus referre. Rex tremefactus a se per eum et proceribus Hispanis, quem Alcaldem Donzellori vos appellatis, cui Oranum, et Marzalquebir magni portus arx credita sunt presidio, potentiam formidans Hispaniam vela demittit, vult in proverbio. Annum pacificetur tributum duplarum aurearum, quas vocatis Zaïenes, ductum quadrante circiter superantium milita terdecim, in eadem civitate Orano questoribus Regis prebendarum, dictionarium se futurum post hac Hispanie coronae sureturando pollicetur, munus se quot annis missurum promittit ad regem, dignum regibus, ad curiam quacumque temarum inhabitet. Illo anni tempore, altero capite, ut quocumque reperiant christiana mancipia in eius regni incolis libere omni excusatione sublata dedantur, neque comertium patiatur vilius in eius regno, preterquam in vrbe Orano. Aliud iam cum eis feceris, ut scilicet Rex tremefactus hostem se futurum cuius nostri Regis hosti profiteatur. Sitque africanus ad Regem ipse ipse venire manu armata si traiceret Rex. At si per suos duces re agere in Africa statuerit, ut famulam militumque suos ad imperatorem regnum mittat, tutatumque preterea se ab omni culisvisque potentie inuria nostra presidia, que Oranum sustinent, et si que damna in segetes, aut agros vage Arabes intulerit, se refarciturum illa pacificetur. En rerum vices, que vos quondam stravit Africa, nunc vestro iugo collum subiicit, si per Galli Regis impotentem quietis animum licebit, prope diem habebitis vniuersam. Venerant ex Anglia (dicitis Inghlaterram Hispania) ea fuit Albion insula atque alias Britania duomilia nobilitum propria pecunia armatorum, quia bellum esset cum nostra regis hostibus gerendum. Hi glorie cupite in expertes, dolore animi cruciati, tabieque accensi, in Regem Gallum in patria redierunt, quia illius causa solutam classem dimissumque exercitum reperere. Tertius erit portuosum ostentum. Est in Italia prouincia, que dicitur vulgo frivoli, alibi agermania vicina, Cesaree quodam nunc Venete ditios vrbs noie Vdena, in huius vrbs capanaria cœnobii Frascicorum turri, per discapertum vniuerso id spectante populo aereiduo vili sunt angeli stare alati, nudis, paratiscum ad feriedum crectis emib, noctu vero ad vscum in tempestam eadem (que angeli per diem) accese faces loca tenuerunt. Quid ista prenuentent, si videre dabitur intelligemus. Burgos tendimus in veterem Castellam, que Piræneorum adiacet radicibus, ut inde velut ex specularia turre, quid generis humani perturbator Gallus affluat inspeceremus. Tu vale ex Cazalla oppido existere, quia hic sese nuncius obtulit quarto nonas Iulii, M. D. xli.

P. M. A. M. Dieco Villacuse Teologo eximio Episcopo Malacensi.

cccclii.

Laudatius

Domum habe has in vrbe Granata tua emptam pecunia, domum ipsam dono dedisti gemmane, nepitibusque ex ea Archiepiscopi primi Granatensis, cui viuenti charitate in homines, pietate in deum nullus fere par. Quid de te sentia, neque promere, reliquit ille nunc das, ne a pauperibus tolleret, quod ceteri solent, aut in thesauros cogere, vel affinis in partiri, diuo illas comen dauit. Tu non tegete, non magali, sed comoda contexisti domo. Quia tibi putas ex isto charitatis officio sedem apud superos construxisse gemis quidem ornata, auroque, ac lapidibus pregeosis copiam, vel diuina sunt verba in cassum prolata. Nosti namque solo charitatis ameno haustu, proximis diuine menti mortales fieri. Ad eum qui est vna charitas hoc

vno transire patet accessus. Quibus enim aliis depascere deum dapibus aptius poterimus? Quibus illis quibus ipsemet constat? Quia igitur ipse ipse sit ipsa charitas qui charitate procelluerit, in deo sibi Hospitium adamantino robore coedificatum preparat. Tibi ergo gratulor, quod huiusmodi charitatis exemplum deo proximam tibi sedem comparaueris, mihi gaudeo, qui talem sum fortis patronum, et in eius amicitiam admixtus. Vale ex Guadalupe octavo idus Iulii, nonas Iulii, M. D. xli.

P. M. A. M. Suo Fagiardo.

ccccliii

Alium ab Italia bellarium habemus. Ad pontificem Rauene agem, Cardinalis ille Papeus (quo tenente presidio Bononiam) Gallis aditus in eam patuit, veniebat cetum equitibus circueptus. In media ipsius vrbs platea, dux vrbinas dentibus in eum frigidens insillit per medios cetum equites viginti tantum a pedibus fanulis comitatus, nudato ense Cardinalem adoritur transuerberat vno ictu. Famili domini exemplum, arbitriumque secuti, multis Cardinalem viliheribus ad necem conecerunt. Centum eius equites auctoritate ducis (qui fuerat paulo ante ipsorum imperator) attoniti, rem inultam reliquere. Pontifex nepotis detestatus temeritatem se ingemuisse narrat, tunc quia Cardinalem illum apud se nutritum diligebat, tunc etiam quia pontificiam videbat auctoritatem polli, nisi poenas nepos dux vrbinas atrocis facti luere, quia precipue nullius hominis memoria trucidatum eo pacto fuisse Cardinalem quem reperitur. Vniuersus purpuratorum senatus stupore repletus, magnos edidit conqueustus fecidam eam dignitatem lamentatur. Dux autem in sui excusationem se prodito rem egregium trucidasse non Cardinalem arguit, quod in sui omniumque christianorum parentis, et domini pontificis, atque in totius ecclesie pernitentem, Bononiae portas pontificis retrocedentibus non fugatis, quia non fuerat manu confertum clausit. Gallis vero insequen tibus appuerit, cuius rei causa et trucidati plerique fuerit, et spoliati omnes, et amissa Bononia. Nil igitur esse, cur illi debeant succensere, qui tantorum causam malorum de medio tulerit. His per nuncios pontifici Cardineoque senatus relatis ipse in salutatis, Vrbinum se contulit. Pontifex autem Ariminum, cum summo animi angore relicta Bononia bentuolis concessit, ut inde Romam proficiscatur. Rex Gallus Granobli in alpiibus, ob surreptam pontifici Bononiae gentens agit. Sed arbitrator in amarum fel, dulce mel istud aliquando versurum vices, si namque sapient christiani principes, pullulant ipsorum feruntur ex talibus Gallorum successibus vbi iabunt. Quia precipue fauere Rex ipse Gallus particularis concilii excitatoribus Cardinalibus, qui facti ipsi. Regis vmbra Pias, ad Septem bris Kalendas aduocarunt pontificem. Pontifex concilium non reuocit, sed quale coagregari solet, offert in Lateranensi, ut pote Basilica Romae, non Pias ad christi domini refurctione, non ad proximas Kalendas Septembris. Pontifice vacante non deser toribus sui corporis membris. Gallo Regi Cesar obstram in Pontificem, quae de Venetorum potestate, que Cesare solebant esse iuris, non assequatur, adhaeret particulari assentitur concilio. Quae scabies dominicum gregem circumeat tu iudica. Et vale ex Guadalupe octavo idus Iulii, M. D. xli.

P. M. A. M. Suo Fagiardo.

ccccliiii.

Causa domi seruabatur ad te itura superior epistola, nuncium operiens, qui se discessurum huius diei primo diluculo fuerat mentitus, quando eodem hoc die duceret soba bellarios, et Gallia, et ab vrbe Rex accepit. Pontificem scribunt ingressurum vrbem quo die christiana religio beati Petri ante solemne colit, Florentini contra Senenses arma capiunt. Reddi motem Pulchranum maus Pollicianu oppidum, Florentini iuris quodam querunt. Gallus hognes in Italia fouet, Florentinis auxilia mittit, sub hoc pretextu propius accedit ad vrbem, et consilia de mutando vel trahendo ad votum Pontificem, que versat animo paulatim exequit. Ni ceteri principes ilico conuenerint, ad coalescentem iam nimis ignem extinguendum, sero sapient, Gallo cogentur cedere, puto sentire quid eis immincat. Daturosque opera ne viterius vagegetur ardens flamma. Rex Gallus viliam nunc inhabitat Rodano adiacentem, que Valentia dicitur in radicibus Alpium sitam. Ergastem sustinet cum cursa, ibi ob viciniae sterilitate in me fam, ut propinquo rebus Italii intendat ibi moratur. Summus pontifex ad vniuersos christiani orbis principes, nuncios misit, quibus ad resurrectionis diem proximam, festurum se in Laterano ad concilium generale celebrandum edicit. Principes hortans monensque ut aut ventiant, aut oratores mittant, cum quibus de comuni omnium christianorum comodo, agi possit. Desertorū Cardinalium actionibus derogauit, acreas illorum cogeries (vt de gigantibus est in fabulis) pro nichilo pendit iuber. Anathema in eos promulgat. Sex aliorum Cardinalium ipsi offedunt signaturas, quibus se vna futuros polliceri videntur. Accusati vero falso conscriptas arguunt. coque

Florentinis Gallus facti i Senesca vbi sit Gallus cur ibi.

runtur blasphemis confictores insequuntur. Se nil tale vnq̄ cogitasse adiurant, vt fragilem quam amplexi sint causam, huiusmodi figmentis roborent, ea ipsos chirographa conscripserunt, proclamant. His prestigis agitatur Christiana religio, Deus bene veritat. Tu vale ex Guadalupe octauo Idus Iulii. M. D. xi.

cccclii.

P. M. A. M. Petro Fagiardo Marchioni.

Curie p̄gre gatio Bur gos vniuer sa castella. Locos no- mina in cur- ris habentia suffragia.

Quid in conuentu vocato Burgos a Rege ex vrbibus et munitiōnis quibus est datum habere suffragia in curiis sit a cū cupis intelligere. Quę sunt vrbium & munitiōnū nomina petis. duo sibi capita stringit ista congregatio. causarum ad arma trahentium Regē vna erit narratrix, de pecuniis ad bellum suscipiendum & alendum altera. Monendi bel li causas, suis quasq̄ tēporibz in Gallicis actionibus arinētemus vrbium autem atq̄ oppido rum suffragis curialibus fruentiū nomina sunt hęc: Burgos, Legto quam dicitis Leon, Gra mata, Toletum, Sibilla quę est Hispanis, Corduba, Murta, Grenisum quod vos dicitis Iacn, Cōcha quā Cuenca dicitis, Guadalaia, Sorra, Taurū dicitis toro, Zamora, Auila, Valedolita dicitis Valladolid, Madrituru. His esto cōtentus donec aliud habeamus. Vale. M. D. xi.

cccclii.

M. A. M. Petro Fagiardo.

Quid s̄ cō ciliabulis- ruis de mō- te Pulchia no oppido Florentinoz de Gallis Hispanis: Papa Leo- nia.

NOstrum iter Burgos mercatoriam vrbem Pyrenneis, qua Oceanū Hispaniam & Gallia Aquitaniam quatit, vicinam, prosequēbamur, quando in Medina campi me circiter Idus Iulii tertiana febris ardentissima corripuit. Semihanguidus Tordessillas, vbi Regina Ioāna, Regnorū castelle dña fedet, eternoq̄ festura est. Suo Saturno pestulencia. pro fess̄ sū. Ibi sū ptū Farmaco manna Calabriū, validudinē reddidit, per Vallemoletum, deinde insigne oppidum, Burgos venturus. hanc vrbem futuram nobis diturnam sedem, ob turbidos Galli Regis cogitatus, contra vestre curie morem, que semper vti scite vagatur, arbitramur. vbi vbi ad quātum decimum Kalendas Septembris accessimus, percuriores intellexim, Summum Pontificem, Cardinales citasse conciliū excitatores, eo incōsulto spe Gallici fauoris impulsos, quinquaginta illis dies assignauit, quibus edicit: vt rationē reddidit. Pontificio adstint, Cardineisq̄ senatū tribunali, permittent, in dictis auscultauerint, eis sua Cardinaliumq̄ Sanctione, mī natur. In fernisq̄ manibus per anathema, ipsos diciturum quid consiliū capient nescimus. Pars a Mediolano missa viginti agunt. Veh, si peruicaces, veb & forte fautoribus, exercituum nāq̄ dñs, & potentiam aliquando parua manu prostrator deus. Florentini ex nostri Regis consilio, cui auscultat Pandulfus Senensium tyrannus, montē Pollicianū oppidum, a Senensibus extorserunt, & pax inter eos ista, id nostro Regi gratum Gallo ingratum. Ille namq̄ pacem, ipsa desiditum in Italia studet enutrire, nostro Regi de Bononia conuenerint, q̄ Bononiam vsurpa uerit, Respondit Gallus Bononiam non suo, Sed Bētūolorū nomine captam, sibi nil rei esse cum Bononia, Pontifex, vt quid animo Bononiensibus federet experiretur, atq̄ vna terre ret, Regnum Cardinalem legatum a latere cum exercitu Bononiam versus misit. id vbi Rex Gallus intellexit, quingentos quinquaginta suffit cathafratos. Dicunt lanceas grossas, in auxilia Bentūolorum, contra Legatum proficisci, qui vna cum Bētūolis adortum noctu lega tum strauerunt. Ita dispersos, Legatum & Pontificios magna ex parte tum peremptos, vulne ratos & spoliatos, penitus, quia nil suspicabantur, audito presertim Galli respōso, de Bononia Galli reliquerunt. Legatus ab eorum vix exasit furore. Ex his nugis quales Galli sint cogitatus colligito. Is retrocessit ad vrbem Nundinartam Lugdunum Leonem dicit vulgus Cesar im perator electus, exercitū coactū, tum suo, tum Gallico auxiliario, Paduam cogitat obsidere. Tu vale Burgis nono Kalendas septembris. M. D. xi.

cccclii.

P. M. A. M. Magno Triuultio Comiti.

De abbate Aronq̄ bo nicida. De vi soli nata lia. de anno xliiij. de re belcastri. de Sallo et Hispanore gibus.

Vobis nuncius ad nos tulit Abbatem istum Dini Gratiani Aronēsis, Iuuenem Petulartem, Generalis thesaurarij Ferrerij filium, De Gallicis militibus cathafratis, premississe vnum, quam ob causam Abbatem, legū pontificiarum Sanctione, priuarum, tolliturq̄ ab ecclesia iure ipso. Hoc meo Regi catholico significato, ad Summum Pontificem Iulium secundum, non cōmuni scribit commendatione, vt optatam, quia natale solum, Abbatem nobis impartiat. Si ablatum eam ab hominēda sit. Putamus, modo dentur opportuno tēpore Regi lre, non negaturū. e Gallia vero Hieronymo Cabanillas Valentinus eques orator n̄ curio ego negocia exerceo apud Catholicū vtriusq̄ Regē scribit Regē scribit Gallum graui addito iureiurando fuisse pollicitū, e primis redditibus ad eius nutum attinentibus, eam nobis prebiturum portionem, vt per mutatione media, cū quouis abbatie possessor: nostri voti cōpotes

ferri possimus. hęc illustri tue dignitati significo, vt si ab ambobus, aut ab alterutro principū ad vos chirographa venerint, detis operam vt iam tādē desideratam in terris vnicam rerum fragilium humanarum portunculam consequamur, cogit vis solis natalis, vt eo semper oculos animūq̄ direxerimus. hic nobis apud Regem tantum, a quo diligitur, vnde satis honeste vi tam agamus, minime deest. at paternus trahit aer, per quem hic spiritus, e superis sedibus, vbi formati in tetrum hūc corporeum carcerem iter fecit, Satis velim fuisse vagatum per alienas terras, alienos status absorpisse, aquas potasse alienas, raptorim modice vestri, propinquorum coequaliumq̄, atq̄ Alpinarum aurarum desiderio: que nostram infubriam estuo tēpore, placido statu incurritant, vtq̄, si ad eam quam quartus & vigesimus annus supra quingentesimū a millesimo a Christiana natali, aquarum colluione a Deucalione vel Noe futurā iniqualem, vixerimus, recipere nos in tutum ad alta montium cacumina valeamus. Sit prolapsium satis de tuis autem Belcastrensis negociis, profuerint, ne patentes Regie ad Senatum sancte Clare Neapolitanū, vt rebus tuis consulant, conscripte nil scribis, puto velle te expectare (quia pruden tes es) quid ex pullulantibus notis didicisti, inter principes Christianos, tempora sint allatura. Iste Rex tuus Christianissimus, ab sorbere questus variis occasionibus, totam Italiam velle videtur, meus autem Catholicus, Gallicę cupiditatis non ignarus, ecclesie causam forte ample xabitur, ipsi viderint, tu, qui sola res rerum bellicarum accensa lampas in Italia, rebus Italis iam consule, & vale Burgis. x. Kalendas Septembris. M. D. xi.

De aq̄ an ni. xliij.

P. M. A. M. Suo Fagiardo.

cccclii.

Aduerte quanti sint isti nostre fortunę Sclopi facienti, Summus Pontifex, vt per dispo sitos equos qui ad nos ab vrbe decem interdum, nouem dierum spatio volitant, vt ab in ternis Palatinis habetur, ad extremum vite marginem accessit. quartum nullo pacto in quiunt diem victurum, ad hoc rei ventum est, vt familiares eius in tūmi pro iam functo vita dese ruerint. Audi factus horrendum dicitur: ariste mihi dure scunt recitando. Qua hora breui spi ritum exhalaturum Pontificem domini ministri putarunt, ad preda curam conuersi omnes, domnum deseruisse feruntur, neq̄ opm̄s in hāsse spoliis tatum, aut se preciosis polluisse re bus, sed ne interlorem quidem textam lineam intra ipsius cubiculum reliquisse scribitur, Ista vbi Dux vrbis Pontificis ex fratre nepos intellexit, qui adhuc domi licet in vrbe ob inter sectum Papiensem purpuratum, propter Bononię deditionem, ipsi ignominiosam, & exerci tul grum nosam se retinebat inclusum, ruptis priuati carceris legibus, in Vaticanū, vbi palatū extat transfiliuit patrum reperit Pontificem adhuc spirantem, medicos acciuit. Horū nemo spem de vita Pontificis retinuit: preter iudicium quendam, quia longa experientia notissimam Pontificis habet naturam. Possē Pontificem reuiuiscere solus ille contendit, In hoc statu sunt res, si rebus siccantibus inter Christianos Principes perierit, noua exortetur contentio, nouis inhiabitur conuenticulis. Cardinales vocatos in iudiciū horrendū, qui Papię agebant, Ro mam versus ferunt ilico per dispositos equos mouisse, que sequetur habebis. Vale Burgis Idibus Septembris. M. D. xi.

Quid p̄a p̄ familia- res eo labo rante, q̄ cō ciliabulari, q̄ Urbias

P. M. A. M. Suo Fagiardo.

cccclii.

Altero (a missa priore ad te epistola) dse, noui ab vrbe tabellatum habuimus. Summus Pontifex reuiuixit, in acerrimam inimicorum etus, sed precipua Gallie Regis, & Cardi naliū e grege collegarum errantium rabiem, valet optime, demū Cardinales, audita Pon tificis confirmatione, a properant cursu ad vrbem, eum summo animi langore pedē fixerunt Pontifex in eos libellos format. Ipsi in pontificem pernicacibz animis induruerunt, Rex Gal lus Episcopos omnes, Abbatesq̄, Primarios, quiq̄ initali polleant aliquo valido magistratu Gallos, ad particulare cogit conciliū Pifas proficisci, quam vrbem Florentinis, sub quorum ditione vrbis illa degit, ob Galli Regis potentiam reculare non audentibus, ad conciliū aut vti pleriq̄ aiunt conuenticulum elegerunt. Ad Florentinos Pontifex de Rotę auditoribus vni Simonetam nomine misit oratorem, vt a diuinis interdiceret, Anathemaq̄ in eos promulgat, si conuenticulum patientur. Florentini a Pontificis edicto, ad futurum conciliū, rem duci opo tere arguunt, Bernardinus Caruatius tituli sancte crucis Cardinalis, se huius nauis typhim, huius curus Autumedonem, profitetur, Caruatius Rex noster monet, vt a puincia huiusce modi discedat, annuit, ex plombino traiecturum Neapolim cum Regijs trirēnibus per nau cios pollicetur, aut multi verentur, ne illum ambitio diuertat a promissis, est namq̄ elatissimus a natura, sibi fucq̄ doctine, licet eruditus, nimium credit, nimium facere sua merita videtur, nescit stare loco, Ex Germania relatum est, nullum Pontificum, aut alias initiatorum presulum,

Papa reui uiriquo se habeat cū cōciliabulari r̄ Flo- rentinis q̄i sancti, quid Card. sacre crucis, quid sup Rex cū eo.

Cesareis mandatis, de particulari concilio stare velle. Nemo ex Germania pedem ad id mouit. E gallia Britantiaq; minore, Gallo dotali adeunt, at inuisti, minis illos Gallus adigit. Vale Burgis.

ccccxliii

P. M. A. M. Svo Fagiardo.

In auditis factis pro digiti i agro cremati / de frusto vni saxi delapsi ab aere.

Rodigitis misera vndiq; exagitur Italia, nec dum cessasse tram caelstiu in illam presagium. Est Brixie Bergamocq; ducatu Mediolani vrbib; , ex adriaci leonis faucib; nup ereptis insigne municipium nomine Crema vicinu. fama est no vulgaris, spectatum paonem inmensum, pridie nonas Septembris circiter meridiem in aera cremensis plaga fuisse visum, cum vniuersorum incolarum stupore, miraculum in commue suspicientibus, pauo visus in pyramidem conuerit, adeoq; celeri ab occidente in orientem raptari cursu, vt in horo momento, magnam hemispherii partem, doctorum inspectantum sententia, peruolasse credatur. Ex nubiu illico densitate, tenebras ferunt surrexisse, quales viuentium nullus vnq; se cog nouisse fateat. Obscuriorem se vidisse noctem interestam nullam, quicunq; senum aderat, referebat. Per eam noctis faciem, cum formidolosis fulguribus, inaudita tonitrua regionem circuseperunt. Fulgurum fuit adeo perlucens rabida flama, vt apertius ex Bergamo sita in motibus vrbe, plantaei cremensis inminent, cremensem agrum despexerint montani bergamensis, q; per clarum queat despectari diem. Ex horrido illo fragore, quid itata natura in eam Regionem pepererit, percussaberis, saxa demisit in cremensi planitie (vbi nullus vnq; equans ouum lapis visus fuit) immentem magnitudinis, ponderis egregii. Peremptos in fluminibus pisces, interfectas in aere volucres, trucidatas in agris pecudes, ferunt innumeras. Decem fuisse reperta centilibralia saxa ferunt, inter vineas cremenses pleraq; decidere, que suo impetu & podere terram eleuauerit cossam, ad quindecim hominum staturas, vineaq; submersisse cremenses atunt non paucas. E saxis grandioribus, Mediolanum vnum allatum est, librarum Mediolanensium que octo & vnginti constant vnctis, centum decem. Id religiose a meis citibus, rei miraculo percussis, seruatur. Ex frustis disruptorum, ad me affines vnum pugno paulo gradus miserunt. Regi, presens tue Magno capitaneo Gonfalo Fernando, illud ostendi nudus quartus. Saxi totius magnitudinem, ex nostro relatu & huius frusti pondus color & odorem sunt admirati. Pondus auro non leuius, color est semiglaucus, odor sulphureus. Margaritam emulatur metallariam, mira super hisce prodigijs conscrip ta fantatice, phisice, theologice, ad nos missa sunt ab Italia, quid portendunt, quomodoq; signantur, tibi vtraq; seruo, si aliquando ad nos veneris. Nunc vale Burgis sexto Kalendas Octobris. M. D. xi.

ccccxlv

P. M. A. M. Svo Fagiardo.

Nonostia co ex presen tib; disticta q; conuerfio iter Gal li a hispa. Reges / qd Scot / qd Anglus et aliq multa.

Petis ex tanta rerum turbulentia, que inter Pontificem & Cardinales illos pernicaces versatur, Gallo Rege virus, & pullulans dissidium fouente, quid ego sentiam, arbitrorq; futurum. Bella horrida, calamitosos non diuino sed iudeo, successus, preteritis grauiores imminere necessatio. Rex noster, multiplicibus nuncijs, per oratorem suum, Gallo Regi & affini & foederato, vt Bononiam pontifici reddat, nititur persuadere. Ne pontifici tollat arbitrium, in re belles distionarios ecclesie, quin liceat et distis non parentes frenare. Satisfactum fuisse velit satisq; sentium, aberrantes a senatu sacro Cardinales deserat, hortatur. B reibus accipie, quid vltro citroq; actum sit. De concilio particulari respondet Gallus, se non futurum vltra conciliaris in pontificem, modo pontifex bentiuolis Bononia linquat, modo Alfonso hestensem resituar. Repetito Rex noster illi preposuit, vltoris, legem victo datus, esse postulatum huiusmodi, non suo pontifici parentis, ne tali consilio regatur, concordiam in ecclesia, non procellam ferat. Ius pontifici sinat exercere, exemplo sui edoceatur monet, quam egre pateretur, si volentem lese maifestatis crimine taatum, e suis incolis, aut pseudo obligatis, aliquo debitis afficere ponsis, e trafe uerso quicq; turbatur us insilliret, neq; his auscultat, aut rationibus vllis terretur. Cum oratore nostro Hieronymo Cabanillas Valentino equite, ab Anglico Scotoq; regibus missi oratores, vna Gallum monuerunt, vt prouintiam deserat, ne pontifici molestus vltra esse velit, se nullo pacto ecclesiam deserturos aperte professi sunt. Se rem habituram cum vniuersis, inuitiam fore comunem anmaduerat, non cadit ab instituto Gallus. Se, neq; Bononiam neq; Alfonso hestensem deserturum, se vtrq; ad permittem pontificis, ni annu erit vtriq; postulato non cesurum. Stimulaturum Cardinales errabundos a suo grege, despumans minatur. Vna lege cum statu Mediolani cumq; ceteris omnibus que possidet, hec se habiturum respondit. De aberrantibus Cardinalibus surrexisse Gallum Regem scribit Cabanillas, noster orator, & rem ipsorum appellasse figmentum inane, occasionemq; sumptam ab eis, vt pontificem deterreant, appellauit ipse Rex sarlam. Huiusmodi sunt Galli Regis conatus, nostro Regi molestissima sunt hec. In

Aphricam vellet vires experiri suas. Pontificem ecclesiamq; sine insigni nota nequit deserere, cu affine foederatoq; Rege pacem exoptat. Quo Gallus sedat intelligit. Anceps est, nescit quo se vertat, rex noster. Puto pontificis causam suscepturum, tum quia psum, tum quia de comuni omnium agitur libertate. Si namq; pontificem Gallus strauerit, sub pedibus se sperat vniuersam Italiani habiturum, legesq; datum vniuersis christianae religionis principibus, quales libere rit. Repetito tamen iterum atq; iterum, per literas, per oratorem suum, hortatur rogatq; libret Gallus diligenter, q; a gloria humana, q; a conscientia sit alienum bella gerere in ecclesiam non sine legis initialem. Quid si e vita dum his agitur flu ctib; euocaretur, animo verferet. Quo speret euolaturam eius animam, vt in tribus verbis ipsum Regnam eius vxorem, vt consiliarios omnes Cabanillas alloquatur, vt agant apud Regem suum de pace dat in frequentibus mandatis. Vale Burgis quarto nonas Octobris. M. D. xi.

P. M. A. M. Svo Fagiardo.

ccccxvi

Soletaridentibus in venerem hoc mense ceruis, Rex nemorosus per lustrare conualles, vt in ter ditmetata latens; pretereuntes, pre nimo fecundaru desiderio sui oblitus, transfigat venenatis sagittis ceruis. Aranda Doriana, ac Lermæ & Veto sille siluas venatur aptas, per errabat Rex, ecce duo ad sunt, ab Italia vnus, e Gallia alter tabellarij. Ego autem qui Regem fueram secutus, ne me ruralia frigora macerarent, Regi tamen proximus in Arada Doriana celebri opido, vti nosti, permaneram. Foederatos in Gallum cu potifice ferunt, & nostro Rege venetos. Icti aut foederis leges edicte sunt, vt Rex Venetiq; pontificia sint, ad recuperandas de cunctisq; iniuste possidentis potestate, facultates ecclesie, ne quisq; eorum pedem e foedere referat, nisi rebus ecclesie ad vnguem sit consultum prius aperte in Gallum, licet nomine signetur nemo, conuentum est, quandoquidem is est, qui tutari profitetur ecclesie tyrannos. Putamus Anglicu Vn garicq; Reges foedus inuituros, quia vtriq; sit iam Gallica potentia insensa, seq; fides ecclesie esse profiteantur. Tertio nonas mensis huius, potifice rem diuinam in templo diue Martie de populo i tybridis ripa sito, celebrate, pulpitari foederatos oratione laudauit, & pacta foederis populo patefecit, Egidius Angulstine regule pfeffor generalis, in quibus voce subblata quas quisq; copias fit paraturus enumerauit. A potifice capturos arma Cataphratorum lanceas sexcentas, pedum nulla decem, leuis armaturæ ad euertis rerum. Rex noster in auxilium offert Cataphratorum lanceas mille ducentas, leuis armaturæ mille, pedum nulla decem. Veneto senatu feruntur promississe, Cataphratoru & pedum totidem copias, leuis armaturæ Albanensium firaditorum amplio rem pollicentur numerum. At quadraginta ducatorum milia nostro se Regi prebituram, quoto mense vtraq; potentia pacta est ad Hispanum exercitum in Italia, ad ipsos, sub specie ecclesie Amplexade, nutandos, alendum. Presentanea namq; est vtriq; pernities, nisi Rex noster adiuerit. Vale Burgis in Kalendas Nouembris. M. D. xi.

Idacta fcederis inter hispanos & venetos. papa / qbus dicit militibus agat.

Egidius

P. M. A. M. Svo Fagiardo.

ccccxvii

Pis, qui tribus astant Cardinalib; Galli Episcopi, sessiones admittunt. Sumus potifex anathematice Florentinos taxauit. Florentini de interdico a diuinis pontifici parent, clausas teporum seruant fores. Agi tamen Pisis particulare concilium patiuntur. At inuisti, Gallica veritu potentiam, nec lanceas qudarungentas, vt vulgo loquar, quas Gallus in conciliabuli tutelam mittebat, admiserunt, rationibus non armis agendum esse arguente. Ad christianos omnes principes, legatos pontifex destinat. Ab singulis per mem branea breuia chirographa apostolica, in Regem Gallum auxilia petens, tanq; act iter a filio pater verberatus, ac proinde, ac si pane priuaretur, se co torquet, omnium vires in Gallum implorat, incitat, efflagitat, degenerare Gallum a suis maioribus, qui christianissimorum nom en, ob tutelam ecclesie presitam, sunt cosecuti, coqueritur, quod illi a re merito sine regie familie pepererunt, hic nititur denigrare, abicere, abolereq; veluti rabidus labia mandens, spumas euomit. Videtur ac si esset a viarum grassatoribus oppressus, misericordiam ab omnibus petere. Ista latus ex breuium literarum exemplari, quod ad te mitto, colliges, quas attulit Guillelmus casadorus de rote iudicib; vnus, vir Bar chinonensis, legitq; publice Rege principi busq; multis spectantibus, inter sacra diuina, e fuggestu eminenti, lingua latina, qua conscripte litere ferebatur. At ex eodem postea fuggestu, ma terna oratione, Orientensis Episcopus, orator pulpitarius, eloquentia insignis, literaru sensum, populo ab eius ore pedenti, vehemeticibus verbis aperuit, q; foede a Cardine senatus gremio, Cardinales illi descuerint, q; nepharie Rex Gallus illos seduxerit, foueatq; q; sacre legie pontificias acies in agro Bononiensi Rex idem strauerit, & Bononiam vsurpauerit ac teneat, q; tiran nice Ferrarie tutelam. In ecclesie dedecus ac iacturam, fuerit amplexatus, q; ignominiose chris

Quid pissa conciliabuli. Quod post sex / qd sto renia. Quibus co qrib; pa pa imploret aurilium et Ballo male dicat.

Casadorus

hospitiū, ex metatorum benignitate, meo gustui sapidissimum. Inter hec habetō que ex Italia ferantur. Summus pontifex in Italiam Eluetos vocat, dicitis vos Suiuos hos incitat cogregat, ac ducit Cardinalis quidam Eluetus sub ducens, appellat eum populus de suo. De numero, quoque tendat, aut vbi sint impresentiarum, quidue velint, nondum habemus. Vale interea Burgis tertio Kalendas Ianuarii. M.D.xi.

EPISTOLARVM PETRI MARTYRIS. A. M. LIBER VIGESIMVS QVINTVS. ANNO. M. D. XII.

P. M. A. M. Svo Fagiardo.

ccccxxii

Sproxi legi... Bur gis verba...

Roh q̄ mtra sunt diuina miseria, q̄ variae sunt renum vices, In Kalendas Ianuarii, abnepotes Afrorum, qui vniuersam quondam disperserant Hispaniam, vidimus Burgis in fluminis ripa, letitiae signa exercere diuersa, q̄ sub iugum venerint nostri Regis. Solutis huiusmodi co veteri more, cum eaitim modo, modo dispersi in alios alii incuritant, insequendo interdum, in terdum terga vertendo, clamores ad sidera tollebant, Rex aderat principibus elegantibus iuuenibus curie conuulsus. Afris & nostri mauris equis insidetes, mauro more phaleratis, im miscbat, nec sibi Rex peperit. Vitro citroq; solutus & ipse loris, astanti cum nmpaharum choro Regina, calcaribus equum, cui insidebat, agitant, vbi cessit cursu patumper anhelans, in proceres qui aderat versus, semio borts pre gaudio lachrymis, hec verba in caelum attollens oculos, protulit. Oh deus omnipotes, quas gratias tibi referre poterim, qui hodie quo die ab hinc Anno, xx. de Granate Regno Mahometis ludibria deturbatumus a radice, in huius vrbis fluminibus pratis, ab eorum domibus semotissima iudetes burnimus Afris, eorum fo bolem, qui nostros quondam maiores stragibus horrendis confecerant, in eu ropam redeamus ab Africa, per mercatorem Mediolanensem, qui ad nos veluti celestis tabellarius venit ob sua comertia, intelleximus Eluetorum, xv. milia in Italiam descendisse, effectus in radicibus Alpium, vt Mediolani ducatum contra Gallos adoriat, a pontifice vocatos putat. Nil enim pretermittit, quod ad Galli Regis perniciem faciat. Inausa: nostra tepestate me miseret Italie, etiam barbaris carbonariis, opilionibus, & subulcis, aut quando honoratus vacatis bubulcis, alpestribus, horrore motano toruis, quid expectari aliud potest, nisi eruna & calamitas si namq; vvarum & ficurum dulcedine, vt aliquando Galli, pellecti, Elueti, semel terra gustauerint, haud facile, qui quotannis redeat, obstat. Vale Burgis tertio idus Ianuarii. M.D.xii.

P. M. A. M. Svo Fagiardo.

Edem die quo nuchum expectabat sturum ad te, superior Epistola, tabellaris accessit ex Italia. Que asserat habeo. Duodecim illa, aiunt alii terdecim, Eluetorū municipia, quae vocant ipsi cantones, oratorem ad Pontificem mittebant, solo tantum vba: duce itineribus exercitatio comitante. Iterambo facientes per Mediolani ducatus vias, a Gallis deprehensi, triplex lignum & laqueum perpeffi vitam finire ignominiosam, hanc insuria vlturos inquisunt Elueti, descendisse in Italiam, licet vna vocentur a Potifice. vt cumq; sit, misera patietur Italia sed ea regio preterit, que me genuit, quid sint ista nubila partitura, sollicito expectam, refert idem, vrbem ipsam Mediolanum acri laborare penuria. Scribitur ex vrbe Roma, allatam Rauenam, ad nostri exercitus munimentū, per Ariminensem maritimam regionem, alimētorum rei frumentariae, ex regno Neapolitano, tormentorumq; bellicorum omnis generis, copia integram. Ex vrbe vestra Sibilina nuntius accessit alter, per quem dicitur angustissimi illius temporis partem meliorem, corruisse, die nonarum huius mensis vltima. Quadraginta ducatorum milium aiunt dāno rem accidisse, sed quia hora crepusculana, Hispano more septima post meridie, casus euenerit, sola templi iactura deploratur, deprehensus naq; nemo interit. Vale Burgis tertio idus Ianuarii. M.D.xii.

P. M. A. M. Petro Fagiardo.

Tabellarum ex Italia Rex habuit, quo ab vrbe discedente, nostrae acies extinere ex senogallia Emolam versus, a Bononia sitam nullā passū. xx. faciabant iter. In molae pedem si gunt. Copia vero Gallicae, per propinqua Bononiae loca in status, nostros expellant. Ad Eluetos, laeas misit dux de nemurs alias Monsur de Foys exercitus Imperator Gallici, nre Reginae

Supplicio Galli afflicti... Hispani corra Gallos...

ccccxxxiiii

Regine Germane germane, quadrigetas, Ipsum aut secuturū. Allata est alud nobis triste nunciū. Est i regno Neapolitano vrbis noie Termenes, et dñs Ducali titulo pdit, regi nro affectissimus scola, armorū ductor egregius, potifici exercitū ductor erat. In hoc ita erat spes rei bene gerēde, qa rei bellice pitor, & exercitator nro p rege, etateq; maturior. Is ab vrbe Roma dimissus a potifice, vt ad nros cū potificis pfisceret, febricula laborabat. At alii putat forbitōe aliqua Socratica ob iudicia, posthabiti vbi Viatis, vt cūq; mortuus est oppido Ciuita castellana, vt iunio re vtar vocabulo. semirabidū seipm cōtor quēs, & a canib; viscera sibi discerpsit p clamās, animā egregiā exhalauit. Mediolanenses adhuc vsq; diē obstat, ne scismatici corruptas eorū sententias exequant. Clausis viuūt, vt potifici pareāt, forib; tep loq. sibi qsq; cardialtū priuatorū horrib; in potificis cōtēptū, sacerdotē hñt inuiale, p quē sacra exercēt diuina. At archane, clausis hospitibus, neq; audēt apte vrbe perabulare. E Fladria ferf hispanos plures in oppugnatione vni; oppidi Gueldresis fuisse balistis & tormētis interceptos, reqs infecta puiciā deseruisse, Interēpto pōpue Fernā gomez Daula viro apd eos primario, gñe & opib; iter Hispanos pceres (vti nostri) nō infimo, reū bene gestaq; pluriū glā insigni. E Gallia vero heri accessit Fernand; Hispalensis domi meę enutrit; a paruulo, quē ego Cabanille oratori nro, dederā mutuo familiarē quo reb; meis de abbata pñā iudederet ex mādato Regis nri apud Regē Gallū. Is more cursoris, ad regē missus est, archanon; piceps, equū est, vt regē pñ; alloquat, habet naq; res in mādatis. q̄ scribi nequnt, quādo q̄ asserat habebim; tibi significabim;. Vale Burgis. xii. Kal. Februaris. M.D. xii.

P. M. A. M. Svo discipulo Duci Guimaraeño & Bergantie.

Es regi tuo Portugaliē cōsobrin; te ppterea decebit, eritq; tuum, illi cōsulare, vt referente Guillelmo Casadoro de Rotē senatori b; postulatis obteperet potificis. De auxilio ecclesie pñtado in regē Gallū, qui, vt potifex conquiritur, ecclesie pñmonitiū opprimere, & religione Christianā cōfundere, & turbare conat. Rex noster catholicus, apud quē tu es a teneris ad adolescentia vsq; enutrit; tui regis consobrin; iocer, potifici ecclesieq; non defuturū pollicitus est, quia pcpue, quo tendat Rex Gallus intelligit, claris naq; cōstat argumētis, ad vnuerfum inhiare. Subactō naq; potifice, aut ad votū p vim tracto, quis potis erit ardēt ei; cupiditati resistere? Nō icassum ista tibi ppono, nec defunt ex nūdinaris Gallie pipersaris cōmentis, qui tui Regem suspicent Gallio, ob eas merces astri ctū, adhesurū, est naq; mercator; salua mercurialis sapidissima, suauisq; cuiuscūq; lucrū ingurgitatio. Tu ergo qui ex nostra officina l'as mediciores exhausti, quid ex studiosa veterū autorū lectioe repereris, ecclesiae desertoribus accidisse, cōsobrino Regi, si videris accipitū edicto. Rūturium credat Regem Gallum, nisi desiderit. Iterūq; in precepis, si vniuersi Christiani orbis parēti nite aduersari. Exēplo edoceat Fernand; Alfonsi Portugaliē & Ioanis castelle regū quos Gregorius decim; Potifex maximus graui multa cōsecit. quid Rodulpho imperatori a Martino, illi. multato acciderit enarato. An Petri Regē Arago nū poeniturer Bonifacio. viti, calces vertisse: illi ostēdito. Philipp; & Ladiffaus Pānonie, q̄ Vngaria dicit. Reges, qui. iiii. Innocētio & Alexandro. v. nō auscultaūt, regno deieci sunt. Foderico; imperator, Gregorius, viti. sensit tirā, in eius potētiā permittē, caueat igit Rex tuus, ne Gallica illi cōtagio labefacet. Et Vale Burgis. vi. Kal. Februaris. M.D. xii.

P. M. A. M. Svo Fagiardo.

Non memini an alias ad te scripserim, narrasse nō dubito, ex Galeatio Sfortia, cui; relicta ex Alfonsi secūdi regis Neapolitani filia relicta fuisse, qñ sub suspitioe veneri excessit ex vicia, licet multū ex vxoris, qua ar deter amabat, in cōtinētia defecisse putet, valetudinari; naq; ab illa minime abstinebat. Is puer hui; Galeati filius Io. Maria noie, a Gallis Mediolaniū ipetētib; a matris raptat; amplexib;, matre auxilium frustra cōclitū imploran te in Gallia depositatus est. Hūc vt spes sobolis, que perturbare aliquando Gallis ducat; quiret possessionem, cenobitam Cisterciensium coegerit initiari, sub honoris abbatis de Marmotier ptextu. Is nup ob it. Gallie liber esse omi suspitioe amittēdit vlti ducatu arbitri anē, qa pcpue ipator nouā illis pberit ex priuilegio iuestiturā. S; forte pdisbit alitūde, q̄ minime rebunē, vespitūlo p diē expret; alq; q suo mortū petulantes eorū reciderit cogitat;. Si pnteritū ea, q̄ nūc agunt puicatia, misis naq; modis ab alto De; res versat hūanas, & floretia scepra disturbat ex ab cōdito, relatu quoq; ad hūic; suburbia mediolani, Eluetos q; ab alpib; deieciisse meorantim; accessisse, vastatēq; oia ex itire, quactiq; pfe sti sunt. In preda, in itrage, in interminem verterūt oia. tantus terror ex barbaro illo incurfū, Mediolanenses inuasit, vt colligere sarcinas ad discessū e pñā multi ceperit, alii pprias munire domos validis fidibus, de publico nil solliciti. Nō em Galli vt ppis arma capēt passi sunt, ne in ipsos, q̄ sunt a natura imites & iniuriosi, arma cōuerteret, murmur ingēs, exortū trepidatio grauis feruorati vrbe, Dux de Nemurs imperator Galloz, & ceteri ductores obuiā instructi ex

ccccxxxvi. Suauis in Ballum de Balli age cupiditate qui piceps fueris ad ueritatē et a dēlig. quid lucri parat appetitus. Viti reges ruerit ex bellone in pānam. cccccxxxvi.

Abbatia Marmotie ria et morte filii Galeati sic poitō. Dē spe Balo mohtē co Elueti dices Mēdiolā. Dux Nemursis rex Balo et Hispano.

Nota.

A pōtifice autē, nouū cogi exercitū, q̄a gallos itelligat suū duplicato argere. Fere ex Gallia, septē vrbes, Sigulas cōstruere naues ingētes, q̄bus classes n̄sas putāt posse ipetere. Terra vero iquū, ad tā paratū exercitū, que agūt i Italiā, nūerosiores peditū p̄cipue Germanorū & Vasconū missū ros copias. Ita horredū insurgit belloq̄e frenitū. Stare loco nesciūt Galli. Eade q̄ venerit hora sup additū grex militū, certamē q̄ritabūt. Ad n̄fos p̄ficiscēt. Recutare pugna, nec nolēt nec pote rūt n̄si, licet nūero pauciores, q̄ obidione Bononiē soluta, i Hiberna, p̄ variā Bononiesis dictio nis & flaminie loca p̄fectū sūt. Sine strepētū pluuiarū lap sū. Sineq̄ accerimis gradinibz, dissolut nequeūt hęc nub illoa tonitrua. De bene veritat. Vale. Burgis, xiiii. Kal. Aprilis. M. D. xli.

ccccxxx

ll.

Rauenēda des.

P. M. A. M. Suo Marchioni bellecensi. N Vbisa descripti grauibz p̄gnātia n̄mbis. Quid peperint accipito. Galli post militū, q̄s Noptebant, aduentū, fere triplicato, Pōtificio & Hispanos supabāt. Hispani atq; Itali Dū ces catholici Regis stipēdia merētes, certamē p̄ vitū vitabāt, q̄a p̄toris cohortis p̄fectū, p̄ dispositos eq̄s ad id missū, noie Valdesū, a Rege in mādatīs habuerāt ne vilo pacto cū Gallis cōsererēt manū, sed rē p̄rahēdo & cū stando, fame illos absumeret, ne rē tutā in discrimine locas rēt, monitū fuerāt. Galli esurie p̄fici, & triplicata fere militū copia freti, atq; recētū strage Brixienū elati, trahere in apertū pōtificio & Hispanos n̄tebant. Nostrosq; vestigia vagi per hostiū terras, pōtificio dīco, seq̄bant. Proptea magis ac magis indies cōmeatū illis desicēbat. Nostrorū autē apta erāt oia, quia p̄ pōtifice res gerebat. Mora Hispanis erat salubris, Gallis autē perniciofa. Ne cessitas iḡt Gallos coegit remediū q̄rere, ne fame perirēt. De obidione Rauēna vrbe, quondā ab vrbe Roma primaria cogitarūt, Sese at erū in clusa ibi esse ad nostriū exercitū alendū magna cō meatuū horrea. In sacris diebz sacras statuūt exordiri opationes. In cœna dñi, que fuit hoc anno iduū aprilis sexta, sese applicāt ad muros. Ea nocte, seq̄nti ve toto parascene die, in scelis & in son tis Rauēne moenia quatūt, P̄ficio Rauēnā, & ipositos cōmeatū tenebat Marc⁹ Anton⁹ Colū na Roman⁹, & don Pet⁹ de Castro Hispan⁹, eq̄tes, ambo rebellicē peritū cū singulis eq̄tū cen turis, & cū duorū militū peditū turma Ludouic⁹ Dēteq; Neapolitan⁹ nobilis. Per nocturnas excubias nuncios hi demittūt de moenibz, q̄ Ramonū a Cardona p̄ Regē, & reliqs duces faciāt de piculo certiores, moueantq; se p̄pe die ad man⁹ hostiū vētoros, n̄ p̄pere succurrāt. Sabbato, reuere cōiōis dñicē p̄ festo, re itellecta n̄ aduētat exercitū, ad militaria duo a Rauēna castrametantē Duces, & de loco p̄p̄ capicēdo cōsiliū inēūt. Suffragiis multorū, Itolorū p̄cipue, p̄occupandū esse cēsent collē quedā in Rauēne p̄p̄secutūq; ibi in sidendū in sumā hostiū molestiā. Sed vt inēui tabilita sunt Des iudicia, subdere q; oportet colla statūis cœlestibz, aut Comitē illū Petrū nauar rū trophais bellicis ornatisimū, Ducibz equitū & ipi Impatori de loco ea no te mutado annu ere minime voluisse, fieri aliter haud quaq; potuit, q̄ esset Comes ip̄e in vniuersū peditarū p̄fect⁹, in q̄ nō minor visioie spes sita, q̄ i eq̄tibz erat. Inter vtrosq; facit vasta planticies, q̄ Rauēne Clas sis dī, ad cui⁹ lat⁹ extat sylvā Stabia ab luūt planicie Rocus & Sabi⁹ duo exigui ac Vadosi flumini, Sūt & fossē manu factē, q̄ supfluas pluuiarū tpe in ducāt aquas ad flumios ne sata subruant. Galli priores/flumios & fossas trāsilūt. Locū occupātab Hispanis atq; Italis Ducibz qui equitū duce bāt ordines, dele ctū. Hic Hispanorū clades, hic illustrū Itolorū internices. Hic subblata vīctoria, quā licet nūero ipares in manu tū se habere arbitrabant. P̄ia luce diei Resurrectionis dñi, sumi in p̄p̄e rē acies, fugere quin cōcurrāt nō dat vltra. Regis catholici mādatū sternit. Locū cōmo ditas dedit Gallis, vt machinas oēs & bellica tormenta quibus pugne tēpore vtūtur ad votum susterēt. Hispanis cōtra nō licuit sua cōmode in Gallos figere. Ab alto namq; Hispanus ad imū, eximo Gall⁹ leniter i altū ad Hispanas eq̄tū acies suos plumbēos aut ferreos globos laculabat. Proh miseros. Steterē dū immobiles, cōtra tormentorū vim Gallicorū. Heu infelices. matori ex parte ois equitatus discerp̄t est. Quia in aciem Hispanā tormentū aliquod ruebat q̄tq̄t eq̄tes habebat obuios dimēbrabat, caput illi, huic humeros, alii corpus dimidiūt in frusta rapta bat. Iacebat inter ea solostrat⁹ cū vniuerso peditarū comes ip̄e Nauari⁹ qui p̄gerat, donec tormētis tā excussis Galli de more suo manū cōsererēt, Gallorū nāq; cōsuetudine calebat. Ruunt Galli, horē rendus clamor exorit, aer finditur. hastis concurrūt pedites, cēdes fit imanis. Ausugit interea Ra mon⁹ pro Rex, fugiūt eo discēdere qui superāt, paucis exceptis, equites. Peditarū pugne inētus deserit. Gallici fere totū peditarū trucidant Hispani. Stratagemate vsus est inaudito haētens in ea pugna Nauar⁹ comes. dū lōgis hastis ab altis humeris certaret vtriq; delectos iubet quosdā pedites, rei bellicē peritiores, solo sub lōgarū hastarū vmbra icuruari, curtis enībus Hispanis accintos, qui, vt i ex insidias, certatibus Gallorū militibz crura ferirēt. Cadebat inscis qua malū veniret, cōducti Germani cadebat & Vascones. Ad quindeci milia peditū aiunt fuisse ab Hispa nis interfecta. Gall⁹ eques, vacua vidēs oia, Hispanis equitibz, fugētes insequit̄ p̄redē studio. Pe des noster Galloq; occupat castra, in tormētōq; vasa quidā insiliūt & suę p̄ficē simbolū multiplē

cato pmunt elatis clamoribz. Pauci pedites Hispani ad hanc usq; horā interferāt, sed quō se ater go desertos ab equitibz circūsepiunt, pmunt vndiq; Strenue sese quoad fieri potuit tuent, nec sese dedit Gallis hortatibz ne mallit ad vnū trucidari, & stat imobiles & mori magis senelle di cunt q̄ vinci. Circū it globū Hispanorū desertū tanq; leo rabidus Gallorū impator Mōsieur de Foex & dux de Nemours Regiē n̄q; Germane frater. Iuuenis annos nat⁹ nondū quattuor & viginti, & magnanimi ducis & strenue militis officio fungit, delecta nobilitū manū iureturā do alitngit, vt aut morte petāt aut cō eo globū n̄forū disturbent ac trucidēt. Ruete in hōs pau cos hostes o milites ruete. Quid mora. n̄m̄: Proh pudor, sine ipe auxiliū, sine vilo p̄fidio femi mor tuos veremini. His dicit sese nobilitūq; manū iuuenū totius Gallie flore cōnicit p̄cipitē, in medā, dicā, salangē, Hispanorū. trucidat ip̄e & quicumq; illū sequebant, quibz cōsūbus cuncta cōcutiebat, perimunt. delapsus in agmen in felix iuuenis, p̄clamasse dī alta voce ne me perimite o Hispani ne trucidate. vestre regie frater sum. Si me seruaueritis: vestro regi gratum erit, q̄ me dligit vti filii. Nil in̄ pedicis sū p̄plicatio p̄fuit. Mille fuit vulneribz cōfossus, & vira dem adhuc animā magna parantē exhalauit. nocte nāq; superiore, inter iuueniles locos, publi ce fere, cū talos e manu dimittit pararet in tabula, dixisse, vel p̄ Neapoli sentio, vel pro Medio iano canticula, vulgo, vel octodecim p̄ Neapoli, vel hazarū p̄ Mediolano, & ide parabola dicit affatū ip̄sū fuisse comentatū. hoc est luce crastina, vel stratis Hispanis Neapolim proficisce mur, vel profugatis Gallis Mediolanū amittent. ex forte octo milibz Hispanorū peditū, pau lo nāq; plures fuisse, fama est, p̄ tātis agmine cōposito vexillis quinq; millia euassisse ferunt. Quia ip̄eratori nobilitibz & matore ducū parte pemptis, q̄ sup fuerāt minime ausi sūt illos inlequi Ramon⁹ a cardona p̄ rex, n̄sp̄ia ad eā usq; horā qua tabellarij hic iter ad nos coepit res perit. Dominā cardonā solet nostrū p̄ regē Iul⁹ summ⁹ pōtifice appellare, q̄ magis elegas & p̄ polit⁹ q̄ eg reg⁹ impator sit. Hac vna in re catholico rex, oim iudicio elegit aduerse. Bon⁹ qdē semp fuit & placidis moribz imbut⁹, comitq; inter aulicos elegates, sed minime dur⁹, aut ex ercitat⁹ in re bellica. Putant aliq nec de grege quidē familiarū, Regis filii esse, p̄pterea voluisse tātos illi honores tribuere. Cēfos fuisse aut captos, ex Italis & Hispanis ducibz, quos veterē terga pudor phibuit, plerosq; paucos tū ex Italis. Cardiale de medicis legatū & Fabriciū cō lina gubernatoriū exercitū, Marchiones autē Pescare, Padule, Tele, Bitōti, Comitē ppli. In eo cōsiliū captos ferūt. Don Io. a cardona fortissime se gessit, rebz tū p̄nit⁹ cōfractis sese dedit, Raphael etiā pacis, Don Fernand⁹ daualos aquinas, Don Io. de acuña prior messinas Siculorū dux militū. Aluarad⁹ & Pomar⁹ Hispani peditū p̄fites egregit. Don Hieronym⁹ llores laletas nus, pleriq; etiā alii non obscūri Cēturiones, partim fortiter dimicādo pempti parti capti. Ex Gallis trucidati sūt primarij ip̄e Impator dux de Nemours & Foex M̄tiffus aleggus cū filio, Grota, Chiattlen⁹, Cleta, Gramons, Molart, Bouet, Mongiron, Baldezarleo, pleriq; etiam alii quorū noia me latent, ad numerū usq; octo & viginti, militū ductores & nobilitibz, gradus infer rioris, ad n̄terū usq; ducentorū, e Germanis vero ducibz trucidati sunt quattuor, quia nec plus res erant cū Germanis quater mille, Jacob⁹ & Philipp⁹ fratres vnanimes, Gaspar tert⁹, Quar tus Fabrici⁹, Germanie futuri maximo luctui, Iuuenes forma cōspicit, honesta familia orti, & bello strenui. Francisc⁹ maria dux Vrbin⁹, Summi pōtificis ex fratre nepos. P̄fect⁹ vrbis, Senogalie dñs, pōtifici p̄tor exercitū minime fuit pempt⁹, aut captus a Gallis, sibi militibusq; creditis callide cōsulerit, q̄ nāq; tpe cōseruere man⁹ ambo exercitū, in tutū se recepit, vt ex mōti culo q̄ fierēt inspiceret. Galli ex capō fugatis Italis & Hispanis Rauēnā demno q̄tūt. Auxiliū spe subblata p̄fidiarū paciscuntur, vt eis liceat p̄tentis vexillis & acie cōposita discedere, ne ne quid mali Rauēnates innocētes patiant. Ingre dit Gallus, omnia eunt imp̄edam, nemini parciunt. Eam perpeffū sunt crudelē tam amritatem miseri Rauēnates, quā paucis ante diebus Brixieses, His actis, vīctores Galli discedent, progrediendū esse Sanseuerinus Cardinalis cōsiliabularius, pontificis aures, & quidam alii proclamāt, satis actum, satis sanguinis ex austum suffragant alii. Romā eundū deinde Neapolim Sanseuerinus catholici regis inimicus quia factiois An ḡlouinæ in regno vociferat. Circum cursitat, educe in ducem, vt prouinciā p̄terire captat, e du cibus superstitibus aliquis rabide negotiatur, Ferrarie ducē adit Lentreū mille vulneribus in faciem lesum stimulat, eius rogatus abstinent omnes. Palizam virum rei bellicē peritum cōfir lit quid fa tiosū opus. Captādam esse amplexādāq; oblatam occasione dominatus vniuer sē Itale p̄ponebat. Hinc Paliza ceteris Gallis ducibz exercitator, qui & freno indigere p̄to reum ip̄sum de Nemours atebat, respōdit, Sanseuerinum redarguens a crudelitate acpetulātia. Parendum esse p̄peritibz, fessis, vulneratis & semi mortuis, seruādum esse quod partū erat, finem in ponēdum crudelitati, sat sanguinis sparsum esse vtrinq; dicebat. In solētiam sepe vi

floris peperisse pernittem, Eluetios esse pontifici foederatos, qui ducatu Mediolani finitimi sunt, & nobis in seniu posse illos at ergo nos impetere, ducatuq; spoliare, si longius profectus esse senserint, atq; de hinc nos intercipere. Vicit palix pietas, sepeliscis mortuus & faucis curas insuigilant. Hec allata sunt, hec habeto. Et vale Burgis nono Kalendas Maii. M. D. xlii.

P. M. A. M. Ad eundem Marchionem bellecei.

Q. Valis, & q; varia, q; lu tuosa vtrinq; fuerit Rauegne pugne, vrbisq; ipsius q; miserada strages, superioribus diebus ad te scripsi. Que nunc afferantur accipito. Galli superstitis, Mediolanu regressi, in cesti viuunt ob affinium propinquoru & amicorum internitiu, vniuersa est plena luce Gallia. Ramonus prorege fuga nunq; retrospecti dicitur, donec An chonem venit. Ibi adhuc atonitus & stridore, sclopisq; tormentorum hostilium tremens se pa rat ad regnum militibus desertum iturum, reliquias superstitis no expectat. Ex vrbe scribitur, pedum certamine durate, Carauatalum domini oppidi Xodar vandalum, e prefectis equitum sat strenuu, & bello vtilem haecenus, vi tormetorum perterritum, pugnam deseruissit, & voltado Romam appulsim, tanq; leporem canibus insequetibus, timebat etiā rusticorum seuciam, propterea die noctuq; celeri cursu curabat euadere. Solent boni habitatores eius ter re, spoliatorum causa, in vicis crudeliter vim exercere, nemini parcunt asitico, profugato pre cipue. Pottiol retulit Carauatalus, ad vnum interitisse nostros, seq; vix euasissit, vt sua beatitu dinali rem significaret, quo sibi suisq; rebus consilere quiret, affore prope diem Gallos victores. Turbauit hec prima delatio magnu pontificis animu. Sed audita Galloru internitiu, que nro rum ia curam Triplo superabat, resumpsit spirituu, auditu pudendu est de Hieronymo vicores gis oratore, viro Valentino, nullam scribitur fecimta eneruatiu vnq; timuisse morte. Ad pris mos fame afflatus, in nauiculas precipitater detru di fustit quicquid possidebat, incius quo tes dere vellei. Neapolim dicebat, motus eius formidne fractu, quia regis catholici auctoritate res ferebat, tota vrbe cocussit. Senatus venet illico, Galloru victoria inulecta, veritus ne in eos fu ro Gallicus ruat, perterrefactus est, suppetias superstitib; Hispanis, pecuniaru summa misit, obtulitq; vit eis suas in eoru auxiliu. Gallis oratoribus pace petentibus respondit potifex, Chri sto illata fuisse iniuria, non sibi, Christu copellat no desuturu ecclesie sue christi se sperare, seq; pace nolle cu christi hostib; inquit, nisi prius ad christu reuertant. Bononia reliquos etiā ecclie vr b; & oppidis restituit, hec scribitur. Hec habeto. Vale Burgis pridie Kls Maii. M. D. xlii.

T. Abellariu habemus? V illarata a Hieronymo Cabanilla, valentino eqte, nri regis i Gallia ora tore. Ad Gallu regē christianissimu venisse ab Eluetiis ait oratores othodecim, cu tabellio ne ac madatis h uirusemodi. Rex christianissime, solebat tui maiores quos illoru vestigia imitatio, annua francoru othodecim milliu Eluetiis prebere stipendia, tuibus ipsi ad sterilita tis patrie leuamē partim vtebatur, partim viduis orfanisq; quoru genitores & mariti pugnan do vestro nomine obierat, pro qualitate personaru, succurrebat. Tu nobis ea stipendia abstulisti. A te omnis Eluetia per nos percuntat, quid causa in sit cur, parto tibi paccatoq; nro sanguine ducatu Mediolani, duplicataq; tibi fere Cum eluetioru fortitudine, tua potetia, de pane isto exi guo illis tollere cogitaueris. Eluetioru mandatis expositis, causas inuexuit consitas, veras co operies, de occupata Biltzona, & plerisq; locis aliis ab Eluetiis in eoru finibus, sitis in pignus septuaginta millium ducatoru ipsi promissoru, in venditi Ludouici ducis Mediolani preciu apud Nouaria, tacuit. Exauitu esse Gallice coronę gratiū, ob cotinuas belloru impetas, propte rea nequire se in presentiaru eas Eluetiis prebere pecunias. His auditis, e cubiculo exiit, con sultu quid Respodere couentiet, ventā petut. Facto cuneo in aula amplioris angulo, a deab ulat; bus aulicis semoti, summissio inter se futurro, delibet. Tabellioni respodendi cura demadat, regressi ad regem sunt. Ad oratores tabellio dextera vertens, his paucis regē copellat. Hi orato res Eluetiorum Ref. pu. noie respodēt. Solere deū sepe numero, quos premere cogitat, in altum tollere, vt postmodu, quo grauior sit casus ad eoru superbia, que in cōspectu dei fecet infringe dam, ab humilib; & abiectis inde desiciant. Vale vt valere cupis Eluetios. His dictis terga ver tum, Se galis pernitie parituros inuinautes ea parabola. Fuere ex auditoribus qui verberados esse censerent obta insolens respodum, temeritate in audita appellates. Venit Rex. Oratorib; li cere inquit madata cuiq; principi referre, hec de Eluetiis. Scribit idem orator noster se conque sum fuisse apud regem Gallu q; cocissabularis faueat cotra potifex. Sub ridendo inquit regē respodisse, ianu esse ac fofosam declamationē illoru cōsilia. Se tātū ista fouere vt potiffici animu auersum attrahat. A nobis hoc accipe. Oratorē habemus nouu a rep. Florētina Francicu Gui zardinu nomine, honesto loco natu, eruditū. Ab eo, rerum que in Italia geretur, verum elicias mus. Sum illi familiaris. Vale Burgis quarto nonas Maii. M. D. xlii.

ccccxxxiii

Gallia pleu luca.

De crudeli tate rusticor um.

Turbatur papa.

Hieroni mo vico. Quid ve neri.

Quid Gal lis oratorib; bus.

ccccxxxiii

Othodec oratores. Quatuor ofo ad regi Gallum. Exproba tio cruda.

Quid rha deat Rex Gallus.

Rationes q re ab Hueliis Eluetiis stipendia.

Reperitio oratoris. Minan re gi Gallo. Maria con silia de cor rigendo.

Quare fa ueat cocilia bulariis. Respodum Regis. Quator flo rentinus.

Ab vrbe scribitur quinque millia peditu & grauis armaturę lanceas octingentas esse coas ex reliquis exercitus e pugna Rauegnate. Senatus venetus sese ostendit nostris amicu & suppetias offert nostris in Gallos. Sedunensis Cardinalis Eluetioru primas, Eluetios mittitur in Gallos prouocare. Is sedunensis fuit a iuuentute Cesaris capellau, vnaq; homo & Gallorum hostis, eius opera Cesar magnis rebus vsuse est, quicquid creditum illi fuit bene ges sit, propterea paulatim ad id culmen euectus est. E finibus Gallorum aprediciariis nostris habe mus britanos arma iam in Gallos mouisse, quinq; nauu classisulam in calidoniam dicofotia, Rex Gallus cum pecunias ad stipendia Scoti prebedā mittebat, bellorum namq; temporibus conducere Scotos Galli solent, sed votum interceperunt Britani. Classicula adorti Britani, par tim tormetoru vi submerserut, partim ceperunt, euasissit nullam dicitur. fororū sunt Scotus & Anglus Reges, Anglici Regis sororem habet Scotus vxore, sunt tamen a maioribus diuersi ani mis & suos quicq; fines validis tuetur prefidis, nec magno tractu determinatur ambo. Regna sunt contigua, angustiq; tantum riuu fluxu distincta. Sed est Scotia septentrionalior & hor ridis montibus sulca. Anglia vero meridionalior & plantie vberi gaudes, frugibus & pecore atq; metallis abundans. Turcarum principem atum mari ac terris exercitum parare. Qua sit directurus nescitur. Summus potifex per breues membraas, more suo, no desinit christianos principes hortari & monere, vt couentiant animis, ne discordes reperiatur si qua vis infidelium ingruerit, sed a Gallo Rege precipue petitt vt res ecclesie restituat, quo possint omnes vna coire ad vim hostium, si vim tentauerint, repellendam. Ab anglico rege nostri regis genero, habemus oratorem postulatam alias a nostro rege nomine. Io. asil sui regis manuerunt certimoniaru magistrum. Conuenturos focerum & generum in Gallos putamus. A nobis hec habeto. Regi na germana missa est Monzonum a viro rege, conuentus illuc vocatura, Valentinum, Arago num, & laletanum pecunias petitum ad Gallorum furorem reprimendu, si qua bellum tetuere rit in foederatos longo naq; probatum est experimento, Gallos stare loco necesse & pacis inimi cos neq; stragibus aut contumeliis deterrere vnq; aut pedem sistunt a b infestandis finitimis. Galli se tumultibus & seditionibus fatentur gaudere, sed magnanimitatis esse aut ipsi. Qu vt ve ro cu eis negociatur, & notos habere putant, ambitioni ascribunt & auaritie. Aliud accipito, quod epistolam claudat. Magnus noster Gonfalus Fernandus, Gallorum strator, est monit; a rege vt se apparet ad res Italas denno capellendas. Vniuersa appetit illum Italia. Grafitu citat; nit ad respodum. Noctem egit in sancti Francisci cenobio ino mne. Postero die expletis omni bus sacris & expiatis sacra eucarista, ad regem reuerfus sese obtulit regi. Prope diem discedet, Tremunt Galli auditio eius nomine. Vale Burgis. xlii. Kalendas Iunii. M. D. xlii.

Des agitur ab aduentu tabellarij vnderimus ex vrbe. Non licuit prius per nuncios que re derat significare. Quarta nonarum Maii lateranensi concilio edito per Iulium summu pontificem, initium dedit. Ea prima sessione, pulpitariā habuit orationē frater Egidius Augustinæ institutionis generalis, vir eloquens & eruditus. Orationis eius series bipartito acta est. Laudato synodorum conuentu, debere potiffices orationib; no armis agere res suas argui metatus est. De hinc, quo regem Gallum ab inceptis deterreret, multorum principum regu & impetatorum e regnis defectorum exempla promulgauit. Federicu, Agregorio octauo, & ab Innocetio quarto Rodulfum imperatores, ob inobseruantia erga potiffices fuisse defectos ab imperio dixit. Io. Castellę atq; Alfonso Portugallę reges a Gregorio decimo, & Martino quarto Petrum Aragonum, A bonifacio octauo Philippum, & ab Alexandro quinto laetis lau pantiarū reges fuisse depulso enumerauit. Per tabellarium eundem scribitur vnum e filiis magni Turcaru principis, qui apud focerum tartarum, vt vulgo loquar, regem, vitam egerat, armata manu Constantinopolim fuisse profectum, & patrem decrepitum e regno fugasse, fra tremq; natu maiorem, ac propinquos omnes eiecisse cum ianicerorum fauore. Hs sunt equites leuis armature, quia magnanimiti esse senserit. Selmach; appellatur, christiane legis inimico. Nec dum bene fix; in imperio est & iam bella christianis illaturum minatur. Quid futurum sit paccatis tuo Afie atq; Europę regnis tu iudicato. Ad nos veniamus. A pontifice ac senatu veneto & reliquis Italiae principibus, faucibus apertis desideratur magnus noster Gofalus Fer nandez a Rege catholico iam dimissus est. Heri ad vesperam quinto Kalendas Iunii die signato veneri cepit iter. Vniuersa illum nobilitas inedit sequi, nil horridu, nil duru sibi quicq; veret sub tali duce. Generosis iuuenibus Hispania spoliari. Mira est huius viri apud omnes autoritas. Quę regio Villę Firmose dux regis ex fratre nepos sub eo militaturus se parat. Et pariturus vt regi patruo. Vale Burgis quarto Kalendas Iunii. M. D. xlii.

ccccxxxv. Elenet no bio amici. De sedunē si trahere el uctios. Quis fue rit sedunē si. Britani cla sen Gallia pprehendū.

Quid sit Scotia. De Brita nie preroga tiuis. De turcarū apparatu. Papa hec at ad vniu neni. Quator an gius prii.

De gallici impaciētia.

Magn; ca pitane; ad Italia m.

ccccxxxvi.

De concilio lateranēsi. Quatio i cocilio e Egidii Card. Quatuor not armis agendum.

Qui reges deteti ob in obferuatiā.

Turcus fugat patrem. Fratres de let offic. Homē tur ci siccani. Minat dxi stianie. Desiderat Magnus. Desicist Magn;. Laudes ma gni. Infames q manferint.

ccccxxxvii
Classis anglica nona
gita nauis.

Quinto idus Iunii die Mercurio denominato perlatum est regis Britani classē nauis nonaginta cum pugnatorū octo millibus Britanis omnibꝫ appulsam esse in Hispaniā Bermeū portum vi ventorum appulsam cum passagii portum maluissent qui ad res gerendas & comeatūs suscipiēdos comodio est & hostibus vicinior. In cantabriæ piræneorum quæ montium regione quæ Lipuzca dicitur, a maioribus bardulia nuncupata portus hi facient, centum autem primarios presantia corporum & elegancia polientes iuuenes qui militibus presint sub generali duce Marchione de orset. Regis propinquos traiecit, duos etiam regi contōctos sanguine, pecuniis & comeatibus bene sulta classis aduenit. Sunt qui dicant, nostris etiam militibus prebenda esse stipendia Britanica, quoniam pacti sint socer & gener, Burdegaliam, Britanici quōdam iuris, ad prisam Britaniæ ditionem redituram, si res procederet ad votum, cum rege Nauarræ agit, est in cantabris hoc regnum, vt arces que sunt in pirenneis mediæ, in potestate nostri regis deponat, quo tuto queat noster exercitus cum anglico conuenire ac tuto traducere comeatus & impedimenta. Male fidendum est huic regi, quia Gallus est, domini de Nebrito filius, & dotale est illi regnum, nō hereditarium. Nescit qua se velit. Inter scylam laborat & caribdim. Si regi nostro adheret, hostem sibi parat regē Gallum, sub cuius ditione natꝫ est, & paternos habet reditꝫ pinguiōres. Si vero regi Gallo, locat in discrimine regnū, quod est in Hispania citra piræneos, negociatur apud nostrum regem primarius eques Nauarræ Mariscalꝫ factionis Agramontesie primas, quæ factio regem suum sequitur, Viamōtesie aduersa, cuius est caput Ierini Comes, & ipsius regni comestabilis. Federicus a Toledo dux albe, Regis, vti nostri amittimus, presertim exercitus designatus, iam discessit, Iulii Kalendas decima octaua circiter meridiem. Ad salua terrā Alabense oppidum proficiscitur vt inde, velut e specula, eligat quā tās dem conueniat. Ex magna vrbe Mediolano, per dispositos equos, venit familiaris quidam Cardinalis medices Florentini, qui captus fuerat legatus pontificis, in Rauennæ pugna. Sui heri nomine attulit, Gallos vnūterfam deseruisse romaniciolam, aufugisseqꝫ Mediolanum, nec illi sedatis viuere animis. fere nulla reliquerūt Bononiæ presidia, quia ienserūt ex alpiibus magnos descendere cuneos Eluetiorum, inclamitando ex agro veronensi Cēsār Cēsār, maurus maurꝫ. Hoc est Ludouici Sfortiæ ducis quondam symbolum. deperat Gallus qui quiscus Italiam tenet, que hinc euenient habebis. Vale Burgis. xi. Kalendas Iulii. M. D. xii.

Thobites a
glic & Regi
affines iſtꝫ
p̄saca & di
uisione Sal
lig.

Quid cum
Rege Ma
uarre agit.
Inter flum
nam rpu
nas h̄icr.
Quis ora
toꝫ p̄ suo re
ge.

Maralbe p̄
toꝫ.

Ad redat
dux albe.

Salici me
diolan.

Elueti de
scēdit cōra
Gallos.

ccccxxxviii

Galli turba
si in Italia
cogitant eā
decerere cō
ciliabulariꝫ
aufugerūt:
d̄ vita & mo
ribꝫ h̄ic & mo
p̄idi de p̄p̄e
dra hita.

Superioribus ad te diebus scripsi, in certa fama relatum esse, Gallos in Italia post Rauennæ viciniam ita quassatos esse, vt perturbati viuant. Per extraordinarias cuiusdam Barchinoensis iuuenis epistolas, quæ taurini ad radices alpium in Italia bonis artibꝫ operam dat, scriptas ad genitorem, in ea vrbe vitum primarium, hæc referuntur, scis namqꝫ terra marisqꝫ nobis it & a Gallis interclusum, propter ea cursoribus nō est via. Gallos inquit epistola in fugam positos, Mediolanum & confinia deserere. Genuam versus cum præda & captiuis iter multi capebant. Sed intercepti a matre Marchione diuerterunt ad Hastenle oppidum, ibiqꝫ esse valde trepidos, & magis de transitu alpium in Gallias qꝫ de reditu cogitantes. Id ait, ex pallore ipsorum, & susurris tristibus ac demissa facie colligi. Scribit idem, Cardinales conciliabularios pedibꝫ sibi consuluisse, vt ceteros, nisi ipsi aut neque taurini fuisse susceptos hospitio, sed tripidando hastem & ipsos aufugisse. Ex Gallia fertur Regem Gallorū audito Britanicę classis aduētu in Hispaniam, quadringetas catafractorū, lanceas reuocasse in burdegaliam. Ex mercatoris literis fertur in Regno Neapolitano paratas esse nostrorū militum non negligēdas copias, peditem puta millia septem, catafractorū lanceas octingetas, vt se coniungant Eluetis, Britani castra mutant in Gallos fines, nostros expectant. Conserere manū cupiunt & Batonā impetere. Sed durā puto fore prouinciā, periculosamqꝫ, & turritis mœnibꝫ & validis virorum fortium presidis, fertur esse inexpugnabile oppidum, vt frontem hostilem decet, a marte parum per ad religio nem trāeamus. Audisti vnqꝫ de muliercula quadam in oppido de Piedrahita nutrita nūmimo contenta cibo, ad curiam deducta est & Rex & Cardinalis Hispaniarum primas vna & reliqui proceres eam viscrum, multitudine ingens ad eam cōfluit. Beatam appellant, rapitur in extasim, rigent illi membra, vt arborcos truncos esse, lacertos eius & crura, esse putes digestosqꝫ, sine neruis, & sine articulis, sine vilo colore viuētis, experrecta, fanatico spiritu, vt de Sibillis legit se ostēdit affatam, christum alloquitur, vt presentem & sibi comitem, ac sponsum, dei param inter dum compellat virginem, si qua per angustum hostium sit transeundum, deparam inuolat in transitu, & conſingit, virginem tanqꝫ filii sui sponſam, velle ipsam cogere, vt prior tranſeat, ait beaticula tunc audientibus cunctis, ego christi sponſa esse nequire, nisi tu maria virgo illum mihi peperisses, hinc te procedere decet. His & huiuscemodi colloquiis (fere dixi nugis) totam renet curiam atoniam, de hinc familiariter christum alloquitur, & vt sponſa cum christo versari

videtur, nihil videntibus his qui admittuntur. A cardinali hereseos maiore inquisitore, ac reſta quis ad id ministerium cum co additis, ad examen astricta. Que gerat probare videntur, quādoquidem impune dimissa est. E scilicet dominici fratibꝫ, cuius ipsa institutione atqꝫ habitū proficitur. Multi rem increpant, & alii beaticulam sectantur, & sanctitatem eius extollunt ad fides ra, dissident acriter. Tollendam esse de medio superstitionem hanc, pro clamāt hii, fouendā esse illius sc̄timoniam vociferant illi, a demone deceptam autem aliqui, ab angelis & christo visitatā argumentantur alii. Ex ea discordia populo risum cōcitant. Regis & Cardinalis ac fortissas, qui puellæ mores scrutari sunt, nec damnarunt, facit vt ei sectatores non desint, credantqꝫ diuino ple nam spiritu. Iam satis euagatur super beaticula puella. Tu vale Burgis quinto Kalendas Iulii. M. D. xii.

Dum dierum spatio perduxerunt ventū, pelago veſtam tabellariorum cateruam. Ex vrbe pridie nonarum Iulii vnū dedit, ex Neapoli alterū quartū nonarum eiusdem. Ex Genuam tertium, idum septima ipsius Iulii. Superiora reperit omnes. Gallos scilicet in fugam verſos. Audito eluetiorum & germanorum descensu ex alpiibus, qua verone inminent, Cēsāre impellente ac pontifice vocante, Galli diffidunt. Qui castrametabatur in Papie vridicū silua venatibꝫ seruata, quā Parcum appellant, applicatis ad Papie montia Germanis & Eluetis, incōpositi fere, fugam rapunt Galli, ad fluminis magaroni pontem, maiorem peditem partem & lanceas catafractorum ducentū Galli amiserunt, ponte rupta tormentorum pondere, obrutoqꝫ bombardæ tertie vase, duas namqꝫ traduxerant. Interceptos trucidarunt. Mediolanum & ducatum vnūterfam deseruerunt. Arces tenent. Genueſes premūt obsidione castellum in eodem portu, super vasta rupe a Gallis erectum, quo stāte Gallorum serui sunt, neqꝫ Gallis inuitis licet Genueſibus portu suo vti. Durū est illis fugam ea molles, & intolerabile frenum. famæ oporet, non vi armorum, stringere presidium eius struis. Elueti Mediolano incedunt liberi, Cardinali Eluetio duce. Iustus potitex Eluetios nouis titulis exornat. Principum domitores & ecclesie sue reparatores appellat. Ad hanc prouinciā eliminandorū ex Italia Gallorum. Conueniūt & Veneti, Magnus triumuitus, prima huius labis & perniciet causa, qꝫ barbari torqueant Italiam, vna & duo Gallicis primariis ciues, vicecomes & parueſinus, fugam rapere cum Gallis. Gel forum Gebelinorū insana fatuitas, miseris exagitat. Alterne sibi morte & calamitates astruunt. Hi Gallis vocatis, factionis aduerſe principes, efficit. Illi stimulat Eluetis & germanis, vt in patriam redeant, & inimicos expellant, iterum Gallos deturbāt, nulla ratione habita patie ino centis & populi, dum modo suas animorū turbas expleāt. In Hastefana regione, Villam nouam elegātem & frugibꝫ bene fortunatam, populosissimam & reliquas eius status villas atqꝫ oppida, cōbuserūt, partim, aut diruerūt incolæ ipsi, ne Gallis hospitiorum aut comeatuū superſit comoditas in Italia. Res Nauarrę differuntur, quid causæ inſit non intelligimus. Mariscalꝫ lus qui pro suo rege negociatur, apud me conqueſtus est, maiora pluraqꝫ peti qꝫ deceat. Rex autem noster tuta vult itinera, quacumqꝫ exercitibus sint deportanda necessaria. Vale interea Burgis tertio idus Iulii. M. D. xii.

Ad regem Nauarræ missi sunt oratores. Antonius acugna Zamorensis Episcopus a noſtro rege. Ab anglico exercitu alius, vt itinera faciat ſecura, deditis arcibꝫ in eadē petunt. Interca, literarum quoddam exemplar fuisse repertum fama est, quibus constare videtur Regē Nauarrę cum rege Gallorum fuisse pactum contra Hispaniam. In regis secretarij crimena, ab vno sacerdote Pomplonēſi, nomine Dō miguel, in sine pellicis cubiculo intercepti literas autem inuentas, ad regemqꝫ nostrum beniuolentię captandę causā, Michaelē inſitiatum eas miſiſſe. foderis capita hæc feruntur inſcripta. Rex Nauarræ, bellum Castellę indicet, & Castellę fines armatus inuadat, cum potentia Gallica, qꝫ do regi Gallo videbitur. In facti premisū rex Gallus, regi Nauarræ, terras, oppida, & villas quę hactenus fuerant domini de fox germanæ Regine Aragonū fratris, ducis de nemurs, & ducatum ipsum de nemurs se perbiturū pollicetur. Hęc, preempto in pugna Rauennate duce ipso regine fratre, ad coronā redierāt Gallicā, iure aut iniuria factum sit, regina ducis sorore, viuente, non est meum querere. Caput alterū est, vt ablata domino de nebrito, Regis Nauarrę patri, multa oppida restituantur. Caput aliud, vt Rex Gallus conſona perſonis stipendia regi ipsi Nauarro, & eius genitor ac filijs prebeat, deim de vt Rex Gallus quicquid virtutum assequitur, exponat in recuperandis omnibus terris Castellę, quę iacent mediæ ad vsqꝫ villulam que dicitur Gamonale, ab vrbe Burgensis millaria duotantum, quę quondā Regine Nauarrę maioribus dicuntur paruisse. L iteris preſertis, per oratores preſertis regi Nauarrę protestatū est, vt illico Regi Gallo bellū indicat, sim minꝫ habes

ccccxxxix

ix

Gallos fu
ga & strageſ

Genent ar
ces.

Genua san
ternā quat
ritugū est.

Aufugunt
ciues Me
diolanēſes.

Inſana pe
ſi factionis.

ſana p̄ſe
obfationa
rios.

Deplora
da de popula
no.

De Nauar
re negocia
tionis.

ccccx

Oratores
ad Regem
Nauarrę.

Inter regē
de foderē
challo.

Sacerdos
Michael
ponatit ſa
terras.

Capita re
derum cum
hallo.

Quos ſta
p̄ pollicet
hallo i p̄
mum.

ſicqꝫ Bur
goſpromit
ut hallo na
uarro.

proreha
tio Regi na
uarre.
Quid nri
deat nauar
rus Rex.
Mouit al
be dux exer
cium.
Aufugit re
giaci filia.
ccccxci
duc trāst.
Occurrunt
rōcalāca.
In planicie
dux pdit.
Ducis cdi
cum de fer
uadis bōis.
Comes leri
ni ecul pte
cedit.
Eiamōtēsi
ad comite
veterōsim.
Aufugit rex
Nauarre.
Proreha
tio ciuim.
Proreha
tio de dedi
tione.
Etiauo ka
lendas Au
gustibem
capit dux.
De nunci
filiaci alo.
De casti
limfachi pa
ricide.
Eōra pfiis
voluntariē
Constatino
polim.
Fra? scim
fachi.
Pecunias
bat filio p.
Fugat pa
tre perfid.
Caput im
perii fugat
fratres.
Obtruncat
quotq̄ asse
quitur.

bitur pro heretico, qui cōtra hereticū regem arma mouere recuset, & tanq̄ in hereticū sōbitur. Respondet, se nihil habere in mandatis a pontifice, neq; pontificem ei quicq̄ iubere, quia nouit se nihil posse, sunt nāq; Nauarre redditus tenues. Nauarre situs, q̄ in pyrenneos līmites, rā dices & angustias pyrenneorum vīm q; occupet, formidolosior est Nauarra Castellae, q̄ eius regis potentia. Armato namq; Gallo est in eius arbitrio p̄bere iter in Castellam. Interea dux albe mouisse dicitur ex Saluaterra, vbi regis imperium expēctabat. Nauarram versus Regina, cuius dotale regnum est, cum filiis traecisse pyrencos in bearnum dicitur, Tu vale Burgis. xv. Kalendas Augusti. M. D. xii.

AVdi, quid nostri egerint. Dux albe p̄fectus, & exercitus sub eo militans, die tertiadeci ma Calendarum Augusti, Pompelonem, regni Nauarre caput, per valles borundē ac Liziam bere ad Angustias venit, quē portus strictus dicitur. Obuii prodeunt armati sexcētum roncalesti pedites, ceteris Nauarris bellicosiores, trāsitum prohibētū si possent, sed nostris aduentantibus paruo negotio angustias deseruere. In planicie, quē vulgo Pompelonē sis Conca dicitur, descendunt nostri, edicitur, nequis miles pena p̄po sita, fata destruat, ne cuiq; inermi damnnum aut iniuria inferatur. P̄cedit, vt p̄ses exercitū, dō Loissus Viamōtēsius, lerini comes, Nauarre comestabilis, domo extorris ob similitates cum rege, quia sit Agramōtēsius, alterius factionis caput, ab ea quē regi dedita erat, Comitē lerini, ducis Nagiare filius eius fororū cum catafractis regis septingētis comitabatur. Viri omnes se minē q; iue factionis Viamontēse fautori, prodeunt obuiam, nec manib; vacans cum simō suscipitur gaudio. Auditō nūtio q̄ nostri stricti portus angustias transferint, ex Pōpelone disce dit Rex, & Sanginesam oppidum munitum in Vallis Roncalis faucib; situm proficiscitur, nec bene validus. Regi dīcedentī protestati sunt ciues se tutaturos vr̄bem cum eo, si permanerit, sed si deserere vr̄bem statuat, ne proditiōnis arguatur sup̄plicat, si cum hoste ad vr̄be se appli cante paciscitur. Veniam p̄bet in felix rex. Dux albe eū exercitū Pōpelonem tendit, castra locat, foedera petunt ciues, nullius generis negotiatio admittitur, vt sese catholico regi libere de dent expocitū, nisi malint in p̄cedam dari. Veriti ciues, ne si vim expēctarint, penitus euerant tur, in deditiōnem veniūt dominico die Kalēdarū Augusti, ostantia sunt vr̄bem ingressi nostri, arcem & templorum turres p̄cedis dux albe munit. Hec de rebus Nauarre ab exercitū. Ab vr̄be autem scribitur Magnum Turcarum principem Selimsachusū, maiores ab otomano eius familie fundatore, cui selimsachus est decimus heres magnanimitate superare. Audi quonā p̄ sto, patrem decrepitum deceperit. Is selimsachus patre consentiente ab adolecētia nup̄sit filie magni regis tartari, vt vulgo loquat, ad fines thracie. Apud socerum vitam agēs, sepe numero misit nuntios ad genitorem, vt bona venia liceat ei Costātinopolim venire, patrem priusq; ho minem exuat, salutatum. Pater autem iuuenis filii nocens animū, q; ferus esset, aduentum re no nit, diem protraherebat ex die, veritus id q̄ accidit, ne fene stritem suam & fratres, omnes sibi si lios ac nepotes perturbaret. Selimsachus, patre ignaro, capit iter, fauete focero. Itinere fere me dio, de aduentu filii certior factus genitor, nuncios mittit, qui selimsachū hortentur, ne armatus veniat, sed reuertatur. Respondet, se, licet inuitum, patris imperio pariturum. Sed ne tumultu exorto, a suis perimā, qui se deceptos cōquererēt, si terga verterit, sup̄plex orat vt pecuniarū aliq; sum mā comitibus p̄bedam pater impartiat. Iugulum in manu filii posuit pater, pe cuniarū acerū filio misit, militibus diuisit & nonos superaddidit. Recta Costātinopolim pro ficiscitur, patrem e regia fugat. Fratres & eorum filii p̄opinqui etiam omnes aufugit. In Asia traiciscit, Imperium, fauentibus bellatorum ducibus, capit. Bafanos, quorum consilio cū sta regebantur, obtrūcat, ex quorum nece, magnos pecuniarum ad futura bella cu fratri vr̄ maio re natu p̄cipue, ad quem imperiū attinebat, cumulos congerit. Magna dicitur animo versare. Deus nostra custodiat. Tu vale Burgis sexto Kalendas Augusti. M. D. xii.

P. M. A. M. Marchioni bellecensi Petro Fagiardo.

CRebros iam habemus ex Italia nuntios, propterea crebras ad te mitto literas. Nullus fere p̄terlabitur dies, quin Pachieus tuus in hac curia negotiorum gestor ame petat vt scri bam. Dispositus at impensa tua pedites habere, quo frequēter quās rerū successus intelli gere, Accipito igitur que in p̄sentiarū emergunt. Ex Monzono oppido, in quo Aragoniū Valentinum & laetanium conuenit, apud reginam loco regis, coacti sunt, scribitur rem in lō gum protahit. Confectis grauanitibus omnia confundunt. Si quis aliquid sibi contra sus illa tum putat, aut regia corona queq; deberi existimat, nūq; dissoluunt cōuentus, donec cōque renti satisfiat, neq; regib; parere in exigēdis pecuniis, solent aliter. Regina quōdie scribit, seve

xari eorum petitionibus, nec exoluere se quire, quod se maxime optare ostendit. Rex imminē tis necessitatis bellice vim p̄ponit, vt in aliud tempus querellas differat, per literas, p̄mun tios, per ministros, cōuentū, p̄sidentēsq; hortatur monetq; summis sere verbis rogare vi detur. Omnis interea bellorum vigor Castellae incumbit. Ex vr̄be scribitur Iulium potficem nō Bernas Eluetis fauere. Mediolanū sedunensis Cardinalis & Eluetiorum oratores atque vna pro Cesa re Andreas Burgenfis gubernant. Vellent suum Mediolanēse ducem, L. Ludouicū quondam vi ta functū in vinculis Gallorum filium, qui Maximilianus appellatur, P̄tixē nisi magis cupere videtur, q̄ Gallorum exterminū ex Italia, Bononia, & que sunt ecclesiasticis turis cetera, recur perauit. Parmam & Placētiam egregias ducatus Mediolani quondam vr̄bes t̄are intendit v̄ dicare pontifice, membra fuisse quōdam exarchatus Rauene inquit, que vr̄bs post Romam p̄tmaria esse solebat, imperatorum sedes in Italia. In Kalēdis Augusti. M. D. xii.

Proh miseris concines meos Mediolanēses, proh infelices. Calamitosos appellare solem; viros, qui ex carib; voratu, in scyllam cadūt rabiem. Quo titulo eorū nos appellabi mus Mediolanēses, qui & rabie scyllae, & carbide hyatu a multis s̄a annis cōtinuo tra ctu cōtinentur, electis Gallis meliores sperabāt successus. In deterius magis ac magis res eorū ruit. Eluetiorum milia quidecim Mediolani agunt, se Mediolanū a Gallorum scūtia tutati ros inquit, & sentia ipsa sepius ipsi male fortunatos ciues excoriat. Quid humanitatis a silue stris; mōtans, barbaris, carbonariis, ferrariis, bubulcis potest emanere? Quid particulatim in hospitibus gerant contra inermes armati, vsus & consuetudo rei bellice dicat. A nobilibus, si p̄cipue tantillo Gallicē cotone deditos intelligūt, ad ossa vsq; pecunias extor quent multē nomine, a republica exigunt quotomense tributa intollerabilia. Nec matrū genitus nec infan tum vlulatus, dura rusticorum corda in hospitibus emolunt. Neq; totius vr̄bis ab ipsis toties altas, a Gallis sepe, a germanis aliquando explatē, paupertas ad vllam primarios eorum misere rationem mouet, neq; in religione pietas, neq; in profano humanitas est, deffenda sunt omnia. Quod malum non Galli, non Elueti, nō teutonici trahunt, sed ipsimet ciues inter se discordes, ob atrum semen & tartareum venenum ab immundis inter eos satum spiritibus Gelforum & Gebelinorum. Qua peste neque vos Hispani liberi estis, diffidētis & vos, licet noie diuerso, O nez & Gaboa, & alterno vos odio p̄sequimini. O iugēs mali, o p̄nicies cōtagiosa, tāta est meo rū cōcūit cōcepta in aduersos aiorum perturbatio, vt ex igne flāmato se se inuicē detrudant in prunas, & e prunis ardētibus in flagrantes iterū si āmas p̄cipitent. Miser interea populū ino ces suo sudore sibi familieq; sue victū queritās, inter has primatiū procellas, quāstā conterit. Nequeo sine horrore, sine molestia nequeo ista referre, quia p̄sertim strages ista fratres, & pro pinquos meos nō leuiter macerant. Vale igitur Burgis quinto nonas Augusti. M. D. xii.

Caelorum influxus Gallis mala multa mīnantur. Magnanimus & belli nerus abundans, pecunias dico a patre relitū, Rex Britanus, siue mauius anglicus, obstrepit, fremitq; in anti quum suē domus hostem, regem Gallum vndiq; traecisse ipsū in Galliam fama est, ad oppidum inuincibile dicitū Caesum, a quo fretum ipsū dicitur Caesum, in littore Gallico situm, & semper seruatum a maioribus in Gallorum oculis. Mita feruntur de iuuenis regis ani mo, deq; exercitū comparato, vt ab eo latere Gallos impetat. A nobis autē Britani qui ad nos traferunt, nostro exercitū stimulos ingerunt, vt conueniant, quo possint vna Galliam adort ri & vastare. Missus a rege nostro Calderonus quidam, regie domus metatus, qui Batonā ho stium frontem & scūtū diligenter exploraret, reuerfus est, ait par tim electos, sua sponte partim oppidanos Batonam deseruisse, p̄sēdita ait inesse valida, tremētia tamen, ob aduentum Anglo rum. Rex infelix Nauarre, audita vr̄bis primarie deditiōne, mouēte p̄sertim exercitū, misit duci albe obuiam famulum afecretis, cum quattuor senib; ex oppido Sanguessa, quo se receperat de pace traflatū. Renuit dux foedus vllum se velle inire. Vt e regno discedat, nī velit obfide ri, & capi vbi itiq; pedem fixerit in regno respon dit. Deb uisse foederibus inhærere q̄ndo foede ra offerbantur. Obiecit regi literas, in suis afecretis familiaris preempti crumena, adon Michae le sacerdote in Pompeione repertas, de pacto cum rege Gallorum contra Castellam, per vallem igitur Roncalem miser per pyreneos mōtes traecit in Bearnum, autam regionem, in Gallia. Deduntur cetera rege iubente, ne rusnam expēctent, p̄ter Stellam & Tudellam, eius regni op pida primaria. Dedūtur etiam in pyrinneorū vertice arx sita nomine Masa, & trans pyreneos egregium sancti Ioannis de pede portus oppidū, ad cuius p̄sēditū cum fortibus militib; p̄e misit dux, secuturus ipse postmodum, Gonzalum Donal strenuū equitem, in primario Pom pilonis templo turrato Ioannem locauit de prato Medellini oritū. Hoc instatu res sunt. Tu vale Burgis quinto idus Augusti. M. D. xii.

Qui Mediolani gube
nent. Keller
uncē ciues
nō Bernas
nos. Bono
nā recupa
uit papa.
Parmā vt
placētiam
ccccxciii
Collachy
matio d
is cocūto.
P̄ci? e cō
ch Eluetis
q̄ est Gallis.
Sēntia q̄
uiores Le
ueti.
De barba
ra Eluetioꝝ
natura.
E notōes
a miseris ci
uibus.
Quā ruffi
clueti s̄i
Non āstē
is ip̄met ci
ues cā ma
lozum.
Quē perni
cies ex hac
peste factio
num.
P̄stēsi p
uerbium.
ccccxciiii
Augustus
recepit uale
dit Gallia.
De sio re
gis Anglię.
Oppidū ba
ione dīseru
erunt.
Mouet in
exercitū.
Ex siques
sa rex isq;
nūcios mī
tis ad bucē.
Et discedat
e regno dux
ast.
obiecit ista
rum.
Rex disces
sit a regno.
Tudella et
Stella nō d
dantur.
Mala rēta
Iōā. d. pede
portū dāt se.
q̄s locauerit
i p̄sēdit dux.

ccccxv.
Conquesto
Regis de
ablati.
Dux ferrar
romae.
Animo pa
pe ducem
Ferrari.
Ausugit de
Mediola
ni pueris
de suo duc
no dato p
deratis.
Quid euel
lit para Ce
netoo.
Basta vrb
i nra manu
Salutis
Marchio
nobiscum.
Eccentus
Dantus.
Barbari
pnceps pa
cifid.
Derdentof
barbari.
ccccxvi.

Hispano exercitū alendo partim habebāt haenus, quēdam milia ducatorū, Pontifex & senat⁹ Venetus. Gallis per Eluetios & Germanos eliminatis ablata sunt. Male a sum fuisse cōqueritur pro rex quadoquidē sub ea spe, nulla ppria necessitate impellente, col legerit quotquot Hispanos per Italiā vagabantur, paratūq; sit, quacuq; federati statuant, pro Gallorum potestate, Alfonso Hestēsis Ferrariē, si Pontifex permittat, Dux, sub tutelaribus pōtifficis litteris & Fabricii colūne fide Romā profect⁹ fuerat, spe sedandū pōtiffice erga se iras tum. Petta ab Alfonso hestense Ferrariā pōtiffex. Tutellares citat pōtifficias lras Alfonso hestensis. Stūg persone respōdit Pontifex datum esse chirographū eūdē redēdūq; non Ferrariē. Pōtifficis animo detecto Fabricius, Alfonso hestensem ex vrbe deducit, veritus ne contra hē dem a Fabricio datā, Pontifex Alfonso hestensem capiat. Neapolim se contulisse dicunt. Mediolanēsa ruminant, & murmure assiduo rodunt, q; dare illis promissum ducē federati differant, suspitio est in Italia, Imperatorē & regē nostrū, dare velle ducātū alterutri neponibus, Carolo. Hi spaniarū principī, aut Fernando, vt vestro more dicā, infanti, Eluetios autē represisse Venetos cogitatus de Brixia, Bergamo, Verona, & reliquis ducatus Mediolani quōdam mēbris, Patauio ac Treuisio contentos esse volum. Montis ferrati Marchio, qui statum suū habet in al piū radicibus in Italia, ex federatorū decreto vrbe tenet Hastēsem. Salutē Marchio & ipse in alpiibus sedem habens ab Italiē latere, federatis se coniunxit. Sabaudiq; vero dux Gallicas partes sequit. Federatorū sit conventus in vrbe Mantua, quē decernent intelliges. Nostre fides hofes, magnus Turcarū princeps, & Persarū rex Sophi⁹, ac Soldan⁹ Babilonicus, pace nūc fruuntur. In presentiarū dormiunt, christianorū inepitas, strages ac diffidias derident. Demūtā da curia Rex cogitat lucronium ibimus, quo sumus rebus gerendis in Gallos propiores, & stel lam Tudelamq; pertinaces perterreamus. Vale Burgis Idibus Augusti. M. D. xii.

P. M. A. M. Marchioni Bellecenti

Aucts arte diebus Pachēcho tuo litteras ad te dedi, Tudelam, Stellamq; Nauarrē oppi da primaria nolle se dedere inquit, nisi regi catholico presentī. Augusti die duodecimo Lucronium profecturus Rex discessit. Lucroniū peruenimus. In oppido Tudella tumultus exortus est septima Kaleñ. septēbris, Dedendū esse oppidū nec ruinā expectandā, ex oppi danis hi preponit, non dedendū & in fide sui regis sistendū ali cōsultum, ad arma ventū est. Re gem oportet. Si Tudela voluerit Tudela se cōferre. Ibi vt arbitror: ne oblata e manibus des labatur occasio. Dixi alias Antonii cūgnā camoresem epm missum a Rege nostro oratorē ad Nauarrē regem, ab ipso rege captus est in Saluaterra bearni, & in Gallia ductus. In sui excusa tione inquit Rex, nō habuisse a se veniedū litteras Tutellares sineq; ipsū bona venia fines suos ingressum. Credimus regē, ius oratorū violasse: quo suspitōnē Gallis tolleret, ne putarent. Si oratores admitteret, fraudem ineffe. Bearnī regio Gallicis est plena militibus, illuc Galli cōue nient nris oppositi. Ex vrbe Roma plūbate sunt mēbranē apōtiffice allatē bullē. Regē Nauarrē anatematizantes, q; arma fumere cōtra Regē gallum quem pro excoicato pōtiffex p mulgabit, recufat. In vniuersis Nauarrē finibus publicabunt per pcones & pulpitarios oratores. A vez neto senatu habem⁹ oratorē Ioannē Baduarium genere nobilē, claris moribus ornatū. Ab eo, quē in oriente gerent, apertius ac verius intelligem⁹, Veneti nāq; suis oratorib⁹ apud quem cūq; Regem aut alias principem agant, res orientales significant, quo illas principibus enarret. Ex vrbe scribunt, mortuū esse fratrem Paschale dominicē institutionis professore, epm Bur gēsem, qui Romā sese cōtulerat Lateranēsi cōsilio affuturo. Is viuens ita redditus suos indigētis bus ex christi regula distri buebat, licet opimus, vt pauper & aere alieno pessundat⁹ obierit. Le gatis eius, summus Pontifex illius aiaduersa bonitate, sedis vacantis fructus elargitus est, ad des bita perfolueda. Taurini ad radices alpium in Italia mortuus est etiā vntus magni Trinitatis filius comes Misochi. Huīus genitor magn⁹ Trinitatis Fractē mariscalus, cōtra Galesum, quo atunt regē Angliē descendisse missus est. Magna est huī⁹ viri rei bellicē perita. Hac eadem die qua hęc scribo mihi Rex Faffus est vna voce, Gallos in festasse Rossillonis comitatū, & multa pecorē capta fuisse depdatos ex agro, dū Interea cōtent⁹ Aragones Valetini & Laletani suis ca uilationib⁹ ptahūt, iterū ab vrbe scribit, sedere aīo summo pōtiffici velle Ferrariē ducātū, p Vrbiū ducisuo ex fratre nepote vrbis pfecto, hoc iudiciose forsan dicit, cū sit Tullus pontifex ecclē spōse sibi credite magis amator q; propinqrū. Vale Lucroni⁹, v, Kal. septēb. M. D. xii.

Superioribus diebus ad te scripti magnū Gonfaliū Fernandū a Rege dimissum vt in Italiā spectificeres, is dū separāt & ab diuersis Hispaniarū partibus egregios rei bellicē peritos

In Tudela
discordes &
deditione.
Amozis
epus capis.
Quarecino
violauerit
oratorum.
Bearnū oc
cupatum a
gallis.
Rex nauar
re excoica
tur quare.
Baduaris
venet⁹ ora
toz.
Heneti scri
bunt orient
tata.
Epe burge
sis obijt in
vrbe.
Mort pau
p iz dices.
pbaq; libe
ralitas in
episcopum.
Comit mta
fochi moza
Incuria
sū galli ro
ssillonis.
ccccxvii.

militēs expectat, trinit in cassum tēpus, quo properare debuisset, Interea loci, relatū est ab El uettis & reliquis Italiē vrbib⁹, electos fuisse Gallos, neq; iam Galli vllū, esse in Italia vestigiū, preter q; in preclūis arcib⁹. Frustrator suo desiderio magn⁹ noster, reuocat⁹, nō iam opus esse ipsū opera monē. Fuit hoc munitū illi amaro felle amarū, fuit illiaco dolore grauī. Mori maluisset, vt aut, qui magnitudine animi ei⁹ bene norū. In oppido Metinē capi nūdinario, implicatus, quicquid auri intexti, vt argenti, quicquid ferreū aut alias ptofum illuc fuerat a mercatorib⁹ deportatū, coemit, militib⁹ nobilib⁹ precipue, diuidendū, sub fide data merca toribus, neq; em pecuniās assequēbat ad id pōdus, profectiōe cessante, in man⁹ eius oia depo siterūt. Multi vt em sequerent facultates oēs, p simonias etiā detructis, absumperāt in appa ratus bellicos. His quicquid possidebat auri atq; argenti, supellestiliū etiā, pro qualitate pionarū in partitus est. Loxia celebris oppidū in regno Granatenū datū est illi dum viuat in habitatio nis sedem, cū vxore ac filiabus, marē habet nullū, se recepit loxiā, in secessū illu viēturus, do nec ex reddidit⁹ propriis, sua virtute bellica, partis creditoribus satis fies. Sūt ei centus quadra ginta forte militū ducatorū, sed in vasto pelago sunt atq; Vrecolus, est animo gloria in exple bilis. Nescit tamen priscā illā maiestātē quā Italiē, volentibus Italīs, legem dare videbat depo nere: Qui em adest saluati vel negotiandi gratia, nihilominus auctoritatē eius stare loco in quinnit q; quādo sublim⁹ calcabat obuotos hostes; & post electos ex Neapolitano regno Gal los de magno capitaneo. Ad res Nauarre ventam⁹, Marti scall⁹ qui p suo rege hic negociabat, ad Regē catholicū summissus venit, vna & comes oppidi scī Stephani, regni illius primates, multi preterea nobiles, iurātū deditōne venerunt. Se post hac fidem nostro Regi seruatiros polliciti sunt. ex quo Rex suos eos deseruit, quē pontifex Regis titulo priuatū q; sit Regi Gale lo amicus, Ioannem de nebrito nominandū iubet. In Gallis sūbus tres sunt electi gubernato res, dñs Longavilla, Dux borboni, & la Palza, Vtrū cōcordes futuri sint, dicat natura Gal lica, quē romacos eorū semp fluctibus agitāt. Stella & Tudella iugum adhuc recufant, Peris ioānes, Galli regis pfect⁹ maritime, cū magnis quattuor armatis trirēmb⁹ ad oceanū cēdit. In sum tryrenū b⁹ basilici tres in strage Venetorū habitū, in achine genus qd vno istu potis est nauim vniā, qdūq; illa sit perterebrare, atq; dicerere. Vale Lucroni⁹. iiii. No. Septē. M. D. xii.

Ad res nauarre ventam⁹, Marti scall⁹ qui p suo rege hic negociabat, ad Regē catholicū summissus venit, vna & comes oppidi scī Stephani, regni illius primates, multi preterea nobiles, iurātū deditōne venerunt. Se post hac fidem nostro Regi seruatiros polliciti sunt. ex quo Rex suos eos deseruit, quē pontifex Regis titulo priuatū q; sit Regi Gale lo amicus, Ioannem de nebrito nominandū iubet. In Gallis sūbus tres sunt electi gubernato res, dñs Longavilla, Dux borboni, & la Palza, Vtrū cōcordes futuri sint, dicat natura Gal lica, quē romacos eorū semp fluctibus agitāt. Stella & Tudella iugum adhuc recufant, Peris ioānes, Galli regis pfect⁹ maritime, cū magnis quattuor armatis trirēmb⁹ ad oceanū cēdit. In sum tryrenū b⁹ basilici tres in strage Venetorū habitū, in achine genus qd vno istu potis est nauim vniā, qdūq; illa sit perterebrare, atq; dicerere. Vale Lucroni⁹. iiii. No. Septē. M. D. xii.

Aud me adhuc itaceat in pluce superior Epistola, cōdo ad Regem duo venere vola res tabellarū. Ab Albenſi duce pfecto alter, ab interiore Betica, Andaluzi, vocatis, alter. Qui ab exercitu venit, tranſiſſe pyreneos in Gallia ad oppidū sancti Ioannis pe de portum nostrū vniuersum exercitū, cū impedimētis, machinis, & tormētis omnibus referat. Ad exercitus Anglici duces & pfectos Rex noster nūcios miserat, significatū durā fore pro uinciam, si ab ea parte, quā Baiona oppidū portū Gallie custodit bellū inchoabit, quia valdi diorib⁹ sit pſidijs munitū, & moenib⁹ turritis, ac frequētib⁹ pinnis, & repagulis circū septū, vt periclorū fronte decet, neq; pinnā aut repagulā in esse ait vllum, quod nō sit variis tormē torū generib⁹ fulctū, q; in id oppidū, quicquid virū Galli assequunt, ichuserint, ppterea Rex nosse, tāq; bellorū callidus magister, Anglicos hortatū & monet, vt sese nostro exercitu con ſungāt in ea Gallie parte, qua sunt inermes, & in cāte ciuitates & oppida. Baionā esse hoc pa rto obſidēdam, a longe, scilicet, & sine periculo, captis a tergo eius, oppidis, & vrbib⁹, nō irrū pendo ad eius muros. Respondent Britāni se venisse, vt primo impetu Baionā adoriant, neq; aliud se habere a suo Regi in mādatis, eat noster exercit⁹ ad se inquit, nolle se a pſpectu Baio nē mutare. Inſtat Rex, vt peruciatū deponāt, sibi esse curē de mādato sui generi Regis ipſorū, & repetit p legatos recētes, q; periculoſum sit armatū hoſte velle in facie ferre, morituros esse vi tormentorū quotquot opugnatiōne tentauerint. Stāt immobiles illi, Nescim⁹ quid ſtatuet. Animū Regis ſixum est velle a iuta parte hoſtes impetere, non quam vſm expectant. Interea loci ne ocioſi viuāt Britāni irrūperūt in eā Cātābricē partē quē Lipuzca dī, ferro atq; igni tumul tuarie loca quēdā vaſtata Keteria appellāt. Quē ex Betica curſor venit. Granatē vrbis ait vni uerſum regnū tremere, q; gens vaga, Gandules dicit, totū incurſit regnū, neq; vrbe ſpe ſam immūnē euadere a rapinis ſinunt, noctu ciues ab hortis, a mētib⁹, ab ipſius vrbis vrbis trahunt in prēdā, ex vrbe ipſa credunt labem orſi, quā necdū Mahometicas nuper cōuerſi ſuperſtitiones exuerūt. Est & timor alius, Turcarū & Maurorū pyrate littora illa perturbāt, ex inſperato variis in locis armati deſcēdūt, & villas in totas oppidaq; niſi ſint valde munita, in prēdā trahunt. Multa ſam loca ſunt depopulati. Si quis pyratum Ducū in interna proſili re nunc auderet. Rege in Gallos occupato, deſicerēt nuper cōuerſi, omnia nuerēt, veteres nāq; Chriſtiani numero pauci ſunt, & eius vrbis iniquimī. Inter Chriſtianos veteres nup exortū eſt deſectio nis ſeditio, ob ſimilitates Marchionis cenetēſis & Ducis archieſis, qui ambo iuuenes ſeſe cōuerſis

Beuocatur
Sola? Ser
nāus ma
gnus.
Loxiā se
recepit.
Lexus ma
gnus.
Hora mira
eius laudē.
Darechab
p nauarē
ad regem.
Genit⁹ no
biles ad re
gem.
ij. Gallia
ces contra
nos.
Deronana
nes pꝛati
in oceanū.
8 basilicē.
ccccxix
viii.
Hostis sit
ſco ioāne.
De baionā
munitio
Dometre
nī Anglos
vrentat ad
noſtro.
Accusat bñ
tāni baionā
volunt.
Discrimina
pponit si ba
iona pctat.
Ebelli ma
gister ſibi
conſult.
Bentariam
Britāni ya
ſarunt.
In regno
ſuarie ſi
dona niſi
pyrate tur
ce ac mauri
bericuli
deſectio nis
cōuerſis.

Marchio
vill' como
se obstat
vulgarit
De archie-
pico po ce-
sarangusa
no.

ccccxcix

Reg portu-
galie fauci
gallis.

Liscan in
plogamom.
Selinachi
ferocia.
Zudella et
Stella dadi
se.

Angli qui-
caces.

Quid in co-
uam man-
statum.

Sora flo-
rinos vt mu-
tetur stat.

Idata op-
pisti i pda.
Eucium fo-
dorini a fo-
renzia.

Similia
medicatio
mittitur.

Idia dia-
ri pntes
capu.

cccc.

Ducen ba-
bit medio-
lani.

Dereb fer-
rari.

Regis mu-
tina tollunt
ducti.

Exercitus
gallie con-
tranos.

Wellinus p-
tor exercit.

A stelle
arcis pfecti
litterg.

Desebit sa-
cob velce
ante tepus.

Suga mu-
realli.
Eun' comel
anglus ad
curiam.

momorderunt & nudatis ensibus, nisi affuissent medi, se cofecissent. Tertius iuuenis Ludov-
icus Mendotius Tedille Comes vallis formosi Marchio, qui presidio Alhabram tenet & reg-
ni custodiendi prefeaturā, illico accurrit, & exortu sedauit tumultum. vtriq; rixanti est ppin-
quus, & prudēs ipse atq; animo ingēs. Ad Nauarrē veniamur rē. Archiantiles augustin' cesarē,
regis expellere filius, vir magnanim' & bello egregius & pace, cū tribus milib; peditū & sex-
cētum equitibus Aragonicis, est Tirafone, Tarazonā vulgus dicitā Tudela parū distante Tur-
delam inuadet, si parere distulerit. Vale Lucroni in Nonis septembris. M. D. xii.

Non autē aut frequētius ad floridas vepres, & rosida dumeta Thymosq; bene olētēs cōuo-
litant apes, q̄ ad nos, a noctis oibus orbis partibus hoc tēpore pperant curiores. Portu-
galie regem Emanuelē nostri Regis generum inquitunt, Nō modo deturbatē a suis lit-
toribus Perioanē Gallorū prefecū maritimū, tam in oceanū cū tremētib; delapsū, per
fretum herculeū, sed quassatas naues ei refecisse, fulsisse etiam cōmeatib;. Liscanus nostr' e clas-
sis cuiusdā prefecus. Perioanē inlequebatur, vt deprehēsum in mari nostro, aut stereret aut
ip se vinceret, ab eo inclusum intra portus Portugallicos pertransiuit Liscanus, neq; vspia vi-
tra sese repererunt. Euasit ergo Perioanes pyratiam in oceanio cōtra classes Hispanas exerci-
taturus. Io. Baduarius orator Venetus, habet ab illustri sua republica litteras. Mira scribunt,
de Selinachi Turcarum principis ferocia, sentiatq; in fratres & propinquos oēs. Aiunt traie-
cturum in Asia in permitte Corcuti fratris maioris & filiorum eius, quib; primam geniturā
arripuit. A nobis q̄ geratur accipe. Tudela Nauarrē simul & Stella pti naces haētē, subdunt
colla iugo, die huius mensis octauo fide obsequētē prestiterūt. His dieb; Anglis renitentib;,
responsum est vt aut sese nisi coniungant militibus, vel discedant, vtrum malint eligāt. Nolle
se Rex catholicus, qui egress' est bellorū magister, inquit, tā ancipiti fortunę suum, generiq;
sui exercitum credere, vt hoste velit, qua cautus est & paratissimus a frōte, cum possit ab incau-
to & in parato latere, adoriri. Ex cōuentu Mantuano fert, statuisse federatos, sed pceptue por-
tifficē qui rabidus in Gallos, toto conatu nititur excerpere ab Italia Gallorum nomē, vt status
Florentię mutetur, quā nequeunt presentē statum ab amicis Gallorum diuertere. Ad rē per-
agenda Vrbinū, Dux summi Pōtifficis nepos, cū copiis ecclesiasticis mōtana occupat. Planicie
Ramosus a Cardona pro Rex cum Hispanorū manu valida quatit. Pratā oppidum in sine a
Florentia distantē miliaria decē q̄ reluctauerit, vt captum in prēdā dedit Ramosus. Florentiā
tendunt vtrinq; populus nouarū semp rerum studiosus arma capit, tumultuat. Efficitur con-
salouernis, & fictiois cō Soderine ac Pacētis, quicūq; imperabat. Medices familia ex torris in
mittit, cuius est hodie caput Cardinalis Laurētii medicēs filius, qui sub ciuili toga vniuersos
Italie primates sua prudentia moderabat. Lucas sabellius cum equitib; quinquaginta, pe-
ditibus autem conductis centum Pratam presidio tenebat, capti omnes aut perempti fuerūt,
Vale Lucroni. iiii. Kal. Octobris. M. D. xii.

Multos rerum aceros vno tibi cōcludā fasce. Mediolano federati decreuerunt suum
prebere ducem, Maximilianū Ludouici Sfortie filium primariū, per Eluetios repo-
netur q̄ sint viciniōres. Alfonso Istenis Ferrarie ducis nomine priuatus a pōtiffice.
In Brucis est in regno Neapolitano. Res Ferrarie in priore statu sunt, abscessis tū duobus pri-
moribus mēbris Regio ac Mutina, quorū alterum sibi retinere pōtiffex intendit. Regnum dia-
co. alterum, in quo Mutinā, impatori est impartitur, q̄ sit impialis. Ioannes nebrini titulo &
iple priuatus regio in Pyreneorū radicib; qua Gallia spectant cum vniuerso Galli Regis exer-
citu est. Duce Fracisco de Angolemā delphinc, herede Galliarum cuiusat finium tres guber-
natores, rei bellice peritiores, Paliza, Borbonus, & Longavilla, regnum Nauarrē paratū im-
pepere. Patentes misit litteras ad arcis pfectos, sed pceptue ad Iacobum vlez Stelle prefecum
arcis, quā maioris momētū sit Stella, Iacobusq; ipse fuerit regio suo pane a teneris enutritus.
Erratē se traditurum obliuioni pollicet, modo ipso aduentante deficiant a nostro rege. die sui
aduentus cum exercitu Kl. assignat Nouēbris, poccupauit mādatum Iacob; vellez, defecit.
Distulit accessum herus quōdā cō, rex priuatus. Rex noster deditam ierat susceptum Tudelā.
Audita Stelle defectiōe, Lucronium rediit illico. Nauarrē Mariscalus qui data fide curiā loco
carceris habebat, aufugit. Vniuersum Nauarrē regnum cōcitatū. Ad regē catholicum ve-
nit & prefecus Anglorum nobilis quidā Comes, elegans pfecto iuuenis, Batone Gallicę dis-
ficultates illi Rex aperuit. Reuerfus, nequiuit Marchioni de Orset exercitū p̄torū persuadere
transitum Britanorum ad nos, qua tutior erat Gallia adoriri. nuncios habem; qui abisse Brit-
tannos inquitunt die huius mensis septima, sine boni Regis nisi aut sui veniā. Baduarius orator
inquit magnum Turcarum principē decrepitum a filio electum obisse in oppido Thracie

a Cōstātino poli distati tria, noie Andrinopoli, Selifach; viurpator iperli, ad fratres & p̄p̄ncē
de ipos; more pullatas misit vestes, & ingētū stipēditōr; pmissa, modo ad se veniat supplētes,
tāq; magno p̄ncipi parituri. Rex aut nō vidēs Gallos esse paratos in Saluatera bearni, vt Na-
uarrā impetant, & intelligēs Sanguessam & Lübertū in faucib; vallis Runcallis oppida, quā
Gallus exercit' erat trāsiturus, vna cū Stella defecisse, turbat animō, distrahit in diuersa, hēc it
quid cōsili capiat. Anontū fonsēcā equitē rei bellicę, vti nosti, a teneris exercitūssimū, qui si
memores regi Carolo ad regnū Neapolitanū p̄ficēcū, ante oculos, laceratis foderū capti b;,
& paratas ad ingressum, distrimē esse ingens, Sed tamē Fōsece inquit fidere prudētē atq; in-
dūstrie, cui primū tribuit, a magno capitaneo, inter Hispanos bello; duces locū, Fonsēcā sub-
ridens fronte serena, se prouinciā sumpturū offert, Regi animū prestat, se p̄surtū pollicet im-
mimentū periculō deo fauētē, nil aduerie timere se inquit, sub tali rege, cui semp propitiū fuisse
deū omnipotentē cognouit. His dictis domū proficiscit, prope se accingit, huius mēsis die vi
cesimo discessit, quotq; in curia erāt nobiles illū sequunt, sub eo tanq; sub egregio bellorū
preceptore millitaturū, quē sicut intelligēs. Valle Lucroni octobris. xxiij. M. D. xii.

Formidolosa sunt que afferuntur. Delphin; Borbon; & Longavilla Delphin collegē
in exercitū, retrocesserūt. Pallizē seniori & rei bellicę peritiori p̄returē datur, ducēte Re-
ge, ipsiato & nomine priuato, per vallē Roncals Pyreneos traiecit in Nauarrē regnum
Palliza. In vallis faucib;, sese obicit Valdesius p̄torē cohortē cohorts p̄se et, alias in Italia a Rege
missus, Duces monitū ne cum Gallis cōstigerēt licet incassum. Quadringetos habebat secū
militēs, qui tumultu factō sefferāt ab Albē ducē, q̄ stipēdia desicerēt, Erat itinēri p̄xima tū-
ris humili circūsep̄ta muro. Loci defendēdi prouinciā sumpsit Valdesius. Palliza p̄torē exer-
citus hostium, Valdesio notus, illum hortatur & moriet ne Germanorū & Vascōnū condū-
ctorum furorem exspectet, ne sit perulax in re tan p̄dita. Stat animō fixus Valdesius, tormē-
torum ducem acciri iubet Palliza, temporis teritur aliquantulum. Ecce tormenta, muris ap-
plicantur. nō cadit a proposito Valdesius. Paruo negocio castellum & turrim diruunt. Valde-
sius & qui cum eo inerat strenui milites, a Germanis per tormentorum ruinas ingressi, for-
titer pugnādo, trucidantur. pauci euaserunt. Progreditur Gallus exercit', Serius tamē ob Val-
desii fortitudinē q̄ prefecus arcū per patēs litteras promiserat, rex nomine regio priuatus.
Quare Antonio Fōsece, data fuit occasio exercēdi prudentiā qua pollet. ipso aduētante cū no-
bilibus curę ac p̄sidiis Nauarrē Lübertū oppidū sese cū arce dedit. Tafalla arx oppido
dedito recusatū. operā dāt Fōsece, tanq; rei bellicę gnarus, ne quisq; Tafallē fines intrēt qui ar-
cis prefecus q̄at, de aduentu Gallorum significare. Itinera imperat intercepti omnia, ad muros
arcis sese applicat, se diruturū arcem, & prefecū illico trucidaturū, cum vniuersis eius presidia
riis minat, animum ex necessitate carpit, per crebros nuncios, p̄fecto psuadet, a Gallis se dece-
ptum esse, ac reliquos omnes incolas, neq; venturos, neq; si velint licere, q̄ nostri valida manu
sunt illis in vallū angustius oppostū, quare p̄fectus de auxilio Gallorū desperatus, tum blan-
ditis & pollicitationib; pellectus, tum minus deterritus, arcē dedit. Mariscalum Nauarrē ad
se Fonsēcā vocauerat, venit. In sui excusationē q̄ e curia tacitus aufugerit rupta fide, Fauōre ho-
sti suo aduerse partis via Mōtēse, principi datum a Rege, nequitūse pat arguit, ad cuiā re-
uertitur, datur magno Castellē Comestabilis custodiend;. Audito Gallorū transitū iterū aufu-
git, suę partis populos irritatur. Interea dux Albē p̄tor exercitus laborat, apud Mōgello-
sum, villulā vltimum Bearn terminū, cum sancto Io. pede portus, Galli nostros profligauē-
rant Duce Delphino, prouocaueratq; Delphinus Albē ducē ad certamē, cui dux respōderat,
se habere in mandatis a suo Rege catholico tantum vt fines illos teneat, nō vt conflagat. Mis-
surū se ait ad Regē petiū vt parere Delphino liceat. Interea mutuis se, per vini vtres mitterē-
bus salutant, Hispano, Dux albe vno Delphinū, Delphinū ducē Gallico, Dum ista gerebant
& alterne per nuncios se alloquerent Dux Albe qui post Britanorū discessum imparē se Gallo
exercitū nouerat, milites tacite monet vt adcessum sese apparent, p̄sidiis & cōmeatibus
oppidum sancti Io. muniat, per noctis silentia tacit' Pyreneos conscendit, vt Pōpelonē redeat,
per mōtium culminā, in quibus exta vetus certobium Roncissualis, hęc habem; hęc habem;
to, Vale Lucroni. xxvij. octobris. M. D. xii.

P. M. A. M. Marchioni Bellecensi.

Dum Rex per nuncios cum Britanis ageret, vt qua tutior esset ingressus, Gallia adorient,
Hispanis cōiunctis, Britanū eorū regē sibi generū, p̄ disposita nauigia certiorē facit, de
suorū ducū Britanorū relutatu a suis cōsiliis, faciales illico misit rex gener vt vbiq;

Quid pro-
mitat se-
linachus.

Ballus e-
crev' vent.
Deficiunt
mitta in re-
gno.
Fonsēcā mit-
tur a rege.
Defert se
Fonsēcā.
Sequitur
Fonsēcā cu
nals.
cccc.
xviii.

Pallisa p̄-
tor exercit'
in regno.

Trucidat
Valdesius.

Fōsece strā
tagemata.
Arx Tafal-
lē dedunt
Excusatio-
nes Mari-
scalli.
Iterū aufu-
git marces-
lus.
De casti
Mōgello-
loci.
Delphin' p̄-
uocat ducē
Quid vtr
respōderit.
Mōtēse in
uicē mittit.
Dux albe
noctū vifce
dit.

ccccxcix.

Imperium reperiant retrocedant, imperat, catholico Regi socero suo colla subdat, quacumq; iusserit pro...

Mors Gal deli p. hui.

Aragonis ab Aragonis summe. Duxio ibi spanturum.

Quare no Lusitanus Rex ponit galie. cccccii.

Callidum Fonseca strage ma. Fonseca pro uidentia.

Galli timu runt.

Quid pu plicet Fon seca. Dux negat fuisse mon tum sed de fecu ciboz pperasse. Stelle arx dicitur.

Copula seducit Calabum. Copula rapta. Dux custodi dit in Alie 3a.

Mors Gal deli p. hui. Aragonis ab Aragonis summe. Duxio ibi spanturum. Quare no Lusitanus Rex ponit galie. cccccii. Callidum Fonseca strage ma. Fonseca pro uidentia. Galli timu runt. Quid pu plicet Fon seca. Dux negat fuisse mon tum sed de fecu ciboz pperasse. Stelle arx dicitur. Copula seducit Calabum. Copula rapta. Dux custodi dit in Alie 3a.

Detinuit nuncium heri procurator tuus, propterea geminas nunc epistolas habeto, nulas habiturus aliquid, per Viamote factiois exploratores, cum iam Popelonense Fonseca prescis Loberi ac Sanguessu relicto, deuenisset, Gallos per Tahosium, Vrozum, Artiedam, Aiancem, Runcalis oppida & villas uenisse intellexit. Callido stratagemate Fonseca uisus est. Presto sunt oes milites in armis imperat, in manu se habere preclara occasione profiganz...

Vale Lucronii: in Kal. Nouembris. M.D.xii. P.M.A.M. Marchioni bellecensi. Era bella parantur, Galloru exercitus iam iam occupat Pampelonis planicie, quae Cocha dicitur. nostri se obideri, cum sint Gallis impares patientur. Ex Gallia naq; ostingentos eduxerat cataphractos: leuis armaturae plures, peditu autem Germanoru: & Valconum, ac Bearnesium millia duodecim. Ingressis Nauarram, super additi sunt, primo Agnamontesi fexies mille: de hinc ex diuersis Regni partibus: sui Regis amore comoti quater mille. Nostri autem erant extenuati, ob relicta multis in locis praesidia, & multorum ex Sancto Ioa ne Pedeportus, duce in consilio, furto, discissus: incommoda belli fugientium. Tormentorum praeterea Galli multitudinem trahunt. Nostri autem, ut nil tale Rege timentes, tormentis, & machinis carent, duos tantum habent falconetos, & ferream bombardam, quae neq; bene verti potest, neq; apta est istum tormentario. Praeterea nequaquam abundant puluere, aut globis disciendi. Turbatum video Regis animu: non suppetunt vires ad hostes in de propulandos impresentiarum, obfessis timemus: finitimi Castellae Principes: ut armati properent rogatur. Rebus sic se habentibus, Fernadus Aragonius: Calabriae Dux appellatus, ex Ateenza prope diem, ad Xatuna castellum, optimatu Regibus Aragonicis infensoru: receptaculum ducitur, accuratius custodiendus. Miseret infelicis iuuentis, praclaris moribus: ut tam bene natum decet: ornatis simi. Vide quantum possint praua consilia: multo deteriorem apud Gallos vitam egisset, quandoquidem Galli: extra se nihili penitus faciant vllum genus hominu, neq; subiectis, aut supplicibus ignoscere didicerint. Non longe indigebat miser exempla quere. Quales erga patrem eius Federicum: & generosam genitricem fuerint, debuisset edoceri. Malignus Filippi Copulae affus: quo ipse Gallis se conciliaret, inuenem incautu sefellit: sed tantum facinoris poenas luit: cum facti participibus, per curiae praetores facti sunt concussio, ut sopitos at clam Ferdinandu ducis domus rector: & comendataru Cochillum cubiculi custodem, a Rege duci datos, iugularet. De hinc in tempesta nocte, quae diem Octobris sextum: & vigesimū erat secutura: ipsi ad Regiam profecti, ignem aqua inestinguibilem, quem vis Hispani dicitis Alchitranum, in Regiam cremanda coacerent: dumq; igni extinguendo populus: & curi aies intenderent, per dispositos equos: ad Galloru exercitum, Filippo Regente, dux aufugeret: Hiberum frum traucians: qua vadofus erat. F uere Filippus: & consortes ad equoru caudas, luerint com missi. primo raptati, de hinc mebratum discerpti ad alioru exemplū, ne ipse gloriosus vitam finiret, qua eius genitor: qui & ipse fuerat a Rege Ferdinando, primo huius Fernadi Ducis auge, ob infidiam iugulatus, de his satis. Ad hostes uentamus, aduerte praclaru factum. Per motes Pyreneos, ad eius vrbes: quae dicitur Iaccha iuris Aragoni, agros vastandos: & urbem ipsam infestanda, cum equitibus paucis: ob montu arduoru in ea parte asperitatem: pedibus autem tribus milibus traiecit Bearn gubernator, pro Rege deposito: villam primam adorsatur, quae dicitur Valdebrot. Aufugunt incolae, pede figunt hostes: in ea villa. Per sacerdotis vicinia cocitatur, Noctu Gallis ex itinere fessis, & iam sopore grauatis, et Villa sacerdos: uocatis e proximis duabus villis, conlocatis duobus, manu coegit inueni, forte quinquaginta: Villam incendunt, fumo deturbantur Galli. Flama duce pallantes ipsi sagittis hostes coficiunt. Ob ceati fumo Galli, qua tanta labes ueniat ignari, se sternunt, & confundunt, perempti maiori ex parte, quinq; illic tormentoru uasa: & uniuersa reliquere supellestia cum impedimentis omnibus. est fama, ex omni numero euasisse quingentos tantu, per noctis silentia: & montium amphractus latitantes obrependo. Vale Lucronii. vii. M. D. xii.

P.M.A.M. Marchioni bellecensi. Vrfores Pachtecus tuu nimitu fatigat, neq; adigit ad scribendu, neq; inuisa quide, emergu naq; singulis dieb; epla digna negotia. Ab exercitu Galloru Popelonē obsidētū, plerazq; peditu: & equitu turme soluta fuerit. Est a Popelone oppidu Pons Regine nū cupatu, militaria duodecim paulo amplu. A lucronio: ubi moramur triginta citiger. Id oppidu Galli sunt adortu, nra praesidia disturbaturi, si quissent. Relechi sunt a nris cu ignominia: & iactura, terga ueretes Gallos nri sunt insecuti. Fugientu Galloru qnquaginta nri pemerit, septuaginta uinctos habuerit ad manū. Altera pte qua Pyreneos Oceanu quatit, Borboni dux erat, cu alio exercitu Britanis opposit, ubi primu Britanos discessisse cognouit, uacua uides esse bellatorib; illa cofina, q Britani deseruerat, Lipuzca Pyreneoru regiuicula aggredit. Vile las Reteria, Airu, Aiazuz: & Arnanu ferro, atq; igni vastauit. De hinc Saeti Sebastiani oppidu Turritis menib; munitu, in Oceani litore situ, aditu. Oppidani metu hostiu pauli, ruina: & externitu ueriti, dedere oppidu cogitabat, uti fama est. Inerat forte fortuna expectates nauigla, qb; in Fladria traheret ad Carolu Principe, do Ioanes Aragonu Celaragustami Archia

cccc. lll. Obsesso Popelonē. Popie obli demu. Hostes fultu totumies nisi non. In magno discrimine res est. Auxilia petuntur. Ducis Calabig laudes. Gallis non ignoscit miseris. Quid astru erit Copia. Igne atq; rano regis confundere. Quia pna luerint commissa. Fre Copula iugulatur. Agressio a gri Pachy. Valdebrotu uilla. Idetclay: sacerdotis facinus. Mouit stratagemata. Sternit se Galli pusti. Trucidati maior: q; etc. ccccc. llll. Relechi Gal lia nris. Idetclay. so Galli. 7c. copiu. Lepuzcam: male intracta rit Balli. Quae serua uerit semu. Sebastiani num.

P. M. Marchioni bellecensi.

istis fili: & eius nutritor pedagogus? Ioanes Lanuza comendatarius spatensis: Artista, etiam ut vulgo loquar Biscainus: Maritimus bellator egregius: Nauis vnus dominus: qui ad oppidanos e nauis descendit: Horum: & vnus iuuenis Germani, qui solitus erat ductare, in exercitu Britanorum, Germanorum peditum turmas, fauore: oppidanum animum sumperunt. Tribus his ducibus arma capium, applicantes ad muros Gallos disturbant. Resciant e muris circiter octoginta, cum globulis tormentorum peremerunt. Interea de ingressu hostium, in prouincia vicinia sit certior. Armati procurunt: ex omni montium latere habitatores terrae. Moniti rumoribus exercitatorum incolarum Galli: ne in angustis montium ignotis intersciantur: fugam rapunt, est opinio fuisse Gallorum temeritate auxilio superos: nam si dicitur paulo: moram in montibus protraxissent, actum fuisse de Borboni Duce: ac militibus omnibus eius comitibus, ad vni fissent omnes capti, aut pererupti. Mira de illorum motu anphra stibus, & rupibus inuis, qua Galli fuerat ausi transire, referuntur. Vale Lucronii. viii. Nouembri. M.D.xii.

P. M. A. M. Marchioni bellecensi.

cccc.v. Hodie qui est dies Nouembris quartus decimus: dimissus ab obsessis e moenibus nuncius ad Regem venit. Gallorum excubias noto idiomate fessit, forti esse animo intum fluitantia seruata adhuc illata: quia sagittis: & scopetis e moenibus proximis illa tumentur. Lacesunt hostes nostri, leuis alquando: sed vetari a duce: ne id crebro fiat. Machinas: & impedieta cis flumium: vrbem versus Galli trahunt. Tenturos oppugnationem arbitramur, licet bona spe Regis aures obsessi replant: sollicitum video Regem: tamen Britanorum aduentu confisus: parum diligenter Castellae vires aduocauerat, sero sapit: tunc se summa mensum nouit: quando vix prouideret quiuis, ne cum sta ruant. Dux Naxara: bellorum egregius magister: cogendi nouum exercitum: quo abigat hostes: electus est. Interea dum caeteri aduentent: suae familiae arma colligit e vicino. rem vigilanter tractabit, tum quia gloriae cupidus est: tunc etiam quia generi sui, Lerini Comitibus, res agatur: eius genitore Rex Ioanes deleuerat. Ex Naxara sui Ducatus capite: & eius membris manu coegit, peditum, trimum milium, septingentorum equitum: leuis & grauis armaturae quadringentorum. Aduexit vna tormentorum vasa quinque: generis eius quod Rebaduchines apellant: bigis imposita: adducta etiam ex Fonte Rabia: Batoniae Gallicae finitimo municipio: sunt vasa octo: culubrinae duae: canones totidem: sacres: & falconeti quatuor: eiusdem generis ex Methina campu decem aduecta sunt: veniunt & gradatim aproceribus equites: ita paulatim rescindunt: & speramus: si expectauerint, cum ignominia fugituros hostes. Dux Albæ, de obfisione deq Regis cura sollicitus: vnum post alium nuncios desinat, pauci euadunt. Salazarus Regiae domus metator: lngua fretus Gallica: fessit hostes. Naxara Duce obsessorum nomine hortatur ne prope ret: Rem suam studeat animo tranquillo bene componere. Ne quicquam precipitet, nil obfisis timeat. Idem atulit ad Regem obsessos nihil facere Gallorum cogitata. Lata fronte susceptus est a Rege Salazarus: cum literis obsessorum. Octoginta ducatorum anniorum strenam Rex illi assignauit. Remittitq: in meliore premis spe praebita: pro periculis subbeundis. In ponte Reginae oppido: est Dux Naxara. Visit castra hostium saepe: alonge tamē sese ostentans: neq: audeat eos adoriri: donec procerum supplicia aduentent. Gallos intelligimus laborare inedia: & frigore. Germanos aiunt studere seditionibus: quae ultra fient habebis. Lucronii. xiiii. Nouembri. M.D.xii.

P. M. A. M. Marchioni bellecensi.

cccc.vi. Aditu grati est: quia spem affert res benegerede, quod Palliza Gallici Praetor exercitus Regi Ioani de oppugnatione instati edixerit. Palliza Rex priuatus Regno hortat: ne frustrometis diruat: quadoquidē p obsessos illi copia applicandi, ad muros tormeta praebet: vt vna icones: vt Germani, Christianissimi Regis conducti, stipeditis, p muros ruinas immittat, ad expugnandū suadet: ciues illico defecturos, & interna praedia trucidatos affirmat, ita couentum esse inquis. Ad hec Palliza bellis assuetus respondisse dicit, in hunc modū. Decepti Rex Christianissimū Regē herū meū: decepti vnuerum Nauarre, tibi haften parēs: regnū: vbi primū Gallicas acies Pyreneos traecisse sensisset, ptes suscepturū tuas, & a Castellanis defecturū praestitū. tuis fretū verbis, suas copias me praetore, in tui auxiliū misit: lege praebita, vt ab Hispanis exercitibus te tuamur, vt apte: si fors tulerit: tuo nomine cōstigam: nō vt fortunā: tam ancipiti Galli Regis exercitū credat. Nolle se casu subicere suū, futq: Regis honorē ait, quod cū nihil eorū videat: quae Rex infelix pmiserit de incolarū defectione, cetera putat eiuscemo di successus habitura. Praecedat ipse Rex cū suis factionariis, & obsequētib: exulib: quorū res.

P. M. Praefecto Damicellorū Stellae arcē habenti. Fo. cxiiij.

agit: se cū Germanis, & reliqs militib: atergo secutos: pollicet. Noui ego, inquit Palliza, quā tu faciēdi sunt vni Castellani, q bella gessi logo tempore, in eos, in Regno Neapolitano. Quā fort animo expugnent Rubus oppidū a Barleta distans miliaria octo, vbi ego, & valida meētū morientia prauidia capti fuimus, vrbisq: ipsius Neapolis Castellae, quae nullis humanis viribus posse capi credebantur, multaq: alia in Regno loquuntur. Stergo expugnatores egregii sunt, multo valentiores propugnatores erunt, quā illud muris obitantibus, hoc muris tuentibus, Omne genus hominū imperant Hispani, patientia laborum, in edicq: ac sitis, algoris praeterea, & calorū, aut vigiliarum supra quā credi potest. Sunt vna omnes laudis a deo cupidi, vt mortem audius petant, si honoris alia qua portio sese offerat, quā viuere velint in gloria. Si pro nomine tantillo, si pro fama, quantulaeq: sit gregariū etiam Castellani milites vitam proficiunt, vt rem, sine gloria, non necessariam, quo animo putas, intra hos muros nobilitatem, quae inest, cuius est magis propriū gloriā optare, sapientia moenia defensuram: Praetor Albæ Ducem eorū Praetorem, & Foscam illum, qui nos paulo ante suo stratagemate delisit, multi optimatū filii, multi propinquiq: vt nomē aliquod inter vicinos assequatur, sese obfisione claudi passi sunt, furorem puto fore, talibus viris, haec moenia tuentibus, non fortitū dicent, si expugnationem tentaueris. Pallize verbis motus, Rex infelix, se primam periculū frontem aggressurū offert, se ipsius terga secuturum Pallizae pollicetur. Is dicitis tormentum subet applicari, ac fisti ad muros, vt altero die quater, ac duuere muros incipiat, quē sequetur habebis. Vale Lucronii. xxii. Nouembris. M.D.xii.

P. M. A. M. Praefecto Damicellorum Stellae arcem habenti.

ccccvii. Stella oppidum ate habitum in deditioem, gaudio curiam repleuit. Verebamur nec stibus a deo vicinis. Nil minus dete sperabatur, quod ateneris in bellica, sis educatus disciplina, & exercitatione, sub auis, a genitore, Patruoq: tuo Comite Caprense, quo bellorū socio, in adolescentia tua, mauros magna manu equitum, ac peditū, fines tuos autos incurritātes, profugatis, & Regem ipsum Granatensem, cum vnueris eum sequētib: Granatē priuatus ad manus habuistis. haec suo loco latius. In praentiarum est quid ate petam. An tibi, sit notus Aluarus Gometius villa regalis, enutritus meo laete literali, magni ducis infanta ti gener: Non intelligo. Iure merito notus esse debet, quia sit ingenio sublimi pollens, & ac quista doctriua interdoctos, non indoctus, valeatq: tam verū, quā libero pede gratia dicendi, tumq: semper fueris, quia literarum, non ignarus, huicemodū virorum, e procerum sibi pe praesertim, amator. Ise sit inclusus inter obsessos Pompelone. Qualis esse debeat parentum eius animus, conieciator, de tali praecipue oculo dextro, futuroq: illorum senectū Baculo. Istum, qui tibi meas dabit literas, ad me nuncium, vterq: parens Gometii misit, vt hinc ego dem operam vrbem ingrediendi ad obfessionem filium, cum eorum literis rogant, arbitror, & cum pecuniis, licet hoc taceant, gratum, & parentibus, & mihi praecertor, ac tāto iuueni, & rem historia dignam facies, si tuo ductu, & industria, quandoquidem eunt, acre deunt ab obsessis, ad te aliquando nunciū, voti compotes efficiemur. Audio namq: obfisionem minus praesam esse, aut strictam, quam arbitramur. Lata esse vrbis aliqua hostibus vacua inqunt, cum non audeant castra diuidere ob Naxara Duce vicinum, ne forte dispersos adoriatū, & quā futurae oppugnationi magis intenti sint, quam singularium nunciū cura sollicitet, quādo rebns, vti speramus bene gestis: ad nos diuertes: amplā atere rum rationem exigemus: quo tractum ad posteros nomen tuum nris annalibus remittamus. Si per nuncios interea: licuerit ad me, quae accident, scribito, tuis literis summo opere delectabor. Vale Lucronii die, xiiii. Nouembri. M.D.xii.

P. M. A. M. Praefecto Damicellorum Stellae arcem habenti.

ccccviii. Magna caepe, ac multa: & paucis confecta diebus. Salazarus idem Regius metator: fecit libis aubus ad obfessionem iuit: reddittq: ad Regem incolumis quarto Kal. Decembris. Pallizam Gallorum exercitus Praetorem scripsi ad mouisse Machinas, & omnia tormenta, vt Pompelone moenia dirueret: tribus diebus Mercurio: Ioue: ac Venere: continuis tormentorum istibus in omnia percussit: ac circiter centum viginti cubitorum spacium disiecit. Interea dum ab oppugnationibus mari quaterentur: fossis, & aggeribus propugnatores, interna muniebant. Cuppis ligneis tellure repletis: & saccis lana revertis valdiora construebant repagula. Quacūq: patebat a ditus, materia ipsa mirorum diruta, frues interiores hostibus occultabat. Ad muros applicati Gallorum feciales, hortabantur, & monebant nostros, vt sese dederent, ne vim paratam expectarent. vitam, & equos, ac fit

Laq: dista nox: hostiū vocc. Satec: sua capturam pballia. Dira: laus Hispanoisi. Zilia: laus a patientia. Zilia: laus. Zcicilio. Zpobatio fortitudinis.

Zcludit. Zconcuta trahitur ad muros.

ccccvii.

Zrtis Stella dedito.

Zegis: Znanate: ac pro cer: Zfrages. Zcomendat: Zliuari: Zgometii. Zaus: Zliuari: Zgometii.

Zpberaq: v: Zbis: Zlacra: Zparenti.

ccccviii.

Ztribus: Zdie: Zbis: Zqitur: a: Ztormentis.

Zdunifit: Zce: Zstentores:

fecalium ad montio. Derisso no. stroñi Bal. los. Quid sit re. spōm feci. alibus. Trucidat. q. scalas ascē. derant. Quid i ca. fra reme. rint delect. Deferit op. pugnatio. Nauarri vi. sedunt. Hecitum Germaniāq. si fugiēti.

pellestilla fore indemnia, si fores appuerint intra diem tertium. si disulerint, vitę solum ducis, pratoris, & paucorum parcituros, ceteros autem omnes se trucidaturos minantur. Derident nostri Gallorum oblata. Iactantiam abiciunt, & suo fungantur officio responde tur, tubicinibus, & fecalibus imperatur ne ulterius veniant, nisi malint sagittę, vel scope tæ transtuberantur poenas luere temeritatis. Die sab bato, maius Saturno, sese ad oppugnatio nem Regis Ioannis obseruatores accingunt. Scalas admouent, ascendunt, difficiuntur, tan quam pecudes ab internis, delecti amuris, confocis in castra referunt, quam forti animo, quantaq; ferocia, & quam accensis vultibus propugnatores, stare loco viderint. De fossis, de repagulis horrenda prędicant. Insuperabilis esse omnia enarrant, vniuerso deterretur exercitus, occubituros, quotquot adierint, repulsi affirmant. Tanta illos formido inuasit, vt neq; pudor, neq; sui Regis Imperium, quenquā impelleret. Ita oppugnatio deferitur. Mille ducentum, autem, ex hostibus primo illo congressu fuisse, tum peremptos, tum vul neratos. E nostris solum tres inquisunt. De discessu, scribunt obfessi, cogitare Gallos, & Prouincia deferenda. Per transfugas habetur, Nauarros omnes iam castra dereliquisse, Germanos autem, & Vascones, ac Piccardos manere, quia ignorant, qua sit iter ad Fugam, quę in dies gerentur, in dies habebis. Vale Lucronii. xxxix. Nouembri. M. D. xlii.

P. M. A. M. Pręfecto Damicellorum Stellę arcem habenti.

cccc. lx.

R Idiculum est, Narratu tamen dignum, quę Pompelonis conchę, idest planicie ha bitatores rucicole Nauarri egerunt, audita oppugnatione futura, certabant inuicem, quisnam esse preda inclusorum ditior rediturus, aduectis in castra, bigis, quadrigisq; ac iumentorum, quicquid assequebantur cstellatorum onusta se reuecturos quęcumq; insul tando garriebant, demisso capite, vultibusq; tristibus, spe sua decepti redierunt. Agranon testis factiois pręcipue Pompelonenses exules, quibus diebus tormentis agebatur in mur ros sparsit, & perconuenticula, suos quisq; Castellanos inclusos hospites verbis inanibus, inter se dituidebant, seq; cum vxoribus, & natis in diem, proximum dormituros putabant. His ambagibus seipos miseri deluserunt, Germanos, & Vascones, quibus pręce partem pos licebantur reliquos, vt Gallos milites inani spe depasti sunt. Fuit Castellans obfessis tamē, inter hęc fortunę ludibria, non leuius a ciuibus, quam ab hostibus periculum. Sufurri, & murmurata, non ignauius per vibem, quam in Gallorum castris stabantur. Non inferior re cura, non minore sollicitudine seruanda erant a ciuibus tergebat ab hostibus frons. Pręfens malum obfessorū hospitum, quorum causa tot erumnas patiebantur, ciues exagitabat. Quā ta sit expugnantiū, Germanorum pręcipue, sguittia, quanta crudelitas in victos, immemo res, leuiorem calamitatem, quę ante oculos erat, irgemiscebant. Plærq; tamen, & Viamō teli pręcipue, qui Regis Ioannis fortunę fuerant aduersari, grauiorem ruinam, tum a victo ribus, tum aprisco Rege inimico, prospēctantes, nostris auxilio erant, & vna moenibus tu endis astabant. Quid tandem dices. Hoc tandem accipe, sitis, fames, frigus, anni tempus, vigilię, rerum omnium necessararum penuria, & Hispanorum militum, nota constantia, Gallos pepulit ab obsidione pridie Kal. Decembris. Per noctis silentia Papiliones, & tento ria incompōsiti eruerunt, per Vallem roncalis, qua venerant, haud quaquam ausi sunt, ob Lumberii, & Sanguessę, Oliti, ac Tafallę munia, in itinere oppida, quę nostra tenebant pre sidia. Quę inter Pyreneorum culmina sita est Arx, nomine Mala, ceperunt iter. Dux Na ierę secutus eorum discessum Pompelonem venit. Dissident inter se ducēs, diuersis in hęc sent consiliis, terga hostium stimulari debere, soluendosq; leuis armaturę equites, atq; agi les pedites, ad hostium vestigia, hi dicebant, pontem argenteum fugientibus esse construē dum, ex Iuli Cęsaris sententiā, ferebant alii. Horum suffragiis adhaerent reliqui. torpu erunt, fremebant dentibus prę rabie multi e centurionibus, & cohortum pręfectis. paren dum fuit Imperatoribus. Ita euadunt hostes, qui forte ad vnum, aut iugo caput, aut gla dio iugulum supposuissent. Vale Lucronii. xlii. Decembris. M. D. xlii.

P. M. A. M. Pręfecto Damicellorum Stellę arcem habenti.

cccc. x.

N vncius ad te sturus me coegit, vt scripsit, q; res exigeret, Gallorum discessum describe rem, particularia quędā accipito. Varias esse, inter Pyreneos, regniculas nosti. Alaua, & Lipuzca, sunt Nauarre propiores. Harū incolę, audito Gallorū profugio, duce Ioan ne, a Silua illarū gubernatore, accurrūt ad numerū triū millū bellatoꝝ. Circiter in quaginta iuuenes agiles, & gnari viari, q̄to cernerēt agmē lēto gradu cū duce, pcedere, occulte a socioꝝ cuneo diuertūt. Inerti sequit passu Ioānes prętor eorū. Pręstiti illi pauci angustias occupāt. Pars exercitus hostiū iā trāsierat, Germanos, qui atergo cū impedimētis agmen seq; batur,

Mōiani ve. nisti: ad fu. gientes.

intercipiūt. Nil relucstatur, frigore, fame, vigiliis, & lassitudine, languentes Germani. Per mō tium amphractus impedimētis derelictis spargūtur, ignari qua tenderent. Pars maior, tum gladio, tum rerum penuria extincta est. E tormentis, vnum grandis, & magne molis dete cere pręcepit in profundum vallem. Decem alia in Lipuzcanorū potestatem deuenerunt. Ioan nes a Silua, magis paridens quam Achileus, aut Hectoreus, maiorum suorum gloria bellica male emulador, pygmius quam regula Martis exigit, sese gessit. sero ad rem venit, Opintione omnium neq; vnguicula hostium ex vniuerso exercitu euasisset, si pręmissis ferre suppetias properasset, quin aut captus ad vnum, aut peremptus fuisset. Michael dictus dona Maria, Na uarrius eques auzar primas, Viamontesius cum paucis familiaribus armatis, pręfeto in auxi lium paucorum angustias occupantium, aduenit. super venerunt, & alunde paulatim plær q; alii. Quare non licuit Gallis, licet ante ipsorum oculos ista fierent, ad impedimentorū, aut subsequeuntium militum laborantium fauorem vertere faciem. In Galliam ergo coeſti, ac spoliati cum dedecore, qui euaserunt, regressi sunt. Retrocessit etiam male tractatus Bor do ni Dux, qui oceanum versus Renteriam, & loca quędam alia in cauta, & nil tale timentia, sero atq; igne vastauerat. Ita Nauarre regnum, quod hactenus in Gallorum potestate positū, Hispanię nasum torquebat, & frendere prę ira faciebat, ad coronam deductum est Hispa niam, quę vltierus accident habebis. Vale, Lucronii. ix. Decembris. M. D. xlii.

P. M. A. M. Pręfecto Damicellorum Stellę arcem habenti.

F Requenter nunc scribo, quia frequentes mittit procurator tuus nuncios. Antonius Fonseca die decimo Decembris, ad curiam rediit, honorifice susceptus est. Dux autem ipse Albę necessaria relicta pręsidia permanet. In regno nuper capto nouis oportet arribus vti, donec nouorum animi subditorum, noua studia, veteribus exutis, induant. Damicellorum pręfectus destinatus est prorex Comarensis Marchionis illum titulo Rex ornati, quo sit locus, & magistratus honorati. Est Comares in regno Granatēsi oppidum. Accipe nunc quid extra nostram aleam acciderit. Magnus Castellę Comestabilis, & Bene uenti Comes, neptis ex fratre ipsius Comestabilis maritus, iurgis, & contumeliis sese inuicem lacerant, superdotalibus Comitissę oppidis, & patrimonio. Cessisse iuri Comitē, & Comitissam eius vxorem, in vita sui sit Comestabilis fratris sui Comitissę genitoris, Co mestabilis arguit, se nequiuisse id facere Comes inquit, neq; vxorem velle pacto fratri. Pa tris reuerentiā, vel timore, si quid amuerit, non sponte, sua inquit Comitissā, alterne sibi Co mestabilis, & Comes indixerunt inimicitias. Comitē aduellum Comestabilis prouo cat, Non detrectat Comes. Locus extra Lucronii pomæria solitarius assignatur. Ad Regis aures delata est res. profcinditur simulas. In amicitiam, Rege id volente, redemūt. Nouis pe cuniis redemūt Comestabilis suę neptis Hæreditatem. Nudius quartus Dux Naiarę ad cur iam regressus est. Eodem illo die nunciatum esse, reuecta fuisse Pompelonem vasa tormentaria rapata a Gallis. Quattuor autem inesse validos canones, & colubrinas, & nouem id genus, quod sacres, aut falconetes appellant. De discessu ex hoc oppido, iam sermo est. Burgos vnde huc profecturi discessimus reg rediemur, non tamen ibi diu moraturi, vti Rex ait. Ex vrbe fertur Pontificem, & Cęsarem noua fœdera inuituros. Quid causę recentis insit, non habemus. Vale Lucronii. xviii. Decembris. M. D. xlii.

EPISTOLARVM PETRI MARTYRIS A. M. LIBER VIGESIMVS SEX TVS ANNO. M. D. XIII.

P. M. A. M. Ludouico Furtato Mendocio mei Tendillę comitis filio:

Itē vniuersum. Raras modo, modo crebras ad te literas do, defuit nuncios. Quę post superiores meas acciderint, accipito. Die vigesimo quarto Decembris natalis Christi profesto, Burgos venimus. Dux Albę ad nos venit relicta in Regno Nauarre aptis pręfidiis. Ex Ita lia per dispositos equos Betrianus quidam iuuenis a Petro de Vitrea, oratore apud Cęsarem, venit. Concluisse refert Cęsarem curm Pon tifice, publicisq; per vtriusq; vrbes, aut oppida edictis, esse promul gatam, fore successus cōmunes. Status & personas alterne obtulerūt sibi, hostes hostib; & amicos amicis futuros polliciti sunt. Ceteris Christianis principib; e dicitur, vt idē liceat intra menses duos fœdus inire. Venetis quinq; ac viginti dierū terminū affi gnatur. Lege Venetis prębita, vt Pōtifici auxilio sint ad Ferrariā Pōtificę thiarę reducendā.

Dux Mediolani suo populo.

Papa bat munera ou ei. Quare auerit duci. Papa.

Inundatio nes magnæ.

Imperatori autem bruxia, & quæcumq; alia Venetis ablata manu teneantur. Per foederatos Mediolani dux electus, Maximilianus nomine pro Pontifice, Cæsare, Catholico nostro rege ac Eluetiis, a Matthæo Langa Cæsareo a secretis Episcopo Gurfensi, & Ramono a Cardo na pro rege Neapolitano, tritum exercituum Pötfifici, Cæsarei, Hispani, Imperatore, & ora toribus Eluetiis, Mediolanum ducetur propediè. Is dux est palma: oratores spe stans. Sumus Pontifex per sacra Rotæ auditorè nomine Campegiu, prestantibus donat muneribus Maxie milianum, equorū scilicet, ac streccarum, atq; intextarū aurotelarum, ad vestes & supellecti lia domus cõficienda. Sfortia progeniem esse dese bene meritam inquit, q; patruo suo Sixto quarto Pontifici Maximo, ad Pontificatū adpiscendū, Sfortiæ domus oratores suis suffra gis auxilia præstiterint, vnde & ipse Cardinalatus apicè, patruo præbente, nūc Pötfificatum sit affecutus. Iuueni duci fauebit pro viribus, Burgis, quado ista ferebatur, eramus. Inde huc die quinto Ianuarii, alterius scilicet anni, serius q; itinere inter capedo exigeret, peruenimus: quia nos: vniuersam dico curiam valide flumitorū inundationes, & torrentes, triduo in oppido Pa lenzuella fere obseffos detinuerunt, obrutis proluuo pontibus: nō diu moraturū, hic Regē arbitrabamur, nō tamen quo sit concessurus & adhuc aperuit. Vale ex Valledolito die septimio Ianuarii. M.D.xliii.

P.M.A.M. Ludouico Furtato Men docio mei Tendillæ comitis filio.

ccccxliii.

Signa fut ure pbitat in Carolo duodecimio nfo pncipe. Quid s pncipe futuru sentiat. Principis mire doctos. Zeperas. Redarguit ipeperates. De grauita te. Perfecta oia a natu ra. Quid spe ret ab edu catione.

Q Væ annus duodecimus a quingentesimo supra millesimum a Christi natali, meo tu dicio memoratu digna, pepererit, vidisti. Tertij nunc decimi accipio initia. Quid de Carolo principe puero adhuc: omnium Regnorū hærede, que dicitur Fernadus Arago rex Catholicus, eius aui possidet, aut gubernat: sentiatur incuria, cupis primum intelli gere. Mira de illius primordiis referuntur. Anatura emittit animi excelsi argumenta, pulula re aut in eo, iusti, & recti, præclara signa. Est in ætate puerili adulationi: & mendatio non modo non fautor: sed aperte inimicus. ab huiuscemodi abhorret hominibus. sobrietatem inquit illi summo opere placere. Si quem e domesticis intemperanter crapulatum senescit, Torno illi in spe stat vultu: & abicit. in castitium redeuntem accertit in se statur tur giis, quam scdum sit cuiquam nobili vinci ebrietate, sensili quadam obturgatione ostendit. De grauitate Caroli: vltra quam ætas ferat, multa scribuntur. In risu, motu, gestu, & res ponis, modestissimus. Nil deniq; in eo magis in presentiarum desideratur, quã natura il li fuerit elargita, vnde speramus inclarum Principem, & tot Regnorū beneficium Re gem euasurum. Hæc ab vtero & gentura. Ab eruditione autem credimus mores optimos ebibiturum. Neq; altrici naturæ institutores officient. Nutritum ferunt Guillelmum de Croy domini de Xebres lōga esse rerū experientia pollente: qui sit modestus: teperas: & gra uis admodū. A quo nullū inquitunt notabile viciū produsse vnquã. Præceptorem vero, ne quid desit, affecutus est ateneris vngniculis Ludouicū Vaccã nobili sanguine ortū. Hispanū & literis, & claris moribus egregiū benignū: & virtutū omnium clarū exemplar, mox gradior esse eius præceptore adfuerunt Belgæ. Adrianū traiecitū, qui nec literis dnuinis inter trans mōtanos, neq; sanctitate morū in Christiana religione habeat superiorē, Louaniæ principē Academis, ac ipsius vrbs Decanū. Horū exempla creditur ad ingeniū pueri Irrigandū, vt coalescat, amplifieturq; profutura. Quantū institutio ad naturā, vel in male natis moderan dam, vel in bene affatis expoliendā possit prodesse, sæpe tecū alias. Ex ferro videm? villi me tallo, vestes fieri ac seras, instrumētāq; alia prospicientiū oculos sua pulchritudine ad se trahē ta, si ad arguti manus artificis cuedū deuenerit ferrū. Ecōuerso accidit auti massam facere in cultam oppificū negligentia. Fruamur ergo Fernadose illius aui, dūm per et; ætate licue rit, & diuina illi nobis prouidentia præstiterit, & in puero Carolo, magni futuri Regis inia tia præ se ferente gaudeamus. Vale data in Valledolito idibus Ianuarii. M.D.xliii.

P.M.A.M. Ludouico Furtato Mendocio mei Tendillæ comitis filio.

ccccxliii.

Que sit cre ploragic Jo ane sumasg lictas q ni hil curat de regnis. Descripio Turdillia ri. P ad filiam.

H istoria dignissimam, quia vitæ nunc magistra erit, audi rem. Tordeffillas nosti esse op pidum in Dorii fluminis ripa situm, ab hoc munitio distas lequas quinq; neq; te la tet, Regiam Ioānam Castellæ dominam, Fernandi Regis filiam illic esse inclusam spō te sua, æternūq; permanituram, dum vixerit. Ad filiam genitor tendit, secutus ego sum. grandis namq; exemplū vidi nullū, aut legi, quo magis deberemus, que sit rerū humanarū in infantia, prædicere. miseret amici Ludouici Ferreri valetini nobilis equitis, qui talis volucris custos est designatus. Quo risu agitemur, q; vanis affectibus raptemur, mulier ista nobis ape tit. Hispaniæ, paucis angulis exceptis, & Insularū nisi maris, ac regni Neapolitani, orbis etiā

nouū, non minoris faciedī q; cogniti hæten, dña est parti, parti hæres indubia. Quid isthac circuitione velim interrogabis. Audi & discē vtuere. Angustis contenta cameris nihil penitus hæc omnia facit. Neq; a patre, ad insalubribus illius atrij, quod magnū est, & comodū, cubi cūlis, ad paratas regio more aulæ diuelli potuit, neq; lecto p̄cubere vult molli, fultocq; lodu cibus, neq; vestibus in dui, vigente frigore, pelliceis, aut aliis ad anni tēpus aptis. priuatis vtū supellestilibus. In summēdo autē cibo extra ordinariē vagatur, tridui aliq; trāsigit ienmū, neq; supplicū familiarū precibus flecti vnq; potuit, vt escam summeret villā, aut potū, Satur no pessūdata est. Hęc nihil ad rem pr: ore de contēendis mortalib; auris iperiorū. Est huic maxime Regiē de regnis aut opibus cura penitus nulla, de nigris magna. Hinc multo bea tius viuit, tranquilliorēq; vitā transigit nō incolumis, q; qui sibi viuat incolumes, qui regno rum ambitione populariū importunis votis afflati, perpetuo macerant, mille pcellis, & for tunē i sibus quasi vndiq; hæc a nobis. Ex Italia scribit Maximilianū ducem suauis foeder atorū prebere Eluetiis, quo in fidem Italię detineant contra Gallos, annua ducatorū quadra ginta millia. Populus Mediolanēsis misit obutiā suo duci venienti, ducatorū auri millia centū viginti, quib; se ad ingressum ornare. Hispani milites Treciū oppidum, quia pertinax effect in fide Gallorum, dederunt in prædā. Arx nouarię vrbs, no mine foederatorū manu tenet, ceterę arces, Mediolani dico, Genue & Cremone, adhuc præsidis tenentur Gallicis. Cardinalis sedu nensis Germaniē, Gurfensis epus Insucrię legati pro pontifice, ac Cæsare, pro Catholico au tem rege Ramonus pro Rex, & Petrus Virca orator, nouum ducē gubernat in presentiarū, de cuius ducis moribus ad te alias scribam. nunc vale. ex Valledolito, xvii. Ianuarii. M. D. xliii.

M Ethinnā campi venatus gratia se Rex contulit, Sequor illum ego quocūq; tendat, se natus regius in Valledoleto permanet, vno contextu hinc accipe non pauca. Magnū ille Iullius Pötfex maxime. Alta meditante anima, & magni gerentē, xx. Februarii nocte intēpesta emisit. Quantū ecclesie patrimonij addiderit suis locis habuisti. Rauennā fo rum Lutiū, forum Iulij, quod dicitur Imola, Germā, Ariminū & multa præterea depofidēt tium manibus ereptas vrbes sponē suę ecclesie addixit. affinis vrbes, vt solē bant ceteri pontifices, impar titus est. Redditibus propinquos ecclesiasticis ornabat. Quid de Bononia dicā, Bonarum artium atrice, quam de Bētuioliorū vetere tyrannide liberauit, Par mam præterea, Placetiaq; Ducatus Mediolani egregias quondā vrbes, ad se traxit. Exaratus Rauennē fuisse ambas inquitens. quecūq; tandem vel armatus vel inermis adeptus est, spōsē re liquit suę amantissimę, quadringentos milles auri nūmos reliquisse aiunt, futuroq; pontifici testamento legauisse, ne si pauperem hostes ecclesiam reperierint, seque deitno temerariē inci piant. Beati petri in vaticano molem sacram, artē mira & murorum robore structam reliquit inceptā. Vixit annos nouē & sexaginta, septuagesimū tetigit. Anno. M. D. liii. in Kal, nouem bris, quo die Conclauim fuerunt ingressi Cardinales, suffragis omnium qui erant. v. ac. xx. crea tus est. Coronatus autem eiusdē mensis die. xxvi. F uerit in arcanis a venere ac vino ab horrens, aut aliter, arcanorū eius participes diuidicent, nos ab opibus eius nostros sumus exoriatūs, que illum ab aliorū pontificū alea segregarunt. De Iulio satis. ad alia veniamus. hæc in pera ta bellaria tulit cursor, que autē ore refer tacite. Cismaticos aut Cardinales esse in Massilia vt trā fretent ad vrbe. Rex Gallorū per cursores crebros, perq; sitos oratores hortatur, & rogat, ne col legium pontificē creaturū cōuentat, donec Gallici Cardinales absentes adeat, quo electio ni fut ure queant interesse, quid statuent habebis. Domini de Tramulla Gallicū primatē scribunt esse inter Eluetios, vt eos magnis pollicitationib; in fidem Gallorum totis virib; trahat. Fuit a sceminis electus et templo, tanq; excōmunicatus. vix popularem euasisse furorē dicitur. Res sponsum tandem illi est. Eluetios fore Gallorum amicos, modo nil contra Mediolani ducem in moliantur, aut in pötficem. Nudius tertius, qui fuit Martij dies vndecimus, Rex noster catho licus parum per egrotauit. Hæc quicquid comederat euomuit. viuūdo tamen est animo. Vale Methinnę campi. xliii. Martij. M. D. xliii.

A D regem ex Gallia venerunt a Regina Galliarum, que antica pacis est, casta & prudens duo Fraciscę institutionis fratres. Venit & pone illos ex ipsius Regiē familiaribus He spamis nomine Iaches, & arces tutandas, & suæ domus fida obsequia credit Hispanis viris Regina illa. Litteras ad Regem omnes attulerunt. De pace putamus. Remissi vtriq; fue runt silico. Quid reportent necnos intelligimus, neq; ipfimet sciunt, litterę pro litteris datę sunt. Catum referunt in pera, vt est in pro uerbio. Lipuzcanos viros, ob rapta Gallis fugien tibus impedimenta, apud Velatem & Lizandum oppidula in angustis montium, & quia se se in propulsando Borboni Duce forti animo gesserint, quando vastans omnia, fines eorum

Que stem... canis data... Bernani... Bene mu... nia nra... Parat... ercius... licus... Triulcius... magna mo... litur... Burguina... rancus pe... mit vpon... De do... ro gironc... Quid a... guat p... catu fido... nio...

incaute inuaserat, Rex catholicus honorificis donauit sēmatib⁹. Vasis puta tormētariis. x. que gestare posthac in vexillis queant, centū vna millibus Marapetinis, vt more vestro loquar, armis, leū gratia dīcedunt Lipuzani, Horū exemplo multi eriguntur. Qui vero se negligēter gesserunt, erubescunt, Episcopus Illerdēsis cōchillus, Regīne Gallicę nuncios secutus est, longis itineribus in Galliam tēdit, ad pacis aliqua fœdera tractandū putamus. Ex Gallia intelligimus Germanos, qui euaserūt e Pōpelone, fere oēs ex conceptis p̄ frigore & egestate morbis perisē. Fertur p̄terea sancti Ioannis pede portus oppidū, intra fines Gallicos, quia vltra Pyrenneos sitū, fossis & aggerib⁹ a deo esse munitū, vt iam nra p̄sēdia nil vereant. Atunt quoq; cogi magnū exercitū in Gallia, & magnū Triulciū, Francię magnū Mariscallū esse in vrbe Taurino bonarū artium altricē in Italia. Magna moliri debet. Artes q̄rere, quibus patricē res stitnatur totis viribus conabit. quiescet nūq; aliter, dum vixerit. Nouū audī aliud, dictū horū rendum. Dux Guimareanus, condiscipulus tuus apud me, Portugalenfis, P̄zelotipia vxore propriam, & suspe ctū ephœbium, iugulasse dicit. Proh durum facin⁹. Quid dicā de altero tibi eodē modo condiscipulo, Petrus giron, Vruenīe comitis heres, audita Henrici fororū fuit Methinē Sidonē ducis morte, prouincia sumpsit, ducatus ipsius apprehendēdi. Spurius esse duos Hērici fororū sui fratres arguit, neq; hereditati aptos. Ad vxore vero suā iure merito, flatu illum peruenire, nescio an sit fauorem in Rege reperiturus, quæ succedent habebis. Vale. Data Methinē campi. xx. Martii. M. D. xlii.

Artis septimo & viceſimo die, per incertā famā est allatū a Burdegallia, & finibus Hispaniarū vltra pyrreos, creatum esse pontificem, Cardinalem Laucauti medices filium Florentinū. Vix credere id possumus, quia sit annū natus nondū octauū, & trigēsimū, soleantq; sacre sedis Romane Cardines, potius decrepitos q̄ etate virentes deligere, quo domitis iam carnis & mundi affectibus, rerum experientia polentes, quid agendum sit, liberis & callid⁹ intelligāt. De spe autē illorū ac desiderio crebre mutationis illius oneris, & cur id cupiāt, p̄tereo. Ipsi viderint, corā eterno iudice hui⁹ p̄tē ab eis exiget. De Rege nostro hoc scito. In deterius labitur, febris laborauit ignota. Modo nra in tertianā, in conſtinuā modo profilit. Nostri, quoniā a parulo es educatus in curia, vltimo more secessisse quotāns a scilicet negotiis ad cœnobii aliqd̄ semoti, vbi hebdomada agerent sancta, Regē & Reginā, vxore defunā, p̄ter misit nūq; Rex cōsuetudinē illam. Semisebrietas se cōiūlit Regē fecūda fēria Meliorata, Hieronymorū fratrū cœnobii, ab Vineto municipio milia ria duo, cōualuer at aliquātūper, no sūt nris, p̄ter medicorū cōsiliū, voluit sacris interesse. No sturnis aeris intēperies illū reciditauit. eo die, qui resurrectionē dominicā secutus est, phar macū sumpsit. Nocte sequente febris illū est ardentior adorta. Prima sequenti luce putarunt emēmate medici laboranti succurrere. creuit illico febris, & fere factus exanimis est. Verba p̄tilit frenesi admixta, turbati eo casu medici diffidere cœperunt. Hæc de Rege, ad Britanos trācam⁹; Iuuenis ille Rex Britanus, animo pollens, ac belli neruis abundans, Gallos intendit dura fira na salutare. Terra inquitur trium & viginti millū bellatorū numerū cogisse, maritima vero classe millia decem. Incredibile memoratu est de machinarū & tormentorū copia. Vale ex cœ nobio Meliorata pridie Kal. Aprilis. Ad do aliquid expecta parūper. Distulerat abscēsum nūcius. superiore nocte procubuerā. ecce Guizardini oratoris Florentini familiarem, crebris istibus portā hospiciū mihi concutit, e somno excitat. Hēri sui oratoris noie mihi significat, se habuisse ltreras ex Florentia de creatiōe Medices cardinalis cōcūis sui, græce ac latinē, habem⁹ pontificē eruditū, sed muscū, & qui cantorū collegiis & frequētī corona delectet, pacis est suapte studio amator, minime Martialis, mitis admodū, suorū & affiniū, & familiarū equo amātor, qualis futur⁹ sit pōtīfex, tēpus loquet. iiii. Nonas Martii Cōclauim sunt ingressi Cardiales, p̄sentes, nullā de absentib⁹ rōnē habuere, intra diē septimū ab ingressu re pegerūt. Interea dū nūciū morā bene rex valuit. liber est febris, & tu vale ex Valledoleto. xx. Aprilis. M. D. xlii.

Ab vrbe vnum, a Florentinis alterum habem⁹ tabellarios. ad portum qui Lirurns dicitur ait vna voce cur for appulso esse Cardiales a Iulio dānatos Caruataliū scilicet Hispanum, & Sansuerinū Angouinē factionis in regno Neapolitano sedditosum, & quē tēs male studiosum. que autem in pera tabellaris ferat habeto. scribit ab vrbe, nouū pontificem Leonis decimi, sibi nomen sumpsisse. Fallat vtinā. p̄fragio nescio quid ex huius nois pōtīficibus. Pauci sua tēpora egere tranquilla, sine aliqua Italicē erūnā raro vitam finire, sepe Italiam illorum etate Saraceni perturbarunt. Deus omē auertat. Ex Genua fertur, castellū illud in Genuę portū, sup̄ vasta iminent portu rupe, a Gallis in Genuēsiū & iugū opprobriosum & iacturā ingētem constructū, laborare pœnuria Rex omnū, Lanternā castellū id nomināt.

Leo papa... octo... arigina... De affectibus... cardin... nalium... Ignora fe... bri laborat... Rex... Est in me... llorata Rex... Reclina... nit Rex... Frenesi la... bozauit.

Lope Ang... glou cōtra... Gallos,

Medices a... papa... De morib⁹... pape... Quando in... cōclauim... Rex libera... fecit... ccccc... xviii.

papa dici... tur Leo... Leonis tpa... turbulenta... De Lanter... na castello.

Ibat omnia cōmeatibus nauis vna Gallica in obfessū auxiliū, quo illos resciferet, inualid⁹q; abduceret, & eorū locū sufficeret incolentes. A classe Genuense, in qua incidit, capta est ea nauis, qua re sperant breui Genuēses a se discussuros eam seruitutem. Intolerabilis est hostilitas. Amicum tuū Ioannē ruffum sololinēsem Cusentinū archiep̄m, pro sede apostolica sub Iulio, Leo, x. pōtīfex cōfirmanū honorifice. Vix reperio, quem huic viro equē, inter sui ordinis p̄latos, Galli exercitū nouū cogunt, magnus Triulcius, bellorum ille magister egregius, & nostri regis iudicio nemini par in regēdis exercitibus, toto conatu Gallos excitat, monet vt in Italiam redeant, & impellit. Amor patrię facit, vt sua sapientia & industria patriā modo perturbet, modo laceret. Nō saturā esse fortunā erūnis Italicę suspicamur. Sophus Perla ex amaro monte, qui aquarū ditortio Ciliciam diuidit a Siria, in turcas inhiat, Selisachi paricide fautores, Corcutum maiorē Selisachi tyranni fidem cecitum & accinatum Corcutū, si bene relatum est, primogenitū apud se Sophus habet. Illorum fauore putat se de bellaturū Selisachū viurpatorem impertit, qui p̄cipue ob humanitatē Corcutus a patris militib⁹, & populis amē, Selisachus autē ob sui ferociā, & crudelitatem odio habetur. Veneti cum Gallo rege in recusatū ducatorum millia tercentum, & septingēta petat, & Veneciā ū seruitute. Has atq; alias mihi causas Ioannes Baduarius orator Venetus adducit. cur Veneti sese dedēt precipites, qui toties Gallorū in fidiam sint experti, Et addidit, anea res publica quacūq; via nititur in presentiarū a Cæsaris, & illius consultoris ep̄i Gurfensis, auaricia se exoluere, de futuris, fidem ne sint, ac ne Galli seruari, Deus nouit, & ni seruaerint, forte aliter q̄ haftenus futuros rerum euentus. Nil nobis potest infelicitus euenire, q̄ Cæsaris postulata suscipere. Hęc Veneti. Tu Vale ex Valledoleto. In Nonis Martii. M. D. xlii.

Ecetēs habem⁹ ex Italia, paucorū dierū inter capedine, tres cursores. Sansuerinū & Caruatalium, a Iulio pōtīfice, rubro gallo priuatos, aūnt esse Florentię bene sperātes de reconciliatiōe, ad cardines recuperādos sperant, Sancta & Seuerin⁹. Eitē Leo papa paterni astus, & prudentię, vt aūnt, expers. suapte natura mitis & benignus, facilis & pronus in collegarū cardinaliū beneficentia. Nidū reperit hic noster Leo pōtīfex plumis multo magis sultum, q̄ alius pontificū reperit vnq; Dixim⁹ quid Iulius papa mories reliquerit. Ad dila est insuper huic Florentina potentia, ex fœderatorū cōiūtu aduersē factionis viris electis. Tempus, terū index verissim⁹, aperiet quid in eo Biantis dictū, magistratus virū osēdit, operaturū sit. Duce Florentinax copiarū Antonii a Cardona Padulle Marchionē destinauit Ioannes Hāstū Britani Regis orator, mihi retulit magnanimū Regē suum Britanis proceribus, & nobilibus cōuocatis in Galli Regis perniciē adiurasse, nec dūm transfretasse, vt fama fuerat, sed circiter Maii dimidiū, aut quo serius sine transmissurū exercitū per Calesiū fretū in galliā, mariq; ac terris eam impetiturū. Triulcius ille cōcūis meus, patrię nō secus amator, q̄ de casu flore legatur, qui p̄tē nūmo amore filiorum capita comedit, in plano insubrię Gallicas tenet copias. E luētus & ipse, quorum est mēbrum, ob Misochi comitatus in alpi⁹ inter Eluetos sitū, seducere nititur. De illorum constantia dubitatur, licet contra Gallos se feroces ostendant in presentiarū. Sunt qui p̄dicent, & filiū aliquādo vendituros Maximilianū ducē, qui Ludouicum eius patrem apud Nouariā Gallis vendidisse credunt. Ad nos venio. Murmur est exortum in curia ob Petri Quintanę repētū, tacitūq; discessum per dispositos equos. Is est Almacan secretariū cōsobrinus, & archanonū particeps, qui iudicio pollet, & rerum experientia, putant a Rege missum ad pacis fœdus aliquod ferendum, fœderatis inconsultis, cū Rege Gallo. Hic ludus Ioanni Hāstū oratori minime placet, licet Almacanus interrogat⁹ hoc apite neget. Rhodiū castellum habent in continenti græci, trans helespontū sancti Petri nomine. Id obliideri dicitur a Turchis. Formidant Rhodiū in agis ac magis in dies Turcarū principis ferocē animū qui sit in quietus, & bellicę glorię cupidissimus, quem etiam conscientia scelerum exagitet, ob per ludentes in eius facie genitoris, & propinquorum interfeutorum animas. ex Valledoleto. xix. Martii. M. D. xlii.

Enatus Venetus ad Ioannē Baduarium litteras misit, in quibus hęc de Turcarū principē referunt. Selisachū aūnt Turcarum principē obsidione soluisse a sancto Petro Rhodiū arce munita, transfretasseq; ip̄m in Asiam, filio in Cōstantinopoli gubernatore relicto, quia senserit accinātū maioris sui fratris primogenitū ex Amano Taurimōtis horreti iugo, cum ingētibus Sophiū Regis Persarū captis in Magnesiā, eam iuniores Amasiā appelliant, descendisse. Curcutūq; patrē a Tergo maiora parantē ex Anguri Asię prouincia. Turbari

Labozā e... gēstare ma... gna.

Lans Lus... semini con... firmatū... Triulciū... p̄uidētia pa... tricē notua... De sopho... selisacho.

persequit... Joānes p... pinquos.

Veneti con... uenit cum... Gallo.

Magna p... ponit Cæ... nei.

cccc... xviii.

Tres curso... res habe... mus.

papa mi... nis.

potēs pa... pa.

dicti Bī... tis.

Adiurauit in Ballum Augustus.

Dispositio Triulciū cū Castore.

De veditis principib⁹.

Quintana ad Cēsare.

Quid sus... picitur.

Turci obfi... dent castel... lum sancti... petri.

Inquietus Turcarum principes.

cccccxix.

animus & ambigere incipit Selinachus par rida, qua primu se vertat, ad fratrem ne prior, aut nepotem infans. Interea dum trans Helespontu ista geruntur, in Constantinopoli ea est Bizantium, est exorta inter Ianiceroru primarios Duces seditio valida. Quare coacti est Selinachus per Legatos rem Asiaticam tractare. Bizantiu regressus, maioribus se reperit negociis implicatum, qd Rhodon petere. Amatur Circutus ob humanitatem, & vim a fratre illata habet odio Selinachus ob parricidium & tyrannidem. Ex Sicilia annuete nostro rege, rei frumentarie inges copia portatur ad Rhodios, qui per frequentes cursores magnum magistrum, qui est in Gallia, vexant, ut pastor ipse properet ad gregem suum, ab imminenti fero lupo, tutandum. Scribitur etiam ex Genua, classem Gallicam, que Lanterne castello, ferre suppetias tentauerat, non sine iactura fuisse a Genuense classe rejecta. laborant summa inedia inclusi. Excitiet prope die iugum, id infestissimu Genuenses, nisi citra labes factioiu obstitierit. Exortus est in vrbe ipa Genua supterioribus diebus acer tumultus, Ioanne adornu ipsorum ducem Laurentinu titulu comitis insignitus, e gente Flisca, dicitur adisse consulens vt Galli, quos armata manu aduereare signifi cauit, admittant. Insiliuit in Laurentinu dux Adornus, Iurgis Laurentinu Fliscu lacerat, patrie proditor appellat. Aufugit Fliscus, e palatio prodente Adorni ducis frater interficit. Flisca ca factio in sui Laurentini vindicta arma capit. Eicitur Flisca ex vrbe. Adorni extra vrbe Fliscos insequunt. Aperto Marte crudelis, plusq; ciuilis, exoritur pugna, vicunt Adorni, & ab vrbe radicibus fugant. In Bergantinum se fugies dux Adornus coniecit, vix ea leui nauicula euasit, in Corfica insula ad classem Genuensem tranauit. Ita vrbs illa, mutuis armis, extero nullo virgente hoste, se conficit, & que quonda nostri maris duct esse solebat, nuc in testibus odis, & rabida peste inimicitiaru exagitata, e seruitute labitur in seruitutem. Ex Valledoleto in Nonis Iuni. M. D. xlii.

Ad Rhodios conuictus. De rhodio magistro.

Classis gallica deiecta

Magnee bellis purificationes. Excitiet gens adorna.

De potestate lapu hennig.

ccccxxx.

De miranda Gallorum fraude ad nouariam.

Aut gallo rum duces. Mediolanensi fluctuat. Obicitis i castello succurrunt. Elucit accurrunt. Nouariam ingrediunt. Elucit. Nouaria concutitur.

Constitium Trinitatis. Tramuglic lacaniania.

Ipeluctosus inuitatio.

Recurat pugna Galli.

Exeunt ad gallos Elucit. Trucidant Germanos Strages Gallorum.

Arua manu sepe legisti Romanos hinc, Athenienses inde, maximas hostium copias profugasse. Nil vnq; memini me legisse in re bellica maius qd in presentiaru inter Gallos accidit, & Eluctos. Descendisse Gallos in Italiam retuli, ductu Triuulcio, & Gallo prima te Tramuglia, Nouaria petit, cataphractos duxerunt mille & trecentu, leuis armatur e maiore copiam, pedatum autem millia quattuordecim. Mediolanu, audito Galloru aduentu, Triuulciu, factioe populu stimulante, tumultuat, per spurium Triuulciu filium obsessis intra castellu comeatibus, succurrunt. Laborabant em ad extrema euertim. Dux Maximilianus, que aut esse non ea prudetia vel animi vigore, quo oporteret, Mediolano exiit, Nouaria tendit Galis obuiam, sub spe auxilii Eluctorum. Vires suas in eius tutelam Elucit offerunt, comentus frequentant Elucit, quibus magis expedit vita, qd ducatum amittere, aut finire, vt ad Galloru manus deueniat. Quater mille pedites dux secum habebat, propter autem millia quattuor Eluctos accurrunt, noctu furtim Nouariam obsessam ingrediunt, Ducis ipem rei bene gerende prebet. Ad muros Galli machinas applicant, quatuntq; hostiliter. Triuulcius Tramuglic Gallo colore suo suadet, ne tempus hoc inane obsidendi Nouariam teratur, incautum esse ista. Mediolanum rei caput esse petendum, populo vocante proclamat. inde faciles fore successus reliquos aiebat. Tramuglia, siue q sic statutum esset in factis, siue ne videretur alterius consilio res geri, ad Triuulciu consiliu faciem dedit nunq; se ibi habiturum ad manus filiu. vbi genitorem Ludouicum habuerat, & his dictis per litteras Galliam replet vniuersam, propediem se missurum Maximilianu filium, vt eodem carcere mortat, in quo Ludouicus genitor, sibi omnia tribuebat, de collega Triuulcio nulla mentione facta. Dum his Tramuglia inuis Gallia, secp, depascit, Elucit numero pauci, peditesq; tantu, neq; em fas fuit equites obsidioni credere, portas patetibus Gallos puocant. ignominis lassessunt, ac iurgis hostes. effeminatoru esse, minime strenuoru tormentis agere, vbi copia certandi prebeatur, viri concurrunt viris, portas pollicentur apertas, detrectat Eluctoru oblata Galli, noctem illam, que nonas Iuni secuta est, in somnem Galli transgerunt, veriti, quod elucescete aurora illis couigit, refectis cibo, exiguoq; somno militibus Eluctorum duces, primo diluculo tacit seducunt turmas. Agmine composito, qua machinas Germani, & impedimenta custodiebat, primum ruunt. Sternit, ac trucidant ad vnum, equites in fugam vertunt omnes. Fit strages inaudita, faciem in Eluctos nemo vertit vltra. Ramonus a Cardona pro Rex vocatur ex Placetia, vt in auxilium Eluctorum veniat. Super Pado se construere pontem, quo traicit, respondet. Hec allata sunt, hec habeto, & Vale. ex Valledoleto. xviii. Iuni. M. D. xlii.

Si memor es, scripsi ad te alias in Philippi regis naufragio, Enrichu Anglie Regem vita sumtum, ab hospite Philipo, cobrinu suum, que Philippus habebat in potestate, priusq; ex Anglia discederet, quo te pestas illu appulerat, exegisse, quis is esset, quibus artibus ad

Philippi Regis manus deuenit, quave sortem assecutus fuerit, accipito. Ermon dela Pulla dicebatur, dux erat Suffulchenis e primariis Anglie principibus, ex quatta, vt aiunt, Duat ti Regis filia ortus. Habitu in deditioem Enrichus rex in arcem conclusit Londrensem, sub fida custodia, prodigus erat, aere pessumdatus alieno, Iudicij veritus aufugit, in Burgundia prius. Reuocatus fide prebita, creditoribusq; regis amore dilationis solutionis debitoru annuentibus, rediit, sed pristina profundendi natura resumens, sese iterum grauaat ad extreme inum, aufugitq; denou ad Sicambroru ducem, qui nostra tempestate Gekreus dicitur. Illu de victo duce Geldrense Philippus calamitosum, & omniu reru egentem ad manus habuit. Ex composito, neq; enim aliter ex Anglia Philippus discessisset, Suffulchensem ducem regis cobrinu Philippus tradidit, isto tamen cum iururando foedere, ne illu Rex aut perimeret, aut male tractaret. Ita successit, viuete Enricho promittente. Sed Enrichus iuuenis successor, iugulati Ermonem in Lodrensi castello fuffit, quia cum fratre vna fugituo Gallice classis prefecto, Richardo Pulla, de cocitanda in regem Anglia per literas agebat. In Angli naq; regis inuiriua huic rex Gallus fovebat, sperans aliquado fore, vt huius Richardi opera aeterno hosti suo regi Anglo perneciem queat asruere. Idem, Io. Astilator Anglus mudi retulit, latro numi quanda copiam, in plaustra pecunias ex munitiis ad regem uehencia, ad Belloru auxilium insiliuisset, Astilloru fretos receptub; quos ait esse in Anglia plures, ad quos genus omne facinorosoru, preterquam criminis haereleos inuestoru, cofugiens tritum est, etiam illi deciderint in crimen lese Maieftatis. Ex his habuit rex ad manus octoginta, priusqua sese reciperent in Astillos, iactio illis facti premittu ploluit. Astillos hufuscemodi Frachias appellat regnicolae. Ex Italia fertur Eluctos, Maximiliano duce regete illos, fugatos Galloru vestigia secutos, Verceilis vrbi egregie quindecim ducatoru milium tributum imposuisse, dedisseq; in praeda Sancti Germani oppidum nobile, quia parum obstitit, super ventete demu Prospero Columna cum cataphractis equitibus, ex Hasta ciuitate, Gallis, qui se fugientes in eam receperant, eiectis, vrbe diriperunt, Taurinum aut bonaru artium altrice, valida pecuniaru summa inuisturunt. Vale ex Valledoleto quinto Iuli. M. D. xlii.

P. M. A. M. Ludouico Furtato Mendocio mei Tendillae comitis filio. EX Italia, ex Angliaq; & Portugalia paucoru dierum inter capedem, Tabellarios habemus. Ex Italia scribitur in bellorum crepitate schola tartarea, Pescariae marchione Neapolitanum principem, stipendio Regis nostri militante, Hispani pediatum praetore Genua tetendisse, cum vniuersa Hispanoru, & quorunda cataphractoru copia, militu furorem no expectant, Genua sese dedit. Rediens Albianus Venetoru Imperator de strage Gallorum, Veronam ausus est obfidere, Genuense re perfecta, sese Pescariae marchio, cum Prospero Columna pro rege conuixit. Acceptis in vni omnib; militibus, ad Albianu tendunt, ex itine te Pescaria, in Benaci lacus faucibus, qua Mintius labi incipit, oppidum, Brixiam quoq; ac Bergamu recipiunt. Recta proficiscuntur ad Albanu, soluti obsidione Albianus. Patianu se recepit, circuncina omnia nostris, ne in praedam veniant, dedunt. Ab vrbe dicitur Leonem Pontifice Maximu, Ecclesie recocillasse Cardinales depositos, Saete crucis, & Sainuerinum, Christianis principib; incosultis, restituisseq; illos ad gradus pristinos, demisso tamē vultu, & supplices paulatim fuisse ingressos, capitibus detectis, abolis induti curtis, & inoratis non purpureis, suos errores in Iulium, & Sede apostolicam profitetes, peruicaciaq; suam, appellantes opmionem, lemureosq; suafus fuisse, qui se impulerint no ratione, publice venia petetes, admitti sunt, no candidati ad rubros galeros, no tamen ad ablatos redditu titulos. Anglus, & Eluctus Cardinales adesse noluerunt, Potificis sententia danant, aperire portu ad huiuscemodi facinora patrandu, spemq; venia posteris monstrandam, inquirunt esse id benignitatis, & irati Roma discesserunt. Ex Portugalia laudabilis nunciu habemus. In Africam traiecit dux Gimaraneus, cum hastatis octo milibus, copetariis trib; & balistrariis, cataphractis sexcentu, calonibus tribus, velitibus bis mille. Quid ex Anglia feratur habeto. Gallia calcat ille Rex Anglus magnanimu. Teruanā morinoru caput obfidet, patitur Galli eam ignominia. Suu non audent exercitum Anglico obficere, vt solet accidere in re bellica danum passus est Anglus, leue tamen, plaustra quadrigata misit, e castris signatu decem & nouē ad Teruanā fossas implendas, quo dirutus per tormenta muris, facilior fiat oppugnatio. In Galloru praesidia incederunt, certaru acriter, e Gallis ducibus tres vi armoru fuerunt percepti, vlti tamē Angli fuerunt, qui loco mentu plaustra in gyrum locauerunt. Ioge aberant a castris, defuit propterea illis auxilium, obsidio stringitur, moenia perpetuis tormentorum ictibus concutuntur. Vale ex Valledoleto. vii. Kal. Augusti. M. D. xlii.

De duce Suffulchi.

Jugulatus Suffulchi.

Frater Sullulchenis pretor. Arca Salis in Anglia de pado. De Astilloz libertate. Latrone suspensi. Astillos fra chias vocat. Squiffi viciouis Elucti. Cercellac Taurinum mulctant. Bassa capif

ccccxxxii

Pescariae Marchioni Sena dicit. Albanus Venetoru curi. Teruanā obfidet, eicit. Papa Cardinales. Iulio electos. restituit i pristis gradib; Cardinales ob id irati. Dux Brixianus. Asti casu. ch. ma gna manu. Angli obfidet Teruanā. Confessio Cardinalis. Hec est extra veniam. Anglus in moribus. Anglorum plaustra pedia. Stringitur Teruanā.

P. M. A. M. Ludouico Furtato Mendocio mei Tendilla comitis filio.

cccc
xxiii.

Rutenus
Polonum.

Dur Medi
olani labo
rat febr.

Collachy
maur: sup
mediolanu.

Cinif rabi
es no exteri
vassant.

Exemplo So
thor timo.
Pimbres di
sturbantur
Follas.

Legar i An
glor castri.
Munitione
stra.

Quid Rex
Ballus.
Proffatur
Ballia Ge
farc.

Duces: ve
filla capiff.

cccc
xxiii.

Captoz illi
tates: r nu
merus.
Dedit Te
ruana.

Que An
glor copie.
Legaris fit
se ad regu.

Eluctij De
uinionem.

Tremis to
ta Ballia.
Scotus in
Angliam.

Scoti mo
nitor: ad so
roium.

Quid rinde
rit sororio.

Laus Regi
ne Anglie.

Regine oro
ad pccos.

In Scoti
Angli.

Sithias, Sarmathias esse duas, ad Septemtrionem circa Euxinum Porum, & Meotidem Paludem versam vnam, in Europa, in Asia trans Helespötum alteram, sepe intellexisti. Citeriorem incolunt Ruteni, qui & Ruxii, & Tartari dicuntur. Hi contra Polonum Regem armati venerunt, Regni partem vastarunt. Petiit a Pötifice suppeticas, vt Christianos Principes, in sua auxilii horretur, orat. Sunt naq; Tartari, licet nomine Christiani, a Christianis morib; deuii, Barbariq; reguntur legibus. Ab Italia calamitosa, fertur, Eluetioru esse Mediolani quinq; milia. Miseram vrhem quotidianis infestant exactioibus. Maximianus dux in Hasta oppido febris laborat, qualis eius infelicis vrbis, fit fortuna, proh dolor, ex predictis col ligito. Neq; arbitris pestem illam, ab Eluetis, aut Gallis, neq; Germanis, vel Hispanis emana re, Qui omnes ad eius patrie interneciem petulater in sultat. Rabida vindi ete sitis ciuium, in ciues, in foelicem vrbe, & vicina omnia exagitat. Si concordi viuerent animo, tuti essent ab omnibus exteris incurribus. Alterne sibi viscera dilacerant, quibus distiditibus in Sontes pos puli dantur in praedam passim. Mediolanum mittit Rex oratore Diecu de Aquila Calatraug comendatortu, virum prudente, literis pollente. Fluctuauit, & ipse in tantis fortunae motibus. Veremur ne tot successibus elati Elueti, aliquando latius, Exemplo Gothorum, alas protendere cogitent. Rex Anglus cuniculis effosis Teruanam, in summo tenebat discrimine, nisi perpe tuu diertu odo decim Himbres mole facta tellure Foffas diruissent, dum haec, ita geruntur, Ca sar Imperator ad Angli venit exercitum, erant locata maiori, ex parte castra ad Septem prios nem, qua Galli erant venturi, nuda fere, aut paruo tuta praesidio. Caesaris consilio ad alterum Teruanae latus sunt Castra mutata. Rex Gallus, licet aeger, ex Parisio curru vctus, in apertum cum exercitu profidit. Suarum copiaru robur, cum delectis ducibus misit, vt comeatibus ob fessos inuarent. Eunt obtuam Caesar, & Anglus parua manu Germanoru, & Angloru, in gentes Gallorum copias prostrant, & in fugauerunt. Plaustra, iumetaq; oneraria, cum come atibus, & matore duciu, & vexilloru partem capuit, Galli Regis vires hebetant. Haec fama tu lit quando particularius, quae sint acta, intelleximus, particularius significabimus. Vale ex Valledoleto. xiiii. Septembris. M.D.xiii.

P. M. A. M. Ludouico Furtato Mendocio mei Tendilla comitis filio.

Habemus quae acciderint, in certamine cui Caesar cum Anglo Rege interfuit. Capto rum duciu nomina mihi Rex enumerauit. Dominu inquit longae villae, ac Rotholin Marchionem, cum centum nobilium cui preerat manu, dominu etiam Lacle, Batar ttiq; omnes egregios belloru magistros. Pallizam quoq; Gallici praetor exercitus, in Pom pelonis expeditione, fuisse vulneratum, ait captuq; sed sub fide militari, fuisse dimissum Ter uanenses obfessi. Vbi captos Galli exercitus, tot primarios duces intellexerunt, ad eoru naq; conspectu ducti sunt, & qui rerum omnium penuria laborabant, sese illico dederunt. Ita cu ingenti damno Galloru, & ignominia, Rex Anglus, fines Gallicos infestat. Angli Regis gene ri sui Rex noster, ait ex quindecim Germanoru milibus, & Britanoru, Angloru dico, quattu or, & triginta exercitum conslare, praeter eos qui machinaru, & in pedimentoru curam habet, quoru est ingens numerus. Caesaris, & Angli literae, ad Regem sunt dimisse Augusti mensis, die vigesima tertia, quem Teruanae deditio praecesserat. Elueti Burgundia parant impetere, qua munium oppidu Deunio, id nunc Degunū dicitur. Florentinus orator, qui est apud Regem nostru, a Lugdunensibus mercatoribus cocitub; literas habet. Cotremere, iam in vni uersa Gallia ad Eluetiorum motus, cum sta esse formidine plena praedicant. Fertur etiam Sco tum Regē cum quadraginta bellatoru milibus, in Anglia contra sororu Regem Anglum, fuisse profectu, mouerat prius, & hortatus fuerat Scotus Anglum sororu, ne Gallo Regi amico suo bellum inferret. Vt regredatur per crebros nuncios persuadere nixus fuerat. Allo quū se Angliam aggressu minatus fuerat, nequire se tam veteri amico, vigente necessitate, deficere. Ad haec Anglus animose responderat. Se quado prouinciam in Gallos complectaba tur, de infidia sua non dubitasse. Se no destitutum ab incepto, eat, eat. praesidia se reperitu ref pondet, qualia forte non putabit, & forsan ipsum poenitebit. Regina Catharina genitricem Helisabetham aemulata, patrisq; animo imbuta, ad Regni regimem absente viro relicta, dur cibus Britanis, qui ad Regni praesidium relicti fuerant, conuocatis, quae emergunt, egregia oratione patefacit. Vt sese ad fines proprios tuendos apparent, hortatur. Meminerint deum ef fe propiciam iuxta tuentibus, neq; obliuiscantur Anglicu robur praecellere cum tuis gentibus. Patriam amplexatur ab hostibus, & quod deterius est a sinibus, qui eam tuere deberent, con sursus fasq; nos turbare nitentibus, Reginae montis accensu proceres eunt in Scotum, iam fia

nes Anglae calcaent, Scotum sternunt, prostrant, perimunt, quotquot, in Angliam transmissi si fuerat. De Rege ipso nil certi habetur, creditur inter mortuos iacere trucidatus, quado intel ligemus, intelliges. Vale ex Valledoleto die. xiiii. Septembris. M.D.xiii.

P. M. A. M. Ludouico Furtato Mendocio mei Tendilla comitis filio.

Proh tempora, Proh Christianorum, proterua rabies. Mille fer uent vndiq; fortunae lu dibria, mille calamitates, quae gesta sint, in Italia, & radicibus Alpium Nouariae, Ver cellis, Taurino, Haste, sancto Germano, & reliquis infelicibus locis, alias habuisti. Co nantur Hispani detrudere Venetos in Mare, terris ablatis continentibus, quadringentas desti nauit Summus Pötifex, cataphractas lanceas, in exercitu Hispano, sub nostro prorege. Pata utum in festare conantur, vbi valida sunt Venetorum praesidia, sibi suas vires omnes Veneti coegerunt. Applicare se ad muros minime audent, fossas inhabitabat aquosas nostri, praema chinarum timore, nulla est turris, nulla pinna, quae non sit sulta tormentis. Arboreos omnes tulerunt e medio Veneti quo pateant campi, & libere discurrere queant proleffi, in hostes tor mentarii globi. Laborant penuria rerum omnium nostri, qua virgente, & fossarum, in comos dis astristi, relinquere prouinciam susceptam, cito cogentur. Vnus, & fructibus tantum dove scuntur. Caetera desunt. Veneti solitam fortunae inconstantiam se profitentur expectare, putant se paulatim cunctando lassare foederatos. Patientia omnia vinci didicerunt. Ab Eluetis aute in Gallorum perniciem, nisi tria, sibi a Gallis foederum capita concedatur, vt ducatus Medio lantares cedent, quas adhuc retinent, vt veteribus dominis Burgundiae loca restituant, vt sin penias sua causa expositas perfoluant, Annuit his omnibus Palliza Gallici exercitus Praetor, quo tempus infereret, ad fatigandum Eluetoru impetum, consulendi Regem suu poposcit, inducias, praebentur. Eluetis se felicit. Digunū interea dum eunt, redeuntq; nuncios mittit adeo Palliza, vt haud quaqua vltra possit expugnari. Nil voluit eorum, quae Palliza promissit explere rex. Ad Anglum diuertamus. Captam strauit Teruanam, diruitq; penitus. Tornaceum, Nerutorum caput, adfuit. Sese edunt Tornaceses, ne agrorum vastitatem, & expugna tionem patiantur. Quadraginta millia ducatorum Regi Anglo praeburunt. Inde ad prof ectum Ambianae vrbis castra mouit. Ibi Rex Gallus insiderat, cum triginta milibus bella torum, fama viget Franciscum de Angulema Delphinum haeredem Regni Fraciae, leui pre lo tentasse Anglos, fuisseq; vulneratum. Est his pro Rege inualido dux exercitus Gallici. Astat Regi Anglo Caesar, Galloru, ob susceptas, non leues iniurias, hostis meritisimas. Ab Vngaria, quae Panonia est inferior, inquitunt eum Regē quattuor mille Turchas equites tru cidasse, qui fines Vngaros fuerant ingressi. In vrhem ob eam vi storiam laeticiae signa publi ce sunt instaurata. Quibus satis Christiana religio concutiatur hinc colligito. Vale ex Valle doleto. xvii. Octobris. M.D.xiii.

P. M. A. M. Ludouico Furtato Mendocio mei Tendilla comitis filio.

Non cessat vndiq; fortuna quassare rem Christiana. Placidis palnis eblan ditur, Gallos horrenda praemittit rugosa fronte. Quid de futuro cogitet, futura tempora dicent. In Galli Regis auxilium multi capacem struxerat Scotus Rex nauim. Ad sup plementum classis quinq; alis additis, matorem vim tormentorum, Angli disceperunt, de insereq; in profundum, reliquas coeperunt, prehederunt vnam Daccarum Regis, qui Dina marca dicitur, aliam, & ipsam ingentem, ea vt Scotae classis iungeretur, in Angliam ueheba tur. haec firmola, tenuiaq; sunt, vah quid dices, profigatos fuisse Scotorum, cum suo Rege mil lia quadraginta, scripsimus, trucidatus & ipse fuit pugnans inter cofertas acies viriliter. Ant. Io. Astilus orator Anglus, ne quid ad presentem sui Regis foelicitem desit, venisse ad eius ma nus Principem Insulae Hyberniae, qui maiorem insulae partem alienam ab Anglo ipso susti nebat. Ruteni redeunt, & insultant in Vngarum, & Polonum Reges, Sumus Pontifex ex affi nibus, & familiaribus quattuor erexit Cardinales, in Acrem eius ordinis inuidiam, & que rellem, qui dum illi suffragantur, ne Cardinalem vllum crearet, donec ad minorem nime rum gradus ille Cardineus reduceretur, pepigere. A Venetis, fertur, Bernardinum Valmo tonum e ducibus eorum vnum, captum a Germanis fuisse, in prouincia Fruoli, quam dicitur Forum Iulii. Ad eam Hispani tendunt, in fauorem Caesaris. Lusitanus curam habet tutandi Patatum. Iulianus Pötifex frater, Romanus a populo Romano creatus est Pontifex, licet hoc alieno, sit loco, Vbi primum creatus fuit Romano populo, a plaudenti, & gratulanti, ri praetiberina, tributa dimissit, seq; fere lachrymando, praetulerit, res populi Romani sollicit

Trucidat
Scotus: et
fuit oes.
Horeperit
res perēpi.

ccccxxv

Hispani
Aenetos.
Munimen
tata Patania.
Castano a
gri Patania
ni.
Alicia d'isse
Hispanis.

Aenetos
puccitia.
Eluctis sup
Deinione.
Ad iudicē
Elucti.

Grandat
Eluctos.
Teruanas
Aenitum.

Tornacum
beditur.
Iua mēra
Tornacē
ses: redunc
rini se.

Delphinu
pro exercit
Caesar ad
In Tur
chas: Rex
Ungarus.
In vrbe: si
gna lctitē.

cccc
xxvi.

Strages
classis Sco
ti Regis.

Hyberni
pnceps sub
ditur.
Ruteni iul
tant iteri.
Qui Car
dinales ere
cti.

Aeneti so
lum: tūtur
Pataniū.

Mutata
oia: Regi
Aug ob-
stare: co-
sua
fecit.
no teni:
Refit.

ta cura prospecturum, est pollicitus. Rex noster est, in abatia Valbona, sex a nobis lequeas dis-
stante. Cernorum venationibus intendens: semitrists, ex aduersa valetudine venit. No idem
est vultus, non eadem facilitas in audiendo, non eadem lenitas, tria sunt illi, ne priores ressumat
vires, opposita: senilis aetas: secundū nanq; agit, & sexagesimum annū. Vxor, quam a latere nū
quam abigit: & Venatus coelq; viuendi cupiditas, quae illum in siluis detinet: vltra quam su-
uenit a tati: citra salutem: fas esset. Vale ex Valledoieto, xxv. Octobris. M.D.xlii.

P. M. A. M. Ludouico Furtato Mendocio mei Tendillae comitis filio.

cccc
xxvii.

Vates egregius ille Antonius: de Mediolani dignitatibus epigramma confecit. Carmis
initium est. Et Mediolani mira omnia. Conuerte nunc, & verum fatebere. Mediolani
dura omnia. Iuuenis ille Maximilianus, in omni viciorum genere putridos familiares
dicitur incidisse necessarios. horumq; commercio delectari, & eorum regitur consiliis. Primatū
retinent Ioanes Gonzaga: & Manfredus Corrigia. Miserum: in insectam omnium flagitiorū
piscinam obrutum tenent. Proscribendis civibus: & bonis miserorum raptandis inuigila-
tur. Hinc in explebili Eluetiorum fame: duce ab huiusmodi profanis gubernato inde: in se-
lixvrbis vrbium gēma magis, ac magis: it praiceps. Eluetiorum ibi rehterunt: quinq; millia
Galli: & Elueti conuenerunt: his pactis foederibus: vt Gallus Rex ducatus Mediolanarces:
cum inclusis munitionibus: & machinis duci dedet, vtq; infra diem quindecimū Eluetis
Galli praebant ducatorum ducenta millia. Circiter idus Nouembris totidem. Ne ve Gallus
arma capiat, in quenquā auxiliarium Eluetiorum, Ne Gallus villo tempore tenent membruū
aliquod Eluetiorum locare stipendio: caeteris inconlultis. Ipsi vero se discessuros: ex Danini
onis obsidione, ac educturos incolomes ex arcibus praefidiarios earum: donec Ducatus ter-
minos transierint. Hic idem cursor attulit. Selnfachi: Principatus vsurpatoris: Accinatus
nepotem: ex fratre Corcuto maiore natu perempto: Astae cum triginta millibus pugnatorū
secta Sophiana: ex Armenia: per Taurum montem: in Asiam maiorem descendisse contra
patruū vsurpatorem. Selnfachus nepotē: per oratores pacem suadet: magna pollicetur mo-
do arma deponat. Respondet Accinatus nepos, se qua pater morte perierit: vitam finituum,
aut patris necem vlturum: & vna progreditur. Scripsit alias nos hic habuisse apud Regē ora-
tores Florentinum, Franciscum Guizardinum. Is propediem discedet: missus nanq; alius
fuit Ioannes Cursius graece ac latine eruditissimus: ab his ac reliquis oratoribus, quid extra
nostros lares Hispanos agatur elicio. Scribunt nanq; ad eos sui principes, aut res publicae:
quicquid emergit: in vniuerso. De discesit ad oppidum Matritum trans montes istos Se-
gonianos: vt vulgo loquar, ad Meridtem. sermo est: scis nanq; magis apricam esse regionem
illam Regni Toletani. vbi est ager oleis: & vinetis fortunatus. olea nanq; ob horrorem hies
malem: citra hos montes nulla coalescit: vel rarissima: nisi forte sub monticuli alicuius latere
demisso: a Borealibus tuto flatibus. Dum haec ita scriberem: venisse intellexi ad horam hanc
Garciam Brizuelam nostri proregis equitē familiarem: per equos dispositos: a prorege mis-
sum. quando quid dederat habuerimus. quid affert, habebis. Vale ex Valledoieto tertio No-
uembris. M.D.xlii.

Aug duci:
Mediolani
societas.

Defect Me-
diolani as-
tatio.

Spacta: que
petit Elue-
ti.

Inter pa-
trium nepo-
te chartia: q
colloqs.

Jo. Cursi
orator lau-
dat.

Toletan:
ager fortu-
natus.

cccc
xxviii.

P. M. A. M. Ludouico Furtato Mendocio mei Tendillae comitis filio.
Adiuisse te inquis, cum de Regis valetudine sermo fieret: de tauri testibus nescio quid.
petis, vt quid de hoc sentiat, aperiam. Ab initio rei ad aures meas deuenerat. Desisti
haecenus, ne autor ego dicerer: donec paulatim serpens rumor: per postea circumastris:
populorum aures, & conuenticula repleuerit. vt feratur, accipito. Catholicus Rex habendae
prolis: masculinae praecipue: cui haereditaria sua Regna paterna queat relinquere: tanquam hę
redi propinquo: quā nepos Carolus sit: est cupidissimus. Ture ne an iniuria genero prius
Philippo: & mox ex eo nepoti Carolo succenseat: & an succenseat: ipsi iudicent. repletas que-
rellis vtrinq; propositis aures habeo haecenus fatigatas. Non fuisse dicto parētem generum
arguebat socer. cupiditate Regni Castellae captum focerum, se male habere genero conquire
batur. Persuadores, qui ex discidiis amborum rem propriam augere studebant, fouere inter
ipso odium nitabantur: neq; calido nimis opifice opus erat, cum de imperio res ageretur:
quod non patitur collegam: licet de vniuerso contentio sit. Quid ex ea discordia successerit:
late suis locis. Nunc ad tua postulatata reflecto habenas. In Metina campi Castellę veteris em-
porio: Rex & vniuersa curia Martio praeterito morabantur. Est ab eo municipio villula di-
scans miliaria quatuor, nomine Carrionzillum: vbi Regis pater Rex Ioannes natus fuisse
dicitur. Amens est fulta memoribus villula, & venatus apta. Secessit in eam Rex vxore Co-
miti, Sumpsisse sibi dicitur Cibaria quaedam ad venerem facientia. Putauit, eo medio fore: vt

De testia-
lis tauri.
Quur qre
re: habere
filios.
Inter socer-
rū generū
fractidia.
Quid vter
q arguat.
facile dis-
codant Re-
ges.
Ad Carris-
zillum Rex.

vxor graui daretur: Eo inscio: conditi Taurini testes, in eam fuerunt expositi ad rem opta-
tam: & manu Coci Reginae: qui Gallus erat. quid hoc fuerit, quid simplex, aut quid mixtum
me latet. In re hoc est. Regem adeo dapes illae perturbarunt: vt inefcatus: Vclut hamic: saluē
nunquam miserit vltra. Hinc illi vomitus. Hinc illae febres: Neq; arbitrantur medici conuali-
turum. Durus est illi Halius: & grauis admodum. Anhelum vix trahit spiritum. tecto & mu-
ris odit claud: vellet sub aperto semper esse caelo. Inde siluas frequentat sub tristis: negotiis
iam auerfus. Vale ex Valledoieto idibus Nouembris. M.D.xlii.

P. M. A. M. Ludouico Furtato Mendocio mei Tendillae comitis filio.

Petis quid habeatur ab orbe nouo. Maiora indices: haec tenus latentia deteguntur. De vasta
quadam tellure, quae sese offert nautis, in Iquam ab Herculeo freto se ventibus: ad Me-
ridiem, latam fecimus alias mentionem. In ea tellure prouincias esse varias, Partam pu-
ta: Curianam: Cuchibacoam: Cauchietum: Saturniam: Caubanam: Vrabain: Zaraboroam
Beragum: & multas praeterea diximus. Magna illius terrae litora peragrantes: Christopho-
rus Colonus primus tante inuentor magnitudinis, dehinc illum emulantes Hispani: varia
reperere flumina, tum ingentia, tum, parua: & mediocria, praeter caetera in vnum incidere la-
titudinis adeo immentae, vt incredibile sit posse id in natura fieri. Oroginta millia sunt am-
plius aiunt, & flumen esse asseuerant: non maris sinum: q; dulcium sit aquarum: q; fluat in Oc-
ceanum, & insulis referunt sit: neq; fluxum patiatur: aut refluxū in interius. Quadragin-
ta pleriq; lequas, cum carauellis diximus: eo flumine adnauigarunt. Et diuersos accolarum re-
gulos saluauer: nutritiq; muneribus sese inuicem amicitia deuinxere: licet ab initio rece-
re hospites conarentur. Regulos Chiacones appellant. flumini est nomen patrium Mang-
nonus: sub equinoctiali locant linea pleriq; nautae fluminis eius fauces: trans lineam alii con-
stitunt. Se ibi postum artificum amittere fatentur omnes. Linguarum est in illis traibus: &
nationum magna varietas. Animalium: volucrum pisciumq; ac monstrorum diuersitas est
ingens. mores vari, vbiq; auro scatent. vniuersis abundat: vbiq; regiones illae: quarū sub
eodem eius terrae discursu equinoctio plerq; subsunt: aliae citra, trans aliae. Elifas mille atq;
sterum mille prouincias fouent illi tractus: steriles etiam alias harenosasq; ac horridas natura
soli. Caribum siue Canibalium humanarum carnum eluonum: & venentis sagittis adueni-
entes hospites excipit: alitricas alias: Mitum & hospitalium incolarum alias: frondescit
sbarbores maiori in parte toto anno, & prata vrescunt. Vere tantum, & autumno fruuntur
incolae. Hyemis horridae, aut aestatis molestae: expertes. Qui colles, & decurientium flum-
num ripas inhabitant, beate viuunt. In elatis montibus Alicubi perpetuae Nives conspicit-
tur. In profundis autem vallibus: ob rorantes, ad ima e montibus solares radios calor in-
gens, qua vel sub linea: vel propinqui linea, sint equinoctiali, Coloniae sunt in ea terra Dux
destinatae. In Vrabe magno sinu: per Alfonso Hoiedam vna, per Decum Nicuesa: in Be-
ragua altera, ad Beraguam septingentorum hominum classe Nicuesa peruenit, Ad Vrabā
quadringentorum Hoieda, cui datus est Comes. Io, Cossa egregius: & exercitus eorum lito-
rum nauclerus. Sed infelici omnes fato, & sinistris aibus perire tres ipsi Primarij, & Comi-
litionum pars maior variis adacti casibus. Particulares aliquando de his inuentis aedemus li-
brōs, quae meo iudicio maiora sunt, & mirabiliora, quam quae ab antiquis descripta Cosmo-
graphis. Iam vale, ex Valledoieto. xviij. Decembris. M.D.xlii.

P. M. A. M. Ludouico Furtato Mendocio mei Tendillae comitis filio.

Ex variis orbis regionibus varia referuntur. Rex Anglus, cum Gallis pepigit, ne Tor-
nachum repentat, neque Teruanam aedificent: & vrgente iam hyeme rediit in Angliam,
Scotiae Res compositurus, eius Rege: qui sororius Anglo erat, in interempto: vtp; Scotae
Reginae sorori suae vidue suppetias ferat, in Principes Scotos, si opus fuerit. Filium reliquit
Scotus, in cunabulis. Rex Gallus frequentes mittit: ad nos nuncios, humilitate pra se fert.
Vulpinam esse putamus: nec defuturum, quin caput erigat occasione qualibet surgente. Ad
vrbem dicitur septem Episcopos misisse, qui se, Gallicanq; Leonij Papae offerant Ecclesia.
Missi: & a Caesare sunt, & Maximiliano Mediolani duce oratores, Dux Bari eius frater, cum
equitibus duobus Mediolanensibus. A Caesare autem Matthaeus Langa Gurfensis Episcopus
pus. Huic rubrum praebuit Pontifex Galerum. Venetus vero, qui Gallo est federatus, instat
vt Gallus transmittat exercitum: quod ni fecerit, intra paucos dies inituum foedus: cum Ca-
sare, ac reliquis Italiae Principibus, non posse tantum pondus vltra sustinere protestatur. Ad
haec Gallus fremit, videt Venetis ase disunctis, claudi sibi viā traicendi Alpes in Italiam, si Gallo
stimulat quoq; Gallum Triuultius e patria exul. Caesar ex Gurfensis, vt aiunt, consilio: ni-

cccc
xxix.

De reb' idit
et: h' p'cipue
de suminis
D'ragono
nclatitudie.
Linguarū
strupedare
volucris va-
rietas.

Moia regio
nri: varig re-
giones.

De D'ra-
gono: flu-
mine.

Reguli: h' s'
acones.

In equino-
ctio: flum-
s' r'ic: p'p'ie

Linguarū
varietas.

Reguli: vni-
ones.

Varictas
terraru.

Trerice:
in m'ia.

Quae ali-
cubi.

Lur aliqū
do calor.

Dux Colo-
nie.

Hoieda: ni-
cuesa. Jo.

Lofis.
Tres Du-
ces perire.

ccccxx

Spacta Gal-
licū Anglo.
Redit An-
gus.

Balli hūmī
litas est: vul-
pina.

Missi septē
Epōs: ad
Leonē.

Adferit: r'
reliqui.
Dux Gurfē
si Gallo.

Protesta-
tio Cincetoy

Sallum... mis premitt Venetos. Conditiones: ab eis petiti nuntius duras, in vltimam desperationem illos...

P. M. A. M. Ludouico Furtato Medocio mei Tendillae comitis filio:

Inter Hispanorum: & Venetorum exercitus, in aperto certamen contigit. huc, Brizuela proregis familiaris, quem paucis ante diebus, per equos dispositos, missum diximus, interfuit...

cccc xxxi.

Lutianus dux Venetorum.

Reicit Lutianus: a nris. Aug oppida vocatur nobris.

Lutianus: in cludit Patauii.

Tormetaia culatur Venetias.

Loca data: in pedia. Aurata palatia curat.

Exclamatio: i tenos epulatores.

De Zafulinis dicitur.

Sternitur Lutianus. De Marco Antonio Colina.

EPISTOLARVM PETRI MAR TYRIS. A. M. LIBER VI GESIMVS SEPTI MVS. ANNO M.D. XIII.

P. M. A. M. Ludouico Furtato Medocio mei Tendillae comitis filio.

Esterna nobis dies plures dedit curiores. Suscepit Summus Pontifex: a Maximaliano duce: legatione: vti a duce Mediolani. Ad haec Galli Regis orator: frendens: fremens: spumans: labra mordens in Pontificem...

cccc xxxii.

Papa iuse cepita duce oratoris.

Audibacat Papa.

Paci sua det Papa.

Papa vel let amittat cum Rege.

cccc xxxiii.

Quatuor mille Turci strati.

De potentis Mediolani.

De sa ois toui Gallia.

Accipe nunciu: quo delectaberis. Vngariae fines Turcaru incurrit: tunc iteru multitudo eorum. Fuerit ab Vngaro Rege profligati Turcae. ad quater mille trucidati sunt. L. etata est ob id nunciu Roma vti anno superiore. Venetis duru euenit incommodu. Est primaria vrbis eius via ditu receptrix merciu: Rialtu vulgo dicta. Cōbusta est vniuersa cu summa vrbis factura, nescitur vnde ignis emerferit. Conternata est eo casu ciuitas: qui die decimo Ianuarii accidit. Sed pronostico magis terretur. Suspicantur ob id portentum res eorum processuras indeterius. Mediolani autem eodem tempore tres visas publice lunas fuisse. Eluetii Castellaten adhuc Mediolani: & Cremonae: & vna ducem in Castello seruant. Nil est, vt verum fateamur: quod non mereatur a duce ob coru constantia in Gallos: quos ex vniuersa pepulerit Italia. graue tamē est onus. Ex Gallia fertur Gallicanā Ecclesia vniuersa salē cu suo Rege fouere Cardinaliū a Iulio Pontifice multatoru opinionones desuisse: sanxisseque leues fuisse motus eoru. Ex Vādalia Andaluza dico: allatu est: classē, qua Petrus Aries tendebat ad Indos cu mille ducetu militibus suisse tepesatib9 quassata, redisseque ad littora Gaditana semicocussam. Hodie qui est dies Ianuarii. v. Catholicus Rex elegit in Principē Senatus (dicitis presidente Hispani) Antoniu de Roges Archiepiscopu Granatensem fauore posthac habebim9 Regiu fenatu, quādoquidē assequuti sum9. tu affine: ego praelatū: cu sim Metropolitanæ suae sedis prior. vit est integer: iusti amator: rigidus facinorosoru: & sceleratoru pēcutor: bene speradu est. Catholicus Rex noster in Gallia misit oratore quendā institutionis dñicæ contonatore noie Bernar dū Mesam: honesto natū loco: Toletanū ciuem: Insulae Cubę designatū Episcopum: quod in mandatis ferat non intelligimus. Tempus omnium rerum extremis praeco: aliquando nobis aperiet. In Scotia: Regis Angli consilium non admittunt. Eius Regni proceres puerum Re

gem patre nuper orbatum: & Regni habenas susceperunt. Rex autem Anglus se magnifice preparat in Gallos: sed veror ne pacis desiderium in nostro Rege, cogitatus eius proficiat: nequitiam Rex noster ferre bellorum molestias: ob gratulens iam senium: & aegritudinem: quae illum vehementer in dies magis ac magis languescit. Vale ex Valledoletto, sexto Februarii. M. D. xliii.

cccc
xliiii.

Emmanuel
capus.

Memor es, qui sit ille Ioanes Emanuel, dissidii fomes quondam inter focerum & generum Reges. Margarita nostri Principis Caroli & amita & reatrix, illum coeclit in carceres. Quid cause infitescitur: creditur pertinaci animo solutam habere linguam in Fernandum Regem, quem Margarita uti patrem obseruat. Rex Anglus febris laborat uitardentibus: adeo ut medici timuerint: in pustulas: qua vulgus viruelas appellat, morbo desit: & iam valet: ferox & minax in Gallum surgit electo. Sed frustra ut arbitor: publice nanq; edicta sunt induciae vnus annus: per Petrum Quintanam Almazani secretarij patrie tractata: quem alias diximus ad Caesarem: & Gallum Regem secreto fuisse missum: quid tunc afferret in mandatis nunc detegitur. Vix Caesarem ad eas traxit inducias: traxit tamen vna & Pontificem. Multis probat rationibus Rex noster se debuisse pacis foederibus auscultare. Prima mo ne forte iterum ab amicis deseratur: quando magis amicorum auxilio indiget: uti contigit: quando ab Anglis desertus: relictus fuit solus & imparatus in vniuersae potentiae Gallicae faucibus: cum summo discrimine. Neq; bellicae rei labores: & incommoda se posse vltius tolerare: contra Christianos praecipue Principes: ad quorum discordiam inuitum se fuisse semper tractum edisserit. Addit quoq; Regem Gallum fere supplicem, pacis munia, postulare: foedumq; ac in humanum fore: Regi tanto praesertim: pacem petenti: pacem negare. At etiam cupere se paucos hos vitae dies: qui super sunt contra hostes nostrae fidei exercere. Nil horum admittit Rex Anglus: labra mordere, ac spumas mandere fertur: nequissimè tamen aliorum sententiae contrarie. Ioanem Hastilem Angli Regis oratorem adibo: quid de hac re sentiat scribat: & tibi significabo. Vale ex Valledoletto quinto nonas Martii. M. D. xliiii.

Basides
gis de pace
optata.

Idem
tus pacem.

P. M. A. M. Ludouico Furtato Mendocio.

ccccxlv.

Quae dicitur
Anglus
cois focer.

Ioanem Hastilem inuidiosius conueni. Regem suum inquit in Catholicam Regem foecerum verba promere grauias: se proditum conuenit: tantam fuisse domandae superbiae Galliae occasionem, intercessam dolet: gemit: ferre non potest: in focerum his verba bis inuectum esse dicit. Quid me focer octo beato viuente, ut arma caperet in Gallum Regem: excitasti? Sat mihi erat ad mei gloriam Imperij tributarium habere Gallum: pace fruebar aurea: cur fontem mihi nitidum focer perturbasti? Pontificemq; Maximum Christianorum Regum parentem: ut me ad arma moueret stimulaisti. Illius hortatu: & consilio tuo focer in Gallum Regem bellicos apparatus mari ac terris: quales nullus forte Regum ab antistis mille: coegi: per caesum fretum copias ingentes: comatus immentos: pecuniarum aceruos innumeros transfuxi: horrendas & ut ita dixerim: caelo formidabiles machinarum strues transfuxi: Gallica littora admiratione ac timore repleta concussi. In Galliam de hinc ego ego ipse deuectus Teruanam caput Marinorum munitissimam urbem in summa Galli Regis ignominia obseci: conuulsi: ceppi: & ne meditare meas vires cogeret: solo aquant. Caesarem utiq; nostrum sanguine conuictu enocauit: mea pecunia tuu: qui putans affore tepus: quo de Gallis sibi domumq; suae perpetuo iniuriosissimis vindictam sumere posset: suae serene Imperialis oblitus maiestatis: aduenit: vna florentes copias Gallorum obsessis opem ferre aggredietes: parua manu sudim, trucidauimusq; pum, ducesq; Gallorum: artis bellicae peritos: fere oes cum vexillis eorum cepim: Tornacu de hinc Nerviorum urbem illustri & oppulenta Gallis abstulit: quae ne mea experirent potest, multorum aureorum tributo seipsam multauit: deditioe libera oblata. In Ambiani demum prospexit: ubi Rex Gallus hostis castrametabat, in vniuersae Gallie terris: cum vniuersa Scotorum nobilitate: clarisq; illis Regni proceribus: per meos duces intra meos fines trucidauit. Sorore amantissimam effecit viduam. Nepote incunabulis tanto pariete orbauit. Regem ipsum Gallorum Principibus omnibus insensissimum hostem: ad extremum iam exterminium praecipite trahere. Tali tpe, focer ad indutias raptor, eo dico tpe quo stratis hostis sub tuis iacebat pedibus: quae te necessitas coegit focer: quis vigor in hoste? actus est: nemini ultra fidendum. Has fuit Regis fuisse querelas: hos sermones inquit orator Hastil, se vero nil horum transisse Regem nostrum ad has inducias, ait arbitrari, sed sperasse, ait Regem Gallum tanti beneficii memoriam: quod eum praesentanea pernicie liberauerit: nunquam ei defuturum: timuisse quoq; ait ne gener Anglus adeo grandis effectus infolere: quia secundis rebus etiam filios in parentes: aliquan

Quae dicitur
Regis mouerunt.

do insurrexisset didicerit. Nepotis quoq; Caroli Principis visus est etiam habuisse rationem: ne Filippi genitoris eius expro: sit pro tempore gravior effectus: de se iterum a Castellae Regnis euiciedo cogitatur: haec Ioanes Hastil: illa Regis iternia secretis necessarii: si quod ego creda a me cupis extorque: vtraq; dica meo iudicio cononare. Vale ex Valledoletto. viii. idus Martii. M. D. xliiii.

Suspicio
coegit Regem

cccc
xxxvi.

Mors
Almazani.

De prae
Auribus.

Genet
sunt pacem.

cccc
xxxvii.

De rebus
Darienensibus.

Balbauit
pat Imperio.

De mari
Australi.

P. M. A. M. Ludouico Furtato Mendocio.

Aprilis quarta decima die: excessit e vita Almazan: Regis animus solus integer princeps: grauias quae in illum Rex exonerabat: haud secus: ac in alteri seipm: fidissim: & Archano: gnar: custos: ac longa reru experientia prudens: & incorruptus erat: a capiedis muneribus abstinuit: veluti ab anguib; venenatis. Sufficiens est patrie ipsi Petri qntana secretoru: & ipse princeps sub Almazani ferula. Fuit huius familiaris a manibus interit: molestissim: Regi: addiditq; illis aegritudini molestia non mediocri. Interrogati Fernando a Vega diti Jacobi de spata Comendatario Maiori Castellae quid a Rege pro filiis: aut vxore cuperet, Respondit Almazan: mortis proximum: supremo Regi me comendato: terra ena oia in manu Regu posita: vana nulliusq; momenti: sunt iterum nota potius felicia. Addita est etiam Regi amictus: ex Africa traiecit in Hispania littora Mauri saepe numero: littoralesq; Villas vastat: & abducit captiuos in praedam: & vti piratae aufugit. Callos iam videtur stomacho effecisse: Rex: labore patitur ex aegritudine: quod illi: aquore lam bete medullas: & amate fatigatae spiritum: ex halitu graui vehemeter angit: ea minime ferre solebat. Ad portum tamen Deniae Ciuitatis aiunt appulas esse Tirimens videlicet: vigintiq; alia Nauigia. Quid haec classis operabitur sentiemus. Bastida familiaris Proregis nostri vir primarius ad Regem venit: Venetos inquit nolle cum foederatis villo pacto pace: in Verona: Brixia: Bergamum cum reliquis pedicibus ablatis restituit: instant ipsi, ut Rex Gallus Alpes traiecit: Gallus aut tpe illos depascit. Forti animo sint per crebros nuncios hortat: se cum valida manu prope auxilio veteru pollicetur. Nisi in terra simul & Pontifici quicquid faceret mediū inter Patavium: & Venetias sternit: quo egestate compulsi: & Patavium datur: & ipsi Gallorum foedera deserere cogatur. Ciuitadella oppidum valde munitum a Patavio distans milia duodecim: cum suis praesidijs ducibus, & primario Bernardino Valmotonon: nostri ceperunt. Ad Belgas transeamus: auditur Angli Regis sorore nostro Principi Carolo hac lege despolatam: ut eam Carolus ducat vxorem quum primū annū foras eiecerit quatū decimum: instat Rex Anglus, ut pacto stetur: quandoquidē die vigesimo quarto Februarii praeteriti maturam foederibus egerit aetatem. Auus autem Caroli vterq; Caesar scilicet ac Rex Catholicus: differendas esse nuptias censerent: quia sit Carolus robore corporis non egregie donatus a natura, Quatuor debilib; feminae copula nocere soleat, multis exemplis edocentur. Periere nanq; non pauci ex his qui habenas in huiusmodi cultura agris soluer voluerunt: inter quos Ioanes Princeps horū Regnorū si vixisset Rex futurus. Aeger, fert Anglus morā: se cum Gallo inuitum amicitia minatur. Vale ex Valledoletto. vi. nonas Iunii. M. D. xliiii.

P. M. A. M. Ludouico Furtato Mendocio.

Aborbe nouo nuncios habemus. Vachus Nuñez Balboa manu promptorum fauore inuisit Magistralibus a Rege designatis: Imperium sibi vsurpauit in Darienensibus Hispanos: electo gubernatore Nicuesa: & Baccalario Anziso in carceres confectio. Is erat furis dicunt Praetor. Balboa facinus adeo ingens aggressus est: ac perfecit: ut laesa Maiestatis non modo vendam fuerit assequutus: sed titulis honoratis insignitus, Fama didicerant: qui eas incolebant terras esse trans Montes altos in ipsorum prospectu iacentes: Mare altud Australe: margaritis & auro ditius: medios tamen Reges sui iuris acres esse defensores: mille propterea opus esse armatis hominibus ad illorum Regum potentiam infringendam: Mitte batur: ad eas vias ferro aperendas: Petrus Arias: de quo supra cum ea bellatorum manu. Interea dum sese apparant in Hispania: dum coguntur milites: dum armatur: dum nauigia construuntur: Vachus Nuñez ille Balboa tanta rei fortunā tentare constituit: Centum nonaginta viros ex Darienensibus coegit: in Kalendas Septembris anni superioris. M. D. XIII. iter capit: ferro partim: partim blanditis: & nostratibus donis Regulis pacatis: Montes superat: mare saluat: Petro Arias ac sociis suis: laborem illum atq; vna tanta rei famam: & gloriam furripuit. Mira scribuntur: quando certi aliquid habebimus: scies. Ex Anglia scribitur Regem illum esse Caesari ac nro Regi fratru, nuptiarum morā repudiū appellat. Regi Gallo despondisse sorore fert: nec placere hac suis Regnicolis. In Panomia: Vngaria dico: est & alla Panomia quae Austriam dicitur: tumultus exortus est: ob Cardinale Strigoniū: qui ex cruciata illis concessa in Turcas a Pontifice: magno dicitur coegisse cumulos pecuniarum, neq; Vngaros ducat in Turcas: tali sese occasione oblata: Turco implicito cum Sophio Persa: ad quem traiecit Turru dicitur in Armenia, portis Caspis aequatis, ita ut plausibus curribusq; comatus: & machinas tra-

millia bel- latozum. henribus pateat iter. Ducentū autem transmississe bellatorū millia, certū adhuc nihil habem⁹: scies quāto sciemus. Ex Italia ferunt Senenses a ducerarum partū factone pulsatos: ex totres: tētaffe reditū in patriā, sed sua spe frustratos: mactos in exiliū rediisse. Non desunt qui credant quod fauente Pōtifice eam sint prouiciā agressi. Sētūnt nāq; alieno viure pōtifice animo in Pandulos: vrbis eius Tyrānos. Vale ex Valleoleto. x. Kal. Augusti. M. D. xliiij.

cccc xxxvliij. Loegit Sc linfachi⁹ pā trē tres fra tres: a pro- pinquos pē rirc.

Quanta sit, quaeq; futura nobis aliquādo formidolosa Selinsachi magni Turcarū Prīncipis ferocitas: hinc licet colligere. Patrē Regno pulsū coegit animi dolore perire, tres fratres ad necem traxit, ex nepotibus & sanguine cōiunctis, quos potuit habere, trucidauit. Restat ex maiore natu fratre filius, huic Sophus Perfa Patrociniatur: & fauet in Selinsachū: tāto sanguine madidū. Selinsachus cōsciētia scelerū: & innata truculētia stimulat⁹, cupiditate quoq; iyrāmidis agitatus: ac donec nepos illi vixerit, minime securus: Sophiū ad riri cōstituit. Iam Hiespōto traiecit in Asiam. Ex vniuersa Græcia Thraciāq; vniū coegit ex exercitū, ex Asiaticis alterū: Taurū transibit. In cāpo Cortio in Armenia maiore, Castra locasse Euftrate supra fontes superato, dicit: in vrbis Tauridis prospere stū: ea est Armenia maioris ca put, putant aliqui Sophiū, modovo lussit, prohibere transitū potuisse, sed fretū exemplo Cā billis, qui penuria rerū in illis mōtibus vniuersum amittit exercitum, consulo cessasse. Fraudē Selinsachus fraude intexuit, secū enim mille ostingentorū miliarū spacio per eas ambages: & loca inuā, per anfractus mōtiū, per inaccesas rupes, per valles: syderibus ipsis abscōditas, & ferentia cœlum culmina, prateruexit: quicquid alendo exercitū bellatorū ducentum am plius millium fat fore arbitratus est: ex Cōstantinopolē, veluti rabidus torrens prēmisit obe uia quaeq;. Ad necessaria comportāda, Græciam vniuersam, Traciamq;, ac minorem Asiam plaustris, curribus, & fumentis oneratis, pene spoliavit. Quae vltra succedent, habebis. Rex noster, Venatus eam iterū Valbonā Abbatā perit succintus: cura hic relicta. Ex Gallia ferē Gallū Regē ad oppidum Albauillā nomine, nouā nuptā Anglicam in sui perniciē expecta turū, concessisse. Quid Galli de suo Rege sene: valitudinario: elephantiā granato, ex nouo octo decennae puellae formosae giganteo concubitu sentire queant: colligito. Et vale ex Valleoleto quarto nonas Octobris. M. D. xliiij.

Ballus nu- bit: morie- tur.

cccc xxxix. Quē sit gas Regis.

Testes aduocatosq; oēs: Rex noster nisi duob; sese spoliauerit appetitib; dabit animā autem rerū: & terrae corpus pperere. Sexagesimū iam agit, ac tertium annū, & vxorē a late re nunquā dimittit. Non satis est illi vna, peccatoris dico: anhelatio: exercere nititur vltra vires & vxoriā. Altera quae illi vitā est intercessura causa, est Venatus cupiditas. Iā hyems est in manib; regio hac frigidib; vrgef: nequit vt ille ait a Ioue frigidus: & a siluis abstinere: appe titus hic, illi arctū raptat, quā quādo per aetate licebat iuuenile. Legionē vrbē mōtanā, ait se pettrū: quia Vrsos audat illic vagari quosdā, neq; (qd pnciosū illi futurū est,) Regina patē alicubi silere, tanq; sui peccatoris costā sine qua dissoluēdē sint reliq;, secū illā trahit. Vna cau sa, propediē duos traduct Caron sua cymba potētes Reges, nisi ambo a lāguēte cauerint Vene re, Gallus suae spōse: futuro suae vitae gladio: vti spōsum decet, ornatus exiit obuiā: fonte de falerato Hispano insidens elegātissime, semiceuens: labra labens: & saliuā deglutiens, ad uenitē suscepit: qd pulchra sit sine fūco, natiuo tantū colore cōpta, Hymeneos dicit celebrat se. Ad languētis Veneris incitāmētū medicatas escas sum pisse credit: quia quinq; se lāceas pri mo cōgressū fregisse iactauit: quinq; sibi ipsi lignonicas fossulas effecit. Si Vernos ipse anni sequetis flores odorauerit: autūnos tu tibi quingetos poteris polliceri. Nil magis vitā praescindit inter se vtq; citius, quā voraginis illi Baratrae p fofso, in qua vir quicqd viriū: & sub flantiae vitalis assequif: amittit. agitate lateris calor vitalis extinguit: radicalis humor exsic catur. De bello tamē: & Italia iterū cōcūtāda cogitat bon⁹ Rex: a Venetis vrgetur, vt pperet: neq; desunt praesentanei stimulatores alii: Triuulij patriae ticio, & exales alii, crebris illū hor tariob; adigit. Germanos habet stipēdarios octes mille. Satis tibi iā sit vno cōtextu duos habe re Reges ad interitū longis itinērib; & properantī cur su tendētes. Vale ex Valleoleto idibus Nouembris. M. D. xliiij.

Eladigif.

ccccxli.

Zufugit Idoror.

Adi bellorū vices vide rerū humanarū incōstātiā. Venetorū duces in Rouigo munita pio hyemātē Proregē nrm Ramonū a Cardona sunt adorti, aufugit Ramon⁹: militū facta est dispersio. Supplectilla impedimētaq; amissa. Brixia se cōtulit Ramon⁹: Bergo mū sese docit Venetis, confide secundis rebus. Rex vero contra Medicorū omnium: & Senatorū sententiā, ad vrbē Legionē se cōtulit, hac vos Hispani Leō appellatis, plura passus est incōmo da quā si ab Eurī Boreaeq; tēpestauibus, aut Africi nauifagus euassisset. Imbrū fuit & vtorū

vis tāta, & aquarū innūdationes adeo ingētes: vt qsq; riuul; supbo lapfū magna q; flumina aquaret. Iunēta raptatū oneraria multa: hoies quoq; nō paucos: Regis & Reginae pleraq; sarcinae sunt depedita. Inde labif Rex ex cōceptis humorib; in deterr⁹. Negocia lequi, & q; rere solebat, a negociis nūc ab horret. Haec de Rege Catholico: ad nō Catholicū reuertamur. Nos dormitam⁹. Selinsachus Turcarū Prīnceps euigilat. Is ad magnū Magistrū Rhodiū: & Ragū feos tributarios suos lfas misit, amicos appellas: quib; se iactat dtrusse Sophiū, oiaq; illi Regna vno Imperio subdidisse, lfarū exēplar ad nos misit. Pugnae tpe inquit se suas acies tripartit cōstituisse: vno cornu Eūropeā se dicit locasse manū, altero Asiaticā, mediā ipse cū Phalage Macedonica suisq; fidis necessariis tenuit. Sophiū ait duas tantū acies instruxisse: quarū alteri Mahometē V scānciū filiū egregiū bellorū Magistrū: alteri seipm praefecit. Mahometae forti obugit Asiaticus exercitus: Eūropeos Sophiū strauit, Asiatica Turci man⁹ Sophiū Praetore debellauit Sophiū Eūropeū, trucidauitq; ad vniū quotquot se obtulerūt. Quadraginta inquit millia Selinsachus fuisse eo cornu desiderata e suis. Iā precipitē trahebat Sophiū hostile exercitū, nisi Turc; ipse laboratib; suis cū valida manu affuisset: Sophianos fessos, & iā lāgūdōs, recētes cōpiae profligarūt. Sophiū vifus est: licet cruētā reliquit hosti vitorā, fatet Selinsachus p suas literas trucidata e suis fuisse in eo certamine cētū quingenta hoium millia. Tyrā nū: & dei cōptore Turcus appellat Sophiū, atq; alieni vsurpatore, ac si nū vnq; sceleris tpe ppetraffer: & puras ab omni macula man⁹ haberet. Mag⁹ Rhod; Magister futurā deplorās calamitate Pontificis hortatur, rogat: orat, vt Christianorū cōcordiae totis virib; innitatur: nā a Sophio Selinsachus expedit⁹, suā in nos potentia exercebit, tu vale & dote Christianorū dis sidis. Ex Valleoleto. xliiij. Kal. Decembris. M. D. xliiij.

Jactantia Turci: de Sophio.

Infructio Luncoū.

Quadrage- ra missa tru- cidata i vno cornu. Cū qdra- ginta millia hoium anni- at Turc;.

cccc xliij.

Jacet lecto- Ballus.

De christianis reb; parū habet: qd relatu dignū sit: praeter q; Regē Gallorū morbo: a ta- teq; ac lateris agitate grauati lecto facere, nec desistere ppterea quā exercitū paret in Italia trāsmittēdū. Neq; illo est Rex noster valdior, ipei pgit ei⁹ asma, humorq; Tur- gefaciēs. Angl; Rex ad Pōtifice scripisse dicit, se Gallo Regi hosti capitali, p sororis matris montū cōiuxisse, quia se deserūt fuisse ab omib; federatis, in faucibusq; hostis solū relidū, quo tpe generale hoste ipse iā stratū habebat, repudiatq; a Carolo Hispaniarū Prīncipe forō recandē iuā, q Gallo est Copulata: vtroq; auro Caroli (Paterno, f. Caesare ac materno Fernādo Aragonio) assentiatib; Nihil praeterea fororē suā posse honoratiore affequi titulū q; q Regi na Fracie nūcupetur. Vngaros autā seditionib; destitisse. Ab hostib; fidei, quorū disensio: nram dūstert perniciē: nō a suspitione liberat: neq; tutos facit, scribitur Selinsachū Turcarū Prīncipe adeo debile & cōfractū ex pugna remānisse, q se inde mouere nequit, donec q; re cētib; copiis Sophiū illū sepeliēdis mortuis: & sauciis curādis intētū, adort⁹ profligauerit. In Asia aut mōstū rediisse, neq; Cōstantinopolim audere ob pudorē p ficiat, quia vtrūq; puin- cia: Asia dico, & vniuersae Græciae: florē reliquit trucidatū, ferūtāli sua spōte rediisse: nec p fti gatū, sed quia verit⁹ sit ne frigore, aut esurie reliquias, hyeme aduētāte, amitteret exercit⁹: volūt alii secessisse ab eo plures copias, vt obuiā irēt cōmeatib;: quae a Cōstantinopoli trahēbātur, quā samae peribāt. Qui Sācti Petri Castellū in Asiatico littore praesidio tenet Rhodiū milites, tristes & capite demisso vniere vicinos Turci p p flos, neq; in Cōstantinopolitanis oris laticiae signū videri vllum, siue q; saena Tigride Tyrānū crudeliore: sint malo fato sortiti: siue q; am- cos, & ppinquos amiserint, aut Prīncipe fugato nepoten ei⁹, fauētē Sophio: cū recētib; militi- bus ppediē in eos veterū arbitretur: q patruo paruerint, licet inuitt. Ab orbe nouo scribit, Petrū Ariē cū integra classe ad fluminis Dariēns ripā appulsi icolumē, laetis animis sese inui- cem habitatores, & hospites salutarum. Vale ex Valleoleto. v. Kal. Decēbris. M. D. xliiij.

P. M. A. M. Ludouico Furtato Mendocio.

Evaris orbis ptib; varia referuntur. Apto Marte Poloni Sarmathae cēsti haeretici ab Ec- clesia, in suū Regē deducere illos ad Pōtificis e dicta nitēte: arma sumpserūt, & bis ad Bo- rithēne flumiū collatis signis in eū certarūt. Cōceptā ab atavis suspitionē exuere cū vi- ta volūt: vtrinq; iactura ingēs oblata ē, licet alterne se cōtriuertit suis tū limitib; antiq; vniūt. Angl; Regina peperit abortiuū, ex cōcepta molestia ob discordiā viri & genitoris Regū, pra- nimio dolore in maturū ferē eiecit seeti. Exprobrabat innocētū Regine vir p p is ei⁹ desitio- nē: & cōquest⁹ suos in eā expectorabat. Ab vrbe scribit Iulianū fratrem Pōtificis vxorē duxisse, Sabaudie ducis sororē. Distulerit nri p Ioāne Vesputiū ad cōtrahēdū nobiscū a Pōtifice mis- sum rem cōcludere: sero sapim⁹ aliqñ. Ab orbe nouo ferē habitatores Dariēns agratos esse maiorū expte, eo q; sedē in cēnoā Dariēns ripa primū elegerint, atq; circūpeti mōtib;: sintq;

cccc xliij.

Greget- Boem: cō- tra suā Be- gēterio cer- tarunt.

Darien p-
pe qmoco

proximi æquinoctio: distant nãq; gradus tantũ septem vnde Meridianis perpendicularib; se
re, môtantib; Rotantibus ad ima radii feruntur. Si collũ tamen culminavel montũ latera
elegissent qua a vetis def p stare aerem in alicubi nitidi fontis, aut fluminis vicinia, Elissie sunt
terre illæ: si præsertim Oceanũ spectent. Acgestas primos cogit ibi figere pedem: quia il
luc applicati pagum reperere ditem, & cõmeatib; patris referunt. Gemaco loci Regulo vi ar
morum electo, pagum ipsi occupauerunt: neq; de loco mutando vnquã inire consilium. Elue
tit si totis vitrib; Tutaturos Maximilianũ ducem: Gallis fœdera petentib; respõderunt. Inter
nostros milites, & Venetos in agro Patauino quædam feruntur post fugatum a Robigo Prore
gem accidisse, sub lingua immurmuratur: parum igitur, aut fere nihil esse debet, aut nostris
damno cedere, quilibet quide non aperte loquitur. Rex noster putans locorũ mutationem ad
sui morbi leuamen profuturã, ex Valleoleto Metnam concessit, curia in Valledoleto relicta,
sequor illum ego quocũq; proficiscatur, processit in hidropesim, neq; motu, neq; quiete fer
pens malum minuitur. Vale ex Metinna Campi pridie Kal. Ianuarii. M.D. xliii.

EPISTOLARVM PETRI MARTYRIS. A.M. LIBER
VIGESIMVS OCTAVVS. Anno. M. CCCC. XV.

cccc
xliii.

Mosif Rex
Gall: 7 qñ
d Turci du
cib; qño pif
siderunt.

V di, Audi, & disce: an fortuna illecebræ: quas falso Vulgus bona esse
dicat, profint ad mortis habenas, aut veredas vel moderandas. In Ka
lendis Ianuarii emisit Ludouicus Christianissimus Gallorum Rex
animam illam, Italia sanguinis effusione ac Imperii cupiditate insæ
ciabilem. Suffectus est Franciscus Angulẽmã Iuuenis annos Natus vi
gesimus secundus. Qua sit animũ directurus, facile iudicatu est, parat
um reliquit ei Rex vita sum ctus: Germanorũ exercitũ quindecim mil
lium: Lancechneches vocant, id peditum genus: pugnae flatarie aptis
simũ, immobile: quid cogitet prope die intelligem: magna credim,
quia magnanimitate esse aiunt. Ad Catholicũ Regẽ nostrũ, & Germanã Reginã affine suã scripsit
litteras benignitate referat: fore se filitũ vtriusq; dicto parẽ pollicetur, ita futurũ arbitramur:
Gallico tñ more, i. quãtũ sibi rebusq; suis cõducere senerit. Rex Catholicũ nã nil verbis fidit:
In Nauarrã nup habitũ Regnũ, terdecim delectos misit peditũ ductores: cũ singulis ductorũ
peditũ turmis: qui Pyrencorũ angustias: si qua vis ingruat tueant, sagax est, & iõga rerũ expe
riẽtia sapies. Nollet surgẽtis huĩ Christianissimũ Regis adeo arnati impetũ Imperatũ expecta
re. De Selinachi mœsto reditu ab Imperio Sophiano varia retulim, licet a priorib; hæc pa
rũ distent, vario tamẽ cõtextu reaccidisse intellexim: his dieb; Cõmeat ex Tracia, & vniter
sã Græcia iõgissimis tractib; vhehebatur. Asia nãq; eo ãno frugib; caruit: neq; Armenia illi po
terat vel emina frumẽti præbere. Vastauerat Sophi; eo aduẽtate vicinia omnia de aduẽtu cõme
atũ per Tauri môtis angustias fama vagat, ne fama pereat, Imperatore incõsulto, multẽ mi
litũ turmã tendit adueniẽtes re intellecta. Selinachus p celeres nuncios cõmeatũ præsidia
rios monet de defectione suorũ, vt se ab eis tueatur: neq; sinãt de cõmeatib; qcq; minimĩ dos
nec ad se veniãt, reuocare quẽquã nunq; potuit, ad plausura pficiscitur, crudelissimõ cõcursu
certarunt inimicem: & se alterne acriter trucidarunt præsidia rũ, crudelissimõ cõcursu
Selinachus autem a suis desertus: & Sophiũ cum recetibus copiis aduentaturũ suspicans Ta
uridẽ relinquit, quadringẽtas totas Armeniorũ familias primarias secũ duxit, & p iter breui;
q; quauerat, p Tauri iuga, difficil; tñ & asper; viã capũ, totũ exercitũ & Castresã sup pelle
ctũã cũ tm pedimẽtis amittit, reliqas insecut; Sophi; in angustis Tauri trucidant, pauci cua
ferunt. Ita qui totũ orbẽ vno se pugno cõclusurũ vno die arbitrabatur: cũ ingẽti dano: & igno
minia nunc in Propontidẽ deiectus in Trapefunde Regna later: in robore atq; animi molestitia
sulctus, quæ succedent habebis. Vale ex Metinna Campi. iiii. Idus Ianuarii. M.D. xv.

Adagii de
hallo.

cccc
xliiii.

Elmeti rex
papavili.
Parmã cẽ.
De Eluetio
rũ culmine:
ludib; fo
rũ q; sozo
Angli Re:
gis nupferit
famulo.

P. M. A. M. Ludouico Furtato Mendocio.
DE atquo more sancta actur; Hebdomadã Ieronymor; cõnobitũ noie Melloratã, se Rex
cõtulit, a Metinna distans milliaria quinq; ab Vmeto municipio duo tñ. Inde licet in
validis Vmetũ ipm petiit, de hinc Aradã dorianã, vnde Reginã misit in Aragoniã, ad
eos cõuentus in Monzonum conuocandos. Ventosillam exiguum paucarũ domorũ Russica
nam villam tenet, siluas frequentans ceruorum causa. Ab vrbe sentitur incipit animo esse
Pontificem: Gallo ne: si quid accidit: ob Gallicæ fœminæ ductæ a Iuliano in vxorem: con
tra eam affinitatem, sit ad hæc furus: an nostro, qui contrahere per propinquum aliquãdo distu

lit. Parmam peti Pontifex, & Placenciam vrbes, ducatus Mediolani primaria mēbra: quæ
Iulius eius prædecessor: fuisse quondam exaratus Rauennæ brachia, dicebat. Elueti in suis
conuentibus: quos crebro celebrant super hoc Pontificis petito, deliberant. Quæ illi statuent
facere oportebit: in fortunæ rotæ culmine nunc sedent, clauum figant ne rota labatur. Inter
Gallum & Anglũ Reges (fama est) ridendũ quoddam accidisse stratagēma, familiarem suum
quem ex imo loco Rex Anglus euexit & ducem effecti nomine Charolus Brandon in Gallia
repetitum fororem viduam misit: cum literas ad Regem Gallũ velle se nupti dare fororem,
sibi eidem familiari scribens: creditur ista mimine scripsisse: quo fierent, sed Rex Gallus verba
non animũ Regis Angli librans, ne si vidua hæc ad potẽtiorem aliquãdo Principẽ deueniret,
formidolosum aliquid parat: sui Regis literas ostendi iubet his suspetis: vt hinc & fratris,
inde domini mandata exequatur ambo, imperat: Rex gentilem parari Thorũ iubet, despon
det, & vna vt coeant datur opera ne dissolui vterius queat matrimonii vinculum: si forte po
nitur itea scripsisse. Ita inter Reges viuatur, artes artibus deludunt. Ab orbe nouo scribitur,
Petrum Ariam ad australe pelagus misisse Gasparem Moralem familiarem suũ, quo ad insu
lam tenderet ex litore a Vasco Nuñez Balboa primo illius pelagi repertore vnam, sed nõ adie
tam ob tpeustuosum anni tẽpus, quam vnionib; abudaret proximi continetes Reguli profes
si fuerant, I, reuidentẽ Insulæ Regulũ armis debellauit. Centum armatorum peditum ha
bebat Gaspar manum, contra inermẽ, licet ferocem: non fuit opus magno labore. Mitti esse
ctus Regulus nostros hospitaliter suscepit. A tria dicunt esse, domos eius Rege digna, Fortuna
tissima est, Arboribus, & frugibus: ac siluestribus Animalibus, & volucribus insula. Vnum
tulit vnionem, nucem æquans mediocrem, is ad hastam positus inter Darienẽses precio mille
ducentorum Castellanorum fuit venditus. Vale ex Aranda dorianã, iiii. non. Aprilis. M. D. xv.

Adagii de
fontig rota.

Artes Re:
gũ inter. c.

P. M. A. M. Ludouico Furtato Mendocio.

cccc
xlii.

Locum crebro mutamus: Burgos vrbe incolimus, prosequitur Leodæcimus incẽptũ
a Iulio concilio Lateranense. De huiusmodi sessionibus nil scriptũ habemus, quia nil ar
dum tra stasse conciliaris audiuimus. De mutando Calendario aiunt agi: & anno re
ducendo ad rationem certiorẽ, ex quo nanq; per Cæsarem Iulium solaris hic annus in quinq;
ac sexaginta supra. ccc. dies: & sex horis additis, distinctus fuit, aberrare per dies vndecim repe
ritur, discitur, nil tam statũt. Astronomicẽ Artis periti quicũq; sunt in Christianã religio
a Pontifice mouentur, vt quisq; per sua scripta de hac re sententiã dicat, proxima sessione san
ctum est, & meo iudicio san ctissime ne veterata inter Franciscos: & Dominicos fratres de con
ceptu Vrginis diffensio vltra vagetur: æternum est vtriq; impositum silentiũ, pie id credere:
non esse impium, iudicatu est. Statuerũt etiam profcindendã esse pragmaticam Gall Regis de
præbendis ad Regis votum Ecclesiasticis beneficiis, sed Regis Galli orator ab eo statim appel
lauit, neq; posse impresentiã Regem suũ, probos vtros destinare oratores obingruentia bel
la, interea se vsũũ antiqua consuetudine protestatur. Reseruas omnes Pontifex reuocasse, fœ
dusq; cum Cæsare ac nostro Rege: & Eluetis inisse, contra Gallũ Regem, magna parantem:
vt Alpes in Italianã traiciat armatus. Parmã & vna Placenciam vrbes: Pontifex a fœderatis ac
cepit, Cæsareq; Bergomũ Venetis ablatum, a nostris habuit. Multi dubitant de animo Pont
ficis: colligere se aut a coniecturis aliter eum sentire, q; profiteatur, sed hac præcipua (quã res
ferre est animus.) Octavian; Fragosus est Genuẽ dux, Gallicis reb; hic semper inhæsit, neq;
trahi vnquã potuit ad Maximilianũ ducts amicitiam: Genuam in fide Gallorũ sustinet. Elue
tus Genuam in Fragosum petierunt, in Fragosũ auxiliũ copias duxit Florentinas Laurẽtus
Medices Pontificis nepos: & familiæ caput: collige hinc quid sit credendum. Et vale Burgos
pridie nonas Iunii. M. D. xv.

De cõstitis
qd agitur.

sententiã vt
taceant ad
oiaz: Fract
sci de cõcep
tionẽ.

P. M. A. M. Ludouico Furtato Mendocio.

c. ccc
xlii.

Neq; horridis frigoribus, aut estu rabido cursores deterrẽtur: cutẽ habet testudinea cõcha
durior: formicis horrea paratib; crebriores eunt redeũtq; voltando. Nõ satis in Italiã
seuinit hæten; fortuna: lachrymosiores pullulãt erũna. Gallicũ est publice pclamatũ
nomẽ in vrbe Genua, q ad sui pncie ciuitib; odis semp inuigilat. Pontifex secreto creditur fo
uere Fragosum ducẽ Genuẽsem. Veneti stãt in armis: Gallũ Regẽ opperitur ad excidũ Ita
liã, stũm ulãt p frequẽtes nuncios Gallũ: vt pperet, ipse autẽ nil cupere magis videt. In Elueti
rũ cõuentib; sancitũ est Maximiliano duci ferẽdas esse suppetias, at tamẽ est aliquantũ ducti t
mẽdũ, distidẽt iã inter se Elueti, sata est inter eos discordia, simultatib; studet, sunt qui nolunt
arma esse sumẽda in Regem Gallũ. Sunt & qui parere primorib; eorũ reculent, licet sit fragis
cõmunib; sit statutum: vt eatur in Gallos: inuiti trahuntur multi, corrupti a Gallis vt
aiunt, Angustias Alptum occupant Elueti, qua venturos putant Gallos Pinarolum in Alpi

De variis
Italiã cõsti
cib; aiõũ.

q; uenit: vt
Gallus tra
scat in illã.

bus, & in Alpium vicinia, Nouariam, & Alexandria tenent. Prorex nostro se futurum inquit in Eluetiorum auxilium cum exercitu suo equestri pedestriq; si Galli trasserint. Lufiano Venetorum Ducem iacturam, dicitur Prorex, nescio quam intulisse in accepti in Rouigo damni vindictam, leuis debuit colap huius esse quandoquidem non concutitur aer tonitruis. Laurentius Medices apud Proregem Ramonum pontificias ducit copias. Signa inquit a Laurentio prodidit q; pro no sit animo ad Gallos, ne pugna tempore, si pugnamur fuerit, aut sedecar, vel aliquid deterius machinetur, timent. Caesar est in Vienna Panoniae. Austriae cu vndecefra puella, viuentibus feminis vt aiunt formosiore, Vngari alterius Panoniae Regis filla, dicitur celebraturus Hymeneos. Id autem nuncium quod ad nos tu scripsisti Regis & aulicoru omnium animos perturbauit, quod nostrum sit mare Pyratice a deo referunt libycaru, & Turcarum classium, vt nemo audeat ex villo portu Europae exere caput. Quod Sarcinia primaru urbem oppugnaverint, q; Gibraltarum ad Herculeum fretum tormentis ausi sint concutere, q; vna Baleares insulas fuerint depopulati, q; quaeq; obuia nullo obstate rapiant, & infestent omnia maritima, cenfeto quid sentiamus. Regis aegritudo efficit ne contra eant, desidem illum tenet ac moxtum, nequit iam tollere caput, breues arbitror futuros dies eius. Tu vale Burgis idibus Iulii. M.D. XV.

P. M. A. M. Ad Ludouicum Mendocium Marchionem, & Comitem.

Patrem tuum, quo ego duce in Hispaniam veni, obtulisse intellexi. Viuere is nunc incipit, non mortuus est, sed est in tuto a fortunae vicissitudinibus liber. Quid de octogenario poterat aliud expectari, nisi vt naturae mutuum redderet? Inter illustres Heroas praecleari gestis, & inter caelites vita & moribus insignes charitate seruus cohabitabat. Ora reliquit hominum de se plena laudibus, bello & pace summa est gloriam assequutus. Noui tibi Marchionem titulum adeptus est, patriosq; census multiplicatos, & in isto Granatensi Regno gubernandoregulam praebuit: qua futurus es: & tu regibus Charus, habitusq; in precio. Satis cum eo bene actum est: quandoquidem in graui aetate datum illi fuit talem habuisse ante oculos: cui abiret, & facultatum & laudis haeredem. Moxorem igitur nos abiciamus: & illi magis, q; tantis laudibus tolli mereatur, inuideamus: q; quod obierit misereamur. Demus operam ne quid in vita: quae afflatu solo breuior est, nobis occurrat animi perturbatiu, quoad fieri poterit. Ad te post hac nostra littera: vt ad illum haecenus dirigerentur vt petis. Quid de rege deus statuat cupis intelligere: labitur indeterius. Huc repentino motu exagitatiss concessit: quia in vrbe Burgenfi noxtum proxime praeteritarum vna, fere suffocatus dormiens est: ex catarro & sincopi cordis fibras concludentibus. Sensit Gurgitantem, ac sterentem horride vnus ex his, quos Spinosa Monteros vocatis, quibus regis nocturna custodia: custos is per aulam deambulabat, ex ipsorum more caeteris collegis dormientibus: vicibus naq; vigilans, interq; sese excubias dispartit, ad strepitum fere iam euomentis Regis animam accurrit. Cubiculum ingressus: Regem reperit inclinato extra lecti spodem capite semixanime: proclamant miser, cubicularii aduentant, Regem eleuant: menti braeius cofricant, corpus totum concutunt: torquebat sine voce oculos sui incius, frigida vultum irrorant aqua: redit tande. Hinc insperatus hic discessus, aestiuo tempore: imo rari vterius illic recusat: ne idem accideret. Locorum mutationem sibi fore salubrem putat: de Rege nostro satis. Quid classe Pyratarum Glicum: & Numidarum in nostro mare cum summa nostra ignominia operentur, tu plentis intelligis qui propiores, & illorum litorum Prorex. Desunt tibi ad illorum vim infringendam vires inquis: quia regis opus est auxiliis, arbitror te vera dicere. Neq; rex est in curandus, nequit enim cum validis morbis: & vna cum hostibus certare. Vale ex Aranda doctiana. xv. Kal. Augusti. M.D. xv.

P. M. A. M. Marchioni Mondeiatis.

Adi quam varia syderum sint consilia: quis hoc crederet, regionis huius vinea. xv. Kal. Augusti concreta gelu sunt omnia: vna deperdita. Vis vt que ab exteris habeantur, vt patri tuo quondam, tibi significem: Non abmo quandoquidem illius loco te sum habiturus: iuxeritq; tu & meas literales manillas. hoc primum ad vrbe Romam familiarem meam Ordinae: capillati mei, qui tibi aliquando potest tentaculum adfuerit: apud me fratrem: iuris peritum: qui me a Romanusculis caulationibus tueatur, missi. Litigiose quaedam mihi contentiones exortae sunt. Habebis egregium procuratorem: si quid tibi negotii acciderit in vrbe. Dicitur L. inciatius Agutiga. Ad aliena pergamus. In Laurentino Pontificis nepote, qui patri copis praest: apertiora in dies apparent diuersi animi a nostris signa. Inde colligunt Pontificis animu alium esse qua polliceatur. Per licentiatum illum meum ad Pontif

cccc
xlvij
Muy te de cono
de Jey
de la
Confolato
ria d morte
Comitis
Edille: de
Regis repa
tino casu in
lecto: qlo
fuerit adu
tus cu iam
expiraret.

ccccc
xlviii.

Augusto
mife gelu,
libalis mis
sa ad ppa
pa: de oco
nouo signi
q; ppa
nos frau
det.

cem dixit de orbe nouo pauca: habebit aliquando plura. De particularibus hinc fruuentis hinc Eluetis an bellos cudo: prodibit si vixerimus. Elueti Lamparofam vallem in alpihus occupant, ea pugnatiu occupant: qd Gallos tentaturos transiunt. Aiunt perempta fuisse Vascomum & reliquorum militum Gallorum milia decem, qui subsequenti exercitui, vt via aperirent, tutaq; redderent itinera, praemissi fuerant. Forti aio tenet Elueti angustias illas alpium, propterea questuros putat Gallos, aliunde traieci. Deteret ab his inceptis Galli regem suum, difficultates, & pericula, inuentionumq; suorum exempli illi proponunt. argumetis eu diuertere ab hac prouincia nititur. Triuultus autem, & reliqui extorres a patria, patrie ipsi calamitosi ciues, inuenent regem stimulis adigunt, laudis & supine illi glorie munia enarrat, retrocedere ostendunt esse ignominiosum, difficultates non esse eas quae metuculosi putant. Federatos nunq; conuicturos, suspetos esse alterne omnes, Eluetios non esse vt solebant vnanimis, Galli regis exercitum potentem esse ad infringendas totius orbis vires, inueni regi persuadent. Ita trahunt inuenis animu in diuersa, processuru putamus, quia magnanimus est, & glorie cupidus. Ita prentestinis odiss Gelforum & Gebellinos: fata semina tartarea, ex barbaris in barbaros, Italiani ipsimet Itali, dilacerandam consueunt. Rex noster non is qui solebat, est conuersus ex phebeo alacri & placido in iracundum, ob in firmitate, q; illum in dies magis ac magis grauat. Reuocatu ex aragonis conuentibus suum vice cancellariu, cum summa iussit ignominia capi, ac duct ad oppidum Simancas a Valledoleto lequas distans duas, quid cause alias, nunc vale. Ex Arada. xvii. Kalendas Septembris. M.D. xv.

Repentino motu, Arada Segouia ventimus, repentino discessimus, & longis itineribus Galatariu concessimus. Hic ab Aragonicis vult rex aliter agi super iusticie obseruata, q; haecenus. Vt aragonu stipendius dux eligatur cum militibus quingentis, qui hominidas, ac scleratos quosq; in fectur, quatuq; profugiant proceres, in quorum oppidis, taq; in opacis, & montanis abditis nemoribus, aut alylis, tumultuarii, & sicarii quicq; recipiuntur, Regis aduersantur sententia, populi fauent, proceres antiqua ostendunt prouilegia de huiusmodi tutela, quia reges ipsi quondam elegerint, non sortiti fuerint, A rege petunt ipsi proceres, vt ordine suo per conuentus tractetur, ne prouilegia infringat. Rex, qui eorum callet mores cauillosos, populis prouideri studet, qui ex huiusmodi procerum receptaculis premittur. Hic sumus. F. in is loquet. Ex Italia & eius calce, Neapoli dico, fertur, nostras tritemes profugasse ac cepisse terdecim turcharum nauigia, fustas dicit populus. An tem pestibus actas, ad ea littora, an certamine nautico nondum habemus certi quicq; secundum est & faustu nuntiu, vtaq; sit. A femore autem ipsius infelicis Italiae, ex Insuabria dico scribitur, regem Gallorum sui esse ductorem exercitus. Per Argeteria vallem nulli vtiq; turme peditem haecenus peruta, ne modo exercitui, per horrendas alpium costas, per famem, per sitim, & magna dis crimina, per immensos labores traiecit exercitu, via impedimentis aperta, motibus equatis, nequiu aliunde, ob eluetios reliquas alpium angustias occupates. per exploratores Prosper Columna equitatus maximilianus ducis praefectus, qua Galli venirent, intellexit. Longis itinibus cum quadringentis cataphractis ad eam parte procurrit, primos transeutes se profigiturum, & reliqui exercitum inter illas horrendas valles retenturum donec inedia periret, arbitrat. Praeuenit fortuna consilium. Villa franca in vallium Argeterie faucibus sita est, fuisse ibi prosperi, fessos recreat inuites, equosq; proditit ab oppidanis interea, qui Gallorum primam aciem, que iam transferat mouerunt, de Prosperi & suorum militum lassitudine. Per vada extranea & denia traducunt Gallos. Prosperum & milites omnes adorsuntur, capiuntq; ad vnum, Tuto Rex Gallus, & vnuerfus exercitus ad planam descendit, in regnicula dicta Moz ferraz habet castra, in oppido dicto Cuni, ab eluetis alias oppugnato, sed minime capto, que succedat habebis, ex Galatariu. xiiii. Septembris. M.D. xv.

Aucis ante diebus scripti Gallicum exercitu alpes cum suo rege superasse, Prosperuq; Columna captum a Gallis cum equitatu. His auditis Elueti qui omnium rerum penuria in alpihus laborabant, spe sua frustrati, alpes deserunt, Montiam proficiscuntur, ibi disident inter se, deserendam esse prouinciam hiferebant, quia pecuniis aut comeatibus illis minime a federatis succurreretur. Qui famiore consilio viuebant, tollerandas esse quascunq; difficultates, & potius moridum praedica bat, se Italiae propediem dominos fore, si durauerint, alique prudentioribus arguebant. Prebitos a pontifice tantos honores, neq; pro vita esse amittendos. Litturatu in quicquid praclare gestum est haecenus, cu gemitu pleriq; ferebant. Hec aliquibus in causum. Albertus Bernensis Eluetiorum dux a vicinis secessit, & patria versus iter cepit, cum Eluetiorum phalange decem milium. Ex itinere sit obuius dux Barri

Eluetis an
gustias Zi
pium occu
pat: qd Gal
li contra sus
Regene in
Italia car.

Multa vi
uerfa.

cccccdix

De statuo
regioi Ca
latariu co
tra proceri
pouilegia de
capis tur
charu nau
bus traieci.

Captura p
spti colone.

ccccel

Augusto El
uetioq; die
uctis tendit
his post eas
est pperit.

Maximiliani ducis frater, cum recentibus Eluetiorum copiis ad millia viginti, cum madatis ab universo Eluetiorum concitu, ne quis retrocedat, bonorum, exsilii, ac vite poena preposita, siue stipendia per solvantur a federatis siue non, esse ferenda extrema censeant, vel vincendum, vel omni Eluetiorum multitudini moriendum ad unum, veturos quidomni super sunt, si aduersi aliquid acciderit. Sicut pedem, qui diuertant, animo tamen auerso, Gallorum prepositis & promissis aures prestant, ingentes pecuniarum aceruos Galli pollicentur Eluetis, modoredeant. Non desuere, qui annuerit. Galeratum usque municipium cum ducatorum millibus quingentis & valido presidio profectus est Lautrecus, e primoribus ducibus, ut Eluetis pecunias impartiretur. Gallia autem se ab Eluetis fuisse proditos, & cum eis iecerint foedera, & tumuluarie Galeratum venerit, per vim ablaturos pecunias, neque fidem seruasse. Ramonius pro rex noster hec sentiens, pedem sistit, non audeat se credere discordantibus Eluetis, ne medius intercipiatur a Gallis & Eluetis, quia presertim neque Laurentio medicos fidebat. Suspectas inquit a pontifice reperisse membranas breues literas. Cardinalis Sedunensis laborat, sudat, cruciatur ut conueniant Eluetis, nunc hac, nunc illac incurrit, ad pro regem profectus, illum vrget, ut sese iungat Eluetis, futuros illico concordet ex eius aduentu, tanquam alatus Mercurius quiescit nunc. Rex interea Gallus ex Boffalora villa Ticini fluminis ripa sita, miliaria forte sexdecim ab vrbe Mediolano progreditur, sperat se cum solis Eluetis, & his paucis re habiturum, sentit federatarum dissidentia de Eluetis, & animorum inter se suspensionem, quod succedent intelliges. Nequeunt istae classes fluctuantes, nisi ad vastas rupes elidit. Tu vale ex Calata tuto. xii. Kalendas Octobris. M.D.xv.

cccclii

De varia federatorum consuetudine, quod spectat autem ubi dicitur, pro quo pugnam esse in ducibus, et Rex Gallus presens, Eluetis discordans, Genas contra nos.

Unt horum temporum adeo crebre nuntiorum cursitationes, ut nullus ferè dies praetereat, quin noui aliquid habeamus. Gallum regem in summo esse discrimine referunt hi. Adesse tempus autem, quo Gallicum nomen extinguetur, euadere nullo modo posse regem ipsum, aut e suis militibus unum, qui aut trucidet, aut capiatur. Ex cataphractis tribus fere millibus, & peditibus sex & triginta millibus, leuis etiam armaturæ non paucis, neminem excipit. Irrident alii, qui sunt rerum experientia sapientes. Putant ista hec Eluetiorum dissidia, proregis nostris suspitione de pontificis & Eluetis, Ludouici Mediolani ducis exemplo, aliquid magnum infortunium gremio paritura. Addunt etiam Bartholomei Libianum tenere presidio Laudem vrbem, a Mediolano millia distans viginti tantum, cum exercitu recentis venetorum, est & medius inter proregem & Eluetos, quia Placentiam prorex occupabat a Mediolano millia quadraginta. Interleat igitur Libianus proregis iter. Etiam fama est promulgata, siue id Gallicum fuerit stratagemata, de quingentis millibus ducatis aureis per Lautrecum cum quingentorum cataphractorum presidio Galeratum Eluetis prebendorum, siue id acciderit, dederentur eo nuncio Hispani, nescio & an pontifici. hec varia variis. Ego autem, qui bellorum euentus esse haud quam certos legi sepe, audiuimus nostram tempestate, quæ parua manu scio profectas fuisse aliquando magnas aduersorum copias, casum rem reposito. Maximilianus dux, siue quod iners sit ac deses, siue quod patris edoctus exemplo, perfidiam timet Eluetiorum, sese intra castrum continet, Gallis de deditone magna pollicentibus respondisse inquit, se velle mori ducem, neque vereri quicquam sub talibus parentibus quales Eluetis sint. Putant aliqui trium virorum illum, de quo alias mentionem fecimus, ex eleganti iuvene in Sardinapalum ducem conuertisse. Caret consilio ad horum temporum exigentiam. Ergo ubi Eluetis, aut ex federatis nemo viderit queri, pro quo sit pugnandum, contra suum Galli regem presentem habet animum, elegantem, potentem, tractabilemque cuius res agitur, quid sperandum est? Neque parum offuturam existimo Prosperi Colone, ac suorum militum capturam. Genua die octavo Septembris Ramirum Nuñez Guzmanum oratorem nostrum emisit, publiceque sunt erecta Gallica vexilla. Iacobus Aquila noster orator apud ducem vrbem prudens est, & literarum gnarus, sed parum profutura credimus eius consilia. ut exeat die noctuque ducem hortatur, ut Eluetis sese ostendat, ut intelligant cuius sint vitam abestur, nequire deteriora pati, quæ que a Gallis expectat, incassum omnia, manet inclusus. Tu vale, & aures prepara patentes ad audiscendum successus. ex Calata tuto sexto Kalendas Octobris. M.D.xv.

cccclii

Dux Beltrugis germanorum pretor est. Ballo renuntiat, cum inuitio ad Mediolanum portans turmas suas.

Fluctuante Italia fertur regem Gallorum, ducem Gueldrie retromisisse peregrinos dispositos, quia senserit ab ea parte ob Cesarem, pullulare quosdam motus. pretor erat vniversi germanorum peditatus, frater eius successit rex. Ex Boffalora & Mazenta, que distat a Mediolano miliaria forte quindecim, cuncta vastans Gallicus exercitus processit. Ne quid incommodi patiantur incole semper inbet magnanimus rex edicti, sed frustra, belli est regula, ut quacumque magnus ducatur exercitus, eant in preadam cuncta. Primam frontem graditur

his exercitus Triuulzio, suæ meeque patriæ gladio accipiti, tradidit, tanquam vitarum gnaro, & qui vigilantiore cura rem sita futurus, ne senio confectus viuat ultra extorris. Ad Mediolanum portas inquit eum, & cum peditibus quibus preest, Petrum Nauarrum sese applicuisse. Ex aduentu suo sperauit excitare tumultum in vrbe, reiectos fuisse inquit cum ignominia. Eluetis deest equitatus, pugnatos tamen credunt. Id si fuerit magna erit Christianorum strages, dum ram amplectentur prouinciam, quod solus peditatus discors contra germanorum robur, qui ordinem seruant eundem in preclis, & contra Gallicum equitatum validiorem, quam nunquam habent. Proh quanta sanguinis imminet effusio. Sedunensis contionator inter Eluetos effectus est, ut conueniant hortatur, ne partam velint gloriam amittere, ne preclaros a pontifice datos eorum bellicæ virtuti titulos deturpari patiantur. Tantam occasionem oblatam ne sinat e manibus labi rogat. Diem adesse illis inquit, que prostrata potentia Gallica, Eluetos vniuersis totius orbis populis & gentibus sit prelatura. Proh quantum nobis quietem, quantum nomen & quam eternam famam, atque gloriosam est nobis ista dies paritura, tu orando, gemendo partum, & lachrymas effundendo, minando etiam plerisque, ac exilium, & sui generis exterminium in patria preponendo se macerat. Gallorum est vir infensissimus hostis. Nullum ponit in victoria dubium, si vnanimis ad rem gerendam progrediantur, sed si recusauerit se tamen belli fortunam, cum dicto parentibus exparturum. Emoriatius esse concutiendo se dicit, quod cum tanta ignominia redire victos in patriam, ubi conclusi inter horridorum motuum aggeres vitam sint perpetuo miseram, & calamitosam a futuri. Hec & alia multa Sedunensis, sed parum profutura creduntur. Tu vale tertio Kalendas Octobris. M.D.xv.

ccccliii

Proh factus crudele, atrox discors nefandum. Fulgure deterius seuo, tonitruque tremendo, Certant acies, campos tinxisse cruore. Quid te Galle suuat rex inclite? quid tibi Est nunc plus solito? inquitur ne tuum suauioribus escis. Propterea implebis? precio maiore parabis. Proh dolor, optatas vestes, lecto ne recumbes. Confrato melius? meliora ve pocula fumes? Haud equidem, ambitio est, tituli sub nomine quodam. Que genus humanum raptat, vertitque quatitque. Pestis dira nimis, tetra fata semine auerni. Hec fuit, hec vastum tibi cor concussit, ut amplum. Imperium imperio iungas, subdatque popellos. Qui leges seruare tuas, tua iussa reculent. Fecisti miseros multos, miser ipse futurus. Iudicis ante pedes iusti, mihi crede pigebit. Cladibus his tantis causam, stimulosque dedisse. Ex nece tam seua, vacuasti templa, deoque. Cæcitateque faces, & thurea dona tulisti. Innumera, & luctu, & lachrymis, gemistisque repleuit. Compta, tecta, vias, vrbes, atque oppida multa. Hec tua tam feruens sceptri immoderata cupido. Certe hostis nostræ legis furibundus & acer. Turcharum princeps, sedatus sanguine fratrum. Et patris, & relique stirpis, turbeque nepotum. Prostrati exhaustu potuisset forte minore. Sanguinis, & fatui Mahomete iura perisset. Sit monstrasse satis qui sis, memor esto quod ille es. Cui datus est superans titulus de nomine christi. Arma cape in Turcas hostes, placeatque potentes Exercere tuas vires sub nomine tanto. Sat generose heros iuuenili ardore citate. Sat tecum. Facti feriem referamus amicis.

De crudeli pugna herosici poemata quodam repetino astatu plateo nico deperit ex tpe.

Quis fractus effusio nis sanguinis.

Quid vtili tatis contra fideles.

Herodes exortus pede fente tante fragis insitutum, nouo quodam sufflatus insperato furore, venerunt in buccam repente, nolo laborem irritum fieri, precedat ergo, & ordo pugne libere riore subsequatur oratione. Ad miliaria quinq; ad vrbem illam Mediolanum matelatem fere

Hic est crudelissima pugna prope mediolanum.

celestem emulante, nobilitate refertam; decora, ditam, fortunatissimam applicavit exercitum christianissimus rex, pulchris, vti fama est, naturę dotibus ornat, annum natus vix tertium & vigessimum. Mediolanum ex Montia Elueti se contulerant, paucis tunc ad certamen hortatus his verbis ad pugnam paratos, Sedunenſis Cardinalis alloquitur. Focicitas vestra o focii, nisi animos refumpseritis, & vincere studueritis, in ignominiam, & calamitatem insignem convertetur. Memores estote comilitones egregii, quos facile quosque leviter, octo vix Eluetiorum milia ad Novarium tantidem virium Gallorum straverint, ac fuderint, & ex universa, cum nostris filii Maximiliani ducis paucis equitibus Italia fuderint. Preclarior, vtiliorque nunc se nobis offert occasio. Regem ipsum, ipsum Gallorum, ni diffidere perseveraverimus, cum ipsius Gallie totis viribus, ad manus sumus habituri, & finem bellorum inter Christianos populos, cum summa laude nostra imposturi. Si hodie o focii viatores cuaserimus, quis vltra contra nos men Eluetiorum ardebit exercere vel digitum. Hos hortatur, illos monet, aliis eblan datur. Sed fama est furdis dici omnia. laudis emulatio vicinorum trahit precipites Eluetios. Sicut per conuentus distributi, Inferioribus est maiorum conuentum molesta insolentia. Balilei, Berneſesque, atque alii, de principatu gloriantes, minorum iudicis, nimium sibi tribuere videntur, cum effuso sanguine, & pericula bellorum communia sint. Hebetiores id egere ferunt. Hinc exorta discordie pestis, Sedunenſis autem, his dictis, que supra memoravi, exit, ruitque cum suo comitatu in hostes, sequitur illum acies prima. Valcones, Normadii, Picardi primi veniunt in occursum, trucidantur maiori ex parte. Eluetii tanquam viri aduersa venabuli hasta in vulnere mentem natorem, fossas transiunt, qua tormenta in eos parata erant Gallica, pertinaci spiritu cadendo, moriendo, maſtando, ad tenebras usque pugnatum est. Totam egerunt noctem semibrutum in somno Eluetii, Gallorum exercitus iam discedebatur, & in rex ipse, pyro animosior, acies circumcurrit, actum erat, nunc a fronte, at ergo nunc, circumditans, hos pudore, illos metu ad cuneos reducebat. Viarum ignorantia, & noctis horrenda formido, maximum fuit regi adiumentum, steterunt namque multi, qui aufugissent, si qua forsam iter ad fugam illis parisset. Et clari ducis strenui militis officio, ad nocte functus est rex. Horas octo & viginti sine cibo ac quiete dicitur consumpsisse, ab ocrea & crepida usque ad clipeum armatus, sustendens etiam ad Eluetiorum latera tormentis inuulgauit, vbi primum, eluceſceret, Eluetiorum illa machinarum globis emissis transuerberaretur, ita cessit, rabide certatum est vtrinque. Sed a focius male adiuti pauci, qui superfuere stratis ordinibus, & protectis signis disceſerunt, ductibus omnibus in frustra per aera raptatis a pilis ferreis aut plumbeis. Bartholomeus etiam Iulianus venetorum dux cum vna cataphractorum acie recentia a tergo impromissus adueniens, Eluetiorum phalagum in Gallos insultantem coteruit. Is ex laude tempore pugne affuit. Hec succinſe accipit, quod latius retinellerimus, latius scribemus. Vale ex Galataiuto pridie Kalendas Octobris, M.D.xv.

De causa trahat pignora Elucios. Elucios inaudita audacia.

ccccxlv

Solus rex fuit causavi corio.

Proper nuncius a te mearum literarum responsum attulit, de strage apud Mediolanum quod id acciderit, quidue inde succederit cupis intelligere. Septembris idus pugne hora ante occasum solis tertia fecit initium. Postero die eluceſcente repetitum est certamen, & acriter pugnatum, sed nequiere tantam equitum & pedum copiam, eo ordine pugnantium quo ipsi, diutius sustinere, soli pedites Eluetii a foederatis omnibus deserti, neque intra fe cōcor des, pro certo habetur primo congressu Gallorum agmen retrocessisse discedum, impedimē taque. Papiam versus, que stabat in fide Gallorum iter cepisse, putaturque regis ipsius virtute, & animi fortitudinem tanto discrimini prestittisse medellam. Neque ostiit Iulianus venetorum ducis aduentus, vti aiunt plerique, ex transuerso. Cesserunt tandem Eluetii, in fine tamen vti scribitur viti, sed lasti & premedia & vigilia languidi, ductibus omnibus & focis maiori ex parte desideratis. Mediolanenses benigne superflites illos exceperunt, & cibis sanos recrearunt, saucios curarunt, figere tamen pedem noluerunt, mille incolumibus in ductis & Castellis custodiā relictis. Comum versus ipsi, que ciuitas est in finibus eorum, inde in patriam profecti sunt. Spe ducti relictis, se cum sociorum numero maiore in eius auxilium redierunt, homo sit animo sua dent. Reliquas eorum non est ausus rex prosequi, aut ducem mittere in abeites, desperatis liberum reliquit abesse. Rex ipse victor Papiam concessit. Noluisse Mediolanum fertur donec maiori exercitum parti det comeatum, ne sub specie tumulantis alicuius detur in predam. Varii sunt in curia hominum affectus, inter externos precipue, Neapolitanos, Florēti nos, Genueſes, Gallorum parti student plerique, qui regi glorie non inuidet hanc fuisse sui secessus causam ab afflicta vrbe Mediolano predicant, alias, alii excitant, honoratori adhareamus. Cōtendunt & nonnulli Elucios omnes, nemine a focis discedente, confluxisse. Omnesque cum in Montia

essent, prepositis Gallorum conditionibus, annuisse, discessisseque omnes a fide prestita. Varię ista referuntur varie accipit. A bartholomeo saliceto pontificio, a secretis, viro erudito literas habemus, quibus ait Romam suam ingemiscere futura calamitatem, que non habeat tanto ponderi sustinendo duces. Oportebit Romam leges accipere, quas victor ob victoriam, & ardente etatem dare voluerit. Contradictiones, & longas ad statuum deliberationes de copis auxilioribus pontificis & Hispanis ad Eluetios Mittenendis deplorat. Quid in tanto rerum consuetudine diuerse sentatur intelligis. Locis autem tanta clade famosis sanctorum Donati & Luliani placentias appellatus, facit isager medius inter Marianum oppidum, & calamitosum Mediolanum. Vale ex Galataiuto quarto nonis Octobris, M.D.xv.

P. M. A. M. Marchioni Mondejaris.

ccccxlv

Res nescit qua tendat, aut quid velit, ex ingrauescente morbo. Peractis, que ab Aragonibus petebat, ex Galataiuto Buitragum venatibus aptum oppidum peruenit. Que autem ab Aragonicis exegit, contra vetera statuta gesta sunt. Vt scilicet tributa colligatur, ad stipendia quingentis militibus persoluenda, qui succarios, & scelestos homines quos cumque proficiantur quereret. Habent namque procerum oppida pro asylo, ad que criminibus commissis confugiant, populis id aſum est annuuntibus, proceribus inuitis. Non bene fortis natus Buitragi illas peruagatus est, licet ibi ceruos non paucos repererit. Inde fastiditus repente recessit, in Siguenca cursorem habuimus nouum, que reliqua de notabili pugna scribantur audito. Regem ipsum iuuenem christianissimum fertur Macedonis Alexandri more adeo conuincus pugnaſse, vt longarum hastarum, quas piccas vocant, fuerit ictibus percussus ab hostibus, calbei thoracis temperatum robur, ne transuerberaretur, effecit. Saguli superinduti perulos & thoracis cicatrice gloriabundus ostentat. Nobiles, qui aderant, regem suum in tanto discrimine cernentes, relictis equis inter confertas pugnantium hostium turmas, eum precipites, strenue pugitando fere omnes occubuerunt. Clari populorum domini sunt inter eos trucidati, Vmbercor, Bufius, Ambasius, & Maugioronus, plerique alii, quorum nomina igno rant, que a scripſit. Repleta est iustitia Gallia, licet victor rex eorum euaserit, Mediolanum trui fans ingressus est rex. Castellum, in quo dux est obsessus cum Eluetiorum presidio, die tertiaque tormentis quatitur. Ostingit id genus, quod appellant canones, admiratos dicitur locale Petrus Nauarri comes, intra paucos dies se mentia ditur uturū pollicetur. Maximilianus dux audit de deditone nuncios. Noster orator Dicus Aquila vt fortis sit animo, ne sese dedet, hortatur & monet. Elucios ilico redituros, & foederatum exercitum venturos edicit, ita namque cum superstitibus conuentum fuisset inquit. Gonzagam & corrigiam ac Manfredum veteres delicias & callidos officines, miser vitulus habet ad aures. Surdo predicat noster Aquila, deſectum sentit animum eius, nec sibi ipsi fidere, neque ad imperium pondus aptum. Magnis Gallorum promissis credimus caput sum missurum. Breue tempus huius latentis anguis vti bratem linguam aperiet. Attulit idem cursor, Bartholomeum Lybianum post pugnam iter faciem ad Braxic ac Veronę obſidionem perisse rabidum in leſto, cum in certamine maluisse, quo tempore sperabat Veneto fenatu, qui eum euexerat, ablatas vrbes, cōfractis hostium eorum viribus, restitutum, auferri e medio patii non potuit. Hermicosus erat, gestabatque bractelas sustinētes hernia. Pugne autem tempore, quo solutor & agilit atque expeditior effecit bractulas ademit, in sui perniciem, hinc pro nimio labore defluxit illi tabes, neque vltra remediū adinuenit. hec habemus, hec habetote. Et vale ex Siguenca, xxviii. Octobris, M.D.xv.

Genat? canis Buitragum Rex & modo p inſicia exerce da cōfrage rit pcceri bus priuile gia.

Durancul tat Gallos.

Qui duci noccat cōſiſtiſ, Fract? aio dur? obſiſt, ſpērit libia nus.

Quid pere merit libia nun.

P. M. A. M. Marchioni Mondejaris.

ccccxlv

Matritum oppidum quinto Kalendas Nouēbris nos suscepit. Ex Scyla in Caribdim rex labitur, indeterius dico. Qua sit eundum, ad proxima hyemem ferendam consulit medicos. Deligent Placentiam urbem, vti arbitror, que sita est in valle latente, aſtibus Bo realibus tuta, nec sibi diu morabimur aut alicubi, donec rex vel torquentes morbos excutiat vel nature concedat, Irrequietus vitam agit. Ab Italia scribitur Eluetios frequentibus in hęc re conuenitibus, vt ferant Maximiliano duci suppetias. Dux autem a tanto illos labore libera uit, dedit Castellum, seque ipsum magnis Gallorum pollicitis, in Galliam concessit, ibi velint redemptusa graui feruente ociatur. Melle suauis ei sapitis vite modus. Triginta illi ducato rum aurea millia designarunt, perbelle contentus est. Vti exonerat graui sarcina delectatur, & gaudet. Iuuenis minime natus ad imperium, in peris molestias ferre nequirit. Porte tantū fatius, Italicę populis, nam si Eluetis fortuna fauisset, oportebat Italiam a rufficis Alpeſtrib? leges suscipere, quas distare illis libuisset, que lapidum id esse debeat vt iudicato. O durū est & Gallorum imperium, fatemur, sed durius arbitror montanum, tenuissent Elueti ducem sub

Regis dote rioratio.

Duranc est gaur? pla centia.

perpetua pedagogica ferula subiectum, sub amati filii nomine, pro arbitrio suo numerata...

ccccclvii

De monte ac vita Bonifacii Sernandi magni capitani legit papa libellum obsequio de aere Dariensis salubri. Rans magna. Quia morte. De diei no cnerunt.

Veh tibi vix Hispania, vita finitus est Gonfalus ille Ferrandus Aquilaris a Corduba, magnus Imperator, antonomasice ac iure merito appellatus...

P. M. A. M. Marchioni Mondejaris.

ccccclviii

Quat rex locorum mutatione praefutura inde ex placencia p villas. venit Adria n. Louanig. Decanus orator a pncipe cardo. Abhorret a tecto. Rer. Potes. Zidriani ora. toils.

Per illustre oppidum Talaueram, de hinc Oropeffam Cafataia & Valparaffum post Torillium & Malpartita peruenimus Placentiam, cum horrido ventorum & tonitruum procelloso nimbo...

P. M. A. M. Marchioni Bellecensi.

Qui fidus. Bavarig. Pesti. Mata. Darienese. Ue stema. ta data. fiji.

tigride scutum sustinentibus, illos ornavit rex. Circumeunt autem scutum quattuor sagittarii, totidemque arcuum manipuli. Rex autem, ut aiunt, qui ad nos veniunt nunciis Palatini, delectatus est venatus fortuna secunda...

P. M. A. M. Leoni Pape decimo.

Quom incidissent in scripta quaedam mea, Galleatus Butrigarius, hic pro tua sanctitate, & Ioannes Cursius pro sua Florentina republica oratores, de corbe nouo, placitura tue sanctitati, si quando ad eius manus deveniet, mihi significarunt...

ccccclix

De lectura libelli de corbenouo per ipsi met pna cora cardinalibus & foreze inula tatio.

P. M. A. M. Mattheo Langue Gurseni Episcopo, Cardinali electo.

Solet grandis negotiorum moles, de magnorum principum memoria, patui poderis, & momenti res detrudere solent; obliuioni tradere clementem obsequia, propterea est animus non vtexprobre, immo ut magis me denunciam paucis repetere, que mihi antum prestant ad sublequentem petitionem...

ccccclx

Cardinali gurseni no bene grato.

Mercurio pro vrisq.

P. M. A. M. Marchioni Bellecensi.

Ve habeatur ex Italia legito. Bononia ex vrbis profecturus pontifex, sicut Florentie, Adibit illum Christianissimus rex Gallus visor, ex vrbis Mediolano in paccata Bononia conuenturos autem, hec de illis Ferrandus Rex socer, & Enrrichus Rex Anglus gener, ccedera renouarunt. Hec nisi coniunctio durauerit, nunq desinet visor...

ccccclxi

papa Bonenig suscepit Gallum, regem Angli et n conent...

tam de apara Selin facti turce/ qd dicitur per habada Roma et oi b? Chastia nis. breues nostri regis vice. Gallus insultare, elatus tanta victoria, forte sese hoc freno temperabit. Et qui prudentia polleret ob longam rerum experientia, & qui tremunt Turcarum potentiam, inquitunt parati classes ingentes in Thracia Bizacii, & plerisque in Græcie portibus aliis. Irridere Turcas aiunt Christiananorum diffidia, inuitis & nostris cedibus gaudere, ac saluam deglutire pre desiderio impetendi Christiani nomen. se Troianorum dicit Selin factus eorum princeps esse heredem, qui Romam condidit, Constantinique successorem, qui caput imperii transfudit in Thraciam, si bigz debere quecuq; Constantinopolitano quondam imperio paruerunt regna, & principatu. Sperat fore quado nos adoriri aggredietur, ut paruo negotio vires nostras sit prostraturus ia quassatas. Parati habebam hoc epistole caput, distulit tabellarius discere ad te. Noui habemus cursorem a pontificia curia, conuenerunt Bononice pontifex & Christianissimus Rex, quid in arcantibus pacti sint paucis patet, leticis signa vtrinq; visa sunt. Rex autem noster morte queritans peragrarare nunq; definit. Ex Abbatia villula, deteriorē aliam petiit, fugere hominū comercia videtur, ea est dicta Corchuela, magaliū quinq; In die petiit validum municipiū castri Cesaris, vulgus Xericū appellatum. Se iturum Hispalim publice professus est, mox Granatam, hec ait. Sed addere debuisset, ni flamē Lacheis abscondere properauerit, hec regis verba Granatensem Archiepiscopi, & senatoribus regis quosdam, ut Hispalim darent, in pulerunt. Ego Guadaluppem, vbi deipare virginis noie celeberrime colitur, insigne Iherosny morū fratrum cenobium concessi. Hic regē, qui se hac trāsiturū professus est opperor. Breues tūco futuros eius dies, tu vale interea, dum quid fata velint detegatur. Ex Guadaluppe pridie Kalendas Ianuarii, M. D. xv.

EPISTOLARVM PETRI MARTIRIS. A.M. LIBER VIGESIMVS NONVS. ANNO. M.D.XVI.

P.M.A.M. Marchioni Mondeiariis.

ccccxliii

De Adria no pncipis oratore euz regis. de pactis noie Caroli puc ri.

Crispi ad te superioribus diebus, esse apud nos Adrianum traiectionū, pro Carolo nostro principe oratorem. Is regem adiuit, regi per extreme mos iam vitę margines deambulanti: quecā annuit foederum capitata: dato aduentu Caroli pncipis hęcdis: vt ei satisfaceret. Ea permissio de regni diuidendis, aut saltem de magistrantibus diui Jacobi, Alcantare ac Calatraue, de regia corona tollendis consilium abrauit. Prospiciens nanq; rex auus nepotem Carolum auitis suis madatis nō obtemperanter auscultare: licet non adolescentis: sed moderatorū potius culpa id accidere videatur: irato viuebat in nepotem animo. Paccauit sua prudentia regis stomachum Adrianus: quecunq; rex petierit affirmans Caroli nomine. Pacta vero hec fuerē: qd Carolus ilico veniet: non armis septus vti pater eius rex Philippus: sed suis tantum familiaribus, & ministris comitatus: eatq; Fernandus eius frater, qui classe non descendat: nisi prior Carolus suam ascenderit. In Hispaniam venturus. Castellę gubernaculum regi permittat Carolus: donec vixerit: etiā si acciderit Ioannam reginā Caroli matrem regis filiam: Castellę dominam e vita migrare. Ne foedus aliquod rex feriat cum vlla potentia: Carolo aut Cesarē inscius, ac foedus non annuentibus. Vt ex Castellę prouentibus quadraginta Carolo i An darpam: que Anuerfa dicitur: ducatorum millia. Fernando autem infanti, quando Flandriā tenebit, millia viginti, se procuraturum rex pollicetur: ne magistratus a corona regia tollantur, hac tamen lege prebita, vt si acciderit se moriturum, tantundem redditū Carolus infanti Fernando assignet, quantum est minoris magistratus valor, neq; ab infante Fernando Carolus quicq; eorum tollat, que ad eum pertinent, Cælare deficiente. Promisit quoq; rex ad Caroli postulata, se Caroli familiaribus, quorum antiqua fides fuerit probatissima, de comēdis magistratum, & beneficiorum partem aliquam impartiturum. Vtq; infanti Fernando in Flandria flant, gubernatio illorum statuum prebeat, si ciuitatibus eius terrę placuerit absente Carolo, addito prudentum consilio, quorum vult principes fore dominam Margaritham am borum amitam, & vna domitium Bergensem. Additum est vt Hispani omnes, qui ad principem, rege inuito & inscio, confugerunt de curia pellantur principis, ad tollendum omne odii seminarium. Si tamen lese maicstatis quisq; reperitur, non solum e curia, sed etiā a terris omnibus cogatur abire. Postq; autem princeps in Hispaniā peruenierit, vt rex cono catis

2° Adria ni.

3° Pacta euz Rege & Carolo.

4° Magistratus vni.

5° Promissa Regis.

catis principibus omnibus, & vrbū ac municipiorū suffragia habentiū procuratoribus; det operantur Carolus nunc hęc post matris obitū ab ipis iureiurando ascriptis pro legitimo rege Castellę habeat. & ab Aragonicis ac reliquis hęc editariis, aut partis a rege, regnis, post regis abscisum e vita. Rex quoq; ius terrarū, que ad principatū pertinet libere Carolo admittit standū soluat, & redditus exigere permittat. Si tamen reginā Ioannā obire contigerit, plures Carolo de redditib; colligere pecunias ad bonorū arbitriū patatur, quo vitere illustrius Carolo queat & magnificentiū, qualem tantū decet principē. Iurabit in Flandria Carolo hac obseruaturum corā domina Margarita, ceterisq; Flandrię principibus, & sex urbium primariarum procuratoribus astantibus, iuramentaq; confirmantibus corā commendata rio Ioāne Lanuza oratore regio, in angustiōri terrę templo, quo tēpore sacra interit eucharistia. Idem Rex conoatis Hispaniarum procerib; & procuratoribus se facturum, habitū p literas ita peractum in Flandria fuisse, promisit. Additum est in calce capitū foederaliū, immūnem ab hoc vinculo futurū, qui pacta seruauerit ad unguē. si nero illorū alter abierit, aut flare promissis recusauerit, nunq; ab hoc debito se solutū intelligat. Mouit & conditiones alias rex quibus obstitit pro vrbibus Adrianus, suis efficacibus argumentis, regis postulata resellens. His autem annuit hac lege, ut principī placeat ire pedibus in hanc constitutionem, placitura vero quecunq; rex voluerit professus est, regi suadens nunq; ullū fuisse amato genitorū filiū adeo dicto parentē, qui Carolum superet erga regem auum obseruantia. Alia ex parte Adrianus vti prudens tantę nauis fluctuātis gubernator, principē admonuit, ne cuiq; rei a rege pre posse sese obicitat, immo per celeres nuncios regi scribat, se quecuq; imperata libet aio susce pturū. De vitę regis breuitate ob graues morbos etate sã marcida, qui robustos etiam uenes p sternere facile quiret, doctū est. His ita peractis, Adrianus orator acerbu regis aim ita sedauit, vt cōceptū erga nepotē odii in sum mū amore cōuerterit. Rex autē ad vitę finē pperat, neq; vtar bitramur pacti resposum viū expectabit. Tu vale ex Guadaluppe. xxii. Ianuarii. M. D. xv.

Lanuzo orator.

Laus principis pueri.

EPISTOLARVM PETRI MARTIRIS. A.M. LIBER VIGESIMVS NONVS. ANNO. M.D.XVI.

P.M.A.M. Ad Ludo. Marliā. affine Ep̄m Tudetēse Caroli pncipis Phisicū & Cōsilia.

ccccxlv

Cæcio non sinit vltra vagari, quid opus est circuituionibus. Proh cuius dīs mortalibus exemplum inauditi, non qd excesserit e corporeo carere regis anima, excessit nanq; mirandum est, hac enim & ipse natura erat lege, qua ceteri homines, vt moretur, sed quo illum traxerit diuina voluntas moriturum, est horridum auditū. Madrigalegū villulam, tibi alias descripsi. In meritoria eius domūcula inculta interceptus restitit. Inspice qd parum sit fortunę applausibus, & secularibus fauoribus fidendum. Tot regnorum dominus, totq; palmarum cumulis ornatus, christianę religionis amplificator, & prostrator hostium Rex, in rusticana obit casa, & pauper contra hominum opinionem obit. Vix ad funeris pompam, & paucis familiaribus prebendas vestes pullatas, pecunie apud eum, neq; alibi congeisse, repperit sunt, quod nemo vnq; de viuēte iudicauit. Nunc qui fuerit, qd larga manu dederit, qd falso thesaurizantis cum crimine taxauerint homines, aperte intelligitur. Proh Hispaniā, proh christi dogma, quē oculum, proh Carole princeps, quē regnādi magistrū amissisti. Pollens in gento tu quidem, & ceteris preclaris naturę dotibus ornatus es, vt audio Carole, sed adolescētilulus ex ephebis nondū enatus, qd etas moderatoribus indiget. Non deerit boni cōsultores in quiet aliquis: nō deerit opinor, sed huius artis opificē, argutū adeo, & tāta rerū experientia prudēte, raro legimus a natura fuisse orbi terrarū cōdonatū. Eo duce multo faciliōs ad erectos Hispanorū animos tēperados viā reperisses, si eo viuēte tāte molis habenas suscepisses. Quare si fuerit, pacata vna tū cū vxore Castellę regna, Granatēse de hic regnū de maurorū manib; ereptū, Gallica mox potētia toties, cū ingenti aitura pstrata, docebit. Quod egrę regis regēdi artifex fuerit, beata pax Hispanis regnis vna cū Hellsabeta vxore, pbita, & post cōsortis obitū suscitata, cui neq; nomē Hispania senterat vnq; testis adueniat. Bella gessit in Christianos aliqui, fateor, qd forte aliqui mutid; danare cogitabit, gessit fateor, sed iust; sed traq; talorū infortia, & regni cupiditate. In christianū quēq; ensem nudauit nūq; explicari vexilla nūq; libes iperant. Nil equē a puericia ad extremū vsq; vitę terminū cogitauit, qd de bello solū hostes religiois nre iheredo, qd vltra dicem; si tāti regis vniuersa merita pseq; Marliane iudere in iustitū ptedere ofo. Ergo vale, ac tuū aliqui dñatorē orbis a nuēte Ioue A scalap hū, hoc gēmato

Latholici regis obit; vita.

2° Caroli

monili de tibi dedito rege Fernando Catholico perornabis. Cursor ad vos se preparatitur, Ego vt mortuo debitum prestem, quod vultu obsequiu prouti, corpus eius ex anime Gra...

ccccxlvi

Qua papa Corduba Granata finis recepit. Siron innotet bellum. Fonteca in emi.

Crispif sublatum e medio regem Catholicum. Exanime corpus eius Granatum ex ipso legato dcutimus. Corduba, qua fecimus iter, transeuntibus comites honorifice susce...

ccccclxvii

Regem voluit appellare principem absentem varias dicit sententias.

Caroli principis vehementer cupitum aduentum pollicemini. Beatis Hispanorum antimos quanto properatus stabitis promissis, tato dulcius erit. Sed audio vos absentem &...

fatissacio. Placebit, si gratias a vobis pro animi impellentis qualitate recepero, si aduerse ponderabitis consilium, bigebit. Vale ex Matrilo pridie Kalendas Martii. M.D.xvi.

P. M. A. M. Ludouico Mendocio Marchioni Mondefaris, Granate pro Regis.

ccccclxviii

Principias accipe a principe nostro Carolo, relicto tot regnorum herede, ipsius dextra signatas habemus literas sub data quinta decima Kalendas Martii. Ad Ferdinandum fratrem ac Reginum aulam nouercalem, ad proceres & antistites & Cardinalem fratrem Fra...

viii de principis donis & Adriano domino Caradinali de re pulsa bene rosi a Buxaria ch Salas.

de Gallie apparta tu.

P. M. A. M. Marchioni Bellecenti.

ccccclxix

ix Gallie capite principis nullo / scilicet timera. Rex nauarre ex citatur. facit Joannis oppidum vedis

No contextu varias accipe fortunc colludentis nugas. Rex Gallus Itriera interceptis, quosquosq; nuncios ad principem euntes aut redeuntes ab eo, intra Gallicę ditionis terminos gubernatores finitum deprehendunt, ex sui regis mandato capiunt. Extorquere ab eis etiam per tormentorum minas nuntunt, quid afferant reportentq;.

Mira e his panis.

Qui capiti cum Mariscallo.

Garr, Gambog, ac Vicani, oppidoru, qui & ipsi exules factiois Agramontesse nobis aduer...

ccccclxx

Quid Ce- sar Medio...

Musica & Papa.

ccccclxxi

psicops fit rex. de hunc...

Prills vniuerso parit orbi florum ac fructuum ac videntium herbarum varios prospectus, ita & in fortune incostanti gremio...

P. M. A. M. Marchionibus discipulis Beleceti & Mondeiaris.

Cesaris est reges creare. Carolum principem eius, ex Philippo rege nepote, regem subet appellari. Qui Castellam incolimus...

pam funerale condonauit, & satis. Nouas habemus literas, excusationes Rex inuenit quare ne...

P. M. A. M. Ad Marliannum.

NI properaueritis ruet omnia, nescit Hispania parere non regibus, aut non legitime regnat...

P. M. A. M. Ad Marliannum.

Ad uo rem nouam, maluisse tuis quod alienis fieri certior literis. Tudetensem aiunt te crea...

ccccclxxi

De malis creantibus...

ccccclxxi

Martianus sit episcopus...

metes sanctos affectas, Christianis, eius legis hostibus, esse obtemperantes, & subiectos. Se captam in regem, qui sit eiusdem legis observator, a Christianorum iugo se liberaturum, & servaturum in demnes pollicetur. Morabitur tantam prestant Mauri fidem, ut pro semidistis illos colat, crediderunt Enobarbo Morabiti, crediderunt & Morabiti populi. Enobarbo se multi dediderunt. Alger municipium precipue, non longe distans a Bugia, que Tabraca est, in regem capit Enobarbum, regem se iam Enobarbus nuncupat in Africa. Turchas habet secum circiter centum, arcibus, & telorum omnis generis instrumentis hi bella gerunt acerrime, maritimis terrestribusque pugnis frequentibus affueti. Re intellecta Cardinalis hic noster gubernator octo millium armatorum cogit exercitum, iam sunt ad discessum parati, de successibus non in dico. Huc militum copie non meo gustui aptum elegit ducem, Dieci quedam de Vera tormenta mentorum prefectum, deus bene veritat, is magis loquax est, & iactabundus, quam strenuus. Vale, & venite Madriti pridie Kalendas Augusti. M.D.xvi.

P. M. A. M. Ad Marlianum.

Nonne diuina alias Marliane, cum dixi fore, ut ipse noue, huius nostre tempestatis, fabri ce pernicaces, essent aliquando tumultus, ac turbas excitature? Nil nisi armorum motus optatur, sunt qui labra lambunt pre dulcore, quando bellicum factus aliquod coram eis accidisse narratur, precipue gestunt quando grauius intercesserint aliqua vulnera. Sed de instituentis armatis ironibus in urbibus aut municipiis, iur contra dicta eorum. Burgensis, Salamantina, & Legionensis primarie ciuitates, simul & insigne oppidum Vallisoleti, huiusmodi homines & eorum signa execrantur, parere reculant, supplicat, quia nolent rebellione taxari, non audient, stat immobiles in senecta equo ligneo strig offores. Rationes, quibus de beat huiusmodi mandatum reuocari, adductas in medio non admittunt. Ex armorum captu in pacatis urbibus, arguit incommoda, scandalosa innumera prouentura, sub eorum libertatis pretextu, liberos namque volunt, & ab oneribus immunes tributisque fore eos, qui censentur, furdas prestat aures. Repetunt latrones, scarios, nocturnos grassatores, & bonorum oppressores, inde creandos tri (quod non floccificandum est) fabri mechanicarum artium sua exercent in inertis ministeria, terrorem fulgure thoracum pellecti, & hastarum agitatione, aut scopetatum, & scorpionum, ballistas dicit vulgus iactu ad scopon affueti, tempus terent incassum, quia facilis est a quotidianio labore ad inanes ludos transitus, de rixis & simultatibus, ex huiusmodi exercitio in urbibus exorientibus, multa proponuntur, obtusis & plumbeus paratur ad hec omnia stomachus, subent instrui cuneos, pauci legem annunt, & hi inuisti, Valle letum cum ignominia missos apreductis decuriones, iuuenes electuros, eicit. Si vtm eorum tenuerit, armis tutabitur se. Plebs instituit iam tribunos nouos, qui noctu cum delecta iuueni manu perfreret oppidum, & per dispositas custodias reuisant mencia, ne occulte quicquam ingredatur. Ex oppidanis, & regis magistratibus, quoscumque viderunt huius comenti fautores, ecerunt. Itidem & alte facient vrbes iam comote, si perfreret. Frater no se foedere contulerit populi multi ad obstitendū, ergo venite, ut vestre cum prudente ligoisbus possitis, pullula has spinas a vestris prediis eruere. Si differetis, coalescet, & segetes has vestras letas suffocant. Vale Madriti quarto idus Augusti. M.D.xvi.

P. M. A. M. Ad Marlianum.

Differtur aduentus vester, subtristes incedunt boni omnes Hispani. Oceani forte vagantis dura consilia vos detinent, qui vero cupiunt, ex amoris natura, in deterioreni partem accipiunt moram. Non desunt, qui iudicent exque sitis occasionibus eorum, qui regem gubernant, id accidere, tum ut pecunie ad eos mittatur, quas sine labore ac periculis coaceruant, ab hoc gubernatore ad vos misse, sub parade classis pretextu. Nescio quid inuimur ad de istis vestri magni cubicularii, & vna nutriti avaricia, id si ita est, vobis regi, vobis regni, vobis regendis, nisi se ab huiusmodi profundo puteo exemerit, omne malum ex aurorum consiliis, vti non sit prodit. Inuidia forte fama hec ventilat, quod deus faxit. Quod te Tudertensem rex creauit aut diuimus, & vna Derotosensem hunc nostrum Adrianum, sibi bunde nature quorundam sua modesta temperatore, regium, oratore vestrum, hic vir est omni celsa sede dignus. Promotus est & magister Mota condonator egregius, ad Pacem, neque hoc alieni arecto & equo, est enim prudens, & linguarum copia in signis, & rerum experientia pollens. Vteret ament Pacem episcopum Alfonso Manrichu, genere nobile, ac virtutibus & claris moribus ornatu, in Concordiam benem mutastis, omnia laude digna. Atque vti nati stet Catholicus noster rex perpetuo fixus in hac sententia, ut bene meritos erigat. Nullum celeste numen ei dedit cum his & similibus consiliis. Ad alia, edictum est gubernatoris & senatus nomine, ut quicumque Geneset terram terunt

Hispaniam, tradatur in vincula, facultatesque deponantur, donec iure an iniuria nostra Carthaginem Hispaniam, tormentis ausi sint concutere, domosque diruere. De pyratibus autem, quatuor sunt capite Turcarum trimeres pyratice a nostris, cui certamini Bereguellus interfuit, acris fuit vnus diei fere integri pugna, dubia diu, licet contra quatuor illas, nouem essent nostre, trimeres quatuor (& vt vulgo) fuisse quinq, ad vnum fuerunt tandem capti, aut perempti Turcarum. Vale & regem ducite. Madriti. xvi. Kalendas Septembris. M.D.xvi.

P. M. A. M. Marchionibus.

Abellarium habemus ex Italia, que ferantur habetote. Ab oriente scribitur magnum Turcarum principem Selimachum, Amario Tauri montis iugo superato, cum exercitu valido fuisse adortum Egypti, Syrię, ac Palestine, dominum. Magnum Soldanum Babilonicum, imparatum reperisse illum inquitunt, dimicatum tamen esse acriter, fertur, sed vatum Turcarum multitudine Soldanum fuisse, mortuūque in prelio aut, hec in presentiarum per incerta fama allata sunt, quando apertius intelligemus quid acciderit, apertius significabimus vobis. Id si ita est Turcis iter aperitur ad Italie molestiam. Quando namque tutum se ab aliis lateribus tergoque senserit, furor in Christianos conuertet natuū, sed precipue si paterne potentie Soldanicam addiderit, que ingens est. Quid futurum speramus homine, ad crudeliam natum bella, & sanguinem gaudetem imperi cupiditate raptatum! Ex Flantria literas habemus, vereor ne diuinus regis aduentus differatur quod oportea, vel saltem oportere putetur. Tenuis vident, qui apud regem sunt Hispani, classicos apparatus, & hyems aduenit, prope diem erunt syrtes ille, quas Bancos vocat, inaccessę, Borealeque pelagus illud discriminosum. Pecunias mittit quotidie Cardinalis gubernator innumeras ad vniuersam classem. Regis nutritus dominus Xebresis camerarius, & magnus regis Cancellarius, negociatores apud Gallos ad Regem regressi sunt. Pacem aut afferre, sed quibus condicionibus nondum intelligimus, veremur ne grauibus. Ab vrbe scribitur, Leonem pontificem propinorum, & inter norum familiarium esse amatorem equo. Longe distat a Iulio predeceffore suo, vt fama est. Christi ecclesiam Iulius sponfam appellabat suam, sponfam ornare monilibus, & sponfam quocumque modo posset ditare studebat ille, nulla propinorum aut necessariorum habita ratio ne, hic Leo vti fertur, nullam de sponfam curam habet, licet ne ac no liceat propinquos nititur extollere. Urbini ducem, Franciscum Mariam, vrbis prefectum, Iulii nepotem, sub pretextu, quod Cardinalem Papienem peremerit, spoliavit, spoliasse licet, sed cur ecclesie fundum ne potest in partitus nepotem nanque Urbini ducem nominat, iam valere nequeo vterius, Madriti. xvi. Kalendas Septembris. M.D.xvi.

P. M. A. M. Marchionibus Mondearis & Bellecensii.

Summo pontifice adiunt literę, direptionem potentie Soldanice fatentur, & Soldanum ipsum dolore animi, cum suos videret profugatos, decidisse ab equo examinem, inter ruisseque illico, erat quippe iam senio cõfectus. Is idem regnabat Campfous Gaurus, que ego catholicorum Fernandi, & Helisabethę regum nomine orator adiuui, anno primo post quinque gentesimam a millesimo, de quo late in legatione mea Babilonica, vergebat in grauem tunc etatem. Exercitus reliquę Damasci dicuntur cõuenisse in Syria, nouum Soldanum electurę sunt Mamalucci Soldanorum equestris milites Christiani a natura omnes, per fora, & mundi nas empti, veluti pecudes, quorum opera, si euadant in viros armis pertractadis aptos, vtuntur Soldani, tam in regendis regnis, quam in re bellica, sed abnegato Christi nomine, Mahometas sectatur insanias, recutiti. Si regna Turcharum princeps Soldanica possederit paccato, vobis nobis, sunt illius quotidiani sermones elatissimi, Christianos facile debellatū in blasferat, quod Christi mandata no seruent. At intelligere se, Christu precepisse, vt ipsius amici sequaces, mites incedant, atque humiles, bonorum fortune sint abiectores, egenis succurrat, laborantibus animi, aut corporis egritudine misereatur, nil proprium retineant, honeste, sobrie, casteque viuāt, ne sint auari, ne superbi, ne ambitiosi. Costantinopoli, & in tra principis regis Christiani versantur multi, negotiorum causa tum et aduersis potestatibus oratores, Veneti precipue, ac Germanenses totius orbis hospites, sunt cubicularii & necessarii in internis ipsius principis domesticis, quod in eius penetralibus agitentur, facile discunt. Sunt quippe sagaces arcanorum indagatores alienorum. Et domū & postes, & cardines, Christi dogmata no observari cognouit, oppositam agere vitā illos didicit a Christi moribus, cogendis thesauris inhiare, nullum luxurie genus, gule nullum pretermittere, angusta manu egenis subuenire, velle non diligit, non amari, non obseruari solū, sed coli, vt dii, atque adorari, propterea Christu no futurū illis auxilia apte ac repetito inquit, quid coniectandum sit vaticinimini. Madriti. vi. Kls Nouēbris. M.D.xvi.

R. iiii

De Dieco de Vera.

ccccclxx

De pernicacia vi illius tur milites, de inobseruantia erga mandata quorundam / quod fecerit / quod alio.

ccccclxx

De reuere rectore pilcipio, genui fcs tridun qur in carcere res ob concussam caraginē, sru sru Turca capris. La? Adria notatoris. La? motte. La? Elson s Marri.

De Beren- gello r fua lita.

ccccclxxx

De pugna monte Soldani a Turcis / paccis ch hallo, p. d. s. Scures et magistro Cancellario de Leone / r. Iulio pontifici. spoliat oue Gabinas.

De Julio.

ccccclxxx

De pugna monte Soldani / quod illius exercitus reliquit quia Turci dicat / sru huius.

Nationes que repute se ia esse bellas nisi / huius Christianos. Non seruitur / madata / huius.

Ita et huius.

Lib. xxi. P. M. Marliano epo Tudetenſſi.

ccccxxxix
ix
Quo gene
re Barbar
roxa q̄ auſu
git a Selim
ſacofre ma
gni turci ad
Abodii uia
gistrum.

P. M. A. M. Marliano Episcopo Tudetenſſi.

BArbaroxa pyrata quōdam, nunc ferox terre perturbator, quassat res Africanas, late ſa vagatur, unde hic habeat originē, velles intelligere. Cilix est, sub hui⁹ Selimſachi, Tur carum principis violenti genitore, militauit in Selimſachum ipsum, quando patrem se nio granatum expulſe regia Bizanzio, que est, uti noſti, Conſtantinopolis. Diffuſus inſidię ſe limſachi ſanguinari, licet honorifice velle illum tractare videretur, auſugit, cōmeatu non pe ſſo. Sed audi quo ſtratagemate compyratas deluſit ſuos. Vbi primum deſigendo pede in tera ram cogitauit, quaſcūq; naues allequebatur, combuſit, ad tollēdam illis omnem fugę ſpem, aut pyraticę artis vltierius exercendę cogitatum, cum tercentum Paulo amplius cōſociis hec aggreſſus eſt, in propediem obuſetur, creſcet contagio. Reperit in populis mauris fauorem, eo q̄ legem ipſorum proſtitatur ore, re autem p̄donis animū geſtat. Alias me iſta ſcripſiſſe ſcio, ſed an ad te nō remiſſor, ſatis tamen. De ſtrage Mamalucorū, & Soldani morte ſcire de betis, nuper a pontifice, Turcarum principis ipſus, habemus literarū exemplar, in hunc ſeri ſum e gręco in latinum traductarum. Soldanus ſelimſachus, Conſtātinopolis, & ceterorum imperiorū maxim⁹ imperator, Perſie, Aſie, Arabie, Europeq; rex, magno magiſtro Rodio Fabricio caretto ſalutem. Proſtrato Sophio inſideli hoſte, cane, qui legem noſtra ſcedabat, no uo exercitu comparato, ad illum penitus delendum, gradiebamur, Soldanus autem Babilo nicus, noſtre fidei caput, a nobis rupto ſcedere, ad Sophium partes ſuas dīrexit. Soldanū per oratores hortati ſumus & monuimus ne faueret heretico, renuit, petitis noſtris, non auſcul tauit. Itinere vnus diei armatus cōtra nos venit obuiam. In valle vbi propheta noſter Dauid ſepultus eſt, cōtra nos ad pugnā ſe accinxit. Ex dei & noſtre legis inſtituto, quam ad vnguem nititur obſeruare, noſtri ſapientes reppererūt hereticū fauorem Soldanū grauer debere pu niri. Monimus in illum n̄ ſas acies vigeſimo quarto Auguſti, ab hora diei tertia, multos vtrūq; cadentibus, ad veſperam vſq; dimicatu eſt anctipiti victoria. Ipſum & e primariis eius prin cipibus duodecim trucidauimus, eius regna & imperia occupauimus omnia. Hęc vobis tan q̄ amico, vt nobiſcum gratulaminū ſignificauimus, ex regia noſtra curſa, in campo Alepi, vi geſſimo ſexto Auguſti. Eſt eius narratio longior, p̄termiſſi ab hages, collegi ſuccum tantū, quo intelligas an dormire nobis expediat. Sperat ex noſtre religionis aduerſa obſervatione & ex Chriſtianorū principum diſſidiis, facile ſe viam habiturū ad Chriſtianorū perniciē, ait enim Chriſtianiſ non fauebit Chriſtus eorum deus, q̄ ab eius moribus & p̄ceptis lon gē uagentur. Vale, & venite iam tandem, Madriti tertio nonis Decembris. M. D. xvi.

Litere Tur
cę & Solda
ni.

Quid Tur
cus contra
Chriſtianos.

ccccxxxix

P. M. A. M. Marchionibus Belleceſi & Mondeſtaris.

De Cęſare/
de P̄ſapa/
regē q̄ mo
do Turcus
i Soldani
ſp̄ſu & Sol
dani ſtatis

AB vībe ſcribitur pontificem ſummū ſturum Florentiam, natale ſolum. Ex Flandria ve ro q̄ Imperator electus audit nuncios Veronam repentes, ſuſpicatur in multū auſculta turum, quia neruis caret bellicis. Inſtat vt ſibi Veronam ſumat tutandam nepos rex noſter, dixiſſe aiūt ſturum ſe ad nepotem in Flandriam, ſureq; ſurando aſſeruiſſe non diſceſſi rum inde, niſi prius nepotem viderit iam vela ſeciſſe ad nos. Aegerime fert eius moras, vt qui quanti faciendā ſit Hiſpania bene calleat. Multi de alioribus & conſultoribus conqueruntur, multi eos taxant inſidia, eo q̄ dubitent de p̄ſentis auctoritatis ſuę lapſu, ſi ad nos venerint. Neq; enim erit equum vt Borealium Belgarum conſiliis res Hiſpanę gubernentur. Longe abſunt eorum ingenia atq; educatio a moribus Hiſpanis, illorū deus eſt voluptas, Hiſpano rum ſobria queſdam mentis elatio, ad honores directa, temperatores facit. Rex tamen a natu ra crapulonibus & bibacibus hominibus dicitur eſſe inſenſus, quia ipſe temperatus. In aliis tamen ſunt in inſula Gelanda, que eſt in Batauis & oppido Medialburcho. De ſophianis Sol danicis & principis Turcarum reb⁹, habuiſtis exem plaria directā originaliter ad eximū phi loſophum Ludouicum Marliamum, Tudetēſem episcopū, noſtri regis medicum, internum & archanorū omnium participem, vos habetote pauca dei ſidem ſuperaddita. Sophiatus perſa & Soldanus Babilonicus, Selimſachi potētiam & inſaciabilem cupiditatem formidatēs, per nuncios alterne negociabantur, vt ſi in alterum ſporum ſelimſachus monere arma tentaret, auxiliaretur alteri opprimēdo. Prius q̄ pacterētur dum in ambiguo eſſent, Sophius aduer ſe legis ab vtroq; (n̄ ſentim putat eſſe deum aliud quam ſolam naturam, regiq; omnia debere ſuxta naturę igniculos) de Soldano dubitabat, ne vrgente neceſſitate cū iūe legis ſtatore con ueniret in eum, ita dum illi heſitarūt, Selimſachus expedite ſoluit in Soldanum, nō plene pa ratū ad eā vim repellēdā. Reſtat illi ſola cū Sophio expeditio, de hinc in nos, deſides & minime concordēs, vtram ſit partem electurus, nouit quī cū ſta videt. In manu eius eſt, ſtare loco neſ cit, nec tyrānico magnanimoq; viro cōuenit. Valete Madriti, v. Idus Decēbris. M. D. xvi.

La⁹ Hiſpa
norum.

La⁹ regie.

P. M. Ad Marilianū Ep̄m: & Mar. diſci. Sol. cxxxiiij.

EPISTOLARVM PETRI MAR
TYRIS. A. M. LIBER TRI
GESIMVS. ANNO.
M. D. XVII.

Ad Marliamum Episcopum.

Arlanus Traſeſtinus Dertonenſis Ep̄ſcopus: vna cum Cardinali: & Re lxxxii.
gio ſenatu: Regnorum moderator: q̄ nondum adſint literę Regię ſi
penditorum meorū conſirmatię, mirantur vehementer. Scripſi nāq;
non vulgares ad vtrumq; iſtius veſtrę nauis temonem: dico nutritore
& magnum Cancellarium: ad te minime: quia operam illius non pu
taui apud te fore mihi neceſſariam. Nunc ad te ſcribit: tibi ſient om
nia plana: quādoquidē tam iuxta peto: ac tam debita: quę nō Iudæis,
maur ſq; etiam potuere negare neuter auus noſtri Regis: ſi quando tu
liſſent obſequia: quę ego ipſe tuli: & ſeciſſe fatentur.

cccc

Sublata ſit
pedita p̄ſent
amor reſti
tui: & heroi
ca ſunt mi
na carmina
monte ſtrati.

Et quorum ſunt nota tibi non pauca: gelaſcunt
Et pleſturum & cordę in manibus ſi forte camcenis.
Bacchus & alma Ceres deerunt. Tibi dentur honores,
Et tituli & bullę: & candor rubeuſq; galerus,
Nos panem petimus veterem: ne noſtra ſeneſtus.
Dicatur truiſſe ſuos tam turpiter antios.
Vt iam declinans Cererem ſibi deſſe queratur.
Me curſor ſubet eſſe breuem: volat, ergo valebis.

Tale habes epiſtolę decus, quale tui Martyris affinis concitatus eſt ingenium: & quale ſpacū ſcribendi. Cętera Fernandus familiaris meus: quem Eſtippeo tempore: tenero quodā amo re in Hiſpania Fernandicum appellabas: illum ad te mitto: quo calcariſtus tua quatiat illa: ſi torpentem in mearum rerū expeditione repererit. Miſiſtus ex cubicularis Regiis Mos de Læ xao: acutus homo eſt & ſagax: magis aptus ad riſus concitandos: & iocos mouēdos, q̄ ad ſua dendum vbi ſit opus grauitate ac ſeris. Parum ſolamini cum his nunciis Hiſpanos animos: ſuum Regem cupit Hiſpania: alieno neſcit nomini parere: ergo venite. Dum hæc ſcriberem ſtebile mihi ex patria nunciū allatum eſt. Ioānes Baptiſta ex vtroq; parente mihi Germanus: & animę meę dimidiū: ob ſingulares eſus virtutes magis q̄ propinquitate ſanguinis: cō ceſſit e vita. Brixianas fugientes ærunas: vbi domum & prædia ſibi parauerat: & honeſtas ſac cultates: Mantuam ſe conſulerat: cum vxore & quattuor ſiſtabus ſine vllō mare. Ecce additū mihi onus familię alienę: opus erit: vt miſſas ego poſthac foueam: quibus bellorum furie quicquid ſirpelle ſtilium allequebantur calamitoſę raptarunt. Vale Madriti ſexto nonas. Ianuarii. M. D. xvii.

Marchionibus diſcipulis.

EX Flandria ſcribitur Cęſarem auum: eſſe apud Regem nepotem: in diuerſis tamē mu lxxxiiij.
nicipis, quia vtriuſq; capax curiæ neutrū ſit. Alterne ſe viſunt: ſit ad auum nepos: ad nepotem ſemel tantum Cęſar, de nepotis ſollicitus mora. Quanti momēti ſit Hiſpania nepoti p̄ponit: ne tantam occaſionem omittat, hortatur & monet. Cupit & pollicetur Rex ſe optemperaturum. Hebetes tamen Maritimos apparatus vident noſtri: occaſiones inneſtūt Regis a ſecretis. Mallent: cum eo Leonis vertice: lucrifacere a longe: quom ad Regem innume ræ mittantur: ab hoc noſtro ſtrate gubernatore: ſingulis horis pecunię: quam locare in di ſerſimine auctoritatem: qua fruūtur apud eum: quem vti pupillū tutores impellunt trahuntq; quocunq; libet. Eſt quippe adoleſcens & ſuauiſ nature: illorum præcepta imbibit & forſſit a cumabulis: adeo vt neq; vertere ſe audeat: nutritore magnoq; ſuo Cancellario inconfultis. Hos ambos aiunt: regreſſos eſſe in Galliam, concludum de pace: quo tuto queat Rex venire: marī nancq; ab terra circunſeptus eſt a Gallis: quom ad vtrumq; mare: noſtrum dico & Occæa num: extra Pyreneos mediā occupet littora. Fama eſt: traditam eſſe Gallis Veronā Italię por tam & aggerem inuſtum. Galli ex pacto Venetis illam dederunt: quod Gallis fuerint auxi liati contra reliquas potentias conſe deratas: ad recuperandum Mediolani ducatum. Sero de alati Leonis ſaucibus redimetur: proh quantum aliquando p̄ceſtebit. Occluſerūt ipſimet ſibi

cccc

Eſt apud
Regē Cęſar
qd̄ ei ſuade
at: qd̄ n̄
tores: amil
ſa & c̄roā.

La⁹ Regie.

portas: ne descendere queant ulterius in Insufram. Insufram caput est Mediolanum natale meum. Vndiq; a multis annis quassata fuit bellorum calamitatibus ea Prouincia. Valet & vtriusq; pax duret optate. Madriti in nonas Martii. M. D. xvii.

P. M. A. M. Marchionibus.

cccc
lxxxvii.

How? Sol
danus: quo
p? Mans
lucchi fuga
nerat Tur-
cas: de pdi-
tione contra
Soldanū.

TAbellarios habemus plures. Ab Orientis horis profugati Soldani exercitus Mamelucorum reliquias auunt nouum creasse Soldanum: Turcarumq; copiam ingentem: cum Arabum vagantium auxiliis profutuisse, hæc dederunt, hæc clamus. Inquinum nouū aliud de Turcarum Principis: & Soldani pugna, Soldanum scribunt primas Turcarum frōtes, & primas acies, primo impetu strauisse, coeperant, vti fertur, Turcarum copiae terga verte re. Defecit Soldano e primariis eius principibus, armorum magister, & bona partis exercitū Prætor. Alepi erat hic Prorex, est Alepum ciuitas in Damascena Syria a Damasco prima. Huius Alepani Principis fratrem germanum Soldanus iugulauerat, maicstatis crimine deprehensum, in fratris vindictam dicitur, is dominium perditisse, vti foris is hostib; tribuit: quæ in dubio erat. Ab vrbe scribitur Pontificem exisse in Vrbini ducem Laurentium ex Petro Medices maiore natu sibi nepotem. Petrus hunc ex nauiculæ inuersione Liris soppsit, quæ do Galli ab Hispanis profugati, Galetam versus aufugiebant, Lirim dicit nostra ætas Gaugliam num fluium. Fecit & vna præfectum vrbis, in exilium misso vetere Vrbini duce, Is Mātua elegit exilii sedem, fremit dentibus, turbulas aliquando excitabit molestas, est rabidus, pusillus corpore, animo elatus, Præfecti vrbis interest Imperatores coram Pontifice coronare tercio diademate, quo Augusti queant Cæsares appellari. Duos ergo Vrbini duces, Is Mātua electum & electum. Solet iste sanguis Pontificis liquefieri, vti sacchari, aut sal mordens, aqua super insecta, quando ex Pontificum illicita beneficentia tollitur aliquid de Christi Ecclesiæ simbra, ad illorum ornatum. Exspectet Laurentius Medices non dissonos successus ab assistentis. Vos valet Madriti idibus Martii. M. D. xvii.

P. M. A. M. Ad Marlanum Episcopum.

cccc
lxxxviii.

De villa fra-
des: cuius-
ria senatus
Galdolctas
no illata: ab
Grenig Lo-
mibus fami-
lia.

Pergit fortuna suas artes exercere, nisi veneritis confundentur omnia. Est in Castella veteri, Villa, Villafrades appellata, liseit diu agitata inter Vruenic Comitem & particularem quandam strenuū æquitem auratum nomine Gutierre Quixadam. Valleoletanus magistratus, censuit ad Quixadam attinere ius loci. Missos executores, Vruenienfes in magistratus ignominia male tractarunt, stare nolunt senatus æditioni. Sunt præterea vrbes multe per tubate, ob nostræ tempestatis stratagemata de armis exercendis inuenta. Alterne se incitant: & inuitant ad vitionem, se nolle huiusmodi mandato parere protestantur. Vallisoletum nictipum quale nos: vrbibus egregiis nihil humiliter, nocturnas vicatim agit vigilias, ne noctu ex imperato vis aliqua mittatur a gubernatore, ac si Turcas ad muros haberent obsidētes, tutelæ inuigilant. A vobis relatum est Veronam vos e manibus soluisse, Aggeres sibi Cæsaris: & Rex nepos: & portas adamantinas, iter ad Italas regiones conclusuras, construxerunt, si quando acciderit opus fore. Si angustæ illæ Sculusanæ inter vastas rupes site, munitis arcibus, inaccessæ fuerunt hætenus, quid fore putandum. Præteritis cdocti periculis Veneti, triplo ilas roborabunt: ne vltra illis inuitis, aditus cuiquam Transalpino Principi pateat ea parte in Italiam. Vt verum tamen nos fateamur, forte sanius Italiae. Sunt Itali, quæ vis sui tantum sanguinis amatores, & nullius exteri susceptores, ad vllum decus, Veneti: sunt tamen Itali, mitis usq; bella gerunt, quæ barbara gens illa Germana, ferox: in domita. Deus hæc agit, deo curam sinamus. Dimissis et Verona vos præsidarios milites, illos Vrbinas dux eiectus, in vni redegisse dicitur, quo Vrbini ducatum repetat. Si id ita est: vherum Italæ, nouus ignis paulo sopitus excitabitur. Hispanos aiunt esse quater mille, armis exercitatisimos: & pronos ad omne facinus, Germanos septingentos, Vascones autem e dimissis tercentum, vna inquisit esse Hispanis admixtos. Manus est militaris non negligenda, sub desperato præcipue spoliatoq; Imperatore. Pro contione flans medius in agmine, illos affatus est, opem suam & facultates proprias: & alienas pollicitus illis est, si ei vellent auxiliari, ad status patrios recuperandos. Fidem illi omnes obsequium obtulerunt. Cito quid hoc tonitruum sit pariturum, intelligemus. Vale Madriti. xv. Kal. Aprilis. M. D. xvii.

P. M. A. M. Marchionibus discipulis.

cccc
lxxxix.

Genia ipe-
rarunt Sc
nienfes: de
Carthagi-
nis cocussu.

De Vrbinate eiecto resuscitante, deq; aliis exteris casibus habuistis exemplaria, Genuenses: ventam admissi contra Carthaginem nostram a Rege in Flandria impetrarunt: & impetrasse meriti sunt, quia vbi primum res acta est oratores miserunt, qui Regi referret fuisse id suis ciuib; molestissimum, licet nostræ classis præfectus Berenguellus elinguis, cau-

fam dederit vrgentem. Quod id ægerime tulerint, constat ex euentu. Illico fuit editū vt captis rei haberentur: quicunq; nauibus illis imperabant, puniretur: statuerantq; vtriusq; partis pes omnes quamprimum fuissent appulsi ad portum. Sed abscedit & executi est latam eorum fortuna sententiam. In anchoris erant naues illæ armatæ quæ rem patrarant in portu Villafra chæ Nicensis. Insuperat superuenit turbo: concussas & conuassatas: in grūq; ruptis atcholarum vinculis rapatas, vna cum visis tercentū amplius: tum nauticis, tum militariibus sum mensit, nullus euasit, maluisse Genueses vti aiunt, sua quam fortunæ manu fontes statuta naufragii, poena afficere. Cardinalis tamē gubernator a Regis benignitate discedit, non ita letiter illis ignoscendum inquit. Quæ succedent habebitis. Audite nunc: audite quæ sunt huius situatit orbis insanie: Vrbinas eiectus, ex vrbe Mātua, vbi extorris octofus agebat, forno rupto expergefatus est: taliter vt cum Hispanorum Germanorūq; ac Vasconum ex vrbe Verona a Venetis etiam dimissorum: exercitum: repentinus in ducatum Vrbini primo insiluit: paruo negocio Papales expulit: cuiusbus veterem dominū optantibus: in ecclesiæ de hinc terras, Vrbino habito, sæuiuit. Dies tantum octo in eo quieuit: ne segnes efficerentur milites, ne ve statum suum ad ossa roderent, Papæ impensa stauit exercitum alere, qui præcipue sensit Pontificem suas vires cogere: & alienas implorare contra se. Implorat auxilia Leo maximus cōtra Catellum labefactum: qui derisus hi sunt attendite, ne vestris applausibus confidatis. Exit Vrbini Motalia, no tanquam funibundus torrens. Comitem habet bellorum egregium magistrum Federicum Gonzagam de stirpe Mantuanorum Principum Bozent muticipi dominum. A Venetis quorum semper fuit peditatus mille hominum duos: & ipse dimissus, cum duob; præfectis laeuis armaturæ æquitum Epyrothorum: Andrea Bugiario: & Francisco Zucca. Tercentum hi velitis imperant. Federici Gonzagæ Vrbinas consilia sequitur. Fama est vastasse iam plures terras Pontificis: dedisseq; multa in prædam, quo sibi milites fidos faciat. Vale te Madriti. xii. Kal. Aprilis. M. D. xvii.

P. M. A. M. Marchionibus.

cccc
lxxxvi.

Quo palpabilis cognoscatis vos qui sedetis in crudelis nonerçe gremio: p status a maioribus relicto, qui nam sint eius ludi lociq; aduertite. Dixi Leonem ingentem potestissimum a Catello hebetē perturbatum it: adeo vt parum suis vrbibus fretus Leo, auxilia implorauerit Christianorum Principum in Catellum. Proceffit Catellus in immentem vagans per Pontificas terras. Fanum: est ciuitas Papalis egregia: expugnare illam tentauit Catellus Vrbinas eiectus: non perfecit. Agrum eius & diocesim vniuersam diripiuit: dediditq; in prædam. Exercitum aluit Fanensium impensa dies octo, Fanensibus exhaustis. Pisaurum dicit vulgus Pesarum tendit: eius terminos septimo Kalendas Februarii occupauit, Quindecim in Pisaurensi agro dicit omnia vastans moratus est: Candelariam & Nouelariam iuris Pisauris oppida, hostiliter infestauit. Exercitū bene de pasto ditatoq; : miserorū in fontum spoliis, turmatim distribuunt milites hibernatum per ea Pisaurensa loca, quæ hinc eueniunt habebitis. Interea loci ne tempus terat in cassum, quos principibus: que nam sit, apertius ostendat fortuna: in summū Pontificem insidias parauit: nec patrari tantū facinus passa est. Cardines quidam dicuntur suam domum voluisse diruere. Chirurgus cancreum vlcus veteratum inter nates Pontifici curanti, persuaserunt: vt in ter medicamina venenū immisceret, pro uinciam amplexatus est Chirurgus rei perficiendæ. Cardinalis Senensis, quia Pādulphā suā familiā Pontifex eiecit ab ea vrbe, in qua Pādulphus eius genitor absolute imperabat, Princeps huius machinæ dicitur fuisse. Dentibus frendens in Pontificem, tyrannum, crudelem appellans: verba passus est ab ore decidere, quæ sanus tenuisset. Res delata est ad Pontificios necessarios: mox ad ipsum Pontificem de cuius vita agebatur. Absens erat ab vrbe Senensis, vocatur, sensit defectum esse cōmentum, recusabat, datur illi fides, vt aiunt, telluris sibi data fide, vel non data videat ipse, venit ad vaticatum: sedem Pontificiam, capitur. in Sah sibi Angelica stellum, Adriani molem mittitur. Captuntur vna Sancti Georgii, & Genuesis Saulus Cardinales: quod scituise rem dicitur, tacuerintq;. Adrianus & Volterra Cardinales, re intellecta, fugam rapuerunt, quo tenerent non scribitur. En ludos: en locos: en derisus rotæ rotantis: & rotare tamen cupimus in ambitionis sclopis. Rotent quicunq; volent, ego tutus in imo sedens quietus viuo Madriti in Kalendas Aprilis. M. D. xvii.

P. M. A. M. Marchionibus.

cccc
lxxxvii.

Ad egregiam vulgi fabellam de Vrbinatibus eiecto & electo, est omnis sermo vertedus: nisi enim hac nostra tempestate feruētus ebullit, in pernicioso procellosoq; ambitionis & auaricie cacabo. Quid hoc rei sit me trahit attonitum, ad iudicia dei non comprē-

Admiratia
ne hic mltā
narrant de
mundi iudic
brijs.

Quid Julius Leonis reliquit.

Quis admiratio.

Castellum negurbar.

Magna potentia in exigua.

ccccclxxxviii Multa de vrbis Urbinate electo reiecto.

De pda subata Laurentio.

Ludibria fortu.

Se parant ad pugna.

Mouit papales cogit.

ccccclxxxix

Quod cruciatibus affigatur papa vultuatur Laurentius Modestum.

fibilia remitto sententiam. Iulius secundus, huius nostri sacri Leonis predecessor, exaratum ab Alexandro sexto pontificatum ingressus est, tenuit & depauperatum inuenit. Tacitus ab initio thesauros coacervauit. Rese ctiis viribus Gallicam statuit potentiam, & Venetam republicam Iulius confingere, ac perfecit. Leonis successoris suo, ex relictis, Bononia, Rauena, multis preterea ciuitatibus & municipiis, duplicatum fere reliquit imperium, nec thesauris vacuum. Florentina est respublica super addita pontificatus, ob Medicę familie primatum in ea vrbe. Quae nam admiratio est hec, omnem superans admiratione? Inops, exul, miser, extorris, nobilis Franciscus Maria roboretus, id est electi ducis Urbini nomen, ducatu & vrbis prefectura priuatus, per alienas terras vagans, via inuenit, qua tantum pontificem fere triplicato principatu, Iulii Galorum & Venetorum fratris successore, fastidio molestiaque ac moerore replet, qua, regem regum & Cesarum augustinorum creatorem, ignominiam, contumeliam, iurgium, iniuriam, facturum & damnis ingentibus conficeret. Sed vbi miseris in fontibus populis qui preda, incendia, rapinas, virginum & nuptiarum crudelia supra passi sunt. Venit contra Urbinate electum Laurentius Medicę electus dux Papalis exercitus, sed quibus viribus, audite. Cum Gallicis cathaphraetis quadringentis, Hispanis tercentum, pontificis reliquis ad numerum mille ducetorum, vt fama est, velutibus equitibus leuis armature, duobus millibus, pedibus quindectim millibus. It ad electum, confingere nunquam electus est ausus cum electo. In Carthachitofanensi oppido castrametabatur electus, castrametatus Laurentius electus ad miliaria tria. Incursumus se inuicem infestauerunt diu. Mondanum Fanese oppidum in Laurentii fere conspectu dedit in predam electus, occasionem nactus quod hosti Laurentio commeatu prebuerit, hec in presentiarum, cetera posthec. Valet Madridi tertio nonis Aprilis. M.D.xvii.

P. M. A. M. Marchionibus.

Rebros habet ab vrbe tabellarios Ioannes Ruffus foroliuensis Gulentinus antistes apostolicus, legatus in Hispania. Labra mordet pre molestia pontifex, non minus ob suorum militum & nepotis Laurentii desiderium & inertiam, quam ob electi Urbinate petulantiam. Castra locauerunt ambo in monte quodam ab Urbino non multum distanti. Diurnum quidem in tercapedine alterne se infestabant. Castrorum munitionibus tuti erant ab incuribus repentinis ambo in castris, ager incurfitabatur vtrumque. Urbinate electo, fuit illis diebus comodor copia comeatuum, quoniam at ergo veteres habebat obseruantes incolas, Laurentio secus. Exiguus preterea Urbinate electi exercitus facilius alebat, quam tot militum armatorum multitudo sub Laurentio electo militans. Dum sic staretur, Laurentius iussit ad se quedam ductu mulorum impedimenta, cum quibus preciose illius vestes & suppellectilia multa portabantur. Diuinus duos esse in Urbinate electi castris epyroticas equitum ductores, Franciscum Zucam, & Andream Bugiar, hi predis & latrociniis affueti, nesciunt stare loco, tercetum velutibus quibus imperabat ad se vocatis, quid intellexerint de aduentibus onerariis summis aperfuit, paratos militum animos inueniunt, itinera occupant, in venietes ad Laurentium incidunt, adorantur, sternunt, preda potitur, diuites ad sua castra redierunt. Tanto facinore turbatur Laurentius inde discedit. Fanum vrbecitius victima omnem iam Urbinate electus dilacerauerat, petit Laurentius electus. Sequitur electi vestigia illius. Sic luditur in lusoria fortunę tabula. Verit acie electus susam, Brunum versus. est id oppidum celebre, Urbinate iurisdictionis, preit, re intelleta per exploratores, electus. Per pontes electus, per difficultia vada electus, transmittunt flumio copias. In prospectu erant, signa dat Laurentius ad pugnam, se cathaphraeti Papales apparant, Galliarum fenestellas demittunt, hastas manu captiuit. Altera parte Foedericus Gozaga Bozeni dominus, cuius consilio, quia veteranus militum gubernator, Urbinate electus regitur, Hispanorum cuneos properanter instruit. erant extrahitu fluminis madidi semper sparsi ad huc. In istu oculi globus efficitur. Stringunt vna secum alienigenas milites, ita parati animis in colle vicino quid fors latura sit expectant. Papalis autem multitudo, illorum ferociam cernens a congressu abstinet, sic luditur in rota rotante rerum humanarum. Vos valet Madridi quarto Idus Maii. M.D.xvii.

P. M. A. M. Marchionibus.

Pontifex mille angustis circūseptus, nescit qua se verat. Hinc paratę per Cardinales insidie, quo perimeretur veneno, illum terrent, graues bellorum impense fatigat. Perseuerat ante electi Urbinate incurstationes & rapinę cruciant, que in summi eius decedens & ignominiam cedunt. Propinquorum & familiarum, quibus subest inexhausta petendi vorago molestis mille conficit. He sunt tmpanistrice fortunę chorizatıs in alto throno choreę, sunt perpetui principatus affestantium ludı. Nullo pacto a Castello, non latrate solum in Leo

nem, sed Leonis calcaria remordente, discedendum est, donec quo sit tandem casurus intelligamus, nequid bitentim diu tantum onus sustinere. Est Modosium inter Fanum & Senogalliam Urbinate electo cum vrbis prefectura ereptum, oppidum. In fide adhuc Urbinate electi stabat Modosium, Urbinate electus Modosium petit, obsidet, quatit tormentis. Scopetarius, e latebris transfurum, latus occipitis Laurentii globulo percussit. Anthonē pontificam vrbem semimortuus dicitur effecit. Creuit in papalibus ducibus, qui sub Laurentio mereant in obsequio. Quęrunt omni conatu oppidum expugnare, per cuniculos sub terreneo oppidum tadem caput, in percussit ducis vindictam, dant in predam, oppidanos preter feminas ad vnum trucidant. Ignotum est etiam presidarıs militibus. Combusserunt demum vniuersum. Proh miseranda strages, quid miseri meruerat insontes. Vt malum malo addatur Urbinate electus Montebrochium, & ipsum valde munitum iuris pontifici municipium addit, quatit, expugnat, dat in predam, municipales ad vnum trucidant, in vindicta Modosii comburrit, proh dolor, sceminis & ipse, presidarısque militibus pepercit. prodierit nunquam in auxilium papales. Admonē imperialem sic appellatum, ob palatium ibi situm, imperatore dignum, se recepti papalis exercitus. Est is mons Pisauri viridarum, vinctis & fructibus omnifariis, hortibus recentibus sultis omnem amoenitate superans. Fama est electum slico papalium vestigia secuturum, que succedent habebitis. Valet Madridi nonis Iulii. M.D.xvii.

P. M. A. M. Marchionibus.

Belgis habemus literas. Nostri iam regis Caroli. Ano Cesari data est fides de aduentu. Naues conducuntur de recenti. Magnum regis Cancellarium aiunt esse paratum ad iter terrestre, vt preerat, qualis ille sit, quando venerit, scrutabimur, aurum & suam atera comodi fama precedens refert. Scribitur Aragones, & Laletanos, dicitur Catalanes, nuncios misisse salutatum regem, sed non vt regem, recusant regem appellare, donec in eorum conuentionibus presens per publica suffragia recipatur, censeturque, an regem liceat, matre viuentē, nominare. Nullis Caroli regis mandatis auscultant, literas regias, si que mittantur, seruant & clausas. Statuta patria inquit seruatū sibi debere, obtemperaturos, quando in regem fuerit admittisus, aliter minime. Ad vrbinate fulgura in summum pontificem iaculata petulant, donec dissoluatur, reuertantur. Dixi paucis antediebus papalem exercitum cum suo duce Laurentio iam valido, montem imperialem Pisauri imminentem occupasse, secutus est Urbinate electus. In Gmistroto a Pisauri milia distanti sex tantum, sinit. Papales per Hispanos Ceterosones incurfionibus fatigat. Ex insperato vna noctium papales preslites in stationibus sub monte imperiali adorantur Hispani. In Germanorum & vna Hispanorum custodias incidunt, trucidant ad vnum vtrisque, vastatis quibusque obuiis, abductisque vrbis pluribus in seruitutem ex itinere, Gmistroto redierunt incolumes, paucis & suis desideratis. Erant in exercitu papali quater mille Vascones, hi videtes papalium ducum inertiam, & illorum male fortunatos enetus, quodque audirent pinguisbus predis ditescere milites, qui Urbinate electum sequebantur, electo Urbinate relicto, ad Urbinate electum seducti transfugerunt, tormentaria vasa surripunt duo, Aueto exercitu, electus Pisauri relinquit electum. Ne segnes effecti milites torpescant, certareque desuecant, Etruriam versus mouit exercitum, id Perusium, ab vrbe tanta castrametatur ad miliaria duo. Compositis ordinibus, & vexillis protētis Perusium lustrat, Focales mittit, agri & villarum stragem minatur in dicto pareant, comeat, & pecunias petit. Comeat, & pecuniarum ingetem summam prebuit infelix Perusina ciuitas, quo se redimeret a latronu furore. Adecursionē Hispano nomine Maldonato dicitur repertas fuisse literas in castris ad pontificem, quibus Hispanorum secessum ab Urbinate electo polliceri videbatur. Datus fuit reliquis Hispanis cum sex alius facti participibus, vt multaretur, publico illos spectaculo hastis longis infixerunt, hic sinit opus, Vos valet. xiiii. Kalendas Augusti Madridi. M.D.xvii.

P. M. A. M. Ad Marlianum.

Quantum constat, Leonē pontificem summum, spoliasse Urbino & vrbis prefectura Franciscum Mariam roboretum, Iulii nepotem, elegisset in ducem ex fratre nepotē Laurentium medicę, non autem ecclesie status illos reddidisse predecessoris exemplo, alius de quęrite. De his, que apud nos accidunt, est mihi cura tibi significare. De contemptu comitis Vruenię, erga senatum Vallelotantum regnum, super Villaguterro quixade persectorum sententias addita nomine Vllardefrades, vt missos executores male traauerunt, intellexisti, bene autem est. Sed audi rem nouam. Iacobum Villacensam concionatorę egregium, episcopo pum Malacitanu, huius Valloletani senatu principem, optime nosti. Plures enim annos egit apud vos cum regina Ioana, que eruditus, que modestus sit, ac penitus ab omni strepitu Mar-

oppidit exuritur & dissipatur & abbas eiecit in vrbem: contra monē Brochum: eade exercet crudelitatem.

Ignoscitur in feminis militibus?

cccccxv

parat ad vrbis regis Aragones et alcait no sunt regem appellare: magno cellario, de hanc illat ab Urbinate tributum exigita pde ruffino.

Hispanorum audacia.

De inertia papali.

cccccxvi

De videlicet Villafraę iusticie ministris succerit ignominia de pudente valdolecio regia pouti galie obijt octo natos

Natalis enim calles ad vngue. Mutatus ab illo est in immensum, tempore se accommodavit, vieturus regum id dedecus, & vin illatam iusticie ministris, pretorias cohortes, reliquos etiam quomodo stipendia in cientes regia iussit acciri. Coactis militibus presidiis ipse ipse medijs, equo proventus sonipede armatus iter cepisset, preuntibus tubarum bellicarum clangoribus, & protentis vexillis villam dirupturus, & sale saturus vt prodratricem, nisi Comestabilis restitisset. Ville inerat, eam defen fur comitis ipsius Vruenij filius Rodericus secundo genitus & gener don Beltramus a Cueua, Alburchechi ducatus heres, pleriq; etiam nobiles alii idem, quod don Rodericus, discrimen expectaturi. Currunt ad ebulientes iuuenes magnus Comestabilis eorum propinquus. Iuuenes temeritatis accusat, prouinciam deserant susceptam mox nec, fiat senatu regio administrande iusticie copia, consulit. Parent veterani principis rerum experientia sapiens dicto, iuuenes eduxit, sine vi armorum, sine vilo bellico vltierius strepitu, tuus Malactanus antistes arma sumpta deposuit, ad Abolam, & Episcopale togam rediit. Villa succensata est, non tam est vnuerfa combusta, ad aliorum exemplum satisfactum est, paccata sunt omnia, tuto iam venire potestis, & debetis, erigere cristas posthac nullus audebit. Portugallie regina donam Mariam nostri regis materem scito esse vita functam, bene siltatum reliquit maritum, quattuor illi mares peperit filios, femellas totidem. Vale, & venite Matrini duodecimo Kalendas Augusti, M.D.xvii.

ccccxcxi

P. M. A. M. Marchionibus.

Dux Habinas crenis i papam. hca ciuitat i in pceda.

Ad somnia non somnia reduco arundinem. Solutis habenis Vrbinas etectus, tanq; e frenis equus, omnia calcat, & conerit. Quom in agro Perusino castrametare, sensu suos hostes Vrbinu versus velle diuertere. Tributo a Perusinis accepto, carpit ipse Anchonem versus iter, misso Vrbinum comodo presidio, dat in pceda ciuitatem Hefam, que cum Anchone de part certabat, imo & iam velle caput extollere in illam videbatur. Anchonitanu minatur se velle depopulari agrum, & quicquid in eo est villarum. Anchone dein de ipsam, nisi quecuq; petierit illico prebuerint, militaria petit omnifaria tela, scopetes, scorpiones, hastas longas, & comeatus gratuito, nil desuit, omnia emisit misera ciuitas. Ita furentis mustelle, que Leonem habet naribus deprehensum venenatos euasit genuinos. Ariminu de hinc proficiscitur. Arimini suburbium eluetu tenebant mille quingenti, vt relatu est. Noctu per Hispanos omnes trucidati, aut capti fuerunt, licet suburbium illud esset validis mensis circū septum. Fodericus Gonzaga Bocanesis pro Vrbinat dux eius exercitus, scopetario globo in ea percussus expugnatione. Fama vagatur, q; ia Vrbinas etectus aures aperiat pontificis nuncijs. Aegidium viterbensem, Augustine professiois cocionatorem Cardinalem, in ea prouincia legatum, auduisse dicitur etectus in Ariminesi agro. Hinc Hispani diffidere ceperunt. Audunt & ipsi nuncios a rege suo missos, hortantes ne contra pontificem bellum gerant, nil est conclusum, cito mutabuntur hec nubila. Ex Flandria fertur nutritiu de Xebres, & magnu Cancellarium duras pacis condiciones, quo tuto rex venire queat annuisse. Primo vt annicule infantu Galli regis filie nubat, rex nosser vxorio certamini, iam matur quo sero sobole procreet. Vt centum millia ducatoru tributum pendat pro regno Neapolitano. Vt Anguinos eternos nostrorum regum hostes in regnum rex nosser admittat, statib; eorum restitutis ad vnum. Super Nauarre petitione responsum est, vt ab illo rege spoliato veniat in Castellā oratores. satisfiet illis pro viribus in presentiarum nequire quicq; promittere regem absentem, viuente matre presertim, sic viuatur, prostrant Hispani passim Gallos, & vt vici tributa pedet, quid hoc rei sit non intelligo. Puto non potuisse aliter fieri, quadoquidem ita factum est. Hec sero scribo licet, iam diu hec allata sint ex in curia delatum est. Valete Matrini, decimo Kalendas Augusti, M.D.xvii.

ccccxcxii

P. M. A. M. Marchionibus.

De strage olandie, de arrib? Baliani contra regem de Sicilia genera lib? mouib?

Pes est de aduentu regis, in insula est Geladia, & oppido Medialburecho, nil expe stat, preterq; ventorum status aptos. In scelis est illi allatum paucis ante diebus nuncium. Olandia est alta in oceano diues insula, a qua tele subtiles candidę, Olandę vocantur, munitis oppidis, & pulcherrimis villis sulcata est. Eius partem & maiorem ac meliorem in predam deriderunt, soluti quidam milites ad numerum quinq; milium, duce, vt aiunt, Geldricę, ea est Sicilia bria, tyranno. Data opera dimissos a Gallo rege inquitunt. Putat his comentis & afubus regis nostri aduentum deturbare Gallus. Vires collecturum regem nostrum paccata Hispania, quibus illatas tot inurias in eius Austrę familiam vlciter queat aliquando, suspicatur, Galli propterea profcindere illius aduentum totis viribus innitentur, ad fortune petulantiā facies vertenda est. Quod pacifice Sicilię regnu habentis Hispani reges possederit, cognouistis, Nescia

quid fuerat per famam incerta delatum. Nunc audite quid rei sit. Catholico rege vitafuncto, Panormus ciuitas fere regni caput iugum excussit. Don Vgum Moncadam protegem, pote state regia exequendi iustitiam spoliari, qui saniore vigeni consilio alter sentiunt, nil immutatum esse perhibent, donec a Carolo iam rege nouę literę veniant, nil profuit, excitatum proceres populum ad seditionem, ne Vgoni pareatur, contendunt. In vrb termino cõueniunt regni gubernationi ipsi prouiduri, Marchiones Iraquis, & Legodę, vt vulgaribus vtar vocabulis, comites Golfani, & Cameracę, barones cum his petreprecę, chinnine, Castellę vitrasni, alii quoq; ex se ipsi gubernatores creant. Vgonem eiciunt, ad Messanenę nuncios mittunt, vt suo consilio in hereant, suadere nituntur. Renuerunt Messanenę, Vgonę inuitant, illi parituri vti proregi, haud quaq; posse a magistratu abdicari nisi a rege, cuius interest, erigere, tollereq; magistratus arguunt. Irati proceres Messanenę Vgonis fautoribus comeatus in tercludunt, fame laborant Messanenę ob eam causam, hec habemus in presentiarum, hec habetote, ac valete Madrini tertio nonis Septembris, M.D.xvii.

P. M. A. M. Marchionibus.

Articularius habemus res tumultuarias Siculorum. Vno alitu fame, nõ prodeunt reru nouarum puncti graues omnes. Crudelius audistis nunq; facinus, Castellum in quo senatus sacre herefese inquisitionis ius dicebat, ppli furor aggressus est, oppugnare illud ceperunt, trucidare iudices intendunt, potentum bonorum auxilio fuit opus, vix e populi se uientis manibus illos potuerunt eripere, in tutum eos abduxerunt. Ast aliud matius, q; do in Vgonem statuerunt insurgere, cum tormentis eius domum adierunt, oppugnant, iam excussis muris aditus patebat, iam Vgoni proclamabat interitum, moriatur Vgo, Vgo moriatur, sublatis vocibus ethera rumpentes vociferabant. Cessisset ad eorum votum nisi domu Vgo in littore, littorę proxima stantem in anchoris nauim propriam habuisset. Ad nauim se recepit per posticum, ita crudelem populi furentis cogitatum euasit, Mellachum primum concessit, inde Mesariam, vt diximus, se contulit. Dum hec ageretur, a rege Carolo literę deferuntur, vt peccati viuant Panormitanis iubeat. Ast Vgonem Moncadam ad regni regim eleutum scribit. Dum literę in senatu legerentur, vox elata est rabida procacs populi dicentis, viuat regina Ioanna, viuat princeps Carolus, sed Vgo Moncada moriatur. Non his contentus insanus populus, sed creditur in suffiantibus a tergo a proceribus aliquib; proteriti adit. Senatum vnuersum, iam vt regni rebus prouideret, coactum trucidat, nemini parci, sit strages inaudita. Proh truculentum facinus, senatum integrum fuisse a sedicioso populo interfectum legi nõ q; sic viuatur in fortunę gremio. In regno etiam Neapolitano turbule quedam erant excitatę, Don Ramonus a Cardona, illius regni prorex, longa rerum experientia prudens illas sedauit. Sed abscondere illi simbrifa regis nutritius dominus de Xeures Gallice, latine capra, in benefactorum premium studuit. Tiremiu, quibus Ramonus prorex diu pre fuit ad Tutellam regni destinatarum, sibi petiit Caper imperium, quo abiens illarum stipendijs frueretur. Renuit prorex illas velle relinquere, nisi prius impese debite solutur, erat summa ingens, propterea destitit a postulato bonus vir, liquidioribus intendit. Atunt esse auaru, sibiq; magis natu, & suę q; regis vilitati, Veh nobis si vel ita est, vel ita habuitmodi hominibus se rex gubernari patiat. Iuuenis est, nescimus qua sit temone directurus, tempus loquetur. Vos valete Madrini tertio Idus Septembris, M.D.xvii.

P. M. A. M. Marchionibus.

Ad procacs fortune petulantiā regrediamur parumpet. Videns Leo maximus nequi re se viua catellum a sua excutere cernice, aut musellam a naribus disicere, artibus ia innittitur. Vgonem illum Moncadam Sicilię proregem, fama est, ex Messana traicisse fretum, iussitq; ad Hispanos, etecto Vrbinati, fauientes. Credimus rogatum pontificis, ex nri regis mandato. Seduxit illos Vgo, vt in regnum Neapolitanum concedat, imperatu est. Ast Hieronymu vichum oratorum nostrum partem habere in hac seductione, qui & ipse fuerit primarios Hispanoru prefectos allocutus secreto. Parent imperio regio Hispani. Nil esse curare debeat etectus eos taxare duabus rationibus probant. patris inesse aiunt, ne ab illo discendant donec in Vrbinu statu reducatur. Reductum esse, ergo solutos a iure iurado, seq; liberos esse dicunt, propofuisse preterea illos quando conueniebant exceptione a sui regis imperio, cui nesciunt Hispanon obtemperare, se a suo rege inuitari ad tuendum regnum Neapolitanum, ergo non debere corripi. Est aliud tertium, quod in faciem etecti prouicit. Audisti tu inquitunt a pontifice legatum & nuncios preterea, scimusq; te cu potifice agere nobis in scius de pace, nec a conquesu aut perfidie appellatione desitis: si quid est inter nos errat multo ma

ccccxc6

De Agone et senatu in ditionis in terficiendis populari tu multu quo modo curas ferat vrb.

Crudelia omnia.

De mouib; Xcuris. Eianicini.

ccccxcv

Prorex vq; ad hispanos Habinatę deserit Arbinatę sed ius re.

Steterunt
missis His-
pani.

cccccxvi

De conuen-
tu deri con-
tra decimam
postulatam
xxi. Cardi-
nales crea-
ti.

Exiit ga-
leros papa.

cccccx

vii
Aer in ma-
ri. Cardina-
lis guberna-
tor & sena-
tor & Brande
spectabunt.

cccccx

viii.
Cardinalis
gubernator
egrotat gra-
uiter regem
optat.

cccccxix

Quo sit a-
pulsus Rex
de regis ro-
nis cōstā-
tione in
tempestate.

ius est crimē tuum, q̄ Hispanorum, quibus nō licet asui regis mādato referre pedem, quicq̄ promissis steterunt ad vnguem, vt cumq̄ sit, Hispanis abeuntibus, cum pōtifficam pacificetur eētus. Eunt redeuntq̄ mediū frequētes negotiatores, a Christianissimo, & Catholico nostro regibus, horum auctoritas regum, cōmendabilem reddet pontifici eētum. conclusum est nihil, q̄ do fuerit habebitis. Valetē pridie Idus Septembris. M. D. xvii.

P. M. A. M. Marchionibus.

Intelligere cupitis, quid sibi velit vniuersis Hispanis in hoc oppido coactus. Ab vr̄be scriptum est, pontificem, sub pretextu aduentus Turcarum, decimā beneficalium omnium reddituum velle ab Hispanis petere. Ad rei tantē oblitē conuenerūt. A sūi huic sinodo & ego, quia prior sum Metropolitanē Granatenis, electus a capitulo. Statutum est vt sup̄plicetur. Si pōtiffex insisteret parere renuemus, quia nescitur legitimam esse causam ad exatōnem adeo nouam, nusq̄ in Hispania audiat hactenus. tam inuisitato iugo pefundari est graue, quia p̄cipite sit per generalia sancitum concilia, nequis pontifex decimam vliam exigere conetur, nisi forte senierit alienē legis potentem aliquem in Christianorum terras prius iruisse. sic statur. Cardinalis hic noster gubernator laudat propositum nostrum. se nobis faturum pollicetur. patrauit & aliud larga manu pontifex generosum facinus. Vnum & triginta Cardinales simul mense Iunio creauit, contra veterum Cardinalium cōsiliū. Labra mordēt omnes p̄rabie, vt pecunias cogat factum creditur. Vilescit iam gradus ille purpurat̄, Cardinale san cti Georgii veterum centum quinquaginta milium ducatorū summa multauit pontifex. Causam a p̄bendo per chirurgum veneno captans, quia conticuisse scitum cōsiliū dicatur. Reliqui Cardinales consilii participes, irati leonis vngulas formidātes, pedibz consulerunt. Fertur & aliud horridum auditu. Intra Rhodon est Franciscorum fratrum cōnobium in cōtibus in h̄rens, cuniculos aiunt fuisse repertos per quos Turcarum copias dare tur aditus in vr̄bem. Cogitati sceleris autores poenas dederūt. periculo prouisum est, cum paucorum supplicio, h̄c feruntur h̄c damus. Valetē Madriti Idus Septembris. M. D. xvii.

P. M. A. M. Marchionibus.

TAbellarius ex Flandra, literas afferta rege in hūc sensum. Septimo Septembris die nauim sum ingressus. Mea classis vela fecit. denum orate, vt fauste feliciterq̄ succedat. Non desint, qui credant nutritoribus & intimis consulatoribus inuitis, qui massam ad sui libitum p̄miserūt. Vereri aiunt illos ne Regem oporteat aliter gubernari, alitq̄ artibus, q̄ ab eis fuerit educatus. gubernator hic noster mouet in veterem Castellam. Ego Matriti resito vilitudinarius. sequar vbi per salutem dabitur. In Gallicie portibus arbitramur descensurum regem vt Philippo eius genitoris accidit. Arandam doriandam celebre oppidum, vt nosti, & rerum viciū necessariorū abundans, tenebunt interea gubernator & senatus regis. In Flandriam vocauit rex ex proceribus Siculis regni seductoribus in Vgonem proregem quosdā, se cum aduehit in Hispaniā, donec Siculē sedentur seditiones. Ad eos tumulus paccandos Diccus aquila, quōdam apud Maximilianum iuuenem Mediolani ducem orator, missus est. Prudens est, & literarum nō ignarus, successus sunt incerti. Valetē Madriti sexto Kalendas Octobris. M. D. xvii.

P. M. A. M. Marchionibus.

Cardinalis gubernator Matriti febribus egrotauerat. Cōualuerat. Nūc recidit nauit. Est natus & nutritus in horum montium Segouianorum latere meridionali aprico. Septemtrionalis alterius lateris aer illum perturbauit non leuiter. Breues fore dies illius medicum autumat. est octogenario maior. ipse regis aduentum affectu audissimo desiderare videtur. Sētit sine rege non rite posse corda Hispanorum moderari, ac regi. sub regio nomine sperat multa perficere, que nunc sup̄primūt, que sancita sunt in diuina prouidentia, illa eueniēt. Ego febribus laboro Madriti, neq̄ per eas licuit curiam sequi, si curiam sine rege possumus appellare. permansit & regina vtdua no uercalis regis aua. Ad illam scribuntur vniuersi successus. inde nos illos elictimus. paroxifimū, vt medico vtar vocabulo, expecto, propterea manu aliena episcopi sola accipite, his paucis contenti. Madriti. xiiii. Kalendas Octobris. M. D. xvii.

P. M. A. M. Marchionibus.

Regem habemus. Leontorū sororem natam matorem secum aduehit. Ambos ferunt magno fuisse animo imperterritoq̄ in ferendis concutientibus & fere inuertētibz nauū, qua uehebantur, fluctibus, tempestatem nanq̄ per pelli sunt grauissimam, reliquos nauas & familiares omnes euomuisse ad viscera vsq̄ aiunt. ipsos autem stomacos in demnes seruasse. Valide nature argumentum. Vnda rapax nauim regiam impulit quo noluisse. Ad mōtes

montes Asturum horridos, huius mensis die decimo nono stationē p̄hēdit non bene tutā, classe dispersa, Tazones vulgo locus dicitur, vicinū Gigionis portum nauatē, illorū littorū gnatū, optabant: non licuit per aduersantes ventos. Villanuciosam nomine oppidum petiuit Rex, sibi Regem reliquit incolumem cursor, laude h̄c dignum facinus euenit: videntes ad eorum littora in factam classē aduentare, Gallicam arbitratū hostilem astutā, properans ter arma captiuit, feciminas puerosq̄ ac senescentes cum sup̄pellectilibz ad montana detrudēdo in tutum miserunt. Quotquot erant armis apti capiendīs, tela omnia factam, gaudia scuta, galeas acutas, patrio more raptim sibi accingunt. Colles maritimū inuenientes occupant, conueniunt animis parati ad repulsam, o pulchrum spectaculum. E regia nauī proclamatum est: Hispania, Hispania. Rex noster catholicus, Rex noster. Auditō sim bolo, scuta, lanceas, hastas longas, missilia, ensesq̄ demptis etiam galeis & quidquid telorum attulerant, in terram tāq̄ res male sumptas, proficiunt, superq̄ genua flectunt, ac tollunt voces ad sidera p̄ra gaudio. Regiā nauim, vix Hispanis vexillis, proni adorāt, litus inermes implent. Regē qua decuit reuerētia salutāt, familias & facultates emōtibz reducunt. In oppidum latē Regē iuscipiūt. Nunc atis. Valetē Madriti. vndecimo Kalendas Octobris. M. D. xvii.

P. M. A. M. Marchionibus.

Noam & incogitatum audite rem. Vbi primum cursor accessit regis, Cardinalis gubernator Aradē oppidi portas claudit, p̄toriam cohortem quē Infanti Regis fratrem comittatur, & noningentos suā custodiā, duce Spinola claudō, milites iubet esse presto in armis: quid res sit mirantur omnes. Prodit in lucem grauidi montis scetus ilico. Petrum Nuntium Infantis custodem nutritorem a cunabulis, a catholica Regina Elisabetha ad id ministerium electum. Calatravē religionis commendatarium maiorem, & Episcopum Asturicensem ipsum infantis bonarum artium p̄ceptorē, genere nobili ambobz, vti nostis, e curia subet ex mandato Regis exire. Populi curialis seditionem, si forte recusassent, veritus est: sunt enim & amicis & redditibus potentes ambo, propterea vt agēdum esse duxit, si vln tentassent. Eant quocunq̄ velint, edicitur, vt his quā affecuti sunt, fortunā bonis tam transquillo fruatur, paruerunt, libenti an inuito animo, vos iudicate: abstulerunt & omnes ameborum affines ab Infantis latere, quos ambo locarant in Infantis familiam. Coetaneum puerum Altemirā comitem, Episcopi nepotem, fuit Infanti durissimum amittere, non sine flētū discendentem inspexit. est is mirā indolis puer, corpore agillimus, ingenio ad quamcūq̄ rem spectantibus gratam elegantī & prono, cum illo erant Infantis exercitia vniuersa gratio ra, siue pertractandīs armis, siue feris, siue iocosis ludis intenderetur, ad literarum studia suis temporibus diuertebant inuicem, comitis patruo Episcopo dirigente, ameborum eruditore. Repentina mutatione hac vniuersa curia dicitur esse attonita, causa latet adhuc, quādo patebit intelligetis. nunc valetē Madriti. septimo Kalendas Octobris. M. D. xvii.

P. M. A. M. Marchionibus.

Rege frequentes incurritant nuntii, per horridos montes Asturum. cum summa equorum & iumentorum penuria. Renosam de Campo, vt vulgo loquar, petiit: magnam quoq̄ passū regēstatem, terra nanq̄ illa propriis incolis est, frugibus & reliquis vt sibi necessariis, satis abundans, peregrinis minime, quia remotus ille secessus inaccessarum rupium, raro solet hospites cognoscere. Annales construxerunt Astures ad nepotes transferendos. q̄ ad eos primum Rex fuerit appulsi, beatē rei loco acceperunt omen. Sancti Vicencii municipium Rex tenet. equos multosq̄, quibz queat familiam educere ab arduis illis Pyreneorum iugis expectat. desunt & oneraria iumenta pro asportandīs sup̄pellectilibz, neq̄ enim est montanis illis denutriendis equis aut mulabus cura. Casus p̄ra terea, pro holor, accidit regi horrendus, vix tempero a lachrimis. In omnium cōspectu ex regia classe vnā e primatis nauibus in alto pelago ignis consumpsit, quā centum amplius inerat regii familiares, ac plures nobiles, equorum stabula in ea uehebant. Nil seruatum est. Magnus Castellæ Comestabilis se se magnū esse ostendit. Commeatibus itinera omnia, qua Rex venturus est, munit. Cum septingentis ipse familiaribus equitibus & propinquis Regem iuit salutarum, rediitq̄ ilico p̄positis oblationibus obseruantē, ne hospitā impeditret, quā pauca & humilia sit vt ioleat accidere in locis huiusmodi, ne anno nam ad regios allatā ab firmeret, vetitum est ne procerum quicq̄ Regem adeat, donec ab illis montibus explicet se. Valetē ex Aranda quome contulit pridie Kalendas Octobris. M. D. xvii.

De
idcirco
Annius &
episcopus
Asturicensis
sua pellitur
e curia.

Dei.

Comestabilis munit
focina.

Dc. lli.

Male succediti Africa. Eno-barb' Tre-messenis bellauit regem.

Intelligimus ex Africa cuius vos estis viciniores, res nostras male succedere. Turca ille vulgo Barbaroxa protendit alas. Tremessentum regem obsequentem nostrum adortus est. Morabitos, hi sunt Afrorum sacerdotes, seduxit, non esse parentem regi, qui Christiano cuique subdit, pulpitaris orationibus Morabiti pconati sunt. Eno-barbo Mahometicae legis conuatori credendum esse, populis facile persuaserunt. Regem eiecit illorum fauore aditus Eno-barbus, haec repente allata sunt, caetera quando euentum habebitis. Ad regem tendamus vela. Turdesillas ad Reginae matrem paucis eius met comitatibus petiit, comite duxit Leonoram maiorem natu fororem. Regina, licet non incolumis, filiorum prospektu delectata est, vestes sumpsit nitidas, quod raro solet, viduitatem sordescere oportere docet: filios gratis donauit muneribus: de regnis nulla est Reginae cura. Ruant an coalescant tantum est in eius gremio. Dum ore aperto Cardinalis gubernator regem ad se venturum expectaret, in Roma municipio quo venerat ex Aranda propior futurus Regi, est interceptus & omni spe frustratus Regem visendi. Inustus dicitur calicem illum bibisse. Caesar Augustanus archiepiscopus catholici Regis naturalis filius, & Reginae frater, audita Toletana antistitea vacatura conuolauit Turdesillas: iam Castellam erat ingressus: vetitum est ne ingrediat oppidum, vt Regiam forem videre, vt regem nepotem salutare liceat, insulanter petiit. Negantur omnia, vt se iungat ceteris proceribus, illi edicuntur, repetitur idem. Ex antemuralibus Turdesillanis dimittitur de spumans. Aduersa actum in murmuratur: inurbane atque impudenter fuisse id Regi consultu per omnium ora peruagatur. Sed durius aliud contra regni leges & consuetudinem emergit, quod forte aliquando turbulas excitabit. Nutritorem dominum de Xebres aiunt regi Toletanum archiepiscopatum petiisse puero cuidam nepoti suo Caramacensi iam episcopo prebendum. Regemque illius postulatam annuisse. Nemini haec retum in ista placent, quid successurum sit ex his seminibus tempus dicet, aiunt proceres quosdam autores fuisse, Regisque suauitate vt alienigenam illam praebere potentiam, ne aliquando, vt affolet, in regiam insolecat coronam indigenam: ex inuidia putandum est, ne forte ad aliquem eorum non amicum deueniret, si ab alienigena manibus tanta moles euaderet, ecce iam apertum aditum, quo innumera distrahentur ab his regnis pecunia, auarum namque esse aiunt homines hunc regiae nauis demerent. De bene vertat, ex Valloleto quo Rex cito vetur? est, quarto idus Nouembris, M.D. XVII.

Dc. llii.

De Aragona cōstantia.

No contextu multa capite. Nouembris dies decimus octauus, regem dedit hunc munitio egregio, qualem decuit regalem pompam tale oppidum parare, diligenter, eleganter & copiose parauit, triumphales arcus & currus triumphales construxit, ager famen extra moenia fultus, & viae omnes intra, populi cuneati concurrunt crant pressae: in sextum inde diem Adriano fuit oratori allatus purpureus galerus. Astante Rege bonisq; omnibus praebitus illi fuit, & solennibus conuitiis dies ille consumptus. Pontifex est Viterbi ab urbe miliaria viginti. Fugit a molestis negociorum, gaudet uenatu & vocali musica. Habent a Venetis oratorem a quo intelligimus quae in Orientis oris euenisset. Illustris enim illar resp. suos monet oratores, de successibus rerum, quo queant eas regibus, apud quos illos habent, significare. Franciscus Cornelius is appellatur vir nobilis, neque enim e populo quemque Veneti ad vllum honorem admittunt. De Vrbinate electo dicitur esse conclusum cum Pontifice vt relictis statibus iterum eat in exilium, particularius alias habebitis de hac turbula tonante. Ab Aragonicis oratores adfunt. Carolū tanque principem non autem Regem salutarunt, Ear ad se hortantur & orant. Non licere illum appellare Regem, nisi prius in regno se illorum prius legia seruaturum iurauerit. Sic vultur, Castella potens subdit colla iugo nil haesitas, tenuia illa regna dicere audent nolle se Regem admittere sine strictis condicionibus. Haec sunt artes quibus res humanae reguntur. Vallete ex Valeoleto. nono Kalendas Decembris, M.D. XVII.

Dc. v.

De Barbarora altero caello contra nos.

Nter fortunae familiares sunt & satellites, quorum opera vitur ad perturbandas res humanas, quo ridiculas esse aut erumnas fultas magis appareat. E duobus, quos in alea exercet, iam alterum strauit, Vrbinate eiecitum dico. Is pontificis admisit foedera, pecunias illi est pontifex impartitus non modicas. It ex compositio Vrbinum, currus, plaustraque ac oneraria instrumenta opibus onusta raptatis, abduxit. Mantuam iterum exilii sedem statibus relictis, concessit. Ibi ociaturus donec noui consurgant venti aliqui, huiusmodi scintillarum ad tempus

sopitarum, excitatores. Sperat aliquando repetere, quod nunc deserit, insufflante a tergo potiore aliquo principe, vt fieri solet, ac moris est in rotae rotantis astibus & cōsiliis. Cur de tam tenui negotio tam multa scripserim, interrogabitis forte. Magni ego pensarem hanc esse iudico, in qua plumeus giganteum tanta consecerit molestia, totque ignominis ingentem cuncti-culus leonem onerauerit, passereulus aquilam. Ordo factorum est, latentia Dei iudicia sunt, quae me in has trahunt phrenesies, non res ipsa, exciussit tandem collo, ceruicem illi dilacerantem catellum leo maximus, ad rabiem praeanim dolore perductus, quis haec non mirabitur. Satelles alius Eno-barbus a pyratibus ad terrestres turbas conuersus, Mauris Tremessentis fallacias extruxit egregias eiecit regis nepos a patrio sub fida custodia ob regni zelotypiam seruabatur carceribus. Per Morabitos populo persuasit Eno-barbus vt vincium soluerent & regem crearent, quandoquidem sit Mahometicae legis obseruator, se nil aliud cupere nisi vt regi parent, qui a Christianis abhorreat, neque regi christiano sit obnoxius, figmentis crediderunt. Solutum funem ilico Eno-barbus peremit, & se regem nominat Tremessentium, hi sunt ludii, haec nugae. Valette ex Valloleto. quarto Kalendas decembris, M.D. XVII.

Vpitis de Selim psacho Turcarum princeps frequentes narrationes, & qualis eius habitudo corporis sit, intelligere. Accipite primum quod posterius petistis. Venetus orator haec habet ab illustrissimo senatu suo. Pusillo est corpore, suffuscus, nec alioqui formosus. Sedentem aiunt aut equitantem sat commodi esse aspectus, monstruo autem simile si stet pedibus, ventrosus est, breuissimusq; cruribus. caelo dicunt illum sub tentoris, magis que sub recto gaudere. Rei bellicae deditos summis afficit honoribus. Historiarum perpetua lectione delectatur. Alexandro inuadet q; breui tempore subegisse orbem cum parua manu militum dicatur, cum duobus enim & triginta solum pedum millibus, equibus autem quatuor millibus ex Macedonia mouit in Persarum regem potentissimum. Se autem cum multiplicatis viribus, nisi prope diem q; orbis superest subegerit, crubescere. Vae igitur Christianis omnibus, nisi conueniatur ilico. Hebetant vires suas, se inuicem dilacerant. Quando prementur ballantes succumbent, vti nam euadam mendax, cum hoc suspitio annum claudo decimum septimum a quingentesimo & millesimo. Quae octauus decimus pariet, habebitis. Restat adhuc pusillum. Audite, describuntur milites qui transfretent in Africam, in Barba rubram, vt latine loquar, qui, quales, quatiq; ac quot sint futuri, nondum scimus. Ex Gallia orator accessit. Eques est auratus nobilis, dominus dicitur de la Rocha. Nauarram vellent Galli, vt Nebriteque sibus. Io. regis eiecit filius restitatur petunt. Sero aut saltem aegerime patientur Castellani Pyreneorum angustias abalienari & Gallo sanguini praebere, est enim, vti nosti, citra Pyrenecos in Hispania regnum illud, magni quippe momenti ob locorum situm, licet exiguum. Aragonae a rege requisiti vt conuentus regni cogant, responderunt nil debere illius imperio agere, quia non sit rex, sed princeps tantum haeres. Eat iureque legum regni obseruatiam prius de hinc in regem erigetur si matre viuente fas est regem dici, per suum interea iustitiae praefectum conuocari oportere aiunt regnicolarum curias. Haec volitant per cōsutum aerem, haec habetote ex Valeoleto. tertio Kalendas Ianuarii, M.D. XVII.

Separatio neco admittatur. Quid autem tra-hat in phrenesim.

Dc. vi.

De Selim psacho habi tudine oratoris petiit Nauarra, qua audacter Arago nes negarunt mada ta Regis.

EPISTOLARVM

PETRI MARTYRIS. A. M. LIBER
TRIGESIMVS PRI-
MVS ANNO. M.
D. XVIII.

P. M. A. M. Marchionibus.

De. vii.

De appara-
tibus Turca-
rum in Gal-
lona.

A VRBE SCRIBITVR PONTIFICEM GVM SV-
is purpuratis collegis tremere, distat ab Apuliae littoribus paruo fre-
to interfecante, sinu scilicet Adriatico Epirus & Dalmatia. E regione
Idrontis dicit vulgus Otionum Turcarum receptus est dicitur Vallo-
na. Ad Idrontis fora & nundinas traectu breui Vallonies transites
hunt commerciatum. Quae igitur per vniuersam agitetur Graeciam
facile intelligitur. In Vallona, inquit, magnos bellicos apparat; et
tormentorum & com meatuum coaceruari, publicis per omnes regis
ones edictis denuntiatum esse aiunt, ne quis audeat alio com meatu ul-
los vehere, praeterquam i Vallonam. Gallorum Rex ad eam se expeditionem, si oportuerit,
iturum cum vniuersa Gallica potentia pontifici pollicetur, pacti & sunt idem Caesar, Angli
et Pannoniarum reges, nec Portugallicus tergiteur sator. Rex noster a Pontifice per frequentes
litteras, perq; varios nuncios monetur ne obdormiat. Neapolitanum regnum esse in tanti li-
pi fauctibus meminerit, sese apparet, hortatur. Decimam ab Hispani in initiis exigendam af-
fentitur Pontifex. Comenit negaturus clerus Hispanus omnis, se ipsos suaq; omnia expositi-
ros conferunt, quando necessitas ingruerit, in praesentiarum minime, quia non ea sentiant ef-
se vera, quae Papa promulgat, occasiones esse quaesitas, non praebitas, quibus sub iustis nomi-
ne pecunias extorqueat. Haec de clero, de saecularibus autem haec habeto. Ab vrbibus & mu-
nicipiis habentibus in curiis & regnorum comenitibus suffragia, procuratores a rege voca-
ti veniunt, quae statuentur, habebitis. parata sunt in Barbarubram traefitura milia pedum
ofo, cataphracti sexcenti, velites leuis armaturae quadringenti. Audite quae nascatur vepres
in vestris segetibus, bono ille frater Ximenez Cardinalis gubernator thesauros ad Vbelgas
transmittendos coacervauit, Licencius Vargas thesaurarius vobis notus ad afferendas quae-
cunq; pecunias ab illo congestas Complutum (en Alcala) missus est. Glaciis Oceani acco-
lae ditabuntur, vestra exspilabitur Castella. Nil rege liberalius, nil eius comitibus consultori-
bus rapacius, Deus bene vertat. Valet ex Valleoleto pridie nonas Februarii, M. D. XVIII.

P. M. A. M. Marchionibus.

De. viii.

De Tur-
carum po-
tentior esse
eius in sole
scitmonum
Soldanum
et sectato-
res mactat
more carni-
ficio.

Castellae procuratores accesserunt, die quinto Februarii primum in coenobio fratrum
Dominicorum sancti pauli, quid fieri debeat consulturi, conuenerunt. Sint ne Regem,
an solum principem appellaturi Carolum, iam regem a longe vocatum viuente matre
disputabunt, quae concludentur, habebitis. Repetit ab vrbe Turcarum principem esse
ipsa ferocia ferociorem. Insolentemq; ac firperbissimum effectum, ex Soldanicis regnis price-
potentiae superadditis, Aegypto dico / Siria & Palestina, cum Arabiarum parte, conscientia
scelerum agitatur, verentur eius eruptionem, qua non putatur. Ex praeepto legis Maho-
metice aiunt non proditurum ad lunam usq; Iulianam. Secum habet obfides, vxorem et fi-
lios eius principis Mamallucorum, quid dominus erat Alepi, magnae ciuitatis in Siria, & pu-
gnae tempore defecit a Soldano cum suis militibus in Soldanum iratus, eo quod fratrem et
Soldanum ingulisset huius principis transfugae prodito victoriam Turcis praebuit, pri-
mo enim congressu Mamalluci primas Turcarum frontes perfrigerant, victoriaq; potes-
bat, ni princeps ille i hostiu fauore ab his discessisset. Facinra aliud patrauit priusq; regredere
Constantinopoli Selipach? Turcaru princeps, Soldano mortuo, vt ia dixim?, ex casu equi: se-
cuti victoriam aptis pssidiis i Siria Damasco relictis, Mamallucorq; reliqas Cairu vsq; logos itine

tribus persecutus, certauit ad eius magnae vrbis muros, & intra vrbis vicos quater, cum super-
stitibus Mamalluchis, quia eo confugerant, & nouum Soldanum creauerant. Vicit tandem
Selimachus, & vrbe potitus est, dimidia fere illius parte tum diruta, tum cobusta. est in Aeg-
pto prouincia, aduerso Nilo in eius ripa, nomine Saetii, fugati Mamalluchi ad milia duo pau-
lo amplius, cum nouo Soldano in eam se receperunt, data fide ne quid detrimenti paterentur,
illos vocat Selimachus, veniunt, ad vnum obruncat. Soldanum ipsum per vrbis illius vias
affno prius vestum, suspendi patibulo iubet, he sunt artes Selimachi Turce, quid speradum
sit iudicate. Ex Valleoleto quarto Idus Februarii, M. D. xviii.

De. ix.

P. M. A. M. Marchionibus.

Regem iam re ipsa habemus, sicut prius nomine. Octauo huius mensis die in regem fuit
a procuratoribus erectus, iurauit & ipse Castellae privilegia se feruaturum indemnia, dis-
cordarunt procuratores aliquandu, pleraq; voluissent a rege petere, vt puta ne pecuniis
asportaretur a regno, ne magistratus, & beneficia daretur exteris, & quaedam preeterea, sed His-
pani duo magister Mota concionator Pacensis episcopus, & do Garfias Padilla Calatraue co-
medator procuratorum cogitata suis circuitionibus tum minis, tum pollicitis, & rhetoricis
argumentis confuderunt. Simpliciter & de plano res acta est. Quo ad regem nil est quod pos-
sit ultra desiderari. Est anatura omni egregia dote praeditus, de his autem, qui eius inhrent la-
ter, ab axe gelido aduectis, hoc dici potest. Ac si apud superos nati, alti q; essent, nunc vero in
abstrusis & desertis locis aut rupibus horridis vitam agerent, ita cupiunt ad Boreales flatus tan-
q; ad beatos portus, veluti scopolis infelici bus hinc euadere. Tanta est soli natalis vis. Tem-
periem fatentur Hispaniam. Nec negant quin in patria viuant maiorem anni partem, pre con-
creta glacie miseriam. Rapuntur tamen illarum partium desiderio. Sed crumenas auo fulci-
re prius inhiat. Huic vni studio inuigilant. Nec detre fiat iuuenis rex, facit illos, quacumq; pos-
se datur, non faciat tam. Quae qualis ve sit gens haec depingere ad huc nescio. Inuffiat vulgus
hic in omne genus hominum non arcto, minoris faciunt Hispanos, q; si nati essent inter eoru
cloacas. Rugiunt iam Hispani, labra mordet. Submurmurat taciti, satorum vices tales esse co-
queuntur, q; ipsi domitores regnorum ita hoc fuit ab his, quorum deus vnicus (sub rege te-
perato) Bacchus est cum Citherea. Ita regitur terraru facies, & quicquid eam perambulatur, vt
motu ac lumine agitatis elementis, modo in perent aquilonibus austris, modo contra. Annue-
runt regi procuratores ex episcopi Pacensis, & Garfiae Padille vafri, & callidis suasionibus,
circiter sexties centena milia ducatorum per annos tres distri buenda. Solebant reges catholi-
ci, quando id petebant tributum, quadringenta solum petere, nouo regi equum est aliquid vi-
tra solitum condonasse, modo in ipsius regis commodum cedant, iam satis superq;. Vos vales-
te ex valleoleto pridie Idus Februarii, M. D. xviii.

P. M. A. M. Marchionibus.

De. x.

Post exacta ad regis votum comitia, quae cortes dicitis, dimissis procuratoribus Regni,
struatum fuit a Flandricis regis familiaribus, more suo Belgico hastiludiu paucis admix-
tis Hispanis, & ipsis nobilibus Regis elegantibus. Armati prodeunt, in huius oppidi pla-
tea ingenti equites sexaginta, hinc triginta, inde totidem per apertum concurrunt, ac si hostes
essent inuicem dimicaturi, horrida visus fuit pugna haec, hastus alterne concussis, ex equoru co-
stus membra fuit. Sunt illa, quibus teguntur ad id ministerium, arma, arte adeo mira fabrica
ta ac robore tanto vt corpus gestantis ab omni casu tuteatur, licet equis lapsi coculcentur. Rex
vero ipse diem huius mensis septimum decimum illustrauit hastiludio, sed non atroci nec in va-
cuo, metas habuerunt medias, dicit Hispanus telam, mitto hastiludentium admisorum,
neq; enim sine iudicium astantium venia quisq; audebat in stadium prodire, numerum, & ele-
gantiam procerum regem comitantium, & ornatus, preciososq; vestes omitto, populi mil-
litudinem inauditam, & erecta tabulata, viasq; ac plateas regali luxu comptas preetereo, Re-
gem ipsum fuit pulcherrimum videre incurritatem, a planta pedum ad verticem armati, vt
conuenit in exercitatione tali, totus albo coopertus prodit, clipeuq; rasum candidum hoc ta-
tum adagio inscriptum attulit. Nondum. Inferre volens, se nihil adhuc preclaru gessisse. Ma-
gno stabulario suo licuit in eum hastam dirigere, quater ad metam cucurrat in aduersum, tres
perfrigit in eum hastas, cum summo populi applausu lacearum fragor excipiebatur. Nemo
fuit non admiratus, tantum, in rege ex ephebis nondum egresso, animi vigor, eo nanq; die
octauum decimum nondum attigerat annu, natus enim est huius mensis die quarta & vigesima
S iii

De tomia-
meto signi-
nario / deq;
hastiludio
regis.

Quid re-
se pulchra
fuit.
Nondum.

anno quingentesimo supra millesimo, mira erat sub armis eius dexteritas, mirus decor. Signa procedunt ab eo futuri regis tot regnorum bene merentis successoris, nisi avarorum aut ambicioforum beatam eius indolem profuturum mala consilia. Valete ex Valleoleto vinctis mo Kalendas Martii. M. D. xviii.

Dc.xi.

P. M. A. M. Marchionibus.

De monstris apud Berde in Bergo mensi agro visis vt scribitur.

Nature portenta fortunę fabellis immisceam. De Rationate nostro ex vrbe ad nos missis, prius Gallorum scuticę Rauena succumberet, vidistis suo tempore. Nunc accipite, que nuper prelis formata chalcographorū, & sparsa per vniuersum emerferūt, aut emerisse dicantur. Sunt namq; qui si stum. fuisse monstrum illud, q; vis illico Rauenę pernicię sue rit subsecuta, forte & hec, illa tamen, prout allata sunt, legite. Est in Bergo mensi agro in Insubria, que vulgo Lombardia, nobile vicina silua oppidulum, nomine Verdulum. peditem turmas publico spe etaculo Decembris mense visas fuisse plures ad siluę limites cataphractorum struētis aciebus, & leuis armaturę equitibus intertextis ad numerum ingentem, & grauium, leuiumq; tormentorum copiam non exiguam, suis curribus locatam, ad opus paratā. Ausos proprius, q; ex distantibus collibus visendi causa procedere vis quędam flammis mortuos in terram subito lapsu disciebat. ex monticulis igitur prospicientes, per latam planicie aduentantem alterum ex opposito exercitum videbant, aut videre putabant. atergoq; preire cernebantur egregii bellorum duces. nunci de pace agentes circumcurabant inter vtrascq; mox lacertū excutere primorem ex aduenis, quasi preposita fœdera detraheret, apparebat, proficere denum in altum manicam ferream in indistincte pugne signum, hoc signo dato, tubarum clangores, & excussorum tormentorum tonitrua, fumosiq; fulgura vidisse, audiuisset testantur. Concurrere demum acies tanto furore, vt clamores audirentur animos ad pugnam excitantium, & quasi mortuum gemitus, ac ferietum telorum fragorem. Itaq; dimicatum est, vt nullus ad vesperam toto agro vltra cōspiceretur. porcorum post hec ingens multitudo grunnientū, & euulatus, vt rabidi canes, emitētum, dicitur in siluam irruisse. Altero die populi concursus, pugne locum reuolens, nil penitus preter q; equorū curriūq; vestigia, & orbitas terramq; illam, quam triuerat, in inmutissimū puluerem reddatam reperisse dicitur. siluam ingressi, attritam adeo inuenerunt, & confractas illius arbores, ac si grandinem horredam atrox nimis in illam demississet. quid sibi velint hec prodigia iudicate. Vera ne sint, an ad populicibum cōmeta, effectus peperisse semper grummosos experimēto compertum est. Valete ex Valleoleto. xxiiii. Februarii. M. D. xviii.

P. M. A. M. Ludouico Marliano Episcopo Tudetensi, cuius filii pransi erant apud autorem, quem Marlianus patrem semper appellat.

Ituri quo sunt nati, pater ipse rogamus. Pransurus veniat, vtiere si optat auum. Si nos hoc dono ornaris, signare lapillo. Hanc lucem statuo candidiore nitē.

Dc.xii.

De culcitra cum longis tibis & qui bus vident Hispani vaticinati.

Te trastichon extorserunt filii tui, mihi nepotes, si tu mihi filius, vt iudis. Acctpe, vah q; hic fabulentur Hispani quidam prophetis dediti, sic vatum omnia dicit. Ex vestris tenuis genu curtis vestibus nescio quid diuinant. ex prophetis autem se carpisse q; Hispania tunc seditionibus vrgebitur, quando ad eam venient longarum tibiarum culices imperatū, longas appellant Regis & familiarium aduectorum tibias, eo q; ex vestium breuitate tibias ostendant, aut utq; se timere prophete successum, q; regem videant ab exteris gubernari, nec Hispanorum amicis, & propriis, non regis commodi studiosis. Consule igitur tu, qui bonus es, & regem obseruas, vt decet, vt multorum regnorum & bellicarum gentium re regem esse meminerit, vt ab avaris & ambitiosis consiliis cauet. de ipsius facilitate in dādo istis aduectis in Hispaniam, & de ipsorum infactabili cupiditate, nescio quid in murmuratur. Super his, que nunc vident, vaticinia proferunt de futuris. Quod sit liberalis, laude dignum quidem, sed quod ita prodige profundat, vt nihil sibi relinquat, detq; Hispanas opes exteris, egre ferūt. puteos vocant in exhaustos vestros Magnum. Cancellarium, & istum nutritorem Ylox Xebrem, ceterosq; circum stantes, nec virtutum sed obsequiorum leuium rationem haberi apud vos, cum suspiriis obloquuntur, cetera, pluraq; coram aliis, quādo ad nos venire te veltat accessus ad regem. nunc Vale septimo Martii, ex Valleoleto. M. D. xviii.

De puteis exhaustis.

P. M. A. M. Marchioni Bellecensi.

Dc. xliii.

Germanam viduam, Regis nostri auam nouercalem, rex ipse a cœnobio Franciscō dīco Abrogio adduxit. Est mitissimus rex, & prebendi honores cupidus. ac si mater esset, hanc obseruat. Ad te solum attinet, tu ergo solus hec habeto, quod nunc referam. Fermandus meus a teneris, qui tibi dum puer esset sentacula sepe ministrat. & condiscipulis, quando literalia mea suggestibus vbera, missus est ad pontificem. Supplicauit regis nomine, vt ea gratis de tollenda Oriola, vrbe Valentini regni, a iurisdictione Carthaginensi, a Iulio cōcessa, reuocetur. quia non licuit Fernando regi Catholico in Castellę preiudicium, cuius non rex tunc, sed tantum erat gubernator, id apōstifice postulare. Irata est Castella vniuersa ob eā semotionem, que a noningentis annis episcopatu paruit Carthaginensi, que afferret, habebis. De Turcarum principe fama est in eo Gręcię portu, qui dicitur Valona, magnos bellorum apparatū, & cōmetuū copias ingentes cōgerere, quo rabiem suam vellet explere nescit. Vale ex Valleoleto pridie Kalendas Martii. M. D. xviii.

Sermana vidua ducit a Rege. de Oriola reuocanda.

P. M. A. M. Marchioni Bellecensi & Mondetaris.

Dc. xliiii.

Rem audite, qua delectabimini. Rex iam callit Hispanam linguam, & promittit, ac si esset inter vos natus, & enutritus. Repente videtur vt in Parnassi iugis ille somnator, aut Arcadicus alter greges custodiens inuer diumeta didicisse. nec mirum quidem pollet naturę dotibus ipse, in dieq; magis in eo signa Regis bene meriti repullulat, apud se Hispanos habet magistrōs, inter quos & Motam quo nemo est natuq; linguę copiosior, aut elegantior. ab eo putamus & a magistro Ludouico cognomine Vacca, regem imbibisse ydroma. Episcopus est Pacēsis hic noster Hispanus, Mota primorum eruditiorum preceptor alter. Apud regem sunt aduecti primarij mos Belge, mos hic de Xebres, Capra dicitur gallice Xebres. Caprum ergo post hac hunc appellabo, vt latine loquar, dicitur alter mos de Beure, hic est maior œconomus, aduerse senerūt semper in cōsiliis. q; Tolletanam antiscam sibi Caper accepit, male sentit hic œconomus, siue pręiudicia, que semen est taratarum, & hospes cetera in regū domibus, siue q; videat Hispanorum animos turbatos ob eam rem, & multos preterea in regem, qui nescit ab huius magni Capri voluntate vel pūto discedere, verba iecit in Caprum aurgiosa, proditorem appellauit, sui non Regis commodi studiosum, trastruq; suis artibus, & auaricia precipitem regem, quem in dies magis ac magis reddidit Hispanis odiosum, q; omnia sibi, & consociis rapet, nulla de Hispanis viris egregiis, quorum hę sunt opes, habita ratione, œconomus dicitis cōtumeliosus, contumeliose Caper camerarius maior, & Regis laqueos respondit, esse mentium. Ad manus venire optabat, vt ait, œconomus, ni probuissent presentes, Caper autem ab his saltibus astute cauet, vafer est & ingenio sagaci patētissimus. rem suā curat, neq; a proposito coaceruandi quicq; illum diuertit, modo vaginę suos retineant hospites, nullus apud regem ver sator in penetralibus aut cubiculis, qui sit sibi aliena, q; capri manū locatus. nil potest regi ad aurem dicit, quod illorum aliquis non percipiat. ad Caprum cuncta referunt. hinc est rex Capro adeo parens, vt pupillus tutori nullus vnq; fuerit submissior. Ab Hispanis cauet hi omnes tanq; ab hostib; in se hiffissimis, pauci admittunt ad arcana cubiculi, & si quis forte, protentis oculis Caprenses illum continue inspestant, si quid regi dicant. Magister ille Mota Episcopus aditus habet aper tissimos, sed autem Capro esse ob temperantissimum. Motę consilio caper regitur, q; sit Mota sagacissimus, temporiq; sciat per belle feruere. Si ceptis artibus in hęserit, emerget ad rerum cūlme, & iure merito, est enicium, & eruditus, & multarum gnarum linguarum. Sed vereor illius sapientiam patrię suę fore nociuā, si Capri cupiditatem fouerit. Valete ex Valleoleto Idibus Martii. M. D. xviii.

Hispane loquitur Rex. q; pceptores / ceteros ab ure inimici, q; iurgia in ter eos, etc.

Nota.

Adagii.

P. M. A. M. Marchionibus.

Dc. xv.

Catherinā posthumam infantem, vt vestro vtar vocabulo, qui regum non primogenitū vtriusq; sexus infantes appellatis, iussit, in scia Catholica regina illius matre, rex adducta ad se, ne in tanto secessu enutrita, non regio sanguini consonam induat educationem. tā ducta et reduta fuit reginę matris eius filie, quam ex tanta matrum copia solam habet, suę solitudinis leuata absentis molestia, vt a cibo post id abstinerit triduo. statueritq; nil comedere, donec reuertatur. Matrī est reddita, secutusq; illam est rex, Tordeillas matrem solaturus, sorore relicta regressus est, & Aragoniam petiturus se iam apparat, recusant illa regna velle aliter vocare regē aut eius edictis parere. pceres Castellanos ad se vocauit, vt seruadę paci sudeat hortatū est. Magno Castellę Comestabilis, & Admiratū, Duxq; Albę ac cōpostellanę archiepiscopū aderāt.

De Cathēria regina ab adta et reduta fuit reginę matris eius filie, quam ex tanta matrum copia solam habet, suę solitudinis leuata absentis molestia, vt a cibo post id abstinerit triduo. statueritq; nil comedere, donec reuertatur. Matrī est reddita, secutusq; illam est rex, Tordeillas matrem solaturus, sorore relicta regressus est, & Aragoniam petiturus se iam apparat, recusant illa regna velle aliter vocare regē aut eius edictis parere. pceres Castellanos ad se vocauit, vt seruadę paci sudeat hortatū est. Magno Castellę Comestabilis, & Admiratū, Duxq; Albę ac cōpostellanę archiepiscopū aderāt.

Quisq; de his regnis gubernandis, aliter scilicet q̄ ceptum sit, suam dixit sententiā, insinuas runt, neq; desistit aliquis eorum ab hortatu, ne tanta sit regis proluvis in diffundendo alienas opes, in insatiabilia suorum aduenarum guttura, de mittendo in Flandriam Infante Fernan do sermo est exortus, inde ad beati Francisci portas effixum est chirographum perturbati uum, ita inquit. Veh tibi Castella, si abduci Fernandum Infantem poteris, hec Hispano ydiomate, fuerunt populi varia murmura, nil tamen ultra. Publicis, non iam archanis sermo nibus taxantur Regiē nauis magistrū, pr̄ter Caprum. Fama est magnū Cancellariū nulli Lus cro parcere, quacūq; veniat, fama miscet, ac profana, insuum ne sit an iustum, modo aurum afferatur, est discrimen nullum, vti autē, & aperte licet in multis cognoscere, gladius est hic bi ceptus cum suis legibus, est nanq; iure consultus, Regis famā, & honorem auaricia sua deglus tiens. Sunt & rapaces lupi plures alii, quos in presentiarum tacere inuēdo, hi & ipsi quēq; ob uia deuorāt, minuta tamē vti de paruis quadrupedibus in Lybie uisitata, leones venatores sequentibus legitur, quē de pr̄de reliquīs palcantur, mēbrorū carnis ab a leonibus aedis. Ad turcarum principem veniamus, dicitur in Sophiam arma parare. Commentum esse pu tant aliqui, vti nos incautos reddat, quo tutius nos queat adoriri, res nanq; bellicę in greco lit̄ tore in Apullie prospectu longe ab sunt a Sophianis sinibus. Fallar opto, nostrę religioni t̄ meo, quā precipue miscet in quotidianis sermonibus se noscere Christianum dogma, audif seq; non seruatum in Christi leges a membris, & a capite Christianis, vnde sperat Christū nō futurum auxilio Christianis, si prouinciam in eos sumperit, hec aliquādo latius, multa enim audiui ab eo dici, quę me perterrent, nunc valete. Paramus discessum, ex Valleoieto decimo tertio Kalendas Aprilis, M.D. xviii.

P. M. A. M. Marchionibus.

Edem fiximus in Augusta Cęsarea. Sed quid ex quo Valleoletū deseruimus, acciderit, habetote, in Arāda Doriana moram traximus diebus aliquot. Ex eo municipio proce ribz, qui aderant, nō prohibētibz, Fernādus Infans dīmissus est. Sublatis ei familiaribz Hispanis maioris ex parte, boni regis rectores hoc astruunt, ne quid restet eorum cogitatus aduersum. Regni suspicio, & zelotipia male seruit focium. Quanta sit huius magni Capri uer sitia hinc colligit. sub honoris specie cum rege tractauit, vt com petitor eius Mons de Beure oeconomus, Infantem ducat in Flandriam, cuiq; domū gubernet. licet oeconomi filius ma neat sub genitoris titulo. Iuuenis est, nescit, aut audebit in Capri, vel in quēq; ex Capri uer dicibus emittre, ergo libere, ac solute, per hęc pinguis Castellana pascua Belgę Galliq; vaga buntur, & ad votum inter greges & armenta deligent, quęcūq; oculis placebunt, quādoquidē dem Castellani proceres, vt rem ipsi sua curent, augeantq; lupis conuuentibus cōfusiōni tā ti assentiant, dissimulareq; intendunt, e populo nemo potis est tantę dissipatiōni, quanta per hos corde Gallos, Hispanis inimicos paratur, qui regem trahunt, quacūq; volunt, sese obit cere hi, ac si per tartarum incederēt, Sperarentq; se ad Eliseas regiones profecturos, ita cupiūt sese ab his terris exoluere, ad concretas ex frequenti Borea, & longis noctibus hycmalibz mo lestissimas regiones redire. Neq; aliter cupere regem sentimus, ergo, quādoquidem, per ve strorum inertiam dabitur, guttura vestro sanguine implebūt. Augusta nos Cęsarea tertio no no Maii suscepit, est in atrio rex dicto Algiaferia, donec Regia ad ingressum pompa peraret, ibi expectat, nos in ciuitate ipsa iam sumus hospitati. Ab Italia quid feratur accipite. ob Turca rum formidinem pontifex ipse pedibus laboriosam celebrauit supplicationem. dicitis pro cessionem. Admixtis lachrymis preces Christo, superisq; iudicisse dicitur, vt ab hoste rabido fidem suam tueatur, & audiat cōquestus genitoris, fratrum, & propinquorū a Selinacho prin cipe interemptorum, ob imperiū tyrannidem, & in tātorum scelorum vindictam expersisca tur, orauit ipse, ac facer Cardineus senatus. Valete ex Augusta Cęsarea pridie, nonis Maii, M.D. xviii.

P. M. A. M. Marchioni Bellecensi.

Fernandus meus tuusq; ab vrbe rediit, quod optabatis attulit, plumbo fit matā dico mē branam pontificiam, quęcūq; Iulius secundus in Carthaginesis antistite facturam, de Oriola separanda, reuocauit Leo decimus, habetis quod toto animo tu tuicq; Murcises petebatis. Labra mordēbunt pr̄e rabie Oriolenses, titillo scalpen ti pr̄e gaudio p̄sallent Mur cienes, sic uisitur frons est fortunę uariis tenoribus, his leta, illis molesta. Tu autē, qui Aphri cę teris limina, ex angusto pelagi diuorto a nobis ad me scribis, Regem Tremeseñum exi sem cū nostris auxiliis, a Comarensi Marchione pro rege in Aphrica prebitis, obfessisse Eno barbi duces militum, in oppido munito dicto Alcala, sed Argotū nobili genere ortum Cor

Libertas p
cerum indi
cendo.

De Cancel
lario.

De familia
rium voza
citare.

Quid Tur
cus & Chri
stianus dicat.

Dc. xvii.

Infans ab
ducit beure
sub specie
honoris et
cum eo.

De capi
sua.

Adagiū de
speram.

Dc. xvii.

Reuocatio
oriolę scā
claro mau
ro & nostris
in Africa
quingena
il p̄cipum
scđone cōra
turcas uis
apparati.

dubensem, nostrorum presertim precurrisse, nec sine discrimine, prius q̄ rex se applicaret, castra in oppidi prospere locasse. Argotum nanq; Scandarum dux primas, non sū fessos ex it nere milites nostros adortus est. Imparatos, & nil tale ab inclusis timentes deprehendit, tres e nostris interfecisse dicit. Sed Argotum sumptis propere armis, furorem Scadari repressisse, fugasseq; ac peremisse Scadarum ipsum cominus pugnantem. Ais regem exulē his actis superuenisse, obfidereq; nostris iunantibus, Scadari reliquias, placuit vniuersę curię nunciū istud. habemus & nos per celeres tabellarios cadem, quę tu scripsisti. Dabit vti spero suę teme ritatis debitas cum suis militibus pœnas Enobarbus. Ab vrbe scribitur Christianos princi pes conuenire animis, uisa Turcarum potentia, & bellico apparatu, quinq; nalia iunxer & fœ dera. in templo Minerę, astantibus Pōtifice Cardinaliq; coetu, Socletus vir eruditus Ora tionem habuit luculentam in huius vnionis laudem. De imperandi cupiditate principis Tur carum mira retulit & animo illius elato, sed de crudelitate, qua impulsus, quęrit nostro san guine pastum, ea preposuit quę summā in astantibus genuit formidinem. Ex Gallia fertur na tum esse Christianissimum regi marē filium, Delphine appellat Gallia regni heredem. Primo noctis crepusculo quinta hora diei octauę & vigesimę mensis Aprilis, p̄dit in lucē. Ad vrbe redeamur, quatuor pōtifice destinauit legatos de concordia futuros ad Cęsarē, Gallū, Hispanū & Anglū. Nostrū autē esse Augustine professionis virū eruditū, Aegidū Viterbiensem cō cionatorem egregiū, Cardinalem, discessisse illum inquit ab vrbe vt ad Hispaniā ueniat. Est aliud quod referam in vnus Cardinalis domo p̄opinū pontificis, mula peperit crinitum caudatūq; animal equo simile. Vale ex Augusta Cęsarea sexto Idus Maii, M.D. xviii.

P. M. A. M. Marchioni Bellecensi.

Ea qua cōuenit regia pompa Cęsaragustana ciuitas Regem suscepit die nonarū Maii. Tur raut rex seruaturum se patrias eorum leges & instituta. Regem nondum ipsi appellat. An, uiuente matre, rex debeat nuncupari, adhuc dubitat, dubitantq; donec per vni uersa totius regni comitia censeatur. Sororē secū duxisse Regem natu maiorē Lconorā nomi ne, dixi alias, ea est nūm̄pharū uenustissima, elegas. cum regē Portugalicū audio tractari matri moniū. Mallent qui puellam diligunt, cum primo genito herede iuuenē, etas etati esset com modior. Si tertium florem in vna progenie, post duas puellę materteras sorores intincem, bo nus senex gibosus rex ab sorpserit, iactanter poterit in curru Veneris principatum efflagitare. Concludetur arbitor, quia per Regis legatos aperte oppugnatur puellę casus largitionibz, his duabus primariis voraginibus promissis, quo regē fallant, explicare quis nō est optus. pro explicatis illos habetote, cerdones & caulium uenditrices, pannosq; vetule, in trinitis digito trafeuntis signant, ab illis intelligetis quancūq; pecus balent, de torquet leges & iura omnia. Puella calamitatem sentit suam, si annofo cogetur despondere, filiis onusto, nec fallitur in hoc, neq; enim plures habet q̄ octo, vnde si quos illa peperit vctum altunde quere re cogetur. Scribis ex Aphrica pereimptos ab hostibus fuisse ducentum pedites e nostris, equites autem fere totidem, sunt bellorum vices. Mars propterea dubius appellatur, modo serenat ob nubī lat modo frontem suis scatoribus, resumptis tamē viribus. Per cursores habem? obfessum esse Enobarbum in arce Tremeseñi, peremite nostris ex arce in oppugnatione plerosq; stre nuos milites, pr̄ter ceteros presertim nomine Collatium bellorum egregiū magistrum sed quādoquidē sep̄tus est, equo animo feramus susceptas iacturas, dabit deus quādoq; si nem. cras qui erit huius mensis dies vigesimus, thronum ab Aragonicis paratū ascendet rex, vt inde ad conuentus citentur curię, quę in eis agentur habebis. Vale ex Augusta Cęsarea deci mo quarto Kalendas Iunij, M.D. xviii.

P. M. A. M. Marchioni Bellecensi.

Pridie q̄ rex orationem habuerat ad populum Cęsaragustanū, ad te scripsi, quia nūctus eo ad te discessit. Nunc quid ultra contigerit accipito. In populi procerūq; corona, regi in suggestu solo sedenti, per Protonotarium Aragonium, vti moris est, elata voce, oratio est sermone recitata vulgari, per non oratores nec Rhetores quidem formata. Iudicata est nanq; magis ad habendarum pecuniarum cupiditatem facere, q̄ ad regnorum rite guber nandorum desiderium. Ea in hunc sensum, pretermisiss ambagibus, est habita. Serenissimū rex, relictis veteribus suis statibus atergo, ad vos hęc regna gubernaturū, venit, se habere autē Romanorū Imperatorum. Vngarum, ac Daccariū, dicit vulgus Dinamarcā, reges fororios duos, Anglum, Portugalicum ex materteris auunculos. Pontificem inquit rex se habere sui amantissimū, quare sub tanti regis dūctū sperare potestis, beata vos p̄ce fructuros, quod est singulare ac diuinum munus, hortatur igitur vos vt expedite, quod vestris regibz p̄bere so

Quādo na
tus fuit Sal
lirigle.

Dc. xviii.

Idēpa & Cę
saragusta
na in susce
ptu Regis
Lconorę s̄
p̄ondetur
portugallo.

Quis Leo
nora in fan
tis.

Adagiū de
p̄cipari in
curru vene
ris.

Dc. xvii.

De oratio
ne habita i
his quid ref
pōderit Ar
chepiscopū
Cęsaragu
stanū curia
rū nomine.

letis, donatuū, designetis. Neq; manū restringatis vos, ad quos ego, postergatis tot principibus cum summo Flamingorum mœore, ac lacrymis ob meum ab eis discessum, libens veni. O stingenta millia florenorum sibi dicit rex serenissimus oblata ab illis derelictis, quanto liberalius equum est vt vos animos paretis ad eius obsequium. Moueant etiam vos ad beneficentiam, horrida bella que geruntur in presentiarum, gerendaq; sunt in hostes fides, que sine pecuniis, bellinertis, geri nequeunt, ad hec, vniuersi coetus nomine, Cesar Augustanus archiepiscopus respōdit. Aragones fuisse regibus fidos, cetera fore vti per curias statuetur. His actis ex aula ducitur rex ad destinatum regibus locum, vbi pro tribunali sedere solent in conuentibus. hos ipsi curias vocant, suffragia ibi suscipiuntur. iam satis. Vale ex Augusta Cesarea decimo Kalendas Iunii. M. D. xviii.

Dc. xx.

P. M. A. M. Marchionibus.

De dicitur Infamis, & quiete animi & reuulsum.

A Boceano canthabro Don Fernandus Infantem conscēdisse classem allatum est, qua vestandus erat ad Glaciale fretum. defuit illi Dacarum regis nauis inges, que in sicco litore dum restauraretur, combusta est. Iam tutum dormitabant regi Belgæ ac Galli rotores. Sublatus est illis metus, sublata est Castellæ adipiscendæ valitudinis spes. in proceribus est exigua. supidi regem sequitur. sibi studere videntur, tanta est iam vis in huius Capri cornibus, vt illi proceres obseruantius assurgant q̄ regi. Ergo valeat Castellæ spiritus anhelans. Aragones, respectu Castellæ pigmet, figunt pedem in primo assumpto proposito, ne regem appellent, ne ve obolum in partiantur, viuente matre. vel nisi matris assensum offēderit, aut non esse sui iuris probauerit. Regi Anglo structas fuisse a Gallis infidias per nostrumq; regē detectas, primus regius Cancellarius mihi retulit, fabulam puto, est nāq; vasser hic vir ad cogendos auriglobos inhiat, priusq; accederet de reditu cogitabat, sed non frigosa crumena. Vastus est & eius gurgis, deus bene verat, iam sunt omnia venalia. misera Castellæ mille modis de pauperabitur. nos hic fuis cauillationibus Aragones detinebunt. hospitiorum est caritas immensa. Rerum vti necessitarum ingens penuria, duplo multa, triplo amplius alia coeuntur, q̄ in Castella, neq; aliunde curia sperat vniuersa vel numū, preter q̄ ex Castella. Spōgie sunt multe paratæ ad Castellæ succum exhauriendū, Vale ex Augusta Cesarea quarto Kalendas Iunii. M. D. xviii.

Dc. xxi.

P. M. A. M. Marchionibus.

De morbo Cancellarij quum expe diat i quisi tionem q non fingat & vē ditioe. L. co. noz. p. ortu gallæ.

Vix ex manibus abierat prior ad vos epistola. quando in febrē decidisse audiuit primū Cancellarium, auguratur sibi obitū, ex duobus eius familiaribus in eius cubiculo vita finētis in tra paucos dies, tertio suffocato in hiberi fluminis alueo. Sacre inquisitionis he reos expedit vt maiores visit suos. Viginti publice missa illi ducatorū Neofite promiserat, e quibus decem receperat, quo regi consuleret & persuaderet publicari de bere testes, de heresi deponentes dista, q̄ in publicis includerētur carceribus. Nisi Antipos eius filium dirupe rit, sacra prostrabitur inquisitio & miseri regis fama sternetur, qui se patitur a talibus Arpils gu bernari, de puella Leonora cum senescente rege concludetur: infelicis nāq; puellæ vendito res, fore honoratius vt illico regina vocef, q̄ heredis vxor, illi nuntur persuadere. plorat illa tamē, & iuencula iuenculum mallet expectantem, q̄ vetulum iam longis itincibus ad locum recedentem, ex Augusta Cesarea pridie Kalendas Iunii. M. D. xviii.

Dc. xxii.

P. M. A. M. Marchionibus.

Apul' est i fans, de va riarate pos tulatoz cu rūs. Ad egi dius Card. Lega' regi suadeat mictur.

Illustrissimus Infans Don Fernandus, superatis oceanī tumoribus, in Flādrīam apulsus est incolumis. est amabilis nature promus est in benignitate erga venientes ad se, colunt illū Belge Flamingi vulgo. In curiis Aragonicis est conuentum, vt pars vtraq; Rex puta rez gnīq; vrbes & municipia parte altera, iure consultos deligant, qui leges & iura pertractent, ita tuantq; an queat, sine regni labe, rex appellari absolute, vt saltem ad datur sine reginæ matris eius iniuria, quam se iurasse in Reginam, patre moriente, arguunt. Rex autē in stat ne aliter verba sonent q̄ in Castella fuerit pronuntiatum, vt scilicet corregnans dicatur. Ad alia legatū habemus alatere fratrem Aegidium Viterbiensem, Augustinæ professionis conclamationem ex mium Cardinalem. Regem salutauit, vt se excutiat, vt oculos aperiat, vt vigilet, vt Neapolitanum regnum in Turcarum faucibus esse meminerit, vt classem apparet, seruicia petit effagitatione. Ad Afros tendamus vela. Neobarbus, videns nostrorum perseuerantiam, sentiensq; se dū nequire pati quin omnes esurie pereant, laborabat nāq; omnium rerum egestate, de firga clandestina cogitauit, per captiuos Christianos muri partem, qua minime nostri custodie bant, disiecit, ea qua sine incōmodo, pateret extus equitatu. disrupto muro Christianos omnes trucidauit, equites habebat centum circiter. Ad discessum dat signum, Sub nocte silente

prodit in apertum, in equorū clunibus quidquid aurū argentiq; ac gemarū ē tēplis & domibus rapuerat alligant. Ingentē aiunt eam fuisse summā, sed in sui perniciē illa coegerat, aufugit, insequuntur regis eieci equites nostris admixti primo disiculo, neq; enim prius sensere dolos ad milliarja circiter quadraginta continuo cursu, macerātes calcaribus equos, Enobarbum, tandē intra nemus quoddā assequuntur, acies vtraq; rē gessit sine pedibus, aliq̄ dū pugnatum est atrocissime, quadringenti erant nostri equites, pedtatus accessit hīpanus uictus est multitudine tandē Enobarbus, sed cruentā dedit nostris victoriā, peremit plerofq; vulnes raut multos, erā tenim delecti milites omnes & strenui, qui sequebātur trucidati sunt ad unū & præda potiti sunt nostri. Enobarbi caput, hasta infixū, allatū est ad vr̄bem Tremeſenū cū ingenti maurorum, & nostrorū leticia. Ita turbulentos dies exegit suos Enobarbus, pyrata, cibus, qui sua magnanimitate ausus est suis viribus impares provincias amplexare, ex Augusta Cesarea quarto Nonas Iulij. M. D. xviii.

P. M. A. M. Marchionibus.

Dc. xxiii.

Primus hic regius Cancellarius, que egrotare alias vobis significauit Belga homo, iute consilius, ad egregios nostri regis mores peruercedos natus, qui priusq; ex Flādrīa moueret, venalia coeperat facere omnia, qui senatores adauxit, qui secretarios ad numerum circiter quadragenū, metatos numeros, lictores quos dicitis alquaziles multos, precio creare a rege, posseq; id ex legū sancione fieri persuaserat, qui tā in inquisitione hereseos, sacra maifestem precio diruere statuerat, iam sine precio traiecit Acherontē, neq; trietem secum que por rigeret nauē detulit. Iam coaceruandi & hec regna sternendi redeundiq; illico ad status hor ridos Boreales desiderio sinē imposuit, iam cecitati sue, trahendi precipite miserum populū q̄ se, ipsi cōfortiq; suo Capro credidit, lora imicāt. hic si diu vixisset ad rabie vsq; vniuersā tra xisset Hispaniā, quādoquidē rex monitū, vt ab horū pncipolis cōsiliis caueat, minime auscul tat. E pluribus ergo hydrēcapitibus vnū excisum est, ne septē renascant orādū est. Ab his qui penetrata illos callēt, p̄ certo mihi relatu ē has Caribdeas voragines, nil minusq; vnde cēs cē tena missa ducatorū iā a misera Castella missis in Flādrīā, ex cruciata partim, q̄ ad bellū ho stile tantū a pontificibus est concessa, ex sacra inquisitione partim, aqua nō solū de iā cōdenatis crimine hereseos, bona ex regis cōcessione assecuti sunt, sed eorū q̄ solū capti notidū iudiciū subierant sentētiās, ex archiepiscopatu Toletano iam plusq; centū decem missa, ex magistratibus preturis, presfecturis, multiq; aliis huiuscemodi rebus venditis, numerū est innumerū, veluti ad hastam venduntur quecūq; vacare contingit, que & qualia quantaq; q̄ a publicanis & neophitis questoribus moniti, noua excogitata tributa, de quibus alias erit sermo longior, sub sidia cōcessa, & donatiū quod dicitis seruiciū p̄gunderunt, sub graui foenore vt pecunias haberent presentes, nulla de Regis fama, nulla de regis sicuti dissipatione habita cura, pauperē se esse rex conqueritur, & fatetur verum, corroditur ad ossa, neq; se potest a tanta illi iuste libera re. Iam valete rumpor p̄q; dolore, nil vltra ex Augusta Cesarea tertio Idus Iulij. M. D. xviii.

P. M. A. M. Marchionibus.

Mors Cancellarij.

Cancellarij vita.

Quot ducatorū miseri in Flādrīā.

Unde pecunias tot ha habuerunt.

Collachymatio super rege deono rato a suis.

Dc. xxiiii.

Iam res acta est de puella Regina Leonora, vetulo regi Iulij die. xiiii. illam desposauit. Regia corona ornata proditū in publicū. honoratius esse regi, q̄ principij nuptiā persuasa. Vnū & viginti missa ducatorum, precij sanguinis virginis, per Galuanum Senesem mercato rem trapezitam Valloletanum iam municipalem, a multis annis, in Flādrīam, vt Galuanus ipse mihi retulit, Guillelmus de Groi dicitur Xebres, in aut latine Caper missit. he fuerit pecunie ab oratore Portugallico publice numeratæ. quid de missis in archanis de Capro eductore satis. Ab Indis noua multa ferūt, ciuitates repererūt Hispani, ab insula Cuba, q̄ Fernandina dicitur, descendentes ad occidentem meridionaliter tamē in quibus viuunt legibus, mercimonias traſentur, & induuntur, libros habent, interiectis lineatim Regum & idolorum imaginibus, vt apud nos videmus calchographos historiales, siue fabulosos ornare figuris codices, quo magis emptores alliciant, vias stratas, ex lapidibus & calce cōstratas domos, & atria magnifica, templa etiam egregia vbi cernibus, nocturnos lemures emulātibus, litāt humanis victimis. Pueros Puellatq; seruos etiam precio emptos, quotāns iugulant in numero. Ad particulares, de his inuentis, narrationes cetera remitto. Ex Putato continent ferūt vniouū sepe numero cumuli. sunt iam edo cū publicani omnes questores neophiteq; de horum Gallorū & Flamingorum familiarium studiis in rapiendo, vti sagaces odori canes, quacumq; quid emergat, olfacere inuigilant, cum quid detegunt ad Flamingos & Gallos hos, certatim procurunt, de his que cognouerunt faciunt certiores, partem de præda illis pollicent. Si a rege rem illam impetrarit, ad regem res deferretur, facilius assentitur, q̄ ipsi possulent. Sit do.

Leonora est iam regina Portuga lig.

Regis factitas in dant

Regē ipſius
expiant.

Multitudo
vnioum rap
tata.

Dc. xxv.

Proſiga-
tio mauroz
cinges pda
p. d. archio
necomaren
ſem. d. ſtra
gonſi in ob-
ſeruatia cr-
ga regē ſup
uſtina.

De ſpera-
ſano ſibe-
ra pigoz.

Adagiū de
pecunijs.

De cauilla-
tionibus.

ſocio motz

De pceruz
ſpelunco.

Dc. xxvi.

De necē ſi-
li Ludouici
Borromei
comitiſ. d. d.
Lurocniſ
ſ. Triuulſi/
ſ. fauore hō-
micidz. cap
egrotat.

ſeures la-
borat.

Populus p
Barceſſi ex-
citatur.

In obſerua-
tia erga re-
gem.

Arpiarum apud inſolentem iuuenem verſantium adeo rapaces vngues, q̄ neq̄ ſuicidum aut mie-
dullam illi relinquunt. cur hec tam longa oratione protulerim audite, Libras vnioum, dicit
tis perlas centum ſexaginta. vti fertur, attulerunt ab Indis noſtris occidetalibus oſtūctales, de
regis quinta colleſtas. Xebrica vxor per odoros neophitas monti, priuſq̄ portarentur, im-
pudenter illas popoſcit, poſtulata rapuit, neq̄ regi videre tantum illas licuit, neq̄ nubenti ſo-
rori vel vnam ex illis vnicolam ſeruauit. Sub hoc tenore cuncta procedunt, Valet ex Auguſta
ſta Ceſarea. xii. Kalendas Auguſti. M. D. xviii.

P. M. A. M. Marchioni Bellecensi.

TV ad nos ſcribis que in Africa gerantur, nos ad te noſtra. Placuit vniuerſe curiſe audire
ſe q̄ nouis iſte Gomareſis marchio Ludouicus a Corduba ſeptem decim maurozum
villas fuerit depredatus, cum ducentum hoſtium captorum & interemptorum ſaſtura,
armenata bouum & camellorum que abduxit vti ais, innumera, corda inſtitum exatibūt. Sunt
nanq̄ Hiſpani vti noſtri vite prodigi, quando prede alicuius, ſpes occurrit, Vgonem Monca-
dam regie claſſis preſectum, inquis, poſt negotiū a Gomareſi peractum, ſuperueniſſe, diſce-
ſiſſe q̄ in Bugiam que Tabraca eſt. Arago eſt libertatis tantę vt magis audeat q̄ honeſtū ſit.
In Regiam autoritatem multa patrant in obſeruanter. Nec regios permittit magiſtratus pu-
nire ſeſteſos & facinoroſos neq̄ ipſi perſequuntur. Vice Cancellariū qui vices regis habet in
curſis, redeuntem, primo noctis crepuſculo, laruatus quidam adortus eſt, vt illum occideret,
obſiterunt comites qui erant plurimi, domū illum reducentes ex curſis. neq̄ vti tale facinus
merebatur perquiſitum eſt, neq̄ ſi repertus fuiſſet, in alicuiſq̄ primarij equitis atrio luſſet pe-
nas. nature beneficio viuunt ſine iuſticia. In Africam traſciamus, Peraſanus vir nobilis qui
Tabraca preſidio tenet, diſco Bugiam, dari ſibi milites petit, quibus ſe mauris magna illaturū
damna pollicetur, ſi prebentur. Sed fruſtra, triginta potius Tabracas & Africas ſeptem, iri per-
ditum patientur, boni regis conſultores interni, qui bus creditur, quam decem aureos dupli-
ces per lucidos de manu ſoluere velint. Ad legatum venio, hic noſter legatus tertio Kalendas
Auguſti cum ſumma regis & vniuerſe curiſe attentione cōcionatus eſt, & rem diuinam celebra-
uit. Ea vespere iuratur Aragonis regem vt corregnante, ſam curiſe procedat ad negotia, neq̄
enim haſtenus actum eſt quicq̄ altius, quam cauillationibus protrahere tempus ſuper modo
iurandi, quarto nonis Auguſti concionatus eſt Pacēſis episcopus, magiſter Mota incurſus. In
ſittiam e celo miſſam ait. Infauſtas eſſe terras, inquit, in quibus iuſticia deſt. horatę eſt ad eā
reuocandam, cum ab his terris auferit, ſed fruſtra, mores mutare non cogitāt hi proceres.
Latronum ſpeluncoſe ſunt eorum oppida, aſyli ſunt facinoroſorum. Valet ex Auguſta Ceſa-
rea pridie nonis Auguſti. M. D. xviii.

P. M. A. M. Marchioni Bellecensi.

TVrcharum principem allatum eſt fuiſſe a Sophio in Syria proſtigatū, nec reperiſt, ſa-
bulam puto, quā per famam incertam non a Venetis aut Raguiſis vel Gemeniſibus, a
quibus certa ſolent afferri de rebus orientalibus. Mediolani autem caſus accedit ex his
qui ſolent inter fortune ludos accidere. Ludouicus Borromeus comes apud Lautrecū Mediō-
lani gubernatorem ſilium habebat adoleſcētem, Iacobi Triuulſi magni bellorum magiſtri
propinquus quidam, adoleſcentem peremit, fauit homicidę propinquo Triuulſius, nequiuſt
Leutrecus de homicida facere iudicium, adoleſcētem amabat Leutrecus, ideo niſt egrius
patratum fuiſſe crimē fauore Triuulſi. Conqueſtus apud herum regem Chriſtianiſſimum
Leutrecus a rege impetratū Triuulſi facultates, poſt eius obitum, quo familie ſue nomen
poſt eius mortem extinguitur, meritum eſt laborum premium, ter patriā hic ſubdidit Gal-
lis, ſuitq̄ huius cauſa, grauibz bellis Italia longō tēpore conqueſtata, vt in Gebelinos dicit
ſe patris factionarios iram expleret ſuam. Ad nos veniamus: Caper hic, vulgo Xebres regis
educator mauiſ deuator, fluxu ſanguinis laborat, formidat exemplo ſui college magni Cā-
cellarij. De illius ſalute medici heſitant. Ad alia. Annuat rex legato de paranda claſſe, ea enim eſt
legati, nomine pontificis eſt agitato. In hac vrbe populi ſeditio eſt cohorta. Garceſio ture cō-
ſulto vna cum ſocero ſtimulantibus. Inſittiam exerceri debere poſcit populus. Niſt immutatū
dum de veteri b̄ ſtatutis aiunt proceres, petit populus vt cuiſq̄ liceat annonam & cetera viſtū
neceſſaria impoſtare, primoris vr̄bis prohibent, ſe de id curam habere aiunt. In de tanta eſt ca-
ritas rerum. Eſt in paucorum poteſtate triticum vniuerſum, nec aliunde importari patiuntur.
Viſa eſt regi iuſta petiſſio, poſtulata conceſſit, primarij contra regis edictum inſurrexerūt, ſi ſiūt
curias. Rex eſt edito coactus eſt abrogare, denuo populus primarij cuius ſubſidiſ. Libera-
tatem appellant hanc ſui regis inobſeruantiam, q̄ nequeat, ſi ſuis petatur, ius exercere, ſuis le-

gibus viuere malunt antiquis, licet noctuis, q̄ pati q̄ regis arbitrio queſq̄ fiat, Vale ex Augu-
ſta Ceſarea Idibus Auguſti. M. D. xviii.

P. M. A. M. Marchionibus.

NOuos habemus Genuenſes oratores. Gallo regi q̄ ſuis pareant, Hiſpaniam tamen op-
tant ob frequentia cōmercia ſeruare amicam. Ab Africa fertur Vgum Moncadam Re-
gie claſſis preſectum, apud Alger cum milſibus vix mille quingentis, in terram deſce-
diſſe. Viginti aiunt hoſtium millia confluxiſſe, qui formidant, augent hoſtium numerū mul-
titudō tamen fertur fuiſſe ingens equitum ac pedatum. In vniſ motis latere noſtri expectat
venientes hoſtes, ordines pro militarij numero componunt. Hortatur Vgo pro tempore mi-
lites, aut cum ſumma gloria vincendum, vel ad vnum cum ſummo dedecore, moriendū pre-
ponit, meminerint ſe eſſe Hiſpanos monet. q̄ ſepe parua manu, copias ingentes Hiſpani fude-
runt ante oculos ponant ſuadet, deum eos habere propicium, ne vereantur conſulit, his diſcis
rumunſin hoſtes. Cluſum aſcendentes, ſcopetarij premiſſi, viam haſtatis aperunt, prime fron-
tis Mauros traſauerberant, ſubſequentes fugam rapiunt, prorumpunt a tergo noſtri, multos
trucidant non dant reuertendi locum, ad radices vſq̄ montis viſtoriam ſecuti ſunt noſtri. Vite-
rius ad plana non ſunt auſi progredi, ne ab equitibus premererūt. Sed quid paucos inde poſt
dies ſuis eſt vſa moribz fortuna. turbo veniens a Borea claſſem ita cōculſit vt fere vniuerſam
diſcerperit, ad quater mille ſunt obruti: octingenti capti in littore ab hoitibus. o inſelix nau-
fragium. Iam veſta eſt Hiſpanis in nouercam hec infauſta Rannuſia que diu blāda mater ex-
titit, Inſula que vulgo dicitur Gerues, e Sirtibus vna, Hiſpanę calamitati dedit inſitiū. Ad ex-
tera tēdamus. Sophius Perſa qua venturos Turcas ſuſpicatur latam vaſtauit regionem, quo
ſi ſetauerint aggredi Perſas, fame pereat exerētus. Turcarum autem princeps in mandatis de-
diſſe ſiūtū preſectis fertur vt pacem tentet cum Sophio, modo non ſit ignominioſa, quacūq̄
annuet, admittet, reſreſſus nanq̄ ipſe eſt Coſtantiſopolim. Ibi iā dicitur magnas copias ter-
ra comparere. Quia ſit irruptur? nemo eſt qui diuinare queat, eſt etus magna vis in ſecretis po-
ſita. Veh iudica ntiſbus, quicūq̄ audeat ſuper ipſius machinamentis emittre, aut opmōnes
promere, trucidatur illico deprehenſus. Vale ex Auguſta Ceſarea decimo ſeptimo Kalendas
Septembris. M. D. xviii.

P. M. A. M. Marchionibus.

AVdito Turcarum principis e Syria in Traciam reditu, magniq̄ illius bellicis apparati
bus intelletis, quibz ſummus. Pont. perterritus, eā inſtituit ſupplicatione quam ipſe
pedes, Cardineo ſenatu committē, celebrauit, de mittendo ad illum oratore ſermocinan-
tur conſultores regij, quo ſub ſpecte ſalutationis, quod vicinus noſtris ſit regniſ, & congratu-
lacionis viſtoriarū, exploretur quid an ſi habeat, qualeſq̄ ſint eius copię. Inuitor ego ab eis
ad hanc prouinciam, putat, quā legatione ſunctus, apud Soldanum Babilonicum, catholico
rum regis & reginę vita ſuſtorum nomine, poſtulata im petraui, fore vt facilis, que ipſi ſub
camino cogitāt a Selimſacho, ſim ego q̄ alius aſſecutor, ſallunt. Neq̄ Selimſachus iſt eſt qui
decipi queat argumentis, eſt nanq̄ aſtutus & vaſer, neq̄ ea ſunt tempora, deſt etiam mihi ro-
bur illud ad labores perferendos, quatuor & quadraginta tūc annos agebam, octo decem ſu-
peradditi, vires illas hebetarunt. Annorum lapſus, qui ſolutus habenis & volante colūba cele-
rius euadunt, membrorum ſecum rapiunt vigorem. Attamen ſi honoratam mihi pararint
legationem, forte onus cōplectar, ſed longe arbitror iacet hic lepus. Pecunia opus erit ad ale-
dos comites. Soluere de manibus pecunias, eſt his regis quartana grauius, eſt eorum aurī fa-
mulus adeo immoderata, q̄ ſtare hoc loco, minime que at res, niſi mores ipſi mutauerint, quod
durum eſſet, mutabuntur tempora. Mator eſt tamen in proceribus culpa, qui venientibz in
regis & regni gubernaculo ceſſerunt, publicanorū & ſtorum eſt altera, qui manibus amba-
bus claſos innocentem oculos aperunt, his Belgis & Gallis pecuniarum aceruos offerūt.
De vacantiſbus aut vacaturis ſactū ſilico certiores, quo ipſi partem aſſequantur. Ita paulatim
ad prædas illos aſſuefecerunt. Regi etiam perſuadendo, vt ſuos, qui patria relicta eſt ſunt ad ex-
teras nationes comitatiſ, diſt faciat. Eſt ergo in ſus malū quod patitur miſera Caſtella. Iam ſatis
expectorati, epistolam locoſo claudam ludo, Caſtellani nobiles, qui ad ſunt, gratum populo
ſtruxerunt haſtitudum, pars vna cupidinem citat, ſuſpendi ac mille cruciatibus torqueri de-
bere poſulat, a iudicibus ſuper alto tribunali ſedētibus in metę medio, tuetur illum pars al-
tera. Simul torum eſſe iuuenem, non ipſius cupidinis culpam, ſi vulnerari ſe patiuntur, arguit.
Suo illuſtrius tunc ſungi officio probant, quando plures nobilioſeſq̄ ſecum trahit vinctos
Cupido, cauendum eſſe reſiciēdum q̄ ſi veneri tarmatus, in quunt, nolentē vulneraſſe nunq̄

Dc. xxvii.

Oratores
Genuenſes
Egoni mo-
caſe preſect
claſſis co-
cio & victo-
ria contra
multitudi-
ne, deſtin-
nauſfragio
Turca et
Sophio
multis.

Maſfragi-
um.

Deſit pace
Turca.

Dc. xxviii.

Deſigna-
tur orator
ad Turca.
Inuitor au-
tor ad id re-
nuit ob ſe-
nectā, de a-
uaritia quo
rundā & de
ciuitate Lu-
pidinis ad
haſtitudiſ.
Quaſi vo-
lent anni.

Eſt iſtā ma-
li nō extra

reperietur, quid ergo mali facit artifex, qui suam per belle artem exercet? Spectaculum est placidissimum, qui vicisse a iudicibus censentur, cupidinem ex sententia tractabunt. discedit nuncius, vos valete ex Augusta Caesarea quinto idus Septembris. M.D. XVIII.

P. M. A. M. Marchionibus.

Dc. xxix

Ubi sit Selimpachy: ubi pater eius obiit.

A Bexternis sumat institum epistola. Selimpachus Turcaru princeps est in ciuitate Andrinopoli, a Constantinopoli trium itinere dierum ab Antinaco, ubi Selimpachi pater obiit, milliaria trā, magna moltur parricidia Selimpachus, dentes acut, vt i canibus laceffitus aper, inter filiarum feras ferissim? Quia sit, primū dicitur nouaculum nescitur. est etus diligentia in archanis actionibus tanta, vt sit difficillimum quid consilii meditetur indagare. Ad Gallos vertatur oratio. Pridae Kalendas octobris despōtata nostro regi primogenita regis Christianissimi obiit. fama est Gallos operam dare vt cum illius sorore vix amicu la despondeat, quo sero procreet sobolem: Ad nos reueratus est fermō, de me ad Selimpachum destinando. Burgenfepiscopus, cui sum familiaris, mihi fuit in consilio absent propitiū, non esse mihi dandam tantae peregrinationis molestiam consuluit, tum ob etate iam grauecentem, tertii nancq; iam & sexagesimi calcem anni percurro, tū etiam quia me sepe uidit pre illaco dolore gementem, quid statuent, ignoro. Ad me commodū arbitror, quia nisi honorificum praebuerint comitatum, sit peruacaneum erit instare, nec nolentem cogent neq; ab se tam lucidum tanq; dulce metallum, vt est aurum, virgineum preferim volent a suis pectoribus eruere. Intra cordis penetralia illud arreptum suffodiunt. Ad Belgas portandū, nulli rudentes, fimes nulli, ab illis vinculam extorquere sufficerent. Ad alia. Est ab hac vrbe distas milliaria quinq; villa, nomine Popula, sepe ad illa ducunt animi causa, ad me se contulit Romam rediturus Dirachensis episcopus sacrista pontificis. Venerat legato comes carimonofatum magister late se mihi obtulit, quia & legato ipsi & reliquis eius comitibus fuit, vt ipsi fatunt, vtilis in eorum expeditionibus, vt se medio a Pontifice aliquid peterem instaret postulauit, nil aliud a me potuit extorquere, q; vt pontifici diceret me esse beato Pontifice beatorem. Me nullius fortunae blandimentis esse indigū. Si vos ergo, qui fortunae illecebras magnificitis, a Pontifice cupitis alicuius beneficii gratiam consequi, primum vobis offero Dirachensem archiepiscopum Pontifici gratissimum. Ex Augusta Caesarea idibus Septembris. M.D. XVIII.

P. M. A. M. Marchionibus.

Dc. xxx.

Elasit Angariam circa sub dissimulati one pacis. De Magis de pch esse et cobuliss

Christiani principes dormiunt, Selimpachus usq; lat solus, & viciā pēturbat. Vafro est vsus stratagematic. Rex Pannonus, Vngarū dico, miserat eum salutatum cogratulataq; victriam per oratores, q; non tulerit in mandatis deamicitia in eunda, se moleste tulisse dissimulauit, sualiqu; oratori vt hoc suo regi consulat, datq; literas ad pacem & amicitiam invitantes, quo securam reddat regem, vt imparatum queat adoriri. Interea per celeres tabellarios praedictis confirmatum praefectis imperat, vt incurfionibus Pannoniā infestent. Heri mandatum executi sunt praefecti. Septem dierum itinere terram vassarunt, in praedam quida quid fuit obuium dedere. Apud Brixiam est vallis altis circumfepa montibus, ex crassis illis vaporibus, ob solis carentia, est opinio generatum tri spiritus varios: si de necromatia quid est credendum, de monū opera putantur etus vallis incolae vt ad veneficia. Magos Magasq; dephederūt multos, octoginta combufferūt. Infantes peremisse innumeros, aerem terraq; turbidibus & nimbis insolentibus sepe in regionum pernittem commouisse cum grandini bus & horrendis Tiphoniis confessi sunt. putant hac dira contagione infectam esse prouinciam vntuerfam. Ad nos. In nostro senatu regio de rebus Indicis cōclumum est debere mitti classem quae insulas aromatum genitricis perquirant: duobus transfugis Portugalesibus a suo rege discedentibus, qui vicinas earum terras longo tempore tractarunt, est prouincia cre dita. In Collocuto, Caneinoro, Cochino & Mellaca quam putant multū auream esse Cherfo nesium, horum alter septenio versatus est, ad quarum vrbium mundinas & fora venum ab illis insulis aromata comportantur, quattuor & viginti millia ducatorum sunt ad classem hac instruedam destinata. Si fauste res successerit, Orientalibus & Portugallo regi commercia in terciopiem, aromatum & gemmarum, animos hominum effem inantium. Fernandus Magalanes est primario nomen. Rodericus Palerius alter, hic astronomiae peritiam proficitur. Ad alia. Mortuo magno cancellario, suffectus est Mercurius de Gatina vrbis dicitur & iure consultus longo tempore Burgundi senatus princeps, & anno. M. D. X. ad Catholicū regem Fernandum pro Maximiliano Cesare, proq; Rege nostro Carolo, dum puer esset orator. Inustus est & integer. Spero quae prostrata inter Sillam iacent & Caribdm, huius consi

illis resuscitatum tri, modo vram inueniat, qua de huius classis rectoribus sciat. enadere ne ab eis suffocetur, tempus loquatur. Valete ex Augusta Caesarea. XV. Kalendas. M. D. XVIII. P. M. A. M. Marchionibus.

Dc. xxxi

Gregia nympha Leonora Regis nostri soror est Regina, huius mensis die quinto iter cepit ad maritum Portugalliae regem. Albæ dux ad limites vsq; Portugalliam a Castellam dirimentes, eam comitabitur Don Alfonso Manricchus Cordubensis episcopus illa ad maritum ducet. It comes Arpiae celerior curuis vnguibus Xebrensis vetula, marito in rapido nihil melior. Vntuerfam Porugalliam si vntuerfa praebatur deorabit. Magno constabit amanti Regi tenerum illud intantum inguen, seductis tot venditoribus. Ad nos. Audi fuis forte aliquando a Tolletanis ciuibus & vna Hispanensibus ex alis quoq; vrbibus missos fuisse ad Regem nuntios, supplicatum ne tam crudeliter velt Castellam a suis Gallis & Flamingis excoriar, ne tam aperta manu Castellanas opes inter illos profundat, ne tā imple q; vacantia vendantur, ne tot pecunias contra regni leges a regno ab his, quos secū aduexit, trās portari patiatur, commercia confundi omnia, aurum iam in Castellam non reperiri, & quod deterius est Regem premi aere alieno, neq; ex tanta auri alluente regiam propterea domum esse ditem, ne Castellana beneficia, ne magistratus, ne praefecturas alienis impartiat. Castellanas res Castellanis dari debere postulant. Flamingas Flamings, remittatur: hoc iter capere ad odium a summa obseruantia & amore, quibus etus aduectus desiderabatur: haec & multa praeterea Regi dixerunt, sed frustra, regitur, non regit, incidit in latrones, repulsi sunt nuntii a Castellanis met interpretibus & actoribus patriae titonibus, quo rem suam perficiat hi Caribdeas Capriac reliquorum eius collegarum voragines & fouent & illis praedas monstrant digito, qui sunt aliquid quae rite. Iam satis. Mercurium a Gatina cancellarium electum prope diem venturum: dicunt iam esse in Hispania, sumus & amicitia ex quo Monzonum venit orator, & viciō natali conuissimū, Gatinae nancq; ipse, in Arona ego insigni munice pio, sicut in lacus maioris ripa, mihi sumus ad milliaria duo decim, vti nam liberum illi fiat posse sua natura & animi bonitate vti. Valete ex Augusta Caesarea sexto. Kalendas Octobris. M. D. XVIII.

P. M. A. M. Marchionibus.

Dcxxxii

Aras mitti nunc epistolas conquerimini, rari eunt tabellarii, neq; se offert quicq; nisi tragodia dignū. Video trahi pcpite a suis met secū aduectis Regē a natura egregie donatū, q; magis illis guttura replet colat; ipsi guttura padūt, nescit illis negare qcq; sed nos strorū est primaria culpa. Ad curias veniam. verbis se prope die expediturō Regi pollicet. Reautem parum expeditur. Iurgiosis inter se clamoribus dies consumunt totos, concludūt nihil, simulatibus agitati tendunt in diuersa, hoc vno concordēs, ne Rex quicq; imperet a fuis legibus alienum, hi insittam exerceri vno modo praeponunt, vetāt alii. Ne siccaros & homicidas proceres admittant, postulat a populis, eunt contra proceres, tolli de libertate sua inquirunt, si quicq; inmutetur. Sic nos trahunt attonitos, & crumenas nobis rerum penuria euacuant. Sed grauitas est & aliud postulatū, quae cuiq; debentur pecunias vocant greuges, id est grauamina. A veteribus scriinis educta corrosa portant multi diplomata & extra hominum memoriam aliqua, contracta esse debita illa cum suis maioribus a Regibus anti quis debita, deberi sibi stipendia dicunt alii: Alualanes, vt Aragonice loquar, ostendunt alii multorū annorum a Regibus pbitos, nec solutos, alii a potentioribus sua vntuerfam conque runtur. Curias non passuros perfici nisi ad vnguen cuiq; satisfiat: est nancq; in cuiusuis graua ti potestate curias impeditre, licet humillime sortis, ne coccludantur. Est huius regni donatiū librarū ducenta milia, libra vero ducato vndecima parte minor, ducenta milia opus erit, vt Rex illis superaddat, si greuges omnes sit solutus, & quod ridiculum est iam Capet & col legae, a feneratoribus donatiū illud, dicunt ipsi seruitium, exegerunt & conculcarunt i cor banas: feneratoribus parte non exigua desig nata, quo pecunias praenumerarent. Idem de Castellano donatiū fecerunt, passerculum manu tenere mallunt q; volentem perdicem expectare, ita & Rex & feneratores se deceptos in fine ludii reperiet, quia si quod Aragonas praebuerint in suos ipsimet greuges quicquid erit dispartientur, vento plenas ab eis dexteras Rexasportabit, aere alieno pessundatus. Valete ex Augusta Caesarea decimo tertio Kalendas Decembris. M. D. XVIII.

P. M. A. M. Marchionibus.

Dc. xxxiii

De I. Iacobo Triuulco Mediolanensi ciue, q; egregius bellorum magister, quanta sciret creditos exercitus arte gubernare, q; astutus, quamq; sagax esset in explorandis ho

stium consilii, illisq; obices opponere, puto vos a me scriptis habuisse. Is animi tædio conse-
ctus diem obijt exul, huius mensis quinto in oppido Gallie dicto Diarities, ab vrbe Parisio
duorum itinere dierum. Merita suscepit obsequiorum tantorum a Gallis præmia, ter Gallis
patriam pede sicco præbuit, nunc iam quiescitur turbulentiis ab eo satis in Italia. Hic est or-
do fatorum, vt qui vitam agunt in humani generis perturbatione, turbati & ipsi moriantur.
Funeralem eius pompam aiunt fuisse qualem non Regi maximo parariunt vnq; quæcessores.
Mediolano prope diem ad me illius ordo portabitur. Ad exteros. Gallus & Anglus reges cõ-
ueniunt: per oratores Anglos Parisi factum est fœdus. Tornaccum, ea est neruorum caput,
Gallis restituitur, expositis prius impensis omnibus tam bellorum quã in vrbe ipsa factis, ne
quã Anglus tantum pondus in alienis terris sustinere. Christianissimus autem Rex ad pro-
utnciam in Turcas suscipiendam, Pontifici offert peditum milia quadraginta, cataphracto-
rum tria. Rex noster suam parat classem, vt expeditior sit cæteris regib; expedit, quia in fron-
te hostem habeat. Ad me venio, postulatis annuerunt meis hi regij consultores, quiescere me-
iam sinunt a laboriosa ad Selimpachum legatione. Ad id onus Garfam cognomine Leay
sam sancti Ioannis commendatarium elegerunt: per dispositos equos Neapolim vsq; volita-
bit, inde a prorege istius comitibus traiciet in Græciam. Egidius Cardinalis legat; nul-
la vltus est, prohibente Capro, apostolica facultate. In perã, vt est in proverbio, quidquid at-
tulerat de thesauris ecclesiæ reportabit intactum, neq; obolũ habebit ex vniuersis, de sua tol-
li crumena, bon; Caper quidquid ad alienas manus venerit, arbitratur. Castellæ Rex hic
misericos, mille modis exhaustæ, fœneratorẽ imitatur Mediolanensem, qui pulpitarior hor-
tabatur vt quã detestabile sit crimen vsura, q; Deo male gratum, q; proximo pniciosũ, quãti
sint fœneratoribus apud inferos cruciatus, quæ tormenta parata proclamarent, pio putabãt
zelo moueri bonum ciuem. At ille cõmentis his vtēbatur, quo cæteris metu pœnarum per-
cussis, solus ipse vsurariam artem quiete exercere. Ne pecuniis Hispania spoliaretur arguit hic
temperans, quo solus ipse illas queat absorbere, pro Hispani proceres, qui tam denoratorẽ
colubrum & fertis & fouetis, quo vsq; iam tandem stertitis, nolo vltra, quia quo longius eo
magis excandescam, decimum octauum claudio annum. Hispania præsertim & futuram dete-
riorem, nisi Deus auerterit, calamitatem ingemiscendo, vtinam felicioribus auspicijs sequẽ-
tem incipiantus ex Augusta Cæsarea, tertio Kalendas Ianuarij, M.D.XVIII.

Compara-
tio fœnerato-
rio.

EPISTOLARVM

PETRI MARTYRIS A.M. LIBER TRI-
GESIMVS SECVNDVS, AN-
NO. M.D.XIX.

P. M. A. M. Marchionibus.

Dc.
xxxviii.
De lassitu-
dine Regie
in curijs, cõ-
sultatio sup
Nauarrã
a Balthis pe-
nitam.

Atholicus Rex Aragonum causillationibus fastiditus se discessurum
curijs non peractis in natur, paucorum dierum petunt intercapedi-
nem Aragoes, conuenturos prope diem pollicentur, super modo
regendi iustitiam est maior difficultas, licet grauiam inũ sit valde im-
plicata negotiatio, plura ipsi singulatim sibi deberi præponunt, q; i
genere per vniuersum regnũ sint præstituri. Nudus tert; Rex pro-
ceres Castellanos, qui eũ sunt comitati, accersiri iussit. Gallorũ effla-
gitationes de Nauarra restituenda illis aperuit, quid faciendũ aut qd
respondendum sit illos consulit, negatur & resistitur petitis, dilata est
tamen res. Ex Barchinona, quam prope diem petemus, oratores in Galliam mittentur ad rẽ
de iure discutendam. Ex Castella, cui est annexa Nauarra, legum interea periti accersuntur, q
altercationi assistit de iure arguuntur contra legis peritos Gallos, suis ista locis dicuntur. Vni ad-
uertite quid sint vniuersæ curiæ molestum: dum diuinam rem Rex audiret in Cortinis, decẽ-
dit exanimis, illico tamen rediit. Ex non temperata cœna præcedenti partim id accidisse aliq;
prædicant, non desunt qui putent eam cerebri vertiginem a Venere prodisse, hac enim inte-
perse Philippus Rex pater eius obijisse creditur a prudentibus, plures namq; fœminas ad eũ
necessarii lenones perducebant, quarum ego duas nobilibus ortas famuliss agnouit, non autẽ
ca morte

Causa Re-
gis in Cor-
tiniis.

Ea morte quam isti Galli & Belgæ Regi tenero nituntur persuadere, quo illum trahat in His-
spanorũ odium, tãq; & Regis & Hispanorum inimici, ne id quidem secreto sed palam & si-
ne rubore, cum obiectione quadam barbara prostetetur, hæc ego tacuissim ni Castellam ab
ea labe nitidissimam labefactarent rabidi. Turcarum princeps nunc voluptatibus indulget,
imperat tamen vt militaris quisq; pressio sit ad urbẽ clangorem. In curia nescio quid immur-
muratur de Germana Regina vidua, q; de secundis nuptiis audiat nuncios, fœmina est & pin-
guis ac bene potata: quis dubitat quin titulo medullitus mordeat. Ab vrbe p nouum nunciũ
Franciscum Chiregatum iuuenem eruditum petit pontifex a Rege vt Tripalda munit; spũ
in regno Neapolitano restitua. Vrsinis, suis ex sorore nepotib;, a quib; bellorũ tẽpore fuit
ablata, sero arbitrator fore vt i hoc Põtifici obteperet, nisi forte fulgentis metalli rotule p cas-
pax; duneta rotatẽ cõpulerint. Valet ex Augusta Cæsarea pridie idus Ianuarij M.D.XIX
P. M. A. M. Marchionibus.

Dc.
xxxv.
De reb; ab
Indis ve-
nientib; &
priusquam
Bexillas
videat gra-
tias.

Ab Indis & putato continenti proximis insulis, preciosi crebro afferuntur vtiones. Sed
qd Regi aut Hispanis tant autorib; inuerti prodest; prius q; terrã capiãt in littorib; Hi-
spanis, illos hi regij gurgites, vt cetera emergentia, olfaciunt, odoris canib; Hispanis plena sũt
oia regnor; loca, nil pullulat, a quo extorqueri possent opes quin mille accurat; satelites, arte-
tam intellectu Gallis & Belgis re significantes, quo ipsi partẽ assequantur, qui primus regem
adit, is primus pdam rapit, facill; quidquid petiit, Rex condonat, q; ipsi petere audeant. Xe-
brensis vetula rapuit primo certior esse ita vtionũ libras octingentes sexaginta, plures alii dis-
cunt, sed auditu e rabiosũ vt iã emetēs ab eis & sacra et p sana, i monetãq; ipsa spuãt, si duplici
b; & qduplicib; ducatus simplex aliq; vet; pcpue, nitẽtib; & decoris imisceat, vt ipsi iocose
cõ tumelioseq; garrũt. De comitis maus curijs Aragonicis, nil e vltã q; referã, pacta sũt om-
nia, peracta est & spes regis de donatino, grauiam illi de manib; partẽ rapuerit maiorem
si quid restitit, fœneratorum sũt id omne corrosit, duodecies cetera nulliã ducatorũ, nos q
regẽ fecuti sum; in hoc regno reliquim; sunt qui me stricte calculasse aiunt, quin decies ampli-
us multi putãt, ex misera Castella iusta iportata. Aragoes distant, distabit & Laletanos Rex,
apud q; est rerũ pcuria durior. In Iberda aurato flumine Sicort, & Petrei atq; Afranij fato Ro-
manorũ ducti a Cæsare in eius agro obfessorũ nobiliti Vrbe, sumus, hic per incertã famã rela-
tũ est Maximilianũ Cæsare vita suũ. A classe nostra cur; est prefe stus Vgus Mõcada ferur
naufragi; reliquias esse in insula Ebufo, dicit vulg; Ibiza, Salinis egregijs notã, tumultibus
studet militis, neq; obolus illis prebet. iã insulam, vniuersã depopulati sunt, fame adacti. ar-
menti aut gregis pecus iã Ebusanis restat nullũ, nec quid comedant aut quid serant vti ipsi
conquerũt. Ad Regẽ oratores miserũt, quos ego lachrymis effusus cũ animi angore audiũt.
sic viuitur cũ hac anara gente, sub rege clarissimo, tenebrosissima. Vos valet ex viber Iller-
da tertio Kalendas februarij. Millesimo quingentesimo decimo nono.
P. M. A. M. Marchionibus.

Dc.
xxxvi.
Instat le-
gato d; dia-
te. Ab yr
Aragonis
Cardinali
õ pullis ve-
nit; de pã-
pa funera-
li Cæsaris.

Februarj die decimo septimo Barchinonã puenim;, hic põtifici; legat; instat vt classis
mittẽda pparet; repẽtinã Romẽ turcarũ timet irruptionẽ. Cardinalis Aragonis regto
sanguine ort; pãt. Naturã ad adiũt morte dubitat, repẽtinãq; rabid; fuit exit; De
curijs sũt hæc, denobis vero, eadẽ facta e Laletanis, Catalanes dicitis pposito, q; i Aragonicis
cõuẽtib; p eadẽ Aragoniũ protonotariũ, iterũ iã die, ob ppalatũ aut Cæsaris abijt, pullas
sũpstit vestes Rex, sũpstit & vniuersa curia, põpa ficialis i tẽplo primario structa e, q; iã a tãto ne-
pole tãto auo instrui debuit. Coronã imperij speram; ad regem nũtun venturã; electorũ be-
beneficentia in eum, Legati pontifici postulata iam auscultant, terrestres ac maritimẽ cen-
setur Neapolim versus mittẽde copte. Timent hi Belgæ regij nõ minus pontificis auimũpro-
nũ in Gallos. Minat; est Legat; sepe numero cõuẽturũ Põtificẽ cũ Gallo, ni classis pperãter
instrueret; suspicamur & iã cõuenisse, aliter enim nisi necessitas vrgeret, ob dormiret in pecu-
niis exhibẽdis. Durũ est illis amplexãdas, & sub spe apparatus, dissoluere. de iã coactis non est
cogitãdũ. Rex Gallus apud Angliũ instat vt in sui fauore ad electores scribat. Recusat Anglus
eternũ q; recusat bit, licet apertõ fœdere sint colligati, animis tamẽ conuenit mun; q; est inter-
ros immortalis simulas. Nitit Gallus totis vtrib; a nro Rege electionem imperij diuertere.
Sibi efflagitat primũ. Sed si asse q; neq; bit, fauebit tertio cuius. Laurẽt; Medicis põtifices ex
fratre nepos, Vrbini dux, graui laborat egritudine, est sũt impattis, nõ paret medicis; pteca
citato cursu Florentiam petiit Cardinalis Medicis; cuius propinquus. Pontifex egre fert eius
morbum. Est tamen adeo bonæ nature q; facile difficiet quicquid euenierit. Vale Barchino-
nẽ duodecimo Kalendas Martij. Millesimo quingentesimo decimo nono.

P. M. A. M. Archiepiscopo Durachensi Papali sacratissimo maiori.

Dc. xxxvij. Durachensis ad urbem legatus ne clausis parata mittamur efflagiat.

Vas habuit abs te literas, ex quo a me ex villa Popula Auguste Cesaris vicina ubi ego semotus a molestis curialibus ocularer, mecum meridiasti ad urbem rediens, cur a me petis ut quid nouemergat tibi significem, donec apud nos est Romanus legatus, que ad has tu regiones extremas comitatus es, Ingeniſcebat, uti ego tuq; testes sum? Legatus q; tepide clausis pararetur plagit peccat nunc q; sit parata, verit sit soliti, ne mittatur efflagitat: q; noua formido est hec exorta repente, pauloante Turcharu furores tremebatis, nunc nos videmini extimescere: si forte qd aduerſe machinasti estis, quid vos in suspitione traxerit vos videritis. Bis mille sunt & quingenti equites cataphracti, velites paulo pauciores, pedites aut decies mille de finati Neapolim traſſicent. Abominandu aliud quod i sumum potifficis dedecus fertis emergit. Quid arbitramini iudicatu de nefario doctore Martino Spinoſa sacre rote auditore, q; se procuratore causar, cu sit iudex, efficiat, hoc ne papa dissimulat, hoc ne cōsentit? Quid miru si Christus passus pcurator Petri nauicula, aut scopulis collidit, donec putris tabulis ab ea disceptis, nouis & recentibus incolumibus reficiatur, tale facinus admittit ut id sit iudex causis alienis & pcurator, contra Regis familiares pferim, cuius est fauore exgleba esse homo, q; aptus sit scriptoribus capus de quocunq; mortali in vtramq; parte meo nomine potiffici aperite. Nisi Spinoſa flagitiosas ipinas & collegas eius amputauerit, ptere i vult cogemur qualis potiffici sit patetia. Duodecimum Ianuarii diem als rapuisse Cesarē ab orbe terrar, id scintellegeram, dies laborauit egrotus viginti, teneros puella amplexu fama est illi pperasse in tertiu fluxu saguntis, obit in oppido inferforis Austrie, nomine Vek. Vale Barchinone te primo Kalendas Martii. M. D. XIX.

Dc. xxxvij. Quid repertum in Cesaris ga populano.

P. M. A. M. Marchionibus.

Aditu gratiosu est qd fuerit inter archana Cesaris supelleſtilia reptu, duas quocunq; pſticcebat secū habebat Arcas, graue iumentu onerari gestamē. Auro plenas putarū biculari semp ad casus inopinatos parato. Marmoreas repererū tabulas sepulchrales, q eas incluserit nemo reptu est, testamēto ptere explendo sue domesticę capelle ininitatos & cantores pfect, neq; maioris dignitatis queq; familiaribus nil legauit. sui studiosos ait, nō ipsi bene obnoxios fuisset. Mortuo Cesare dux Bretiberchensis e Germanis principibus vnus a Cesare dū videret ob rebellionē priuatu in impium, pcuratur Germania Gallo Rege stimulis et pecunia fauete, trāſiſiuit. Flectores aut uti moris est, in traſemēſtre suffragaturi de corona imperii cōuenient: illi distulerunt, res deserit ad potifficē. Qui & ipse nitit toto conatu nepoti Laurentio apice eū imperatoriu cōparare. Magna vterq; potiffex & Gallus Rex electoribus pollicetur: duos habet Rex nō cōpetitores, ad eum tamē q; germanus sit, magnaq; & ipse offerat, dū reſturos animos arbitramur. Constabit magno. Nollet electores fulgidos auri nros nūmos, si offerant, de manibus infuſare, si e Castella pcpue, uti puto fore, exhaurient: dulce est ac iucundū hoc nostru virginēū metallū, in venustas & cūctis mortalibus gratas formas diductū. Ad alia, huius mensis die quinto Rex auro suo vellere proceres insigniuit, dicit vulgus Fuson. Est collo pendens agniculus aureus, obsequentię vinculo astringuntur qui suscipiunt. Magnus affuit Comestabilis Castellę. Assuerunt & duces Albę, Cardonę, Begtaris, Princeps Vissignani, Almirantis, Asturicę Marchio, cuiq; fuit in templi maioris sedibus locus assignatus, cuiusq; sēmatibus a tergo deſcriptis, fraternę religiois est quoddā viculum. Aderāt et veteres alii in id collegium alias admissi. Si affuissetis & vos decentem agnum vestris peſtori bus ex pulchre laborato pendentem torque habuissetis, absentibus hi non prebentur honores. Vale Barchinonę Nonis Martii. M. D. XIX.

P. M. A. M. Marchionibus.

Dc. xxxij. De solenni pompa funeralsi Trinitatis.

Dixi alias functum vita fuisse magnum Trinitati in exilio. Allatus est pompę funeralsis eius ordo, nulli Regum fuit latior preſtita. Mille pſo numero pueri, puellę mille, rustici bis mille cereos pheretropullati preſerebant singulos, vna omnes voce clamabant: he morto il padre dela patria. Sub lingua multos e conuerso in murmurasse credendum est, nec in merito quidem: illis enim nouos motus semper in aduerſe factiois ciues querant, animus in quietus. Italam perturbauit sepe vnuerſam, pheretropullati sequentur cataphracti equites centum, signiferi quinquaginta, scutarii totidem. Trinitatis sēmatibus in pſtis pullis vestibus terram vertentibus, ex affinis & amicis mille nobles bustum comstabantur, et gestabant tractum. Via qua sumus ferebatur cooperit pulla omnes. Religiosis templis omnia conuocata; stratum euacuata, hore: fuit numerus cantibus omnes

mortuo gratias agebant, quas viuo minime forte egissent, a mortuo nanq; cœrēum quisq; ingentem est assecutus, quem a viuo non rapuissent. Hęc & inania multa, vnū ex his omnibus mihi elegi non tacendum. Est septuaginta viro conueniens hutufinodi. Iacobus Trinitatis cui nunc quietu nunc quietat, conſonum est vite, an post mortem quietat, qui patri am quietere nuncq; permittit, ambigo. de cōuicino meo Trinitatis satis, extremum illi dico vale. Germana ex catholico Fernando vidua, ex Regina transformata est in Marchionissam, Vmbratli Brandalburgenſi Marchioni nupsit, Impudice iam sese ostentat, gemmis auroq; onusta. Hoc Rex promiserat, si verus Marchio elector huius frater suo adesset suffragio in electione. Nullum habuit magis aduerſum bona femina, de cōditionibus nil curans rem apprehendit, verba non fecit irrita, fecit enim opus exegit, & vestris diebus quadragesimalibus: ardentius propterea furit, quia quo flagitiosus aut impudens quid committitur, eo tenacius absorbetur. Barchinonę decimo sexto Kalendas Aprilis. M. D. XIX.

P. M. A. M. Marchionibus.

Vorago hęc in exhausta Caprensis, quę non solum Regis & regnorum eius facultates expilat ad ossa vsq; sed honorem & famam deuorat, cōmentu reperit nouu, quo si qd reliquiarum auri restat, id omne recolligit, vindemiauit Castellana vitina, sagaci nūc nāſo querit, si latens inter palmittum folia racem? aliquis, acerbus a frontatoribus relictus sit, ut illi ipse decerpit, Regis supplicatu ipso impellente impetrauit a Pontifice mandatū extorquendi redditu omnitu ecclesiasticoru decimā. Rem tentauit Hispani audiam, nec i conciliis vnq; generalibus exigit permissam, nisi iam alienę legis hostes irrupissent alicubi contra Christianum nomen, si patietur Castella id onus, erit eius exactio ingens, vndecies cetera millia misisse hunc & minores Arripas in Flandriam dixit alias, duplicarunt ab eo tempore forte tenacius anſam, extorquendi modos excogitat, quos neq; Crassum aut Midam reperire potuisse crederetis. Non inficior, quin Hispani met sint neophyte sagaces ut plurimū, qui arcanos Belgis ignaris circulos detegant, monstrantque digito ut præda partem ipsi assequantur. Attamen quę debet admitti excusatio de Capro, cum videat his artibus aperte iri perditum & regna & famam pupilli Regis optima nature, quem educauit, quique adoleſcens adhuc illius fidit consiliis & solam forte putabitis excoriari Castellam. Multo rabidius mandunt spumas Neapolitanum Siculumq; ac regna cetera nostri maris Hispano iugo parentia: hinc illorum ploratus & planctus exaudiuntur. Vos valete & vestre Castellę futuram deteriorē calamitate expectate, ne quibunt nanq; Hispani tantam tāq; in nominosa expilationem diu perferre. Sed vereor ne fero sapiant. A Germania proximi veniunt oratores ad Cesarē, quę ferent habebitis. Valete Barchinonę Nonis Martii. Milleſimo quingentesimo decimo nono.

P. M. A. M. Marchionibus.

In Francordia vrbe Germana Imperatorum electores conueniunt. Speratur electio in Carolum Regem nostrum. Super negotio autem Nauarrę quę repetitur a Gallis terunt oratores, et re infecta redierunt. Narbone pedem fixerant, in Gallia conuentui assignata est ciuitas mons Pefulanus, vulgo Mompeller. Nondum ad statutum venerat locum magnus Francię magister, ad controuersiarum discussionem audiendam, cum Parisiensis antistite, & multorum Regum a secretis Roberteto, ob longam rerum experientiam Gallicarum negotiatiomum sagaci directore. Venerunt tandem Galli, adierunt nostri: Mos ille Xebres de quo multa, & Mercurinus a Gatnera magnus nostri Regis Cancellarius vir integer, incorruptus, & Belga Iodocus argumentator egregius, cum plerisque Castellans iuris peritis. Res fuit discussa minime conclusa. Per vrinam egerebat sanguinem magnus ille magister Gallus. Interit eo morbo. Nostri autem veriti ne si res ad Christianissimum Regem deuenisset, forte detinerentur, sub pretextu alterius sufficendi defuncti loco donec fines Gallos postergauerint longis regressi sunt itineribus. Eodē nisi iure se retinere Nauarrę arguebat, quo Galli Narbonensem & Tolosanam prouincias retinent, a Martino pontifice Gallo præſentia cum Hispanis ablatas, Regis Aragonum rebus in prædam datis, ob inobseruantiam, ut Martinus ille Pontifex Gallis formato processu prædicabat. Iuratū a Laletanis reperere oratores Germanos quos diximus aduentare. Sed corregnantē nō absolute. Controuersis diu actū est. An matre viuente liceret Regē appellare, et an sup additis cōditionibus matre annuete, aut si mater respicit, si est in malida, uti arguitur. Ab vrbe aut habem? mortuū esse potifficis nepotē Laurentiu Vrbini ducē: audita illius morte patrum potifficē atum hec verba dixisse. Deus illi parcat. Si diutū vixisset et patrimonialia vnuerſa et nos ipsos dilapidasset, et an enim prodig?

Dcxi. De varijs artibus quę sunt ad pecuniarum emunitionē.

Dcxi. De conuentu nostroru in Gallia super perſuauar.

Laus magistri Cancellarii.

Boni est stomachi papa hic noster, hoc sub lato facili? erit iter nostro Regi ad imperium. Durus fuisse? copetitor. Barchinonae idibus Iulij. M.D. XIX.

P. M. A. M. Marchionibus.

Dcxliij. Quid iqtat Loayfa ora toia Turca quomodo tractat? fue rit. Descrip tio magni Turc, com paratio Peribaffa ni & Capri.

A Selimpfacho Turcaru? principe rediit orator Loayfa, de quo alias. Ad me venit. Amplam sui difcurfus ratione mihi pbuit. In Andrinopolim curia reperit, ea vrbis a Constantinopoli distat itinere dierum trimum. ducitur, sed semtuinco, ad principem: vtrunq; enim illius lateris familiares aulici clauderant, ipso per duos thesaurarios secretiores vtrunq; astricto per lacertos. An genus aliquod telorum secum afferat latens interrogatur, se nullu habere inquit, totum perquisituere tamen, suspicari videbantur. Ex patriae vetere consuetudine id aunt non suspitione fieri. Introducitur tandem, supposito puluinaru solo futoris more pedibus reductis se debat Selimpfachus, Perfice induit, ex quo Sophiu? Persaru? regem se viciisse predicat, A dextris arcu, a sinistris latu? enses stratos habebat, paruu? esse ait & macrum, isterico fere colore, oculis semiuiridibz, magnis, ampla fronte & pectore: assurrexit oratori parumper, refecit illico, tentauit accedere orator, vt Hispano more illi dexteram osculetur, ac si crimen aliquod admisisset retractu? fuit, cu? rugosis astantiu? frontibz. Creditatis oratoris literas accepit primarius Selimpfachi educator qui aderat stans pedibus. Is Peribaffanus appellatur, autoritate esse dicit maximae, ac ture merito. Ad salutatione? & victoriaru? congratulatione? ab oratore prepositas nil respondit Selimpfacho. Ita reducit ab iustis comitibus nif orator, inciscus an sit vocalis an mur? Selimpfacho. In hui? principis curia & regnis fama est magna rum rerum quas gessit auctor? fuisse institutor? eius Peribaffanu?: hinc pot? colligi quantum vel erigant vel sternant principes educatoru? consiliis: sua Peribaffanus fide in pupillu? suu?, illu? euexit ad lydera, qui erat inops, elect? a patre. Trahit nifum regnis onustu? pcpitum istu? euei? tis Capri auaricia. De crudelitate Selimpfachi multa ferunt, imperii causa fratres duos, nepotes quinq;, pfectos genitoris decem peremit, & manu ppria quosdam ex his q; patri viuenti consulebant, vt foris retineret, ne fereret in regno simultates: septies dicitur no sine vtra? discrimine collatis signis pugnasse. Mendax est & fallax, auarus etiam, iustus tamen, est omnibus for midololus, cupidum se ostendit ferendae pacis cum nostro Rege. Multa pretereo misit narrata quia non ea facio digna memoratu. Barchinone decimotertio Kalendas Iulij. Millesimo Quingentesimo decimonono.

P. M. A. M. Marchioni Mondetaris.

De moribz Selimpfachi.

Dcxliij. ptoiper ad Regem, De Electa duci Sibgo situta. p ratur Regis spectantia p currit & littoralia loca vastant. De cleri conuictu contra viciam.

P Rosper Columna primas familiae Columniae Romanus Regem venit salutatum, vt is cuius familia est Hispanae coronae obseruatrice, ob multa quae habent Columnenses in regno Neapolitano municipia honorifice susceptus est. Quid illud afferat nescitur. Ad alta. De Vesca oppido in Granateni regno, quod ab Albæ duce deserat, inquisitum non potuisse catholicum Regem Ferdinandum id oppidum abaltenare a corona, inquit gubernator esset Castellae non Rex. Iam oppidanis iniustus est duci Albæ restitutum: erit hoc nostro Faugardo Marchioni sub mea disciplina tibi condiscipulo molestissimum, qui semper ea in re duci Albæ fuit aduerfatus, oppidanisq; dedit in ducem suppettas. Ignominiosum audialit uel factum, veluti elegantes per aulam regiam solent tuto deambulare, ita pyrate coram nostris, curiae dico ac Regis vultibus, in prospectu velificant. Mediu? videntur ostendere nobis vnguem: littus vniuersum hoc infestant, in praedam dedere oppidum ad militaria hinc duodecim, duxere captiuos victinos omnes & maiora minant, proh dolor, proh dolor. de obolo expendendo ad hanc damnosam ignominiam tollendam nulla mentio. De hoc satis Ab vniuerso Hispano clero assunt procuratores, citor & ego ad conuentum, vt Granatenis metropolitanae prior. Inter Silla versor & Caribdim, i Regis postulata dicere nefas est, quia Regis sum rerum Indicarum fenator, vt annuatim tributum graue, horrendu? auditu. Ibo vocatus & tacebo, compefcam digito labra, vel Toletanis suffragis rem Granatensem creda vnanimes omnes eunt pedibus in negatiuam, Pontificem arguunt id nequisse concedere. Conciliorum sanctiones adducunt in medium, quae decimam posse a Pontifice peti vetant, nisi tam ab hostibus nostra religio re ipsa comprimatur. Ad congregatos procuratores missi sunt a Rege, maus a Regis corrosoribus iuaiores. Cardinalis Dertosenfis regis adolefcentis preceptor. Comites illi dati sunt, Mercurinus a Gatnera magnus regis Caellarius, Burgensis & Pacensis episcopi, Bisuntinus decanus, Belga Panormitanus designatus antistes, et Licenciatus Vargas thesaurarius, Oratorum officio male vsum, quandoquidem non rell quere per suatos auditores. Nil responsum est praeter negatiuam. Neq; libum ex hac farina si bpinset bonus Caper. Vale Barchinonae, quarto nonas Iulij. M.D. XIX.

P. M. A. M. Marchionibus.

F Anste foeliciterq; factum optate, vno electoru? consensu Rex est Romanorum nuncupatus Carolus Rex noster, cuius ingenio, cuius indole, cuius benigna natura nil foelicioris cuius gentio nil infoclicius, qui teneram etus aetatem ab aducatione tyrannica no preferuauit, per celeres cursores qui citatis equis volitant cum talibus preceptis nunciis. Habemus conclusum fuisse quarta Kalendas Iulij in Francofordia, vbi conuenisse dixim? ad id ministeri electores, vultis electorum nomina, vt quicq; suo suffragatur ordine accipite. Tres primis fruuntur suffragis archiepiscopi, Albertus Maguntinus, Hermanus Coloniensis, Richardus Treuerensis. Sequitur Boemiae Rex qui per procuratorem gessit. Dehinc secularis alii optimates: Ludouicus Palatinus comes, Federicus Saxoniae dux & Ioachmus Brandalburgensis marchio. literarum titulus ab electoribus missarum hic est: Omnium serenissimo potentissimo principi & domino dno Carolo nato archiduci Austriae, Regi Hispaniarum, vtriusq; Siciliae ac Hierusalem & duci Burgundiae, Brabantiae comiti, Habfburgi Fladriae, Tirolis domino nostro clae mentissimo. Epistolae calcem his claudunt verbis: Electoris ordine & significatione narrata, humile, debitum, & promptum nostrae seruitutis obsequium de hoc satis. De classe nostra parum per. Classi praefectus est Caprae comes, vt quippe aptus ad magnas prouincias capeffendas, est iam semiparata, ingenerit. Roftratarum nauiu septuaginta, triremium terdecim: timet Gallus ne ad perturbandam in se Genuam, dehinc Mediolanum intratur, propterea Genuenses in remis feruntur habere triremium & leuissimorum nauium copiam in actu paratam. Quando vela ventis dederit particularius quae & qualis erit habebitis. Valet in terea Barchinonae idus Iulij. M.D. XIX.

Dcxliij. Est elect? imperator? Ber. de illis genio & ingenio multa. Rurq; elector? tmo? mina. 8 clas se amittit?

P. M. A. M. Marchionibus.

Q Vidagatur in conuentu hoc Laetano accipite, quando huc puenim? hi clues cu? lepidio furris nos exceperit dicentes: dupliscibz & qdruplicibz aureis numis Aragoniam implefiss, nonne oportet & nos, qualis illi? aur? vrginalis indici sapor sit, degusta re? Noue egiffis in Aragonia menses, duodecim est aequu? apud nos, putabam loco dici, in rem conuertit vt video, amarus hic lepos. Anni sa est pars dnmidia trafia, nec ceptu? est agi qcq; Insurandū de dando nomine Regio, logioribz & iurgiosioribus argumentis hi distulerunt q; Aragonens. Nunc est grauaminu? contentio preposita, dicunt ipi Greuges. Est horu? grauaminu? tanta postulatio vt arbitremur ad Regis ariuu? neq; obolu? prouentur. Balbutens Berengell? quinquaginta partita Rege ducatorum millia: de triremium, cuius fuit diu praefectus, gubernatione: ac si pclaru? aliquid multoz annoz intercapedine patraffet, non finient curiae, donec ad vngue postulata omnia copleanf, e veteribz scriptis diplomata corrofa, nulli producant a Rege Martino & reliquis successiue Regibz Aragonu?, audita nunq; admittit tamen a curiis, cur ista nulli Regu? petita nūc petatur interrogati: Laletani respondunt, cernere se Flamingoz & Galloz Regu? regentiu? cogitatus q sunt aprehendi quidquid venerit obuia vt au fugiat, tanq; ex hostiu? terra: ppterea nolle se neq; debere, q sua sunt, amittere, q preteritis Regibus omittent, quia & patres eoz nutrierat & filios ac se aluerat: si Reges obsequiis & donatiuis psequamur, in nos ipsos & lares nros cum eta reuertebant. Hi sunt hoz ciuu? sermones, hi loci couersi in esse ritum, ad ossa vsq; nos corrodit, tum hospitiorum conductus grauibz, tu alimeturu? mira caritate. Barchinone decimotertio K las Augusti. M.D. XIX.

Dcxliij. De grauibz exactionibz a viatoribz defensis. de varijs op postis affectibus. De clari & a letanorum.

P. M. A. M. Marchionibus.

N On magis vni est carceribz detinentur, q nos in his terris. In consibz quicq; cupit i Castellae redire, ter excoriat subueftigalu? nomine, e Laletanis in Aragonia aut Valentia primo, ex Aragonia in Castellae secundo, nec leni? aut miti? intra Castellae fines traftant a qforibz & publicanis viatores. Ac si hec regna Turcis, illa Sophianis per sis pareret ita dura est exactio, ex antiqua priscoru? teporu? consuetudine, in quibz sub Regibz diuersis, diuersisq; animis vixere hoc euenit, sub vno nunc Rege accipietia leges, inueteratos retinent tamen mores. Sed coprehensos nūc alia nos tenet ratio. Rex optat hinc discedere, Laletani sentiunt aliter: vellet Rex ne Greuges peterent. Statuunt Laletani neq; obolu? ptermittere. A aperte dicit se nil vltra expeftaturus a Rege, qnt intelligunt solo discessu? inhiare, ex Belgarum & Gallorum, qui eu? a teneris educarut, consilio. De Regis indole nil satis dici potest: excellentissimae naturae ac munificae est, sed veluti capistratu? trahunt eu? auarissimi nutritores, neq; didi cit facie vertere, aut aliud eligere, q quod illi suadent. Quos neq; abiffus auro sacra fatura ret: hinc p inuidia recto neq; iuncto oculo Hispanum inspicere quicq;: formidant ne de ipsoru? faucibus pdc tollantur. Callidiz hos Laletani q; vos Castellani cognouerut. Ab his neq; fuz

Dcxliij. De grauibz exactionibz a viatoribz defensis. de varijs op postis affectibus. De clari & a letanorum.

firis atomi, neq; cineris faullā assequent vnq; si forte soltu tercantur milliū librarum quæ ducatu sunt minores parte duodecima, donatum Laletani assignauerit, illud inter se sub graua minū occasione partientur, labra super hoc mordet Caper & cæteri minores cerberi Laletani qui eos nosunt neq; timent, derident, rabie premuntur illi, saluam deglutit h, sic viuitur. Valet Barchinonæ quarto Kalendas Augusti. M. D. XIX.

P. M. A. M. Marchionibus.

Castellanis dilacerationibus ad Neapolitanas diuertamus parumper. Quæ ferant accipite. Illustrè huc Prosperum Columnæ familiæ caput in vrbe venisse ait vox populū, & forte non vulgarit, ad Caprensis ingluuie famam. A misero pupillo esuriens educator. Soræ ducatu in regno Neapolitano extorsit & vna maris præfecturā. Is magistratū dicitur Almirantatus. Audio & alia multa in illis terris, Capro suadete. Rex mutaturū se Ramonū a Cardona virū iā longa reū experientia prudentē in illū regni gubernaculo sepe locutus est. Dedit operam per callida stratagemata bonus vir vi res ad progreis aures deueniret. Ramonus ne tanta iniuria afficeretur, per Prosperū ipsū obtulit Capro centū autū & viginti, nōnulli centū quinquaginta ducatorū millia sub nomine venditionis ducatu Soræ, ac præfecturæ maritimæ, quosq; sunt reddidit non tati faciedit, puteos implet Fladricos hic bonus Caper, & Regis pupilli domū exhaustā & conq;stibus plenā relinquit. Ad olivastū illū corrodit. Millia ducatorū annuit plæriscq; Rex ex necessariis, qui centū argenteos nunq; sunt nūmos assecuti. Sunt de paruis lupis inter quos Timpansitria qui Carolū Regē Franciæ, quando Neapolim petebat, fistulā pulsando scurrā imitatus comitabatur. Sunt e cubiculū seruis non pauci quibus multo plura ducatorū millia impartitū est Rex, q; obolos vnq; possederint: ex his lupulis innumeros habet apud se Rex famelicos hiantes. Hi ad quater & quinquies sextes etiā & decies millia ducatorū fauces aperitū. Caper autē & stabularius, Brixianus etiā quidam & Beurre Marchioq; ille qui Germanā ex Regina transformant in Marchionissā, nō aperitū crumenę ligulas ad hanc tenues eficas. depauperarū hī & Siciliā. Ex Sardinia tentarū Marchionatū Orestani reddidit, ad exonerāda Regis Ioannis debita designatos, absorbere. Sed id Aragonis minime passi sūt, plura dicent alias. Valet Barchinonæ Kalis septembris. M. D. XIX.

P. M. A. M. Marchionibus.

At classis bonis auibus: quarto & quinto decimo huius mēsis vela dedit in altū. Vgum Moncadam Siciliæ quondam proregem illi præferunt, recusant Capræ comes profucliam cui fuerat prius demandata. Neapolim putarat fore mittendā vti prædixerant vbi se arditraturū cum summa autoritate futurū generalem armorum ducem & forte pro regem, siue q; temporū sit alta ratio, siue q; Ramonus alter a Cardona diu prorex aurato præ occupauerit stratagemate vt multi autumant. Quo sit classis primū iactura ancoras ne scitur. Sicilia dicitur ad stipendia militib; persoluenda paratā habere pecuniarum ingentē summam, quia sit in lupi rapacis faucibus, ambigim; an eas sit relicurus pecunias, qui nulli parci pecuniæ. Inueteratam tmemus cupiditatem. In præsentiarū autem classiaris sunt stipendia magis permiffa q; præbita, sarcita tamen discessit classis neq; deesse quisq; dicitur ex eo numero quem supra memorauit. Caprensis comitis conquestus acres sunt, facultates dilapidasse ait suas, tum in filiorū quondam ad Regem dum princeps esset missorum impensa graui in Flandriā, vbi conuiuia & magnifica hastiludia celebrando ingentes opes consumptierant, tum quia ad hanc expeditionem designatam ex patrimonio terdecim ducatorum millia penderit, in parandis quæ ad rem tantam erant necessaria pecuniarum petit iacturam refarcitū, quandoquidē honoris non licet. Valet Barchinonæ decimo quarto Kalēdas Octobris. Millesimo quingentesimo decimo nono.

P. M. A. M. Marchionibus.

Este vrgemur. Badalonam a Barchinona villulam milliaria distantē tria Rex petiit. Cōtagio est ilico subsecuta, longē Rex Cæsar aufugit, oppidum a Barchinona milliaria distans octodecim dicunt leguas sex inhabitat, turrim ego itinere in medio sanctæ oliuæ quondam atrium incolo. A diuersis Germaniæ Belgicæq; Gallicę regionibus oratores confluunt, est ingens cōcurfus. Venit principum electorum nomine comes Palatinus, electio nē imperii stante sulca optumatum corona obtulit. Res visu digna sine ostentatione vlla tantū honorem suscepit. Rex iam Cæsar quidquid in humanis præstare fortuna potest, vifus est nihil facere, tanta est eius grauitas, & animi magnitudo vt habere sub pedibus vnuerfū præ se ferre videatur. Germanorum Principum nomine suadet hortaturque Palatinus orator, vt ad coronam capefcendam se accingat, properetque. Auscultat libenter nuncium

Dc. xlvii. De magis & paruis lupis multa/ quam er/ conit & cor/ rodāt Regē

Dc. xlviii

Dc. lxx.

Quā magis/ gni animi/ sit Rex & grauis.

natalis patriæ cupidus. Belgæ familiares domestici onusti auro libentius. Sed hiatu audior re satrapæ ipsius, quorum consiliis regitur libentissime. Hispaniam Hispanis esse relinquentiam, Flandriam Flandricis esse commodam publice fatentur. Valentinus differt vt suspicatur contentus. Amittitur se regnum illud prudentiores Regi pgnosticantur, vt accesserit. Nil curandum auari suadent. Redendum in patriam & coronam imperialem esse quærendam aiunt, vincet arbitror contreraneorum postulatio, qui suo student commodo, & suo desiderio optatum arguunt causam, de imperio scilicet. Sentiant & a Valentino neq; obolū se habituos de donatio, quia graua minū intelligant petendorum summam esse numerosior rem: dicunt & Valentini greuges, fertur præterea triginta iam ducatorum millia sub graui foenore capta, sub spe donatiui eius præbendit, si curiæ Valentinae celebrabuntur, ita teritur comeditur, corroditur, absumitur ab internis educatores, & foenorum magistris. Non desunt qui arbitrentur & iudicent, id a suis met primonib; agi data opera: quia Gallico sint nomine affecti, secretaq; a Gallis recipiant stipendia, quo miseri iuuenis vires hebetent, nequeat si forte cogitauerit caput erigere in Gallos. Hæc varie summururatur, hæc vt colligo suscipite & valet. Barchinonæ pridie Kalendas Decembris. M. D. XIX.

P. M. A. M. Marchionibus.

EX Afrā vrbe Tabraca, Bugia dico, venere nunciat obfessis nostris pñditis, agrestibus herbis, neq; illis ad saturitatem contentos quinq; se aiūt mentes egisse, arcib; inclusos, neq; sine vitę dicitur imine inde caput exerere. Ea se pati extrema inquit, ne si ab Afris deprehendant, dedere arces cogantur: se tantū dedec; nō admitturos, vt spiritu anhelante cedant hostib; , remq; a suo Rege creditam amitti patiant, quo animo id referat memoratu dignū est. Bis cocti tñ panis simulā ad esum & pulueris globulorumq; tormentariorum, quo accedentes hostes queat salutare, postulant sibi & focis dari. Ita leuiter super ea crumma sermocinatur ac si de Scacconum ludo fieret mentio. Quanta sit in tuendis arcibus creditis vestrorū Hispanorū cōstantia hinc colligite. Ab orbe nouo scribitur, Franciscū Garatū Ianiaicæ insulæ gubernatorē, ea est Hispaniolæ & Cubæ australis, ad cultū redegit tale Ianiaicā, vt in ea colonias iā plures crexerit. Vbertate soli beata est ea insula, in qua vix toto anno diei ac noctis noctitur discitimen, ibi teperies gratissima, culturæ magis q; auro legendo intendit, licet ibi aurū reperiat. Armentis gregibusq; refera est iā, cogitat Garatū alias quere vicinas insulas ad id naues instruxit sua impensa, est alud referētū. Moneor vt me appare ad iter Valentia verfus. Hieronymo Cabanillæ ptoræ cohortis præfecto futurus comes. Irrita puto fore q; isti regio nomine petūt, vt scilicet Valentini iurēt Regē absente & donatiuū, pñenti dari solitū post exactas curias, dat absentū. Neutrū arbitror assensuros. Audiuim; Valentini populū de insurgendo in proceres & nobilitatem cogitare. Nos ibimus, quæ successerint habebitis. Valet Barchinonæ Kalendis Decembris. M. D. XIX.

P. M. A. M. Marchionibus.

Scrupū alias ad reptas nouas terras, Olloā, Iucatanā, Cozumellā missos fuisse a Dieco Velazquez Cubæ p gubernatore milites, sub ptoze Fernādo Corteso. Hi videtes eas quas p henderūt terras, auro abundare atq; argento gemisq; variis, pedem figere & coloniā erigere cōstituerūt. Nulla de Dieco Velazquez progubernatore, qui eos miserat facta mētiōe. Magistratus inter se diuiserūt, ad loci populic; sedem optatis regimē. Nuncios ad Regē destinarunt. Ecce illos cū donis ingentib; ex auro argentoq; ac variarū volucrum pennis arte mirā laboratis, a regulis ex cōposito & rerū nostratū pmutatione habitis. Mira de terris illis referunt, de vifim; humanis pcpue: de illarū regionū reb; , particulares cogito cōdere cōmētarios: modū epistolæ transcendere, si de vrbū illarū magnitudine, de viciari platearūq; ordinē, deq; legibus & libris cæterisq; viuendi modis, velle in pñentiarū facere sermone: petatatus hæc scribo. Valentini tendo. Valet quarto nonas Decembris. M. D. XIX.

P. M. A. M. Magno Cancellario Mercurino a Gattinera & Ludouico

Marliano episcopo Iudetenf ambob; Cæsaris rectorib;

Per horridos Carrasse mōtes & vias fere pscipites pelago rugieti imminētes, qua despicit pendo viscera sentiebā præ formidine mortū quodā perturbari, & p colles Vallageros latronū insiditis, ob saltus nemorosos & cōcauas rupes aptissimos, Dertusia, debic Valentia puenimus. Valentinus reperim; ex recētī fama q; Rex ad eos nō sit vētur; mēsisissimos: sunt in hoc regno vti in Laletano tres status, quos ipsi brachia vocant, Ecclesiasticū, Militare Populare. In Populari regni vrbes & oppida cōcludunt, oculum potius a quolibet ipsorū, vt nobis præbeat extorquebitis, q; vt Regem nominent absentem, neq; absentī vel obolum

De miserā da pda.

Dcl. De calamitosa esurie ubi ugiāno-rum militū & autor Galeniūm

De obeno no & cone no.

Dcl. De Calcutio multa

T sūt

praesent, superuacuum est insulare, se delusos & despectos effedicunt, nisi Rex eos adierit curiasq; veteri more celebret apud ipsos. Mechanici nobiles iam expellunt, audent nemo generosus in hac vrbe morari, festis diebus contra gubernatoris & reliquorum Regis & Regni magistratum assensu arma capiunt, ordines instruunt, & pugnae simulachra exercent, ac si eundem esset in hostes. Nimirum se oppressos fuisse a nobilibus haerens conuersum, populus in libertatem se uendicant, nemini e magistratibus parent. Nisi Regem ergo Caesarem huc adueneritis cum ignominia graui, regnum hoc amittetis, & forte labes haec ueluti contagio ad vicina regna transiit, vos qui Regem magis qm Regis costas, quas isti vestri collegae corrodunt, amatis: rite consulite & ualete ex vrbe Valentia idibus Decembris. M.D. XIX.

P. M. A. M. Marchioni Bellecensi. P. Fagiardo.

De. lll. Quid cardinalis peccat a Galenino.

De totossem hic habemus Cardinalem a Caesare missum, ut Valentini regnum acceptet ipsius manu iuramentum, quod absens positus ambabus manibus in euangelis presertim de seruandis Valentiniurum priuilegiis & patris legibus, sunt in proposito constantes, ne absentem non iurato aut curiis celebratis quicq; tribuant. Rex autem ipse dicit Barchinonam discessisse Castellam uersus, nos sequemur re Valentina in septa. Sed audi quid paucis ante dies accidit Barchinonae in conditum apud me tumum; Cardonae ducem, quoniam intelligas qd aduerserent Barchinonenses inferre vim tentantes: est in hac regione carnis um penuria. Ex agris numerum quandam ueruecum macellarum ad lanos curiae diuidendum ducebant. Inter erat illis ad macella perducis atrium; ducis economi partem arietum ad ducalis familiae usum inuictis gregis ductoribus, soluti tamen eorum praesertim, detinent. Proclamatum est per totam urbem assuetum eorum symbolum. Viasora, viasora. Gurgurrit tumultuarie ciuitas uniuersa, ducis domum armatis adit populus suu & duciles promunt simbulum; Cardona, Cardona, seditio exoritur ingens. Regis autoritas interuenit, se iustitiam administratum populo pollicetur, arma deponant imperat, ad sedandum populi furorrem, ducem ipsum cum vxore ac filiaibus, marem habet nullum, in se Rex capiti, ducit in palatium, domum dehinc aliam assignat a qua non discedant suo iniussu: non multo post soluti sunt, quia leuimum familiarum culpa non imperio ducis aut vxoris exortum fuisse intum rei compertum est. Valentinus uero populus crebris caracolis, ut uulgo loquitur, intedit. Ingentem eius atrium, quod reale dicitur, plateam replent, Zeneti Marchionem solum e proceribus patiuntur, siue quod illis benefecerit: pecunias in genere mutando & particularibus seditionis praesertim, largiendo: siue qd ipse tumultibus gaudeat, tria millia & amplius armatorum conuenere ad id ludium, aliquando sub vexillis octodecim, augent alii hunc numerum. Elatus est in fumosam ardentem superbiam hic populus, quanto sit tempore hoc mostrum duraturum nouit Altonans: ne serpat haec labes orandum est. Vale Valentiae. decimo tertio Kalendas Ianuarii. M.D. XIX.

P. M. A. M. Marchioni Bellecensi.

De. llll.

Vo condiscipulo Marchioni Modelaris, regni Granate protegi haec nota facies: curia foribus ad eum est iter per istam tuu soli urbem Murciam. Leo Decimus Pontifex post sui nepotis ex fratre obitum, Urbium & Senogaliam Fracisco Mariae Roboreto addeptas in ecclesiae patrimonium coeluit. Sero iam Urbinas eiecit terras illas recuperabit. Duriores habebit posthac competitores. Aliter sub ecclesiae nomine fautores expurgantur, si motus enenerit, qd Pontificis sanguinis causa, longo constat experimento coelutibus omnibus pontificiam esse progeniem exosam, nemo diu fruatur ecclesiae bonis a Pontificibus praebitis, uti sume & palleis euaneuit. Vbi sub Sexto quarto comitis Hieronimi Faust; Vbi Fracischeti sub Innocentio octauo; Quid de Alexandri Sexti multiplici propagine qua ad sidera usq; fortuna ludens prouexerat qui fuerunt illorum exitus: Valentini ducis praesertim, qd formidine Christianum gemis omne iam videbatur uelle perturbare, quod totis adibus Italiam uniuersam cum genitoris fauore faedauerat. His edo est exemplis debuisse Leo patris donans & Donati nepotes, ab ecclesiae patrimonio temperare. Dum haec scribo, ecce tabellarum a Rege. Reuocamur ad curiam. A Laetanensis fuisse male tractatum ait Regem: ex tertiis millibus libris, quae ducis sunt in quarta parte, quinque tantum & viginti Regi superstitisse a Greugibus fama est, & id residuum tenue scenus consumpsit, plusq; undecies centena millia ducatorum in Laetania Rex & eius Castellana curia reliquerunt, neq; obolum ab eis exhauserit, ditata est prouincia, depauperata Castellana: tam gemit sub pondere, quae succedet de us nouit. Belgarum familiarum ingluuies crescit, qua neq; Satanae facile esset neophita Bek

De comite Hieronimo & Fracischeto.

gis artes detegunt ad extorquendas a Castellanis pecunias, per officiorum & exactionu uenditiones e quibus partem ipsi rapiunt. Vale ex Valentia octauo Kalendas Ianuarii. Milleesimo Quingentesimo decimo nono.

P. M. A. M. Magno Cancellario Mercurino a Gattinera & Marliano.

Letentiat Valentinus populus vos iam discessisse, sperat tamen vos ad se diuersuros extinere, priusq; Aragoniam postergetis. Id si non feceritis, faxit omnipotens ne aliquando vos pcenteat: credimus Dertosenis, qui sano uirtu consilio & ego, uobis duobus inuitis, qui vestri estis pupilli amatores. O uocamur in Germaniam dicetis forte. Occasione oblatam de imperio: uis ne praetereamus: non inquam praetertote, non: In aliquantula mora dicimus non esse periculum. Illud in manu est aufugere iam nequit. Quid nam timetis? Non cogitabant electores facile de tollendis praebitis suffragiis, quia praecipue audiatimus ingetes vos pecuniarum aceruos illis promississe, quibus eos ambuissis. Nollent tam suauas aureas oblatas escas amittere, & aureo praecipue uirgineo, splendido, intacto, quo duplices illi & quadruplices curduntur: nummi: praeterea, ut uerum fateamur, dicite, quid est esse imperatore dicitur: est ne aliud quicq; qua altissima arboris umbra. Est solis radius per fenestram intrans, qui domum illum inet, apprehendite manu si potestis eius luminis uincolam, quam inde auferatis: parate uobis ex ea luce, quibus induamini sericeas uelles, replete mensas. Neq; decemtem familiam alere potest Imperator ex imperii fisco, ne dicam exercitus ad illatas propulsas dum iniurias, aut surgentes extinguere, si vos fallimini, multi uident quae sunt in re: caeteris inmissis dicite: Nonne Germani qui sub imperio uiuunt ab Imperatore ipso conducti ad bellum, ad hostes, relicto Imperatore, transibunt stipendio deficiente? Neq; proditoris se putat debere taxari, si ad exponentes numos serint, si deierint Imperatori pecunie. Quid ergo regem tantopere stimulat, ut pulpam adeo pinguem tam despecte statuatis abscidere, ossa corrota secuturi: quando pulpam nomino de Castella intelligo, de qua etiam desideranda cogitatis, licet uestri apud Regem collegae, qui & uos sua ferula deterret, eam fere demouerunt, & mille modis exspulerunt, Castella tamen est omnibus rebus abundans, a quibus resarciat queunt illae dilacerationes, ergo sanius quam illi, suo inimici commodo, ob id pupillo credito perniciosis, consulunt consulite & ualete Valentiae. sexto Kalendas Ianuarii. M.D. XIX.

P. M. A. M. Marchioni Bellecensi.

Tu me petitio fatigat, de populorum conquestibus multa enarras, conterraneo inhi Magno Cancellario & philosophorum maximo affini Ludouico Marliano nunc Iudensis episcopo. Regis nostri semi animis collateralibus culpa impingis, culpa quidem aliqua digni sunt, licet a culpa liberari mereantur. Aures habent Regis apertas, scio repletas esse amborum sanis suasionibus & monitis, parum tamen ad rem ut graue onus piorum educatoru excutiat. Si acriter insisterint ut oculos aperiat, ne se ab uoracissimis lupis, Capro caeterisq; suppositis a Capro cubicularis regi patiat: Rem sua in discrimine locabit: ibunt excusso sago ad nubila, exerere audent nemo lingua cuspidulam in illos, de cruciata rapata, qd ad solum hostilem uium concessa est: de tributis, quae seruitia uocatis, de mutando alcaualie tributo, qua mutatione uniuersorum Castellae regionum agricolae, negotiorumq; tractatores a questoribus excoriantur, uti fieri alias solebat, per mille fraudes & caustillationes. De uenditis magistratibus & iustitiae lance, ueniente illo vasto raptore Magno Cancellario, quem Augustae Caesare diximus obtulisse feodata, de corruptelis ab innocentibus uel minima qd petentibus a Rege magna feruntur, quid faciemus: aut quid illi facient? obtulsa sunt omnibus Regis aures, illis exceptis quos a Borcalibus secum abduxit statibus, hescit ab illorum susurris discedere. Aperiet aliquando, ut speramus, & bonis consultoribus: Grauis est & perspicacis ingenit. Curiam prope diem petemus, ibi sagaci naso scrutabor quid fieri poterit. Sed aut uidentibus aut a Regis latere non discedentibus prioribus Arpiss: uereor ne irrita sint futura quae cunq; serentur in Regis agello. Sero excitari ad prudentiam inquitunt multi genus hoc Burgundum. Rex autem ad huc tenet est neq; pollet rerum experientia. Veniet cu pssis, deo fauente, a quo animo ferenda sunt interea quae accident. Claudio annum decimum nonum hac circuitione, utinam felicioribus incipiam successibus uigessimum. Vale Valentiae praedie Kalendas Ianuarii. M.D. XIX.

Delitti. Discedit Rex. Quid de Valentia nis: quid de imperio.

Laus Lae scilicet.

De. lvi. De nouo Magno Cancellario et Marliano probatis uis.

Laus Regis.

EPISTOLARVM

PETRI MARTYRIS A. M. LIBER TRI
GESIMVS TERTIVS. AN.
NO. M. D. XX.

P. M. A. M. Magno Cancellario & Marliano.

Dclvi.
De recessu
Dario Ga
lentis. oc. p
gnosticac
ciuitate. In
foleat po
pulus Ga
lentinus no
parent ma
gistratibus

MEAS vos optare dicitis litteras dum absum. Illas habetote. Nouo archa
no consilio natura. Est annus incipere vigesimum a quingentesimo
supra millesimum. Stupet hæc ciuitas. Aliquod sibi discrimen vetus
rum ominatur. pontem in littore ligneum habent. grauum appellat.
Quod sit ibi mare ad spacium ingens vadofum, ex nauibus in alto manē
tibus per lintres & oblongas cimbas merces ad pontem illum defes
rebantur. Ex ponte calorum humeris ad terram, ad urbem mox cū
rhedis & onerariis iumentis portabatur. Rectactum est mare. In sicco
est pons passus forte viginti. Est ea res huic ciuitati valde incommoda
fatio enim vulgus dicit plaia: hæc est malefida & harenis male tenacibus ancorarum periculosa.
Concutitur ventis omnibus, præterq̄ Borealibus, a quibus ere est a tergo ciuitatis col
les tuentur. Quoties ab Euro vel Austro furiunt venti, naues ibi stantes in ancoris quatunt,
& sæpe subruunt. Sed misera ciuitas omnium vrbū nostræ tempestatis ardensissima it præ
ceps, iam suo pondere premitur, populus insolens imperat, nobiles ab vrbe diuertunt ad
villas patrias. In secessu vitam agunt. Pugnae simulachris diebus festis omnibus vulgus in se
dit. Nulli iam paret regio magistratui: sunt artes mechanicæ octo & quadraginta. Ars habet
singula binos iudices, appellant syndicos. Illis vocantibus conuentiunt, aliter minime. Quid
hinc speratur comestemini. Valete Valentiae sexto idus Ianuarii. M. D. XX.

P. M. A. M. Magno Cancellario.

Dclvii.
De iud au
to: allegat
Galatinis
urbatis q̄
Rex eos de
ferat.

EX illerda quam vulgus dicit Leridam, cur forem habemus a vobis. Itineribus longis
ait vos tendere in Castellam vt inde Hispania vniuersa relicta trafictis ad Belgas. Non
desunt Valentini sperare aduentum vestrum, putant vos diuersos ad se prius q̄ Ara
gonos postergetis fines: his accidit quod de animalibus loethe stumimus, ripas perambulā
tibus fabulose recensetur: sciunt se discessisse ex corporibus: sperant tamen se posse redire, q̄
id maxime cupiunt. Ego autem qui sum Regis Cæsaris obseruatissimus, adduco illis in me
dium, quibus virgeamini necessitatibus. Illis præter Imperialis coronæ decus aperto magni
esse momenti rem alteram, quæ populo latens emergit, Gallia in quo & Britannia reges circū
ter idus Maii conuenturos. Multo interesse aio, si persuasus a Gallo semel discesserit Anglus.
Eam se amissurum occasionem, vt prior Anglum compellet, si in vestris se conuentibus im
plicauerit, Aragonū & Laetanorum exemplis edoctus propeat coactus. In aliud se tempore
vestra differre se dicit, non negligere vti conuenimus. Ex causationem admittunt Valentini
nullam. De his satis, ad vos redeo. Repetito hic fama est venisse nuncios ad Cæsarem Regem
Barchinonam, ex quo ego a vobis discessi, ab vrbibus Castellantis, ab insigni Tolieto, quæ
primatum tenet precipue, audio supplicasse ne Castellanas infringat Rex immunitates a ma
ioribus concessas, vt iuramenti de seruandis præstiti in Valleolanis conuētibus remittica
tur & patrias eorū leges, non a populis statutas, vt Aragonicas & Laetanas: sed ab ipsis met
Regibus compactas & in volumen septem partitas dictum, redactas. Non fuisse auditos imo
& cum ignominia fuisse iurgiosos repullos nuncios fertur. Coacta solet patientia in rabie traf
formari. Nullus est tam segnis alellus qui vehementer stimulatus in dominū aliquando cala
ces non excutiat, quanto magis leones, quales Hispani se bellorum temporibus ostendunt.
Valete & quoad poteritis iuuenti Regi Cæsari benignissimo sanis vestris consiliis succurrite.
Valentiae duodecimo Kalendas Februarii. M. D. XX.

P. M. A. M. Magno Cancellario & Marliano episcopo.

Dclviii.
De iud Car
dinalis ege
rit cū euan
gelis.

Cardinalis Dertolensis a vobis Rege dico missus ad nos venit. Euangelorum attulit vo
lumen, super quo Rex dicitur de seruandis horum statutis & priuilegiis surando manus
impofuisse. Valentinis rem proposuit, librum ostendit, iuramenti locum assignauit: vt
sunt hoc promisso contenti nomine Regis hortatus est. Nequire villo pacto Regem in præsen

tiarum venire arguit. Regem & ipsi iurent absentem fuisset, frustra omnia: tortere nasum ali
qui, surrere alii. Rabie conciti pleriq̄ adagia vomuere diuersa. Sed vnum audite a Dō Frā
gello equite aurato apud catholicum Fernandum Regem a teneris educato depromptū. Is
ad me venit tum ridendo tum gemendo inquit, quid de nobis Rex vester noster futurus sen
tire videtur? putauit ne Valentinos a Christi dogmate tam alienos vt euangeliorū libris ca
reamus, euangelia mitti ad nos opus fore credidit: habemus euangelia & fidem præstamus
euangelis vt veniat, neq̄ nos tam paruo faciat opus est: hi sunt & huiusmodi deser torum
cl
nium sermones. De Valentinos animis erga vos satis. De seditionibus & tumultibus ex
ortis parumper. Præter quotidianas similtates, insolentis populū aduersus nobiles ex regia
vna cohorta est, die quinto & vigesimo Ianuarii. Est inter nobiles Don Rodericus Giofredus
nomine, iuuenis elatus animo. Est & inter artes mechanicas vna conficiendorum cucullore
ad rem maritimam & agrestem commoda, dicitur populus hic cucullos capotes. Don Roderi
ci Giofredi familiaris eam artem statuit exercere, artis illius ppositis, quos appellat syndicos,
inconsultis, minime licet vilius artis tabernam aperire in hac vrbe alias. Inuitis artis præse
ctis tabernam aperuit ille, cum heri sui fauore capotalem & publice capotes cepit confue
re. Ad arma conclamatum est, vim inferri capoteis syndicis, conqueſtū. Artes aliæ in huius au
xilium concurrunt, in istu oculi ad quindecim armatorum milium cōuentū multitudo. Ve
rita est vrbis vniuersalem prædam: sunt namq̄ in vrbibus tumultuum excitatores vt plurimū
petulantes, quibus nihil penſi est, occasiones ad hos optant saltus, vexilla & domibus ea feruā
tium, etiam inuitis seruatoribus, raptant. Vulgus sequitur, Giofredi domum se combustura
ros aiunt. Abscidit malum hoc iam coalescens, occurrēs forte fortuna doctor Figuerola gu
bernatoris affessor vobis amicus. Tabernam capotalem titonis illius adiuit, facultates oēs
eius in publicam plateam eductas comburi iussit. Ita sedatus est ea vindicta populū furor, Pa
ratus tamen est ad quamcumq̄ leuem causam pullulantem excitare nouos ardiores, ni veneri
tis a tium erit. Valete quarto nonas Februarii. Valentiae. M. D. XX.

P. M. A. M. Magno Cancellario & Marliano.

Crebros habemus a vobis nuncios ad Cardinalem Dertolensem afflētū in agro illi a vos
bis credito laborantem, frustra & in cassum omnia: laterem est lauare, ac e sicca rupe so
tem excuti posse contendere: de recenti vicecancellariū Aragonum ad nos missis, ad
dito in collegam iureconsulto illo Garfessio Aragonico excitandis popularibus tumultibus
aptissimum, qui nobis cum Rege Cæsarem Augustam tenentibus in nobiles vulgi seditionē
cōmouit. Eadem que nos assequuntur, sunt Valentini vrbani ac bene morati. Nolent Hie
ronymo Cabanilla præfecto prioræ cohortis suo ciui primario mihiq̄ pmissis aut Romæ
no Cardinali subsecuto tantam in frontem fabam cudere, tantaq̄ nos ignominia conficere,
vt nobis negata, reliquis annuant, momentū non altioris. Derisū fortunæ secum vicecanc
larius cum Garfessio attulerunt, qui ad vos ferant a tumultuante populo missi nuncios duo: Fa
ber Carpentarius alter, calcetis conficiendis cerdo alter, se a vobis quæcumq̄ petierint in pe
trasse contra nobilitatem iactant, vicecancellarium & Garfessium afferre aiunt in iudicatis
vt huius rei sint iudices executores. Aduentantibus per syndicos artium qui habenas regunt
imperatum est, vt sistant in itinere ad diui Antonii sacellum ab vrbe Valentia distans millia
ria duo, vsq̄ ad noctis crepusculum per cerariorum tabernas faces quotquot reperuntur
queri iubent, lætitia ingens exorta est, voces ad cælum elatæ, cōuenticuli coacti. Ignari gna
ros percontantur, quid causæ ad eam petulantiam emergat: Inquirent qui rem intelligunt
cum exandescencia. En amantes & inepti rem tantam ignoratis! Nostri aduentant oratores.
Quidquid populus optabat affecuti sunt a Rege Cæsare: vicecancellarium Aragonum &
doctorem Garfessium cum nris oratoribus ad nos mittit Rex qui a gubernatore cæterisq̄ regis
magistratibus de administratione iustitiæ rationem exigant ad vnguem. Illatq̄ nobis iustu
rias vlciscantur. Iam nobis serena dies aduenit: istorum nobilium insolētium, qui nos resq̄
nostras ita superbe traſtarunt hætenus, & iugum excuttemus. Acquum est vt oratores tan
tis rei publicæ tam vtilibus & honorificis suscipiendis a summo ad minimum vniuersalem?
Hæc & huiusmodi multa populus ampullose promittit, ample quidem verbis, sed re amplius
sime, discedit cursor: quæ ad noctem sicut cras scribemus. Idus Februarii. M. D. XX.

P. M. A. M. Magno Cancellario & Marliano.

Inter fortunæ ludibria non est exiguum hoc de insolenti Valentino populo, cui vos alas,
vt i formicæ volare cupienti accidit, impofuitis: ex concessione votorum eius perniciem
propriam concipiunt, pernicie annuistis, Dux sunt illis hoc impetratu exortæ alæ, q̄b

Dclix.
De iud de
Cardinali
de vicecan
cellario / de
Carpentari
o a cerdo
ne orator
bus.

Dclx.
De infania
Galentinis
aducta ob
cessionem
Regiam.

per aera illos ducentibus vel fame labentur cito precipites, vel in rapacium volucrum vngues incidunt. Acremprehendit habitandum quisque mechanicus, qui a ministerio, cui est additus ad arma tractanda ludosque exercendos se confert, desides & ociosi sunt indices magis ac magis hac noua sibi rapata lactuca, quam ipsi vocant libertatem, ut festis diebus appareant elegantes, qui cuculo aut paño vili contenti erant, nunc quidquid acquiritur peculi, magno labore parti, in toracibus sericeis & calligis purpureis expendunt, & vagant, pessundantque se alieno aere, ac laborant domi inedia. Ala est altera quae illos trahit propediem ad extremam egestatem. A nobilibus & diuitibus ciuibus ad esum & vestitum sibi vxoribusque ac familie necessaria consequebantur, quis nobilibus electis ab eis emet magni precii materias adornatus? quis sutor? carpentarius faber quis? aut altarium artium opifex, obolum iam ex industria ministerii sibi comparabit? misereor hanc perditam errantibus ouibus sine pastore, in luporum fauces cadentem. Ad paratam nudam quartum insanam pompam de ridiculis a populo appellatis oratoribus, veniendum; neque silentio pretereundum ut intelligatis vos qui Regi as fidetis quoniam pacto gladium locastis in manu furentium & ex insanis insaniores fecistis. Ecce illo die noctis crepusculum, ad suos oratores erit mechanicus ad diui Antonii facellum: vix plenae quae mediae sunt, ager refertus, faces exeunt accensae supra ducentum equitum numerus ingens. Qua erat transeundum per urbem, senum, seminarum, puerorum cumuli premississimi, signarii suum, cerdones calcearii suum, collegas vti patris liberatores, plenis buccis & obortis lachrymis praerupta salutabant. breuibus accipite. Regio sunt suscepti comitatu cerdo calcearius & faber carpentarius. In solertia est illis ex hoc munere adaucta: quae hinc cument intelligetis. Valete Valentiae quarto idus Februarii. M. D. XX.

De trimumpho infantis populi.

Dclxi. Aug. antoz egerit cum Valentinis quid illi ad ducant in medium.

Vix abierat cursor qui ad vos meas attulit de susceptis ab inepto vulgo suis nunciis, sub libertatis nomine miseram Valentinis seruitutem afferentibus, quando ecce alterum ut ilico ad vos properem nomine Caesaris imperatis. Nil differo, donec oneraria mea fumenta pararentur veniam petiti a Romano Cardinali Derosensi profectus sum. Aegre tulit repentinum discessum meum, suam solabatur mecum calamitatem, meum optasset comitatum, quum & ipse nil aliud expectet, quam ut reuocetur, nil eius mora operabit, vixit anxius hanc insperatam confusionem populi. Nobiles priusque hinc populi furentis rabiem timentes, discedere aiebant, se nequire & si vellēt vna cum sacerdotum brachio regis postulatū annuere, vrbium altarium quae in curiis habent suffragia desicientibus. Allocutus ego sum ex illis presentibus plures, & persuadere conatus sum, ut Regis Caesaris excusationes admittant, quae sunt vrgentissimae, coguntque properare ob causas paucis ante diebus ad vos scriptas de imperio, de Regum Galli & Angli suspecto conuentu. Addidi tertium his verbis eos appellans. Quam acer fuerit in imperialis coronae petitione Regi nostro competitor Rex Gallus, arbitrator Valentinos vos intellexisse, durus quippe fuit. Is seducere totis viribus electores, ut Rex properat, conabitur: haec & multa in hunc sensum. E presentibus mea dicta placentibus admittent. Cum excaescentia negabant alii, sedem illam imperialem non modo his regnis sed & Regi ipsi commodam fore negabant, immo & futuram in commodam arguebant. Hispaniam inquam quae libera erat & suis fruebatur prerogatiuis, sub titulis imperialibus in provinciale calamitatem esse vertendam. Turgentem appellant ambitionem & in anem ventum imperiale nomen. Ad quid nostro Regi gratulabimur, si tam exigui sunt redactis imperialibus vti fertur? si germanum assequetur nullum ad bella gerenda sine ingentibus pecuniis? si Germania solis indigenis sit, ob horrenda frigora habitabilis: vtnam ad Gallum umbra ista deuenisset. Nos pace ac nostro Rege fireremur. Gallia vero quae nos patimur patiemurque, ni deus prouiderit, grauis in dies ipsa sentiet. Irriguo indiget alieno ager ille futurum imperialis ac sterilis. Nostri fontes exhaurientur, & campi arefcent, fame nos peribimus vti alienae terrae nostro pane saturentur. his desertorum sunt Valentinarum cum gemitibus sermones. Videte quales reliquatis & valete. Ad vos eo. Valentiae idibus Februarii. M. D. XX.

P. M. A. M. Magno Cancellario & Marliano.

Dclxii. Multa de adulatoibus dicit autor molle adulari, & gratum dicit erga Castellam.

Inuidiam, ambitionemque & auaritiam aiunt sapientes esse pestiferas & humano generi perniciosas, quia turbatos trahunt animos hominum in diuersa, vitia sunt quae a bono, iusto & recto diuertunt, fatior. Adulationem ego in Regum atris perniciosior esse hospite censeo. Nocent illa possessoribus, nocent & vicinis: haec in penetralibus Regum habitat, quoduis praclarum ingenium, si contagiosi adulatores auscultentur, praeuertunt. Quorsum haec, pericunstabimur: quia nimis acriter ista quae nunc eueniunt carere me dicitis, credendum esse

tempore creditis, vel obsequendum vel tacendum exigit ista dies. Quid a me optatis? ut dididum adulationis sumum tractem. Est id ministerium a mea natura distonum. Nullus boni viri officium esse adulari, parit odium veritas inquitis, pariat & necem respondeo. Castellae me honoribus affecti, & sumo amore profequitur, suxerunt literata mea vbera Castellae priores fere omnes: de beo igitur immensum Castellae, persoluere opus est. Restat nil aliud mihi nisi ut Castellae sentiat, me illius tanta ruina summo opere dolere, gemo vna & collachrymor super fortunatissimo Carolo Rege, quem ab eius inimicis internis cerno trahi precipite. Alie noere audio esse grauatam adeo ut erigere caput miser nequeat, si haec ita sunt, si vti Peribafanus Selimpfachti magni Turcarum principis educator, pupillum suum, Selimpfachti suum opem & extorrem euexit ad ydera: hic vester Caper educator fuit ad orbis imperium designatum voracitate sua pressum tener, quid fieri potest aliud quam cum placu labia mordere praerabie, incipereque de vobis male sentire, qui non mortem potius eligatis, quam ea praerferre quae oculis cernitis, licet integerimas vos a tanta labe manus seruetis, non est satis. Ne me putetis dicit di modum mutaturum, nisi mores apud vos mutentur. Valete ex Valleoleto decimo tertio Kalendas Martii. M. illesimo quingentesimo vigesimo.

P. M. A. M. Magno Cancellario.

Dclxiii. De vocandis Castellam curijs, & de petitione boni natiui.

HAbui ab excellentia tua literas. Quod sum in Valleoleto inquis tibi placere, ut hic expectem suades, expecto quidem quia precipue ais vos propediem huc venturos. Sed quid hoc mali est, quacumque iter facio resonat aer maledictus. Ad quid nati estis? Duo ferunt Capri & Hispanorum, qui apud Regem sunt sine patris gladii ancipites, consilio peti a Castellam & Municipiorum suffragia in curiis habentium, quicquid aliud ferant in mandatis, praerereque se Regis cuius imperio parituros, libertatem tolli hoc dictato furfurrant seruis precio emptis: leges huiusmodi solere perscribi immurmurant, paratos video multorum animos ad negatiuam. Alterum est ut donatum, praerere nondum exacto, quod Hispani dicunt seruitutem, praeparetur. Ambo audunt fabam Hispanis, vti video, in frontem. Quid futurum sit am bigo, se nimium stimulat haec sensu arbitrabantur, si calcar calcaribus addetur calces timeo. Nec confidite quod cluitas Burgensis primaria cesserit postulato, corruptos fuisse ac subornatos particulatim e rectoribus quosdam per magistrum Motam conueniunt, Pacensem episcopum, qui sagax est & vafer, quo Regi gratum faciens & Capro, quem timet, magis emergit in rotam fortunae: ergo vtm eam esse non concessionem, seductionem non voluntatem populi: vulgus id officium erga Regem appellat, tergiversuros ab hac petitione puto multos, vos videritis. Ex Valleoleto sexto Kalendas Martii. M. D. XX.

P. M. A. M. Marchionibus discipulis.

Dclxiv. Quod Castellam debet arripere gubernari ex opinionione adulatorum. Rex ex Compostella recedit.

Praesentes habeo Regis duas Iusti columnas. Magnum Cancellarium mihi conterraneum & Marlianum affinem ex Marlianis feminis in nostram familiam de Angleria matris monio traductis, propterea originales posthac vos meas habebitis, non vltius exemplaria, vti haecenus, scripti fieri sermonem de conuocandis Castellanis curiis in Compostellam: scambo de adducendo illuc & regio senatu. Innumurunt populi, rem nouam esse inquit ac durum, arbitror fore quia ignis comburens domum domi est. Lactant iam hi Belgae Gallique Regem gubernantes, Castellam posse debereque vtrique regi. Verba haec non a Barbaris officinis prompta sunt, sagaces olfatores Hispani, qui sibi leporem querunt ex his inuentis, de patrie ruina nil curantes, ista moluntur: vereor magnum aliquid, quia precipue desiderere Hispaniam ex Compostella Rex cogitat, Deus bene vertat. i. Kalendis Martii Rex Valleoleto ingressus est, quae succedent habebitis. Valete ex Valleoleto tertio Nonas Martii. M. illesimo quingentesimo vigesimo.

P. M. A. M. Marchionibus.

Dclxv. De tumultu exorto contra Regem exitum ad turdesillas.

Nvdus quartus sub atrocissimo coeli caracteribus apertis Rex equitatus exitus Turdesillas ad gentitricem Regnam, vnde iter est capturus ad Galles vti in Flandria traicit. Vagans fama popululum perturbauit, mouitque in seditionem. Relatum nanque populo est, rectores oppidanos tributum, quod seruitum dicitis, alterum primo nodum exacto, annuisse: tumultuatum est. Ad sancti Michaelis campanam, qua populus ad arma vocatur, accurrunt quidam, campanam quantumque matutur populus, ad portas confluunt, ne rex exeat obfuiturus, fecissetque quod optabat, nisi pluuia ingens popululum detar dasset. Iam ad portam, qua erat exiturus rex, se applicerat, quando populi iam copia appropinquabat armata, teritaritque pauci, qui praerierant, ex valuis duabus vnam claudere. Restitit portam cohortes, exitus ergo rex.

Contra rectores, qui dicuntur annuisse de donatio, populi est murmur rabidum, in disertis sunt. Caetero orbis partes silent depositis armorum strepitibus. Nostra vero classis, qua ex littonibus Barchinone discessisse diximus alias, in Siciliam appulsa est. Maria illa plustrat. Turcarum princeps, ut habetur ab Orisete refertur Don Petrus Guatuara, qui ab Hierusalē peregrinus regressus est, in armis habet classem ingentem, Galeacearum circiter centum, duplo lectum triremium, quas dicimus galeas sutiles, Turcas tamen aiunt a Sophio infestari, sunt qui putent praetimore nostrae classis, a Raguensis praecipue, portus paratam esse ut prodiret. Ab Indis nobis Colocana, Olloa & Cozumella, in quibus ut alias dixi viuitur le gibus & politice, licet pecuniis non commercientur, allata sunt multa preciosaque ad Regē donā. Rotas vidimus duas, auream vnam, argenteam alteram, octo & viginti spiritamarū aqua circumferentia orbiculari compactas, miris modis laboratas, alia etiam innumera tulerunt monilia, vestesque ac lodes, scripta, galleasque & diuerforum animalium ac variarum volucrum tegmina nobis ignota, quae tediosum esset nominare: particulatim de huiusmodi rebus alio volumine aliquando videbitis, quod decadibus meis tribus de orbe tuo anne ceter. Nunc sumus in aliis ut Regem sequamur, qui dum haec scribo dicitur ex Norderis illis iam euolasse. Vos valete nullam viterius a me ex Castella habituri, pridie idus Martii ex perturbato Valis doleto municipio. M.D.XX.

P. M. A. M. Marchionibus.

Diuersis itineribus profecti Compostellam tenemus, via quae vulgo Francensium iter dicitur, Rex & reliqua curia, senatus per Ponserratam villam Francam aperimusque montem Zerberiū & in nio flumine nobilem ciuitatem Aurensem. Diui Jacobi templū mira vetustatis maiestate venerandum visimus, corpus minime ostenditur: Conuentus procuratorum vrbium & municipioque habentium in curiis suffragia coactus assidet. Annuntium de donatio petito trifemali, dimidia temporis parte alterius donatio nondū exaeta perierit, negarunt multi. Sed Salamantina praecipue ciuitas, cui procuratores e curiis explosi fuerunt, quia tulerint negatiuam & nullo pacto tale donatiuum debere aut posse peti ar gumetati sunt. Onocrotali tamen voraces, quos trahit sola cupiditas, neque de horum regnorum ruina teder, quam cernunt futuram ex eorum insatiabili hydropisi, non desunt a calcariibus, quacumque via fiat modo fiat exposulant. Miser agnus innocens Rex, quem educarunt, nescit ab eorum stimulis se exoluer. Professantur, qui sano viuunt consilio, iri perditum hac regna his artibus, auscultat nuntio. Toletum vrbis nullos procuratores ad curias, ad Regem nuncios misit, nobiles equites primarios duos, Don petrum Lassum & Don Alphonsium a silua, suppositi cati ne tantopere regni leges infringantur. Ne inuitata petantur, conueniunt vna quae in Compostellam ad vltimas orbis partes, contra morem maiorum, curias ire Rex impulerit, quae se natum eo secū traxerit, relictis & regia praesentia & regio senatu tot regnis desertis. Male auditi fuerunt. Venit & comes Palmæ qui Toletum gubernabat magistratu priuatur a Rege, quae vrbis non dedit operam apud ciues ut regiae voluntati assentirentur. Nulla eius excusatio quae nequiter admittitur: conquerenti de ablato magistratu respondit Rex, annus tibi designatus peractus est, meum est producere in alterum, quando nobis expedierit tua vtemur opera nil est quod conqueri debeas. Adiit Regem & Don Petrus Vruente comitis heres, qui seius habere super ducatu Medinæ Sidonise, uti nostis, praetendit. Resistit debere in ducatu possessorem, quam semel apprehenderit, moriente duce suo sororis, petiit: non est affectus postulat. Minatus est se si suum petiturum armis, quando iustitia denegetur. Respondit illi Rex, si quid moleris Don Petre Giron in nostram auctoritatem, lues debitas poenas. Ex Compostella Nonis Aprilis. M.D.XX.

P. M. A. M. Marchioni Bellecensi discipulo.

Vntis post alterum in nuntius, vix prior epistola exierat domo, quando Pachecus tuus se alterum ad te missurum retulit, quae post illas acciderunt habetote. Ea tuo condiscipulo Marchioni vallis formosae & Mondeiaris significabis. Est vetus conuetudo in curiis ut Zamora, quam aliqui Numantiae solum esse arbitrantur, sed fallitur, procuratores pro regno Gallecie suffragentur. Neque enim regnum illud habet in curiis suffragia. Archiepiscopus Compostellanus eius regni princeps primarius. Beneuentamus comes, qui & in regni eius sancibus & intra regnum ipsum villas & oppida possidet. Atque vna comes Dō Ferrandus Andrada, qui Obegnum quondam Gallorum ducem profugauit, coepitque in Calabriae Gallecie & ipse principibus vnus, diui Francisci ce nobis, vbi curiae celebrantur adiuere. Petunt audiri, uentantur in troste, exploduntur. Elatus vocibus protestati sunt ad val-

Dclxvi. De discordia i curijs & donatio varia.

Dclxvii. De motu Bellecensis per suffragijs Zamorensibus.

nas, procuratoribus & duobus Hispanis totius molis huius autoribus audientibus, se pro nihilo habituros quicquid Zamorani procuratores annuerint. Galleciae regnum dignum esse ut admittatur. Accesserunt & Toletani nuntiū Don Petri Lassus a Vega, & Don Alphonsus Silua, se pro rato non habituros nisi Toletani procuratores expectent, quos aiunt esse in itinere, ob tulas illis aures praestiterunt, curiarū praesides duo, episcopus Pacensis & Don Gasias Padilla, variis fururis repletus est aer, murmura sunt exorta ingentia in episcopū & Gasiam, fungi officio suo erga Regem, qui eos & extulit ex imo, & claturus est ad auctora, inquit aut alit. Sani Ysidori praegonantur aut se quaedam reperisse omnia de ruina Castellae quando curiae in Gallecia celebrarentur. Lassum ad arcem Gibraltaris, eius est praefectus. Silua Neapolim ad suam centuriam, cuius est caput, proficiscantur ob inobseruantiam imperatū est. Curiales Castellani his rebus attoniti quid futurum sit expectat. Vale ex Compostella sexto idus Aprilis. M.D.XX.

P. M. A. M. Marchioni Bellecensi.

EX Compostella Clunium venimus. Huic portui nullus est par. Nauti capax est omni eum quas maria tenent, portui turris imminet Oceanum spectans, qua Britania maior, dico Angliā, Oceano. Miris est coepasta artificijs, sed inutilibus, eo quod sint interna eius omnia tabulata diruta. Antiquum ibi fuisse Faxon die noctuque ardentem nauium vagantium nostrum nuntium ducem fama est. In leuam conuersis vbi ad turrim quadratam est ventum, laxum se offert nauium, non concisum. Hoc epitaphio insigne. MARTI. AVGVSTI. SACRVM. G. SEGIVS. ARCHITECTVS. & quaedam praeterea literae vetustate corrosae. Romano rum fuisse monumentum credendum est. Nulla est apud incolae de hac mole magna vltior notitia. Postero die quo Rex Clunium ingressus est, per curiores habemus urbem Toletum suadere defectum, quod audierint eius ciues suis nuntiis non fuisse auscultati, tu qui ppter or es peritius rem intelliges, odia inter factiones capitalia non minus esse in causa feruntur quae barbaros Regem denotantium ingluuies, ne diuersae factionis opiniones videantur amplecti, factionariū aduersi occasionem aduersandi sumunt a grauiamibus & totis viribus populum nituntur excitare. Regem esse quocumque modo timendum & obseruandum arguit alit, discordiae non modo familiae in familiam, sed frater dicitur fratri esse oppositus. e multis Siluae progenies nobilibus, Fumbus inter quos & episcopus Segouientis & Don Io. arcis ipsius Toletanae praefectus & illius familiae caput, hi candidum, nigrum illi esse amplectendum ferunt. Confusio est exorta, quae regnum inficiet, nisi aliter prouideatur. Auarque nec ob id Arpae a suis postulatis desistunt. Cupiunt veluti ab inferis ad superos hinc ad Boreales habitus Regem trahere, neque ipse aliter desiderare videtur. Sed veti prohibent Boreales, vbi praemum secundum flauerit, volitabit. Audisti de Regina quadam Maura Fecense, quae Christiana captiua ab ea liberata arte au fugit a marito Rege, baptismatis lauacro heri fuit aspersa. Regem Caesarem & Germanam ex Regina in Marchionissam transformata, habuit, vos dicitis paternos: optandū est ut Christi spiritus qui illam traxerit perseueret. Vale ex Clunio die citis la Curugna. quarto Kalendas Maii. M.D.XX.

P. M. A. M. Marchioni Bellecensi.

CVrsores habemus. Rex Angliae vires offert suas Caesari, se comitatum eum ad coronam, si opus fuerit, licet ex Galli Regis rogatu annuerit Angliis colloquutum i vtriusque finibus, apud Caesarem oppidū. Qui conuentus Caesaris est suspensissimus, verent ne quid detrimenti rebus Caesaris afferat illa conuenticio, si prius acciderit quae Caesar Anglum alloquatur. Propterea sunt aduersi venti molestissimi, properare praenuntia optarent, quia praecipue hoc Anglus optare videtur. petitus fuerat a Gallis conuentus ad idus Iunii, in tellecta nostrorum suspicione ad Maii finem stringi petierunt Galli. Dacca Rex, dicitur populus Dinamarca, Orcadam dominus, Regis Caesaris sororis multa pedatum milia, equitū pluraque obtulit, seque ipsum venturum suo tempore. Ab Eluetis allatum est se a Gallis enise regis sitos ut foedera iniant. Nil conclusuros sunt polliciti ante diui Ioannis solenne, sunt Gallorum promissa ingentia. De pontificis autem animo erga Caesarem, bene se sperare aiunt Caesarem. Hec a magno Cancellario qui est archanorum Caesaris archium. Naturae nunc audite grauem partum. Heri qui fuit Maii dies decima septima, sole ad occasum vergente, Cometen in sua specie mirandum inter Zephirum & Boream vidimus, in media caeli regione super hoc oppido. In zenith nostri capitis ortus cadensque i Oceanum perstitit in celsa regione aeris imobilis, & in globum conuersus est igneum, a quo tria spectata digna prodibant: viae duae argentei coloris retortae, velut serpentis colubri per herbida prata, quae ad zenith tendebat

Dclxviii. Lans portus Clunio. De turri & epitaphio.

Dclxix. Regis Angliae oblatae Regis Dacorum. De conuenticio futuri Galli & Angli. De Electis. De miro Comere.

Liber. xxxij. P. M. Marchioni Bellecensi.

vna triginta circiter gñis constabat. que ad imū non plus duodecim: ab eo vero latere, quod relicta expectat Castellā, fumus exibat nigerrim⁹, qui paulatim comete vterū absorbebat: ita ut fortū emittere p̄grnas cometes videret: donec visus ab vniuersa curia cōsumptus est tandē. Tunc q̄ salax astronom⁹? Manilius heroico de cometis tradidit carmine, subierit in mente. Quom primū in Castellam profectus fuero, ex Manilio tibi carmina illa excerpam, vt inde queas quid cometes portēdāt colligere. Nūc Vale ex Clumio. xv. Kalēdas Iunij. M.D. XX.

P. M. A. M. Marchioni Bellecensi.

D. lxx. Dicitur Be gis & Zalte lianorū con queſt⁹ & vē dita p̄ced ditum ob magnas i- penās.

EX Castellā iam meas habebitis. Imperati nocte interpeſta, quam secundus & vigesimū Mañides sequebat, tā optati a Belgis q̄ ab Hispanis deplorati exorti vterū Cefarea vela tetederūt. Illuceſcete iam die cūnos imminētes Oceano concidim⁹ omnes. Nil specta bilis cerni potest. Turritis arcib⁹ & magnificis atris refertū vidimus vellicatū pelag⁹. Mox ſtos vidi Castellā omnū vultus, qui miserā Hispaniā cernunt verſam in prouinciā, ab Oceano glaciali gubernandā. Gubernatorem reliquit Deriuſem Cardinalem. Contra re gni leges arguit factū Castellani. Alfenigenē vetant id mun⁹ poſſe ſaluū legib⁹ p̄berit. Cō queritur & Cardinalis tenuē sibi relictam benefaciendū potestatem. Ad Belgas eat opuseſt, q̄ vltra patronat⁹ parua beneficia quicq̄ optauerit. Vēdita & ſuit redditū Castellē copia q̄dā, quam dicitis ſuros. Tenues iam erunt poſt hac regib⁹? Castellē vires, quando quidē ab alienati ſūt cēſus. Neceſſitate pandē claſſis p̄ter alias ingentes ipelas & multarū, claſſiū tū tri Afro deſtinatarū, q̄ ad vehendū ad Belgas infantem & infantis fororis regis Leonore nuptias ar gūit nec ſim merito quidē. Sed eſt concepta in Hispanis oritur⁹? opino de illorū voracitate, q̄ nihil q̄ant in candidū dirigere, qui intelligant illorū eſſe inexhauſta guttura. Ad nos. A Rege ſublato ab oculis, diſceſſimus Castellam verſus. Ex itinere relatū ē Zamorā, quā plerq̄ du ſit errore Numātā credunt eſſe. Procuratores patrię proditores, q̄ annuſim de donatiuo pro mulgaſſe. Nā ſi auſig iſſent in fruſtra ſecti a ſureti populo fuſſent: eorū domus dirutiū procur reſ, obſtitit prudens matrona Albeliſe comitiſſa, atq̄ vna vrbis ipſuſ ep̄ſcopus Don An toniſ de Acuña. Audiuimus & nescio quid de motu Segouie. Fruebit olla paulatim in no ſtram Galanitatem. Vale ex Valleoletto quo die ſum apulſus. iſſi. Kalendas Iunij. M.D. XX.

P. M. A. M. Marchioni Bellecensi.

D. lxxi. Turdeſſi las Segouie procura tor in curijs diſceſſit a plebe.

Donec audiero in Flādrā appulſos eſſe meos conterraneū Magnū Cancellariū & affi nē Mariani ep̄ſcopū Tudenſē, ad vos ibunt meę, ad illos. tūc quia Regi relata, que ſcripſero, ſorte parturiet ali quid vtilitatis: exemplaribus eritis contenti. In fauſtum au dite ac monſtro ſimile facinus. Segouie procurator nomine Tordeſſilas: q̄ annuſim i curijs de donatiuo, nec obſtiterit ne dō Fernandus Bouadilla Ch̄ncionis comitiſ titulo a rege do naretur: quā Segouienſis ditionis ſtatus eſus fuerint. A Regina Eliſabetha ob ingentia genitricis eſus Marchioniſſe Moic obſequia ſemoti, & Marchioniſſe ipſuſq̄ hereditibus, ſem per appellante Segouia, p̄biti: quid reportet a curijs a populo furenti interrogat. Seratio nem eam regijs magiſtratibus & vrbis rectoribus collegis ſuis nō populo daturū reſpōdet. Ambagib⁹ poſtha bitis, paulo poſt hec dīſta, ſine eodē ſine poſtero die mechanicas arteſ deſe runt, arma capiūt. Sine apud collegas: ſine alibi. Turdeſſiā p̄hendunt, patrię proditorem appellātes, trahunt raptantq̄ p̄cipitē, cōſpuūt: expilant, Alapis colaphiſq̄ mille, ac miſle ſurgis & contumeliis afficiūt. Moriat⁹ moriatur, ſublatis vocib⁹, patrię proditor proclamāt. Hinc ad ſupplicij extra vrbem lacer & ſanguine rorans ducit. Franciſci fratres accurrunt, vt conſtiteri ſaltem illū ſinant flexis genibus eſſlagitant, orantq̄. Reſpondetur non eſt v̄ſa con ſeſſione opus, plebs eum a peccatis omniſb⁹ abſoluūt. Ita ſato natus aduerſo inſelix ſuſpen ditur. Sanę mentis quidam verba protulit querula, q̄ hec ita fierent, equa lance tractatus eſt. Comitē Turdeſſiſ dedere in pat. bulo. Scriba ex tranſiuerſo alter furentiſ nomina ſigna bat calamo, deprehendiſ eſus eandē accurrunt viam. Que roſe pullent ex his veprib⁹ conſiderā te. Nec vltimas fore ar. bitror, vniuerſum audio regnum perturbatū eſſe. Vale ex Valleoleta tertio nonas Iunij. Mileſimo quingentiſimo vigeſimo.

P. M. A. M. Marchioni Bellecensi & Mondesariſ.

D. lxxii. De nouis rebellionib⁹? & rabie To letanorum quid d̄ alica uallie/ qd d̄ aſiſtea qd d̄ donatiuis d̄ obſidione arcie Segouie.

EX malo labimur in peius indices. Guadalatara, Gyguenza, & vicina ſtudentiſſidem moti b⁹: nec potēs eſt Infantati dux ſedare populū ebullitē. Infantati ſtatus, & Buſtragū ipſius ducſſuris dīſtō ſunt in propinqua deſeſſione, nec audet dux emittre: plauiſb⁹ & blanditiſ opus eſſe magis q̄ ſeueritate arbitrat⁹. Matua carpentana q̄ dicitur vulgo Ma dritum, calces concuſſit, arma ſum p̄ſit, Caſtellum obſidet: ex licentia Vargas regiſ theſaura ſiū domo raptate per vīm dicitur circiter ducentū ſutegas armaturas, & de ambab⁹ ciur

P. M. Magno Cancellario. Sol. clxxx.

donibus, quas magnificas in oppido vnam, in agro alteram erexit, diſtuentis cogitarūt: ſuſ peſtus eſt vulgo, q̄ regioſ petra ſet redditus, & vir bonus ſit, ad magna queq̄ ap̄ negocia. Toletum diſſidet p̄rabie, q̄ barbaro, inepto, alienigenē, ſuam p̄berit Rex antiſtea. Regiſ abſtulit omnem autoritatē, Magiſtratus expulſit regioſ. Alcauallas ſe nō vltra ſoluturos aut Toletani, q̄ fuerint ad extremam neceſſitatem cuiſdam veteri regi pro annis octo conceſſe tan tum: tyrannice autem inquit in ordinariū fuſſe tributum conuerſas: de donatiuo autem autū, nec primū in Valleoletanis curijs conceſſum, debuſſe peti: q̄to minus ſecundū, pri mo non dūm exacto. Segouia non contenta prioribus crudelitatibus, arcem obſidet, aquedū ſtūm p̄ſiditatis p̄bentem potum ſiegerunt. Agrum perpetuis ſeruatiſ cuſſodit, ne quid ad obſeſſos ingreditur. Don Jacobus comendator Calatrane Comitiſ dom Fernadi frater ſe includi paſſus eſt intra arcem, tutatur vna teſtium manus: quod eſt arci proximū. Deus tot malis ex orientibus ſua occurrat clementia. Valete ex Valleoletto Nonis Iunij. M.D. XX.

P. M. A. M. Magno Cancellario & Marliano.

Oceanus furentis rabiem vos euaiſſe, Angliam captate, Conturbatiſ ſacram beati Tho mae ſecum viſiſſe. Mater terram Anglię regnam tantū nepotiſ amplexu deleſtatam, vt par ſuit, fuſſe: Cefarem a tanto rege ſuſceptum, vt decuit, audiuimus, nec ſine leticia ingenti. Sed additum eſt regem ipſum Anglię vna & regnam Calleſum traieciſſe fretum ad Gallie regis colloquium, iam dū ab vtriſq̄ compoſitum, vos parte alia in Flādrā. Quid Gallus & Anglus egerint nō eſt noſtrę ſarınę vltra ſolicitudinē, qua torquemur, ne Leonī noſtro lu pi & vulpeculę cōuentus detrimētū aliquid ſit pariturus. Si memores eſis neq̄ id pingui Mi nerua, vt eſt in proterbo, ſed ex intimis viſceribus in mandatis in hi de diſtiſ, vt vos de horū regnorū ſuceſſibus, que turbata relinquebat, certiores facerem. Verebamini nāq̄ ex pro digioſi Cometę ſignificatione periculum Cefariſ vel ſeditioſes ex veſtorū collegarum Gal lorum & Belgarum, miſero pupillo quem educarunt in miſericordiā, voracitate horridas in Hiſ pania ſeditioſes. Proh dolor. A p̄te videbant Onocrotali abſorptores & vna duo illi tantę la bis miniſtri Castellani preſentaneam horum regnorū perniciem, cum tam intemperanter regni leges inſringerentur, clauiſ tamen oculis, profunda guttura aperiebant illi. Hi ſub ſpe cibi pinguiſ patrię immemores, tum pollicitis, tum miſis & vaitis artib⁹ procuratores curiarum ſubornando, ad hos quos ſcribere me cogitiſ terminos rem de duxere. De Zamore Segouieq̄ crudeliſ ſuſ facinoribus, quidue Toletani ſerant, deq̄ aliis peioris mali pullulan tibus argumētis, incluſo contenti eſſote exemplari, originaliter ad marchiones duos, qui lites ralia mea vbera ab adoleſcentia ſixerunt, illa dum cūentent dirigebam: poſt hac ad vos: quia forte prodeſſe poteritiſ apud feliciffimū a natura, inſolentem ab educatoriſ Cefarem, hec illi ſignificando. Licet vereamur egritudinē iſſam potius in augmētum q̄ in ſalutem pro ceſſuram, donec per eodē medicos regiſ validudinariū intellexerimus. Valete ex Valleo leto ſolibus Iunij. M.D. XX.

P. M. A. M. Magno Cancellario & Marliano Episcopo Tudenſi.

Lactis mallem ſermonibus veſtras aures demulcere, faceremq̄ libētus, ſi placido nos vultu ac materno fortuna p̄piceret: ſed ſi nouercali rabidog nos ex Sylla diſſicit in Ca riſidim, & ex incendio in incendium trahit, quid faciemus: que dat accipit. Burgeniſ illa ci uitas cordata ob frequentia mercatorum orbis hoſpitum commercia, candorem ſuum amiſit: grauius inundauit aluuius. Duo ſi atrocia ſunt cōmiſſa. Giofredum regium metatum face: tum illum, qui a vobis arcis lartſ p̄feſturam, Burgeniſibus ſmitiſ, ad quos eius arcis cuſſo dia per tinebat, in petra uſterit illis ciuib⁹ exoſus, protulit verba inſurioſa in plebeios quos dam. eam naſti cauſam Giofredi domum adit furens populus armatus, partem anteriorem diruit diſceſſitq̄. Gallum oratorem a vobis in Clunio dimiſſum, redeuntē comitabat⁹ Gio fredus: exiens ſterum minatus eſt Burgeniſibus: inquitens ex ſanguine Burgeniſum neophita rum integram ſpero me domum erecturum, & hinc alia huſuſcemodi. hec inquit oratorem comitatur abeuntē. Cogitur populus ab his qui verba hec audierāt. Giofredum ſam iter ſa cientem querit. Equites illum aſſecuti ſunt, euadere nequitiſ: nec ſacelli, quo ſe recepit, numē: nec Chriſti nomen ſimploratum: neq̄ arę cōplexus profuerūt. E ſacello emulſus ad vrbem trahitur, multo crudelius q̄ Segouienſes ſuum Turdeſſium tractarunt. mille Giofredum val neribus conſectum ſuſpenderunt, dehinc raptandum pueriſ tradiderūt. E ſt & aliud multo ſe nius quod ſeſe maſelatiſ crimē cōplectitur. Eſt Garſias Mota Pacentiſ ep̄ſcopi frater. Vnus e reſtoribus ei⁹ vrbis, & ſis cuius ſuffragio donatiū ciuitatis nomine conceſſum eſt. Garſia

D. lxxiii De accessu regi & quo pacto fuit illa susce- pt⁹? De cau ſantib⁹? tot mala.

De conuen tu Balli & Angli.

D. lxxiiii Burgos a missi sumi candor: de fecit. Mox Giofredi crudelissi- ma. Iratur Mote fra- ter truci- dandus.

trucidandum querunt. latuit. Domum eius ad orti comburere tentarunt: q; in discrimine loca
retur civitas eo igni, ob vicinas domos lignas desisterunt ab incendio. domum ingrediuntur.
In vicinam plateam & fenestris quicquid intra domum repositum est, proficitur, aurum, argentum
ac suppellectilium copia ingens acervatur. Proh indignum factus: erat is Garciazus preses
Eius custos omnium privilegiorum bullarum q; Pontificalium & breviarum membranarum
scripturarum q; omnium, quas cum regibus Castellae pontifices regesq; ac potentatus ceteri
ab initio rerum per foedera inita, vel alterne gratias aut contractus, cumq; illis Castellae reges
negociati fuerant. In ea domo scripturarum earum arca habebat, quae in reggia debuissent
arca sub fide veteribus regibus custodibus & presertim servari. tradita sunt igni & in cinere versa
sa omnia. Castellae nulla fides restat gestorum suorum cum vivente quoq; qualia hinc comoda
speretur, coequeant. ni veneritis cuncta ruent. Valet ex Valledoletio Idibus Iunii. M. D. XX.

Dc. lxxxv.

P. M. A. M. Marchionibus.

De p'digio
suo comitis.

Intellexisse vos arbitror per meas literas de accessu regis Cesaris ad optatum natale suum
ad Belgas, de rebus aliis exemplaria literarum quas ad magnum Cancellarium & Marli-
num philosophorum nostrae tempestatis maximum, nec mediocrem oratorem, legissetis. Vos au-
tem, vt stem promissis, ex Manlii astronomi ac vatis libro primo heroica de Cometa ru port-
entis carmina suscipite. Vt intelligatis q; aperte Cometes ille Cluientis, quae vobis descripti,
rege Cesare discedere iam parante, nascentes nunc rubos, vepres, ac dumeta spinosa, sine ro-
sis aut moris comestibus illibus significauerit. Autorem ipsum audite.

Funera cum sacibus veniunt, terrisq; minantur
Ar dentes sine sine rogos, cum Mundus & ipsa
Egrotet natura nouum sortita sepulchrum:
Quin & bella canunt ignes, subitoseq; tumultus,
Et clandestinis surgentia fraudibus arma:
Extremas modo per gentes, vt foedere rupto,
Quum fera ductorem rapuit Germania Varum.
Infectisq; tritum legionum sanguine campos.
Arserunt toto passim minitantia caelo
Lumina, & ipsa tulit bellum natura per ignes:
Opposuitq; suas vires, sinemq; minata est.
Nec mirere: graues rerumq; hominumq; ruinas
Sepe domi culpa est, nec scimus credere caelo,
Ciuites etiam motus cognataq; bella
Significant: nec plura alias incendia mundus
Sustinuit, q; cum ducibus iurata cruentis
Arma Phisippeos implerunt sanguine campos.

En de Cometarum portentis, quae caelestes ignes id est Cometes significant: quorum effectus
pre oculis habemus, nec satisfactum arbitror, parari multo pciora video, quam acciderint ad
hunc vsq; diem: multa & saltantium caprarum & alias cometarum genera describit suo me-
tharorum libro philosophus. Sed qualem nostris oculis in Clunio vidimus nullum: hinc
ex his plusq; ciuilibus simultatibus vereor deteriora. Nollem hęc scribere si materia daretur
sapidior. Hęc fortuna parit, hęc dici oportet, hęc ad Cesareos non scribo: quia vii suae domus
illorum quisq; nouit penetralia, ita Manliana carmina nouit. Valet ex Valledoletio idibus
Iunii. M. D. XX.

Dc. lxxxvi

P. M. A. M. Magno Cancellario & Marliano.

De electo
re Valentia
prorege, de
caracellis
contra prore-
gis iustitiam
de moribus
Valdoletii.

Amicula minutiq; stellae suas certis anni temporibus sortitur vices, & caelorum pro-
ceres Solem puta Lunamq; ac reliqua errantia sidera suis affectibus molestia solent affice-
re. Ita Valentinus populus post abactos proceres, Proregem nunc don Iacobum a Mendos-
ca, quem paulo ante lecti susceperant, male tractati elegerunt. Sed qualiter acciderit, vt Reuer-
dissimus Cardinalis Dertusensis mihi retulit, habetote. Insolens tot successibus effecta plebs,
solum belli simulachrum die pentecostes exercere statuerat, petit per Syndicos a Prorege ve-
niam. Satisfactum haec tenus ait Prorex. huiuscemodi armorum spectacula regiae aduersantur
auctori tant, propterea vt cessarent tam tandem ab istiusmodi actibus hortatus est, imperare no-
est ausus. Irascitur populus, sequit plebecula, suam parat multo plenius explere petulantia, statim
ta venit hora. Vias viscosq; omnes scopetarum sclopis, tympanorum roboribus & clamoribus
implens versus Proregis atrium, in eius impudentem ignominiam dirigit gressum. per

nuncios petiit Prorex, vt saltem abstineant a suae domus transitu, ne vxorem grauidam, quae
illos formidat strepitus, locent in abortus discrimine. Rabidius in aduersum tendit. Ante fo-
res atrii duplicato scopetas solunt: & tympana quatunt. perterretur vxor tremens, perturbat,
embrione in peperit. Post paucos inde dies occasionem nata plebecula, q; Prorex nobilibus
magis faueret q; populo, insurgit, tumultuatur, arma capit, Prorege obfidet, ac expugnat.
per posticas atrii fenestras se demittit, aufugit laruatus. Est & huius oppidi Valdoleti vulgus
elatum, conuenticulis intendit. De diuersis procuratorum domibus sermones mouet. Heri
Francisce regule frater vnus Alburcherchi ducem Fracisci dela Serma curiarum procurato-
ris hospitem, adiuit: secreto monuit vt ilico ab eadomo discedat, si summo esse periculo si mo-
retur: audisse in eius cenobii angulo, quadrillas inisse consiliu de domo illa diruenda, ipsoq;
duce perimendo cum vniuersa familia, si ob stare miteretur per belle satis compositiq; labun-
tur hęc vestra regna quae deseruistis. Valet ex Valledoletio decimo Kalendas Iulii. M. D. XX.

P. M. A. M. Magno Cancellario & Marliano.

Relatum est mihi: nomine Cesaris venisse madatum vt Valdoletanis de promisso dona-
tino dimittatur obligatio, vtq; nudum & mercato fruatur liberis, & libera piscium,
tritici, atq; ordei sit venditio, sine vilius tributis solutione. Sero sapuistis. placatus est tamen hac
beneficentia populus aliq; superoptandum est vt constet. Segouia est inter se dissidens, clerus
ac nobiles a populo dissentunt. Arcem tenet populus obfidem, & in ea comitem ipsum don
Fernandum, ipse arcis nomine regis presertim. In Areualo regie conuentu cohortes, Se-
gouiam itura, duce curiae prorege Ronchillo, vt si fieri poterit tumultu excitatores huius
crudelitatis poenas. Toletum cum solemnium pompa don Petrum Lassum suscepit, & patriae li-
beratorem appellat: q; in Clunio sit aperte locutus regi de regni grauiantibus. Malo viuit flo-
macho vrbis illa, fomes est futura ingentium malorum. Cetera nititur seducere ciuitates: Pacen-
sem Episcopum magistrum Motam creatus & Palentinum cum alterius Episcopatus retenti-
one. Licet Hispanus sit, duabus tamen de causis parum est Hispanis satisfactum. Eius ductu
& consilio suspicantur omnia fieri quae contra regni leges & statuta emergunt, quo ipse
fortunales sibi sarcinas augeat: cum Capri fauore. Altera est causa q; eius consensu pensionibus
grauentur Antistitee in alienigenas: quibus modis hęc regna pecuniis euacuantur. Hęc sunt in
vitu, hęc habetote & valet ex Valledoletio Kalendis Iulii. M. D. XX.

P. M. A. M. Ad Ludouicum Vasquez, Ioannis
Vasquez Murciae rectoris filium eruditum.

Per egregiu rectorum istius vrbis patrem tuum, qui nec prece nec precio diuertit potuit,
vt de nouo donatio annuo assentiretur, intelliges quae hic acciderint, quaeq; turbule-
ta subeant tempora. Tuum de imperii electione heroicum tulit poema, succo plenum est, & ele-
gantia. Nil equae ob veterem cum genitore tuo amicitiam me potuit delectare, te filium mul-
to magis ob innatas & acquisitas tuis virgilitis virtutes, admiratur: q; vniuersa coactus amet,
quum amet ardere. In humanis actionibus habes virtutum omnium in patre speculum: quae
in egregio ciue possunt desiderari. A deo autem, & natura, quae dare videntur nem o potest,
iam instrumenta est consecutus: quibus ab iniuria oblivionis te genitorem tuum quaeas vendica-
re. Turbida hęc nostra tempestas: materiam ingenis praestat satis amplam: licet calamitosa iam:
qua possis ex homine in heroe transformari, ac lethargi tetras cauernas euadere. Vires postq;
viuere desieris, modo desidia excutias, nec laborem amplecti recusaueris. Vale & consilio ad
here huic meo. ex Valledoletio: Kalendis Iulii. M. D. XX.

P. M. A. M. Magno Cancellario & Marliano.

Ame, Flamma, Ferro, Regna Ruunt Regia: cum equitibus quadringentis, pedibus duo-
bus millibus, pretor ille Ronchill Segouiam petebat, in seditionis autores, sensit in sce-
licem ciuitatem electis bonis omnibus esse in plebeculae sequitis potestate. Sedit in sancta Ma-
ria de Nieua tinere in medio. Adortus est Segouiensis populus cum exercitu octomillium pe-
ditum equitum paucorum pretorem ipsum. Insistit illis atergo cum vna equitum centuria do-
Ludouicus dela Cueva, perem it quosdam, cepit sex & primariis inter quos rector vrbis eius
Peralta. It post hęc ingens multitudo populi, Ronchillum e loco vbi confederat. Contra regias cohortes mittit To-
letum suppetias Segouiensibus, duce Ioanne Padilla iuvene nobili, sed earum seditionum au-
tore, ob aduerse partis familiaritate de Silua, odium intestinum, vxore doña Maria Pachica Ten-
dille comitis vita summi filia stimulante, elati aiunt animi esse fecminam illam, & maritima-
ritum. Trahunt etiam Toletani Archiepiscopatus loca in suae vrbis ius & obseruantiam.

Dc. lxxx
vii.

De bisfiden-
cia in Valdo-
letii de Se-
gouia bisfide-
de Toletis
do qd. Las
sus suscepit
bonos fide-
q; negaue-
rit & dora
promoto in
Palatinu.

Dc. lxxx
viii.

De carnisu
basitio Jo-
uaz qd re-
ctois d'ur-
cie q' nuncq;
annucrit de
donatio.

Dc. lxxx
ix.

Ronchillius
Segouiam il-
li petiit e se-
gouiane qd
dam peri-
muntur & a
lij capti.

ipſius vr̄bis arcem & portas ac pontes & vias pr̄henderunt, nobilibus multis eorū opinio-
ni aduerſantibus. Regios magiſtratus abdicarunt. Dux Infantiaſi Guadalaxar̄e fere dominus:
tumultuatē ſam ciuitatem ſiſtā: ſugulato e ſeditioſis vno primario, nomine. N. de Coca, quē
populus ſeq̄uebatur ſedauit. Sed duci aduerſum aliud contigit. Comes Saldania primogeni-
tus eius h̄eres inobſeruanter patrem traſtauit. enſe euaginato intra patris hoſpitiū tucidan-
dum quēſiuit don Rodericum fratrem vnicū, eo q̄ Rodericus adoleſcentem quēdam comi-
tis famulū percūſerit alapa. Indignatus Dux pater: filium Comitum exilio multauit. Pro
Burgenſi populo verit̄ ad Cardinalem & ſenatores Salin̄ Comes, veniam petiitūm pr̄terito-
rum cum ſummiſſione humili ei⁹ vr̄bis nomine, non impetravit, timēo deteriora. Vos Va-
lete ex Valeoleto tertio nonas Iulij. Milieſimo Quingentefimo Viageſimo.

P. M. A. M. Magno Cancellario.

I Vſta petiſtis quando impetratiſis a Pōſtice, vt regi⁹ ſenatus princeps quiete ſacerdotum er-
rores corrigere, ſed cauſa fuit id breue pontificium durioris in his regnis acrimonię tr̄i-
bulos addidiſtis in veſtris ſegetibus. Appellat clerus, Toletum conuenit vniuerſus. Currē
tibus addit ea ciuitas ſam diu ſauientis calcaria. Rem adeo nouam, licet recti faciem monſtret,
non patientur, eſt his artibus conceptum in veſtros collegas odiū augere, indies magis ac
magis excaueſcant & creſcit contagio. Salmantica regnorum Accademica nobiles & ipſa diſſi-
cuſſit ab humeris, petulantem iuuenem don Petrum a patre Maldonatum a matre Pigmen-
tellum populus ſibi ducem elegit. Clodum imitatus ad populū a nobilitate tranſiuit: eſt
Beneuentani Comit̄is nepos ex ſore. Aur̄e vulgaris diſceditne pelle ſus eo ſanctu gaudet.
Itidem & Auſta quā latinus Abulam appellat heſecit, victiōe ſit, facile conſocantur. Reddi-
tus regios ambē colligunt, exaſtoribus eleſtis & queſtoribus climatis. Medina Campi ſā
ſequitur illorum veſtigia. Cardinali & ſenatu tormento Regia, que ſibi ſunt depoſita, petenti-
bus vt Ronchillo pr̄torū dentur negauit, nolſe ſe inſtrumenta pr̄bere quibus ſiſis nūdiſis
vtilis vicinos & amicos Segouieſes torqueant. Rogate Medina vt a conſilio deſedi Segouia ab-
ſtineant, nequire ſe non ferre talibus vicinis ſuppētiis, ſi inſtiterint, proteſtantur. petiſt idem &
ſam ruſtat murmura, & hoc oppidum Valdoletū. Conca & ipſa palpitat, ſomes omnium ma-
lorum Toletum, ob ſuam antiſteam Barbaro inepto ſtirpis eius hoſtilis pr̄bitam, pr̄ter q̄
rellas alias: mugit vt ſaculis taurus vulnerat, per literas, per nuncios, quibus ſcunq̄ modis
poſeſt, ſecum trahere vniuerſum Regnum nititur. Murcia vnus regni caput calces excuſſit,
Magiſtratus eleſcit, pr̄torem curiæ Leguzanum virum nobleſem a ſenatu ad ſeditioſes ei⁹
puliſantes miſſum, adortus eſt furens populus, ſub occaſione q̄ in vnus nobiliſ & plebei
controverſa diſerit aliter eſſe agendum cum nobiliſ aliter cum plebeſo. Ergo tu factioſarius
es in clamat vulgus, & occidendū q̄ſerunt. Euaſit ſeminudus, fugiſes ad milliar ſa nouem am-
pli⁹, ſecuti ſūt ei⁹ veſtigia, latuit, moeſti q̄ Gtoſtedi Burgēſis exēplo creāt, preſſi ſūt, ſed du-
as accipite roſas ſā tādē iter tot ſp̄nas ſp̄rātes: a vobis vnā: a fortuna alterā: pacabiſ forte mul-
torū animus de tot auerſis ex hac quam miſiſtis beneſcencia, de donatiuo nō exigendo licet
multe vr̄bes annuerint. Que vero a fortuna eſt. A claſſe noſtra eſt littoribus Laletanis diſmiſſa,
nunciū venerunt, ſturi ad vos ppe diem. Inſula Giernes eſt Syrtibus vna, noſtrorum quondā
ſepulchrum, quia noſtras copias ſepius pſtigarunt, ſeſe dedit. Ceſari obſeruatē parēbit,
ſubſidit colla ſugo, Tuus economus Carolus ſcripſit hos motus Ceſarē detraxiſſe Maieſta-
ti plurimum apud vicinos reges. vbi nam ſit culpa tu intelligis, intelligant & tuſ familiarē, ne
odū vertat in innumeritos. At tamen cito diſſoluentur hæc nubila: neq̄ deerunt aquæ tantum
ignem nunc ſtamantem extinturæ Vale ex Valdoleto decimo Kalendas Aguſti. M. D. XX.

P. M. A. M. Magno Cancellario & Maritano.

A Vobis q̄ rex Anglus traiecit fretum & Ceſarem vna cum regina Ceſaris materera
intra Ceſaris fines viſerit, e conuerſo Ceſar Calliciū petterit: delectamur vehementer
laudamusq̄ conſilium veſtrum q̄ totis viribus retinere Angli regis animū ſtudeatis.
Iturum dicitur prope diem in Germaniam ad primam coronam Ceſarē, quo liberiores eſſe
poſſitis ad reditum inquitis. Rite fiet, qua nāq̄ hora ſentiet Hispania vos ad ſe facē dirigere, ſe
dabitur. Duris aliter & amaris dapibus depaſcemur. Anobis quid nouemergat audite. Ci-
uitates & oppida quæ dōctimus querula eſſe in Auſta, inuitis Cardinali & ſenatu, conueniunt
per procuratores, queq̄ duos aut ternos deſtinat. Ne conueniunt intendant: aut ſi aliquid ve-
lint vna cum eis a Ceſare petatur aſunt, ſe ſanturos eorum poſtulatū pollicentur. Surdaſ
preſtant aures, citant & reliqua Regni membra, vt de communi commodo conſultura

Dclxxx.
De facultate
corrigendi
clericos.

Dclxxxj.
De conueni-
bus Ceſa-
ris & Angli
de ſpedu
tus Ceſaris
conueniunt
communita-
tis in Albu-
la.

veniat ad ſe. Valdoletum conſtrictum humeros, ſanguis hui⁹ populū ebullit, crebros cogit con-
uenticulos. Senatus aut pr̄tor curiæ quiſq̄ pr̄hedere neminem auct̄. Antonius Fonſecca
reliſtus a rege generalis militum regiorum dux, edicebat ſtipendia, vt pedites quosdam coge-
ret, curabatq̄ velle ex oppido tormentarum puluerem aſportare. venit populus tumultuas,
& conqueſtus eſt q̄ in ſuis vicinos iſta molirentur. petiit vna vt pr̄tor Ronchillus & copie
Segouiam inſeſtantes, diſſoluantur: altam petiunt queſtū viam qua tumultuum auctores puni-
ant, q̄ ei⁹ vr̄bis excidio: de militibus & puluere annuerunt, de tollendis armis ſa Segouienſis
ſiſtū conſulendi tempus in diem tertium Cardinalis & ſenatus petierunt. Antonius Fonſecca
his ita iſto inuito conceſſis, A reualum petiit. Regias, quotquot poſeſt, cohortes acceſſit. Medi-
nam Campi ante lucem adortur. Regia petiit placidis vr̄bis tormenta, ſi ad hos caſus ſemer-
gentes a Catholicis regibus depoſita. Venerunt cōtravicos Segouienſes educi. Ad vſarum
ſauces locant e tormentis que dā, ad deſenſionē ſe accingunt, ad manus ventum eſt, vim ten-
tat Fonſecca, affines & affecelas plures intus habebat, in eis cōſiderat, ſeſellit eum opinio. Soli-
antur inuolentem ingredi tormenta Medinenſes: perimunt quosdam. Gutterius Quixada tūc
oppidi gubernator erat, generalis regis armorum duci machinas tradi debere coſuluit, per-
uicacia oppidanorū cernens, ſceptum cui⁹ auctōritate regebat, ad eos proiecit, nolſe ſe ea po-
teſtate vt contra Regios duces ait, exiitq̄ ad Fonſeccam. vt paucis abſoluā, ad ignem procla-
mātum eſt. Incendium, de quo poete fabulantur, Troianum non puto fuiſſe crudeliſ. incē
ditur nundinarum illud oppidum, ubi ſa diuerſis orbis partibus mercatorie ſernabantur ſa-
cultates. Combustum eſt diu Fraciſci cenobium ad medullam, adeo vt ſibi fuiſſe vnq̄ quic-
q̄ edificatum negares. miſeranda ſtages, q̄ in Octobris nūdiſis a venditione ſupererant mer-
ces, ad Matas alteras in eo cenobio colligebant omnes. Tam atrox tamq̄ repetimus ſuper-
uenit turbo igneus, vt exportari nihil potuerit. Quicquid preſoſum inerat in cinerem con-
uerſum eſt. Tercentum millia ducatorum amplius aſunt id incendium abſtuliſſe mercatoria
bus. Raſa ſam eſt platea ingens illa, raſe & vte omnes nundinales. In lateribus pauce domus
euaſerunt: oppidani autem, licet facultates vniuerſas abſumi cernerent, a pugna tamen nūq̄
deſiterunt, donec Fonſecca re inſeſta prouinciam reliquerit. Ingreſſum tentauit in Tordeſi-
las, vetitum eſt a Marchione Denie Regi⁹ reliſto cuſtode, populo id exigete, qui & ipſe mo-
tus erat petebatq̄ per Regiam rerum dominam gubernari debere regna. A reualum ſe con-
tulit Fonſecca. Ita paulatim vnus precipites, ſibi q̄ in dies magis ac magis ni properatis
ad hæc regna venire. Valete ex Valdoleto decimo ſeptimo Kalendas Septēbris. M. D. XX.

P. M. A. M. Magno Cancellario.

D iſtulit cur for diſceſſum, Vno propterea contextu duas habeto meas. Circeſter ſcus Aus-
guſti decidit e coeli regione concretum ros, gelate ſunt in vineis vte ſperant reconua, ſi.
lituras ſi ſuper uenerit in ber. pro portento habetur, quia nunq̄ alias, ex hoc nouo natu-
re officio pronouſcamur, prope diem fore vt gelentur populares hæc alluuię, ſine aliſ volitant,
ſine ductibus certant. Gallicie quoq̄ regnum eſt in armis, perſimendum quia ſunt fures popu-
lus Fonſalite comitem proregem. Archiepiſcopi Compoſtellanorū Alphonſi Azeuedi, cui⁹
eſt in eo regno auctōritas primaria, ſeruatus eſt opera. Audita vicini oppidi Medine campi
ſactura, Valdoletum turbatum eſt, Nulla ratiōe habita de Ceſarea in eos beneſcencia: de nū-
diſis & foro liberis, deq̄ tritici, ordeſ, & piſcium venditione ſine vilo tributo, tumultuantur
oppidani. Inobſeruanter ſurſunt, de Cardinali & ſenatu ſam nulla metio: Fonſecce reliſti a
Ceſare militum ducis domum adeunt magnificam, comburunt & funditus euertunt, petiit
q̄ a Cardinali vt a Fonſecca tollatur excidit: populi rabiem timentes Cardinalis & ſenatus
per preſones Fonſeccam militibus ſpoliant. Audito edicto Fonſeccam deſerunt milites. His
percuſus caſibus Fonſecca fugam rapuit, auſugit & frater ei⁹ Burgenſis ep̄ſcopus. Röchillū
vero regi⁹ curiæ preſeſtus nūq̄ viſus eſt vltra: Fonſeccam arbitramur fuiſſe comitatum: per
preſones promulgatū ab inepta plebe de bacchate hoſtes rei publicæ, quo tetenderint eſt
incertum. Poſt Fonſecce dirutam combuſtaq̄ domum, ſolutis habentis ſam vagatur igna-
ra plebs: Petri Portilli procuratoris municipalis, qui dicitur annuiſſe de mutandis Alcaualæ
tributis ab ordine priore, domum adeunt, & depredantur. Is eſt opulentus mercator, com-
burereq̄ cepit, & ſeciſſet, niſi pars maior obſiſtēt, ob vicinia, quæ vniuerſa flagraſſet illa i-
cenſa. runt & in Fraciſci Seruē atriu, eo q̄ procurator in Clunio annuerint Regide donatiuo
ſeperant ab incendio ne ſerpens ignis oppidū ſterneret, pda contenti & parte dom⁹ diruta
diſceſſerūt, Ne ſint oia ſtomachofa, vnū accipito ſapidiū: Tres illi populi, q̄ motes icoliū Gata-
bros & bellis apti vulgo Biſcaini: Aſtures et Lipuzcani ſe vcturos ad vnū offerunt in Regiē co-
V III

pugna in
Medina.

horrida cō-
bustio.

Dclxxxj.
De gelu
auguſto mē-
ſe, de caſu
populariſ
momenti.
De motu ſalle-
cie ac ſeruo
to nō poſte
llanum. Br
ep̄ſcopi
Dno regi⁹.

rone auxilium si vocetur, Roderici a Rua computatoris: equitis Asturis, honesto loco nati, di-
lignitia & industria retenti sunt Astures in fide. Labimur in deterius iudices magis ac magis
ni proparatis. Vale ex Valdoletto decimo tertio Kalendas Septembris. Millefimo Quingenta-
tesimo Vigesimo.

P. M. A. M. Magno Cancellario.

Dclxxx
iii.
Lur tantu
vages ista
labes et q-
rum causa.
quid annue
runt mimen
tes Cardi-
nalis & se-
natus in so-
lari vulgo.

Nonas habemus a vobis literas: quod sitis Hispanis per turbationibus perturbati. No-
miramur, vestra res agitur: si amiseritis hæc regna, vestre coronæ gemas & lacerto-
rum vires perdetis. Excortiar isti collegæ tui Caper & confocii ceteri ad offa vicæ Re-
gna hæc. Vnde obolum possint habere ad stipendia militibus persolventia, quibus obitare sa-
te labi queant, non reperitur. Propterea dissolutis cohortibus populo subdere capita cogun-
tur Cardinalis & senatus: ad quos ab huius populi conventibus venere nuntii, multaq; inso-
lenter petierunt. Nil negatum est, nec se tutos arbitrantur. De mittendis Abulam procurato-
ribus ad eos qui ab aliis vr bib? & municipibus illic sunt congregati, sermo est inter eos agita-
tus. Beneuetanus comes & Oxoniensis episcopus municipales & ipsi debere curias illas huic
vocari, non autem mittendos esse procuratores a tanto municipio, ad illos, suffragati sunt, sine
specti sunt populo. Iam Cardinalis gubernator & senatus quâdoquidem prohibere neque-
runt quin conveniant, ad se illos trahere conati sunt. Nil minus q; ipsi postulent, se regnorum
utilitati consulturos pollicentur. Recusant adventum qui Abulam negotiantur. Volunt uti sine
spicamur in perare. Sicut in hoc oppido terdecim tribus, dicunt perochias, singulis conveniunt
diebus. Insultant ignari plebes iam in primarios, veluti vulpes in leonem, q; do cathenatum
& quartana pressum leonem sentit: tortos in comitem & Episcopum, reliquos etiam nobi-
les omnes iam dirigit oculos petulans plebecula. Imperatorem sibi elegit quæ sequatur in sa-
tem Granate comitatum vtrum regia sit pe ortum & sanguinem regium redolentem, om-
ni virtute præditu, licet aduersa a populo sentiat, non ausus est recusare, quing; illi ad dixerit po-
pulares legatos, quorum consilio gubernetur oppidum, no tur nas exercens excubias, vereri
tur ne ruat ex insperato militum aliqua manus sub nobilitatem favore. Vagos omnes, qui sine
artibus aut sine domino agunt, eiecere. Ita cohortibus regis dissolutis et sine dempta, ne cogere
re queant villas copias, Cardinalis & senatus vt implicitum gregem sine tutoribus melampis
se esse reperit. Seuibunt in eos lupi ad libitum. Toletum habet in curiis Abulensibus præ-
matum. Toletanarum copiarum præfecto. Io. Padilla Medina Campi tormenta regia illi opa-
pido credita præbere statuit: quid cogitent tempus loquetur, nil prosperi emergit. Commu-
nitatis nomen coalescit, regium labitur in deterius. Vale ex Valdoletto quarto Kalendas Se-
ptembris. Millefimo Quingentesimo Vigesimo.

P. M. A. M. Magno Cancellario.

Dclxxx
iiii.
Quid Lo-
thensis epi-
scopus, qd
Bona histo-
ricus in con-
uenti ple-
beio.

Sæpe accidit, vt mittendi cursores discessum producant. Datus est locus vt priori addere
pleraq; Ad sedandos Valdoletanorum animos ex Cardinalis & senatus nutu Conchen-
sis episcopus huius princeps Cancellarique Valdoletanorum adiuit consiliabulum. Iure
iur ad o præeunte asseruit: Cardinali & senatu Medina calamitosa eruginam fuisse molestissi-
mam, ne velint eius ruine cuiq; ipsorum culpâ impingere. Exhortatusq; est Valdoletanos
eorum nomine, bono sint animo, fore ipsos regnorum comodo fautores & hic multa, & sug-
gestum conscendit Gonfalus Afora, regis hystoricus, lingua disertus, de monarchia, de demo-
cratia, de aristocratia quædam, quid vtilius, quid tutius. Romanorum principatum aliorum
exemplis edixit, vt Romani coaluerint concordia durante, vt ruerint discordia pullulante, dis-
seruit. Quid vterq; profecerit tempus dicit. Video paulatim ista venire ad inceptorum potesta-
te: quibus nihil penfi est. Ad subulcorum manus per mare in pestuofum regendi naues cer-
no trahi ministerium, depulsis artis maritimæ naucleris. Nudus quart? Regina catholica ac-
cessit fuffit Conchensem episcopum veterem suum capellanum maiorem, & e senatoribus
antiquis Zapatam, Polancum, Aguirrum: Iuris peritos. Redierunt nullare, quæ momentu
fit alicuius, acta: vsuit eadem Saturnia grauedine pessundata, a negotiis abhorrens. Ruat cœli
an noua procreet sydera, illitantundem est. Eodem die Burgenfis populus vt crimen criminu
addat, in Burgenfis episcopi prouisores seuisit, eiecicq; inde factu impetu. Oppidum episco-
pale nomine Villa F ruel propter adeunt. Episcopum trucidandum quærun, ociabatur
nanq; ibi, quid insolentia vulgi esset paritura expectans. Ausugit: dedere oppidum in præ-
dam & vna episcopi supellestia omnia. Quæstuit & Palantinus populus episcopi sui fra-
tre Gauisâ Ruizû Mortâ, peremisset repertu. Latuit. Sæuisit & idè populu in cleru, eo q; pos-
fessionem epatus Iberam magistro Motte Pacèsi epo dederit: putâs Equum ipsum apud Regè

Ratio Bilo-
re

Cæsarem, vt Capro aduleter, malorum autorem. Hæc sunt hæc habeto ex Valdoletto tertio
Kalendas Septembris. Millefimo Quingentesimo Vigesimo.

P. M. A. M. Magno Cancellario.

Multiplicato huius hydre capita renascuntur. Quis tadem sit futurus tot malorum fi-
nis ambigitur. Bont torpefcunt omnes & e patris laribus eliminantur. Siccaris,
lenones, prædis & latrocinis affueti eleuant capita. O dictu miserandum. In Medina
campi combusta. Vitis pannitonior, nomine Boadilla, manu promptis & petulantibus coar-
ctis oppidivirpat autoritatem. In pretorio coram ceteris rectoribus oppidi eorū collegam
Aegidium cognomine Nepotem, ipsum Boadille quondam herum, enie nudato trucidant,
nec emutire quisq; eorum ausus est, vt pretorii fenestram dehinc ad pueros caudaver eiecit.
trahitur misero raptu per coenofas oppidivias, & dicer pitur. Hoc perempto quærit Boadilla
sequenti bus digladiatoribus reftorem alium nomine Loppede Vera, repertum eadem lege
sectu in frusta tractauit. In Christophoru quedâ librorum paginatorem, q; dicere ausus fuit
set debere tradi ductibus regis machinas regias, equalem exercuit sententiam. Ita laniton for-
zerum illius oppidi regendas sibi vsurpauit habear: statq; illius dicto. Primarium sibi domu
in pretorium elegit, dat leges pro libito. Accersitos in concilium oppidi primores, sedere tu-
bet si grati sunt, reliquos stare patitur: audet erigere caput contra illius torrentem nemo. tribu-
ta quibus alatur exercitus contra regios magistratus, imponit. Senatum quo duce imperat
& executorum ministris sibi eligit. Laruam hanc inter ceteras fortuna excitat. Cito cadet quia
cito sine fundamentis sur rexist. Malum interea ingens est. In hoc autem egregio municipio
Valdoletto vicatim extinguntur sub mutui nomine pecunie, quibus excubiè alantur. Mille mi-
litum elegerunt numerum, quæ presto sint ad emerfuras occasiones. Quidi ipsi velint non in-
telligunt. Alatum imitantur formicam per aera vagantem, quo tendat ignaram. Est huius
oppidi concitus Alfonso Nignus, vir nobilis, q; eum senferunt suis cogitatibus auerfum, li-
cet iusticie sit præfectus, quem dicunt Merinum alias alguazillum maiorem, odio prosequi-
tur. turrim eius egregiam in agro mœnibus vicinam cobussit vulgi furor. Viridariuq; inges
adherens mœnibus, arboribus, vinctis, rosetisq; erutis, muros etiam circumsipientes dirue-
runt. Ad comœtum Abulensem acardinali & senatu missus Comédatarus Hynestrosa: suasti
ne illa fierent, senatu regio inconsulto, quia præcipue sint vna ipsi fautores futuri in his omni-
bus que ad regni comodum & honorem faciât, neq; auditus neq; admiffus, regreffus est. Sû-
t hæc artes quibus fortuna exagitat hæc regna. Intelligimus etiam Madritenes arcem illam qn
dicunt Alcazar obfidere, vt regio arcis præfecto Fracisco de Vargas nostri thesaurarî Var-
gas nepote auferant: & populo dedant, petiffiq; ad id onus a Toletanis auxilia. Sed audi des-
terius aliud. Senatus princeps Granatenfis archiepiscopus & senatorum pars maior, magn?
etiam Castellæ commendatarus Fernandus a Vega: de turbati populi aduersis consiliis fa-
cti certiores, latenter ab oculis hominum euauerunt, quo diuerterint ipsi dicent altiq; do. Sa-
pienter egisse iudicati sunt. Re tamen a populi primoribus intellecta, supplices a Cardina-
li petierunt vt illos accersiret, præbita fide tu tellari: euerfi sunt: Granatenfis & qui cum eo ie-
rant senatores, vt constanti sint animo populares optandum est. Volubilitatem formido, quia
præcipue. Io. Padilla Toletanarum Copiarum dux, a Turdesillanis Deniæ marchione regi-
næ custode inuuito, cum bis cœtum militibus susceptus est intra oppidum, a quo Fonseccam
Regium generalem exercituum ducem de turbarunt. Altero die Padilla vocatus a Regina,
multa de regnorum ruina differuit: ad eis præsentia dicta præstitit aures ferentissima Regina,
dixitq; se prouisuram: sed sua pristina valetudine pessundata operatur nihil, recusatq; diplo-
mati cuiq; imponere manum, q; si faceret actum de nostri Cæsaris esset autoritate, viuente
matre præsertim. Dum hæc ita scripsissem & discessum tabellarius differret: audiuimus. Ma-
dritenes dedisse in pdâ egregiu illud nudinale oppidû, dictum Torreo. Io. Aric municipiu eo
q; Io. Ipe Aric eius dñs cum equitibus ducentum, pedibus autem quibusdam veniret cor-
tra in præfecti arcis obsessi auxilium, fataq; omnia vineasq; ac arbores omnes eius oppidi vi-
cine extirpasse. Vnde reiectis venientibus auxiliis ad obfessos, susceptisq; mille pedibus To-
letanis, arcem tadem expugnarunt. Est ea iam in populi potestate: cum armamentis omni fa-
ciam illic a Catholicis regibus inclutis. ergo nostras vires hebetat, suas adauget, hæc commu-
nitatis insolentia. Se deletiros quot q; proceres a corona Regia q; possideant, aperte prædi-
cât. Coronam se dituros regiam inquirunt, quid iudicem ambigo. Vbeda etiam ac Batzia &
Gienium in Vandalia stemunt. Complutum quod est Alcala de Henares leuauit ab onere gu-
bernandi archiepiscopatum Toletanum. Don Franciscum Mendozam eius antiffiq; guber-

Dclxxx
v.
Boadilla
plebeius re-
fert. Dedi-
ne domini
ce crudelic
ce rectoris
Meding de
sup biffimo
Boadille
dominatu,
et.

Quâ super
de imperet
Boadilla.

De rebus
Bilcon Bilg
ni.

natorem, potestatem illademit. Vale ex V. ledoieto Idus Septembris. Millefimo Quingentesimo Vigesimo.

P. M. A. M. Magno Cancellario.

Dclxxxvi.

De transitu couctus Zibulensis ad Turdeftas demarchione de nig.

H Abui a te literas quibus duo capita continent: narratiuum nunc; alterum interrogatiuum. Sed audi prius quo in statu res nostre sint. Procuratores Abulenfes marchione Denie cu vxore ac vniuersa eius familia inobseruante electo, Turdeftas petere, ibi. Io. Padilla somniat se magnum esse magni exercitus p[ro]tor. Centurionibus ac tribunis circumseptis comedit ac negociatur, omnia confusa. In Capri vestri, que auit sua voracitate tot malorum causam fuisse, maledictis inestant hec regna. Zamora in fide regia fuit in ad huc usque diem Comes Albeliste, illius vrbes episcopo electo, qui ebulliens & noua semper molens comunitatu via res imploret in hostem suu. Saturninus est & Martialis hic episcopus, verum ne aliquid sinta strum pariat. Petrus etia Giron Comitis Vrenie primus heres, feruet inter hos motus. Sperat hac via tumulturia, se nus quod petit de Medine Sidonie ducatu cosecuturu. Audi q[ui] sit populo fidenda. Sub prebita fide Granatensis archiepiscopus princeps senatus & qui eu secuti sunt regressi, denuo auferunt noctu & clam, quia per exploratores moniti fuerunt de vulgi murumure i eos. Satuisse plebedomus eoru ea nocte impetere, per amicos fuerunt moniti, en quibus artibus nobiscu agat. Est gladius in manu furentis, populo potestate prebere. Ad vos tandem. Cesaris ais paratu esse vt in Germaniam proficiscatur, nec animo decidere ppter hec aduersa: vires est ea magnanimitas & fortis natura, vt neq[ue] ppteris extollatur aut premit aduersis. fumi sunt hi palles, qui licet nariibus sint molesti quia foetidi, ad capitis apti grauedine, prope tamen dissoluuntur. Interrogatiuo nunc alteri epistole nre capiti respondeamus. Vt quid isti seditionum excitatores petant tibi significet cupis: primaria illoru postulata que dicunt legibus conueneri sunt hec. Primo petunt vt rex veniat, nec tam parus pntet esse momenti hec regna que possint absente suo rege gubernari. Petunt vt iam abbat ad horum regnoru voluntate. Quod Catholicę regine matris eius, ad qua viuente spectant regnoru redditus, decenti muniat famula. Quod non alientis beneficia vel officia prebeant: neq[ue] in p[ro]toris cohortes ad mittantur. & suam instituat domum auoru maternorum exeplo. Quod auferat ministri additi post obitum catholicę Regine in regia domo: nec stipendio fruatur vilo quisq[ue] abfensa curia. Quod nulli procerum pars villa detur in actione reddituum regtoze. Quod gubernatores absente rege: sint regnicole: deturq[ue] illis ampla prouideat potestas. Vtq[ue] tollatur de hospitibus consueto do. Id negat lege fieri. Inde facturas, damna, supra, iniuriasq[ue] auit exortu hospitibus inumeras excipiunt in itineribus, in quibus sex dierum dicit se passuros id incomodum. Vtra id spaciū soluat a curialibus hospitibus autem, quale magistratus loca assignauerint. In ruribus autem vt regis cohortes & relique custodie sine p[re]cio statuas habeat, patum. Sed in vrbes aut oppidis, vbi curia p[re]fixa, sexaginta tantum hospicia regi prebeant: de comunere necessaris ministris distribuenda senatoribus aut huiusmodi iustis vel censum ministris minime. Quod alcaualis tertieq[ue] ad reliqua tributa reducant ad sumam que catholica Regina viuente colligebat, aut illu testamento relicta. Quod exteris nulla detur naturalitas & date reuocent. Ne donatum quod dicitur seruicium def vilo tempore. Ne locus def vt debita deceno sopita: que vulgo appellat Albachias excitent, ob exactorum extorsiones. Vt ad curias eat delectex omni ciuitate vel oppido suffragati tres viri. Ecclesiasticus vnus, e nobilibus alter, e populo tertius, ad impesam prouideat, ecclesiasticus a capitulo, ceteris ab ipso mittente loco: de propriis redditibus loci. Ne rex quicq[ue] huiusmodi nunciis promittat vel imp[er]at, aut ex eis queq[ue] nomi netaut chirographa mittat limitibus inclusa: sed liberu sit p[er]uatoribus iustis annuere, ac negare quecuq[ue] contra regni leges aut statuta preponantur, possintq[ue] in curiis procuratores conuenire, sine alicuius presidentis a Rege statuti p[re]feta, possint q[ue] iuris p[er]t[ur]u eligere, cu quo liceat de regni legibus consilere. Quod ab rogetur beneficiis datis aut promissis procuratoribus regni in Cuius: Quod suffragantes vrbes & oppida queant singulis tribus annis commernire, consultum de comunni comodo. Quod pecunie non asportentur e regno. Vt monet eudantur tam aureę ad scutorum Gallicoru valorem, q[ue] argenteę. Vulgaresq[ue] numuli ad exterraru monetarum pensum: nec illis decussis appareant vltra tarię vel alie alibi decussis aurum queq[ue] Hispaniam purum prodit ac naturale ad varias or bis partes, discunt alibi fabri metales & eorum domini in magnam Hispanie ituram, exteras admittendo viles monetas, exportado perfectas. Petunt vna vt greges & aimenta non educatur e regnis Castellę, Ne frumenta, ne coria, ne lanarum plusq[ue] pars dimidia, reliquam tollant ab emptoribus, equo p[re]cio lanificatores regni. Ne senatores fauore vel p[re]cio eligant, q[ue] ab eis ministratę rei exigat

Regnorum petitiones.

De amnis hospitioru.

ratio singulis quatuor annis, ne possit eorum quisq[ue], aut bis i eadem causa suffragari, vel secū de alicuius litis discussione bis interesse. Idem de reliquis regni iustis ministris qui non sint ppetui. Ne qs in regia domo fruatur stipendiis aut locis duobus. Ne referendarij sint camere regie, ne quisq[ue] petat affinis aut amicus: quia fuit sub ea occasione fraudes innumere. Quod liceat a curie p[re]sidiibus ad regiu senatum appellare, ne ciuitatum aut oppidorum correctores possint prorogari vltra annum, nisi locus ipse supplicauerit. Idem de reliquis ab illis p[re]sidentibus, soluanturq[ue] illorum stipendia, de sico, non de ciuitatum redditibus: neq[ue] illis quiq[ue] assignet super fisci p[re]onas, ab eis p[re]cipue eodem natis: quia esset prebere illis gladum in vicinos. Quod nemo cogatur inuitus bullas indulgentes accipere: nec pecunie inde habite in alios vsus conuertantur, q[ue] in hostes fidei: siq[ue] a rege sit alicui facta de similibus gratia, reuocetur, deponaturq[ue] ille pecunie in ecclesiarum eraria: vnde ad vnum statutu extrahantur: diligetibus super ea re designatis inquisitoribus. Ne cuiq[ue] assignentur Indi ad obsequia effodiendo aurum, & siqui sunt tollantur a possessoribus. Ne domus contractionis rerum Indi carum alio mutetur. Ne rex cuiq[ue] pecunias non vtilas per chirographa imp[er]atariu, nisi prius ad cameram venerint. Ne de bonis accusati alicuius fiat gratia, in prius res transferit in rem iudicatum, et p[re]bita reuocentur a rege decepto a suis voracibus gurgitibus. Vt gratie post catholicę Regine mortem factę per regem reuocentur, donec an in bene meritos sint exhibitę censetur: quia ex consilio malorum sunt multi recepti non necessarij, in multis officiis fauore vel corruptela & ita statutu legato catholica Regina reliquit. Vt priuilegia nobilitatis et alterius modi regno noctua, nisi aperte consulerit recipientes fuisse optime meritos, reuocentur: de referens spe statuisq[ue] super officiis et beneficiis. Quod ministri Regu fraude deprehensi delectantur e libris, fiantq[ue] in habiles: Abiciantur quicunq[ue] pecunias aut corruptelis alicuius bus reperiantur officia sibi comparasse vel beneficia, et si qui forte emerunt morte multentur, si tentauerint exercere postq[ue] fuerint moniti. Vt prelati maiorem partem anni cum que sito grege residant, qui secus amittant redditus. Vt aboleatur membranea breuis potestatis, q[ue] iurisdictioni regie subdebat ecclesiasticos. Nec vrbum aut municipiorum rectores stipendia queant ab vilo p[ro]ceru recipere, sim aliter aboleantur e magistratu. Vt a morte Regine catholice quicquid ablatum est restituatur. Ne in bene gestorum premium quicq[ue] de corona regia dematur: pecunie officia & beneficio tribuantur. Quod regu census appellati viros, de Regis redimantur redditibus. Ne procerum cuiq[ue] dentur arcium p[re]fectura, & si quas habent vt tollantur. Ne panni ab exteris partibus aduecti sint his que texuntur in regno detextores. Vt vrbes, oppida, villeq[ue] a Regia corona transmissę ad proceres in tributis et censibus, cum Regis equis contribuantur portionibus. Cetera que seruari postulant pauci sunt momenti. Hęc autem aiunt a nostri Cesaris maioribus fuisse sancta, in volumenq[ue] dictum septem partitas, redacta. Cur magis pati debeant suarum legum & statutorum dilacerationem q[ue] Hispani reliqui, Aragones puta Valentini & Laletani q[ue] Belgę: q[ue] Germani Cesaris, per euntantur. Mi Magne Cancellarie, vt verum fateamur, si ablata passione turbante rationem, penitauerimus rem, non longe a iusto vagatur in suis postulatis misera Castella. Sed quid ad demeritem temeritatem et scicariorum petulantium manus res deducta est, qui cum nihil pensi habent bonis inuidentes, sui generis sceleratos extollunt. Imperat hac tempestate ac factu in nobilitate vulgus ignarum. Hinc facile est vaticinatu, seditiones has cito rufuras, quia et consilio et dncibus carent. Neque vltima que petisti velle te intelligere paruo esse contenta spatio: iam tandem claudatur exundans riuus. Tu Vale ex Valleleto. Idibus Septembris. Millefimo. Quingentesimo. Vigesimo.

P. M. A. M. Magno Cancellario.

Nobis relatum est don Petrum Guisara Spatensem comandatariu a Cardinali et senatu ad vos dimissum, libere regi locutum, coram Capro et confortibus, clementissimam principis lupis rapacibus: de horum malorum ob comoda particularia seminiibus necerubuisse Caprum aut p[re]sentis villa signa ostendisse. An profutura sint ad remedium eius dicta expectamus: quod fiet si denotatores noverit suos sub specie ac nomine nutritorum rex, et aures prebere destiterit illorum perniciosos consillis. Missus est Rodericus Nignus Toletanus eques nobilis: Regi dicturus Cardinalis et senatus nomine, quid expectat ad sanatorum malorum leuamen. Is si auscultabitur putamus vtile fore. Sed si excoriatores horum regnorum obstitierint, labemur in peluis. De ciuitate illa vero tradita magno stabulario, vt ea ob latis triginta milibus ducatorum vendat, regnum id sensisse grauerit audimus. paratos aut dico cives illius vrbes ad defectionem, ob siturosq[ue] ne vendant. Cesar vero dicitur repetisse

Cclxxxvii.

De sermo ne don p[er]e tri sinuare fratico re gi super in multibus a iu iu. laterali b[us] causatis.

Herba Be- vt res fiat, nec appellacionem ciuitum admittere, scripsisseq; dicitur Cesar in hunc sensum. Soz- gis in fauo- lent grati obsequiorum Reges, necessarios alibus donis ornare: propterea aequo animo fe- rem Sta- ratis oportet. Hec Stabularii, confortes sibiq; non Registudentes: aiunt. Nos qui extra illam bularij, ludimus aleam, dicimus equum esse, vt his maioribusq; donis ditetur Stabularius, quia ma- ioris sunt multo momenti quae praestitit regi obsequia Stabularius, qm magnus ille Capitaneus qui toties Gallis eneruatis delictisq; liberum reliquit coronae Hispanae Regnu illud Neapoli- tanu: cu deuenit Stabularius pinguiora Regna et Turccarum copias deleuerit, quibus meri- tis preberi solent duobus autoribus huiuscemodi premita. A nobis scito, Valdoletanas tribu tra- ctare iam nil aliud in suis conuenticulis, qd de diruendis rectorum domibus deq; radicito extirpandis omnibus potentibus, quo liberius ipsi queant has pulres conuoluere. Beneuen- tantum comitem & Oxomensem Episcopum, Paulo ante suos herosaelimmarunt. Zamora antistes Antonius Acugna contra Comitem Albelista petiit auxilia comunitatis, assequetur vt arbitror. Valentie Regnum tendit ad ruinam in dies magis ac magis. In dominos quosq; oppida erigunt cristas, populari assentuntur deffectioni, ampliore hinc sperat libertatem, & falluntur, nesciunt natiq; sine pastoribus oues qua tendant ad necessaria pasqua. Burgensem cordatam ciuitatem: prouincia que dicitur Meridates, ad seditionem inuitat nouam. Literas detulit gladiarius quidam Faber sedicioforum primas, ex Comestabilis iustis. prouincia duplicauit, & bellorum duce creauit Saluaterre Comitem, Ampudem Mariscalum. Ad tribus delate secunde illius prouincie litere, in Comestabilem detentorem & Fabru gladiaru insur- git populus Burgenis, Fabru petiit, ad Comestabile se recipi tremens, non est ausus obfistere, ne trucidaretur, viuit Comestabilis i summo discrimine. Facto impetu a fureti populo, in- tra suatris sede obfidetur et oppugnatur. Satis esse cedere qm vim terere: pacifcitur cum eis & ignominiose pellitur. Vna cu vxore ac natis et familia, cuius erumoso, casu audito sui status op- pida defecerunt ab eo: Via reliquis ostendit haru suq; vetuste domus municipium comitatus caput. Tremunt et alia regna. Lactanum silicet ac Aragonu que licet Castella ex hauriendo de- tactis, desperatis tm animis viuunt ob susticte fuga. De vtraq; id audim? Sicilia, n? q; maris insulis alis. Confuse viuut vbiq;: Vos Valere ex Valleoleto posttride ab inclusis, M.D.XX.

P. M. A. M. Magno Cancellario.

Imum protenditur ista lites mi magne Cancellarie. Quid iam audeant habeto, postq; Turdeffilas occuparunt: eie ro Denie marchione, restro a Cesare in custodiam catholi- ce regine sue matris ac serenissime sororis Catherine posthume, curiarum comunitatis procuratores: catholicam Regnam hortari ac orare supplices no desierut, vt ipsa velit literis et diplomatis manu imponere: dicentes regna hec, dum ipsa vixerit sua esse non sili: nec desisterunt a colloquiis de tollendo Cesari nomine regio, non potuisse ipsum regnu nome as- sumere matre viuente. Audi rem nigro extin ro carbone nigriorem: adeo temerarie rem tes- tarunt vt ad suffragia ventum sit, de q; terdecim ro suffragantibus urbibus et oppidis, maio- rem aiunt partem esse in eam sententiam vt Regnu nome Castelle: iam prebitum per genera- les curias, Cesari toleretur. Obstitit pars minor nec passa est vilo pacto sermone vltra fieri de re huiuscemodi. Sub horu favore Natara et oppidum Duegnas ab hoc municipio distans le- quas sex deffecerunt a veteribus dominis, idem & ceteri populi facient ni si aliter hi proceres- excutient penas. Comestabilis tam suu vetus Hari oppidum reduxit ad pristinum statu pris- maris plersq; tumultus excitatoribus affectis supplicio. Hoc municipiu iam tendit ad perni- clem: Regio magistratu Fontecca Regnoru a Cesare relicta imperator exercitus, puluerem tor- mentaru contra Segouiam expendendum ex oppido tentauerit asportare: q; spendiariorum colligi milites assentiretur. Iam ad conuenticula tribu res deuenit. Cardinalis et senatus oca- tur nec sine periculo vtra agunt. A vobis autem audimus Gallorum Regē itinera vetare nris cursoribus, ne Hispanus quisq; tur possit eius fines calcare, quin deprehensus captiatur: er- go inimicitias indicti cito teit emerget vnde Cesaris e Clunio discedentis insurandū explea- tur: qui cardinali Dertuseffiore vt Gallus Cesare absente Nauarram sit impetiturus suspican- ti: respondit hoc non est tue inquisitionis, ad me hoc attinet cardinalis, vel me ipse vel ego illu- radicito delebo: si deus est: ad primum eius motu erga res meas, Vale ex Valleoleto Sexto deci- mo Kalendas octo bris. Millesimo Quingentesimo Vigesimo.

P. M. A. M. Marchionibus Discipulis.

Q Vae in Regnis gerantur, Vos non latent, Ex his quae ab exteris habemus, legite pro- digium horrendum mihi ab Alfonso Valdesio magna spei iuuenis, cuius patre Fere-

De episco- po Zamora

De Regio Galenug

Delebo

Delebo

Delebo

Delebo

Delebo

dinandū de Valdes Rectorē Cōcheff. Nostis, non minus fideliter, q; ornate descriptum ciuis epistola sic habet.

Alfonfus Valdesius Petro Martyri suo. S. Quod ex me scire cupis, qui fuerit ortu, atq; progressus Lutheranoꝝ secte nuper apud Germanos exorte, si non ornate, diligenter tamen scribam, ea bona fide referens, quae a fide di- gnis accepi. Audisti (opinor) Iuliu Secundu Pontifice Maximum: templū in Romana vrbe Apostoloru Principi dicatum, incredibili sumptu, atq; non visa haecum magnitudine ad- ficare coepisse: id eorum (vt arbitror) ratus, in humili tem plo Apostolorum principem habi- zare: praesertim quum ex omnibus mundi partibus, religionis causa illuc homines conflu- rent, consumassentq; in sine opus vir maximus, magnanimusq;: ni in ipso cursu mors eum e terris rapuisset. Successit huic Leo Decimu, cui quum tanto sumptu pecunia non suppete- rent, missis rpe vniuersum Christianum orbem, largissimis condonationibus (quas indul- gentias vocant) his, qui cleemosynam pro eius templi structura conferrent, ingentem pecu- niam vim sese hinc corrasurum existimabat, praesertim a Germanis, qui singularem quadā religione Romanā Ecclesiam venerabantur. Veruntamen quū nihil sit in rebus humanis tā firmum, atq; stabile, quod nō temporis iniuria, vel hominum malicia corrumpat, huicsemos di condonationibus factum est, vt Germania, quae nullam non Christianam nationē religio- ne superabat, ab omnib; i presentia superetur. Nam Vuettembergae (ea ciuitas est Saxoniae) quum Dominicanus quidam concionaretur, Pontificisq; condonationes, vnde et ipse non aspernandum lucrum venabatur, populo obtrudere conaretur, Profluit Monachus Augusti- nensis, cui nomen Martinus Lutherus Saxo, et huius tragedie auctor, et Dominicani fortassis inuidia motus, nonnullos articulos typis excusos emisit, in quib; aserebat Dominicanum longe maiora tribuerē suis condonationibus, quam vel Romanus Pontifex concessisset, vel concedere fas esset. Dominicanus perlectis articulis, in candidu in Augustinē. Adeoq; inter Monachos tum conuulsus, tum argumentis inuadit pugna dum alius concionem, alius arti- culos defendit, vt Augustini. (quae est malorum audacia) condonationes Pontificis prope irri- dere ceperit: diceretq; nō ad salutem populi Christiani sed ad sacerdotum avaritiam explen- dam ad inuentas esse, atq; inde inter Monachos de Romani Pontificis potestate disputari coe- ptum est. Habes primam huius tragedie scenā, quam Monachorum odis debemus. Dum enim Augustinē, inuidet Dominicano, et Dominicanus vicissim Augustinē, atq; hī etiam Franciscanis, quid quaso poterimus praeter grauissima dissidia sperare? Nunc ad secundam scenam veniamus. Audierat Federicus Dux Saxoniae ad Albertum Cardinalem, et Archi- episcopu Moguntinum, eius in Romanis imperatoribus signandis collegam, quo cu haud recte illi conueniebat, magnum commodum ex huiusmodi condonationibus venire. Sice- nim inter ipsum, & Romanum Pontificem conuentum erat, dumq; occasionem captat Dux qua Moguntinum eo commodo priuaret: nactus Monachū ad quoduis facinus non minus audacem qm impudentē, qui Pontificis condonationibus iam bellum in dixerat: om nem pec- unia ex huiusmodi condonationibus per vniuersam dittonem suā collectam, e Commissario- rum (quos vocant) manibus eripuit, dicens se velle proprium hominem Romam desinare, q- eam pecuniam in fabricā templi Diui Petri exponeret, videretq; in quem vsum reliquae pec- uniae, quae ab altis partibus ferrentur, Romae cōsumerentur. Pontifex vero, cuius est ecclesia- sticam libertate tueri, nec permittēre, vt prophanī Principes se his immisceant, quae ad vnum Romanum Pontificem spectant, monuit ducem semel atq; iterū tum literis amanter scriptis tum nunciis ad hoc in Germaniam destinatis, ne tantam iniuriā Apostolicae sedi inferret: sed interceptam pecuniam restitueret. Quod dum ille obstinate negaret in suaq; sententia persas- set, Pontifex ad extrema conuerfus, hominem a fidelium consortio semotū prouinciat, Tū Augustinensis, Ducis fauorem captans, magna audacia assuerat huiusmodi sententiam, vt iniquam, non ligare nec posse Romanū Pontificem quenquam intulisse (vt aiunt) excōmuni- care, coepitq; multa, grauiacq; in Romanum Pontificem, et Romanenses typis excusa emitt- tere, quae per vniuersam Germaniam facile peruolarunt. Hortabatur praeterea Lutherus Du- cem Saxonie, ne huiusmodi terroribus ab ea sententia, quam semel animo infixisset, sese dnu- li pateretur. Intumuerant dudum Germanorum animi, videntes Romanensium mores pluraq; prophanos, coeperatq; de excutendo Romani Pontificis iugo clam p cuniculos agere. Quo factum est, vt quum primū Lutheri scripta in vulgum prodire, mirum quāto applausu ab omnibus suscepta sint. Ibi Germani gestire, et conuicia in Romanensē saflare: petereq; vt ge- nerals Christianorum omnium commentis indicaretur: in quo excussis his quae Lutherus scribebat, alij ordo in rebus ecclesiae statueretur. Quod vltimam factum fuisset. Veruntamen

dum Pontifex suis suum mordicus tuetur. dum timet Christianorum conventum dnm (vt ff bere loquitur) plus apud eum valet priuatum comodum, in generali synodo forte periclitatum, quam Christiani populi salus. dum cupit. Lutherana scripta, nondum discussa e medio tollere. Legatum a latere ad Caesarem Maximilianum mittit, qui inter alia curaret, vt Caesaris, atq; vniuersi Romani imperii autoritate, Lutherum silentium indiceretur. Habebatur tum imperialis comitia in Augusta celeberrima Germanice Ciuitate, Cesareoq; decreto Lutherus venire iussus, Augustae comparuit, sua scripta fortiter propugnaturus; ob idq; cum Caesare no (id enim nomen erat Legato) in harenam proditurus: Caetanus assererat Monachum no audientem, qui tot blasphemias in Romanu Pontifice scripsisset. Status imperii vicissim co tendebant iniquum esse hominem inauditum damnare compellerent, vt quae scripta se propugnaturum asseuerabat, nisi conuictus reuocaret. Quod si Caetanus ipse vtr (vt nosti) in sa cris literis eruditissimus, Lutherum conuincere possit: paratos esse tum Cesarem, tum impe rii status, sententiam in hominem pronuntiare. Caetanus itaq; videns se nihil proficere posse nisi manus cum Luthero conuincere consereret: idq; quum semel tentatu, male homini succ cessisset, re infecta discessit. Lutherus vero maiori cum gloria dimissus, qd admittit, quasi par ta victoria gestiens (vt sunt hominum ingenia ad malum procliuia). Ducis Saxonie praefectio fiet, nouo seruore noua dogmata ab Apostolicis institutis disticta, et scripsit, et emisit. Tu Pontifex videns se nec blanditiis nec monitis tantum efficere posse, vt Monachus ille blasphemus meritis poenis plecteretur, ne venenum, quod impune, longe, lateq; spargebat, latius ser peret, orthodoxosq; viros in partes suas pertraheret, quo hominem vt haereticu et schismaticu cum declaratum omnes fugerent, fauissimam Bullam (vt vocant) in Lutherum, Lutheriq; fautores emisit. Quo facto, non tam comotus, quam in rabiem versus Lutherus, ipsum Pon tificem Maximum (o impudentia) haereticum et schismaticum pronuntiat: libellumq; cui titulu fecerat de captiuitate Babylonica Ecclesiae, emittit, in quo (Deum immortalem) quibus machinis. Conciliorum, summorumq; Pontificum decreta atq; statuta oppugnat: assererat q; Ioanne Hus in Concilio Constantiensi. inq; damnatum, seq; omnes illi articulos, damna tos vt orthodoxos, defendere velle. Nec his etiam contentus, quotquot Vuitenbergae nati est iuris Pontificii libros, publico igni tradidit: dicens eos Christianam pietate peruertisse; atq; inquinaasse: ob idq; medio tollendos esse. Horum itaq; fama per vniuersam Germaniam sparsa, adeo Germanorum animos in Apostolicam sedem comouit, vt nisi Pontificis prudetia, pietasq; aut Caesaris nisi felicitas cum generali Synodo his malis occurrat: vereor, at q; ite rum vereor, ne hoc malum latius serpat, quam vt postea illi antidotum adhibere valeamus. Haec ad te ex tempore scribere visum est: tu ea boni consule. Et Vale. Bruxellis pridie Kalen das Septembris. M.D. XX. De infido Cucullato satis: multa sunt in eius confutatione a peritis et grauis viris scripta, quae ad manus vestras facile deuenient. Valet ex Valleoleto decimo quarto Kalendas Octobris. Millefimo Quingentesimo Vigesimo.

P. M. A. M. Marchionibus.

Dcxc. Rodig. de papa. de siemutabili. Turcus dist. soluit classe. & quare.

Abellarum habemus a metatoribus qui ex pacto singulis mensibus unum destinant ab Italia. Pontificem scribunt esse magis profutum q; auarum: propterea licet dupli cato pontificatus censu ex additis Florentia et Bononia suisq; pendicibus magnos pe cuniarum redditus assequatur: necessitate tamen vrgetur eterna. inde inconstanter facile refer uas et expectatiuas assentitur expediri, mox reuocat. Furcharum princeps classem dissoluit sua pra formidine nisi classis, quam ad orientem missus, qd quidem non ultra suam aluit, qd nostra consistit: que de ditione Geruesi, iam et ipsa dimissa est, aliud audite: Cardinalis et fena tus vnum e senatoribus Regis ad Cesarem miserunt nomine doctoris Guiliaram, cui manda ta dederunt de procelloso rerum Caselle statu. quo nam pacto ruant omnia in deterius ni vene rit Rex. Contra Zamorensis episcopum breue Pontificum delatum est contraq; sediciosos iuitatos omnes producere illud, ne acrior exortatur seditio, non audent. Ex Gallia fertur comitem Petrum Nauarrum in Rauenate pugna captum a Gallis, carceris im patientem: vt libe rteratatem assequeretur Gallo regi fidem de obsequendo praestitisse. coacta classe autem illum per tisse altum mare: quo tendat aut quid molatur ignoramus Galli praesides ex Narbone si Gal lia lenones et vagos omnes ad remos concessisse dicitur ab exteris nisi ultra occurrat, ergo Val lete ex Valleoleto in Kalendis Octobris. Millefimo Quingentesimo Vigesimo.

P. M. A. M. Magno Cancellario.

Dcxcj. Rodig. de castelgimor bis

Ad hos vsq; dies in cruribus et pedum articulis podagram Castella patiebatur. Iam ad cubitos humerosq; paulatim serpsit, et ceruicem. Noua machinatur populariu motu

factores. de abroganda senatus regio potestate, nouisq; creandis magistratibus: deq; redditi bus regis in se recipiendis loquuntur: nec passuros vt Cardinalis vicem gerat Regiam, q; sit alienigena, licet illi obseruent quia misis est. Proceres cofone Regis vsurpatores & gregis re gii lupos appellant: quare se delicturos omnes blaterant. Sed maiore illos odio prosequuntur q; voraces Capri & complicum cogitatione non modo no interceperint, quod facile potuissent, sed vt gratiam eius captarent, postergata Regis mentione, fouerunt. erigere nanq; in Hispania caput non ausus Caper fuisse: qto misus Toletanam sibi vsurpare contra regni leges ante am: aut reliquas vias de famelicorum Hispanorum faucibus ex Hispania vinea decerpere: ex qua neq; acer buni quidem racemum relinquare studuit, quin aut in suum stichhaustium gut gitem illum detruderit: aut in facinoru conficis immerferit: vnde q nunc sentitis emergunt, q periculosus est, e proceribus multi per literas cum eius popularis conuentus primoribus de concordia tractant, ne in suos status ruant, aut eorum subditos semibullientes subornet, formidantes. Si morabimini forte reperietis vtrosq; seductos. De nouis autem gubernatoribus regnicolis Comestabilis & Almirante, quos legibus consonos elegistis, bene quide vos: sed no admittuntur. aut enim Iunsteri consultores: Regem absentem, falsis legibus, neq; re gubernatores eligere. L. upus F. utatus nobilis vir quem ad nos misistis cum pie vestri adue tus, eos qui sano utu uti animo solatus est: non tam aliis desinunt suas inceptas exerce. Nunc os ad Cardinale et Senatum Iuncta Turdesillana misit. Nequid agant in Regni negotiis au det imperare ac mirari, ad se veniant senatores, rationem de ante actis prebituri: iubent quo si quis prece aut precio vel amore aut metu contra leges aliquid constituerit, tali poena multetur, vt ceteri illorum exemplo futuri deterreantur. Spectaculum atrox in Regiam autorita tem fecerunt ac detestabile. Responderunt se auduisse neq; vltra quicq; per notarium ac testes dicta colligit Franciscus Agnata, iuuenis bene compositu, haecenus Salinacq; non bene co positu procurator. Cardinali autem per cucullatum fratre quendam coticionatoru sediciosum lingua promptum: domiticae professionis dictum Alfonso de Medina: tria imperat Iuncta quam sanctam temerarius appellauit: vt inquisitionis hereseos primo tantum exerceat inuisi riu, secundo vt gubernatoris in signia deponat ac nome: tertio ne cuiq; percu ihareat, q inde scadalum poterit exoriri, si vero hinc extri libuerit: Sanctam dicit Iunctam: ad quecuq; regno ru locum eligerit ad sui mora vt obseruauerit tractetur scripturam. Inde ad senatores cotierus impudenter, hortatur ne differant Iunctam deponat: ut multari cupiant. Ad huc senatores responderunt: se nisi coactos aut per vim tractos huic modo mandata impleturos. Cardina lis autem se a Cesare creatum gubernatore iure medio: quia sit eius vassallus: q; non sit vi ta inhoneste, aut ignarus ad id onus exercendum, & sit recti cupidus, nec inu horum regno rum commodi studiosus, q; ipsimet: qui hoc profitentur: potuisseq; Cesar em falsis legibus eligere quia sit vigenario maior, seq; apud proceres vnguentum fore: si ad eorum quecuq; dicit terit: non autem scandalum ut ipsi aiunt. Altero die cucullatus hic buccinator: ad tumulu po pulares excitandos eloquens: e suggestu tribus conuocat, eas appellat quadrillas. Padillam ait sanctae Iuncte Imperatorem, manu venturum armata, Valleolanos obiturgaturum: nisi vtr q; sancte Iuncte mandatis paruerit. Castagnedam sigillorum, licentatum Ximeriez registoz rum, Rodoricum Ruam & Christophorum Xutarez com putatorum vltimatum Regio rum reddituum custodes: cum suis quencq; oneribus ire ad se coegerit: de ceteris Regio rum negotiorum ministris Idem. Regiam Catholicam iussu Iuncte post Catholicis patris eius ob longo sermone, largis effuderit buccis de regni dilacerationibus post Catholicis patris eius ob tum. Taxaruntq; filium q; sibi Regis nome sumiserit: ea videri. De re vtraq; se nihil scisse ad eum vsq; diem professus est. ad tertium autem respondisse, prouidur se post hac ne regna ruat signaturaq; ppe diem chirographa quaeq; ad gubernationem facienda fuisse pollicitam. In praesentiarum tamen nequire ob aduersam valetudinem. His elati sermionibus sanctae Iuncte naucleri, qui nauini ascenderunt nunq; aut mare prospetarunt, non intuentes maritum aut gentorem ab ead potuisse assequi nullis precibus. L. vidum Troicum: qui cannamum dicitur instituerunt. Vicos viasq; omnes: plateas etiam atrii Regii. inspectantibus ex alto Regia & Dona Catherina in fante eius filia: solutis habentis lacrimis impleuerunt fridoribus pre letitia. Est eorum iam turgida adeo superbia in auditos neq; admissos in oppidum remiserint. Iam uetenem cum mandatis de concordia, in auditos neq; admissos in oppidum remiserint. Iam pudor & timor strepenti bus alis abierunt. Ex aula quoscuq; Regni aut filiae ministros, co tra illarum inanes estructuras sentire suspicantur pepulerunt. nec serentium puellae in fan tis la chryniis crudelent sententiam flexerunt, vt puellas paucas cum quibus est enutrita relinqueret.

De accidia. proceui vul. 60.

Tria impa. ta Cardins.

Cardinalis. Respoum.

Lascius. Zueror.

Acri scopa tan q̄ fecit scobes sexus vtriusq; ministros ex atrovererūt. Regiē Catholice placere ista dicunt. Alfonso Quintanillam Medinensem equitem, vna cum vxore, Deniæ Marchionis & vxoris eius loco suffecerunt. Fama hic vigeat tantorum auctores malorum, quā apud vos sunt, hanc magnanimiti Regis Cæsaris ingētem iacturam nihil facere, quod non parum indignationē auget populorum. Argumento esse inquit qd reddō ista suscipiant aut scultētq; neq; ob id a ludis ac locis & symposiis magis abstineant q̄ si virtute sua Regi addidissent pacifica suis regnis hereditariis alia Regna. Ad hanc vtrq; metam epistola quæ iam epistola modū transiit, morā faciēte q̄ rari iam cursores eant redeantq; ob intercepta itinera : quæ acciderunt interea suscipito. Quattuor eunctæ ducibus militum Padillam ipsum fortunæ nunc palponem ab inepto populo habitum pro Hanibale: cum nulla polleat rerū experientia Ioannem Brauum Segouienſis exercitū: Suerum Aquilanum Abulenſis: Ioannē Zapatā Madritēnsis, sicutq; duces, venisse scito ad Cardinalem: Comite fratre illo loquace Alfonso Medinæ: lethali stimulo huius incendii. Reddere voluerunt causas cur episcopos reiecerint in auditos. Redarguit illos Cardinalis q̄ suos recufent nuncios audire de pace acturos, quib; mō dīs eos hortabatur vt pacifice, non sumptis armis, in suum regem peterēt regni cōmoda: eorum se futurum procuratorem promittens, vt quæcunq; peterint assequantur, suarum cicatricum fore se cōturrgum & valetudinis medicum, modo vt subditi non vt hostes salutem querant, vt accepturi a rege, non daturi regi leges videantur. In sediciosum dehinc curculatum conuersus, q̄ facinorosum illi sit indumento, ac professioni eloquentiam in populorum exagitationibus exercere: prædicauit. In cassum omnia, sumersi iam sunt & obruti pelagi profundo. Venerat hī, senatores aprehensuri, Valleoleto non obstante, quod oppidū iam præcep̄s & ipsum lapsum est: cordatis viris & potentibus eliminatis. Sed ab exploratoribus moniti senatores auferant partim, veteres præcipue. Noui autem pleriq; tum prece tū precio in fenatam admissi: vt honoratam fenatorum famā hac via consequerentur, capti voluerūt cum non fecerint. Armata manu illos in huius oppidi sedam ignominiam abduxerūt, dī miserūt mox ex itinere Turdesillano, ipsi vero ad regnorum arcem Turdesillas Regiæ sedē regressi sunt, quæ audit auscultatq; illorum nugæ: exequitur nihil. Cardinalis vero discessum tentauit sepe. Neq; illi parent: neq; vt exeat patitur, retroq; illum traxerunt oppido armato ex ponte fluminali: tibi noto: discedentem in Kalendis Octobris cohors prætoria que Cardinalem vt proregem comitabat: constringere portas a custodibus oclusas voluisse: aut confluenti populo in pontis faucibus obistere. dedit se medium don Petrus Giron populo gratus. Suasit Cardinali reditū. Inuitus retrocessit. Pice nigrius audi aliud. Ex insula Geruensis redierunt equites quorum halitu dedita fuit. cetera miliaria viginti distant a nobis, nititur Iūsta illos ad se reducere. Reginam inquitens velle gubernare, Regineq; suæ adesse debere. Parte alia Comestabilis: vti Prorex: idem summo studio queritat: cui adhererit illa moles armatorum: tutiorē videbit rem suam. offert etiam Petrus Giron se futurum ad eos nomine Iunctę se ducendos, quid fiet habebis Vale ex Valleoleto quinto Nonas Octobris. M.D. XX.

De incuria Luporum apud Regē.

Dcxclij. Quid Tur che Solda nō Sophi us, nos fluctuam? pa pa laborat corpore vige get aio indā die: tollēdī cenfuria.

Quid Lupus curra tus afferat.

P. M. A. M. Marchionibus.

Qvæ a diuersis orbis partibus referatur accipite. Turcharum princeps octidat. Solda no de bellorum fremitu nulla est cura. Sophi Perfarum Armeniorum ac Medorum dominus dormitat, soli nos fluctuamus, Pontifex tertiana laborat febrī, corpore invalidus est. in dandis referuis ad pecunias colligendas: mox abrogandas validissimū. Ex Flādrīa fertur Cordubensem episcopum & Villafrancæ marchionē ducis Albę filium: fuisse monitis die Septembris decimo quarto vt præsto essent, huc per equos dispositos venturi, nomine Cæsaris, promissum aduentum eius & legum obseruantiam: quo regnorum turbulētie sedarentur. Quid intercesserit, qui auerſi consultores fuerint moliti: non intelligimus. ea nubes candida dissoluta est. mutata est sententia, persiant illi. laboramus nos: vti per litterarum exemplaria videre licet quas ad Regis intimos do. puto nāq; vos: licet Hispani sitis: nec extra Hispaniam pedem habeatis: nulla latere: cum sitis vos in tranquillo, harum popularium inepiarum expertes. Per Luppū Furtatum nobislem Hispanum ad plerosq; primates eblandiendo excusandocq; se, cur Comestabili & Almiranto, non autē ipsi gubernandi omnes præbuerit: benigne hortando illos: vt regnorum inuigilant tranquillitati, pollicetur aduentum: quæ credim; longiorem caudam habiturū q̄ oporteret. missus est & don Aluarius Aya la Marchionis Aquilaris gener a Cæsare cum literis ad Senatū & gubernatores, idem pollicentes & vti fortis aio exhortantes. Ex Italia dicunt Cardinalem Medices, Leonis papæ ne

post ex fratre Florentiam petiisse. Florentina princeps est rei publice, aduersē factionis primaris expulſis. Valete ex Valleoleto quinto Nonas Nouembris. M.D. XX.

P. M. A. M. Magno Cancellario.

Iam prata florescere incipiunt: canſſurum prepara quo iam tandem pullulantes e tot sp̄ntis, Irosas, paucas tamen, queas carpere. Ciuitas primaria Burgenſis per procuratores suos Iuncteros incuſauit, q̄ ausi fuerint ſauire in Senatores, admitteretq; sermones de Regio nomine semel præbito debitoq; Regi tollendo. Si de solis regnorum grauinibus & patriarum legum obseruantia velint deliberare, se fore fautores: sed si de vendicanda sibi autoritate gubernandi cogitauerint, alienos se ab eorum nugis futuros protestantur. Scripseruntq; ad Valdeletanos, vt respicerent: si remediorum confocios habere velint Burgenſis, paucis a Rege impetratis se fore contentos profitentur, que ad regni commodum faciant. Adque Comestabilis operam nauaturum suam apud regem pollicitus est: deditq; obſides filios vt patiatim astu vafro dispergat ea fulgura popularia. fama est etiam tentasse Iuncteros educere Reginam e Turdesillis, Toletumq; traducere. Resuscitata, Valleoletani nuntios ad eam miserūt supplicatum vt ad se veniat, si mutare sedem sua Maestas statuerit. Semil tale cogitasse, facturūq; illos de sua voluntate certiores respondit Regina. De Geruensibus bellatoribus parte Comestabilis affecutus est: Petrus Giron partem, sua impensa sedulam: ad Iunctam duxit, q̄ illū suatum copiarum Imperatorem creauit. Hac electione Toletum turbatum est. Suū voluisset Padillam, qui & ipse discesserat ex Turdesillis Toletū, re intellecta suos reuocat Toletum mittes: & Padillam retinet. Soris vero, Guadalalara, & Zamora, Burgenſes imitati, Iuncteros de seruerunt. Zamore autem episcopus, Albelſte Comite recepto in ciuitatem, vagatur amato: Iuncteros totus effectus, excitat scandala & tumultus. Iuncteros duos ad se caudicos Iuris peritos doctorem Olmedilla & licenciatum Bernardinum, sub specie libertatis, esse tū reges ad se ire iusserunt: vt iuridice discēt q̄ sint a rege pro legum obseruantia petaturi, præponunt. Cardinalis autem nil prætermittit quod ad tante vastitudinis aduersē faciat salutem. eūib; ad Iuncteros Iuris consultis: dedit in mandatis vt Iuncteros operam suam pollicentur & si op̄ fuerit se iterum in Flādrīam supplicatū Cæsari vt eorum annuat postulatis aduersus prauos consultores, qui assident eius lateri. Bernardinus vero de caudicis alter Cardinalis turū Turdesillas dixit, si op̄ esset, non in Flādrīam: quo errore decepti Iuncteros, ad Cardinalem nuntios mittunt in hanc sententiam. Permittit Sancta Iuncta vt Cardinalis ad se veniat, quatuor tamen rebus seruatis. Ne cum insignis aut nomine gubernatoris vt prætoriam cohortem que illum vt proregem comitatur dimittat. Vt assignatam domū ingrediatur adueniens, ipsi inconsultis inde non exiituros, si sanari velint a tanto morbo, apud regem posse medelā reperiri, apud ipsos minime inquit. Postero die don Petrus Giron Iuncteros ob causam omnibus notam esse stus, ad Cardinalem venit, suasitq; vt Iunctę postulata susciperet, eā esse vīam, inquitens, ad concordiam. Gironis præposita reiecit. Iuncta post hoc misit ad oppidum Fonsceque dictum Alahegitum, obsident, tormentis ab oppido Medina præbitis, qui Cæsareo recusarunt p̄bere: imperator: quatunt ab internis præsidis multi obsidentes escopetis & sagittis perimuntur, incensus ipsi parum nocent. En aliud, Cardinalis tāta insolentia satur: Nocte fere solus. Ad Rhūsi siccū Almiratis oppidū nūdinale, supellectilib; & familia relicta, aufugit. Ego permaneo, nesciq; sedam in medio igne flammato: q̄to humiliter potero quid futurum sit, expectabo. Iā satis ex Valleoleto decimo. Kalendas Nouēbris. Milleſimo Quingentesimo Vigesimo.

P. M. A. M. Fernando a Vega Comendatario maiore Castellę.

Ex quo tibi tuisq; rebus consulens ad amatam vxorem & dulces natos te contulisti fuit, Etim, manus leuensis populi furorē, timens aufugisti: nullus sese mihi oblitit qui ad te profecturum diceret, neq; vbi iam lateres intelligebam. Nunc autem hoc tuo nuncio a me literas exigente: quid de te sentiam accipito. Quid intē lateat adeo celeste vt deum naturamq; meliorem tibi tam propitios habeas, am bigo. Excedit omne meritum humanū. Non sentī beatum tibi oscum tribuerunt. Quietem Eliscam tergieranti præstiterunt. In tranquillo iam rure ac tuo quietis. Nesciebas cum hic esses ad eam sollicitatem iter inuenire. Fose id fecelſſimum, si accideret sermocinabaris meū se pe. Id optabas, liberaabas, predica bas, eligebas minime. Quum hoc sentires, in mari tamē & procellas inter Palatnas fluctuas bas, licet portū aspiceres i quē protentis velis tuā nauim reducere quires, te nuncq; recipibas

Dcxclij. Quid proa tenet Bur gos Iuncte r Aldole ro, quid Comestabilis promittat Burgesib; teniam muta re Regina Geruenses diuiditur.

Dcxclij. Quid de notis & scilicet nō nota.

Inter scopulos & ambefas tamē rupes morans excutiebaris. parato igitur superis grates im-

P. M. A. M. Magno Cancellario.

Dcxv. De suspensis Barbitore ac Barretario. De crib' nscis ad Juncia' p'ostulata Burgensiu' de reddita na Valdoletanorum.

Paucos post dies a Priore mea noua emerunt multa, Iuncte in sana distunitionem au-

p'ostulata Burgensiu'.

Andaluzia star fidei.

Cesar sit ab electoribus coronam suscepitur placet Hispanis, quia liberfor erit post id ad ca-

P. M. A. M. Marchionibus.

Martianus philosophorum etatis nostrae maximus nec inter oratores vltimus, a me sit

Ludouicus Marianus Tudetensis episcopus conterra-

Phires habuimus suas ex Hispania, de rerum ista perturbatione, turbati quippe sumus, sed

Dcxvi. Martiano bat rationes quare debe at: De excu sarit libera ria querel

Ratio Re gio ad sena tum.

De tribu a distibus.

De locata foreze: Pos ugallo.

De prima coronatio. chus licuerit post id ad vos iter expediemus. de illorum regnorum commodis, quae sua mater...

Dc. xcviij

P. M. A. M. Marchionibus.

Coronatus est Rex. Quo tempore mutata est imperii successio...

Abellarium habemus a Rege. Iam coronatus Cesar est Aquigrant vrbe Germaniae, loco a maioribus assignato ad Imperatorum Coronationem...

Inter Morales.

P. M. A. M. Fernando a Vega Comens datori Maiori Castellae.

Dcxcviii

Amist oblatam sortem dat causas auctoz cur nolite sequi fugientes.

Habui epistolam tuam elegans profecto, meis respondens, quibus ego, te immo factum a superis felicem fuisse te dicebam...

lectus, in colere statuo, donec vestra classis fluctuans extra male fidam stationem anchoras profecisse intellexero...

P. M. A. M. Marchionibus.

Dc. cxlix.

Ad te narratu pulcherrimum. Totum ordinem Coronationis Cesaree descripsit Valdesius, cuius epistola exemplar ad vos misit. Valdesium igitur loquentem audite...

De coronatione Caroli Cesaris Romani Regem.

ducitur, precebat Colonien. velut Consecrator canens cum choro TEDEVMLaudam.

Qui & missam (vt vocant) inceptit. Antequam euangelium caneret Diaconus, prostratis omnibus, Chorus Dittorum suffragia implorabat. Deinde Colonien. Cesarum in hunc modum alloquitus est.

Vis sanctam fidem Catholicis viris traditam tenere, & operibus iustis seruire? Cui Cesar. Volo.

Vis sanctis Ecclesiis, Ecclesiarumq; ministris fidelis esse tutor, atq; defensor? Respondet. Volo.

Vis Regnum tibi a Deo concessum secundum iustitiam predecessorum tuorum regere, & efficaciter defendere? Resp. Volo.

Vis iura Regni, Imperijq; ac bona eius dispersa iniuste, conseruare, & recuperare, ac fideliter in vsus Regni, Imperijq; dispensare? Resp. Volo.

Vis pauperum, & diuitum, viduarum, & orphanorum equus esse iudex, & pius defensor? Resp. Volo.

Vis sanctissimo in Christo Patri Domino Rom. P. O. f. f. c. & sacre Romanę Ecclesię subiectio nem debitam, & fidem reuerenter exhibere? R. Volo.

Hic dictis. Moguntinus, & Treueren. Cesarum ad summum altare ducunt. In quo Cesar omnia que dixerat, se pro virili prestaturum iuraturando pollicetur. Tunc Colonien. ad populum conuersus, tum latine, tum Germanice dixit. Vultis tali Principi, ac Reptori vos subicere, ipse si usq; Regnu sirmare, fide stablre, ac iustitionibus illius obtemperare? Clamant omnes. Fiat, fiat. Ibi Colonien. vnxit Cesarum, dicens. Vngote in Regem oleo sanctificato, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti Amē. Vinctum Regem Moguntinus, & Treueren. in sacrasu ducunt, eumq; rursus Cesaris ornamentis Caroli Magni indutum, e sacrasio educunt. Qui fedenti, tres Archiepiscopi simul, ensem Caroli Magni tradunt, dicentes. Accipe gladium per manusepiscoporum, vt per eum equitatem exerceas, iniquitatem destruas, Ecclesiam protegas, ac falsos Christianos oppugnes. Deinde solus Colonien. dedit Cesar i aureum anulum, regiamq; vestem, atq; sceptrum dicens. Accipe virgam virtutis, atq; equitatis, qua intelligas diligere pios, & terrere reprobos. Post hec tres Archiepiscopi simul Regiam Coronam aurea, non (vt vulgus autumat) ferream, capiti imponunt, dicentes. Accipe Coronam Regiam. Et tandem vinctum, & coronatu Regem ad sedem lapideam Caroli Magni magna religione seruata ducunt, in qua quum sederet, Archiepiscopi Electores Regiam dignitatem Cesaris congratulabantur. Principes autem prophani, & nobiles quotquot aderant, equestris ordinis insignibus a Cesare donabantur. Quibus peractis, peragitur & sacrum, quo durante, Cesarea insignia in hunc modum struabantur. Limburgen. Comes Imperij Subpincerna Coronam. Comes Palatinus Archidapifer globum orbis. Et Zodus Papei. Imperij Submarechalculus ensem. Comes in Zorn Imperij Subcamerarius sceptrum, Peractis sacro, Cesare Imperialis bus indutum, in domum Senatoriam Vrbis ducunt. In qua pro singulis Electoribus, etiam absentibus, singule mense paratae erant, atq; pro alijs Principibus Germanis, proq; Colonien. Francofordien. Nurembergen. atq; Aquisgran Senatoribus alia item mense, in eo autem cotuitio Electorum quilibet munia sua exequitur. Lymburgen. Comes Imperij Subpincerna primum poculum Cesaris propinat. Comes Palatinus ceu Imperij Archidapifer primum cibum mense Cesaris ministrat. Et Zodus Papei. Submarechalculus cu baculo in manu Archidapiferum precebat. Comitio magnifico, sumptuosissimoq; peracto, Cesarum in templum Dni virginis sacrum, deindeq; in Aulam suam reduciunt. Habes & vinctum, & Coronatum Cesarum. Tu vicissim si quid boni apud vos euenerit, ne graueris nobis impartiri. Vale, Aquisgran. viii. Calendas Nouembris. Anno. M. D. XX. Scribuntur, & alia multa, qua quum non sint ad rem necessaria, pretermittuntur. Valete ex Valleoleto. xiii. Calendas

Dec.

Decembris. M. D. XX.

P. M. A. M. Magno Cancellario.

De vicecomite Caladoma & licciato Spinoza missi ad Carolina le. De Sarauia purgatores.

Fortuna hec. Valdoletana suo ad vnguem fungitur officio. Dte huius mensis sexto missi sunt ab huius oppidi procuratoribus ad Cardinalem ad Riuisiccu nuncii, don Petrus Bazanus Valduerna vicecomes & vna doctor Spinoza inter causidicos clar. Mandata de preponendis paucis ad legu regni obseruata capitibus attulerunt, pretermisiss que ad rem minime faciebant, fide prestita Cardinalis a rege impetraturu se illa, vt Iuniteri assentiretur Turdesillas feru. se nil horu a Valdoletanis habuisse Iuniteri fatetur, imo e contra. Vt mutabiles sunt pesa

gi procelle, sic vulgus inepitum. Id struxerat vanissimus ille ordinis equestris Sarauia, pauper exditissimo apud quadrilas. ficatorum est vagorum inquilinoru concitator, putat hac via se adepturum ali quod excelsum rerum culme. falletur arbitrator. Regressi ad oppidum, Vice comes & Spinoza aduerse suscepti sunt, quadrilas nil tale intellexisse aiunt. Iuncte Turdesilla ne parendum esse proclamant, pereundum si contradicatur. ergo die sexto cotualecebat, egrotum prius hoc oppidum, a quo regnorum pendet salus, nouo autem reciduaunt, ita volentibus nefaris, putat hi Castellanc molis se fore architectos. In comestabilem & Benauentanu Comitum alioq; proceres adagia iactant, super status eorum. Ante collectas segetes in medicatur ros hi blasterant, ante nouum in iustu alij. Sarauia presertim & eius ponderis curcurbitę, regiam in quiunt coronam se velle diste facere ab eorum maioribus vsur patā rapiendo a proceribus. Nec longe abesset, vt colligere fas est, si regnum cerneret, ad regni comodum prebitam ab inepitis potestatem, eos exercere. Turres sine fundamentis edificant, cadent prope diem. Murcia & ipsa mittit ad Iuniteros. no desunt qui putent Marchionē Bellecēsem illius regni prius cipem & Adelantatum fautorem huius turbulentię, forte illum necessitas coegit quom ipsius oppida coeperit caput erigere. Salmatica dicitur ad Iuniteros misisse pedum circiter duo milia, duce don Petro Maldonato, alias Pigmentelo, Benauentani Comitum nepote, petulans tunc nis est, petulanter procedet vt arbitrator. Merindatum prouincia, pedum dicitur decem millia coegisse in Comestabilem. Confluunt vndiq; ab vrbibus & oppidis magne copie, ni proceres fetas excusserint, a tunc erit de illis, nimis dormiunt, alterq; in alterum oculos iactat & expeccat quid fata ferant. Cardinalis, e rectoribus Medinensibus vnum misit, nomine Franciscu Diaz, suatum Medinensibus vt Alaheg u soluunt obfidionem, fere hominem trucidari, seruatur auxilio paucoru, ad Iuniteros cathenis vinctus raptatur. Rex Portugalię dicitur suas vires in regis fauorem proceribus obtulisse. Quinquaginta petunt mutuo ducatorum milia, que sicut habent. Vale interea ex Valleoleto. xxvi. Nouembris. M. D. XX.

P. M. A. M. Licciato Bernardino causidicorum clarissimo.

Prestantissime. Audiui demandata tibi esse portarum huius oppidi curam, ne quis exeat introcatq; vobis incitis. Ad nunciu apostolicum qui est apud Cardinalem in Riuisicco mittito tractatum quedam negocia Camerę apostolicę quia sumus arbitrarij iudices Reuerendus Conchelis Episcopus vestre Cancellerię princeps & ego, inter camerā ipsam & Mindo nensis episcopi heredes, miserā vnum e meis familiaribus, regredientem prohibent Ingressu custodes, peto vt mittas e tuis aliquem qui eum introducat. Nil aduerfi potestis a mea expectare familia, Quamtu ego sim pacis amator, nosti, Crucior ego multo magis q; vos ipsi, cu videam nauim hanc vestram in tanto discrimine fluuare, vt ista nubila iam tandem couertantur in ferenum opto. horum a te turbatum primarias causas intelleturus ad te ibo, cum primu per morbu graueditis cuiusdam rheumaticę liceat. Tu mihi huius noctue nucleos enodabis ambigentı. Sonus quidem primarius horum motuum sanus, vt leges regni feruentur indenes, sed meo iudicio aberratur in processu. Supplicatu, no armis, agendum esse credere satius. Vale ex atrio Comendatoris Riberę hospitio nunc meo, cadete meridie. xxviii. Nouembris. M. D. XX.

P. M. A. M. Eadem Licciato.

Ventens ad me Fernandus Rodoricus meus, te gratias, inquit, promeruisse in colore rei, non minus q; in re ipsa. ait enim introductorem tuum ab eo ventam petis se de mora, excusasseq; portarum custodes, q; meum retinuerint. no licere illis aliter facere. functi sunt officio suo. nil est cur illis succentatur. Audio ad vestros quos dictis deputatos, missos fuisse nuncios ab Almirante ac Benauentano Comite, vires oblatum suas & industrā ad pacem & concordiam, nec fuisse responsum sapienter. forte non sic, vt relatu est. timeo tamen aliquid, quia vulgus vestrum vult sapere, vt desistant principes, quod est future pestatis argumentum. Cetera coram. Ad te tibo capitis dimissa grauedine. Interea vale ex hospitio meo ad vesperas die Nouembris. xxviii. M. D. XX.

P. M. A. M. Ludonico Marliano episcopo Tudetenſi.

Habui elegantem & succo plenam epistolam tuam in excusationem Cesaris mississimi. Qui Cesarum incuset nullus est. Qui neget tot classiu totq; militum copias secum attulisse ingetes impelas, nemo est qui neget. q; Aragones & Laletani suis causillos occasionibus Cesarē tanto tempore detinuerint, vnde misera Castella fuit ea intercapedine temporis ex hausta, licet ia curā senerit intollerabile Castella, quia ex depauperatione sua ditata sunt ea regna, no

De petulantia te pigmentelo.

Dec. i. Est solus nuncius aut tois cap? sub suspitione.

Judicium de moribus populi.

Dec. ii. Valere nuncius comiti Benauentano & Almiranti.

Dec. iii. Responsum ad Marliani nunciu de excusatione Regie.

sunt hi coquefustm, neq; impesam pro serenissima sorore Portugallico Regi prebita i vxora re, exprobrat. Nil horu tumultus exortos excitauit, quia iusta oia, quia fieri aliter non debuit. Ab vno epistole tue capite intitu capuit, vbi dicitis. Nec se nec suos superbe imperitasse Hispania. Illud nec se, assentitur, quia nil benignus vel mitius aut gloriosus Cesare. Illud autem nec suos, inculant, & dictum a vero dissonum aiunt, addunt alii dictum a te illud, superbe, iuxta recti tenorem, quia non superbe sed superbissime temerarietq; ac insolenter fuerunt a vestris Hispani tractati. A ree culpam tollunt, quia nondum ex ephelis erat elapsus, sed quid superbius q; illos equo animo pati, q; Hispani crudis afficerentur poenis ex venialibus errorib; in Belgas, neq; in Belgam auideret quenq; curie prefectus vllus iustitje, manum imponere, licet in Hispanum aliquem, inturiam atrocem admisset. quas ego ipse ignominias vidis quoscq; de risus a vilissimis stabulariis & fordidissimis coquinarum scopariis inferri nobilib; Hispanis quid fecerit q; passos fuisse voraces eos qui tempore illo miserum adolefcentem absorbebant vt in foribus atrii volentem ex curia prefectis vnum digladiatorem tumultuariu ad carcerem trahere, prefecti ipse violenter & ignominiose raperetur a Belgis illo, qui dicitur Preuostes palatii, vnde territi prefulens alii abstinerunt post id a corrigendis erroribus. Addunt ad hec, ex illoru prauis educationib; Cesarem nihil penitus hec regna fecisse, immo & ab eis falso persuasum, quo facilius illum falleret, vt Hispanos odio haberet. Hae sunt artes, vnt ha Marliane mi obseruandissime, que vepres has inter segetes Cesareas seminavit. Caper fuerit & a Capro pendetes cerberi, Regis infelicis, ad orbis impertum nati, familiares hec semina reliquerunt. Ad sidera voces prodeunt, q; regem Caper ad hec regna traxerit eo animo, vt sub regis vmbra quiete post collectas vnas hanc vineam, vt fecerunt, extraheret. Non illos latebat futurus successus hos quando sibi, contra regni leges Toletana archiatrileam, nec dum bene ingressu regnum vsurpauit caper, in totius regni odium contra regem, de qua re tu regem excusas. Accusat regem nemo: quid facere poterat imberbis adolefcentis ad eum vsq; diem sub tutoribus eiusmodi ac magistris: Quid deinde successerit equa lance de ceteris vacatibus tu noist, q; exigua fuerit de Hispano quoq; mentio, & q; solutus habentis Hispanus panis ab Hispanorum faucibus ereptus fuerit, vt ganeonum Belgarum & Gallorum, regem ipsum denotatu guttura replerentur: Quis a concreto Borea & horrendis frigidibus ad hanc temperiem venit, qui no hic plures aureos asportauerit q; obolos vnq; fuerit affecutus: quales, illorum causa, regios redditus reliqueritis tu videris: particularia omitto multa, ab ipso Iob excusata patientia. Iam satis vagatum est super causis harum seditionum. Vt altitonas suam huic tanto malo pullulantis dexteram imponat, orandum est. In humanis nullum est iudicium ad hanc labem detergenda aptum. Vale ex Valdoletto cum alia ad magnum Cancellarium nostrum coterraneum epistola, de rebus emergentibus. xxix. Nouembris. M.D.XX.

P.M.A.M. Magno Cancellario.

V Aris confectum herbis accipe facimē, q; doquidem vt minuta queq; vobis significē optatis. Huius mensis die vndecima pro coronato Cesare supplicatio generalis i hoc opido est celebrata, populi fuit concursus non frequens, quia corruptis vniui animis, varia promebant iudicia. si quum hi dicebant ad deterrēdum. si verum, atebant alii, fore deterius, quia vndeant terrarum paulo antea dominam Hispaniam conuersam esse in prouinciam. Ad virticas pungentes veniamus. die postero post spe staculum coronationis, Admirantus rediens ex Lale tania, in oppido Decigales, priusq; sead Riuisiccum conferret, fixit pedem. Nuncios ad don Petrum Gironem misit, Iunctorum Imperatorem electum accessit facti. sine Iunctorum venia se nequire respondet. Responsum est a Iunctoris interrogatis, vt suum sequatur iudicium. Nō est ausus adire ne suspectum se redderet. Hec videns Admirantus, ad hospites suos in Riuisiccum coeessit. Exit obuiam magna militum caterua. Semitris, in Mauros inquit in Mauros ista parentur. Nostri sunt omnes, consilio non armis agendum est. Mox Tur desillas verius ad Iunctoros, pacis ardens amore, tetendit. Tur desillas ipsemet adit, paucis & his tneribus comitatus. vtiant ingredi oppidum, petenti Reginae aspectum negarunt. Ad eum exiere Iunctorum romine duodecim ex collegio illo. Nec monitis neq; hortatu aut precib; promissisq; steterere potuit illorum animos vt ab ea deciderent pernicacia. Daturū se operam vt quae petierint impetrēt cum Cardinali & senatoribus pollicetur, in cuius rei tutelam vnas arces quosfecimq; affines, obfides, aut alias amicos in eorum manus prebiturum se offert, demeritam sunt, volunt imperare. Addit se gubernatoria nolle vti potestate, neq; agere velle se apud eos vt priamas regni, aut domini, sed vnum se ciuem Valdoletanum & vnum eregnicolis qui regni cō-

Lauo Re-
gis.

Aug cau-
se mouum

Dcc. lili.

Ido corona-
tionis sup-
plicatio sed
non legit.
Aduentus
Admirantis
Quid cum
Girone Al-
mirantis
Quid cum
Iunctoris.

Quid pro-
mittat 36-
ceris.

moda plusq; suamet exoptet, fore apud eos iureturando promittit, nil horum profuit, colloquia repulerunt, eius eloquentiam veriti. Ita re infecta regressus est in Riuisiccum. A Iōge venientem Cardinalis & senatores prospexerant, boni aliquid de concordia quam desiderabant, expectantes, q; do autem accessit propius, quid noui afferret Admirantus percūctantur, an deponenda vel sumenda sint arma interrogant. Ad arma venientem fore dixit, obstinatos esse Iunctoros inquit. de pace nil velle illos audire nunciat. Mox patitur q; ante prohibuerat, vt lata per senatores in Iunctoros sententia promulgaretur. Tribunal palam erigitur, per pre cones quicumq; sub eo cōmunitatis symholo arma coeperunt, in ipse Matestatis crimen iudicasse cōstitit. Ita Iunctororum egritudo iam est incurabilis, tu vale ex Valdoletto. suam qua ad te mitto clausam Marliano dari iubebis. ego autem q; ad vestrum alteru scribo ad vt rump; scriptum puto. Nonis Decembris. M.D.XX.

P.M.A.M. Magno Cancellario.

R Aros iam habemus a vobis nuncios, rariore a nobis vos, ergo plures habetote. Iunctori coactio exercitu valido castrametati sunt a Riuisicco miliaria tria, dicitur Villabraxima locus, Don Petrus Giron & seditiosus Zamorensis episcopus, duces exercitus, ad Riuisicci mentia incurrit, dedit sibi senatores postulans, in summo discrimine res locata est, sunt & proceri ingentes copae, postq; precipue additus est Hari Comes Comestabilis primogenitus, cum veteranis quibusdam militibus, Iunctorum copae sunt numero plures, sed rusti canae, vomeribus & ligonibus pertrahandis aptiores q; armis. Valdoletani senatus princeps Conchenis episcopus, pacis amator, cum senatoribus quatuor ad vtroq; fuit, ad Iunctoros primo, vt arma deponant Regia imperat autoritate, vt ex verbis eius colligere potui, qui mihi rationem earum rerum prebuit, excusationem eorum videtur admisisse. Salutem se Regni querere Iunctoros ait dixisse, proceres autem cum summa regnorum iactura sui esse commo di studiosos. Ab ipsis cōstructam regni perniciem & legum dilacerationem, eo q; dilapidatū ita prauis consultiorebus regnorum facultates & redditus, passi fuerint. Infantem Fernandū principem a regnis ablatum eorum consensu, alienatq; Toletana antisteam, & barbara puer o prebitam, ipsis rogantibus, arguerunt & hinc multa. His rebus imbutus Conchenis ad Riuisiccum tetendit. Coactos reperit cum Cardinali ac senatoribus hos proceres. Admirantum Asturicensem & Denie marchiones: Comites autem Beneuetanum, Hari, Albeliste, Mirandē, Castricelaris, Salmarum, Aquillarum, Ognati, Aderant & proceres alii Castellae maior cōmendator, e prioribus diui Ioannis Rhodi doni Jacobusa Tolcto. Adelantatus Galeciae. Prælatuero. Nuncios apostolicos, Ouetenis & Lucensis episcopi, vt arma deponerent prote stas est episcopus, Nec regi nec regno ista prodesse dixit, proceribus dicitur maiorem horu motuū culpam iniectisse. Iurgiosa verba vtrinq; intercessisse Conchenis mihi retulit. En quid ait Admirantus? Iunctorum consilia tibi placere infirmas, e magistratu abdicaberis, se nolle consiliis procerum inherere, nolle se proceres illum collegam in processu rerum dixerunt, neq; q; magistratu priuaret egre laturum inquit Conchenis, in hoc statu sunt res, vtriq; partium fauere velitis vos videte. Scyllē inter rabiem & Caribdeam voraginem vagatur hec regia nauis. Vos valete ex Valdoletto tertio idus Decembris. M.D.XX.

P.M.A.M. Marchionibus.

Q Vē ab exteris ferant regionibus, vestra sunt: que in his regnis, Belgica, Selimpfachus Turcharum princeps spurcam, magnanimā tamen animam, peste adortus repentina exhalauit die Septēbris. xv. in Andrinopoli. solum reliquit annos natum octodecim, is ad arma pronus non est vt fertur. Sed nil ad rem nostram, cur sopore premi peiora sinamus. Perribassanum habet rerum omnium, quas pater egit, autorem, quem vti genitorem ipse, vt do minum bellorum duces obseruant, eo q; principi semper, sibi nūq; cōsultisse cognouerint. Vnde quo minus Peribassanus suae rei prospexit, eo magis & principis & sua coaluit gloria. Audimus tamen vna Mamaluchorum principem quēdam ex his qui Soldani fortuna cadente ad Turchas secessit cum esset Alepi domus, nomine Gazellum, noui Turcharū principis ignauia fretum, coacta manu extortum Mamaluchorū & Mamaluchis descendentiū, quos Turchomanes appellant, in Syria defecisse, vbi Selimpfachus illum gubernatore relinquerat, sed quid exercitus in gens in eum paratur, casurū arbitramur, quū primū acies viderit Ianice rorū. Poussex vero militibus & tormentariis quibusdam vasis stipatus, incedit q; docūq; proditē Vaucani palatio. eū sibi timorē aiunt imbibisse ex quo accessitū ad se sub tutelari diploma Paulum Baionū Perusinū tyrānū iugulari fecit, Colonēses fidei iutores Pauli & genus oē

Dcc. v.

Iunctori in
Villabraxi-
ma infestat
agrū Ri-
uisicci, de
angustijs
Cardinalis
senatorum.
de proceri-
bus qui in-
terum sup-
picias.

Quid 36
ceri dicat.

Dcc. vi.

De monte
Selimsa-
chi & quan-
do, de laudē
bus Perib-
assani. De
metu ponti-
ficis & eius
renouatio-
nibus.

De Bazeli
lo contra
Turcharū.

Batonū formidare dicitur. crudelis efficitur in suspectos quosq. dicitur etiam spēctatus refer- uas, regressus, & coadiutorias renouasse cōtra morem maiorū. Sancti Georgii & sancte Cru- cis cardinales sub tegmine validitudinis recuperandæ, pōtūstis manus euadere. Neapolim pros- fecitū, q̄ in Regnis his agant, a v̄tis habetote, ex Valdeleto pridie id̄ Decēbris. M.D. XX.

P. M. A. M. Gianefio Albergato Nuncio apostolico apud Cardinalem in Riouisco.

Dec. vii. Deapostolice camere negotijs, de Zamorensi episcopo la culante glo bosi iustitiam.

DE tuo apostolice camere negotio cum heredibus episcopi M̄ndontensis vita sumēti, nll agitur: turbida hęc tempora faciunt vt nugarū sit, velle in presentiarum hęc agitare, am mo equo patiaris oportet, donec atra hęc nubes dissoluatur. Ne desinamus interea viuere. Salu- tauit vt audito vos Zamorensis Ebuliensis episcopus, quibusdam globis ferreis tormentarijs, ab exercitu Iun̄tero, qui sedem habet in agro Villabraximē, Ouetensem episcopi per Riou- sicana prata deambulantes, horas canonicas recitando, perterritus globum vnum e facula- tis, suo sibis taliter alunt, vt e mulla seminanis deciderit, & an ad huc prę formidatē strepen- tis globi palleat cupio intelligere, casum atrocem fuisse illum, tremens adhuc prædicat. O vis- rum imperterritum, felicitatem appellat infortunium. Quid enim beatius cuiq̄ potest acci- dere? si nancq̄ illa hora qua procul ab omni ambitionis & auaricie fumo, in extasim raptatus, horas contemplanis recitabat, animam, alterius episcopi præsertim dextra, exhalasset, ad super- ros recta concessisset. Quod vobiscum nō sim, epistolio me taxat suo, qui ex m̄ti palumbę in- egręgum conuersus est bellatorem, vt ipse dese iactat. facit vt virtum decet posteritate dignissi- mum. Manortos heroas turpe foret his tēporibus octo marcescere, quibus aera fridibus reboant, tonitruis nubiā dissoluntur. Nos qui magis Iouales sumus q̄ Martiales, nec per ora hominum sumus digni voltare, in lethęis oclamur r̄pis, inter aurata desides lacunaria, domorum vestri Riū sicci angustias, & istorum oppidanorū nudissis affuictorum, Cerbereā voraginem in exigendis pro fordido vilicq̄ hospitio pecuniarum aceruis, horresco, hic mora- bor donec collachrymandū hoc dissidium aliquo modo componatur. Bellator igitur Ouet- tensis, quem fragor, crepitus, sonitus, strepitus armorum delectat, inter oculos caligantia præ- nitore, deteria tela, versetur: nos inter librorum choreas. Armis tūc oblectabar q̄do in Grana- tentes Mauros exercebantur. Iam satis sum euagatus. Reuerendissimo purpurato Dertulensi velim dici oscula manū. Et valete ex Valdeleto pridie id̄ Decēbris. M.D. XX.

Focus in Episcopis.

Dec. viii. Lusitios- casq. in epi- scopis. dat- aut ratio- nem de se.

P. M. A. M. Episcopo Ouetensi.

Pygmeo digtulo breuitas, sed giganteo longius lacerto, si lepōtes, si sales, siq̄ mixtam si- napeam acrimoniā penitauerimus, epistolium acceptū. Om̄natum fuisse me tibi vitæ breuitatem conuerteris, quando ad Gianefium apostolicum Nuncium scripsi fore te beatum, si tempore illo quo maxime cōtemplationi astrictus e mulla decidisse prædicaris, ob- furcatis globi fragorem, ab episcopo Zamorensi effuscum ex Villabraxima vitam exiisses. Iracundia illa, qua fidum affectam tuum, Iun̄ta ipsa Iun̄torem appellas, Manortis conue- nit heroibus. Marti nāq̄ sapidissima gratiarum dea Venus est gratissima. Sequera niniū sunt ac pessundantia spiritus quo a Graduo prōdeant, nisi Cytharę venustate condantur, vbi tūc libra sinapis cōtusa m̄i patrone, in cauernulis narum, vt arbitror, hospitabatur, aceto per fusa. O q̄ belle mustactā vt vulgo loquar expectorasti. Eam, si retinisses, discrimē peperisset in- silibus, q̄do præcipue mahuisse te inquisunt, vt ego præcursor ad superos iter tibi facerem. Sui- nus Iun̄te iun̄ctores, quia paci inuigilamus. Hospites habeo in his auratis atris Riberiacis quotquot ad hos municipales corruptos a Iun̄ta veniunt, pacem optare me cognoscunt. pa- ci dandam operam suadeo, q̄to in discrimine versentur, q̄ demeratum nomē sunt per vntuer- sum orbem cōsecuti, aperio. Causas motuum, occultasse aio, effectus autem tumultuarios in proprium regem apertos esse, audior & auscultor, sentio federe illis animo que refero, quia me ad rectum tendere intelligunt / profuturos alq̄do sermones meos puto. Vos autem sub heroum Martialis nomine, quid isthic agitis aliud q̄ Martialis viris pacem confumere & inerti ocio frudere, præq̄ suspitione pallefcere, non sentio. Claudio r̄ntum ne n̄imis inin- dans pluuia torrentem augeat. Vale, Reuerendissimo purpurato velim dici humilem commē- dationem, ex Valdeleto id̄ibus Decēbris. M.D. XX.

P. M. A. M. Magno Cancellario.

Cito clanget Alesto feralem tubam ad arma plusq̄ ciuilia. In Riouisco sunt cum proce- ribus cathaphra cti septingenti, pedum tria milia, equorum est Iun̄teris minor nume- rus, pedū multo maior. Globos e Villabraxima Iun̄teri ad Riū sicci moenia sunt iaculati, e

Dec. ix. De motu Burgensii & Comestabilis custodi- to. De eius- seruātia fe- da Colcta- notum.

quibus vnus Beneuētī comitē in agro perābulatē perterruit, ad cuius pedes decidit. Res Bur- geses i discrimē tendit mutationis status, quia nō assequatur a vobis pauca illa rerū capita, vna- de fideiussore detinet. sub sica custodia Comestabilē, Andaluza, velute specularia turre, quid- fors latura sit inter pceres & Iūcteros, p̄p̄ctat, seque v̄t flores. Toletū oim fomes malorū, re- gis q̄storibz ab stultis omnem exigēdi alcaualas potestate, se ab eo tributo immunē esse dicit. Mittitur in eos a gubernatoribus dō Antoni? Cunigaediu Ioannis prioribus alter. Almi- rantis vxor Modice Comissā it reditq̄ frequens a proccibus ad Iun̄teros: quid operetur non intelligim. credimus persuasuram Almirantis nomine don Petro Gironi, vt Iun̄teros decipiat, a quibus, vitā marino fluctu constantē nil potest expectari. Almirantis heres don Fernandus Enrriquez, est don Petri Gironis fororitus. Comestabilis est ipse nepos ex forore. Perniciem optimatū fore sibi cōmodam non arbitari credendum est, neq̄ ignarus est adeo, licet Regi sit frater Cæsari, ob causas omnibus notas de ducatu Medinæ Sidonie, quā intelli- gat, q̄ periculosum sit popularibus motibus fidere, q̄q̄ facinorosum iudicetur arma capere in Regiam autoritate. En. Em. dum hęc ita super pluteo scripta morarentur. Iun̄teri exer- citum mouerunt. Ad Villalpandum Comestabilis oppidum, frumentarię rei vberissimum, sub occasione tollendi proceribus in Riouisco clausis, cōmeatum viam profecti sunt Iūctē- ri, ducebz dō Petro Girone ac episcopo rabido Zamorensi. Ad regnorum arcem Turdesil- las Regiā sedem proceres, dū in Villalpando Iun̄teri morantur, vbi non est passus Petrus Giron quicq̄ malifici oppidum desertū, expugnarūt, dederuntq̄ in prædā. Regina vero strepitū & tormentorum tonitru clamoresq̄ hominum & tubarum clangores sentiens, quid rei sit interrogat, proceres esse regnorum eius vsurpatores nominatim aiūt, studentq̄ illos in odium Regi trahere. Supplicat vt in eos exeat atrio. Respondit Regina, hi quos nominibus apel- latis aduersi, nunq̄ meis fuere parētibz, neq̄ nisi erunt inobseruantes, portas illis aperiri in- beo. Capto municipio, e procuratoribus Iun̄teris pauci euaserunt, deprehensi sub sica ser- uantur custodia. Ita luditur in fortunā fristillo. Iun̄teri duces, qui se deceptos repererunt ad hoc oppidum ad huc egrotum regressi sunt tristes. Senatores vero quū primum Iun̄teri mo- uerunt e Riouisco exercitum collectis sarcinulis trepidi ad castrum Cæsaris diuerterunt. In quartum hinc diem Iun̄te procuratores euasi e manibus procerum, huc & ipsi uenerunt Comēdatoris Riberę atrium quod ego in habito est ingeus & populari fisco additum, eo q̄ eius dominus sit Iun̄teris aduersos. hinc de suis ineptis consulturi, qui super sunt procurato- res Iun̄teri cōueniunt. Vetere familiaritate in Regiē Catholice capella cū episcopo Zamorensi, & cum don Petro Lasso a Vega ob consuetudinem apud me, cum suggeret vnaq̄cum p- ceribus regnorum, vbera mea literalia fretus: q̄q̄ his fuerit huius fomenti motor ad meum cubiculum vtrūq̄ accessit. Ambo ad amict quōdam & præceptoris vocem illico uenerunt, post salutationes, quales præteritum tēpus exigebat, ad presens procurrendum. Quanti sit per- cultū hanc ea via tractare, aperui, q̄ ex Abula Hincstrofa Comēdarium pepulerint. Quod q̄ ex Turdesillis lucentem & Ouetensem episcopos non admiserint, a Cardinali & senatu mis- sos, autoritatem suam apud Cæsarem offerentes omnes. Quod Almirantis ipsum fere supplicem desiderio pacis ardentem, & inermem atq̄ incommitatum, ex ipsius municipii Turdesil- lani moenibz prohibuerint ingredi, accusaui. Audiri a Turcis Mauros, a Saraccens Indæos & Christianos ab vtrisque, predicauit. q̄ turpe q̄q̄ foedum sit proditorum nomē, apud om- ne genus hominum consecuti, arguo. Neq̄ sciuisse tanta se labe vel tantillo exoluere. His & aliis multis in hunc sensum perfricatis, fuisse ignorante, factū hactenus maleq̄ suis rebus p- spectum, annuerunt. subiequor ego in hæc verba. Audite attentis auribus quę referā. In hac tumultuaria facta & in fluante classe, vos estis ambo primarii, qui polleant ingenio tantilla q̄ grauitate iugeant præter vos ambo pauci sunt. De præteritis frustra esset velle aliam ratio- nem exigere, actū est, nec potest alter fieri quin fuerint, sed si forte i presentiarum sese offerret sanior ad concordiam occasio, ample stemi in ne consiliū eius qui non minus horum regno- rum bonam optat ualitudinem q̄ vos ipsi. Quorsum tendā interrogant. En aio si mea opera Summus Pōtiffex Christianorum pater generalis sese dedit mediū auscultabitis ne? Qui fieri possit interrogant. Pontificū in quo nūcū habemus in Riouisco, per nuntios agit suos Pontifex, inter discordes principes. Multorū lites componere Pontifex. Componet & hęc illius autoritate altercatio, quę regna trahit in p̄ceps, modo velitis. Ambe nancq̄ partes, vos scilicet ac proceres, qui vos trahūt a semiruptos & ab arce regnorum Regi sedē fugarunt, regni cōmodo studere vos dicitis. Sub quo sim bolo partes ambę regni r̄nā contextis, q̄

Quid vros Almirantis.

Iuliteri ad Villalpandū

Datur in p- dā Turde- sillæ.

Accessit au- tor Iun̄ce- ros.

Excusatio Iūcteros.

Oratio au- tole.

multa iam eunt in praedam loca. Itinera tutissima haecenus, minime tuta rapinis et praedis: scilicet cinorosos ac sceleratos homines ditatis, bonos premittis. Ad ficanorum manus iam res deductur. Consultite vestris, qui super sunt collegis, & meo amnute hortatur, meum est exequi quod pollicetur, placuisse dixerunt qd proposuerunt. Collegis id se suavios totis viribus promiserunt discedunt a me bene persuasi. Collegas accersit, rem proposuerunt. Vix fieri potuit vt venirent in eam sententia, quia illorum pars maior est inepta, nec sanq mentis, in re iam tandem per suis fragia ventu est ad sensum. Fernandum Rodericu meum a tenens iuuenem quale nosti callidum magnarum reru artificem, ad Ritu sicum ad cardinalem & nuncium qui adhuc moratur in eo municipio, missi sunt gratissima Cardinali negotiatio, fuit & Comiti Beneuentano, qui forte fortuna eo die ex Turdesillis ad suu Beneuetum proficiscebatur. Nuncio apostolico suadet vt rem aggrediat, fore vt gloriam assequatur ingentem, si suo ductu res effectum fortietur. Annuit Vianeseus Albergat Nuncius, regressus est Fernandus meo cum literis Nunci quibz sese offert uenturu. Legi ego Iunsteris qd latine scripsit literas, nil statuunt, deliberant, consulunt, arguunt inuicem, vtilius nean deterius futurum sit portam hanc aperire, dum ita Iunsteriam bigunt Cardinalis & Nuncius ad proceres & regnorum arcem, Iunsteris crepta Turdesillas profecti sunt, sic stamus expe stantes Iunsterorum sapientem promulgationem, de suo medico Pontificis halitu & Vianesi opera. Ex oppido Simancas ad miliaria quinqz a Valdoletto infestatur in terea singulis horis acerbis incurisionibus Valdoletu, audet exire ne mo, vineq cultureqz de feruntur, trucidantur in agris ruricolae, nil tutum est. Ad arma coclamatur quotidie, caput e portis exere audet nemo, apprehensam tam perucacia seruant in dem nem, sed neq generalis Iunsterae procuratoribus parent, tam populis hic insolefcit, nil assentuntur fieri, ipsis inconsultis: onera tributoru miseris oppidanis ad libitum imponunt ad miltarita stipedia. Sunt pauperu lachrymae, sunt gemitus inauditi. Don Petrus Giron publicis vocibus proditor ab eis appellatur qd Villalpandu, Ritu sicco derelicto, teie derit, quo locus da retur proceribus in petendi Turdesillas. Is videns Iunsteros iam esse in particularis oppidi potestate, sineqz consilio atqz viribus regi, secessit ab eis atqz sic paulatim deseruntur. Iunsteri superstites, qui atunt cum ingentibus copiis aduentare numem suu Padillam ex virbe Toletito. Hoc in statu res sunt, do longas quia loga nobis prebent spacia cursores rari. Vale ex Valdoletto sexto Kalendas Ianuarii. Millefimo Quingentesimo Vigesimo.

Blacuit suo.

Fronia.

De fatuis Valdoletanis.

EPISTOLARVM

PETRI MARTYRIS. A. M. LIBER TRIGESIMVS QVARTVS. AN. NO. M. D. XXI.

P. M. A. M. Magno Cancellario.

Dccx. Quam in- sane fuerit susceptus Padilla, quid vulg ignarum. Cur iam co tra Gironu & Lassum populu sequi et progno- stico b qda dille lap su. De aposto- lico nuncio.

Roh qbz contumelias & colaphis, qbz tepora haec nra fortuna fatigat Padilla ille Toletanus Iuuenis, ab inepto vulgo ad suu, & populi praeie elatus, ab hoc oppido more triumphantis susceptus est. Vellent oppidani illius arbitrio cussa gubernari. In ista generalis aliter sentit. Rith muce cantando pueri, agmine factu, transuentem, qua cunqz tendat, Padillam salutant, patrici atunt esse liberatorem. Don petru vero Gironem & don Petru Lassum, solos in hoc vasto gurgite viros graues, iam proditores appellant, qd ineptos esse Iunster cogitatus ambo intel ligat. Misereor ego Padillae, que ominor cito lapsurum praecipite, Ia nescit & ipse quo tendat. Licet parv sapiens, incipit intelligere qd vanae sint populares aures, collegarum exem plis edoctus, quos paulo ante non obseruabant modo aut colebant, sed ad dorabant, nunc per vulgi foetidas buccas proditorum titulis decorati ruminantur. De apostolico nuncio statutum ia tandem vt veniat, non tamen in tra oppidum patiuntur Valdoletani timentes ne spargat anatema in episcopum Zamorensem: aut e sacerdotibus loci aliquem. Ad diui Hieronymi trans pontem coenobium dictum de prato ferunt. It Fernandus idem meus ex Cardinalis & procerum, pacem amantium, consilio, nuncium dicit, designati a Iunster generali nunciu salutant, vt Pontificis simulachrum, quid velint interrogant. Nil se aliud cupere

Inquit qd Pontifice velle scire an pace optent. Optare respondent. Quid velint proceres qui sunt in Turdesillis oppositi, a quibus ipse venit peruncantur. Quid vos ad rem tantam moueat vellet sanctissimus dominus noster cognoscere, quo, re tanti momenti habita, queat apertius me medio regni comodo consulere. Inquit vt regni leges seruentur. Itidem proceribus dicit debere aiunt. It cu literis iutellariibus Fernandus idem meus ad Turdesillas Vianeseus in terea nuncius nolle se vilo pacto huic negotio vltimus intendere, nisi admittatur in tra oppidum inquit. Ad iurego singulos, Medicum non vulneratorem se habuituros in nuncio profiteor. dicitur riuicule sum ab eis consecutus postulata. En ingreditur. Sequitur illu Mauffignis quida portugalensis qui se Portugalie Regis dixit esse oratorem. Vtrumqz domi admittit, est atru ingens vbi hospitor, adeit Vianeseum. Regis sui nomine multa proficitur Mauffignis, nunciu salu tant denuo. Qua fretus Pontificia potestate velle se nomine Pontificis inter eos & proceres tractare peruncantur, literas se habere a Cardinali Medices, qui Pontificatum gubernat merittur, eas enim ex meo consilio confinxit, ostenditqz, placere inquit Iunsteri. Vere ne sint an fite nil citant. Ad proceres Fernandus remittitur de Iunsterorum animo proceribus signifi catum petunt per eum proceres reru, quas Iunsteri postulant, capita, redit ad nos, cum quaterno postulatoru nuncio prebito, & Iunster literis quibus proceres hortantur ac rogat vt ca pitibus illis postulatorum ex amissum consideratis, velint vna fecundare operam vt illa seruata, quae ad Regni comodum facere videantur, tollendaqz ac toleranda designet, addentes pacem optare se. Redit cum postulatis Fernandus, lapidatur miser a pueris, depredatur a custodiibus, mille modis perurbatur, patiebamur a quo animo casus omnes quares tanta sicco pede perfici non poterat. Aiunt Cardinalem velle se cursores ad vos destinare ex Turdesillis, claudo propterea epistolam si distulerit quae succedent fortibemus. Vale in terea ex Valdoletto decimo sexto Kalendas Februarii. Millefimo Quingentesimo Vigesimo primo.

P. M. A. M. Marchioni Mondejaris.

Pauca tibi nunc significabo quia forensis. Est Cesar in Valdoletanos vehementer iratus, oculum iussit dextrum illis erui. Mandatum edicto venit vt Senatus, qui dicitur Ganzleria, hinc tollatur. Senatoribus imperat, vt hinc, tanqz a morboseo lese Maestatis crimine in se loco, discedat confestim. Id si recusatuerint per Gubernatores alius eligat Senatus, presentibusqz potestas omnis dematur. Regio se madata parituros aiunt. Egressum tetant ab oppidanis detinentur, regredi sunt coacti. Vm inferru coquesti sunt. Apparuit & epistola qua propria Cesaris dextra exarata ad dona Catherina Illustrissima In fantem sorore esse dixerunt, cuius data erat ex Bruxellis priusqz de capto Turdesillarum oppido, Regnaqz liberata, fuerit certior factus Cesar, qua sorore hortabatur, vt viribus totis nisteret, inde Iunsteros procellere, proditores illos appellans, & lese Maestatis reos. Fictam ab Almirante arbitratur, queno scimus ad huiuscemodi cōfingenda aptu stratagemata & quia scimus ipsum spargi iussisse plures, ad odium contra Iunsteros concitandu, per plateas templaqz huius oppidi literas quibus alienis recitabat nominibus Padillam ceterosqz Iunster primarios, sibi non Regno consulentes, trahere populos in eam vertiginem, secretocqz agere cu proceribus de pace quia populi se reperiant irretitos, & suo regi odiosos. Hec tam frustra, per leuissimos & nullus pes si vulgares homines res agitur, quos huiuscemodi tempestas alit, de his satis. Romia aiunt inaudito quodam morbo vexari, cadunt in plateis & discumbentes multex imperato mortui. Ad Caesarem redeo, cursores habemus ab eo. per Gursensem & Salburgensem episcopum cardinalem in Germanis curiis habita est nomine Cesaris oratio die Ianuarii. xxvii. captata est a Germanis beniuolentia ex argumento quo ait se coactum esse res Germanas prosequi amore vehementi, tum qd Germanus ipse sit Archidux Austriae, tum ex eorum beneficentia per electionem Imperii vltro tam amice delati, cetera que intexuit, eos contentient sensus quos apud nos in curiis Valdoletanis & Aragonicis ac Laletanis, ea vidisse vos credendu est, propterea laborem huc vitare intendo, vt alia vobis significet, literae Cesaris ad gubernatores sunt ex fatiqz nequiterit ad nos citius venite, coactum se fuisse ait tantum sibi morae sumere ad res Germaniae componendas, fuisse quoqz ait opus non paruo tempore ad fratris Fernandi ac sororis doña Martae nuptias tractandas, accepta Vngari regis filia vxore pro Fernando fra tre, dataqz sorore in vxorem ipsi Vngaro Regi. Se his actis illico paraturu classim qua traictat ad nos pollicetur. Est alitid quo neqz Toletani particulatim neqz Hispania i genere collachrymabatur. Obiit Crovus puer, Capri Onocrotali nepos Toletanus Archiepiscopus. De Sorore tua doña Maria Pachieca huius tumultuarii Padillae vxore, nescio quid fertur qd maritus sit ipsa maritus. Toletum dicitur ipsa in hanc perucitiam sustinere, male de illa sentitur, quid

It Fernandus ad proceres.

Quid proceres petant.

Dccxi. Graitus in Valdoletanos sententia. Tollit Cancellaria. De Cesaris epistola ad sorore de nouo ca duco morbo Romae.

Almirant stratagemata.

De duplici matrimonio.

tu sentias, quandoquidem diuerse a Toledo se habeat Granata tibi credita, hestamus. Illius consilium te non assentiri arbitramur. Quid animi habeas opus est vt mihi significes ad mura mura infringenda. Ia Vale nimis euagat sum. Ex Valleoleto. vi. id. Februarii. M.D.XXI.

P. M. A. M. Magno Cancellario.

Dccxii. De varietate postulatoz a J. u. ca. tractat de conferentia inter p. ceres & J. u. ca. De capta in m. cij r. eius leuitate.

Regressum ad proceres Fernandū meum cum postulatis a Iuncta, scripsi ad te superioribus diebus & duplicato introclusum illarū exemplar duo, quia non ab hostibus Gallis interceptum solum nostris curiores, sed a Iunctis multo diligentius, ad presentia veniamus. Tres Fernandum meum dies proceres detinuerunt. Iuncta postulata cribrantes, de liberates, examinantes centū decem nouem erat petitorū capita. Iusta quēdā, Regi auctoritate dementa pleraq, tolerabilia multa, vana etiam nonnulla. His ita pertractatis & discussis ipso Iuvene Fernando admisso in conuentu, remittitur cum mandatis in hanc sententiā. Postulata inquisit proceres ob petitorum multitudinē esse confusa, per interuētos nullo pacto discutiri posse. vt alterne designatis procuratoribus in intermedio loco aliquo fiat cōferentia efflaggatur. Per Vianesium nūcium ista referuntur. Placuit Iunctis propositio. Suos ilico ad conuentum ituros designant procuratores. Petūt vna supplices a nuncio vt medius assistat. Nequire discordes inde discedere, vt proceribus de suis deputatis deligendis per suadeat orāt. Ad discessum rem cōpositurā, se preparat nunciū ad Cardinalem, apud quem ex precepto pōtifficis morabatur semper. Dixi Maufignū quendam Portugallcū fuisse secutum ad nos Vianesiū nūcium, licet nō vocatum. Is fontes nostros perturbauit. tū ex innata illis leuitate, tū q in Via neso summā reperit inconstantiam & quia nūcū fuerit sui Regis Portugallia nomine auditus a quoq. Pontificis optabant solū nomē, & Pontificia volebant auctoritate rem tractari. Maufignus hic cū Vianefio discedens sumpsit onē educendū iumenta duo sarcinaria cū facultati bus alienis. Ad portas, vt exiret applicatū, per custodes, qui vident addita suis alia duo iumenta onusta, retrocedere nunciū cogunt, qā precipue Vianefius noster se ferre ad Almirantē pecuniarum summam non contemnuendā quatuor millium ducatorum, p̄conatus fuerat. Morā ac ignominia impatiens noster Vianefius, non librans quanti sit momentū res quam tractabat, concitus ira excaescenti, quicquid lactis emixerat, calcibus in catinum discussis in mille partes guttatim disperfit. detentus biduo fuit, dimissus tandem ad Cardinālē & proceres profectus, cū spumosa rabie proceribus perinasit ne vilo pacto de pace loquatur. Se vediturum rochetos & cōparaturū coseleptos in Iūcteros elatis insāns vocibus blatterat, primū se in eos hastā iacturū crocitat, sceleratos Poltronos, Gagliofos, & Ribaldos appellat excepto nemine suspendendos patibulis dehinc in frusta fecandos Iuncteros omnes demerit inclamā mitat. Taliter se gessit Vianefius. hęc fuit Vianefii opera vt instrumenta pacis iam parata disperferit. Ide Vianefio iā satis. Aliud audi gratum Cēsari futurū. Valdoletani, Iuncta generalis opifices: totus inspeant oculis. Sufurros iactant in eos, nec Iuncterū se tutos fore post hac in eorum potestate arbitratū post epistolā precipue vna gubernatorib? Cardinālē & Almirante ad Valdoletanos missam per fecalem, dicit vulgus Retdarmas, qua Valdoleta nos hortabantur & monebant, vt Iuncteros & quoscunq; auctoritati Regiæ suspectos, citicerent, armaq; deponerent, & regie obtemperarent maiestati, vt i fideles decet subditos. Id nī propere exequerentur, se rufuros in Valleoletanos, fines, igniq; ac ferro vastaturos obuia q; q; tanq; in rebelles & lese maiestatis reos. fecalem detinent Valdoletani deputati, de generāli Iuncta nulla facta mentione: se rufuros per suū nūcium dixerunt. Burgenfes vero decimo Kalendas Ianuarii cœperunt arma in Comestabilem, eo q de impetrandis a Cēsare suis postulatis fuerunt frustrati. Zamorensis episcopus a fronte, Saluaterrā Comes cum Merindati bus a tergo Burgenfes excitauit quadrillas. defecit vterq;. Rem sunt aggressi quā itinere in medio deseruerunt, quia impar erat corū sapientie ac fortitudini animi talis peruicacia. cū se deceptos ab inani bus cucurbitis viderunt Burgenfes: subdunt in diem tertū colla iugo. promissis ab ipso Comestabili paucis postulatis, & vrbem & arcem dederunt: Senatū regitū & a senatu electum vrbis gubernatorē quem correctorem dicunt, admiserunt. Padilla vero & Zamorensis iam Ampudia oppido Comitū illius Saluaterrā recuperato, quā procerum nomine ceperat don Franciscus de Viamonte ad huius oppidi vicina rura duxerunt copias hyematum, quibus sic stantibus relatiū est ex Abula, Segouia, & Salamanca esse in Medina Campi copias ingentes coactas, quę ob Turdesillana Simacha q; præsidia non audebant ad Iuncteros venire. tetendit ad eos colligendos Padilla. inertes se ac desides offenderunt proceres, qui saluis omnib? locum dedere Padillæ vt transiret, quę facillime discerpissent si pro dūte fuissent ausi. Quid rei fuerit non intelligo, diuiniore forte iā reperient ad quietem viana

De Maufignū turba toze.

De vna Giana nclij verba.

Burgos ar ma capiu.

Lopie ad Iuncteros.

Coactis inuim copis que Methinē illū expectabant, cū summa oppidanorū iecticia Padilla susceptus est, & in circumuicinis villis statuas illi assignarunt. Inter tot amaras escas vna accipito Sapidulam. Andaluza, Iuncterorum cernens inanas actiones, suas in eos offert vires. Non plura in presentiarum, aut nūcium discessurum, claudo igitur rituum. Vale ex Valleoleto Idus Februarii. Millesimo Quingentesimo Vigesimo primo.

P. M. A. M. Magno Cancellario.

Causa accidit tibi significand, q possis felicissimo Cēsari esse vtilis, sed ad aurē ista recensenda, qā pulsata itima voraces istos, & honoris & facultatū suę maiestatis, absorptores Iuncterū quacūq; datur, multo strictius itinera custodit, ne qd scribatur in eos, q; hostes Gallī. Cardinalis litteras deprehenderunt ad serenissimū Cēsarem longissimas, quibus libere suā hortatur & monet maiestate, vt a veterē via gubernandi deuset, docetq; modum qui seruari deberet. hęc in tercepte littere in publico Valdoletanorū conuentu lectę sunt, propterea liceat mihi facere te certiorē de primariis in litteris capitibus contentis, quādoquidem illas nō habuisti. Primo capite dicit aperte tot tantorūq; malorum causam a suę maiestatis la teribus emanasse, inde inquit se non magnopere criminari hęc regna: quia precipue nullam videant tanto vulnere mediam parati, q hūdem regatur consultoribus qui sua vel incuria vel voracitate adeo crudis vulnerebus hac regna confecerunt. Abiecta mox omni formidine p restatur aperte seditiones has sine habituras nūq; nisi senferit Hispania Cēsarem a se ipso agere, non pro lupos sui regis dilaceratores, vt hactenus. Monet demū vt regna hęc statuāt vt uare suam maiestatem Regio homine matre viuente, nisi prudētus se gesserit, quā ait ac for t animo refert in vno capite, sapienter esse q nil velit subscribere aut elargiri, q; sua maiestas in negando nihil, quā illinc nihil de regno tollitur, hinc omne patrimonium. Prodigalitate esse Cardinalis insinuat ea, quę ab collateralibus ad sui comodum liberalitas appellatur, quę trahat & ipm Cēsare in p̄ceps & sua regna. Alio capite taxat p̄ceres, q; sui sint comodi nō de Cēsaris obseruatiā solliciti, q; si viderint Iūcterorū igne crelere, potius ligna q; latites sint parati obferre, facilesq; sint partes eorum secuturi. Nolle se inquit patre perdere patri monia, & licet suam videant perniciem ad oculum: cum nihil magis optare se Iuncterū dicāt quā procerū ruinā. Neq; ad id proceres vnt e propria crumena obolum expēdit, sed e cē su regio, non promittit vbi solum, quos alunt toto anno, vtū & pro stabularijs & coquinarū ministris exigunt ad vniūq; stipendia, ac si nihil eorū interesset, quū tremere fere videantur ne ipsorū met populū ab eis deficiat, sub spe ad ipsendā libertatis. Nec mirere Magne Cancellarie q hęc verba i his Cardinalicis litteris reperta sint, dico enim ego quā vitam ago in me dis prunis ardentibus, id fore facillimū si Iuncterū sese prudentis haberent, sed in sumū eua nescet hęc flāma, vt omniorū quā rerum carent experientia Iuncta insane capta, sentuntur q; a regno, non ad regni comōdū, sed ad propriam iactantiam alendam in his versari nūgis. Hęc de rerum genere, particulariter autem ait vno capite, Beneuentanum Comitē esse pro restatum se vires oblaturū in suas Iūcteris, nisi aliter a Rege prouideatur, ne Iuncterū sentiant in sua iuncti p̄ta, villasq; quas dissipant vt vineam hostilem. Parte alia Almirantum conquestū esse inquit Cardinalis q; rex prauorum cōsilij motus potestatem ignoscendū gubernatoribus abstulerit, quod est trahere multorum animos in eorum contemptum, alios in desperationē. Non seruaturum se inquit Almirantū id regitū mandatum, si a Toledo veniunt, vt dicit quatuor procuratores veniam petuntū præteritorum, statusq; suos oblaturum ast ac in vadimonium & seruandē fidei firmamentū arces se suas illis dediturum. Nolle se, qui in Iuncterorum sit haucibus, vltimam suam rerum rutnam expectare. Alio capite fremere videntur cōtra eos qui causa fuerunt qd correctores vrbium & oppidorum prece vel præcio eligerentur a Rege & cum acrimonia verbōrum inestas has electiones taxat, inquit ens eūq; dōd perueras operationes dedisse causas primarias his tot tantisq; malis. Scribit etiā qui sunt apud se Almirantū q; gubernatores, Comestabili satis afflicto in rebus Burgenfibus, equites aurati proceresq; in Turdesillanis præsidis cōtra Iuncteros parati. Marchiones nominat Asturica ac Denia, Naurium etiam dicitū de Falces, Comites autē de Haro, Miranda, Albelista, Siruele, Ci fontem, Don Beltranū Quetam Alburcherchi Ducatus herederū, Comendatorem maiorē Castellæ Fernandū in Vega, Vicecomitem Valduernū. Dō Ioāne de Ogilosa Fernadū de Ogilosa morionis vel morionū similis, q est vna e nati Iunctera nauclerū frater, vnde cito nauclerū sper aditū est, quū a talibus gubernetur nominat & Iacobum de Roias Mon com Castellani dominū, laudat & summo opere dom Petrum de la Cueva Alburcherchi dicit fratrem, Regitq; comendat super ceteros, q adeo se strenue gesserit, vt venietia ad Iūcteros

Dccxiii. Admonitio Cardinalis ad cēsare q vā guber nandi mu ter p̄dara consilia. De p̄ctores et proceribus multa.

Taxantur proceres.

Quid comites Beneuentanus. Quid Almirantus.

Quid proceres cum Cardinali.

auxilia Segontana Salamantina, quod bis ex imperato illos adoriens, noſtu im paratos proſtigauerit, peremeritq; ac ſpoliauerit ſemel ſeptingentos ex illis, apud vilam nomine Zaracam. Ait alio capite Beneuicti & Luna ac Oſorni Comites paratos eſſe in ſuis terris veteroſq; cum ingentibus copiis, q̄s docunq; vocabuntur, Ognati Comitem ſcribit paulo inferius ex ipſo & Almirantis mandato eſſe in oppido Simancas cum validis praſidiis, quibus ſingulis diebus crebris in curſionibus Valleoletanos inſeſtat. Laudat vna don Franciſcum Viamoria ſuū Nauarrū q̄ Ampudic Comitis rebelis Saluater re patrimoniole oppidū validū ceperit, futurum Iunſteri incommodiſſimum, q̄ a tergo comitatus illis ſit ablatum. Longa poſt hoc oratione Cardinalis regi ſuadet ne captum illud oppidum cuiq; petenti praebat, ſed ſu regiam illud inferat coronam, quia ſi eam aperuerit portam, grauiſſimis erit ab aliis oſequentibus moleſtus laceſſitus, ſed fruſtra hoc, fuit enim poſt paucos dies vti ſupra memorauit Iuſteris per duces Epiſcopum Zamora & Ioanre Padillam expugnatum. In hos ſenſus Cardialis epiſtola vagabatur & negociaturos plures, ſed interfectis ignotis characterib; paſſim multis in locis, quos dicitis cyfras. E multis hec pauca ſunt conſulium tibi ſignificare, ne tantū viſi deperdantur moniſti, tanq; a vero patre emanates, in lapſum rabidoſū culpam, qui non gregis modo, ſed gregum paſtorem ipſum deglutire conantur, neq; putes ab Hiſpanis excipere Hiſpanorum aliquos, qui apud vos ſunt. Si forte duplicato ſcripſerit ad vos Cardinalis operamne fatebor & impemam amiſſiſſe, de Cardinalis volumine ſatis. Aliud accipe fortuna ludicriſum in eius locos nuper elapſum. Don petrum Laſſum equitem Toletanum nobiſſe, ſcis huius citati leporis primum fuiſſe motore, q̄ minime fuerit, a Regie nauis gubernatoribus auditus, in oppido Magaziti ſue ciuitatis nomine, ſuper quibusdam queſtibus, apud Turrim cremata ex itinere ad Valleoleum, q̄do ex Lalicania regrediebatur, ſuper quibusdam mirationib; Alcaualarum & pleriq; mandatis aliis de legū inueſtione, quodq; fuerit exploſus in Clunſis curiſ vna cūdon Alonſo a Silua, iuſſiq; abire, Laſſus ad Gibraltarum, cuius arcis erat preſectus, & Silua Neapolim ad ſuam centuriam. Is don Petrus Laſſus ab vniuerſa Iunſta fuit dux generalis electus, poſt don Petri Girtonis diſceſſum, q̄ ſi illo Padilla, que ſi rens populis Alexandro comparat, prudentior, ac inter ſuos ciues nobilior, licet Padilla nullo ſit rerum experientia polleens preclarumq; nihil efferit vnq; quia nullis adhuc ſuit obuſi copis hoſtilibus, re ad vulgi aures delata tumultus exoritur ardens. Non viri ſolum ac reproſa plebs ad arma capienda concurrunt. ſerminē vſe ſunt captiſ haſtis manubundē doimo exſe, Padillam ſe veſſe Iunſte militum ducem non Laſſum, que patris ſeruauerunt paulo ante blatterabant, & nunc proditorem appellant. Vici ac plateę nomine prodiſtoro de don Petro Laſſo ac do Petro Girone reboim barunt vobis uſelatis, q̄ munus imperatorū veli Laſſus de Padille manibus eriperē, trucidandos eſſe Iunſte generalis oſpices, qui taſa ſint machinati, Padille doſſū adent. Semirudum, neq; bene pexum, ac ſine pileo extrahunt. In plateam ſere peſſem raptanti Padille ſym bolum per vniuerſum oppidum audiebatur. Padilla vſuat vniat Padilla ſociam ſtatū. Dux exercitus erat Padilla. Populo ſadat dextera Padilla exalta ſenſtra plateę inſimūre, ſilectium inſimū, ſed cupere vt Laſſo pronuntia demia deſ. Aptic rem ad id Laſſum citent ſum ſatur. ſus humeris eſſe impar id omnis. Toletanis copiis ſe contentum eſſe predicat, fruſtra omnia. Neutrum tamē Iunſta tunc admiſſit. Triſi ſibi vſratum elegit. Epiſcopum Zamoreſem, Don Gonzalum Guzmanū, primariū ciue Legionenſem, magni comēdatoris Calaitane Petri Nuniſ nepotem ex fratre, Iunenē alias cordatum, & leuem tertium Salamantinum, nomine Iacobum & ipſum Guzmanum. Quib; electis bellica ſubent inſtrumenta paraſi, tormenta, ſcalasq; ac vineas ad muros applicandas, ex Valleoleto & ſtatim prodeunt trati, q̄ a proceribus ſe deriſos arbitrāt, cū ſuos nō elegerint ipſi intra diem tam quartū & vigeſimum procuratores, ad conferentiam mittendos, vt Iunſta ſuos illi co deſtinat, in argumētum deſiderii concordie, pacem nolle proceres autumāt. Inde in capum caſtra locatur, Arneenū & fortunatum gleba, vinctisq; oppidum de Cigales Beneuicti Comitis locum, exeuntes male tractant. Comitis ipſius egeritū atrium antiq; cum ſupelleſtilibus & fruſtū omne gēnis, magnis acruis igne conſum pſerūt vniuerſum oppidum, quicquid auſerre nequibant, reliquerunt. Ita ſit quacuq; iur. Comes dentibus ſrengens præ tanta ſactura ſe Iunſterum fore predicat, niſi aliter prouideritis. Vos vidētis phana ſacrata violantur. E cenobis depoſitis res depoſitas per vim extrahunt, Geruēſes equites ſe nolle ſequi Iunſteros in quifit, q̄ ad pleni non ſint, eis promiſſa, ſi pēdia ſolua. Saluandæ multisq; aliis in locis, eadem tyrannica, in eos q̄ opinioni Iunſterorum aduerſantur phane ac prophane viſ exercetur. Vale ex Valleoleto ſeptimo Nonas Martii, M. D. XXI.

Don Franciscus

De lupis scribus.

Fortuna in dicitur.

Padillam putat populus Alexandrum.

De vulgi constantia.

Padilla erigit in vultum.

De triumviratu.

De Geruēſibus.

P. M. A. M. Eideni Magno Cancellario. EN dū hac ita moraretur epiſtola, curſore nō diſcedente, pauca emergūt. A vobis habemus ſublata eſſe gubernatoribus ignoſcendū erratis facultatem. Turbulas potius quietem excitaturū ad mādaturū Cæſaris putant Hiſpani, ſorte melius conſultū, eue tus erit iudex. Aliud habeto, Almiranto male gratū futurum, ſtrepitus, crepitusq; ac fremitus Iuſterorum in oppidum Almiranti autū antiq; ac nobile, quod dicitur Turris Lobaton, expleti ſunt acriter, tormenta omniſaria oppugnarunt, expugnarūtq; ac datū in prædā diruerūt, & arcem vna quæ inexpugnabilis videbat, & quæ dicitur irato regi Caſtelle Ioāni reſiſtiſſe aliquādo, ne illa aſſequeretur, quam diu obſeſſam tenuerit, ac tormentis concuſſerit, hac via putant Iunſteri ſe comēatū comōditatem Turdeſſanis proceribus & Simācheis intercepturos, quo ad extremā eſuriam tracti, ſecū de regni rebus ad ſui libitum conueniant, aut ea quæ ipſi duxerint eſſe regia ſoluant e manibus, in duro res procerum eſt, quando illius oppidū quatiēbant mœnia Venit, Almirans ipſe cū præſidiis Turdeſſanis ad oppugnatū proſpectum. Cluſū, vbi ſacellū eſſe dicitur ſancti Pelai, occupauit, obuiam exiuit Padilla cū exerōtus parte. Conquerens ac gemens ſui oppidū calamitatem Almirantū, non audens conſerre manum, retroceſſit. Ibi fixerunt pedē Iunſteri, vias occupantes omnes a quibus poſſent ad procerum auxilium, comēatū comportari, de impetendo iam Turdeſſanū oppido ſabulantur, ſed ſi tentauerint, duram arbitror fore illis prouinciā. In eſt multa nobilitas, quā pudor & timor, ne ad ruſticorum arbitrium denentiam, ſtreuam efficiet. Audi tamen inter tot acria vniū ſuare. Comeſſibus veteranis pedibus, a duce Nagere prorege Nauarre mutuat, ac Geruēſibus equitibus cito venturum aiunt. Si venerit cito fumare deſinent Iunſterorū fortiares, neſcio quid vltra. Cogor epiſtolarem excedere modū, quā ratū ſam ſunt, curſores. Iam Vale ex Valleoleto vna cum priore. Quarto Nonas Martii, M. D. XXI.

Dccxviii. De direptione Turris Lobaton.

De Comeſſibus.

P. M. A. M. Magno Cancellario. Nec ſatis protenta eſt epiſtola, dormitant nūmulum ſā noſtræ literæ, dū hec morantur ad manus habui a calographorū officina emiſſam a facinoroſis Toletanis huius Iunſte re dementie fotoribus longā ac verbolam paginam, ſub ſpe concitandorū populorum contra vos, q̄ q̄to maior eſt tanto miſſe efficac, quia facile poſuit populo perſuaderi falſo fuiſſe conſtitam, & a re valde alienam eſſe, q̄ vos vnq; de huiusmodi tribus imponendis cogitaſſe. ea eſt animū tibi ſignificare, quo intelligas q̄ peſtifera ſit iſta contagio, quæ tolli nō poterit niſi veneritis. Eſt carniū & piſcium aliarūq; rerū, ponderibus ſubiectarum, pondū arrellū appellatū, id quādraginta conſtat vnciis pro ſingulo arredo. rerū ſi vendantur in Regno autū duos prouinciales nūmulos dictos marapetinos aſſignat ſoluendos, pro rebus vero per designatos miniſtros ponderandis pro ſingulo rubo eſt rubus librarum ſexteſcialū quinq; ac viginti, quinq; nūmos prouinciales, ex cera aut abdomine, pro conſciendis candelis, e lana, e ſerico e tabulis, tignis, trabibus, e panis vartis, e telis, e coriſ, ex oleo, vino, aceto, metallis, amigdalis, nucib; acruminib;, ſardellis, & ſalitis piſcib;, ac recetib;, epaſis e ficub;, ac mercib; quib; vnq; aliis certam tributi portionem, ſi vedantur in regno, ſed ſi deportanda, in duplo. De gregibus etiam & armentis, cæterisq; rebus aliis omnib;, que vel permutado vel pecuniis ſoluendis tractantur, per ſpecies quasq; ſitas, precia nominant imponenda, que prætermiſſi quia ſatidio ſunt apta gignedo. Figmenta hæc arbitror in frontes eorū ſabā conculſura, quo nāq; latius fallax mendaciū protendunt, eo ſe apertius decipi ſentitū populū qui cœci, relictiſ artibus, lucri expertes, impelluntur vagari, ſibi ſimilitaq; pernitiem hac demencia conſruentes. Facinus inſandū hoc, clauſula concludunt horreda falſaq;, dicentes. Exeplar hoc, ab originali compoſito a Burgenſibus traductum eſt. Segontanū veto nuſq; apparuit, quia demerium eſt. Quim neq; Burgenſes vnq; aut Segontani tale facinus cogitantur. Aio igitur ſic, ne his nugis perur bemini, cito cadent omnia, ſi veneritis vti pollicemur præcipue. Claudat ingentem tabellam de Indis Oceanis noſtris fama recens. vniſſe naues Hiſpalm dicitur ab occidenti meridionali Cubæ Inſulæ que dicitur Fernandina. Reperiffe aiunt vbes munitas, & veſtitas ac ornatas gentes, quarum templa ingentia domusq; calceae lapidibus magnifice cōſtructæ ſunt, q̄do venerint particulariter habebis. Vale ex Valleoleto cum ſuperioribus ex defectu curſorū pridie Nonas Martii, M. D. XXI.

Dccxv. De conſciis tribus imponendis in pſſe a Toletania ad populos cōdicandos. & obe nouerit gene poliſtica.

De obe no uo.

P. M. A. M. Magno Cancellario. Paucis ante diebus tibi ſignificauit literas ab Cardinale & Almirante miſſas nomine gubernatorio ad Valleoletanos, per ſecialem tubicinē, nec diſmiſſum, donec vocatis in cō

uentum designatis consultoribus, quid respondendum esset constitissent. ex hoc responso in-

Illustres Domini

Super epi- stola Car- dinati ad Galdoleta nos exhor- tamina et mi- natura re- sponsu est hoc pacto.

Epistolam ad nos vestram tulit vobis tubicen fecistis. Titulo caret superiore. Propterea sit ne ad nos directa hesitamus. Responsum tamē vobis, a quibus ait nūcius esse delatam ad nos. Duas res continet hæc epistola ut ad catholicorum Regine matris ac regis si-

lister obseruantia ac fidem reducamur, nec auxilium aut fauorem prestemus cuiusq; cōmunitatis nomine agēti, ait. Minorum caput est alterū & bellū atrocis indicium ni vobis paruerim. Quod ad primum attinet, Nobile hoc oppidū ac fidele inquit, se suosq; municipales omnes fuisse ab eterno, futurosq; suis maiestatis obsequentiū ac obtemperantes eorū. Imperiis, adeo vt maiores smitasti, statuerint vitam & facultates pro regis obsequiis amittere, quas re cernentes prouinciam hanc septimam sui cōmodū & regimū auctoritatem & obsequium con- ducere, statim se aiunt, velle illam sequi, non autem procerum consilia, quæ nobis constāt in quibus esse regis obsequiis aversa, q; si posthabita perturbatione animi, ponderare rem vos

De pceri- consilia.

lucitiss. Regna hæc fate biniū seruasse ad vnguentū semper duo illa quæ Regibus sunt debita, fidem scilicet, & reddiditū, quibus auctoritas regia sustineatur, exhibitionem. E contra proceres infidos regibus semper fuisse, longo constat experimento. Quis nam Ioannem huius nominis secundum regem irreuerēter præceperat & ex rege captiuū effecit? proceres qui dem, quis illum ab eorum manibus liberauit, in regiamq; restituit auctoritatem? non ne cōmunitates? Sed Valleoleiana hæc nostra præcipue quādo in Portillo municipio impudenter illum captiuū detinebant, si quis eorum temporum historiam legit ista discet. Successit Io anni mox Enrichus eius heres filius. Quis illū cum ignominia horrenda sepro priuauit? Quis regem alium fratrem eius abiecit loco successit non ne proceres? Communitates vero nomine illi regiam potestatem, Regumq; nomen & diadema restituerunt? ex Abula proditor res & auctores tanti sceleris propulantes? Et qui Portugaleses, ne catholici Fernandus & He- lisabetha Reges regno auito potirentur, inromissit non ne proceres? hostes autem hos quis pepulit armis? quis profugauit non ne Communitates? vnde reperietis unq; inobseruatos a Communitatibus reges fuisse a proceribus autem semper. Abvlata regi bus auctoritate a proceribus, & a Communitatibus restituta, iam satis. Ad facultates veniamus. Luce clarius constat populos esse, q; regibus? necessaria subministrat, ac distefacit suo sudore, reges, proceres e- cōtra, nulli alteri rei magis intēdit q; depauperare reges ac expellere. Quid rei hoc est? pauci sã populi, pauca oppida coronæ regie restat, q; proceres nō rapuerit. Ex inumeris q; abhic ad Cō- possessa vsq; cētū lequaq; spatio iacet oppida medita, tria solū retinet regū nomē. Reliqua oīa subblata de regio diademate sunt a pcerib;. Vnde venit vt iā regibus? desint necessaria, nō nisi a proceribus, qui redditus regios retinent vsurpatos, quæ res cogit reges, vt vexationibus per- turbet populos, nona ab illis tributa exigentes, quo regia sustineatur auctoritas. Quare vt ob- sequantur & regiam coronā dilaceratam relatiānt, hanc se prouinciam sumpsisse inquit, nō vt a suis regibus? deficiant, prope diē intelliget Rex quæ sint procerum consilia in hoc simulato ca- piendorum armorū obsequio. Arma dicunt se contra cōmunitates in coronæ regie accepisse fauorem, quādo ad rationē devenietur, multo maiorem postulabunt pecuniarum summā q; persolui queata rege, populos vero nil aliud querere reperient, quam vt fides & obseruantia redditisq; regibus augetur, de seipsis nulla facta mentione. Audiatur, Audiatur sua Maiestas suo rum populorum querelas, & intelliget populos regi optare potentiam, proceres autē exina- nitionē: nō modo pauperiem: quo facilis queat, si qd restat, exorbere. Non capiat, nō abiciat populorum infidos ex malorum consultiōrū opera, si iusta petierint & ipsi cōmoda, cur nō ad mittentur? si forte iniusta, pedem referēt ilico, & patientur equo animo quecunq; imperaue- rit. Quoad alterum epistolæ vestræ caput attinet, vbi dicitis a vobis, suas catholicas maiestas- tes vt nobis crudele bellū igniac ferro iheratis, iheraturas. Accidere poterit vt vos illusterrimis Almirante cum reliquis proceribus, nostris fidelib; obsequiis nō admissis, bellū nobis mfer- te tentetis, quod si acciderit contra suarum maiestatiū voluntatem, in magnam dei omnipotē- tis insuriam, & summā regnorum perturbationē & iacturam fore arbitramur. Id si eueniet iniuste actū iudicabitur. Ex nostra vero parte, cū nil queram; præter q; regis & patrie liber- tatem & cōmodum, iuste vobiscum certabimus. vnde speramus nos nō solū rem nram tuta- turas, Sed vestros exercitus quoscumq; contra nos coegeritis profugaturos. Arbitramur etiā

De pceri- galenibus

Strauam- na proceri.

De pceri- puluom.

fore

fore vt nostra manu, quos possidetis regie coronæ status vsurpatos, antiquis dominis relin- quatis, quādoquidem si verum excudatur, alienis estis a regis obsequiis, & protestamur nos to- tis viribus aduersus his quos regnum ad id oneris destinavit. Quare vestræ Dominationi domine Almirante supplicamus, in Dei, Regis, ac nostro nomine, vt armis depositis Regni Determina- tio cōtra pe- ceres, postulatis adhæreat, vt scandala & pericula innumera euentur, quæ solent ex bellis euenire. cetera, detq; operam vt catholicus Rex dominus noster iusta intelligat nostra postulata, & vna nos- trisum regi domino nostro supplicet de regni grauiamibus tollendis. Sed si Dominationi vestra suo incepto perseuerauerit sciat nos cum exercitibus suæ Maiestatis, quos cogimus sit vos processuros tanquam contra rebelles & infidos, inmixurosq; totis viribus vt vos & quis- cunq; arma coeperint in aduer sum, ad debitam obseruatam vt armorum reducamini. Hæc & huiusmodi Magne Cancellarie ventilantur. Vtiliora faxit deus vt eligatis, quid ego am- plectendum consulerem, ne quinq; cogar solidos, vt est in proverbio, per soluere conticebo. Vale iam ex Valleoleto decimo quarto Kalendas Aprilis. Millefimo quingentesimo vigessimo primo.

Inter historiales.

P. M. A. M. Marchionibus.

Ab Indis vos que habeatur, scitote. Scribit Cardinalis gubernator ad regem ista. Ad vos ego, propterea deuenient ilico ad magni Cancellariū manus. Hispani ex insula Cuba quæ Fernandina dicitur, Occidentem secuti meridionalis aliquantulum, per Iucatanæ littora, prius tractata, in inter na eius terre salsum reperere pelagus, a mari distans lequas sexag- ginta amplius, more Caspi siue Hircanti, sed maius multo, lequas enim aiunt cōtinere in gy- rum lacunā ipsam septuaginta circiter. fluit ac refluit ibi ad Oceanū, nec qua regrediatur aqua intelligitur, multa flumina in eam labuntur, Piscium aiunt lacunam esse volucrisq; aquaticis referant. Ciuitas est in eius lacunæ medio fundata, nomine suo dicta Tenustitā, alias Mexico a nostris nouo nomine Veneta diues appellata, cuius rex potentissimus est nomine Mutezuma vltima producta. Numero domorum quin quaginta millium inquit constat re ciuitatem illam, addunt multi dimidium ab hoc numero: sunt incredibilia quæ de huius vr- bis & circumvicinarum edificis, commerciis, & hominum frequentia referuntur, domus sunt lapideæ omnes, atria principum in ea sunt multa, q; huic Mutezumi Regi pareat proce- rum ingens multitudo, qui certis anni temporibus ex debito Regi assident, filiosq; omnes a pueris mittunt erudiendos in eius regis palatio, terrarum est vasta intercapedo, quæ huic re- gi paret. Circumeunt lacunam sexalix ciuitates munitæ lapideis & ipsæ domibus constructæ, in aqua partim, in sicco partim, quinq; aut sex millium domorum, a quibus circumcursi tant perpetuo tractu nauiculæ vniligneq; ad vrbe ipsam primariam, suos ad eam vehentes prouentus, & ex vrbe in patriam peregrinum aliquid reuehentes, vt apud nos passim fieri videmus & villis & ruribus ad vicinas ciuitates & oppida, plateas habent ingentes, porticus circumseptas, vbi mercatoræ sunt pulchre constructæ tabernæ. Fora & mundinas exercent, ad quas aiunt sexaginta septuagintaq; millia hominum concurrere negotiorum causa ter in hebdomada. Quas tractent merces longum esset narratu, pleraq; tamen audite. Vestes illorū & suppellectilia domorum, aulea ornatusq; sunt ex gosampio, q; Italum vulgus bombasum, Hispanus algodon appellat, serico lanaq; carent q; oues non assequantur neq; boues aut capras habent, venatu & volucris ac piscibus vescuntur. Miris fucant gosampium colorib;, & pulchre telas intextunt. Fructus provinciales sunt innumeri, herbeq; hortenses variae, a nostris diffimiles. Moneta vtuntur non e metallo, sed ex quarundam arborum nuculis amig- dalæ similibus, quæ paucis in locis aluntur, apicris puta aquosissq; est in his arboribus nu- triendis summa opus diligentia, paucosq; durant annos, plantatur hæc arbor sub alterius al- tæ arboris vmbra, ne dum tenera est, sole sicceat estiuo, aut atrocibus nimbis concutatur, vti nutritis in gremio fouetur infans, ita sub alterius arboris tutela coalciscit hæc, vbi vero iam induruit, nutritrix arbor euellit aut scinditur, quo illa frui iam queat aere spiritū, ac for- tari, & radices eius in tellure vicina sese protendere possint, prociolosores tamen merces vicissitu- dinaria mandantur permutatone. Sed huius nuculæ minimalis audite que fit utilitas, nō est co- mestibilis, licet nucleosa sit, quæ gustu est amarissima, & quoniam tenera est vt amigdala spolia- ta conteritur, & ex eo pulcre vinū efficitur nobile, principibus tamen vinale solis, plebs autē pupulusq; vino vtitur ex maicis granis & fructibus confectio. per caupones edulia venduntur assa elixaq; ceruos, lepores, cuniculos, apros, aliorum etiam quadrupedum nobis ignotorū dicit.

Dcc. xvii- de lacuna- fassa.

Tenustitā- tan.

Mutezuma- Rex.

Quo clu- tatis.

Strboz mo- nialis.

Qualitas ma- gis.

armenta pacit illa tellus. De templorum magnitudine cultuq; ac ornatu mira referuntur. In his habent simulachra quibus humana carne litant, vti alias diximus terras facere, variis deorum status, vario imolant esse etc. huic pro frugibus, pro incolumitate illi, alii pro victoria si ad manus veniendum sit cum hostibus in re bellica, sed cui pro frugibus certis annu tem poribus imolant fatonis precipue tempore, mox maturationis ob gradinū formidinem, demum paulo ante festonem. De his inuentis particulares cudo libellos decadiibus quas vti distis de orbe nouo postligandos, tunc hęc latius intelligetis. Nunc valete ex Valleoleto. No nis Martii. Milleesimo quingentesimo vigelesimo primo.

P. M. A. M. Magno Cancellario & episcopo Tudetenis fidsi Cesaris animabus.

Dccxviii

IN quo turbine verser quacq; sit mobile vulgus, intelligite. Quod salutem estis querēs Fernandum Rodoricum familiarem meum, quem vos nositis, a nuncio pacem nomine pontificis agitante, passus quater fuerim ire ad gubernatores, cum Iunctorum non modo venia & literis tutelariis, sed rogatu. Huius oppidi agroni cōsultores lictorem cum notario ac testibus ad me imperatum vti priusquā sol occidat exeam ex oppido, miserunt. Iam proditorem appellant Fernandum Rodoricum, atunt meo ductu eorum consilia proceribus sub vmbra pacis agitante, detexisse. Ad mātus templum in quo conueniebant, firm profectus. Quid peccauerim interrogo, si pro meritis ex pacis desiderio persolunt odium, fore qui iudicet. discessum admittere me inquit, sed vti tempus prebeant commodus peto, vtiq; vnum e deputatis destinant qui sarcinulas videat colligere meas, & in tutum locet, ne perturber a portarum custodibus sub occasione q; exportem opes alienas, vti multis accidit. Nuncio ipsi precipue quem irreuerenter tractarunt, q; aliena quedam educeret, effragito chirographum post q; exiit, ad eos id petens mitto. Quae sit mobilitas populi colligite, chirographo quod ad huc est apud me eritq; in testem actionum mearum, subscripturum in hunc sensum. Neq; tuis neq; alienis pedibus audebis exire. id si tentaueris in quacuncq; possideas facultates multaberis, temporalibusq; bonis, si quae habes in Castella, priuaberis. vna portarum imperant custodibus ne me patiantur e portis caput exerere. fuit & hic populus in prebendis octo die rum inductis, a proceribus petitis durissimus, neq; paucos annuissent illos ad concordiam tractandam, nisi ex Turribatonis vbi pedem fixerant. Ioannes Padilla primarius e ducibus ad eos illa se dserum intercapedine ad preparanda exercitū mouendo in pedimenta, indige re scripsisset. his igitur inductis ab vtraq; Iuncta concessis, Iunctae generalis procuratores dō Petrus Lassus & iurisperitus bachallarius Guadalaiara ad sancti Thomae cenobium desti gnatum, quod in Dorae fluminis ripa situm, pontis ipsius Turdesillani fauces tenet, profici scuntur. Mittitur ad eos nomine gubernatorum Licenciatus Polancus veteranus regius se nator, vti integer. Assuerunt alternatis colloquiis Laodicensis episcopus & dominicae regule generalis. Gasias Loaisa, fraterq; tertius ordinis Francisci dicitur angelorum. Quid egerint accipito. In graue crimen incidisse Iuncteros arguit Polancus, q; senatores regios & iusticiae pretores vbiq; deturbauerint, redditus regios cōfuderint, vsurpauerintq; praefectosq; arcium & alterius modi ministros regios eiecerint, q; rege aut regina matre non annuente bus, conuentus & curias conuocauerint, q; sumptis armis de tollendo regio nomine, ausi fuerint os aperire per vniuersum regnum inualida matris loco, Cesarī prebīto, Polancus taxauit. Iun cteri autem procuratores, his auditis fecisse iuxta regni leges, collegas suos seq; dixerunt, quia supplicantibus pro regni grauaminibus fuerint taures cōcluse, q; nullum repererint in suppli catu remedium, responderunt. Dum hęc ita gererentur, cuido ad gubernatores Cardinalem & Almirantem, tertius nāq; Comestabilis ab erat in rebus Burgenibus implicatus, octo dies rum inductis elapsis, a proceribus, quo ista queant perceleres nūctos Comestabilis ad firmos ra concordiae fundamenta, significari, dlatio pettur induciarum. Renuit vulgus ignarum, & si qui sint, sunt quidem non pauci, e primariis emittre audent minime. salunt petulantes in eos & iurgis laceffunt si consulere in aduersum tentant. Conclufum tamē est vti demptis quib; budam Iunctae postulatis, significari, regiam penitus auctoritatem tollentibus, cetera quae ad regni cō modū facere videbantur gubernatores annuerent, procerosq; omnes sese iurē iurando astrin gerent, fore regni legibus fautores, vna cū ipsis, si Cesar rex, malis consultiōibus aliter persua dentibus, assentiri quae peterint recusauerit. his contenti foederibus Lassus & collega rem ad

Mobilitas vulgi.

Quid peccat auroz.

Ming Juncetorum.

Polanci sententia

Conclufio inanis.

Iunctorum duces referunt, qui adhuc in Turribatone morabantur, placuit Padillae duci primario recitari pleriq; infanti, rerum nouarum cupidis, ne ab imperio decedantur veriti. Ita res dissoluta est, male sana collegarum consilia cernentes Lassus & collega, tutius iter elegerunt. Iunctoris derelictis alta via tetenderunt. Laborant interea proceres in Turdesillis omni rerū penuria & militibus, q; stipendia desciderent, paulatim deserebantur. A Iamensis in his angustis Augustino & Nicolao Grimaldis quidecū affecuti sunt aureorum milia, quibus recrearunt parum per milites. Veneruntq; mutuo a rege Portugallie milia quinquaginta, sed ex bellorum diuturnitate consumptis omnibus, ad regine monilia procerumq; abacōs & vniuersa toreumata deuentum est, quae in frustra se sta distidebant viritim pecuniarum loco. In hoc statu sunt res. distulit abcessum, cursor. Vnum addam, quoniam an rite factum & an vestro consilio prouisum fuerit ambigo. E sediciofis cucullatis dominicae professiois vnum, Paulum Legionensem, Iuncta miserat ad Cesarem, addito illi comite equestris ordinis vtro nobil cuius nomē ignoro. Iniquo tulerunt animo Iunctor, q; non fuerint admitti. sunt in casu hoc, in vestrum Caprum & a Capro somites horrenda murmura. Quae nam sit egrotogregi curando spes, lupis adhuc pastorem gubernantibus, interrogat. Quid nocere Cesarī potuisset suarum ouium arctes admittere. Ex itinere moniti, aiūt se ab Ca maracensi retrocessisse, quoniam e curia nunciatum illis fuit tetros carceres esse paratos, in quos essent condecendi, Cesare non viso, spargit ob id cucullatus hic semina pacis valde distona. Nullum a Cesare expectandum suadet esse remedium, donec isdem collateralibus regatur, a quorum inexhausta fuit auaricia, malorum hic fons defossus. Qui autem sani viuunt erga Cesarem animo suamq; vident presentaneam ruinam, sero vos venturos dicunt, ac timent, quia vos implicatos Vuormesibus audiunt conuentibus in Germania. Nisi furfur aliquod in Iunctorum oculis aliquis proiecerit, quo ceculant, astum & de se putant & de Cesarea autoritate in his regnis. Quacuncq; Iunctae ducibus iter capere libuerit, ea patebunt vndiq; portarum cardines, spes tamen salutis emergit, quia desides effectos video illos, in preda Louatonia. fama; sum murmuratur tacita Comestabilem rebus Burgenibus cōpositis & arce habita in deditonem, iam accingit vt suas cum Turdesillanis copiis coniungat. Hic fortuna suam preparat tabulam lusoriam, vt vel hęc regna sint ampla, excussio iugo regio, libertatem consecutura, vel seruitutem multo grauiorem in procerum manus subitura, donec talo e manibus dimisso, qui nam sint caniculum & qui senionem proiecturi cognouero, nullam habebis meam. Ergo vale ex Valleoleto idibus Martii. Milleesimo quingentesimo vigelesimo primo.

P. M. A. M. Magno Cancellario.

MVitas cogor iam epistolas vna concludere, quia rari sunt cursores. Cardinalis & Almirantus, presentaneam cernentes suam sortem infelicem, de pace iterum tentant Iuncteros. Responsum est senolle sub nomine gubernatorum rei quicq; habere cum eis, vti cum particularibus personis placere. his ita stantibus allatum est Saluaterre Comitem coepisse quaedam vasa tormentaria cum suis curribus quae ad Comestabilem ex Bilbao trahebantur, & Padilla dux alia ex parte preparans exercitus motum, vetustate venerandam & inuictam hasten Turribatoni arcem, ne sit apta receptui procerum, diruit, multasq; ipsius oppidi domos combussit. Valdoletani vero quoniam in vrbē Burgeni, vti alias scripsi, promulgatae fuerunt vrbes & viri communitati fauentes proditorioq; nomine taxatae. Tabulatum & ipsi in fine platee medio exererunt, proceresq; omnem ac senatum & ceteros ministros fecisse contra regiam maiestatem per precones adiudicarunt, q; recusatē inquisant regni & coronae regiae commodum suis artibus. Ita se alterne crudis famae taculis confictum, eritq; hic fortunae lusus varius, donec, quod facto proximum est, Regio simbolo proclamato Leonis & Castellae vexilla vtrinq; protenta, dimiscatura concurrant. Duo tamen interim audi non ingrata vobis futura. Ex Vandalia dico Andaluziam nuncium habemus. In oppido vberissimo dicto Rambla concurrerat vniuersa prouincia vt de rebus his dubitis deliberaret. Vt contra nomen hoc communitatis eatur, statutum est, singulae vrbes cum suis pendebus singulos designant exercitus. Hispalis, Gorduba, Granata Gienniumq; ac Vbeda & Bayzia vnanimes apparant se, vt presto sint si vocentur. Nobilis illa Bethi abluata Hispalis ciuitas duos habet intra se nutritos feros leones factionarios in diuersa tendentes. Methinna Sionie vnum, Archensem alterum, duces valde potentes. Eiecit ambos generosa ciuitas, ne sua contagione populum inficiat, quia tentarunt Archenis populum seducere, Sidonius

Pecunie caritas.

Idia i Caprum.

Preparat ludum fortuna.

Dcc. xix. Querunt pacem gubernatores

Alterne in iurac.

Quid staturit Andaluzia.

retinere in fide regia, cum Sydonium ducem dico, intellige uxorem eius Catholici Fernand...

Idior epi- scopum p- filiant.

Casus ino- pinatus.

Dcc. xx. De disper- sione conti- nitatum. Saluator = reg comes.

Laus Li- cenciati A- guirri.

Laus Lo- mestabilis.

Post prioris tabellarii discessum acciderunt quae nunc referam. Populorum haec ad dens...

li derisum, cernentes qui quo magis illi vociferando debacchabantur, tanto segnius prodia- bat, ad vnum properant remedium infelices, extrahunt vexillum. In agro esse vexillum per...

De agrestis uno p- sal- tibus.

Fernandus a Vega.

Stratagem- ma.

Constitutum de consilij do.

Symboli consilij do.

De felicitate Cesaris

Monale.

Dcc. xxi.

P. M. A. M. Magno Cancellario.

Galli voca
ti.

Q Vandoquidem Galli nos habent inclusos terra, opus est vt crebros mari credamus, quo aliquis e multis euadat. Accipe quid acciderit ex quo meas non habuisti. Gallia Iuncteris plariscq; impulsu Toletanis precipue ac particulatim ab vxore Padillæ processurum hunc ignem arbitrati, Pyrenneos transierunt. Casu audito, Nataræ dux prorex Nauarram deseruit, regnicolarum veritus prodittonem, q; inermis effret, Comestabilis namq; veteranos quos habebat ad regni presidium iam milites mutuo dederat. Quibus auxiliariis res acta est in Iuncteros. Is ad gubernatores venit Segouiam, quo post Iuncterorum disiecta nubila, per Metinnam campi se contulerant, vt turbatos ciuim animos pacarent, faceretq; obnoxios regio nomini. Paucis exceptis turbarum excitatoribus, in singulis locis, a quibus ipsimet, iudicium veriti, cum Iunctæ primariis euasis exilio se ipsos fugiendo multarunt, ignotum est. de desertione conqueritur bonus prorex, dux Nataræ vt ilico prouideatur expo stulat. Regnum interea vnuerfum occupant Galli & vna Pompelonem Regni caput, vrbem vnscam. Neq; his contentos Hybero esse vicinos, vt flumine per vada transitu, Castellam impetant, & cursu furentissus se vires cum Iuncteris comixturos, de Hispanorum fide erga suos reges male gnari, blatterant. Gubernatores populorum poscunt vires, Segouia, Abula, Salamantica & Sorcia, nec minus Valdoletum & Madritum pro cuiusq; loci autoritate ac populorum frequentia, mittunt in Gallos auxilia. Cito Gallos ad arma stimulasse Hispanos pœnite bit. Ego autem ex gubernatorum & Reuerendissimi Cardinalis prescepto mandato, hic mora bor, interea ocio lterali vacans. Morantur & vna mecum sacre inquisitionis hereseos doctor Masus, & alterius senatus magistratu Spatenis, Alcantaræ, Calatraue, Licenciatus Varren tus: donec quo in portu sit regia classis fluctuans, anchoras proleitura intellexerimus. Parti cularia nunc accipe pauca. Marschalli Nauarræ Agramontesæ factionis principis qui Simæ cheum incolit carcere filius, audito Gallorum ingressu aufugit curia gubernatoru, dum itinera illius causa vique seruantur, ecce maior Cæsalus, non quæsitus, ea in parte in custodia res tia incidit. Zamoræ tumultuarius ille episcopus aufugiens deprehensus est in cuiusdam villæ meritoria taberna apud Lucronium. ad ducissæ Nataræ potestatem ductus est. nō ingrata fuit gubernatoribus ea præda, Gallos acutus adegisset euasis, q; ipsimet cogitent. Audi & aliud. Ferrera ille, qui quondam, suæ reginæ creditas ad genitorem ferendas literas, marito regi Philippo tradidit, magni distidit causam inter virum & vxorem, iam dicitur cistam contexuisse, facile dicitur Pompelonem sem arcem, cuius erat prefectus, Gallis poscentibus, sine vi illata dedidisse. Excusationes tamen illius gubernatores videntur admittere. Arcem fuisse non be ne munitam, neq; paribus presidis fultam, debilem q; non perfectis mensibus dicitur per si de dignos testes probasse. fuit illi & aliud incommodum, abfens erat Gallis impotentibus re gnum, quia ministerio alteri erat implicatus, prefectus enim erat impedimentorum, vt cunq; sit arx dedita Gallis est, ita vt nil in regno Nauarræ iam resset, quin ad Gallorum potestatem sit deductum. Em em dum hec ita moraretur epistola nūtiū habemus qui refert Gallos tra iecisse Hybero flumine copias omnes, grauisq; impetu Lucronii moenia quater tormentis intra Castellæ fines. Veremur vehementer, nec sperare desinimus: præmissa enim sunt vetera norum illa presidia que ad Iuncteros delendos Comestabilis ex Nauarra detraxerat, forte obse stent oppugnantiibus ad accessum vsq; gubernatorum, qui prope diem cum populorum q; maximis copiis ad eos proficiscuntur, quæ succedent habebis, nunc vale ex Valleoleto tertio Nonas Massi, Milleesimo quingentesimo vigesimo primo.

P. M. A. M. Marchioni Bellecensi.

Dcc. xxii

Tumulus
Fralig.

M Vltos vno canistro tibi fructus, licet non lapidos, ab alienis terris condono. Tumule tuaria pestis hec popularis generaliter serpsit. Mediolanum, Ferraria, Mantuaq; vr bes student & illæ seditionibus, Roma signa dat, suo Pontifice non esse contentam, post Pauli Batoni Perulini tyranni sanguinaris fororisq; publice fœdatis concubitu, ingulum. Colonnenses, qui fide iusserant, ne a Pontifice detrimenti quicq; Batonus reciperet, viuit ad uerfo in potifficem animo. Ex Germania tres habemus paucorum dierum intercapidine cur fores, peste vrgentur graui. Cæsarei palatii rodit iustitia. Cæsaris ipfius semiantima Ludouicis Maritanus Tudetensis Episcopus, etatis nostræ philosophorum maximus nūti affinis ex Maritanis foemina matrimonio in meam familiam de Angleria quantissis peste obit. Nec Capro illi pepercit cuius animus tetendit semper ad sui commodum, de pupilli sui ad orbis Imperium nati parum curanti, Cæsarem iam tandem ab immani educatione liber

berauit. Exiit & ipse gentibus non bene gratam animam, Comitatu sunt illos doctor Parre Hispanus medicus, cum Illustrissimo Infante, ad Boream profectus, quia Infantem semper a ciuitatibus curauerat, noueratq; illius naturam. Almeriæ hunc Cæsar nominauerat episcopus. Podaliriu aut Esculapii dogmatibus incubuisse nil profuit homini, secutus est illos don Petrus a Toletio magnus haustilufor, ducts Albe nepos ex fratre, sumcti sunt & plures alii. Plez na formidine Cæsar ea viuit curia. Ab vrbe scribitur Pontificem accersiri iubere Eluetiorum copias octo milium ob metum Hispanorum pedium, qui ex insula Geruensi dimissi vagantur egent. Prædis affuetti erant, sub Francisco Maria Roboreto Vrbini duce, prædis gaudent. Audi maius aliud, tutelares dedit Cæsar Luthero heretico literas. Ad curiam venit large comitatus. Nunq; si fautores affint principes rerum nouarum, desunt excitatoribus sequaces, modo cibi aut ambitionis spes refuflerit. Quæ apud Cæsarem in hoc negotio acta sunt a Val desio accipe.

Seures
oby.

Heluetios
vocat papa.

Alfonfus Valdesius Petro Martyri suo. S.

L Vtheranæ factionis & ortu, & ad eum vsq; diem progressum ex Bruxellis, ad te scripsi. Nunc quæ deinde sequuta sunt, accipe. Cæsar, conuocatis in hanc Vuormatiën. ciuitate Rom. Imperii Electorib; ceterisq; ordinibus, ante omnia Lutheri causam tractandâ proposuit, cupiens vt totius Rom. Imperii autoritate, hominis insania coherberetur. ceteriq; ab ea arcerentur. Quod tamen si sedulo curauerit, nihil tamen efficere potuit, nisi vt Lutherus sub fide publica Cæsaris vocatus audiretur, & antequam aduerfus eum quicquam statueretur. Aiebant enim iniquum esse, hominem inauditum condemnare, atq; ad Cæsaris dignitatem, pietatemq; pertinere, vt si Lutherus suos errores reuocaret, cetera omnia, quæ tum doctæ, tū Christiane scripsisset, excuterentur, atq; Cæsaris autoritate Germania ab Apostolice sedis gra uantibus oppressiombusq; subleuaretur. Cæsar videns se nihil aliud im perare posse sub fi de publica, Lutherum ad se venire, in suaq; & omnium ordinum Imperii presentia hominē sibi iubet, qui in interrogatus, an qui passim sub eius nomine circumferuntur libri, sui essent, & quæ in his scripsisset, reuocare vellet, necne. Respondit omnes libros quorum tituli ad ho minis petitionem legebantur suos esse, nec hoc velle negare, nec vnq; negaturum. Quo ad se cundam vero partem sibi factæ interrogationis, videlicet an quæ scripserat, reuocare vellet, pe tit vt Cæsar deliberandi tempus sibi concederet, quod illi a Cæsare vsque in sequentem diem concessum est. Eo ipso die, Cæsare atq; Romani Imperii Electoribus, aliisq; ordinibus præ sentibus, Martinus Lutherus iussus vt ad secundam partem hesternæ interrogationis respō deret, post longam diffusamq; orationem, quam tum Latine tum Germanice habuit, dixit se non posse quicquam in libris suis contentum reuocare, nisi doctrina euangelica, & veteris instrumenti testimonio sibi comprobaretur eum errasse, impleq; scripsisse. Et quum denuo vrgeretur, vt omiffis aliis, per negatiuam, aut affirmatiuam responderet, an vellet stare decre tis, & constitutionibus conciliorum, necne. Respondit se nihil velle reuocare, nec posse etiam stare decretis conciliorum, quum ipsa concilia aliquando sibiipsis contraria fuerint. Tunc Cæsar hominem abire iubet, solutoq; pro eo die conuentu, sequenti die Principibus Electro ribus ad se venire iussis, schedulam manu propria scriptam exhibet, in qua declarabat quid sibi in eare faciendum esse videretur, ab eisq; ptebat, vt omnes pedibus in eam sententiam stent. Videlicet, vt seuisissima edita in Lutherum, Lutheranosq; emitterentur, hominisq; in sa ni libri comburerentur. Electores vero, aliisq; Imperii ordines, quorum aliqui Lutheri ve nenum hauserant, alii autem nequaq; Lutherum damnandum esse contendebant, nisi Ger mani prius a Romanensium (vt aiebant) graua inibus, & oppressiombus liberaretur, apud Cæsarem summis præcibus effecerunt, vt saltem secreto Lutherus admoneretur, vt quæ ad uersus Ecclesiæ constitutiones ab eo scripta sunt, reuocaret. Quod quum Cæsar illis concessis set, illiq; per triduum Lutherum induratum frustra monuissent, videntes se nihil proficere, Cæsaris decreto subscripserunt. Quibus peractis, Cæsar nolens publicæ fidei, quam Luthero concesserat, contrarietate: per publicum instrumentum hominem admonere iussit, vt ex vrbe hac Vuormatiën. per diem sequentem discederet, atq; intra viginti dierum spacium in lo cum sibi tutum se reciperet. Paruit Lutherus. Tunc Cæsar tum sua, tum Principum Electo rum, atq; omnium Romani Imperii ordinum autoritate, grauisimo edito in Lutherū Lu theranosq; & in eorum scripta emisso, quotquot hic reperti sunt Lutheri libros cum maxia pompa comburi iussit, vt eius exemplo idem per alias Germaniæ ciuitates fieret. Has bes huius tragediæ, vt quidam voluit, finem, & vt egomet mihi persuadeo, non finem, sed

Dcc. xlii
De exami-
natione Lu
theri eiusq;
doctrina.

Intitum. Nam video Germanorum animos grauius in sedem Romanam concitatos, nec videro Cæsaris edicta magni ponderis apud eos futura, quum post conditionem Lutheri libri passim per vicos, & plateas impune vendantur. Hinc facile coniectare poteris, quid absente Cæsare futurum sit. Poterat hoc malum cum maxima Christiana Reipub. vtilitate profigari, si Pontifex a generali synodo non abhorreret, si publicam salutem priuatis commodis anteponeret. Sed dum sus suum mordicus tenet, dum obturatis auribus, pio fortassis affectu Lutherum damnatum, & flammis deoratum cepit, vniuersam Kemp. Christianam perditum iri video; ni Deus ipse rebz nostris succurrat. Vale V. V. Martie. Iti. Idus Masi. Milleesimo quingentesimo vigesimo primo. Habes rem fidelissime descripta. Sed vti video, scire velles, quoniam hæc sunt mala femina huius heretici, que ingens pelagus complectuntur. Ad hæc respondeo, nosse meos hortos talibus sorbis, aut alias acerbis, & venenosis fructibus inficere, vel meis lactuicis talem cicutam commiscere. Vide multas in eius signa per Theologos editiones tam e Calcographorum prelis emissas. Illa argumenta eius infringunt ad vnguem. Habeto aliquos exemplar, si perquisieris facile inuenies. Inde sumes Lutheri vomicas, ac leprosa vlcera cum medicaminibus. Valde alienum a bono fore arbitrarer, si vulnera patefacere, medela non prestantanea. hoc vnum addo, paucos fuisse Leones Pontifices quorum temporibus ecclesia non fuerit aut ab infidelibus aut ab hereticis infestata, vt alias per exempla innumera tibi tuorum discipulo enarraui. Iam vale ex Valleoleto septimo Idus Iunii. Milleesimo quingentesimo vigesimo primo.

P. M. A. M. Magno Cancellario.

Dcc. xxxiii. Consolatio pro Martiano.

Proh dolor, vita functum esse Marilianum nostrum Tudetensem episcopum qui tuæ dicitur diem erat animæ, dolore confectus grauisum, quod orbata sit mundi facies tanto viro. Arbitror etiam non tibi solum & curialibus multis, sed & ipsi Cæsari mortem illius infortunatæ fore. At tamen cum ad id natus esset vt reuertetur ferendum est quomodo animo. sequemur & nos. His ergo omnibus, ad nostram venturam. Galli ciuitatem Lucroni obsident vt aiunt, & quantum tormentis, grauius hoc patitur gubernatores ceterique Castellani. Dū hæc ita fluctuant, bonus Villenæ Marchio suæ fidei factioni Toletum retendit. Iussit penituit. eiecitur fuita predominantibus in populo, nolle se potentes inquit in vrbes sua. Eiecta & fuerat prius progenies omnis a Silua cuius ipse fauor erat, eo quod & illi a Portugallensibus descendant vti & Marchionis ipsius genus omne Pachecorum, qui iam in Castella coaluerunt, vt in filijs fluminalibus cunctis. Tentauit post id don Iacobus Cardenas, Granate vt vulgo loquar Adelantatus, inter Toletanos concordiam, Toletum ingressus est sub nomine Toletani ciuis, cum magna tamē equitum leuis armaturæ caterua, fuit a pueris & insolenti populo dissectus, & spoliatus ad vnum, equis etiam raptatis, comites eius. Ita misera ciuitas in rapacium potestatem redacta sit in præceps. Magni alicuius mali pronosticon est, vbi sapientibus explosis insipientes regunt. Scripsisti prope diem conuentibus Germanicis peractis, in Flandriam rediturum Cæsarem, & classem paraturū qua traiciat ad nos. Quanto citius id euenerit, eo melius fore credito. Ex mora quippe nequeunt nisi crescere scandala pullulantia. Licet ex prostrati communitatum peccata omnia videntur, & queque ciuitas ad gubernatores contra Gallos mittat sua impensa suppetas, animi tamen adhuc feruent ad nouos motus, oblata qualicumque occasione, promitti. Gubernatores iam Gallorum sequuntur vestigia. Differri non potest quin hæc tonitrua suos pariant effectus. Non expectaturos, neque Lucronium expugnatos arbitramur, sunt valida pedatum præsidia eius moenia tuentia, donec applicet se gubernatores bene speramus. Sunt nostri equites ad millia trita, Gallis multo pauciores, pedatum habent Galli numeroso rem, sed nostro inparem, quia gregarij sunt sui, bellis exercitatissimi nostri & Hispani, qui Gallos, nisi Elmetios aut Germanos allequantur, superant virtute bellica. In his qui a communitatibus missi sunt non est tanta fiducia, deus est autor pugnarum. Gallorum superbiam esse illi exosam credendum est. Nostrum autem Cæsaris humilitas & reuerentia sacri, superum omnium in se fauorem habet conciliatum. Est & alia ratio quæ spem salutis offedit. Noscunt aperte Nauarræ Gallorum Regem sibi non prestint sui regis filijs studere, vt promissert. Re intellecta labra mordent, hostilibus viuunt in Gallos animis, quod illis paulo ante placebat nunc est odiosum. Vale ex Valleoleto quo singulis horis ad nos cursores veniunt. Em expecta parum per. Lucroni deseruerit obsidionem Galli, e moenibus fuerunt a scopetariis nostris male tractati, nostri gubernatores eorum sequuntur vestigia. Idibus Iunii. Milleesimo quingentesimo vigesimo primo.

Exosa deo superbia.

Factura cum ignominia.

P. M. A. M. Marchioni Bellecensi.

Nobis tuus, que hic habes familiaris scribet, ab exteris ego. Est Lorezana vir egregius diu Ioannis Rhodii Comendator Bambe, Rhodii conuetus in Hispania procurator, duas hic mihi Rhodias ostendit literas. A vice magno magistro vnas, ab eius senatus Cancellario alteras, omnibus que ad particularia ordinis pecuniaria negotia pertinent, que in rotante fortuna rota emergunt, hæc sunt. Scripsit ad te alias in Syria, principe Mamalucorum quendam nomine Gazellum, ignauia notum Turcharum principis fretum, audita genitoris eius morte: quicquid ac viginti bellatorum tum equitum tum pedum millia, in eum a Peribassano, reliquis etiam veteranis ducibus, missa fuerunt. Is Gazellus a suis met derelictus, audito exercitus Turcharum aduentu, veluti tetra nubes aduente Borea dissipatus est Gazelli exercitus. Ipse autem cum paucis ad Sophiam Persam aufugit. Aperiet ergo meus oculos Christiani principis, Irruent in nos, qua non putem, nostre legis hostes immane, impatientes oculi. Post hæc habuit a Bruxellis literas a magno Cancellario. Cæsar in Flandriam regressus est. Properanter intendit negotiis rerum Flandricarum, quo expeditus ad nos sedere queat: posse tamē id nullo pacto fieri hoc anno, quod rex Gallie totis viribus immitatur Cæsarem Maiestatis aduentum in Hispaniam interdicere. Magnos inquit esse Gallorum apparatus bellicos, sed Cæsaris maiores auxiliantibus & Germanis & hereditariis suis ciuitatibus. De futura victoria contra Gallos, ita loquuntur, ac si eam iam in manu haberent, quia præsertim arbitrentur Regem Angli non desitutum Cæsari, si opus fuerit. Additur Pontificem vertisse solum in Gallum regem, quod infolentem sentiat esse maleque peccatum, non minus contra pontificis ipsius res quæ contra Cæsarem. Placuit etiam Pontifici fauor prestitus ecclesie contra hereticum Lutherum, que in Gallo regem, licet nomine Christianissimo, non reperit. Venit ad Cæsarem vna Rex Daccarum & Gotorum Orcadumque Insularum, que vulgus dicit Dinamarca, properato cursu, cum intellexerit regem Gallie esse Cæsari sororio suo inimicum, suas offert ad vnguem vires, Ducem exercitus Cæsari se futurum offert, comitaturus que suam maiestatem quacumque ferit, equites traduxit non multos, pedum offert numerum quinquaginta nullum, Virum autem esse procerum & decorum vultuque missi & vna Martialis, animo, sub benignitatis velamine, iugenti, præ se ferre Regis egregij autoritate scribit. Ad vna conuenturos in Calleio principum Christianorum oratores, quo deliberetur an modus aliquis concordie reperiri queat inter Cæsarem & Regem Christianissimum. Puto frustra neque enim datur Christiano regi posse frui pace Gallis incolumbus. Tanta est illorum superbia vt quietere vicinū quencumque nunquam sinant. Vale ex Valleoleto decimo octavo Kalendas Iunii. Milleesimo Quingentesimo Vigesimo primo.

P. M. A. M. Doctori Beltrano amico, Regio Senatori.

Vita mihi dicitur vt amare obseruareque debeam personam tuam. Es a natura mitis & vrbanus, ab arte ac vigilis eruditus. Quis præterea in orbe Hispano elegantior teque aptior ad pertractanda magna negotia? Adde rationi ratio altera, quod Bononie meo natali vicine tuæ præstantis iuuentutis annos, in legum enigmatibus resoluendis, conuerteris quas ita tibi sibi tibi, vt ex Platonis sententia in te sint anima ciuitatis: sicuti sunt gladius excoriat in his qui vt mechanicis artibus causa questus illis vtuntur. Nec parū facit ad mei genij captandique laqueum, quod Italiam ita scias linguam proferre, ac si apud Italos natus, nisi quod alibi vel me sem vnum consumperis. Missa tandem ista de te faciamus, quod per se constant. Scripsit ad me tam binas literas Martinus Luppus Agustinus meus a teneris, nunc iam vir meo supplicatu regis cōtinuus, vt vulgo loquar, que isthic habeo ad negotia quedam, reperisse tuum erga me animū integerrimum, & mei visendi cupidum. Velles me vobiscum, quando quidem consuetudo tua vana vulgi cogitata. Dico nec potuisse nec voluisse vos fugientes sequi. Apud vos furore populi concitatos nil profuisset, mihi autem incommodum impune fuisset & gratuito, Ingens atrium auratum Comendatoris Riberæ temporibus his procellosis inhabitari, passer oculis nutriendis & horribilibus oleribus ac odoratis herbis floribus colendis, ex Reuerendissimo Cardinalis imperio, intentus. Quantūque ex, Aduentu applici nutui, mea industria hinc vocati, modi euenerit, triumuiratus gubernatorum testificatur confesso. & per nuncios & per literas plures, vtilem fuisse moram hanc meam fatentur. Hinc, sedandi animū causam apræhendendo. Morabor hic quoad Gallica vos insolentia tenuerit ancipites. Spero tamē cito fore vt transisse ad nostra peniteat. Sed super hac mea sententia morandi inter delicias hortenses hoc tempore, rodāt inuidi, suffurēt maledici, murmurēt ociosi ad libitū quicquid sunt, & suæ nature succos amaros absorbeant ad saturitatem. Quo rabidius mordaces in me torquet & sagittas intellexero,

Dccxxv. Litera a Rhodis.

Literæ a Magno Cancellario.

papa contra Gallos.

Dccxxvi.

Nota.

fol. omis.

Contra inuidos.

eo siturus ego mei concubitus dormitabo. Tu Vale, Valeant & illi, diversa tamen lace. Ex Valleo lecto decimo Kalendas Iulii Millesimo Quingentesimo Vigesimo primo.

P. M. A. M. Marchionibus Bellecensi & Mondelariis.

Dec. xxxvii. De pto & victoria contra Gallos. Sicut gubernatores ad Cesarem que acta sunt in regno Navarra scripsisse: propterea nunc ea vos habetote. Illico namque ad Magni Cancellarii manus devenient. Condiscipulus vester don Petrus Giron Vruenig comitatus & don Beltranus a Cueva sororus eius Alburcherchi ducatus futuri hæredes, ne laude sua defraudentur, particularia quedam in hac messe accipiant dum Galli tormentis Lucronium concuterent, scopetarii nostri prædicarii & incensibus Lucronis, multos in horas perimebant, ea de causa, quod sentirent gubernatorium triumvratum, paulatim ad eos applicare se. provinciam inceptam Galli, huius mensis die primo acutissimo, deseruerunt, castraque ad silvam Viennæ ad miliaria sex e Lucronio traduxerunt: hac res intellecta gubernatores Lucronium se conferunt. Ad aliam dehinc silvâ, quæ dicitur Regis hortus nostri, Gallorum vestigia secuti sunt. mutato ex ea silva Gallorum exercitum, nostri castra sua ibi locarunt. Eius loci repererunt foetore cadaverum infestissimum, perierat ea in silva multi ex hostibus, tum rerum egestate defecit, tum vulneribus acceptis in obsidione Lucronis, neque nostris copia suppetebat comæatui. Quare coacti sunt milites afficere regnicolas mille molestiis, ex stipendiis & rerum necessariorum carentia. Signis relictis vagabantur. cum auxiliare civitatis & provinciarum copie nondum advenissent. In quartum inde diem Gallis retrocedentibus Pompelonæ versus, & in campo dicto Teuas castrametantibus, nostri silvâ occupaverunt Mendaviam, hostibus vicinâ, conserere tamē neutri audebant. Dum in ea silva morarentur, ecce ad nos & civitatibus Bizcaia ac Lipuzca regionibus Cantabris, vti nostis, comæatum & pecuniarum copia quedam, millitum etiam novem milium numerus advenit. Cathaphractorum & levis armaturæ equitum ad numerum duorum milium, die xxxvi, ad silvâ quæ dicitur Sancta Maria regadio. Inde ad aliam propius nomine Segnora. Inde iam statutum est ut egregii mittantur equites aliqui castra hostium exploratum. Hanc sibi provinciam dari petunt, quos dixi vestri condiscipuli Don Petrus Giron & don Beltranus a Cueva sororus eius, magnanimi iuvenes ambo, cum parva manu equitum familiarium & clientum, peditem minus, ad hostium fere prospectum applicati, oculos Stellam oppidum versus dirigentes, ex oppido videt Gallorum cathaphractorum cuneum exeuntem, ut suis ad exercitum confunderentur. Vti ad viros tauros ferè tigris ita ruunt in Gallos hi duo, Beltranus prior, comilitones suos fucos tuos putans, pauci accurrunt, circumseptur Beltranus in auxilium sororis Giron in medios hostes se conicit. Inerme caput habebat Giron. Vmbratili tantum pileo tectus, de cetero armatus, quia nil tale fuerant suspicari emersum. circumdatur & ipse, præ pudore desertores perunt, seruant ambo. Sed percussus ab hostibus, non acriter vulnerati tamen, hostes ad suos eunserunt, e supelletilibus amissa arte, peremptum aiunt eo fuisse certamine levi, primarium e Gallis quem exploratorum relatu aiunt ab exercitu fuisse deploratum. Hæc dederunt, hæc damus. Ad massam generale revertamur. In capo Teuæ Galli (sloecos est a Pompelone miliaria sex, dicunt lequas Hispani duas) ad Pontæ Regine oppidum aliud nostri ab hostibus miliaria totidem: sistant, Clanget Alesto feralis Tartari tubicina prope ad pugnam, partium alterutra cito languescet, deflebitque, vti nam hostilis, stare nequeunt, laboratur egestate vtrinque. Post hæc scripta, differere nuncio ituro ad vos, qui nullum habetis nunc apud gubernatores familiarum, vti solebatis vestrum: ecce nuncio de pugna, reque peracta cum Gallis ad vnum prostratis. Quo acciderit ordine accipite. Prædie Kalendas Iulii, vocantur a gubernatoribus in consilium copiarum duces, quæ sit in exercitu rerum penuria quæ ve in desertis res labatur, quod Galli ex vniuerso regno in urbem Pompelonæ rem frumentariam omnem cum presidio valido congererint, edicunt, alienum esse a ratione morari idcirco quoniam vel tumultu militari confunderent omnia, vel pereant egestate milites proponunt. Nullo pacto manendum esse decernitur. Sed qualis futurus sit motus tenditur in diversa consilia, Retrocedendum non esse, conuentum est. Ad vrbis ipsius Pompelonæ obsidionem aiebant aliqui, quo lacerati hostes ad pugnam prodire cogentur e castris, quod munerant itinere in medio. vnde tendendum esse aiebant alii, nec locandam esse rerum summam in tanto discrimine. Post longam suffragiorum exagitationem, statutum est ut quid latura sit fors experiantur, certamen esse querendum sanxerunt, hac audita sententia

Intersequitur Gallos nostri.

Don Giron & Beltranus

Quid pueri doctus faciat.

Prognosticon.

Gubernatorum oratio.

milites, qui egestate pressi, tumultuarie passim stipendia & vitia necessaria flagitabant, castra vocibus elatis replentes aiunt. Nolumus stipendia duces, nolumus, modo ad pugnam nos educatis. Ad pugnam ad pugnam nos educite. Ibi vel stipendia inueniemus, aut pulchre pugnando vti tam erinosam hanc finemus. Satus est emori quod hic premedietate tabescere. Solent namque, Hispani vestri parui facere vita, vbi aut præde aut honoris ad stipendia resulerit spes. Castra igitur mouent, non refta via gradendum statuunt, sed alia, quæ duplo longior erat, ast lenior, propter medii montis asperitatem, qui dicitur de Reniega, cuius fauces Galli angustas occupabant a Septentrione, patere nostris iter aliud nullum arbitrabatur hostes, inde leti se vistoriam in manum habere credebant, vtorum quippe, si regula Martis valeret, compotes fuissent, si per eas angustias duxissent exercitum, per varios igitur anfractus, calorum lacertis, adiuantibus etiam militibus, non exercitum solum, sed & impedimentis & machinis omnibus strata sunt itinera, passuum bene gnaros magistris secum habebant nostri. Traducunt tandem, & hostibus nil tale suspicantibus: hora post meridiana quarta, castra locare incipiunt nostri, in capo qui dicitur Siquos, qui locus est a Pompelone miliaria tria medius, ab hostibus totidem, ita quod iam magis obfessos nostri se repererint quod obsidentes, cum a fronte exercitum hostium haberent, a tergo Pompelonæ, vbi valida posita erat presidiana contemnenda. Intellecto nostro stragemate Galli, priusquam ab itinere langore ac inedia sese reficiant, adorandos esse nostros cenauerunt prudenter quidem, & a belli regula non alienum, sed aliter vti video statutum erat in diuina providentia. Exeunt e castris hostes. Ad lassos quieti veniunt, fati ad esurientes, ad fere inermes armati. Ex insperato apparent. Conclamatur a nostris ad arma. Nulla fuit cibi aut potus capiedi facultas. Omnia dexteritas, o inaudita certandi cupiditas, & armorum magnitudo. Nullius egestatis memores, in istu oculi ad sua quicquid signa profilerunt. Equites etiam lassos refuerunt equos, vix effrenatos. Leuis armaturæ præcedit agmen vnum, Cathaphracti Galli ruit animis paratis in illud, discerpitur nostrum, auferuntque tormenta vtrinque in aduersos diriguntur. Potuisse nostros ea via qua venerat traduxisse machinas, arbitrati sunt nunquam hostes. Inde audit nostrorum tormentorum tonitru diffidere coeperunt, licet illis parum nostra offerunt tormenta, sua vero nostris intulerunt damna grauiora, quia e loco aptiore, manipuli e nostris pedibus vis globorum hostium detur bant, retroque cedere coegit, ordine tamē composito pedem retro ferebat. Ad trepidantem manipulum Admirantis cohorte regia relicta, cui, discurrens per ordines, Comestabilis eius collega reliquerat curam, solutus habenis procurrit. Quo teditis milites inquit. Hem pudor. Hem patrie vestrae perniciem. Nonne hi sunt Galli, quos Hispani prostrant quod docet quod illos habent obuifos: vbi vestrorum maiorum animus: vbi vestrorum provincialium præclare gestorum memoria? faciem ad hostes, faciem vtri nobiles, non terga vertite. Pedes ego ipse vobiscum, ego pedes ero. His dictis, calcata tolli iubet, & ex equo velle de scedere significauit. Venerunt eius cunei duces, responderuntque se a pugna non discedere, vti deserant, sed vti re restituta sua tormenta & ipsi reducant ad pugnam, ne ita ignominiose ab hostium machinis dilacerentur. Tormentis non opus esse inquit Admirantis, ad manus iam devenisse negocium ait, manibus iam non tormentis rem indigere conclamat. Fulmine velocius regrediantur nostri. Ruunt ferocius in hostes, quod terga verterant, furentium territi globorum sclopis, obtutum hostilem manipulum discerpunt. Comestabilis interea per apertum discurrens campum, ex ordine in ordinem furorè raptatus Martialis, sese validus Hectore gessit eo die, cum delectis equitibus vix quatuor & viginti, modo a dextris a, sinistris modo currens hos hortabatur, illos monebat, se Hispanos esse reminiscerentur, qui hac tempestate bellicæ gloria culmen sint assecuti, quod fecerit sit a victimis & maioribus degenerare predicat. Hæc dices inter confertos hostes se proicit. In magno discrimine, socii circumseptum viderunt. Oeconomo suo ante oculos & lateri eius proximo, tormenti hostilis globi ventus sitrens, fecerunt percussit & equi illius parte anteriorem per aera raptauit, decidit oeconomus equo discerpto. Huius eius Comestabilis & comocit extremum vale dixerunt illi, mortuum arbitrantur. Surrexit attonitus, Equi sanguine ac cerebri minutis tota facies Comestabilis velut crasso hymbre verto, irrorata deformis efficta est, parte & fordis illius Petrus Giron ex sorore Comestabilis nepos, suscepit qui acriter & ipse pugnant, ac vulneratus fuit. Nec ob id destitit a pugna, donec funditus hostes fuere strati, Duo Comestabile cathaphracti hostes percussit hastis in latum dextrum, ita laudum ad non esse cubiculari repererint illi lacertum & e costis plerisque, ut carbone intinctos potuissent credere. Oeconomo nomen est Petrus Potres proceræ nature iuuenis facie decorus, mihi familiaris. Fugerunt & plerique alii ex eo comitatu vulnerati, nullus trucidatus, percussiores autem in frustra secti, suæ magnanimæ temeritatis poenas luerunt. Secundo verè

Laus Ibi Spanorum.

Deceptio hostes.

Magna de Meritis.

Oratio Admirantis.

Oratio Comestabilis.

Oeconomo Comestabilis percussus.

cunens peditū, q̄ a cōmunitatib⁹ fuerat missus, siue q̄ adhuc labes illa vigeat in animis eorū, siue q̄ minime hostium facies alias viderint, ad hostiū prospectum au fugit partim, perfliterūt tamen inuobiles eius cunei duces, cum paucis delectis, quorū dux erat don Iacobus Enri quez Almirantis affinis vir bello egregius, disiecit & hic obiectum sibi cuneū hostilem. Tertio peditum ordini praeerat validus ille hastilator Gutterius Quixada nobilis eques. Villae Garciae dñs. Certamine singulari concurrūt precuntes agmina gradicita ordinis hostilis obiecti ductor Germanus quida, & noster Quixada. Transfixo gutture primo istu peremit hostem Quixada. A Germani ducis cōmilitonibus cū hastis longis raptus Quixada, tollitur in altum sublimis. Inter suos decidit Quixada semianimis. Torax tegmē in mille frustra p̄tusum, dilaceratū est. Torax autem eius tali erat arte temperatū, vt nullis ictibus transuerberari potuerit. Surgit illico, semiattonit⁹ tñ, animū prestat suis. Victoriā victoriā in manu esse p̄clamat, str̄ ingunt in hostiū pectorib⁹ pectora, fit cædes inaudita, terga dat hostilis ille cuneus, paruo in spacio circiter septingenti trucidantur. Cathaphracti vero Galli, solito gentis impetu, nostros adorantur, primo obuios perturbāt. Erat aciei prim⁹ ductor dux Naiare, vna cum Gomestabili Nauarre sororo suo Viamontesie factiois capite, cū cathaphractis ducētum, in eam aciem globi hostiles dirigebantur, propterea latuerūt alt⁹ dñi sub presentis colliis latere. Vm tormentorum vitates, sed cū incolis eiusdem alio decliuo generosa Gallorum acies antinosa, regiā in sidere cohortem cōspexerunt, cathaphractorum circiter sexcentū, veluti rupem immobilem expectātem, obstupere omnes, heter⁹q̄ parumper. dehinc cohortē ad illos mouente rapuerunt fugā, cū cum septū vndiq̄ miser, qui vix numero erant centū octoginta. Veluti aque ciatius in magnum aliquod pelagus proiectus, asorpti sunt. Disperguntur, trucidantur vel capiuntur ad vnum. Peditatus vero illorum, nostro numerosior, tripartitus, a tripartito nostro dissipatus est ab omni parte. Totius Gallorum exercitus Imperator, dominus Asparrosus & propretor ab illo primus dominus Tornoy capiuntur. Ceteris nec superstitibus, quibus fortuna belli pepercit, ignoti est. nulli hostiū qui disiecit armis veniam petierit vni intulere victores. immo & prae ter primarios paucos, libere soluti sunt omnes, dataq̄ opera est vt vulnerati curentur, tanta est in vestris Hispanis Romana illa magnanimitas insita, vt nesciant in victos seuire, cū sint ipsi victorie cupidiores ceteris gentibus. Almirantis gubernatoris vidi literas, q̄bus testatur cōgressu fuisse trucidatos ad milia q̄nq̄ hostium, nostris autem vix quinquaginta, & vi tormentorū non virtute virili disceptos maiori ex parte. Ex eorum ducis primariū Asparrosi scriptis liter⁹ reperit: manifeste fatent Christianissimū Regem ipsum herum suū, a quo missi sunt, suo, nō regis Ioanis filiorum nomine, re gerere, placuisseq̄ sibi Christianissimū Rex in literis ait, im petū factum intra Castellae fines, supplementaq̄ se propediem cū pecuniā ingenti copia missurū pollicetur. Laudatq̄ sum moxere oppugnationem Lucroni, fore vt expugnaret cæssimans. Valetē. conqueri solebatur q̄ breuis essem in scribendo, Nūc q̄ nimis plix fuerim dicere vos arbitror. Illa si breuis cū his longis compensaueritis nil reperitis cur mihi succedere debeat. Iterum Valette tertio die post victoriam id est sexta nonarum Iulii, M. D. XX. I.

P. M. A. M. Magno Cancellario.

Scio gubernatores vobis enūciasse successū Nauarrēses, & quid animi Christianissim⁹ rex habuerit in ea expeditione, per suas literas inscriptis domini Asparrosi generalis eius ducis repertas, propterea ne labore sumam irritum, cū ticebo. q̄ demū successerunt accipito. In quintū a prostratu Gallorū diē, triumphatus hic noster gubernatorius Pompelonē ingresus est. Includit nulla spe suppetiarum relicta, Castellum dediderunt. Præsidariū vero ea nocte qua socios intellexerūt debellatos, fugā rapuerunt expectare lucem non sunt ausi, ne obiderentur. Deditur & regnū vniuersum, duabus archibus exceptis, quarum vna, quæ Maia dicitur, in Pyreneor⁹ verticib⁹ sita ē, in radice alter⁹ lateris Septentrionalis a Gallia spectat, altera Sancti Ioannis Pedæ portus nomine. Gubernatores autem per Petri Soacolum Regum afece ratas dederunt, quibus vniuersa rei series exponit, hortantes vt deo, qui est victor sap domin⁹, gratiæ agant. Sed mella hęc, & saccareos panes, deturbat nobis vna femina. Dona Maria Pachiecha, nostri Marchionis Mondetaris, qui Granatense regnū in fide retinet, soror, in sua perstat pernicacia, famam querit sua dementia. Toletum sustinet in priore proposito, nec maritū fugulo, nec Iuniororū aliorū exilio, aut Gallorū postigatu, perterrita, desistit ab incepto. Siciarorū & prociacū petulantū multitudiue fuita p̄sistit In Asparrosi etiā scriptis aut̄ reptas

esse ab ea & confortibus seditionis epistolae suasuās, ad aduentum Gallorū, Marchioni fratri displicet hæc sororis opinio. Incusare illam per nuncios, perq̄ crebras literas nūq̄ desistit, p̄ fuit nihil, demerita est. neq̄ vt emergere vnq̄ possit vita superstitē speratur. p̄ amata cubicula rem eius ancillam patēta stū atunū de monē illā habere familiarem, quem consulat. Don Antonio Zuniga Sancti Ioanis prioris vobis facto imperatur vt obdione stringat in Toletanos tollatq̄ inclusis cōmeatū vias, vt inedia consumpti sese dedant, luanq̄ tantū facinoris pœnas debitas. Et a mœnibus eius vrbis parū distans cenobium dela Siffa dicitur, in eo castrametatur Prior, indeq̄ ciues incuriosius per petuis & cōmerciorū interceptu fatigat. Ad gubernatores tamen scripsit Toletanorum animos esse dispositos ad eorū iussa capiēda. Valette excellēta tua ex Valdeleto sexto Kalendas Augusti, M. D. XXI.

In Toletanos prouiso.

P. M. A. M. Adriano Traiectino Romano Cardinali, Dertoseni Gubernatori.

Donec habui doctorem Mansum inquisitionis hereseos iudicē, Metropolitan⁹ Granatensis ecclesie Decanū, cuius & ego sum Prior, harum popularium procellarū consocium, æ quo tui animo solitudinē hanc. Nunc autē, q̄ doquidem tua Reuerēdiss. Doctus sit illum accersit, quid me iam diutius hic patitur morari? Reuocet & ego iam tandē, cui esse in oppido amplissimo & auratis artibus ē par solitudinē siluestri, abesse curia. Scripsi crebro alias, sed paucis ante diebus vnas per Luppum familiarem meū, cui anno superiore vti puero plaudebat tua. Reuerēdiss. Do. vt parentes isti ciuitati Lucroni vicinos viferet, illi fuerit imparitus ventam. hoc mandato præbito vt regrediens sacras eius manus oscularetur meo nomine. Resposum attulit benignissimū, reuocatiū minime, quod mihi molestū fuit, quia graue mihi est carere tanto tempore hilarit cōmercio tuę Reuerēdiss. Do. cui me totum tradidi, ex quo Loanse tantum decanus se contulit in Hispaniam, Cesaris, ad huc solum principis, orator. Hac me suspēssione liberet oro. Valeat feliciter Vestra Reuerēdissima Dominatio cui me cōmendando ex Valdeleto vbi moror inuitus duodecimo Kalendas Augusti, M. D. XXI.

Dcccxxx

Megat cardinalis accessum.

Inter morales.

P. M. A. M. Doctore Augtēdensi Reuerēdissimū Dertosenis medico & consiliario.

Habui per Luppū meum familiare tuas vna cum literis Reuerēdissimū: cuius iussu vt ait, ad me scribis virili nostrorum fortitudinē scalis appositis expugnatum Sancti Ioannis Pedeportus Castellum, quod præsidio tenebat Ianicotus quidam Vascus Cantaber, Regio nostro stipendio altus dū: sed audito Gallorum aduentū cū sicariis pleriq̄ ad Gallos transfugisse, q̄ proditiōnis tantē suspēssio dehinc dimēbratione luerit pœnas, est dedisse meritum suo facinori præmiū, & deterruisse alios sui generis vagos milites eo exeplo. Tanta tamen est Gallorum insolentia, & perturbandi vicinos omnes cupiditas, vt superuacaneū sit quietem expectare, nisi domi queratur, nisi vt Romani Carthaginē, ita nos Galliam impetierimus, de pace desperandū est. In epistole tuę calce vt me foleis aīs arbitrari te q̄ a Reuerēdiss. reuocet per literas quas ad me dedisti, per meū familiarem, ei⁹ epistole capto exemplar, vt videas q̄ fallaris, & suę Reuerēdissimę Dominationi per suadet vt me vocet, q̄ doquidē sociti mihi abstulit Doctorem Mansum, qui solitudinem hanc meam solabatur & Vale capere de verbo ad verbum e Reuerēdissimū heri nostri literas, quo intelligas q̄ eleganter & q̄ a proposito nostro dissonum scripserit in Kalendis Augusti, M. D. XXI.

Dcccxxx.

Expugnatum oppidū S. Joannis.

Petro Martyri Cardinalis Dertosenis.

Venerā de domine Martyri amicę. Binas literas tuas his dieb⁹ elapsis accepi, quarū priores Luppū iste tuus, seu vt tu dicis Luppus integer, q̄a barbatus, attulit. Doctus Manus alteras. Vt itiq̄ vero satis indicas tibi molestā esse a curia nostra absentia, proindeq̄ petis vt vel ad tuū viridariū ipse me conferam, vel te ad nos accersam. Vtinam mihi liceret vel has meas sp̄nas, quę animū meum perpetuo sic pungunt, vt quiescere nūq̄ sinant, cum tuis suauissimis oleribus cōmutare. Idēq̄ hac lege, vt si vnq̄ me cōmutationis pœniteret, nō solū in asperiora spineta, sed etiam in pissimum, aut nescio quid deterius cōiterer. Vel daretur ab his ab soluto molestis, pro curialibus laudicis, cum meo Martyre ab eo satis holeribus vesci. Sed q̄ tū video neutrum horū meo Martyri placuerit, sed ita me secum aut se mecum esse desiderat, vt tamē crucem hanc meam seu martyriū nequaquē ego deponam, immo vt rem, cuius ipse nomen possidet, ego sentiatq̄ teneam. Quod aut satis amici sit animi Martyri ipse iudicet.

Conquesto Cardinalis de curia.

Jocatur.

De Quixada.

Dux Nariare.

Capiuntur duces.

Littere Regis Valli. Idem missa Regis.

Dcccxxviii.

Redimuntur regnum.

Quandoquidem tamen ita deo placet, ut hec moles & is facies humeris infideat meis necesse est patienter feram, ne alioqui mihi martyrium duplicetur. Quod vero ad tuum huc aduentum attinet, meo iudicio consulte facies si perites isthic, quoad vel istuc accedamus, vel istis regionibus magis appropinquemus. quorum alterum breui credo fiet. Luppulum istum tuum Luppum esse factum, quid mirum, cum Martyres adeo facile in confessores & cōfessoribus rursus in Martyres, immo quod maius est agni in Luppis & quidem rapacissimos, quotidie transformantur, quod e Luppis in agnos non perinde facillimum est redditus, nisi operante illo agno in maculato. Vale feci tibi mi Martyr, cuius horrentibus delictis & passerculo rōu concubitus magis inuideo, quā miserar solitudinē, holera sic fouere ac rigare cura ne nobis isthic euntibus emarcuerint. Ex Valleoleto Nonis Augusti. Milleesimo Quingentesimo Vigesimo primo.

En habes doctor Agredensis quomodo rescripserit. An sit reuocatio ad vos, aut Imperium ut sistam tu videto. Scripseram alias multo prius, ne me ultra pateretur octo marcescere, licet nunc quod deest quid aut legā aut scribā, octum tamē est mihi male tolerabile sine vobis & reliquis curialibus, licet hortenses delititē cōcinentiūque passerulorū harmoniē nescio quid suauē pariāt, nauseam tamē nimium familiaria inducūt, quid autē mihi responderit & quod alienū a meis postulatis intelligito. Accipe vna responsum superioris eius epistolae, quod illi porriges meo nomine. Vnde Mercurius eris inter Iouem summum & mortalium non deorum imum & Valde ex Valleoleto Nonis Augusti. Milleesimo Quingentesimo Vigesimo primo.

P. M. A. M. Cardinali Bertosensi.

Qua fuerim delectatione repletus quod per Luppulum tam Luppū vidi Reverendissimae Dominationis tuae literas, nequeo promere quod in talibus tantisque rerū angustiis, tempus repererit confessor pontifex, ad exiguum simplicem confessorem nomine Martyrē scribendū. Intimū est amoris ac veri argumentum. Innate suę benignitati ascribendam humanos applausus, quibus mecum utebatur passim. Nunc aperte cognosco calorem istum amoris sum eundem esse qui iacet in precordiis, quē vultus professus est. Erūnas mihi describituas, Erumnas quippe iudicio esse, noscōque. Inter scopulos & abelas rupes fluctuare miserū est. Sed hi sunt rotae rotantis fortunę fructus. Altā arbore quatitū venti, ac sternūt erūtque radicibus tiphones, humiles iuncos prætereunt. Magnis magna creduntur, magna quæ sunt, ponderant, omne pondus est humeris graue, quodcunque graue querulum est, quod igitur conqueratur. V. Reverendissima Dominatione non miror. A natura tamē & immensa dei beneficentia Reuerendissime Dominationi tuae in rebus magnis, si quæ sunt in humanis res magnæ, præstitā video tantā animi fortitudinem, ut facile didicerit, per vndositas istas procellas, suam nauim dirigere ne dehiscaat. Velim meis postulatīs aliter responderi, licet sui redditis ad nos spem præbeat, lanquiesco tamē, veritō ne Gallica peruicacia, tot calamitatum susceptarū memor, quæ redovindictam in partem aliquam transfiliat, quare detineamini. Non audeo longius scribere. Ergo Valeat foeliciter tua Reverendissima Dominatione cui me humiliter commendo ex Valleoleto Nonis Augusti. Milleesimo Quingentesimo Vigesimo primo.

P. M. A. M. Georgio Varacaldo regio a secretis.

Datum est mihi tuū ex Turdesillis epistolū, placuit, puerafcere te inquis grece, quod tā senescas. Infanteco ego vergens ad decrepitam, si tu puerafcis, quo enim quisque declinatius ad metam tendit vitimā, eo promior ad fascias, id est ad nuper nacentiū. Perbelle preteritam egimus estatem, in qua plusque cūtilibus simultatibus omnia ferbuerunt, tu grecis aenigmatibus ad linguæ latinæ ornatū enodandis & colligendis: ego nostrorum temporum fortunæ indidibris & principū cruentis mugis, & vna delititē hortensibus, ac colloquintidarum cauillis ad vmb racula texenda complicandis, molestiarum fenestutis leuamē, intentus. Beas tam ergo nos ambo viximus vitam, hoc pusillo temporis, ab avaritia & ambitione peculiaribus reglarum pestibus semoti. Amemus nos igitur alterne, & aliquando reuisamus quando quidem satis vicini sumus, nulla est amoris vinculo libertas liberior, neque suauis quæ eorum qui literas amant, commercium. Vale, strenuo istis genti tuo regionalis pretorū cohortis præfecto, da salutes meo nomine, ex Valleoleto octauo idus Augusti. M. D. XXI.

P. M. A. M. Marchionibus.

Ex Florida literas habemus particulares ego a Ieronimo Cabanilla prætoris cohortis præfecto amico intimo. Magnos scribit esse vtrinq; paratos exercitus, ad agros horride cruentandos, propterea oppidum hoc solennes instituit supplicationes, pro pace, si paci loq; est cum Gallis. Ad equorum millia decem, pedum vero triginta millium amplius

cōsulare aut Cæsareū exercitum, Germanorumque maiori ex parte, Belgicæ vrbes & oppida, in furturam in suum principem illatarū a Gallis, memores, pecunias suauant. Nec Germania crumenas claudat. Vnde initū hæc noua similtas sumplerit, cognoscite. Sūt in Germania & ducatu Lucemburgensi fratres duo Legionis episcopus vnus, Robertus dela Marchia dominus alter, stipendius se cēfuit Gallicis vterque diu, Ad se traxit vtrumque Cæsar, vsus in eos est ampla beneficentia. Episcopo naq; Valentini Hispani tribuit archiepiscopatu. Alteri non defuit quid condonaretur, postea vero quæ in Aquigrania Cæsar coronatus Vuornatiā cōcessit Robertus dela Marchia veniā petiit a Cæsare visendi patriam. Paucos post inde dies, renūciatū est, Robertum ad Gallos transfugisse. Mox in ipsamet Parisiensi Ciuitate Gallicæ capite, non cōtemnēdū comparauit exercitum. An id Christianissimū Regis Gallorū voluntate ac pecuniis, nec ne, locus ipse & agentis potentia citentur, locus Parisius, potestas Roberto nulla vel exigua. Monit exercitū, tubis ac tympanis vocatibus publice milites. Se iturū in dominum de

Unde causa belli.

Transfugium Roberti.

Triueris aduersarum præconatū est, cū quo his fuerat super vno oppido, in senatu Cæsareo tractata, latiq; fuerat sententia contra Robertū, domino de Triuerosi relicto, secum lepū cū lepore certans, in leonis septa, confocio lepore relicto. Repentino saltu illiuit Robertū in ducatum Lucemburgensem & insperata obsidione circumsepsit oppidū Cæsareū nomine Vericon, cum summa Cæsaris inobseruata, & deditorū eius iactura, circumuicina depopulando. Fuit inde cum ignominia & damno reiectus, tria ibi tormentaria vasa fugiens reliquit amissa. His intelletis Cæsar seruandorū foederum cum Christianissimo Rege cupidus, oratores misit ad Christianissimū & Illustrissimū etiam Anglum Reges. conqueusus est quod ruptis foederibus fauorem & auxilium Roberto Christianissimus rex præstiterit, Christianissimū Regem hortatur ac monet vt Robertū deserat reducereque subeat copias in sui contumeliam & subditorū suorū incōmoda perditas, sin minus, violata putat esse per eum federa. Et Cæsari & Anglo Regi respondit Gallus, Roberto se nulla prestūisse auxilia. Robertum in dominū de Triuerosi, audiuit arma captasse, quod ei oppidum Hierfes detineat vsurpatum. Imperaturū tamē se Roberto sub Regis suę benevolentie pendende pœna, vt puincia deserat. Fecitque Rex Christianissimus edici per fines suos ne subditorū suorum quisque Roberto faueat aut illius stipendio censeatur. In archanis alter cogitasse suspicātū est. Roberti frater Legionensis episcopus de Cæsare benemeritus, & suę. M. obgratus, in fratrem Robertum in sultantem arma miserat, in Cæsaris fauorem, Vericoni obsidione relicta, se obtēperare velle Christianissimo Regi dissimulans Robertus retrocessit, & vna noctum Legionis, fratris ciuitatē cū cūtilium quorūdam assensu & consilio adortus est, proditione detecta e coniuratis in decem animaduertum est, ex alio ponte in flumē saxis in collum alligatis, triginta vero truncato capite pœnas luertum. tercentum sunt exilio perpetuo mulctati. In Robertum insolentē Comes Nasauti, vtr egregius bello, cū armatorum ingenti copia, mittitur. tria illius oppida hereditaria demoluit, in quorum vno, Floragies dicto Roberti filii, vna cū castello, habuit Nasauti in deditiōne, his actis in Lucemburgensi ducatu fixit pedē Nasautus, cū pedibus decem millibus, equitibus tribus millibus, opposuit Christianissimū Gallus exercitū triginta millium bellatorū, tū vt Robertus faueret tū vt fines Gallicos defenderet, intra tū suos fines cōstinebat. his intelletis Cæsar adauxit exercitum, ad eū quæ supra diximus numerū, vch alterutris, vtnam hostibus Cæsaris id veh, quādo quidem sunt in quiete atq; ita bello cupidū. Valete interea & p. v. victoria, quādo quidem concordia non est locus, vestras cogite Virgines vt orationibus fatigent superos. Ex Valleoleto tertio idus Augusti, Milleesimo Quingentesimo Vigesimo primo.

Conquestus Cæsaris.

Excusatio Galli.

Proditiō Roberti contra fratrem.

Idena proditiō.

Copie Galli.

P. M. A. M. Marchionibus

Vix domo abierat superior epistola, quando ad nos perlatū est, licet fero, portentum accidisse Mediolani, quale raro legimus contigisse, tertio Kalendas Iulias, Beatorum Petri & Pauli profecto, Galli arcis eius ingentis præsidari, tormentari pulueris ex armarumario eduxerant cadōs octoginta mittendos ad suos milites, a nostro exercitu intra Parmā obfessos. In arcis vestibulo cadi facebant, currū quo deueherentur expectantes. ecce de celo tonātis iram aduentantē, ex insperato sub aere fere sereno fulgur demittitur horrendum, eo fragore crepituque, turris Homagria, cui suberant, a fundamentis exiliuit, & discepta est ac in mille minuta per aera rotādo deportata. Vnuerum eo reuerberatu concussū est Castellum. Duo arcis archane præfecti vna cū primi aditus Castellī præfecto aderant, primo noctis crepulo obruit omnes atq; vna milites octingentos ea strages, horologia Campana, militum appellatrix ad conuentum, in eius turris vertice posita erat. Ad miliaria quinq; raptatā a fulguris

Decem Mediolani fulgur.

Mira ruina.

Comparatio.

Locatur cū Martyre.

Decem.

Comparatio.

Argumenta.

Eximatio.

Decem.

Ad fascias cunctis.

Decem.

Cæsaris copia.

Impetu repererunt. In Castelli prima fronte marmorea erant Francisci Sforciae primi ducis Mediolani stemmata, porte in fixa, cui adhaerebat Beati Ambrosii, eius vrbis patroni, marmorea & ipsa ingens imago, labae illa cessante, reperta sunt in demnia, in integras, vtraque iacentia in platea ipsa opposita Castello, quae iam erat herbida, quid sibi velint haec prodigia, Gallis vtar bitur in iudicia boni iudicent. pridie idus Augusti, M.D. XXI.

P. M. A. M. Marchionibus.

AB exteris originales habetote meas, habemus datas Bruxellis has a Caesare die decima mensis huius. Arma parantur in Gallia perturbatore. Fœdus cum Anglo Rege que ritur per oratores, a Leone Pontifice Caesareque petit idem gallus Rex. In oppidum Caesarem conveniant. Astat pro suo Rege Cardinalis Anglus. Auditur pontificis ac Caesaris & Christianissimi al ternatas querelas, quo illas posthac suo regi referat, cui nã suppetias ferre debeat ex foedere isto, vt rex Anglus ei parti adhaeret, q̄ pactis steterit, si altera foedus istum violauerit. Nomina nunc oratorum habetote, donec quid egerint ad me scribatur. An pacis modus aliquis inter Caesarem & Gallum regem possit reperiri tractabitur. A Leone Pontifice maximo erit Calesti Hyeronimus Gimutus Senensis, episcopus Asculanus, Rotæ auditor, nuncius apostolicus, p. Cesare Mercurinus Gattinera. Iuris. V. doctor eques ex dominis Arborii. Baro Ozani, & terriculæ Caesareus magnus Cancellarius. Pro Christianissimo Rege Francorum Antonius de Prato Iuris vtriusq; doctor eques Comes Vallistolius. In eo conuentu vti ad me scripsit Magnus Cancellarius, Cesar conqueritur Gallum Regem ruptis foederibus vndiq; sine vlla prebita causa Caesarem in festasse. rationesq; dicit cum Rex Anglus debeat contra Gallum ferre suppetias, e contra Gallus proforem inquisit Caesarem suppetias, petetq; suppetias illas sibi debere, quid concludetur suo loco habebitis. Ex Italia vero scribitur tritremes quasdam Papales nostrasq; de se et nonem Genue tentasse, sed frustra, fragosa namq; factio nunc eius vrbis domina etis Adornis re intellecta obstitit. Atunt etiam Cardinalem Sedunensem Elue rium & Barri ducem Maximiliani ducis Mediolani fratrem, qui sese Gallis dedit, Mediola num versus tendere, est ciuitas ipsa iugo iam Gallorum satura ob imposita petitaq; noua tributa, reuolutio hinc aliqua nascetur, quia praecipue Pontifex iam in solentia Gallorum fastiditus, qui omne genus hominum despiciunt, nostri Caesaris benignitatem & mansuetudine fouere iam statuit. De Rege vero Caesare atunt qui ab eo veniunt, barbatum iam esse, virileq; ac decentem vultum cum maiestate grauissima pre se ferre. Nec mirum quidem cum a quar to & Vigesimo Februarii die quo natus est, annum agat primu & vigesimu. licet Austrisq; la familia sero soleat maturefcere, virilem tamen animu in etate Iuuenis nostro Caesari inesse predicant, qui apud eum versantur in internis, Valet, longius alias ad. vos scriba. nunc satis ex Valleoleto vbi adhuc ex gubernatoru consilio, sed praecipue Cardinalis, inuitus, moror. idibus Augusti. Millesimo Quingentesimo Vigesimo primo.

P. M. A. M. Marchionibus.

Licet Rex Gallus interceptis itinera publiceque iam indixerit inimicitias, enadit aliqui tamen, paucoru dierum intervallo duos habemus tabellarios. Ne Caesar in Italia proficiscatur totis viribus inmittitur Rex Gallus, subornare pro viribus etia cum pecuniarum summa conatur electores, vt in senio Caesari redat. Missis atunt illum ad electores primo cre detiales literas. Mox ad aure per oratores allocuto singulos, publice aut apud eos hec tractari iussit per oratorem, quos ita compellauit. Christianissimo hero meo renunciatum est, Serenissimi Romanoru Regem apud vos fuisse conquestu, q̄ Robertu dela Marchia ducemq; Gueldriae contra sua Maiestatem excitauerit, q̄ in regno Nauarrae miserit exercitum. Se Roberto aut duci Gueldriae suppetias tulisse negat q̄ exercitum in Nauarra miserit, sed id iure fecisse ex pacto cum voluntate Caesaris contra istis foederibus cum domino de Xeures magno Caesaris camerario & cum Magno Cancellario Caesaris nomine. At herum sui Christianissimu, Caesari praebituru quatenus suppetias vellet, modo in Italiam proficiscatur inermis, vti Sigis mundum & Federicum eius praedecessores fecisse constat, si autem armatus Italiam ingredi curauerit obstitur se, quia id fieri non possit sine totius Italiae suaeq; perturbatione, & in comodo partu culari ob ducatum Mediolani caeterosq; sibi amicos. His ad Caesarem delatis, electores conuo cat, quocunq; orator Gallus dixerit falsa esse praepont, in testes ipsofmet citat, q̄ nil horu Caesar apud eos egerit. eosdem esse prioribus similes dolos Galloru ait. no licuisse Nauarra impetere per contracta foedera ostendit, pauperes illos Gueldriae & Robertu suaspo te quae fecerint face re non potuisse. addit insurias veteres in suam Austrae familiam per Gallorum Reges illatas esse innu

esse innumeras ab eterno. Itinera rupta, suosq; nobiles deprehensos infra Galliaru terminos, priusq; essent moniti, captos, persuasos reliquit Cesar electores, & statutum est, vt ille peditu viginti milium copiae Caesari ad tertiam coronationem Romam iuro prebedae, in Gallum regem dentur, vocatusq; fuit ab electoribus in concilium orator Gallus, qui iam commeatu a Caesare postulauerat: & per archiepiscopum Maguntinu eorum nomine, his verbis egerunt cum oratore Gallo. Nos magno pere piget ac tedit vestrum regem christianissimu ita perulica animo persistere in antiqua suorum maiorum sententia, vt perturbare perpetuo publice ac latenter nostri Caesaris res vellet: pacem inter eos cuperemus, sed quandoquidem pacis estis inimici, vestro regi renunciate, Germanos suo regi deesse non posse. his actis Gallus orator discessit, inuictusq; Cesar oratorem suum, qui erat apud christianissimu regem, accepta bona venia, se gredi ad se. Resant igitur aperta inimicitia. De infante nostro Fernando, qui Austriae relictus est gubernator, mira referuntur q̄ prudens & magnanimitate clarus, in dies expe statur in Caesara curia. Austria que seruebat & ipsa popularibus seditionibus, eius industria & studio pacata est. Pullulantia inter hortenses vtiles herbas nocina papauera, superbos dico potentes, dicitur abscidisse, restituisseq; veteres ab eis electos senatores, nonosq; ab his electos eiecisse. Magnum est Caesari curarum leuamen frater is, ad regnorum molestias tollerandas. Rocandolus primarius quidam erat infanti gratissimus, solent ex principum sepe benignitate in solere domestici necessarii, persuadentem sibi, magis q̄ familiari conueniat, abiecit Rocandolum ab se. Fuit exempro ceteris ne sibi plus arroget autoritatis q̄ principi placeat velle tribuere. Caesarem vna inquitunt post Capri obitum esse alium ab eo qui tunc erat, videbatur sub eius feru la (vt ipse met Cesar aliquid fastus est) fasciatus, dormitabat in Caesare vis naturae, neq; vel cogitare quicq; audebat illo inconsulto. Nunc vero liber imperat, neq; potis est quisq; diuertere a voluntate sua: si aliquid emerget, priores abicit a se archonorum participes, a se ipso audit resp pondetq; grauitate ac prudenter. Hispanam intelligere Caesarem atunt linguam & promere, ac si natus altusq; esset in Hispania. Compellat & Germanice Germanos, magna de se spem prebet. Magni cubiculariu locum a Capri obitu nemini adhuc assignauit. Ierunt ex Licem burgo ad Caesarem exercituum duces per equos dispositos properater Comes Nauarra & dominus de Ielstain ac dominus de Vianera, accepto a Caesare mandato quid agendum sit redituri. Sequetur illos Cesar & generalis imperatoris imperator ipse officio fungetur, vti scribit. per diuersa christianissimu regem adorientur. hec de Caesare. Ab Italia scribitur Neapolitanum nostrum exercitum pontificio annexum, mouisse in Gallos ad Mediolani ducatum, ab annis triginta infortunatissimu q̄ perpetuis fuerit exercitibus concussus. Hispanorum atunt esse millia sex, Heluetiorum totidem quos pontifex stipendarios habebat, pre timore Hispanorum vagantium ex insula Geruensis dimissorum. Paruo se putant negocio pulsuos Gallos q̄ pediatu careant, coactusq; sit rex christianissimus ex cataphractis praedictariis educere Mediolano tercentium ob vigentes necessitates in suis confinibus contra Caesarem. Non est exiguia in Hispanis atq; Italici militibus qui Caesarem sequuntur spes. Missa & sunt ad me ducum exercitus Caesari nomina, & quot quisq; sit praefectus equorum, sed quu preter Albæ ducem futurum Hispanorum sub imperatore imperatorem, & Fonseca eius subpretozem, ac dogum a Moncada, comitescq; Carliati Italorum ductores futuros, neminem noscatis, irritum hunc laborem a me tollam. De impedimentis autem & vasis tormentariis incredibilis est quae scribitur copia, quinq; ac viginti supra centum vasa maiora ex his quae cañones & culebrinas appellant. Minora vero centum quinquaginta, vidi literas alias quibus pediatas numerus augetur. Militum atunt bellatorum quinquaginta quinq; c Germanis viribus ac Belgicis oppidis preter Italos & Hispanos stipendarios quorum numerus non asseritur. Hec ita feruent, stant iam castris opposita castra, alterne se remordent. Igne ferroq; ac praedis vndiq; laboratur egerunt. grauida hec tetra nubila, cum horrendis arbitror grandinibus, suos effectus exonerabunt. iam saturos vos tanta prolixitate arbitror fore quado hanc epistolam legeritis. Falsos melicos aliquando reddam, cum nullam dedero. Valet ex Valleoleto decimo sexto Kalendas Septembris. Millesimo quingentesimo vigesimo primo.

P. M. A. M. Marchionibus.

Marsac terris imperat Cesar vt in Gallos eatur, publiceque per precones edictum est. Conqueritur Rex CAESAR q̄ Gallus pullulantia fouerit scandala in Hispania, q̄ ab omni parte imperato in Caesaris regnis turbas excitauerit, Scabiem hanc a Gallis tantopere questam, arbitror Hispanos Gallo sculpturos ad actimoniam vsq; Oceano pre

Dccxxxv.

Scdus cu Anglo.

Quis pro Gallo. Querele Caesaris.

Latus Caesaris.

Dccxxxvi.

Oratio Balloratoris.

Oratio Caesaris.

Maguntini oratio.

Latus Infantis.

Libere fam Imperat Caesaris.

Qua con tra Ballis.

Copia tormentorum.

Dcc. xxxvii.

Conquestus Caesaris.

cipue Cantabrico, cui sunt motani finitimi adeo familiares ac misti lacung. In vrbe vero pro victoria in Gallos leticia signa excitata sunt. Ab ea ruber galery, Cesaris rogatu, missus est ad Legiesem episcopum. Habemus etiam Genuensibus esse sublatam commeatu copiam per nostras & potestas trimes, laborareq; vrbe illam inedia. Sunt & Neapolitane nostrae copiae in Parmensi agro a Mediolano millia sexaginta. Proregem taxat pontifex, q; in inter ac de sidiose conuenerit se. quia mora putatur datam esse Gallis materiam reficendi suas vires. Pontifex, quo pecunias ad bellum alendum cogeret, atrium ingens & magistratu sancti Georgii vendidit. Is obiit Neapoli. Venetis minatur potifex in eos ruiturum se, si Gallis adhaerent. Galli e contra instant vt faueant cause Gallicae, idem in Heluetis, ab vtriusq; stimulantur magnis promissis, sunt volubiles, putamus illis adhaesuros qui aperiore manu prodierint. Veneti, loco Leonardi Loredani principis eorum victa sunt, Hieronymu Grimanum Grimani Cardinalis genitorem, nonagenario maiorem, suffecerunt. Ferratis ducem & Mantuae Marchionem nostrarum esse partium aiunt. Turci in Vngarum insiliunt cum potenti exercitu. Cardinalis Anglus est apud Caesarem, quid tractet nescimus. Rex Gallus Cardinalibus ab suisit quoscuq; census Gallos & Mediolanenses. Gallus Rex mercatores Italos omnes qui Legionenses munitas frequentabant, spoliavit. Idem in Gallos Romae Pontifex, scripsit Caesar alias literas ad gubernatores ac Nataru ducem proregem Navarrae, bellicam eorum virtutem & felicitatem contra Gallos laudans. Imperatq; vt captis redditibus Regis exercitus sustineatur, & nullo pacto solvatur, vtq; Galliam impetant quacumq; fieri poterit. Valet duodecimo Kalendas Septembris. M.D. XXI.

Laborant Seneg.

De Genes & Ballis.

Littere Cesarie ad gubernatores.

Dcc. xxxviii.

Toletum egrotat.

De rabie Ballorum.

De rebibus Valentis.

Episcopus marchionis.

Quia in praedam data. Misericordia strages.

Dcc. xxxix.

P. M. A. M. Magno Cancellario.

Paucis ante diebus gubernatores ex vrbe Pompelone & Lucronio Burgos coefferunt, huc venturi, vt ad me scribit Reuerendissimus purpuratus Dertolensis, suadens vt expectem. Madritu aiunt profecturos ad res Toletanas, quae non minus egrotant q; die primo. Seditione fauente doña Maria Pachica Padilla iugulati vxore, pedem figunt Burgis in presentiaru, super hospitioru solutione auare grauiorerq; tractantur, sed vercor ne potius cogatur referre pedem ad fines Gallorum q; vterius procedere, Rumores namq; deferuntur in oppidum fontis rabide nostrum, in Gallia tamen vltra Pyreneos situm, explere suam rabide optant, de strage illata in regno Navarrae, regnoq; de fauibus eorum erunt, vercor ne tempus anni & motum horridorum interiectum angustiae sint nostris in pedem, ne sub sidium ferre queant obsessis, si tentauerint obsidionem Galli, licet L. ipuzcani, quorum res agitur, sperent se oblituros, ambigimus tamen, si strinxerint negotium euentus loquetur. Ex Valentia vero miseranda referuntur, procerum terras popularis furor inuadit, ac ferunt. Gaudiam oppidum ducale validum, pleraq; etiā alia dederunt in praedam. Crudelius atq; petulantius q; Turce quirent, in potentes vulgus armatum sentit. Marchio Bellicensis contra Valentinos est in campo, cum equitibus sexcentu peditibus quater mille. Est illi comes affinis eius nouus Marchio Helchenis Adelantati Granate filius, magni Comestabilis gener, iuuenis & ipse pollicens animo, sui Marchionatus tituli oppidum Helche adferunt, quia & ipsum vna cum Valentia calces in domum conuulserit, suburbium eius oppidi denudatum est suppellectilibus, domitium est ignotum, seditioni sunt exilio multati, sup lictis paucis affectis. Inde compositis ordinibus Ortolam vrbe regni Valentiae dittonariam in temporalibus, potestatis ac regis edictis parere recusante, vt in spiritalibus Cartaginensi subderentur episcopatu, adierunt. Atroci pugna, nobilibus fauentibus, & don Petro Maza illorum gubernatore dissectis & in obseruanter tractatis, certatum est, ceciderunt ex Ortolensibus non pauci, vici sunt, data est vrbis florantissima in praeda, a vicinis & affinis, quae in sumu magna Castellae dedecus imitari audebat aliq; do Cartagini suae altrici, ac Murciae regni capiti. Miserando raptu deleta est, neq; tripartite clauu neq; in solo scabellum, illis Murciae reliquere, ita in felix ciuitas insolentia populari labefacta, ruinam perpeffa est. Audio te iturum prope diem Caleffum vt si qua inueniatur ad concordiam via experiamini, si que agentur mihi renunciaueris placebit. Ex Valleseto Kalendis Septembris. M.D. XXI.

P. M. A. M. Ad Fernandum a Vega magnum Castellae Commendatarium.

Est magnus Cesaris Cancellarius tibi amicus, mihi vero contreraneus. Inde quas ad me scripserit ex Caleffo inanis Caleto literas habeto, q; elegantes & succo plene sunt cognofce, sunt in responsum mearum, quas ad illum post extinctas populares faces miseram, sp sum audi resonantem.

Tam & si inistorum literis ad nos prolatum sit, de parta aduersus rebelles Hispanos victoria, quaeq; ptesens nume rebus istis affluerit, tamen neq; ingratum fuit per literas tuas idem cognofcere, tunc q; no dubium iudicium, erga Caesarem nostrum, de constanti & nihil eiusmodi aura populare labefacta animo tuo, dederit: tu q; de tua salute ac statu (quod nobis semper audis regitatum est) intelleximus. Ceterum, postq; tantopese Cesaris nostri gentium extollis, felicitate inq; admiraris, q; solam nominis vmbra seditiosos subditos perdidit, miror q; no & hoc ad tan tum felicitatis eum titulum addideris, q; Cesar noster eo maxime tempore illius in sperate victoriae compos fuerit, quo a nullo maius imminens & iam presens periculum e ceruicibus Hispaniae depellendū fuit, vt Gallus potentissimus alioquin hostis, qui tanq; ex insiditis fortissimos Hispanos etiam & periculosissimum bello occupatos inuaserat, tantuq; ta repente profecerat, tam audacis & perfidiosi facti poenas luerit meritas. Quāobrem etas, mihi crede, nulla est quae tanta rei memoria obliturare possit. Referem & q; in his partibus prospero cursum Cesaris res procefferint, nisi vererer epistolae modum excedere. Hoc tamen habeto, Gallu qui breuissimo tempore crediderat hunc adolefcentem ad monarchiam natum contundere, eo hunc statū esse, vt semidesperatis rebus nihil aliud q; pacem in ploret. eā demū concedemus, cum talem nactus pacem poterimus, vt sine molestia in pace viuamus. Nos hic in Belgis sub signis habemus aditiginta millia peditum, equitū autem decem. In Italia quoq; comitibus Ro. potestatis auspiciis, opulentissimu habemus exercitu, qui iam intra fines ducatus erant Mediolanensis in Parmae obsidione. Heluetos, quorum in federe potissimu hostes exultabat, ab eis non solum magna parte distaximus, sed maiorem eorum numeru nobis continximus. Et dum hec scribo, res tam ad bellu feruorem spectabat, vt vel Galli cederet Italia, vel cu nostris acie congrederetur. Gallis se Venetorum copia iunxerunt, nescimus quo consilio, si presentim pugna decertadum erit. Nam si vicerimus, quae ad modū belli regula pene promittere videtur, vno tempore de Gallis & Venetis actum erit. Hec sunt in causa, quare Cesar non tantu ad vos suum aduentu maturauerit, dabitur opera vt rebus quoquomodo in his partibus stabilitis, primo tempore Cesar vobiscum sit, quae torquet optate provinciae desiderium, ex qua, velut ex certa officina, vera sua gloria ac amplitudinis instrumenta deprompturus est. Tu vale sciasq; rios quocumq; tempore fore tu memores. Hec ad te scripsi quo magis attestata facere meā apud te benivolentiam, quid hic ago meo P. Hippus noster a secretis tibi deditissimus, vt me in plerumq; libere ab eo labore, meo iussu tibi late significabit. Vale datis Caleffo vigesimo Septembris. M.D. XXI.

Epistola Cardinalis

Lutpugas Ballus.

Episcopus Cesaris.

Venetis Ballo.

P. M. A. M. Marchionibus.

Missi ad vos literarum exemplar quas habui a magno Cancellario, ex Caleffo manulitis Galeto. Quae acta sunt in eo conuentu nunc habetote. Pro potifice Leone decimo asseruit Hieronymus Gimutus rotae auditor apostolice, Senensis vir eruditus episcopus Asculanus. Pro Cesare Mercurius noster a Gattinera magnus Cancellarius Cesaris. Pro Christianissimo Gallorum rege Antonius de Prato Magnus & ipse Galliarum Cancellarius. Assitit Cardinalis Anglus pro serenissimo Rege Angliae hero suo, auditurus quid partes velint. Petunt namq; pontifex & Cesar vt Anglus rex auxilio sit ipsis contra Gallum, q; foederu fuerit violator, idem Gallus in Caesarem, atq; primo Caesarem contraxisse. Referet Cardinalis quae quisq; postulet & quibus rationibus innixi vtriq; id petat. Quinque sessionibus re pertractarunt, sup petita nondum sunt cuiq; aperte promissae, particulariter nunc audite quae ipso rum quibus in medium produxerit. Requistus a Cardinali eius conuentus principu pro suo rege, nuncius apostolicus vt iudicium dicat finem de pace tractanda, sic diseruit. Scio sanctissimum. D. N. Leonem pontificem admitturum quascumq; pacis conditiones, quae admitti possint. Nulla est mihi prebita potestas alta. Vos videritis quid agendum sit. Illo tacente Cesaris sic exoritur est. Serenissimus Imperator herus meus, licet iuuenis, cum grauitate senilis a bellicorum motibus inter Christianos abhorret, cuperet materhorum auctorum exemplo in hostes fides arma exercere. Angitur vehemeter interdicti a christianissimo Gallorum rege e sua cogitata. primo Roberto de la Marchia fauente Cesareo vasallo, & auxiliis talibus adiutate, vt ausus fuerit Cesareos fines impetere, vt latro nocturnus, luit ille poenas tati facinoris, Castellis eius p Cesareo pisdia demolitis. Absit mihi Cesar a bello i christianissimo geredo, licet aperte constet exercitu eu, eius voluntate coactū, immo & pecunias, ne occasione idē rex Gallus sumeret cōquerēdi, q; Cesar nō flaret pmissis. Ad cōquestū Cesaris christianissimū rex excusationes inhaesites negatiuas, se nō id patrasse cōtra Cesarē, neq; Roberto tulisse auxilia. Noluit auerere q; Serenissimū rex Anglī de pace cōponēda iudex eēt, neq; vt illi auctoritate cōtrouerse cōponerent.

Dcc. xl.

Romina oratoris Cesaris.

Oratio legati apostolici.

Oratio D. N. gni Cancellarii.

Oratio Ballonatoris.

Quid vero rex christianissimus in subornando Hispanorum animos & subditos in suam maiestatem concitando egerit, in regnum Navarrae intruens ex insperato, per suos exercitus & Castellae fines aggrediendo, notissimum est, quid rei successisset, nisi virtus & sana fides Hispanorum erga suum regem iussisset obuiam, & Gallorum exercitum ad meritas suae infidae temeritatis poenas luendas adesset. erat equidem Gallus exercitus ad interueniendum tractus, si placuisset Hispanorum nobilitum magnanimitati, qua moti pepererunt omnibus, quibus fortuna bellicosa ignouit. Hac strage intellecta, depresso animo rex Gallus, quod prius praesumptuosa recitauerat, optare se significauit, ut scilicet Serenissimi Regis Angliam auerteret de pace. Caesar vero solitam christianissimi regis insidiam noscens, qui praeter ea quae diximus, Neapolim Siciliaeque, contra eius quacumque via potuit principum foederibus, seducere conatus est. per deprehensas literas patent eius aduersa cogitata. His igitur potestatis Caesaris dignitati nequaquam conuenit aures ad concordiam aperire, nisi prius de tot inuitis vindictam sumat. Est & alius huic rei obex fortissimus, ne quicquam agi queat. Est Caesar summus aduersus pontifici obseruantia: inconsulto igitur pontifice nil potest annuere. In mandatis nihil asserimus collegae mei, & ego a Cesare aliquid, quod de violatis foederibus mentionem facere, peterem a Serenissimo rege Angliae, ut nobis in Gallos violatores promissas supplicas ferat. Ad haec orator Gallus ait, superuacaneum igitur erit de concordia tractare, si pontifice hic, a Cesare ille, nullum habent amandandi de concordia mandatum, dixitque fronte perfricata, esse alienum a vero quocumque nomine Caesaris dicta sint. Arguit & conuerso, Cesarem iniquens primo foedera violasse, quod neque matrimonium christianissimi regis filia pacta seruauerit, neque debita centum millium ducatorum pro regno Neapolitano persoluerit, neque fidei iuraciones de illis persoluentibus praestiterit, quod hostibus christianissimi fauerit, quod eius dominia inuaserit & hinc multa, de illis autem in Cesarem iniuriis a magno Cancellario recitatis, Neque Roberto fauisse neque auxilia praestitisse, aut alteri cuiquam, si regi Navarrae praestiterit supplicas, id iure fecisse, quod ita fuerit in Nouiodunensi foedere a magno Caesaris Camerario domino de Xeures & eius collega magno Cancellario asserunt, unde ait Serenissimum regem Angliae supplicas iure merito debere christianissimo suo regi contra Cesarem prebere. Ad haec Cesareus. Quae nota sunt, probatione non indigent. Ad documentis, a deprehensis literis, a rebus gestis, ab ipsius demum christianissimi regis verbis, uita uoce prolatis, palam patent quae diximus, ostendem usque rebus extantibus. Cardinalis Angliis concordiae uiam quaerens, ne rex eius quietissimus in suo regno, bellorum perturbationibus se simpliciter, artes quaerit ad pacem debere hortari est: ut breuibus absoluam, nil est aequum, in illis multorum dierum conuentibus & colloquiis, a Cesare Gallorumque praepositiones confutari omnes, quod Roberto non sint auxilia lata, bonorum remittit iudicio, qui uolunt Roberti facultates, ampotens ille fuerit per se exercitum in regnum cogere, quo tanta temeritate stimulatus, ea auderet quae ausus est, locus etiam ubi copias illas conuocauit, loquatur. Parsit namque cerebrum, medulla, & uertice totius Galliae, cum tympano & tubarum reboatu, Magnus orator Gallus, quia uero dicit nostra esse aliena, interrogetur ea fieri possent ignorante rege suo. De Gueldriae duce insolenter & ipso calces excutiente idem, qui a se ipso neque panem assequitur ad rem familiarem. De centum millibus ducatis pro regno Neapolitano, fuisse Cesarem defraudatum pecunias, quocumque superioribus annis expositae fuerunt iure merito debere restitui argumentatus est, cum liberum ei regnum auis catholicus rex reliquerit, fueritque a summo pontifice omni iure, si quod ius habebat rex christianissimus, priuatus, praeterea nonne quando germanam affinem suam catholico regi Fernando dedit uxorem, se omni iure, si quod erat, spoliatus renunciatque iuri, iuti, & cauae, quid in hoc petat orator Gallus percunctatur. Cancellarius de Regno Navarrae minime licuisse id facere probauit, quia in disceptatione montis Pesulani conclusum fuit, potuisse regem catholicum illud regnum adipisci, illoque successore eius libere potiri, adduxit praeterea rationes euidentes super querele superioritatis & Resorti Flandriae ac Artheysi, dicens, quod iam diu Caesaris praedecessores detraxerant a Gallica potentia illorum statuum obseruantiam, ob legitimas causas. Mirari se inquit Magnus Caesaris Cancellarius, cur audeat orator Gallus de re huiusmodi facere de Cesare mentionem, quum res haec, neque fuerit a solis Flandriae comitibus assensu, quatominus ab ipso iam Imperatore, cui principes debent omnes obsequentiam, nullique statuum quos assequat quomodo doleret superioritate fateri oportere. De matrimonio autem deridendo, sic respondit oratori Gallo, uerum esse ait diuum de Xeures & Magni Cancellarii uita sanctos promississe pro Cesare adhuc puero matrimonii vinculum cum Ludouica christianissimi regis filia, sed quod post obitum illius quod obit, quod na fabula sit dicere, quod illa deficiente, nubat Carolus cum ea quae adhuc erat in utero, per-

Valida rationes.

Verba Salii oratoris impudica.

Quid Anglius Cardinalis.

Elucrationes contra Gallum.

Merito in Gallum.

est fatur? quid rei si marem peperisset, an debebat Caesar marem ducere? Arguebat etiam orator Gallus Cesare, quae dicebat foedera violasse, quod Roberto debachate per Caesaris terras, diskerit iratus Caesar, quid rei hoc est? ergo hac via foedera rupta intellegunt? Caesar ait se ea uerba non propterea protulisse, ut sibi in animo federet uelle foedera violare. Regem uero Gallum ait Cesare occasione inde libere sumpsisse, cum esset cupidus belligerandi, regemque ipsum insulisse, tanquam eum qui uictoriae se in manu habere arbitrabatur, in haec uerba prorupes bellum mihi Caesar in dicit, & inimicitias, eya ergo admitto illius belli indictione, ad arma ueniedum est igitur, & si per hoc fundameto leui, sumpsisse causas inuadendi quasque Caesaris pacem optantem terras ab omni parte. Ita cum se alterne diu oratores in causerint, minati que sunt ruina alterne, conticuerunt, discessuri infecta re, Pontificis uero nactus, licet pauca inter se uerba colloquia, prono fuisse fragio tamen in habedo Angli regis fauore erga Cesare uisus est pedere. Multa sunt media quae in illis conuentibus quinq; intercesserunt, haec est tamen medulla rerum. Ad suos quisque principes nil magis onus negotii regressus est, quam ad re uenerit. utram sit parte rex Anglus suo subsidio futurus in diuina latet prouidentia. Allegata partium ad suum regem retulit Cardinalis. arbitramur Cesareas partes amplexurum multis de causis, quod sint sanguine ita contumaci, per Angliae reginam Caesaris materem, quod ipsorum uterque cogitet se suosque maiores a Gallis fuisse deceptos, & iniuriis affectos (penumero, quod rex Anglus magis speret a Cesare gratitudinem animi fideque recepturum, quam a Gallis, quos experti sunt uicini omnes esse praebite fidei ac foederum obseruatores, quae toto tempore uideat sibi expedire. Vos ualete iam longo nimis arbitror uos meo sermone fatigasse. Nominis Octobris. M. D. XXI.

P. M. A. M. Marchionibus.

Occasio quae.

Quasi non seruent promissa Salii.

Dcc. xlii.

De rebus bellicis in Insabria & Mediolanensi ducatu alias uobis apertum, procedit res in Gallorum factura. Parma restituta, ne hyes aduetans uirgeat, exercitum ex consilio & fauore Cardinalis Medicis, pontificis patruelis, qui adest exercitum, instatque progressum Laudensem, a Mediolano distantem milliaria viginti, ciuitate adorti sunt nisi. Federicum Gonzaga Bozani diuum. Venetarum copiarum quorundam, peditem praecipue, praesentem, qui praesidio tenebat ciuitate illam, profugari nisi, dederuntque miseram innocente ciuitate militibus in praedam. Mediolanum uersus his actis redit exercitus noster, non imperatos reperit nisi Gallos, quod iam diu intellexerit Papales & Imperiales ac Loratinas vires vno foedere mouisse ad se. Leutrechus Gallie primas Mediolanum est pro suo rege gubernator. Spem rei benegerendae nostrum suscepit, quod Leutrechum sentiant odio haberi a ciuibus ob superbiam, hoc ferunt, hoc refero, quae succedent alias. Idibus Octobris. M. D. XXI.

Mate Salii succedit.

Tres exercitus contra Gallos.

P. M. A. M. Magno Cancellario.

Dcc. xlii.

Acceptam in regno Navarrae profugati exercitus factura, quare tormentis nostra cepere vrbeculam in Pyreneorum stam radicibus, qua Gallia spectant, fonte Rabiā accetu logo in pes multima, taxant latinastri, dicitque debere fonte Rabiā argumetant. Volo intelligi se ipsa, uolunt illi latinari, de re nil curantes. in hoc ergo discursu fonte Rabiā semper nuncupabo. Nec raro arbitrator ad calamum ueniet, quia haec ignominia non relinquatur inulta. magno constabit utriusque, capta enim est, sed quo pacto referam? Audita illius obidione, gubernatores quoque priores essent, Victoriam intra Pyreneos montes, in uerbi valle Allaba nuncupata, super edito iugo postam, ubi de, coefferunt, non ausuros expectare Gallos arbitrati sunt, sed quum exercitum post profugatos Gallos in Navarra, neruis bellis pecuniis deficientibus, dissoluisent, quod hyems in grueret, trassitu uentante motum asperitate, auxilia ferre nequiterunt. Dedita est tande vrbecula ab eterno furoris Gallie, ne intra fines Hispanos rueret, acer in uisus. Rabiā fonte, ab esse tui sui nominis, per vniuersam sparsit Hispania. Militibus est data libertas, ut armati ac protectis vexillis agmine copposito per hostium castra exeant, oppidanis uero manentibus vel abeundi relicti est arbitrium. Prouinciales Lipsuzcanti, Lipsuzca namque unigo Cantabrica sic appellat ea prouincia, cuius erat mebrum fons Rabiā, contra oppidum praesentem Diecū a Vera detibus frenat oppidanis, ad gubernatores graues tulerunt de illo coquestus, quod sese dederit, neque strenui militis neque ducis egregii uirtutem exercuisse, quibus in coelum elatis, nec sine lachrymis, reboant, uicinos tui ac propinquos praesentem, & generale illius puinciae ac sua calamitate futuram, qua habet ante oculos, ingemiscunt. Inde namque iure merito perpetuas formidat Gallorum incursionem. E contra praesentis, in eos desiderio necessitas ac promissas tulisse supplicas arguit, quibus uisus necessitas ac pulchre tormentarum & globos in hostes iaculados, ac multa praeterea, quae tanta uim repellenda faciebant, defuisse, quibus culpa sit impingenda diiudicet alii, hoc unum scio, praesentem ipsum, qui mihi

Quasi non seruent promissa Salii.

Quasi non seruent promissa Salii.

hi notus est intus & incute, Terentiano milite glorioso gloriosorem esse, nec ad militum ante mos alliciendos satis prudens. Ad sancti Sebastiani oppidum portuosum se contulerunt milite tes evasi, sub don Beltrano a Cuenca ductis Alburcheicht e filiis pluribus, ducatus heres preste to militabitur. presidia sibi valida locabuntur, quae fines ab incursionibus tueantur. pax vlt tra cum Gallis non est expectanda. De hac rabie satis. Ad sapidas transeamus efcas. Procaces Valentini qui regnum illud exagitabant, subdidere colla iugo. Tormentaria vasa, ceteraq; ar morum ac telorum genera, pro regi don Dieco Mendocio tradiderunt. Ex vrbe Granata, qua li deiecit pompa, concapitulares mei & vrbis ipsius magistratus catholicorum regum ex arce Alham bra, vbi deposita iacebant corpora deportarunt, ad regium eorum tumulum die. Nouebris decimo: Metropolitano cotiguum est illud regale facellum, in perpetuum eorum sedem fructum magnifice. Ad coelos parum per ascendamus a terrestribus. Quid ego sentia de plu uis in initio anni quarti & vigesimi predictis ab astronomis interrogas. veras forte consuntio nes illas omnium planetaru & idem locis scio, in materis precipue dispositis & particularibus regionibus aliquid magni partur arbitror, Sed neq; ausim eorum sententias approbare, qui ore aperto absolute fore alluues ita generales vaticinatur, vt neq; mari aut vlli terrarum parti sit ignoscendum, quin horrenda sint incōmoda perpeffura, vt pleriq; astipulantur. Saturnus, Iupiter, Venus & Mercurius, Lunaq; superueniens, sunt ad has perturbaciones aquosaf tandas apti, nonne Sol vna & Mars siccitatis & caloris autores, aderunt huic additur rationi preterea, q; quū Saturnus tūc in sul epycicli auge, Iupiter autem in sul epycicli opposito au gis, sunt futuri, ob distantia altitudinis, & si non longitudinis, minorem habebunt adeo es fectus comouendos potestatem, sed neq; vtro etiam illi heroo nostre tempestatis principi ltera torum, Ioanni Pico Mirandulano penitus assentio, qui astrorum penitus negat potestatem in elementis, multis innixus autoritatibus multaq; adducens in medium exempla, de nostroru tempore astronomis iudicariis, in mendacibus nugis sepe deprehēsis ingentes pluuias pre dicens, cum eo tempore serenoes coelum vultus ostenderit, & conuerso tranquillam aeris re gionem promittendo, qd grauibus nymbis & procellosis turbibus postea coeli & terra quatebantur: concluditq; a motu & lumine cuncta hec inferiora gubernari. Id ego non in fi cior, vnde tamen motus & lumen proueniant, ab eo velim intelligere. Motus & luminis auto res dare necesse est, & a primis rerum primordis naturae, oportet a prima causa hec ministe ria, vt cetera quae ad corruptione & generatione rerum omnium faciunt, naturae per scripta fuis se. perse motus & lumen, sine peregrino fomento, meo iudicio paruo negotio deperirent. Ma gnam ergo syderibus ego potestatem effectiuam tribuo, in consuetudinebus huiusmodi praecipue, astronomis vero q; eorum archana possint adeo ad vnguem, vt sibi posse persuadet, in telligere, tolli posse diducio. Sit satis enagatum per coelorum semitas ignotas hominibus. Et vale ex Valleoleto idibus Nouembris. M.D. XXI.

Redunt se Valentini
L'opora ca tolicorum.

De pluuia

De Miran dulano.

De motu et lumine.

Argumenta valida.

Dcc, xliii

Lupido est di ad Car.

Dccxlvi
Facili re sponium.

P. M. A. M. Vianefio Albergato Nuncio Apostolico apud gubernatores. Per plures nuncios & literas, vt reuerendissimus noster purpuratus gubernatoris trisuira tus princeps, ad vos me reuocet, orauit. Respondit, quoties meas habuit, expedire vt ma nea. Inter hos plebeios fluctus in magno discrimine versor, licet alas contractas habeam, denti bus tamen frendent in eos, qui suis consiliis aduersabatur. Operam dato vt liceat venire ad vos. Sunt mihi aurate aule, magalibus incultis per similes, extra principu & magnoru viroru com mercia. Per incertam preterea fama audio habuisse te nescio quid ab Italia de rebus Mediola nensibus & Gallis, erit gratissimu intelligere abs te quid rei sit. Vale ac me silialit anno re prosequere. Ex Valleoleto idibus Nouembris. M.D. XXI.

Vianefius Protonotario Petro Martyri Regio senatori.

Optime Martyr, q; te fortuna quietu sollicitate suadetq; vt tuis relictis studiis, quibus nra il lustras tepora, q; apud nos geratur curares: quid fiat percudaris. E sur, potat, ludif, dor mitur, metitur, publica obtuioni traditur. En septe verbis quid agat expressi, & satis abunde quide: de te vero quoties metio fit, ridet ac delectat, qui te amat, nō Desiosensis Cardinalis. idem & Ouetēsis antistes, qui regu senatus habenas moderat, tibi amicus. Delector & ego, ti bique, q; optimo in loco, ornatissimo in atrio quiescas, inuicemus, procul ab annoae carita te, ab horredisq; motans frigoribus, quibus vrgemur, fere obfessi, ob itinera corrupta ppter alluues, adeo vt nulla comentuu copia ad nos qat sportari. Obmunt caeno venire ad nos teta tia sarcinaria sumeta, quoru ia sunt referti cadaucibus capi. T. L. Ego si cupis instanti ad nos ve nito. Videbis q; cito tui te poenitebit cōsiliu. Ego vero me cū Lingo delector, & cū nostri me te

det seculi, legēdo in illius quasi vltio temporibus. Sic honesto in ocio meum preterio lat quū. De rebus Italis hoc est referēdu. Tabellarum in horas expectamus & solliciti viuimus, quid fortuna statuerit audire cupientes. Carbonellus curforū magister ex vrbe appulsi est Barchi nonam. Is ad me longam dedit epistolam. Quae ad negocia pertinent pretermitto. De rebus Mediolanēsis caput insertum habeto. Audi loquentem ipsum. Cum ascendere nauim cura rem, secundo expectans ventos, in ciuitate veteri, perlatum est: rumore sparso per oppidum, Mediolanū, Gallis profligatis, in nostrorum esse potestate. hec ille ydiomate Hispano, tu a me latine. Quando quid particularis habuerimus id habebis. Vale & in me amando te tui sis mitem presta. Ex vrbe Victoria quinto nonas Nouembris. M.D. XXI.

P. M. A. M. Eidem Vianefio nuncio.

HAbui tuas literas, quibus vt maneam suades. licet moleste feram q; absim a vobis, tuo tas men consilio & purpurati nostri Dertosenis iussui parebo, quoad ex placida genitrice in noueram conuerfa, res nostras in melius fortuna conuerterit. Quae post concessam nobis de Gallis victoriam, in Nauarra quo caena illa mellita, in fellitum & cicuteum desineret marginem, amissa vrbeula nostra Fonterabia, vstrum id fuit fortug aucupium, ne vnaq; sub eius capture occasione, Gallus & Hispanus de pace queant cogitare. Proh quot vultus a, Fortug aucupium. proh quot intermitte paratur. Nitetur Hispanus suum recuperare vetus municipium, ad im petus Gallorum reprimendos antemurale validissimum. Sustinere Gallus raptatum conabatur. Concurratur vtrinq; frendentibus populis. Gallia turae ingentis acceptae in regno Na uarrae oblitū, hanc nostram alapam exiguam magnificient q; festuca nobis in oculis le putant hac via seruatuos. de bene vertat. Vale ex Valleoleto quarto Kalendas Decēbris. M.D. XXI.

P. M. A. M. Fernando Vega magno Castellae Comēdatario.

QVae apud vos agant in fortuna rota rotante, vellem per tuas intelligere, vt per alienas mihi significantur. De me autem hec habeto, in insigni oppido & auratis comendata ri Ribera atris, nostro Dertoseni Cardinali subente, vobis errantibus, pedem dixi. Videor tamen in incultis mapalibus & horrendo secessu vitam agere. Quam difficile ac durū sit in curis educato & senefacto, sine cursalium comercio viuere, a te ipso coniecturam facito, qui ad suasas Creusam ac natos, illis etiam dulciores filias plures, inter grata vireta edefq; mar gnificas ac tuas, ex diutorum favore diuiteras, blandimenta ista hec omnia vitāq; tranquillam reiecitū, vocatus a Marte ad infestos labores & vrgentes erumnas, per casas humiles alienas, va gus pererrans. Sentio quae scribam. Vobiscū mallem deserto in nemore versari, q; solitudine hanc ferre. Iussit Dertosenis noster, per plures suas, ne de motu cogitem, donec vestra classis procellosa agitata ventis, portum capiat. Pareo, licet inuitus, saluti & comodo meo consulenti bus. Tu vale interea, & me solito debitoq; amore prosequere. Ex Valleoleto quarto Kalen das Decēbris. M.D. XXI.

P. M. A. M. Ioāni Ruffo Archiepiscopo Cusentino.

TEmeas habuisse, sed raras inquis, crebras ego scripsi, vel temporum iniuria fuerunt in terceptae aut vagantur. Quod Abbatia sancti Gratiani illius oppidi Aronae Verba ni lacus portus & speculariae turris, tantopere titulum cupiam, ne miteris, quanta sit so li natalis vis, non te latet. In eo sum oppido, vtero gestatus aliunde, natus & altus a teneris, vbi autū genus meum Anglerienae possessiones & domos habebat ac praedia. Dum puer essem, vidi locum illum, diuino cultu splendentem. Allegatione mea Veneta, mox Babylonica pa triam visens, illius templi facētis ruinam, & diuini cultus explosi calamitatem deplorauit, ex ce cratusq; sum tantae impietatis voraces autores onocrotalos, qui neglectis deo & celsitib; om nibus, templum iacere dirutum & diuino cultu splendens. In cultus crudelitatis auarē vndictam, e multis eius familie Ferreria, Mediolani inquilinae, fra tribus, iam quatuor in tempesta morte obierunt, peribuntq; ctra senefctam superstitēs, Card nalis Hipporrigenis vulgo Hūmbrea per ambitum eneētus, & frater eius Vercellensis episcopus, qui directionis eius reuideo non magis consulunt q; priores eorum fratres vita funt st. census illos deo dicatos, ad prophanos vsus raptat in presentiarum, ipe stat in fratris obitu alter, habens regressum vt nefarie rem deuoret, quando frater reuiserit antra tartarea. Nec in mures tamē audio ab fra celsitū Gratiani filini, Carpophorū & fidelis martyru in abbatie an gulo iacentiū, euafos ambos, q; Cardinalis ipe iam in ethicam incidit non Aristotelicā, la baturq; paulatim ad interitum. Episcopus vero regressarius frater nephario heres, in famē pu sularum morbo grauatur. hec volui ad animi mei, tam cerberae sngluute turbati, lenis me re ferre. Vale ex Valleoleto tertio nonis Decēbris. M.D. XXI.

Hona ab Italia.

Dec. xlv.

Dccxlvi

Abi moiet aut.

Separatio.

Dccxlvi

De abbata Bron.

Quanta sit vis patrie.

De duos croalis.

Ferreri crudelis. Cardibim bica.

Inuectia in Ferrerios.

Cardi. eti cus.

Dcc. xli viii

P. M. A. M. Marchionibus Bellecenti & Mondejaris.

Q Vae a Belgis & Cesare nostro afferantur, accipite. Vtri vestrum bellicos apparatus de derim, decidite memoria, am bobus arbitror. Successus per insaufia media fuere solites. cum exercitu per Gallicas terras Cesar gradiebatur. Oppida subegerat obiter pleraz. Massera occurrit municipium. Illius expugnationi fuit consilium infidere. Sero tormenta sunt deuecta, quorum erat credita cura cuidam Belge Terramunde dicto, Cesaree domus veteri familiari, tempus labitur. Nouem ber Boreales illas regiones fatigans, adest, tum rerum penuria, tum frigore multum perierit, debilis factus est exercitus. Neq; minus hebetatur ex Fracisci Sichiui cuiusdam peditatus pretoris infida, qui dicitur quotidiana fuisse suffus raturi stipendia ad milia quindecim. Impunitum tamen illum, licet in facinore deprehensum, reliquit clementia Cesaris. Vt breuibz absolua, res Cesaris ad id extremi deducta est, vt e militum quadraginta militum numero amplius facto censu, Gallo rege ipso ipso cum exercitu numerofo aduentante, vix millia sex reperta fuerint, quae arma caperent, Valentiana oppidum Cesar incolebat. fuit coactus, neq; sine rubore terga vertere, Valentianamq; deserere. Sed audi q; fallax quaq; incertus bellorum situentus. Gallis stantim incitis nostris ad millaria tantum distantem traiciunt. Valentianam versus tendunt. Itobusiam cum paucis. Cesare iam absente, comes Nasauti vnus e proceribus Belgicis, pretor exercitus, hostibus offentat sese, tormentis inuicem, neq; sine nostrorum damno maiore, se percussit. Palus vadosa tamen occurrit. Nebula erigitur, quae prospectum abstulit. Index tam Nasautus mouet acies, quo, no vt certet, sed in tutum se recipiat. rei nouitate deceptus est Gallus. Caesareas copias esse integras, q; ausu fuerint occurrere, arbitratus est. Nec credidit exploratoribz de dimissione hostilis exercitus, ex suorum ducum sententia regressus est, frendens dentibus. Non desierunt e Gallicis ductoribus qui regi persuaderent niterentur, vi stormam fore in manu positam, si procederet. timidorum valuit consilium. occasionem exituorum nutu, oportunam Gallus rex amisit. de vniuersa Cesaris autoritate, deq; suis statibus a sum erat, nisi Gallos deus obcecaisset. eo puncto preterlapso, in deterius ruere res Gallicae coeperunt. Torna cum Nerutorum ciuitas illustris, quae suppetias expectabat a suo rege, diffusa & spe sua frustrata, parua vi pressa, sese dedit. Octoginta tormentorum vasa, cum suis liliorum stematibus coflata, exere Cornitiaco lucidissima, praeter ceteras munitiones, ad ciuitatis illius tutelam impositas, Cesar adeptus est. arcis praefectus & ipse de suppetiis amissa spe, idem intra diem quindecim facturus se, quod ipsa ciuitas pepigerit. Eodem fere tempore, Mediolano Prospero Cornumna Romano principe duce, Gallicos expellunt peditatus, ductore Marchione Pelchariae Neapolitano proceri, Hispano a maioribus, nec preteribo Cardinalem Medicem Leonis Paepatrielem, fuisse tam preclari facinoris partem non exigua, & consilio & virtute bellitica valere aiunt, Patriuelfq; sui pontificis copias & Florentinas contra Gallos missas, in fauore Cesaris gubernabat. Ducem statim fore Mediolani Franciscum Sforciam Ludouici ducis ab Heluetis proditi filium: fuit & Protonotarius Garaciolus apud Cesarem in Flandria nuncius apostolicus non paruo adimento, qui Cesari iam cedenti suis Belgis de pace vel saltem de inducitis annuendis cum rege Gallorum consulentibus animum prestitit, ne id fieret, deditq; operam vt peditum quidam numerus cogereur & mitteretur in Italiam, ad augendum illum exercitum, est opinio no vulgaris, rebus nostris fuisse prouisum, cum exiguis illis vix quattuor millium peditum suppetiis recetibus, quae alias forte deperissent. De Cesaris vero necessariis Mercurinus a Gattinera magnus Cancellarius fixo semper stomacho fuit, ne Cesar vilo pacto Gallo regi fidat, nisi vires eius strauerit, hic & primus fuit, qui Capri eius, de quo satis alias, artes auaras fuit ausus infringere, Cesar suam oscedens digito pernicie, si Capro crederet vltra. In Mediolani Captura qua alias vobis latius significabo, Theodorus Triumltus, magni Triumlti vti fun et frater, cum Venetorum copis fuit profugatus & ductor. Capti & Gallorum alii pleriq; Marcus vero Antonius Colina Gallicorum & ipse ductor cataphractorum istu globi ex fossis Mediolanensibus iaculati, sectus est in frustra. Valet ex Valleoleto Idibus Decembris. M. D. XXI.

Franciscus Sichiuius

Heritiga Cesar

Gallie Rex Gallus

Obcecauit Gallus rex

Zornacum capitur

Mediolano pellitur Gallus

Franciscus Sforcia dux

Suppetie contra Gallus

Ant capto Mediolani qui peripit

Dcc. xlvi

P. M. A. M. Mercurino a Gattinera magno Cancellario.

EX oppido Calesto manus Caleto, a quo fretum illud Calestum nuncupatur, habui ab excellentia tua literas, meo spiritu iucundissimas, q; elegantes, q; latum cartae campum impleuerit, & vestrarum rerum, quas ego scire cupiebam, ratione amplam mihi prebuerunt, magnificandiq; amoris tui per seueratq; fuerint indices. Snt literae Septembris vigesima datae, in respōsum mearum q; praeter precedetes multas, Florentis Matti calcem tulerit fecu: venerunt

autem mihi ad manus, quo tempore glacies rigentes sub caminis nos constringebat infensos. Scripsi plures alias, de quibus nulla mentio. Procellosae temporum varietate acerbenda est. Laudas q; dei intercepta leuiter populari eruptione, sub faustis Cesaris auspiciis, cuius audito folu nomine, tot concreta nubila facile sunt dissoluta, fecerim te certiore. Taxas vero q; de prostrata Gallorum insolentia tacuerim: tuam ego in hoc incuriam accipiam, nisi negociorum ingentes moles ab hominum memoria tolleres. huiusmodi solere adinaduertere. Si mese Maio fateris meas esse datas, quo pacto licuit rem nominare. Kalendas Iulii peractam significare: Somniatorem Daniëlem aut Iosephu Iacobita vele, prophetais alique officia me oportet. Detinuit & mihi calamū, ab hacq; liberabit cura Cardinalis Dertolensis & gubernatorum Collegae: etus diligetia, q; ad Cesare, vbi primū casus euenit, celes miferit eū literis curiores Praerita fuit ea, ex alia praesenti abeat. Audio multos apud vos perhiberi animum, q; tūc stragis rabiem, in fontis Rabiae capturam, Hispaniarū terminū trans aquas in Gallia cadentes Galii expleuerint. Quod illi esse tenebras arbitrantur & pallent, ego lucem existimo, putoq; fore perniciosum Gallis, quod ipsi honorificū et vtile futurum credunt. Fontem Rabiam vltormentorū, virtute virorum haud quaq; quia patuit eis campus apertus, nobis accessum prohibentibus posse ferre suppetias, horridorū montū anfractibus, rapuerit. Qui forte de fides esse itū ptenio crure dormitassent Hispani, ex hac alapa tenui expersicerentur in Gallorum latam pernicie. Quando naq; sobrietas Hispana saturata Gallicae fuit obuia, quin Hispani, veluti puluerem typhonibus agitatu Gallos contriterint: Expecta parum per. Ad huius feralis tube clangotem, q; Gallica temeritas ausa fuerit Caselle fines comaculare, vniuersa concurrebat Hispania. Imperatum est a gubernatoribus, vt hyeme durate, seruantem se ad nouū ver presto sint. Acuit in cote veluti aprī, Venere impellente, nauaculas Hispani, labra mordēt ac sub caminis mandunt spūnas, tauris tratis toruiores mīgunt, Regnum integrum Gallis abstulimus, & opprobriū illud cum ingenti iactura parui faciunt, q; autem nobis in ipsa Gallia oppidulum saluis nostris omnibz & signis protentis per eorū acies agmine composito exentibus rapuerit, gloriaur. Neq; Hispani quidem cōtentū vtiunt q; regnum sint adepti, oppidulū autē amiserint. His omisiss, quo vultu a Castellanis bellorū neruos ad vindictam praedaa Gallorum vngibus redimenda postularēt? nisi occasione hanc praeparatam haberētis. Spero ex hoc saltu, Gallos tamen sibi calamitatem reportaturos, qualem debet Christianum genus omne desiderare. Est namq; Gallis arma tenēbus impossibile, Christianorum quēq; posse quiescere. Iam Vale. Ex Valleoleto, Pridae Kalendas Decembris. M. D. XXI.

De somniatoribus

De somniatoribus

De somniatoribus

De somniatoribus

De somniatoribus

EPISTOLARVM

PETRI MARTYRIS A. M. LIBERTI GESIMVS QVINTVS. AN. NO. M. D. XXII.

P. M. A. M. Marchionibus,

EO Pontifex, audito Gallorum profugatu, & Mediolani ducatus ab Moris Leo eorū faucibus raptura, pre letitia dicitur in febrim concidisse. Breuē vobis aie, motus est. fite hac an illac desino iudicare diuersi diuersa sentitū, & loquitur, obit Leo Papa. Spareriant per diuersa pontificatus purpurati electores. Spe consiliati procurrunt, conclauatur. Dni disident. Alteris se iugis consiciunt. Iulium Cardinalem Medicem Leonis patrielem admittū ad suffragia non debere, q; spiritum esse dicit Volateranus Cardinalis genere Soderinus eius concitus, sed ob dicitur iam factione inimicus, in publico consistorio concionatus est. E contra qui Iulio Medici fauent, Soderini Volaterani de inimico iurgia & cōtumelias non esse audisse. De Medice multa proponūt, laudantq; ingenio pollentem ac rerū experientia clarum predicant, q; q; diues ad exhaustum Pontificatum redimendum aptus, & Florentinam rem publicam in manu habeat in presentiarū, & in ecclesiae vinculu illam sustineat, in mediū adducit. Legitimum praeterea non spiritum esse arguit, q; Iulianus pater eius, priusq; moreretur, Iulio Medice genitrice, nobili genere ortam, i vxorem admiserit cum liber esset. Ita Soderini

De somniatoribus

afsectam acusatorem fecere irritari. Parte alia Bernardinus genere, uti nostis, Caruialis, collegit decanus ebullit, speratus feruida, sperans quod non assequetur unquam. Coluna, quod Romanus sit, non desperat. Ceteri tamen hypocritae, tum corruptores, diuersis itineribus legem amantibus strictis adorant amplexibus, & iustitia sibi pallentes aucupantur. Ita per dies multos Petri nauiculam exagitarunt, alter in alterum spumosis labiis iacula torquentes. Spiritus tandem factus ab ipsis, per missam celebrationem verbis inuocatus, voces eorum, de animo nihil curans, dicitur auduisse. Per nuntium ad hoc missum perlatum est, Cardinalem hunc nostrum Dertofensem, a Cesare abeunte gubernatorem relicto, fuisse ab eis, quod raro accidit, absentem electum, nil certi ad huc, nisi tamen ego per dispositos equos a meis familiaribus. Lopicum Sa maneci adolescentulum, cui dum puer esset Cardinalis ipse applaudebat, dedit ad eum epistolam huiusmodi. Cardinali Dertofensi Adriano Traiectino Electro Pontifici.

Appetitus Cardinalis.

Papa Dertofensis.

Epistola ad papam.

Manus haec tenens, pedes vetante Leone, minime deosculabar, pedes nunc labo, Leone ad suos per os confedente, tuque sis in illius sede fuisse, Petri nauiculae fluctuant gratulor aperte. Antea Beatitudinis debea, ambiguo vagor studio, labor est labori additus, non laboranti tranquillitas. Multos arbitror ad suae famae vitaeque celestis iacturam, culmen id rerum assecutos fuisse quod artibus a recto distatibus egerint. Beatitudini tuae uti arbitror, seruatum est ad salutem. Quandoquidem per caligatum Simonem illi, postergato Petro, nudis pedibus ambulante, scaela illius summos gradus adepti sunt. Tuam vero Beatitudinem Petrus ipse, non pollicitis, non largitionibus, nec licuit quidem, quia absens fueris, sua sponte delegit, prior locus, in horum regnorum gubernatione cum collegis occupatus breues expetebat meas. Noua ista moles breuissimas exoptat. Valeat feliciter tua Beatitudo ante cuius pedes prostratus humilem commendationem dico. Haec sunt quae in presentia rotant in vario fortune curru, quando nuntius regredietur habebitis plura. Nunc valete ex Valleoleto. vi. Kalendas Februarii. M.D. XXII.

P. M. A. M. Fernando a Vega Castellae Magno Comendatario.

Decretum Consistorii Sacrae.

Redi ad te multas, ex quo Victoriam urbem incolitis, accepti nullas, nullas posthac habebis. Siue te incuria premit, siue desidia occupet, vel Pontificia necessitas extollat a deo, ut si haec tenens rationem de me habueris tenui, nunc nullam, a culpa non te habue rit Egeum Ioni mixtum pelagus, quin icideris in leui polliciti crimine: promissisti namque saepe numero te, si abesse minus, fore mei memorem per crebras epistolas, caperem raras, quod nullas in quo esse animo ferendum vetus iubet consuetudo, ea praecipue Monzonensis, in qua dum usum Regnorum Aragonicorum curae agitantur, Decem Ciceronis orationum enigmata tibi enodauit. Ex Valleoleto sexto Kalendas Februarii. M.D. XXII.

Decretum.

P. M. A. M. Magistro Theodorico electi Pontificis a secretis. Ostendet tibi arbitror electus noster epistolam, quae ultra id feram nescio. Vobis familiaribus gratulor, quos ille facili nutu euehe tad summos titulos. Qui a vobis veniunt inuicia esse itinera percrebris, imbris obruique ceno sarcinaria sumenta conqueruntur. Missi propterea, non ius ad vos. Tanti nuntii afflatu primu raptare me praecipitem debuissent inquis, non inficior quidem: sed quid utilitatis meae vitae discrimina sub tali etate plusquam sexagenaria nec bene valida potuisset afferre? quia praecipue de Pontificatu nihil certi vos habuisse refertur, sed per incertum quaedam nuntium sine Cardinalium literis fuisse id deportatum. Lupulum, cui dum puer esset sua Beatitudo saepius est eblandita, expestabo. Sequar imperata, Valeat interea. Ex Valleoleto quarto Kalendas Februarii. M.D. XXII.

P. M. A. M. Marchionibus.

Decretum. Delictis Caesaris.

A Caesare literas habemus ad senatum, rationem illis praebet vniuersi discursus cum Gallis, quae omnia iam vobis ego significaueram per praemissum nuntium allata. Restat scire tantum Toracenensis arcis praesidium, deficientibus, intra pactum terminum suppeditis Gallis, arcem dedidisse. De munitionibus & tormentis habitis & quantum suis Flandris statibus, habuisse cui tatem illam insignem conducat multa refert. quod sit earum omnium vterque & viscera, circumdant, n. illam vndique, veluti foetam pulli gallinam earum terrarum oppida villaeque. Capite alio narrat, uti praeterit mensis die decimo nono Galli fuerint expulsi Mediolano: Pollcetur autem sua Maiestas, fore se circiter huius Februarii mensis calcem, in Anglia exitinere ad nos, quod se vehementer optare significat, hortatur ut interea cura diligens habeatur de regnorum quiete ac iustitia obseruanda. De nouo Pontifice nil ad huc certi habemus. Dies agitur quindecimus a mei familiaris discessu, qui uti relatum est per equos dispositos Victoriam, ubi morantur gubernatos

ary Zornae ad capitur.

promissio ad venus. Caesaris.

res, petiti intra horas quattuor & viginti. Detinetur ab electo ut arbitror, cui est gratus, Donec ab collegio Cardinalium literas habeat. Interea scito allatum esse nobis Emanuelem Portugalicum regem obisse, Leonem secutus est Pontificem, quo caelorum portas, a tergo caelos aperientis, patentiores assequatur. Mira semper de Rege illo dicta fuerunt, quod iusti & recti amator effectus quod bonus & integer ac religionis obseruantissimus. Valete, Ex Valleoleto quarto Nonas Februarii. Millesimo Quingentesimo Vigesimo secundo.

P. M. A. M. Eisdem Marchionibus.

Ecce, quae vos suscipere liberet, epistolam. Familiaris meus ab electo Pontifice regressus est, odo decim illum dies, ne vacuus rediret, electus detinuit. Consistoriales literas affert de electione, cuius haec sunt sensa titulo praesente huiusmodi.

Aliere consistoriales.

Reuerendissimo in Christo. P. Domino Adriano titulo sanctorum Ioannis & Pauli. S. R. E. Presbitero Cardinali Dertofensi confratri & collegae nostro Chaussimo in Romanum Pontifice nominato.

Titulus literarum.

Circumstantibus praetermissis, epistola continet: Cardinalium collegium, attenta huius nostri Dertofensis etate, doctrina, rerum experientia, & morum sanctimonia, in Romanum Pontificem vniuersim elegisse. An exanimio id fecerint, ille sanctus, quem ipsi se in vocat se aut spiritus, diuidit Ego autem quod ex vario relatu pcellosos corti affectus intelligo, an vniuersim ambigo, & an sibi quisque maluisset, scio quid credam ego, qui decimo veritate Romae, de moribus illorum didici portuicula. Illis hoc loco accidit, quod in fabulis de Pardo ac Leone super agno raptando scribitur, fortibus illis alterne se dilacerantibus, ex transuerso quodcumque quadrupes iners aliud prede se dominum facit. Tres autem se missuros Cardinales, qui eum ad urbem comitentur, ad quam, utque celerrime properet hortantur. Roma Italiamque tota alias ruituras, scribunt. Inuitus discedet, Cesare non viso, qui scripsit ut eat ad urbem, sub cuius nominis vmbra intelligit rem adeo nouam, ut absens eligeretur, emanasse. Ioannem Hemanuele, Caesarem oratorem, iure credendum est huic electioni non desuisse. ex longa cum principibus rerum experientia, discordibus praecipue, nouit quibus artibus sit agendum. De his satis, quid ad me Pontifex ipse rescripserit, accipite.

Comparatio de pardo ac Leone.

De Hemanuele.

Papa epistola ad auctorem.

Domine Martyr, literas vestras congratulatorias de nostra in summum Pontificem electione, ante aliquot dies accepimus. Sacri Collegii literas Lopicus vester voluit expectare, propterea non fuit prius responsum. De gaudio vero circae quae deo disponente facta sunt, nihil dubitamus, utpote quibus iam inde amulto tempore coeptus sit amor vester erga nos. Sed ut vos de honore summo, nobis vltra oblato, letamini, ita nos onus annexum exhorrescimus, atque vti nam illud nostris infirmis, in alios robustiores humeros, deo inoffenso recedere possemus. Qui onus impositum, vires ad ferendum suppetat. Martyris nostri semper erimus memores. Actate vestra grauiusque imbris cadentibus consideratis. Vobis consulimus ut alibi veniendi nos salutari, absineatis, quia speramus fore, ut nos in Castellam vobis propior recipiamus. Valeat interea feliciter noster Martyr & pro vobis dei orare memineritis. Ex Victoria urbe duodecimo Februarii. Millesimo Quingentesimo Vigesimo secundo.

In calce epistole manu propria subditum. Vester amicus ut ante. A. cardinalis Dertofensis, electus Pontifex Romanus.

EN ergo qualem Pontificem habeamus, quodque sit de nouitate admirandum, iam intelligitis. Scripserunt ad me, vna quotquot Pontifici adherent, ut properem suadentes. Priores partes & honoratiora loca primis accedentibus esse parata. Sero autem seris inquisunt, qui tarde seminat tarde metiturum autem. Haec illi vno tenore. Ego vero, qui iam extremos vitae margines sexagenario maior, perambulo: affectus illorum derideo, laqueum fortunae porrigo, & in medium fecerit ausus. Aquinate vinguem, ostendo. Dies hominis esse breues nunc nascentis, breuissimos fore meos dico. Viuere neminem, qui a futuro pendeat, respondeo. Bene illis profuit suscepta spes, sanctae Pontifici superadditi labores & cura. Iturum me polliceor, tantum ut salutem, quado per temporis infensum comodum licuerit, quo vero mihi Pontifex ambitionis fumum adaugeat, neque pedem moturum, quod satis est ad eam quae potest in humanis optari felicitatem, Fernando & Heliabatha Catholici reges mihi reliquerunt, quae mediocrem vltra statum hunc meum, fortuna elargitur, ad possidentis iacturam & animi procellas magis quam ad quietem impartitur. Ergo vos qui gallinarii esse albarum filii, arbitramurque vos felicioribus oculis esse natos si rite consideraueritis, nihil magis vos, neque Pontifex ipse, de vestris fluminibus exorbebitis, quam

Meride as ros.

no vinit d pcedera futuro.

si multa possidet as fligitur.

ego vel alius quiuis, modo contenti viuamus de nostris fonticulis, iam epistole modum excessi. Abscindam alias, & epistolio vos contentos efficiam. Valete, Ex Valleoleto idibus Februarii. Milleesimo Quingentesimo Vigesimo secundo.

P. M. A. M. Archiepiscopo Cusentino.

Dccclvii. Adagia in Cardinales.

Qvod spiritus sanctus, istorum purpuratorum precio vel alias retortis itineribus erecto rum preces audierit, ab Simonisq; vnguib; affluetis, illos in electione ista liberauerit letamur. Vbi ego nondum hominem, vitam quando imbres defuerint, qui grauitur perurperunt itinera. Nec accessum differre displicet, quo figam hac mora, in auarorum & ambitioforum animis que quisq; de se cognoscens, in alios coniecturas torquent, a meo esse aliena iudicio. Ut scilicet a Pontifice sperem addi meae tranquillitati vel pusillum posse. De caetero, quia tibi Gabriel Merinus Bari Archiepiscopus, Legionis episcopus vna, est amicus, rem praclaram ab eo gestam referre intendo. Quod turbidam donna Maria Pacheca, iugulati Padillae vxor, miseram Toletum urbem, in summam Caesaris facturam & dedecus cunprimoribus quibusdam retinuerit haften, intellexisti arbitror. Ex Pontificis & collegarum gubernatorum rogatu, is Toleti pacti studens agebat. Per vagos & facinorosos farios, habenas eius urbis regentes in vite discrimine diu versatus est. Ambagibus posthabitis, quo die Beati Blasii solene celebratur, quid fortuna esset latura statuit experiri. Toletanorum clerus a perditurum hominum iam premebatur infortunia. Ad illorum templum semispoltaueraut. Necessitate stimulat sacerdos Archiepiscopus elligunt inducem, pro ditarmatus, boni sequuntur. Pugnatum est acriter. Dominae Mariae domum & vltimam angusta tormentis fulcieran. vici tandem fuerunt, ac discedit. Aufugunt, qua Domina Maria cum eius sorore motis acuti comitissa per fugerunt, necitur, in Portugalliam arbitrantur. Quiescit tam tandem tua amici opera iuscelsa illa ciuitas. Ad alia Pontifex se accingit ad iter. Idem Cesar suadet. Se magis isthuc sua opera q; in Hispania indigere scripsit, equum est vt eius accessum ad vos desideres. Speramus fore vt sui peccatoris tibi sit fides aperiturus, quando quidem, dum apud nos fuisset, eras eius anima, tum discessum agerit me tulit, libentissime receptum suscipiet. Secutus sum nec ne, adhuc sum dubius. Quod Don Ramon a Cardona prex perierit, regula est generalis, que nullam patitur exceptione: quod in gloriosus nulliusq; preclari facinoris in tanto magistratu fuerit autor, vnde possit ab obliuionis iniuria presertari, sui affines collachrinentur. Anobis. Plebeus quidam mechanicus. Vicesitius Perez miseram Valentie ciuitatem cum facinorosorum sequela, trahebat precipitem. Capus iam tandem fuit, & meritis per mille suppliciorum genera poenas luit. Nec propterea sopitur adhuc cotago illa popularis. Immo & Aragonie Regnum fere infectum ea peste prolabebat, nisi sua prudentia Don Ioannes Lanuza prorex isset obuiam, facinorosus eius tanti mali excitatores, tum astutus forti manu profrenens. Iam Vale. Ex Valleoleto sarcinulas colligens ad Pontificem iturus decimo quarto Februarii. Milleesimo Quingentesimo Vigesimo secundo.

De archiepiscopo Barri. Dona Maria Pacheca.

Spoliatio templi Toletani.

Don Ramonus perit.

Ramus Lanuzae.

Dccclvii.

Occupata Xatua.

Pupus regulus.

Quid proregerit.

P. M. A. M. Magno Cancellario. Hacc ad vos attinent. Hispania, vt stetit iam tandem pr omittis, de aduetu desiderat. De reb; Italice nihil ad vos ego, quia piores estis. De nostris in fortune tabella, Valentini excutitur regnum. facinorosos quosdam deprahensos prorex punit. qui sociorum exemplo indicium timetes auferunt, occupato Xatu municipio, vbi Castellum est illud ingens, afflictorum principum receptum, & in presertiarum ducis Fernandi Calabri domicilium non electum coacti abula celebrat predonica fex illa, regem sibi elegit, audetq; circuncincta omnia infestare. Pupus electus gregi male coposito perit, suis se carminibus effecturum vt proregis exercitu solo suo prospectu si veniret arma de manibus caderent. Credit populus oppidanus, tributaq; sibi ad milites alendos imponi passus est. Hec sunt opprobria & ludibria que crebre fecit deterentq; nisi Caesarem adduxerit. Integros profigarunt duos tam exercitus nobilitate facinorosi. Dum hac in pluteo apud me adhuc moraretur epistola, perlatum est Don Dico Medocum proregem ad milliare tertium ab Xatua, in aluo fluminis vnus, apud oppidum Canales nuncupatum, ripa latentem, ex insidiis cursores equites leuis armaturae misisse, qui Xatinarios vagos ad certamen lacefferent. Decepti farios exeunt, sequuntur prouocatores. Cadunt in insidiis. arma non decidunt nisi e manibus, vt Pupus ille praestigator dixerat. Primum ipse auferit e sexcentum pedibus & equitibus quadringentis circiter, tertium a tergo in nostrorum parte mortuos & captos reliquerunt. portis iam clausis se continent. cito labentur. Perempti & ex proregis pleriq; vt prorex ipse ad nos scripsit. Iam se deceptos oppidani sentiunt, & peruicaciter pccant. erigere tamen adhuc non audent caput, a profugis hospitibus pressi.

Est aliud dolendum, patientis thorace indulto. Ex Hispaniola vnionibus & auro saccareisq; massis & cassastilla, nauis vna nostris littoribus iam appropinquabat onusta. Pyrata Gallo nomine Florinus in prospectu nauim adortus, expugnauit, accepit. Ea preda sapidissima pellecti, nil tutum a nobis relinquent, quia praecipue Don Petrum Boadillam, qui sua classe cre dita e sancto Sebastiano euecta, terrore Gallica omnia littora replebant, naufragio cum ceteris comitibus perisse intelligant, vt coclea sua cornua, vt aliqua succedete, contrahit, ita suos animos suasq; facultates a littoralibus locis ad interna cuncti, Britanni praecipue, remittebant. ph quarum inco modum molestie nobis est illius classis naufragium paritura, qui hostes, ea fauente, premebamur, premebatur prope diem ab hostibus, quando senserint se, nullos obices obuia habituros. Neq; n. nobis est in presertiarum classem alteram parandi. Libentius dulcia, si dulcia emergerent, q; hac felicitate tibi significarem: quae tempus affert ea capimus. Ex Valleoleto vt ad Pontificem proficiscar petalamus, decimo quarto Februarii. M. D. XXII.

Boadille classe.

Exclamatio. Hanciuisti.

P. M. A. M. Electo Pontifici.

Dccclxi.

Reditu Lupi quondam, tunc ob lanuginem iam pullulantem, integri Lupi, a Beati tudine vna nulla est hora quae non sit mihi longior anno. Accessit ille cum felicissimis literis idibus Februarii. Postero die licet aliter imperatum attulerit, iter cepti summiq; alluionibus & tepetuosis nimis interclusus, moror in via. vna interea Beatiudo presertis epistolae latorem, sui heri Archiepiscopi Cusentini nomine, lecta fronte suscipiat. Pontificatum vir ille, veluti auro in totque gemma lucida, exornabit. Manu nuncq; consilio ac prudentia, vix agnosco virum, cui cedere debeat. In sacro vte Beati tudinis peccare arbitror de illo ratione esse, a longa experientia conceptam, qualem eius excellentia promeretur. Claudio propterea ritum labi exoptantem. Burgis ob crepitantium imbrum rabiem, veluti tetra carcere inclusus moror, mitem horam aliquam expectans. tertio Nonas Martii. M. D. XXII.

P. M. A. M. Marchionibus.

Dccclxi. Amicitia vetus cum papa.

Pontificis electionem, qui me a suis fortunae cunabulis, id est ab oratorio minere a Caesare puero, ad auni eius catholicum dilexit, assisti semper oblinguarum carentiam, nesciebat enim praeter latine proferre quicq; aut aliam intelligebat e nostris, comes & interpres ac negociorum director. Quid ego egerim percunctamini. Caeteris omittis partibus, audite vt verum fatear, obseruabam virtutem diu liberat, & virtuti eius inuidebam: Sed vnus effectus est, vt seruum in inoris facio, estq; in miseratione inuidia commutata. Si est ita vt mundus hic erummosis laboribus plenus & lachrymarum sit vallis, si mille discrimina in horis faciat, qui de suis his serculis plura consequetur. Calamitosior erit, licet populo prodeat phaleratus, beatumq; esse in clamantem vociferatores adulandi causa. Maiore igitur miseratione dignus, quando quidem in hac lusoria tabula sententiam integrum est affecutus. Hoc vno poterit gaudere ornamento, q; non per luxum aut largitiones, non per iniqua promissa vel amicitias alios, precum aut preciorum euectuse est. Missa hęc omnia faciam, ad eum fore accessi, nec libens quidem id sero, ne vani, ne avari, ne tandem amici, siuo am bitionis aut flammato avaritiae studio trahant in meum arbitrarerentur. Pudor tandem & pontificis familiarium & amicorum ltere me impulerunt. Die quarto decimo Februarii sarcinulis collectis moui ex Valdoletto, vbi felices & tranquillos egeram in aurato atrio, sub turbidulis infanentis plebecule motibus, menses sexdecim, hortensibus delictis & fluctibus temporum describendis intentus. Non ante vndecimum Martii conspectum Pontificis adiuui, & id quidem hora octis tertia, prope iam manq; eu propior essem, quia discessurum Pontifice altero die viatores obuii mihi retulerat. Ante lucem atrium in eo, id erat Beati Fracisci cenobium, exorienti Aurora prodit e cubiculo, vt est moris a iuuentute, rem diuinam celebrauit, his petatis, pedes illi osculaturus sterno me, pedem porrexit cruce sulciturum. Subleuato veteris amictusq; memor eblanditur, quid Martyri suo imperet percunctor. Lucronii, quo erat iturus, exitu mere se disturum que mihi expedirent edixit. Biduo Lucronii moratus est. Bis illum allocutus sum. Vt ex verbis eius colligi potuit comitem ad urbem me voluisset. In Castellae regnis, vbi aetatis meae vltim omnem consumpsi, vbiq; mihi ex nouis orbibus ab Hispanis repertis, vitendi apud posteros est prebita materia, me obsecuratur obtuli. Mutare nunc terras, vt gente semio, durum mihi fore praeposui. Se cogitatur ait, me non sturum tacui. discessit ille cunctis obuiis a fronte benedicens, regis ego sum illi terga vertens. nil vltra salutato, aut venia petita, ipsi soli benedicens, ac miserans ab occipite. Vltoriam urbem apud gubernatores inhabitabo. Si quid agendum in re aliqua vestra emerget, amantis pceptoris & in rota fortunae obsequentis ministri officio fungar. De

Descriptio mundi.

felice me ses antois

Herba pba

Autor verba.

Confula Italia.

me ac pontifice factis. Ab Italia fertur, omnia esse in confuso, Gallorum reliquias Mediolano esse...

Dccclxi. Quomo do susceperit Papa i Le sacra lingua. De aduenu gese rto. De pte ge Macapolitano. De crudo bello Italico.

Memoriae scriptum aperite, multa sunt vobis vno spiritu elatituri. De Pontifice primo. In Caesarea fuit Augusta cum solemnitate pompa susceptus. Sub aureo tegmine...

Summa pugna.

Laus noui Regi Portugaliae.

Fascinato de conoio.

Dccclxi.

P. M. A. M. Marchionibus.

Paulo post superiorem epistolam, a Magno Cancellario subsequens allata est, ut intelligatis quae doctrina vir ille polleat...

Excusatio de omni no furorc multa.

Tuas mihi acceptas binas, nec praeter ea plures, post meas ad te datas ex Caesio, licet misisset multas scripseris. Profecto sum gaudius usque adeo te meis literis oblectatum fuisse...

tui, quod nostrorum victoriam apud Pyrenaeos per litteras tuas gratulatus non fuisset, nec audeam tamen affirmare, an esset in eis scriptus dies, de qua re sententias litterarum ruminat, nil aliquando curamus. Vtque tamem fuit, forte potuit de acumine tuo, animus aliquid facile praestigere...

philosopho phico loco.

esatoe g saris in potiffice.

De Turcis

Petrus Martyr Magno Caesaris Cancellario Conterraneo:

Datas Bruxellis in Belgis nonis Martii litteras tuas nunciis quidam ignotus circiter Kalendas Maii mihi porrexit. Licet serere rareque, grate tamen colligo ex illis allatas fuisse meas...

Apostolus philosopho ca.

Spoliatio templo.

Quoties strati Halli

Inimicus quietis Salus.

auerit ita penitentia torquetur inexplabili. Non ego Gallos odi, neq; hominu queq; patris amatori, Galloru perniciē ob hanc desidero causam, q; dum suis affectibus raptati, Christianos bellis acerbis vrgent reliquos, Turcharu princeps insultat, fretu nāq; nostris delictis, quibus rex ipse Gallus fomentu prebet eternum, alas audet tā libere protedere, si non suafu, vti existimant pleriq; & vos suspicamini, causa tamen eius Pannoniam, tā secunda fortuna, Belgrado inuincibilī oppido ipsu regni aggere validissimo de bellato, insesant, q; ferre superpetas Christianorū principum nemo potuerit, cum Gallu implicitos omnes teneret. Impellit & alia ratio cur odisse Gallos oporteat, q; ab annis iam triginta circiter meū tuūq; natale solū qesere nūq; sint passi, assiduis bellis & collachrymandis depopulationib; regione vniuersam aut vastarint, aut contra uenientibus vastandam obiecerint. Quod vero de Pontifice ad votum Cæsaris electo non scripserim, ne caritatem, ne atramentū, ne tempus tererem incassum id feci. En quid? a vobis & vestra curia id nuntium primū delatum est ad nos, & me taxat Ebulanus, a quo sal omne Genuā deuehitur, cur ego Genuesis e Genua in Ebulum sal non reportauerim. Iam Vale ex Victoria vrbe quo Pontifice discedente ad gubernatores me cōtulī vos expectaturus. Septimo idus Maii. Millefimo Quingentesimo Vigesimo secundo.

P. M. A. M. Marchionibus.

Hæc nostra vrbs Victoria quadam aeris intemperie laborat. Percutit solito plures, propterea de loco mutando loquuntur, faceretq; nisi audirent Cæsarem esse in Britania, ubi susceptū aiunt fuisse quasi amore ab auunculo & matertera regibus talem nepotē, qualiq; pompa tantū decuit suscipi hospitē. Ab vrbe habemus factionarios illos purpuratos rubro galero cristatos, dissiduis, dissidiis & perturbationibus intendere. Medicē oderūt. Columna Romanus & Soderinus alias Volterra Florentinus, in Senensem obfidionem binos miserūt exercitus, per Vrbinū ducem vnum, per Renzium quēdam alterū: Medici putantes astruere lapsum hac via, si Senenses exules admittantur possidentibus eiectis, obstitit vtriq; cū virib; Florentinis Medicis. Ita paccata vrbs Roma, quæ ob illorum ambitulos & inuidos affectu, quibus Petri nauiculā subuertere nituntur, fluctuabat, his itaq; compositis opera Medicis, Vrbinū dux in recōsolationem & statum admittitur, quem ex Augusta Cæsarea Pōtiffex horratu collegit Cardinalium confirmauit. Prudenter a cū fuisse iudicatur. est nāq; is dux ad nūdos fontes perturbandos aptissimus, quū sit vagorum & sciarorum omnium ac rerum nouarum studiosoru refugium portuosum. In Germaniam transiliamus. Lutherū aiunt hereticum suę perfidæ institutionis habenas adeo soluisse, vti suæ professionis Augustinæ cucullas desdet uxores. Abbatissē cuiusdam publice vt aiūt nupsit ipse. Ex gallia vero nūciatur, Galloru regem ad hoc venisse necessitatis, ob impensas alendorum exercitū, vt vtrūq; e domo in domum ferme supplex pecunias poscat, eius exercitus in Italia labi dicitur in dies magis ac magis, tū Italarum & Hispanorū virtute, tum egestate rerū languidus. nil cōti tamē habemus, tempus erit particulariū narrator. Quo vero pacto Gallos Mediolano eiecerint audite. Laudæ vrbe a Mediolano miliaria viginti distante dissipatisq; præsidis sub federico Gonzaga Bozani domino militantis, paulatim vsus Mediolanū tetederunt nostri, vna noctū, quæ fuit decimo Nouembriis subsequens, per portam a ciue prodita, vt aiunt pleriq;, licet alii aliter ferant, ingressi sunt vrbem cum paucis. Primo Hispanis Pecharē Marchio, pedatus duxator, mox Cardinalis Medicis, accipiti fortunę se crediderunt, Galli audito ingressu hostium cum imperiali simbolo per vrbem proclamato, deciderunt animis & rapere fugam. ciuib; quibus erant non benegrati, malefidentes. In virdariū, quod est Castello contiguit, se primo receperunt, mox Papiam quo tempore nec dum Franciscus Sforcia dux designatus descenderat ex Alpibus. ex Papiā vrbe ipsi Binascum, vti iam dixi, habitis Heluetorū quindecim milibus profecti sunt. Dux autē Papiam venit cum Germanis & cataphractis, quos supra memorauit. stratagemate dehinc a Prospero Colūna & Pecharē Marchione astructo seruatus est, qui dato duci aduentū die, Gallos ex aduersa parte castrorū, qua dux erata Gallorum manus euasurus, ad pugnam se prouocaturus hospites confixere. Ab eo latere Galli suas acies instruxerūt, euasit co modo dux electus ad suos in patriam, relicto Mantuę Marchione Papie, quam expugnare post ducis discessum Galli tentarūt. sed sua spe frustrati a Marchione defensionē reiecit fuerunt. Ita consuetū nostrorū vites rem perferunt ad votū suū. Ad manus autē hoc pacto venerunt, Galli suo milite confisi statuerūt nros adorari, qui se apud Biccocā villā a Mediolano parum distante munierant in castris. Helueti duobus cuneis potentibus effectis, ordine suo gradunt ad castrorū oppugnationē, ex iniquo manus conferunt loco. E repa gulis

Quare capium Belgradum.

Quare non scripseris Papa.

Dccclxii. Hæc affligit discordia cardinalis.

Dux Vrbinū admittit.

Quid ex Gallia.

Ingressus Mediolani.

Gallorum fuga.

Modo pugna.

P. M. A. M. Marchioni Bellecenti.

Dccclxxxvii.

Germania duo sunt allata monstrorum simulachra, auencæ formam sub huthana specie, diuersis licet membris signis, referentia: pellicum ambo, cum raso vertice, frater nro more, videntur habere cucullum, & pedibus stare duobus, cum lacertis manibusq; fere virilibus, capite vero semileonino, plano a summo. Vtraq; imago bouinis constat, sed nō vbiq; vilis, leuigatis pleriq; in locis cruribus, ac pedibus, sub nigro vna sub flauo altera coloribus. Luther hæretic; & comilitonum eius referre speciem, populi summurmurant. Portenta etiam multorū testimonio, in aerea regione visa sunt, in Austria præcipue, vbi aiunt se ptemplcem, hydram emulantem, draconem: & arcus duos, ingentem vnum, minorem alterum apparuisse. In maioris arcus verticib; cornu singulos dicit soles in summo dorso ipsius altum, locant solem. In minoris arcus gibbosa curuatura dorfi, rota glauci coloris, cum sole medio cruce circūsepebat, in brachiorum vero ipsius arcus porrecturis singula obsecuta lunæ arcu tertio circumdata. Visam & fuisse vniū templi figuram, & alterius magni draconis caudam, arcamq; ingentem, cometem etiam, flamas in fulgurum similitudinem, cū tonitruū strepitu ingenti summo diu euomentem aiunt, per cæli metas euagantem apparuisse. Depicta hæc ad regem Cæsarem allata, vidit ego. Prætorianū Cæsaris familiare Germani, cuncta sic accidisse testatur, & Lutheri maius aliquod malum, aut Turcharum eruptionem portendere illa distudicant. Ea credere vel pro fabulis habere, tū est arbitriū. ego vero si quid putem interrogabis, dicam. Vel quæcumq; Luitus historicus, & Manilius astronomus, multū præterea non vulgares autores, longis sermonibus de hisce portentis scripta reliquerunt, falsa esse omnia, vel & hæc accidere potuisse, arbitror. Ab Italia Florentini ducem sibi Mantuæ Marchionem elegerunt, missū ad eum suo republice, vexillo. Federatū Papa Florentini, Senenses, Genueses, cū duce ipso Mediolani, ad stipendia militibus in singulos menses persoluenda, pro suis quib; facultatibus, ducatorum milia centum pacti sunt. Gallorum timent eruptionem. Ex Gallia fertur Borboni ducem Galliarum magnum Comestabilem, & e proceribus primarium, male paccato in regem suum animo viuere. Ad eum concitandum dominus de Beurre Cæsaris a cubiculo vti nobis, missus est. Paulo momento, cum Cæsaris affiatu, cristas erecturum arbitramur. Ab vrbe scribitur Pontificem ipsum in sancta Maria maiore, rem diuinā in nonis Augusti audisse, quo die fit ab ecclesia mentio nūis, eo die ac loco de lapsæ. Regrediens apud tituli sanctæ Crucis Cardinalē, cum purpuratorum ingenti caterua, pransus est. Ab Insubria quæ Lombardia vulgo nuncupatur, Prosperū Columnā, Imperialis & ducalis exercitus ducem, ex Mediolano scripsisse aiunt ad federatos omnes, vt eorū copię promissæ properent in auxiliū. Gallos inquit ad traiectum in Italiā, Alpibus proximis, argumentum præbet hæc animi cura, quod motus hostium explorauerit. Mediolani casuseuēit, qui ciuitatem vniuersam & vna Cæsaris animū perturbauit. Bonifacius quidā Vicecomes, proditorie in campo, vbi secure dux deambulabat, ducem adortus vt perimeret pugione vulnerauit. Chirurgorū cura diligenter adhibita, extra vitæ periculum esse iam dicitur, equo in sidens agili percussor sicarius euasit, quo tetenderit aufugiens, nescitur. A nobis & Britania Belgicq; hæc habeto. Ad sancti Sebastiani portum, vbi nostra sunt contra Fōtem Rabiā præsidia, noua quater militū & quingentorū Germanorū manus appulsa est. Horum opera Cæsar cum cæteris, quos aduexerat secum, contra Gallos inquietos vietur. Magnus mihi Canzelarius ex Anglia copias ingentes propediem in Galliā transfreturos, & in Burgundiam pedatum Germanorū millia decem cum cataphractis quingentis paratas esse retulit, vt vno tempore eripant in Galliam, quo laceffitus vndiq; rex Gallus, res Italas deserere cogatur, & hebetatus aliquantisper, truncatis sui regni membris aliquibus, impotens ad perturbandos aliorum principum accessus, in barbaros infideles, efficiatur. De nobis autem, qui nos fore in campo armatos, huius mensis Augusti die vigesimo sumus polliciti, nescio quid referam. Hebetes apparatus video. Quid fortuna in tanta rerum mole cogitet, non intelligo. Cras tamen ad fines Gallorum Cæsar hinc discessurū se dixit. Vale Valdo leto. viii. Kal. Septēbris. M. D. xxxiiij.

P. M. A. M. Archiepiscopo Cusentino.

Adiussit vos inquis Cæsare ex cōposito cū federatis promissas nodū cōtraxisse copias. Belli neruis difficientib; nequitur hæten. quāto celerius potest, iā ad fines Gallicos proficere vna ex vniuersis regnis Castellæ vocati milites p diuersa graduntur, in Pöpeloneff agro Gallis finitimo cōueniēt. Tormetorū iam vasa cū impedimentis omnib;, e Castello Burgelli educta vehunt. In capo sacētia, curiales ad ea visenda multi cōueniunt. Imperiale visum est & impediū. E v gnis quos canones: & serpētinas nūcupant, ad mutorū ruinas inuētos, quæ

De monstris
De luthero
De luthero
De luthero

De luthero
De luthero
De luthero

De luthero
De luthero

Galli traieciunt.

Proditor Bonifacius.

Dccclxxxviii.

De luthero
De luthero
De luthero

tuor & viginti. Sacres othodecim, in suis vastis quotq; curribus locatum conspeximus. In eis
istorum flores Gallorum stemata conflata sunt. Globorum ferreorum, tormentariiq; pul-
ueris & hastarum ac telorum omnis generis fomentorum, ad rem bellicam facientium. Rhe-
das ac plaustra, & iumenta ministeris addita quis refert? A numerandis fessi desistimus. His
paratis Lucronium peruenimus, vbi nunc moramur, vt praeferant copia rex expestat. Po-
pelonem, quo proprius hostem perterreat, se iterum praedicat. Principes Hispani dissuadent.
Neq; tam valido esse appropinquandū hosti, neq; Nauarris fidendum, qui si aduersi aliquid ac-
cideret, rabidus in nostros Caesarem q; ipsum seuerent, quam hostes ipsi, qui familiari regi
affuere iuga nostra duriscule ferant, quod perpetuis nos praesidiariis militibus illos afflicte-
mus. Stat proposito Caesar, nec vlla suassione mouetur, magni est animi, quae succedent habeb-
bis. De Anglicis Burgundisq; copiis, & Borboni duce turbato, nil ad vos ego, quia citius ad
vos illa defferi arbitror, quod libertora sint itinera, nobisq; maris ac terris, tum a pyratis, tum a
Gallis inclusa. Sed vnum audi, quod forte ignoratis. Venit ad nos, habita venia, nobilibus que-
dam vir ex Gallia, cum a Gallorum rege dimitteretur, haec illi rex ait, omnes in me conuersant
principes, ego autem illis satisfaciam. De Caesare aut Anglo nil mihi cura, scio naq; Caesarem
pecunias non habere. In Anglum vero praesidia sunt in eius fronte locata, quae munita loca
sustinebunt, ex Burgundia quicquid cogi potest flocifacio. In Italiam proficiscar. Mediolani
ducatum restituiam, & reuerat victor. Si quid mihi ablatum reperero, facile illis explosis cum
sta refumam. Hoc regis Galli dictum, si fauste successerit, magnanimitate, si aduerso vt succed-
surum arbitror, si belli regula ordine suo processerit, quū duos multosq; sit hostes habitus-
rus, insolenter temerariq; dictum iudicabitur. Quid hoc rei sit haestitamus. In sui animi di-
ctiq; argumentum, nullum contra nos, neq; regem Anglum, aut Burgundos motus, mittit
exercitum, paratq; vt dixerat Alpium traiectum. Suae potentiae nimium fidit, exitus erit in
dex. Vale Lucronii quinto idus Septembris. M.D. xxiii.

P. M. A. M. Marchionibus.

Currit ar-
moz copia

Comitia pro
scrum.

Herba Sal-
li iactabun-
da.

De iudicio
in Gallis.

Dclxxxix
ix.

In hoc epy-
tomate sit-
z. hystozie.
Copie An-
glt regis in
Gallum.
Copie Fla-
drice.
Copie Bur-
gundic.

Boboli se-
ductio oc-
tectia.

De Cardi-
nale Sode-
rino.

Moneta
Romae.

Comit ca-
pelle cecci-
dit.

RAbidus fortunae cacabus in quo generis humani sub ambitione paucorum, perpetuae
decoquitur erumnae, solitas enomit escas. In officina tartarea bellica cuduntur adima-
menti cruoris effusione instrumenta. Rex Anglus, manus Britanus, millia bellatorū sex
decim trāsmisit in Gallia, & sese cum copiis maioribus transfurū, vbi opus fuerit, est pollicis
tus, modo reliqui foederati stent promissis. Hinc exercitū ex Flādrā valida pedum & cata-
phractorum quingentorū manus iungetur. Et ex Burgundia Germanorū decem millia pha-
lanx cum quingentis cataphraetis, iam fines calcat hostiles, duce Comite Felice nūcupato.
Ex Italia numerosis esse paratum exercitū scribitur, in Mediolani ducatu, ad Italię tutelam,
ad regis Galli minatorias ediciones. Hinc Caesar, quanto feruentius potest, suas impellit co-
pias, ad Pyrenneorū transitū, sed vereor ne sero nos efflagitantibus respondeamus. Grauis ta-
men ac leuis armaturae acies iam sunt transmissae, nō paucae restant & pleraq; a proceribus de-
stinatae. Borboni ducis, a domino de Beurre Caesareo cubiculari Caesaris nomine seducti, con-
siliū, sui cubiculi adolescens detexit. Quid causae illū ad casum adeo dubium impulerit, di-
cemus alias. Illius animo intellecto, Gallus rex eius & affinis ducem accessit. Sui conscius dux
ad Burgundū exercitū abiit, rex Daciae Orcadumq; insularum, vulgo rex Dinamarcae, a
suis explosus a regno, quod crudeliter sese gereret, panē in Flādrā cum vxore regina Caesaris
Germana mendicat. Rhodiis magister, Rhodo profugus, ad Batarum littus in regno Neapo-
litano appulsus non fuit permissus, quod sit Gallus, descendere a nauibus. In vrbe, Cardinalis
ille Volateranus, quē ob deprehensas eius literas ad regē Gallorū seductus, captū fuisse alias
memorauit, ad sui defensionem per procuratores admissus est, & Pōtificem auit morbo gut-
turis laborare rheumatico. In rei diuinae capite de tecto celebratu putat id accidisse, aut si for-
te, vt medicorum aliqui arbitratur, in symposiali conuiuio a Cardinali sanctae Crucis praebi-
to, nimium soluit habenas, in potu aut dapibus. In Kalendis huius mensis portentosis fuit
excussa fulguribus Roma. Sacella, turres, ac domos aliquas diruisse hominesq; percussisse viato
res aliquot, auit, nec longe ab eo tempore Borgā turrū validissimā a fummo com bustā, per
quorūdam iuuenū Palatinorum incurā id accidisse scribunt. Hi vt pernoctantes ibi colūbas
prehenderent, noctu cum accensa face turrū ascēdisse dicuntur, & face relicta descēdisse, quae
agitata vento trabes inuulsi prodigio, casum & hunc ascribit Roma, vna cū tertio prius emer-
so. Ad rem diuinam Pontifex ad Papae Sixti sacellum, capellam dictam, proficiscēbatur.
Vna dierum ipsius capellae fornix fere in caput praetercuntis Pontificis decidit. Illaesus tamen
transiit ipse, non autē qui sequebantur. Valete Lucronii quarto Kal. Octobris. M.D. xxiii.

P. M. A. M. Marchionibus.

PAulo post priorem dñissimā epistolam, en tabellarium ex Italia. Mala malis adduntur. Dccc.
Vox ille fortunae vterus nunquā sattuatur hominū angoribus, ob illius Bonifacii vice
comitis de duce perimendo facinus, alias significatum, multi e vicecomitibus affinitibus
& propinquis eius sub suspitione consensus capti sunt, affigentur miseri, qui forte insontes.
E Genua monachum esse, in Genuesi Tyreno litore municipiū immensis pelago audiffis
vnde Sisypho more Pyrrathico, loci possessor transeuntes cogit naues, quod angustium ibi sit
mare, obseruatae signa velis demissis ostendere, ac tributa persoluere, scire vos arbitror, ex fra-
tre nepos met loci tyrannum trucidauit. In parricidam imperium occupare nitente furens po-
pulus exanduit, nepotem extrudit, de mortuisq; loco fratrem alium suffecit. Prosper Colūna,
nostri praetor exercitus ad foederatos Papam, Venetos, Florētinis, Genueses ac Senenses, an-
xie sollicitq; scripsit, vt properent ad promissum auxiliū, vrgens. Gallos Alpius esse prox-
imos ad transitū inquit. En paratam calamitosā illius meae patriae perniciē vltimā. Vel Italia
vniuersa iterum cocutietur, vel more solito Gallorū sanguine pinguescent Insulariae campi,
mulcarū naturā sapient, quo plures trucidatū, eo plures cocurrunt. Iam quater & quadra-
gies ab annis quadringentis, Alpius transitū, terrā conculcarunt illam. Palantes & incautos
deprehendunt saepe, vincunt, subiciunt, sed locustarum exēpla sequunt, post depasas praeterea
omnes intereunt. Iam satis collachrymatū est. Ad urbem transiliamus, faciem admittit Pōti
fex adagium. Thiarā Pōtificia, per Leonē decimū Florentinis quibudā pignora, per Car-
dinalem sanctorū quatuor ad Pōtificem delata est. Thiarā primo praehendit Pontifex, pre-
cium expositum petenti Cardinali, dixisse fertur, tu qui thiarā ausus fuisti abalienare, credi-
toribus satisfacito, a me neq; obolum habiturus. Sufurrat in vrbe, mali posse nihil huic pur-
purato accidere, quin deterius promereatur. Cauillosū & auarum auit esse, ac per fas & ne-
fas litigiorum motorem, ad erucenda beneficia. Perturbantium sua cupiditate hominum ani-
mos, sum inimicus. Aliud audite missitandum. Pontificem hac hora, sed per famā incertā
per Galliarum sparsam obtūse allatum est, neq; id, vt alia multa, confictum credimus,
quia egrotare illum intellexeramus. A circiter septuagenario cadente in lectū, & precipue
gutturālī pituitate fluentis morbo, quid expectandum est? Mediolanenses exules, quos altera
ditarum pestium Gelforum: & Gebelinorū contagione infectos, extorres a patria pellit, exer-
citumq; Gallorum praerunt, Valentiam Alexandriam, nostri magni Canzellarū oppidum,
dedere in praedam. Per Antonium Leuā Hispanum ad id negociū cum valida Hispanorum
caetera missū, trucidatis autoribus restituti est. Gaspar Contarinus Venetus orator literas
a sua Illustrissima republica mihi ostendit, quibus Turcarum equitum millia esse in Belgra-
di, Vngariae quondam propugnaculi vicinia, in statuis septuaginta magna strages Christia-
no gregi paratur, nisi reges nostri conuenerint animis in Barbarum illum principem. Vnga-
rus vero rex, initurum se foedus cum eo tyranno, de praestando transitu gemens protestatur, ni-
si mittantur suppētae. Ostendit & literas eius respublicae de concordia cum Caesare. Auit se
sperare sub tam prudentis & iusti amatoris principis vmbra, res Christianas aliquando susci-
taturas. Eodem tamen tempore Salinas archiducis a for, literas habuit ab hero, Polonos, Vn-
garosq; scribitur coactis cōmunibus vrbibus ad millia Turcarū quindecim trucidasse, qui si-
nes depopulabatur Vngaros, a Belgrado incurstātes. Pescartae Marchionē in Italia a Caesare
re dimissus, nauigantem classis Gallica in insularum angustis, veluti e specula diu expecta-
uit, vt aduersum eorum hostem ad manus haberent, stratagemate Gallos fessellit, qua est angu-
stus maris in Africam e Malaca nostra Hispana traiectus, vela fecit, & liber euasit. Valete Lu-
cronii Kalendis Octobris. M.D. xxiii.

P. M. A. M. Archiepiscopo Cusentino.

HAec ad te, caeterosq; rerum apud nos emergentium cupidos. Ex insulis Hispaniola,
Cuba, Iamaica, & putato continenti, castiae fistulae cuius proventus in Hispaniola sunt
arborē fructus iam immensis, ac sacchari, aurietia, nō contēnenda peruecta est copia,
pticulari aliquādo hac ad ppriora nūc. Magnū nosfer Comestabilis astu suo quosdā e Fōtis
Rabiae portarū custodib; seduxit. Vno tantū e trib; filiis Ioāne Touaro secūdo genito inuene
magnanimo comitatu, sine lesto, sine iumentis ac famulis obsequariis, blādiarū oium oblitū.
Per Lipusca, Biscataeq; Cātabros anfractuū regiones plebeio habitu mōtano contentus, p-
errauit ignotus. Exploratores, qui Fontem Rabia noctu clam ingrediebātur, vbi nā Come-
stabilis esset pnotaturus, locū naq; quotidie mutabat, soli sciebāt, quādo iam ad optatū finē
rem pduxisse arbitrabat, fortuna solitis est artib; vta, qua nocte cocuentū erat de porta nris pui-
p ii

De cōtura-
tione in du-
ccm.

De notis
Galli strau

De thiarā

De Turca-
rum appa-
ratu.

Trucidatio
Turcarū.

Dcccxi.

Stratage-
mata Co-
mestabilis.

giles aperfeda, quingenti & quater mille Germani bellatores, acciti a Caesare praecedenti vespera sancti Sebastiani portu captarunt. Re intellecta, Galloru duces obsessi, de repente cogressu aliquo susceperunt, priores mutatis custodiis recetes ac numero plures suffecerunt. Ita boni Comestabilis vigilas & labores nouercali suo more fortuna frustrauit. Neq; his coteta, simile casum affruxit illico. Moniti nisi p tr affugas a Baiona, vrbecula ea, Galloru finiu ppugnaculu validissimu esse inertia praesidiu, saepe proteto crure secure dormietiu, imparata posse reperiri, de impeteda mari ac terris vno crepusculo, cogitarunt. tetatu est, sed quo tepore copie terrestres ad muros oppugnaturae sese applicarunt, maritu clasu cu munitis & ferris, pioralis casu rnis, ad oppositas cathenas dirupendas paratae, veti defecerunt. Ita desperatis animis, nec sine factura, oblata occasione amissa, vulneratis e turritis mœnibus multis, & plerisque peremptis, re infesta redierunt. Classiaru vero, ne frustra penitus laborasse viderent: & pra dolore, tati facinorosi euasi, despumates, in Gallica littora descenderunt. Bene munitu oppidu Gabretonu cu via cis & locis alijs, circuiuentis pluribus dedere in preda. Inter caetera opima spolia resina ad stipedaru nauu, qua indigebat, apte copia ingetere reperisse iactat, sed vereor feru vices, no dormitabunt in qreda vindicta hostes q nuc preda onusti psallunt: forte aliqui spolia lugebut, aut eoru causa innocetes vicini. Ia vale Lucroni vnde ppedie discidem?, nonis Octobris. M.D. xxxiii.

P. M. A. M. Marchioni Bellecensi.

A Magnis incipiamus, licet nil magnu in reb; humanis, quo naq; malora melioraq; vultus inane, eo arbitrato meo minora deterioraq; foetibus quippe sum; ambitionis, quo solo vexatur tumidi fortunae filii, mille secretis eos cruciatibus affligit. Pontifex obiit. Paruo tepore et frui Pontificatu datum est, si ppetuis cōstitari negotiis est gaudere, quid ultra? Vir bon; obiit, ad pferendos labores Pontificatus, no tam aptus, qua ad sanctos mores exercendos promptus. Salice est imitatus, quae cum cito coalescat, cito definit. Cardineo galero, praeter familiarē suū vnicum Germanū hinc fortē cōtextit nemine. A Sicilia fertur cōiurationis, ad te alias significatae, autores, per Hectorē Pignatellū, te adolefcete, Federici regis apud Catholicos Regem & Regiā oratore, nunc Motus Leonis comitē, & regni proregem, sui motus poenas variis supplicis affeēt luerunt. Camaratae comes don Federicus Patella, & Zefalle Barrom, Franciscusq; ac Federicus, de Imperatoria dicta profapia Germani nobilcsq; Panormitanti plures, capitis truncati premiu sunt assequuti. Nicola Vicentius de Leonatis, regni pro Caesare thesaurarius, vna & Ioānes sancti Philippi iuriscōsultus, Messanenſis, ac plures alii mixtim nobiles ac ignobiles, vulgariū seditionum excitatores, diuersis modis iudicū subteritugum. Ex Gallia, per exploratores & rumores inanes, fertur, Gallos in Insubria esse profugatos, nil ultra in his donec certiores habeamus nuncios. Lucronio venisse curia Pōpelonem Nauarræ caput, audiuisse te ar bitror. Ergo Pōpelone datis pridie Kal. Nouēbris. M.D. xxxiii.

P. M. A. M. Archiepiscopo Cusentino.

I Dibus Octobris Caesar nos ad regni Nauarræ caput Pompelonē adduxit. Sed audi, quid ipsi Caesari acciderit inter eundum, ex oppido Arcos nūcupato, ad Regiāe potē appellatum municipiū iturus, venatus causa per motanas quasdam siluas diuertit, per saltus nemorum paucis comitatus, oblatum sequens aprum, qua redeundū esset ad rectam viam ignarus, diem totū consumpsit. Ad oppidū tādē aquo discesserat ad multā noctem regressus est. Per diuersa diuersi pererrantes anxie regem quaeritarunt, de aliquo discrimine suspicātes, q; vicinis nuper visitis aperte inimicis, ob sui regis priscti amore, cum quo familiariter versabatur, parū fidendū sit. Postremo mane paulo post solis exortū ridens ad curiā quae praecesserat, rediit dehinc Pompelonē. Quo postquā peruenit Caesar summa cura: & studio instituit suas copias trans Pyreneos in Galliam impellere. Multi iam trāserunt, & in Pyreneoru radicibus, qua Gallia spectant, sancti Ioānis Pedeportus oppidum tenent. Ibi, donec vniuersus cogatur exercitus, & impedimenta vehantur, expectabunt. Orangiae principem iuuenem ebullientē, Caesaris coetaneum: & earum praefecit Hispanis pedibus. Rocandolſus vero Germanis praerit, qui ad sex millia esse feruntur, conuenient omnes propediem, & per Nebritenſis principis statum vel inuiti ni libens patietur, iter facient. Rocandolſum Germanū Hispanimet laudibus extollunt. Prudentem & ad conciliandum sua grauitate militum animos aptum esse fatentur. Impedimentoru vero ductor est Belga quidam nomine Terramunda. Mallent Hispani, agricolę praecipue, ad vehēda impedimēta cū suis bobus: & multis destinati, mitiorē ac magis teperantē. Germana phalanx, cōstruēt ad flumina Gallica trāscedēda. xxxiii. nauū potē cōmitat, in sancto naq; Sebastiano, per Antonū Bagarotū Patavinū, summā industrie virū, insu Caesaris, naues illae conecēdę ad id ministerii fabricatae fuerūt. Generalis verō totū exer-

Drioniso Ballorum.

Gallicinao.

Dccxciii. de nimio.

La Adria ni.

De fama Ballorum.

Dccxciii.

Parum si dendi nuper victis.

Laus Rocandolphi.

ditus erit dux, magnus Castellae Comestabilis, tibi notus & amicus, fortunatus est in re bellica. Paruo negotio populares exortas in his regnis seditiones dispersit, nec multo maiore Gallicae acies in Nauarræ regno. Vna tamē cū suo collega Almirante, propediem trāsmittas acies sequetur. Vnā foelicibus auspicijs. Est aliud mai: accitis principibus, qui adsunt ad numerū octo & viginti, quibus in fumendis ferculis, aut potu sit praelibatio, senolle ab eis vllum cōsiliū protēditus est Caesar. Sed vt se trāsiturū in Gallia comitentur edixit. Lucroni mihi saepe adue tum ad hac vr bem meum disuasisti, si vobis credidero, multo feruētus ibitis cōtra sententiā hāc meā, sic statimū fixum, parate res vestras castrenſia tranſmittite tenoria, sic feruēti necesse est. Et qualiter senserit aut suadere i. tetur, exigua habebit de autoritatis meae lapsu apud ex tere Principes & regna mihi credita rationem. His auditis nemo est ausus emu t're. Admirati ac stupidi abierunt, ob vrgentē hycmē & horum culmina mōtium, quae nubibus hoc tempore alte cadentibus solent esse volucribus inaccessa, no modo equis aut militibus, & quod est difficilissimū, curribus ac iumentis ad cōmeatus deferendos, & impedimentoru plaustra deue henda. Bellum hoc Gigatco fore simile aiunt pleriq; historiarum periti, quia nitimur cōtra vim caelorum: & teporum statua, mōtibus etiā horridis obstātibus, bella gerere. Iuuenili aeta ti & animo infraeto decretum hoc ascribunt multi, sed rerum experientia pollentiores, qui ex praeritis praesentia excerpunt, & ex vtraq; ratione futura praevident, a coniecturis Caesarem vt prudentem, quo ea fama per vniuersum vagetur, ea publice pronulisse ar bitr atur, tempus loquetur. Dum haec ita moraretur ex nunciū defectu Comestabilis discessit, exercitum colle cturus, sublequitur & impedimenta. Sed audi dictū molestissimū. Horridē nites huius mēsis dtebus. xli. xlii. xliii. et. xv. inclusum tenuere Comestabilem in Burguetovilla, duobus millibus in latere mōtis a cenobio Ronces valles, in vertice montis vltimo distanti. Impedimenta vero postid, cum summo labore ac iumentoru iactura tādē sunt attraeta in latus alidū Pyrenne orum, qua fluunt aquae in Gallia. Germani vero, quibus est pontium cura demadata, quim per Vaconū Bearni regituncula oppidum nomine Vztaiz iter facerent, hospitaliter susce pti, liberaliter ex Rocandolſi iusta gubernatione, quod praebitū fuerat, per soluerunt, ab eun te illoru phalagē, retro māserrunt pleriq; odit sui innati memores oppidani, postergatos tru cidarūt ad vnu. Re intellecta, regressus est magn; ad rei vindictā cune; oppidū in preda datū cō bufferūt, ac maiori ex pte trucidarūt oppidanos, epia modū excessit epia, quia ratos habem; a vobis nūctos, rariq; ad vos eūta nobis. Ergo ia vale Pōpelone. vi. Kal. Decēbris. M.D. xxxiii.

P. M. A. M. Marchioni Mondejaris, & fratribus discipulis, cū apud nos condiscipulum vestru Marchionē Bellecensem habeamus, qui virtute clarus bellica cōtra Gallos intererit lateri Caesaris inhaerens.

Quod adeo seras ad vos dem epistolae mirabimur, ab Augusti mēsis calce null; ab nos ab exteris venit cursor. Rumorib; p Gallia sparsis cōtenti vium; & ob id afficti animis, quib; res Italiae oneri sunt. Gabriel Merinus Bari Archiepiscopus, & sui natalis Gientis Episcop; qui pro Adriano Pōtifice viuēte legatus erat apud Regē Gallū, post sui heri obitu, accessit us a Caesare venit. A rege Gallo assert mādata, eunt redeunt; frequētes ei; nūcti famillares, quid afferat in arcans nūc later, tepus rerū preco loqtur, inquisit p Gallie aulicos vē tulari. Post multa variaq; scrūtina Reuerēdiss. Cardinales inclusos, ob illi; pōtifficalis throni ap petitiuā escā, despumates inuicē, & discordes, q; sibi quisq; mallet in sinū illā colligere, quā al teri cuiq; assentiri. In cardinale Medicē Leonis patruelē inclinari tē dicūt. A sūt etiā Borboni Ducē Genuā vt ad Caesare traticiat, fuisse pfectū, q; Burgū; exercit; sit dissolutus, ob vrgētē hycmē inqt German; ille, peditar; Germanici sub comite Felice p'tore ductor, ad sui excu sationē. Nos vero pecuniaria Galloru seditione actū iudicam;. Ad Borbonū, vit idē dīs Be urro, qui eū ad Caesare traxerat, missus est, quo sub locū tenētis Imperialis titulo ducē detineat, quo ve sit in exercitu nro cōtra Gallos fomes nō inep;. ferūt quoq; Anglos milites ob eādē fri gorū causam, depopulationū: & cōbustionū iacturis ingētibus intra fines Gallicos relictis, re measse. Mediolanenses vero res acriter laborare fama est, hac teporū intercapedine, qua nil habuim; ab Italia, platu saepe fuit, ab exploratorib; Gallos esse pfigatos, Gallos aufugisse, Gal li exercitū distipatū, ad interniciē sectū, vana spe nos saepe deluserūt. Magne illi; ciuitatis Me diolanti suburbium Gall oppugnarunt. Sed reſecti ad miliare ab vrbe ipā, vt tumultus alti quis exortiretur, expectantes, exercitum detinuerunt. Neq; defuit cōsiliū penitus, per portā vnius custodes conuentum fuit, vt vna noctium per portā illis creditam Galli, exulibus tra ſtantibus, admitterentur. Est enim tartarea illa contagio Gelphorum, & Gebellinorū adeo pe sifera, vt in praecipis trahat miseram patriam. Custodum intellecta perfidia, luerunt auto;

Stridia verba & garris.

Belli Staganicum.

Horridē ni uec.

Quid de pontificatu.

Dcc. xc. iiii.

De exercitu Burgund.

do.

Fama vna riar; & Gall;

Salus exercitus vaga tur.

res pœna, & sua spe frustrati Galli, castris amotis retro cessisse dicuntur. Circumvicina occupant omnia, quod nostri ad huc in apertu, suas minime copias eduxerint. Dux Urbinas Venetorum pretor exercitus, nodum extra fines Venetos traduxit copias, iniquiens nolle certo discrimini se fibiq; creditos milites committere, donec esse videat in campo reliquorum federatorum acies, quae nodu accesserunt. Mag nas intelligim? cogi vires. Cataphractoru fertur futuros in exercitu nro laceas mille quingetas, leuis autem armaturae totide. Pedistatus, numeru attinget triginta milia, inter quos Hispanoru aderit manus octo milia. Neq; hostes hebetiores esse fama est. Ita duob; exercitiis consistata, ex occasione in occasione, calamitosa mea illa patria dilacerabitur. Vbi sa quicquid rei frumentariae collectu est, neq; vt ferere potuerint permissum, vnu restat. Sesse, (latine Sueviae) ducem, qui Capresis Comitatus est haeres, oratore esse Caesaris in vrbe nostri. Iuuenes ipsu adfere in curia nra, nomine Scudum sum pcurator, quid cause mouerit vxore? Magni Capitanet, vt vulgo loquar, Gofali Fernadi filia, cui? dotalia sunt omnia iporum loca in regno Neapolitano, vt nunq; ad vru sit Roma profecta, praerubore inquit abfuit nuisse, ne Romae submurmuraretur, tati Principis haeredem filia, vnius esse oratoris vxore, co tempore putat, praeranimi magnitudine id nome esse. Propterea oratoris nomine sublatu, posthac in Caesaris ad eum dirigendis literis, nostro vicegerendo super scribetur, no vltra orator. Valet Pompeionae quarto Kalendas Decembris. M.D. xxxiii.

EPISTOLARVM

PETRI MARTYRIS A.M. LIBER TRI GESIMVS SEPTIMVS. AN NO. M.D. XXXIII.

P. M. A. M. Archiepiscopo Cusentino.

Dccxcv.

NO fasce plures habeto, q; iniuria temporu adeo sumus inclusi, vt fere quatuor mensiu intercapedine nullas a vobis, aut ab vlla Italiae pte literas habuerim? Si quid aliquado fuit allatu, id plenu medactis, per foras vulgare e Gallia rumores. A nobis, qui vetatib; syderib;, quo tempore ad statuas hyematu Romani rei bellice magistri cofigiebant, per motanos anfractus deuotos, & nitidos traducim? exercitu, quid fiat habeto. Difficultatib; distu tremebudis superatis, Comestabilis tras Pyreneos, obiter Moleone oppidu, & natura, & praedictis valde munitu expugnauit, dno Lebriseni no annuete trastu, via ferro aperire opus est. Mox ad oppidu aliud sancti Pellai, ab Saluaterra Bearni primario, Lebriseni municipio millitaria sex pfectus est. Id Moleonis exeplo pterritu, paru restitit, Lebrisenem regionis dnm, amice hortatur ac monet, vt cu sua ventia Imperiale liceat exercitu in Gallia regem hoste traduce re. In sua potestate no esse respodet, q; Saluaterra sui status caput Gallica occupet praesidia, qui bus aduetu phibere nequisse, ait. Se tamē agre ferre, q; insons ipse Nauarrae crepto Regno, ita nunc in auto veteri patrimonio consistetur. Sui principis Imperatoris madata exequat, prout fors dederit, du ita res haec agitare, flumine Saluaterrae p vada feminatado traiecto, princeps Oragiae, Hispani pedistatus ductor, cu ebullientib; quibudā iuuenib;, & plerisq; pedistib;, ad portas vsq; Saluaterrae incurritans, inclusos laccessit. Ad leue praeliu exiit inclusi: trib; vulneratis, & vno e Caesareis familiarib;, cui retrocedenti equ; cecidit, in hostiu potestate relicto, ad sancti Pelai castra regressus est. Ad Saluaterrae igit muros Comestabilis castra locat. Quare tormētis incipit. xvi. hui; mensis deditur, praesidiariis cu suis queq; armis, & facultatib;, ppris abire pmissum est, oppidanis, vacuu reperere locum tormētōru, & comeatuu copia habuere no mediocre. Saluaterra sa occupata. Comestabilis praetor exercitu, belloru ducib; accitis, de pcessu deliberat, qd coru quiscq; faciēdu sentiat, pcuratur: fere oes iere pedib; in hac sententia, ne vltius tali tempore pgrederetur in Gallica Tollosam, vt statutū erat, cum sta ob stare distudica runt. Naues illas. xxxiii. ad fluminu traiectus constructas, caeteraq; tormentoru, & apparatusum impedimenta trahi non posse, q; iumenta frigoribus & media consumpta deficiant, quodq; sit p cenosos & paludosos aduerso tempore capos traieundum, neq; commeatuum copiam praeterea, cu quo nobis iam solis res est habenda, Burgundis, & Anglicis copiis dissolutis, & talis sup pedistura, hostis satis in tra se laboratib;, potentia non esse contēendam, qui si forte

Oppidē capitur.

Responsū dicitur.

Vulnerati nostri. Deditur Saluaterra.

Suffragia pfectoium

suas in Italia militantes copias renouerit, facile nos poterit intra fines patrios deprehensos profligare. Caesar de pretoris & aliorum ducum sententia certior factus, bellicis adducto actio nibus accersit se maiores & consulit, vt qua satius illis visum fuerit, exercitum ducant censeatur. Saluaterra relicta, Baiona Gallicam petitur, Media omnia cenosa repererunt, adeo vt iumen ta nullo pacto ad impedimenta trahenda sufficerent, qn obruerentur. Est quid miserandu. Comestabilis ad aetere futu de illius itineris difficultatibus, scripta epistola legi. Is actor mihi est sepe conuicia quicquid emergit meum est intelligere. Quod Regi Cambisii per Tauri montis iuga in Armenia transire conati, qui cum vniuerso exercitu pgre inedia dicitur interisse, se res contigit. In dextram igitur vertere denuo copias, Fontem rabiam versus, Baiona obfidem Comestabilis de prouincia relicta, tetenderunt. Tanta se pressum calamitate scribit Comestabilis, vt pro deli misera. tis, Fontis rabiae sit habiturus obfidionem, q; uis & psidii & repagulis aggeribusq; ac tormētis munitissimum esse intelligat, nec minus animo tranquillo labores eos & pericula, tūc se amplexurum iquit, q; si apud charam vxore & filios domi octaretur. prima e iacturis oblati s fuit praeda comeatuum, q; totu exercitum languescit. Quū nanc; ab Sancti Ioannis Ped portus oppido, vbi erant in hotreis rei frumentariae ingentes cumuli coacti, longum sumē torum agmē sequebatur onustum, vagi quidam Vascones semipredones in siliere in gradientes a tergo, subfites, quibus postrema erat acies credita, male functi sunt officio suo, vt Comestabilis vno illius epistola capite conqueritur. tetentum circiter omnia rapuere nobis sumē ta predones. Earapina detrimenti tantum attulit exercitui tantaq; fames inuasit castra, vt diebus fere quinq; neq; panem milites, neq; ordeum equi aut paleam vel fennum sint, assecuti, Corticibus arborum & deterioribus forte cibus equos co tempore pabuli loco sustinuerunt, milites vero fame vexati, quamcuq; dabatur circuuicina percurrerant, armentoru gregib;, fames in quicquid erat obuim, abigebant in castra. Fuit illis praeda haec, magno, ne penitus deficeret, audita adiumento. Napis crudis aliis, quos in villarum vicinia satos reperiebant, contenti vitam agebant erumnosam, pertere dibilitate no pauci. Ad Fontis rabiae prospectum tandem deuentu est. Fontem rabiam dicat penultima longa Hispana pronuntiatione. non Fontem rabidu, vt grammatice dicit debere contidunt. intelligi volo. obiter in oppidulum nomine Vidaxar in ciderunt, ob inclusorum pernicaciam qui se tanto exercitui posse obflitere temerare crediderunt, cum eorum internicie deletum fuit. Fontem ergo rabiam, rabida rabie refertum locum; obfidebit, & ad hanc ignominiam a suis ceruicibus excucendam, debellare conabuntur Hispani, Ger manis tamen mixtis, quos supra memorauit. Ea sententia sumpta de Fontis rabiae oppugnatione, quo propior esset, Caesar ad hanc montanam urbem Vistoriam, vbi nunc moramur, peruenit, hinc nisi re illa rite peracta, se nuq; discessurum Caesar publice protulit. Vnum accipite postergatum, & riuu claudamus, iam exundantem nimis, alueo superato. Ex Baiona in nouissimum agmen progrediens irruerunt Baiona praesidiarij. aduentibus nostris terga verterunt: desidio factum a nostris pleriq; aiunt, vt abeuntes hostes in seque rentur, nonnulli voluissent. In relectu, satis actum, consilio maturiores arbitrati sunt, iam Valenostri memor. Ex vrbe Vistoria prouinciae Alab; moderatrice, quo huius mensis die quinto peruenimus, tertio idus Ianuarij. Millesimo Quingentesimo Vigesimo quarto.

P. M. A. M. Marchioni Mondejaris.

Iam tandem Petri nauiculae retores galeros, Pontificem elegisse, per literas habemus Isest ad quem inclinari rem ferebat fama Cardinalis Medices, pro legitimo non spurio, vt aduersae factionis Cardinalis Soderinus praedicabat, indicatus, vir est animo vniuus, ingenio clarus, rerum experientia prudens, vita integer, presentium in Christiana religione, turbationum, speramus egressum, ex Medice medicum futurum. Galli Cardinales & qui Gallicis partibus sunt affecti, diu obfliterunt, ne hic eligeretur, ierunt & ipsi pedibus tandem in suffragia. Pontifex effectus Medices, biduo conclusos detinuit electores, quo prodirent concordēs, ne perturbati solmatum in tra segetes Christianas vepres aliquas disseminarent, sub Clemētis septimi nomine sine obsecu. Medice ergo ipsi post vnu & quingenti dies exeuntes in Vaticano palatio liquerunt, libentes an inuisti, qui stomachorum archana cognoscit, ipse diuidet, De Pontifice satis. Prosperum Columnam nostri exercitus praetorem, graui morbo pressum & lecto iacentem fama est. timeo illi, quia est vt arbitror octogenario parum minor. A pontifice in Ligustico littore venturum ad Caesarem esse nunciatum, breues de pontificatu literas afferentem aiunt, Bernardinum Barbā nomine. praecessit interea leuiore nauigio veftus sacerdos quidam cu postscriptis, ab oratore Caesareo & pelagi discrimina & pyratu

Præda comestabilis incantuum.

Horridum ta dictu.

Fames in audita

De grammaticeis nungantibus.

Delecti dardar.

Dccxcvi.

Effectus paps. Laudes no u pape.

Qualitudo pperi Loaling.

Inficis de papanu.

vingues euasit, Barbavero Pontificis, grandiorē expectat discessuram nauim, strenā & hic sacerdos adeptus est opimam, q̄ huius pontificis forte delectatur. Hoc licet non externū, sibi tū referam, q̄ cō discipuli tui natum tangat. Don Fernandus a Toletō, don Garſie cōdicē puli quōdam tui, filij, magnanimi adolescentis cōmisi saltum, auro duce Albē inscio, Cāsa rem adiuit: vt ad castra liceat cū bonaventia proficisci, petit supplex. Aui esse consulendū prius suafit rex. Venia nō cōsilio sibi opus esse inquit. Hec dices, auro insalutato, p equos dispositos, quos habebat, ad castra euolauit. Auisamans & dō Garſie, filij Fernandi patris excellentis exemplo, paulisper contatus: moleste rem primo auditu sensit, sedato mox animo cū famulātibz obsecuratis, q̄ necessaria fore iudicauit ad nepotem misit. Vale ex Alabensī. Victoria, Idibz Ianuarijs, Millesimo Quingentesimo Vigesimo quarto.

P. M. A. M. Archiepiscopo Cusentino.

Quod ab idibus Ianuarij tertijs a me literas non receperis, forte misaberis, miramur & nos Cæsare curiales, q̄ a vobis raras habeamus, sed mirari dissimimus, quādo pyratum esse copiam ingentem & mare procellosum adeo præter solitum confideramus vt Genuesis grandes illas, moles carracas nūcupatas, vomare iā didicerit, eq̄bz tres cū immēsa vitrorum & facultatum iactura dicitur absorpisse, sitq̄ parte alia Regi Gallorum curę nil magis, q̄ vt nostros intercipiat cursores, ne quid agatur in Italia intelligamus. Quæ ab eo igitur tempore successerunt auditō. In Kalendis huius mensis Comestabilis, applicato ad Fontis rabie prospectum exercitū, machinisq̄ omnibus ad muros concutiedos, cum internecio multorum, per facultas ab internis scopetarum & maiorum tormentorum globos dispositos, fecalem tubicinē, vti moris est, obsiditum, ad vrbeculæ fossam, cum huiuscemodī mādatis subter proficisci, Castellæ Comestabilis, qui huc exercitū Cæsareo præest, sacre maiestatis nomine, vos Gallos hortatur & monet, ne paratam vim expectetis. Vt Cæsareæ maiestatis locum istum, a vestro rege contra ius falsq̄ occupatum, red datis. Id si facere renueritis, internecionem vobis omnibus esse statutam scitote. Don Petro autem Navarro profugo, Marischalli, qui sese in arce Simanchæa vitę confectus tēctio fugulauit: filio, sub cuius ductu Navarri tertium amplius exules, gallico stipendio militabant, suafit tubicē fecialis vt memnerit se a matre, quę ductus Alburcherchi est filia, Castellani esse, a catholicorq̄ rege redditus & gratias receperisse, quas sua culpa ex repentino discessu ad Gallos, in Navarram prærupentes amissit, restitutum iri, cū paterno magistratu, cuncta maiorum bona, & vna ipsa cōmilitibus omnibus, qui cū eo sunt obfessi, cōmissorum veniam se comestabilis a Cæsare per fida diplomata impetraturum pollicetur. Fecali responsum est ab vtriusq̄, vt scripto manu Comestabilis signato, quę tunc retulerit, afferat, se interea quid sit agendum inter sese deliberaturos. Chirographum exaratur, Comestabilis dextra signatum, assertur ad eos, lōge a sperato responsum est. Galli mītius: don Petrus vero, suo & cōmilitonum sibi creditorū nomine, acrius repetisse dicitur, in hūc sensum. Vrbeculam a rege Christianissimo illam sibi sociatq̄, sub Homagio detutanda prestitō, creditā fuisse, defensores eam, vita superstitte, Vt Comestabilis suo fungatur officio, suoq̄ regi pareat, & qd fors latura sit expectatur, se idem facturos protestantur. Sed mirari se inquit ac miseriari Comestabilis, q̄ eius loci debellādū prouinciam sumpsit, in qua labores cunctos cū dedecore fore frustratos intelligit, q̄ robore militū sunt & necessarijs omnibus adeo fult, vt nil timere expugnationem possint, aut debeant, his a feciale reportatis, altero a Kalendis die quater muros nostra tormenta cœperunt. E mētibz, qua percutebātur, strata ingens pars fuit: domibus autem in hostium capita per mortaria, globos in altū proficientia, strute fuerunt multę, furore tanto actum est, vt pars vtraq̄ obsidens, & obfessa fragores illos horrendos, auribus etiam clausis, vix ferre quferent. quibus & ipsa tellus a centro contremiscebat. q̄ atroces illi fuerint, similes tonitruis rugitū tormentorum, hinc colligit. A Fontis rabia Pompelon milliaria distat octo & quadraginta, inquit enim lequas sexdecim. Medij sunt montes ardui, alti q̄ in immensum. Mirandę Comes regni Navarre prorēx, scripsit ad Cæsare, auditos fuisse in Pompelonensī deambulatorio prato, dicto Taconera, tormentorum excusorum sclopos, auditi & fuerūt collū in hac planicie inter se fortū verticibz. Vna cū tormētorum exercitatione, cœperūt & cuniculis effodiēdis intendere. Sed quid: quando se aliquid operatos fuisse arbutabantur ecce nimbosos hymbres, ecce vētorū rabidos spiritus, qui cuncta vastabant, & parata præpediebant neq̄ adeo poterant in clusorum foramina tormētis sulcata pentus auferre, quin alicūde iacularentur globos & singulis horis e nostris perimerent multos, ita obruti cœno, tentoris, uentorum vī transportatis, sub die dles egerūt plures.

neq̄ vt cōmeat⁹ aut cetera necessaria deportarentur, procellosa tempestas patiebatur. Ita mīle angustis constitatū, extrema ferre omnia statterunt, priusq̄ re infecta discedere, vti Castellę ceruicibus ea tollatur ignominia. Eorum quę astronomi de generalibus syderum conuentionibus, eo tēpore futuris in piscibus, præaugati sunt, sensisse dicitur effectus, q̄ nunq̄ tales ac tantas fe quicq̄ eorum pluuia aut vixisse cadentes, aut a suis maioribus anduuisse delapias conuerantur. Senescētes præterea decrepitq̄ prouinciales habitatores eorū littorū, Oceānum intumuisse nūq̄ adeo, in terramq̄ sitas vndas adeo im pulisse iure iurando predictant, præterea paucis ante diebus decepti, e munitionibus partē nostrā miserūt non cōtemnendā, q̄ in ripa fluminis, marini fluxus tempore crescentis, munitionibus extra consuetum pelagi augmentū relictis, ab ordine prisco fluxus increuerit & queq̄ obuia raptauerit. Rocādofus hoc tempore cū Germanis sibi creditis, in collibus quibusdam ad hostium impetum sustinendū, si quid ingrueret, e quibus aque cadentes labebantur castra habebat, neq̄ tamē ipsi q̄ hyberno tempore grauissimū, Magalia, Ramataq̄ incolerent, delictose vixerunt. Ad septimum usq̄ ac vigesimum Februarij, laboratum est hoc pacto, quo die per astus perq̄ hortatus multos, & vitę necis præpositiones, cum secreto ingredientibus nūcijs, don Petri & reliquos ipsi datos i ducatum Navarros, habuere persuasos, vt de deditioe fermo fieret. Galli, q̄ vix numero plures, rem libentes amplexi sunt, petiere primo, vt liceret auferre tormētā cōmeatusq̄ ac reliqua secū abducere. Minime fuit assensum. Accipe breuisbus. Vrbecula illa, q̄ veluti agger inuictus & propugnaculum antenaturale, Castellana hæc ingentia regna tutari solebat, ab Gallorum incurſionibus ad veteres dominos regressa est. Magno quippe constitit pecuniarum ingens, exhaustus est aceruus. Perditorum militū equorumq̄ ac bouū & suumentorū ad im pedimēta cōmeatusq̄ deuehēdos addictorū, magis est numerus. Agricolarum cum suis citellatis multis & assellis ad rem frumētariā pro tanto exercitū alendo deportāda coactorum, iactura fuit non parua. Ex vniuersa nāq̄ veteri Castella, immo & ex regno Toletano, sibi notis regionibus, Pompelonem vsq̄ tritici ordēq̄ deferebant. Tam satis nostra est vrbecula nostra, nouū erit propugnaculum, nouū agger, antenaturale nouum, ad furores Gallicos reprimendos, quibus vigentibz, nulli viuentiū datur posse quiescere, ab imitata illorum ebulliente natura. Obfessi, qui sese dederunt, com suis tantum armis exire, potentis tamen vexillis, vti nostris, quādo locū ad man⁹ habuere, permisum est. Qui prodeūtes agmē composito, numerarunt, Cataphraſtos centum, totidem Gallico nomine Francarcheros, pedites vero mille quingentos, egrōtis & vulneratis exceptis, aiūt fuisse. E fecminis vero, quas ad obsequia præstanta militibus, inesse duces assentibantur, duas & quadraginta supra centū, inter quas octo comptas educū pellicibus, pleriq̄ dīnumerarunt. Hostibus dimissis & comitatis in tutū, don Fernādo a Toletō, Albę ducis ex don Garſia filio, quem nosti peremptum, a Mauris in insula Geruensi, e Syrtibus vna, nepoti Comestabilis, de capieda loci & arcis possessione, dedit negotium q̄ is effect in exercitū e proceribus non vulgaris, obducatus illius expeditionem, licet nullum ad huc ipse titulum, auro viuente, sit assecutus. Iurēculus est, annos nondum natus septemdecim, animosus imagine patris, vti de Pyrrho Sulmonēsis nosser eludit. Auditū vero pulchrū est quę intus nostrī relicta repperunt. E maioribus tormentis, putā canonibus, & colubrīs, vt suis queq̄ vulgaribus appelle nominibus, septem & quadraginta, e quibus nostra fuerant quatuor, cætera cum Gallicis lilijs in ipsa Gallia & ex Gallico arcæ constata. Arcabuzorum, scopetarum & hastarum numerus est innumerus, tritici granati quindecies mille, Castellanas heminas, quas Hispanus sanegas dicit, repperunt. Ad frumenta tritura pistina quatuor exereāt, ea, die noctūq̄ perpetuo tractū singula quatuor equi circumtrahebant, equis & hominibus equos regentibus, per vigilias mutatis, ne opus cessaret. Vnū autem cupas aiunt mille quingentas, ad has addunt pleriq̄ non nullas. Bouū etiam & porcorum salitorum copiam ingentem, sed pulueris tormentarij quinq̄ tantum cados habuerunt ad manus, disperferant reliquum. æneorum & laxeorum globorum terrę obruta inuenta sunt ad mīnisteria grandium tormentorum parata circiter quinq̄ in illa. Tam vale Victoria, vnde quandoquidem voti compotes effecti sumus propediem discedemus quarto Nonas Martij. Millesimo Quingentesimo Vigesimo quarto.

P. M. A. M. Marchionibus.

Circa Kalendas Martij, ab Italia literas habuim⁹. Angustiarum calamitatum & erumnarum feruet olla. Galli Nouarram, Alexandriā, Binasum, loca præterea multa possident. Atonam oppidum inuictum, qui quo me gestatit verō mater, & peperit, concussit.

Quid don Fernandus a Toletō.

Manda ta Comestabilis.

Quid peccant obfessi.

Hic respōsio.

Auditus scriptus p̄ obsequia.

Innumuit marc.

Abi Scra manū.

Dccc viii.

Abi sint castra.

Repull
Galli

runt tormentis Galli, quia magni momēti est municipium, Veruani & Ticini fauētum custos
dia, id habere cupiebant. Incaustum id quidem cum ignominia & iactura non mediocri abier
runt re infecta, Galli Borromei Comites, Gallorum nomine agunt rem. Incurfioni vobis lacus
viciniam infestant, quid sequi debeant non intelligunt miseri. Domi quiescere mallerent, sed in
foelix temporum necessitas illos trahit in ambiguum. Parietes ac testum, quibus contegan
tur, opus est querere. Coeli solum tegmē incommodum est. Exercitus vterq; rerum omnium
penuria laborat, misera regio insons patitur interea. Ex vrbe Victoria in nomis Martii discessi
mus. Burgos venit rex. Ex itinere grauis me oppressit ilium & renū morbus, conualui lectis
ca veētus, Cæsare secutus sum. Appulsi Gallos auduit ter a nostris fuisse profligatos. Iturū
ad Pontificē pro Cæsare Magnū Cancellarium summu mutatur. fabulam puto, quia neq;
Cæsar habet apud se in rebus magnis tractandis parē, neq; locus est in orbe Christiano vll;
Cancellatio quadam alius. Frater Nicola? Capuanus archiepiscopus Sancti Dominici cus
cullatus, ab vrbe venit, nomine Pontificis ad Cæsarem de pace locuturus. Frustra credendū
est, & laborem huius boni viri fore inanem arbitramur. Galli appetitū cedere, durū erit,
sed infelix presentaneum allatum est nobis nuncium particulare. Ab vrbe in Hispaniā, mul
ti nobiles, qui Adrianum pontificem secuti fuerant, fornaria Genuesē carraca veēt, reuertē
bātur. In pelagi medio equore submersa est, Vix tabularum reliquē quedam ab ea euaserūt.
Sic viuitur & fluctuatur. Vos qui estis in tuto, vsta frui aliorum exemplo discite ac Valetē. Bur
gis quarto Nonas Maii. Millefimo Quingentesimo Vigesimo quarto.

Autor in
ualidus.

Capuanus
Archiepisco
pus.

Obruta car
raca.

Dcccxix

Capuan
ad Angli.

De Ballo
isfuga.

Strati Hel
ueti.

Morus in
Siria

Strages
insule Pa
lise.

Dccc.

P. M. A. M. Marchionibus.

Abellarum habemus. Multa pullulat mala. Cæsarens exercitus Cremonam, Papiam
cum pendicibus tenet. Gallus Vigleuanum & Mortarum. Mouent saepe Galli suas co
pias. Conferere manum fugiunt, quia equitum ex Galliā, pedum ex Alpi? ex Elue
tis auxilia operantur. Illorū vestigia nostri sequuntur. Diuere pontes super Ticino fructos
a Gallis, & intercipere cōmeatus nostri student. Capuanus archiepiscopus hinc ad Anglum
regem discessit Pontificis Cæsarisq; nominibus, de pace acturus. Quando vobis in manuum
palmis densa erum pet lanugo. Quando canes Gallicos leporum grex infectabitur. Quādo
lupos agnadorientur. Inter fortunā filios, hos praecepue, iā altere mille confectos iniuriis,
concordiam, & amorem seminari posse arbitror. Alienum a natura generis humani est vt
principum animi conueniant, quia bicipites hi mucrones, cede, non ceda, donec sol calefeca
rit orbem, nūq; deficiunt. Dum hec in pluteo moraretur epistola, vnus post alterū curor volū
tauit. Medis multis particularibus amissis, summā rei capite. Galli summa egestate coacti &
nostrorum virtute pressi, abierunt. Capum apertum & ciuitates ac oppida deseruerūt omnia;
arces tenent. Secuti nostri, agmen vltimum hostile mordebant. Sessa fluminis occurrit, cui? rē
pas Romagnanum oppidū munitū custodit. Alam fluminis partem Helueti, qui venerāt
in auxilium Gallorum, occupabant. Ad illos, ducibus, Io. Orbina & Sanctae crucis trahit
seminatando audaces iuvenes pleriq; leuibus incurfionibus Heluetios prouocant. In duos
cunicos reperunt paratos Heluetios. Eunt obuiam Helueti nostris, repellunt nostros. In au
xilium nostrorum laborant, copias maiores tanmittit Marchio Pescara. Profligant Hel
ueti, strages sit. vasa illis tormentaria sex abstulerūt, ruptis Heluetiis, Gallorum reliquus exer
citus in fugam vertitur. Vexilla sunt adepti primaria nostri. Almirantis praetor exercitus, &
Baardus Gallorum ducum strenuissimus, vulneratos effert ait curfor. Attulit & a Venetis lte
ras ad Oratorem suum. In Siria duces quidā defecerunt in magni Turcarum principis inob
seruantiam, Sophio perfa sufflante a tergo. Sed parum vtilitatis inde speramus. Rusturos ad
primum tanti principis motum arbitramur. Quae nanc; sine pari potentia facile insurgunt,
facile dilabuntur. Valeat iā rerum terrestrium cruenta narratio. Mari quoq; sentit in Gallorū
ignominia & iactura fortuna belli. Catabri Biscalni ex oppidis Renteria, Dena & Pasagio clas
se nauium sex & triginta coacta, Insulam cui & municipia primario idē est nomē Alaneftier
adorti sunt, oppidum & villas & quicquid in insula domorū erat dedere in praedam, sunt rerum
vices. Palize primariū bellorum magistrū inter Gallos, possessio erat. Vindexā quaerēt aliquant
do & infontes plecentur. Valetē iam Burgis idib; Maii. M. D. XXIII.

P. M. A. M. Archiepiscopo Cusentino.

De rebus Italis aut alias externis, nihil ad vosego. A vobis illa expectamus, quādoquidē
orbis aulam vos incolitis. Angulum nos mundi veteris vltimum inhabitam. Post cie
ctos ab Italia Gallos, ad vagos & inconstantes Heluetios mittendos nuncios. Cæsar rex

nostr destinavit. Literarum exemplar. neq; verbo ab originalibus mutato per familiares a
manibus scriptum habetote.

Honorabiles, fideles, dilecti, & si postq; iā dudum Vidim; tā obstinatis animis causam vos
Gallorum hostium nostrorū, a quibus nulla culpa nostra, tam durum atq; ingens excitatū in
nos bellū fuerat, suscepisse: ac ita vt illam quodammodo propriam faceretis, pecunia illis etiā
q; alias apud vos nunq; contigisse auditum est pro re bellica suppeditata, statueramus, pene
in perpetuū vobiscum tacere, atq; dimittere vt tandē factū, sponte vestra, quid equum, quid
honestum, quidq; maxime Christiano orbi salutare sit, intelligeretis: rerūq; successum, qui
non admodum Gallis foelix fuit, seu diuina potius voluntate adiuuati, mentes vestras & con
silia vestra in cōmune rei publicae bonū cōuerteretis. At tamē, fatendum est enim cū obliuisc
non possimus veterem nostrā erga vos beneuolentiā, quam tū summa & singularis nostra de
virtute ac fortitudine vestra opinio, tum inuolabilis illa cum nostra domo Austrī ac Burgū
diā amicitia, perpetuum fedus. Praeterea q; hostis sacri & nobilis imperii membra diu iam
excuscauit, facile sit vt ad ea veniamus: quē vt plurimum ere, tum vestra tū vero maxime cō
muni omnium Christianorum esse censemus. Poscere & enim videtur ratio muneris nostrū
Cæsare, q; praefer alia tot regna, superni nobis numinis clementia contulit, vt bene gerendae
rei publicae curā oporteat perpetuā, apud nos excubare, & his praesertim temporib; quib; tā
validis expugnantis Christiani orbis propugnaculis Rhodo & Belgrado, patere sibi aditus
in viscera omnium nostrorum existimat impius Turcarū tyrānus atq; nefanda & funesta sua
consilia persequendū Christianos apparatū facere dignoscitur. cui haud cōmode iri obuam
poterit, nisi bello aut pace inestine. Christianorum discordia aliquando sedate fuerint. Maxi
me itaq; opportunum, rebusq; conueniens visum est, si ad vos oratores nostros, bene de ani
mo & voluntate nostra instructos, q;to citius mitteremus, quod facient ceteri foederati nostri
& praecipue serenissimus Angliae rex, Venet & serenissim; Fernando frater noster & Illustri
simus Mediolani Dux, qui pariter de virtute vestra non secus atq; nos sentiunt, voiq; & secu
rum. Hortamur vos igitur atq; rogamus, vt q; primum hae vobis nostrae literae reddita fue
& cum reipublice cōmodis sentire summo plane studio desiderant. Neq; veremur summum
ipsum pastorem sanctissimum dominū nostrum cui iam dudum animus & pietas nostra satis
explorata est, quēq; & praecipuā quandam curā & ante q; ad altissimum dignitatis fastigium
eueheretur de cōmodis & ornamentis vestris, semper gessit, a nostris huiusmodi cōsiliis alie
num fore, quin immo aliq; etiam isthuc praecipuum nuncium ad destinatum tēpus missū
rum. Hortamur vos igitur atq; rogamus, vt q; primum hae vobis nostrae literae reddita fue
rint, conuentum seu generalem dietam de more vestro vbicūq; vobis placuerit, ad diem certā
indiceat, vbi oratores ipsi conuenire possint. Nostri quidem oratores curabimus, vt quāto ce
lerius apud vos sint. Intelligetis profecto, res tum vobis tum reipublicae viles dignas & salu
tares. Iturus orator est Lupus a Soria. Instructiones vero sunt epistolae superiori q; dantes, eas,
ne sim repetita prolixitate molestū, praetermitto. A se mentibus quippe & arbustorum fructū
cibus quē sint pullulantia germina, facile sapiens intelligit. Ad viciniora nobis
nunc reuertamur. Hodie quī Maii dies primus & vigesimus est, preconū voce ac tubis clau
gentibus publice indictum est Gallo bellum mari ac terris & per Rossilonis Cōmittatu no
stre gentes vt summum muratur immittentur. Germanos tamen qui Fontis rabiae Gallorum
fines custodiunt, non audito moueri a praefici stationibus, quae accident habebis Vale Burgis
duo decimo Kalendas Iunij. Millefimo Quingentesimo Vigesimo quarto.

P. M. A. M. Archiepiscopo Cusentino.

Ab Indis naues habemus. Ab oppido Panama & insula, te ac nomine dite, q; sit focū
da vnionū, Australe putati continentis latus ad Occidentē, lequas scribit Egidius vul
go Gil Gonfalus vir claro genere natus, sexcentas percurrisse. Particularia de huius na
uigationis inuentis quae tu summo Pontifici poteris ostendere, q; do quidem, post vsta, quae
ad Adrianum eius praedecessorem scripseram, sero allata, q; mortuū repererint. id optare sua
ais beatitudinem. Magna quidē & narrat ac summis digna sunt Pontificib;. Nunc ad septem
trionale hui; putati cōtinētis lat; redeam;. Panuc; est amnis ingēs nauigabilis, nuper inuētus
a nostris, ab ingenti Tenuffitana ciuitate lacumari lequas distat sexaginta circiter. Fraciscus Ga
ra? Iamaice gubernator Velle in eius rīpa deducere Coloniam iustat. eius erigendae veniam
a Cæsare impetrauit, & quod maius est, vt eterno appelletur nomine Garafana Panuc; regio
illa permissum. Fernando Cortesio Temiffitani strator magni imperij id esse molestum in
telligimus, ne detrimētū aliq; hinc exortatur, tūmemus tempus dicet. Partē alia scito postea

Epistola
Cæsaris ad
Belucios.

Capitatio
beneuolen
tie

De Rho
do & Bel
grado.

Rogatio.

Dccc.

Id Panu
ch Sara
lino.

Baratur
classis Ma
lucha.

Contra cr
sa Bada
sczi.

De alluie
Bargens.

Gallecia in
festatur.

Dcccij.

Almirant
pauli.

Triginta
hoclucii
perempit.

Mors So
derini.

Quid Sal
p' volat.

cessum victorie navis Gariofolis omnia q̄ orbe circumiit. de qua re particularē vidisti, viditq̄ pontifex narrationē ad Adrianum directam, statutum fuisse vt noua classis instruat ad idem iter quo cepta possessio manu teneatur, ac frequentes. Regi Portugallico id est perniciosum. Inde male sapidū, vt effectus ei rei differat efflagitat. Sui esse iuris arguit, Cæsar vt audiat in perauit. Classis impensā ingens est differre damnosum. Suspeditur tū in ciuitate Pacēsi vulgo Badatoz que fines Portugalic claudit cum Castelle regnis. Castellatorum & Portugaleniū vtrinq̄ quatuor & viginti scientiarum omnium & rei maritimæ peritorum fuit conuentus. Diu discussum est, & fillogifinatum vtrinq̄. Vltimus dies Maii elapsi, is est terminus a Cæsare datus suis iudicibus, illi concioni. Sic finis fuit. Re infecta redierunt nostri. Rem Cæsarem satis aperte pbasse inquit, q̄ extra lineam ab Alexandro Sexto Pōtifice maximo concessam faceant illic insulē. E contra Portugaleses intra suos limites esse arguebant. Protrahere rem illis expediebat, nobis proficere, demisso capite, ac mœsti Portugaleses regressi sunt, semimābundi ferro tutaturos n̄ argumēta proderint. Fere insinuarunt. De hoc nunc satis. In particularibus latus. Comitū Nasauti qui Xebri loco apud Cæsarem fuisse, data est in vxorem Cenetū Marchionissā. An primogenitū sita paterno sūpturus nomē, an a Mendocis materno, controuerfatum est aliquantulum, de redditibus etiam non nihil. Impensa tandē Cæsaris conclusum est, quid, an t̄ quātum, ipsi viderint quorum interest. Est aliud rediculum non pretereundum. Quod de plurius anni quartū ac viginti blateratum est, re ipsa super nos euenit. Fluuius hic toto fere anno vadofus, aluenum adeo per alluuiem superauit, vt Cæsarem in palatio velle ob sidere videretur, ad equorum vteros intra regiam creuit inundatio. Suburbium obdutum. Via tibi nota q̄ dicitur hortus regis summissa. Platee due ille ingentes, tenuis hominū pectoribus aqua plene, currus & plaustra innumera q̄ cōmeatus ad fora vexerant raptauit furor torrentis, traxitq̄ ad fulminis aluenum non pauca horrea triticea ordeneaq̄ in planis illis domibus clausa, multa putrefecit. Domus plerq̄ collapsæ. Si ab hac rabie indemes euasisti, pro sit. En aliud dñi vaticinātū. Gallecia infestant Galli nostra littora. Exerere caput eportubus nemo audeat. Villas strauerunt plerq̄, Mercatorias & piscatorias naues rapuerunt plures. Littora cuncta labefactant. Sunt rerum vices. Sic viuatur Vale Burgis Duodecimo Kalēdas Iulii. Millesimo Quingentesimo Vigesimo quarto.

P. M. A. M. Marchionibus.

Habemus ab Italia post electos Gallos, literas, particularia que dam non ingrata Cæsari capite, nuper allata de reliquis exercitus, Almirantem pretorem fuisse scopeta percussum dicit. Is equit, sed centurio Batarus istu similit vulneratus, in Marchionis pescariæ tentoriis obiit. Fugientes Helmetos Alarconus Hispanus, Calabria ob suam prudentiam Prorex & bello clarus vir, persecutus est. Apud vulgo Imbream, ciuitatem episcopalem, extremum eorum agmen deprehendit. Trucidauit centum qui machinarum custodiam habebant. Ceteri preterant non passibus equis. Quatuor & viginti vasa tormentaria illis rapuit. Ceteri Gallorum duces pedes consulere, quid facto esset opus, pedibus prærerunt. Nostri, posteam victoriam, de impetenda obsidendaq̄ Massilia Gallica cogitant, quando habebimus habebitis. Ad incruentos nunc fortunæ ludos. Soderinus ille Cardinalis Volateranus, de cuius animo in Cæsarem nō pronō, in Gallum feruido, satis multa, concessit euita. Superne an inferne vitam coeperit, dicat quicumq̄ nouit. Mortuus & est Octavianus Fragosus iure belli captiuus Marchioni Pescarię. Precio ducatorum duodecim millium se redimebat. Amisit precium Marchio cui iacturam non placuisse pecunie illius, sine lese maiestatis crimine credi potest. Capuanus Archiepiscopus qui Gallicam mox Cæsarem, de hinc Anglicam, & iterum Gallicam paragrauit cum summo labore postarum, curias, ad vrbē regressus est, cū mādatis a Cæsare Christianissimo & Anglo regibus vt de pace agatur. Pacē tunc arbitra hor posse intercedere, q̄do sumptualis bos & afinus sub vno iugo, vt cipsit & hūndines cibum posera volitando pererrabit. En que me mouet ratio. Tornaci, Nauarram, Mediolani ducantur liberum, super Neapolim tributum intoleradum. Flandrię ac Arthosii resortum, volet Galus rex. nihil est solpendū e manibus. imino & plura petimus. Volet rex Anglus Gulanē anca tum Bononiam Britannicam & Morinorum puinciam multa prætere. Gallo regi hoc audere est amaritius felle. Temperate vos huius tam incompositū psalter si cordas. Non leguletorum cauillosa argumenta, non togatorum seuera consilia, non pontificum veneranda maiestas, me deliam huic tan atroci morbo scient aut poterunt adhibere. Dira ferri acies, & humano cruore fluentes riuus, has diriment querelas. Nec longe abest huius tantū malis executio. Et quid de Siculis

Siculis decimus: quos insularum pessimos, nō incultū autores esse predicant, q̄ vndiq̄ variis, sed Austrinis precipue, infans flatibus quantantur. Populares quidam dominos trucidarunt. Petrucium seductorem, Hercules Pignatellus Prorex, cepit: & captis truncatū pœnas luere coegit. Valete tam Burgis Nonas, Iulii, M. D. XXIII.

P. M. A. M. Marchionibus.

Dcccij.

Asophio Perfarum Rege literas & nunciū ad Cæsarem habemus, & vna literarum eius ad filium & eius filii ad Regem Vngarie a Papa & a Venetis missa exemplaria. Literarum hoc est ad regē Vngarie institū exordiarū. Dei essentia in celis, in terra vero pax. Laus deo magno, glorioso, puro, bono, cui nullus in regno similis, beato, supremo, in omnibus operibus incomparabili, qui solus subare diem, noctem vero lumine clarificante lunā, exornauit: quicq̄ Adam primum hominem ex limo terræ, optima plasmauit forma, in uidos tremis eius partibus, vt recte facerent precepit, ipse quidem deus seruans nos ab omni malo, ad exquirendum se, ac exoptandum, in perpetuitate perpetuitatum nos perducet, amē, amen, amen. Hęc suo idiomate. Latine tradita Romę. Pontificibus nuncq̄ defunt omnium lingua rū interpretes. His dictis, ad Cæsarem apostrophat inquitens. Proni quidem, & humū despiciedo, vertim⁹ nos ad dexterā excelsi domini, nobilis, regis cui⁹ regū principū principis, & q̄ maiestatem deus conseruet, permanereq̄ illum faciat recte sedentem in solio suo Budæ, conferuetq̄ incolumem super inimicos eius amen. Senfa literarum omnium, posthabitis ambagibus, quæ multe sunt, accipite.

Turcarum principes suis nos frequentibus literis hortatur, vt auxiliemur ei cōtra vos, cui adimere regnum cogitat. Nos autem illi non solum velle auxiliari abnuimus, immo toto conatu ob stare, & in eum arma exercere. Vos per mensem Aprilem estote parati, vt eum aggrediamur, quo lascitius vndiq̄ profrenatur, qui nos & Christianum hominem vestrum penitus delere conatur, neq̄ altas a me literas, ob locorum distantiam, expectetis.

Ad filium literę hoc exordio institum habent: sensus idem.

Laus deo vnico, cum summa perfectione, in maiestate ac beatitudine sua seperato cū gloria, in essentia solio ac honoris sempiterni, super secreto secretorum, in abdito splendore sui, qui se prudentibus & intelligentibus in testem suorum operum ostendit, quicq̄ essentiam suam fulguribus concomitantibus manifestat. Mundum vero solis lumine ac stellarum claritate ac veritatum visione illustrauit. suscitans creaturas per scientias, quo ad apparuit & principū se cū ostendit se per venerandos nuncios, qui opera dei vbiq̄ testatur eorumq̄ bonis in omni nem terrā exiuit & in omnē habitabilis latitudine, verba eorū penetrarūt. Vbi post tenebras irradiauit animas, ipsi quidem deo laus, propter ea que nobis perfecte sue pulchritudinis cōmunicauit & ppter bonitatem quā operatus est in nobis, ex bonitate sua perfecta, & vera preueniens nos gratia & assidua largitate &c. Concludit, vt præsto sit per mensem Aprilem, impetere ab ea parte confinium, vbi est filius vicinus Turcarum principis. Promittit se idem facturum. Nil fiet. Sime consiliiis diffidia nostrorum principum collachrymanda obstabunt.

Ad Cæsarem per propriū nunciū missę, mixtum ex superioribus habent institum exordiarum. Sensus idem est, vt se apparet &c.

Subscriptio est huiusmodi. Humilis seruorum & maximus amicorum, Ralzma Sofi, filius Hider. A tergo aut, Ad manus, si deo placuit, regis regū & principis principū Imperatoris, cui⁹ dominium & fortunam deus max continuet amen. Temporibus idem, ab Thracia & Costanti nopoli, pontifex & Veneti literas habent. harum ad Cæsarem missa vidit exemplaria. Dixi altas in Siria Gazellum quemdam in magnum Turcarum principem crexisse cristas. Is audito apparatu in se, desertus a suis cum paucis equitibus aufugit. Post id dux alius, nomine Achmet, quem Damasco Syrię ac Aegipto Turcarum princeps prefeceat, principatum sibi vsurpare intendit. Coegit vires. Seduxit Miamaluchorum militum partem. Arces & municipia pre fidis suo nomine munuit. arma cepit. Pacata omnia esse scribunt, exploratores Pontificis, quos illic cum magna impensa nutrit, quo principis illius habeat exploratam inentem. Achmetis ipsius & trium sociorum, defectionis participem, capita ad atrū valuas in Constanti nopoli suspensa vidisse se aiunt. Aflu non vi bellica, ferunt proditum a suis Achmetem venisse ad manus principis. Audito nanq̄ tam gradiente apparatu, desertus a militibus traditus est, sed scribunt copias que ad eum ignem extinguendum proficiscerant, versuras ferri acies in Vngariam. Ea est Pannonia inferior, quandoquidē liber est vndiq̄ magnus ille princeps, neq̄

stare loco aut quiescere sinat milites, ne ociofi aduersi aliquid molantur, & seditionibus intendant. Atunt exploratores. Quis iam potis erit tantae machinae resistere i captis praecipue duobus illis christiani nominis propugnaculis Rhodo, & Belgrado? Et quod deterius periculosius usq; dissidentibus inferre Christianis principibus, Deus bene vertat. Vos valet Burgis pridie Idus Iulii. M. D. xxxiij.

P. M. A. M. Archiepiscopo Cusentino.

Dccc. liij. Quartana Caesaris.

De classe Malucha.

Germani Rositione.

Herba autoris ad Caesarem.

Laus Jacobi.

promittit erigere templum.

Curramus Caesar i comitum.

Q Vartana pressum habemus Caesarem, tristis est curia. Parum negociatur. Ad alia. Misimus artis maritima peritum virum quendam nomine Stephanus Gomez, cui vna tantum nauis, Carauella vulgo ex Clunio discessit, fretum quaesiturus inter floridam telurem & baccallaos. Cataua inde se reperturum inquit, eat bonis ausibus. Malucha classis paratur. Augusto mense credunt aliqui vela facturam. Neq; Ianuario arbitror ego, quod non intelligam ita paratas esse naues, aut coacta tanto viatico necessaria. Ibit tandem deo fauente, nulla de Portugallensium habita ratione, in hoc tanti momenti negotio. De casu tui meiq; amici Licentia Vargas audisti forte, quanti valoris vir esset in magnis & arduis tractandis negotiis nostri. Cupidinis in senecta vexatus stinulis, monialis cuiusdam genere Clarae mina stram quam fretram vocant, cui nomen non est dandum, exarsit. Noctu per scalas, coenobis muris appositis, ad eam proficisceretur. Nocte in tempesta vna dierum, re pata forte praeter vires aetatis, inuasit horror hominem siue ex conscientia sceleris admissi vel ex hebetudine cerebris, & medullarum, ita vt semilanguis redeunti per scalas ensis e manu primo deciderit, sequutus ensem ipse graui rotatu vt puliculus animam exhalauit, id prodigium diuino iudicio ab omnibus ascriptum est, & apertum est argumentum nil simile admissum relinq; qui a superis impunitum. Germani Caesareo conducti stipendio, Rositionem versus mittuntur. Ad me ipsum parumper, quam liber a fortunae bonorum cupiditate, tuo tempore vixeram, quamq; opulentis ambitiosi sumi fetore sese pascentibus magis miserar, quam inuadeam, tute ipse testis es, vnde, quandoquidem aliquid vltra propheticum illud optatum, neq; dititias, neq; paupertatem, ex Catholicorum vitam sanctorum benignitate sum assequutus, animum iusseram meum a postulatis quiescere, sed vna me ratio mouit, vt praeter statutum expergiscerem. Caesarem ego nuper his virtus adortus sum. Inclite ac inuisibilissime Caesar, quod me tua maiestas distigat, praebitis honor senatorius, & oratorii muneris aliqua designatio, restantur. Quod satis est in fortunae blandimentis habeo mihi, sumq; tua Caesarea maiestate distior, quia paruo contentus vito. Perturbant namq; libertatem amantis ingenium equorum, & mularum agmina, familiarium molestiae multo grauius, quibus nunquam satis prebetur, & longi temporis fastidia, de minutis, & his paucis obsequiis, grandia dicunt, & appellat feruitia, & conuestibus ppetuis aethera copient. Exteriore tamen amoris aliquo erga me signo indigeo, ad honorem, cuius ferculum nemo vnquam abiecit, propter oratores mihi contenta neos Mediolanensem, Venetum, Florentinum, Genuensem, Ferrariensem, Mantuanum, qui omnes me nobilibus ortum parentibus Mediolani, ac etatis meae, quicquid boni fuit, in hac tua maiestatis domo consumpsisse sciunt. Aliter tua maiestati me grati esse nequeo illis persuadere. Placuit sermo Caesari. Iamq; nono nomine sancti Iacobi felicissimae insule Abbatialem mihi designauit antisteam. Appello felicissimam, quod ibi sit toto anno fere par noctis dies, quod non horrida vigeat aestas, non hyems rigida, quod perpetuis fruatur vere autumno, ab equinoctio gradus tantum sexdecim, & alicubi pauciores distat. Literas habetote Caesareas ad Pontificem supplicatiuas. Bullas expedit. Sed alterum in casu hoc habeto. Regressus ad Caesarem cum gratiaru actione, repetit. Quo tua maiestas intelligat vera esse quae postulatis miscue, de solius amoris erga me signo non auara cupiditate, in ipsius Abbatie templo erigendo primi anni redditis integros, nullis impensis deductis, me prebiturum polliceor. Plus est Caesar, pius est opus, vtere tua pietate in hoc, vt i soles in caeteris, aperiat & tua maiestas manum. subruat. Tantidem imperatum est, vt e regio sisco tribuatur. Explabo in dies magis, quado iam sit opus inceptum. Emis familiaribus mittam ad id opus aliquid, quae sequentur intelliges. Monitus ab Mapheo postaru magistro, quod iam esset cursor perasatus, haec celeriter scripsi, mentitus est, quatuor vltra dierum spacium intercessit. Hinc habeto paucula, forte nulla post haec per dies aliquot. Comes Potentiae Neapolitanus ad curiam veniebat. Captus est, & in arcem ductus Simanchea, quod Caesare inconstituto, ausus fuerit Pescara Marchionem ad singulare certamen prouocare, quo tempore sua maiestas Marchionis opera contra Gallos laceffentes indigebat. De Gallis nescio quid sum murmuratur, quod Rositionis comitatum incursionibus infestant. Est aliud matius, Indicum senatum Caesar renoua

uit, a caeteris negotiis explicitis delegit. Principem senatus, quem Hispanus praesidentem appellat Oxomensem Episcopum confessorum suum effecit, addidit collegas Canariensem episcopum, iuris peritos duos, tibi notos, ambos doctores iuridicund, Beltranum, & Maldonatum. Suo Caesare chirographo me imperat adesse. Ad aliud hac iter fecit regis Portu galliae cursor, quod Florinus pyrata Gallus nauim regi suo raptauerit ab Indis venientem, qua merces vehetur gemmarum, & aromatum ad ducatum centum octoginta millium summam conuerterit. Vbi primum huc appulsi sumus concludum est, vt Caterina nobilis, Caesaris soror, tibi nota, detur regi Portugallico eius consobrina in vxorem. Vale si fiditus vt arbitror tam longa filateria ex Valeoleto quo. iij. non. Augusti accessum. M. D. xxxiij.

Renouatur senatus ind?

P. M. A. M. Marchionibus.

Dccc. v.

A Ccipite quae feruent in olla Martialis. Nostra classis, duce Vgo Moncada, in portu Monaco Genuiti esse dicitur. In prospectu e regione Gallica, portus fauces custo diens, furor bellicus vexat vtranq; Borbonus, & Pescara Masiliam obsidere cogitant. Tolonum portuosum oppidum ceperunt. Ab eius arce tormentoru habuere vasa septemdecim, quib; Masilia muros quater sperant. Praesidia sunt intus validissima. Borbono fines Galliae cos ingrediente, vulgus vniuersam Galliam a suo rege defectura aiebat, q; Borbono regis regia sit, gratus nobilibus, rex autem ob vitia quaedam exolus. E castroru centurionib; venit vnus ad Caesarem, nomine Andreas Bracamonte, fuit mihi nuper conuina, Neq; scutu neq; hastam Borboni fauore fuisse erecta, inquit, immo suspicatur nostros in discrimine non paruo esse, q; Christianissimus rex ipse sit Auinionis, validum cogens exercitum, vt nros adeat. Fore arbutatur, vt nostros transiret pueniat, quia praecipue rex Anglus promissa ducatoru milia centu, si Borbonus transiret exercitum in Galliam, dicerat, neq; a comitatu Rositionis nrae copia turbentur, quicq; neq; ab Italia promissum prorex mittit pediatu, neq; de velibus & cataphractis militibus ad sit numerus integer. Dicit tamen Christianissimu regem ab suis ducibus octo haberi multosq; ab exercitu dimissis, q; de eoru fide dubitet. In senos habet populos omnes, sacros & prophanos, ob exactiones pecuniaru, quib; vniuersa regna expleuit ad cutem, nunc autem excoriat ad ossa. Haec rotat in rota rotate. In patria natali mea Mediolano dira pestis omnia vastat, crudeli scopa verrit obuia cuncta, octoginta capitum nullia deesse iam praedicatur. Dux ipse ac Palatini omnes, cuiusq; nobiles per apertas vniuersa sententia in eum lata per Pontum puitur. Ex Germania intelleximus in conuentu generali coacto in Vuormatia, Chieragatu episcopum Aprutensem, Pontificis legati, nomine Pontificis praeposuisse, quae scandala tenerit perititax Lutheri penulanti, petitisq; ab eis vt contraeratur, serueturq; sententia in eum lata per Pontificem, & a Caesare confirmata, vt ignis hic atrox cuncta corrupens extinguatur, postulauit. Praesidebat Fernandus Serenissimu Austriae Archidux frater Caesaris in conuentu. Non benegrata fuerunt principu responsa, inde collige Germanos Principes libertati studere liberrimae, honesta pleraq; sunt principu postulata. Candidis multa inuoluunt, nigerrima, se daturus opera p vrbibus, vt prouideat, sed miti & benigna negotiatione saeuera minime, ne popularis tumultus aliquis exoriatu responderunt. Ad libroru haeticoru petitam pro sententia lata comburione, pronisuros dixerunt, ne quis audeat impressoribus vltra quicq; praebere, ordinatis incosultis. Ab mubentes iniquos quicq; principu in sua ditione aeturu; de causis huiusmodi tanqua cotra saeculares in suis deprehendatur in eis apostata, de annatis, q; in Germania restent, ex insituto vetere ad infidelium furores reprimendos, cuius rei causa concessas fuisse inquirunt. De concilio, quod vocetur & in eo cuiq; hominu liceat quicquid in mente venerit profiteri ac proponere impune. Conquestus est legatus Chieragatus Amprutinus episcopus. Responsum est nil aliud staturos, aut in Pontificis fauorem aliquid disturos, nisi prius centum praepositis grauaminibus Pontifex eat obusa. Inserunt Amprutinum abire re non solum infesta, sed multo maiore sanie confecta, grauamina mihi nota sunt. In aliud tempus eadifero mittenda, non sine causis vrgentibus. His auditis Caesar ad Serenissimum Infantem fratrem suum literas dedit in hunc sensum.

Tolonu ca piur.

Bracamont

Tria pmisa defuerit.

Quare ostis suis. Horrida pestis Mediolano lanctis.

Legati postulata.

Mitaru se ait Caesar quin ratio habita fuerit de rebus decretis in conuentu Nurmbergeni, cui affuit sua Maiestas. Vbi de consensu principum Imperit, sancita fuit auctoritate Lutheri annullatio, & librorum combustio castigatioq; tenentium apud se libros eiusmodi, quod auctem a Pontifice concilium petere ausi fuerint, vehementer arguit, cum a ipius Papae ac Imperatoru sit munus, neq; abnisi sua Maiestas, quin concilium sit cogendum, sed quod extra ordinem Germania per seipsum id petat, se moleste tulisse, atq; concilio velle interesse, modo suo lo

co& tempore & per quos debeat conuocetur. Addidit alia verba sanctissima. Si hæc nos pate...

P.M.A.M. Archiepiscopo Cusentino.

Dcccvi.

Controner
sua iter ma-
træ filiam
ituram ad
marinum.

Athena forore Cesaris in portugallia ad viru cõsobrinu missus. pridieq̃ discederet, matre adiuu. Se nupta esse recensuit. ad viru ire oportere obortis lachrymis ait. acies para...

De Baraio

Tepestas.

Obiit
Carrachæ.

& Antuerpienses nundinas proficisceretur. Sed aliud accidit magis mirandum, quia di...

P.M.A.M. Marchionibus.

Dccc.vii.

A Clemente Pontifice membraneum habui nauiculae sigillo diploma, duo id continet...

EPISTOLARVM

PETRI MARTYRIS. A.M. LIBER

TRIGESIMVS OCTAVVS.

ANNO. M.D.XXXV.

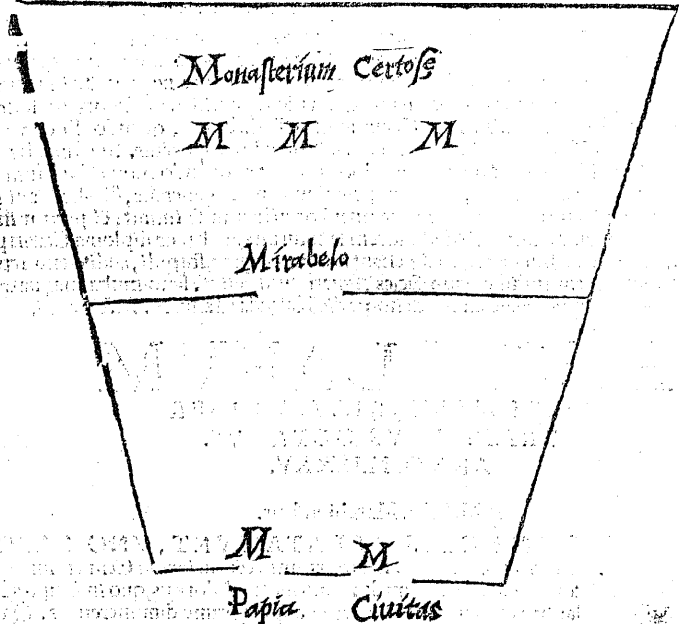
P.M.A.M. Marchionibus.

OVA NOBIS ALLATA SVNT, VNO FASCE multa confringam. Ad Martinum centurionem Genuensium oratorem scripsit eorum dux Antonotus Adornus...

norum decem, Italorum quinque. At tamen ex Alpium citato transitu, ab hibernis latebris primo vere proceduntibus lacertis, equos esse strigiosiores, militesque ipsos praevincta aequalidos ac semilabantes, neque vestigiis consistere, processit tamen rex animosus, neque sibi aut exercitui pepercit labore omni & angustis, praeter Imperii augendi cupiditate superatis. No uariam aduult, coepitque imparatam, diruerant eius arcem nostri transeuntes, quod inualidam repererint. Sed praevincula, vel quod magis credendum est, praematurata fuga, ne impedirentur, quatuordecim reliquere vasa tormentaria quibus in eos Christianissimus rex vteretur Mediolanum, nil dormiens aduult, tum peste grauatam miseram urbem, tum magni Cancellarii ducalis comitis Hieronymi Moroni suauis desertam fere inuenit. Repentino quippe Christianissimus introiuit, praesidis in ardenti peste relicto, Papiam versus tetendit. Trum vtriusque Prorex, dux Borbonus, & Pescariae Marchio, Antonio Leuia nobili genero ortu Hispano, fere nato & alto in re bellica, Papiae praesidiarium effecerunt. Cataphractorum illi dederunt lanceas bis centum, leuis armaturae totidem. Peditatus erat Hispanorum quadringentorum, Germanorum quinque millium. Horum duxerat Germanus bello egregius nomine Altozorem, Caesaris obseruantissimus. Inhaeret Papiae fere mensibus septimum vulgo parum calce ac lateribus fructum quinque milliarum ab vtroque latere, ab vltimo spacio totidem, a fronte qua proprius est vrbis, fere dimidia parte, quia declinando proceditur ad vrbis ipsius portas spatium id fuit veteribus ducibus animi causa reseruatam. Id est huiusmodi.

In septimo Cartusensium cucullatorum fratrum ditte cenobium & struura magnificum. Inest quoque munita in modum arcis domus alia dicta Mirabello, cenobium sibi Christianissimus in stationem elegit. Ad Papiae obsidionem vniuersum misit exercitum. Magna vi tormentorum quatere muros tertio nonas Nouembrii primo ceperunt, & vna op-

pugnationem, muris disruptis, tentare. Octavo idus eiusdem, secundo. In tertium inde diem, Tertio, cum ingenti saetura toties fuere repulsi, auros inde obsessos fuisse aiunt, erumpere in hostes Grifones, Heluictorum, qui custodiam habebant in pedimotorum, bis ad ortu, exundo multos trucidarunt in tutumque cum ingenti praeda se in urbem receperunt. Solet Germanus miles flataria tantum pugna valere, didicit noster praesidiarius Papiae, incursonibus, Hispanorum emulatione hostes infestare: ac spolia hostium extra cuneos querere. His insperatis rex Christianissimus suorum militum animos deficere sentiebat, cum ab imperterritis hostibus indies magis affligerentur, ad praesentaneaque internicie ducte egre ferrent, duobus modis strigere obsessis facias ex procerum, & ducum suorum consilio constituit. Circumducere vrbis fossas, ne quis ad comeatus quaerendos quiret exire, & hinc inedia illos consumere, quod non stros intelligeret non ausuros prodire in auxilium ex Cremona & Lauda vbi erant inclusi dux Cremonae, triumuiratus Lauda Pompeiana, ac Alexandriae praesidia duce Gaspare Marino. Ticinum & vna diuertere in fluuium Graualoni, ab Ticini alueo duo forte labetern, ad non longa dein spacia in Ticinum cadentem. In eo consilio, si voti compos efficietur facilius applicare copias & machinas in obsessorum exitum ad urbem poterit, quia veteres eius vrbis ciues qui eam circumpere montibus lapsu fluminis, latus illud lambentis freti, paruo adminiculo putarunt opus esse ad hostes quosque reprimendos ab ea parte, quod nullibi sit vadofus Ticinus. Sed arbitrantur, vti scribunt, naturae illius annis gnari, operam & impensam Christianissimum regem amissurum, quod arenas trahat insperatas quascunque fossas obsceantes, hyeme praecipue, quae iam illos vrgebat, ob frequentes alluuias ab Alpibus iugis pluralibus, in lacum Verbanum cadentes, quas omnes Ticinus absorbet, vnde Padum reddit adeo ingentem, vti rex fluuio appellatur. Hoc idem Capuanus Archiepiscopus ad Caesarem regressus profitetur. Is bonus pater de pace tractans, Mediolanum in Pontificis manus deponi debere consuluit, hinc fieri viam ad concordiam plantiorem arguit. Caesari praepositio non placet. Particularia quaedam extra generalem aeam, feramus. Ioannitius Medicis Pontificis propinquus, quondam Caesareus, nunc Gallicus, in leui praetio scopeta vulneratus abiit e castris. Galli Saoniam, Ligustiam maris a Genua secundam ex composito cum eius sub nomine pacis ingressi, dedere in praedam. Tam Germani obsessi tumultui studere incipiebant stipendia peterunt. Habita est a mechanicis quaedam, sed parua, pecuniarum summa. Oratorio apud eos sumptus est munere praetor Leuia, qui literas nunquam didicit. Virorum internicium, virginum stupra, vxorum raptus, natuum dispersionem, strages facultatum praeposuit, si ad hostium manus venerint. Quicquid afferebantur, & vxorum ornatus si quos habebant in commune porrexerunt. Nobiles autem iam seipsos expilasuerant calamitate inspecta. Intromissa & sunt per Gallorum excubias, a duobus Hispanis, transfugium simulantis, ducatorum tria milia, a Pescariae Marchione illis credita. In hac summa vrbis diuidenda, casus notandi dignus emerit. Hispani, qui aderant portuum culam & ipsi habituri, laetis animis praetori dedere potestatem, vti posthaberentur, Germanisque portione sua praerberet. Hac visa benignitate, Germani a suo duce hortati, ne oblatum patriae tantum honorem paruifaciant, mori mallint, aut fame perire, quam de ficere, quam locum Gallis dedere, contra veteres eorum mores assensu sunt, animi fortitudine ac insolita fide consistere dicuntur. Exitus erit iudex, penuria laborant grauissima, ad equorum praecipue pastum quibus omne pabulum, foeni aut pallear, vel alterius modi alimentum, ordet vel haueat. Corticibus arborum, & fabarum tecis primarios depascunt equos. Reliquos aut comedunt, aut praevincta vident praeculis cadere mortuos. Nono Februarii noster exercitus, post quorundam Germanorum accessum, quos dux Borbonus duxerat ab Illustrissimo Infante apud quem vos educati estis, Archiduce don Fernando Caesaris fratre, habitos, proptus audent accedere, castra castris opponere, hostes laceffere. Mutuis tormentorum globis se alterne salutant. Februarius pigmeus, forte gigantibus vteretur successibus, & febribus tremefaciet multos. Ruent alterutri, stare iam loco nequeunt, opus est vt dimicetur, sperant Caesarei, licet numero impares, potituros victoria, quod nostrorum animos sit necessitas excitatura. E contra sit Gallis opulenta nocitura, sympositis aiunt Hispani, Gallos non minus in castris intendere quam si domi dissentis crucibus ociarentur. Effeminant militum animos in castris blandimenta voluptatum. Venetus exercitus, licet duces eorum stimulentur, vt stent praesentibus, in aliis manet. Non trahit suos fines dux Vrbinas praetor eorum, quod non detur trancundi libertas, premunt suorum ducum habenas Veneti. Haec in praesentiarum per duos curiores, & Capuanum Archiepiscopum. Inter hos Martes, & Saturnos, Mercurium alatum esse

Germani unitati.

Tollere conuicium co sitat.

Emittit opera crimina pensat.

Capuanus homo ait. Astitit vt detur Mediolanum.

Pro ducis Germanorum

stum. Iam nimis longam epistolam contexit, quae descendenda succedent habebitis. Valete ex Mantua Carpentana dicta Martii duodecimo Kalendas Martii. M.D. XXV.

Dccc. ix.
Leutrecus vocatus.

Argumentis quibusdam non fauste Gallos in hac insania Martiali procedere arbitramur. Leutrecus dux confinitum, Angiae a suo Christiano rege reuocatur: ut confinitus relictis, propret ad se cum praedictis omnibus suis, imperare dicitur. Huius viris spectatores medici egrotum vel egroto proximum esse iudicant simulatorem. Dum interea quidra bida fors allatura sit apertis faucibus operantur, ad Indos traeamus. Tres habemus ab Hispanioli naues, faccareis panibus & coriis bouum, quorum est iam tanta in insulis copia, ut ignoient, qua mittere illos queant, mercibusque aliis onustas. Iacobus Velazquez Fernandine, quae Curba est gubernator, qui ditem Crassum opibus superabat, Codro miser & paupere pauperior oblit. In confinentis nouis classibus nouas terras quaerendas & Fernandi Cortesii fortunam infringendam, in gentes consumpsit thesauros, Frustra omnia. Cortesii namque genius supereminet. Vita & finitus est in ipsius Cortesii potestate Franciscus Garai? Iam aicae meq sponse diu gubernator. Is & ipse nouarum terrarum cupiditate se ipsum explauit, ac tandem in calamitate reductus, calamitose abcessit e vita. Haec latius in particularibus rebus Indicis, de quibus propediē duas decades habebitis. Ad Mediolanum ducē directam vna ad Pontificem al terā. Sed audite quid inter nos versetur. De Indorum libertate, super qua varie sunt opinioniones diu discusse. Nihil adhuc repertum conducibile. Iura naturalia pontificiaque iubent ut genus humanum omne sit liberum. Imperiale distinguit, vltus aduersum aliquid sentit, longa experientia hoc censet, ne serui sint, ne liberi sint hi, quae a natura sint in abominabilia vicia proclines. ad obsecros errores, ductibus & tutoribus deficientibus ilico reuertuntur. Accitis in senatu nostrum Indicum bicolores Dominicos fratres, & pede nudos Franciscos illarū partium longo tempore colonos, quid fore putet fatius consilium? Nihil a re magis alienū sanxerūt, quae liberi relinquantur. Iam haec & quae referet in particularibus: nunc satis. Vale ex Mantua Carpentana Martii octauo Kalendas Martii. Millesimo Quingentesimo Vigesimo quinto.

Quare non liceat. De libertate Indorum.

Dccc. x.

Interea dum generale amboꝝ exercitū insipientium, strage, interitū, & caporū pingue facienda humano sanguine superficie, vobis prebebimus, circū volitantia quaedam suscipite. Rex Gallus existimans Caesarem posse dissolui, si ad res Neapolitanas disturbadas ex Angionum consilio exulū copias miserit, sub praetore duce Albaniae Scoto principe quāgetas illi cataphractōꝝ lanceas cum pediatu comodo ad re designauit. It suū iter dux ille. Vrsini parat augere illius exercitū. Regnū se apparat ad tutelā. Exitus loquitur. Ad alia. Ex Laude Popēitū se trinuū Prorogis, Borboni, Pescarae recepit, Fernandus Castriotus antiquo principe Gregorū sanguine ortus sancti Angeli Marchio, dolū dolo curauit. incursumque in festare pagos educat. Galliae quaedam acies cogitarūt, re intellecta Castriotus ad eos tetedit, repit, profugauit, pingue retulit ab eis praeda. Gaspar Mainz Alexandria vrbē praesidio habebat. Ad eū obsequendū nomine Gallico, pediatū tria millia, equitū ignotus numerus veniebat. Hi Massiliā nullo oppugnatē tutati fuerāt inclusi, & Saxonā sub data fide eū pendicibus spoliauerāt. Exit ad eos Mainz, ut vicinū fluuiū traēat, hostiū pars pmittit, hos eū pediatibus tercētū equitibus cētū adorū sternitque summe traiecto, reliquos iam deterritos sociorū ex plo adit, pūgat, isequit, opina reportauit ab his spolia. De inclusis intra Papiae moenia mira ferunt. Erupit saepe in hostes, neq manu vacui reuertunt vniq, aut sine sparso cruore. Ab Cremona vero quae ex trinuū tus consilio dux vnaciterum exiuit ad eos scituros quādo iam post habitos ab Illustriss. Infante, a duce Borboni ductos in castra Germanos, pdire in aptū ausu fuerāt. Palauesini Parrheses pceceres a tergo salūtē cū valdis copiis, Cremonā impetituri ab Cremona militaria forte. xxxiiii. locū occupāt munitissimū, noie Casalema, vt inde saltū cogitātū Galloꝝ noie pagāt. Si vobis copotes fuissent, actū erat de rebꝫ Italiae, ac Caesaris autoritate in ea. Re intellecta pingiles exploratores, regredi ab itinere dux, oppidū obfidel, expugnatq, quotquot inerat aut capti tur aut trucidant. Palauesine illi Illustris familie capita dux habuit ad manū, horū princeps Marchio est, vt Cremonā regrediat illaq; vigilas custodiat. editū est quasi nigrelecta fera fors pingue, qd differri nō potest, nō desit quo se victi recipiat. Suis iam clagoribus feralis Alceio aera cōcutit. Ad miltare dimidiū a Papiae moenibus castrametāt iam nēi. In Papiae septo & suburbis Gal lus habet tētoria. Grādo, nix, glacies, & flāmāta cū tronitruis horrendis fulgura expectantur ab his nubibus. Dira necessitas igitur, & vires, & animū nris excitat, singulis horis hostes lacefunt, ad pugna prouocāt. Gallus in castris fossis & vallo munitis, se cōtinēt, cōsumere in media ne

P. M. A. M. Archiepiscopo Cusentino.

P. M. A. M. Marchionibus.

stros quibus omnia desunt nititur. Credere fortunę summā rerum suarum renuit, quia in tuto rem suā habere putat. Est a castris vtriusq; munitum nomine sancti Angeli castellum multaria quatuordecim, nobilitas multa Gallorum nomine inerat, e gente Gonzaga Mantuana praesertim centuriones pleriq;. Locū expugnandi prouincia sumitur, Gallos extimarunt ignominiam non passuros tantam, vt coram oculis eorum, & locus & egregia illa praesidia deierentur. Inde proditores e latebris ad suorum defensionem putarunt. Manent immobiles Galli, nostrorum stratagemate intellecto, non tulerunt suppetias, capitur municipium, capiti quicunq; inerant, iam tot contumelias totq; iacturis susceptis desistere animus Christianis fini regis ductores coeperunt, nostrū animum augere. Inferni manes praetantur animarum presentaneum lucro labra mandunt. Res accidit narratu digna in his angustis. Rex Gal lus ad Pescarae Marchionem litteras per tubicinem secalem dedit prouocatiuas ad certamē, cum paucis aut cum multis, vtrum mallet pari numero, sese obtulit exiturum. De Prorege aut Borbono nulla mentio, desinare se cupere. Item hanc cum eo infinnat. Pescara modestē respondit. Christianissimi animum laudauit, ac de ratione habita honoris eius in eligendo, gratias habuit, aitq; nihil honoratus in vita sibi accidisse aut accidere posse, quam a tanto rege inuitari ad particulare certamen, sed nequē suae sublimitati satisficere, quod non sit lūber, neq; id posse inconsulato Caesare rege suo assentiri, vidi ego litterarum exemplar, ab exercitu missas aiunt veras. Rebus sic stantibus, Antonius Leua obsequorum Papiae Praetor, ad triumuiratum litteras dedit in hanc breuem sententiam. Vel ad nos venite, vel ad vos ego, via ferro aperiens proficiscar. Iam valete Martii octauo Kalendas Martii. M.D. xxv.

P. M. A. M. Marchionibus.

Dccc. xi.

Vix prior epistola ad vos exierat, quando ecce alium ab exercitu tabellariū, quae ad vos scriptū vera esse inquit & assert ab exercitu. Addunt multa. Ducem Ferrariae scribit & pecuniarū & machinarū Gallo cōtra Caesarem suppetias tulisse. Vgonem aiunt Mōradam treremum nostrarū praefectum a Gallis captum fuisse in terra. Nescio an de Principe Orange Caesaris coetaneo amantissimū captura scripserim. Duobus tantum Bergantibus in Italiam traiecit. In classē Gallicā incautus incidit, nostram putans, ad Gallos tetendit, in laqueum ipse mot, nemine laqueū tendente, se comiecit. Fuit hic Caesari casus molestissimus. Genueses noua traētant. Mutare se velle statum deliberant, vt vna sit factio vniuersum cum eius gubernatio cōmoda. Antonotus Adorn? eorū dux primaturum se ducali magistratu pro patriae salute pollicetur, quae vti postrata meretrix accedentibus quibuscunq; principis exulibus ducentibus crura diffundit, ob intestina odia & fere quotanis, vt tributis grauius susceptis aut praedonum rapto dicerpitur, quae maris quondam domina esse videbatur. Iam valete Martii tertio Kalendas Martii. M.D. xxv.

P. M. A. M. Archiepiscopo Cusentino.

Dccc. xii.

De rebus placidis, gratis, honorificis, humano generi vtilibus ad te, de petulatis fortunę sclopiis ad alios. In portu Clunio classis est, ad Maluchas insulas aromatum altrices destina, quando discedet intelliges. Ab Hispania noua, domita nuper a Cortesio thesauris onusta, duae naues appulsa sunt, ad Cassiterides. Earū vna, thesauris in terrā expositis, tentare fortunā decreuit, pyratarū praedonū euasit rabiem, in hac vltus est Lupicus alumnus meus, a teneris quem dilexisti a puero iam barbatus, qui paulo post tuū discessum cū bona mea vna duce Roderico Albornocio a rege ad partes illas misso cum magistratu computatoris & Romanū antistitem obtulisse nosti. Palentinum in Burgensem trāsinuauit. Palentiam Pacensē destinauit. doctorem Misim Pacensem effecit. Licentiatum Suarez senatorem hereseos inquisitionis, nominauit, Tudenensem, in Granatensem elegit Ciuitatem. Hāc dedit antistea doctori Maldonato mihi collega in senatu Indico, euexit & multos ad cōmēdarias. Vale Martii. iiii. nonas Martii. quo die putamus iactā esse aleam in agro Papensi, multoq; sanguine. felicem altas tellurem esse irroratam. M.D. xxv.

P. M. A. M. Marchionibus.

Dccc. xiii.

Martii dies decimus tabellariū nobis praebuit fauste feliciterq; nomine Caesaris pūgnatū est. Breuibꝫ accipite. Gallū Aquila prehēdit. Caesaris captiuus est Rex. En huius tā detritae cōtrouersiae argumētū. En ab altis caelorum cōsillis delapam, & improfundā rerū creatoris officina decussam sententiā. Humana ratio intercessit nulla. Plures erāt hostes numero, licet ex discessu dicit Albaniae Scoti cū quingētis cataphractis & pediatibus nō pau

cis, suū exercitū rex enervasset, cōpositis cōstabāt hostes castris, validis aggerib⁹ circumvallatū, securi videbātur. Proregis Borboni & Pescarē trīuivratu, prouidētia ducū alorū & cetero num ac militum, discernere manu tanta tempore cribratā controuersā cupientū, animorū fortitudinē difficultates omnes, licet durissimas, superarunt. Nos interea timore angebamur grauiore, quam spe lenitemur. Ad hanc usq; metā cursor uoluitans nos traxit, stragem fuisse inauditam e Gallis principibus, qui suū regem sequuti fuerant, fere nullū euasisse, quin aut trucidatus, aut captus fuerit, praconatur. quid afferat in pera latet adhuc. Sed cur haec pauca de tam vasto rerum acervo scripserim, audite. Cōmendarius Spatenfis Rodericus Diez cognominē Pegnaloſa, e ducibus egregiis vnus, qui pugna interfuit, a trīuivratu destitutus, agitato cursu, cum tutelariibus capti regis literis, ueniebat. En quam ridiculis nos fortuna iannis deludit. Italiae quicquid a loco certaminis restabat, & Alpium horrentia iuga transferat, capti regis, de infausta sorte sua matris misere significaturus nuncium afferēbat. Ab ea tantū filii casum plangente ad Caesarem, & familiares epistolā portabat cōmendatūas, ut crebro liceret ad filium nuncios mittere. Fines Gallicos & Laletaniam vniversam traiecerat incolūm Pegnaloſa. Aragoniae regnum maiori ex parte possederat, domi se iam esse arbitrabatur. Attendite quā parum rebus humanis sit fidendum, quot casibus obnoxii sumus. In uilla dista la Muela, quae super arido colle sita est media inter Caesarem Augustam, regni caput, & Almuḡnam oppidum, descenderat pegnaloſa. Dum per postarum ministros equi parantur ad cursum, inter uisitatores quosdam ignotos exoritur rixa. Ad tumultum domo exit Pegnaloſa. Ex transuerso ruit ab alto saxum, unde aut cūsus dextera facultatum, necitur. Faciem Pegnaloſae ita contudit, ut vnum ex oculis tabellatus, quem lecto facens praemissit, amissurum opinetur, quando curatus uenerit, rei ordinem habebimus. Hoc habito nuncio, Caesar deo gratias acturus, quod hinc Christiani gregis quietem expectet, supplicatores instruit mandauit, iusq; ipse ad sacellum stadia distans forte quatuor ab huius oppidi moenibus, per concionatorem fuisse populo dicit, deo soli gratias habendas esse, quod nulla sit in humana potentia uis. Secum duxit Pontificum legatum cum caeteris oratoribus, illum honorifice pridie susceperat, comes is est Nobilitatis, uir clarus a parentibus. Sed in seipso clarissimus, quod uirtute bellica se diu egregium ostenderit, & omni genere literarum sit praeditus, & vtracq; linguam calleat graecam & latinam, neq; scientiarum aliarum liberalium exars. Musicae utpote Geometriae ac Arithmeticae, & Astronomiae, quae simul in fortunae foris raro emuntur. Venerunt & nuper ab Arctoia statibus, Rutenis, Sarmatis oratores ad Caesarem, Moscobitas generali appellatione uocantibus Principis populos. Ad Valdoletum uenerat alius cuius literas credentiales habuissis, si bene meminissis idē, ut fraterne uelut Caesar se habere cū suo Principe, ut cū auo Maximiliano, haeren⁹ fuit. Titulorū est ingens pagina, quos praetereo, quia in priore recitatus fuisse arbitrōr. Iā ualete Matriti. iiii. id⁹ Martii. M. D. xxxv.

P. M. A. M. Archiepiscopo Cusentino.

Dccc
xliii.

A Nobis ad Indos, ab Indis ad nos frequentior est classium concursus, quam sacris arietum iumentorum a nundinis ad nundinas. Sexto Kalendis Maii uela fecit vna classis nauium. xxxliii. In ea Ioānes Mendigurrenus Cantaber, familiaris meus tibi notus uenit. Mitto salutatum sponsam meā Iamaicam insulam, foelix regnum, septuaginta leucarū longitudine, ab Oriente in Occidentem, latitudine triginta, ubi non hyems rigida non aestas torrida, ubi fere nullū est dies & noctis discrimen, quod proxima sit aequatori ad gradus octo decim, & paulo plus, pauloq; minus pro latitudine. Vbi toto anno frondescunt, & vna fructibus onusta acerbis & maturis arbores, ubi semper prata florescunt. In particularibus latius, sunt in ea insula erectae duae coloniae quas licet paucis habitate ciuib⁹, uult Caesar ciuitatū nomine ac praerogatiuis frui. Sibillam appellant vnā, Orissanam alteram. In vtracq; quod ex trabibus & paleis essent erecta, combusta sunt templa. Statuunt e redditis meis prima riae, quae Sibilla est, lapideum inchoetur templum, & lapideum saltem fiat sacrarium, in quo iuta sit cum ornamentis eucharistica, ne tanto uirtutis discrimine subsiciatur. Tantundem meo supplicatu mandat Caesar expendi. Is me⁹, ut economi & in redditis colligendis officio fungatur, missus est a me. Optādū est ut foelicib⁹ sulcet Oceanū auspiciis. En dū ista uersare, Lupicus me⁹ ab Cortesio, quēdā & magna Caesar ad aure dicēda portat. Ea praeterrittan⁹ in praesentiarū detegentur aliquādo, publica sunt haec. Cōtra magistratū regionū assensum Fernadus Cortesio it cū exercitu ualido ad delēdū Christophorū Oltū ab eis impeto alenū. Hinc strages expectatur Hispanorū, hinc labefactis eorum uirib⁹, timeat Indorū defectio, sunt impatiētes Hispani nō priores modo, sed neq; pares aequo animo ferūt, ad eundē tendūt loq;

cum Gilgōsalus & a Petro Arce putati cōtinentis gubernatore praefectus alter, nomine Fraciscus Fernadez. Missi & mari Cortesius in Oltū e suis duct⁹ vnū nomine Fraciscus delas Casas sub spe freti reperendi. Tendunt omnes. De Indis satis nunc, alas plura. Dissulit discessum cursor inde longam habes epistolā. Ad do parumper. Gallit oratores uenit. Ab rege Anglo tertium habemus bellum, q̄ pacem hi mallent & matrimonii uinculum. Obstat puellē nō aptē uiro etas. Marchio Brandalburchenſis obiit. Per equos dispositos ad uxorem quondam reginam, Valentie morantē proficiscebatur. Vbi primum appulsus est lassus ex equorum & curriū quassatū, q̄ esset procerus ualde, non abstinuisse coitu dicitur. Ad solandam reginam missi Caesar Episcopum Conchenſem tibi amicum. Coactus Castellē cōuentus stricte supplicauit vt Caesar uxorem capiat gignēde prolē aptam, Catherinā Portugalicam uiro maturam sapientem, decoram, uenustam & bene Caesare dignam capiat uxorem instat. Donec rex cum Gallo, uiro factorū ordine in Caesarea clauſo cauea, cōponatur. meo iudicio conclusio differatur. Promissam uobis ducadem decadem, & a uobis efflagitatam, secum attulit Camillus Gualtherus ad herum Illustrissimum ducem, Mediolano regrediens, inde se missurum exēplar ad uos pollicitus est. Pontificia subsequenter propediem. Si de Magni Cancellariū Mercurina Gatineratiſi amici turbato in Caesarem animo, q̄ plerōsq; a secretis admittat cōtra sui magistratū autoritatem, aliquid audieris, ne putes in stationes male fidas nauem hanc collisium ituram. Caesar indiget eius obsequio, neq; alteri locus in promptu aequ⁹. Ipsi conuenient. Tu uale. Toletū uenimus octauo Kalendas Maii ergo data Toleti id⁹ Iunii. Millesimo Quingentesimo Vigesimo quinto.

P. M. A. M. Marchionibus.

Dcccxx.

Optatis ut iam tandem ab hac vos liberem sollicitudine, de tam cruenta Christianorū hominum internecio. Dissulit, tum quia nimium hi fortunę rabidi pars me fastidiunt, & uicera praē horrore corrodit, q̄q; res adhuc incerta fama de modo certaminis, deq; trucidatorū & captorū qualitate ac numero ferebatur. A uiris grauib⁹ qui assuerunt & ab ipso trīuivratu rem habitam, uos habetote. Ad pugne causam uentamus, mox ad esse cū. Suprema rerum omnium necessitas & anni tempus graue, sub dno pernoctantib⁹, hinc urgebat. Ex urbe Papia inde, Antonius L. eius se nequire dūtius obſidione sustinere, per crebros nuncios significabat. Desertio militum summebat, qui sine pane ac sine pecuniis immurmurabant. Consiliū ineunt. Quid factū sit opus arguunt, delibent. Statuunt tandem, satis fore si fortuna tentauerint, & pulchre mori pugnant do q̄ turpiter fugiendo, cum utrobicq; sit aut uincendum aut desperate moriendum, quia nil tutum profugatis, nullus receptui locus neq; unde sperentur auxilia. Venetis per quęstas occasiones pro isto fodere fungere se uentibus. Pontifice tubante, Florentinis pontificis nutu gubernatis. A fronte a tergo & ab utroq; latere, aut hostilia, aut non amica omnia. Dies Februarii tertius & uigessimus adest: centurio nibus & militum primariis comocatis, quid in re sit aperunt. Sequentem eum esse diem, quo Caesar fauentibus superis ortus est, cui ad cum usq; diem, cum ita prospere successerunt, Eum esse mensē, quo liberata de Gallorum manibus Fontis rabie uir becula, a stirum Castellē re gnorum ceruicibus, grauem abstulit ignominiam. An beata fors eius consumpta sit, quod ablit, experientum. Assensere omnes. Ad id opus sequentem noctem elegerunt Antonius L. et uiam, faciunt de consilio certiore, quo & ipse ex Papia cum Hispanis & Germanis pugne tē pore saltat in hostes. Rex Gallus in Papie suburbis & intra septum, dico Parcum, copias habebat. Quinq; ac quinquaginta machinis tormentariis pro locorum situ castra munierat. Callido uisunt stratagemate nostrū, ut qua minime res agenda est, castra hostium in tempesta nocte quidam scopetariū centuriones adoriantur. Dem adatum est Sancti Saluatoris & Sancti Iacobi se uelle suburbium expugnare. Vbi extremum agmē hostium statuas habebat, agrestiores dissimularunt. Magna hostilis exercitus pars, nocte fallente, credens totis uiribus nostros adesse, aut proxime affuturos, ad loci tutelam procurrit. Interea dum scopetatorum fremitibus, semisurdati hostes intendunt, Pescariae Marchio aduectis artibus, q̄s in castris cōstruxerat, militum & calorum opera, Parchi muros a latere distanti ab hostibus, concutit. Stratu duriores, q̄ arbi trabantur, muros inueniūt. Serius q̄ aptarant operuere aditus, noctu putarūt perficere. Iam dies aduentarat, tam tempe⁹ aderat, quo sub Caesaris fatali ortu sperauerant, vii euenit, conſequi uictoria m. Atergo aderant paratae acies, diruto muro irrūpūt fero impetu. Inclitū iuuenē Guasti Marchionē Pescariae nepotē, cū scopetariis trib⁹ millib⁹, praemittunt. Mirabilem primo domum, quae munſta erat intra septum, a des arcis loco ado;

rtur iuuenis egregius, capiteq; in ictu oculi. Inerant praesidio nobiles Galli captuntur. Guastum sequuntur ordines. Rex Gallus stratagemate deceptus, & montus quid re emergat ab ea parte, qua se tutum esse putabat, locum pugnae fistae deserit, ad nostros gradientes faciem vertit, acies instruit, machinas praemittit, ordine composito ad nostros signa dirigi iubet. Exonerant machinas Galli, discutunt paucos. Tormenta nostra tum locis palustribus obruta, tum inter murorum ruinas impedita, persisterunt. Tres tantum interfusi se aiunt. Ne reiterati machinarum globi perimerent, & cuneos disturberent, nostros citiore gressu quam regula Martis exigere soleat. Peditatus ex composito diuertens, accepta via mouerat se. Cursum eum Galli fugam esse putarunt. Ruere in eos imperat rex. Hic est cuiq; dandum suae virtuti premium. Minguouallus Prorex, primam cataphractorum aciem ducta bat. Praetoriam dux Borbonus. Peditatus erant praefecti Marchiones auunculus & nepos, licet generalis Praetoris Pescaria titulum haberet. Aduentantem, solito suo furore Gallico, aciem hostilem Prorex accerrime suscepit, Afro leone ferocior, vt is cui vita, & honor, & gloria suisq; regis autoritas praeculis erant, hastam direxit fere primus in hostes. Borboni dux, vt is, cui domo extorri, mori magis quam vinci expediebat, quod suo regi esset infensus, ipseq; regem summo persequeretur odio, non negligentius excussa galea, vibrataq; hasta, cuneum hostilem Praetorium suo Praetorio adoritur. Eodem hoc tempore, neq; punto praetermisso, Marchiones ambo, egregii bello duces, cum peditatu in turmas diuiso duas, hostilem impetum peditatum. Cum Germanis, Caesareo stipendio merentibus, Pescaria in Heluetios. Cum Hispanis Guastus nepos, in Germanos, Gallico conductos aere, prorumpunt. Certatum est acriter, strauerunt utrobq; nostri hostes, duarum horarum spacio scribit prorex ipse ad Caesarem, cuius ego literas legi, milia hostium quinq; & viginti fuisse trucidata. Impulisse calamum pleriq; arbitratur, obruta vero in alueo Ticini fugientiu corpora, quinq; milia, quod Antiochus, ob tanta obsidionis patientiam, callidamq; cum Germana multitudine fere indomita prouidentiam, miris laudibus ad astra tollendus, a tergo Ticini pontem ruperat, mox in hostes cum obsessorum phalange furens, vindictam de perperis, fame, sitis, angore, ac vigiliis, & extrema omni calamitate sumpsit. E nostris scribit Prorex quingentos circiter esse desideratos, neq; primarium quenquam in tanto conflictu defuisse, praeter don Fernandum Castrionum sancti Angeli Marchionem. Hunc aiunt Christianissimi regis dextera fuisse peremptum. Strenui namq; militis, & egregii ducis Rex eo die officio usus est. Ab Heluetiis, & Germanis, mox a reliquis peditibus suis desertus, in nostrorum & ipse venit deditonem. Equo multis vulneribus confecto solo facebat, multis scopetarum globulis percussus, & erat ipse, non transfuerberatus tamen, quod eo tempore thoracem induerat sibi mira temperie fabricatum, ad scopetae ictum sustinendum. Qui primi ad eum se applicarunt Hispani, directis in facentem gladis, trucidare parabant. Se regem esse alta voce fassus est. Vita dignum arbitrati, viuum spoliarunt armis. In tanta laudis argumens tum, enses ab regio latere rapuit vnus, manicas alter. Adfunt Germani, perimere notum conati sunt, dicentes, nostri regis Caesaris tam durum hostem viuere no passamur. Qui primi adierant tutati sunt regem, donec Prorex discurrendo, accedens, de barbarorum manibus miserum eripuit. Equo impositum secum duxit. In munito Pezignonis oppido custodiendum, duci militum & Calabriae gubernatori Alarcono tradidit. Sine huius Alarconi consilio, nil vnquam vnuerfo bellorum tempore sanctum est. Magni aiunt esse iudicis, magniq; animi virum, sit satis regem potentissimum praebuisse captiuum, reliquos proceres, qui sunt innumeri, tum captos, tum peremptos habebitis alias, nunc. Valete Tolet quo nos octaua Kalendis Maii perduxit. M.D. xxv.

P. M. A. M. Marchionibus.

Dcccxvi **P**ost superiorem epistolam aduenit ducis Mediolani orator. Is est auratus eques nomine Ioannes Antonius Billia, ducis ipsius in exilio & aduersis omnibus fidus Achates. Vir est si non literis, rerum tamen experientia, clarus: & in re bellica ductor non ineptus, venit citatu cursu per dispositos equos, appulsus est, & paulo post eum cursor ab Italia: quae scripsi de modo pugnae, rite scripta inquirunt scribentes. Quid autem cursor afferat in pera habetote, neq; parua quide, duo praecipue. Vnum Italis potentatibus acre misera. Principiu Galloru alteru qui secundo loco dinumerabuntur. **C**Ex Pizgustono regis Christianissimi cauea, Gallus eductus est, vt Neapolim duceretur. Mare an terris ducendus esset, delibere verbo videbantur, Prorex & caeteri. Genuam ducitur, sub hac fama, tresmies instrui-

tur, conscendunt. E suis tritremibus Galli rex, ad id ministerii mutuarunt. Hispanis tamen munerunt. Remigatis in altum tritremibus, vela in Occidentem verti iubet Prorex ductor. In Hispaniam collegis Borbono, & Pescaria, vt fama refert, inconsultis, ac Caesare ignaro, si iureiurando credendum est, vt credendum, quia nimis fallax est, captiuum regem vexit. In Colibrio, vt vulgo loquar portu, primo terram cepit. Valentiam mox perditus, dies pluresq; in Bentzanonae municipio Hieronymi Cabanille Valentiae gubernatoris morati sunt. Ad nos demum, vt Madriti, vbi nunc est, sub fida custodia donec concordia tractetur, maneat. Ex itinere dux Infantati regio apparatu ac impensa transeuntem, Guadalaiariae suscepit. In Compluto, quod est Alcalá vulgo dictum, Toletanus Archiepiscopus per ministros, eo absente non minus laute, ac larga manu hospitatus est. Muneribus vt dux non donauit. Mira ferunt de duorum equorum, magno rege dignorum ornatus, ex auro & vniouibus comptis, mulas & precio ingenti phaleras, regi dono dedit dux totidem, sed affinium & familiarum ipsius ducis, vestium & torquum varietates, equorumq; multitudinem & ornatum fuit magis admiratus rex. Ludum Troicum, quem Hispanus vocat Cannarum ludum, centum & viginti compti iuuenes solutis habentibus in ingentis plateae lato spacio, quae ipsius atrii ducis fronti adiacet, exercuerunt. Gallum ergo in Matritensem caueam die Augusti quarto decimo Aquila clausit, quem ex tanta victoria fructum excerpemus, tempus dicit. Paruum existimo, quia nimis mitis est Caesar, Galli vero vasti nimium in actionibus negotiorum, quodq; non sequuti sunt victores victoriam. A superis haec elapsa euenerit, a superis opus est vt horum seminum spicae proueniant, in hoc satis. Ad captos Principes ac trucidatos vertatur calamus, de captis primo, quorum ducat choream rex eorum Christianissimus.

CFranciscus Angulema Rex frontem huius agminis occupet cuius, elatus animus ad hanc traxit calamitatem. Don Enricus Nebritenis, qui & ipse regiam Nauarrae coronam expectant, aliquando comes illi detur. **C**Comes sancti Pauli frater Marchionis Saluzae.

CDeo gratias.

C Excusum est hoc volu

men Epistolarum Petri Martyris Mediolanensis
citra controuersia eruditissimi
in celeberrima & in omni literarum
genere maxime florenti Academia Complutensi in
Aedibus Michae
lis de Eguita
Anno a
Christo
nato.
M.D. XXX.

Es Jacobus Corning

in Account

of the

